

BK
H48

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ



026000339758



Αριθ. εισ. 141.516

HERODOTI

HALICARNASSEI

HISTORIARVM

ΒΙΒΛΙΟΡΑΧΗΚΗ
 ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
 Α ΑΥΡΩΤΟΥ
 ΑΥΕΩΝ ΑΠΙΘ
 AD FIDEM.....

OPTIMORVM LIBRORVM

EDITA

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
 ΒΙΒΛΙ
 ΤΟΜΟΣ Ι.

TOMVS I.

LIPSIÆ

SVMTIBVS ET TYPIS CAROLI TAUCHNITZII

1815.

1839



eges ab Aegyptiis sunt creati, qui labyrinthum aedificarunt, opus maius quam ipsae pyramides, sed minus admirabile quam Moeridis lacus c. 14. — 150. Ex his duodecim unus Psammithus ceteris interfectis solus regnavit: qui quum peregrinos admitteret, inde ab eius tempore res Aegypti melius sunt cognitae c. 151 sqq. Successit ei Necos, cuius iussu Phoenices Libyam sunt circumvecti (4, 42) c. 158, 159. huic autem Psammis c. 160, 161. cui qui proximus fuit Apries c. 161. regno spoliatus est ab Amasi militum Aegyptiorum ope, a quibus Iones et Cares, quos Apries contra illum armaverat, proelio sunt victi c. 162 sqq. Hac occasione de septem generibus seu classibus Aegyptiorum exponitur c. 164 sqq. unde ad Amasidem redit narratio c. 172 sqq.

L I B E R I I I

Causis belli inter Cambysem et Aegyptios exorti expositis Persarum iter in Aegyptum describitur c. 1 — 9. Quos opperiens ad Pelusium Nili ostium Psammenitus, qui Amasidi patri in regno successerat, proelio a Cambyse victus atque captus est c. 10 sqq. Memphi ab Aegyptiis tradita Afri, Cyrenaci, Barcaei ultro se dedunt, Psammenitus autem, initio liberaliter a Cambyse habitus, postea nova molitus potu sanguine taurino moritur c. 14, 15. Subacta Aegypto, iniuriam sibi ab Amaside illatam cremato eius cadavere ultus c. 16. Cambyses Carthaginiensibus, Ammoniis et Aethiopibus, apud quos Solis est mensa, bellum facere statuit c. 17, 18. At contra Carthaginienses, cives suos, Phoenices militaturos se esse negant c. 19. ad Aethiopes autem Ichthyophagos ab Elephantine urbe arcessitos legatos misit, qui minax a rege responsum retulerunt c. 20 — 24. Quapropter Cambyses continuo cum exercitu contra eos proficiscitur, sed rei frumentariae inopia redire est coactus c. 25. ii autem, quos adversus Ammonios mi-

serat, arena obruti perierunt c. 26. Hinc Aegyptios festina Apidi conspicuo facto celebrantes de rebus male a se gestis laetari ratus, praefectos urbis Memphi occidi, sacerdotes flagellari iubet, ipsum Apidem vulberat c. 27 — 29. Tum non suis quidem parcit: Smerdin fratrem, sororem eandemque uxorem multosque et Persarum et Aegyptiorum interimit aliaque aperta insaniae signa prodit c. 31 — 39. — Quo tempore Cambyses in Aegyptum profectus erat, eodem Lacedaemonii contra Polycratem Samiorum tyrannum expeditionem susceperant, a Samiis quos ille patria expulerat excitati c. 39 sqq. Adiuti sunt a Corinthiis, qui Corcyraeorum, quibuscum perpetuas habuerunt inimicitias, trecentos pueros, a Periandro olim, quo filii necem vindicaret, ad Alyattem ut castrarentur missos, a Samiis servatos esse aegre ferebant c. 48 sqq. Lacedaemonii Samo frustra oppugnata infecta re abierunt neque Samios exules restituere in patriam potuerunt c. 54 sqq. — Interea Smerdis magus a Patiziths fratre adiutus Persarum regnum occupavit et caduceatore in Aegyptum misso exercitum a Cambyse abducere studuit c. 61 — 63. Contra quem quum Cambyses proficisci pararet, ense nudo, dum in equum inailit, in femore percussus moritur c. 64 sqq. At magi fraude per Phaedyman, Otanis filiam, detecta septem Persae adversus eum conspiraverunt c. 68 sqq. a quibus cum fratre occisus est c. 78. Habita deinde a coniuratis de optima regni forma consultatione, Darius equi hinnitu rex est factus c. 80 sqq. Is imperium in viginti satrapias distribuit iisque tributa imposuit c. 89 — 96. Inter populos tributarios Indi quoque erant, quorum mores et regio describuntur c. 98 — 106. tum Arabiae bona recensentur c. 107 — 113. item Aethiopiae et extremorum Europae tractum c. 114 sqq. E septem illis unus Intaphernes cum filiis cognatisque Darii iussu est interfectus c. 118 sq. pariterque Oroetes, Sardinum praefectus c. 127, 128. qui Polycratem per perfidiam necaverat c. 120 — 125. et in turbis post magorum caedem exortis Mitrobatem Persam eiusque filium occiderat, ipsumque nuntium a Dario missum trucidandum cu-

verat c. 126. Inter eius servos Democedes, medicus Crotonata, qui cum Polycrate olim Sardes venerat c. 125. Susa de-
pictus est: qui sanato rege et Atossa regina magno apud Da-
um et honore et pretio esse coepit c. 129 — 133. Sed in
raeciam et Italam speculatum dimissus aufugit; Persas autem,
qui cum eo missi erant, in Iapygia captos Gillus Tarentinus
cul redemit et ad regem reduxit c. 134 — 138. Samum, quam
olycrate interemto Maeandrius tenuit, Persae capiunt Otane
uce et Sylosonti tradunt, fratri Polycratis c. 139 — 149. Ipse
arius Babylonios, qui defecerant, obsidet atque vicesimo
ense Zopyri artibus capit c. 150 — 160.



ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΦΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘ.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΗ

Η ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛΟΙ Θ' ΕΠΙΓΡΑ-

ΦΟΜΕΝΑΙ ΜΟΥΣΑΙ.

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΡΩΤΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΚΛΕΙΩ.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ Ἀλικαρνησέος ἱστορίας ἀπόδεξις
ἔσθ' ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξί-
ηλα γένηται, μήτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θωμαστά, τὰ
μὲν Ἕλλησι, τὰ δὲ βαρβάροισι ἀποδεχθέντα, ἀκλεῖα γέ-
νηται, τὰ τε ἄλλα, καὶ δι' ἣν αἰτίην ἐπολέμησαν ἀλλή-
λοισι.

1. ΠΕΡΣΕΩΝ μὲν νῦν οἱ λόγιοι Φοινικὰς φασὶ
γενέσθαι τῆς διαφορῆς αἰτίους· τούτους γὰρ ἀπὸ τῆς
Ερυθρῆς καλομένης θαλάσσης ἀπικομένους ἐπὶ τήνδε
τὴν θάλασσαν καὶ οἰκήσαντας τοῦτον τὸν γῶρον, τὸν
καὶ νῦν οἰκέουσιν, ἀντίκα ναυτιλίῃσι μακροῖσι ἐπιθέ-

HEROD. I.

Α



σθαι· ἀπαγινέοντι δὲ φορτία Αἰγύπτια τε καὶ Ἀσ-
 σήρια τῇ τε ἄλλῃ [χώρῃ] ἐσαπικνέεσθαι καὶ δὴ καὶ ἐς
 Ἄργος. — τὸ δὲ Ἄργος τοῦτον τὸν χρόνον προεἶχε
 ἅπασιν τῶν ἐν τῇ νῦν Ἑλλάδι καλεομένη χώρῃ. — ἀπι-
 κομένους δὲ τοὺς Φοίνικας ἐς δὴ τὸ Ἄργος τοῦτο δια-
 τίθεσθαι τὸν φόρτον. πέμπτη δὲ ἢ ἕκτη ἡμέρῃ ἀπ' ἧς
 ἀπίκοντο, ἐξεμπολημένων σφι σχεδὸν πάντων· ἔλθειν
 ἐπὶ τὴν θάλασσαν γυναῖκας ἄλλας τε πολλὰς καὶ δὴ
 καὶ τοῦ βασιλέως θυγατέρα· τὸ δὲ οἱ ὄνομα εἶναι,
 κατὰ τὸν τόπον καὶ Ἕλλητες λέγουσιν, Ἴοῦν τὴν Ἰνύχου.
 ταύτας στάσας κατὰ πρόμνην τῆς νηὸς ὠνέεσθαι τῶν
 φορτίων, τῶν σφι ἦν θυμὸς μάλιστα· καὶ τοὺς Φοί-
 νικας διακελευσαμένους ὀρμῆσαι ἐπ' αὐτάς. τὰς μὲν δὴ
 πλεῦνας τῶν γυναικῶν ἀπονηγείν, τὴν δὲ Ἴοῦν σὺν
 ἄλλῃσι ἄρπασθῆναι· ἐσβαλομένους δὲ ἐς τὴν νῆα, οἰ-
 χεσθαι ἀποπλέοντας ἐπ' Αἰγύπτου.

2. Οὕτω μὲν Ἴοῦν ἐς Αἴγυπτον ἀπικέσθαι λέ-
 γουσι Πέρσαι, οὐκ ὡς Φοίνικες, καὶ τῶν ἀδικη-
 μάτων τοῦτο ἄρξαι πρῶτον· μετὰ δὲ ταῦτα Ἕλλη-
 νων τινὰς (οὐ γὰρ ἔχουσι τοῦνομα ἀπηγήσασθαι)
 φασὶ τῆς Φοινίκης ἐς Τύρον προσσχόντας, ἄρπά-
 σαι τοῦ βασιλέως τὴν θυγατέρα Εὐρώπην. — εἶη-
 σαν δ' ἂν οὗτοι Κρήτες. — ταῦτα μὲν δὴ ἴσα πρὸς
 ἴσα σφι γενέσθαι· μετὰ δὲ ταῦτα Ἕλληνας αἰτίους τῆς
 δευτέρας ἀδικίης γενέσθαι. καταπλώσαντις γὰρ μακρῇ
 νηϊ ἐς Αἴαν τε τὴν Κολχίδα καὶ ἐπὶ Φᾶσιν ποταμὸν, ἐν-
 θεῦτεν, διαπρηξαμένους καὶ τὰλλα τῶν εἴνεκεν ἀπικατο,
 ἄρπάσαι τοῦ βασιλέως τὴν θυγατέρα Μηδείην. πέμψαν-
 τα δὲ τὸν Κόλχων βασιλέα ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυκα αἰ-
 χίαν τε δίκας τῆς ἄρπαγῆς καὶ ἀπαιτεῖν τὴν θυγατέ-

α· τοὺς δὲ ὑποκρίνασθαι, ὡς οὐδὲ ἐκεῖνοι Ἴου̅ς τῆς ἰσχυροῦς ἔδοσαν σφι δίκας τῆς ἀρπαγῆς, οὐδὲ ὧν αὐτοὶ ὥσειν ἐκείνοισι.

3. Δευτέρῃ δὲ λέγουσι γενεῇ μετὰ ταῦτα Ἀλέξανδρον τὸν Πριάμου, ἀκηκοῦτα ταῦτα, ἐθελῆσαι εἰ ἐκ τῆς Ἑλλάδος δι' ἀρπαγῆς γενέσθαι γυναῖκα, πιστάμενον πάντως ὅτι οὐ δώσει δίκας· οὔτε γὰρ κείνους δίδοναι. οὕτω δὲ ἀρπάσαντος αὐτοῦ Ἑλένην, οἷσι Ἕλλησι δόξαι πρῶτον πέμψαντας ἀγγέλους ἀπαγγεῖν τῷ Ἑλένην καὶ δίκας τῆς ἀρπαγῆς αἰτεῖν. τοὺς δὲ, ἀπροΐσχομένων ταῦτα, προφέρειν σφι Μηδείης τὴν ἀρπαγῆν, ὡς οὐ δόντες αὐτοὶ δίκας οὐδὲ ἐκδόντες ἐπαίτων βουλοιατό σφι παρ' ἄλλων δίκας γίνεσθαι.

4. Μέχρι μὲν ὧν τούτου ἀρπαγῆς μούνας εἶναι παρ' ἑλληῶν· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου Ἕλληνας δὴ μεγάλως αἰτίους γενέσθαι· προτέρους γὰρ ἄρξαι στρατεύεσθαι ἐς τὴν Ἀσίην ἢ σφείας ἐς τὴν Εὐρώπην. τὸ μὲν νυν ἀρπάζειν γυναῖκας ἀνδρῶν ἀδίκων νομίζειν ἔργον εἶναι, τὸ δὲ ἀρπασθεισῶν σπουδὴν ποιήσασθαι τιμωρίειν ἀνοήτων, τὸ δὲ μηδεμίην ὥρην ἔχειν ἀρπασθεισῶν σωφρόνων· ἤδηλα γὰρ δὴ ὅτι, εἰ μὴ αὐταὶ ἐβουλέατο, οὐκ ἂν ἤρπαζόντο. σφείας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίας λέγουσι Πέρσαι ἀρπαζομενέων τῶν γυναικῶν λόγον οὐδένα ποιήσασθαι, Ἕλληνας δὲ Δακεδαιμονίης εἵνεκεν γυναικὸς στόλον μέγαν συναγεῖραι, καὶ ἔπειτα ἐλθόντας ἐς τὴν Ἀσίην τὴν Πριάμου δύναμιν κατελθεῖν. ἀπὸ τούτου αἰεὶ ἠγγήσασθαι τὸ Ἑλληνικὸν σφίσι εἶναι πολέμιον. τὴν γὰρ Ἀσίην καὶ τὰ ἐνοικέοντα ἔθνη βάρβαρα οἰκειεῦνται οἱ Πέρσαι, τὴν δὲ Εὐρώπην καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἠγνῆται κεχωρισθαι.



5. Οὕτω μὲν Πέρσαι λέγουσι γενέσθαι, καὶ διὰ τὴν Ἰλίου ἄλωσιν εὐρίσκουσι σφίσι εἶναι τὴν ἀρχὴν τῆς ἔχθρας τῆς ἐς τοὺς Ἕλληνας. περὶ δὲ τῆς Ἰούσ οὐκ ὁμολογεῖουσι Πέρσῃσι οὕτω Φοίνικες· οὐ γὰρ ἀρπιαγῆ σφέας χρησαμένους λέγουσι ἀγαγεῖν αὐτὴν ἐς Αἴγυπτον, ἀλλ' ὡς ἐν τῷ Ἄργεϊ ἐμίσητο τῷ ναυκλήρῳ τῆς νηός· ἐπεὶ δὲ ἔμαθεν ἔγκυος εἶναι, αἰδευμένη τοὺς τοκέας, οὕτω δὴ ἐθειλοντὴν αὐτὴν τοῖσι Φοίνιξι συνεκπλῶσαι, ὡς ἂν μὴ κατὰδηλος γένηται. ταῦτα μὲν οὖν Πέρσαι τε καὶ Φοίνικες λέγουσι. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἔρχομαι ἐρέων ὡς οὕτω ἢ ἄλλως κως ταῦτα ἐγένετο· τὸν δὲ οἶδα αὐτὸς πρῶτον ὑπάρξαντα ἀδίκων ἔργων ἐς τοὺς Ἕλληνας, τοῦτον σημήνας προβήσομαι ἐς τὸ πρόσω τοῦ λόγου, ὁμοίως σμικρὰ καὶ μεγάλα ἄστεα ἀνθρώπων ἐπεξιῶν. τὰ γὰρ τὸ πάλαι μεγάλα ἦν, τὰ πολλὰ αὐτῶν σμικρὰ γέγονε, τὰ δὲ ἐπὶ ἐμεῦ ἦν μεγάλα, πρότερον ἦν σμικρὰ. τὴν ἀνθρωπότην ὧν ἐπιστάμενος εὐδαιμονίην οἶδαμὲν ἐν τῷ αὐτῷ μένουσαν ἐπιμνήσομαι ἀμφοτέρων ὁμοίως.

6. ΚΡΟΙΣΟΣ ἦν Λυδὸς μὲν γένος, παῖς δὲ Ἄλυ-
 ἄττειω, τύραννος δὲ ἐθνέων τῶν ἐντὸς Ἄλνυος ποταμοῦ,
 ὃς ῥέων ἀπὸ μεσαιμβρίας μεταξὺ Σύρων καὶ Παφλαγόνων
 ἐξίει πρὸς βορρῆν ἄνεμον ἐς τὸν Εὐξείνιον καλεόμενον
 πόντον. οὗτος ὁ Κροῖσος βαρβάρων πρῶτος τῶν ἡμεῖς
 ἴδμεν τοὺς μὲν κατεστρέψατο Ἑλλήνων ἐς φόρου ἀπα-
 γαγῆν, τοὺς δὲ ἄλλους προσεποιήσατο. κατεστρέψατο
 μὲν Ἰωνίης τε καὶ Αἰολίας καὶ Δωριέας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ,
 ἄλλους δὲ προσεποιήσατο Λακεδαιμονίους. πρὸ δὲ τῆς
 Κροῖσου ἀρχῆς πάντες Ἕλληνες ἦσαν λευθεροί· τὸ γὰρ
 Κιμμερίων στρατεύμα τὸ ἐπὶ τὴν Ἰωνίην ἀπικόμενον,

Κροίσου ἔον πρεσβύτερον, οὐ καταστροφή ἐγένετο τῶν πολλῶν, ἀλλ' ἐξ ἐπιδρομῆς ἀρπαγή.

7. Ἡ δὲ ἡγεμονίη οὕτω περιῆλθε, ἐοῦσα Ἰρακλειδέων, ἐς τὸ γένος τὸ Κροίσου, καλεομένους δὲ Μερμνάδας. ἦν Κανδαύλης, τὸν οἱ Ἕλληνες Μυρσίλον ὀνομάζουσι, τύραννος Σαρδίων, ἀπόγονος δὲ Ἀλκαίου τοῦ Ἡρακλείου. Ἄγρων μὲν γὰρ ὁ Νίνου τοῦ Βήλου τοῦ Ἀλκαίου πρῶτος Ἰρακλειδέων βασιλεὺς ἐγένετο Σαρδίων, Κανδαύλης δὲ ὁ Μύρσου ὕστατος. οἱ δὲ πρότερον Ἄγρωνος βασιλεύσαντες ταύτης τῆς χώρας ἦσαν ἀπόγονοι Λυδοῦ τοῦ Ἄτιος, ἀπ' ὅτε οὗτος ὁ δῆμος Λύδιος ἐκλήθη ὁ πᾶς οὗτος, πρότερον Μῆων καλούμενος. παρὰ τούτων δὲ Ἰρακλειῖται ἐπιτραφθέντες ἔσχον τὴν ἀρχὴν ἐκ Θβοπροπίου, ἐκ δούλης τε τῆς Ἰαρδάνου γεγονότες καὶ Ἡρακλέος, ἄρξαντες μὲν ἐπὶ δύο τε καὶ εἴκοσι γενεᾶς ἀνδρῶν ἔτθα πέντε τε καὶ πεντακόσια, παῖς παρὰ πατρός ἐκδεκόμενος τὴν ἀρχὴν μέχρι Κανδαύλεω τοῦ Μύρσου.

8. Οὗτος δὲ ὢν ὁ Κανδαύλης ἠράσθη τῆς ἑωυτοῦ γυναικός· ἐρασθεῖς δὲ ἐνόμιζε οἱ εἶναι γυναῖκα πολλὸν πασιῶν καλλίστην. ὥστε δὲ ταῦτα νομίζων — ἦν γὰρ οἱ τῶν αἰχμοφόρων Γύγης ὁ Λασκύλου ἀρβασκόμενος μάλιστα· τούτῳ τῷ Γύγῃ καὶ τὰ σπουδαιέστερα τῶν πρηγμάτων ὑπερετίθετο ὁ Κανδαύλης, καὶ δὴ καὶ τὸ εἶδος τῆς γυναικός ὑπερεπαινέων. χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος (χρὴν γὰρ Κανδαύλῃ γενέσθαι κακῶς) ἔλεγε πρὸς τὸν Γύγην τοιάδα· Γύγῃ, οὐ γὰρ σε δοκέω πείθεσθαι μοι λέγοντι περὶ τοῦ εἶδος τῆς γυναικός· ὦτα γὰρ τυγχάνει ἀνθρώποισι ἔοντα ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν· ποῖσε ὅπως ἐκείνην θεῆσαι γυμνήν. Ὁ δὲ

μέγα ἀμβώσας εἶπε· Δέσποτα, τίνα λέγεις λόγον οὐκ ἔγναι, καλεύων με δέσποιναν τὴν ἐμὴν θεήσασθαι γυμνήν; ἅμα δὲ κισθῶνι ἐκδυομένῳ συνεχῶνεται καὶ τὴν αἰδῶ γυνή. πάλαι δὲ τὰ καλὰ ἀνθρώποισι ἐξεύρηται, ἐκ τῶν μανθάνειν δεῖ· ἐν τοῖσι ἐν τόδῃ ἐστὶ, σκοπέειν τινὰ τὰ ἐώντου. ἐγὼ δὲ πείθομαι ἐκείνην εἶναι πασέων γυναικῶν καλλίστην, καὶ σεο δέομαι μὴ δέεσθαι ἀνόμων.

9. Ὁ μὲν δὴ λέγων τοιαῦτα ἀπεμάχετο, ἀρρώδειον μὴ τί οἱ ἐξ αὐτῶν γένηται κακόν. ὁ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε· Θάρσει, Γύγη, καὶ μὴ φοβεῦ μήτε ἐμέ, ὡς σεο πειρώμενον λόγον τόνδε, μήτε γυναῖκα τὴν ἐμὴν, μὴ τί τοι ἐξ αὐτῆς γένηται βλάβος· ἀρχὴν γὰρ ἐγὼ μηχανήσομαι οὕτω, ὥστε μηδὲ μαθεῖν μιν ὀφθεῖσαν ὑπὸ σεῦ. ἐγὼ γάρ σε ἐς τὸ οἶκημα, ἐν τῷ κοιμώμεθα, ὄπισθε τῆς ἀνοιγομένης θύρης στήσω· μετὰ δ' ἐμὲ ἐσελθόντα παρέσται καὶ ἡ γυνή ἢ ἐμὴ ἐς κοῖτον. κεῖται δὲ ἀγχοῦ τῆς ἐσόδου θρόνος· ἐπὶ τοῦτον τῶν ἱματίων κατὰ ἐν ἑαστον ἐκδύνουσα θήσει· καὶ κατ' ἡσυχίην πολλὴν παρήξει τοι θεήσασθαι. ἐπειὰν δὲ ἀπὸ τοῦ θρόνου στείχη ἐπὶ τὴν εὐνήν, κατὰ νότου τε αὐτῆς γένη, σοὶ μελέτω τὸ ἐνθεῦτεν ὅπως μὴ σε ὄψεται ἰόντα διὰ θυρίων.

10. Ὁ μὲν δὴ, ὡς οὐκ ἠδύνατο διαφυγίειν, ἦν ἐτοιμός· ὁ δὲ Κανδαύλης, ἐπεὶ ἐδόκεε ὥρη τῆς κοίτης εἶναι, ἤγαγε τὸν Γύγεα ἐς τὸ οἶκημα, καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα παρήν καὶ ἡ γυνή· ἐσελθούσαν δὲ καὶ τιθεῖσαν τὰ εἴματα ἐθρεῖτο ὁ Γύγης. ὡς δὲ κατὰ νότου ἐγένετο, ἰούσης τῆς γυναικὸς ἐς τὴν κοίτην, ὑπερδύς ἐχώρεε ἔξω. καὶ ἡ γυνή ἐπορᾶ μιν ἐξιόντα· μαθοῦσα δὲ τὸ ποιηθῆν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς οὕτε ἀνέβωσεν αἰσχυρθεῖσα, οὕτε

ἔδοξε μαθεῖν, ἐν νόῳ ἔχουσα τίσεσθαι τὸν Κανδαύλεα· παρὰ γὰρ τοῖσι Λυδοῖσι, σχεδὸν δὲ καὶ παρὰ τοῖσι ἄλλοισι βαρβάροισι, καὶ ἄνδρα ὀφθῆναι γυμνὸν ἐς αἰσχύνην μεγάλην φέρει.

11. Τότε μὲν δὴ οὕτω οὐδὲν δηλώσασα ἡσυχίην εἶχε· ὡς δὲ ἡμέρη τάχιστα ἐγεγόνεε, τῶν οἰκετέων τοὺς μάλιστα ὦρα πιστοὺς ἔοντας ἐωντῆ, ἐτοίμους ποιησαμένη ἐκάλεε τὸν Γύγχα. ὁ δὲ, οὐδὲν δοκέων αὐτὴν τῶν πρηχθέντων ἐπίστασθαι, ἦλθε καλεόμενος· ἐώθεε γὰρ καὶ πρόσθε, ὅπως ἡ βασιλεια καλέοι, φοιτᾶν. ὡς δὲ ὁ Γύγης ἀπῆκετο, ἔλεγε ἡ γυνὴ τάδε· Νῦν τοι δυοῖν ὁδοῖν παρεουσέων, Γύγη, δίδωμι αἵρεσιν, ὀκοτέρην βούλει τραπέσθαι· ἢ γὰρ Κανδαύλεα ἀποκτείνας ἐμέ τε καὶ τὴν βασιληίην ἔχε τὴν Λυδῶν, ἢ αὐτὸν σε αὐτίκα οὕτω ἀποθνήσκειν δεῖ, ὡς ἂν μὴ πάντα πειθόμενος Κανδαύλῃ τοῦ λοιποῦ ἴδης τὰ μὴ σε δεῖ. ἄλλ' ἦτοι κείνόν γε τὸν ταῦτα βουλευσάντα δεῖ ἀπόλλυσθαι, ἢ σὲ τὸν ἐμέ γυμνὴν θησάμενον καὶ ποιήσαντα οὐ νομιζόμενα. Ὁ δὲ Γύγης τέως μὲν ἀπεθώμαζε τὰ λεγόμενα· μετὰ δὲ ἰκέτευε μὴ μιν ἀναγκαίῃ ἐνδεῖν διακρῖναι τοιαύτην αἵρεσιν. οὐκὼν δὴ ἔπειθε, ἀλλ' ὦρα ἀναγκαίην ἀληθέως προκειμένην ἢ τὸν δεσπότηα ἀπολλύναι, ἢ αὐτὸν ὑπ' ἄλλων ἀπόλλυσθαι· αἵρεται αὐτὸς περιεῖναι. ἐπειρώτα δὴ λέγων τάδε· Ἐπεὶ με ἀναγκάζεις δεσπότηα τὸν ἐμὸν κτείνειν οὐκ ἐθέλοντα, φέρε ἀκούσω τέω καὶ τρόπῳ ἐπιχειρήσομεν αὐτῷ. Ἡ δὲ ὑπολαβοῦσα ἔφη· Ἐκ τοῦ αὐτοῦ μὲν χωρίου ἡ ὁρμὴ ἔσται, ὀθενπερ καὶ ἐκεῖνος ἐμέ ἐπέδεδέξατο γυμνὴν· ὑπνωμένῳ δὲ ἡ ἐπιχείρησις ἔσται.

12. Ὡς δὲ ἤρτυσαν τὴν ἐπιβουλήν, νυκτὸς γενομένης



(οὐ γὰρ μετίετο ὁ Γύγης, οὐδέ οἱ ἦν ἀπαλλαγὴ οὐδεμία, ἀλλὰ ἔδεε ἢ αὐτὸν ἰσπολιῶναι ἢ Κανδαύλεα) εἶπετο ἐς τὸν θάλαμον τῆς γυναῖκα καὶ μιν ἐκείνη ἐγχειρῶδιον δοῦσα κατακρίπτει ὑπὸ τὴν αὐτὴν θύρην. καὶ μετὰ ταῦτα, ἀναπαινομένου Κανδαύλεω, ὑπεισδύς τε καὶ ἰσποκείνας αὐτὸν, ἔσχε καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν βασιλῆϊν Γύγης· τοῦ καὶ Ἀρχίλοχος ὁ Πάριος κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον γεγόμενος ἐν ἰάμβῳ τριμέτρῳ ἐπεμνήσθη.

13. Ἐσχε δὲ τὴν βασιλῆϊν καὶ ἐκρατίνθη ἐκ τοῦ ἐν Δελφοῖσι χρηστήριου. ὡς γὰρ δὴ οἱ Ἄνδοι δεινὸν ἐποιεῦντο τὸ Κανδαύλεω πάθος καὶ ἐν ὄπλοισι ἦσαν, συνέβησαν ἐς τὸν οἶον τε τοῦ Γύγεω στασιῶται καὶ οἱ λοιποὶ Ἄνδοι, ἦν μὲν δὴ τὸ χρηστήριον ἀνέλη μιν βασιλεία εἶναι Ἄνδων, τόνδε βασιλείειν, ἦν δὲ μὴ, ἀποδοῦναι ὀπίσω ἐς Ἡρακλείδας τὴν ἀρχήν. ἀνεῖλέ τε δὴ τὸ χρηστήριον καὶ ἐβασίλευσεν οὕτω Γύγης. τοσόνδε μέντοι εἶπε ἡ Πυθίη, ὡς Ἡρακλείδῃσι τίσις ἦξει ἐς τὸν πέμπτον ἀπόγονον Γύγεω. τούτου τοῦ ἔτεος Ἄνδοί τε καὶ οἱ βασιλῆες αὐτῶν λόγον οὐδένα ἐποιεῦντο, πρὶν δὴ ἐτετελείσθη.

14. Τὴν μὲν δὴ τυραννίδα οὕτω ἔσχον οἱ Μερμνάδαι, τοὺς Ἡρακλείδας ἀπελόμενοι. Γύγης δὲ τυραννείσας ἀπέπεμψε ἀναθήματα ἐς Δελφοὺς οἶκ ὀλίγα, ἀλλ' ὅσα μὲν ἀργύρου ἀναθήματά ἐσσι οἱ πλεῖστα ἐν Δελφοῖσι· παρέξ δὲ τοῦ ἀργύρου χρυσὸν ἀπλετον ἀνέθηκεν ἄλλον τε καὶ τοῦ μάλιστα μνήμητιν ἄξιον ἔχειν ἐστί, κρητῆρες οἱ ἀριθμὸν ἕξ χροῦσοι ἀνακέσται. ἐστᾶσι δὲ οὗτοι ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ σταθμὸν ἔχοντες τριήκοντα τάλαντα· ἀληθεῖ δὲ λόγῳ χρεωμένῳ οὐ Κορινθίων τοῦ δημοσίου ἐστὶν ὁ θησαυρὸς, ἀλλὰ Κιψίλου

τοῦ Ἡετλωνος. οὗτος δὲ ὁ Γύγης πρῶτος βαρβάρων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἐς Δελφούς ἀνέθηκε ἀναθήματα μετὰ Μίδην τὸν Γορδίου, Φρυγίης βασιλέα. ἀνέθηκε γὰρ δὴ καὶ Μίδης τὸν βασιλῆϊον θρόνον, ἐς τὸν προκατίζων ἐδίκαζε, ἔοντα ἀξιοθέητον· κεῖται δὲ ὁ θρόνος οὗτος ἔνθαπερ οἱ τοῦ Γύγεω κρητῆρες. ὁ δὲ χρυσὸς οὗτος καὶ ὁ ἄργυρος, τὸν ὁ Γύγης ἀνέθηκε, ὑπὸ Δελφῶν καλέεται Γυγάδας ἐπὶ τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίην. ἐσέβαλε μὲν νυν στρατιήν καὶ οὗτος, ἐπεὶ τε ἤρξε, ἐς τὴν Μίλητον καὶ ἐς Σμύρνην, καὶ Κολοφῶνος τὸ ἄστυ εἶλε. ἀλλ' οὐδὲν γὰρ μέγα ἔργον ἀπ' αὐτοῦ ἄλλο ἐγένετο βασιλεύσαντος δυνῶν δέοντα τεσσαράκοντα ἔτεα, τοῦτον μὲν παρήσομεν, τοσαῦτα ἐπιμνησθέντες.

15. Ἄρδυος δὲ τοῦ Γύγεω μετὰ Γύγην βασιλεύσαντος μνήμην ποιήσομαι. οὗτος δὲ Πριηνέας τὴν εἶλε ἐς Μίλητόν τε ἐσέβαλε, ἐπὶ τούτου τὴν τυραννεύοντος Σαρδίων Κιμμέριοι ἐξ ἡθίων ὑπὸ Σκυθίων τῶν Νομάδων ἐξαναστάντες ἀπικέατο ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ Σάρδις πλὴν τῆς ἀκροπόλιος εἶλον.

16. Ἄρδυος δὲ βασιλεύσαντος ἐνὸς δέοντα πενήκοντα ἔτεα ἐξεδέξατο Σαδυάτιης ὁ Ἄρδυος, καὶ ἐβασίλευσε ἔτεα δώδεκα, Σαδυάττειω δὲ Ἀλυάτιης. οὗτος δὲ Κναξίῳ τε τῷ Δηϊόκεω ἀπογόνῳ ἐπολέμησε καὶ Μήδοισι, Κιμμερίους τε ἐκ τῆς Ἀσίας ἐξήλασε, Σμύρνην τε τὴν ἀπὸ Κολοφῶνος κτισθεῖσαν εἶλε, ἐς Κλαζομενάς τε ἐσέβαλε. ἀπὸ μὲν νυν τούτων οὐκ ὡς ἠθελε ἀπήλλαξε, ἀλλὰ προσπταίσας μεγάλας· ἄλλα δὲ ἔργα ἀπεδέξατο ἐὼν ἐν τῇ ἀρχῇ ἀξιαπληγῆτότατα ταῦτα.

17. Ἐπολέμησε Μιλησίοισι, παραδεδεξάμενος τὸν πόλεμον παρὰ τοῦ πατρός. ἐπελαύνων γὰρ ἐπολιόρχε



τὴν Μίλητον τρόπον τοιῶδες· ὅπως μὲν εἶη ἐν τῇ γῆ καρπὸς ἄδρός, τηνικαῦτα ἐσέβαλλε τὴν στρατιήν· ἐστρατεύετο δὲ ὑπὸ συρίγγων τε καὶ πηκτίδων καὶ αὐλοῦ γυναικῆϊου τε καὶ ἀνδρηϊου. ὡς δὲ ἐς τὴν Μιλησίην ἀπίκοιτο, οἰκήματα μὲν τὰ ἐπὶ τῶν ἀγρῶν οὔτε κατέβαλλε οὔτε ἐνεπίμπρη οὔτε θύρας ἀπέσπασα, ἕα δὲ κατὰ χώραν ἐστάμεναι· ὁ δὲ τὰ τε δένδρεα καὶ τὸν καρπὸν τὸν ἐν τῇ γῆ ὅπως διαφθείρειε, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. τῆς γὰρ θαλάσσης οἱ Μιλήσιοι ἐπεκρόατεον, ὥστε ἐπέδρης μὴ εἶναι ἔργον τῇ στρατιῇ. τὰς δὲ οἰκίας οὐ κατέβαλλε ὁ Λυδὸς τῶνδε εἵνεκα, ὅπως ἔχοιεν ἐνθεῦτεν ὀρμεώμενοι τὴν γῆν σπεῖρειν τε καὶ ἐργάζεσθαι οἱ Μιλήσιοι, αὐτὸς δὲ, ἐκείνων ἐργαζομένων, ἔχοι τι καὶ σίνεσθαι ἐσβάλλον.

18. Ταῦτα ποιέων ἐπολέμεν ἕτεα ἔνδεκα, ἐν τοῖσι τρώματα μεγάλα διαφάσια Μιλησίων ἐγένετο, ἐν τε Λιμεντήϊω χώρῃ τῆς σφετέρας μαχεσαμένων καὶ ἐν Μαιάνδρου πεδίῳ. τὰ μὲν νῦν ἕξ ἕτεα τῶν ἔνδεκα Σαδυάτιης ὁ Ἄρδνος ἔτι Λυδῶν ἦρχε ὁ καὶ ἐσβάλλον τηνικαῦτα ἐς τὴν Μιλησίην τὴν στρατιήν· (Σαδυάτιης γὰρ οὗτος καὶ ὁ τὸν πόλεμον ἦν συνάψας·) τὰ δὲ πέντε τῶν ἑτέων τὰ ἐπόμενα τοῖσι ἕξ Ἄλυάτιης ὁ Σαδυάτιεω ἐπολέμεν, ὃς παραδεξάμενος, ὡς καὶ πρότερον μοι δεδήλωται, παρὰ τοῦ πατρὸς τὸν πόλεμον προσεῖχε ἐνισταμένως. τοῖσι δὲ Μιλησίοισι οὐδαμοὶ Ἰώνων τὸν πόλεμον τοῦτον συνεπελάφρυνον, ὅτι μὴ Χῆιοι μόννοι. οὗτοι δὲ τὸ ὁμοῖον ἀνταποδιδόντες ἐτιμῶρεον· καὶ γὰρ δὴ πρότερον οἱ Μιλήσιοι τοῖσι Χῆιοισι τὸν πρὸς Ἐρυθραίους πόλεμον συνδιήνεικαν.

19. Τῶ δὲ δωδεκάτῳ ἔτι, λήϊου ἐμπιπραμένου ἐπὶ τῆς στρατιῆς, συνηνείχθη τι τοιῶδες γενέσθαι πρῆ-

γμα· ὡς ἄφθη τάχιστα τὸ λήϊον ἀνέμω βιώμενον, ἄψα-
το νηοῦ Ἀθηναίης ἐπικλήσιν Ἀσσησίης· ἄφθεις δὲ ὁ
νηὸς κατεκαύθη. καὶ τὸ παραντίκα μὲν λόγος οὐδεὶς
ἐγένετο· μετὰ δὲ, τῆς στρατιῆς ἀπικομένης ἐς Σάρδις,
ἐνόσησεν ὁ Ἀλνάτιης. μακροτέρης δὲ οἱ γενομένης τῆς
νούσου, πέμπει ἐς Δελφούς θεοπρόπους, εἴτε δὴ συμ-
βουλεύσαντός τευ, εἴτε καὶ αὐτῷ ἔδοξε πέμψαντα τὸν
θεὸν ἐπείρασθαι περὶ τῆς νόσου. τοῖσι δὲ ἡ Πυθίη
ἀπικομένοισι ἐς Δελφούς οὐκ ἔφη χρήσειν, πρὶν ἢ τὸν
νηὸν τῆς Ἀθηναίης ἀνορθώσωσι, τὸν ἐνέπρησαν χώρας
τῆς Μιλησίης ἐν Ἀσσησῶ.

20. Δελφῶν οἶδα ἐγὼ οὕτω ἀκούσας γενέσθαι·
Μιλήσιοι δὲ τάδε προστιθεῖσι τούτοις, Περικλῆδον
τὸν Κυψέλου, ἔοντα Θρασυβούλῳ τῷ τότε Μιλήτου τυ-
ραννεύοντι ξεῖνον ἐς τὰ μάλιστα, πυθόμενον τὸ χρη-
στήριον τὸ τῷ Ἀλνάττῃ γερόμενον, πέμψαντα ἄγγελον
κατειπεῖν, ὅπως ἂν τι προειδῶς πρὸς τὸ παρεὸν βουλεύ-
ηται. Μιλήσιοι μὲν νῦν οὕτω λέγουσι γενέσθαι.

21. Ἀλνάτιης δὲ, ὡς οἱ ταῦτα ἐξηγγέλθη, αὐτίκα
ἔπεμψε κήρυκα ἐς Μίλητον, βουλόμενος σπονδὰς ποιή-
σασθαι Θρασυβούλῳ τε καὶ Μιλησίοις χρόνον ὅσον
ἂν τὸν νηὸν οἰκοδομή. ὁ μὲν δὴ ἀπόστολος ἐς τὴν Μί-
λητον ἦν· Θρασύβουλος δὲ σαφῶς προπεπυσμένος
πάντα λόγον καὶ εἰδὼς τὰ Ἀλνάτιης μέλλοι ποιήσειν,
μηχανᾶται τοιάδε· ὅσος ἦν ἐν τῷ ἄστεϊ σῖτος καὶ ἐνω-
τῷ καὶ ἰδιωτικός, τοῦτον πάντα συγκομίσας ἐς τὴν
ἀγορὴν προεῖπε Μιλησίοις, ἐπεὶ ἂν αὐτὸς σημήνη, τότε
πίνειν τε πάντας καὶ κώμῳ χρεῖσθαι ἐς ἀλλήλους.

22. Ταῦτα δὲ ἐποίησεν τε καὶ προηγόρευεν Θρασύβου-
λος τῶνδε εἵνεκεν, ὅπως ἂν δὴ ὁ κήρυξ ὁ Σαρδιηνός,



ιδῶν τε σωρὸν μέγαν σίτου κεχυμένον καὶ τοὺς ἀνθρώ-
 πους ἐν εὐπαιθείῃσι ἔοντας, ἀγγεῖλη Ἀλυάττη. τὰ δὴ
 καὶ ἐγένετο· ὡς γὰρ δὴ ιδῶν τε ἐκεῖνα ὁ κήρυξ καὶ εἶ-
 πας πρὸς Θρασύβουλον τὰς ἐντολάς τοῦ Λυδοῦ ἀπῆλθε
 ἐς τὰς Σάρδις, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, δι' οὐδὲν ἄλλο ἐγένε-
 ναι ἢ διαλλαγῆ. Ἐπιζῶν γὰρ ὁ Ἀλυάττης σιποδῆϊν τε
 εἶναι ἰσχυρὴν ἐν τῇ Μιλήτῳ καὶ τὸν ἰσὼν τειρῦσθαι ἐς
 τὸ ἔσχατον κακοῦ, ἤκουε τοῦ κήρυκος ροστήσατος ἐκ
 τῆς Μιλήτου τοὺς ἐναντίους λόγους ἢ ὡς αὐτὸς κατε-
 δόκεε. μετὰ δὲ ἢ τε διαλλαγῆ σφί ἐγένετο ἐπ' ᾧ τε ξεί-
 νους ἀλλήλοισι εἶναι καὶ ἑμμάχους· καὶ δύο τε ἀπὲ
 ἐνὸς πρὸς τῇ Ἀθηναίῃ ὑποδόμισσε ὁ Ἀλυάττης ἐν τῇ
 Ἀσσιπῶ, αὐτὸς τε ἐκ τῆς νούσου ἀνέστη καὶ τὰ μὲν
 κτὰ τὸν πρὸς Μιλησίους τε καὶ Θρασύβουλον πόλεμον
 Ἀλυάττη ὧδε ἔσχε.

23. Περιάνδρος δὲ ἦν Κιψέλου παῖς, οὗτος ὁ τῷ
 Θρασυβούλῳ τὸ χρηστήριον μηρέσας. ἐκτείνετο δὲ ὁ
 Περιάνδρος Κορίνθου· τῷ δὲ λέγουσι Κορίνθιοι (ὁμό-
 λογίονσι δὲ σφί Λέσβιοι) ἐν τῷ βίῳ θῶμα μέγιστον
 παρασιῆναι· Ἀρίονα τὸν Μηθυμναῖον ἐπὶ δελφίνοσ
 ἔξευχθέντα ἐπὶ Ταίναρον, ἔοντα καθαρωδὸν τῶν τότε
 ἔστων οὐδετὸς δεῖτερον, καὶ διωδύραμβον πρῶτον ἀν-
 θρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ποιήσαντά τε καὶ ὀνομάσαντα
 καὶ διδάξαντα ἐν Κορίνθῳ.

24. Τοῦτον τὸν Ἀρίονα λέγουσι τὸν πολλὸν τοῦ
 χρόνου διατρέβοντα παρὰ Περιάνδρῳ ἐπαθνεῖσαι πλω-
 σαι ἐς Ἰταλίην τε καὶ Σικελίην· ἐργασάμενον δὲ χρή-
 ματα μεγάλα θελῆσαι ὀπίσω ἐς Κόρινθον ἀπακίσθαι.
 ὀρμῆσθαι μὲν πρὸς ἐκ Τάραντος, πιστεῖοντα δὲ οὐδα-
 μοῖσι μᾶλλον ἢ Κορινθίοισι μισθώσασθαι πλοῖον ἰσ-

Ἐρῶν Κορινθίων· τοὺς δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπιβουλεύειν
 τὸν Ἀρίονα ἐκβαλόντας ἔχειν τὰ χρήματα· τὸν δὲ
 συνέντα τοῦτο λίσσεσθαι, χρήματα μὲν σφι προϊέντα
 ἠμυχήν δὲ παραιτούμενον. οὐκῶν δὴ πείθειν αὐτὸν
 οὐτοῖσι, ἀλλὰ κελεύειν τοὺς πορθμέας ἢ αὐτὸν δια-
 γρᾶσθαι μιν, ὡς ἂν ταφῆς ἐν γῆ τύχη, ἢ ἐκπηδᾶν
 ἐς τὴν θάλασσαν τὴν ταχίστην. ἀπειληθέντα δὲ τὸν
 Ἀρίονα ἐς ἀπορίην παραιτήσασθαι, ἐπειδὴ σφι οὐ-
 πω δοκέοι, περιιδέειν αὐτὸν ἐν τῇ σκευῇ πάσῃ σιάντα
 ἐν τοῖσι ἐδωλλοῖσι ἀεῖσαι· ἀβίσας δὲ ὑπεδέκετο ἑωπτόν
 κατεργάσασθαι. καὶ τοῖσι ἐσελθεῖν γὰρ ἡδονὴν, εἰ μέλ-
 λουεν ἀκούσεσθαι τοῦ ἀρίστου ἀνθρώπων ἀοιδοῦ, ἀνα-
 χωρῆσαι ἐκ τῆς πρύμνης ἐς μέσην νέα. τὸν δὲ ἐνδύντα
 εἰς τὴν πᾶσαν τὴν σκευὴν· καὶ λαβόντα τὴν κιθάρην, σιάντα
 ἐν τοῖσι ἐδωλλοῖσι διεξελθεῖν νόμον τὸν ὄρθιον· τελευ-
 τῶντος δὲ τοῦ νόμου, ῥῖψαι μιν ἐς τὴν θάλασσαν ἑωπ-
 τόν, ὡς εἶχε, σὺν τῇ σκευῇ πάσῃ. καὶ τοὺς μὲν ἀπο-
 πλέειν ἐς Κόρινθον· τὸν δὲ δελφῖνα λέγουσι ὑπολαβόν-
 τα ἐξενεῖλαι ἐπὶ Ταίναρον. ἀποβάντα δὲ αὐτὸν χωρέειν
 ἐς Κόρινθον σὺν τῇ σκευῇ καὶ ἀπικόμενον· ἀπηγέεσθαι
 πᾶν τὸ γεγονός. Περὶ ἀνδρὸν δὲ ὑπὸ ἀπιστῆς Ἀρίονα
 μὲν ἐν φυλακῇ ἔχειν οὐδαμῇ μετιέντα, ἀνακῶς δὲ ἔχειν
 τῶν πορθμέων· ὡς δὲ ἄρα παρεῖναι αὐτοὺς, κληθέντας
 ἱστορέεσθαι εἴ τι λέγοιεν περὶ Ἀρίονος. φημένων δὲ
 ἐκείνων ὡς εἶη τε σῶς περὶ Ἰταλίην καὶ μιν εὖ πρήσ-
 σοντα ληποῖεν ἐν Τάραντι, ἐπιφανῆναί σφι τὸν Ἀρίονα,
 ὡσπερ ἔχων ἐξεπήδησε· καὶ τοὺς ἐκπλαγέντας οὐκ ἔχειν
 ἔτι ἐλεγχομένους ἀρνέεσθαι. Ταῦτα μὲν νυν Κορίνθιοι
 τε καὶ Λέυβιοι λέγουσι, καὶ Ἀρίονός ἐστι ἀνάθημα χάλ-
 κρον οὐ μέγα ἐπὶ Ταινάρῳ, ἐπὶ δελφῖνος ἐπεὶ ἀνθρώπος.



25. Ἀλυάττης δὲ ὁ Λυδὸς τὸν πρὸς Μιλησίους πόλεμον διενείκας μετέπειτα τελευτᾷ, βασιλεύσας ἕτεα ἑπτὰ καὶ πενήκοντα. ἀνέθηκε δὲ, ἐκφυγὼν τὴν νοῦσον, δεύτερος οὔτος τῆς οἰκίης ταύτης ἐς Δελφοὺς κρητῆρά τε ἀργύρεον μέγαν καὶ ὑποκρητηρίδιον σιδήρεον κολλητὸν, θείης ἄξιον διὰ πάντων τῶν ἐν Δελφοῖσι ἀναθημάτων, Γλαύκου τοῦ Χίου ποίημα, ὃς μόνος δὴ πάντων ἀνθρώπων σιδήρου κόλλησιν ἐξεῦρε.

26. Τελευτήσαντος δὲ Ἀλυάττεω ἐξεδέξατο τὴν βασιληίην Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω, ἑτέων ἑὼν ἡλικίην πέντε καὶ τριήκοντα· ὃς δὴ Ἑλλήνων πρῶτοισι ἐπεθήκατο Ἐφεσίοισι. ἔνθα δὴ οἱ Ἐφεσίοι πολιορκούμενοι ὑπὸ αὐτοῦ ἀνέθεσαν τὴν πόλιν τῇ Ἀρτέμιδι, ἐξάψαντες ἐκ τοῦ νηοῦ σχοινίον ἐς τὸ τεῖχος. ἔστι δὲ μεταξὺ τῆς τε παλαιῆς πόλιος, ἣ τότε ἐπολιορκέετο, καὶ τοῦ νηοῦ ἑπτὰ στάδιοι. πρῶτοισι μὲν δὴ τούτοισι ἐπὶ χειρὶσθε ὁ Κροῖσος· μετὰ δὲ ἐν μέρει ἐκάστοισι Ἰώνων τε καὶ Λιολέων, ἄλλοισι ἄλλας αἰτίας ἐπιφέρων, τῶν μὲν ἐδύνατο μέζονα παρενρίσκειν, μέζονα ἐπαιτιώμενος, τοῖσι δὲ αὐτῶν καὶ φαῦλα ἐπιφέρων.

27. Ὡς δὲ ἄρα οἱ ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἕλληνες κατεστράφησαν ἐς φόρου ἀπαγωγὴν, τὸ ἐνθεῦθεν ἐπενόεσεν νέας ποιησάμενος ἐπιχειρέειν τοῖσι νησιώτησι. ἔόντων δὲ οἱ πάντων ἐτοιμῶν ἐς τὴν ναυπηγίην, οἱ μὲν Βίαντα λέγουσι τὸν Πριηνέα ἀπικόμενον ἐς Σάρδις, οἱ δὲ Πιπτακὸν τὸν Μυτιληναῖον, εἰρομένου Κροῖσου, εἴ τι εἶη νεώτερον περὶ τὴν Ἑλλάδα, εἰπόντα τάδε καταπαῦσαι τὴν ναυπηγίην· Ὡ βασιλεῦ, νησιῶται ἵππον συνωνέονται μυρίην, ἐς Σάρδις τε καὶ ἐπὶ σὲ ἔχοντες ἐν νῶι στρατεύεσθαι. Κροῖσον δὲ, ἐλπίσαντα λέγειν ἐκεῖνον ἀληθῆα, εἶπεῖν·

Αἱ γὰρ τοῦτο θεοὶ ποιήσκειαν ἐπὶ νόον νησιώτησι, ἐλθεῖν ἐπὶ Λυδῶν παῖδας σὺν ἱπποισι. Τὸν δὲ ὑπολαμβάνοντα φάναι· Ὡ βασιλεῦ, προθύμως μοι φαίνεαι εὐξασθαι νησιώτας ἱππευομένους λαβεῖν ἐν ἡπείρῳ, οἰκότες ἐπιζῶν· νησιώτης δὲ τί δοκέεις εὐχασθαι ἄλλο, ἢ ἐπεὶ τὰ τάχιστα ἐπύθοντό σε μέλλοντα ἐπὶ σφίσι ναυπηγέσθαι νέας, λαβεῖν ἀρώμενοι Λυδοὺς ἐν θαλάσῃ, ἵνα ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ οἰκημένων Ἑλλήνων τίσωνταί σε, τοὺς σὺ δουλώσας ἔχεις; Κάρτα τε ἤσθῃναι Κροῖσον τῷ ἐπιλόγῳ· καὶ οἱ, προσφυνῶς γὰρ δόξαι λέγειν, πειθόμενον παύσασθαι τῆς ναυπηγίης. καὶ οὕτω τοῖσι τὰς νήσους οἰκημένοισι Ἴωσι ξεινίην συνεθήκατο.

28. Χρόνου δὲ ἐπιγυνομένου καὶ κατεστραμμένων σχεδὸν πάντων τῶν ἐντὸς Ἄλνος ποταμοῦ οἰκημένων· — πλὴν γὰρ Κιλικῶν καὶ Λυκίων τοὺς ἄλλους πάντας ὑπ' ἑωυτῷ εἶχε καταστρεψάμενος ὁ Κροῖσος· εἰσὶ δὲ οἶδεν [Λυδοὶ,] Φρύγες, Μυσοὶ, Μαριανδῖνοι, Χάλυβες, Παφλαγόνες, Θρηῖκες, οἱ Θυνοὶ τε καὶ Βιθυνοὶ, Κῆρες, Ἴωνες, Δωριεῖς, Αἰολεῖς, Πάμφυλοι. —

29. κατεστραμμένων δὲ τούτων καὶ προσεπικτωμένου Κροῖσου Λυδοῖσι, ἀπικνέονται ἐς Σάρδις ἀμαζούσας πλοῦτῳ ἄλλοι τε οἱ πάντες ἐκ τῆς Ἑλλάδος σοφισταὶ, οἱ τοῦτον τὸν χρόνον ἐτύχχανον ἔοντες, ὡς ἕκαστος αὐτῶν ἀπικνέοιτο, καὶ δὴ καὶ Σόλων, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοισι νόμους κελεύσασι ποιήσας ἱπεδήμησε ἕτεα δέκα, κατὰ θεωρίης πρόφασιν ἐκπλώσας, ἵνα δὴ μὴ τινα τῶν νόμων ἀναγκασθῇ λύσαι τῶν ἕθετο. αὐτοὶ γὰρ οὐκ οἶοί τε ἦσαν αὐτὸ ποιῆσαι Ἀθηναῖοι· ὀρχίοισι γὰρ μεγάλοισι κατείχοντο δέκα ἕτεα χρίσασθαι νόμοισι, τοὺς ἂν σφίσι Σόλων θῆται.



30. Αἰτῶν δὲ ὧν τοίων καὶ τῆς θεωρίας ἐκδημι-
 σαις ὁ Σόλων εἶπεν ἐς Αἴγυπτον ἕλκετο παρὰ Ἀμα-
 σιν καὶ δὴ καὶ ἐς Σύριδι παρὰ Κροῖσον. ἀπικόμενος
 δὲ ἐξελίκετο ἐν τοῖσι βασιλεύουσι ἐπὶ τοῦ Κροῖσον·
 μετὰ δὲ ἡμέρη τρίτῃ ἢ τετάρτῃ, κελύσαντος Κροῖσου,
 τὸν Σόλωνα θεράποντες περιήγον κατὰ τοὺς θησαυ-
 ροὺς, καὶ ἐπεδείκνυσαν πάντα ἕορτα μεγάλα τε καὶ ὀλ-
 βια. θηρσάμενον δὲ μὴ τὰ πάντα καὶ σκεψάμενος, ὧς
 οἱ κατὰ κληρὸν ἦν, εἶπετο ὁ Κροῖσος ταῦδε· Ζεῖτε Ἀθη-
 ναῖε, παρ' ἡμῶν γὰρ περὶ σέο λόγος ἀπύκται πολλός·
 καὶ σοφίης εἶπεν τις σὶς καὶ πλείους, ὧς φιλοσοφῶν
 γῆν πολλὴν θεωρίας εἶπεν ἐπέλκεσθαι· πῦν ὧν ἡμερος
 ἐτίθεσθαι μοι ἐπὶ λθε, εἴ τινα ἔρη, πάντων εἶδος ὀβριώ-
 τατον; Ὁ μὲν, Ἀπίζων εἶναι ἀνθρώπων ὀβριώτατος·
 ταῦτα ἐπειρώτα· Σόλων δὲ οὐδὲν ἐποδωπεύσας, ἀλλὰ
 τῷ ἔοπι χρισάμετος, λέγει· Ὡ βασιλεῦ, Τέλλον Ἀθη-
 ναῖον. Ἀποθαυμάσας δὲ Κροῖσος τὸ λεχθὲν εἶπετο
 ἐπισηφείως· Κοίη δὴ κρίεις Τέλλον εἶναι ὀβριώτατον;
 Ὁ δὲ εἶπε· Τέλλω τοῦτο μὲν, τῆς πόλιος εὐ' ἡχοίτης,
 παῖδες ἦσαν καλοὶ τε καὶ ἀγαθοὶ, καὶ σφι εἶδε ἄτασι
 τέκνα ἐχγετόμενα καὶ πάντα παραμείναντα, τοῦτο δὲ
 τοῦ βίου εὐ' ἡχοι, ὧς τὰ παρ' ἡμῶν, τελευτῇ τοῦ βίου
 λαμπροτάτῃ, ἐπεγέγετο· γενομένης γὰρ Ἀθηναίοισι μά-
 χης πρὸς τοὺς ἀστυγέτονας ἐν Ἐλευσί, βοιθίσας καὶ
 τροπὴν ποιήσας τῶν πολεμίων ἀπέθανε κάλλιστα, καὶ
 μὴ Ἀθηναῖοι δημοσίῃ τε ἔθαψαν αὐτοῦ τῆτερ ἔπειτα,
 καὶ ἐτίμισαν μεγάλας.

31. Ὡς δὲ τὰ κατὰ τὸν Τέλλον προετρέψατο ὁ Σό-
 λων τὸν Κροῖσον, εἶπας πολλά τε καὶ ὀβρια, ἐπειρώτα.
 τίνα δεύτερον μετ' ἐκείνον ἴδοι, δοκίμων πάγχυ δευτερεῖα

γῶν οἴσεσθαι. ὁ δὲ εἶπε· Κλέοβιν τε καὶ Βίωνα. τούτοισι γὰρ εὐοῦσι γένος Ἀργείοισι βλος τε ἀρκείων ὑπὴν καὶ πρὸς τούτῳ ῥώμη σώματος τοιγάρδε· ἀεὶ λοφόροι τε ἀμφοτέροι ὁμοίως ἔσαν, καὶ δὴ καὶ λέγεται ὅσα ὁ λόγος· εὐούσης ὀριτῆς τῇ Ἰρη τοῖσι Ἀργείοισι, ἔδεε πάντως τὴν μητέρα αὐτῶν ζεύγει κομισθῆναι ἐς τὸ ἱρόν· οἱ δὲ σφι βόες ἐκ τοῦ ἀγροῦ οὐ παρεγίνοντο ἐν ὥρῃ· ἐκκλητιόμενοι δὲ τῇ ὥρῃ οἱ νεηνίαι, ὑποδύντες αὐτοὶ ὑπὸ τὴν ζεύγλην εἶλκον τὴν ἄμαξαν· ἐπὶ τῆς ἀμάξης δὲ σφι ὄχετο ἡ μήτηρ. σταδίους δὲ πέντε καὶ τεσπεράκοιτα διακομίσαντες ἀπίκοντο ἐς τὸ ἱρόν. ταῦτα δὲ σφι ποιήσασι καὶ ὄφθεῖσι ὑπὸ τῆς πινηγύριος τελευτή τοῦ βλου ἀρίστη ἐπεγένετο, διέδξε τὸ ἐν τούτοισι ὁ θεὸς, ὡς ἄμεινον εἶη ἀνθρώπῳ τεθνῆναι μᾶλλον ἢ ζῶειν. Ἀργεῖοι μὲν γὰρ περιστάντες ἐμακάριζον τῶν νεηνιέων τὴν ῥώμην, αἱ δὲ Ἀργεῖαι τὴν μητέρα αὐτῶν, οἴων τέκνων ἐκύρησε. ἡ δὲ μήτηρ, περιχαρῆς εὐοῦσα τῷ τε ἔργῳ καὶ τῇ φήμῃ, στῦσα ἰάντιον τοῦ ἀγάλματος εὐχέτο Κλέοβί τε καὶ Βίωνι, τοῖσι ἐωυτῆς τέκνοισι, οἱ μιν ἐτίμησαν μεγάλως, δοῦναι τὴν θεὸν τὸ ἀνθρώπῳ τυχεῖν ἀριστόν ἐστι. μετὰ ταύτην δὲ τὴν εὐχὴν, ὡς ἔθυσαν τε καὶ εὐωχήθησαν, κατακοιμηθέντες ἐν αὐτῷ τῷ ἱρῷ οἱ νεηνίαι οὐκέτι ἀνέστησαν, ἀλλ' ἐν τελείῳ τούτῳ ἔσχοντο. Ἀργεῖοι δὲ σφρων εἰκόνας ποιησάμενοι ἀνέθεσαν ἐς Δελφοὺς, ὡς ἀνδρῶν ἀρίστων γενομένων.

32. Σόλων μὲν δὴ εὐδαιμονίης δευτερεῖα ἔνεμε τούτοισι. Κροῖσος δὲ σπερχθεὶς εἶπε· ὦ ξεῖνε Ἀθηναῖε, ἡ δὲ ἡμετέρη εὐδαιμονίη οὕτω τοι ἀπερρύπται ἐς τὸ μηδέν, ὥστε οὐδὲ ἰδιωτέων ἀνδρῶν ἀξίους ἡμῶς ἐποίησας; Ὁ δὲ εἶπε· ὦ Κροῖσε, ἐπιστάμενόν με τὸ θεῖον πᾶν



ἔον φθοροῦν τε καὶ ταραχῶδες ἐπειρωτᾶς ἀνθρωπῆϊων
 προηγήτων πέρι; ἐν γὰρ τῷ μακρῷ χρόνῳ πολλὰ μὲν
 ἔστι ἰδέειν τὰ μὴ τις ἐθέλει, πολλὰ δὲ καὶ παθεῖν. ἐς
 γὰρ ἑβδομήκοντα ἔτεα οὖρον τῆς ζῆτις ἀνθρώπῳ προτί-
 θημι. οὗτοι ἔόντες ἐνιαυτοὶ ἑβδομήκοντα παρέχονται
 ἡμέρας διηκοσίας καὶ πεντακισχιλίας καὶ δισμυρίας, ἐμ-
 βολίμου μηνὸς μὴ γενομένου· εἰ δὲ δὴ ἐθελήσει τούτε-
 ρον τῶν ἐτέων μηνὶ μακρότερον γίνεσθαι, ἵνα δὴ αἱ
 ὥραι συμβαίνωσι παραγινόμεναι ἐς τὸ δέον, μῆνες μὲν
 παρὰ τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα οἱ ἐμβόλιμοι γίνονται τριή-
 κοντα πέντε, ἡμέραι δὲ ἐκ τῶν μηνῶν τούτων χίλια πεν-
 τήκοντα. τουτιέων τῶν ἀπασέων ἡμερέων τῶν ἐς τὰ
 ἑβδομήκοντα ἔτεα ἑουσέων πενήκοντα καὶ διηκοσίων καὶ
 ἑξακισχιλιέων καὶ δισμυριέων, ἢ ἑτέρη αὐτέων τῇ ἑτέρῃ
 ἡμέρῃ τὸ παράπαν οὐδὲν ὁμοῖον προσάγει προῆγμα. οὐ-
 τῶν ὦν, ὧ Κροῖσθ, πᾶν ἔστι ἀνθρώπος συμφορῆ. ἐμοὶ
 δὲ σὺ καὶ πλουτέειν μὲν μέγα φαίνεαι καὶ βασιλεὺς εἶναι
 πολλῶν ἀνθρώπων· ἐκεῖνο δὲ το εἶρεό με, οὕκω σε
 ἐγὼ λέγω, πρὶν ἂν τελευτήσαντι καλῶς τὸν αἰῶνα πύ-
 θωμαι. οὐ γάρ τοι ὁ μέγα πλούσιος μᾶλλον τοῦ ἐπὶ
 ἡμέρην ἔχοντος ὀλβιώτερός ἐστι, εἰ μὴ οἱ τύχη ἐπίσποι-
 το πάντα καλὰ ἔχοντα τελευτῆσαι εὖ τὸν βίον. πολλοὶ
 μὲν γὰρ ζᾶπλουτοι ἀνθρώπων ἀνόλβιοι εἰσι, πολλοὶ δὲ
 μετρίως ἔχοντες βίου εὐτυχέες. ὁ μὲν δὴ μέγα πλούσιος,
 ἀνόλβιος δὲ, δυοῖσι προίχει τοῦ εὐτυχέος μούνοισι, οὗτος
 δὲ τοῦ πλουσίου καὶ ἀνόλβιου πολλοῖσι· ὁ μὲν ἐπιθυ-
 μίην ἐκτελέσαι καὶ ἄτην μεγάλῃν προσπεσοῦσαν ἐνεῖκαι
 δυνατώτερος, ὁ δὲ τοισίδω προίχει ἐκείνου, ἄτην μὲν καὶ
 ἐπιθυμίην οὐκ ὁμοίως δυνατὸς ἐκείνῳ ἐνεῖκαι, ταῦτα δὲ
 ἢ εὐτυχίῃ οἱ ἀπερῖκει, ἄπτηρος δὲ ἐστι, ἀνουσος, ἄπι-

θῆς κακῶν, εὐπαις, εὐειδής· εἰ δὲ πρὸς τούτοις ἐτι τε-
 ευτήσῃ τὸν βίον εὖ, οὗτος ἐκεῖνος τὸν σὺ ζητεῖς, ὀλβιος
 κεκλησθαι ἄξιός ἐστι· πρὶν δ' ἂν τελευτήσῃ, ἐπισχέειν
 μηδὲ καλέειν κω ὀλβιον, ἀλλ' εὐτυχία. τὰ πάντα μὲν γὰρ
 ταῦτα συλλαβεῖν ἄνθρωπον ἔοντα ἀδύνατόν ἐστι, ὡσπερ
 γόρη οὐδεμία καταρκέει πάντα ἐωυτῇ παρέχουσα, ἀλλὰ
 ἄλλο μὲν ἔχει, ἑτέρου δὲ ἐπιδέεται· ἢ δὲ ἂν τὰ πλεῖστα
 ἔχῃ, ἀρίστη αὕτη. ὡς δὲ καὶ ἄνθρωπον σῶμα ἐν οὐδὲν
 αὐταρκές ἐστι· τὸ μὲν γὰρ ἔχει, ἄλλου δὲ ἐνδείς ἐστι.
 ὡς δ' ἂν αὐτῶν πλεῖστα ἔχων διατελέῃ καὶ ἔπειτα τε-
 λευτήσῃ εὐχαρίστως τὸν βίον, οὗτος παρ' ἐμοὶ τὸ οὐνο-
 μα τοῦτο, ὃ βασιλεῦ, δίκαιός ἐστι φέρεσθαι. σκοπέειν
 δὲ χρὴ παντὸς χρήματος τὴν τελευτὴν κῆ ἀποβήσθαι·
 πολλοῖσι γὰρ δὴ ὑποδέξας ὀλβον ὁ θεὸς προῤῥίζους
 ἐνέτρεψε.

33. Ταῦτα λέγων τῷ Κροίσῳ οὕτως οὕτως ἐχαρίζετο,
 οὕτως λόγου μιν ποιησάμενος οὐδενὸς ἀποπέμπεται, κάρ-
 τια δόξας ἀμαθῆς εἶναι, ὅς τὰ παρεόντα ἀγαθὰ μετῆς
 τὴν τελευτὴν παντὸς χρήματος ὄραν ἐκέλευε.

34. Μετὰ δὲ Σόλωνα οἰχόμενον ἔλαβε ἐκ θεοῦ νέ-
 μεσις μεγάλη Κροῖσον, ὡς εἰκάσαι, ὅτι ἐνόμισε ἐωυτὸν
 εἶναι ἄνθρώπων ἁπάντων ὀλβιώτατον. ἀντίκα δὲ οἱ
 εὐδοντι ἐπέστη ὄνειρος, ὅς οἱ τὴν ἀληθειάν ἐφαινε τῶν
 πλεόντων γενέσθαι κακῶν κατὰ τὸν παῖδα. ἦσαν δὲ
 τῷ Κροίσῳ δύο παῖδες, τῶν οὐτερος μὲν διέφθαρτο·
 ἦν γὰρ δὴ κωφός· ὁ δὲ ἕτερος τῶν ἡλικῶν μακροῦ τὰ
 πάντα πρῶτος· οὐνομα δὲ οἱ ἦν Ἄτις. τοῦτον δὲ ὢν
 τὸν Ἄτιν σημαίνει τῷ Κροίσῳ ὁ ὄνειρος, ὡς ἀπολέει μιν
 παύχμῃ σιδηρῇ βληθέντα. ὁ δὲ ἐπεὶ τὸ ἐξηγέρθη καὶ
 ἐξωυτῷ λόγον ἔδωκε, καταρρώδησας τὸν ὄνειρον, ἄγεται



μὲν τῷ παιδὶ γυναῖκα, ἐωθότα δὲ στρατηγέειν μιν τῶν Λυδῶν οὐδαμῇ ἔτι ἐπὶ τοιοῦτο πρῆγμα ἐξέπεμπε, ἀκόν-
τια δὲ καὶ θυράτια καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα τοῖσι χρέων-
ται ἐς πόλεμον ἄνθρωποι, ἐκ τῶν ἀνδρεῶνων ἐκχομίσας
ἐς τοὺς θυλάμους συνέντησε, μὴ τί οἱ κρεμύμενον τῷ
παιδὶ ἐμπέσῃ.

35. Ἐχοντος δὲ οἱ ἐν χερσὶ τοῦ παιδὸς τὸν γάμον,
ἀπικνέεται ἐς τὰς Σάρδεις ἀνὴρ συμφορῇ ἐχόμενος καὶ
οὐ καθαρὸς χειρὸς ἔων, Φρύξ μὲν γενεῇ, γένεος δὲ τοῦ
βασιλῆϊου. παρελθὼν δὲ οὗτος ἐς τὰ Κροῖσου οἰκία
κατὰ νόμους τοὺς ἐπιχωρίους καθαρσίον ἐδέετο κρηῆσαι.
Κροῖσος δὲ μιν ἐκάθηρε· ἔστι δὲ παραπλησίη ἢ κάθα-
ρις τοῖσι Λυδοῖσι καὶ τοῖσι Ἑλλησι. ἐπεὶ τε δὲ τὰ νο-
μιζόμενα ἐποίησε ὁ Κροῖσος, ἐπυνθάνετο ὁκόθεν τε καὶ
τίς εἴη, λέγων τάδε· Ὡνθρωπε, τίς τε ἔων καὶ κόθεν
τῆς Φρυγίης ἦκων ἐπίστιος ἐμοὶ ἐγένεο; τίνα τε ἀν-
δρῶν ἢ γυναικῶν ἐφόνευσας; Ὁ δὲ ἀμείβετο· Ὡ βασι-
λεῦ, Γορδίεω μὲν τοῦ Μίδεω εἰμι παῖς, οὐνομάζομαι δὲ
Ἰδρηστος· φονεύσας δὲ ἀδελφεὸν ἐμεωντοῦ ἀέκων πάρι-
μι ἐξεληλαμένος τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς καὶ ἐστερημένος
πάντων. Κροῖσος δὲ μιν ἀμείβετο τοῖσδε· Ἀνδρῶν τε
φίλων τυγχάνεις ἔχγονος ἔων καὶ ἐλήλυθας ἐς φίλους,
ἐνθα ἀμηχανήσεις χρήματος οὐδενὸς μένων ἐν ἡμετέρου.
συμφορῆν δὲ ταύτην ὡς κοιφτότατα φέρων κερδιανίεις
πλεῖστον. Ὁ μὲν δὴ δίαιταν εἶχε ἐν Κροῖσου.

36. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ τούτῳ ἐν τῷ Μυσίῳ (ὡ-
λύμπῳ) σὺς χρῆμα γίνεται μέγα· ὀρμεώμενος δὲ οὗτος
ἐκ τοῦ οὔρεος τούτου τὰ τῶν Μυσῶν ἔργα διαφθείρε-
σθε, πολλῶν δὲ οἱ Μυσοὶ ἐπ' αὐτὸν ἐξεληθόντες ποιέ-
σκον μὲν οὐδὲν κακόν, ἔπασχον δὲ πρὸς αὐτοῦ. τέλος

ἔπιχόμενοι παρὰ τὸν Κροῖσον τῶν Μυσῶν ἄγγελοι
 λέγοντάςδε· ὦ βασιλεῦ, ὅς σε χρῆμα μέγιστον ἀνεφάνη
 ἡμῖν ἐν τῇ χώρῃ, ὃς τὰ ἔργα διαφθείρει, τοῦτον προ-
 θυμώμενοι ἐλέειν οὐ δυνάμεθα. νῦν ὧν προσδεόμεθά
 σου τὸν παῖδα καὶ λογάδας νεηνίας καὶ κύνας συμπέμ-
 ναι ἡμῖν, ὡς ἂν μιν ἐξέλωμεν ἐκ τῆς χώρας. Οἱ μὲν
 ἢ τούτων ἐδέοντο. Κροῖσος δὲ μνημονείων τοῦ ὄνει-
 ρου τὰ ἔπεα ἔλεγέ σοι τάδε· Παιδὸς μὲν περὶ τοῦ ἐμοῦ
 ἢ μνησθῆτις ἔτι· οὐ γὰρ ἂν ἡμῖν συμπέμψαιμι· νεό-
 τας τὸ γὰρ ἐστὶ καὶ ταῦτά οἱ νῦν μέλει. Λυδῶν
 μὲντοι λογάδας καὶ τὸ κυνηγέσιον πᾶν συμπέμψω, καὶ
 διακελεύσομαι τοῖσι ἰούσι εἶναι ὡς προθυμοτάτοις
 πυνθελεῖν ἡμῖν τὸ θηρίον ἐκ τῆς χώρας.

37. Ταῦτα ἀμείψατο· ἰσχυρωμένων δὲ τούτοις
 τῶν Μυσῶν ἐπισείρχεται ὁ τοῦ Κροῖσου παῖς, ἀκηκῶς
 τῶν ἐδέοντο οἱ Μυσοί. οὐ φαιμένου δὲ τοῦ Κροῖσου τὸν
 παῖδά σοι συμπέμψειν, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ νεηνίας
 πῶς· ὦ πάτερ, τὰ κάλλιστα πρότερόν κοτε καὶ γεν-
 ναιότατα ἡμῖν ἦν ἔς τε πολέμους καὶ ἐς ἄγρας φοιτέον-
 τας εὐδοκίμειν. νῦν δὲ ἀμφοτέρων με τούτων ἀποκληί-
 στας ἔχεις, οὔτε τινὰ δειλὴν μοι παριδῶν οὔτε ἀθυμίην.
 νῦν τε τέοισί με χρὴ ὄμμασι ἔς τε ἰγορήν καὶ ἐξ ἰγο-
 ρῆς φοιτέοντα φαίνεσθαι; κοῖος μὲν τις τοῖσι πολιήτη-
 σι δόξω εἶναι; κοῖος δὲ τις τῇ νεογάμῳ γυναικί; κοῖω
 δὲ ἐκείνη δόξει ἀνδρὶ συνοικέειν; ἐμὲ ὧν σὺ ἢ μέθες ἔ-
 σθαι ἐπὶ τὴν θήρη, ἢ λόγῳ ἀνάπεισον ὅπως μοι ἀμεί-
 ψω ἐστὶ ταῦτα οὕτω ποιούμενα.

38. Ἀμείβεται Κροῖσος τοῖσδε· ὦ παῖ, οὔτε δειλὴν
 οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἄχαρι παριδῶν τοι ποιέω ταῦτα· ἀλλὰ
 μοι ὕμῃς ὄνειρου ἐν τῷ ἔπνῳ ἐπιστάσα ἔφη σε ὀλιγο-



χρόνιον ἔσπεσθαι· ὑπὸ γὰρ αἰχμῆς σιδηρέης ἀπολέεσθαι. πρὸς ὧν τὴν ὄψιν ταύτην τὸν τε γάμον τοι τοῦτον ἔσπευσα καὶ ἐπὶ τὰ παραλαμβανόμενα οὐκ ἀποπέμπω, φυλακὴν ἔχων εἴ κως δυναίμην ἐπὶ τῆς ἐμῆς σε ζότης διακλέψαι. εἰς γὰρ μοι μῦθος τυγχάνεις ἐὼν παῖς· τὸν γὰρ δὴ ἕτερον διαφθαμένον τὴν ἀκοίην οὐκ εἶναι μοι λογίζομαι.

39. Ἀμείβεται ὁ νεηνίης τοῖσδε· Σιγγνώμη μὲν ὦ πάτερ τοι, ἰδόντι γε ὄψιν τοιαύτην, περὶ ἐμὲ φυλακὴν ἔχειν· τὸ δὲ οὐ μανθάνεις, ἀλλὰ λελήθε σε τὸ ὄνειρον, ἐμὲ τοι δίκαιόν ἐστι φράζειν. φῆς τοι τὸ ὄνειρον ὑπὸ αἰχμῆς σιδηρέης φάναι ἐμὲ τελευτήσειν· ἕός δὲ κοῖται μὲν εἰσι χεῖρες, κοίη δὲ αἰχμὴ σιδηρῆ, ἣν σὺ φοβέαι; εἰ μὲν γὰρ ὑπὸ ὀδόντος τοι εἶπε τελευτήσειν με ἢ ἄλλου τευ, ὅ τι τούτω ἔοικε, χρῆν δὴ σε ποιέειν τὰ ποιέεις· νῦν δὲ ὑπὸ αἰχμῆς. ἐπεὶ τε ὧν οὐ πρὸς ἄνδρας ἡμῖν γίνεται ἢ μάχη, μέθες με.

40. Ἀμείβεται Κροῖσος· ὦ παῖ, ἔστι τῇ με νικῆς γνώμην ἀποφαίνων περὶ τοῦ ἐνυπνίου· ὡς ὧν νεικημένος ὑπὸ σέο μεταγινώσκω, μετήμι τέ σε ἵεναι ἐπὶ τὴν ἄγρην.

41. Εἶπας δὲ ταῦτα ὁ Κροῖσος μεταπέμπεται τὸν Φρύγα Ἀδρηστον, ἀπικομένω δὲ οἱ λέγει τάδε· Ἀδρηστε, ἐγὼ σε συμφορῇ πεπληγμένον ἀχάριτι, τὴν τοι οὐκ ὄνειδίζω, ἐκάθτηρα, καὶ οἰκίοισι ὑποδεξάμενος ἔχω παρέχων πᾶσαν δαπάνην· νῦν ὧν (ὀφείλεις γὰρ, ἐμεῦ προποιήσαντος χρηστὰ ἐς σέ, χρηστοῖσί με ἀμείβεσθαι) φύλλα παιδός σε τοῦ ἐμοῦ χρητίζω γενέσθαι ἐς ἄγρην ὀρμεωμένου, μή τινες κατ' ὄδον κλώπες κακοῦργοι ἐπὶ δηλήσει φανέωσι ὑμῖν. πρὸς δὲ τούτω καὶ σέ τοι χρεῶν

ἔστι ἵεναι ἔνθα ἀπολαμπρύνει τοῖσι ἔργοισι· πατρῷ-
 ῖν τε γάρ τοι ἔστι καὶ προσέτι ρώμη ὑπάρχει.

42. Ἀμείβεται ὁ Ἄδρηστος· Ὡ βασιλεῦ, ἄλλως μὲν
 ἔγωγε ἂν οὐκ ἦϊα ἐς ἄεθλον τοιόνδε· οὔτε γὰρ συμφο-
 ρῆ τοιῆδε κερημένον οἶκός ἐστι ἐς ὀμήλικας εὖ πρήσ-
 σοντας ἵεναι, οὔτε τὸ βούλεσθαι πάρα· πολλαγῆ τε ἂν
 εἶσχον ἐμεωντόν. νῦν δὲ, ἐπεὶ τε σὺ σπεύδεις καὶ δεῖ τοι
 χαρίζεσθαι, (ὄφειλω γάρ σε ἀμείβεσθαι χρηστοῖσι)
 ποιέειν εἰμὶ ἑτοῖμος ταῦτα, παῖδά τε σὸν, τὸν διακελεύε-
 σαι φυλάσσειν, ἀπήμονα τοῦ φυλάσσοντος εἴνεκεν προσ-
 δόκα τοι ἀπονοστήσειν.

43. Τοιούτοισι ἐπεὶ τε οὔτος ἀμείψατο Κροῖσον,
 ἦϊσαν μετὰ ταῦτα ἐξηρτυμένοι λογάσι τε νεηρήσι καὶ
 κηυσί. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὸν Οὐλύμπον τὸ ὄρος ἐζήτεον
 τὸ θηρίον· εὐρόντες δὲ καὶ περιστάντες αὐτὸ κύκλω
 ἐστηκόντιζον. ἔνθα δὴ ὁ ξεῖνος, οὔτος δὴ ὁ καθαρθεὶς
 τὸν φόνον, καλεόμενος δὲ Ἄδρηστος, ἀκοντίζων τὸν σὺν
 τοῦ μὲν ἁμαρτάνει, τυχάνει δὲ τοῦ Κροῖσου παιδός.
 ὁ μὲν δὴ βληθεὶς τῇ αἰχμῇ ἐξέπλησε τοῦ ὄνβιρου τὴν
 φήμην. ἔθεε δὲ τις ἀγγελίων τῷ Κροίσῳ τὸ γεγονός·
 ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰς Σάρδεις τὴν τε μάχην καὶ τὸν τοῦ
 παιδὸς μόρον ἐσήμηνέ οἱ.

44. Ὁ δὲ Κροῖσος, τῷ θανάτῳ τοῦ παιδὸς συντε-
 ταραγμένος, μᾶλλον τι ἐδεινολογέετο, ὅτι μιν ἀπέκτεινε
 τὸν αὐτὸς φόνον ἐκάθηρε. περιημεκτέων δὲ τῇ συμφορῇ
 ὀδυνῶς ἐκάλεε μὲν Δία καθάρσιον, μαρτυρόμενος τὰ ὑπὸ
 τοῦ ξείνου πεπονηθῶς εἶη, ἐκάλεε δὲ ἐπίστιόν τε καὶ
 ἑταιρήϊον τὸν αὐτὸν τοῦτον ὀνομάζων θεὸν, τὸν μὲν
 ἐπίστιον καλέων, διότι δὴ οἰκλοισι ὑποδεδεξάμενος τὸν ξεῖ-
 νον φονέα τοῦ παιδὸς ἐλάνθανε βόσκων, τὸν δὲ ἑται-



ρήϊον, ὡς φύλακα συμπέμπας αὐτὸν εὐρήκοι πολεμιά-
τατον.

45. Παρήσαν δὲ μετὰ τοῦτο οἱ Δυδοὶ φέροντες τὸν
νεκρὸν· ὄπισθε δὲ εἶπετό οἱ ὁ φονεὺς. στὰς δὲ οὗτος
πρὸ τοῦ νεκροῦ παρεδίδου ἑωτὸν Κροῖσω, προτείτων
τὴς χειρας, ἐπικατασφάζει μιν κειμένων τῷ νεκρῷ, λέγων
τὴν τε προτέραν ἑωτοῦ συμφορὴν, καὶ ὡς ἐπ' ἐκείνη τὸν
καθήραντα ἀπολωλεκῶς εἶη, οὐδέ οἱ εἶη βιώσιμον.
Κροῖσος δὲ τοῦτων ἀκούσας τὸν τε Ἄδρηστον κατοι-
κείρει, καίπερ ἔων ἐν κακῷ οἰκῆϊω τοσοῦτω, καὶ λέγει
πρὸς αὐτόν· Ἐχω, ὦ ξεῖνε, παρὰ σεῦ πᾶσαν τὴν δίκην,
ἐπειδὴ σεωποῦ καταδικάζεις θάνατον. εἰς δὲ οὐ σύ μοι
τοῦδε τοῦ κακοῦ αἴτιος, εἰ μὴ ὅσον ἀέκων ἐξεργάσαιο,
ἀλλὰ θεῶν κού τις, ὅς μοι καὶ πάλαι προσήμαινε τὰ
μέλλοντα ἔσεσθαι. Κροῖσος μὲν νυν ἔθαψε, ὡς οἶκος
ἦν, τὸν ἑωτοῦ παῖδα· Ἄδρηστος δὲ ὁ Γορδῖεω τοῦ
Μίδεω, οὗτος δὴ ὁ φονεὺς μὲν τοῦ ἑωτοῦ ἀδελφεοῦ
γενόμενος, φονεὺς δὲ τοῦ καθήραντος, ἐπεὶ τε ἡσυχίη
τῶν ἀνθρώπων ἐγένετο περὶ τὸ σῆμα, συγγινωσκόμενος
ἀνθρώπων εἶναι τῶν αὐτὸς ἡεῖδες βαρυσυμφορώτατος,
ἑωτὸν ἐπικατασφάζει τῷ τύμβῳ.

46. Κροῖσος δὲ ἐπὶ δύο ἔτεα ἐν πένθεϊ μεγάλῳ κα-
θῆστο τοῦ παιδὸς ἔστερημένος· μετὰ δὲ ἡ Ἀστυάγεω
τοῦ Κναξάρεω ἡγεμονίη καταιρεθεῖσα ὑπὸ Κύρου τοῦ
Καμβύσεω καὶ τὰ τῶν Περσέων πρήγματα αὐξανόμενα
πένθεος μὲν Κροῖσον ἀπέταυσε, ἐνέβησε δὲ ἐς φροντί-
δα, εἴ πως δύναιτο, πρὶν μεγάλους γενέσθαι τοὺς Πέρ-
σας, καταλαβεῖν αὐτῶν αὐξανομένην τὴν δύναμιν. μετὰ
ῶν τὴν διάνοιαν ταύτην αὐτίκα ἀπεπειράτο τῶν μαν-
τητῶν τῶν τε ἐν Ἑλλάσι καὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ, διαπέμπας

ἄλλους ἄλλη, τοὺς μὲν ἐς Δελφοὺς ἵεναι, τοὺς δὲ ἐς Ἄβιας
 ἢ Φωκίαν, τοὺς δὲ ἐς Δωδώνην· οἱ δὲ τινες ἐπέμποντο
 παρὰ τε Ἀμφιάρεων καὶ παρὰ Τροφώνιον, οἱ δὲ τῆς
 Μιλησίδος ἐς Βραγχίδας. ταῦτα μὲν νυν τὰ Ἑλληνικὰ
 μαντήϊα, ἐς τὰ ἀπέπεμψε μαντευσόμενος Κροῖσος· Λι-
 βύης δὲ παρὰ Ἄμμωνα ἀπέστειλε ἄλλους χρησομένους.
 ἀπέπεμψε δὲ πειρεώμενος τῶν μαντήϊων, ὅτι φρονέοιεν,
 ἴσως, εἰ φρονέοντα τὴν ἀληθείην εὐρεθείη, ἐπείρηται
 γὰρ δευτέρα πέμπων, εἰ ἐπιχειρέοι ἐπὶ Πέρσας στρα-
 τεύσθαι.

47. Ἐντειλόμενος δὲ τοῖσι Λυδοῖσι τάδε ἀπέπεμψε
 ἑξ ἑστέρας τῆν διάπειραν τῶν χρηστηρίων· ἀπ' ἧς ἂν ἡμέρης
 ἡμερηθίως ἐκ Σαρδίων, ἀπὸ ταύτης ἡμερολογέοντας τὸν
 λοιπὸν χρόνον ἑκατοστῇ ἡμέρῃ χρῆσθαι τοῖσι χρηστη-
 ρίοισι, ἐπειρωτέοντας ὅτι ποιέων τυγχάνοι ὁ Λυδῶν
 βασιλεὺς Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω· ἄσσα δ' ἂν ἕκαστα
 τῶν χρηστηρίων θεσπίσῃ, συγγραψάμενος ἀναφέρειν
 παρ' ἑωυτόν. ὅτι μὲν νυν τὰ λοιπὰ τῶν χρηστηρίων
 θεσπίσει, οὐ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν· ἐν δὲ Δελφοῖσι
 οἱς ἐσῆλθον τάχιστα ἐς τὸ μέγαρον οἱ Λυδοὶ χρησόμενοι
 τῷ θεῷ καὶ ἐπειρώτεον τὸ ἐντεταλμένον, ἡ Πυθίη ἐν
 ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέγει τάδε·

Οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμου τ' ἀριθμὸν καὶ μέτρα θαλάσσης,
 καὶ κωφοῦ συνίημι, καὶ οὐ φωνεῦντος ἀκοίω.
 ὁδμή μ' ἐς φρένας ἦλθε κραταιρίνοιο χελώνης
 ἐψομένης ἐν χαλκῷ ἄμ' ἀρνείοισι κρέσσιν,
 ἢ χαλκὸς μὲν ὑπέστρωται, χαλκὸν δ' ἐπίεσται.

48. Ταῦτα οἱ Λυδοὶ θεσπισάσης τῆς Πυθίης
 συγγραψάμενοι οἴχοντο ἀπιόντες ἐς τὰς Σάρδις. ὡς
 ἔτι καὶ ἄλλοι οἱ περιπεμφθέντες παρήσαν φέροντες τοῖς



χρησμούς, ἐνθαῦτα ὁ Κροῖσος ἕκαστα ἀναπτύσσει ἐπὶ τῶν συγγραμμάτων. τῶν μὲν δὴ οὐδὲν προσίετό μιν· ὁ δὲ ὡς τὸ ἐκ Δελφῶν ἤκουσε, αὐτίκα προσεύχεται τε καὶ προσεδέξατο, νομίσας μόνον εἶναι μαντήϊον τὸ ἐν Δελφοῖσι, ὅτι οἱ ἔξευρήκει τὰ αὐτὸς ἐποίησε. ἐπεὶ τε γὰρ δὴ διέπεμψε παρὰ τὰ χρηστήρια τοὺς θεοπρόπους, φιλιάξας τὴν κριτὴν τῶν ἡμερέων ἐμηχανήσατο τοιάδε· ἐπινοήσας τὰ ἦν ἀμήχανον ἔξευρεῖν τε καὶ ἐπιφράσασθαι, χελώνην καὶ ἄρνα κατακόψας ὁμοῦ ἔψευε αὐτὸς ἐν λέβητι χαλκῷ χάλκεον ἐπίθημα ἐπιθείς.

49. Τὰ μὲν δὴ ἐκ Δελφῶν οὕτω τῷ Κροίσῳ ἐχρήσθη· κατὰ δὲ τὴν Ἀμφιάρεω τοῦ μαντήϊου ἀπόκρισιν οὐκ ἔχω εἶπαι ὅτι τοῖσι Λυδοῖσι ἔχρησε ποιήσασιν περὶ τὸ ἴσον τὰ νομιζόμενα· οὐ γὰρ ὧν οὐδὲ τοῦτο λέγεται ἄλλο γε, ἢ ὅτι καὶ τοῦτο ἐνόμισε μαντήϊον ἀψευδὲς ἐκτεῆσθαι.

50. Μετὰ δὲ ταῦτα θυσίησι μεγάλῃσι τὸν ἐν Δελφοῖσι θεὸν ἱλάσκειτο· κτήνεά τε γὰρ τὰ θύσιμα πάντα τρισχίλια ἔθυσσε, κλίνας τε ἐπιχρύσους καὶ ἐπαργύρους καὶ φιάλας χρυσέας καὶ εἴματα πορφύρεα καὶ κιδῶνας, νηήσας πυρὴν μεγάλην, κατέκαιε, ἐλπίζων τὸν θεὸν μᾶλλον τι τούτοισι ἀνακτήσεσθαι· Λυδοῖσί τε πᾶσι προεῖπε θύειν πάντα τινὰ αὐτῶν τούτῳ ὅτι ἔχοι ἕκαστος. ὡς δὲ ἐκ τῆς θυσίης ἐγένετο, καταχεάμενος χρυσὸν ἄπλετον ἡμιπλίνθια ἐξ αὐτοῦ ἐξήλαυνε, ἐπὶ μὲν τὰ μακρότερα ποιῶν ἑξαπάλαιστα, ἐπὶ δὲ τὰ βραχύτερα τριπάλαιστα, ὕψος δὲ παλαιστιαιᾶ, ἀριθμὸν δὲ ἑπτακαίδεκα καὶ ἑκατόν· καὶ τουτέων ἀπέφθου χρυσοῦ τέσσαρα, τρία ἡμιτάλαντα ἕκαστον ἔλκοντα, τὰ δὲ ἄλλα ἡμιπλίνθια λευκοῦ χρυσοῦ σταθμὸν διτάλαντα. ἐποιέσθη δὲ καὶ λείοντος εἰκόνα χρυσοῦ ἀπέφθου ἔλκονσαν στα-

Θμόν τάλαντα δέκα. οὗτος ὁ λέων, ἐπεὶ τε κατεκαίβιο ὁ ἐν Δελφοῖσι νηὸς, κατέπεσε ὑπὸ τῶν ἡμιπλανθίων· ἐπὶ γὰρ τούτοισι ἴδρυτο· καὶ νῦν κεῖται ἐν τῷ Κορινθίων Θησαυρῷ ἔλκων σταθμόν ἑβδομον ἡμιτάλαντον· ἀπειάκη γὰρ αὐτοῦ τέταρτον ἡμιτάλαντον.

51. Ἐπιτελέσας δὲ ὁ Κροῖσος ταῦτα ἀπέπεμψε ἐς Δελφούς, καὶ τάδε ἄλλα ἅμα τοῖσι· κρητῆρας δύο μεγάθει μεγάλους, χρύσειον καὶ ἀργύρεον, τῶν ὁ μὲν χρύσειος ἐκέετο ἐπὶ δεξιὰ ἐσιόντι ἐς τὸν νηὸν, ὁ δὲ ἀργύρεος ἐπὶ ἀριστερά. μετεκινήθησαν δὲ καὶ οὗτοι ὑπὸ τὸν νηὸν κατακαέντα, καὶ ὁ μὲν χρύσειος κεῖται ἐν τῷ Κλαζομενίων Θησαυρῷ, ἔλκων σταθμόν ἕνατον ἡμιτάλαντον καὶ ἔτι δυνώδεκα μνέας, ὁ δὲ ἀργύρεος ἐπὶ τοῦ προνηΐου τῆς γωνίης, χωρέων ἀμφορέας ἑξακοσίους· ἐπικίρνεται γὰρ ὑπὸ Δελφῶν Θεοφανίοισι. φασὶ δὲ μιν Δελφοὶ Θεοδώρου τοῦ Σαμίου ἔργον εἶναι· καὶ ἐγὼ δοκέω· οὐ γὰρ τὸ συντυχὸν φαίνεται μοι ἔργον εἶναι. καὶ πλείους τε ἀργυρέους τέσσαρας ἀπέπεμψε, οἱ ἐν τῷ Κορινθίων Θησαυρῷ ἐστῶσι, καὶ περιόρηαντήρια δύο ἀνέθηκε, χρυσεὺν τε καὶ ἀργύρεον, τῶν τῷ χρυσέῳ ἐπιγέγραπται Λακεδαιμονίων, φαιμένων εἶναι ἀνάθημα, οὐκ ὀρθῶς λέγοντες· ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο Κροῖσου, ἐπέγραψε δὲ τῶν τις Δελφῶν, Λακεδαιμονίοισι βουλόμενος χαρίζεσθαι, τοῦ ἐπιστάμενος τὸ οὐνομα οὐκ ἐπιμνήσομαι. ἀλλ' ὁ μὲν παῖς, δι' οὗ τῆς χειρὸς ῥέει τὸ ὕδωρ, Λακεδαιμονίων ἐστὶ, οὐ μὲντοι τῶν γε περιόρηαντηρίων οὐδέτερον. ἄλλα τε ἀναθήματα οὐκ ἐπίσημα πολλὰ ἀπέπεμψε ἅμα τούτοις ὁ Κροῖσος καὶ χεύματα ἀργύρεα κυκλοτερέα, καὶ δὴ καὶ γυναικὸς εἰδῶλον χρύσειον τρίπηχυν, τὸ Δελφοὶ τῆς ἀρτοκόπου τῆς Κροῖσου εἰκόνα λέγουσι εἶναι.



πρὸς δὲ καὶ τῆς ἑωπτοῦ γυναικὸς τὰ ἀπὸ τῆς δεξιᾶς ἀνέθραξ ὁ Κροῖσος καὶ τὰς ζώνας.

52. Ταῦτα μὲν ἐς Δελφοὺς ἀπέπειπε· τῷ δὲ Ἀμφιάρῳ, πυνθόμενος αὐτοῦ τὴν τε ἀρετὴν καὶ τὴν πάθην, ἀνέθραξ σῦκος τε χρίσεων πᾶν, ὁμοίως καὶ αἰχμὴν στερεὴν πᾶσαν χρυσῆν, τὸ ξυστὸν τῆσι λόγχῃσι ἔον ὁμοίως χρίσεων· τὰ ἔτι καὶ ἀμφότερα ἐς ἐμὲ ἦν κείμενα ἐν Θήβῃσι, καὶ Θηβαίων ἐν τῷ πτωῦ τοῦ Ἰσμητιοῦ Ἀπόλλωνος.

53. Τοῖσι δὲ ἄγειν μέλλονσι τῶν Διδῶν ταῦτα τὰ δῶρα ἐς τὰ ἱεῖα ἐνετέλλετο ὁ Κροῖσος ἐπειρωπᾶν τὰ χρυσίρια, εἰ στρατεύεται ἐπὶ Πέρσας Κροῖσος καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσθίοιτο φίλον. ὡς δὲ ἀπικόμετοι ἐς τὰ ἀπετέμνηθσαν οἱ Διδοὶ ἀνέθεσαν τὰ ἀναθήματα, ἐχρίωντο τοῖσι χρυστηρίοισι λέγοντες· Κροῖσος ὁ Διδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνῶν βασιλεῖς, νομίσας τὰδε μαντήια εἶναι μόντα ἐν ἀνθρώποισι, ἑμῶν τε ἄξια δῶρα ἔδωκε τῶν ἐξερημάτων, καὶ τῶν ἑμέας ἐπειρωτᾶ, εἰ στρατεύεται ἐπὶ Πέρσας καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσθίοιτο σύμμαχον. Οἱ μὲν ταῦτα ἐπειρώτεον· τῶν δὲ μαντηῶν ἀμφοτέρων ἐς ταῦτ' αἱ γῶμαι συνεδραμον, προλέγουσαι Κροῖσῳ, ἦν στρατεύεται ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν μιν καταλύσαι· τοῖς δὲ Ἑλλήνων δυνατάτους συνεβούλευόν οἱ ἐξερῶντα φίλους προσθίσθαι.

54. Ἐπεὶ τε δὲ ἀνεπιχθέντα τὰ θεοπρόγια ἐπέθετο ὁ Κροῖσος, ἐπερίσθη τε τοῖσι χρυστηρίοισι πάγχυ τε ἑπίσας καταλύσαι τὴν Κύρον βασιλῆην, πέμψας αὐτῆς ἐς Περσὶ Δελφοὺς δωρεῖται, πυνθόμενος αὐτῶν τὸ πλῆθος, καὶ ἄνδρα δύο στατήροι ἐκιστον

φρασοῦ. Δεῖλοι δὲ ἀντὶ τούτων ἔδοσαν Κροῖσῳ καὶ Ἀλδοῖσι προμαντήϊν καὶ ἀτελείην καὶ προεδρίην, καὶ ἔξιναι τῷ βουλομένῳ αὐτῶν γενέσθαι Δεῖλον ἐς τὸν ἑκὲν χρόνον.

55. Δωρισάμενος δὲ τοὺς Δεῖλους ὁ Κροῖσος ἐχρηστηριάζετο τὸ τρίτον. ἐπεὶ τὴν γὰρ δὴ παρέλαβε τοῦ προμαντήϊου ἀληθινήν, ἐνεφορέετο αὐτοῦ. ἐπειρώτα δὲ τὰδε χρηστηριαζόμενος, εἴ οἱ πολυχρόνιος ἔσται ἢ μοναρχίη. ἢ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ τὰδε·

Ἄλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται,
καὶ τότε, Λυδὲ ποδαβρὲ, πολυψήφίδα παρ' Ἑρμον
φεύγειν, μηδὲ μένειν, μηδ' αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

Τούτοις ἐλθούσι τοῖσι ἔπεσι ὁ Κροῖσος πολλὸν τι μάλα πάντα πάντων ἦσθη, ἐλπίζων ἡμίονον οὐδαμᾶ ἀντὶ ἀνδρὸς βασιλεύσειν Μήδων, οὐδ' ὧν αὐτὸς οὐδὲ οἱ ἔξ αὐτοῦ πάνσεσθαι κοτὴ τῆς ἀρχῆς.

56. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐφρόντιζε ἱστορέων, τοὺς ἂν Ἑλλήνων δυνατωτάτους ἔοντας προσκλήσειτο φίλους. ἱστορέων δὲ εὗρισκε Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους προέχοντας, τοὺς μὲν τοῦ Δωρικοῦ γένεος, τοὺς δὲ τοῦ Ἰωνικοῦ. ταῦτα γὰρ ἦν τὰ προκεκριμένα, ἔοντα τὸ ἀρχαῖον τὸ μὲν Πελασγικόν, τὸ δὲ Ἑλληνικὸν ἔθνος. καὶ τὸ μὲν οὐδαμῆ κω ἐξεχώρησε, τὸ δὲ πούλυπλάνητον κέρτα. ἐπὶ μὲν γὰρ Δεικαλίωτος βασιλεὺς οἴκεε γῆν τὴν Φθιώτιν, ἐπὶ δὲ Δώρου τοῦ Ἑλλήνος τὴν ὑπὸ τὴν Ὀσσάν τε καὶ τὸν Οὐλύμπον χώραν, καλομένην δὲ Ἰστιαιώτιν· ἐκ δὲ τῆς Ἰστιαιώτιδος ὡς ἐξανέστη ὑπὸ Καδμείων, οἴκεε ἐν Πίνδῳ, Μακεδόνων καλούμενον. ἐνθεῖται δὲ αὐτὴ ἐς τὴν Δρυοπίδα μετέβη, καὶ ἐκ τῆς Δρυοπίδος οὕτως ἐς Πελοπόννησον ἐλθὼν Δωρικὸν ἐκλήθη.



57. Ἰντινα δὲ γλῶσσαν ἴεσαν οἱ Πελασγοὶ, οἷκ ἔχω ἀτρεκέως εἶπαι· εἰ δὲ χρεῶν ἔστι τεκμαιρόμενον λέγειν τοῖσι νῦν ἔτι ἐοῦσι Πελασγῶν, τῶν ὑπὲρ Τυρσηνῶν Κρησιῶνα πόλιν οἰκεόντων, οἱ ὁμοῦροι κοτὲ ἦσαν τοῖσι νῦν Δωριεῦσι καλομένοισι — οἶκεον δὲ τηνικαῦτα γῆν τὴν νῦν Θεσσαλιῶτιν καλομένην· — καὶ τὴν Πλακίην τε καὶ Σκυλιάκην Πελασγῶν οἰκισάντων ἐν Ἑλλησπόντι, οἱ σύνοικοι ἐγένοντο Ἀθηναίοισι, καὶ ὅσα ἄλλα Πελασγικὰ ἔοντα πολίσματα τὸ ὄνομα μετέβαλε, εἰ τούτοισι τεκμαιρόμενον δεῖ λέγειν, ἦσαν οἱ Πελασγοὶ βάρβαρον γλῶσσαν ἰέντες. εἰ τοίνυν ἦν καὶ πᾶν τοιοῦτο τὸ Πελασγικόν, τὸ Ἀττικὸν ἔθνος ἔον Πελασγικὸν ἅμα τῇ μεταβολῇ τῇ ἐς Ἑλληνας καὶ τὴν γλῶσσαν μετέμαθε. καὶ γὰρ δὴ οὔτε οἱ Κρησιωνιῆται οὐδαμοῖσι τῶν νῦν σφεας περιοικεόντων εἰσὶ ὁμόγλωσσοι, οὔτε οἱ Πλακιηνοὶ, σφίσι δὲ ὁμόγλωσσοι, δηλοῦσί τε, ὅτι τὸν ἠνείκαντο γλώσσης χαρακτῆρα μεταβαίνοντες ἐς ταῦτα τὰ χωρία, τοῦτον ἔχουσι ἐν ἀντακῇ.

58. Τὸ δὲ Ἑλληνικὸν γλώσση μὲν, ἐπεὶ τε ἐγένετο, αἰεὶ κοτὲ τῇ αὐτῇ διαχρέεται, ὡς ἐμοὶ καταφαίνεται εἶναι· ἀποσχισθὲν μέντοι ἀπὸ τοῦ Πελασγικοῦ, ἔον ἀσθενές, ἀπὸ σμικροῦ τεο τὴν ἀρχὴν ὀρυζώμενον αὖξεται ἐς πλῆθος τῶν ἐθνέων πολλῶν, μάλιστα προσκεχωρηκότων αὐτῷ καὶ ἄλλων ἐθνέων βαρβάρων συχνῶν. πρὸς δὴ ὧν ἔμοιγε δοκεῖ οὐδὲ τὸ Πελασγικὸν ἔθνος, ἔον βάρβαρον, οὐδαμὰ μεγάλως αὖξηθῆναι.

59. Τούτων δὴ ὧν τῶν ἐθνέων τὸ μὲν Ἀττικὸν κατεχόμενον τε καὶ διεσπασμένον ἐπυνθάνετο ὁ Κροῖσος ὑπὸ Πεισιστράτου τοῦ Ἰπποκράτεος, τοῦτον τὸν χρό-

νον τυραννεύοντος Ἀθηναίων. Ἴπποκράτει γὰρ ἔντι
 ἰδιώτῃ καὶ θεωροῦντι τὰ Ὀλύμπια τέρας ἐγένετο μέγα·
 θύσαντος γὰρ αὐτοῦ τὰ ἱρά, οἱ λέβητες ἐπεστεῶτες καὶ
 κρεῶν τε ἔόντες ἔμπλεοι καὶ ὕδατος ἄνευ πυρὸς ἔξεσαν
 καὶ ὑπερέβαλον. Χίλων δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος, παρατυ-
 χῶν καὶ θεησάμενος τὸ τέρας, συνεβούλευε Ἴπποκράτει
 πρῶτα μὲν γυναιῖκα τεκνοποιὸν μὴ ἄγεσθαι ἐς τὰ οἰκία,
 εἰ δὲ τυγχάνει ἔχων, δεύτερα τὴν γυναιῖκα ἐκπέμπειν,
 καὶ εἰ τις οἱ τυγχάνει ἐὼν παῖς, τοῦτον ἀπέπασθαι.
 οὔκων, ταῦτα παραινέσαντος Χίλωνος, πείθεσθαι θέ-
 λειν τὸν Ἴπποκράτηα. γενέσθαι οἱ μετὰ ταῦτα τὸν
 Πεισιστράτην τοῦτον, ὃς, στασιαζόντων τῶν παρὰ τὸν
 καὶ τῶν ἐκ τοῦ πεδίου Ἀθηναίων, καὶ τῶν μὲν προε-
 στεῶτος Μεγακλῆος τοῦ Ἀλκμαίωνος, τῶν δὲ ἐκ τοῦ πε-
 δίου Λυκούργου Ἀριστολαΐδew, καταφρονήσας τὴν τυ-
 ραννίδα, ἤγειρε τρίτην στάσιν. συλλέξας δὲ στασιώτας
 καὶ τῷ λόγῳ τῶν ὑπερακρίων προστὰς μηχανᾶται τοιάδε·
 τρωματίσας ἐνωτὸν τε καὶ ἡμιόνους ἤλασε ἐς τὴν ἀγορὴν
 τὸ ζεύγος, ὡς ἐκπεφθυγῶς τοὺς ἐχθροὺς, οἳ μιν ἐλαύ-
 ροντα ἐς ἀγρὸν ἠθέλησαν ἀπολέσαι δῆθεν, ἐδέετό τε
 τοῦ δήμου φυλακῆς τινος πρὸς αὐτοῦ κυρῆσαι, πρότε-
 ρον εὐδοκιμήσας ἐν τῇ πρὸς Μεγαρέας γενομένη στρα-
 τηγίῃ, Νίσαιάν τε ἐλὼν καὶ ἄλλα ἀποδεξάμενος μεγάλα
 ἔργα. ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων ἐξαπατηθεὶς ἔδωκε
 οἱ τῶν ἀσιῶν καταλέξας ἄνδρας, τούτους, οἳ δορικυόροι
 μὲν οὐκ ἐγένοντο Πεισιστράτην, κορυντοφόροι δέ· ξύλων
 γὰρ κορύνας ἔχοντες εἶποντό οἱ ὀπισθεν. συνεπανα-
 στάντες δὲ οὔτιοι ἅμα Πεισιστράτῳ, ἔσχον τὴν ἀκρόπο-
 λιν. ἐνθα δὴ ὁ Πεισιστράτης ἤρχε Ἀθηναίων, οὔτε
 τιμῆς τὰς ἐούσας συνταράξας, οὔτε θέσμια μεταλλάξας,



ἐπί τε τοῖσι κατεστεῶσι ἔνεμε τὴν πόλιν κοσμέων καλῶς τε καὶ εὖ.

60. Μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον ταῦτ' ἔφρονήσαντες οἱ τε τοῦ Μεγακλέους στασιῶται καὶ οἱ τοῦ Λυκούργου ἐξελαίνουσί μιν. οὕτω μὲν Πεισίστρατος ἔσχε τὸ πρῶτον Ἀθήνας, καὶ τὴν τυραννίδα οὐκ ἄρτα ἐρῶν ἐξήριζωμένην ἔχων ἀπέβαλε. οἱ δὲ ἐξέλασαντες Πεισίστρατον αὐτὶς ἕκ νέης ἐπ' ἀλλήλοισι ἑστασίασαν. περιελανόμενος δὲ τῇ σιάσει ὁ Μεγακλῆς, ἐπεκρησκέυετο Πεισιστράτῳ, εἰ βούλοιτό οἱ τὴν θυγατέρα ἔχειν γυναῖκα ἐπὶ τῇ τυραννίδι. ἐνδεξαμένου δὲ τὸν λόγον καὶ ὁμολογήσαντος ἐπὶ τούτοις Πεισιστράτου, μηχανῶνται δὴ ἐπὶ τῇ κατόδῳ πρῆγμα εὐηθέστατον, ὡς ἐγὼ εὐρίσκω, μακροῦ, ἐπεὶ γὰρ ἀπεκρίθη ἕκ παλαιτέρου τοῦ βαρβάρου ἔθνους τὸ Ἑλληνικόν, ἕον καὶ δεξιώτερον καὶ εὐηθέτης ἡλιθίου ἀπηλλαγμένον μᾶλλον, εἰ καὶ τότε γὰρ οὗτοι ἐν Ἀθηναίοισι τοῖσι πρώτοις λεγομένοις εἶναι Ἑλλήνων σοφίην μηχανῶνται τοιάδε. Ἐν τῷ δήμῳ τῷ Παιανιεῖ ἦν γυνή, τῇ οὐνομα ἦν Φύη, μέγαθος ἀπὸ τεσσέρων πηχίων ἀπολείπουσα τρεῖς δακτύλους, καὶ ἄλλως εἰειδής. ταύτην τὴν γυναῖκα σκευάσαντες πανοπλίῃ, ἐς ἄρμα ἐσβίβασαντες καὶ προδέξαντες σχῆμα οἷόν τι ἔμελλε εὐπρεπέστατον φανέσθαι ἔχουσα, ἤλαινον ἐς τὸ ἄστυ, προδρόμους κήρυκας προπέμψαντες, οἱ τὰ ἐντεταλμένα ἠγόρευον ἐς τὸ ἄστυ ἀπικόμενοι, λέγοντες τοιάδε· Ὡς Ἀθηναῖοι, δέκεσθε ἀγαθῷ νόμῳ Πεισίστρατον, τὸν αὐτῆ ἢ Ἀθηναίῃ τιμήσασα ἀνθρώπων μάλιστα κατάγει ἐς τὴν ἑωυτῆς ἀκρόπολιν. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα διαφοιτιόντες ἔλεγον· ἀντίκα δὲ ἕς τε τοὺς δήμους φάτις ἀπίκτετο, ὡς Ἀθηναίῃ Πεισίστρατον κατάγει, καὶ ἐν τῷ ἄστυ πει-

Θόμενοι τὴν γυναῖκα εἶναι αὐτὴν τὴν θεὸν προσεύχοντο
 πρὸς τὴν ἀνθρωπον καὶ ἐδέχοντο τὸν Πεισίστρατον.

61. Ἀπολαβὼν δὲ τὴν τυραννίδα τρόπῳ τῷ εἰρημί-
 νῳ ὁ Πεισίστρατος, κατὰ τὴν ὁμολογίην τὴν πρὸς Με-
 γακλέα γενομένην γαμέει τοῦ Μεγακλέους τὴν θυγα-
 τέρα. οἷα δὲ παίδων τέ οἱ ὑπαρχόντων νεηριέων καὶ λε-
 γομένων ἐναγίων εἶναι τῶν Ἀλκμαιωνιδέων, οὐ βουλό-
 μενός οἱ γενέσθαι ἐκ τῆς νεογάμου γυναικὸς τέκνα ἐμί-
 σγητό οἱ οὐ κατὰ νόμον. τὰ μὲν νυν πρῶτα ἔκρυπτε
 ταῦτα ἢ γυνή, μετὰ δὲ, εἴτε ἱστορεύσῃ, εἴτε καὶ οὐ,
 φράζει τῇ ἐωυτῆς μητρὶ, ἢ δὲ τῷ ἀνδρὶ. τὸν δὲ δεινόν
 τι ἔσχε ἀτιμάζεσθαι πρὸς Πεισιστράτου. ὀργῇ δὲ, ὡς
 εἶχε, καταλλάσσειτο τὴν ἔχθρην τοῖσι στατιώτησι. μα-
 θῶν δὲ ὁ Πεισίστρατος τὰ ποιούμενα ἐπ' ἐωυτῷ ἀπαλ-
 λάσσειτο ἐκ τῆς χώρας τὸ παράπαν, ἀπικόμενος δὲ ἐς
 Ἐρέτριαν ἐβουλεύετο ἅμα τοῖσι παισὶ. Ἰππίεω δὲ γνώ-
 μην νικήσαντος, ἀνακτᾶσθαι ὀπίσω τὴν τυραννίδα, ἐν-
 θαῦτα ἤγειρον δωτίνας ἐκ τῶν πολιῶν, αἰτινὲς σφι
 προηδέατό κού τι. πολλῶν δὲ μεγάλα παρασχόντων
 χρήματα, Θηβαῖοι ὑπερεβάλλοντο τῇ δόσει τῶν χρημά-
 των. μετὰ δὲ, οὐ πολλῷ λόγῳ εἶπεῖν, χρόνος διέφυ, καὶ
 πάντα σφι ἐξήρηντο ἐς τὴν κάτοδον· καὶ γὰρ Ἀργεῖοι
 μισθωτοὶ ἀπίκοντο ἐκ Πελοποννήσου, καὶ Νάξιος σφι
 ἀνὴρ ἀπιγμένος ἐθελοντῆς, τῷ οὐνομα ἦν Λύγδαμης,
 προθυμίην πλείστην παρείχετο, κομίσας καὶ χρήματα
 καὶ ἀνδρας.

62. Ἐξ Ἐρετρίας δὲ ὀρηθέντες διὰ ἐνδεκάτου ἔτους
 ἀπίκοντο ὀπίσω. καὶ πρῶτον τῆς Ἀττικῆς ἴσχουσι Μα-
 ραθῶνα. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χώρῳ σφι στρατοπεδευομέ-
 νοισι οἳ τε ἐκ τοῦ ἄστυος στασιῶται ἀπίκοντο, ἄλλοι τε



ἐκ τῶν δήμων προσέρχον, οἷσι ἢ τυραννὶς πρὸ ἐλευθερίας ἦν ἀσπασιότερον. οὗτοι μὲν δὴ συνηλίζοντο· Ἀθηναίων δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος, ἕως μὲν Πεισίστρατος τὰ χρήματα ἤγειρε, καὶ μεταῦτις ὡς ἔσχε Μαραθῶνα, λόγον οὐδένα εἶχον· ἐπεὶ τε δὲ ἐπύθοντο ἐκ τοῦ Μαραθῶνος αὐτὸν πορεύεσθαι ἐπὶ τὸ ἄστυ, οὕτω δὴ βοήθειονσι ἐπ' αὐτόν. καὶ οὗτοί τε παυστρατιῇ ἦσαν ἐπὶ τοὺς κατιόντας, καὶ οἱ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ὡς ὀρμηθέντες ἐκ Μαραθῶνος ἦσαν ἐπὶ τὸ ἄστυ, ἐς τὸντο στυγόντες ἀπικνέονται ἐπὶ Παλλήριδος Ἀθηναίης ἱρόν, καὶ ἀντία ἔθεντο τὰ ὄπλα. ἐνθαῦτα θείῃ πομπῇ χρεώμενος παρίσταται Πεισιστράτῳ Ἀμφίλιτος ὁ Ἀκαρνῶν, χρησμολόγος ἀνὴρ, ὃς οἱ προσιῶν χρᾶ ἐν ἑξαμέτρῳ τῶν τὰδε λέγων·

Ἐρρίπται δ' ὁ βόλος, τὸ δὲ δίκτυον ἐκπεπίταται.
 Θύνηοι δ' οἰμήσουσι σεληναίης διὰ νυκτός.

63. Ὁ μὲν δὴ οἱ ἐνθεάζων χρᾶ τὰδε· Πεισίστρατος δὲ, συλλαβὼν τὸ χρηστήριον καὶ φᾶς δέχεσθαι τὸ χρῆσθαι, ἐπῆγε τὴν στρατιήν. Ἀθηναῖοι δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος πρὸς ἄριστον τετραμμένοι ἦσαν δὴ τηρικαῦτα, καὶ μετὰ τὸ ἄριστον μετεξέτεροι αὐτῶν οἱ μὲν πρὸς κύβους, οἱ δὲ πρὸς ὕπνον. οἱ δὲ ἀμφὶ Πεισίστρατον ἐσπερόντες τοὺς Ἀθηναίους τρέπουσι. φευγόντων δὲ τούτων, βουλήν ἐνθαῦτα σοφωτάτην Πεισίστρατος ἐπιτεχνῶται, ὅπως μήτε ἀλισθεῖεν ἔτι οἱ Ἀθηναῖοι διεσχεδασμένοι τῆ εἶεν. ἀναρβιάσας τοὺς παῖδας ἐπὶ ἵππους προέπεμψε· οἱ δὲ καταλαμβάνοντες τοὺς φεύγοντας ἔλεγον τὰ ἐντεταλμένα ὑπὸ Πεισιστράτου, θαρσύνειν τε κελύοντες καὶ ἀπιέναι ἕκαστον ἐπὶ τὰ ἑωντοῦ.

64. Πειθομένων δὲ τῶν Ἀθηναίων, οὕτω δὴ Πει-

στρατος τὸ τρίτον σχῶν Ἀθήνας ἐρύζωσθ τὴν τυραν-
 दा ἐπικούροισί τε πολλοῖσι καὶ χρημάτων συνόδοισι,
 ὧν μὲν αὐτόθεν, τῶν δὲ ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ συν-
 ντων, ὁμίρους τε τῶν παραμεινάντων Ἀθηναίων καὶ
 ἢ αὐτίκα φυγόντων παῖδας λαβὼν καὶ καταστήσας ἐς
 τάξον (καὶ γὰρ ταύτην ὁ Πεισίστρατος κατεστρέψατο
 ολέμῳ καὶ ἐπέτρεψε Λυγδάμῳ), πρὸς τε ἔτι τούτοισι
 ἦν νῆσον Δῆλον καθήρας ἐκ τῶν λογίων, καθήρας δὲ
 δεῦρ' ἐπ' ὅσον ἔποψις τοῦ ἱεροῦ εἶχε, ἐκ τούτου τοῦ χώ-
 ρου παντὸς ἐξορύξας τοὺς νεκροὺς μετεφόρεθ ἐς ἄλλον
 ἄρρον τῆς Δῆλου. καὶ Πεισίστρατος μὲν ἐτυράννευθ
 Ἀθηναίων· Ἀθηναίων δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ μάχῃ ἐπεπτώκθ-
 αν, οἱ δὲ αὐτῶν μὲτὰ Ἀλκμαιωνίδεων ἔφευγον ἐκ τῆς
 ἀκμῆς.

65. Τοὺς μὲν νυν Ἀθηναίους τοιαῦτα τὸν χρόνον
 οὕτως ἐπυνθάνετο ὁ Κροῖσος κατέχοντα· τοὺς δὲ Λα-
 κεδαιμονίους ἐκ κακῶν τε μεγάλων πεφευγότας καὶ ἐόν-
 τας ἤδη τῷ πολέμῳ κατωπερτέρους Τεγεατέων. ἐπὶ γὰρ
 Λέοντιος βασιλεύοντος καὶ Ἰγησικλέος ἐν Σπάρτῃ τοὺς
 ἄλλους πολέμους εὐτυχεύοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι πρὸς Τε-
 γεάτας μόνους προσέπταιον. τὸ δὲ ἔτι πρότερον τού-
 των καὶ κακονομώτατοι ἦσαν σχεδὸν πάντων Ἑλλήνων
 κατὰ τε σφῆας αὐτοὺς καὶ ξείνοισι ἀπρόσμικτοι. μετέ-
 ἄλλον δὲ ὧθθ ἐς εὐνομίην· Λυκούργου τῶν Σπαρτιητέων
 ἰοκίμου ἀνδρὸς ἐλθόντος ἐς Δελφοὺς ἐπὶ τὸ χρηστήριον,
 οἷς ἐσήϊθ ἐς τὸ μέγαρον, εὐθὺς ἢ Πυθίῃ λέγει τάδε·

Ἦκειθ, ὦ Λυκούργε, ἐμὸν ποτι πίονα νηδὸν
 Ζηνὶ φίλος καὶ πᾶσιν Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσι.
 διζῶ, ἦ-σε θεὸν μαντεύσομαι, ἦ ἄνθρωπον·
 ἀλλ' ἔτι καὶ μᾶλλον θεὸν ἔλπομαι, ὦ Λυκούργε.



Οἱ μὲν δὴ τινες πρὸς τούτοισι λέγουσι καὶ φράσαι αὐτῶ τὴν Πυθίην τὸν νῦν κατεστεῶτα κόσμον Σπαρτιήτησι, ὡς δ' αὐτοὶ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, Λυκούργον ἐπιτροπέυσαντα Λεωβῶτεω, ἀδελφιδίου μὲν ἑωντοῦ, βασιλεύοντος δὲ Σπαρτιητέων, ἐκ Κρήτης ἀγαγέσθαι ταῦτα. ὡς γὰρ ἐπιτρόπευσθ τάχιστα, μετέστησθ τὰ νόμιμα πάντα, καὶ ἐφύλαξθ ταῦτα μὴ παραβαίνειν. μετὰ δὲ τὰ ἐς πόλεμον ἔχοντα, ἐνωμοτίας καὶ τριτηκάδας καὶ συσσίτια, πρὸς τε τούτοισι τοῖς ἐφόρους καὶ γέροντας ἔστησθ Λυκούργος. οὕτω μὲν μεταβαλόντες εὐνομήθησαν.

66. Τῷ δὲ Λυκούργῳ τελετήσαντι ἰσὸν εἰσάμενοι σέβονται μεγάλως. οἷα δὲ ἔν τε χώρα ἄγαθῇ καὶ πλήθει οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν, ἀνά τε ἔδραμον αὐτίκα καὶ εὐθνήθησαν. καὶ δὴ σφι οὐκέτι ἀπέχρα ἤσυχίην ἄγειν, ἀλλὰ κατήφρονήσαντες Ἀρκάδων κρέσσονες εἶναι ἐχρησστηριάζοντο ἐν Δελφοῖσι ἐπὶ πάσῃ τῇ Ἀρκάδων χώρῃ. ἢ δὲ Πυθίῃ σφι χρῆ τάδε·

Ἀρκαδίην μ' αἰτεῖς; μέγα μ' αἰτεῖς· οὐ τοι δώσω. πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίῃ βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασι, οἳ ὁ ἀποκωλύσουσιν. ἐγὼ δὲ τοι οὔτι μεγαίρω. δώσω τοι Τεγεήην ποσειχροτον ὀρχήσασθαι, καὶ καλὸν πεδίον σχοίνῳ διαμετρήσασθαι.

Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, Ἀρκάδων μὲν τῶν ἄλλων ἀπείχοιτο· οἱ δὲ πέδας φερόμενοι ἐπὶ Τεγεήτας ἐστρατεύοντο, χρησμῶ κιβδήλω πύσιννοι, ὡς δὴ ἔξανδραποδιούμενοι τοῖς Τεγεήτας. ἐσσωθέντες δὲ τῇ συμβολῇ, ὅσοι αὐτῶν ἐξωγρήθησαν, πέδας τε ἔχοντες τὰς ἐφέροντο αὐτοὶ καὶ σχοίνῳ διαμετρησάμενοι τὸ πεδίον τὸ Τεγεητίων ἐργάζοντο· αἱ δὲ πίδααι αὐταὶ ἐν τῆσι ἰδαδέατο, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν σῶσαι

Τεγέη, περὶ τὸν νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης κρεμά-
σθαι.

67. Κατὰ μὲν δὴ τὸν πρότερον πόλεμον συνεχῶς
καὶ κακῶς ἀέθλεον πρὸς τοὺς Τεγεήτας, κατὰ δὲ τὸν
κατὰ Κροῖσον χρόνον καὶ τὴν Ἀναξανδριδέω τε καὶ
Ἀριστωνος βασιλείῃ ἐν Λακεδαίμονι ἤδη οἱ Σπαρτιῆται
κατυπέρτεροι τῷ πολέμῳ ἐγεγόνεσαν, τρόπῳ τοιῶδες γε-
γόμενοι· ἐπειδὴ αἰεὶ τῷ πολέμῳ ἔσσοῦντο ὑπὸ Τεγεη-
σέων, πέμπαντες Θεοπρόπους εἰς Δελφούς ἐπειρώττων,
τίνα ἂν Θεῶν ἱλασόμενοι κατύπερθε τῷ πολέμῳ Τεγεη-
σέων γενοίαιτο. ἢ δὲ Πυθίῃ σφι ἔχρησθ, τὰ Ὀρέστει
τοῦ Ἀγαμέμνονος ὀστέα ἐπαγαγομένους. ὡς δὲ ἰνευρεῖν
ἔβη οἱοί τε ἐγινάτο τὴν θήκην τοῦ Ὀρέστει, ἔπεμπον
αὐτοῖς εἰς Θεὸν ἐπειρησομένους τὸν χώρον ἐν τῷ κέοιτο
τοῦ Ὀρέστει. εἰρωτῶσι δὲ ταῦτα τοῖσι Θεοπρόποισι λέ-
γει ἢ Πυθίῃ τάδε·

Ἔστι τις Ἀρκαδίας Τεγέη λευρῶ ἐνὶ χώρῳ,
ἐνθ' ἀνεμοὶ πνεύουσι δύο κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
καὶ τύπος ἀντίτυπος, καὶ πῆμ' ἐπὶ πήματι κεῖται.
ἐνθ' Ἀγαμέμνονιδην κατέχει φυσίλοος αἶα·
τὸν σὺ κομισοάμενος Τεγέης ἐπιτάρροθος ἔσση.

Ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀπειχόν
τῆς ἐξευρέσιος οὐδὲν ἔλασσαν, πάντα διζήμενοι, ἐς οὗ δὴ
Ἀλκίης τῶν ἀγαθοεργῶν καλεομένων Σπαρτιητέων ἀνεῦ-
ρεθ. οἱ δὲ ἀγαθοεργοὶ εἰσι τῶν ἀσπιῶν ἐξιόντες ἐκ τῶν
ἰππέων αἰεὶ οἱ πρεσβύτατοι πάντα ἔτεος ἐκάστου, τοὺς
ἔδει τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν, τὸν ἂν ἐξίωσι ἐκ τῶν ἰππέων,
Σπαρτιητέων τῷ κοινῷ διαπεμπομένους μὴ ἐλινύειν ἄλ-
λους ἄλλη.

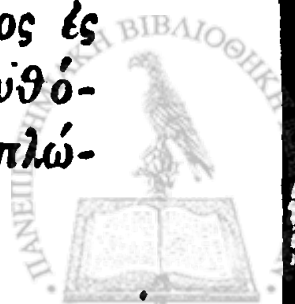
68. Τούτων ὦν τῶν ἀνδρῶν Ἀλκίης ἀνεῦρε ἐν Τεγέῃ



καὶ συντυχίῃ χρησάμενος καὶ σοφίῃ. εὐστίς γάρ τοῦτον τὸν χρόνον ἐπιμξίης πρὸς τοὺς Τεγεήτας, ἐλθὼν ἐς χαλκήϊον ἐθρεῖτο σίδηρον ἐξελαυνόμενον, καὶ ἐν θώματι ἦν, ὁρέων τὸ ποιούμενον. μαθὼν δέ μιν ὁ χαλκείος ἀποθωμάζοντα, εἶπε παυσάμενος τοῦ ἔργου· Ἦκου ἄν, ὦ Ξεῖνε Δάκων, εἴπερ εἶδες τὸ περ ἐγὼ, κάρτα ἄν ἐθώμαζες, ὅκου νῦν οὕτω τυγχάνεις θῶμα ποιούμενος τὴν ἐργασίην τοῦ σιδήρου. ἐγὼ γάρ ἐν τῆδε θείων τῇ αὐλῇ φρέαρ ποιήσασθαι, ὁρύσσων ἐπέτυχον σορῶ ἐπταπήχει· ὑπὸ δὲ ἀπιστίης μὴ μὲν γενέσθαι μηδαμὰ μέζοντας ἀνθρώπους τῶν νῦν ἀνωῖα αὐτήν, καὶ εἶδον τὸν νεκρὸν μήκει ἴσον ἔοντα τῇ σορῶ. μετρήσας δὲ συνέχωσα ὀπίσω. Ὁ μὲν δὴ οἱ ἔλεγε τάπερ ὀπώπεσ· ὁ δὲ, ἐννώσας τὰ λεγόμενα, σινεβάλλετο τὸν Ὀρέστια κατὰ τὸ θεοπρόπιον τοῦτον εἶναι, τῆδε συμβαλλόμενος· τοῦ χαλκείος δύο ὁρέων φύσας τοὺς ἀνέμους εὗρισκε ἔοντας, τὸν δὲ ἄκμονα καὶ τὴν σφύραν τὸν τε τύπον καὶ τὸν ἀντίτυπον, τὸν δὲ ἐξελαυνόμενον σίδηρον τὸ πῆμα ἐπὶ πήματι κείμενον, κατὰ τοιόνδε τι εἰκάζων, ὡς ἐπὶ κακῷ ἀνθρώπου σίδηρος ἀνεύρηται. συμβαλλόμενος δὲ ταῦτα καὶ ἀπελθὼν ἐς Σπάρτην ἔφραζε Λακεδαιμονίοισι πᾶν τὸ πρῆγμα. οἱ δὲ ἐκ λόγου πλαστοῦ ἐπενείκαντες οἱ αἰτίην ἐδίωξαν. ὁ δὲ, ἀπικόμενος ἐς Τεγέην καὶ φραίζων τὴν ἑωυτοῦ συμφορὴν πρὸς τὸν χαλκεία, ἐμισθοῦτο παρ' οὐκ ἐκδιδόντος τὴν αὐλήν. χρόνῳ δὲ ὡς ἀνέγνωσε, ἐνοικίσθη· ἀνορύξας δὲ τὸν τάφον καὶ τὰ ὀστία συλλέξας οἷχθετο φέρων ἐς Σπάρτην. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου, ὅπως πειροῖατο ἀλλήλων, πολλῶν κατιπέρτεροι τῶν πολέμῳ ἐγίνοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι· ἤδη δὲ σφι καὶ ἡ πολλὴ τῆς Πελοποννήσου ἦν κατεστραμμένη.

69. Ταῦτα δὴ ὧν πάντα πυνθανόμενος ὁ Κροῖσος ἔπεμψε ἐς Σπάρτην ἄγγέλους δῶριά τε φέροντας καὶ δεησομένους συμμαχίης, ἐντειλάμενός τε τὰ λέγειν χρῆν. οἱ δὲ ἐλθόντες ἔλεγον· Ἐπεμψε ἡμέας Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεὺς, λέγων ταῦδε· ὦ Λακεδαιμόνιοι, χρήσαντος τοῦ θεοῦ τὸν Ἕλληνα φίλον προσθέσθαι, — ὑμέας γὰρ πυνθάνομαι προεστῆναι τῆς Ἑλλάδος — ὑμέας ὧν κατὰ τὸ χρηστήριον προσκαλέομαι, φίλος τε θείων γενέσθαι καὶ σύμμαχος ἴνευ τε δόλου καὶ ἀπίτης. Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτα δι' ἄγγέλων ἐπεκηρυκνέυετο· Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἀκηκοότες καὶ αὐτοὶ τὸ θεοπρόπιον τὸ Κροίσῳ γεγόμενον, ἤσθησάν τε τῇ ἀφίξει τῶν Λυδῶν καὶ ἐποίησαντο ὄρκια ξεινίης περὶ καὶ ξυμμαχίης· καὶ γὰρ τινες αὐτοὺς εὐεργεσίαι εἶχον ἐκ Κροίσου πρότερον ἔτι γεγονυῖαι. πέμψαντες γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐς Σάρδις χρυσὸν ὠνέοντο, ἐς ἄγαλμα βουλόμενοι χρήσασθαι τούτῳ, τὸ νῦν τῆς Λακωνικῆς ἐν Θόρνακι ἴδρυται Ἀπόλλωνος· Κροῖσος δὲ σφι ὠνεομένοισι ἔδωκε δωτήνην.

70. Τούτων τε ὧν εἶνεκεν οἱ Λακεδαιμόνιοι τὴν συμμαχίην ἐδέξαντο, καὶ ὅτι ἐκ πάντων σφέας προκρίνας Ἑλλήνων αἰρέετο φίλους. καὶ τοῦτο μὲν αὐτοὶ ἦσαν ἐτοῖμοι ἐπαγγεῖλαντι, τοῦτο δὲ ποιησάμενοι κρητῆρα χάλκεον, ζῶδιων τε ἔξωθεν πλήσαντες περὶ τὸ χεῖλος, καὶ μεγάθει τριηκοσίους ἀμφορέας χωρέοντα ἦγον, δῶρον βουλόμενοι ἀντιδοῦναι Κροίσῳ. οὗτος ὁ κρητῆρ οὐκ ἀπῆκετο ἐς Σάρδις δι' αἰτίας διφρασίας λεγομένας τάσδε· οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ὡς ἐπεὶ τε ἀγόμενος ἐς τὰς Σάρδις ὁ κρητῆρ ἐγένετο κατὰ τὴν Σαμίην, πυνθόμενοι Σίμιοι ἀπελοίατο αὐτὸν νηυσὶ μακρῆσι ἐπιπλώ-



σαντες· αὐτοὶ δὲ Σάμιοι λέγουσι, ὡς ἐπεὶ τε ὑπέρησαι οἱ ἄγοντες τῶν Λακεδαιμονίων τὸν κρητῆρα, ἐπυνθάνοντο δὲ Σάρδις τε καὶ Κροῖσον ἠλωκέναι, ἀπέδοντο τὸν κρητῆρα ἐν Σάμῃ, ἰδιώτας δὲ ἄνδρας πριαμένους ἀναθεῖναι μιν ἐς τὸ Ἡραῖον· τάχα δὲ ἂν καὶ οἱ ἀποδόμενοι λέγοιεν ἀπικόμενοι ἐς Σπάρτην, ὡς ἀπαιρεθείσαν ὑπὸ Σαμίων. κατὰ μὲν νυν τὸν κρητῆρα οὕτω ἔσχε.

71. Κροῖσος δὲ ἁμαρτῶν τοῦ χρησιμοῦ ἐποιέετο στρατηγίην ἐς Καππαδοκίην, ἐλπίσας καταιρήσειν Κῦρον τε καὶ τὴν Περσέων δύναμιν. παρασκευαζομένου δὲ Κροῖσου στρατεύεσθαι ἐπὶ Πέρσας, τῶν τις Λυδῶν νομιζόμενος καὶ πρόσθεν εἶναι σοφός, ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς γνώμης καὶ τὸ κάρτα οὖνομα ἐν Λυδοῖσι ἔχων, συνεβούλευσε Κροῖσῳ τάδε (οὖνομά οἱ ἦν Σάνδανις). ὦ βασιλεῦ, ἐπὶ ἄνδρας τοιούτους στρατεύεσθαι παρασκευάζει, οἱ σκυτίνας μὲν ἀναξυρίδας, σκυτίνην δὲ τὴν ἄλλην ἐσθῆτα φορέουσι, σιτίονται δὲ οὐκ ὅσα ἐθέλουσι, ἀλλ' ὅσα ἔχουσι, χώραν ἔχοντες τρηχείην. πρὸς δὲ οὐκ οἶνω διαχρέωνται, ἀλλὰ ὑδροποτεύουσι, οὐ σῖκα δὲ ἔχουσι τρώγειν, οὐκ ἄλλο ἀγαθὸν οὐδέν. τοῦτο μὲν δὴ, εἰ νικήσεις, τί σφεας ἀπαιρήσειαι, τοῖσί γε μή ἐστι μηδέν; τοῦτο δὲ, ἦν νικηθῆς, μάθε ὅσα ἀγαθὰ ἀποβαλέεις. γευσάμενοι γάρ τῶν ἡμετέρων ἀγαθῶν περιέξονται οὐδὰ ἀπωστοὶ ἔσονται. ἐγὼ μὲν νυν θεοῖσι ἔχω χάριν, οἱ οὐκ ἐπὶ νόον ποίεουσι Πέρσησι στρατεύεσθαι ἐπὶ Λυδοῦς. Ταῦτα λέγων οὐκ ἔπειθε τὸν Κροῖσον· Πέρσησι γάρ, πρὶν Λυδοῦς καταστρέψασθαι, ἦν οὔτε ἄβρον οὔτε ἀγαθὸν οὐδέν.

72. Οἱ δὲ Καππαδοκαὶ ὑπὸ Ἑλλήνων Σίριοι ὄνο-



ἄζονται· ἦσαν δὲ οἱ Σύριοι οὗτοι τὸ μὲν πρότερον ἢ
 Πέρσας ἄρξαι, Μήδων κατήκοι, τότε δὲ Κύρου. ὁ γὰρ
 ὕρος ἦν τῆς τε Μηδικῆς ἀρχῆς καὶ τῆς Λυδικῆς ὁ Ἄλυς
 ποταμὸς, ὃς ῥεῖ ἐξ Ἀρμενίου οὗρου διὰ Κιλικῶν, μετὰ
 δὲ Ματιηνοῦς μὲν ἐν δεξιῇ ἔχει ῥέων, ἐκ δὲ τοῦ ἐτέρου
 Ἐρύγας, παραμειβόμενος δὲ τούτους καὶ ῥέων ἄνω πρὸς
 βορρῆν ἄνεμον ἐνθεν μὲν Συρίους Καππαδόκας ἀπέρχει,
 ἐξ εὐωνύμου δὲ Παφλαγόνας. οὕτω ὁ Ἄλυς ποταμὸς
 ἀποτάμνει σχεδὸν πάντα τῆς Ἀσίας τὰ κάτω ἐκ θαλάσ-
 σης τῆς ἀπέναντι Κύπρου ἐς τὸν Εὐξείνιον πόντον· ἔστι
 δὲ ἀνὰ οὗτος τῆς χώρας ταύτης ἀπάσης· μήκος ὁδοῦ
 εὐξείνῳ ἀνδρὶ πέντε ἡμέραι ἀναισιμοῦνται.

73. Ἐστρατεύετο δὲ ὁ Κροῖσος ἐπὶ τὴν Καππαδο-
 κίην τῶνδε εἴνεκα, καὶ γῆς ἱμέρω προσκλήσασθαι πρὸς
 τὴν ἑωυτοῦ μοῖραν βουλόμενος, καὶ μάλιστα τῷ χρηστη-
 ρίῳ πίσυνος εἶναι καὶ τίσασθαι θέλων ὑπὲρ Ἀστυάγεω
 Κῦρον. Ἀστυάγεα γὰρ τὸν Κυαξάρεω, ἔοντα Κροίσου
 μὲν γαμβρὸν, Μήδων δὲ βασιλέα, Κῦρος ὁ Καμβύσει
 καταστρεψάμενος εἶχε, γενόμενον γαμβρὸν Κροίσῳ ὧδε.
 Σκυθῶν τῶν νομάδων εἰλη ἀνδρῶν στασιάσασα ὑπεξ-
 ἤλθε ἐς γῆν τὴν Μηδικήν· ἐτυράνευε δὲ τὸν χρόνον
 τοῦτον Μήδων Κυαξάρης ὁ Φραόριτω τοῦ Δηϊόκω,
 ὃς τοὺς Σκυθῶν τούτους τὸ μὲν πρῶτον περιεῖπε εὖ ὡς
 ἔοντας ἰκέτας· ὥστε δὲ περὶ πολλοῦ ποιούμενος αὐτοὺς,
 παῖδάς σφι παρέδωκε τὴν γλῶσσίαν τε ἐκμαθεῖν καὶ
 τὴν τέχνην τῶν τόξων. χρόνου δὲ γενομένου καὶ αἰεὶ
 φοιτούντων τῶν Σκυθῶν ἐπ' ἄγρην καὶ αἰεὶ τι φερόν-
 των, καὶ κοτε σπνήνειε εἰλεῖν σφέας μηδέν· νοστήσαν-
 τας δὲ αὐτοὺς κεινῆσι χερσὶ ὁ Κυαξάρης (ἦν γὰρ, ὡς
 διέδεξε, ὄργην ἄκρος) τρηχέως κάρτα περιέσπε ἀεικείη.



οἱ δὲ ταῦτα πρὸς Κυαξάρῳ παθόντες, ὥστε ἀνάξια σφείων αὐτῶν πεπονθότες, ἐβουλεύσαντο τῶν παρασφίσι διδασκομένων παίδων ἓνα κατακόψαι, σκευάσαντες δὲ αὐτὸν, ὥσπερ ἐώθεσαν καὶ τὰ θηρία σκευάζειν, Κυαξάρει δοῦναι φέροντες ὡς ἄγρην δῆθεν, δόντες δὲ τὴν ταχίστην κομίζεσθαι παρὰ Ἀλυάττεα τὸν Σαδνάττεω ἐς Σάρδις. ταῦτα καὶ δὴ ἐγένετο· καὶ γὰρ Κυαξάρης καὶ οἱ παρεόντες δαιτυμόνες τῶν κρεῶν τούτων ἐπάσαντο, καὶ οἱ Σκύθαι ταῦτα ποιήσαντες Ἀλυάττεω ἰκέται ἐγένοντο.

74. Μετὰ δὲ ταῦτα (οὐ γὰρ δὴ ὁ Ἀλυάττης ἐξεδίδου τοὺς Σκύθας ἐξαιτέοντι Κυαξάρει) πόλεμος τοῖσι Λυδοῖσι καὶ τοῖσι Μήδοισι ἐγεγόνεε ἐπ' ἔττα πέντε, ἐν τοῖσι πολλάκις μὲν οἱ Μῆδοι τοὺς Λυδοὺς ἐνίκησαν, πολλάκις δὲ οἱ Λυδοὶ τοὺς Μήδους· ἐν δὲ καὶ νικτομαχίην τινὰ ἐποίησαντο. διαφέρουσι δὲ σφι ἐπὶ ἴσῃς τὸν πόλεμον, τῷ ἔκτῳ ἔτει συμβολῆς γενομένης, συνήρηνεα ὥστε τῆς μάχης συνεστεώσης τὴν ἡμέρην ἑξαπίνης νύκτα γενέσθαι. τὴν δὲ μεταλλαγὴν ταύτην τῆς ἡμέρης Θαλῆς ὁ Μιλήσιος τοῖσι Ἴωσι προηγόρευσε ἔσεσθαι, οὐρον προθέμενος ἐνιαυτὸν τοῦτον ἐν τῷ δὴ καὶ ἐγένετο ἡ μεταβολή. οἱ δὲ Λυδοὶ τε καὶ οἱ Μῆδοι, ἐπεὶ τε εἶδον νύκτα ἀντὶ ἡμέρης γινομένην, τῆς μάχης τε ἐπαύσαντο καὶ μᾶλλον τι ἔσπευσαν καὶ ἀμφοτέρω εἰρήνην ἑαυτοῖσι γενέσθαι. οἱ δὲ συμβιβάσαντες αὐτοὺς ἦσαν οἶδε, Σενέννεσις τε ὁ Κίλιξ καὶ Λαβύνητος ὁ Βαβυλώνιος. οὗτοί σφι καὶ τὸ ὄρκιον οἱ σπέυσαντες γενέσθαι ἦσαν, καὶ γάμων ἐπαλλαγὴν ἐποίησαν· Ἀλυάττεα γὰρ ἔγνωσαν δοῦναι τὴν θυγατέρα Ἀρήνην Ἀστυάγει τῷ Κυαξάρῳ παιδί· ἄνευ γὰρ ἀναγκαίης ἰσχυρῆς συμβάσεως ἰσχυραὶ

οὐκ ἐθέλουσι συμμένειν. ὄρνια δὲ ποιέεται ταῦτα τὰ ἔθνεα τίπερ τε Ἕλληρες, καὶ πρὸς τούτοισι, ἐπεὶ τὸν βραχίονα ἐπιτάμονται ἐς τὴν ὁμοχρούην, τὸ αἶμα ἀναλείχουσι ἀλλήλων.

75. Τοῦτον δὴ ὢν τὸν Ἀστυάγεα Κῦρος ἔοντα ἐνωτοῦ μητροπάτορα καταστρεψάμενος ἔσχε δι' αἰτίην τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσω λόγοισι σημανέω. τὰ Κροῖσος ἐπιμεμφόμενος τῷ Κῦρῳ ἔς τε τὰ χρηστήρια ἔπεμπε εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, καὶ δὴ καὶ ἀπικομένου χρησμοῦ κηιδήλου, ἐλπίσας πρὸς ἐνωτοῦ τὸν χρησμὸν εἶναι, ἐστρατεύετο ἐς τὴν Περσέων μοῖραν. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐπὶ τὸν Ἄλυν ποταμὸν ὁ Κροῖσος, τὸ ἐνθεῦτεν, ὡς μὲν ἐγὼ λέγω, κατὰ τὰς εὐσας γεφύρας διεβίβασε τὸν στρατὸν, ὡς δὲ ὁ πολλὸς λόγος Ἑλλήνων, Θαλῆς οἱ ὁ Μιλήσιος διεβίβασε. ἀπορέοντος γὰρ Κροῖσου ὅπως οἱ διαβήσεται τὸν ποταμὸν ὁ στρατὸς, (οὐ γὰρ δὴ εἶναι κω τοῦτον τὸν χρόνον τὰς γεφύρας ταύτας) λέγεται παρεόντα τὸν Θαλῆν ἐν τῷ στρατοπέδῳ ποιῆσαι αὐτῷ τὸν ποταμὸν ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ῥέοντα τοῦ στρατοῦ καὶ ἐκ δεξιῆς ῥεῖν, ποιῆσαι δὲ ὧδε· ἄνωθεν τοῦ στρατοπέδου ἄρξάμενον διώρυχα βραδίην ὀρύσσειν, ἄγοντα μηνοειδέα, ὅπως ἂν τὸ στρατόπεδον ἰδρυσμένον κατὰ νότου λάβοι, ταύτη κατὰ τὴν διώρυχα ἐτραπόμενος ἐκ τῶν ἀρχαίων ρεέθρων, καὶ αὐτὶς παραμειβόμενος τὸ στρατόπεδον ἐς τὰ ἀρχαῖα ἐσβάλλοι, ὥστε ἐπεὶ τε καὶ ἐσχίσθη τάχιστα ὁ ποταμὸς, ἀμφοτέρῃ διαβατὸς ἐγένετο. οἱ δὲ καὶ τὸ παράπαν λέγουσι καὶ τὸ ἀρχαῖον ρεέθρον ἀποξηρανθῆναι. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐ προσίεμαι· κῶς γὰρ ὀπίσω πορευόμενοι διέβησαν αὐτόν;

76. Κροῖσος δὲ, ἐπεὶ τε διαβὰς σὺν τῷ στρατῷ



ἀπίκτο τῆς Καππαδοκίης ἐς τὴν Πτερίην καλεομένην. — ἡ δὲ Πτερίη ἐστὶ τῆς χώρας ταύτης τὸ ἰσχυρότατον, κατὰ Σινώπην πόλιν τὴν ἐν Εὐξείνῳ πόντῳ μάλιστα κηκειμένη. — ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύετο, φθάρων τῶν Συρίων τοὺς κλήρους. καὶ εἶλε μὲν τῶν Πτερίων τὴν πόλιν καὶ ἠδραποδίσατο, εἶλε δὲ τὰς περιουκίδας αὐτῆς πάσας, Συρίους τε οὐδὲν ἔοντας αἰτίους ἀναστιάτους ἐποίησε. Κύρος δὲ ἀγείρας τὸν ἑωυτοῦ στρατὸν καὶ παραλαβὼν τοὺς μεταξὺ οἰκέοντας πάντας, ἠντιοῦτο Κροῖσῳ. πρὶν δὲ ἐξελαύνειν ὀρμηῆσαι τὸν στρατὸν, πέμψας κήρυκας ἐς τοὺς Ἴωνας ἐπειράτο σφεας ἀπὸ Κροῖσου ἀπιστιάσαι. Ἴωνες μὲν νυν οὐκ ἐπαίθοντο, Κύρος δὲ ὡς ἀπίκτο καὶ ἀντεστρατοπεδεύσατο Κροῖσῳ ἐνθαῦτα ἐν τῇ Πτερίῃ χώρῃ ἐπειρῶντο κατὰ τὸ ἰσχυρὸν ἀλλήλων. μάχης δὲ καρτερῆς γενομένης καὶ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, τέλος οὐδέτεροι νικήσαντες διέστησαν, νυκτὸς ἐπελθούσης. καὶ τὰ μὲν στρατόπεδα ἀμφοτέρα οὕτω ἠγωνίσασατο.

77. Κροῖσος δὲ μεμφθεὶς κατὰ τὸ πλῆθος τὸ ἑωυτοῦ στρατεύμα (τὴν γὰρ οἱ ὁ συμβαλὼν στρατὸς πολλὸν ἐλάσων ἢ ὁ Κύρου), τοῦτο μεμφθεὶς, ὡς τῇ ὑστεραῇ οὐκ ἐπειράτο ἐπιῶν ὁ Κύρος, ἀπήλαινε ἐς τὰς Σάρδεις, ἐν νόῳ ἔχων, παρακαλέσας μὲν Αἰγυπτίους κατὰ τὸ ὄρκιον (ἐποίησατο γὰρ καὶ πρὸς Ἀμασιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου συμμαχίην πρότερον ἢπερ πρὸς Λακεδαιμονίους), μεταπεμψάμενος δὲ καὶ Βαβυλωνίους (καὶ γὰρ πρὸς τούτους αὐτῷ ἐπεποίητο συμμαχίη, ἐτυράνευε δὲ τῶν Βαβυλωνίων τὸν χρόνον τοῦτον Λαβύνητος), ἐπαγγείλας δὲ καὶ Λακεδαιμονίους παρῆναι ἐς χρόνον φητόν, ἀλίσας τε δὴ τούτους καὶ τὴν ἑωυτοῦ συλλέξας

στρατιήν, ἐνένωτο τὸν χειμῶνα παρὲς ἅμα τῷ ἤρι
στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Πέρσας. καὶ ὁ μὲν ταῦτα φρονέων
ὡς ἀπίκετο ἐς τὰς Σάρδεις, ἔπεμπε κήρυκας κατὰ τὰς
συμμαχίας, προερέοντας ἐς πέμπτον μῆνα συλλέγεσθαι
ἐς Σάρδεις· τὸν δὲ παρεόντα καὶ μαχεσάμενον στρατὸν
Πέρσησι, ὅς ἦν αὐτοῦ ξεινικός, πάντα ἀπὲς δισκέδασε,
οὐδαμὰ ἐλπίσας μὴ κοτῆ ἄρα ἀγωνισάμενος οὕτω πα-
ραπλησίως Κῦρος ἐλάσῃ ἐπὶ Σάρδεις.

78. Ταῦτα ἐπιλεγόμενῳ Κροΐσῳ τὸ προάστειον πᾶν
ὄφριον ἐνεπλήσθη· φανέντων δὲ αὐτῶν οἱ ἵπποι με-
τιέντες τὰς νομὰς νέμεσθαι, φοιτέοντες κατήσθιον.
εἰδόντι δὲ τοῦτο Κροΐσῳ, ὥσπερ καὶ ἦν, ἔδοξε τέρας
εἶναι. αὐτίκα δὲ ἔπεμπε θβοπρόπους ἐς τῶν ἐξηγητέων
Τελμησιέων. ἀπικομένοισι δὲ τοῖσι θβοπρόποισι καὶ
μαθοῦσι πρὸς Τελμησιέων τὸ θέλει σημαίνειν τὸ τέρας,
οὐκ ἐξεγένετο Κροΐσῳ ἀπαγγεῖλαι· πρὶν γὰρ ἢ ὀπίσω
σφρέας ἀναπλῶσαι ἐς τὰς Σάρδεις, ἦλω ὁ Κροΐσος. Τελ-
μησιέες μὲντοι τάδε ἔγνωσαν, στρατὸν ἀλλόθροον
προσδόκιμον εἶναι Κροΐσῳ ἐπὶ τὴν χώραν, ἀπικόμενον
δὲ τοῦτον καταστρέψεσθαι τοὺς ἐπιχωρίους, λέγοντες
ὄφρι εἶναι γῆς παῖδα, ἵππον δὲ πολέμιόν τε καὶ ἐπή-
λυδα. Τελμησιέες μὲν νυν ταῦτα ὑπεκρίναντο Κροΐσῳ
ἤδη ἠλωκότι, οὐδὲν κω εἰδότες τῶν ἦν περὶ Σάρδεις τε
καὶ αὐτὸν Κροΐσον.

79. Κῦρος δὲ, αὐτίκα ἀπελαύνοντος Κροΐσου μετὰ
τὴν μάχην τὴν γενομένην ἐν τῇ Πτερίῃ, μαθὼν ὡς
ἀπελάσας μέλλοι Κροΐσος διασκεδᾶν τὸν στρατὸν, βου-
λευόμενος εὔρισκε πρῆγμά οἱ εἶναι ἐλαύνειν ὡς δύναίτο
τάχιστα ἐπὶ τὰς Σάρδεις, πρὶν ἢ τὸ δεύτερον ἀλισθῆναι
τῶν Λυδῶν τὴν δύναμιν, ὡς δὲ οἱ ταῦτα ἔδοξε, καὶ



ἔποιεε κατὰ τάχος· ἐλάσας γὰρ τὸν στρατὸν ἐς τὴν Λυδίην αὐτὸς ἄγγελος Κροίσῳ ἐπλήθυε. ἐνθαῦτα Κροῖσος ἐς ὑπορίην πολλὴν ὑπιγμένος, ὡς οἱ παρὰ δόξαν ἔσχε τὰ πρήγματα ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκεε, ὅμως τοὺς Λυδοὺς ἐξήγε ἐς μάχην. ἦν δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ἔθνος οὐδὲν ἐν τῇ Ἀσίῃ οὔτε ἀνδρειότερον οὔτε ἀλκιώτερον τοῦ Λυδίου. ἡ δὲ μάχη σφείων ἦν ἀπ' ἵππων, δούρατί τε ἐφόρεον μεγάλα, καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἱππεύεσθαι ἀγαθοί.

80. Ἐς τὸ πεδῖον δὲ συνελθόντων τοῦτο τὸ πρὸ τοῦ ἄστεός ἐστι τοῦ Σαρδιηνοῦ, ἐὼν μέγα τε καὶ ψιλὸν (διὰ δὲ αὐτοῦ ποταμοὶ ῥέοντες καὶ ἄλλοι καὶ Ὑλλος συρρήγνυσι ἐς τὸν μέγιστον, καλεόμενον δὲ Ἐρμον, ὃς ἐξ οὔρεος ἱροῦ μητρὸς Δινδυμῆρης ῥέων ἐκδιδοῖ ἐς Θύλασσαν κατὰ Φωκαίην πόλιν), ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος ὡς εἶδε τοὺς Λυδοὺς ἐς μάχην τασσομένους, καταρῆωδήσας τὴν ἵππον, ἐποίησε Ἀρπάγου ὑποθεμένου ἀνδρὸς Μήδου τοιόνδε· ὅσαι τῷ στρατῷ τῷ ἑαυτοῦ εἶποντο σιτοφόροι τε καὶ σκευοφόροι κάμηλοι, ταύτας πάσας ἄλισας καὶ ἀπελῶν τὰ ἄχθεα, ἄνδρας ἐπ' αὐτὰς ἀνέβησε ἱππάδα σπολὴν ἐνεσταλμένους· σκευάσας δὲ αὐτοὺς προσέταξε τῆς ἄλλης στρατιῆς προῖέναι πρὸς τὴν Κροίσου ἵππον, τῇ δὲ καμήλῳ ἔπεσθαι τὸν πεζὸν στρατὸν ἐκέλευε, ὅπισθε δὲ τοῦ πεζοῦ ἐπέταξε τὴν πᾶσαν ἵππον. ὡς δὲ οἱ πάντες διετετάχατο, παραινεσε τῶν μὲν ἄλλων Λυδῶν μὴ φειδομένους κτείνειν πάντα τὸν ἐμποδῶν γινόμενον, Κροῖσον δὲ αὐτὸν μὴ κτείνειν, μηδὲ ἦν συλλαμβανόμενος ἀμύνηται. ταῦτα μὲν παραινεσε· τὰς δὲ καμήλους ἔταξε ἀντία τῆς ἵππου τῶνδε εἶνεκεν· κάμηλον ἵππος φοβέεται, καὶ οὐκ ἀνέχεται οὔτε τὴν ἰδίην αὐτῆς ὀρέων οὔτε

ὄδμῃν ὀσφραϊνόμενος. αὐτοῦ δὴ ὧν τούτου εἶνεκεν
 εὐσεβόφιστο, ἵνα τῷ Κροΐσῳ ἄχρηστον ἦ τὸ ἵππικόν, τῷ
 ἢ τι καὶ ἐπέιχε ἐλλάμψεσθαι ὁ Λυδός. ὡς δὲ καὶ
 ἀνήεσαν ἐς τὴν μάχην, ἐνθαῦτα ὡς ὀσφραϊντο τάχιστα
 ὧν καμήλων οἱ ἵπποι καὶ εἶδον αὐτάς, ὀπίσω ἀνέστρε-
 φον, διέφθαρτό τε τῷ Κροΐσῳ ἡ ἐλπίς. οὐ μὲντοι οἱ γὰρ
 Λυδοὶ τὸ ἐνθεῦτεν δειλοὶ ἦσαν· ἀλλ' ὡς ἔμαθον τὸ γι-
 νόμενον, ἀποθορόντες ἀπὸ τῶν ἵππων πεζοὶ τοῖσι Πέρ-
 σησι συνέβαλον. χρόνῳ δὲ, πεσόντων ἀμφοτέρων πολ-
 ῶν, ἐτρίποντο οἱ Λυδοὶ, κατεληθέντες δὲ ἐς τὸ τεῖχος
 πολιορκέοντο ὑπὸ τῶν Περσέων.

81. Τοῖσι μὲν δὴ κατεστήκεν πολιορκία· Κροῖσος
 ἐδοκέων οἱ χρόνον ἐπὶ μακρὸν ἔσεσθαι τὴν πολιορκίαν,
 πρὸς τὸ ἐκ τοῦ τεύχεος ἄλλους ἀγγέλους ἐς τὰς συμμα-
 χίας. οἱ μὲν γὰρ πρότερον διεπέμποντο ἐς πέμπτον
 ἡὲν προερέοντες συλλέγεσθαι ἐς Σάρδις, τούτους δὲ
 ἐπέμπε τὴν ταχίστην δέεσθαι βοηθεῖν, ὡς πολιορ-
 κουμένου Κροῖσου.

82. Ἐς τὴν δὴ ὧν τὰς ἄλλας ἐπέμπε συμμαχίας καὶ δὴ
 καὶ ἐς Λακεδαιμόνα. τοῖσι δὲ καὶ αὐτοῖσι τοῖσι Σπαρτιή-
 ησι κατ' αὐτὸν τοῦτον τὸν χρόνον συνεπεπτώκεν ἕρις
 ἐπὶ τῷ πρὸς Ἀργείους περὶ χώρου καλεομένου Θυρέης·
 τῆς γὰρ Θυρέης ταύτας εἰσάσας τῆς Ἀργολίδος μοίρης
 ἀποταμόμενοι ἔσχον οἱ Λακεδαιμόνιοι· ἦν δὲ καὶ ἡ
 ἐπιπέδου Μαλεῶν ἢ πρὸς ἐσπέρην Ἀργείων, ἢ τε ἐν τῇ ἠπει-
 ρῷ χώρα καὶ ἡ Κυθηρῆ νῆσος καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν νήσων.
 βοηθησάντων δὲ Ἀργείων τῇ σφετέρῃ ἀποταμνομένῃ,
 ἐνθαῦτα συνέβησαν ἐς λόγους συνελθόντες, ὥστε τριη-
 κοσίους ἑκατέρων μαχέσασθαι· ὁκότεροι δ' ἂν περιγέ-
 νωνται, τούτων εἶναι τὸν χώρον· τὸ δὲ πλήθος τῶν



στρατοῦ ὑπαλλάσσεσθαι ἑκάτερον ἐς τὴν ἑωπτοῦ, μηδὲ παραμένειν ἀγωνιζομένων, τῶνδε εἶπεκεν, ἵνα μὴ παρ-
 εόντων τῶν στρατοπέδων ὄρωντες οἱ ἕτεροι ἐσσομένους
 τοῖς σφετέροις ἐπαμύνοιν. συνθήμενοι ὦν ταῦτα
 ὑπαλλάσσοντο, λογάδες δὲ ἑκατέρων ὑπολειφθέντες συν-
 ἔβαλον. μαχομένων δὲ σφειν καὶ γινομένων ἰσοπαλέων,
 ἐπελείποντο ἐξ ἀνδρῶν ἑξακοσίων τρεῖς, Ἀργείων μὲν
 Ἀλκίγνωρ τε καὶ Χρόμιος, Λακεδαιμονίων δὲ Ὀθρυάδης·
 ὑπελείφθησαν δὲ οὔτοι κενὸς ἐπελθοῦσης. οἱ μὲν δὴ
 δύο τῶν Ἀργείων, ὡς γεννηχότες, ἔθεον ἐς τὸ Ἄργος, ὃ
 δὲ τῶν Λακεδαιμονίων Ὀθρυάδης, σκυλεύσας τοῖς Ἀρ-
 γείων νεκροῖς καὶ προσφορήσας τὰ ὄπλα πρὸς τὸ ἑω-
 πτοῦ στρατόπεδον, ἐν τῇ τάξει εἶχε ἑωπτόν. ἡμέρῃ δὲ
 δευτέρῃ παρῆσαν πνιθανόμενοι ἀμφοτέροι. τέως μὲν
 δὴ αὐτοὶ ἑκάτεροι ἔφασαν νικᾶν, λέγοντες οἱ μὲν, ὡς
 ἑωπτῶν πλείυτες περιγεγόνασι, οἱ δὲ τοῖς μὲν ἀποφαί-
 νοντες πεφενγότας, τὸν δὲ σφέτερον παραμείναντα καὶ
 σκυλεύσαντα τοῖς ἐκείνων νεκροῖς· τέλος δὲ ἐκ τῆς ἔρι-
 δος συμπεσόντες ἐμάχοντο· πεσόντων δὲ καὶ ἀμφοτέ-
 ρων πολλῶν ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι. Ἀργεῖοι μὲν κεν
 ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου καταχειρῶμενοι τὰς κεφαλὰς,
 πρότερον ἐπάναγκες κομῶντες, ἐποίησαντο νόμον τε καὶ
 κατάρτην μὴ πρότερον θρέψειν κόμην Ἀργείων μηδένα,
 μηδὲ τὰς γυναῖκας σφι χρυσοφορήσειν, πρὶν ἂν Θυρίας
 ἀνασώσωνται. Λακεδαιμόνιοι δὲ τὰ ἐναντία τούτων
 ἔθεντο νόμον· οὐ γὰρ κομῶντες πρὸ τούτου, ἀπὸ τού-
 του κομῆν. τὸν δὲ ἕνα λέγουσι τὸν περιλειφθέντα τῶν
 τριηκοσίων, Ὀθρυάδην, αἰσχυνόμενον ἀπονοστήσειν ἐς
 Σπάρτην, τῶν οἱ συλλοχητῶν διεφθαρμένων, αὐτοῦ μὲν
 ἐπὶ τῆσι Θυρίησι καταχρήσασθαι ἑωπτόν.

83. Τοιούτων δὲ τοῖσι Σπαρτιήτησι ἐνεστεώτων πρη-
 γμάτων, ἦκε ὁ Σαρδιηνὸς κήρυξ, δεόμενος Κροίσῳ βοη-
 εῖν πολιορκεομένῳ· οἱ δὲ ὁμως, ἐπεὶ τὸ ἐπύθοντο τοῦ
 θυκός, ὀρμέατο βοηθῆειν. καὶ σφι ἤδη παρσκευασμέ-
 νισι καὶ νεῶν ἐουσιέων ἐτοίμων ἦλθε ἄλλη ἀγγελίη, ὡς
 ὅτι οἱ τὸ τεῖχος τῶν Λυδῶν καὶ ἔχοιτο Κροῖσος ζωγρη-
 αῖς. οὕτω δὲ οὗτοι μὲν συμφορὴν ποιησάμενοι μεγάλην
 ἐπαυτο.

84. Σάρδιες δὲ ἦλυσαν ὧδε· ἐπειδὴ τεσσαρεσκα-
 κᾶτη ἐγένετο ἡμέρη πολιορκεομένῳ Κροίσῳ, Κῦρος τῆ
 στρατιῆ τῆ ἐωντοῦ, διαπέμψας ἵππείας, προεῖπε τῷ
 πρώτῳ ἐπιβάντι τοῦ τεύχεος δῶρα δῶσειν. μετὰ δὲ τοῦτο,
 κρησαμένης τῆς στρατιῆς, ὡς οὐ προεχώρηε, ἐνθαῦτα
 ἦν ἄλλων πεπαυμένων ἀνὴρ Μάρδος ἐπειράτο προσ-
 είνων, τῷ οὐνομα ἦν Ὑροιάδης, κατὰ τοῦτο τῆς ἀκρο-
 πόλιος τῆ οὐδεὶς ἐτέτακτο φύλακος· οὐ γὰρ ἦν δεινὸν,
 κατὰ τοῦτο μὴ ἀλῶν κοτέ. ἀπότομός τε γὰρ ἐστι ταύτη
 ἀκρόπολις καὶ ἄμαχος· τῆ οὐδὲ Μήλης ὁ πρότερον
 βασιλεὺς Σαρδίων μούνη οὐ περιήρειε τὸν λέοντα τὸν
 ἢ παλλακὴ ἔτεκε, Τελμησιέων δικασάντων, ὡς περι-
 κριθέντος τοῦ λέοντος τὸ τεῖχος ἔσονται Σάρδιες ἀνά-
 πτοι. ὁ δὲ Μήλης κατὰ τὸ ἄλλο τεῖχος περιενείκας, τῆ
 ἐπίμαχον τὸ χωρίον τῆς ἀκροπόλιος, κατηλόγησε τού-
 τῳ, ὡς ἔον ἄμαχόν τε καὶ ἀπότομον· ἐστι δὲ πρὸς
 τοῦ Τρωῶν τετραμμένον τῆς πόλιος. ὁ ὢν δὲ Ὑροιάδης
 οὗτος ὁ Μάρδος, ἰδὼν τῆ προτεραίῃ τῶν τινα Λυδῶν
 κατὰ τοῦτο τῆς ἀκροπόλιος καταβάντα ἐπὶ κινεῖν ἀνω-
 τεν κατακλισθεῖσαν καὶ ἀνελόμενον, ἐφράσθη καὶ ἐς
 θυμὸν ἐβάλετο. τότε δὲ δὴ αὐτὸς τε ἀναβεβήκεν καὶ
 κατ' αὐτὸν ἄλλοι Περσέων ἀνέβαινον· προσβάντων δὲ



τυχῶν, οἴτω δὴ Σάρδιες τε ἠλώκεσιν καὶ πᾶν τὸ ἄστυ ἐπορθέετο.

85. Κατ' αὐτὸν δὲ Κροῖσον τάδε ἐγένετο. ἦν οἱ παῖς, τοῦ καὶ πρότερον ἐπεμνήσθην, τὰ μὲν ἄλλα ἐπεικῆς, ἄφρωνος δέ. ἐν τῇ ᾧν παρελθούσῃ εἰεστοῖ ὁ Κροῖσος τὸ πᾶν ἐς αὐτὸν ἐπεποιήκει ἄλλα τε ἐπιφραζόμενος, καὶ δὴ καὶ ἐς Δελφοὺς περὶ αὐτοῦ ἐπεπόμενες χρησομένους. ἣ δὲ Πυθίη οἱ εἶπε τάδε·

Λυδὲ γένος, πολλῶν βασιλεῦ, μέγα νήπιε Κροῖσε,
μὴ βούλευ πολύευκτον ἶην ἀνά δόματ' ἀκούειν
παιδὸς φθεγγομένου. τόδε σοι πολὺ λῶϊον ἀμφὶς
ἔμμεναι· αὐδήσει γὰρ ἐν ἡματι πρῶτον ἀνόλβω.

ἰλισκομένου δὲ τοῦ τείχεος ἦν γὰρ τῶν τις Περσέων ἰλλογνώσας Κροῖσον ὡς ἀποκτενέων, Κροῖσος μὲν τιν ὄρεων ἐπιόντα ὑπὸ τῆς παρεούσης συμφορῆς παρτημελήκει, οὐδέ τι οἱ διέφερε πληγέντι ἀποθανείν· ὁ δὲ παῖς οὗτος ὁ ἄφρωνος, ὡς εἶδε ἐπιόντα τὸν Πέρσιν, ὑπὸ δέου τε καὶ κακοῦ ἐρήθη φωνῆν, εἶπε δέ· Ὠνθρωπε, μὴ κτεῖνε Κροῖσον. οὗτος μὲν δὴ τοῦτο πρῶτον ἐφθέγγετο, μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη ἐφώνεε τὸν πάντα χρόνον τῆς ζόης.

86. Οἱ δὲ Πέρσαι τὰς τε δὴ Σάρδις ἔσχον καὶ αὐτὸν Κροῖσον ἐζώγησαν, ἄρξαντα ἕτεα τεσσερεσκαίδεκα καὶ τεσσερεσκαίδεκα ἡμέρας πολιορκηθέντα, κατὰ τὸ χρηστήριόν τε καταπαύσαντα τὴν ἐωντοῦ μεγάλην ἀρχήν. λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ Πέρσαι ἤγαγον παρὰ Κῦρον· ὁ δὲ συνήσας πυρῆν μεγάλην ἀνεβίβασε ἐπ' αὐτὴν τὸν Κροῖσόν τε ἐν πέδῃσι δεδεμένον καὶ δις ἐπὶ Λυδῶν παρ' αὐτὸν παῖδας, ἐν νόῳ ἔχων εἴτε δὴ ἀκροθίνια ταῦτα καταγιεῖν θεῶν ὅτεω δὴ, εἴτε καὶ εὐχὴν ἐπιτελέσαι.

λων, εἴτε καὶ πνυθόμενος τὸν Κροῖσον εἶναι θεοσεβέα, οὗδε εἵτεκεν ἀνεβίβασε ἐπὶ τὴν πυρῆν, βουλόμενός εἶδε-
 ἰ εἴ τις μιν δαιμόνων ῥύσεται τοῦ μὴ ζῶντα κατα-
 πυθῆναι. τὸν μὲν δὴ ποίεειν ταῦτα· τῷ δὲ Κροίσῳ
 πρῶτον ἐπὶ τῆς πυρῆς ἐσελθεῖν, καίπερ ἐν κακῷ ἔοντι
 σούτῳ, τὸ τοῦ Σόλωνος, ὡς οἱ εἶη σὺν θεῷ εἰρημένον,
 μηδένα εἶναι τῶν ζώντων ὄλβιον. ὡς δὲ ἄρα μιν
 προστῆναι τοῦτο, ἀνεεικάμενόν τε καὶ ἀναστενάξαντα
 πολλῆς ἠσυχίης ἐς τρεῖς ὀνομάσαι Σόλωνα. καὶ τὸν
 Κῆρον ἀκούσαντα κελεῦσαι τοὺς ἑρμηνέας ἐπειρωσθαι
 τὸν Κροῖσον τίνα τοῦτον ἐπικαλέοιτο, καὶ τοὺς προσβλ-
 ῆντας ἐπειρωτᾶν. Κροῖσον δὲ τέως μὲν σιγῆν ἔχειν
 ἐπιτεώμενον· μετὰ δὲ, ὡς ἠναγκάζετο, εἰπεῖν· Τὸν ἂν
 ὁ πᾶσι τυράννοισι προετίμησα μεγάλων χρημάτων ἐς
 τοὺς ἐλθεῖν· Ὡς δὲ σφι ἄσημα ἔφραζε, πάλιν ἐπει-
 τεον τὰ λεγόμενα. λιπαρεόντων δὲ αὐτῶν καὶ ὄχλον
 ἀφρογρόντων, ἔλεγε δὴ, ὡς ἦλθε ἀρχὴν ὁ Σόλων ἐὼν
 ἀθηναῖος, καὶ θεησάμενος πάντα τὸν ἑαυτοῦ ὄλβον
 ἀποφλαυρίσειε οἷα δὴ εἶπας, ὡς τε αὐτῷ πάντα ἀποβεβή-
 κη· τῆπερ ἐκεῖνος εἶπε, οὐδέν τι μᾶλλον ἐς ἑαυτὸν λέγων, ἢ
 ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον καὶ μάλιστα τοὺς παρὰ σφίσι
 τοῖσι δοκέοντας ὄλβιους εἶναι. τὸν μὲν Κροῖσον ταῦτα
 ἀπαγγέλλειν, τῆς δὲ πυρῆς ἤδη ἀμμένης καλεσθαι τὰ
 ἐπιεικέστατα. καὶ τὸν Κῆρον ἀκούσαντα τῶν ἑρμηνέων
 εἶπε Κροῖσος, μεταγρόντα τε καὶ ἐνώσαντα ὅτι καὶ
 ἄλλος ἄνθρωπος ἐὼν ἄλλον ἄνθρωπον, γενόμενον ἑαυ-
 τοῦ εὐδαιμονίῃ οὐκ ἐλάσσω, ζῶντα πυρὶ διδοίη, πρὸς δὲ
 ἄλλοις δείσαντα τὴν τίσιν, καὶ ἐπιλεξάμενον ὡς οὐδέν
 ἄλλο τῶν ἐν ἀνθρώποισι ἀσφαλῶς ἔχον, κλεῦειν σβεννύ-
 ναι τὴν ταχίστην τὸ καιόμενον πῦρ, καὶ καταβιβάζειν



Κροϊσόν τε καὶ τοὺς μετὰ Κροϊσίου. καὶ τοὺς πειρωμέ-
ρους οὐ δύνασθαι ἔπι τοῦ πυρός ἐπικρατῆσαι.

87. Ἐνθαῦτα λέγεται ὑπὸ Λυδῶν Κροϊσίου μαθόντα
τὴν Κύρου μετάγνωσιν, ὡς ὦρα πάντα μὲν ἄνδρα σβεν-
νύντα τὸ πῦρ, δυναμένους δὲ οὐκέτι καταλαβεῖν, ἐπιβώ-
σασθαι τὸν Ἀπόλλωνα ἐπικαλούμενον, εἴ τί οἱ κεχαρι-
σμένον ἔξ αὐτοῦ ἔδωρήθη, παρασιτῆναι καὶ ῥύσασθαι
μιν ἐκ τοῦ παρεόντος κακοῦ. τὸν μὲν δακρύοντα ἐπικα-
λέσθαι τὸν θεόν· ἐκ δὲ αἰθρίης τε καὶ νηρευίης συν-
δραμέειν ἔξαπίνης νέφεα, καὶ χεიმῶνά τε καταρύαγῆναι
καὶ ὑσαι ὕδατι λαβροτάτω, κατασβεσθῆναι τε τὴν πυ-
ρῆν. οὕτω δὴ μαθόντα τὸν Κύρον, ὡς εἶη ὁ Κροϊσός
καὶ θεοφιλῆς καὶ ἀνὴρ ἀγαθός, καταβιβάσαντα αὐτὸν
ἀπὸ τῆς πυρῆς εἶρεσθαι τάδε· Κροῖσε, τίς σε ἀνθρώ-
πων ἀνέγνωσε ἐπὶ γῆν τὴν ἐμὴν στρατευσάμενον πολέ-
μιον ἀντὶ φίλου ἐμοὶ καταστῆναι; Ὁ δὲ εἶπε· Ὡ βασιλεῦ,
ἐγὼ ταῦτα ἔπρηξα τῇ σῆ μὲν εὐδαιμονίῃ, τῇ ἐμεωτοῦ
δὲ κακοδαιμονίῃ· αἴτιος δὲ τούτων ἐγένετο ὁ Ἑλλήνων
θεός, ἐπάρας ἐμὲ στρατεῦσθαι. οὐδεὶς γὰρ οὕτω ἀνό-
τός ἐστι, ὅστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἰρέεται· ἐν μὲν
γὰρ τῇ οἱ παῖδες τοὺς πατέρας θάπτουσι, ἐν δὲ τῷ οἱ
πατέρες τοὺς παῖδας. ἀλλὰ ταῦτα δαίμοσι κου φίλον ἦν
οὕτω γενέσθαι.

88. Ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε· Κύρος δὲ αὐτὸν λύσας κά-
τισέ τε ἐγγὺς ἑωτοῦ καὶ κάρτα ἐν πολλῇ προμηθείῃ
εἶχε, ἀπεθώνμαζέ τε ὀρέων καὶ αὐτός καὶ οἱ περὶ ἐκεῖ-
νον ἑότες πάντες. ὁ δὲ συννοή ἐχόμενος ἤσυχος ἦν
μετὰ δὲ, ἐπιστραφεὶς τε καὶ ἰδόμενος τοὺς Πέρσας τῶν
τῶν Λυδῶν ἄστν κεραΐζοντας, εἶπε· Ὡ βασιλεῦ, κότερον
λέγειν πρὸς σὲ τὰ νοείων τυγχάνω, ἢ σιγᾶν ἐν τῷ παρ-

ντι [χρόνῳ] χρόνῳ; Κῦρος δὲ μιν θαρσέοντα ἐκέλευε
 γειν ὅ τι βούλοιο. ὁ δὲ αὐτὸν εἰρώτα λέγων· Οὗτος
 πολλὸς ὄμιλος τί ταῦτα σπουδῇ πολλῇ ἐργάζεται; Ὁ
 εἶπε· Πόλιν τε τὴν σὴν διαρπάξει καὶ χρήματα τὰ
 ἔξ διαφορέει. Κροῖσος δὲ ἀμείβετο· Οὔτε πόλιν τὴν
 ἡν οὔτε χρήματα τὰ ἐμὰ διαρπάξει· οὐδὲν γὰρ ἐμοὶ
 ἰ τούτων μέτα· ἀλλὰ φέρουσί τε καὶ ἄγουσι τὰ σά.

89. Κῦρῳ δὲ ἐπιμελὲς ἐγένετο τὰ Κροῖσος εἶπε,
 πασθησάμενος δὲ τοὺς ἄλλους εἶρετο Κροῖσον ὅ τι οἱ
 φορῶν ἐν τοῖσι ποιευμένοισι. ὁ δὲ εἶπε· Ἐπεὶ τέ με
 σοὶ δῶκαν δούλόν σοι, δικαίῳ, εἴ τι ἐνορέω πλέον, ση-
 αίνειν σοι. Πέρσαι, φύσιν ἔοντες ὑβρισταὶ, εἰσὶ ἀχρή-
 χτοι· ἦν ὧν σὺ τούτους· περιύδης διαρπάσαντας καὶ
 πασχόντας χρήματα μεγάλα, τάδε τοι ἐξ αὐτῶν ἐπί-
 ἔξα γενέσθαι· ὅς ἂν αὐτῶν πλεῖστα κατάσχη, τοῦτον
 προσδέξασθαι τοι ἐπαναστησόμενον. νῦν ὧν ποίησον
 ἴδου, εἴ τοι ἀρέσκει τὰ ἐγὼ λέγω. κάτισον τῶν δορυφό-
 ρων ἐπὶ πάσῃσι τῆσι πύλῃσι φυλάκους, οἱ λεγόντων
 πρὸς τοὺς ἐκφέροντας τὰ χρήματα ἀπαιρεόμενοι, ὡς
 φεα ἰναγκαίως ἔχει δεκατευθῆναι τῷ Διὶ. καὶ σὺ τέ
 φη οὐκ ἀπυχθήσεται βίῃ ἀπαιρεόμενος τὰ χρήματα, καὶ
 κείνοι συγγρόντες ποίειν σε δίκαια ἐκόντες προήσουσι.

90. Ταῦτα ἀκούων ὁ Κῦρος ὑπερήδετο, ὡς οἱ ἐδό-
 ξεν εὖ ἰποτίθεσθαι· αἰνέσας δὲ πολλὰ καὶ ἐντειλάμε-
 νος τοῖσι δορυφόροις τὰ Κροῖσος ὑπεθήκατο ἐπιτελέειν,
 εἶπε πρὸς Κροῖσον τάδε· Κροῖσε, ἀναρτημένου σεῦ ἀν-
 τὸς βασιλεὺς χρηστὰ ἔργα καὶ ἔπεα ποίειν, αἰτέο δόσιν,
 ἵνα βούλωαι τοι γενέσθαι παραντίκα. Ὁ δὲ εἶπε·
 Ὁ δὲ δέσποτα, ἔλασας με χαριεῖ μάλιστα τὸν θεὸν τῶν
 Ἑλλήνων, τὸν ἐγὼ τίμησα θεῶν μάλιστα, ἐπείρεσθαι,

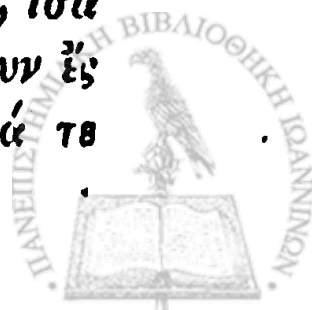


πέμπαντα τάσδε τὰς πέδας, εἰ ἑξαπατᾶν τοὺς εὖ ποι-
 εῦντας νόμος ἐστὶ οἱ. Κῦρος δὲ εἶρετο ὃ τι οἱ τοῦτο
 ἐπηγορεύων παραιτέοιτο. Κροῖσος δὲ οἱ ἐπαλλόγησε
 πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ διάνοιαν καὶ τῶν χρησιτηρίων τὰς
 ὑποκρίσιας, καὶ μάλιστα τὰ ἀναθήματα, καὶ ὡς ἐπαρ-
 θεὶς τῷ μαντηίῳ ἐστρατεύσατο ἐπὶ Πέρσας. λέγων δὲ
 ταῦτα, κατέβαινε αὐτὸς παραιτέομενος ἐπεῖναι οἱ τῷ
 θεῷ τούτων ὄνειδίσαι. Κῦρος δὲ γελάσας εἶπε· Καὶ
 τούτου τεύξεαι παρ' ἐμεῦ, Κροῖσε, καὶ ἄλλου παντός
 τοῦ ἂν ἐκάστοτε δέῃ. Ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσε ὁ Κροῖσος,
 πέμπων τῶν Λυδῶν ἐς Δελφούς, ἐντέλλετο τιθέντας τὰς
 πέδας ἐπὶ τοῦ νηοῦ τὸν οὐδὸν εἰρωτᾶν, εἰ οὐ τι ἐπαι-
 σχύνεται τοῖσι μαντηίοισι ἐπάρας Κροῖσον στρατεύ-
 σθαι ἐπὶ Πέρσας, ὡς καταπαύσοντα τὴν Κύρου δύναμιν,
 ἀπ' ἧς οἱ ἀκροθίνια τοιαῦτα γενέσθαι, δεικνύντας τὰς
 πέδας· ταῦτά τε ἐπειρωτᾶν, καὶ εἰ ἀχαριστοῖσι νόμος
 εἶναι τοῖσι Ἑλληνικοῖσι θεοῖσι.

91. Ἀπικομένοισι δὲ τοῖσι Λυδοῖσι καὶ λέγουσι τὰ
 ἐντεταλμένα τὴν Πυθίην λέγεται εἰπεῖν τάδε· Τὴν πε-
 πρωμένην μοῖραν ἀδύνατά ἐστι ἀποφυγεῖν καὶ θεῷ.
 Κροῖσος δὲ πέμπτου γονέος ἀμαρτάδα ἐξέπλησε, ὃς ἐὼν
 δορυφόρος Ἰρακλειδέων, δόλῳ γυναικῆϊ ἐπισπόμενος
 ἐφόνευσε τὸν δεσπότηα, καὶ ἔσχε τὴν ἐκείνου τιμὴν οὐ-
 δὲν οἱ προσήκουσαν. προθυμεομένου δὲ Δοξίω, ὅπως
 ἂν κατὰ τοὺς παῖδας τοὺς Κροῖσου γένοιτο τὸ Σαρδίων
 πάθος καὶ μὴ κατ' αὐτὸν Κροῖσον, οὐκ οἷός τε ἐγένετο
 παραγαγεῖν μοίρας. ὅσον δὲ ἐνέδωκαν αὐταί, ἠνύσατο
 καὶ ἐχαρίσατό οἱ· τρία γὰρ ἔτεα ἐπανεβάλετο τὴν Σαρ-
 δίων ἄλωσιν, καὶ τοῦτο ἐπιστάσθω Κροῖσος, ὡς ὕστε-
 ρον τοῖσι ἔτσει τούτοισι ἀλοὺς τῆς πεπρωμένης. δεύτερα

τούτων καιομένῳ αὐτῷ ἐπύρκασε. κατὰ δὲ τὸ μαν-
 ήιον τὸ γενόμενον οὐκ ὀρθῶς Κροῖσος μέμφεται·
 τροπήγερνε γὰρ οἱ Λοξίης, ἣν στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας,
 μεγάλην ἀρχὴν αὐτὸν καταλύσειν. τὸν δὲ πρὸς ταῦτα
 ῥῆν εὖ μέλλοντα βουλεύεσθαι ἐπείρεσθαι πέμπαντα,
 ὅτερα τὴν ἑωυτοῦ ἢ τὴν Κύρου λέγοι ἀρχὴν. οὐ συλλαβὼν
 ἐ τὸ ῥηθὲν οὐδ' ἐπανειρόμενος, ἑωυτὸν αἴτιον ἀποφαι-
 νέτω. τῷ καὶ τὸ τελευταῖον χρηστηριαζομένῳ εἶπε [τὰ εἶπε]
 Λοξίης περὶ ἡμιόνου, οὐδὲ τοῦτο συνέλαβε. ἦν γὰρ δὴ
 Κῦρος οὗτος ἡμίονος· ἐκ γὰρ δυοῖν οὐκ ὁμοεθνέων
 ἔγγονες, μητρὸς ἀμείνωνος, πατρὸς δὲ ὑποδεεστέρου· ἡ
 μὲν γὰρ ἦν Μηδὶς καὶ Ἀστυάγεω θυγάτηρ τοῦ Μήδων
 βασιλέως, ὃ δὲ Πέρσης τὴ ἦν καὶ ἀρχόμενος ὑπ' ἐκβίνοισι,
 καὶ ἔνερθε ἑὼν τοῖσι ἅπασι δεσποίνῃ τῇ ἑωυτοῦ συνολ-
 κισσ. Ταῦτα μὲν ἡ Πυθίῃ ὑπεκρίνατο τοῖσι Λυδοῖσι,
 ἡ δὲ ἀνῆρκεαν ἐς Σάρδις καὶ ἀπήγγειλαν τῷ Κροίσῳ.
 ὃ δὲ ἀκούσας συνέγνω ἑωυτοῦ εἶναι τὴν ἁμαρτίαν καὶ
 τοῦ τοῦ Θεοῦ.

92. Κατὰ μὲν δὴ τὴν Κροίσου τὴ ἀρχὴν καὶ Ἰωνίης
 τὴν πρώτην καταστροφὴν ἔσχε οὕτω. Κροίσῳ δὲ ἐστὶ
 καὶ ἄλλα ἀναθήματα ἐν τῇ Ἑλλάδι πολλὰ καὶ οὐ τὰ εἰ-
 ρημένα μόννα· ἐν μὲν γὰρ Θήβησι τῆσι Βοιωτῶν τρι-
 σπους χρύσεος, τὸν ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Ἰσμηλίῳ,
 μὲν δὲ Ἐρέσῳ αἶ τε βύες αἶ χρύσειαι καὶ τῶν κίωνων αἶ
 πολλαί, ἐν δὲ Προνηίης τῆς ἐν Δελφοῖσι ἀσπίς χρυσῆ
 μεγάλη. ταῦτα μὲν καὶ ἔτι ἐς ἐμὲ ἦν περιέοντα, τὰ δ'
 ἔξαπόλωε τῶν ἀναθημάτων. τὰ δ' ἐν Βραγχίδησι τῆσι
 Μιλησίων ἀναθήματα Κροίσῳ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἴσα
 τε σταθμὸν καὶ ὁμοῖα τοῖσι ἐν Δελφοῖσι. τὰ μὲν νυν ἔς
 τε Δελφοῦς καὶ ἐς τοῦ Ἀμφιάρεω ἀνέθηκε οἰκῆιά τε



έόντα καὶ τῶν πατρίων χρημάτων ἀπαρχήν, τὰ δὲ ἄλλα ἀναθήματα ἐξ ἀνδρὸς ἐγένετο οὐσίης ἐχθροῦ, ὃς οἱ πρὶν ἢ βασιλεῦσαι ἀντισιασιώτης κατεστήκεε, συσπειδὼν Πανταλέοντι γενέσθαι τὴν Λυδῶν ἀρχήν. ὁ δὲ Πανταλέων ἦν Ἀλυάττεω μὲν παῖς, Κροῖσου δὲ ἀδελφεός· οὐκ ὁμομήτριος· Κροῖσος μὲν γὰρ ἐκ Κασίρης ἦν γυναικὸς Ἀλυάττη, Πανταλέων δὲ ἐξ Ἰάδος. ἐπεὶ τε δὲ, δόντος τοῦ πατρὸς, ἐκράτισε τῆς ἀρχῆς ὁ Κροῖσος, τὸν ἀνθρώπον τὸν ἀντιπρόσσοντα ἐπὶ κνάφου ἔλκων διέφθειρε, τὴν δὲ οὐσίην αὐτοῦ ἔτι πρότερον κατιώσας τότε τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἀνέθηκε ἐς τὰ εἴρηται. καὶ περὶ μὲν ἀναθημάτων τοσαῦτα εἰρήσθω.

93. Θῶνματα δὲ γῆ Λυδία ἐς συγγραφὴν οὐ μάλα ἔχει, οἷά τε καὶ ἄλλη χώρα, παρὲξ τοῦ ἐκ τοῦ Τιμῶλου καταφερομένου ψήγματος. ἐν δὲ ἔργον πολλὸν μέγιστον παρέχεται χωρὶς τῶν τε Αἰγυπτίων ἔργων καὶ τῶν Βαβυλωνίων· ἔστι αὐτόθι Ἀλυάττεω τοῦ Κροῖσου πατρὸς σῆμα, τοῦ ἢ κρηπίς μὲν ἐστὶ λίθων μεγάλων, τὸ δὲ ἄλλο σῆμα χῶμα γῆς. ἐξεργάσαντο δὲ μιν οἱ ἀγοραῖοι ἄνθρωποι καὶ οἱ χειρῶνακτες καὶ αἱ ἐνεργαζόμεναι παιδίσκαι. οἴφοι δὲ πέντε ἔοντες ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν ἐπὶ τοῦ σήματος ἄνω, καὶ σφι γράμματα ἐνεκεκόλαπτο τὰ ἕκαστοι ἐξεργάσαντο, καὶ ἐφαίνετο μετρεόμενον τὸ τῶν παιδισκῶν ἔργον ἔον μέγιστον. τοῦ γὰρ δὴ Λυδῶν δῆμον αἱ θυγατέρες πορεύονται πᾶσαι, συλλέγουσαι σφ' ἑαυτῶν φερνίς, ἐς ὃ ἂν συνοικήσωσι τοῦτο ποιεῖνσαι· ἐκδιδοῦσαι δὲ αὐταὶ ἐωντίας. ἡ μὲν δὴ περίοδος τοῦ σήματος εἰσὶ στάδιοι ἕξ καὶ δύο πλέθρα, τὸ δὲ εὐρὸς ἐστὶ πλέθρα τριακαίδεκα· λίμνη δὲ ἔχεται τοῦ σήματος μεγάλη, τὴν λέγουσι Λυδοὶ αἰ-

ναον εἶναι· καλέσται δὲ αὕτη Γυγαίη. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι.

94. Λυδοὶ δὲ νόμοισι μὲν παραπλησίοισι χρέωνται καὶ Ἕλληνες, χωρὶς ἢ ὅτι τὰ θήλα τέκνα καταπορνεύουσι· πρῶτοι δὲ ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, νόμισμα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κοινάμενοι ἐχρήσαντο, πρῶτοι δὲ καὶ κάπηλοι ἐγένοντο. φασὶ δὲ αὐτοὶ Λυδοὶ καὶ τὰς παιγνίας τὰς νῦν σφίσι τε καὶ Ἕλλησι κατεστεώσας ἐωυτῶν ἐξεύρημα γενέσθαι. ἅμα δὲ ταύτας τε ἐξευρεθῆναι παρὰ σφίσι λέγουσι καὶ Τυρσηνίην ἀποικίσαι, ὧδε περὶ αὐτῶν λέγοντες· ἐπὶ Ἄτυος τοῦ Μάνεω βασιλέος σιτοδιήϊην ἰσχυρὴν ἀνὰ τὴν Λυδίην πᾶσαν γενέσθαι· καὶ τοὺς Λυδοὺς πέντε μὲν διάγειν λιπαρέοντας, μετὰ δὲ, ὡς οὐ παύσθαι, ἅκεα δίζησθαι, ἄλλον δὲ ἄλλο ἐπιμηχανῆσθαι αὐτῶν. ἐξευρεθῆναι δὴ ὧν τότε καὶ τῶν κύβων καὶ τῶν ἀστραγάλων καὶ τῆς σφαίρης καὶ τῶν ἀλλέων πασέων παιγνιέων τὰ εἶδεα πλὴν πεσσῶν· τούτων γὰρ ὧν τὴν ἐξεύρεσιν οὐκ οἰκηιοῦνται Λυδοί. ποιεῖν δὲ ὧδε πρὸς τὸν λιμὸν ἐξευρόντας, τὴν μὲν ἐτέρην τῶν ἡμερέων παιγνίζειν πᾶσαν, ἵνα δὴ μὴ ζητέοιεν σιτία, τὴν δὲ ἐτέρην σιτέεσθαι πανομένους τῶν παιγνιέων. τοιοῦτῳ τρόπῳ διάγειν ἐπ' ἕτερα δυῶν δέοντα εἴκοσι. ἐπεὶ τε δὲ οὐκ ἐπιέναι τὸ κακόν, ἀλλ' ἐπὶ μᾶλλον ἔτι βιάζεσθαι, οὕτω δὴ τὸν βασιλέα αὐτῶν δύο μοίρας διελόντα Λυδῶν πάντων κληρῶσαι, τὴν μὲν ἐπὶ μονῆ, τὴν δὲ ἐπὶ ἐξόδῳ ἐκ τῆς χώρας, καὶ ἐπὶ μὲν τῇ μένειν αὐτοῦ λαγχανούση τῶν μοιρέων ἐωυτὸν βασιλέα προστάσσειν, ἐπὶ δὲ τῇ ἀπαλλασσομένη τὸν ἐωυτοῦ παῖδα, τῷ οὖνομα εἶναι Τυρσηνόν. λαχόντας δὲ αὐτῶν τοὺς ἐτέρους ἐξιέναι ἐκ τῆς χώρας, καταβῆναι εἰς Σμύρνην καὶ μηχανήσασθαι



πλοῖα, ἐς τὰ ἐσθμεμένους τὰ πάντα, ὅσα σφι ἦν χρῆσιμα ἐπίπλοα, ἱποπλέειν κατὰ βίου τε καὶ γῆς ζήτησιν, ἐς ὃ ἔθνεα πολλὰ παραμειψαμένους ἀπικέσθαι ἐς Ὀμβρικούς, ἔνθα σφείας ἐνιδρύσασθαι πόλιας καὶ οἰκέειν τὸ μέχρι τούδε. ἀντὶ δὲ Λυδῶν μετονομασθῆναι αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ βασιλέως τοῦ παιδός, ὅς σφεας ἀνήγαγε· ἐπὶ τούτου τὴν ἐπωνυμίην ποιειμένους ὀνομασθῆναι Τυρσηνοὺς. Λυδοὶ μὲν δὴ ἐπὶ Πέρσησι δεδούλωτο.

95. ἘΠΙΔΙΖΗΤΑΙ δὲ δὴ τὸ ἐνθεῦτεν ἡμῖν ὁ λόγος τὸν τε Κῦρον, ὅστις ἔων τὴν Κροίσου ἀρχὴν κατέειλε, καὶ τοὺς Πέρσας, ὅτεω τρόπῳ ἠγήσαντο τῆς Ἀσίας. Ὡς ὦν Περσέων μετεξέτεροι λέγουσι οἱ μὴ βουλόμενοι σεμνοῦν τὰ περὶ Κῦρον, ἀλλὰ τὸν ἔόντα λέγειν λόγον, κατὰ ταῦτα γράψω, ἐπιστάμενος περὶ Κῦρου καὶ τριφασίας ἄλλας λόγων ὁδοὺς φῆναι. Ἀσσυρίων ἀρχόντων τῆς ἄνω Ἀσίας ἐπ' ἔτεα εἴκοσι καὶ πεντακόσια, πρῶτοι ἀπ' αὐτῶν Μῆδοι ἠρξάντο ἀπίσταςθαι· καὶ κως οὔτοι περὶ τῆς ἐλευθερίας μαχεσάμενοι τοῖσι Ἀσσυρίοισι ἐγένοντο ἄνδρες ἀγαθοὶ, καὶ ἀκωσάμενοι τὴν δουλοσύνην ἐλευθερώθησαν. μετὰ δὲ τούτους καὶ τὰ ἄλλα ἔθνεα ἐποίηε τωὺτὸ τοῖσι Μήδοισι.

96. Ἐόντων δὲ αὐτονόμων πάντων ἀνὰ τὴν ἡπειρον, ὧδε αὐτὶς ἐς τυραννίδας περιῆλθον. ἀνὴρ ἐν τοῖσι Μήδοισι ἐγένετο σοφός, τῷ οὖνομα ἦν Δηϊόκης, παῖς δ' ἦν Φραόρτεω. οὗτος ὁ Δηϊόκης, ἐρασθεὶς τυραννίδος, ἐποίηε τοιαύδε. κατοικημένων τῶν Μήδων κατὰ κώμας, ἐν τῇ ἐωντροῦ ἔων καὶ πρότερον δόκιμος καὶ μᾶλλον τι καὶ προθυμότερον δικαιοσύνην ἐπιθέμενος ἤσκει· καὶ ταῦτα μέντοι ἐούσης ἀνομίης πολλῆς ἀνὰ πᾶσαν τὴν Μηδικὴν ἐποίηε, ἐπιστάμενος ὅτι τῷ δικαίῳ

τὸ ἄδικον πολέμιόν ἐστι. οἱ δὲ ἐκ τῆς αὐτῆς κώμης Μῆδοι, ὄρωντες αὐτοῦ τοὺς τρόπους, δικαστὴν μιν ἑωυτῶν αἰρέοντο. ὁ δὲ δὴ, οἷα μνεώμενος ἀρχὴν, ἰθύς τε καὶ δίκαιος ἦν. ποιέων τε ταῦτα ἔπαινον εἶχε οὐκ ὀλίγον πρὸς τῶν πολιτείων οὕτω, ὥστε πυνθανόμενοι οἱ ἐν τῆσι ἄλλῃσι κώμησι ὡς Δηϊόκης εἶη ἀνὴρ μόνος κατὰ τὸ ὀρθὸν δικάζων, πρότερον περιπίπτοντες ἀδίκοισι γνώμησι, τότε ἐπεὶ τε ἤκουσαν, ἄσμενοι ἐφοίτεον παρὰ τὸν Δηϊόκεα καὶ αὐτοὶ δικασόμενοι· τέλος δὲ οὐδενὶ ἄλλῳ ἐπετράποντο.

97. Πλεῦνος δὲ αἰεὶ γινομένου τοῦ ἐπιφοιτέοντος, οἷα πυνθανομένων τὰς δίκας ἀποβαίνειν κατὰ τὸ ἔον, γνοὺς ὁ Δηϊόκης ἐς ἑωυτὸν πᾶν ἀνακείμενον, οὕτε κατίζειν ἔτι ἠθέλει ἔνθαπερ πρότερον προκατίζων ἐδίκαζε, οὕτ' ἔφη δικᾶν ἔτι· οὐ γάρ οἱ λυσιτελείην, τῶν ἑωυτοῦ ἐξημεληκότα τοῖσι πέλας δι' ἡμέρης δικάζειν. λούσης ὦν ἀρπαγῆς καὶ ἀνομίης ἔτι πολλῷ μᾶλλον ἀνὰ τὰς κώμας ἢ πρότερον ἦν, συνελέχθησαν οἱ Μῆδοι ἐς ταῦτό καὶ ἐδίδουσαν σφίσι λόγον, λέγοντες περὶ τῶν κατηκόντων. ὡς δ' ἐγὼ δοκέω, μάλιστα ἔλεγον οἱ τοῦ Δηϊόκεω φίλοι· Οὐ γὰρ δὴ τρόπῳ τῷ παρεόντι χρεώμενοι δυνατοὶ εἶμεν οἰκέειν τὴν χώραν, φέρεσ στήσωμεν ἡμέων αὐτῶν βασιλέα· καὶ οὕτω ἢ τε χώρα εὐνομήσεται, καὶ αὐτοὶ πρὸς ἔργα τρεψόμεθα, οὐδὲ ὑπ' ἀνομίης ἀνάστατοι ἐσόμεθα. Ταῦτά κη λέγοντες πειθόνουσι ἑωυτοὺς βασιλεύεσθαι.

98. Ἀντίκα δὲ προβαλλομένων ὄντινα στήσονται βασιλέα, ὁ Δηϊόκης ἦν πολλὸς ὑπὸ παντὸς ἀνδρὸς καὶ προβαλλόμενος καὶ αἰνεόμενος, ἐς ὃ τοῦτον καταινέουσι βασιλέα σφίσι εἶναι. ὁ δ' ἐκέλευε αὐτοὺς οἰκία τε ἑωυτῷ ἄξια τῆς βασιληΐης οἰκοδομῆσαι καὶ κρατῦναι αὐτὸν



δορυφόρησι. ποιεῦσι δὴ ταῦτα οἱ Μῆδοι· οἰκοδομέουσι τε γὰρ αὐτῷ οἴκλα μεγάλα τε καὶ ἰσχυρά, ἵνα αὐτὸς ἔφρασε τῆς χώρας, καὶ δορυφόρους αὐτῷ ἐπιτρέπουσι ἐκ πάντων Μίδων καταλέξασθαι. ὁ δὲ ὡς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, τοὺς Μήδους ἠνάγκασε ἐν πόλισμα ποιήσασθαι, καὶ τοῦτο περιστέλλοντας τῶν ἄλλων ἥσσον ἐπιμέλεσθαι. πειθομένων δὲ καὶ ταῦτα τῶν Μήδων οἰκοδομέει τείχεα μεγάλα τε καὶ καρτερά ταῦτα, τὰ νῦν Ἀγβάτανα κέκληται, ἕτερον ἑτέρῳ κύκλῳ ἐνεστεῶτα. μεμηχάνηται δὲ οὕτω τοῦτο τὸ τεῖχος, ὥστε ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου κύκλος τοῖσι προμαχεῶσι μόννοισί ἐστι ὑψηλότερος. τὸ μὲν κού τι καὶ τὸ χωρίον συμμαχέει, κολωνὸς ἔον, ὥστε τοιοῦτο εἶναι· τὸ δὲ καὶ μᾶλλον τι ἐπειτθεύθη, κύκλων ἔοντων τῶν συναπάντων ἐπτά· ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ τὰ βασιλῆια ἔνεστι καὶ οἱ θησαυροί. τὸ δὲ αὐτῶν μέγιστόν ἐστι τεῖχος κατὰ τὸν Ἀθηνέων κύκλον μάλιστα κη τὸ μέγαθος. τοῦ μὲν δὴ πρώτου κύκλου οἱ προμαχεῶνές εἰσι λευκοί, τοῦ δὲ δευτέρου μέλανες, τρίτου δὲ κύκλου φοινίκεοι, τετάρτου δὲ κυάνεοι, πέμπτου δὲ σανδαράκινοι. οὕτω πάντων τῶν κύκλων οἱ προμαχεῶνες ἠνθισμένοι εἰσὶ φαρμάκοισι· δύο δὲ οἱ τελευταῖοι εἰσι ὁ μὲν καταργηρωμένους, ὁ δὲ κατακεχρυσωμένους ἔχων τοὺς προμαχεῶνας.

99. Ταῦτα μὲν δὴ ὁ Δηϊόκης ἐωντῷ τε ἐτείχεε καὶ περὶ τὰ ἐωντοῦ οἴκλα, τὸν δὲ ἄλλον δῆμον πέριξ ἐκέλευε τὸ τεῖχος οἰκέειν. οἰκοδομηθέντων δὲ πάντων κόσμον τόνδε Δηϊόκης πρώτος ἐστι ὁ καταστησάμενος, μήτε εἰέναι παρὰ βασιλέα μηδένα, δι' ἀγγέλων δὲ πάντα χρέεσθαι, ὁρᾶσθαι τε βασιλέα ὑπὸ μηδενός, πρὸς τε τούτοις ἔτι γελᾶν τε καὶ πτίειν ἀντίον καὶ ἅπασιν τοῖτο

γε εἶναι αἰσχρόν. ταῦτα δὲ περὶ ἑωυτὸν ἐσέμνυε τῶνδε εἵνεκεν, ὅπως ἂν μὴ ὄρέοντες οἱ ὁμήλικες ἔοντες σύντροφοὶ τῆ ἐκείνῳ καὶ οἰκίῃς οὐ γλαυροτέρῃς, οὐδὲ ἐς ἀνδραγαθίην λειπόμενοι, λυπεοῖατο καὶ ἐπιβουλεύοιεν, ἀλλ' ἔτρωτοῖός σφι δοκέοι εἶναι μὴ ὄρέωσι.

100. Ἐπεὶ τε δὲ ταῦτα διεκόσμησε καὶ ἐκράτυνε ἑωυτὸν τῇ τυραννίδι, ἦν τὸ δίκαιον φυλάσσων χαλεπός· καὶ τὰς τῆ δίκας γράφοντες εἶσω παρ' ἐκείνον ἐσεπέμπεσκον, καὶ ἐκείνος διακρίνων τὰς ἐσπερομένας ἐκπέμπεσκε. ταῦτα μὲν κατὰ τὰς δίκας ἐποίεε, τὰ δὲ δὴ ἄλλα ἐκεκοσμέατό οἱ· εἴ τινα πυνθάνοιτο ὑβρίζοντα, τοῦτον ὅπως μεταπέμψαιτο, κατ' ἀξίην ἐκάστου ἀδικήματος ἐδικαλευ, καὶ οἱ κατ' ἀσκητοὶ τῆ καὶ κατήκοι ἦσαν ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῶρην τῆς ἡρῆς.

101. Δηϊόκης μὲν νυν τὸ Μηδικὸν ἔθνος συνέστρεψε μούνον, καὶ τούτου ἡρῆς. ἔστι δὲ Μήδων τοσάδε γένηα, Βουσαὶ, Παρητικηνοὶ, Στρούχατες, Ἀριζαντοὶ, Βούδιοι, Μάγοι. γένηα μὲν δὴ Μήδων ἔστι τοσάδε.

102. Δηϊόκω δὲ παῖς γίνεται Φραόρτης, ὃς τελευτήσαντος Δηϊόκω, βασιλεύσαντος τρία καὶ πενήκοντα ἔτεα, παρεδέξατο τὴν ἀρχὴν· παραδεξάμενος δὲ οὐκ ἀπεχρήτο μούνων ἀρχεῖν τῶν Μήδων, ἀλλὰ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς Πέρσας πρώτοισί τῆ τούτοις ἐπιδέηκατο, καὶ πρώτους Μήδων ὑπηκόους ἐποίησε. μετὰ δὲ ἔχων δύο ταῦτα ἔθνη καὶ ἀμφοτέρω ἰσχυρὰ, κατεστρέφετο τὴν Ἀσίην ἀπ' ἄλλου ἐπ' ἄλλο ἰὼν ἔθνος, ἐς ὃ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς Ἀσσυρίους καὶ Ἀσσυρίων τούτους οἱ Νῖνον εἶχον καὶ ἡρῆον πρότερον πάντων, τότε δὲ ἦσαν μεμονωμένοι μὲν συμμάχων ἄτε ἀπεστρωτῶν, ἄλλως μέντοι ἑωυτῶν εὖ ἡκοντες, ἐπὶ τούτους δὴ στρατευσάμε-



νος ὁ Φραόρτης αὐτός τε διεφθάρη, ἄρξας δύο καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ὁ πολλός.

103. Φραόρτεω δὲ τελευτήσαντος ἐξεδέξατο Κυαξάρης ὁ Φραόρτεω τοῦ Δηϊόκω παῖς. οὗτος λέγεται πολλὸν ἔτι γενέσθαι ἀλκμώτερος τῶν προγόνων· καὶ πρῶτός τε ἐλόχισα κατὰ τέλεα τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ πρῶτος διέταξε χωρὶς ἐκάστους εἶναι, τοὺς τε αἰχμοφόρους καὶ τοὺς τοξοφόρους καὶ τοὺς ἰππέας· πρὸ τοῦ δὲ ἀναμιξῆ ἦν πάντα ὁμοίως ἀναπεφυρμένα. οὗτος ὁ τοῖσι Λυδοῖσι ἐστι μαχεσίμενος, ὅτι νύξ ἢ ἡμέρη ἐγένετό σφι μαχομένοισι, καὶ ὁ τὴν Ἄλνος ποταμοῦ ἄνω Ἀσίην πᾶσαν συστήσας ἐωπύῃ. συλλέξας δὲ τοὺς ὑπ' ἐωπύῃ ἀρχομένους πάντας ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Νῆνον, τιμωρέων τε τῷ πατρὶ καὶ τὴν πόλιν ταύτην θέλων ἐξελεῖν. καὶ οἱ, ὡς συμβαλὼν ἐνίκησεν τοὺς Ἀσσυρίους, περικατημένῳ τὴν Νῆνον ἐπῆλθε Σκυθέων στρατὸς μέγας, ὅγθα δὲ αὐτοὺς βασιλεὺς ὁ Σκυθέων Μαδύνης, Πρωτόθυεω παῖς· οἱ ἐσέβαλον μὲν ἐς τὴν Ἀσίην Κιμμερίους ἐκβαλόντες ἐκ τῆς Εὐρώπης, τούτοισι δὲ ἐπισπόμενοι φεύγουσι οὕτω ἐς τὴν Μηδικὴν χώραν ἀπίκοντο.

104. Ἔστι δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος ἐπὶ Φᾶσιν ποταμὸν καὶ ἐς Κόλχους τριήκοντα ἡμερέων εὐζώνῳ ὁδός, ἐκ δὲ τῆς Κολχίδος οὐ πολλὸν ὑπερβῆναι ἐς τὴν Μηδικὴν, ἀλλὰ ἐν τῷ διὰ μέσου ἔθνος αὐτῶν ἐστὶ, Σάσπειρες, τοῦτο δὲ παραμειβομένοισι εἶναι ἐν τῇ Μηδικῇ. οὐ μέντοι οἱ γὰρ Σκύθαι ταύτη ἐσέβαλον, ἀλλὰ τὴν κατ' ἐπερθε ὁδὸν πολλῶν μακροτέραν ἐκτραπόμενοι, ἐν δεξιῇ ἔχοντες τὸ Καυκάσιον ὄρος. ἐνθαῦτα οἱ μὲν Μῆδοι συμβαλόντες τοῖσι Σκύθησι καὶ ἐσσωθέντες

ἡ μάχη τῆς ἀρχῆς κατελύθησαν, οἱ δὲ Σκύθαι τὴν
 πόσιν πᾶσαν ἐπέσχον.

105. Ἐνθεῦτεν δὲ ἦσαν ἐπ' Αἴγυπτον· καὶ ἐπεὶ τε
 γέγοντο ἐν τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ, Ψαμμίτιχός σφεας
 Αἰγύπτου βασιλεὺς ἀντιάσας δώροισί τε καὶ λιτῆσι ἀπο-
 κέρπει τὸ προσωτέρω μὴ πορεύεσθαι. οἱ δὲ ἐπεὶ τε ἠνα-
 γώροντες ὀπίσω ἐγένοντο τῆς Συρίας ἐν Ἀσκάλῳ πόλι,
 τῶν πλεόνων Σκυθῶν παρεξελθόντων ἀσινέων, ὀλίγοι τι-
 ρὲς αὐτῶν ὑπολειφθέντες ἐσύλησαν τῆς οὐρανίης Ἀφρο-
 διτης τὸ ἱρόν. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἱρόν, ὡς ἐγὼ πυνθανόμενος
 ἰσρίσκω, πάντων ἀρχαιότατον ἱρῶν ὅσα ταύτης τῆς θε-
 οῦ· καὶ γὰρ τὸ ἐν Κύπρῳ ἱρόν ἐνθεῦτεν ἐγένετο, ὡς αὐ-
 τοὶ λέγουσι Κύπριοι, καὶ τὸ ἐν Κυθήροισι Φοινικῆς εἰσι
 ἰδρυσάμενοι ἐκ ταύτης τῆς Συρίας ἔοντες. τοῖσι δὲ τῶν
 Σκυθῶν συλήσασι τὸ ἱρόν τὸ ἐν Ἀσκάλῳ καὶ τοῖσι τού-
 τῳ αἰεὶ ἐχθόνοισι ἐνέσκηψε ἡ θεὸς Θήλειαν νοῦσον· ὥστε
 ἅμα λέγουσὶ τε οἱ Σκύθαι διὰ τοῦτο σφεας νοσέειν, καὶ
 ἄλλαν παρ' ἑαυτοῖσι τοὺς ἀπικνεομένους ἐς τὴν Σκυθικὴν
 γῆν ὡς διακέαται, τοὺς καλέουσι ἐναρίας οἱ Σκύθαι.

106. Ἐπὶ μὲν νυν ὀκτώ καὶ εἴκοσι ἔτη ἦρχον τῆς
 πόσεως οἱ Σκύθαι, καὶ τὰ πάντα σφι ὑπὸ τῷ ὕβριος καὶ
 ἀμωρίας ἀνάστατα ἦν· χωρὶς μὲν γὰρ φόρον ἔπρησ-
 τον παρ' ἐκάστων τὸ ἐκάστοισι ἐπέβαλλον, χωρὶς δὲ
 τοῦ φόρου ἠρπαζόν περιελαύνοντες τοῦτο ὃ τι ἔχοισιν
 ἀσαστοι. καὶ τούτων μὲν τοὺς πλεῦνας Κναξάρης τε καὶ
 Μῆδοι ξεινίσαντες καὶ καταμεθύσαντες κατεφόνευσαν,
 καὶ οὕτω ἀνεσώσαντο τὴν ἀρχὴν Μῆδοι, καὶ ἐπεκράτηον
 τῶν περὶ καὶ πρότερον, καὶ τὴν τε Νῖνον εἶλον, (ὡς δὲ
 εἶλον, ἐν ἑτέροισι λόγοισι δηλώσω) καὶ τοὺς Ἀσσυρίους
 ἀποχειρίους ἐποιήσαντο πλὴν τῆς Βαβυλωνίης μοίρης.



μετὰ δὲ ταῦτα Κναξάρης μὲν, βασιλεύσας τεσσεράκοντα ἔτεα σὺν τοῖσι Σκύθαι ἤρξαν, τελευταῖα.

107. Ἐκδέχεται δὲ Ἀστυάγης ὁ Κναξάρει παῖς τὴν βασιλείην. καὶ οἱ ἐγένετο θυγάτηρ τῇ οὖνομα ἔθετο Μανδάνην. τὴν ἐδόκεε Ἀστυάγης ἐν τῷ ὕπνῳ οὐρῆσαι τοσοῦτον, ὥστε πλησαι μὲν τὴν ἑωυτοῦ πόλιν, ἐπικατακλύσαι δὲ καὶ τὴν Ἀσίην πᾶσαν. ὑπερθέμενος δὲ τῶν μάγων τοῖσι ὄνειροπόλοισι τὸ ἐνύπνιον, ἐφοβήθη παρ' αὐτῶν αὐτὰ ἕκαστα μαθών. μετὰ δὲ τὴν Μανδάνην ταύτην εἶδον ἤδη ἀνδρὸς ὠραίην Μήδων μὲν τῶν ἑωυτοῦ ἀξίων οὐδενὶ διδοῖ γυναῖκα, δεδοικῶς τὴν ὄψιν· ὁ δὲ Πέρση διδοῖ τῷ οὖνομα ἦν Καμβύσης, τὸν εὗρισκε οἰκίης μὲν ἔοντα ἀγαθῆς, τρόπου δὲ ἡσυχίου, πολλῶν ἔνερθε ἄγων αὐτὸν μέσου ἀνδρὸς Μήδου.

108. Συνοικεούσης δὲ τῷ Καμβύση τῆς Μανδάνης ὁ Ἀστυάγης τῷ πρώτῳ ἔτει εἶδε ἄλλην ὄψιν· ἐδόκεε δὲ αὐτῷ ἐκ τῶν αἰδοίων τῆς θυγατρὸς ταύτης φῆναι ἄμπελον, τὴν δὲ ἄμπελον ἐπισχεῖν τὴν Ἀσίην πᾶσαν. ἰδὼν δὲ τοῦτο καὶ ὑπερθέμενος τοῖσι ὄνειροπόλοισι μετεπέμψατο ἐκ τῶν Περσέων τὴν θυγατέρα ἐπίτεκα εἶδον, ἀπικομένην δὲ ἐφύλασσε βουλόμενος τὸ γεννώμενον ἐξ αὐτῆς διαφθεῖραι· ἐκ γὰρ οἱ τῆς ὄψιος οἱ τῶν μάγων ὄνειροπόλοι ἐσήμαινον, ὅτι μέλλοι ὁ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ γόνος βασιλεύσειν ἀντὶ ἐκείνου. ταῦτα δὲ ὢν φυλασσόμενος ὁ Ἀστυάγης, ὡς ἐγένετο ὁ Κῦρος, καλέσας Ἄρπαγον, ἄνδρα οἰκίῳν καὶ πιστότατόν τε Μήδων καὶ πάντων ἐπίτροπον τῶν ἑωυτοῦ, ἔλεγέ οἱ τοιάδε· Ἄρπαγε, πρῆγμα τὸ ἂν τοι προσθέω, μηδαμὰ παραχρήση, μηδὲ ἐμὸν τε παραβάλη καὶ ἄλλους ἐλόμενος ἐξ ὑστέρης ἑωυτῷ περιπέσης. λάβε τὸν Μανδάνην ἔτεκε παιῖδα, φέρων δὲ ἐς

ωντοῦ ἀπόκτεινον· μετὰ δὲ θάψον τρόπον ὅτεω αὐτὸς
 ῥύλει. Ὁ δὲ ἀμείβεται· Ὡ βασιλεῦ, οὔτε ἄλλοτέ κω
 κρεῖδες ἀνδρὶ τῶδε ἄχαρι οὐδὲν, φυλασσόμεθα δὲ ἐς
 καὶ ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον μηδὲν ἑξαμαρτεῖν. ἀλλ'
 τοι φίλον τοῦτο οὕτω γίνεσθαι, χρῆ δὴ τό γβ ἐμὸν
 τηρετέεσθαι ἐπιτηδέως.

109. Τούτοισι ἀμεινῶμενος ὁ Ἄρπαγος, ὡς οἱ πα-
 δόθη τὸ παιδίον κκοσμημένον τὴν ἐπὶ θανάτῳ, ἧς
 αἰών ἐς τὰ οἴκλα· παρελθὼν δὲ ἔφραζε τῇ ἐωντοῦ
 γυναικὶ τὸν πάντα Ἄστινάγεω ῥηθέντα λόγον. ἡ δὲ
 πρὸς αὐτὸν λέγει· Νῦν ὧν τί σοι ἐν νόῳ ἐστὶ ποιέειν;
 δὲ ἀμείβεται· Οὐ τῆ ἐντέλλετο Ἄστινάγης, οὐδ' εἰ
 παραφρονήσει τε καὶ μανθῆται κάκιον ἢ νῦν μαινεται,
 οἱ ἐγὼ γβ προσθήσομαι τῇ γνώμῃ, οὐδὲ ἐς φόρον τοι-
 οῦτον ὑπηρετήσω. πολλῶν δὲ εἴνεκα οὐ φονεύσω μιν,
 καὶ ὅτι αὐτῶ μοι συγγενῆς ἐστὶν ὁ παῖς, καὶ ὅτι Ἄστινά-
 γης μὲν ἐστὶ γέρων καὶ ἄπαις ἔρσηνος γόνου· εἰ δὲ θβ-
 ησει τούτου τελευτήσαντος ἐς τὴν θυγατέρα ταύτην
 βαβῆναι ἢ τυραννίς, τῆς νῦν τὸν υἱὸν κτείνει δι' ἐμεῦ,
 ἢ οὐ τι ἢ λείπεται τὸ ἐνθεῦτεν ἐμοὶ κινδύνων ὁ μέγιστος;
 ἀλλὰ τοῦ μὲν ἀσφαλέος εἴνεκα ἐμοὶ δεῖ τοῦτον τελευτᾶν
 τὴν παῖδα, δεῖ μὲντοι τῶν τινὰ Ἄστινάγεω αὐτοῦ φονεῖα
 γίνεσθαι καὶ μὴ τῶν ἐμῶν.

110. Ταῦτα εἶπε, καὶ ἀντίκα ἄγγελον ἔπεμπε ἐπὶ
 τῶν βουκόλων τῶν Ἄστινάγεω τὸν ἠπίστατο νομῆς τε
 ἐπιτηδεωτάτας νέμοντα καὶ οὔρεα θηριωδέστατα, τῶ οὔ-
 ρημα ἦν Μιτρατάδης. συνοίκεε δὲ ἐωντοῦ συνδούλω,
 ἡ ἄνομα δὲ τῇ γυναικὶ ἦν, τῇ συνοίκεε, Κυνὼ κατὰ τὴν
 ἑλλήνων γλῶσσαν, κατὰ δὲ τὴν Μηδικὴν Σπακώ· τὴν
 γὰρ κύνῃ καλέουσι σπάκα Μῆδοι. αἱ δὲ ὑπώρβαί εἰσι
 HEROD. I. F.



τῶν οὐρέων, ἔνθα τὰς νομάς τῶν βοῶν εἶχε οὗτος δὴ ὁ βουκόλος, πρὸς βορέω τε ἀνέμου τῶν Ἀγβατάνων καὶ πρὸς τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου. ταύτη μὲν γὰρ ἡ Μηδικὴ χώρα πρὸς Σασπειρῶν ὄρεινὴ ἐστὶ κάρτα καὶ ὑψηλὴ τε καὶ ἰδησι συντηρεαῖς, ἡ δὲ ἄλλη Μηδικὴ χώρα ἐστὶ πᾶσα ἄπεδος. ἐπεὶ ὦν ὁ βουκόλος σπουδῇ πολλῇ καλεόμενος ἀπῆκετο, ἔλεγε ὁ Ἄρπαγος τὰδε· Κελεύει σε Ἀστυάγης τὸ παιδίον τοῦτο λαβόντα θεῖναι ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν οὐρέων, ὅπως ἂν τάχιστα διαφθαρεῖη. καὶ τὰδε τοι ἐκέλευσε εἰπεῖν, ἦν μὴ ἀποκτείνῃς αὐτὸ, ἀλλὰ τῷ τρόπῳ περιποιήσῃ, ὀλέθρῳ τῷ κακίστῳ σε διαχρήσεσθαι· ἐπορᾶν δὲ ἐκκείμενον διατέταγμαί ἐγώ.

111. Ταῦτα ἀκούσας ὁ βουκόλος καὶ ἀναλαβὼν τὸ παιδίον ἦγε τὴν αὐτὴν ὀπίσω ὁδὸν, καὶ ἀπικνέεται ἐς τὴν ἔπαυλιν. τῷ δ' ἄρα καὶ αὐτῷ ἡ γυνὴ, ἐπίτεξ ἑοῦσα πᾶσαν ἡμέρην, τότε κως κατὰ δαίμονα τίκει, οἰχομένου τοῦ βουκόλου ἐς πόλιν. ἦσαν δὲ ἐν φροντίδι ἀμφοτέρω ἀλλήλων πέρι, ὁ μὲν τοῦ τόκου τῆς γυναικὸς ἀρόηδέων, ἡ δὲ γυνὴ, ὅτι οὐκ ἔωθῶς ὁ Ἄρπαγος μεταπέμψαιτο αὐτῆς τὸν ἄνδρα. ἐπεὶ τε δὲ ἀπονοστήσας ἐπέστη, οἷα ἐξ ἀέλπτου ἰδοῦσα ἡ γυνὴ εἶρστο προτέρη, ὅτι μιν οὕτω προθύμως Ἄρπαγος μεταπέμψαιτο. ὁ δὲ εἶπε· Ὡ γύναι, εἰδὼν τε ἐς πόλιν ἐλθὼν καὶ ἤκουσα τὸ μήτε ἰδεῖν ὄφελον, μήτε κοτὲ γενέσθαι ἐς δεσπότιαν τοὺς ἡμῆτέρους. οἶκος μὲν πᾶς Ἀρπάγου κλαυθμῷ κατεῖχτο· ἐγὼ δὲ ἐκπλαγεὶς ἦια ἔσω. ὡς δὲ τάχιστα ἐσῆλθον, ὄρειναι παιδίον προκείμενον, ἀσπαιῖρόν τε καὶ κραυγαζόμενον, κρουσημένον χρυσῷ τε καὶ ἐσθῆτι ποικίλῃ. Ἄρπαγος δὲ ὡς εἶδε με, ἐκέλευε τὴν ταχίστην ἀναλαβόντα τὸ παιδίον οἴχεσθαι φέροντα, καὶ θεῖναι ἔνθα θηριωδέστατον

τῶν οὐρέων, φῆς Ἀστυάγεα εἶναι τὸν ταῦτα ἐπιθέ-
 τόν μοι, πόλλ' ἀπειλήσας εἰ μὴ σφρα ποιήσαιμι. καὶ
 ὡ ἀναλαβὼν ἔφερον, δοκέων τῶν τινὸς οἰκετέων εἶναι·
 ἡ γὰρ ἂν κοίτη κατέδοξα, ἔνθεν γὰρ ἦν. ἐθάμβεον δὲ
 ἰδόντων χρυσῶ τε καὶ εἵμασι κεκοσμημένον, πρὸς δὲ καὶ
 λαυθρὸν κατεστεῶτα ἐμφανέα ἐν Ἀρπιάγου. καὶ πρόκα
 ἡ δὴ κατ' ὁδὸν πυνθάνομαι τὸν πάντα λόγον θερά-
 οντος, ὃς ἐμὲ προπέμπων ἔξω πόλιος ἐνεχείρισε τὸ βρέ-
 ος, ὡς ἄρα Μανδάνης τε εἶη παῖς τῆς Ἀστυάγεω θυ-
 γατρὸς καὶ Καμβύσῳ τοῦ Κύρου, καὶ μιν Ἀστυάγης
 πτέλλεται ἀποκτεῖναι. νῦν τε ὁδὸς ἐστὶ.

112. Ἄμα δὲ ταῦτα ἔλθῃς ὁ βουκόλος καὶ ἐκκαλύψας
 πεδείκνυε. ἡ δὲ ὡς εἶδε τὸ παιδίον μέγα τε καὶ εὐειδὲς
 ὄν, δακρῦσασα καὶ λαβομένη τῶν γονάτων τοῦ ἀνδρὸς
 ἠρξῆτο μηδεμιῇ τέχνῃ ἐκθεῖναι μιν. ὁ δὲ οὐκ ἔφη οἷός
 εἶναι ἄλλως αὐτὰ ποιεῖν· ἐπιφοιτήσειν γὰρ κατα-
 κτόπους ἐξ Ἀρπιάγου ἐπομπομένους, ἀπολέσθαι τε κάκι-
 οντα, ἢν μὴ σφρα ποιήσῃ. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε ἄρα τὸν
 ἄνδρα, δεύτερα λέγει ἡ γυνὴ τάδε· Ἐπεὶ τοίνυν οὐ δύ-
 ναμαί σε πείθειν μὴ ἐκθεῖναι, σὺ δὲ ὡδὸς ποιήσον, εἰ δὴ
 παῖσά γὰρ ἀνάγκη ὀφθῆναι ἐκκείμενον· τέτοκα γὰρ καὶ
 ἄλλω, τέτοκα δὲ τῷ θεῷ· τοῦτο μὲν φέρων πρόθεος, τὸν
 δὲ τῆς Ἀστυάγεω θυγατρὸς παῖδα ὡς ἐξ ἡμέων ἔοντα
 ἀφαιρέσωμεν. καὶ οὕτω οὕτως σὺ ἀλώσῃαι ἀδικέων τοὺς δε-
 σπτότας, οὕτως ἡμῖν κακῶς βεβουλευμένα ἔσται. ὁ τε γὰρ
 θεῷ βασιληΐης ταφῆς κυρήσει, καὶ ὁ περὶεὼν οὐκ
 ἀπολείπει τὴν ψυχὴν.

113. Κάριτα τε ἔδοξε τῷ βουκόλῳ πρὸς τὰ παρεόντα
 εὐθὺς λέγειν ἡ γυνὴ, καὶ αὐτίκα ἐποίησε ταῦτα. τὸν μὲν
 ἔφερε θανατώσων παῖδα, τοῦτον μὲν παραδιδού τῇ ἐσω-



τοῦ γυναικί, τὸν δὲ ἑωυτοῦ εἶτα νεκρὸν λαβὼν ἔθηκε
 ἐς τὸ ἄγγος ἐν τῷ ἔφερε τὸν ἕτερον· κοσμήσας δὲ τῷ
 κόσμῳ παντὶ τοῦ ἑτέρου παιδὸς, φέρων ἐς τὸ ἐρημιότα-
 τον τῶν οὐρέων τιθαῖ. ὡς δὲ τρίτη ἡμέρη τῷ παιδίῳ ἐκ-
 κειμένῳ ἐγένετο, ἦν ἐς πόλιν ὁ βουκόλος, τῶν τινα προ-
 βοσκῶν φύλακον αὐτοῦ καταλιπὼν· ἐλθὼν δὲ ἐς τοῦ Ἀρ-
 πάγου, ἀποδεικνύει ἔφη ἐτοῖμος εἶναι τοῦ παιδίου τὸν
 νέκυν. πέμπσας δὲ ὁ Ἄρπαγος τῶν ἑωυτοῦ δορυφόρων
 τοὺς πιστοτάτους, εἶδὲ τε διὰ τούτων καὶ ἔθαψε τοῦ
 βουκόλου τὸ παιδίον. καὶ τὸ μὲν ἐτέθαπτο· τὸν δὲ
 ὕστερον τούτων Κύρον ὀνομασθέντα παραλαβοῦσα
 ἔτρεφε ἡ γυνὴ τοῦ βουκόλου, οὐνομα ἄλλο κού τι καὶ οὐ
 Κύρον θεμένη.

114. Καὶ ὅτε δὴ ἦν δεκαέτης ὁ παῖς, πρῆγμα ἐς
 αὐτὸν τοιόνδε γενόμενον ἐξέφηνέ μιν. ἔπαιζε ἐν τῇ κώ-
 μῃ ταύτῃ, ἐν τῇ ἦσαν καὶ αἱ βουκολίαι αὐται, ἔπαιζε δὲ
 μετ' ἄλλων ἡλικῶν ἐν ὁδῷ. καὶ οἱ παῖδες παίζοντες εἶ-
 λοντο ἑωυτῶν βασιλέα εἶναι τοῦτον δὴ τὸν τοῦ βουκόλου
 ἐπίκλησιν παῖδα. ὁ δὲ αὐτῶν διέταξε τοὺς μὲν οἰκίας
 οἰκοδομείν, τοὺς δὲ δορυφόρους εἶναι, τὸν δὲ κού τινα
 αὐτῶν ὀφθαλμὸν βασιλέος εἶναι, τῷ δὲ τινι τὰς ἀγγελίας
 ἐσφέρειν ἐδίδου γέρας, ὡς ἐκάστῳ ἔργον προσταύσων. εἰς
 δὴ τούτων τῶν παιδῶν συμπαίζων, ἔων Ἀρτεμβάρω
 παῖς, ἀνδρὸς δοκίμου ἐν Μήδοισι, οὐ γὰρ δὴ ἐποίησε τὸ
 προσταχθὲν ἐκ τοῦ Κύρου, ἐκέλευε αὐτὸν τοὺς ἄλλους
 παῖδας διαλαβεῖν· πειθομένων δὲ τῶν παιδῶν, ὁ Κύρος
 τὸν παῖδα τρηχέως κάρτα περίεσπε μαστιγέων. ὁ δὲ
 ἐπεὶ τε μετείδη τάχιστα, ὡς γὰρ δὴ ἀνάξια ἑωυτοῦ πα-
 θῶν, μᾶλλον τι περιημέχτες, κατελθὼν δὲ ἐς πόλιν πρὸς
 τὸν πατέρα ἀποικτίζετο τῶν ὑπὸ Κύρου ἦνιθσε, λέγων

οὐ Κῦρου (οὐ γάρ κω ἦν τοῦτο τοῦνομα), ἀλλὰ πρὸς τοῦ βουκόλου τοῦ Ἀστυάγεω παιδός. ὁ δὲ Ἀρτεμβάρης ἤγγη, ὡς εἶχε, ἐλθὼν παρὰ τὸν Ἀστυάγεα καὶ ἅμα ἀγόμενος τὸν παῖδα, ἀνάρσια πράγματα ἔφη πεπονθέναι, ἔγων· ὦ βασιλεῦ, ὑπὸ τοῦ σου δούλου, βουκόλου δὲ παιδός, ὡδε περιβρίσμεθα, δεικνὺς τοῦ παιδός τοὺς ἔμους.

115. Ἀκούσας δὲ καὶ ἰδὼν ὁ Ἀστυάγης, θέλων τιωρῆσαι τῷ παιδὶ τιμῆς τῆς Ἀρτεμβάρω εἵνεκα, μετεμέμπετο τὸν τε βουκόλον καὶ τὸν παῖδα. ἐπεὶ τε δὲ παρήσαν ἀμφοτέρω, βλέψας πρὸς τὸν Κῦρον ὁ Ἀστυάγης ἔφη· Σὺ δὴ, ἐὼν τοῦδε τοιούτου ἐόντος παῖς, ἐτόλμησας τὸν τοῦδε παῖδα ἐόντος πρώτου παρ' ἐμοὶ ἀεικίη τοιῆδε περισπεῖν; Ὁ δὲ ἀμείβετο ὡδε· ὦ δέσποτα, ἐγὼ δὲ ταῦτα τοῦτον ἐποίησα σὺν δίκῃ· οἱ γάρ με ἐκ τῆς κώμης ταῖδες, τῶν καὶ ὅδε ἦν, παίζοντες σφείων αὐτῶν ἐστήσαντο βασιλέα· ἐδόκεον γάρ σφι εἶναι ἐς τοῦτο ἐπιτηδεώτατος. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι παῖδες τὰ ἐπιτασσόμενα ἐπιτέλεον, οὗτος δὲ ἀνηκούστεέ τε καὶ λόγον εἶχε οὐδένα, ἐς ὃ ἔλαβεν τὴν δίκην. εἰ ὧν δὴ τοῦδε εἵνεκα ἀξιόσπεν κακοῦ εἰμι, ὅδε τοι πάρεμι.

116. Ταῦτα λέγοντος τοῦ παιδός τὸν Ἀστυάγεα μέσῃσι ἀνάγνωσις αὐτοῦ, καὶ οἱ ὅ τε χαρακτῆρ τοῦ προσώπου προσφέρουσθαι ἐδόκεε ἐς ἑωυτὸν, καὶ ἡ ὑπόκρισις ἐλευθεριωτέρη εἶναι, ὅ τε χρόνος τῆς ἐκθέσιος τῇ ἡλικίῃ τοῦ παιδός ἐδόκεε συμβαίνειν. ἐκπλαγεὶς δὲ τούτοισι ἐπὶ χρόνον ἀφθογγος ἦν· μόγις δὲ δὴ κοτὲ ἀνενηχθεὶς εἶπε, θέλων ἐκπέμψαι τὸν Ἀρτεμβάρεα, ἵνα τὸν βουκόλον μόνον λαβὼν βασανίσῃ· Ἀρτέμβαρης, ἐγὼ ταῦτα ποιήσω, ὥστε σὲ καὶ τὸν παῖδα τὸν σὸν μηδὲν ἐπιμέμ-



φασθαι. Τὸν μὲν δὴ Ἀρτεμβάρεα πέμπει, τὸν δὲ Κῦρον ἴηγον ἔσω οἱ θεράποντες, κελεύσαντος τοῦ Ἀστυάγεω. ἐπεὶ δὲ ὑπελέλειπτο ὁ βοικόλος μόνος, μονωθέντα τάδε αὐτὸν εἶρετο ὁ Ἀστυάγης, κόθην λάβοι τὸν παῖδα καὶ τίς εἶη ὁ παραδούς; ὁ δὲ ἔξ ἑωυτοῦ τε ἔφη γεγονέναι καὶ τὴν τεκοῦσαν αὐτὸν ἔτι εἶναι παρ' ἑωυτῶ. Ἀστυάγης δὲ μιν οὐκ εὖ βουλευέσθαι ἔφη, ἐπιθυμέοντι ἐς ἀνάγκας μεγάλας ἀπικνέεσθαι, ἅμα τε λέγων ταῦτα ἐστήμαινε τοῖσι δορυφόροισι λαμβάνειν αὐτόν. ὁ δὲ ἀγόμενος ἐς τὰς ἀνάγκας οὕτω δὴ ἔφαινε τὸν ἔοντα λόγον. ἀρχόμενος δὴ ἀπ' ἀρχῆς διεξήϊε τῇ ἀληθειῇ, χρεώμενος, καὶ κατέβαινε ἐς λιτάς τε καὶ συγγνώμην ἑωυτῶ κελεύων ἔχειν αὐτόν.

117. Ἀστυάγης δὲ τοῦ μὲν βοικόλου τὴν ἀληθειῆν ἐκφήναντος λόγον ἴδῃ καὶ εὐάσσω ἐποιέετο, Ἀρπάγου δὲ καὶ μεγάλως μεμφόμενος καλεῖν αὐτὸν τοὺς δορυφόρους ἐκέλευε. ὡς δὲ οἱ παρῆν ὁ Ἀρπαγος, εἶρετό μιν ὁ Ἀστυάγης· Ἀρπαγε, τίω δὴ μόρω τὸν παῖδα κατεχρήσασα, τὸν τοι παρέδωκα ἐκ θυγατρὸς γεγονότα τῆς ἐμῆς; Ὁ δὲ Ἀρπαγος ὡς εἶδε τὸν βοικόλον ἔχον ἔοντα, οὐ τρέπεται ἐπὶ ψευδέα ὁδὸν, ἵνα μὴ ἐλεγχόμενος ἀλίσκηται, ἀλλὰ λέγει τάδε· ὦ βασιλεῦ, ἐπεὶ τε παρέλαβον τὸ παιδίον, ἐβούλευον σκοπῶν ὅπως σοὶ τε ποιήσω κατὰ νόον, καὶ ἐγὼ πρὸς σὲ γινόμενος ἀναμάρτητος μήτε θυγατρὶ τῇ σῇ μήτε αὐτῶ σοὶ εἶην ἀνθέντης. ποιέω δὴ ὧδε· καλέσας τὸν βοικόλον τόνδε παραδίδωμι τὸ παιδίον, φῦς σὲ τε εἶναι τὸν κελεύοντα ἀποκτεῖναι αὐτό. καὶ λέγων τοῦτό γε οὐκ ἐψευδόμην· σὺ γὰρ ἐνετέλλεο οὕτω. παραδίδωμι μέντοι τῶδε κατὰ τάδε, ἐντειλάμενος θεῖναι μιν ἐς ἐρήμον οὗρος καὶ παραμύοντα φυλάσσειν, ἄχρη οἱ

λευτίσει, ὑπειλήσας παντοῖα τῶδε, ἣν μὴ τάδε ἐπιτε-
 εῖ ποιήσει. ἐπεὶ τε δὲ, ποιήσαντος τούτου τὰ κελευό-
 ρια, ἐτελεύτησε τὸ παιδίον, πέμψας τῶν ἐνούχων τοὺς
 κισσοτάτους καὶ εἶδον δι' ἐκείνων καὶ ἔθαψά μιν. οὕτως
 ἴσχε, ὦ βασιλεῦ, περὶ τοῦ πρήγματος τούτου, καὶ τοιού-
 τῳ μῶθῳ ἐχρήσατο ὁ παῖς. Ἄρπαγος μὲν δὴ τὸν ἰθὺν
 ἔφαινε λόγον.

118. Ἀστυάγης δὲ κρύπτων τὸν οἱ ἐνεῖχε χόλον διὰ
 τὸ γεγονός, πρῶτα μὲν, κατάπερ ἤκουσε αὐτὸς πρὸς τοῦ
 θουκόλου τὸ πρήγμα, πάλιν ὑπηρέετο τῷ Ἀρπάγῳ· μετὰ
 δὲ, ὡς οἱ ἐπαλλόγητο, κατέβαινε λέγων, ὡς περίεσι τε
 ὁ παῖς καὶ τὸ γεγονός ἔχει καλῶς. Τῷ τε γὰρ πεποιη-
 μένῳ, ἔφη λέγων, ἐς τὸν παῖδα τοῦτον ἔκαμνον μεγάλως,
 καὶ θυγατρὶ τῇ ἐμῇ διαβεβλημένος οὐκ ἐν ἐλαφρῷ ἐποι-
 εύμην. ὡς ὦν τῆς τύχης εὖ μετεστεώσης, τοῦτο μὲν τὸν
 σεωυτοῦ παῖδα ἀπόπεμψον παρὰ τὸν παῖδα τὸν νεήλυδα,
 τοῦτο δὲ (σῶστρα γὰρ τοῦ παιδὸς μέλλω θύειν, τοῖσι
 Θεῶν τιμῇ αὕτη προσκίεται) πύρισθί μοι ἐπὶ δεῖπνον.

119. Ἀρπαγος μὲν, ὡς ἤκουσε ταῦτα, προσκνήσας
 καὶ μεγάλα ποιησάμενος, ὅτι τε ἡ ἡμαρτίας οἱ ἐς δέον
 ἐγεγόνεσ καὶ ὅτι ἐπὶ τύχησι χρηστῆσι ἐπὶ δεῖπνον ἐκέ-
 κλητο, ἦεν ἐς τὰ οἰκία. ἐσελθὼν δὲ τὴν ταχίστην, ἣν γὰρ
 οἱ παῖς εἷς μόνος ἔτεα τρία καὶ δέκα κου μάλιστα γυ-
 γονῶς, τοῦτον ἐκπέμπει, ἵεναι τε κελεύων ἐς Ἀστυάγεω
 καὶ ποιεῖν ὅ τι ἂν ἐκεῖνος κελεύῃ. αὐτὸς δὲ περιχαρῆς
 εἶων φράζει τῇ γυναικὶ τὰ συγκνησάντα. Ἀστυάγης
 δὲ, ὡς οἱ ὑπέκετο ὁ Ἀρπάγου παῖς, σφάξας αὐτὸν καὶ
 κατὰ μέλας διελὼν, τὰ μὲν ὤπησε, τὰ δὲ ἔψησε τῶν
 κρεῶν, εὐτυχτα δὲ ποιησάμενος εἶχε ἐτδῖμα. ἐπεὶ τε δὲ,
 τῆς ὥρης γινομένης τοῦ δεῖπνου, παρήσαν οἱ τε ἄλλοι



δαιτυμόνες καὶ ὁ Ἄρπαγος, τοῖσι μὲν ἄλλοισι καὶ αὐτῷ Ἄστυάγει παρετιθέατο τρίπεζαι ἐπιπλέαι μηλείων κρεῶν, Ἄρπάγῳ δὲ τοῦ παιδὸς τοῦ ἑωυτοῦ, πλὴν κεφαλῆς τε καὶ ἰσθμῶν χειρῶν τε καὶ ποδῶν, τὰ ἄλλα πάντα· ταῦτα δὲ χωρὶς ἔκειτο ἐπὶ κανέῳ κατακεκαλυμμένα. ὡς δὲ τῷ Ἄρπάγῳ ἰδόκεε ἄλλῃς ἔχειν τῆς βορῆς, Ἄστυάγῃς εἶρετί μιν, εἰ ἤσθθῃ τι τῇ θοίνῃ· φαμένου δὲ Ἄρπάγον καὶ κάρτα ἤσθθῃναι, παρέφερον, τοῖσι προσέκειτο, τὴν κεφαλὴν τοῦ παιδὸς κατακεκαλυμμένην καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, Ἄρπαγον δὲ ἐκέλευον προσστάντες ἀποκαλύπτειν τε καὶ λαβεῖν τὸ βούλεται αὐτῶν. πειθόμενος δὲ ὁ Ἄρπαγος καὶ ἀποκαλύπτων ὄρη τοῦ παιδὸς τὰ λείμματα· ἰδὼν δὲ οὔτε ἐξεπλάγη, ἐντός τε ἑωυτοῦ γίνεται. εἶρετο δὲ αὐτὸν ὁ Ἄστυάγῃς, εἰ γινώσκοι ὅτεν θηρίου κρέα βεβρώκοι. ὁ δὲ καὶ γινώσκειν ἔφη, καὶ ἀρεστὸν εἶναι πᾶν τὸ ἂν βασιλεὺς ἔρδη. τούτοισι δὲ ἀμειψάμενος καὶ ἀναλαβὼν τὰ λοιπὰ τῶν κρεῶν, ἦῖς ἐς τὰ οἶκία. ἐνθεῦτεν δὲ ἔμελλε, ὡς ἐγὼ δοκέω, ἀλίσης θάψειν τὰ πάντα.

120. Ἄρπάγῳ μὲν Ἄστυάγῃς δίκην ταύτην ἐπέθῃκε. Κύρου δὲ περὶ βουλευῶν ἐκάλεσεν τοὺς αὐτοὺς τῶν μάγων οἳ τὸ ἐνὶ πνιόν οἳ ταύτῃ ἔκριναν. ἀπικομένους δὲ εἶρετο ὁ Ἄστυάγῃς, τῇ ἔκριναν οἳ τὴν ὄψιν. οἳ δὲ κατὰ ταῦτα εἶπαν, λέγοντες ὡς βασιλεύεται χρῆν τὸν παῖδα, εἰ ἐπέζωσθαι καὶ μὴ ἀπέθανε πρότερον. ὁ δὲ ἀμείβεται αὐτοὺς τοῖσδε· Ἔστι τε ὁ παῖς καὶ περίεστι, καὶ μιν ἐπὶ ἀγροῦ δαιτυόμενον οἳ ἐκ τῆς κώμης παῖδες ἐστήσαντο βασιλεία. ὁ δὲ πάντα, ὅσα περ οἳ ἀληθεῖ λόγῳ βασιλέες, ἐπέθεσθαι πειρήσας· καὶ γὰρ δορυφόρους καὶ θυρωροὺς καὶ ἀγγελλοφόρους καὶ τὰ λοιπὰ πάντα διατάξας εἶχε. καὶ νῦν ἐς τί ὑμῖν ταῦτα φαίνεται φέρειν; Εἶπαν οἳ μάγοι· Εἰ

ριέν περίεστί τε καὶ ἐβασίλευσε ὁ παῖς μὴ ἐκ προνοίης
 τινός, θάρσει τε τούτου εἵνεκα καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν·
 οὐ γὰρ ἔτι τὸ δεύτερον ἄρξει. παρὰ σμικρὰ γὰρ καὶ τῶν
 λογίων ἡμῖν ἔνια κεχώρηκε, καὶ τὰ γε τῶν ὄνειράτων
 ἐχόμενα τελέως ἐς ἀσθενὲς ἔρχεται. Ἀμβίβεται Ἀστυά-
 γης τοῖσδε· Καὶ αὐτὸς, ὧ μάγοι, ταύτη πλεῖστος γνώ-
 μην εἶμι, βασιλέος ὀνομασθέντος τοῦ παιδὸς ἐξήκειν τε
 τὸν ὄνειρον καὶ μοι τὸν παῖδα τοῦτον εἶναι δεινὸν οὐδὲν
 ἔτι. ὅμως μὲν γέ τοι συμβουλεύσατέ μοι, εὖ περισκεψά-
 μενοι, τὰ μέλλει ἀσφαλέστατα εἶναι οἴκῳ τε τῷ ἐμῷ καὶ
 ὑμῖν. Εἶπαν πρὸς ταῦτα οἱ μάγοι· ὦ βασιλεῦ, καὶ
 αὐτοῖσι ἡμῖν περὶ πολλοῦ ἐστὶ κατορθοῦσθαι ἀρχὴν τὴν
 σὴν. κείνως μὲν γὰρ ἀλλοτριοῦται ἐς τὸν παῖδα τοῦτον
 περιουσία ἔοντα Πέρσῃν, καὶ ἡμεῖς ἔοντες Μῆδοι δου-
 λούμεθα τε καὶ λόγου οὐδενὸς γινόμεθα πρὸς Περσέων,
 ἔοντες ξείνοι· σέο δ' ἐνεστεῶτος βασιλέος, ἔοντος πο-
 λήτεω, καὶ ἄρχομεν τὸ μέρος καὶ τιμὰς πρὸς σέο μεγά-
 λας ἔχομεν. οὕτω ὦν πάντως ἡμῖν σέο τε καὶ τῆς σῆς
 ἀρχῆς προοπτεῖον ἐστὶ. καὶ νῦν εἰ φοβερόν τι ἐωρῶμεν,
 πᾶν ἂν σοι προεφράζομεν. νῦν δὲ ἀποσκήψαντος τοῦ
 ἐνυπνίου ἐς φλαῦρον, αὐτοὶ τε θαρσέομεν καὶ σοὶ ἕτερα
 τοιαῦτα παρακελευόμεθα. τὸν δὲ παῖδα τοῦτον ἐξ
 ὀφθαλμῶν ἀπόπεμψαι ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς γειναμένους.

121. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἀστυάγης ἐχάρη τε καὶ κα-
 λέσας τὸν Κῦρον ἔλεγέ οἱ τάδε· ὦ παῖ, σὲ γὰρ ἐγὼ δι-
 ὄψιν ὄνειρου οὐ τελὴν ἠδίκηον, τῇ σεωυτοῦ δὲ μοίρη
 περιεῖς· νῦν ὦν ἴθι χαίρων ἐς Πέρσας, πομποῖς δ'
 ἐγὼ ἅμα πέμψω. ἐλθὼν δὲ ἐκεῖ πατέρα τε καὶ μητέρα
 εὐρήσεις οὐ κατὰ Μιτραδάτην τε τὸν βουκόλον καὶ τὴν
 γυναικα αὐτοῦ.



122. Ταῦτα εἶπας ὁ Ἀστυάγης ἀποπέμπει τὸν Κῦρον. νοστήσαντα δὲ μιν εἰς τοῦ Καμβύσεω τὰ οἰκία ἐδέξαντο οἱ γεινόμενοι, καὶ δεξάμενοι ὡς ἐπύθοντο, μεγάλως ὑσπάζοντο οἷα δὴ ἐπιστάμενοι αὐτίκα τότε τελευτῆσαι, ἰστόρεόν τε ὅτῳ τρόπῳ περιγένοιτο. ὁ δὲ σφι ἔλεγε, φῶς πρὸ τοῦ μὲν οὐκ εἰδέναι, ἀλλὰ ἡμαρτηκέναι πλείστον, κατ' ὁδὸν δὲ πυθέσθαι πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ πάθην· ἐπίστασθαι μὲν γὰρ ὡς βοικόλου τοῦ Ἀστυάγεω εἶη παῖς, ἀπὸ δὲ τῆς κείθεν ὁδοῦ τὸν πάντα λόγον τῶν πομπῶν πυθέσθαι. τραπῆναι δὲ ἔλεγε ὑπὸ τῆς τοῦ βοικόλου γυναικός, ἧς τε ταύτην αἰνέων διὰ παντός, ἦν τέ οἱ ἐν τῷ λόγῳ τὰ πάντα ἡ Κυνώ. οἱ δὲ τοκέες παρλαβόντες τὸ οὔνομα τοῦτο, ἵνα θειοτέρως δοκῆ τοῖσι Πέρσῃσι περιεῖναι σφι ὁ παῖς, κατέβαλον φάτιν ὡς ἐκκείμενον Κῦρον κίων ἐξέθρεψε. ἐνθεῦτεν μὲν ἡ φάτις αὐτῇ κεχώρηκε.

123. Κύρῳ δὲ ἀνδρευμένῳ καὶ ἰόντι τῶν ἡλικῶν ἀνδρειοτάτῳ καὶ προσφιλεσιτάτῳ προσέκειτο ὁ Ἄρπαγος δῶρα πέμπων, τίσασθαι Ἀστυάγεα ἐπιθυμέων· ἀπ' ἑωυτοῦ γὰρ ἰόντος ἰδιώτεω οὐκ ἐνεώρα τιμωρίην ἰσομένην εἰς Ἀστυάγεα, Κῦρον δὲ ὄρεων ἐπιτρεφόμενον ἐποιέετο σύμμαχον, τὰς πάθας τὰς Κύρου τῆσι ἑωυτοῦ ὁμοιούμενος. πρὸ δ' ἔτι τούτου τάδε οἱ κατέρχαστο· ἰόντος τοῦ Ἀστυάγεω πικροῦ εἰς τοὺς Μήδους, συμμίσγων ἐνὶ ἐκάστῳ ὁ Ἄρπαγος τῶν πρώτων Μήδων ἀνέπειθε, ὡς χρὴ Κῦρον προσιτησαμένους τὸν Ἀστυάγεα παῦσαι τῆς βασιλείης. κατεργασμένου δὲ οἱ τοῦτου καὶ ἰόντος ἐτοίμου, οὕτω δὴ τῷ Κύρῳ διαιτωμένῳ ἐν Πέρσῃσι βουλούμενος ὁ Ἄρπαγος δηλῶσαι τὴν ἑωυτοῦ γνώμην, ἄλλως μὲν οἰδαμῶς εἶχε ἅτε τῶν ὁδῶν φυλασσο-

μένων, ὁ δὲ ἐπιτεχνᾶται τοιόνδε. λαγὸν μηχανησάμενος, καὶ ἀνασχίσας τούτου τὴν γαστέρα καὶ οὐδὲν ἀποτίλας, ὡς δὲ εἶχε, οὕτω ἐσέθηκε βιβλίον, γράψας τὰ οἱ ἐδόκεε· ἀπορήξας δὲ τοῦ λαγοῦ τὴν γαστέρα, καὶ δίκτυα δοῦς ἄτε θηρευτῆ τῶν οἰκετέων τῷ πιστοτάτῳ, ἀπέστειλε ἐς τοὺς Πέρσας, ἐντειλάμενός οἱ ἀπὸ γλώσσης, διδόντα τὸν λαγὸν Κύρῳ ἐπειπεῖν αὐτοχειρὴ μιν διελεῖν καὶ μηδένα οἱ ταῦτα ποιῶντι παρεῖναι.

124. Ταῦτά τε δὴ ὧν ἐπιτελέα ἐγένετο, καὶ ὁ Κύρος παραλαβὼν τὸν λαγὸν ἀνέσχισε. εὐρῶν δὲ ἐν αὐτῷ τὸ βιβλίον ἐνθὸν λαβὼν ἐπελέγετο. τὰ δὲ γράμματα ἔλεγε τάδε· Ὡ παῖ Καμβύσῳ, σὲ γὰρ θεοὶ ἐπορέωσι· οὐ γὰρ ἂν κοίτε ἐς τοσοῦτον τύχης ἀπίκευ· σύ νυν Ἀστυάγεα τὸν σεωτοῦ φρονέα τίσαι. κατὰ μὲν γὰρ τὴν τούτου προθυμίην τέθνηκας, τὸ δὲ κατὰ θεοῦς τε καὶ ἐμὲ περιεῖς. τὰ σε καὶ πάλαι δοκέω πάντα ἐκμεμαθηκέναι, σέο τε αὐτοῦ περὶ, ὡς ἐπρήχθη, καὶ οἷα ἐγὼ ὑπὸ Ἀστυάγεω πέπονθα, ὅτι σε οὐκ ἀπέκτεινα, ἀλλὰ ἔδωκα τῷ βουκόλῳ. σύ νυν, ἦν βούλη ἐμοὶ πείθεσθαι, τῆσπερ Ἀστυάγης ἄρχι χώρης, ταύτης ἀπάσης ἄρξεις. Πέρσας γὰρ ἀναπέισας ἀπίσταςθαι στρατηλάτες ἐπὶ Μήδους· καὶ ἦν τε ἐγὼ ὑπὸ Ἀστυάγεω ἀποδεχθῶ στρατηγὸς ἀντία σεῦ, ἔστι τοι τὰ σὺ βούλει, ἦν τε τῶν τις δοκίμων ἄλλος Μήδων· πρῶτοι γὰρ οὗτοι ὑποστάντες, ἀπ' ἐκείνου καὶ γενόμενοι πρὸς σέο Ἀστυάγεα καταίρειν περιήσονται. ὡς ὧν ἐτοίμου τοῦ γε ἐνθάδε ἔοντος, ποίεε ταῦτα, καὶ ποίεε κατὰ τάχος.

125. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κύρος ἐφρόντιζε ὅτε, τρόπῳ σοφωτάτῳ Πέρσας ἀναπέισαι ἀπίσταςθαι, φροντίζων δὲ εὐρισκέ τε ταῦτα καιριώτατα εἶναι, καὶ ἐποίησε δι



122. Ταῦτα εἶπας ὁ Ἀστυάγης ἀποπέμπει τὸν Κύρον. νοστήσαντα δὲ μιν εἰς τοῦ Καμβύσεω τὰ οἰκία εἰδέναντο οἱ γεινόμενοι, καὶ δεξάμενοι ὡς ἐπύθοντο, μεγάλως ὑσπάζοντο οἷα δὴ ἐπιστάμενοι αὐτίκα τότε τελευτῆσαι, ἰστόφεόν τε ὅτεω τρόπῳ περιγένοιτο. ὁ δὲ σφι ἔλεγε, φῆς πρὸ τοῦ μὲν οὐκ εἰδέναι, ἀλλὰ ἡμαρτηχέναι πλείστον, καὶ ὁδὸν δὲ πνθέσθαι πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ πάθην· ἐπίστασθαι μὲν γὰρ ὡς βοικόλου τοῦ Ἀστυάγεω εἶη παῖς, ἀπὸ δὲ τῆς κεῖθεν ὁδοῦ τὸν πάντα λόγον τῶν πομπῶν πνθέσθαι. τραπῆναι δὲ ἔλεγε ὑπὸ τῆς τοῦ βοικόλου γυναικός, ἧς τε ταύτην αἰνέων διὰ παντός, ἦν τέ οἱ ἐν τῷ λόγῳ τὰ πάντα ἢ Κενώ. οἱ δὲ τοκέες παραλαβόντες τὸ ὄνομα τοῦτο, ἵνα θειοτέρως δοκῆ τοῖσι Πέρσῃσι περιεῖναι σφι ὁ παῖς, κτερέβαλον φάτιν ὡς ἐκκείμενον Κύρον κίων ἐξέθρεψε. ἐνθεῦτεν μὲν ἡ φάτις αὐτὴ κεχώρηκε.

123. Κύρῳ δὲ ἀνδρειμένῳ καὶ ἔοντι τῶν ἡλικῶν ἀνδρειοτάτῳ καὶ προσφιλεσιτάτῳ προσέχειτο ὁ Ἄρπαγος δῶρα πέμπων, τίσασθαι Ἀστυάγεα ἐπιθυμέων· ἀπ' ἑωυτοῦ γὰρ ἔοντος ἰδιώτεω οὐκ ἐνεώρα τιμωρίην ἔσομένην εἰς Ἀστυάγεα, Κύρον δὲ ὀρέων ἐπιτραχόμενον ἐποιέετο σύμμαχον, τὰς πάθας τὰς Κύρου τῆσι ἑωυτοῦ ὁμοιούμενος. πρὸ δ' ἔτι τούτου τάδε οἱ κατέρχαστο· ἔοντος τοῦ Ἀστυάγεω πικροῦ εἰς τοὺς Μήδους, συμμίσγων ἐνὶ ἐκάστῳ ὁ Ἄρπαγος τῶν πρώτων Μήδων ἀνέπειθε, ὡς χρὴ Κύρον προστησαμένους τὸν Ἀστυάγεα παῦσαι τῆς βασιλείης. κατεργασμένου δὲ οἱ τούτου καὶ ἔοντος ἐτοίμου, οὕτω δὴ τῷ Κύρῳ διαιτωμένῳ ἐν Πέρσῃσι βουλούμενος ὁ Ἄρπαγος δηλῶσαι τὴν ἑωυτοῦ γνώμην, ἄλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε ἄτε τῶν ὁδῶν φελασσο-

μένων, ὁ δὲ ἐπιτεχνᾶται τοιόνδε. λαγὸν μηχανησάμενος, καὶ ἰασχίσας τούτου τὴν γαστέρα καὶ οὐδὲν ἀποτίλας, ὡς δὲ εἶχε, οὕτω ἐσέθηκε βιβλίον, γράψας τὰ οἱ ἐδόκεε· ἀπορρήψας δὲ τοῦ λαγοῦ τὴν γαστέρα, καὶ δίκτυα δοῖς ἅτε θηρευτῆ τῶν οἰκετέων τῷ πιστοτάτῳ, ἀπέστειλε ἐς τοὺς Πέρσας, ἐντειλάμενός οἱ ἀπὸ γλώσσης, διδόντα τὸν λαγὸν Κύρῳ ἐπειπεῖν αὐτοχειρῆ μιν διελεῖν καὶ μηδένα οἱ ταῦτα ποιεῖντι παρεῖναι.

124. Ταῦτά τε δὴ ὧν ἐπιτελέα ἐγένετο, καὶ ὁ Κῦρος παραλαβὼν τὸν λαγὸν ἰασχίσας. εὐρῶν δὲ ἐν αὐτῷ τὸ βιβλίον ἐνεὸν λαβὼν ἐπελέγετο. τὰ δὲ γράμματα ἔλεγε τάδε· Ὡ παῖ Καμβύσεω, σὲ γὰρ θεοὶ ἐπορεύωσι· οὐ γὰρ ἂν κοτὲ ἐς τοσοῦτον τύχης ἀπίκευ· σύ νυν Ἀστυάγεα τὸν σεωντοῦ φονέα τῖσαι. κατὰ μὲν γὰρ τὴν τούτου προθυμίην τέθνηκας, τὸ δὲ κατὰ θεοῦς τε καὶ ἐμὲ πβρίεις. τὰ σε καὶ πάλαι δοκέω πάντα ἐκμεμαθηκέναι, σέο τε αὐτοῦ περὶ, ὡς ἐπήχθη, καὶ οἷα ἐγὼ ὑπὸ Ἀστυάγεω πέπονθα, ὅτι σε οὐκ ἀπέκτεινα, ἀλλὰ ἔδωκα τῷ βουκόλῳ. σύ νυν, ἦν βούλη ἔμοι πείθεσθαι, τῆσπερ Ἀστυάγης ἄρχει χώρης, ταύτης ἀπάσης ἄρξεις. Πέρσας γὰρ ἰναπέισας ἀπίστασθαι στρατηλάτες ἐπὶ Μήδους· καὶ ἦν τε ἐγὼ ὑπὸ Ἀστυάγεω ἀποδεχθῶ στρατηγὸς ἀντία σεῦ, ἔστι τοι τὰ σὺ βούλει, ἦν τε τῶν τις δοκίμων ἄλλος Μήδων· πρῶτοι γὰρ οὗτοι ἀποστάντες ἀπὲρ ἐκείνου καὶ γενόμενοι πρὸς σέο Ἀστυάγεα καταιρίειν πειρήσονται. ὡς ὧν ἐτοίμου τοῦ γε ἐνθάδε ἔοντος, πολεε ταῦτα, καὶ πολεε κατὰ τάχος.

125. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦρος ἐφρόντιζε ὅτεω τρώπῳ σοφωτάτῳ Πέρσας ἰναπέισαι ἀπίστασθαι, φροντίζων δὲ εὐρισκέ τε ταῦτα καιριώτατα εἶναι, καὶ ἐποίησε δι



ταῦτα. γράψας ἐς βιβλίον τὰ ἐβούλετο, αἴτιν τῶν Περσίων ἐποιήσατο, μετὰ δὲ ἀναπτύξας τὸ βιβλίον καὶ ἐπιλεγόμενος ἔφη, Ἀστυάγέα μιν στρατηγὸν Περσίων ἀποδεικνύται. Νῦν, ἔφη τε λέγων, ὦ Πέρσαι, προσηγορεύω ὑμῖν παρεῖναι ἕκαστον ἔχοντα δρέπανον. Κῦρος μὲν ταῦτα προηγόρευσε. ἔστι δὲ Περσίων συχνὰ γένη, καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ὁ Κῦρος συνάμισε καὶ ἀπέπεισε ἀπίστασθαι ἀπὸ Μήδων. ἔστι δὲ τάδε, ἐξ ὧν ὦλλιν πάντες ἀρτιάται Πέρσαι, Πασαργάδαι, Μαράσιοι, Μάσπιοι· τοῦτων Πασαργάδαι εἰσὶ ἀριστοί, ἐν τοῖσι καὶ Ἀχαιμενίδαι εἰσὶ ἀρίστη, ἐνθεν οἱ βασιλεῖς οἱ Περσεῖδαι γέγονασι. ἄλλοι δὲ Πέρσαι εἰσὶ οἶδε, Πανθιαλαῖοι, Διτροσιαῖοι, Γερμάνιοι. οὗτοι μὲν πάντες ἀροτῆρες εἰσι, οἱ δὲ ἄλλοι νομάδες, Δάοι, Μάρδοι, Δροπικοὶ, Σαγάρτιοι.

126. Ὡς δὲ πενήσων ἄπαντες ἔχοντες τὸ προειρημένον, ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος (ἦν γὰρ τις χώρος τῆς Περσικῆς ἰασηθώδης ὅσον τε ἐπὶ ἑξακαιδέκα σταδίοις ἢ εἴκοσι πάντη) τοῦτόν σφι τὸν χώρον προεῖπε ἐξημερῶσαι ἐν ἡμέρῃ. ἐπιτελεσάντων δὲ τῶν Περσίων τὸν προκείμενον ἀεθλον, δευτέρᾳ σφι προεῖπε ἐς τὴν ἕστεραίην παρεῖναι λελαιμένους. ἐν δὲ τούτῳ τὰ τε αἰπόλια καὶ τὰς ποιμένας καὶ τὰ βοσκόλια ὁ Κῦρος πάντα τοῦ πατρὸς συναμίσας ἐς τὸντοῦτο ἔθνε καὶ παρεσκεύαζε ὡς δεξόμενος τῶν Περσίων τὸν στρατὸν, πρὸς δὲ οἴῳ τε καὶ σπείοισι ὡς ἐπιτρεωτάτοισι ἀπυχομένοις δὲ τῇ ἕστεραίῃ τοῖς Πέρσαις κατακλίνας ἐς λειμῶνα εἰώχεε. ἐπεὶ τε δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, εἶρετό σφας ὁ Κῦρος, κότερα τὰ τῇ προτερῆῃ αἴχρον ἢ τὰ παρεόντα σφι εἴη αἰρετώτερα. οἱ δὲ ἔλασαν πολλὸν εἶναι αὐτῶν τὸ μῖσον· τὴν μὲν γὰρ προτέρην

ἡμέρην πάντα σφι κακὰ ἔχειν, τὴν δὲ τότε παρεούσαν πάντα ἀγαθὰ. παραλαβὼν δὲ τοῦτο τὸ ἔπος ὁ Κῦρος παρεγύμνου τὸν πάντα λόγον, λέγων· Ἄνδρες Πέρσαι, οὕτω ὑμῖν ἔχει. βουλομένοισι μὲν ἐμέο πείθεσθαι ἔστι τάδε τε καὶ ἄλλα μυρία ἀγαθὰ, οὐδένα πόνον δουλοπρεπέα ἔχουσι· μὴ βουλομένοισι δὲ ἐμέο πείθεσθαι εἰσι ὑμῖν πόνοι τῷ χθιζῷ παραπλήσιοι ἀναρίθμητοι. νῦν ὧν ἐμέο πειθόμενοι γίνεσθε ἐλεύθεροι. αὐτός τε γὰρ δοκέω θείῃ τύχῃ γεγονώς τάδε ἐς χεῖρας ἄγεσθαι, καὶ ὑμέας ἡγήμαι ἰνδρας Μήδων εἶναι οὐ φανλοτέρους οὔτε τὰ ἄλλα οὔτε τὰ πολέμια. ὡς ὧν ἐχόντων ὧδε, ἀπίστασθε ἀπὸ Ἀστυάγεω τὴν ταχίστην.

127. Πέρσαι μὲν νυν προστάτεω ἐπιλαβόμενοι ἄσμενοι ἐλευθεροῦντο, καὶ πάλαι δεινὸν ποιούμενοι ὑπὸ Μήδων ἄρχεσθαι· Ἀστυάγης δὲ ὡς ἐπύθετο Κῦρον πρήσσοντα ταῦτα, πέμπας ἄγγελον ἐκάλεε αὐτόν. ὁ δὲ Κῦρος ἐκέλευε τὸν ἄγγελον ἀπαγγέλλειν, ὅτι πρότερον ἤξει παρ' ἐκεῖνον ἢ αὐτὸς Ἀστυάγης βουλήσεται. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἀστυάγης Μήδους τε ὤπλισε πάντας, καὶ στρατηγὸν αὐτῶν ὥστε θεοβλαστῆς ἔων ἀπέδεξε Ἄρπαγον, λήθην ποιούμενος τὰ μιν ἔοργε. ὡς δ' οἱ Μῆδοι στρατευσάμενοι τοῖσι Πέρσησι συνέμισγον, οἱ μὲν τινες αὐτῶν ἐμάχοντο, ὅσοι μὴ τοῦ λόγου μετέσχον, οἱ δὲ αὐτομόλουν πρὸς τοὺς Πέρσας, οἱ δὲ πλεῖστοι ἐθελοκάκεόν τε καὶ ἔφευγον.

128. Διαλυθέντος δὲ τοῦ Μηδικοῦ στρατεύματος αἰσχυρῶς, ὡς ἐπύθετο τάχιστα ὁ Ἀστυάγης, ἔφη ἀπειλέων τῷ Κῦρι· Ἄλλ' οὐδ' ὡς ὁ Κῦρός γε χαιρήσει. Τοσαῦτα εἰπας πρῶτον μὲν τῶν μάγων τοὺς ὄνειροπόλους, οἱ μιν ἀνέγνωσαν μετεῖναι τὸν Κῦρον, τούτους



ἀνεσκολόπισε, μετὰ δὲ ὤπλισε τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν Μήδων ἐν τῷ ἄστει, νέους τε καὶ πρεσβύτας ἄνδρας. Ἐξαγαγὼν δὲ τούτους καὶ συμβαλὼν τοῖσι Πέρσησι ἐσώθη, καὶ αὐτὸς τε Ἀστυάγης ἐξωγρήθη, καὶ τοὺς ἐξήγαγε τῶν Μήδων ἀπέβαλε.

129. Ἔοντι δὲ αἰχμαλώτῳ τῷ Ἀστυάγεϊ προστάς ὁ Ἄρπαγος κατέχαιρέ τε καὶ κατεκερτόμεε, καὶ ἄλλα λέγων ἐς αὐτὸν θυμαλγέα ἔπεα, καὶ δὴ καὶ εἴρετό μιν πρὸς τὸ ἐώντου δεῖπνον, τό μιν ἐκείνος σαρκὶ τοῦ παιδὸς ἐθοί-
 νισε, ὃ τι εἶη ἢ ἐκείνου δουλοσύνη ἀντὶ τῆς βασιληΐης. ὁ δὲ μιν προσιδὼν ἀντείρετο εἰ ἐώντου ποίεσται τὸ Κύ-
 ρου ἔργον. Ἄρπαγος δὲ ἔφη, αὐτὸς γὰρ γράψαι, τὸ πρῆγμα δὴ ἐώντου δικαίως εἶναι. Ἀστυάγης δὲ μιν ἀπέβαινε τῷ λόγῳ σκαιότατόν τε καὶ ἀδικώτατον ἔοντα πάντων ἀνθρώπων, σκαιότατον μὲν γε, εἰ παρεὸν αὐτῷ βασιλέα γενέσθαι, εἰ δὴ δι' ἐώντου γε ἐπρήχθη τὰ πα-
 ρεόντα, ἄλλῳ περιέθηκε τὸ κράτος, ἀδικώτατον δὲ, ὅτι τοῦ δείπνου εἵνεκεν Μήδους κατεδούλωσε· εἰ γὰρ δὴ δεῖν πάντως περιθεῖναι ἄλλῳ τῷ τῆν βασιληΐην καὶ μὴ αὐτὸν ἔχειν, δικαιότερον εἶναι Μήδων τῷ περιβαλεῖν τοῦτο τὸ ἀγαθὸν ἢ Περσέων· νῦν δὲ Μήδους μὲν ἀναιτίους τούτου ἔοντας δούλους ἀντὶ δεσποτιῶν γεγο-
 νῆναι, Πέρσας δὲ δούλους ἔοντας τὸ πρὶν Μήδων νῦν γεγονέναι δεσπότας.

130. Ἀστυάγης μὲν νῦν βασιλεύσας ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ τριήκοντα οὕτω τῆς βασιληΐης κατεπαύσθη, Μῆδοι δὲ ὑπέκνυσαν Πέρσησι διὰ τὴν τούτου πικρότητα, ἄρ-
 ξαντες τῆς ἀνω Ἄλνος ποταμοῦ Ἀσίης ἐπ' ἔτεα τριήκον-
 τα καὶ ἑκατὸν δυῶν δέοντα, παρέξ ἢ ὅσον οἱ Σκύθαι ἔργον. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ μετεμέλησέ τ' ἐσσι ταῦτα

τοιήσασι καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ Δαρείου· ἀποστάντες δὲ ἔπισω κατεστράφησαν μάχη νικηθέντες. τότε δὲ ἐπὶ Ἀστυάγει οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Κῦρος ἐπαναστάντες τοῖσι Μήδοισι ἤρχον τὸ ἀπὸ τούτου τῆς Ἀσίας. Ἀστυάγεα δὲ Κῦρος κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, εἶχε παρ' ἑωυτῷ, ἐς ὃ ἐτελεύτησε. οὕτω δὴ Κῦρος γενόμενός τε καὶ τραφεὶς ἐβασίλευσε, καὶ Κροῖσον ὕστερον τούτων ἄρξαντα ἀδικίης κατεστρέψατο, ὡς εἴρηται μοι τὸ πρότερον. τοῦτον δὲ καταστρεψάμενος οὕτω πάσης τῆς Ἀσίας ἤρξε.

131. ΠΕΡΣΑΣ δὲ οἶδα νόμοισι τοιοῖσδε χρεωμένους· ἀγάλματα μὲν καὶ νηούς καὶ βωμούς οὐκ ἐν νόμῳ ποιουμένους ἰδρύνεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖσι ποιεῦσι μωρίην ἐπιφέρουσι, ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, ὅτι οὐκ ἀνθρωποφνεάς ἐνόμισαν τοὺς θεοὺς κατάπερ οἱ Ἕλληνες εἶναι. οἱ δὲ νομίζουσι Διὶ μὲν ἐπὶ τὰ ὑψηλότατα τῶν οὐρανῶν ἀναβαίνοντες θυσίας ἔρδειν, τὸν κύκλον πάντα τοῦ οὐρανοῦ Δία καλέοντες· θύουσι δὲ ἡλίῳ τε καὶ σελήνῃ καὶ γῆν καὶ πύρρ καὶ ὕδατι καὶ ἀνέμοισι. τούτοισι μὲν δὴ μούνοισι θύουσι ἀρχήθεν, ἐπιμεμαθήκασι δὲ καὶ τῇ Οὐρανίῃ θύειν, παρὰ τε Ἀσσυρίων μαθόντες καὶ Ἀραβίων. καλέονσι δὲ Ἀσσύριοι τὴν Ἀφροδίτην Μύλιττα, Ἀράβιοι δὲ Ἄλιττα, Πέρσαι δὲ Μίτταν.

132. Θυσίῃ δὲ τοῖσι Πέρσησι περὶ τοὺς εἰρημένους θεοὺς ἦδε κατέστηκε. οὕτε βωμούς ποιεῦνται, οὕτε πῦρ ἀνακαίουσι μέλλοντες θύειν· οὐ σπονδῆν χρέωνται, οὐκὶ ἀνὸν, οὐ στέμμασι, οὐκὶ οὐλῆσι. τῶν δὲ ὡς ἐκάστῳ θύειν θέλει, ἐς χῶρον καθαρὸν ἀγαγὼν τὸ κτήνος καλεῖ τὸν θεόν, ἐστεφανωμένος τὸν τιάραν μυρσίνην μάλιστα. ἑωυτῷ μὲν δὴ τῷ θύοντι ἰδίῃ μόνῳ οὐ οἱ ἐγγίνεται ἀρᾶ-



σθαι ἀγαθὰ· ὁ δὲ πᾶσι τοῖσι Πέρσῃσι κατεῖχεται εἰ
 γίνεσθαι καὶ τῷ βασιλεῖ· ἐν γὰρ δὴ τοῖσι ἄσπασι Πέρ-
 σῃσι καὶ αὐτὸς γίνεται. ἐπειὴ δὲ διαμιστύλας κατὰ
 μέρεα τὸ ἰσθίον ἐψύσῃ, τὰ κρέα, ὑποπύσας ποίησιν ὡς
 ἀπαιωπάτην, μάλιστα δὲ τὸ τρίφυλλον, ἐπὶ ταύτης ἔθιχε
 ὦν πάντα τὰ κρέα. διαθέντος δὲ αὐτοῦ μάγος ἀνὴρ
 πυρεστεῶς ἐπαιίδει θεογονίην, οἷον δὴ ἐκεῖνοι λέγουσι
 εἶναι τὴν ἐπαιοιδίην· ἄνευ γὰρ δὴ μάγου οὐ σφι τόμος
 ἐστὶ θυσίας ποιέσθαι ἐπισχῶν δὲ ὀλίγον χρόνον, ἀπο-
 φέρεται ὁ θύσας τὰ κρέα, καὶ χράται ὅτι μὲν ὁ λόγος
 αἰρεῖται.

133. Ἡμέρην δὲ ἄσπασίων μάλιστα ἐκείτην τιμῶν
 νομίζουσι τῇ ἕκαστος ἐγίνετο. ἐν ταύτῃ δὲ πλῆθω δαῖτα
 τῶν ἄλλων δεκαεῖσι προτιθέσθαι· ἐν τῇ οἱ εὐδαίμονες
 αὐτῶν βοῦν καὶ ἵππον καὶ κάμπλον καὶ ὄνον προτιθέα-
 ται ὅλους ὅπποις ἐν καμῖνοισι, οἱ δὲ πέντητες ἀφῶν τὰ
 λεπτά τῶν προβάτων προτιθέσθαι. σίτοισι δὲ ὀλίγοισι
 χρέωνται, ἐπιφορῆμασι δὲ πολλοῖσι καὶ οἶκ ἄλεσι· καὶ
 διὰ τοῦτό φασι Πέρσαι τοῖς Ἕλληνας σπεουμένους πει-
 νῶντας παύεσθαι, ὅτι σφι ἐπὶ δεῖπνον παραφορέεται
 οὐδὲν λόγου ἄξιον· εἰ δὲ τι παραφέροιο, ἐσθίοντας ἂν
 οὐ παύεσθαι. οἶνον δὲ κάρτα προσχέεται, καὶ σφι οἶκ
 ἐμέσαι ἔξεστι, οἶκ οὐρήσασθαι ἀπὸ αἵλου. ταῦτα μὲν
 ἔν τε οὕτω φιλίσσεται, μεθυσκόμενοι δὲ ἐώθασιν βο-
 λείεσθαι τὰ σποιδαιμότατα τῶν πραγμάτων. τὸ δ' ἂν
 ἄδη σφι βολευομένοισι, τοῦτο ἤν ἵστεραῖη γήφοισι
 προτιθεῖ ὁ στέγασχος, ἐν τοῦ ἂν ἔοντες βολεύονται·
 καὶ ἤν μὲν ἄδη καὶ γήφοισι, χρέωνται αὐτῷ, ἤν δὲ μὴ
 ἄδη, μετιέσθαι. τὰ δ' ἂν γήφοις προβολεύεσθαι, με-
 θυσκόμενοι ἐπιδιαγνώσκουσι.

134. Ἐντυγχάνοντες δ' ἀλλήλοισι ἐν τῆσι ὁδοῖσι, τῶνδε
 τις διαγνοίη εἰ ὁμοῖοί εἰσι οἱ συντυγχάνοντες· ἀντί-
 ἄρ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους φιλέουσι τοῖσι στό-
 ρασι, ἦν δὲ ἢ οὔτερος ὑποδεέστερος ὀλίγω, τὺς παρειὰς
 φιλέονται· ἦν δὲ πολλῶ ἢ οὔτερος ἀγενέστερος, προσ-
 κίπτων προσκυνέει τὸν ἕτερον. τιμῶσι δὲ ἐκ πάντων
 τοὺς ἀγχιστα ἐωτῶν οἰκέοντας μετὰ γὰρ ἐωυτοὺς, δεύ-
 τερα δὲ τοὺς δευτέρους· μετὰ δὲ κατὰ λόγον προβαί-
 νοντες τιμῶσι· ἤκιστα δὲ τοὺς ἐωτῶν ἐκαστάτῳ οἰκη-
 νόμοις ἐν τιμῇ ἄγονται, νομίζοντες ἐωυτοὺς εἶναι ἀν-
 θρώπων μακροῦ τὰ πάντα ὑρίστους, τοὺς δὲ ἄλλους κα-
 τὰ λόγον τὸν λεγόμενον τῆς ἀρετῆς ἀντέχεσθαι, τοὺς δὲ
 ἐκαστάτῳ οἰκέοντας ἀπὸ ἐωυτῶν κακίστους εἶναι. ἐπὶ
 τῶν Μήδων ἀρχόντων καὶ ἦρχε τὰ ἔθνεα ἀλλήλων, συνα-
 γάντων μὲν Μῆδοι καὶ τῶν ἀγχιστα οἰκέοντων σφίσι,
 οὗτοι δὲ καὶ τῶν ὁμούρων, οἱ δὲ μάλα τῶν ἐχομένων.
 κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον καὶ οἱ Πέρσαι τιμῶσι· προέ-
 ραινε γὰρ δὴ τὸ ἔθνος ἄρχον τῆ καὶ ἐπιτροπεῦον.

135. Ξεινικὰ δὲ νόμια Πέρσαι προσίενται ἀνδρῶν
 ἀλίστα. καὶ γὰρ δὴ τὴν Μηδικὴν ἐσθῆτα νομίσαντες
 τῆς ἐωυτῶν εἶναι καλλίω φορέουσι, καὶ ἐς τοὺς πολέμους
 τοὺς Λιγυπίους Θώρηκας· καὶ εὐπαθείας τῆ παντοδα-
 τῆς πυνθανόμενοι ἐπιτηδεύουσι, καὶ δὴ καὶ ἀπ' Ἑλλήνων
 αἰσθόντες παισὶ μίσγονται. γαμέουσι δ' ἕκαστος αὐτῶν
 ἀλλὰς μὲν κουριδίας γυναῖκας, πολλῶ δ' ἔτι πλεῦνας
 ἀλλοκῆς κτῶνται.

136. Ἀνδραγαθίη δ' αὕτη ἀποδέδεκται μετὰ τὸ
 ἀχεσθαι εἶναι ἀγαθόν, ὅς ἂν πολλοὺς ἀποδέξῃ παῖδας.
 ἦ δὲ τοὺς πλείστους ἀποδεικνύντι δῶρα ἐκπέμπει ὁ βα-
 σιλεὺς ἀνὰ πᾶν ἔτος. τὸ πολλὸν δ' ἠγέεται ἰσχυρόν



εἶναι. παιδεύουσι δὲ τοὺς παῖδας, ἀπὸ πενταέτεος ἰρξάμενοι μέχρι εἰκοσαέτεος, τρία μῦνα, ἵππεύειν καὶ τοξεύειν καὶ ἀληθίζεσθαι. πρὶν δὲ ἢ πενταέτης γένηται, οὐκ ἀπικνίεται ἐς ὄψιν τῷ πατρὶ, ἀλλὰ παρὰ τῆσι γυναιξὶ δίαιταν ἔχει. τοῦδε δὲ εἴνεκα τοῦτο οὕτω ποιεῖται, ἵνα ἦν ἀποθιάνη τρεφόμενος, μηδεμίαν ἄσιν τῷ πατρὶ προσβάλῃ.

137. Αἰνέω μὲν νυν τόνδε τὸν νόμον, αἰνέω δὲ καὶ τόνδε, τὸ μὴ μιῆς αἰτίας εἴνεκα μήτε αὐτὸν τὸν βασιλέα μηδένα φορεύειν, μήτε τῶν ἄλλων Περσέων μηδένα τῶν ἑωυτοῦ οἰκετέων ἐπὶ μιῇ αἰτίῃ ἀνήκεστον πάθος ἔρδειν· ἀλλὰ λογισόμενος ἦν εὐρίσκη πλέω τε καὶ μέζω τὰ ἀδικήματα ἔοντα τῶν ὑπουργημάτων, οὕτω τῷ θυμῷ χρᾶται. ἀποκτεῖναι δὲ οὐδένα κω λέγουσι τὸν ἑωυτοῦ πατέρα οὐδὲ μητέρα, ἀλλὰ ὅκοντα ἤδη τοιαῦτα ἐγένετο, πᾶσαν ἀνάγκην φασὶ ἀναζητούμενα ταῦτα ἀνευρεθῆναι ἢτοι ὑποβολιμαῖα ἔοντα ἢ μοιχίδια· οὐ γὰρ δὴ φασὶ οἶκός εἶναι τὸν γε ἀληθέως τοκέα ὑπὸ τοῦ ἑωυτοῦ παιδὸς ἀποθνήσκειν.

138. Ἄσσα δὲ σφι ποιεῖν οὐκ ἔξεστι, ταῦτα οὐδὲ λέγειν ἔξεστι. αἰσχιστον δὲ αὐτοῖσι τὸ ψεύδεσθαι νεόμισται, δεύτερα δὲ τὸ ὀφείλειν χρέος, πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων εἴνεκα, μάλιστα δὲ ἀναγκαίην φασὶ εἶναι τὸν ὀφείλοντα καὶ τι ψεῦδος λέγειν. ὅς ἂν δὲ τῶν ἀστῶν λέπρην ἢ λεύκην ἔχῃ, ἐς πόλιν οὗτος οὐ κατέρχεται, οὐδὲ συμμίσγεται τοῖσι ἄλλοισι Πέρσησι. φασὶ δὲ μιν ἐς τὸν ἥλιον ἀμαρτόντα τι ταῦτα ἔχειν. ξεῖνον δὲ πάντα τὸν λαμβανόμενον ὑπὸ τούτων [πολλοὶ] ἐξελαύνουσι ἐκ τῆς χώρας καὶ τὰς λευκὰς περιστερὰς, τὴν αὐτὴν αἰτίην ἀποφέροντες. ἐς ποταμὸν δὲ οὔτε ἐνουρέοισι οὔτε ἐμπύ-

υσι, οὐ χεῖρας ἐναπορίζονται, οὐδὲ ἄλλον οὐδένα περιο-
έωσι, ἀλλὰ σέβονται ποταμούς μάλιστα.

139. Καὶ τότε ἄλλο σφι ὧδε συμπέπτωκε γίνεσθαι,
ὁ Πέρσας μὲν αὐτοὺς λέληθε, ἡμέας μέντοι οὐ· τὰ οὐ-
νόματά σφι ἔοντα ὁμοῖα τοῖσι σώμασι καὶ τῇ μεγαλο-
πρεπείῃ τελευτῶσι πάντα ἐς τὸν γράμμα, τὸ Δωριέες.
ἀν σὰν καλέουσι, Ἴωνες δὲ σίγμα. ἐς τοῦτο διζήμενος
ἐυρήσεις τελευτῶντα τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα, οὐ τὰ
ἀν τὰ δ' οὐ, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως.

140. Ταῦτα μὲν ἰατρικέως ἔχω περὶ αὐτῶν εἰδῶς εἰ-
ρεῖν· τὰδε μέντοι ὡς κρυπτόμενα λέγεται καὶ οὐ σαφῆ-
κέως περὶ τοῦ ἀποθανόντος, ὡς οὐ πρότερον θάπτεται
ἄνδρὸς Πέρσεω ὁ νέκυσ, πρὶν ἢν ὑπ' ὄρνιθος ἢ κυνὸς
ἀλωσθῆναι. μάγους μὲν γὰρ ἰατρικέως οἶδα ταῦτα ποιέ-
ντας· ἐμφανέως γὰρ δὴ ποιεῦσι. κατακηρώσαντες δὴ
ἦν τὸν νέκυν Πέρσαι γῆ κρύπτουσι. μάγοι δὲ κρυφί-
αται πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων καὶ τῶν ἐν Λι-
θύπτω ἰρέων· οἱ μὲν γὰρ ἀγνεύουσι ἔμμηγον μηδὲν
τείνειν, εἰ μὴ ὅσα θύουσι· οἱ δὲ δὴ μάγοι ἀντοχευρή
πάντα πλὴν κυνὸς καὶ ἀνθρώπου κτείνουσι, καὶ ἀγώνι-
μα τοῦτο μέγα ποιεῦνται, κτείνοντες ὁμοίως μύρμηκας
καὶ ὄφεις καὶ τᾶλλα ἔρπετὰ καὶ πετεινά. καὶ ἀμφὶ
αὐτῶν τῷ νόμῳ τούτῳ ἔχεται, ὡς καὶ ἀρχὴν ἐνομίσθη,
ἀνεμι δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον.

141. ἼΩΝΕΣ δὲ καὶ Λιολέες, ὡς οἱ Λυδοὶ τάχιστα
κατεστράφατο ὑπὸ Περσέων, ἔπεμπον ἀγγέλους ἐς Σάρ-
δεις παρὰ Κῦρον, ἐθέλοντες ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι εἶναι τοῖσι
καὶ Κροίσῳ ἦσαν κατήκοοι. ὁ δὲ ἀκούσας αὐτῶν τὰ
προΐσχοντο, ἔλεξέ σφι λόγον, ἀνδρα φὰς ἀυλητὴν ἰδόντα
χθῶς ἐν τῇ θαλάσῃ ἀυλέειν, δοκίοντά σφας ἐξελεύ-



σεσθαι ἐς γῆν· ὡς δὲ ψευσθῆναι τῆς ἐλπίδος, λαβεῖν ὑμφίβληστον καὶ περιβαλεῖν τὴ πλῆθος πολλὸν τῶν ἰχθύων καὶ ἐξαιρέσαι, ἰδόντα δὲ παλλόμενοις εἰπεῖν ἄρα αὐτὸν πρὸς τοὺς ἰχθύς· Πάνεσθέ μοι ὀρχεόμενοι, ἐπεὶ οὐδ' ἐμέο ἀνέλιοντο; ἤθελετε ἐξβαίνειν ὀρχεόμενοι. Κῦρος μὲν τοῦτον τὸν λόγον τοῖσι Ἰωσι καὶ τοῖσι Λιολεῖσι τῶνδε εἵνεκα ἔλεξε, ὅτι δὴ οἱ Ἰωες πρότερον, αὐτοῦ Κέρου δευθέντος δι' ἄγγέλων ἀπίσταςθαι σφεας ἀπὸ Κροίσου, οὐκ ἐπεΐθοντο, τότε δὲ, κατεργασμένων τῶν πραγμάτων, ἦσαν ἐτοῖμοι πείθεσθαι Κέρῳ. ὁ μὲν δὴ ὀρχῆ; ἔχόμενος ἔλεγε σφί τάδε, Ἰωες δὲ ὡς ἤκουσαν τοῦτων ἀπειχθέντων ἐς τὰς πόλεις, τείχεά τε περιβάλλοντο ἕαστοι, καὶ συνελέγοντο ἐς Πισωώνιον οἱ ἄλλοι πλὴν Μιλτιάδων· πρὸς μόνους γὰρ τούτους ὄρκιον Κῦρος ἐποίησατο ἐπ' οἷσι περ ὁ Δυδύς. τοῖσι δὲ λοιποῖσι Ἰωσι ἔδοξε κοινῷ λόγῳ πέμπειν ἄγγέλους ἐς Σπάρτην, δευσομένοις Ἰωσι τιμωρέειν.

142. Οἱ δὲ Ἰωες οὗτοι, τῶν καὶ τὸ Πασιπέτιον ἐστὶ τοῦ μὲν οὐρανοῦ καὶ τῶν ὠρέων ἐν τῷ καλλίστῳ ἐτήγχανον ἰδρυσάμενοι πόλεις πᾶτων ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· οὔτε γὰρ τὰ ἄνω αὐτῆς χωρία τῶντὸ ποιεῖ τῇ Ἰωνίῃ οὔτε τὰ κάτω, οὔτε τὰ πρὸς τὴν ἰῶ οὔτε τὰ πρὸς τὴν ἐσπέστην, τὰ μὲν ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ τε καὶ ὑγροῦ πιεζόμενα, τὰ δὲ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ τε καὶ αἰχμώδεος· γλῶσσιαν δὲ οὐ τὴν αὐτὴν οὗτοι νενομίκασι, ἀλλὰ τράποις τέσσερας παραγωγῶν. Μίλτος μὲν αὐτέων πρώτη κίβηται πόλις πρὸς μεσαμβρίην, μετὰ δὲ Μινούς τε καὶ Πραίηνη· αὐταὶ μὲν ἐν τῇ Καρίῃ κατοικῆται κατὰ ταῦτα διαλεγόμεναί σφί, αἶδα δὲ ἐν τῇ Δυδίῃ, Ἐφεσος, Κολοφών, Λίβεδος, Τίως, Κλαζόμεναι, Φάκαια. αὐταὶ δὲ αἱ πόλεις τῆσι πρότερον

εχθρίσῃσι ὁμολογέουσι κατὰ γλῶσσαν οὐδέν, σφίσι δὲ ὁμοφωνέουσι. ἔτι δὲ τρεῖς ὑπόλοιποι Ἰάδες πόλεις, τῶν αἱ δύο μὲν τήσιν οἰκέαται, Σάμον τε καὶ Χίον, ἡ δὲ μία ἐν τῇ ἠπειρῷ ἴδρυται, Ἐρυθραί. Χίοι μὲν νῦν καὶ Ἐρυθραῖοι κατὰ τὸντὸ διαλέγονται, Σάμιοι δὲ ἐπ' ἑαυτῶν μῦνοι. οὗτοι χαρακτηῆρες γλώσσης τέσσερες γίνονται.

143. Τούτων δὲ ὧν τῶν Ἰώνων οἱ Μιλήσιοι μὲν ἦσαν ἐν σκέπη τοῦ γήβου, ὄρκιον ποιησάμενοι, τοῖσι δὲ αὐτῶν τησιώτησι ἦν δεινὸν οὐδέν· οὔτε γὰρ Φοίνικες ἦσαν κω Περγέων κατήκοοι, οὔτε αὐτοὶ οἱ Πέρσαι ναυβάται. ἠπεσχίσθησαν δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἰώνων οὗτοι κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, ἀσθενέος δὲ ἕντος τοῦ παντός ἰσθμίου Ἑλληνικοῦ γένεος, πολλῷ δὲ ἦν ἀσθενέστατον τῶν Ἰωνέων τὸ Ἰωνικὸν καὶ λόγου ἐλαχίστου· ὅτι γὰρ μὴ Ἀθήναι, ἦν οὐδέν ἄλλο πόλισμα λόγιμον. οἱ μὲν νῦν ἄλλοι Ἴωνες καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἔφυγον τὸ οὖνομα, οὐ βουλόμενοι Ἴωνες κεκλησθαι, ἀλλὰ καὶ νῦν φαίνονται μοι καὶ πολλοὶ αὐτῶν ἐπαισχύνεσθαι τῷ οὖνόματι· αἱ δὲ δωδέκα πόλεις αὐταὶ τῷ τε οὖνόματι ἠγάλλοντο καὶ ἱερὸν ἰδρύσαντο ἐπὶ σφείων αὐτῶν, τῷ οὖνομα ἔθεντο Πανιώνιον, ἐβουλεύσαντο δὲ αὐτοῦ μεταδοῦναι μηδαμοῖσι ἄλλοισι Ἰώνων (οὐδ' ἐδεήθησαν δὲ οὐδαμοὶ μετασχεῖν ὅτι μὴ Σμυρναῖοι).

144. κατίπερ οἱ ἐκ τῆς πενταπόλιος νῦν χώρας Δωριέες, πρότερον δὲ ἑξαπόλιος τῆς αὐτῆς ταύτης καλεομένης, φυλάσσονται ὧν μηδαμοὺς ἐσδέξασθαι τῶν προσοίκων Δωριέων ἐς τὸ Τριοπικὸν ἱερὸν, ἀλλὰ καὶ σφείων αὐτῶν τοὺς περὶ τὸ ἱερὸν ἀνομήσαντας ἐξεκλήισαν τῆς μετοχῆς. ἐν γὰρ τῷ ἀγῶνι τοῦ Τριοπίου Ἀπόλλω-



νος ἐτίθεσαν τὸ πάλαι τρίποδας χαλκίους τοῖσι νικῶσι, καὶ τούτους χοῆν τοὺς λαμβάνοντας ἐκ τοῦ ἱεροῦ μὴ ἐκφέρειν, ἀλλ' αὐτοῦ ἀνατιθέναι τῷ θεῷ. ἀνὴρ ὢν Ἀλικαρνησεύς, τῷ οὐνόμα ἦν Ἀγασικλῆς, νικήσας τὸν νόμον κατηλόγησε, φέρων δὲ πρὸς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία προσετασσάλευσε τὸν τρίποδα. διὰ ταύτην τὴν αἰτίην αἰπέντε πόλεις, Λίνδος καὶ Ἰηλυσός τε καὶ Κάμειρος καὶ Κῶς τε καὶ Κνίδος ἐξεκλήϊσαν τῆς μετοχῆς τὴν ἕκτην πόλιν Ἀλικαρνησσόν. τούτοισι μὲν νυν ταύτην τὴν ζημίην οὔτοι ἐπέθηκαν.

145. Δοκέουσι δέ μοι δυνώδεκα πόλεις ποιήσασθαι οἱ Ἴωνες καὶ οὐκ ἐθελῆσαι πλεῖνας ἐσδέξασθαι τοῦδε εἴνεκα, ὅτι καὶ ὅτε ἐν Πελοποννήσῳ οἶχεον, δυνώδεκα ἦν αὐτῶν μέρεα, κατάπερ νῦν Ἀχαιῶν τῶν ἐξελασάντων Ἴωνας δυνώδεκά ἐστι μέρεα, Πελλήνη μὲν γε πρώτη πρὸς Σικυῶνος, μετὰ δὲ Αἴγαιρα καὶ Αἴγαι, ἐν τῇ Κρᾶθις ποταμὸς ἀένναός ἐστι, ἀπ' οἴου ὁ ἐν Ἰταλίῃ ποταμὸς τὸ οὐνόμα ἔσχε, καὶ Βοῦρα καὶ Ἐλίκη, ἐς τὴν κατέφυγον Ἴωνες ὑπὸ Ἀχαιῶν μάχῃ ἐσσωθέντες, καὶ Δίγιον καὶ Ῥύπες καὶ Πατρίες καὶ Φαρίες καὶ Ὠλενος, ἐν τῷ Πείρος ποταμὸς μέγας ἐστὶ, καὶ Δύμη καὶ Τριταίεες, οὗ μόνουι τούτων μεσόγαιοι οἰκέουσι.

146. Ταῦτα δυνώδεκα μέρεα νῦν Ἀχαιῶν ἐστὶ καὶ τότε γὰρ Ἰώνων ἦν. τούτων δὴ εἴνεκα καὶ οἱ Ἴωνες δυνώδεκα πόλεις ἐποίησαντο, ἐπεὶ ὡς γέ τι μᾶλλον οὔτοι Ἴωνίς εἰσι τῶν ἄλλων Ἰώνων ἢ κάλλιόν τι γεγόρασι, μωρὴ πολλὴ λέγειν, τῶν Ἄβαντες μὲν ἐξ Εὐβοίης εἰσὶ οὐκ ἐλαχίστη μοῖρα, τοῖσι Ἰωνίης μετὰ οὐδὲ τοῦ οὐνόματος οὐδέν, Μινύαι δὲ Ὀρχομένιοι ἀναμεμίχεται καὶ Καδμεῖοι καὶ Δρύοπες καὶ Φωκίης ἀποδάσμοι καὶ Μο-

λοσσοὶ καὶ Ἀρκάδες Πελασγοὶ καὶ Δωριεὲς Ἐπιδαύριοι ἄλλα τε ἔθνη πολλὰ ἰναμεμίσχεται· οἱ δὲ αὐτῶν ἀπὸ τοῦ πρυτανήϊου τοῦ Ἀθηναίων ὀρμηθέντες, καὶ νομίζοντες γενναιότατοι εἶναι Ἰώνων, οὗτοι δὲ οὐ γυναικας ἠγάγοντο ἐς τὴν ἀποικίην, ἀλλὰ Κασείρας ἔσχον, τῶν ἐφόνευσαν τοὺς γονέας. διὰ τοῦτον δὲ τὸν φόνον αἱ γυναῖκες αὐταὶ νόμον θέμεναι σφίσι αὐτῆσι ὄρκους ἐπήλασαν καὶ παρέδοσαν τῆσι θυγατράσι, μὴ κοίτε ὁμοσιτῆσαι τοῖσι ἀνδράσι μηδὲ οὐνόματι βῶσαι τὸν ἐωυτῆς ἄνδρα, τοῦδε εἴνεκα ὅτι ἐφόνευσαν σφῆων τοὺς πατέρας καὶ ἄνδρας καὶ παῖδας, καὶ ἔπειτεν ταῦτα ποιήσαντες αὐτῆσι συνοῖκον. ταῦτα δὲ ἦν γινόμενα ἐν Μιλήτῳ.

147. Βασιλείας δὲ ἐστήσαντο οἱ μὲν αὐτῶν Λυκίους ἀπὸ Γλαύκου τοῦ Ἴππολόχου γεγονότας, οἱ δὲ Καύκωνας Πυλλούς ἀπὸ Κόδρου τοῦ Μελέανθου, οἱ δὲ καὶ συναμφοτέρους. ἀλλὰ γὰρ περιέχονται τοῦ οὐνόματος μᾶλλον τι τῶν ἄλλων Ἰώνων, ἔστωσαν δὲ καὶ οἱ καθαρῶς γεγονότες Ἴωνες· εἰσὶ δὲ πάντες Ἴωνες, ὅσοι ἀπὸ Ἀθηναίων γεγόνασι καὶ Ἀπατούρια ἄγουσι ὄρτην. ἄγουσι δὲ πάντες πλὴν Ἐγεσίων καὶ Κολοφωνίων· οὗτοι γὰρ μούνοι Ἰώνων οὐκ ἄγουσι Ἀπατούρια, καὶ οὗτοι κατὰ φόνου τινὰ σκῆψιν.

148. Τὸ δὲ Πανιώνιον ἐστὶ τῆς Μυκάλης χώρας ἑρὸς, πρὸς ἄρκτον τετραμμένος, κοινῇ ἑξαραιρημένος ὑπὸ Ἰώνων Ποσειδέωνι Ἐλικωνίῳ· ἡ δὲ Μυκάλη ἐστὶ τῆς ἠπείρου ἄκρη πρὸς ζέφυρον ἄνεμον κατήκουσα Σάμῳ, ἐς τὴν συλλεγόμενοι ἀπὸ τῶν πολλῶν Ἴωνες ἄγεσκον ὄρτην τῇ ἔθεντο οὐνομα Πανιώνια. πεπόνθασιν δὲ οὗτι μούναι αἱ Ἰώνων ὄρται τοῦτο, ἀλλὰ καὶ Ἑλλήνων πάντων ὁμοίως



πάσαι ἐς τὸντὸ γράμμα τελευτῶσι, κατάπερ τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα.

149. Αὐταὶ μὲν αἱ Ἰάδες πόλις εἰσι, αἶδε δὲ αἱ Αἰολίδες, Κύμη ἢ Φρικωνὶς καλεομένη, Λήρισαι. Νέον τεῖχος, Τήμνος, Κίλλα, Νότιον, Αἰγιόρθεσσα, Πιτάνη, Αἰγαῖαι, Μύρινα, Γρύνεια. αὐταὶ ἔνδεκα Αἰολέων πόλις αἱ ἀρχαῖαι· μία γάρ τφρων παρελύθη ὑπὸ Ἰώνων Σμύρνη· ἦσαν γὰρ καὶ αὐταὶ δώδεκα αἱ ἐν τῇ ἡπείρῳ. οὗτοι δὲ οἱ Αἰολέες χώραν μὲν ἔτυχον κτίσαντες ἀμείνω Ἰώνων, ὠρέων δὲ ἦχουσαν οὐκ ὁμοίως.

150. Σμύρνην δὲ ὧδε ἀπέβαλον Αἰολέες. Κολοφωνίους ἄνδρας στάσι ἐσσωθέντας καὶ ἐκπεσόντας ἐκ τῆς πατρίδος ἐπέδεξαντο. μετὰ δὲ οἱ φηγάδες τῶν Κολοφωνίων φυλάξαντες τοὺς Σμυρναίους ὄρητῆν ἔξω τείχεος ποιευμένοις Δισύσῳ, τὰς πύλας ἀποκληῖσαντες ἔσχον τὴν πόλιν. βοήθησάντων δὲ πάντων Αἰολέων ὁμολογίῃ ἐχρήσαντο, τὰ ἐπιπλα ἀποδόντων τῶν Ἰώνων ἐκλιπεῖν Σμύρνην Αἰολίας. ποιησάντων δὲ ταῦτα Σμυρναίων, ἐπιδιείλοντό σφεας αἱ ἔνδεκα πόλις καὶ ἐποίησαντο σφέων ἀντέων πωλήτας.

151. Αὐταὶ μὲν νῦν αἱ ἡπειρώτιδες Αἰολίδες πόλις, ἔξω τῶν ἐν τῇ Ἰδῆ οἰκημένων· κεχωριδαται γὰρ αὐταὶ. αἱ δὲ τὰς νήσους ἔχουσαι πέντε μὲν πόλις τὴν Λέσβον νέμονται (τὴν γὰρ ἕκτην ἐν τῇ Λέσβῳ οἰκομένην Ἀρίσβαν ἠνδραπόδισαν Μηθυμναῖοι, ἔοντας ὁμαίμους), ἐν Τενέδῳ δὲ μία οἰκείται πόλις, καὶ ἐν τῆσι Ἑκατὸν νήσοισι καλεομένησι ἄλλη μία. Λεσβίοισι μὲν νῦν καὶ Τενεδίοισι, κατάπερ Ἰώνων τοῖσι τὰς νήσους ἔχουσι, τὴν δεινὸν οὐδέν· τῆσι δὲ λοιπῆσι πόλισι ἕαδε κοινῇ Ἰωσι ἔπεσθαι τῇ ἂν οὗτοι ἐξηγῶνται.

152. Ὡς δὲ ἀπικίατο ἐς τὴν Σπάρτην τῶν Ἰώνων καὶ Λιολέων οἱ ἄγγελοι (κατὰ γὰρ δὴ τάχος ἦν ταῦτα τρησσόμενα), εἶλοντο πρὸ πάντων λέγειν τὸν Φωκαεὺς, καὶ οὐνομα ἦν Πύθερμος. ὁ δὲ πορφύρεόν τε εἶμα περιβαλόμενος, ὡς ἂν πυνθανόμενοι πλεῖστοι συνέλθοιεν Σπαρτιητέων, καὶ καταστάς ἔλεγε πολλὰ τιμωρέειν ἑαυτοῖσι χρήζων. Λακεδαιμόνιοι δὲ οὕτως ἤκουον, ἀλλ' ἐπέδοξέ σφι μὴ τιμωρέειν Ἴωσι. οἱ μὲν δὴ ἀπαλλάσσοντο, Λακεδαιμόνιοι δὲ ἀπωσάμενοι τῶν Ἰώνων τοὺς ἄγγελους ὁμῶς ἀπέστειλαν πεντηκοντέρῳ ἄνδρας, ὡς μὲν ἡμῶς δοκέει, κατασκόπους τῶν τε Κύρου πρηγμάτων καὶ Ἰωνίης. ἀπικόμενοι δὲ οὗτοι ἐς Φώκαιαν, ἔπεμπον ἐς Σάρδις σφείων αὐτῶν τὸν δοκιμώτατον, τῷ οὐνομα ἦν Λακρίνης, ἀπερέοντα Κύρῳ Λακεδαιμονίων ῥῆσιν, γῆς τῆς Ἑλλάδος μηδεμίαν πόλιν σιναμωρέειν, ὡς αὐτῶν οὐ περιουσιόμενων.

153. Ταῦτα εἰπόντος τοῦ κήρυκος, λέγεται Κύρον ἐπιείρεσθαι τοὺς παρεόντας οἱ Ἑλλήνων, τίνες ἴοντες ἄνθρωποι Λακεδαιμόνιοι καὶ κόσιοι πλῆθος ταῦτα ἑαυτῶν προαγορεύουσι. πυνθανόμενον δὲ μιν εἰπεῖν πρὸς τὸν κήρυκα τὸν Σπαρτιήτην· Οὐκ ἔδεισά κω ἄνδρας τοιούτους, τοῖσί ἐστι χῶρος ἐν μέσῃ τῇ πόλει ἀποδεδεγμένος, ἐς τὸν συλλεγόμενοι ἀλλήλους ὁμνύοντες ἔξαπατῶσι. τοῖσι, ἦν ἐγὼ ὑγιαίνω, οὐ τὰ Ἰώνων πάθρα ἔσται ἔλλαττα, ἀλλὰ τὰ οἰκήια. Ταῦτα ἐς τοὺς πάντας Ἑλληνας ἐπέρῳπε ὁ Κύρος τὰ ἔπεα, ὅτι ἀγορὰς κτησάμενοι ὠνήσασθε καὶ πρήσει χρέωνται· αὐτοὶ γὰρ οἱ Πέρσαι ἀγορήσασθαι οὐδὲν ἐώθασιν χρῆσθαι, οὐδέ σφι ἔστι τὸ παράπαν ἀγορή. μετὰ ταῦτα ἐπιτρέψας τὰς μὲν Σάρδις Ταβάλας, τὸν δὲ χρυσὸν τὸν τε Κροίσου καὶ τὸν τῶν



πᾶσαι ἐς τὸν αὐτὸ γράμμα τελειῶσι, κατάπερ τῶν Περσῶν τὰ οὐνόματα.

149. Αἵται μὲν αἱ Ἰάδες πόλεις εἰσι, αἶδε δὲ αἱ Αἰολίδες, Κύμη ἢ Φρικωνίς καλεομένη, Λήρισαι. Νέον τεῖχος, Τήμνος, Κίλλα, Νότιον, Αἰγιρόεσσα, Πιτάνη, Αἰγαῖαι, Μύρινα, Γρύνεια. αἵται ἔνδεκα Αἰολέων πόλεις αἱ ἀρχαῖαι· μία γάρ τφρων παρελύθη ὑπὸ Ἰώνων Σμύρνη· ἦσαν γὰρ καὶ αὗται δώδεκα αἱ ἐν τῇ ἡπείρῳ. οὔτοι δὲ οἱ Αἰολέες χώραν μὲν ἔτυχον κτίσαντες ἀμείνω Ἰώνων, ὠρέων δὲ ἦκουσαν οὐκ ὁμοίως.

150. Σμύρνην δὲ ὧδε ἀπέβαλον Αἰολέες. Κολοφωνίους ἄνδρας στάσι ἐσσωθέντας καὶ ἐκπεσόντας ἐκ τῆς πικριδος ἐπέδεξαντο. μετὰ δὲ οἱ φηγάδες τῶν Κολοφωνίων φυλάξαντες τοὺς Σμυρναίους ὁστὴν ἔξω τεῖχος ποιευμένους Δισύσοι, τὰς πύλας ἀποκλήϊσαντες ἔσχον τὴν πόλιν. βοηθησάντων δὲ πάντων Αἰολέων ὁμολογίῃ ἐχρήσαντο, τὰ ἐπιπλα ἀποδόντων τῶν Ἰώνων ἐκλιπεῖν Σμύρνην Αἰολέας. ποιησάντων δὲ ταῦτα Σμυρναίων, ἐπιδικιλοντό σφεας αἱ ἔνδεκα πόλεις καὶ ἐποίησαντο σφείων αὐτέων πωλήτας.

151. Αὗται μὲν νυν αἱ ἡπειρώτιδες Αἰολίδες πόλεις, ἔξω τῶν ἐν τῇ Ἰδῇ οἰκημένων· κεχωρίδαται γὰρ αὗται. αἱ δὲ τὰς νήσους ἔχουσαι πέντε μὲν πόλεις τὴν Λέσβον νέμονται (τὴν γὰρ ἕκτην ἐν τῇ Λέσβῳ οἰκεομένην Ἀοῖσθραν ἠνδραπόδισαν Μηθυμναῖοι, ἶόντας ὀμαίμευς), ἐν Τενέδοι δὲ μία οἰκείται πόλις, καὶ ἐν τῆσι Ἑκατὸν νήσοισι καλεομένησι ἄλλη μία. Λεσβίοισι μὲν νυν καὶ Τενεδίοισι, κατάπερ Ἰώνων τοῖσι τὰς νήσους ἔχουσι, ἦν δεινὸν οὐδέν· τῆσι δὲ λοιπῆσι πόλισι ἕαδε κοινῇ Ἰωσι ἔπεσθαι τῇ ἂν οὔτοι βιγίωγται.

152. Ὡς δὲ ἀπικέατο ἐς τὴν Σπάρτην τῶν Ἰώνων καὶ Λιολέων οἱ ἄγγελοι (κατὰ γὰρ δὴ τάχος ἦν ταῦτα τρησσόμενα), εἶλοντο πρὸ πάντων λέγειν τὸν Φωκαέα, οὗ οὖνομα ἦν Πύθερμος. ὁ δὲ πορφυρέον τε εἶμα περιβαλόμενος, ὡς ἂν πυνθανόμενοι πλεῖστοι συνέλθοιεν Σπαρτιητέων, καὶ καταστάς ἔλεγε πολλὰ τιμωρεῖν ἐωνυχοῖσι χρήζων. Λακεδαιμόνιοι δὲ οὕτως ἤκουον, ἀλλ' ἐπέδοξέ σφι μὴ τιμωρεῖν Ἴωσι. οἱ μὲν δὴ ἀπαλλάσσοντο, Λακεδαιμόνιοι δὲ ἀπωσάμενοι τῶν Ἰώνων τοὺς ἄγγελους ὅμως ἀπέστειλαν πεντηκοντέρῳ ἄνδρας, ὡς μὲν ἡμῶς δοκέει, κατασκόπους τῶν τε Κύρου πρηγμάτων καὶ Περσῶν. ἀπικόμενοι δὲ οὗτοι ἐς Φώκαιαν, ἔπεμπον ἐς Σάρδις σφέων αὐτῶν τὸν δοκιμώτατον, τῷ οὖνομα ἦν Λακρίνης, ὑπερέοντα Κύρῳ Λακεδαιμονίων ῥῆσιν, γῆς ἧς Ἑλλάδος μηδεμίαν πόλιν σιναμωρεῖν, ὡς αὐτῶν οὐ περιουσομένων.

153. Ταῦτα εἰπόντος τοῦ κήρυκος, λέγεται Κῦρον ἐπείρασθαι τοὺς παρεόντας οἱ Ἑλλήνων, τίνες ἴοντες ἄνθρωποι Λακεδαιμόνιοι καὶ κόσιοι πλῆθος ταῦτα ἐωνυχοαγορεύουσι. πυνθανόμενον δὲ μιν εἰπεῖν πρὸς τὸν κήρυκα τὸν Σπαρτιήτην· Οὐκ ἔδεισά κω ἄνδρας τοιούτους, τοῖσί ἐστι χῶρος ἐν μέσῃ τῇ πόλει ἀποδεδεγμένος, ἐς τὸν συλλεγόμενοι ἀλλήλους ὁμνύντες ἐξαπατῶσι τοῖσι, ἦν ἐγὼ ὑγιαίνω, οὐ τὰ Ἰώνων πάθρα ἔστι ἐλλεγχα, ἀλλὰ τὰ οἰκήϊα. Ταῦτα ἐς τοὺς πάντας Ἑλληνας ἐπέρριψε ὁ Κῦρος τὰ ἔπεα, ὅτι ἀγορὰς κτησάμενοι ὠνῆε καὶ πρήσει χρέωνται· αὐτοὶ γὰρ οἱ Πέρσαι ἀγορῆσι οὐδὲν ἐώθασιν χρῆσθαι, οὐδέ σφι ἔστι τὸ παράπαν ἀγορή. μετὰ ταῦτα ἐπιτρέψας τὰς μὲν Σάρδις Ταβάλα, ἄνδρϊ Πέρσῃ, τὸν δὲ χρυσὸν τὸν τε Κροίσου καὶ τὸν τῶν



ἄλλων Λυδῶν Πακτύνῃ, ἀνδρὶ Λυδοῖ, κομίζεον, ἀπήλαινα αὐτὸς ἐς Ἀγβάτινα, Κροῖσόν τε ἅμα ἀγόμενος καὶ τοῖς Ἴωνας ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιησάμενος τὴν πρώτην εἶναι. ἦ τε γὰρ Βαβυλῶν οἱ ἦν ἐμπόδιος καὶ τὸ Βάκτριον ἔθνος καὶ Σάκαι τε καὶ Αἰγύπτιοι, ἐπ' οὓς ἐπέιχε τε στρατηλατεῖν αὐτὸς, ἐπὶ δὲ Ἴωνας ἄλλον πέμπειν στρατηγόν.

154. Ὡς δὲ ἀπίλυσσε ὁ Κῦρος ἐκ τῶν Σαρδίων, τοῖς Λυδοῦς ἀπέστισσε ὁ Πακτύνης ἀπὸ τε Ταβάλου καὶ Κύρου, καταβάς δὲ ἐπὶ θάλασσαν, ἅτε τὸν χροσόν ἔχων πάντα τὸν ἐκ τῶν Σαρδίων, ἐπικούρους τε ἐμίσθοῦτο καὶ τοῖς ἐπιθαλασπίους ἀνθρώπους ἐπειθε σὺν ἐωντοῖς στρατεύεσθαι. ἐλάσας δὲ ἐπὶ τὰς Σάρδεις ἐπολιόρχησεν Τάβαλον ἀπεργμένον ἐν τῇ ἀκροπόλει.

155. Πυθόμενος δὲ κατ' ὁδὸν ταῦτα ὁ Κῦρος εἶπε πρὸς Κροῖσον τάδε· Κροῖσε, τί ἔσται τὸ τέλος τῶν γινομένων τούτων ἐμοί; οὐ παύσονται Λυδοὶ, ὡς οἴκασι, πρήγματα παρέχοντες καὶ αὐτοὶ ἔχοντες. φροντίζω μὴ ἄριστον ἢ ἐξανδραποδίσασθαι σφεας. ὁμοίως γάρ μοι νῦν γὰρ φαίνομαι πεποιτηκέναι, ὡς εἴ τις πατέρα ἀποκτείνων τῶν παιδῶν αὐτοῦ φείσεται. ὡς δὲ καὶ ἐγὼ Λυδῶν τὸν μὲν πλέον τι ἢ πατέρα ἔοντα σὲ λαβὼν ἄγω, αὐτοῖσι δὲ Λυδοῖσι τὴν πόλιν παρέδωκα, καὶ ἔπειτα θωπεύω· εἴ μοι ἀπεστᾶσι; Ὁ μὲν δὴ τάπερ ἐνόεε ἔλεγε, ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, δείσας μὴ ἀναστάτους ποιήσῃ τὰς Σάρδεις· Ὡ βασιλεῦ, τὰ μὲν οἰκότα εἴρηκας, σὺ μὲντοι μὴ πάντα θυμῷ χρέω, μηδὲ πόλιν ἀρχαίην ἐξαναστήσῃς ἀναμάρτητον ἔουσαν καὶ τῶν πρότερον καὶ τῶν νῦν ἐστρωμάτων. τὰ μὲν γὰρ πρότερον ἐγὼ τε ἐπρήξα, καὶ ἐγὼ [ἐμῇ] κεφαλῇ ἀναμάξας φέρω· τὰ δὲ νῦν πυρεόντα

Πακτύης γάρ ἐστι ὁ ἀδικέων, τῷ σὺ ἐπέτρεψας Σάρδις, οὔτις δότω τοι δίκην. Λυδοῖσι δὲ συγγνώμην ἔχων τάδε αὐτοῖσι ἐπίταξον, ὥς μήτε ἀποστέωσι μήτε δεινοὶ τοι ἔωσι. ἄπειπε μὲν σφι πέμψας ὄπλα ἀρήϊα μὴ ἐκτῆσθαι, κέλευε δὲ σφους κιθῶνάς τε ὑποδύνειν τοῖσι εἴμασι καὶ κοθόρους ὑποδέσθαι, πρόειπε δ' αὐτοῖσι κιθαρίζειν τε καὶ ψάλλειν καὶ καπηλεύειν τοὺς παῖδας. καὶ ταχέως σφέας, ὦ βασιλεῦ, γυναικας ἀντ' ἀνδρῶν ὄψεαι γυγονότας, ὥστε οὐδὲν δεινοὶ τοι ἔσονται μὴ ἀποστέωσι.

156. Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτά οἱ ὑπέτίθετο, αἰρητώτερη ταῦτα εὐρίσκων Λυδοῖσι ἢ ἀνδραποδισθέντας πρηθῆναι σφέας, ἐπιστάμενος ὅτι, ἢν μὴ ἀξιόχρεων πρόφασιν προτείνῃ, οὐκ ἀναπείσει μιν μεταβουλεύσασθαι, ἀρῶν δέων δὲ μὴ καὶ ὕστερόν ποτε οἱ Λυδοὶ, ἢν τὸ παρβὸν ὑπεκδρίμωσι, ἀποστάντες ἀπὸ τῶν Περσέων ἀπόλωνται. Κύρος δὲ ἤσθεις τῇ ὑποθήκῃ καὶ ὑπεὶς τῆς ὀργῆς, ἔφη οἱ πείθεσθαι. καλέσας δὲ Μαζάρεα, ἄνδρα Μῆδον, ταῦτά οἱ ἐντείλατο προειπεῖν Λυδοῖσι τὰ ὃ Κροῖσος ὑπέτίθετο, καὶ πρὸς ἐξανδραποδίσασθαι τοὺς ἄλλους πάντας οἳ μετὰ Λυδῶν ἐπὶ Σάρδις ἐστρατεύσαντο, αὐτὸν δὲ Πακτύην πάντως ζῶοντα ἀγαγεῖν παρ' ἑαυτόν.

157. Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ τῆς ὁδοῦ ἐντειλάμενος ἐπήλαυσε εἰς ἠθά τὰ Περσέων, Πακτύης δὲ πυθόμενος ἀγχοῦ εἶναι στρατὸν ἐπ' ἑαυτὸν ἰόντα, δεισας ὄχτυ φεύγων εἰς Κύμην. Μαζάρης δὲ ὁ Μῆδος ἐλάσας ἐπὶ τὰς Σάρδις τοῦ Κύρου στρατοῦ μοῖραν ὄσῃν δῆκοτε ἔχων, ὥς οὐκ εὖρε ἔτι ἑόντας τοὺς ἀμφὶ Πακτύην ἐν Σάρδισι, πρῶτα μὲν τοὺς Λυδοὺς ἠνάγκασε τὰς Κύρου ἐπιτολὰς ἐπιτελέειν, ἐκ τούτου δὲ κελουμοσύνης Λυδοὶ τὴν πᾶσαν διαίταν τῆς ζῆς μετέβαλον. Μαζάρης δὲ



μὲτὰ τοῦτο ἔπειπε εἰς τὴν Κύμην ἀγγέλους, ἐκδιδόναι κελεύων Πακτύην. οἱ δὲ Κυμαῖοι ἔγνωσαν συμβουλῆς περὶ εἰς θεὸν ἀπῶσαι τὸν ἐν Βραγχίδησι· ἦν γὰρ αὐτόθι μαντήϊον ἐκ παλαιοῦ ἰδριμένον, τῷ Ἰωνέσ τε πάντες καὶ Λιολέες ἐώθεσαν χρῆεσθαι. ὁ δὲ χῶρος οὗτός ἐστι τῆς Μηλησίης ὑπὲρ Πανόρημου λεγόμενος.

158. Πέμπσαντες ὧν οἱ Κυμαῖοι εἰς τοὺς Βραγχίδας θεοπρόπους εἰρώτιεν περὶ Πακτύην ὁκοῖόν τι ποιόντες θεοῖσι μέλλοιεν χαριῆσθαι. ἐπειρωτιῶσι δὲ σφι ταῦτα χρηστήριον ἐγένετο ἐκδιδόναι Πακτύην Πέρσησι. ταῦτα δὲ ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, ὀρμέατο ἐκδιδόναι. ὀρμεωμένου δὲ ταύτῃ τοῦ πλήθους, Ἀριστόδικος ὁ Ἡρακλείδew, ἀνὴρ τῶν ἀστίων ἐὼν δόκιμος, ἔσχε μὴ ποιῆσαι ταῦτα Κυμαίους, ἀπιστέων τε τῷ χρησμῷ καὶ δοκέων τοὺς θεοπρόπους οὐ λέγειν ἀληθείας, εἰς ὃ τὸ δεύτερον περὶ Πακτύew ἐπειρησόμενοι ἦσαν ἄλλοι θεοπρόποι, τῶν καὶ Ἀριστόδικος ἦν.

159. Ἀπικομένων δὲ εἰς Βραγχίδας ἐχρηστηριάζετο ἐκ πάντων Ἀριστόδικος, ἐπειρωτιῶν τάδε· Ὡναξ, ἦλθε παρ' ἡμέας ἰκέτης Πακτύης ὁ Λυδός, φεύγων θάνατον βίαιον πρὸς Περσέων· οἱ δὲ μιν ἐξαιτέοντα, προεῖναι κελεύοντες Κυμαίους. ἡμεῖς δὲ δειμαίνοντες τὴν Περσέων δύναμιν, τὸν ἰκέτην εἰς τόδε οὐ τετολιμῆκαμεν ἐκδιδόναι, πρὶν ἂν τὸ ἀπὸ σεῦ ἡμῖν δηλωθῇ ἀτρεκέως ὁκότερα ποιέωμεν. Ὁ μὲν ταῦτα ἐπειρώτα, ὁ δ' αὐτίς τὸν αὐτὸν σφι χρησμὸν ἔφαινε, κελεύων ἐκδιδόναι Πακτύην Πέρσησι. πρὸς ταῦτα ὁ Ἀριστόδικος ἐκ προνοίης ἐποίησε τάδε· περιῶν τὸν νηὸν κύκλῳ ἐξείρασε τοὺς στρουθοὺς καὶ ἄλλα ὅσα ἦν νενοσσημένα ὀρνίθων γένεα ἐν τῷ νηῷ. ποιέοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα λέγεται φω-

ἤν ἐκ τοῦ ἀδύτου γενέσθαι φέρουσαν μὲν πρὸς τὸν Ἀριστόδικον, λέγουσαν δὲ τάδε· Ἀνοσιώτατε ἀνθρώπων, τί τάδε τολμῆς ποιέειν; - τοὺς ἰκέτας μου ἐκ τοῦ νηοῦ κεραΐξεις; Ἀριστόδικον δὲ οὐκ ὑπορήσαντα πρὸς ταῦτα εἰπεῖν· Ὠναξ, αὐτὸς μὲν οὕτω τοῖσι ἰκέτησι βοηθήεις, Κυμαίους δὲ κελεύεις τὸν ἰκέτην ἐκδιδόναι; Τὸν δὲ αὐτὸς ἀμείψασθαι τοῖσδε· Ναὶ κελεύω, ἵνα γὰρ ἀσβήσαντες θῆσσον ἀπόλησθε, ὡς μὴ τὸ λοιπὸν περὶ ἰκετέων ἐλδοσίος ἔλθῃτε ἐπὶ χρηστήριον.

160. Ταῦτα ὡς ἀπειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, οὐ βουλόμενοι οὔτε ἐκδόντες ἀπολέσθαι, οὔτε παρ' ἑωυτοῖσι ἔχοντες πολιορκέσθαι, ἐς Μυτιλήνην αὐτὸν ἐκπέμπουσι. οἱ δὲ Μυτιληναῖοι, ἐπιπέμποντος τοῦ Μαζάρηος ἀγγελίας ἐκδιδόναι τὸν Πακτύην, παρεσκευάζοντο πρὸς τὸ μισθῶ ὅσῳ δὴ· οὐ γὰρ ἔχω τοῦτό γε εἰπεῖν ὑπερέως· οὐ γὰρ ἐτελεύθη· Κυμαῖοι γὰρ ὡς ἔμαθον ταῦτα πρησσόμενα ἐκ τῶν Μυτιληναίων, πέμψαντες ἑλοῖον ἐς Λέσβον ἐκκομίζουσι Πακτύην ἐς Χίον. ἐνθούτεν δὲ ἐξ ἱεροῦ Ἀθηναίης πολιούχου ἀποσπασθεὶς ἀπὸ Χίων ἐξεδύθη. ἐξέδοσαν δὲ οἱ Χῖοι ἐπὶ τῷ Ἀταρνεῖ μισθῶ· τοῦ δὲ Ἀταρνεῖος τούτου ἐστὶ χῶρος τῆς Μυσιῆς, Λέσβου ἀντίος. Πακτύην μὲν νῦν παραδεξάμενοι οἱ Πέρσαι εἶχον ἐν φυλακῇ, θέλοντες Κύρω ἀποδέξαι· ἦν δὲ χρόνος οὗτος οὐκ ὀλίγος γενόμενος, ὅτε Χίων οὐδεὶς ἐκ τοῦ Ἀταρνεῖος τούτου οὔτις οὐλὰς κριθῶν κρόχυσιν ἐποιέετο θεῶν οὐδενὶ, οὔτις πέμματα ἐπέσσετο καρποῦ τοῦ ἐνθούτεν, ἀπείχτό τε τῶν πάντων ἱρῶν τὰ πάντα ἐκ τῆς γῶρης ταύτης γινόμενα.

161. Χῖοι μὲν νῦν Πακτύην ἐξέδοσαν, Μαζάρης δὲ μετὰ ταῦτα ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς συμπολιορκήσαντας



Τάβαλον, καὶ τοῦτο μὲν Πριηνέας ἐξηνδραποδίσσατο, τοῦτο δὲ Μαιάνδρου πεδίον πᾶν ἐπέδραμε λήϊην ποιεύμενος τῷ στρατιῷ, Μαγνησίην δὲ ὡσαύτως. μετὰ δὲ ταῦτα αὐτίκα νόσῳ τελευτᾷ.

162. Ἀποθανόντος δὲ τούτου Ἄσπαγος κατέβη διάδοχος τῆς στρατηγίης, γένος καὶ αὐτὸς ἑὼν Μῆδος, τὸν ὁ Μήδων βασιλεὺς Ἀστυάγης ἀνόμῳ τραπέζῃ ἔδαισε, ὁ τῷ Κέρῳ τὴν βασιληίην συγκατεργάσάμενος. οὗτος ὡνὴρ τότε ὑπὸ Κέρου στρατηγὸς ἀποδεχθεὶς, ὡς ἀπίκετο ἐς τὴν Ἰωνίην, αἶρες τὰς πόλιας χώμασι· ὅπως γὰρ τειχίρεας ποιήσῃε, τὸ ἐνθεῦτεν χώματα χῶν πρὸς τὰ τεῖχεα ἐπόρθεε. πρώτη δὲ Φωκαίη Ἰωνίης ἐπεχείρησε.

163. Οἱ δὲ Φωκαῖές οὔτοι ναυτιλίῃσι μακρῆσι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, καὶ τὸν τε Ἀδοίην καὶ τὴν Τερσηνίην καὶ τὴν Ἰβηρίην καὶ τὸν Ταρτησσὸν οὔτοι εἰσι οἱ καταδέξαντες· ἐναντίλλοντο δὲ οὐ στρογγύλῃσι νηυσὶ, ἀλλὰ πεντηκοντέροισι. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὸν Ταρτησσὸν προσφιλέες ἐγένοντο τῷ βασιλεῖ τῶν Ταρτησσιῶν, τῷ ὄνομα μὲν ἦν Ἀργανθώνιος, ἐτηράννευσθε δὲ Ταρτησσοῦ ὀγδώκοντα ἔτεα, ἐβίωσε δὲ τὰ πάντα εἴκοσι καὶ ἑκατόν. τούτῳ δὴ τῷ ἀνδρὶ προσφιλέες οἱ Φωκαῖές οὕτω δὴ τι ἐγένοντο, ὡς τὰ μὲν πρῶτὰ σφραγὸς ἐκλιπόντας Ἰωνίην ἐκέλευε τῆς ἐωντοῦ χώρας οἰκῆσαι ὅκου βούλονται, μετὰ δὲ, ὡς τοῦτό γε οὐκ ἔπειθε τοὺς Φωκαῖέας, ὁ δὲ πυθόμενος τὸν Μῆδον παρ' αὐτῶν ὡς αὔξοιτο, ἐδίδου σφι χρήματα τεῖχος περιβαλίσθαι τὴν πόλιν. ἐδίδου δὲ ἀφειδίως· καὶ γὰρ καὶ ἡ περίοδος τοῦ τεύχεος οὐκ ὀλίγοι στάδιοι εἰσι, τοῦτο δὲ πᾶν λίθων μεγάλων καὶ εὖ συναρμοσμένων.

164. Τὸ μὲν δὴ τεῖχος τοῖσι Φωκαιοῦσι τρόποι
οἰῶνδε ἐξεποιήθη· ὁ δὲ Ἄρπαιγος ὡς ἐπήλασε τὴν στρα-
τιήν, ἐπολιόρχεσθε αὐτούς, προῖσχύμενος ἔπεα ὡς οἱ κα-
αχρῆ εἰ βούλονται Φωκαιοὺς προμαχεῶνα ἓνα μοῦνον
τοῦ τείχεος ἐρεῖψαι καὶ οἴκημα ἐν κατιρῶσαι. οἱ δὲ Φω-
καιοὺς, περιημεχτέοντες τῇ δουλοσύνῃ, ἔφασαν θέλειν
βουλεύσασθαι ἡμέτην μίαν καὶ ἔπειτα ὑποκρινέσθαι·
ἐν ᾧ δὲ βουλεύονται αὐτοὶ, ἀπαγγεῖν ἐκείνον ἐκέλευον
τὴν στρατιήν ἀπὸ τοῦ τείχεος. ὁ δὲ Ἄρπαιγος ἔφη εἰδὲ-
ναί μιν εὖ τὰ ἐκείνοι μέλλοιεν ποιεῖν, ὅμως δὲ σφί πα-
ρμέναι βουλεύσασθαι. ἐν ᾧ ὢν ὁ Ἄρπαιγος ἀπὸ τοῦ τεί-
χεος ἀπήγαγε τὴν στρατιήν, οἱ Φωκαιοὺς ἐν τούτῳ κα-
κασπάσαντες τῆς πεντηκοντιέρους, ἐσθόμενοι τέχνα καὶ
ἀνναϊκὰς καὶ ἐπιπλά πάντα, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἀγάλματα
ἐὰν ἐκ τῶν ἱρῶν καὶ τὰ ἄλλα ἀναθήματα, χωρὶς ὅ τι
βαλκὸς ἢ λίθος ἢ γραφή ἦν, τὰ δὲ ἄλλα πάντα ἐσθόντες
καὶ αὐτοὶ ἐσβάντες ἔπλεον ἐπὶ Χίου. τὴν δὲ Φωκαίην
ἐρημωθεῖσαν ἀνδρῶν ἔσχον οἱ Πέρσαι.

165. Οἱ δὲ Φωκαιοὺς, ἐπεὶ τὸ σφί Χίοι τὰς νήσους
Ἰνιούσας καλεομένας οὐκ ἐβούλοντο ὠνεομένοισι πω-
λείειν, δειμαίνοντες, μὴ αἱ μὲν ἐμπόριον γένωνται, ἡ δὲ
αὐτῶν νῆσος ἀποκληῖσθῆ τούτου εἴνεκα, πρὸς ταῦτα οἱ
Φωκαιοὺς ἐπέμπεον εἰς Κέρνον· ἐν γὰρ τῇ Κέρνῳ εἶ-
κοσι ἔτεσι πρότερον τούτῳ ἐκ Θεοπροπίου ἀνεστήσαντο
πόλιν, τῇ οὐνομα ἦν Ἀλαίη. Ἀργανθῶνιος δὲ τρι-
καῦτα ἤδη τετελευτήκει. στελλόμενοι δὲ ἐπὶ τὴν Κέρνον,
πρῶτα καταπλείσαντες ἐς τὴν Φωκαίην κατεφόνευσαν
τῶν Περσέων τὴν φυλακίην, ἣ ἐφροῦρεν παραδεξαμένη
παρὰ Ἀρπάγου τὴν πόλιν. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτό σφί ἐξέρ-
χαστο, ἐποίησαντο ἰσχυρὰς κατάραις τῷ ὑπολειπομένῳ



έωλιῶν τοῦ στόλου. πρὸς δὲ ταύτησι καὶ μύθρον σιδή-
 ρεον κατεπόντωσαν, καὶ ὤμοσαν, μὴ πρὶν ἐς Φωκαίην
 ἔξαι πρὶν ἢ τὸν μύθρον τοῦτον ἀναστῆναι. στελλομέ-
 των δὲ αὐτῶν ἐπὶ τῆν Κύρνον, ὑπὲρ ἑμίσεως τῶν ἰσθμῶν
 Ἐπιθε πόθος τε καὶ οὐκτος τῆς πόλιος καὶ τῶν ἰθιῶν
 τῆς χώρας, ψευδόρκοι δὲ γερόμενοι ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς
 τῆν Φωκαίην. οἱ δὲ αὐτῶν τὸ ὄρκιον ἐφύλασσαν, ἀε-
 θέντες ἐκ τῶν Οἰνουσσέων ἔπλεον.

166. Ἐπεὶ τε δὲ ἐς τῆν Κύρνον ἀπίκοιτο, οἴχεον
 κοινῇ μετὰ τῶν πρότερον ἀπικουμένων ἐπ' ἔπει πέντε, καὶ
 ἰφί ἐνιδρύσαντο. καὶ ἴηρον γὰρ δὴ καὶ ἔφερον τοῖς πε-
 ριοίκους ἅπαντας· σιροτεύονται ὧν ἐπ' αὐτοῖς κοινῶ
 λόγῳ χρησάμενοι Τυρσηνοὶ καὶ Καρχηδόνιοι, πηρὶ ἐκά-
 τεροι ἐξήκοντα. οἱ δὲ Φωκαῖες πληρώσαντες καὶ αὐτοὶ
 τὰ πλοῖα, ἔοντα ἰφίθμον ἐξήκοντα, ἀντίαζον ἐς τὸ Σαρ-
 δόνιον καλούμενον πέλαγος. συμμισγόντων δὲ τῆν να-
 μαχίῃ Καδυμείῃ τις νίκη τοῖσι Φωκαῖεῦσι ἐγένετο· αἰ-
 μὲν γὰρ τεσσεράκοιτά σφι νῆες διεσθάρησαν, αἱ δὲ εἰ-
 κοσι αἰ περιεῦσαι ἴσαν ἄχρηστοι· ἀπεστράφητο γὰρ
 τοῖς ἐμβόλους. καταπλώσαντες δὲ ἐς τῆν Ἀλαλίην ἀνέ-
 λαβον τὰ τέχνῃ καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τῆν ἄλλην κτήσο-
 ὄσην οἰαί τε ἐγίνοντο αἱ νῆες σφι ἄγειν, καὶ ἔπειτα
 ἀπέντες τῆν Κύρνον ἔπλεον ἐς Ρήγιον.

167. Τῶν δὲ διασθαρεισέων νεῶν τοῖς ἀνδρας οἱ τε
 Καρχηδόνιοι καὶ οἱ Τυρσηνοὶ... ἔλαχόν τε αὐτῶν πολλῶ
 πλείους, καὶ τούτους ἐξαγαγόντες κατέλειψαν. μετὰ δὲ
 Ἀγυλλαίοισι πάντα τὰ παριόντα τὸν χώρον ἐν τῷ οἱ
 Φωκαῖες καταλεσθέντες ἐκίατο, ἐγένετο διάστροφα καὶ
 ἔμπηρα καὶ ἀπόπληκτα, ὁμοίως πρόβατα καὶ ὑπόζυγια
 καὶ ἀνθρώποι. οἱ δὲ Ἀγυλλαῖοι ἐς Δελφοὺς ἔπεισαν,

λόμενοι ἀκέσασθαι τὴν ἀμαρτίαν. ἡ δὲ Πυθίη
 εὐχόμενος ποιεῖν τὰ καὶ νῦν οἱ Ἀγυλλαῖοι ἔτι ἐπι-
 εῖουσι· καὶ γὰρ ἐναγίζουσί σφι μεγάλως, καὶ ἀγῶνα
 κενὸν καὶ ἵππικόν ἐπιστάσι. καὶ οὗτοι μὲν τῶν Φω-
 κείων τοιοῦτω μῶρῳ διεχρήσαντο, οἱ δὲ αὐτῶν ἐς τὸ
 ἄγρον καταφυγόντες ἐνθεῦθεν ὀρμεώμενοι, ἐκτίησαντο
 τὴν γῆς τῆς Οἰνωτρῆς ταύτην ἣτις νῦν Ὑέλη καλεῖται.
 ἡσάν δὲ ταύτην πρὸς ἀνδρὸς Ποσειδωνιῆτεω μαθόν-
 τας, ὡς τὸν Κύρνον σφι ἡ Πυθίη ἔχρησε κίσει ἥρων
 τα, ἀλλ' οὐ τὴν νῆσον. Φωκαίης μὲν νυν περὶ τῆς ἐν
 νῆσῳ οὕτω ἔσχε.

168. Πυραπλήσια δὲ τούτοις καὶ Τηῖοι ἐποίησαν·
 ἔτι γὰρ σφεων εἶλε χώματι τὸ τεῖχος Ἀρπαγος,
 πάντες πάντες ἐς τὰ πλοῖα οἴχοντο πλέοντες ἐπὶ τῆς
 νηϊκῆς, καὶ ἐνθεῦτα ἐκίσαν πόλιν Ἀβδηρα, τὴν πρό-
 σος τούτων Κλαζομένιος Τιμήσιος κίσει οὐκ ἀπόνη-
 ῶν ἀλλ' ὑπὸ Θρηῖκων ἐξελασθεὶς τιμᾶς νῦν ὑπὸ Τηῖων
 ἐν Ἀβδήροις ὡς ἥρως ἔχει.

169. Οὗτοι μὲν νυν Ἰώνων μῶνοι τὴν δουλοσύνην
 ἀνεχόμενοι ἐξέλιπον τὰς πατρίδας· οἱ δ' ἄλλοι Ἰω-
 νες, πλὴν Μιλησίων, διὰ μάχης μὲν ἀπικέατο Ἀρπάγω
 ἄπερ οἱ ἐκλιπόντες, καὶ ἄνδρες ἐγένοντο ἀγαθοὶ περὶ
 ἑαυτοῦ ἕκαστος μαχόμενοι, ἐσωθέντες δὲ καὶ
 ἄνθρωποι ἕμενον κατὰ χώραν ἕκαστοι καὶ τὰ ἐπιτασσό-
 μενα ἐπετέλεον. Μιλήσιοι δὲ, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἶ-
 πεναι, ἀντιῶ Κύρῳ ὄρκιον ποιησάμενοι ἡσυχίην ἄγον.
 ἔπειτα δὲ τὸ δεύτερον Ἰωνίη ἐδεδούλωτο. ὡς δὲ τοὺς ἐν
 τῇ νηϊκῇ Ἰωνας ἐχειρώσατο Ἀρπαγος, οἱ τὰς νήσους
 ἄνθρωποι Ἰωνες καταρρώδησαντες ταῦτα σφίας αὐτοὺς
 ἔσχεσαν Κύρῳ.



170. Κεκακωμένων δὲ Ἰώνων καὶ συλλεγομένων οὐδὲν ἤσπον ἐς τὸ Πανιώνιον, πυνθάνομαι γνώμην Βιάντου ἀνδρα Πριηνέα ἀποδέξασθαι Ἴωσι χρησιμωτάτην τῇ εἰ ἐπέθοντο, - παρεῖχε ἂν σφι εὐδαιμονέειν Ἑλλήνων μάλιστα· ὃς ἐκέλευε κοινῶ σιόλω Ἴωνας ἀεθθέντας πλείν ἐς Σαρδῶ, καὶ ἔπειτα πόλιν μίαν κτίζειν πάντων Ἰώνων, καὶ οὕτω ἀπαλλαγθέντας σφέας δουλοσύνην εὐδαιμονήσειν, νήσων τε ἀπασέων μεγίστην νεμομένου καὶ ἄρχοντας ἄλλων· μένουσι δὲ σφι ἐν τῇ Ἰωνίῃ οὐδὲ ἔφη ἐνορᾶν ἐλευθερίην ἔτι ἐσομένην. αὕτη μὲν Βιάντου τοῦ Πριηνέος γνώμη ἐπὶ διεφθαρμένοισι Ἴωσι γενομένη χρησιτὴ δὲ καὶ πρὶν ἢ διαφθαῖναι Ἰωνίην Θάλεω ἀνδρὸς Μιλησίου ἐγένετο, τὸ ἀνεκαθεῖν γένος ἰόντιος Φοινίκος, ὃς ἐκέλευε ἐν βουλευτήριον Ἴωνας ἐκτῆσθαι, τὸ δὲ εἶναι ἐν Τέω (Τέων γὰρ μέσον εἶναι Ἰωνίης), τὰς ἄλλας πόλιας οἰκεομένας μηδὲν ἤσπον νομίζεσθαι, καὶ τάπερ εἰ δῆμοι εἶεν. οὕτω μὲν δὴ σφι γνώμας τοιαύτην ἀπεδέξαντο.

171. Ἀρπαγος δὲ, καταστρεψάμενος Ἰωνίην, ἐποιέει στρατηγίην ἐπὶ Κᾶρας καὶ Καντίους καὶ Λυκίους, ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἴωνας καὶ Αἰολέας. εἰσὶ δὲ τούτων Κᾶρα μὲν ἀπιγμένοι ἐς τὴν ἠπειρον ἐκ τῶν νήσων. τὸ γὰρ παλαιὸν ἰόντες Μίνω τε κατήκροι καὶ καλούμενοι Λελαγες εἶχον τὰς νήσους, φόρον μὲν οὐδένα ὑποτελέοντες ὅσον καὶ ἐγὼ δυνατός εἰμι μακρότατον ἐξικέσθαι ἀκοῆ οἱ δὲ, ὅπως Μίνως δέοιτο, ἐπλήρουν οἱ τὰς νέας. ἄτε δὲ δ Μίνω καταστραμμένου γῆν πολλὴν καὶ εὐτυχέοντος τὸν πολέμου, τὸ Καρικὸν ἦν ἔθνος λογιμώτατον τῶν ἔθνων ἀπάντων κατὰ τοῦτον ἅμα τὸν χρόνον μακροῦ μάλιστα καὶ σφι τριξὰ ἐξευρήματα ἐγένετο, τοῖσι οἱ Ἕλλησι

ήσαντο· καὶ γὰρ ἐπὶ τὰ κράνεα λόφους ἐπιδέσθαι
 χρεῖς εἶσι οἱ καταδέξαντες, καὶ ἐπὶ τὰς ἀσπίδας τὰ ση-
 μεία ποιεῖσθαι, καὶ ὄργανα ἀσπίσι οὗτοι εἶσι οἱ ποιησά-
 ντες· τῶν δὲ ἄνευ ὀράνων ἐφόρεον τὰς ἀσπίδας
 ὄντες, οἵπερ ἐώθεσαν ἀσπίσι χρεῖσθαι, τελαμῶσι σκυ-
 ποῖσι οἰηκίζοντες, περὶ τοῖσι ἀνχέσι τε καὶ τοῖσι ἀρι-
 στροῖσι ὅμοιοι περιχέμενοι. μετὰ δὲ τοὺς Κᾶρας χρόνον
 πικρὸν πολλῷ Δωριεὺς τε καὶ Ἴωνες ἐξανέστησαν ἐκ τῶν
 ἑλλήνων, καὶ οὕτω ἐς τὴν ἡπειρὸν ἀπίκοντο. κατὰ μὲν
 τῶν Κᾶρας οὕτω Κρήτες λέγουσι γενέσθαι· οὐ μέντοι
 οἱ γὰρ ὁμολογέουσι τούτοις οἱ Κᾶρες, ἀλλὰ νομίζουσι
 τοὺς ἐωυτοὺς εἶναι ἀυτόχθονας ἡπειρώτας, καὶ τῷ οὐ-
 νανίᾳ τῷ αὐτῷ αἰεὶ διαχρεωμένους τῷπερ νῦν. ἀπο-
 κνήσει δὲ ἐν Μυλάσοισι Διὸς Καρίου ἱερὸν ἀρχαῖον,
 οἱ Μυσοῖσι μὲν καὶ Λυδοῖσι μέτεστι ὡς κασιγνήτοις
 οἱ τοῖσι Καροῖ· τὸν γὰρ Λυδὸν καὶ τὸν Μυσὸν λέ-
 γουσι εἶναι Καρὸς ἀδελφεούς· τούτοις μὲν δὴ μέτεστι,
 οἱ δὲ ἕτεροι ἄλλου ἔθνους ὁμόγλωσσοι τοῖσι Καροῖ
 ἔγοντο, τούτοις δὲ οὐ μετὰ.

172. Οἱ δὲ Κανῆσιοι ἀυτόχθονες δοκέειν ἐμοὶ εἶσι,
 οἱ μὲντοι ἐκ Κρήτης φασὶ εἶναι. προσκωχώρηκασι δὲ
 ἦσαν μὲν πρὸς τὸ Καρικὸν ἔθνος, ἢ οἱ Κᾶρες πρὸς
 τὸ Καννικόν· τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διακρίναι·
 οἱ μὲντοι δὲ χρέωνται κεχωρισμένοις πολλὸν τῶν τε ἄλ-
 λων ἀνθρώπων καὶ Καρῶν. τοῖσι γὰρ κάλλιστόν ἐστι
 τὴν ἡλικίην τε καὶ φιλότητα ἰλαδὸν συγγίνεσθαι ἐς πό-
 λιν, καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ καὶ παισὶ. ἰδρυθέντων δὲ
 τῶν ἱερῶν ξεινικῶν, μετέπειτα, ὡς σφι ἀπέδοξε, ἔδοξε δὲ
 τοῖσι πατρίοισι μῦθον χρᾶσθαι θεοῖσι, ἐνδύντες τὰ
 ἑλμα ἅπαντες Κανῆσιοι ἠβηδὸν, τύπτοντες δούρασι τὸν



ἡέρα, μέχρι οὐρων τῶν Καλυνδικῶν ἔποντο, καὶ ἔφασαν ἐκβάλλειν τοὺς ξεινικούς θεούς.

173. Καὶ οὗτοι μὲν τρόποισι τοιούτοισι χρέωνται· οἱ δὲ Λύκιοι ἐκ Κρήτης τῶρχαῖον γεγονός· τὴν γὰρ Κρήτην εἶχον τὸ παλαιὸν πᾶσαν βάρβαροι· διενειχθέντων δὲ ἐν Κρήτῃ περὶ τῆς βασιλείης τῶν Εὐρώπης παίδων, Σαρπηδόνοσ τε καὶ Μίνω, ὡς ἐπεκράτησε τῆ σιάσει Μίνωσ, ἐξήλασε αὐτόν τε Σαρπηδόνα καὶ τοὺς σιασίτας αὐτοῦ, οἱ δὲ ἀπωσθέντες ἀπίκοντο τῆς Ἀσίας εἰς γῆν τὴν Μιλνύδα· τὴν γὰρ νῦν Λύκιοι νέμονται, αὐτὸ τὸ παλαιὸν ἦν Μιλνῆς, οἱ δὲ Μιλῆαι τότε Σόλυμοι ἐκαλέοντο. τέως μὲν δὴ αὐτῶν Σαρπηδῶν ἦρχε, οἱ δὲ ἐκαλέοντο τόπερ τε ἠνεύκοντο οὐνομα καὶ νῦν ἔτι καλέονται ὑπὸ τῶν περιοίκων οἱ Λύκιοι, Τερμίλαι· ὡς δὲ ἐξ Ἀθηναίων Λύκος ὁ Πανδίωνος, ἐξελασθὴς καὶ εὔτος ὑπὸ τοῦ ἀδελφεοῦ Αἰγέωσ, ἀπίκετο ἐς τοὺς Τερμίλασ παρὰ Σαρπηδόνα, οὕτω δὴ κατὰ τοῦ Λύκου τὴν ἐπωνυμίην Λύκιοι ἀνὰ χρόνον ἐκλήθησαν. νόμοισι δὲ τὰ μὲν Κρητικοῖσι τὰ δὲ Καρικοῖσι χρέωνται. ἐν δὲ τόδε ἴδιον νενομίκασ καὶ οὐδαμοῖσι ἄλλοισι συμφέρονται ἀνθρώπων· καλεοῦσι ἀπὸ τῶν μητέρων ἐώντους καὶ οὐκ ἀπὸ τῶν πατέρων, εἰρομένου δὲ ἐτέρου τὸν πλησίον τίς εἴη, καταλέξει ἐώντὸν μητρόθεν καὶ τῆσ μητρός ἀνανεμέεται τὸν μητέρας. καὶ ἦν μὲν γὰρ γυνὴ ἀσὴ δούλω συνοικήσῃ γενναῖα τὰ τέκνα νενόμισται· ἦν δὲ ἀνὴρ ἀσὸσ, καὶ ὁ πρῶτοσ αὐτῶν, γυναῖκα ξείνην ἢ παλλακὴν ἔχη, ἄτιμα τὰ τέκνα γίνεσται.

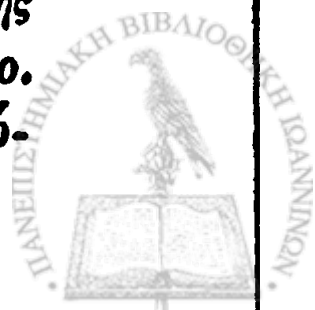
174. Οἱ μὲν νῦν Κᾶρεσ οὐδὲν λαμπρὸν ἔργον ἀποδεξάμενοι ἰδουλώθησαν ὑπὸ Ἀρπάγου, οὔτε αὐτοὶ οὐδὲ Κᾶρεσ ἀποδεξάμενοι οὐδὲν, οὔτε ὅσοι Ἑλλήνων ταύτησ

χώρην οἰκέουσι. οἰκέουσι δὲ καὶ ἄλλοι καὶ Λακεδαι-
 νίων ἄποικοι Κνίδιοι, οἱ τῆς χώρας τῆς σφετέρης τε-
 κριμένης ἐς πόρον, τὸ δὲ Τριόπιον καλεῖται, ἀργμένης
 ἐκ τῆς Χερσονήσου τῆς Βυβασσίας ἐούσης τε πάσης
 Κνιδίης πλὴν ὀλίγης περιώρου (τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς
 πρὸς βορρῆν ἄνεμον ὁ Κεραμεικὸς κόλπος ἀπέργει, τὰ δὲ
 πρὸς νότον ἢ κατὰ Σύμην τε καὶ Ῥόδον θάλασσα),
 ὧν δὲ ὀλίγον τοῦτο, ἔον ὅσον τε ἐπὶ πέντε στιάδια,
 ὠρυσσον οἱ Κνίδιοι ἐν ὅσῳ Ἄρπαγος τὴν Ἰωνίην κατε-
 κριέμετο, βουλόμενοι νῆσον τὴν χώραν ποιῆσαι. ἐντὸς
 πᾶσά σφι ἐγένετο· τῇ γὰρ ἡ Κνιδίη χώρα ἐς τὴν
 ἑξῆς τελυτιᾶ, ταύτῃ ὁ ἰσθμὸς ἐστὶ τὸν ὠρυσσον.
 Ἡ δὲ πολλῇ χειρὶ ἐργαζομένων τῶν Κνιδίων, μᾶλλον
 ἢ τι καὶ θειότερον ἐφαινοντο τιτρώσκεσθαι οἱ ἐργα-
 ζόμενοι τοῦ οἰκότος τὰ τε ἄλλα τοῦ σώματος καὶ μάλι-
 κὰ τὰ περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς, θραυομένης τῆς πέτρας,
 ἔμπον ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους ἐπερησομένους τὸ ἄν-
 ῥοον. ἡ δὲ Πυθίη σφι, ὡς αὐτοὶ Κνίδιοι λέγουσι, χρῆ
 ἀκριμείρῳ τόνῳ τάδε·

Ἴσθμὸν δὲ μὴ πυργοῦτε μῆδ' ὀρύσσετε·
 Ζεὺς γάρ κ' ἔθηκε νῆσον, εἴ γ' ἐβούλετο.

Κνίδιοι μὲν ταῦτα τῆς Πυθίης χρησάσης τοῦ τε ὀρύ-
 κματος ἐπαύσαντο καὶ Ἀρπάγῳ ἐπιόντι σὺν τῷ στρατῷ
 ἀκριμείρῳ σφας αὐτοὺς παρέδοσαν.

175. Ἦσαν δὲ Πηδασεῖς οἰκοῦντες ὑπὲρ Ἀλικαρνησ-
 οῦ μεσόγαιαν, τοῖσι ὅπως τι μέλλοι ἀνεπιτήδευον ἔσθ-
 ηται, αὐτοῖσί τε καὶ τοῖσι περιόικοισι, ἢ ἱερεῖα τῆς
 θρηναίας πώγωνα μέγαν ἴσχει. τρεῖς σφι τοῦτο ἐγένετο.
 οἱ τῶν περὶ Καρλίην ἀνδρῶν μόνοι τε ἀντίσχον χρό-



γον Ἀρπιάγῳ καὶ πρήγματα παρέσχον πλείστα, ὄρα
τειχίσαντες τῷ οὐνομά ἐστι Δίδη.

176. Πηδασίεις μὲν νῦν χρόνῳ ἔξαιρέθησαν· Λύκοι δὲ, ὡς ἐς τὸ Ξάνθιον πεδῖον ἤλασε ὁ Ἀρπαγος τὸ στρατὸν, ὑπεξιόντες καὶ μαχόμενοι ὀλίγοι πρὸς πολλοῦ ἀρετῆς ἀπεδείκνυντο, ἐσσωθέντες δὲ καὶ κατειληθέντες ἐς τὸ ἄστυ συνήλυσαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν τὰς τε γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰ χρήματα καὶ τοὺς οἰκέτας, καὶ ἔπειτα ὑπῆρξαν τὴν ἀκρόπολιν πᾶσαν ταύτην καίεσθαι ταῦτα δὲ ποιήσαντες καὶ σινομούσαντες ὄρκους δεινοῦς ὑπεξεληθόντες ἀπέθανον πάντες Ξάνθιοι μαχόμενοι. τὰ δὲ νῦν Λυκίων φασμένῳ Ξανθίων εἶναι οἱ πολλοὶ, πληθὺν ὀγδώκοντα ἰστικίων, εἰσὶ ἐπήλυδες· αἱ δὲ ὀγδώκοντα ἰστικαὶ αὗται ἔτιχον τηρικαῦτα ἐκδημέουσαι, καὶ οὕτως περιεγέγοντο. τὴν μὲν δὴ Ξάνθον οὕτως ἔσχε ὁ Ἀρπαγος, παραπλησίως δὲ καὶ τὴν Καῦνον ἔσχε· καὶ γὰρ οἱ Καύνιοι τοὺς Λυκίους ἐμιμήσαντο τὰ πλείω.

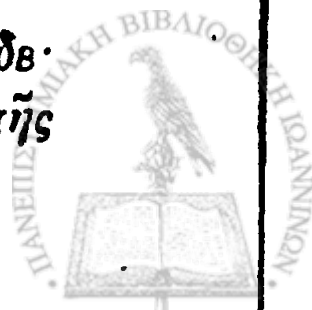
177. ΤΑ μὲν νῦν κάτω τῆς Ἀσίης Ἀρπαγος ἰστικατά ἐποίησε, τὰ δὲ ἄνω αὐτῆς αὐτὸς Κῦρος, πᾶν ἔθνος καταστρεφόμενος καὶ οὐδέν παρῆεις. τὰ μὲν νῦν αὐτῶν πλείω παρήσομεν· τὰ δὲ οἱ παρέσχε πόρον τὸ πλείστον καὶ ἀξιαπηγητότατά ἐστι, τούτων ἐπιμνήσομαι.

178. Κῦρος ἐπεὶ τὰ πάντα τῆς ἡπείρου ὑποχέρι ἐποίησατο, Ἀσσυρίοισι ἐπειθήειτο. τῆς δὲ Ἀσσυρίης ἐστὶ μὲν κού καὶ ἄλλα πόλεις μεγάλα πολλὰ τὸ δὲ ὀνομαστότατον καὶ ἰσχυρότατον, καὶ ἔνθα σφραγίσθη Νίνου ἀναστῆναι γενομένης τὰ βασιλῆϊα κατεστίχθη τὴν ΒΑΒΥΔΩΝ, ἐούσα τοιαύτη δὴ τις πόλις· κίεται ἐν πεδίῳ μεγάλῳ, μέγαθος ἐούσα μέτωπον ἕκαστον εἰκοσὶ καὶ ἑκατὸν σταδίων, ἐούσης τετραγώνου· οὔτοι στάδιον

περιόδου τῆς πόλιος γίνονται συνάπαντες ὀγδώκοντα τετρακόσιοι. τὸ μὲν ἴνν μέγαθος τοσοῦτόν ἐστι τοῦ ποταμοῦ τοῦ Βαβυλωνίου, ἐκεκόσμητο δὲ ὡς οὐδὲν ἄλλο ἔργον· ἔργον τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. τάφρος μὲν πρῶτά μιν βαθεῖα καὶ εὐρέα καὶ πλήη ὕδατος περιέθει· μετὰ δὲ τεῖχος ἀντήκοντα μὲν πηγέων βασιληϊῶν ἔον τὸ εὖρος, ὕψος δὲ ἑκατοσίων πηγέων· ὁ δὲ βασιλῆϊος πήχυς τοῦ μαιρίου τὸ πῆχος μῆζων τρισὶ δακτύλοισι.

179. Δεῖ δὴ με πρὸς τούτοις ἔτι φράσαι ἵνα τὰ ἐκ τῆς τάφρου ἢ γῆ ἀναισιμώθῃ, καὶ τὸ τεῖχος ὄντινα τρώεσθαι ἔργαστο. ὀρύσσοντες ἅμα τὴν τάφρον ἐπλίνθουσαν γῆν τὴν ἐκ τοῦ ὀρύγματος ἐκφερομένην, ἐλκύσαντες πλίνθους ἱκανὰς ὥπτησαν αὐτὰς ἐν καμίνοισι· μετὰ τὸ τέλος χρεώμενοι ἀσφάλτῳ θερμῇ, καὶ διὰ τριήκοντα ἰνῶν πλίνθου ταρσοὺς καλάμων διαστοιβάζοντες, ἔδειξαν πρῶτα μὲν τῆς τάφρου τὰ χεῖλα, δεύτερα δὲ αὐτὸ τεῖχος τὸν αὐτὸν τρόπον. ἐπάνω δὲ τοῦ τεύχεος παρὰ τὰ ἔσχατα οἰκήματα μουνόκωλα ἔδειμαν, τετραμμένα ἀλλήλα· τὸ μέσον δὲ τῶν οἰκημάτων ἔλιπον τεθροῖον περιέλασιν. πύλαι δὲ ἐνεστῆσι πέριξ τοῦ τεύχεος ἑκατόν, χάλκλαι πᾶσαι, καὶ σταθμοὶ τε καὶ ὑπέρθυρα ἑκατόν. ἔστι δὲ ἄλλη πόλις ἀπέχουσα ὀκτὼ ἡμερῶν ἀπὸ Βαβυλώνος· Ἰς οὖνομα αὐτῆς. ἐνθα ἐστὶ ποταμὸς οὐ μέγας· Ἰς καὶ τῷ ποταμῷ τὸ οὖνομα, ἐσβάλλει δὲ οὗτος ἐς τὸν Εὐφράτην ποταμὸν τὸ ῥέειθρον. οὗτος ὧν ὁ Ἰς ποταμὸς ἅμα τῷ ὕδατι θρόμβους ἀσφάλτου παραδιδοῖ πολλούς, ἐνθεν ἢ ἀσφαλτος ἐς τὸ ἐν Βαβυλώνι τεῖχος ἐκομίσθη.

180. Τειχεῖστο μὲν ἴνν ἢ Βαβυλῶν τρώεσθαι· ἔστι δὲ δύο φάρσβα τῆς πόλιος. τὸ γὰρ μέσον αὐτῆς



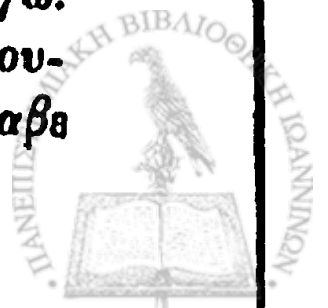
ποταμὸς διέρχεται, τῷ οὐνομά ἐστι Εὐφράτης· ῥέει δὲ ἐξ Ἀρμενίων, ἑὸν μέγας καὶ βαθύς καὶ ταχύς· ἔξισι δὲ οὗτος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. τὸ ὦν δὴ τεῖχος ἑκάτερον τοὺς ἀγκῶνας ἐς τὸν ποταμὸν ἐλήλαται· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου αἰ ἐπικαμπαὶ παρὰ χεῖλος ἑκάτερον τοῦ ποταμοῦ αἵμασιῇ πλίνθων ὀπτέων παρατείνει. τὸ δὲ ἄστυ αὐτὸ, ἔον πλήρες οἰκιέων τριωρόφων τε καὶ τετρωρόφων, κατατέμνεται τὰς ὁδοὺς ἰθείας, τὰς τε ἄλλας καὶ τὰς ἐπικαρσίας τὰς ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἐχούσας. κατὰ δὴ ὦν ἑκάστην ὁδὸν ἐν τῇ αἵμασιῇ τῇ παρὰ τὸν ποταμὸν πυλίδες ἐπῆσαν, ὅσαιπερ αἰ λαῦραι, τοσαῦται ἀριθμόν ἦσαν δὲ καὶ αὐταὶ χάλκεαι, φέρονσαι καὶ αὐταὶ ἐς αὐτὸν τὸν ποταμὸν.

181. Τοῦτο μὲν δὴ τὸ τεῖχος θώρηξ ἐστὶ, ἕτερον δὲ ἔσωθεν τεῖχος [περιθεῖ], οὐ πολλῶ τέω ἀσθενέστερον τοῦ ἑτέρου τεύχεος, στεινότερον δέ. ἐν δὲ φάρσει ἑκατέρω τῆς πόλιος τετελείχιστο ἐν μέσῳ ἐν τῷ μὲν τὰ βασιλῆϊα περιβόλῳ μεγάλῳ τε καὶ ἰσχυρῷ, ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ Διὸς Βήλου ἱερὸν χαλκόπυλον, καὶ ἐς ἐμὲ τοῦτο ἔτι ἔον, δύο σταδίων πάντη ἔον τετράγωνον. ἐν μέσῳ δὲ τοῦ ἱεροῦ πύργος στερεὸς οἰκοδόμηται, σταδίου καὶ τὸ μῆκος καὶ τὸ εὖρος, καὶ ἐπὶ τούτῳ τῷ πύργῳ ἄλλος πύργος ἐπιβέβηκε, καὶ ἕτερος μάλα ἐπὶ τούτῳ, μέχρι οὗ ὀκτώ πύργων. ἀνάβασις δὲ ἐς αὐτοὺς ἔξωθεν κύκλῳ περὶ πάντας τοὺς πύργους ἔχουσα πεποιήται. μεσοῦντι δὲ κού τῆς ἀναβάσιός ἐστι καταγωγὴ τε καὶ θῶκοι ἀμπανστήριοι, ἐν τοῖσι κατίζοντες ἀμπαύονται οἱ ἀναβαίνοντες. ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ πύργῳ νηὸς ἔπεστι μέγας· ἐν δὲ τῷ νηῷ κλίνη μεγάλη κέεται εὐ ἐστρωμένη, καὶ οἱ τρίπεζα παρακίεται χρυσῆ. ἄγαλμα δὲ οὐκ ἔστι οὐδὲν αὐτόθι ἐν-

νημένον, οὐδὲ νύκτα οὐδεὶς ἐναντίζεταί ἄνθρωπον, ὅτι ἡ γυνὴ μόνη τῶν ἐπιχωρίων, τὴν ἂν ὁ θεὸς ἔληται ἐκασίων, ὡς λέγουσι οἱ Χαλδαῖοι ἔοντες ἱερεῖς τούτου τοῦ θεοῦ.

182. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ οὗτοι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, τὸν θεὸν αὐτὸν φοιτᾶν τε ἐς τὸν νηὸν καὶ ἀμπαύτθαι ἐπὶ τῆς κλίνης, κατὰπερ ἐν Θήβησι τῆσι Αἰγυπτίησι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς λέγουσι οἱ Αἰγύπτιοι· καὶ γὰρ ἡ ἐκεῖθι κοιμᾶται ἐν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Θηβαιέος γυνή, μφότεραι δὲ αὐταὶ λέγονται ἀνδρῶν οὐδαμῶν ἐς ὁμιλίην ποιτᾶν· καὶ κατὰπερ ἐν Πατάρουσι τῆς Λυκίης ἡ πρόστασις τοῦ θεοῦ, ἐπεὶ γένηται· οὐ γὰρ ὦν αἰεὶ ἐστι κρηστήριον αὐτόθι· ἐπεὶ δὲ γένηται, τότε ὦν συγκατακλιθῆται τὰς νύκτας ἔσω ἐν τῷ νηῷ.

183. Ἔστι δὲ τοῦ ἐν Βαβυλῶνι ἱεροῦ καὶ ἄλλος κάτω θρόνος, ἐνθα ἄγαλμα μέγα τοῦ Διὸς ἐνὶ κατήμενον χρύσειον, καὶ οἱ τρίπεζα μεγάλη παρακίβηται χρυσέη, καὶ τὸ κάθρον οἱ καὶ ὁ θρόνος χρυσεός ἐστι· καὶ ὡς ἔλεγον οἱ Χαλδαῖοι, ταλάντων ὀκτακασίων χρυσοῦ πεποίηται ταῦτα. ἔξω δὲ τοῦ νηοῦ βωμός ἐστι χρυσεός. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος βωμός μέγας, ὅπου θύεται τὰ τέλα τῶν προβάτων· ἐπὶ γὰρ τοῦ χρυσοῦ βωμοῦ οὐκ ἔξεστι θύειν ὅτι τὴν γαλαθηνὰ μούνα. ἐπὶ δὲ τοῦ μέζονος βωμοῦ καὶ κατακρίβουσι λιβανωτοῦ χίλια τάλαντα ἔτεος· ἐκάστου οἱ Χαλδαῖοι τότε ἐπεὶ τὴν ὀρθὴν ἄγωσι τῷ θεῷ τούτῳ. ἔστι δὲ ἐν τῷ τμήνεϊ τούτῳ ἔτι τὸν χρόνον ἐκείνον καὶ ἀνδρῶν δώδεκα πήχεων, χρυσεός, στερεός· ἐγὼ μὲν μιν οὐκ εἶδον, τὰ δὲ λέγεται ὑπὸ Χαλδαίων, ταῦτα λέγω. τούτῳ τῷ ἀνδριάντι Δαρειός μὲν ὁ Ὑστάσπερος ἐπιβουλεύσας οὐκ εἰόλμησε λαβεῖν, Ξέρξης δὲ ὁ Δαρείου ἔλαβε



καὶ τὸν ἰρία ὑπέπεινε ὑπαγορεύοντα μὴ κινεῖν τὸν ἀνδριάντα. τὸ μὲν δὲ ἰρόν τοῦτο οὕτω κεκόσμηται, ἔστι δὲ καὶ ἴδια ἀναθήματα πολλά.

184. Τῆς δὲ Βαβυλῶνος ταύτης πολλοὶ μὲν κού καὶ ἄλλοι ἐγένοντο βασιλεῖς, τῶν ἐν τοῖσι Ἀσσυρίοισι λόγοισι μνήμην ποιήσομαι, οἳ τὰ τεῖχεά τε ἐπεκόσμησαν καὶ τὰ ἰρία, ἐν δὲ δὴ καὶ γυναῖκες δύο· ἡ μὲν πρότερον ἄρξασα, τῆς ὕστερον γενεῆσι πέντε πρότερον γενομένη, τῆς οὐνομα ἦν Σεμίραμις, αὕτη μὲν ἀπεδέξατο χῶματα ἀπὸ τὸ πεδῖον ἐόντα ἀξιοθέητα· πρότερον δὲ ἐώθεσ ὁ ποταμὸς ἀπὸ τὸ πεδῖον πᾶν πελαγίζειν.

185. Ἢ δὲ δὴ δεύτερον γενομένη ταύτης βασιλεία, τῆς οὐνομα ἦν Νίτωκρις, αὕτη δὲ συνεπιπέση γενομένη τῆς πρότερον ἄρξασης, τοῦτο μὲν μνημόσυνα εἴπετο τὰ ἐγὼ ἀπηγγέλλομαι, τοῦτο δὲ τὴν Μήδων ὀρώσα ἀρχὴν μεγάλην τε καὶ οὐκ ἀπρεμίζουσαν, ἄλλα τε ἀρχιρημένα ἄστυα αὐτοῖσι, ἐν δὲ δὴ καὶ τὴν Νίνον, προεφυλάξατο ὅσα ἐδύνατο μάλιστα. πρῶτα μὲν τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ῥέοντα πρότερον ἰθὺν, ὅς σφι διὰ τῆς πόλιος μέσης ῥέει, τοῦτον ἄνωθεν διώρυγας ὀρύξασα οὕτω δὴ τι ἐποίησεν σχολιόν, ὥστε δὴ τρεῖς ἐς τῶν τινὰ κωμῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσσυρίῃ ἀπικνύεται ῥέων. τῆ δὲ κώμῃ οὐνομά ἐστι, ἐς τὴν ἀπικνύεται ὁ Εὐφράτης, Ἀρδέρικια. καὶ γὰρ οἳ ἂν κομίζωνται ἀπὸ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἐς Βαβυλῶνα, καταπλέοντες ἐς τὸν Εὐφράτην ποταμὸν τρεῖς τε ἐς τὴν αὐτὴν ταύτην κώμην παραγίνονται καὶ ἐν τρισὶ ἡμέρησι. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτο ἐποίησεν, χῶμα δὲ περιέχουσα παρ' ἐκάτερον τοῦ ποταμοῦ τὸ χεῖλος ἀξιὸν θώματος, μέγαθος καὶ ὕψος ὅσον τι ἐστί. κατ' ἐπερθε δὲ πολλοὶ Βαβυλῶνος ὤρυσσεν ἑλντρον λίμνη, ὀλίγον τι πα-

κατείνουσα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, βάθος μὲν ἐς τὸ ὕδωρ
 καὶ ὀρύσσουσα, εὖρος δὲ τὸ περίμετρον αὐτοῦ ποιεῦσα
 ἑξήκονσι τε καὶ τετρακοσίων σταδίων· τὸν δὲ ὀρυσσόμενον
 ἔχουσαν ἐκ τούτου τοῦ ὀρύγματος ἀναισίμου παρὰ τὰ χεῖ-
 ληα τοῦ ποταμοῦ παραχέουσα. ἐπεὶ τε δὲ οἱ ὤρυνκτο,
 λίθους ἀγαγομένη κρηπίδα κύκλῳ περὶ αὐτὴν ἤλασε.
 ἐποίησε δὲ ἀμφοτέρωτα ταῦτα, τὸν τε ποταμὸν σκολιὸν καὶ
 τὸ ὄρυγμα πᾶν ἕλος, ὡς ὃ τε ποταμὸς βραδύτερος εἶη
 περὶ καμπὰς πολλὰς ἀγνόμενος, καὶ οἱ πλόοι ἐῶσι σκο-
 μοὶ ἐς τὴν Βαβυλῶνα, ἐκ τε τῶν πλόων ἐκδέχεται περίο-
 δος τῆς λίμνης μακρῆ. κατὰ τοῦτο δὲ εἰργάζετο τῆς χώ-
 ρης τῆ αἰ τὸ ἐσβολαὶ ἦσαν καὶ τὰ σύντομα τῆς ἐκ Μή-
 δων ὁδοῦ, ἵνα μὴ ἐπιμισγόμενοι οἱ Μῆδοι ἐκμανθάνοιεν
 ἐκ τῆς τὰ πράγματα.

186. Ταῦτα μὲν δὴ ἐκ βάθεος περιεβάλετο, τοῖ-
 σιν δὲ ἐξ αὐτῶν παρενθήκη ἐποιήσατο. τῆς πόλιος
 ἐξουσίας δύο φαρτέων, τοῦ δὲ ποταμοῦ μέσον ἔχοντος,
 ἐπὶ τῶν πρότερον βασιλέων, ὅπως τις ἐθέλοι ἐκ τοῦ ἐτέ-
 ρου φάρσεος ἐς τοῦτερον διαβῆναι, χρῆν πλοίῳ διαβα-
 λῆναι· καὶ ἦν, ὡς ἐγὼ δοκέω, ὑψηλὸν τοῦτο. αὕτη δὲ
 καὶ τοῦτο προεΐδε· ἐπεὶ τε γὰρ ὤρυσσε τὸ ἔλυτρον τῆ
 λίμνης, μνημόσυνον τούδε ἄλλο ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἔργου ἐλί-
 πτω. ἐτάμνετο λίθους περιμήκτας, ὡς δὲ οἱ ἦσαν οἱ
 λίθοι ἐτοιμοὶ καὶ τὸ χωρίον ὀρώρυνκτο, ἐκτρέψασα τοῦ
 ποταμοῦ τὸ ρέεθρον πᾶν ἐς τὸ ὤρυσσε χωρίον, ἐν τῷ
 ἐπίμπλατο τοῦτο, ἐν τούτῳ ἀπεξηρασμένου τοῦ ἀρχαίου
 ρεέθρου, τοῦτο μὲν τὰ χεῖληα τοῦ ποταμοῦ κατὰ τὴν
 πόλιν καὶ τὰς καταβάσιαις τὰς ἐκ τῶν πυλίδων ἐς τὸν
 ποταμὸν φερούσας ἀνοικοδόμησε πλινθοῖσι ὀπιτήσι κατὰ
 τὸν αὐτὸν λόγον τῷ τείχεϊ, τοῦτο δὲ κατὰ μέσην κου



μάλιστα τὴν πόλιν τοῖσι λίθοισι, τοὺς ὠρύξατο, οἰκοδό-
 μεε γέφυραν, δέουσα τοὺς λίθους σιδήρῳ τε καὶ μολύ-
 βδῳ. ἐπιτείνεσκε δὲ ἐπ' αὐτὴν, ὅπως μὲν ἡμέρη γένοιτο
 ξύλα τετράγωνα, ἐπ' ὧν τὴν διάβασιν ἐποιεῦντο οἱ Βα-
 βυλώνιοι· τὰς δὲ νύκτας τὰ ξύλα ταῦτα ἀπαιρέεσκον
 τοῦδε εἵνεκα, ἵνα μὴ διαφροϊτέοντες τὰς νύκτας κλέπτοιεν
 παρ' ἀλλήλων. ὡς δὲ τό τε ὄρυχθὲν λίμνη πλήρης ἐγε-
 γόνεε ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ καὶ τὰ περὶ τὴν γέφυραν ἐκ-
 κόσμητο, τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ἐς τὰ ἀρχαῖα ῥέεθρα
 ἐκ τῆς λίμνης ἐξίγαγε, καὶ οὕτω τὸ ὄρυχθὲν ἔλος γενό-
 μενον ἐς δέον ἐδόκεε γεγονέναι, καὶ τοῖσι πολίτησι γέ-
 φυρα ἦν κατεσκευασμένη.

187. Ἡ δ' αὐτὴ αὕτη βασιλεία καὶ ἀπιάτην τοιήνδε
 τινὰ ἐπιτελεῖσθε. ὑπὲρ τῶν μάλιστα λεωφόρων πυλῶν
 τοῦ ἄστεος τάφον ἐωνιτῆ κατεσκευάσατο μειέωρον ἐπι-
 πολῆς αὐτέων τῶν πυλῶν, ἐνεκόλαψε δὲ ἐς τὸν τάφον
 γράμματα λέγοντα τάδε· Τῶν τις ἐμεῦ ὕστερον γινο-
 μένων Βαβυλώνος βασιλέων ἦν σπαινίσση χρημάτων, ἀνοί-
 ξας τὸν τάφον λαβέτω ὅσοσα βούλεται χρήματα. μὴ
 μέντοι γε μὴ σπαινίσσης γε ἄλλως ἀνοίξῃ· οὐ γὰρ ἄμεινον.
 οὗτος ὁ τάφος ἦν ἀκίνητος μέχρι οὗ ἐς Δαρεῖον περι-
 ἤλθε ἡ βασιλιτῆ. Δαρεῖος δὲ καὶ δεινὸν ἐδόκεε εἶναι
 τῆσι πύλῃσι ταύτησι μηδὲν χρεῖσθαι, καὶ χρημάτων
 κειμένων καὶ αὐτῶν τῶν χρημάτων ἐπικαλεομένων, μὴ οὐ
 λαβεῖν αὐτά. τῆσι δὲ πύλῃσι ταύτησι οὐδὲν ἐχρᾶτο
 τοῦδε εἵνεκα, ὅτι ὑπὲρ κεφαλῆς οἱ ἐγίνετο ὁ νεκρὸς
 διεξελευίνοντι. ἀνοίξας δὲ τὸν τάφον εἶρε χρήματα
 μὲν οὐ, τὸν δὲ νεκρὸν καὶ γράμματα λέγοντα τάδε·
 Εἰ μὴ ἀπληστός τε ἕας χρημάτων καὶ αἰσχροκερδῆς, οἷα

νεκρῶν θήκας ἀνέσχεες. αὕτη μὲν νυν ἡ βασιλεία
μαύτη τις λέγεται γενέσθαι.

188. Ὁ δὲ δὴ Κῦρος ἐπὶ ταύτης τῆς γυναικὸς τὸν
κίθα ἐστρατεύετο, ἔχοντά τε τοῦ πατρὸς τοῦ ἐωυτοῦ
ὄνομα Λαβυνίτου καὶ τὴν Ἀσσυρίων ἀρχὴν. στρα-
τεύεται δὲ δὴ βασιλεὺς ὁ μέγας καὶ σιτίοισι εὖ ἐσκευα-
σμένος ἐξ οἴκου καὶ προβάτοισι, καὶ δὴ καὶ ὕδωρ ἀπὸ
τοῦ Χοάσπεω ποταμοῦ ἅμα ἄγεται τοῦ παρὰ Σοῦσαι-
οντος, τοῦ μόνου πίνει βασιλεὺς καὶ ἄλλου οὐδενὸς
ποταμοῦ. τούτου δὲ τοῦ Χοάσπεω τοῦ ὕδατος ἀπεψη-
μένου πολλὰ κάρτα ἅμαξαι τετράκηνκλοι ἡμιόνειαι κομί-
νισαι ἐν ἀγγείοισι ἀργυρέοισι ἔπονται, ὅπη ἂν ἐλαύνη
ἀσπίοιτε.

189. Ἐπεὶ τε δὲ ὁ Κῦρος πορευόμενος ἐπὶ τὴν Βα-
βυλῶνα ἐγένετο ἐπὶ Γύνδη ποταμῷ, τοῦ αἰ μὲν πηγαὶ ἐν
Κατιγοῖσι οὖρεσι, ῥεῖ δὲ διὰ Λαρδανίων, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς
εὐρον ποταμὸν Τίγγριν, ὁ δὲ παρὰ Ὡπιν πόλιν ῥέων ἐς
τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν ἐκδιδοῖ, τοῦτον δὲ τὸν Γύν-
δην ποταμὸν ὡς διαβαίνειν ἐπειρᾶτο ὁ Κῦρος ἔοντα
κρυσιπέριον, ἐνθαυτὰ οἱ τῶν τις ἱρῶν ἵππων τῶν λευ-
κῶν ὑπὸ ὕβριος ἐσβᾶς ἐς τὸν ποταμὸν διαβαίνειν ἐπει-
ρᾶτο, ὁ δὲ μιν συμψήσας ὑποβρύχιον οἰχώκεν φέρων.
κάρτα τε δὲ ἐχαλέπαινε τῷ ποταμῷ ὁ Κῦρος τοῦτο
ἐβρίσαντι, καὶ οἱ ἐπηπέλιθεσ οὕτω δὴ μιν ἀσθενέα ποιή-
σειν ὥστε τοῦ λοιποῦ καὶ γυναικᾶς μιν εὐπετέως, τὸ
ὄνυ οὐ βρεχούσας, διαβήσεσθαι. μετὰ δὲ τὴν ἀπειλήν
ῥεῖσιν τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνα στρατεύουσιν διαίρες τὴν στρα-
τὴν δίχα, διαλὼν δὲ κατέτεινε σχοινοτενέας ὑποδέξας
κώρυχας ὀγδώκοντα καὶ ἑκατὸν παρ' ἑκάτερον τὸ χεῖλος



τοῦ Γύνδεω τετραμμένας πάντα τρόπον, διατάξας δὲ τὸν στρατὸν ὀρύσσειν ἐκέλευε. οἷα δὲ ὄμιλου πολλοῦ ἐργαζομένου ἦντο μὲν τὸ ἔργον, ὅμως μέντοι τὴν θειρείην πᾶσιν αὐτοῦ ταύτῃ διέτριψαν ἐργαζόμενοι.

190. Ὡς δὲ τὸν Γύνδην ποταμὸν ἐτίσατο Κῦρος ἐς τριηκοσίας καὶ ἑξήκοντά μιν διώρυγας διαλαβῶν, καὶ τὸ δεύτερον ἔαρ ἐπέλαμπε, οὕτω δὴ ἤλανε ἐπὶ τὴν Βαβυλώνα. οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ἐστρατευσάμενοι ἔμενον αὐτόν. εἰεὶ δὲ ἐγένετο θανάτων ἀγχοῦ τῆς πόλιος, συνέβαλόν τε οἱ Βαβυλώνιοι καὶ ἐσσωθέντες τῇ μάχῃ κατελιθίσθησαν ἐς τὸ ἄστυ. οἷα δὲ ἐξεπιστάμενοι ἔτι πρότερον τὸν Κῦρον οὐκ ἀτρεμίζοντα, ἀλλ' ὑρέοντες αὐτὸν παντὶ ἔθνεϊ ὁμοίως ἐπιχειρόντα, προεσάξαντο σιτία ἐτέων κάρτα πολλῶν. ἐνθαῦτα οὔτοι μὲν λόγον εἶχον τῆς πολιορκίης οὐδένα, Κῦρος δὲ ἀπορίῃσι ἐνείχεται ἅτε χρόνου τε ἐγγυνομένου συχνοῦ, ἰσχυτέρω δὲ οὐδὲν τῶν πραγμάτων προκοπιόμενων.

191. Εἴτε δὴ ὦν ἄλλος οἱ ἀπορέοντι ὑπεθήκατο, εἴτε καὶ αὐτὸς ἔμαθε τὸ ποιητέον οἱ ἦν, ἐποίησε δὴ τοιόνδε. τάξας τὴν στρατιὴν ἅπασαν ἐξ ἐμβολῆς τοῦ ποταμοῦ, τῇ ἐς τὴν πόλιν ἐσβάλλει, καὶ ὀπισθε αὐτὴς τῆς πόλιος τάξας ἐτέρους, τῇ ἐξίει ἐκ τῆς πόλιος ὁ ποταμὸς, προεῖπε τῷ στρατῷ, ὅταν διαβατὸν τὸ ῥέθρον ἴδωνται γενόμενον, ἐσιέναι ταύτῃ ἐς τὴν πόλιν. οὕτω τε δὴ τάξας καὶ κατὰ ταῦτα παραινέσας ἀπήλανε αὐτὸς σὺν τῷ ἀρχηγῷ τοῦ στρατοῦ. ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ τὴν λίμνην, τάπερ ἢ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεία ἐποίησε κατὰ τὸν ποταμὸν καὶ κατὰ τὴν λίμνην, ἐποίησε καὶ ὁ Κῦρος ἕτερα τοιαῦτα. τὸν γὰρ ποταμὸν διώρυγι ἐσαγαγὼν ἐς τὴν λίμνην ἰούσαν ἔλος, τὸ ἀρχαῖον ῥέθρον διαβατὸν εἶναι

ποίησε, ὑπονοστήσαντος τοῦ ποταμοῦ. γενομένου δὲ οὗτου τοιούτου, οἱ Πέρσαι οἵπερ ἐτετάχθη ἐπ' αὐτῷ οὕτω κατὰ τὸ ῥέθρον τοῦ Εὐφράτη, ποταμοῦ ὑπονοστικώτος ἀνδρὶ ὡς ἐς μέσον μῆρὸν μάλιστα κη, κατὰ τοῦτο ἐσήϊσαν ἐς τὴν Βαβυλῶνα. εἰ μὲν γὰρ πρὸς τὸν ποταμὸν οἱ Βαβυλώνιοι ἤμαθον τὸ ἐκ τοῦ Κίρου ποιούμενον, οἱ δ' ἂν περιδύοντες τοὺς Πέρσας ἐσελθεῖν ἐς τὴν πόλιν διέφθειραν κάκιστα· κατακληΐσαντες γὰρ ἂν πᾶσας τὰς ἐς τὸν ποταμὸν πηλίδας ἐχούσας καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὰς αἰμασιᾶς ἀναβάντες τὰς παρὰ τὰ χεῖλα τοῦ ποταμοῦ ἐπιλαμένας, ἔλαβον ἂν σφεας ὡς ἐν κύρτη. τῶν δὲ ἐξ ἀπροσδοκίτου σφι παρέστησαν οἱ Πέρσαι. ὑπὸ δὲ μεγάλῃ τῆς πόλιος, ὡς λέγεται ὑπὸ τῶν ταύτη οἰκημένων, τῶν περὶ τὰ ἔσχατα τῆς πόλιος ἐαλωκότων τοὺς τὸ μέσον οἰκέοντας τῶν Βαβυλωνίων οὐ μανθάνειν ἐαλωκότας, ἀλλὰ τυχεῖν γὰρ σφι ἐούσαν ὀρτὴν, χορευεῖν τε τοῦτον τὸν χρόνον καὶ ἐν εὐπαθείησι εἶναι, ἐς ὃ δὴ καὶ τὸ κάρτα ἐπύθοντο. καὶ Βαβυλῶν μὲν οὕτω τότε πρῶτον ἀραιώρητο.

192. Τὴν δὲ δύναμιν τῶν Βαβυλωνίων πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι δηλώσω ὅση τις ἐστὶ, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ ἐς τροφὴν αὐτοῦ τε καὶ τῆς στρατιῆς διαραίρηται, πάρεξ τοῦ φόρου, γῆ πᾶσα ὅσης ἄρχει δώδεκα ὡν μηνῶν ἐόντων ἐς τὸν ἐνιαυτὸν τοὺς τέσσαρας μῆνας τρέφει μιν ἡ Βαβυλωνίη χώρα, τοὺς δὲ ὑκτὼ τῶν μηνῶν ἡ λοιπὴ πᾶσα Ἀσίη. οὕτω τριτημοριὴ ἡ Ἀσσυρίη χώρα τῇ δυνάμει τῆς ἄλλης Ἀσίης. καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς χώρας ταύτης, τὴν οἱ Πέρσαι σατραπήτην καλέουσι, ἐστὶ ἀπασῶν τῶν ἀρχῶν πολλόν τι κρατίστη, ὅκου Τριτανκαίχημ τῷ Ἀρταβάξου ἐκ βασιλείας ἔχοντι τὸν νομὸν τοῦτον



ὄργυριον μὲν προσήει ἐκάστης ἡμέρης ἄρτάβη μεστή· ἡ δὲ ἄρτάβη μέτρον ἔον Περσικόν, χωρέει μεδίμνου Ἀττικῆς πλεῖον χοίριξι τρισὶ Ἀττικῆσι· ἵπποι δὲ οἱ αὐτοῦ ἦσαν ἰδίη, πάρεξ τῶν πολεμιστηρίων, οἱ μὲν ἀναβαίοντες τὰς Θηλείας ὀκτακόσιοι, αἱ δὲ βαινόμεναί ἐξακισχίλια καὶ μύρια· ἀνέβαινε γὰρ ἕκαστος τῶν ἑρσένων τούτων εἴκοσι ἵππους. κτηνῶν δὲ Ἰνδικῶν τοσοῦτο δὴ τι πλῆθος ἐτρέφετο, ὥστε τέσσερες τῶν ἐν τῷ πεδίῳ κῶμαι μεγάλαι, τῶν ἄλλων ἑοῦσαι ἄτελιες, τοῖσι κυσὶ προστειτάχατο σιτία παρέχειν. τοιαῦτα μὲν τῷ ἄρχοντι τῆς Βαβυλῶνος ὑπῆρχε ἑόντα.

193. Ἡ δὲ γῆ τῶν Ἀσσυρίων ὕεται μὲν ὀλίγω, καὶ τὸ ἐκτρέφον τὴν ῥίζαν τοῦ σίτου ἐστὶ τοῦτο· ἀρδόμενον μὲντοι ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀδρύνεται τε τὸ λῆϊον καὶ παραγίνεται ὁ σίτος, οὐ κατὰπερ ἐν Αἰγύπτῳ αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἀναβαίοντος ἐς τὰς ἀρούρας, ἀλλὰ χερσὶ τε καὶ κηλωνῆϊοισι ἀρδόμενος. ἡ γὰρ Βαβυλωνίη χώρα πᾶσα, κατὰπερ ἡ Αἰγυπτία, κατατέμνηται ἐς διώρυχας· καὶ ἡ μέγιστη τῶν διωρύχων ἐστὶ νηρσιπέροτος, πρὸς ἧλιον τετραμμένη τὸν χειμερινόν, ἐσέχει δὲ ἐς ἄλλον ποταμὸν ἐκ τοῦ Εὐφράτεω, ἐς τὸν Τίγριν, παρ' ὃν Νίνος πόλις οἴκητο. ἔστι δὲ χωρίων αὕτη ἀπασέων μακροῦ ἄριστη τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν· τὰ γὰρ δὴ ἄλλα δένδρεα οὐδὲ πειρᾶται ἀρχὴν φέρειν, οὔτε σικεῖν οὔτε ἄμπελον οὔτε ἐλαίην. τὸν δὲ τῆς Δήμητρος καρπὸν ὧδε ἀγαθὴ ἐκφέρειν ἐστὶ, ὥστε ἐπὶ διτκόσια μὲν τὸ παρῖπαν ἀποδίδοι, ἐπεὶ δὲ ἄριστα αὕτη ἐωντῆς ἐνείκη, ἐπὶ τριηκόσια ἐκφέρει. τὰ δὲ φύλλα αὐτόθι τῶν τε πυρῶν καὶ τῶν κριθέων τὸ πλάτος γίνεται τεσσέρων ὑπετέως δακτύλων. ἐκ δὲ κέγχρου καὶ σησάμου ὅσον τι δίν-

ιον μέγαθος γίνεται, ἐξεπιστάμενος μνήμην οὐ ποιήσο-
ται, εὖ εἰδὼς ὅτι τοῖσι μὴ ἀπιγμένοισι ἐς τὴν Βαβυλω-
ν γῶρην καὶ τὰ εἰρημένα καρπῶν ἐχόμενα ἐς ἀπιστήν
πολλὴν ἀπῖκται. χρέωνται δὲ οὐδὲν ἐλαίῳ, ἀλλ' ἐκ τῶν
κησάμων ποιεῦνται. εἰσὶ δὲ σφι φοίνικες πεφυκότες ἀνὰ
πάν τὸ πεδίον, οἱ πλεῦνες αὐτῶν καρποφόροι, ἐκ τῶν καὶ
κίττια καὶ οἶνον καὶ μέλι ποιεῦνται· τοὺς συκέων τρόπον
θεραπεύουσι τὰ τε ἄλλα, καὶ φοινίκων τοὺς ἔρσενας
ἄλληνες καλέουσι, τούτων τὸν καρπὸν περιδέουσι τῆσι
καλινηφόροισι τῶν φοινίκων, ἵνα πεπαλνῆ τε σφι ὁ ψῆν
τὴν βάλανον ἐσδύνων καὶ μὴ ἀπορῥέῃ ὁ καρπὸς τοῦ
φοίνικος· ψῆνας γὰρ δὴ φέρουσι ἐν τῷ καρπῷ οἱ ἔρσεν-
ες, κατὰπερ δὴ οἱ ὄλυνθοι.

194. Τὸ δὲ ἀπάντων θῶμα μέγιστόν μοι ἐστὶ τῶν
αὐτῆ μετὰ γβ αὐτὴν τὴν πόλιν, ἔρχομαι φράσων. τὰ
πλοῖα αὐτοῖσι ἐστὶ τὰ κατὰ τὸν ποταμὸν πορευόμενα ἐς
τὴν Βαβυλῶνα ἔοντα κυκλοτερέα πάντα σκύτινα. ἔπεῖ
ἄρ ἐν τοῖσι Ἀρμενίοισι τοῖσι κατὰπερθε Ἀσσυρίων οἰ-
κιστῶν νομέας ἰτέης ταμόμενοι ποιήσονται, περιτρί-
βουσι τούτοισι διφθέραις στεγαστρίδας ἔξωθεν ἐδάφους
τρόπον, οὕτως πρύμνην ἀποκρίνοντες οὕτως πρῶρην συνά-
νοντες, ἀλλ' ἀσπίδος τρόπον κυκλοτερέα ποιήσαντες καὶ
καλάμης πλήσαντες πᾶν τὸ πλοῖον τοῦτο, ἀπιᾶσι κατὰ
τὸν ποταμὸν φέρεσθαι, φορτίων πλήσαντες· μάλιστα δὲ
ἰκίους φοινικηίου κατάγουσι οἶνον πλείους. ἰθύνεται δὲ
ἐκ τῶν δύο πλήκτρων καὶ δύο ἀνδρῶν ὀρθῶν ἐστεώτων,
καὶ ὁ μὲν ἔσω ἔλκει τὸ πλήκτρον, ὁ δὲ ἔξω ὠθεῖ. ποιέ-
σθαι δὲ καὶ κάρτα μεγάλα ταῦτα τὰ πλοῖα καὶ ἐλάσσω·
ἅ δὲ μέγιστα αὐτῶν καὶ πεντακισχιλίων ταλάντων γόμον
ἔχει. ἐν ἐκάστῳ δὲ πλοῖῳ ὄνος ζωὸς ἔνεστι, ἐν δὲ τοῖσι



μεῖσοι πλείντες. ἔπειν ὧν ἀπύκωνται πλείοντες ἐς τὴν Βαβυλῶνα καὶ διαθύνονται τὸν φόρτον, νομέας μὲν τοῦ πλοίου καὶ τὴν καλάμην πᾶσαν ἀπ' ὧν ἐκτίριξαν, τὰς δὲ διαφθέρας ἐπισάξαντες ἐπὶ τοῖς ὄνοις ἀπελαίνουσιν ἐς τοὺς Ἀρμενίους. ἀπὸ τὸν ποταμὸν γὰρ δὴ οἷα οἷά τε ἔστι πλείν οἷδενὶ τρόπῳ ὑπὸ τάχος τοῦ ποταμοῦ· δια γὰρ ταῦτα καὶ οἷα ἐκ ξύλων ποιεῖνται τὰ πλοῖα, ἀλλ' ἐκ διαφθερέων. ἔπειν δὲ τοῖς ὄνοις ἐλαίνοντες ἀπύκωνται ὀπίσω ἐς τοὺς Ἀρμενίους, ἀλλὰ τρόπῳ τῷ αὐτῷ ποιεῖνται πλοῖα. τὰ μὲν δὴ πλοῖα αὐτοῖσι ἔστι τοιαῦτα.

195. Ἐσθῆτι δὲ τοιῶδε χρέωνται, κισθῶνι ποδηγχεῖ λινέῳ· καὶ ἐπὶ τοῦτον ἄλλον εἰροῖεον κισθῶνα ἐπενδύει καὶ χλανιδιον λεικὸν περιβαλλόμενος, ἐποδήματα ἔχων ἐπιχώρια, παραπλήσια τῆσι Βοιωτίῃσι ἐμβάσι. κομῶντες δὲ τὰς κεφαλὰς μήτρῃσι ἀσαδέονται, μεινχισμένοι πᾶν τὸ σῶμα. σφρηγίδα δ' ἕκαστος ἔχει καὶ σκήπτρον χειροποίητον· ἐπ' ἑκάστῳ δὲ σκήπτρῳ ἔπλεστι πεποιημένον ἢ μῆλον ἢ ῥόδον ἢ κρίνον ἢ αἰετὸς ἢ ἄλλο τι· ἄνευ γὰρ ἐπισήμου οὐ σφι τόμος ἔστι ἔχειν σκήπτρον. αὕτη μὲν δὴ σφι ἄρτισις περὶ τὸ σῶμά ἐστι.

196. Νόμοι δὲ αὐτοῖσι ὧδε κατεστήαται, ὁ μὲν σοφώτατος ὄδε κατὰ γνώμην τὴν ἑμετέστην, τῷ καὶ Ἰλλυριοῖν ἔπειν πυνθάτομαι χρῆσθαι. κατὰ κάμας ἑκάστας ἀπαξ τοῦ ἔτους ἑκάστου ἐποιετο τάδε. ὡς ἂν αἱ παρθέναι γινοῖατο γάμων ἐραῖαι, ταύτας ὅπως σιναγάγοιεν πάσας, ἐς ἓν χωρίον ἐσάγεσκον ἀλίας, πῆριξ δὲ αὐτὰς ἴστατο ὄμιλος ἀνδρῶν· ἀνιστάς δὲ κατὰ μίαν ἑκάστην κῆριξ πωλίεσκα, πρῶτα μὲν τὴν εἰδεστιάτην ἐκ πασῶν· μετὰ δὲ, ὅπως αὕτη εἰροῖσα πολλὸν χρυσίου πρηθείη, ἀλλῆν ἀνεκῆρυσσε, ἢ μετ' ἐκείνην ἴσκα εἰδε-

αἰτή. ἐπωλέοντο δὲ ἐπὶ συνοικίσει. ὅσοι μὲν δὲ ἔσκον
 ῥαΐμονες τῶν Βαβυλωνίων ἐπίγαμοι, ὑπερβάλλοντες
 ἀλλήλους ἐξωνέοντο τὰς καλλιστενούσας· ὅσοι δὲ τοῦ
 ῥήμου ἔσκον ἐπίγαμοι, οὗτοι δὲ εἶδος μὲν οὐδὲν ἐδέοντο
 ῥηστοῦ, οἱ δ' ἂν χρήματά τε καὶ αἰσχίονας παρθένοὺς
 λάμβανον. ὥς γὰρ δὴ διεξέδοι ὁ κήρυξ πωλέων τὰς
 εἰδεσιτάτας τῶν παρθένων, ἀπίστη ἂν τὴν ἀμορφεστά-
 την ἢ εἴ τις αὐτιέων ἔμπηρος ἦν, καὶ ταύτην ἀνεκήρυσσε,
 οἱ δὲ θεοὶ ἐλάχιστον χρυσίον λαβῶν συνοικίειν αὐτῇ, ἐς
 τῷ τὸ ἐλάχιστον ὑπισταμένῳ προσεκέετο· τὸ δὲ ἂν
 χρυσίον ἐγίγνετο ἀπὸ τῶν εἰδειέων παρθένων, καὶ οὕτω
 οἱ εὐμορφοὶ τὰς ἀμόρφους καὶ ἐμπήρους ἐξεδίδοσαν. ἐκ-
 οῦναι δὲ τὴν ἑωυτοῦ θυγατέρα ὅτεω βούλοιοτο ἕκαστος
 οὐκ ἔξην, οὐδὲ ἄνευ ἐγγυητέω ἀπαγαγέσθαι τὴν παρθέ-
 νον προΐμενον, ἀλλ' ἐγγυητὰς χρῆν καταστήσαντα, ἢ μὴν
 συνοικίσειν αὐτῇ, οὕτω ἀπάγεσθαι· εἰ δὲ μὴ συμφε-
 ροῖατο, ἀποφέρειν τὸ χρυσίον ἐκέετο νόμος. ἔξην δὲ καὶ
 εἰς ἄλλης ἐθόντα κώμης τὸν βουλόμενον ὠνέεσθαι. ὁ μὲν
 ἂν κάλλιστος νόμος οὗτός σφι ἦν, οὐ μέντοι νῦν γε
 εἰετέεσε ἰών, ἄλλο δὲ τι ξενήκασι γεωσιτὶ γενέσθαι,
 ἵνα μὴ ἀδικοῖεν αὐτὰς μήδ' ἐς ἑτέραν πόλιν ἄγωνται·
 ἀπὲρ τε γὰρ ἁλόντιες ἐκακώθησαν καὶ οἰκοφθορήθησαν,
 οὐκ ἔστις τις τοῦ δήμου βίου σπανίζων καταπορνεύει τὰ θή-
 ρεα τέχνα.

197. Δεύτερος δὲ σοφίῃ ὅδε ἄλλος σφι νόμος κατα-
 πτήκεε. τοὺς κάμνωντας ἐς τὴν ἀγορὴν ἐκφορέουσι· οὐ
 γὰρ δὴ χρεώνται ἱηροῖσι. προσιώντες ὧν πρὸς τὸν κά-
 μνοντα συμβουλευούσι περὶ τῆς νόσου, εἴ τις καὶ αὐ-
 τὸς τοιοῦτο ἔπαθε, ὁκοῖον ἔχει ὁ κάμνων, ἢ ἄλλον εἶδε
 παθόντα· ταῦτα προσιώντες συμβουλευούσι καὶ παραι-



ρίονσι, ἄσσα αὐτὸς ποιήσας ἐξέφυγε ὁμοίην νοῦσον ἢ ἄλλον εἶδε ἐκφυγόντα. σιγῇ δὲ παρεξελθεῖν τὸν κάμνοντα οὐ σφι ἔξεσι, πρὶν ἢν ἐπειρηται ἦντινα νοῦσον ἔχει.

198. Ταφαὶ δὲ σφι ἐν μέλιτι, Θρηνοὶ δὲ παραπλήσιοι τοῖσι ἐν Αἰγύπτῳ. ὁσάκις δ' ἢν μιχθῆ ἡ γυναικὶ τῆ ἐωντοῦ ἀνὴρ Βαβυλώνιος, περὶ θυμίτημα καταγιζόμενον ἴζει, ἐτέρωθι δὲ ἢ γυνὴ τῶντὸ τοῦτο ποιεῖ. ὄρθρου δὲ γενομένου λούνται καὶ ἀμφότεροι· ἄγγεος γὰρ οὐδενὸς ἄψονται πρὶν ἢν λούσωνται. ταῦτὰ δὲ ταῦτα καὶ Ἀραβιοὶ ποιεῦσι.

199. Ὁ δὲ δὴ αἰσχιστος τῶν νόμων ἐστὶ τοῖσι Βαβυλωνίοισι ὅδε. δεῖ πᾶσαν γυναῖκα ἐπιχωρίην ἰζομένην εἰς ἱρὸν Ἀφροδίτης ἄπαξ ἐν τῇ ζῳῇ μιχθῆναι ἀνδρὶ ξείνῳ. πολλαὶ δὲ καὶ οὐκ ἀξιέμεναι ἀναμίσγεσθαι τῆσι ἄλλησι οἷα πλούτῳ ὑπερφρονέουσαι, ἐπὶ ζευγέων ἐν καμάρησι ἐλάσασαι πρὸς τὸ ἱρὸν ἐστῆσι, θεραπερίῃ δὲ σφι ὄπισθεν ἔπεται πολλή. αἱ δὲ πλεῦνες ποιεῦσι ὧδε· ἐν τεμένει Ἀφροδίτης κατέεται στέφανον περὶ τῆσι κεφαλῆσι ἔχουσαι θώμιγγος πολλαὶ γυναῖκες· αἱ μὲν γὰρ προσέρχονται, αἱ δὲ ἀπέρχονται· σχοινοτενέες δὲ διεξοδοὶ πάντα τρόπον δι' ὧν ἔχουσι διὰ τῶν γυναικῶν, δι' ὧν οἱ ξεῖνοι διεξιόντες ἐκλέγονται. ἐνθα ἐπεὶ ἰζηται γυνή, οὐ πρότερον ἀπαλλάσσεται εἰς τὰ οἰκία, ἢ τίς οἱ ξείνων ἀργύριον ἐμβαλὼν εἰς τὰ γούνατα μιχθῆ ἔξω τοῦ ἱροῦ. ἐμβαλόντα δὲ δεῖ εἰπεῖν τοσόνδε· Ἐπικαλέω· τοι τὴν θεὸν Μύλιττα. Μύλιττα δὲ καλέουσι τὴν Ἀφροδίτην Ἀσσίριοι· τὸ δὲ ἀργύριον μέγαθός ἐστι ὁσονῶν· οὐ γὰρ μὴ ἀπώσεται· οὐ γὰρ οἱ θέμις ἐστὶ· γίνεται γὰρ ἱρὸν τοῦτο τὸ ἀργύριον. τῷ δὲ πρώτῳ ἐμβαλόντι ἔπεται, οὐδὲ ἀποδοκιμᾶ οὐδένα. ἐπεὶ δὲ μιχθῆ, ἀποσιωσαμένη

ἡ θεῶν ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία, καὶ τῶπὸ τούτου
 οὕτω μέγα τί οἱ δώσεις ὡς μιν λάμψαι. ὅσαι μὲν
 ἐν εἰδεός τε ἐπαμμέναι εἰσὶ καὶ μεγάθεος, ταχὺ ἀπαλ-
 λίσσονται, ὅσαι δὲ ἄμορφοι αὐτέων εἰσὶ, χρόνον πολ-
 λὸν προσμένουσι, οὐ δυνάμεναι τὸν νόμον ἐκπλήσαι· καὶ
 ἄρ τριέτεα καὶ τετραίτεα μετεξέτεραι χρόνον μένουσι.
 ἡμαχῆ δὲ καὶ τῆς Κύπρου ἐστὶ παραπλήσιος τούτῳ νόμος.

200. Νόμοι μὲν δὴ τοῖσι Βαβυλωνιοῖσι οὗτοι κατε-
 πέασι· εἰσὶ δὲ αὐτῶν πατριαὶ τρεῖς αἱ οὐδὲν ἄλλο σι-
 εῖονται εἰ μὴ ἰχθῦς μῦνον, τοὺς ἐπεὶ τε ἂν θηρεύσαν-
 τες αὐήνωσι πρὸς ἥλιον, ποιεύσι τὰδε· ἐσβάλλουσι ἐς
 ὕδατον, καὶ λήναντες ὑπέροισι σῶσι διὰ σινδόνης· καὶ ὅς
 ἐν ἂν βούληται αὐτῶν, ἄτε μάζαν μαζύμενος ἔχει, ὁ δὲ
 ἰσχυροῦ τρόπον ὀπτήσας.

201. Ὡς δὲ τῷ Κύρῳ καὶ τοῦτο τὸ ἔθνος κατέρχαι-
 το, ἐπεθύμησε Μασσαγέτας ὑπ' ἐωντῷ ποιήσασθαι.
 ὁ δὲ ἔθνος τοῦτο καὶ μέγα λέγεται εἶναι καὶ ἄλκιμον,
 ἰκνημένον δὲ πρὸς ἡῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς, πέρην τοῦ
 Ἀράξω ποταμοῦ, ἀντίον δὲ Ἰσσηδόνων ἀνδρῶν. εἰσὶ δὲ
 Ἰτίνες καὶ Σκυθικὸν λέγουσι τοῦτο τὸ ἔθνος εἶναι.

202. Ὁ δὲ Ἀράξης λέγεται καὶ μέζων καὶ ἐλάσσων
 εἶναι τοῦ Ἰστροῦ. νήσους δ' ἐν αὐτῷ Λέσβῳ μεγάθει
 παραπλησίας συχνὰς φασὶ εἶναι, ἐν δὲ αὐτῆσι ἀνθρώ-
 πους οἱ σιτέονται μὲν ἕξας τὸ θέρος ὀρύσσοντες παν-
 τοῦτοῦ οἰκίας, καρπούς δὲ ἀπὸ δενδρέων ἐξευρημένους σφι ἐς
 ἰσορροπὴν κατατίθεσθαι ὠραίους, καὶ τούτους σιτέεσθαι
 ἐν χειμερινῇ· ἄλλα δὲ σφι ἐξευρησθαι δένδρα καρ-
 πούς τοιούσδε τινὰς φέροντα, τοὺς ἐπεὶ τε ἂν ἐς ταῦτό
 ἰσχυρῶς καταίθωσι κατὰ ἰλας καὶ πῦρ ἀνακαύσονται· κύκλω πε-



ριζομένους ἐπιβάλλειν ἐπὶ τὸ πῦρ, ὄσφραινομένους δὲ καταγιζομένου τοῦ καρποῦ τοῦ ἐπιβαλλομένου μεθύσκεσθαι τῇ ὕδατι, κατάπερ Ἑλλήνας τῷ οἴνῳ, πλεῖνος δὲ ἐπιβαλλομένου τοῦ καρποῦ μᾶλλον μεθύσκεσθαι, ἐς ὃ ἐς ὄρχησιν τε ἀνίστασθαι καὶ ἐς αἰοιδίην ἀπικνέεσθαι. τούτων μὲν αὕτη λέγεται δίαιτα εἶναι· ὁ δὲ Ἀράξις ποταμὸς ῥεῖ μὲν ἐκ Ματιηῶν, ὅθεν περ ὁ Γίνθης, τὸν ἐς τὰς διώρυχας τὰς ἐξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας διέλαβε ὁ Κύρος, στόμασι δὲ ἐξερεύγεται τεσσαράκοντα, τῶν τὰ πάντα πλὴν ἐνὸς ἐς Ἠλεά τε καὶ τενάγεια ἐκδιδοῖ, ἐν τοῖσι ἀνθρώπους κατοικεῖσθαι λέγουσι ἰχθύς ὡμοῖς σιτεομένους, ἐσθῆτι δὲ νομίζοντας χρᾶσθαι φακίων δέρμασι· τὸ δὲ ἐν τῶν στομάτων τοῦ Ἀράξεω ῥεῖ διὰ καθαροῦ ἐς τὴν Κασπίην θάλασσαν. ἡ δὲ Κασπίη θάλασσα ἐστὶ ἐπ' ἑωπτιῆς, οὐ συμμίσγουσα τῇ ἐτέρῃ θαλάσῃ. τὴν μὲν γὰρ Ἑλλήνες ναπίλλονται πᾶσαν, καὶ ἡ ἔξω στηλέων θάλασσα ἡ Ἀτλαντις καλεομένη καὶ ἡ Ἐρυθρὴ μία τε γῆναι εἶναι.

203. Ἡ δὲ Κασπίη ἐστὶ ἐτέρη ἐπ' ἑωπτιῆς, εἶναι μῆκος μὲν πλόου εἰρησίῃ χρεωμένῳ πεντεκαίδεκα ἡμερίων, εὖρος δὲ, τῇ εὐρυτάτῃ ἐστὶ αὐτῇ ἑωπτιῆς, ὀκτώ ἡμερίων. καὶ τὰ μὲν πρὸς τὴν ἐσπέρην φέροντα τῆς θαλάσσης ταύτης ὁ Καύκασος παρατείνει, ἑὼν οὐρέων καὶ πλῆθει μέγιστον καὶ μεγάλῃ ὑψηλότατον. ἔθνεα δὲ ἀνθρώπων πολλὰ καὶ παντοῖα ἐν ἑωπτιῇ ἔχει ὁ Καύκασος, τὰ πολλὰ πάντα ἀπ' ὕλης ἀγρίης ζῶντα· ἐν τοῖσι καὶ δένδρα φύλλα τοιῆσδε ἰδέσθαι παρεχόμενα εἶναι λέγεται, τὰ τρίβοντάς τε καὶ παραμίσγοντας ὕδαρ ζῶα ἑωπτιῶσι ἐς τὴν ἐσθῆτα ἐγγράφειν· τὰ δὲ ζῶα οὐκ ἐκτλίνεσθαι, ἀλλὰ συγκαταγερῶσθαι τῷ ἄλλῳ εἰρίῳ, κατάπερ ἐνιφανθέντα

ρχήν. μίξιν τε τούτων τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἐμφανέα
κατίπερ τοῖσι προβάτοισι.

204. Τὰ μὲν δὴ πρὸς ἐσπέριν τῆς θαλάσσης ταύτης
ἢς Κασπίης καλεομένης ὁ Κύνκασος ἀπέργει, τὰ δὲ
πρὸς ἠῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα πεδίον ἐκδέχεται πλη-
τος ἄπειρον ἐς ἄποψιν. τοῦ ὧν δὴ πεδίου τοῦ μεγάλου
οὐκ ἐλάχιστην μοῖρην μετέχουσι οἱ Μασσαγέται, ἐπ' οὓς
Κῦρος ἔσχε προθυμίην στρατεύσασθαι. πολλά τε γάρ
μιν καὶ μεγάλα τὰ ἐπαίροντα καὶ ἐποτρύνοντα ἦν,
πρῶτον μὲν ἡ γένεσις, τὸ δοκέειν πλέον τι εἶναι ἀνθρώ-
που, δεύτερα δὲ ἡ εὐτυχία ἡ κατὰ τοὺς πολέμους γενο-
μένη· ὅκη γάρ ἰθύσεις στρατεύσασθαι Κῦρος, ἀμήχα-
ρον ἦν ἐκεῖνο τὸ ἔθνος διαφυγέειν.

205. Ἴην δὲ τοῦ ἀνδρός ἀποθανόντος γυνή τῶν
Μασσαγυτέων βασίλεια· Τόμυρις οἱ ἦν οὖνομα. ταύτην
πέμπων ὁ Κῦρος ἐμνᾶτο τῷ λόγῳ, θέλων γυναῖκα ἦν
ἔχειν. ἡ δὲ Τόμυρις συνιεῖσα οὐκ αὐτήν μιν μνώμενον
ἀλλὰ τὴν Μασσαγυτέων βασιληῆην, ἀπέπειπατο τὴν πρόσο-
δον. Κῦρος δὲ μετὰ τοῦτο, ὡς οἱ δόλω οὐ προεχώρησεν,
ἐλάσας ἐπὶ τὸν Ἀριάξεα ἐποιέετο ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἐπὶ
τοὺς Μασσαγέτας στρατηῆην, γεφύρας τε ζευγνύων ἐπὶ
τοῦ ποταμοῦ διάβασιν τῷ στρατῷ, καὶ πύργους ἐπὶ
πλοίων τῶν διαπορθμευόντων τὸν ποταμὸν οἰκοδομώ-
μενος.

206. Ἐχοντι δὲ οἱ τοῦτον τὸν πόνον πέμπασα ἡ
Τόμυρις κήρυκα ἔλεγε τάδε· Ὡ βασιλεῦ Μήδων, παῦσαι
σπεύδων τὰ σπεύδεις· οὐ γὰρ ἂν εἰδείης εἴ τοι ἐς και-
ρὸν ἔσται ταῦτα τελεύμενα· παυσάμενος δὲ βασιλεὺς
τῶν σεωντοῦ, καὶ ἡμέας ἀνέχου ὀρέων ἄρχοντας τῶν περ
ἄρχομεν. οὐκὼν ἐθελήσεις ὑποθήκησι τησίδω χρέεσθαι,



ἀλλὰ πάντα μᾶλλον ἢ δι' ἡσυχίης εἶναι. σὺ δὲ εἰ μεγά-
 λως προθυμῆσαι Μασσαγετιῶν πειρηθῆναι, φέρε, μόχθον
 μὲν τὸν ἔχεις ζευγνύς τὸν ποταμὸν, ἄφες, σὺ δὲ, ἡμῶν
 ἀναχωρησάντων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν,
 διάβαινε ἐς τὴν ἡμετέραν. εἰ δ' ἡμέας βούλει ἐσδέξα-
 σθαι μᾶλλον ἐς τὴν ὑμετέραν, σὺ τὸντο ποίειε. Ταῦτα
 δὲ ἀκούσας ὁ Κῦρος συνεκάλεσε Περσέων τοὺς πρότους,
 συναγείρας δὲ τούτους ἐς μέσον σφί προστίθεσ τὸ πρῆ-
 γμα, συμβουλευόμενος ὁκότερα ποιέη. τῶν δὲ κατὰ
 τὸντο αἰ γνῶμαι συνεξέππιον, κελυόντων ἐσδέχεσθαι
 Τόμυριν τε καὶ τὸν στρατὸν αὐτῆς ἐς τὴν χώραν.

207. Παρεὼν δὲ καὶ μεμφομένος τὴν γνώμην ταύ-
 την Κροῖσος ὁ Λυδὸς ἀπεδείκνυτο ἐναντίην τῇ προκει-
 μένῃ γνώμῃ λέγων τάδε· ὦ βασιλεῦ, εἶπον μὲν καὶ
 πρότερόν τοι, ὅτι ἐπεὶ με Ζεὺς ἔδωκέ τοι, τὸ ἂν ὄρω
 σφάλμα ἔόν οἴκῃ τῇ σῷ, κατὰ δύναμιν ἀποτρέψειν. τὰ
 δὲ μοι παθήματα, ἔοντα ἀχάριτα, μαθήματα γέγονε. εἰ
 μὲν ἀθάνατος δοκίεις εἶναι καὶ στρατιῆς τοιαύτης ἄρχειν,
 οὐδὲν ἂν εἴη πρῆγμα γνώμας ἐμέ σοι ἀποφαίνεσθαι· εἰ
 δὲ ἔγνωκας, ὅτι ἄνθρωπος καὶ σὺ εἰς καὶ ἐτέρων τοιῶνδε
 ἄρχεις, ἐκεῖνο πρῶτον μάθε, ὡς κύκλος τῶν ἀνθρωπηῶν
 ἐστὶ πρηγμάτων, περιφερόμενος δὲ οὐκ ἔσσι αἰεὶ τοὺς αὐ-
 τοὺς εὐτυχέειν. ἤδη ὦν ἐγὼ γνώμην ἔχω περὶ τοῦ προ-
 κειμένου πρηγματος τὰ ἔμπαλιν ἢ οὗτοι. εἰ γὰρ ἐθελή-
 σομεν ἐσδέχεσθαι τοὺς πολεμίους ἐς τὴν χώραν, ὅδε τοι
 ἐν αὐτῷ κίνδυνος ἐνι. ἐσσωθεῖς μὲν προσκαλλύεις πᾶ-
 σαν τὴν ἀρχήν· δῆλα γὰρ δὴ, ὅτι νικῶντες Μασσαγῆται
 οὐ τὸ ὀπίσω φεύξονται, ἀλλ' ἐπ' ἀρχὰς τὰς σὰς ἔλωσι·
 νικῶν δὲ οὐ νικῆς τοσοῦτον ὅσον εἰ διαβάς ἐς τὴν ἐκεί-
 νων, νικῶν Μασσαγῆτας, ἔποιο φεύγουσι· τὸντο γὰρ

ἀντιθέσω ἐκείνη, ὅτι νικήσας τοὺς ἐναντιομένους ἐλάξεν ἡ δὴ τῆς ἀρχῆς τῆς Τομύριος. χωρὶς τε τοῦ ἀπηγημένου αἰσχρὸν καὶ οὐκ ἀνασχετὸν, Κῦρόν γε τὸν Καμβύσεω γυναικὶ εἵξαντα ὑποχωρῆσαι τῆς χώρας. νῦν ὧν μοι δοκεῖ διαβάντας προελθεῖν ὅσον ἂν ἐκεῖνοι διεξίωσι, ἐνθεῦτεν δὲ τάδ' ἐποιεῦντας πειραῖσθαι ἐκείνων περιγυρῆσθαι. ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, Μασσαγέται εἰσὶ ἀγαθῶν τε Περσικῶν ἀπειροὶ καὶ καλῶν μεγάλων ἀπαθείες· τούτοισι ὧν τοῖσι ἀνδράσι τῶν προβάτων ἀφειδέως πολλὰ κατακόψαντας καὶ σκευάσαντας προθεῖναι ἐν τῷ στραταπέδῳ τῷ ἡμετέρῳ δαῖτα, πρὸς δὲ καὶ κρητῆρας ἀφειδέως οἴνου ἀκρήτου καὶ σιτία παντοῖα· ποιήσαντας δὲ ταῦτα, ὑπολειπομένους τῆς στρατιῆς τὸ φλαυρότατον, τοὺς λοιποὺς αὐτὶς ἐξαναχωρεῖν ἐπὶ τὸν ποταμόν. ἦν γὰρ ἐγὼ γνώμης μὴ ἁμάρτω, κεῖνοι ἰδόμενοι ἀγαθὰ πολλὰ τρέπονται τε πρὸς αὐτὰ, καὶ ἡμῖν τὸ ἐνθεῦτεν λείπεται ἀπόδεξις ἔργων μεγάλων.

208. Γνώμαι μὲν αὐταὶ συνέστασαν. Κῦρος δὲ μετεῖς τὴν προτέραν γνώμην, τὴν Κροίσου δὲ ἐλόμενος, προηγόρευε Τομύρι ἐξαναχωρεῖν ὡς αὐτοῦ διαβησομένου ἐπ' ἐκείνην. ἢ μὲν δὴ ἐξαναχώρες κατὰ ὑπέσχετο πρῶτα· Κῦρος δὲ Κροῖσον ἐς τὰς χεῖρας ἐσθεῖς τῷ ἑωυτοῦ παιδὶ Καμβύσῃ, τῷ περ τὴν βασιληίην ἐδίδου, καὶ πολλὰ ἐντειλόμενός οἱ τιμᾶν τε αὐτὸν καὶ εὖ ποιεῖν, ἦν ἢ διάβασις ἢ ἐπὶ Μασσαγέτας μὴ ὀρθωθῆ, ταῦτα ἐντειλόμενος καὶ ἀποστείλας τούτους ἐς Πέρσας αὐτὸς διέβαινε τὸν ποταμόν καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ.

209. Ἐπεὶ τε δὲ ἐπεραιώθη τὸν Ἀράξα, νυκτὸς ἐπελθούσης εἶδε ὕπνῳ, εὐδῶν ἐν τῶν Μασσαγέτων τῇ χώρῃ, τοιήνδ' ἐδόκεε ὁ Κῦρος ἐν τῷ ὕπνῳ ὄραν τῶν



Ἰστιάσπεος παίδων τὸν πρεσβύτατον ἔχοντα ἐπὶ τῶν ὤμων πτέρυγας, καὶ τουτέων τῇ μὲν τὴν Ἀσίην, τῇ δὲ τὴν Εὐρώπην ἐπισκιάζειν. Ἰστιάσπεϊ δὲ τῷ Ἀρσάμεος, ἔοντι ἀνδρὶ Ἀχαιμενίδῃ, ἦν τῶν παίδων Δαρεῖος πρεσβύτατος, ἔων τότε ἡλικίην ἐς εἴκοσιν κοινὰ μάλιστα ἔτεα, καὶ οὗτος καταλέλειπτο ἐν Πέρσησι· οὐ γὰρ εἶχε καὶ ἡλικίην στρατεῖεσθαι. ἐπεὶ ὦν δὴ ἐξεγέρθη ὁ Κῦρος, ἐδίδου λόγον ἑωντιῷ περὶ τῆς ὄψιος. ὡς δὲ οἱ ἐδόκεε μεγάλη εἶναι ἡ ὄψις, καλέσας Ἰστιάσπεα καὶ ἀπολαβὼν μῦνοι εἶπε· Ἰστιάσπεες, παῖς σὸς ἐπιβουλεύων ἐμοὶ τε καὶ τῇ ἐμῇ ἀρχῇ ἔάλωκε. ὡς δὲ ἀτρεκέως ταῦτα οἶδα, ἐγὼ σημανέω. ἐμεῦ θεοὶ κηδέαται, καὶ μοι πάντα προδεικνύουσι τὰ ἐπιφερόμενα· ἤδη ὦν ἐν τῇ παροιχομένῃ νυκτὶ εὐδῶν εἶδον τῶν σῶν παίδων τὸν πρεσβύτατον ἔχοντα ἐπὶ τῶν ὤμων πτέρυγας, καὶ τουτέων τῇ μὲν τὴν Ἀσίην, τῇ δὲ τὴν Εὐρώπην ἐπισκιάζειν. οὐκ ἔστι μηχανὴ ἀπὸ τῆς ὄψιος ταύτης οὐδεμία τὸ μὴ κεῖνον ἐπιβουλεύειν ἐμοί. σὺ τοίνυν τὴν ταχίστην πορεύεο ὀπίσω ἐς Πέρσας, καὶ ποίεε ὅπως, ἐπειὶ ἐγὼ τὰδε καταστρεψάμενος ἔλθω ἐκεῖ, ὡς μοι καταστήσης τὸν παῖδα ἐς ἔλεγχον.

210. Κῦρος μὲν δοκέων Δαρεῖον οἱ ἐπιβουλεύειν ἔλεγε τὰδε· τῷ δὲ ὁ δαίμων προέφαινε ὡς αὐτὸς μὲν τελευτήσῃν αὐτοῦ ταύτῃ μέλλοι, ἡ δὲ βασιλεῖα αὐτοῦ περιχωρεῖ ἐς Δαρεῖον. ἀμείβεται οἱ δὴ ὦν ὁ Ἰστιάσπης τοῖσδε· ὦ βασιλεῦ, μὴ εἴη ἀνήρ Πέρσης γεγονῶς ὅστις τοι ἐπιβουλεύσει, εἰ δ' ἔστι, ἀπόλοιτο ὡς τάχιστα· ὅς ἀντὶ μὲν δούλων ἐποίησας ἑλευθέρους Πέρσας εἶναι, ἀντὶ δὲ ἄρχεσθαι ὑπὸ ἄλλων ἄρχειν ἁπάντων. εἰ δὲ τίς τοι ὄψις ἀπαγγέλλει παῖδα τὸν ἐμὸν κεώτερα βουλεύειν περὶ σέο, ἐγὼ τοι παραδίδωμι χρῆσθαι αὐτῷ τοῦτο ὅτι

σὺ βούλει. Ὑστάσπης μὲν τούτοισι ἀμειψάμενος καὶ διαβίς τὸν Ἀράξεα ἦϊε ἐς Πέρσας, φυλάξων Κύρω τὸν παῖδα Δαρεῖον.

211. Κῦρος δὲ προελθὼν ἀπὸ τοῦ Ἀράξεω ἡμέρης ὁδὸν ἐποίησεν τὰς Κροίσου ὑποθήκας. μετὰ δὲ ταῦτα, Κύρου τε καὶ Περσέων τοῦ καθαροῦ στρατοῦ ἀπελάσαντος ὀπίσω ἐπὶ τὸν Ἀράξεα, λειψθέντος δὲ τοῦ ἀχρηῖου, ἐπελθοῦσα τῶν Μασσαγυτέων τριτημορὶς τοῦ στρατοῦ τοὺς τε λειψθέντας τῆς Κύρου στρατιῆς ἐφόνευσεν ἀλεξομένους καὶ τὴν προκειμένην ἰδόντες δαῖτα, ὡς χειρώσαντο τοὺς ἐναντίους, κλιθέντες δαίνυντο, πληρωθέντες δὲ φορβῆς καὶ οἴνου εὐδον. οἱ δὲ Πέρσαι ἐπελθόντες πολλοὺς μὲν σφρων ἐφόνευσαν, πολλῶ δ' ἔτι πλεῦνας ἐξώγησαν, καὶ ἄλλους καὶ τὸν τῆς βασιλείης Τομίριος παῖδα, στρατηγέοντα Μασσαγυτέων, τῷ οὐνομα ἦν Σπαργαπίσης.

212. ἼΙ δὲ πυθομένη τὰ τε περὶ τὴν στρατιὴν γεγονότα καὶ τὰ περὶ τὸν παῖδα, πέμπουσα κήρυκα παρὰ Κῦρον ἔλεγε τάδε· Ἄπληστον αἵματος Κῦρος, μηδὲν ἐπαρθῆς τῷ γεγονότι τῷδε πρήγματι, εἰ ἀμπελίνῳ καρπῷ, τῷπερ αὐτοὶ ἐμπιπλάμενοι μαίνεσθε οὕτω ὥστε κατιόντος τοῦ οἴνου ἐς τὸ σῶμα ἐπαναπλώσειν ὑμῖν ἔπεα κακὰ, τοιούτῳ φαρμάκῳ δολώσας ἐκράτησας παιδὸς τοῦ ἐμοῦ, ἀλλ' οὐ μάχῃ κατὰ τὸ καρτερόν. νῦν ὦν μεν εὖ παραινεούσης ὑπόλαβε τὸν λόγον. ἀποδούς μοι τὸν παῖδα ἀπιθι ἐκ τῆσδε τῆς χώρας ἀζήμιος, Μασσαγυτέων τριτημορίδι τοῦ στρατοῦ κατυβρίσας. εἰ δὲ μὴ ταῦτα σὺ ποιήσεις, ἦλιον ἐπόμνυμί τοι τὸν Μασσαγυτέων δεσπότην, ἢ μὴν σε ἐγὼ καὶ ἄπληστον ἔοντα αἵματος κορέσω.

213. Κῦρος μὲν νῦν τῶν ἐπέων οὐδένα τούτων ἀν-



νειχθέντων ἐποιέετο λόγον· ὁ δὲ τῆς βασιλείης Τομύριος παῖς Σπαργαπίσης, ὡς μιν ὃ τε οἶνος ἀνῆκε καὶ ἔμαθε ἵνα ἦν κακοῦ, δεηθεὶς Κύρου ἐκ τῶν δεσμῶν λυθῆναι ἔτυχε, ὡς δὲ ἐλύθη τε τάχιστα καὶ τῶν χειρῶν ἐκράτησε, διεργάζεται ἐωυτόν. καὶ δὴ οὗτος μὲν τρόπῳ τοιούτῳ τελευτᾷ.

214. Τόμυρις δὲ, ὡς οἱ Κῦρος οὐκ ἐσήκουσε, συλλέξασα πᾶσαν τὴν ἐωυτῆς δύναμιν, συνέβαλε Κῦρι. ταύτην τὴν μάχην, ὅσαι δὴ βαρβάρων ἀνδρῶν μάχαι ἐγένοντο, κρίνω ἰσχυροτάτην γενέσθαι, καὶ δὴ καὶ πυνθάνομαι οὕτω τοῦτο γεγόμενον. πρῶτα μὲν γὰρ λέγεται αὐτοὺς διαστάντας ἐς ἀλλήλους τοξεύειν, μετὰ δὲ, ὡς σφί τὰ βέλεα ἐξετετιόξεντο, συμπεσόντας τῆσι αἰχμησὶ τε καὶ τοῖσι ἐγχειριδίοισι συνέχεσθαι. χρόνον τε δὴ ἐπὶ πολλὸν συνεστάναι μαχομένους καὶ οὐδετέρους ἐθέλειν φεύγειν· τέλος δὲ οἱ Μασσαγέται περιεγενέατο· ἢ τε δὴ πολλὴ τῆς Περσικῆς στρατιῆς αὐτοῦ ταύτῃ διεφθάρη, καὶ δὴ καὶ αὐτὸς Κῦρος τελευτᾷ, βασιλεύσας τὰ πάντα ἐνός δέοντα τριήκοντα ἔτεα. ἀσκὸν δὲ πλήσασα αἵματος ἀνθρωπήϊου Τόμυρις ἐδίξητο ἐν τοῖσι τεθνεῶσι τῶν Περσέων τὸν Κῦρον νέκυν, ὡς δὲ εὔρεθ, ἐπανῆκε αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἐς τὸν ἀσκόν· λυμαινομένη δὲ τῷ νεκρῷ ἐπέλεγε τὰδε· Σὺ μὲν ἐμὲ ζώουσάν τε καὶ νικῶσάν σε μάχῃ ἀπώλεσας, παῖδα τὸν ἐμὸν ἐλὼν δόλω· σὲ δ' ἐγὼ κατάπερ ἠπέλησα, αἵματος κορέσω. τὰ μὲν δὴ κατὰ τὴν Κῦρου τελευτῆν τοῦ βίου, πολλῶν λόγων λεγομένων ὅδε μοι ὁ πιθανώτατος εἴρηται.

215. Μασσαγέται δὲ ἐσθῆτά τε ὁμοίην τῇ Σκυθικῇ φορέουσι καὶ δίαιταν ἔχουσι, ἵππῳται δὲ εἰσι καὶ ἀνιπ-
 πῳ (ἀμφοτέρων γὰρ μετέχουσι) καὶ τοξόται τε καὶ

αἰχμοφόροι, σαγάρεις νομίζοντες ἔχειν. χρυσῷ δὲ καὶ χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται· ὅσα μὲν γὰρ ἐς αἰχμᾶς καὶ ἄρδεις καὶ σαγάρεις, χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται, ὅσα δὲ περὶ κεφαλὴν καὶ ζωστήρας καὶ μασχαλιστήρας, χρυσῷ κοσμέονται. ὡς δ' αὐτως τῶν ἵππων τὰ μὲν περὶ τὰ στέρνα χαλκίους θώρηκας περιβάλλουσι, τὰ δὲ περὶ τοὺς χαλινούς καὶ στόμια καὶ φάλαρα χρυσῷ. σιδήρῳ δὲ οὐδ' ἀργύρῳ χρέωνται οὐδέν· οὐδὲ γὰρ οὐδέ σφι ἐστι ἐν τῇ χώρῃ, ὁ δὲ χρυσὸς καὶ ὁ χαλκὸς ἄπλετος.

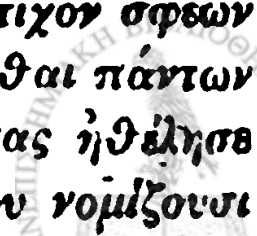
216. Νόμοισι δὲ χρέωνται τοιοῖσδε· γυναῖκα μὲν γαμίει ἕκαστος, ταύτησι δὲ ἐπὶ κοινὰ χρέωνται. τὸ γὰρ Σκύθας φασὶ Ἕλληνας ποιεῖν, οὐ Σκύθαι εἰσὶ οἱ ποιέοντες ἀλλὰ Μασσαγέται· τῆς γὰρ ἐπιθυμήσει γυναικὸς Μασσαγέτης ἀνὴρ, τὸν φαρετρεῶνα ἀποκρεμάσας πρὸ τῆς ἀμάξης μίσγεται ἀδεῶς. οὐρος δὲ ἡλικίης σφι προκίβεται ἄλλος μὲν οὐδεὶς· ἐπεὶ δὲ γέρον γένηται κάρτα, οἱ προσήκοντές οἱ πάντες συνελθόντες θύουσί μιν, καὶ ἄλλα πρόβυτα ἅμα αὐτῷ, ἐψήσαντες δὲ τὰ κρέα κατευχέονται. ταῦτα μὲν τὰ ὀλβιώτατά σφι νενομίσται, τὸν δὲ νόσῳ τελευτήσαντα οὐ κατασιτέονται, ἀλλὰ γῆ κρύπτουσι, συμφορὴν ποιούμενοι ὅτι οὐκ ἔκβητο ἐς τὸ τυθῆναι. σπείρουσι δὲ οὐδέν, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων ζώουσι καὶ ἰχθύων· οἱ δὲ ἄφθονοί σφι ἐκ τοῦ Ἀράξω ποταμοῦ παραγίνονται· γαλακτοπόται δὲ εἰσι. θεῶν δὲ μῦνον ἥλιον σέβονται, τῷ θύουσι ἵππους. νόμος δὲ οὗτος τῆς θυσίης· τῶν θεῶν τῷ ταχίστῳ πάντων τῶν θυητῶν τὸ τάχιστον δατέονται.



ΗΡΟΔΟΤΟΥ
ΤΟΥ
ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ · ΙΣΤΟΡΙΩΝ
ΔΕΥΤΕΡΗ
ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΚΛΕΙΩ.

ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ Κύρου παρέλαβε τὴν βασιληΐην Καμβύσης, Κύρου ἐὼν παῖς καὶ Κασσανδάνης τῆς Φαρνάσπεω θυγατρὸς, τῆς προαποθανούσης Κυρος αὐτὸς τε μέγα πένθος ἐποιήσατο καὶ τοῖσι ἄλλοισι προεῖπε πᾶσι τῶν ἤρχε, πένθος ποιέεσθαι. ταύτης δὲ τῆς γυναικὸς ἐὼν παῖς καὶ Κύρου Καμβύσης Ἰωνας μὲν καὶ Αἰολέας ὡς δούλους πατριῶους ἐόντας ἐνόμιζε, ἐπὶ δὲ Αἴγυπτον ἐποιέστω στρατηλασίην, ἄλλους τε παραλαβῶν τῶν ἤρχε, καὶ δὴ καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐπεκράτες.

2. Οἱ δὲ Αἴγύπτιοι, πρὶν μὲν ἢ Ψαμμίτιχον σφεῶν βασιλεῦσαι, ἐνόμιζον ἐωντοῦς πρώτους γενέσθαι πάντων ἀνθρώπων· ἐπειδὴ δὲ Ψαμμίτιχος βασιλεύσας ἠθάλησε εἰδέναι οἵτινες γενοῖατο πρώτοι, ἀπὸ τούτου νομίζουσι



Φρύγας προτέρους γενέσθαι ἑωυτῶν, τῶν δὲ ἄλλων ἑωυ-
 τούς. Ψαμμίτιχος δὲ ὡς οὐκ ἐδύνατο πυνθανόμενος
 τόρον οὐδένα τούτου ἀνευρεῖν, οἷ γενοῖατο πρῶτοι ἄν-
 θρώπων, ἐπιτεχνῶνται τοιόνδε. παῖδια δύο νεογνὰ ἄν-
 θρώπων τῶν ἐπιτυχόντων διδοῖ ποιμένι τρέφειν ἐς τὰ
 τοῖμνια τροφήν τινα τοιήνδε, ἐντειλάμενος μηδένα ἀντίον
 κῦτῶν μηδεμίαν φωνὴν ἰέναι, ἐν στέγῃ δὲ ἐρήμῃ ἐπὶ ἑωυ-
 τῶν κίεσθαι αὐτὰ, καὶ τὴν ὄρην ἐπαγινέειν σφι αἰγας,
 πλήσαντα δὲ τοῦ γάλακτος τὰλλα διαπρήσσεσθαι. ταῦτα
 ἔποιεε τε καὶ ἐνετέλλετο ὁ Ψαμμίτιχος θέλων ἀκούσαι
 τῶν παιδίων, ἀπαλλαχθέντων τῶν ἀσήμεων κινιζημάτων,
 ἢντινα φωνὴν ῥήξουσι πρώτην. τάπερ ὧν καὶ ἐγένετο·
 εἰς γὰρ διέτης χρόνος ἐγεγόνεε ταῦτα τῷ ποιμένι πρήσ-
 μοντι, ἀνοίγοντι τὴν θύρην καὶ ἐσιόντι τὰ παῖδια ἀμφό-
 ρα προσπίπτοντα βεκὸς ἐφώνεον, ὀρέγοντα τὰς χεῖρας.
 ἃ μὲν δὴ πρῶτα ἀκούσας ἤσυχος ἦν ὁ ποιμὴν· ὡς δὲ
 πολλὰκι φοιτέοντι καὶ ἐπιμελομένῳ πολλὸν ἦν τοῦτο τὸ
 ἔπος, οὕτω δὴ σημήνας τῷ δεσπότῃ ἤγαγε τὰ παῖδια
 ελεύσαντος ἐς ὄψιν τὴν ἐκείνου. ἀκούσας δὲ καὶ αὐτὸς
 ὁ Ψαμμίτιχος ἐπυνθάνετο, οἵτινες ἀνθρώπων βεκὸς τι
 καλέουσι, πυνθανόμενος δὲ εὖρισκε Φρύγας καλέοντας
 ὄν ἄρτον. οὕτω συνχωρήσαν Λιγύπτιοι καὶ τοιοῦτοι
 ταθμησάμενοι πρήγματι, τοὺς Φρύγας πρεσβυτέρους
 εἶναι ἑωυτῶν.

3. Ὡδε μὲν γενέσθαι τῶν ἱρέων τοῦ Ἥφαίστου ἐν
 Μέμφι ἤκουον· Ἕλληνες δὲ λέγουσι ἄλλα τε μάταια πολ-
 λὰ καὶ ὡς γυναικῶν τὰς γλώσσας ὁ Ψαμμίτιχος ἑκταμῶν
 τὴν δίαιταν οὕτως ἐποιήσατο τῶν παιδίων παρὰ ταύτησι
 ἤσισι γυναιξί. κατὰ μὲν δὴ τὴν τροφήν τῶν παιδίων το-
 αῦτα ἔλεγον· ἤκουσα δὲ καὶ ἄλλα ἐν Μέμφι, ἐλθὼν ἐς



λόγους τοῖσι ἱερεῦσι τοῦ Ἥφαιστου. καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας τε καὶ ἐς Ἡλίου πόλιν αὐτῶν τούτων εἵνεκεν ἐτραπόμην, ἐθέλων εἰδέναι εἰ συμβήσονται τοῖσι λόγοισι τοῖσι ἐν Μέμφι· οἱ γὰρ Ἡλίου πολῖται λέγονται Αἰγυπτίων εἶναι λογιώτατοι. τὰ μὲν νῦν θεῖα τῶν ἀπηγημάτων οἷα ἦκουον, οὐκ εἰμι πρόθυμος ἐξηγέσθαι, ἔξω ἢ τὰ οὐνόματα αὐτῶν μόνον, νομίζων πάντας ἀνθρώπους ἴσον περὶ αὐτῶν ἐπίστασθαι· τὰ δ' ἂν ἐπιμνησθῶ αὐτῶν, ὑπὸ τοῦ λόγου ἐξαναγκασζόμενος ἐπιμνησθήσομαι.

4. Ὅσα δὲ ἀνθρωπῆια πράγματα, ὧδε ἔλεγον ὁμολογέοντες σφίσι, πρώτους Αἰγυπτίους ἀνθρώπων ἀπάντων ἐξευρέειν τὸν ἐνιαυτὸν, δώδεκα μέρεα δασαμένους τῶν ὥρέων ἐς αὐτόν. ταῦτα δὲ ἐξευρέειν ἐκ τῶν ἀστρῶν ἔλεγον. ἄγουσι δὲ τοσῶδε σοφώτερον Ἑλλήνων, ἐμοὶ δοκέειν, ὅσῳ Ἕλληνας μὲν διὰ τρίτου ἔτεος ἐμβόλιμον ἐπεμβάλλουσι τῶν ὥρέων εἵνεκεν, Αἰγύπτιοι δὲ τριτηκοντημέρους ἄγοντες τοὺς δώδεκα μῆνας, ἐπάγουσι ἀνὰ πᾶν ἔτος πέντε ἡμέρας πάρεξ τοῦ ἀριθμοῦ, καὶ σφι ὁ κύκλος τῶν ὥρέων ἐς πᾶντὸ περιῶν παραγίνεται. δώδεκά τε θεῶν ἐπωνυμίας ἔλεγον πρώτους Αἰγυπτίους νομίσαι καὶ Ἕλληνας παρὰ σφέων ἀναλαβεῖν, βωμούς τε καὶ ἀγάλματα καὶ νηοὺς θεοῖσι ἀπονεῖμαι σφέας πρώτους καὶ ζῶια ἐν λίθοισι ἐγγλύψαι. καὶ τούτων μὲν νῦν τὰ πλείω ἔργα ἐδήλουν οὕτω γενόμενα· βασιλεῦσαι δὲ πρῶτον Αἰγύπτου ἀνθρώπων ἔλεγον Μῆνα. ἐπὶ τούτου, πλὴν τοῦ Θηβαϊκοῦ νομοῦ, πᾶσαν Αἰγυπτίον εἶναι ἔλος καὶ αὐτῆς εἶναι οὐδὲν ὑπερέχον τῶν νῦν ἔνερθα λίμνης τῆς Μοίριος ἰόντων, ἐς τὴν ἀνάπλους ἀπὸ θαλάσσης ἑπτὰ ἡμερῶν ἐστὶν ἔσθ' ἀπὸ τὸν ποταμόν.

5. Καὶ εὖ μοι ἐδόκεον λέγειν περὶ τῆς χώρας· δηλοῦ

ἤδη καὶ μὴ προακούσαντι, ἰδόντι δὲ, ὅστις γε σύνεσιν
 ἔχει, ὅτι Αἴγυπτος, ἐς τὴν Ἑλληνες ναυίλλονται, ἔστι
 ἡγυπτίοισι ἐπίκτητός τε γῆ καὶ δῶρον τοῦ ποταμοῦ,
 ἡ δὲ τὰ κατύπερθε ἔτι τῆς λίμνης ταύτης μέχρι τριῶν
 κερῶν πλόου, τῆς περὶ ἐκεῖνοι οὐδὲν ἔτι τοιόνδε ἔλεγον,
 οὐδὲν ἄλλο τι δ' ἕτερον τοιοῦτον. Αἰγύπτου γὰρ φύσις τῆς χώρας
 οὕτως ἐστὶ τοιήδε. πρῶτα μὲν προσπλέων, ἔτι καὶ ἡμέρης δρό-
 νον ἀπέχων ἀπὸ γῆς, κατεῖς καταπειρητηρίην πηλὸν τε
 αἰσῆσι καὶ ἐν ἑνδεκα ὀργυίησι ἔσθαι. τοῦτο μὲν ἐπὶ
 τοῦτο δηλοῖ πρόχυσιν τῆς γῆς ἐοῦσαν.

6. Αὐτῆς δὲ τῆς Αἰγύπτου ἐστὶ μῆκος τὸ παρὰ θά-
 λασσαν ἐξήκοντα σχοῖνοι, κατὰ ἡμέρας διαιρέομεν εἶναι
 Αἴγυπτον ἀπὸ τοῦ Πλινθινῆτεω κόλπου μέχρι Σερβωνί-
 δος λίμνης, παρ' ἣν τὸ Κάσιον ὄρος τείνει· ταύτης ὡν
 οὐκ οἶ ἐξήκοντα σχοῖνοί εἰσι. ὅσοι μὲν γὰρ γεωπεῖναί
 εἰσι ἀνθρώπων, ὀργυίησι μεμετρήκασιν τὴν χώραν, ὅσοι
 ἡσσαν γεωπεῖναι, σταδίοισι, οἱ δὲ πολλὴν ἔχουσι, πα-
 ρασάγγησι, οἱ δὲ ἀφθονον λίην, σχοίνοισι. δύναται δὲ
 μὲν παρὰ θάλασσαν τριήκοντα στάδια, ὁ δὲ σχοῖνος ἑκα-
 τὸς, μέτρον ἔὼν Αἰγύπτου, ἐξήκοντα στάδια. οὕτως ἂν
 ἦσαν Αἰγύπτου στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τρισχίλιοι τὸ
 παρὰ θάλασσαν.

7. Ἐνθεῦτεν μὲν καὶ μέχρι Ἡλίου πόλιος ἐς τὴν με-
 γαλαιάν ἐστι εὐρέα Αἴγυπτος, ἐοῦσα πᾶσα ὑπὲρ τε καὶ
 ὑπὸ καὶ ἰλύς. ἔστι δὲ ὁδὸς ἐς τὴν Ἡλίου πόλιν ἀπὸ
 ἀλάσσης ἄνω ἰόντι παραπλησίη τὸ μῆκος τῆ ἕξ Ἀθη-
 νῶν ὁδῶ τῆ ἀπὸ τῶν δωδέκα θεῶν τοῦ βωμοῦ φερού-
 ντων ἕς τε Πίσαν καὶ ἐπὶ τὸν νηὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμ-
 πίου. μικρόν τι τὸ διάφορον εὐροί τις ἂν λογιζόμενος
 τῶν ὁδῶν τουτέων, τὸ μὴ ἴσας μῆκος εἶναι, οὐ πλέον



πεντεκαίδεκα σταδίων· ἡ μὲν γὰρ ἐς Πίσαν ἐξ Ἀθηναίων καταδεῖ πεντεκαίδεκα σταδίων ὡς μὴ εἶναι πεντακοσίω καὶ χιλίων, ἡ δὲ ἐς Ἡλίου πόλιν ἀπὸ θαλάσσης πληροῦ ἐς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον.

8. Ἀπὸ δὲ Ἡλίου πόλιος ἄνω ἰόντι στεινή ἐστι Αἴγυπτος. τῇ μὲν γὰρ τῆς Ἀραβίης ὄρος παριτέταται φέρον ἀπὸ ἄρκτου πρὸς μεσαμβρίης τε καὶ νότου, αἰετῶν ἄνω τείνον ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν, ἐν τῷ αἰετοτομίαι ἔνεισι αἰετῶν ἐς τὰς πυραμίδας κατατμηθεῖσαι τὰς ἐν Μέμφι. ταύτη μὲν λιγὸν ἀνακίμπτει ἐπὶ τὰ εἶρηται τὸ ὄρος· τῇ δὲ αὐτὸ ἑαυτοῦ ἐστὶ μακρότατον, ὡς ἐγὼ ἐπιτησανόμην, δύο μηνῶν αὐτὸ εἶναι τῆς ὁδοῦ ἀπὸ ἡοῦς πρὸς ἑσπέρην, τὰ δὲ πρὸς τὴν ἡῶν λιβατωτοφόρα αὐτοῦ τὰ τέρματα εἶναι. τοῦτο μὲν νῦν τὸ ὄρος τοιοῦτο ἐστὶ, τὸ δὲ πρὸς Λιβύης τῆς Αἰγύπτου ὄρος ἄλλο πέτρινον τείνει, ἐν τῷ αἰετοπυραμίδες ἔνεισι ψάμμοι κατειλημένον, τεταμένον τὸν αὐτὸν τρόπον τὸ καὶ τοῦ Ἀραβίου τὰ πρὸς μεσαμβρίην φέροντα. τὸ ὡς δὴ ἀπὸ Ἡλίου πόλιος οὐκέτι πολλὸν χωρίον ὡς εἶναι Αἰγύπτου, ἀλλ' ὅσον τε ἡμερέων τεσσέρων ἀναπλόου στεινή ἐστὶ Αἰγυπτος ἐοῦσα. τῶν δὲ οὐρέων τῶν εἰρημένων τὸ μεταξὺ πεδιάς μὲν γῆ, στάδιοι δὲ μάλιστα ἐδόχεός μοι εἶναι, τῇ στεινότατόν ἐστι, διτκοσίων οὐ πλείους ἐστὶ τοῦ Ἀραβίου οὐρεος ἐς τὸ Λιβυκὸν καλούμενον. τὸ δὲ ἐνθεῦτεν αὐτῆς εὐρέα Αἰγυπτός ἐστι.

9. Πέραν μὲν νῦν ἡ χώρα αὕτη οὕτω· ἀπὸ δὲ Ἡλίου πόλιος ἐς Θήβας ἐστὶ ἀνάπλοος ἐννέα ἡμερέων στάδιοι δὲ τῆς ὁδοῦ ἐξήκοντα καὶ ὀκτακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι, σχολίων ἑνὸς καὶ ὀγδώκοντα ἑόντων. οὕτως σιντιθήμενοι στάδιοι Αἰγύπτου τὸ μὲν παρὰ θάλασσαν

ἡ μοι καὶ πρότερον δεδήλωται ὅτι ἑξακοσίων τέ ἐστι
 σταδίων καὶ τρισχιλίων, ὅσον δέ τι ἀπὸ θαλάσσης ἐς
 ἰσόγειαν μέχρι Θιβέων ἐστὶ, σημανέω· στάδιοι γάρ
 τι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακισχίλιοι. τὸ δὲ ἀπὸ Θη-
 κων ἐς Ἐλεφαντίνην καλεομένην πόλιν στάδιοι χίλιοι καὶ
 τετακόσιοι εἰσι.

10. Ταύτης ὦν τῆς χώρας τῆς εἰρημένης ἢ πολλῆ,
 ἡ γὰρ οἱ ἱερεῖς ἔλεγον, ἐδόκεε καὶ αὐτῷ μοι εἶναι ἐπί-
 κτητος Αἰγυπτίοισι. τῶν γὰρ οὐρέων τῶν εἰρημένων τῶν
 πρὸ Μέρφιν πόλιν κειμένων τὸ μεταξὺ ἐφαίνετό μοι
 ὡς καὶ κοτὴ κόλπος θαλάσσης, ὡσπερ γὰρ τὰ περὶ Ἴλιον καὶ
 Ἐρυθράν καὶ Ἐφεσόν τε καὶ Μαιάνδρου πεδίον, ὡστε
 εἶναι μικρὰ ταῦτα μεγάλοισι συμβαλέειν· τῶν γὰρ
 εἰς ταῦτα τὰ χωρία προσχυσάντων ποταμῶν ἐνὶ τῶν στο-
 μῶν τοῦ Νεῖλου, ἕντιος πενταστόμου, οὐδεὶς αὐτῶν
 ἀλλήθεος πέρι ἄξιος συμβληθῆναι ἐστὶ. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι
 ποταμοὶ οὐ κατὰ τὸν Νεῖλον ἕντες μεγάλα, οἵτινες
 ἡ γὰρ ἀποδεξάμενοι μεγάλα εἰσὶ· τῶν ἐγὼ φράσαι ἔχω
 ἰσχυρόματα καὶ ἄλλων καὶ οὐκ ἠκιστα Ἀχελώου, ὃς ῥέων
 ἐκ Ἀκαρνανῆς καὶ ἐξίεις ἐς θάλασσαν τῶν Ἐχινάδων
 ἰσχυρῶν τὰς ἡμίσεας ἤδη ἠπειρον πεποίηκε.

11. Ἔστι δὲ τῆς Ἀραβίης χώρας, Αἰγύπτου δὲ οὐ
 μακρόσω, κόλπος θαλάσσης ἐσέχων ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς κα-
 τὰ τὴν εἰρημένης θαλάσσης, μακρὸς οὕτω δὴ τι καὶ στενὸς ὡς
 ἡ γὰρ φράσων· μήκος μὲν πλόου, ἀρξαμένῳ ἐκ μυχοῦ
 ἐκπλῶσαι ἐς τὴν εὐρέην θάλασσαν, ἡμέραι ἀναισιμοῦν-
 ται τεσσαράκοντα εἰρησὶν χρεωμένῳ· εὐρος δὲ, τῇ εὐρύ-
 ατος ἐστὶ ὁ κόλπος, ἡμισυ ἡμέρης πλόου. ῥηχλή δ' ἐν
 αὐτῷ καὶ ἄμπωτις ἡνὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. ἕτερον
 οἰοῦτον κόλπον καὶ τὴν Αἰγύπτου δοκέω γενέσθαι κου,



τὸν μὲν, ἐκ τῆς βορρῆϊς θαλάσσης κόλπον ἐσέχοντα ἐπὶ Αἰθιοπίης, τὸν δὲ Ἀράβιον, τὸν ἔρχομαι λέξων, ἐκ τῆς νοτίης φέροντα ἐπὶ Συρίης, σχεδὸν μὲν ἀλλήλοισι συντετραίνοντα τοὺς μυχοὺς, ὀλίγον δὲ τι παραλλάσσοντα τῆς χώρας. εἰ ὦν ἐθέλῃσει ἐκτρέψαι τὸ ῥέθρον ὁ Νεῖλος ἐς τοῦτον τὸν Ἀράβιον κόλπον, τί μιν κωλίει ῥέοιτος τούτου ἐκχωσθῆναι ἐντὸς γε δισμυρίων ἐτέων; ἐγὼ μὲν γάρ ἔλομαι γε καὶ μυρίων ἐντὸς χωσθῆναι ἂν· κοῦ γὰρ δὴ ἐν τῷ προαναισιμῶμένῳ χρόνῳ πρότερον ἢ ἐμὲ γενέσθαι, οὐκ ἂν χωσθεῖη κόλπος καὶ πολλῶν μέζων ἔτι τούτου ὑπὸ τοσούτου τε ποταμοῦ καὶ οὕτω ἐργατικῶν;

12. Τὰ περὶ Αἴγυπτον ὦν καὶ τοῖσι λέγονσι αὐτὰ πείθομαι, καὶ αὐτὸς οὕτω κάρτα δοκέω εἶναι, ἰδὼν τε τὴν Αἴγυπτον προκειμένην τῆς ἐχομένης γῆς, κογχύλια τε φαινόμενα ἐπὶ τοῖσι οὖρεσι καὶ ἄλμην ἐπανθέουσαν, ὥστε καὶ τὰς πυραμίδας διγλέσθαι, καὶ ψάμμιον μοῦνον Αἴγυπτου ὄρος τοῦτο τὸ ὑπὲρ Μέμφιος ἔχον, πρὸς δὲ τῇ χώρῃ οὔτε τῇ Ἀραβίῃ προσούρου ἐούση τὴν Αἴγυπτον προσεικέλην οὔτε τῇ Διβύῃ, οὐ μὴν οὐδὲ τῇ Συρίῃ (τῆς γὰρ Ἀραβίης τὰ παρὰ θάλασσαν Σύριοι νέμονται), ἀλλὰ μελάγγλαιόν τε καὶ κατερόφτην μὲν, ὥστε ἐοῖσαν ἅλιν τε καὶ πρόχυσιν ἐξ Αἰθιοπίης κατεντρηγμένην ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ. τὴν δὲ Διβύην ἰδμεν ἐρυθροτέραν τε γῆν καὶ ὑποψαμμοτέραν, τὴν δὲ Ἀραβίην τε καὶ Συρίην ἀργιλωδεστέραν τε καὶ ὑπόπαιτρον ἐοῦσαν.

13. Ἐλεγον δὲ καὶ τότε μοι μέγα τεκμήριον περὶ τῆς χώρας ταύτης οἱ ἱεῖες, ὡς ἐπὶ Μοίριος βασιλεῖος, ὅπως ἔλθοι ὁ ποταμὸς ἐπὶ ὀκτὼ πήχεας τὸ ἐλάχιστον, ἄρδεσκα Αἴγυπτον τὴν ἔνερθε Μέμφιος· καὶ Μοίρι οἴκῳ ἦν εἴτα εἰνακόσια τετελευτηκότι, ὅτι τῶν ἱεῶν ταῦτα ἐγὼ

νον. νῦν δὲ, ἣν μὴ ἐπ' ἑκκαίδεκα ἢ πεντεκαίδεκα
 χεας ἀναβῆ τὸ ἐλάχιστον ὁ ποταμὸς, οὐκ ὑπερβαίνει
 τὴν χώραν. δοκέουσί τε μοι Αἰγυπτίων οἱ ἔνερθε τῆς
 τῆς Μείριος οἰκέοντες τὰ τε ἄλλα χωρία καὶ τὸ
 λεόμενον Δέλτα, ἣν οὕτω ἡ χώρα αὕτη κατὰ λόγον
 διδιδῶ ἐς ὕψος, καὶ τὸ ὅμοιον ἀποδιδῶ ἐς αὐξήσιν, μὴ
 τακλύζοντος αὐτὴν τοῦ Νείλου πείσεσθαι τὸν πάντι
 ὄνον τὸν ἐπίλοιπον Αἰγύπτιοι, τό κοτε αὐτοὶ Ἑλληνας
 εἰσαν πείσεσθαι. πυνθόμενοι γὰρ ὡς ἕεται πᾶσα ἡ
 ὄρη τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' οὐ ποταμοῖσι ἄρδεται, κατὰ περ
 σαφέτερη, ἔφασαν Ἑλληνας ψευσθέντας κοτὲ ἐλπίδος
 γάλης κακῶς πεινήσειν. τὸ δὲ ἔπος τοῦτο ἐθέλει λέγειν
 , εἰ μὴ ἐθέλησει σφι ἕειν ὁ θεὸς, ἀλλ' ἀνχμῶ διαχρᾶ-
 θαι, λιμῶ οἱ Ἑλληνες αἰρεθήσονται· οὐ γὰρ δὴ σφι
 τι ὕδατος οὐδεμία ἄλλη ἀποστροφὴ, ὅτι μὴ ἐκ τοῦ
 ἰός μόνον.

14. Καὶ ταῦτα μὲν ἐς Ἑλληνας Αἰγυπτιοῖσι ὕρθῳ
 οντα εἴρηται. φέρε δὲ νῦν καὶ αὐτοῖσι Αἰγυπτιοῖσι ὡς
 γει φράσω. εἴ σφι ἐθέλησει, ὡς καὶ πρότερον εἶπον, ἡ
 ὄρη ἢ ἔνερθε Μείριος (αὕτη γὰρ ἐστὶ ἡ αὐξανομένη)
 κατὰ λόγον τοῦ παροιχομένου χρόνου ἐς ὕψος αὐξάνε-
 θαι, ἄλλο τι ἢ οἱ ταύτη οἰκέοντες Αἰγυπτίων πεινή-
 ονσι, εἰ μήτε γε ἕσται σφι ἡ χώρα, μήτε ὁ ποταμὸς
 ἰός τ' ἔσται ἐς τὰς ἀρούρας ὑπερβαίνειν; ἡ γὰρ δὴ
 ἦν γε οὔτοι ἀπονητότατα καρπὸν κομίζονται ἐκ γῆς
 ῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων ἀπάντων καὶ τῶν λοιπῶν Αἰ-
 γυπτίων· οἱ οὔτε ἀρότρῳ ἀναρῶηνγνύντες αὐλακας ἔχουσι
 ὄνους οὔτε σκάλλοντες οὔτε ἄλλο ἐργαζόμενοι οὐδὲν
 ῶν ἄλλοι ἄνθρωποι περὶ λήϊον πονέουσι, ἀλλ' ἐπείν
 σφι ὁ ποταμὸς αὐτόματος ἐπβλθῶν ἄρση τὰς ἀρούρας,



ἄρσας δὲ ἀπολίπη ὀπίσω, τότε σπείρας ἕκαστος τῆν
ἔωυτοῦ ἄρουραν ἐσβάλλει ἐς αὐτὴν ὕς, ἐπειὴν δὲ κατα-
πατήσῃ τῆσι ὕσιν τὸ σπέρμα, ἄμητον τὸ ἀπὸ τούτου μέ-
νει, ἀποδινήσας δὲ τῆσι ὕσιν τὸν σῖτον οὕτω κομίζεται.

15. Εἰ ὢν βουλόμεθα γνώμησι τῆσι Ἰώνων χρᾶ-
σθαι τὰ περὶ Αἴγυπτον, οἱ φασὶ τὸ Δέλτα μόνον εἶναι
Αἴγυπτον, ἀπὸ Περσέος καλεομένης σκοπιῆς λέγοντες τὸ
παρὰ Θάλασσαν εἶναι αὐτῆς μέχρι Ταριχηῶν τῶν Πη-
λουσιακῶν, τῆ δὴ τεσσαράκοντά εἰσι σχοῖνοι, τὸ δὲ ἀπὸ
Θαλάσσης λεγόντων ἐς μεσόγαιαν τείνειν αὐτὴν μέχρι
Κερκασώρου πόλιος, καὶ ἦν σχίζεται ὁ Νεῖλος ἐς τὰ
Πηλούσιον ῥέων καὶ ἐς Κάνωβον, τὰ δὲ ἄλλα λεγόντων
τῆς Αἴγυπτος τὰ μὲν Διβύης, τὰ δὲ Ἀραβίης εἶναι, ἀπο-
δεικνύομεν ἂν τούτῳ τῷ λόγῳ χρεώμενοι, Αἴγυπτίοισι
οὐκ ἐοῦσαν πρότερον χώραν. ἤδη γάρ σφι τό γε Δέλτα,
ὡς αὐτοὶ λέγουσι Αἴγύπτιοι καὶ ἐμοὶ δοκέει, ἐστὶ κατάρ-
ρητόν τε καὶ νεωστὶ ὡς λόγῳ εἶπεῖν ἀναπεφτηνός. εἰ τοί-
την σφι χώραν γε μηδεμία ὑπῆρχε, τί περιεργάζοντο δο-
κέοντες πρῶτον ἀνθρώπων γεγονέναι; οὐδὲ ἔδει σφέας
ἐς διάπειραν τῶν παιδίων ἵεναι, τίνα γλῶσσαν πρώτην
ἰατήσουσι. ἄλλ' οὕτω Αἴγυπτίους δοκέω ἅμα τῷ Δέλτα
τῷ ὑπ' Ἰώνων καλεομένῳ γενέσθαι, αἰεὶ τε εἶναι, ἐξ οὗ
ἀνθρώπων γένος ἐγένετο, προϊούσης δὲ τῆς χώρας πολ-
λοῖς μὲν τοὺς ὑπολειπομένους αὐτῶν γενέσθαι, πολλοὺς
δὲ τοὺς ὑποκαταβαίνοντας. τὸ δ' ὢν πάλαι αἰ Θῆβαι
Αἴγυπτος ἐκαλέετο, τῆς τὸ περίμετρον στάδιοι εἰσι εἴ-
κοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακισχίλιοι.

16. Εἰ ὢν ἡμεῖς ὀρθῶς περὶ αὐτῶν γινώσκομεν,
Ἴωνες οὐκ εὖ φρονέουσι περὶ Αἴγυπτος· εἰ δὲ ὀρθή ἐστι
ἢ τῶν Ἰώνων γνώμη, Ἕλληνας τε καὶ αὐτοῖς Ἴωνας

οὐδείνυμι οὐκ ἐπισταμένους λογίζεσθαι, οἱ φασὶ τρία
 ρια εἶναι γῆν πᾶσαν, Εὐρώπην τε καὶ Ἀσίην καὶ
 Αἰθίην. τέταρτον γὰρ σφεας δεῖ προσλογίσεσθαι Αἰ-
 γυπτίου τὸ Δέλτα, εἰ μήτε γέ ἐστι τῆς Ἀσίας μήτε
 τῆς Αἰθύης. οὐ γὰρ δὴ ὁ Νεῖλος γέ ἐστι κατὰ τοῦ-
 νον τὸν λόγον ὁ τὴν Ἀσίην οὐρίζων τῆς Αἰθύης. τοῦ
 Δέλτα δὲ τούτου κατὰ τὸ ὄξυ περιρρήγνυται ὁ Νεῖ-
 λος, ὥστε ἐν τῷ μεταξὺ Ἀσίας τε καὶ Αἰθύης γί-
 νηται ἄν.

17. Καὶ τὴν μὲν Ἰώνων γνώμην ἀπείμεν, ἡμεῖς δὲ
 δὲ κη περὶ τούτων λέγομεν, Αἴγυπτον μὲν πᾶσαν εἶναι
 χύτην τὴν ὑπὲρ Αἰγυπτίων οἰκεομένην, κατὰπερ Κιλικίην
 ἣν ὑπὸ Κιλικίων καὶ Ἀσσυρίην τὴν ὑπὸ Ἀσσυρίων, οὐ-
 μισμα δὲ Ἀσίη καὶ Αἰθύη οἶδαμεν οὐδὲν ἕον ὀρθῶ λόγῳ,
 εἰ μὴ τοὺς Αἰγυπτίων οὐρούς. εἰ δὲ τῷ ὑπὲρ Ἑλλήνων
 νομομισμένῳ χρῆσόμεθα, νομιούμεν Αἴγυπτον πᾶσαν,
 ἀρξομένην ἀπὸ Καταδούπων τε καὶ Ἐλεφαντίνης πόλιος,
 ὅλα διαιρέεσθαι καὶ ἀμφοτέρων τῶν ἐπωνυμιέων ἔχε-
 ῖσθαι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς εἶναι τῆς Αἰθύης, τὰ δὲ τῆς
 Ἀσίας. ὁ γὰρ δὴ Νεῖλος ἀρξάμενος ἐκ τῶν Καταδού-
 πων ῥέει μέσιν Αἴγυπτον σχίζων ἐς θάλασσαν. μέχρι
 μὲν τὴν Κερκασώρου πόλιος ῥέει εἰς ἑὸν ὁ Νεῖλος, τὸ
 δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς πόλιος σχίζεται τριφασίας ὁδοῦς.
 καὶ ἡ μὲν πρὸς ἡῶν τρέπεται, τὸ καλεῖται Πηλούσιον
 στόμα, ἡ δὲ ἑτέρα τῶν ὁδῶν πρὸς ἑσπέρην ἔχει. τοῦτο
 δὲ Κανωβικὸν στόμα κέκληται. ἡ δὲ δὴ ἰθία τῶν ὁδῶν
 τῷ Νεῖλῳ ἐστὶ ἡδὲ ἄνωθεν φερόμενος ἐς τὸ ὄξυ τοῦ
 Δέλτα ἀπικνέσται, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου σχίζων μέσον τὸ
 Δέλτα ἐς θάλασσαν ἔξει, οὔτε ἕλαχιστην μοίρην τοῦ
 ὕδατος παρεχόμενος ταύτῃ οὔτε ἡκιστα οὐνομαστήν. τὸ



καίεται Σεβενντικὸν στόμα. ἔστι δὲ καὶ ἕτερα διαφασια στόματα ἀπὸ τοῦ Σεβενντικοῦ ἀποσχισθέντα, φέροντα ἐς θάλασσαν· τοῖσι οὐνόματα κέβται τάδε, τῷ μὲν Σαῖτικὸν αὐτῶν, τῷ δὲ Μενδήσιον. τὸ δὲ Βολζίτινον στόμα καὶ τὸ Βουκολικὸν οὐκ ἰθαγενέα στόματά ἐστι, ἀλλ' ὀρυκτά.

18. Μαρτυρεῖ δέ μοι τῇ γνώμῃ, ὅτι τοσαύτη ἐστὶ Αἴγυπτος ὅσην τινὰ ἐγὼ ἀποδείκνυμι τῷ λόγῳ, καὶ τὸ Ἄμμωνος χρηστήριον γενόμενον, τὸ ἐγὼ τῆς ἔμμεωτοῦ γνώμης ὕστερον περὶ Αἴγυπτον ἐπυθόμην. οἱ γὰρ δὴ ἐκ Μαρέης τε πόλιος καὶ Ἄπιος οἰκέοντες Αἴγυπτον τὰ πρόσουρα Λιβύη, αὐτοὶ τε δοκέοντες εἶναι Λίβνες καὶ οὐκ Αἴγύπτιοι, καὶ ἀχθόμενοι τῇ περὶ τὰ ἱερά θρησκίῃ, βουλόμενοι θηλέων βοῶν μὴ ἔργεσθαι, ἔπεμψαν ἐς Ἄμμωνα φάμενοι οὐδὲν σφίσι τε καὶ Αἴγυπτίοισι κοινὸν εἶναι· οἰκέειν τε γὰρ ἔξω τοῦ Δέλτα καὶ οὐκ ὁμολογέειν αὐτοῖσι, βούλεσθαι τε πάντων σφίσι ἐξεῖναι γεένεσθαι. ὁ δὲ θεὸς σφρας οὐκ ἔα ποιέειν ταῦτα, φὰς Αἴγυπτον εἶναι ταύτην τὴν ὃ Νεῖλος ἐπιὼν ἄρδει, καὶ Αἴγυπτίους εἶναι τούτους οἱ ἔνεργθε Ἐλεφαντίνης πόλιος οἰκέοντες ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τούτου πίνουσι. οὕτω σφι ταῦτα ἐχρήσθη.

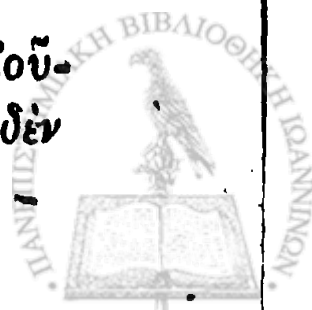
19. Ἐπέρχεται δὲ ὁ Νεῖλος, ἐπεὶ ἀν πληθύῃ, οὐ μόνον τὸ Δέλτα, ἀλλὰ καὶ τοῦ Λιβυκοῦ τε λεγομένου χώρου εἶναι καὶ τοῦ Ἀραβίου ἐνιαχῆ καὶ ἐπὶ δύο ἡμερέων ἑκατέρωθεν ὁδόν, καὶ πλεῦν ἔτι τούτου καὶ ἔλασσον. τοῦ ποταμοῦ δὲ φύσιος περὶ οὔτε τι τῶν ἱερέων οὔτε ἄλλου οὐδενὸς παραλαβεῖν ἰδυνάσθην. πρόθυμος δὲ ἔα τάδε παρ' αὐτῶν πυθίσθαι, ὃ τι κατέρχεται μὲν ὁ Νεῖλος πληθύων ὑπὸ τροπίων τῶν θερινέων ἀρξάμενος ἐπὶ

κατὸν ἡμέρας, πελάσας δ' ἐς τὸν ἀριθμὸν τουτέων τῶν
 μερέων ὀπίσω ἀπέρχεται, ἀπολείπων τὸ ρέθρον, ὥστε
 ἄραχὺς τὸν χειμῶνα ἅπαντα διατελεῖ ἐὼν μέχρι οὗ αὐ-
 ρῆς τροπέων τῶν θερινέων. τούτων ὧν περὶ οὐδενός
 οὐδὲν οἷός τ' ἐγενόμην παραλαβεῖν παρὰ τῶν Λίγυ-
 ατίων, ἱστορέων αὐτοὺς ἦντινα δύναμιν ἔχει ὁ Νεῖλος
 ἢ ἔμπαλιν πεφικέναι τῶν ἄλλων ποταμῶν. ταῦτά τε
 ἢ τὰ λεγόμενα βουλόμενος εἰδέναι ἱστόρεον, καὶ ὅ τι
 ἔθρας ἀποπνεούσας μῦθος πάντων ποταμῶν οὐ παρ-
 χεται.

20. Ἀλλὰ Ἑλλήνων μὲν τινες ἐπίσημοι βουλόμενοι
 γενέσθαι σοφίην ἔλεξαν περὶ τοῦ ὕδατος τούτου τριφα-
 ρίας ὁδοὺς, τῶν τὰς μὲν δύο τῶν ὁδῶν οὐδ' ἀξιῶ μνη-
 σθῆναι εἰ μὴ ὅσον σημῆναι βουλόμενος μῦθον. τῶν ἡ-
 τέρη μὲν λέγει τοὺς ἐτησίας ἀνέμους εἶναι αἰτίους πλη-
 θύνειν τὸν ποταμὸν, κωλύοντας ἐς θάλασσαν ἐκρέειν τὸν
 Νεῖλον. πολλάκις δὲ ἐτησῖαι μὲν οὐκ ὧν ἔπνευσαν, ὁ δὲ
 Νεῖλος ταῦτ' ἐργάζεται. πρὸς δὲ, εἰ ἐτησῖαι αἰτίοι
 ἦσαν, χρῆν καὶ τοὺς ἄλλους ποταμοὺς, ὅσοι τοῖσι ἐτη-
 σῖσι ἀντιοὶ ρέουσι, ὁμοίως πάσχειν καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ
 τῷ Νεῖλῳ, καὶ μᾶλλον ἔτι τοσοῦτῳ ὅσῳ ἐλάσσονες ἐόν-
 τες ἀσθενέστερα τὰ ρεύματα παρέχονται. εἰσὶ δὲ πολ-
 λοὶ μὲν ἐν τῇ Συρίῃ ποταμοὶ, πολλοὶ δὲ ἐν τῇ Λιβύῃ, οἱ
 οὐδὲν τοιοῦτο πάσχουσι, οἷόν τι καὶ ὁ Νεῖλος.

21. Ἡ δ' ἐτέρη ἀνεπισημονεστέρη μὲν ἐστὶ τῆς λε-
 λεγμένης, λόγῳ δὲ εἰπεῖν θωμασιωτέρη· ἢ λέγει ἀπὸ
 τοῦ Ὠκεανοῦ ρέοντα αὐτὸν ταῦτα μηχανᾶσθαι, τὸν δ'
 Ὠκεανὸν γῆν περὶ πᾶσαν ρέειν.

22. Ἡ δὲ τρίτη τῶν ὁδῶν πολλὸν ἐπιεικυστάτη ἐοῦ-
 σα, μάλιστα ἔψευσται. λέγει γὰρ δὴ οὐδ' αὐτὴ οὐδὲν



φαμένη τὸν Νεῖλον ῥέειν ἀπὸ τηκομένης χιόνος, ὃς ῥέει μὲν ἐκ Λιβύης διὰ μέσων Αἰθιοπῶν, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς Αἴγυπτον. κῶς ὦν δῆτα ῥέει ἂν ἀπὸ χιόνος, ἀπὸ τῶν θερμοτάτων ῥέων ἐς τὰ ψυχρότερα; τῶν τὰ πολλά ἐστὶ ἀνδρὶ γε λογίζεσθαι τοιούτων περὶ οἷοι τε ἔονται, ὡς οὐδὲ οἶκος ἀπὸ χιόνος μιν ῥέειν. πρῶτον μὲν καὶ μέγιστον μαρτύριον οἱ ἄνεμοι παρέχονται πνέοντες ἀπὸ τῶν χωρέων τουτέων θερμοί· δεύτερον δὲ, ὅτι ἄνομβρος ἢ χῶρη καὶ ἀκρύσταλλος διατελεῖ ἐοῦσα, ἐπὶ δὲ χιόνι πεσοῦση πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ ὑσαι ἐν πέντε ἡμέρησι, ὥστε εἰ ἐχιόνιζε, ἕτεο ἂν ταῦτα τὰ χωρία· τρίτα δὲ οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ τοῦ καύματος μέλανες ἔοντες· ἰκτῖνοι δὲ καὶ χελιδόνες δι' ἔτεος ἔοντες οὐκ ἀπολείπουσι, γέραννοι δὲ φεύγουσαι τὸν χειμῶνα τὸν ἐν τῇ Σκυθικῇ χῶρῃ γινόμενον, φοιτέωσι ἐς χειμασίην ἐς τοὺς τόπους τούτους. εἰ τοίνυν ἐχιόνιζε καὶ ὅσονων ταύτην τὴν χῶρην δι' ἧς τε ῥέει καὶ ἐκ τῆς ἄρχεται ῥέων ὁ Νεῖλος, ἦν ἂν τούτων οὐδὲν, ὡς ἢ ἀνάγκη ἐλέγχει.

23. Ὁ δὲ περὶ τοῦ Ὠκεανοῦ λέξας, ἐς ἀφανὲς τον μῦθον ἀνενείκας, οὐκ ἔχει ἔλεγχον· οὐ γάρ τινα ἔγωγε οἶδα ποταμὸν Ὠκεανὸν ἔοντα, Ὅμηρον δὲ ἢ τινα τῶν πρότερον γενομένων ποιητέων δοκέω τοῦνομα εὐρόντι ἐς τὴν ποίησιν ἐσνείκασθαι.

24. Εἰ δὲ δεῖ μεμψάμενον γνώμας τὰς προκειμένας αὐτὸν περὶ τῶν ἀφανέων γνώμην ἀποδέξασθαι, φράσω διότι μοι δοκεῖ πληθύνεσθαι ὁ Νεῖλος τοῦ θέρεος. τὴν χειμερινὴν ὥρην ἀπελαννόμενος ὁ ἥλιος ἐκ τῆς ἀρχαίης διεξόδου ὑπὸ τῶν χειμῶνων ἔρχεται τῆς Λιβύης τὰ ἄνω. ὡς μὲν νυν ἐν ἐλαχίστῳ δηλῶσαι, πᾶν εἴρηται· τῆς γὰρ ἂν ἀγχοτάτω ἢ χῶρης οὔτος ὁ θεὸς καὶ κατ' ἴντινα,

καὶ τὴν οἰκὸς διψῆν τὸ ὑδάτων μάλιστα καὶ τὰ ἐγγώρια
 ρεύματα μαραίνεσθαι τῶν ποταμῶν.

25. Ὡς δὲ ἐν πλείονι λόγῳ δηλώσαι, ὧδε ἔχει· διεξι-
 ων τῆς Λιβύης τὰ ἄνω ὁ ἥλιος τάδε ποιεῖ· ἅτε διὰ
 παντός τοῦ χρόνου αἰθρίου τὸ ἐόντος τοῦ ἡέρος τοῦ κα-
 τὰ ταῦτα τὰ χωρία καὶ ἀλεινῆς τῆς χώρας εὐούσης, οὐκ
 ἐόντων ἀνέμων ψυχρῶν, διεξιῶν ποιεῖ οἷόνπερ καὶ τὸ
 θέρος ἔωθε ποιεῖν ἰὼν τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ· ἔλκει
 γὰρ ἐπ' ἐωτόν τὸ ὕδωρ, ἐλκύσας δὲ ἀπωθῆει ἐς τὰ ἄνω
 χωρία, ὑπολαμβάνοντες δὲ οἱ ἄνεμοι καὶ διασκιδνάντες
 τήκουσι· καὶ εἰσι οἰκότως οἱ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρας
 πνέοντες, ὃ τὸ νότος καὶ ὁ λιψ, ἀνέμων πολλὸν τῶν πάν-
 των ὑετώτατοι. δοκεῖ δέ μοι οὐδὲ πᾶν τὸ ὕδωρ τὸ ἐπέ-
 τειον ἐκάστοτε ἀποπέμπεσθαι τοῦ Νεῖλου ὁ ἥλιος, ἀλλὰ
 καὶ ὑπολείπεσθαι περὶ ἐωτόν. πρηῆνομένου δὲ τοῦ χει-
 μῶνος ἀπέρχεται ὁ ἥλιος ἐς μέσον τὸν οὐρανὸν ὀπίσω,
 καὶ τὸ ἐνθεῦτεν ἤδη ὁμοίως ἀπὸ πάντων ἔλκει τῶν πο-
 ταμῶν. τέως δὲ οἱ μὲν ὀμβρίου ὕδατος συμμισγομένου
 πολλοῦ ἀντιοῖσι, ἅτε ὑομένης τὸ τῆς χώρας καὶ κεχαρα-
 δρωμένης, ρέουσι μεγάλοι· τοῦ δὲ θέρος, τῶν τὸ ὀμ-
 βρων ἐπιλειπόντων ἀντιοῦς καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἐλκόμενοι,
 ἀσθενέες εἰσὶ. ὁ δὲ Νεῖλος ἐὼν ἄνομβρος, ἐλκόμενος δὲ
 ὑπὸ τοῦ ἡλίου, μόνος ποταμῶν τοῦτον τὸν χρόνον οἰ-
 κότως αὐτὸς ἐωτοῦ ρεῖ πολλῶ ὑποδεέστερος ἢ τοῦ
 θέρος· τότε μὲν γὰρ μετὰ πάντων τῶν ὑδάτων ἴσον
 ἔλκεται, τὸν δὲ χειμῶνα μόνος πιέζεται. οὕτω τὸν ἥλιον
 γενόμενα τούτων αἴτιον εἶναι.

26. Αἴτιος δὲ ὧτός οὗτος κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν
 καὶ τὸν ἡέρα ξηρόν τὸν ταύτη εἶναι, διακαίων τὴν διέξο-
 δον αὐτῶ· οὕτω τῆς Λιβύης τὰ ἄνω θέρος αἰεὶ κατέχει.



εἰ δὲ ἡ στάσις ἠλλακτο τῶν ὠρέων, καὶ τοῦ οὐρανοῦ τῆ μὲν νῦν ὁ βορέης τε καὶ ὁ χειμῶν ἐστῆσι, ταύτη μὲν τοῦ νότου ἦν ἡ στάσις καὶ τῆς μεσαμβρίας, τῆ δὲ ὁ νότος νῦν ἔσθηκε, ταύτη δὲ ὁ βορέης, εἰ ταῦτα οὕτω εἶχε, ὁ ἥλιος ἂν ἀπελανθόμενος ἐκ μέσου τοῦ οὐρανοῦ ὑπὸ τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ βορέω ἦεν ἂν τὰ ἄνω τῆς Εὐρώπης κατὰπερ νῦν τῆς Λιβύης ἔρχεται, διεξιόντα δ' ἂν μιν διὰ πάσης Εὐρώπης ἔλομαι ποιεῖν ἂν τὸν Ἰστρον κατὰπερ νῦν ἐργάζεται τὸν Νεῖλον.

27. Τῆς αὔρης δὲ πέρι, ὅτι οὐκ ἀποπνέει, τήνδε ἔχω γνώμη, ὡς κάρτα ἀπὸ θερμῶν χωρέων οὐκ οἶκός ἐστι οὐδὲν ἀποπνέειν, αὔρη δὲ ἀπὸ ψυχροῦ τινος φιλεῖ πνέειν.

28. Ταῦτα μὲν νῦν ἔστω ὡς ἔστι τε καὶ ὡς ἀρχὴν ἐγένετο· τοῦ δὲ Νεῖλου τὰς πηγὰς οὔτε Αἰγυπτίων οὔτε Λιβύων οὔτε Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἀπικομένων ἐς λόγους οὐδεὶς ἐπίσχετο εἰδέναι, εἰ μὴ ἐν Αἰγύπτῳ ἐν Σαῖ πόλει ὁ γραμματιστὴς τῶν ἱρῶν χρημάτων τῆς Ἀθηναίης. οὗτος δ' ἐμοίγε παίζειν ἐδόκεε φάμενος εἰδέναι ἀτρεκέως. ἔλεγε δὲ ὧδε, εἶναι δύο οὔρεα ἐς ὅξυ τὰς κορυφὰς ἀπηγμένα, μεταξὺ Σνύτης τε πόλιος κείμενα τῆς Θηβαίδος καὶ Ἐλεφαντίνης, οὐνόματα δὲ εἶναι τοῖσι οὔρεσι τῷ μὲν Κρῶφι, τῷ δὲ Μῶφι· τὰς ὧν δὴ πηγὰς τοῦ Νεῖλου εἶναι ἀβύσσους ἐκ τοῦ μέσου τῶν οὔρέων τούτων ῥέειν· καὶ τὸ μὲν ἡμισυ τοῦ ὕδατος ἐπ' Αἰγύπτου ῥέειν καὶ πρὸς βορέην ἄνεμον, τὸ δ' ἕτερον ἡμισυ ἐπὶ Αἰθιοπίης τε καὶ νότον. ὡς δὲ ἀβύσσοι εἰσι αἱ πηγαί, ἐς διαπειραν ἔφη τούτου Ψαμμίτιχον Αἰγύπτου βασιλέα ἀπικέσθαι· πολλίων γὰρ αὐτὸν χιλιάδων ὀργυιῶν πλεξάμενον κάλον κατεῖναι ταύτη καὶ οὐκ ἐξικέσθαι ἐς βυσ-

τόν. οὕτω μὲν δὴ ὁ γραμματιστής, εἰ ἄρα ταῦτα γενόμενα ἔλεγε, ἀπέφαινε, ὡς ἐμὲ κατανοεῖν, δίνας τινὰς ταύτη ἑούσας ἰσχυρὰς καὶ παλιρρόϊην, οἷα δὲ ἐμβιάλλοντος τοῦ ὕδατος τοῖσι οὖρεσι, μὴ δύνασθαι κατιεμένην καταπειρητηρίην ἐς βυσσὸν ἵεναι.

29. Ἄλλου δὲ οὐδενὸς οὐδὲν ἐδυνάμην πυνθέσθαι, ἀλλὰ τοσόνδε μὲν ἄλλο ἐπὶ μακρότατον ἐπυθόμην, μέχρι μὲν Ἐλεφαντίνης πόλιος ἀντόπτης ἐλθῶν, τὸ δ' ἀπὸ τούτου ἀκοῇ ἤδη ἱστορέων. ἀπὸ Ἐλεφαντίνης πόλιος ἄνω ἰόντι ἄναντές ἐστι χωρίον· ταύτη ὧν δεῖ τὸ πλοῖον διαδήσαντας ἀμφοτέρωθεν κατάπερ βοῦν πορεύεσθαι· ἣν δὲ ἀπορήραγῃ, τὸ πλοῖον οἴχεται φερόμενον ὑπὸ ἰσχύος τοῦ ῥόου. τὸ δὲ χωρίον τοῦτό ἐστι ἐπὶ ἡμέρας τέσσερας πλόος, σχολιὸς δὲ ταύτη, κατάπερ ὁ Μαλανδρος, ἔστι ὁ Νεῖλος· σχοῖνοι δὲ δυώδεκά εἰσι οὔτοι τοὺς δεῖ τούτω τῷ τρόπῳ διεκπλῶσαι. καὶ ἔπειτα ἀπίξαι ἐς πεδίον λεῖον, ἐν τῷ νῆσον περιρρέει ὁ Νεῖλος· Τιχομψῶ οὖνομα αὐτῇ ἐστί. οἰκέουσι δὲ τὰ ἀπὸ Ἐλεφαντίνης ἄνω Αἰθίοπες ἤδη καὶ τῆς νῆσου τὸ ἥμισυ, τὸ δὲ ἥμισυ Αἰγύπτιοι. ἔχεται δὲ τῆς νῆσου λίμνη μεγάλη, τὴν περίξ νομάδες Αἰθίοπες νέμονται· τὴν διεκπλώσας ἐς τοῦ Νείλου τὸ ῥέεθρον ἤξει, τὸ ἐς τὴν λίμνην ταύτην ἐκδιδοῖ. καὶ ἔπειτα ἀποβάς παρὰ τὸν ποτομὸν ὁδοιπορίην ποιῆσαι ἡμερέων τεσσεράκοντα· σκόπελοί τε γὰρ ἐν τῷ Νείλῳ ὄξεις ἀνέχουσι καὶ χοιράδες πολλαί εἰσι, δι' ὧν οὐκ οἷά τε ἐστι πλέειν. διεξελθὼν δὲ ἐν τῆσι τεσσεράκοντα ἡμέρησι τοῦτο τὸ χωρίον, αὐτὶς ἐς ἕτερον πλοῖον ἐμβὰς, δυώδεκα ἡμέρας πλεύσει, καὶ ἔπειτα ἴξει ἐς πόλιν μεγάλην τῇ οὖνομά ἐστι Μερὸη· λέγεται δὲ αὕτη ἢ πόλις εἶναι μητρόπολις τῶν ἄλλων Αἰθιόπων. οἱ δ' ἐν



ταύτη Δία θεῶν καὶ Διόνυσον μόνους σέβονται, τούτους τε μεγάλως τιμῶσι, καὶ σφι μαντήϊον Διὸς κατέστηκε. στρατεύονται δ' ἐπεὰν σφεας ὁ θεὸς οὔτος κελίῃ διὰ θεσπισμάτων, καὶ τῇ ἂν κελεύῃ, ἐκεῖσε.

30. Ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς πόλιος πλέων ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἄλλοι ἤξει εἰς τοὺς αὐτομόλους, ἐν ὅσῳ περ ἐξ Ἐλεφαντίνης ἤλθεσ ἐς τὴν μητρόπολιν τὴν Αἰθιοπίων. τοῖσι δὲ αὐτομόλοισι τούτοις οὐνομά ἐστι Ἀσμάχ, δύναται δὲ τοῦτο τὸ ἔπος κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν οἱ ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς παριστάμενοι βασιλεῖ. ἀπέστησαν δὲ αὐταὶ τέσσερες καὶ εἴκοσι μυριάδες Αἰγυπτίων τῶν μαχίμων ἐς τοὺς Αἰθιοπίας τούτους δι' αἰτίην τοιήνδε· ἐπὶ Ψαμμίτιχου βασιλέος φυλακαὶ κατέστασαν ἐν τῇ Ἐλεφαντίνῃ πόλει πρὸς Αἰθιοπίων καὶ ἐν Δάφνησι τῆσι Πηλουσίησι ἄλλη· [δὲ] πρὸς Ἀραβίων καὶ Σύρων, καὶ ἐν Μαρῆῃ πρὸς Λιβύης ἄλλη. ἔτι δὲ ἐπ' ἐμεῦ καὶ Περσέων κατὰ ταῦτα αἱ φυλακαὶ ἔχουσι ὡς καὶ ἐπὶ Ψαμμίτιχου ἦσαν· καὶ γὰρ ἐν Ἐλεφαντίνῃ Πέρσαι φρουρέουσι καὶ ἐν Δάφνησι. τοὺς ὧν δὴ Αἰγυπτίους τρία ἔττα φρουρήσαντας ἀπέλυε οἶδεὶς τῆς φρουρῆς· οἱ δὲ βουλευσάμενοι καὶ κοινῶ λόγῳ χρησάμενοι πάντες ἀπὸ τοῦ Ψαμμίτιχου ἀποστάντες ἦσαν ἐς Αἰθιοπίην. Ψαμμίτιχος δὲ πνυθόμενος ἐδίωκε· ὡς δὲ κατέλαβε, ἐδέετο πολλὰ λέγων, καὶ σφεας θεοὺς πατρίους ἀπολιπεῖν οὐκ ἔα καὶ τέχνα καὶ γυναῖκας. τῶν δὲ τινα λέγεται δεῖξαντα τὸ αἰδοῖον εἰπεῖν, ἔνθα ἂν τοῦτο ἦ, ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐνθαῦτα καὶ τέχνα καὶ γυναῖκας. οὔτοι ἐπεὶ τὸ ἐς Αἰθιοπίην ἀπῆκοντο, διδοῦσι σφέας αὐτοῦς τῷ Αἰθιοπίων βασιλεῖ. ὁ δὲ σφεας τῶδε ἀντιδωρέσται· ἦσαν οἱ διάφοροί τινες γεγονότες τῶν Αἰθιοπίων· τούτους ἐκέλευε ἐξελόν-

ως τὴν ἐκείνων γῆν οἰκέειν. τούτων δὲ ἐσοικισθέντων
; τοὺς Λιθίοπας ἡμερώτεροι γεγόνασι Λιθίοπες, ἦθεα
αθόντες Λιγύπτια.

31. Μέχρι μὲν νυν τεσσέρων μηνῶν πλόου καὶ ὁδοῦ
ινώσεται ὁ Νεῖλος πάρεξ τοῦ ἐν Λιγύπτῳ ρεύματος.
σοῦτοι γὰρ συμβαλλομένοι μῆνες εὐρίσκονται ἀναισι-
ούμενοι ἐξ Ἐλεφαντίνης πορευομένοι ἐς τοὺς ἀντομό-
ους τούτους. ῥέει δὲ ἀπὸ ἐσπέρης τε καὶ ἡλίου δυσμέων.
ὁ δὲ ἀπὸ τοῦδε οὐδεὶς ἔχει σαφῶς φράσαι· ἐρήμος
άρ ἐστι ἡ χώρα αὕτη ὑπὸ καύματος.

32. Ἄλλὰ τὰδε μὲν ἤκουσα ἀνδρῶν Κυρηναίων φα-
ένων ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὸ Ἄμμωνος χρηστήριον καὶ ἀπικέ-
θαι ἐς λόγους Ἐτεάρχῳ τῷ Ἄμμωνίων βασιλεῖ, καὶ κως
κ λόγων ἄλλων ἀπικέσθαι ἐς λέσχην περὶ τοῦ Νεῖλου,
ος οὐδεὶς αὐτοῦ οἶδε τὰς πηγάς, καὶ τὸν Ἐτεάρχον φά-
και ἐλθεῖν κοτὲ παρ' αὐτὸν Νασαμῶνας ἄνδρας. τὸ δὲ
θνος τοῦτό ἐστι μὲν Λιβυκόν, νέμεται δὲ τὴν Σύρτιν τε
καὶ τὴν πρὸς ἡῶν χώραν τῆς Σύρτιος οὐκ ἐπὶ πολλόν.
πικομένους δὲ τοὺς Νασαμῶνας καὶ εἰρωτεωμένους εἴ-
τι ἔχουσι πλέον λέγειν περὶ τῶν ἐρήμων τῆς Λιβύης,
ρίαναι παρὰ σφίσι γενέσθαι ἀνδρῶν δυναστῶν παῖδας
ἰβριστάς, τοὺς ἄλλα τε μηχανᾶσθαι ἀνδρωθέντας πρ-
ρισσά, καὶ δὴ καὶ ἀποκληρῶσαι πέντε ἐωντῶν ὀψομένους
τὰ ἐρῆμα τῆς Λιβύης, καὶ εἴ τι πλέον ἴδοιεν τῶν τὰ μα-
κρότατα ἰδομένων. τῆς γὰρ Λιβύης τὰ μὲν κατὰ τὴν
βορηίην θάλασσαν ἀπ' Αἰγύπτου ἀρχάμενοι μέχρι Σο-
λόεντος ἄκρης, ἢ τελευτᾶ τὰ τῆς Λιβύης, παρήκουσι πα-
ρὰ πᾶσαν Λίβυες καὶ Λιβύων ἔθνεα πολλὰ, πλὴν ὅσον
Ἕλληνες καὶ Φοίνικες ἔχουσι· τὰ δὲ ὑπὲρ θαλάσσης τε
καὶ τῶν ἐπὶ θάλασσαν κατηκόντων ἀνθρώπων τὰ κατῦ-



περθε θηριώδης ἐστὶ ἡ Λιβύη· τὰ δὲ κατύπερθε τῆς θηριώδεος ψάμιμος τέ ἐστι καὶ ἄνδρος δεινῶς καὶ ἐρημὸς πάντων. ἐπεὶ ὦν τοὺς νεηρίας ἀποπεμπομένους ὑπὸ τῶν ἡλίκων, ὕδασι τε καὶ σιτίοισι εὖ ἐξηρημένους, ἵεναι τὰ πρῶτα μὲν διὰ τῆς οἰκεομένης, ταύτην δὲ διεξιθόντας ἐς τὴν θηριώδεα ἀπικέσθαι, ἐκ δὲ ταύτης τὴν ἐρημον διεξιέναι τὴν ὁδὸν ποιουμένους πρὸς ζέφυρον ἄνεμον, διεξιθόντας δὲ χῶρον πολλὸν ψαμμώδεα καὶ ἐν πολλῆσι ἡμέρησι ἰδεῖν δὴ κοτε δένδρεα ἐν πεδίῳ πεφυκότα, καὶ σφεας προσειθόντας ἄπτεσθαι τοῦ ἐπεόντος ἐπὶ τῶν δενδρέων καρποῦ, ἀπτομένοισι δὲ σφι ἐπελθεῖν ἄνδρας μικροὺς, μετριῶν ἐλάσσονας ἀνδρῶν, λαβόντας δὲ ἄγειν σφέας· φωνῆς δὲ οὔτε τι τῆς ἐκείνων τοὺς Νασαμῶνας γινώσκειν, οὔτε τοὺς ἄγοντας τῶν Νασαμῶνων. ἄγειν τε δὴ αὐτοὺς δι' ἐλέων μεγίστων, καὶ διεξιθόντας ταῦτα ἀπικέσθαι ἐς πόλιν ἐν τῇ πάντας εἶναι τοῖσι ἄγουσι τὸ μέγαθος ἴσους, χρῶμα δὲ μέλανας. παρὰ δὲ τὴν πόλιν ῥέειν ποταμὸν μέγαν, ῥέειν δὲ ἀπὸ ἐσπέρης αὐτὸν πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα, φαίνεσθαι δὲ ἐν αὐτῷ κροκοδείλους.

33. Ὁ μὲν δὴ τοῦ Ἀμμωνίου Ἐτεάρχου λόγος ἐς τοῦτό μοι δεδηλώσθω, πλὴν ὅτι ἀπονοστήσαι τε ἔφασκε τοὺς Νασαμῶνας, ὡς οἱ Κυρηναῖοι ἔλεγον, καὶ ἐς τοὺς οὔτοι ἀπίκοντο ἄνθρώπους, γόητας εἶναι πάντας· τὸν δὲ δὴ ποταμὸν τοῦτον τὸν παραρρέοντα καὶ Ἐτεάρχος συνεβάλλετο εἶναι τὸν Νεῖλον, καὶ δὴ καὶ ὁ λόγος οὕτω αἰρεῖται. ῥεῖ γὰρ ἐκ Λιβύης ὁ Νεῖλος, καὶ μέσην τὰ μιν Λιβύην· καὶ ὡς ἐγὼ συμβάλλομαι, τοῖσι ἐμφανέσι τὰ μὴ γνωσκόμενα τεκμαιρόμενος, τῷ Ἰστρῷ ἐκ τῶν ἴσων μέτρων ὁρμάται. Ἰστρὸς τε γὰρ ποταμὸς, ἀρξάμενος

Κελτῶν καὶ Περσῶν πόλιος, ῥέει μέσσην σχίζων τὴν
 Ἑυρώπην. οἱ δὲ Κελτοὶ εἰσι ἔξω Ἰρακλιῶν στηλέων,
 μοιρέουσι δὲ Κρησιῶσι, οἳ ἔσχατοι πρὸς δυσμέων οἰ-
 κέουσι τῶν ἐν τῇ Ἑυρώπῃ κατοικημένων. τελευταῖα δὲ ὁ
 Ἰστρος ἐς Θάλασσαν [ῥέων] τὴν τοῦ Ἐυξείνου πόντου
 [διὰ πάσης Ἑυρώπης] τῇ Ἰστροῦ οἱ Μησιῶν οἰκέουσι
 ποιοί.

34. Ὁ μὲν δὴ Ἰστρος, ῥέει γὰρ δι' οἰκευμένης, πρὸς
 πολλῶν γινώσκειται, περὶ δὲ τῶν τοῦ Νεῖλου πηγέων οὐ-
 θὶς ἔχει λέγειν· αὐοικητός τε γὰρ ἐστὶ καὶ ἐρήμος ἡ Λι-
 βύη δι' ἧς ῥέει. περὶ δὲ τοῦ ῥεύματος αὐτοῦ, ἐπ' ὅσον
 μακρότατον ἱστορεῦντα ἦν ἐξικέσθαι, εἴρηται· ἐκδιδοῖ
 εἰς Ἑυρώπην. ἡ δὲ Λίβυς τῆς ὀρεινῆς Κιλικίης
 μακροτάτη καὶ ἀντιπὸς κείται· ἐνθεῦτεν δὲ ἐς Σινώπην τὴν
 ἐν τῷ Ἐυξείνῳ πόντῳ πέντε ἡμερῶν ἰσθμὸς ὁδοῦ εὐξώνη
 ἐστὶν· ἡ δὲ Σινώπη τῷ Ἰστροῦ ἐκδιδοῖ εἰς Θάλασσαν
 Ἰστροῦ κείται. οὕτω τὸν Νεῖλον δοκέω διὰ πάσης τῆς
 Λιβύης διεξιόντα ἐξισοῦσθαι τῷ Ἰστροῦ. Νεῖλου μὲν
 ἄλλων περὶ τοσαῦτα εἴρησθω.

35. ἘΡΧΟΜΑΙ δὲ περὶ Αἰγύπτου μηχανέων τὸν
 λόγον, ὅτι πλεῖστα θαυμάσια ἔχει ἢ ἄλλη πᾶσα χώρα
 καὶ ἔργα λόγου μέζω παρέχεται πρὸς πᾶσαν χώραν·
 τούτων εἴνεκα πλέω περὶ αὐτῆς εἴρησεται. Αἰγύπτιοι
 ἅμα τῷ οὐρανῷ τῷ κατὰ σφέας ἰόντι ἕτεροίω καὶ τῷ
 ποταμῷ φύσιν ἄλλοιαν παρεχομένῳ ἢ οἱ ἄλλοι ποταμοὶ,
 τὰ πολλὰ πάντα ἔμπαλιν τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι
 ἐστήσαντο ἠθεᾶ τε καὶ νόμους· ἐν τοῖσι αἱ μὲν γυναῖ-
 κες ἀγοράζουσι καὶ καπηλεύουσι, οἱ δὲ ἄνδρες κατ' οἴ-
 κους ἔοντες ὑφαίνουσι. ὑφαίνουσι δὲ οἱ μὲν ἄλλοι ἄνω
 τὴν κρόκην ὠθεόντες, Αἰγύπτιοι δὲ κάτω. τὰ ἄχθθα οἱ



μὲν ἄνδρες ἐπὶ τῶν κεφαλῶν φορέουσι, αἱ δὲ γυναῖκες ἐπὶ τῶν ὤμων. οὐρέουσι αἱ μὲν γυναῖκες ὄρθαι, οἱ δὲ ἄνδρες κατήμενοι. εὐμαρὴν χρέωται ἐν τοῖσι οἴκοισι, ἐσθίουσι δὲ ἔξω ἐν τῆσι ὁδοῖσι, ἐπιλέγοντες, ὡς τὰ μὲν αἰσχρὰ, ἀναγκαστὴ δὲ ἐν ἀποκρήφῳ ἐστὶ ποιεῖν χρεῶν, τὰ δὲ μὴ αἰσχρὰ ἀναφαιδόν. ἰσῆται γυνὴ μὲν οὐδεμία οὔτε ἔρσηνος θεοῦ οὔτε θηλέης, ἄνδρες δὲ πάντων τε καὶ πασίων. τρέφειν τοὺς τοκέας τοῖσι μὲν παισὶ οὐδεμία ἀνάγκη μὴ βουλομένοισι, τῆσι δὲ θυγατρῶσι πᾶσα ἀνάγκη καὶ μὴ βουλομένησι.

36. Οἱ ἰσῆες τῶν θεῶν τῇ μὲν ἄλλῃ κομίουσι, ἐν Αἰγύπτῳ δὲ ξυρεῖνται. τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι νόμος, ἅμα κῆδεϊ κεκάρθαι τὰς κεφαλὰς τοὺς μάλιστα ἰκνέεται. Αἰγύπτιοι δὲ ἐπὶ τοῖς θανάτοις ἀνιῆσι τὰς τρίχας ἀΰξεσθαι τὰς τε ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ γενεῳ, τέως ἐξυρημένοι. τοῖσι μὲν ἄλλοισι ἀνθρώποισι χωρὶς θηρίων δίαιτα ἀποκέχρηται, Αἰγυπτίοισι δὲ ὀμοῦ θηρίοισι ἡ δίαιτά ἐστι. ἀπὸ πνυρῶν καὶ κριθέων ἄλλοι ζῶουσι, Αἰγυπτίων δὲ τῶ ποιευνμένῳ ἀπὸ τούτων τὴν ζῆν ὄνειδος μέγιστόν ἐστι, ἀλλὰ ἀπὸ ὀλιγῶν ποιεῦνται σιτία, τὰς ζεῖας μετεξέτεροι καλέουσι. φρυῶσι τὸ μὲν σταῖς τοῖσι ποσὶ, τὸν δὲ πηλὸν τῆσι χερσὶ, καὶ τὴν κόπρον ἀναίρηονται. τὰ αἰδοῖα ἄλλοι μὲν ἐῶσι ὡς ἐγένοντο, πλὴν ὅσοι ἀπὸ τούτων ἔμαθον, Αἰγύπτιοι δὲ περιτίμνονται. εἴματα τῶν μὲν ἀνδρῶν ἕκαστος ἔχει δύο, τῶν δὲ γυναικῶν ἐν ἐκάστη. τῶν ἰστίων τοὺς κρήκους καὶ τοὺς κάλους οἱ μὲν ἄλλοι ἔξωθεν προσδέουσι, Αἰγύπτιοι δὲ ἔσωθεν. γράμματα γράφουσι καὶ λογίζονται ψήφοισι Ἕλληες μὲν ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ φέροντες τὴν χεῖρα, Αἰγύπτιοι δὲ ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά· καὶ

ποιεῖντες ταῦτα αὐτοὶ μὲν φασὶ ἐπὶ δεξιὰ ποιεῖν, Ἑλληνικὰς δὲ ἐπὶ ἀριστερά. διαφορίοισι δὲ γράμμασι χρέωνται, καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ἱρὰ, τὰ δὲ δημοτικὰ καλεῖται.

37. Θεοσεβῆες δὲ περισσῶς ἔοντες μάλιστα πάντων ἀνθρώπων νόμοισι τοιοσίδε χρέωνται. ἐκ χαλκίων ποτηρίων πίνουσι, διασμέωντες ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην, οὐκ ὁμῆν ὁ δ' οὐ, ἀλλὰ πάντες. εἴματα δὲ λίνεα φορέουσι καὶ κίβητι νεύπλυτα, ἐπιτηδεύοντες τοῦτο μάλιστα. τὰ τε αἰδοῖα περιτάμνονται καθαριότητος εἵτεκεν, προτιμῶντες καθαροὶ εἶναι ἢ εὐπρεπέστεροι. οἱ δὲ ἱεῖς ξυρεῦνται πᾶν τὸ σῶμα διὰ τρίτης ἡμέρης, ἵνα μήτε φθεῖρ μήτε ἄλλο μυσαρὸν μηδὲν ἐγγίγηται σφί θεραπεύουσι τοὺς θεούς. ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἱ ἱεῖς λινὴν μούνην καὶ ὑποδήματα βύβλινα· ἄλλην δὲ σφί ἐσθῆτα οὐκ ἔξεστι λαβεῖν, οὐδὲ ὑποδήματα ἄλλα. λούνται δὲ δις τῆς ἡμέρης ἐκάστης ψυχρῶ, καὶ δις ἐκάστης ἑκτός. ἄλλας τε θρησκίας ἐπιτελέουσι μυρίας, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. πάσχουσι δὲ καὶ ἄγαθὰ οὐκ ὀλίγα· οὔτε τι γίει τῶν οἰκητῶν τριβουσι οὔτε δαπανέωνται· ἀλλὰ καὶ σιτία σφί ἐστι ἱρὰ πεσσομένα, καὶ κρεῶν βοῶν καὶ χηρέων πληθὸς τι ἐκάστῳ γίνεται πολλὸν ἐκάστης ἡμέρης, δίδοται δὲ σφί καὶ οἶτος ἀμπέλινος. ἰχθύων δὲ οὐ σφί ἔξεστι πάσασθαι. κνίμους δὲ οὔτε τι μάλ᾽ σπεύρουσι Αἰγύπτιοι ἐν τῇ χώρῃ, τοὺς τε γενομένους οὔτε τρώγουσι, οὔτε ἔφοιτες πατέονται· οἱ δὲ δὴ ἱεῖς οὐδὲ ὀρέοντες ἀνέχονται, νομίζοντες οὐ καθαρὸν μιν εἶναι ὄσπριον. ἱρᾶται δὲ οὐκ εἰς ἐκάστου τῶν θεῶν, ἀλλὰ πολλοὶ, τῶν εἰς ἐστὶ ἀρχιέρεως· ἐπεὶν δὲ τις ὑποθάγη, τούτου ὁ παῖς ἀντικατίσταται.

38. Τοὺς δὲ βοῦς τοὺς ἔρσενας τοῦ Ἐπάφου εἶναι



μὲν ἄνδρες ἐπὶ τῶν κεφαλέων φορέουσι, αἱ δὲ γυναῖκες ἐπὶ τῶν ὤμων. οὐρέουσι αἱ μὲν γυναῖκες ὄρθαι, οἱ δὲ ἄνδρες κατήμενοι. εἴμαρῆν χρέωνται ἐν τοῖσι οἴκοισι, ἐσθίουσι δὲ ἔξω ἐν τῆσι ὁδοῖσι, ἐπιλέγοντες, ὡς τὰ μὲν αἰσχροῦ, ἀναγκαῖα δὲ ἐν ἀποκρήφῃ ἐστὶ ποιεῖν χρεῶν, τὰ δὲ μὴ αἰσχροῦ ἀναφασδόν. ἰσῶται γυνὴ μὲν οὐδεμίαν οὔτε ἔρσηος θεοῦ οὔτε θηλέης, ἄνδρες δὲ πάντων τε καὶ πασῶν. τρέφειν τοὺς τοκέας τοῖσι μὲν παισὶ οὐδεμίαν ἀνάγκη μὴ βουλομένοισι, τῆσι δὲ θυγατράσι πᾶσα ἀνάγκη καὶ μὴ βουλομένησι.

36. Οἱ ἰσῆες τῶν θεῶν τῆ μὲν ἄλλῃ κομέουσι, ἐν Αἰγύπτῳ δὲ ξυρεῦνται. τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι νόμος, ἅμα κῆδεϊ κεκάρθαι τὰς κεφαλὰς τοὺς μάλιστα ἰκνέεται. Αἰγύπτιοι δὲ ὑπὸ τοὺς θανάτους ἀνιῆσι τὰς τρίχας αὐξεσθαι τὰς τε ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ γενεῖῳ, τέως ἐξυρημένοι. τοῖσι μὲν ἄλλοισι ἀνθρώποισι χωρὶς θηρίων δίκαια ἀποκέχριται, Αἰγυπτίοισι δὲ ὁμοῦ θηρίοισι ἡ δίκαιά ἐστι. ἀπὸ πυρῶν καὶ κριθέων ἄλλοι ζῶουσι, Αἰγυπτίων δὲ τῶν ποιημένων ἀπὸ τούτων τὴν ζῳὴν ὄνειδος μέγιστόν ἐστι, ἀλλὰ ἀπὸ ὀλκρέων ποιεῦνται σιτία, τὰς ζείας μετεξέτεροι καλέουσι. φερῶσι τὸ μὲν σταῖς τοῖσι ποσὶ, τὸν δὲ πηλὸν τῆσι χερσὶ, καὶ τὴν κόπρον ἀναιρέονται. τὰ αἰδοῖα ἄλλοι μὲν ἔωσι ὡς ἐγένοντο, πλὴν ὅσοι ἀπὸ τούτων ἔμαθον, Αἰγύπτιοι δὲ περιτίμνονται. εἴματα τῶν μὲν ἀνδρῶν ἕκαστος ἔχει δύο, τῶν δὲ γυναικῶν ἐν ἑκάστη. τῶν ἰστίων τοὺς κρήκους καὶ τοὺς κάλους οἱ μὲν ἄλλοι ἔξωθεν προσδέουσι, Αἰγύπτιοι δὲ ἔσωθεν. γράμματα γράφουσι καὶ λογίζονται ψήφοισι Ἕλληνες μὲν ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ φέροντες τὴν χεῖρα, Αἰγύπτιοι δὲ ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά· καὶ

ποιεῖντες ταῦτα αὐτοὶ μὲν φασὶ ἐπὶ δεξιὰ ποιέειν, Ἑλ-
ληνας δὲ ἐπ' ἀριστερά. διαφασίοισι δὲ γράμμασι χρέων-
ται, καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ἱρὰ, τὰ δὲ δημοτικὰ καλέεται.

37. Θεοσεβῆες δὲ περισσῶς ἔοντες μάλιστα πάντων
ἰνθρώπων νόμοισι τοιοσίδε χρέωνται. ἐκ χαλκίων πο-
τηρίων πίνουσι, διασμέωντες ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην, οὐκ ὄ-
μιεν ὁ δ' οὐ, ἀλλὰ πάντες. εἴματα δὲ λίνεα φορέουσι
καὶ ἐρέπλητα, ἐπιτηδεύοντες τοῦτο μάλιστα. τὰ τε αἰ-
δοῖα περιτάμνοται καθαριότητος εἵτεκεν, προτιμῶντες
καθαροὶ εἶναι ἢ εὐπρεπέστεροι. οἱ δὲ ἱεῖες ξυρεῦνται
πᾶν τὸ σῶμα διὰ τρίτης ἡμέρης, ἵνα μήτε φθεῖρ μήτε
ἄλλο μυσαρὸν μηδὲν ἐγγίνηται σφι θεραπεύουσι τοὺς
θεούς. ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἱ ἱεῖες λινὴν μούνην καὶ
ὑποδήματα βύβλινα· ἄλλην δὲ σφι ἐσθῆτα οὐκ ἔξεστι
λαβεῖν, οὐδὲ ὑποδήματα ἄλλα. λούνται δὲ δις τῆς ἡμέ-
ρης ἐκάστης ψυχρῶ, καὶ δις ἐκάστης νυκτός. ἄλλας τε
θρησκίας ἐπιτελέουσι μυρίας, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. πάσχοι
δὲ καὶ ἀγαθὰ οὐκ ὀλίγα· οὔτε τι γίγῃ τῶν οἰκητῶν τρί-
βουσι οὔτε δαπανέωνται· ἀλλὰ καὶ σιτία σφι ἔστι ἱρὰ
πεσσόμενα, καὶ κρηῶν βοέων καὶ χηνέων πλήθος τι ἐκά-
στῳ γίνεται πολλὸν ἐκάστης ἡμέρης, δίδοται δὲ σφι καὶ
οἶνος ἀμπέλινος. ἰχθύων δὲ οὐ σφι ἔξεστι πάσασθαι.
κυνίμους δὲ οὔτε τι μάλα σπεύρουσι Αἰγύπτιοι ἐν τῇ χώ-
ρῃ, τοὺς τε γενομένους οὔτε τρώγουσι, οὔτε ἔφοιτες
πατέονται· οἱ δὲ δὴ ἱεῖες οὐδὲ ὀρέοντες ἀνέχονται, νο-
μίζοντες οὐ καθαρὸν μιν εἶναι ὕσπριον. ἱρᾶται δὲ οὐκ
εἰς ἐκάστου τῶν θεῶν, ἀλλὰ πολλοὶ, τῶν εἰς ἔστι ἀρχιέ-
ρεως· ἐπεὶν δὲ τις ὑποθάνῃ, τούτου ὁ παῖς ἀντικατί-
σταται.

38. Τοὺς δὲ βοῦς τοὺς ἱερενας τοῦ Ἐπάφου εἶναι



νομίζουσι, καὶ τοῦτου εἵνεκα δοκιμάζουσι αὐτοῖς ὧδε. τρίχα ἦν καὶ μίαν ἰδηται ἐπεοῦσαν μέλαιναν, οὐ καθαρόν εἶναι νομίζει. δίζηται δὲ ταῦτα ἐπὶ τούτῳ τεταγμένος τῶν τις ἰρέων, καὶ ὄρθου ἑστεῶτος τοῦ κτήγεος καὶ ὑπτίου, καὶ τὴν γλῶσσαν ἐξαιρούσας, εἰ καθαρὴ τῶν προκειμένων σημητίων, τὰ ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ ἐρέω. κατορθῆ δὲ καὶ τὰς τρίχας τῆς οὐρῆς, εἰ κατὰ φύσιν ἔχει πεφυκυίας. ἦν δὲ τούτων πάντων ἢ καθαρὸς, σημαίνεται βύβλῳ περὶ τὰ κέρα εἰλίσεων, καὶ ἔπειτα γῆν σημαντρίδα ἐπιπλάσας ἐπιβάλλει τὸν δακτύλον· καὶ οὕτω ἀπύγουσι. ἀσήμαντον δὲ θύσαντι θάνατος ἢ ζημίη ἐπικέεται. δοκιμάζεται μὲν νῦν τὸ κτήνος τρόπῳ τοιούτῳ.

39. Θυσίη δὲ σφι ἦδε κατέστηκε· ἀγαγόντες τὸ σεσημασμένον κτήνος πρὸς τὸν βωμόν, ὅκου ἂν θύωσι, πυρὴν καίουσι, ἔπειτα δὲ ἐπ' αὐτοῦ οἶνον κατὰ τοῦ ἰρητίου ἐπισπείσαντες καὶ ἐπικαλέσαντες τὸν θεὸν σφάζουσι, σφάζοντες δὲ ἀποτάμνουσι τὴν κεφαλὴν. σῶμα μὲν δὴ τοῦ κτήγεος δείρουσι, κεφαλῇ δὲ κείνῃ πολλὰ καταρτησάμενοι φέρουσι, τοῖσι μὲν ἂν ἢ ἀγορῆ καὶ Ἑλληνέσφι ἔωσι ἐπιδήμιοι ἔμποροι, οἱ δὲ φέροντες ἐς τὴν ἀγορὴν ἀπ' ὧν ἔδογτο, τοῖσι δὲ ἂν μὴ παρέωσι Ἑλληνες, οἱ δ' ἐκβάλλουσι ἐς τὸν ποταμόν. καταρίονται δὲ τάδε λέγοντες τῆσι κεφαλῆσι, εἴ τι μέλλοι ἢ σφίσι τρῖσι θύουσι ἢ Αἰγύπτῳ τῇ συναπιάσῃ κακὸν γενέσθαι, ἐς κεφαλὴν ταύτην τραπέσθαι. κατὰ μὲν νῦν τὰς κεφαλὰς τῶν θυομένων κτηνέων καὶ τὴν ἐπίσπεισιν τοῦ οἴνου πάντες Αἰγύπτιοι νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται ὁμοίως ἐς πάντα τὰ ἱερά, καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ νόμου οὐδὲ ἄλλου οὐδενὸς ἐμπύχου κεφαλῆς γένυεται Αἰγυπτίων οἰδεῖς.

40. Ἡ δὲ δὴ ἑξαίρεσις τῶν ἰσῶν καὶ ἡ καῦσις ἄλλη

περὶ ἄλλο ἴρον σφι κατέστηκε. τὴν δ' ὧν μεγίστην τὸ
δαίμονα ἡγνῆται εἶναι καὶ μεγίστην οἱ ὄρητὴν ἀνάγουσι,
ταύτην ἔρχομαι ἐρέων. ἐπεὶ ἂν ἀποδείρωσι τὸν βοῦν, κα-
τευξάμενοι κοιλίην μὲν κεινὴν πᾶσαν ἐξ ὧν εἶλον, σπλά-
γχνα δὲ αὐτοῦ λείπουσι ἐν τῷ σώματι καὶ τὴν πιμελίην,
σκέλεα δὲ ἀποτάμνουσι καὶ τὴν ὄσφυν ἄκρην καὶ τοὺς
ὤμους τε καὶ τὸν τρίχηλον. ταῦτα δὲ ποιήσαντες τὸ
ἄλλο σῶμα τοῦ βοῦς πιμπλάσι ἄρτων καθαρῶν καὶ μέ-
λιτος καὶ ἀσταφίδος καὶ σύκων καὶ λιβανωτοῦ καὶ σμύρ-
νης καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων, πλήσαντες δὲ τούτων κα-
ταγίζουσι, ἔλαιον ἄφθονον καταχέοντες. προνηστεύ-
σαντες δὲ θύουσι, καιομένων δὲ τῶν ἴρων τίπτονται
πάντες. ἐπεὶ δὲ ἀποτύπωνται, δαῖτα προτίθενται τὰ
ἐλίποντο τῶν ἴρων.

41. Τοὺς μὲν γυν καθαρὸς βοῦς τοὺς ἔρσενας καὶ
τοὺς μόσχους οἱ πάντες Αἰγύπτιοι θύουσι, τὰς δὲ θη-
λέας οὐ σφι ἔξεστι θύειν, ἀλλὰ ἰσραὶ εἰσι τῆς Ἰσίου· τὸ
γὰρ τῆς Ἰσίου ἄγαλμα ἐὼν γυναικῆϊον βούκερών ἐστι,
κατάπερ Ἕλληνας τὴν Ἰοῦν γράφουσι, καὶ τὰς βοῦς τὰς
θηλέας Αἰγύπτιοι πάντες ὁμοίως σέβονται προβάτων
πάντων μάλιστα μακροῦ. τῶν εἴνεκα οὐτ' ἀνὴρ Αἰγύ-
πτιος οὔτε γυνὴ ἀνδρα Ἕλληνα φιλήσειε ἂν τῷ στόματι,
οὐδὲ μαχαίρῃ ἀνδρὸς Ἕλληνος χρήσεται οὐδ' ὀβελοῖσι
οὐδὲ λέβητι, οὐδὲ κρέως καθαροῦ βοῦς διατετμημένου
Ἑλληνικῇ μαχαίρῃ γεύσεται. θάπτουσι δὲ τοὺς ἀποθνή-
σκοντας βοῦς τρόπον τόνδε. τὰς μὲν θηλέας ἐς τὸν πο-
ταμὸν ἀπιᾶσι, τοὺς δὲ ἔρσενας κατορύσσουσι ἕκαστοι ἐν
τοῖσι προαστείοισι, τὸ κέρας τὸ ἕτερον ἢ καὶ ἀμφότερα
ὑπερέχοντα σημηίου εἴνεκεν· ἐπεὶ δὲ σαπῆ καὶ προσίῃ
ὁ τεταγμένος χρόνος, ἀπικνέεται ἐς ἑκάστην πόλιν βύρις



ἐκ τῆς Προσωπίτιδος καλεμένης νήσου. ἡ δ' ἔστι μὲν ἐν τῷ Δέλτα, περίμετρον δὲ αὐτῆς εἰσὶ σχοῖνοι ἐννέα. ἐν ταύτῃ ὣν τῇ Προσωπίτιδι νήσῳ ἔνεισι μὲν καὶ ἄλλαι πόλεις σιγαῖ, ἐκ τῆς δὲ αἰ βάρις παραγίνονται ἀναιρησόμεναι τὰ ὀστέα τῶν βοῶν, ὄνομα τῇ πόλι Ἀτάρβητις, ἐν δ' αὐτῇ Ἀφροδίτης ἱερὸν ἅγιον ἴδονται. ἐκ ταύτης τῆς πόλιος πλανέονται πολλοὶ ἄλλοι ἐς ἄλλας πόλεις, ἀνορύξαντες δὲ τὰ ὀστέα ἀπάγουσι καὶ θάπτουσι ἐς ἓνα χῶρον πάντες. κατὰ ταυτὰ δὲ τοῖσι βοῦσι καὶ τὰλλα κτήνεα θάπτουσι ἀποθνήσκοντα· καὶ γὰρ περὶ ταυτὰ οὕτω σφι νενομοθέτηται· κτείνουσι γὰρ δὴ οὐδὲ ταυτὰ.

42. Ὅσοι μὲν δὴ Διὸς Θηβαίος ἴδονται ἱερὸν ἢ νομοῦ τοῦ Θηβαίου εἰσὶ, οὗτοι μὲν νυν πάντες οἷων ἀπεχόμενοι αἴγας θύουσι. θεοὺς γὰρ δὴ οὐ τοὺς αὐτοὺς ἅπαντες ὁμοίως Αἰγύπτιοι σέβονται πλὴν Ἰσιός τε καὶ Ὀσίριος, τὸν δὲ Διόνυσον εἶναι λέγουσι· τούτους δὲ ὁμοίως ἅπαντες σέβονται. ὅσοι δὲ τοῦ Μενδητος ἔκπηται ἱερὸν ἢ νομοῦ τοῦ Μενδησίου εἰσὶ, οὗτοι δὲ αἰγῶν ἀπεχόμενοι οἷς θύουσι. Θηβαῖοι μὲν νυν, καὶ ὅσοι διὰ τούτους οἷων ἀπέχονται, διὰ ταυτα λέγουσι τὸν νόμον τόνδε σφι τεθῆναι· Ἰρακλῆα θελῆσαι πάντως ἰδεῖσθαι τὸν Δία καὶ τὸν οἶκ ἐθέλειν ὀφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ, τέλος δὲ, ἐπεὶ τε λπαρίειν τὸν Ἰρακλῆα, τὸν Δία μηχανήσασθαι, κριὸν ἐκδείραντα προέχεσθαι τε τὴν κεφαλὴν ἀποταμόντα τοῦ κριοῦ, καὶ ἐνδύντα τὸ νάκος οὕτω οἱ ἑωυτὸν ἐπιδέξαι. ὑπὸ τούτου κρισπρόσωπον τῷγαλμα τοῦ Διὸς ποιεῦσι Αἰγύπτιοι, ἀπὸ δὲ Αἰγυπτίων Ἀμμῶνιοι, ἴοντες Αἰγυπτίων τε καὶ Αἰθιοπῶν ἀποικῆι καὶ φωνὴν μεταξὺ ἀμφοτέρων νομίζοντες. δοκίειν δ' ἐμοί,

ἐκὶ τὸ οὖνομα Ἀμμώνιοι ἀπὸ τοῦδέ σφι τὴν ἐπωνυμίην
 ποιήσαντο· Ἀμοῦν γάρ Λιγύπτιοι καλέουσι τὸν Δία.
 οὓς δὲ κριούς οὐ θύουσι Θηβαῖοι, ἀλλ' εἰσὶ σφι ἱροὶ
 διὰ τοῦτο. μῆ δὲ ἡμέρη τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ὄρηι τοῦ Διὸς,
 κριὸν ἕνα κατακόψαντες καὶ ἀποδείραντες, κατὰ τὸ αὐτὸ
 ἐνδύουσι τῷ ἄγαλμα τοῦ Διὸς, καὶ ἔπειτα ἄλλο ἄγαλμα
 Ἰρακλέος προσάγουσι πρὸς αὐτό. ταῦτα δὲ ποιήσαντιες
 ὑπτιονται οἱ περὶ τὸ ἱερόν ἅπαντες τὸν κριόν, καὶ ἔπειτα
 ἐν ἱερῇ θύρῃ θάπτουσι αὐτόν.

43. Ἰρακλέος δὲ περὶ τόνδε τὸν λόγον ἤκουσα, ὅτι
 εἴη τῶν δωδέκα θεῶν. τοῦ ἐτέρου δὲ περὶ Ἰρακλέος,
 ὃν Ἕλληρες οἶδασι, οὐδαμῆ Λιγύπτου ἐδυνάσθην
 εἰκοῦσαι. καὶ μὴν ὅτι γὰρ οὐ παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον τοῦ-
 νομα τοῦ Ἰρακλέος Λιγύπτιοι, ἀλλὰ Ἕλληρες μᾶλλον
 παρ' Αἰγυπτίων, καὶ Ἑλλήνων οὔτοι οἱ θέμενοι τῷ Ἀμ-
 μιτρώωνος γόνῃ τοῦνομα Ἰρακλέα, πολλά μοι καὶ ἄλλα
 τεκμήρια ἐστὶ τοῦτο οὕτω ἔχειν, ἐν δὲ καὶ τόδε, ὅτι τῶ
 τοῦ Ἰρακλέος τούτου οἱ γονεῖς ἀμφοτέρω ἦσαν Ἀμμι-
 τρώων καὶ Ἀλκμήνη γεγονότες τὸ ἀνέκαθεν ἀπὸ Λιγύ-
 πτου, καὶ διότι Αἰγύπτιοι οὔτε Πισιδέωνος οὔτε Διοσ-
 κούρων τὰ οὐνόματά φασι εἰδέναι, οὐδὲ σφι θεοὶ οὔτοι
 ἐν τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι ἀποδεδέχεται. καὶ μὴν εἴ γὰρ
 παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον οὐνομά τευ δαίμονος, τούτων οὐκ
 ἦκιστα ἀλλὰ μάλιστα ἔμελλον μνήμην ἔξειν, εἴπερ καὶ
 τότε ναυτιλίῃσι ἐχρέωντο καὶ ἦσαν Ἑλλήνων τινὲς ναυτί-
 λοι, ὡς ἔλπομαι τε καὶ ἐμὴ γνώμη αἰρεῖ. ὥστε τούτων
 ἂν καὶ μᾶλλον τῶν θεῶν τὰ οὐνόματα ἐξβπιστέατο Αἰ-
 γύπτιοι ἢ τοῦ Ἰρακλέος. ἀλλὰ τις ἀρχαῖός ἐστι θεὸς
 Αἰγυπτίοισι Ἰρακλέης· ὡς δὲ αὐτοὶ λέγουσι, ἕτερά ἐστι
 ἐπιτακισχλίια καὶ μύρια ἐς Ἀμασιν βασιλεύσαντα, ἐπεὶ



τε ἐκ τῶν ὀκτώ θεῶν οἱ δώδεκα θεοὶ ἐγένοντο, τῶν Ἰρακλέα ἓνα νομίζουσι.

44. Καὶ θέλων δὲ τούτων πέρι σαφές τι εἰδέναι ἐξ ὧν οἶόν τε ἦν, ἔπλευσα καὶ ἐς Τύρον τῆς Φοινίκης, πινθαιόμενος αὐτόθι εἶναι ἱερὸν Ἰρακλέος ἅγιον. καὶ ἰδὼν πλουσίως κατεσκευασμένον ἄλλοισι τε πολλοῖσι ἀναθήμασι, καὶ ἐν αὐτῷ ἦσαν στήλαι δύο, ἡ μὲν χρυσοῦ ἀπέφθου, ἡ δὲ σμαράγδου λίθου λάμποντος τὰς τίκτας μέγας· ἐς λόγους δὲ ἐλθὼν τοῖσι ἱερεῦσι τοῦ θεοῦ εἰρόμην, ὅσος χρόνος εἴη, ἐξ οὗ σφι τὸ ἱερὸν ἰδρῆται. εὐρον δὲ οὐδὲ τούτους τοῖσι Ἕλλησι συμφερομένους· ἔρασαν γὰρ ἅμα Τύρω οἰκισομένην καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ θεοῦ ἰδρῆθῆναι, εἶναι δὲ ἔτεα ἀπὸ οὗ Τύρον οἰκέουσι, τριηκόσια καὶ δισχῆμα. ἰδὼν δὲ ἐν τῇ Τύρῳ καὶ ἄλλο ἱερὸν Ἰρακλέος ἐπωνυμίην ἔχοντος Θασίου εἶναι. ἀπικόμην δὲ καὶ ἐς Θάσον, ἐν τῇ εὐρον ἱερὸν Ἰρακλέος ὑπὸ Φοινίκων ἰδρῆμένον, οἱ κατ' Ἑνρώπης ζήτησιν ἐκπλώσαντες Θάσον ἔκτισαν· καὶ ταῦτα καὶ πέντε γενεῆσι ἀνδρῶν πρότερά ἐστι ἢ τὸν Ἀμφιτρίωνος Ἰρακλέα ἐν τῇ Ἑλλάδι γενέσθαι. τὰ μὲν τῶν ἱστορημένα δηλοῖ σαφῶς παλαιὸν θεὸν τὸν Ἰρακλέα ἔοντα. καὶ δοκέουσι δέ μοι οὗτοι ὀρθότατα Ἑλλήνων ποιεῖν, οἱ διὰ Ἰρακλεία ἰδρῆσάμενοι ἔκτρηται, καὶ τῷ μὲν ὡς ἀθανάτῳ, Ὀλυμπίῳ δὲ ἐπωνυμίην θύουσι, τῷ δὲ ἐτέρῳ ὡς ἡρωϊ ἐναγίζουσι.

45. Λέγουσι δὲ πολλὰ καὶ ἄλλα ἀεπισκέπτως οἱ Ἕλληνες· εὐήθης δὲ αὐτῶν καὶ ὅδε ὁ μῦθος ἐστι τὸν περὶ τοῦ Ἰρακλέος λέγουσι, ὡς αὐτὸν ἀπικόμενον ἐς Αἴγυπτον στέφαντες οἱ Αἰγύπτιοι ἐπὶ πομπῆς ἐξήγον ὡς θύσοντες τῷ Διὶ· τὸν δὲ τέως μὲν ἴσχυϊν ἔχειν, ἐπεὶ δὲ αὐτοῦ πρὸς τῷ βωμῷ κατάρχοντο, ἐς ἀλκὴν τρα-

τιόμενον πάντας σφείας καταφρονεῦσαι. ἐμοὶ μὲν ἔνν δο-
κίεουσι ταῦτα λέγοντες τῆς Αἰγυπτίων φύσιος καὶ τῶν
νόμων πάμπαν ἀπειρώς ἔχειν οἱ Ἕλληνες· τοῖσι γὰρ
οὐδὲ κτήρεα ὅσῃ θύειν ἐστὶ χωρὶς οἴων καὶ ἐρσένων
θεῶν καὶ μούσων, ὅσοι ἂν καθαροὶ ἔωσι, καὶ γηρῶν,
κῶς ἂν οὔτοι ἂνθρώπους θύοιεν; ἔτι δὲ ἓνα ἕοντα τὸν
Πρακλία, καὶ ἔτι ἄνθρωπον, ὡς δὴ φασι, κῶς φύσιν
ἔχει πολλὰς μυριάδας φρονεῦσαι; καὶ περὶ μὲν τούτων
ποσαῦτα ἡμῖν εἰποῦσι καὶ παρὰ τῶν θεῶν καὶ παρὰ
πάντων ἡρώων εὐμένεια εἶη.

46. Τίς δὲ δὴ αἶγας καὶ τοὺς τράγους τῶνδε εἶνε-
κα οὐ θύουσι Αἰγυπτίων οἱ εἰρημένοι. τὸν Πῆνα τῶν
ὀκτῶ θεῶν λογίζονται εἶναι οἱ Μενδήσιοι, τοὺς δὲ ὀκτῶ
θεοὺς τούτους προτέρους τῶν δωδέκα θεῶν φασὶ γε-
νέσθαι. γράφουσι τε δὴ καὶ γλύφουσι οἱ ζωγράφοι καὶ
οἱ ἀγαλματοποιοὶ τοῦ Πανὸς τῷγαλμα κατὰπερ Ἕλλη-
νες, αἰγοπρόσωπον καὶ τριγοσκελέα, οὔτι τοιοῦτον νο-
μίζοντες εἶναί μιν, ἀλλ' ὁμοῖον τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι·
ὅτεν δὲ εἶνεκα τοιοῦτον γράφουσι αὐτὸν, οὐ μοι ἡδιδόν
ἐστὶ λέγειν. σέβονται δὲ πάντας τοὺς αἶγας οἱ Μενδή-
σιοι, καὶ μᾶλλον τοὺς ἔρσενας τῶν θηλέων, καὶ τούτων
οἱ αἰπόλοι τιμὰς μέζονας ἔχουσι· ἐκ δὲ τούτων εἰς μά-
λαστα, ὅστις ἐπεὶ ἀποθάγη, πένθος μέγα παντὶ τῷ
Μενδησίῳ νομῷ τίθεται. καλεῖται δὲ ὁ τε τράγος καὶ
ὁ Πῆν Αἰγυπτιστὶ Μένδης. ἐγένετο δ' ἐν τῷ νομῷ
τούτῳ ἐπ' ἐμεῦ τοῦτο τὸ τέρας· γυναικὶ τράγος ἐμίσγητο
ἀναφανδόν. τοῦτο ἐς ἐπίδεξιν ἀνθρώπων ἀπλκετο.

47. Ἐν δὲ Αἰγύπτῳι μαρὸν ἡγῆνται θηρίον εἶναι·
καὶ τοῦτο μὲν, ἢν τις ψαύσῃ αὐτῶν παριῶν ὑός, αὐτοῖσι



ίματίοισι ἀπ' ὧν ἔβραψε ἑαυτὸν βᾶς ἐπὶ τὸν ποταμόν· τοῦτο δὲ οἱ συβῶται ἴοντες Αἰγύπτιοι ἐγγενείες ἐς ἴσον οὐδὲν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἐσέρχονται μούνοι πάντων, οὐδέ σφι ἐκδίδοσθαι θυγατέρα οὐδεὶς ἐθέλει οὐδ' ἄγεσθαι ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' ἐκδιδόαται τε οἱ συβῶται καὶ ἀγέαται ἐξ ἄλλήλων. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι θεοῖσι θύειν ὕς οὐ διακαιοῦσι Αἰγύπτιοι· Σελήνῃ δὲ καὶ Διονύσῳ μούνοισι τοῦ αὐτοῦ χρόνου, τῇ αὐτῇ πανσελήνῃ, τοὺς ὕς θύσαντες πατέονται τῶν κρεῶν. διότι δὲ τοὺς ὕς ἐν μὲν τῆσι ἄλλῃσι ὀρητῆσι ἀπεστιγήκασι, ἐν δὲ ταύτῃ θύουσι, ἔστι μὲν λόγος περὶ αὐτοῦ ὑπ' Αἰγυπτίων λεγόμενος, ἐμοὶ μέντοι ἐπισταμένῳ οὐκ εὐπροπέστερός ἐστι λέγεσθαι. Θυσίῃ δὲ ἡδε τῶν ὕων τῇ Σελήνῃ ποιέεται· ἐπεὶν θύσῃ, τὴν οὐρὴν ἄκρην καὶ τὸν σπλῆνα καὶ τὸν ἐπίπλοον συνθεῖς ὁμοῦ κατ' ὧν ἐκάλυψε πάσῃ τοῦ κτήρεος τῇ πιμελῇ τῇ περὶ τὴν νηδὴν γινομένη, καὶ ἔπειτα καταγίξει πυρὶ· τὰ δὲ ἄλλα κρέα σιτέονται ἐν τῇ πανσελήνῃ ἐν τῇ ἂν τὰ ἴσα θύσωσι, ἐν ἄλλῃ δὲ ἡμέρῃ οὐκ ἂν ἔτι γευσάιατο. οἱ δὲ πένητες αὐτῶν ὑπ' ἰσθμενείης βίου σταιτίνας πλάσαντες ὕς καὶ ὀπτήσαντες ταύτας θύουσι.

48. Τῷ δὲ Διονύσῳ τῆς ὀρητῆς τῇ δορπίῃ χοῖρον πρὸ τῶν θυρέων σφάξας ἕκαστος διδοῖ ἀποφέρεσθαι τὸν χοῖρον αὐτῷ τῷ ὑποδομένῳ τῶν συβωπέων. τὴν δὲ ἄλλην ἀνάγουσι ὀρητὴν τῷ Διονύσῳ οἱ Αἰγύπτιοι πλὴν χορῶν κατὰ ταῦτ' ἀσχεδὸν πάντα Ἕλλησι· ἀντὶ δὲ φιλῶν ἄλλῃ σφί ἐστι ἐξευρημένα ὅσον τε πηχναῖα ἰγάματα νευρόσπαστα, τὰ περιφορέουσι κατὰ κόμας γυναῖκες, νεῦον τὸ αἰδοῖον, οὐ πολλῷ τέῳ ἔλασσον ἔον τοῦ ἄλλου σώματος· προηγείται δὲ αὐλός, αἱ δὲ ἔπονται ἀεῖδουσαι τὸν Διόνυσον. διότι δὲ μῆζον τε ἔχει τὸ αἰ-

ῥιον καὶ κινεῖ μόνον τοῦ σώματος, ἔστι λόγος περὶ
αὐτοῦ ἰσὸς λεγόμενος.

49. Ἴδῃ ὧν δοκεῖ μοι Μελάμπους ὁ Ἀμυθίωνος
ἧς θυσίης ταύτης οὐκ εἶναι ἀδαιής ἀλλ' ἔμπειρος. Ἐλ-
ησι γὰρ δὴ Μελάμπους ἐστὶ ὁ ἐξηγησάμενος τοῦ Διο-
ύσου τό τε οὖνομα καὶ τὴν θυσίην καὶ τὴν πομπὴν
τοῦ φαλλοῦ. ἀτρεκέως μὲν οὐ πάντα συλλαβὼν τὸν λό-
γον ἔφηρε, ἀλλ' οἱ ἐπιγερόμενοι τούτῳ σοφισταὶ μεζόνως
ἔξέφηναν· τὸν δ' ὧν φαλλὸν τὸν τῷ Διονύσῳ πεμπό-
μενον Μελάμπους ἐστὶ ὁ κατηγησάμενος, καὶ ἀπὸ τού-
του μαθόντες ποιεῦσι τὰ ποιεῦσι Ἕλληνες. ἐγὼ μὲν νῦν
ἔφημι Μελάμποδα, γενόμενον ἄνδρα σοφόν, μαντικὴν τε
ἰσότην συστήσαι καὶ πνυθόμενον ἀπ' Αἰγύπτου ἄλλα τε
πολλὰ ἐσηγήσασθαι Ἕλλησι καὶ τὰ περὶ τὸν Διόνυσον,
ὀλίγα αὐτῶν παραλλάξαντα. οὐ γὰρ δὴ συμπεσέειν γβ
φήσω τὰ τε ἐν Αἰγύπτῳ ποιούμενα τῷ θεῷ καὶ τὰ ἐν
τοῖσι Ἕλλησι· ὁμότροπα γὰρ ἂν ἦν τοῖσι Ἕλλησι καὶ
οὐ νεωστὶ ἐσαγμένα. οὐ μὴν οὐδὲ φήσω, ὅπως Αἰγύ-
πτιοι παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον ἢ τοῦτο ἢ ἄλλο κού τι νό-
μιον. πνυθίσθαι δέ μοι δοκεῖ μάλιστα Μελάμπους τὰ
περὶ τὸν Διόνυσον παρὰ Κιάδμου τε τοῦ Τυρίου καὶ τῶν
ἰσὸν αὐτῷ ἐκ Φοινίκης ἀπικομένων ἐς τὴν νῦν Βοιωτικὴν
καλεομένην χώραν.

50. Σχεδὸν δὲ καὶ πάντων τῶν θεῶν τὰ οὐνόματα ἐξ
Αἰγύπτου ἐλήλυθε ἐς τὴν Ἑλλάδα· διότι μὲν γὰρ ἐκ τῶν
βαρβάρων ἦκει, πνυθανόμενος οὕτω εὐρίσκω ἔόν· δοκεῖ
δ' ὧν μάλιστα ἀπ' Αἰγύπτου ἐπίχθαι. ὅτι γὰρ δὴ μὴ
Ποσειδέωνος καὶ Διοσκούρων, ὡς καὶ πρότερόν μοι ταῦτα
εἴρηται, καὶ Ἴρης καὶ Ἰστίης καὶ Θέμιος καὶ Χαρίτων καὶ
Νηρηίδων, τῶν ἄλλων θεῶν Αἰγυπτίοισι αἰεὶ κοτε τὰ



οὐνόματά ἐστι ἐν τῇ γῶρῃ. λέγω δὴ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Αἰγύπτιοι. τῶν δὲ οὐ φασι θεῶν γινώσκειν τὰ οὐνόματα, οὔτοι δέ μοι δοκέουσι ὑπὸ Πελασγῶν ὀνομασθῆναι, πλὴν Ποσειδέωτος· τοῦτον δὲ τὸν θεὸν παρὰ Λιβύων ἐπέθοντο· οὐδαμοὶ γὰρ ἀπ' ἀρχῆς Ποσειδέωτος οἶνομα ἔπιηται εἰ μὴ Λίβυες, καὶ τιμέωσι τὸν θεὸν τοῦτον αἰεί. νομίζουσι δ' ὧν Αἰγύπτιοι οὐδ' ἴδωσι οὐδέν.

51. Ταῦτα μὲν νῦν καὶ ἄλλα πρὸς τούτοισι τὰ ἐγὼ φράσω, Ἕλλητες ἀπ' Αἰγυπτίων νεομύχασι· τοῦ δὲ Ἑρμῆω τὰ ἱεράματα ὀρθὰ ἔχειν τὰ αἰδοῖα ποιῶντες οἶκ ἀπ' Αἰγυπτίων μεμαθήχασι, ἀλλ' ὑπὸ Πελασγῶν πρῶτοι μὲν Ἑλλήνων ἀπῶντων Ἀθηναῖοι παραλαβόντες, παρὰ δὲ τούτων ἄλλοι. Ἀθηναίοισι γὰρ ἤδη τρικαῦτα ἐς Ἑλλάδας τελέουσι Πελασγοὶ σίτοιχοι ἐγένοντο ἐν τῇ γῶρῃ, ὅθεν περ καὶ Ἑλλητες ἤρξαντο νομισθῆναι. ὅστις δὲ τὰ Καβείρων ὄργια μεμύηται, τὰ Σαμοθρηϊκῆς ἐπιτελέουσι παραλαβόντες παρὰ Πελασγῶν, οὔτος ὠνίρ οἶδε τὸ λέγω· τὴν γὰρ Σαμοθρηϊκὴν οἶκεον πρότερον Πελασγοὶ οὔτοι οἵπερ Ἀθηναίοισι σίτοιχοι ἐγένοντο, καὶ παρὰ τούτων Σαμοθρηϊκῆς τὰ ὄργια παραλαμβάνουσι. ὀρθὰ ὧν ἔχειν τὰ αἰδοῖα τὰ ἱεράματα τοῦ Ἑρμῆω Ἀθηναῖοι πρῶτοι Ἑλλήνων μαθόντες παρὰ Πελασγῶν ἐποίησαντο. οἱ δὲ Πελασγοὶ ἴρον τινα λόγον περὶ αὐτοῦ ἔλεξαν, τὰ ἐν τοῖσι ἐν Σαμοθρηϊκῇ μυστηρίοισι δεδῆλωται.

52. Ἔθνον δὲ πάντων πρότερον οἱ Πελασγοὶ θεοῖσι ἐπειχόμενοι, ὡς ἐγὼ ἐν Δωδώνῃ οἶδα ἀκούσας, ἐπισημίην δ' οὐδ' οἶνομα ἐποιεῖντο οὐδενὶ αὐτῶν· οὐ γὰρ ἀκρόεσάν κω. θεοῖς δὲ προσωνόμασάν σφεις ὑπὸ τοῦ τοιοῦτου, ὅτι κόσμῳ θέντες τὰ πάντα πρήγματα

καὶ πάσας νομᾶς εἶχον. ἔπειτεν δὲ, χρόνον πολλοῦ διελθόντος ἐπύθοντο ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἀπιγμένα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν τῶν ἄλλων, Διονύσου δὲ ὕστερον πολλῷ ἐπύθοντο. καὶ μετὰ χρόνον ἐχρηστηριάζοντο ἐπὶ τῶν οὐνομάτων ἐν Δωδώνῃ· τὸ γὰρ δὴ μαντήϊον οὗτο νερόμισται ἀρχαιότατον τῶν ἐν Ἑλλησι χρηστηρίων εἶναι, καὶ ἦν τὸν χρόνον τοῦτον μῦνον. ἐπεὶ ὧν ἐχρηστηριάζοντο ἐν τῇ Δωδώνῃ οἱ Πελασγοὶ εἰ ἀνέλωνται τὰ οὐνόματα τὰ ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἤκοντα, ἀνεῖλε τὸ μαντήϊον χρᾶσθαι. ἀπὸ μὲν δὴ τούτου τοῦ χρόνου ἔθεντο τοῖσι οὐνόμασι τῶν θεῶν χρῶμενοι. παρὰ δὲ Πελασγῶν Ἕλληρες ἐξεδέξαντο ὕστερον.

53. Ἐνθεν δὲ ἐγένετο ἕκαστος τῶν θεῶν, εἴτε δ' αἰεὶ ἦσαν πάντες, ὁκοῖοί τε τινες τὰ εἶδεα, οὐκ ἠπιστέατο μέχρι οὗ πρώην τε καὶ χθὲς ὡς εἰπεῖν λόγῳ. Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὀμηρον ἡλικίην τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω κενυ πρεσβυτέρους γενέσθαι, καὶ οὐ πλέοσι· οὔτοι δὲ οἱ οἱ ποιήσαντες θεογονίην Ἑλλησι καὶ τοῖσι θεοῖσι χάρις ἐπωνυμίας δόντες καὶ τιμὰς τε καὶ τέχνας διελόντες, καὶ εἶδεα αὐτῶν σημῖναντες. οἱ δὲ πρότερον ποιηταὶ λεγόμενοι τούτων τῶν ἀνδρῶν γενέσθαι ὕστερον, ἔμοιγε δοκέειν, ἐγένοντο. τούτων τὰ μὲν πρώτα αἱ Δωδωνίδες ῥηῖαι λέγουσι, τὰ δὲ ὕστερα τὰ ἐς Ἡσίοδόν τε καὶ Ὀμηρον ἔχοντα ἐγὼ λέγω.

54. Χρηστηρίων δὲ περὶ τοῦ τε ἐν Ἑλλησι καὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ τόνδε Αἰγύπτιοι λόγον λέγουσι. ἔφασαν οἱ ἱερεῖς τοῦ Θηβαίου Διὸς δύο γυναῖκας ἰρηΐας ἐκ Θηβέων ἐξαχθῆναι ὑπὸ Φοινίκων, καὶ τὴν μὲν αὐτέων πυθέσθαι ἐς Λιβύην προηθεῖσαν, τὴν δὲ ἐς τὸς Ἕλληνας· ταύτας δὲ τὰς γυναῖκας εἶναι τὰς ἰδρυσάμενας τὰ μαντήϊα πρώ-



τας ἐν τοῖσι εἰρημένοισι ἔθνεσι. εἰρημένου δέ μεν ὑκό-
θεν οὕτω ὑπρεκώς ἐπιστάμενοι λέγουσι, ἔφασαν πρὸς
ταῦτα ζήτησιν μεγάλην ὑπὸ σφείων γενέσθαι τῶν γυναι-
κῶν τουτέων, καὶ ἀνευρεῖν μὲν σφεας οὐ δυνατοὶ γενέ-
σθαι, πυνθίσθαι δὲ ὕστερον ταῦτα περὶ αὐτέων τάπερ
δὴ ἔλεγον.

55. Ταῦτα μὲν τῶν ἐν Θήβησι ἱρῶν ἤκουον·
τάδε δὲ Δωδωναίων φασὶ αἱ προμάντιες, δύο πελειάδας
μελαίνας ἐκ Θηβείων τῶν Αἰγυπτίων ἀναπταμένας τὴν
μὲν αὐτέων ἐς Λιβύην, τὴν δὲ παρὰ σφείας ὑπικέσθαι,
ἰσομένην δὲ μιν ἐπὶ φηγὸν ἀνδάξασθαι φωνῇ ἀνθρω-
πιῆϊ, ὡς χρεῶν εἴη μαντήϊον αὐτόθι Διὸς γενέσθαι, καὶ
αὐτοῖς ὑπολαβεῖν θεῖον εἶναι τὸ ἐπαγγελλούμενον αὐ-
τοῖσι, καὶ σφεας ἐκ τούτου ποιῆσαι. τὴν δὲ ἐς τοὺς Λί-
βνας οἰχομένην πελειάδα λέγουσι Ἄμμωμος χρηστήριον
κελεύσει τοὺς Λίβνας ποιεῖν· ἔστι δὲ καὶ τοῦτο Διὸς.
Δωδωναίων δὲ αἱ ἱρήϊαι, τῶν τῇ πρεσβυτάτῃ οὐνομα-τῆν
Προμάντια, τῇ δὲ μετὰ αὐτῆν Τιμαρέτη, τῇ δὲ νεωτάτῃ
Νικάνδρη, ἔλεγον ταῦτα· συνωμολόγεον δὲ σφι καὶ οἱ
ἄλλοι Δωδωναῖοι οἱ περὶ τὸ ἱρόν.

56. Ἐγὼ δ' ἔχω περὶ αὐτέων γνώμην τήνδε. εἰ
ἀληθές οἱ Φοίνικες ἐξήγαγον τὰς ἱρὰς γυναῖκας καὶ
τὴν μὲν αὐτέων ἐς Λιβύην, τὴν δὲ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπέ-
δοντο, δοκίει μοι ἢ γυνὴ αὕτη τῆς τῶν Ἑλλάδος, πρό-
τερον δὲ Πελασγίης καλευμένης τῆς αὐτῆς ταύτης, προ-
θῆναι ἐς Θεσπρωτοὺς, ἔπειτα δουλεύουσα αὐτόθι
ἰδρύσασθαι ὑπὸ φηγῶ πεφικνίῃ Διὸς ἱρόν, ὡσπερ ἦν
οἶκος ἀμφιπολεύουσαν ἐν Θήβησι ἱρόν Διὸς, ἐνθα ἀπί-
κετο, ἐνθαῦτα μνήμην αὐτοῦ ἔχειν. ἐκ δὲ τούτου χρη-
στήριον κατηγήσατο, ἐπεὶ τε συνέλαβε τὴν Ἑλλάδα γλῶσ-

σαν γίναται δέ οἱ ἀδελφεῖν ἐν Λιβύῃ πεπερησθαι ὑπὸ
ῶν αὐτῶν Φουρίων, ὑπὸ ῶν καὶ αὐτὴ ἐπρήθη.

57. Πελειάδες δέ μοι δοκέουσι κληθῆναι πρὸς Δω-
δωναίων ἐπὶ τοῦδε αἱ γυναῖκες, διότι βάρβαροι ἦσαν,
εἰδόκεον δέ σφι ὁμοίως ὄρουσι φθέγγεσθαι. μετὰ δέ
ἄρρονον τὴν πελειάδα ἀνθρωπίνῃ φωνῇ ἀνδάξασθαι λέ-
γουσι, ἐπεὶ τε τα συνετά σφι ἡὔδα ἢ γυνή· ἕως δέ ἐβαρ-
βαρίζε, ὄρουθος τρόπον εἰδόκεέ σφι φθέγγεσθαι, ἐπεὶ
τέτοι τρόποι ἂν πελειάς γε ἀνθρωπίνῃ φωνῇ φθέγγαιτο,
μελαιναν δέ λέγοντες εἶναι τὴν πελειάδα, σημαίνουσι ὅτι
Αἰγυπτίη ἢ γυνή ἦν.

58. Ἴη δὲ μαντιῆν ἢ τε ἐν Θήβησι τῆσι Αἰγυπτίησι
καὶ ἐν Δωδώνῃ παραπλήσια ἀλλήλησι τεγγάνουσι ξοῦ-
σαι. ἔστι δὲ καὶ τῶν ἱερῶν ἢ μαντικῆ ἀπὸ Αἰγύπτου ἀπι-
γμένη. πανηγύρις δὲ ἕρα καὶ πομπὴς καὶ προσαγωγὰς
πρῶτοι ἀνθρώπων Αἰγύπτιοι εἰσι οἱ ποιησάμενοι, καὶ
παρὰ τούτων Ἕλληρες μεμαθήασιν. τεκμήριον δέ μοι
τούτου τόδε· αἱ μὲν γὰρ φαίνονται ἐκ πολλοῦ τευ χρό-
νου ποιούμεναι, αἱ δὲ Ἑλληνικαὶ νεωστὶ ἐποιήθησαν.

59. Πανηγυρίζουσι δὲ Αἰγύπτιοι οὐκ ἕπαξ τοῦ
ἐνιαυτοῦ, πανηγύρις δὲ συχνὰς, μάλιστα μὲν καὶ προθυ-
μότατα ἐς Βούβαστιν πόλιν τῇ Ἀρτέμιδι, δεύτερα ἐς
Βούσιριν πόλιν τῇ Ἴσι· ἐν ταύτῃ γὰρ δὴ τῇ πόλει ἐστὶ
μέγιστον Ἴσιος ἱερόν, ἴδρυται δὲ ἡ πόλις αὕτη τῆς Αἰγύ-
πτου ἐν μέσῳ τῷ Δέλτα, Ἴσις δὲ ἐστὶ κατὰ τὴν Ἑλλήνων
γλῶσσαν Δημήτηρ. τρίτα δ' ἐς Σάιν πόλιν τῇ Ἀθηναίῃ
πανηγυρίζουσι, τέταρτα δὲ ἐς Ἰβίου πόλιν τῷ Ἰβίῳ,
πέμπτα δὲ ἐς Βουτοῦν πόλιν τῇ Λητοῖ, ἕκτα δὲ ἐς Πά-
πρημιν πόλιν τῷ Ἀρεῖ.

60. Ἐς μὲν τὴν Βούβαστιν πόλιν ἐπεὰν κομίζονται,



ποιεῦσι τοιάδε. πλέουσί τε γὰρ δὴ ἅμα ἄνδρες γυναῖξι, καὶ πολλόν τι πλῆθος ἑκατέρων ἐν ἑκάστη βάρῃ· αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν κρόταλα ἔχουσαι κροταλίζουσι, οἱ δὲ αὐλέουσι κατὰ πάντα τὸν πλόον, αἱ δὲ λοιπαὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες αἰδοῦσι καὶ τὰς χεῖρας κροτεύουσι. ἐπεὶ δὲ πλείοντες κατὰ τινὰ πόλιν ἄλλην γίνονται, ἐγχοίμψαντες τὴν βάρην τῇ γῆ ποιεῦσι τοιάδε· αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν ποιεῦσι τάπερ εἶρηκα, αἱ δὲ τωθάζουσι βοῶσαι τὰς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ γυναῖκας, αἱ δ' ὀρχέονται, αἱ δ' ἀνασύρονται ἀνιστάμεναι. ταῦτα παρὰ πᾶσαν πόλιν παραποταμίην ποιεῦσι. ἐπεὶ δὲ ἀπίκωνται ἐς τὴν Βούβαστιν, ὀρτάζουσι μεγάλης ἀνάγοντες θυσίας, καὶ οἶνος ἀμπέλινος ἀναισιμοῦται πλέων ἐν τῇ ὀρτῇ ταύτῃ ἢ ἐν τῷ ἅπαντι ἐνιαυτῷ τῷ ἐπιλοίπῳ. συμφοιτέωσι δὲ, ὅ τι ἀνὴρ καὶ γυνή ἐστι πλὴν παιδίων, καὶ ἐς ἑβδομήκοντα μυριάδας, ὡς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι. ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ ποιεῖται.

61. Ἐν δὲ Βουσίρι πόλι ὡς ἀνάγουσι τῇ Ἴσι τὴν ὀρτὴν, εἴρηται πρότερόν μοι. τύπτονται μὲν γὰρ δὴ μετὰ τὴν θυσίην πάντες καὶ πᾶσαι, μυριάδες κάρτα πολλαὶ ἀνθρώπων. τὸν δὲ τύπτονται, οὗ μοι ὀσιόν ἐστι λέγειν. ὅσοι δὲ Καρῶν εἰσὶ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες, οὔτοι δὲ τοσούτῳ ἔτι πλέω ποιεῦσι τούτων, ὅσω καὶ τὰ μέτωπα κόπτονται μαχαίρησι, καὶ τούτῳ εἰσὶ δῆλοι ὅτι εἰσὶ ξεῖνοι καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι.

62. Ἐς Σαῖν δὲ πόλιν ἐπεὶ συλλεχθείωσι τῆσι θυσίησι, ἐν τινι νυκτὶ λύχνα καίουσι πάντες πολλὰ ἱπαίθρια περὶ τὰ δώματα κύκλοι. τὰ δὲ λύχνα ἐστὶ ἐμβάφια ἔμπλεα ἁλὸς καὶ ἐλαίου· ἐπιπολῆς δὲ ἔπασσι αὐτὸ τὸ ἐλλύχνιον. καὶ τοῦτο καλεῖται παγνύχιον, καὶ τῇ ὀρτῇ

νομα κέεται λυχνοκαΐη. οἱ δ' ἂν μὴ ἔλθωσι τῶν Λιπτιῶν εἰς τὴν πανήγυριν ταύτην, φυλάσσοντες τὴν κτῆτα τῆς Θυσίης καλοῦσι καὶ αὐτοὶ πάντες τὰ λύχνια, καὶ οὕτω οὐκ ἐν Σαΐ μούνη καίεται, ἀλλὰ καὶ ἀνὰ πάντων Αἴγυπτον. ὅτεν δὲ εἴνεκα φῶς ἔλαχε καὶ τιμὴν ἣ ἔστι αὕτη, ἔστι ἱρὸς περὶ αὐτοῦ λόγος λεγόμενος.

63. Ἐς δὲ Ἰθίου πόλιν καὶ Βουτοῦν Θυσίας μούνας ἐπιτελέουσι φοιτέοντες. ἐν δὲ Παπρήμι Θυσίας μὲν καὶ ἱρὰ κατάπερ καὶ τῇ ἄλλῃ ποιεῦσι· εὐτ' ἂν δὲ γίνηται καταφερῆς ὁ ἥλιος, ὀλίγοι μὲν τινες τῶν ἱρέων περὶ τὸ ἄγαλμα πεπονέαται, οἱ δὲ πολλοὶ αὐτῶν ξύλων κορύνας ποιεῦντες ἐστῆσι τοῦ ἱεροῦ ἐν τῇ ἐσόδῳ· ἄλλοι δὲ εὐχολῶς ποιεῦντες, πλεῖνες γιλῶν ἀνδρῶν, ἕκαστοι ἔχοντες ἄγαλμα καὶ οὗτοι ἐπὶ τὰ ἔθρα ἀλέες ἐστῆσι. τὸ δὲ ἄγαλμα ἐστὶ ἐν νηῷ μικρῷ ξυλίνῳ κατακρυπτούμενῳ προεκκομίζουσι τῇ προτεραιῇ εἰς ἄλλο οἶκημα ἱρόν. οἱ μὲν δὲ ὀλίγοι οἱ περὶ τὸ ἄγαλμα λελειμμένοι ἔλκουσι τετράκυκλον ἄμαξαν ἄγουσαν τὸν νηόν τε καὶ τὸ ἐν τῷ νηῷ ἐνθὸν ἄγαλμα, οἱ δὲ οὐκ ἔωσι ἐν τοῖσι προπυλαίοισι ἐστῆσθαι. οἱ δὲ εὐχολιμαῖοι τιμωρέοντες τῷ θεῷ παλοῦσι αὐτοὺς ἀλεξόμενοι. ἐνθαῦτα μάχη ξύλοισι καρτερῆ γίνεται, κεφαλῆς τε συναράσσονται, καὶ, ὡς ἐγὼ δοκέω, πολλοὶ καὶ ἀποθνήσκουσι ἐκ τῶν τραμάτων· οὐ μόντοι γὰρ Αἴγύπτιοι ἔφρασαν ἀποθνήσκειν οὐδένα.

64. Τὴν δὲ πανήγυριν ταύτην ἐκ τοῦδε νομίσαι ἔλασσι οἱ ἐπιχώριοι, οἰκέειν ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ τοῦ Ἄρθεος τὴν μητέρα, καὶ τὸν Ἄρθεα ἀπότροφον γενόμενον ἐλπίσειν ἑξανδρωμένον ἐθέλοντα τῇ μητρὶ συμμίξαι, καὶ τοὺς προπόλους τῆς μητρὸς, οἷα οὐκ ὀπωπώτας αὐτὸν ἀρότερον, οὐ περιορᾶν παριέναι ἀλλ' ἀπερύκειν, τὸν δ'



ἐξ ἄλλης πόλιος ἀγαγόμενον ἄνθρωπος τούς τε προ-
 πόλους τρηχέως περισπεῖν καὶ ἐσελθεῖν παρὰ τὴν μητέ-
 ρα. ἀπὸ τούτου τῷ Ἄρει ταύτην τὴν πληγὴν ἐν τῇ ὀρθῇ
 νεομικέναι φασί. καὶ τὸ μὴ μίσγασθαι γυναῖξιν ἐν ἰσοῖσι
 μηδὲ ἀλούτοις ἀπὸ γυναικῶν ἐς ἰρὰ εἰσεῖναι οὗτοί εἰσι οἱ
 πρῶτοι θρησκευσάντες. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι σχεδὸν πάν-
 τες ἄνθρωποι, πληρὴν Αἰγυπτίων καὶ Ἑλλήνων, μίσγονται
 ἐν ἰσοῖσι καὶ ἀπὸ γυναικῶν ἀνιστάμενοι ἄλουτοι ἐσερ-
 χονται ἐς ἰρὸν, νομίζοντες ἄνθρωπος εἶναι κατάπερ τὰ
 ἄλλα κτήνεα· καὶ γὰρ τὰ ἄλλα κτήνεα ὄραν καὶ ὀρνί-
 θων γένηα ὀχενόμενα ἐν τε τοῖσι νηοῖσι τῶν θεῶν καὶ
 ἐν τοῖσι τεμένεσι· εἰ ὧν εἶναι τῷ θεῷ τοῦτο μὴ φίλον,
 οὐκ ἂν οὐδὲ τὰ κτήνεα ποίειεν. οὗτοι μὲν νυν τοιαῦτα
 ἐπιλέγοντες ποιεῦσι ἔμοιγε οὐκ ἄρεστά.

65. Αἰγύπτιοι δὲ θρησκευοῦσι περισσῶς τὰ τε ἄλλα
 περὶ τὰ ἰρὰ καὶ δὴ καὶ ταῦτα. ἐοῦσα δὲ Αἴγυπτος ὄμου-
 ρος τῇ Διβύῃ οὐ μάλα θηριώδης ἐστί· τὰ δὲ ἐόντα σφι
 ἴπαντα ἰρὰ νεόμεσται, καὶ τὰ μὲν σύντροφα αὐτοῖσι
 τοῖσι ἄνθρώποισι, τὰ δὲ οὐ. τῶν δὲ εἵνεκεν ἀνεῖται τὰ
 ἰρὰ εἰ λέγοιμι, καταβαίην ἔν τῷ λόγῳ ἐς τὰ θεῖα πη-
 γματα, τὰ ἐγὼ φείγω μάλιστα ἀπηγγέεσθαι· τὰ δὲ καὶ
 εἴρηκα αὐτῶν ἐπιψάυσας, ἀναγκαίῃ καταλαμβανόμενος
 εἶπον. νόμος δὲ ἐστί περὶ τῶν θηρίων ὧδε ἔχων. μελε-
 δωνοὶ ἀποδεδέχεται τῆς τροφῆς χωρὶς ἐκάστων, καὶ ἔρ-
 σενης καὶ θήλειαι τῶν Αἰγυπτίων, τῶν παῖς παρὰ πα-
 τρὸς ἐκδέχεται τὴν τιμὴν· οἱ δὲ ἐν τῆσι πόλισι ἕκαστοι
 εὐχὰς τῆσδε σφι ἀποτελείουσι· εὐχόμενοι τῷ θεῷ τοῦ
 ἔν ἧ τὸ θηρίον, ξυροῦντες τῶν παιδίων ἢ πᾶσαν τὴν
 κεφαλὴν ἢ τὸ ἡμισυ ἢ τὸ τρίτον μέρος τῆς κεφαλῆς
 ἰστασι σταθμῷ πρὸς ἀργύριον τὰς τριχὰς· τὸ δ' αἶ

ἀκύση, τοῦτο τῇ μελεδωνῷ τῶν θηρίων διδοῖ, ἣ δ' ἀντὶ
 αὐτοῦ τάρνουσα ἰχθύς παρέχει βορρὴν τοῖσι θηρίοισι.
 βορρὴ μὲν δὴ αὐτοῖσι τοιαύτη ἀποδέδεκται· τὸ δ' ἄν
 τας τῶν θηρίων τούτων ἀποκτείνῃ, ἣν μὲν ἐκὼν, θάνατος
 ἢ ζημία, ἣν δὲ ἀέκων, ἀποτίνει ζημίην τὴν ἂν οἱ ἰσθῆς
 τάξωνται. ὅς δ' ἂν ἴβιν ἢ ἰρηκα ἀποκτείνῃ, ἣν τε ἐκὼν
 ἣν τε ἀέκων, τεθνήσκει ἀνάγκη.

66. Πολλῶν δὲ ζόντων ὁμοτρόφων τοῖσι ἀνθρώ-
 ποις θηρίων, πολλῷ ἂν ἔτι πλέω ἐγένετο, εἰ μὴ κατε-
 κάμβανθ τοὺς αἰελοῦρους τοιάδθ. ἐπιβάν τέκωσι αἱ
 θήλειαι, οὐκέτι φοιτέουσι παρὰ τοὺς ἔρσενας· οἱ δὲ δι-
 ζήμενοι μίσησθαι αὐτῆσι οὐκ ἔχουσι. πρὸς ὧν ταῦτα
 τοφίζονται τάδθ· ἀρπιάζοντες ἀπὸ τῶν θηλέων καὶ
 ὑπαιρεόμενοι τὰ τέκνα κτείνουσι, κτείναντες μὲντοι οὐ
 πατέονται. αἱ δὲ στερισκόμεναι τῶν τέκνων, ἄλλων δὲ
 ἐπιθνέουσαι, οὕτω δὴ ἀπικνέονται παρὰ τοὺς ἔρσενας·
 φιλότεκνον δὲ τὸ θηρίον. πυρκαϊῆς δὲ γενομένης, θεία
 πρήγματα καταλαμβάνει τοὺς αἰελοῦρους· οἱ μὲν γὰρ
 Αἰγύπτιοι διαστάντες φυλακὰς ἔχουσι τῶν αἰελοῦρων,
 ἀμελήσαντες σβεννύναι τὸ καιόμενον, οἱ δὲ αἰέλουροι
 διαδύοντες καὶ ὑπερθρώσκοντες τοὺς ἀνθρώπους ἐσάλ-
 λονται ἐς τὸ πῦρ. ταῦτα δὲ γινόμενα πένθεα μεγάλα
 τοὺς Αἰγυπτίους καταλαμβάνει. ἐν ὅτεοισι δ' ἂν οἰκί-
 οισι αἰέλουρος ἀποθάνῃ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, οἱ ἐνοι-
 κέοντες πάντες ξυρέονται τὰς ὄφρῆς μούνας, παρ' ὅτεοισι
 δ' ἂν κύων, πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὴν κεφαλὴν.

67. Ἀπαγέεται δὲ οἱ αἰέλουροι ἀποθανόντες ἐς ἱρὰς
 στέγας, ἐνθα θάπτονται ταριχενθέντες, ἐν Βουβάσσι
 πόλι· τὰς δὲ κίνας ἐν τῇ ἐωυτῶν ἕκαστοι πόλι θά-



πιουσι ἐν ἰρήσι θήκησι. ὡς δ' αὐτως τῆσι κυσὶ οἱ ἰχθυεὶσι θάπτονται. τὰς δὲ μυγαλᾶς καὶ τοὺς ἰρηκας ἀπάγουσι ἐς Βουτιῶν πόλιν, τὰς δὲ ἴβις ἐς Ἐρμιέω πόλιν. τὰς δὲ ἄρκτους εἰσάγουσι σπανίας καὶ τοὺς λύκους οὐ πολλῶν τέων ἔοντας ἀλωπέκων μέζονας αὐτοῦ θάπτονται τῇ ἂν εὐρεθῶσι κείμενοι.

68. Τῶν δὲ κροκοδείλων ἡ φύσις ἐστὶ τοιήδε· τοὺς χειμεριωτάτους μῆνας τέσσαρας ἐσθίει οὐδέν, ἔον δὲ τετραπὸν χερσαῖον καὶ λιμναῖόν ἐστι· τίκει μὲν γὰρ ὡς ἐν γῆ καὶ ἐκλέπει, καὶ τὸ πολλὸν τῆς ἡμέρας διατρίβει ἐν τῷ ξηρῷ, τὴν δὲ νύκτα πᾶσαν ἐν τῷ ποταμῷ· θερμότερον γὰρ δὴ ἐστὶ τὸ ὕδωρ τῆς τῆς αἰθρίας καὶ τῆς δρόσου. πάντων δὲ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν θηρίων τοῦτο ἐξ ἐλαχίστου μέγιστον γίνεται· τὰ μὲν γὰρ ὡς χηνέων οὐ πολλῶν μέζονα τίκει, καὶ ὁ νεοσσὸς κατὰ λόγον τοῦ ὡοῦ γίνεται, αὐξανόμενος δὲ γίνεται καὶ ἐς ἑπτακαίδεκα πήχους, καὶ μέζων ἔτι. ἔχει δὲ ὀφθαλμοὺς μὲν ὕος, ὀδόντας δὲ μεγάλους καὶ χαυλιόδοντας κατὰ λόγον τοῦ σώματος· γλῶσσαν δὲ μόνον θηρίων οὐκ ἔφυσε. οὐδὲ τὴν κάτω κινεῖ γνάθον, ἀλλὰ καὶ τοῦτο μόνον θηρίων τὴν ἄνω γνάθον προσάγει τῇ κάτω. ἔχει δὲ καὶ ὄνυχας καρτεροὺς καὶ δέρμα λεπιδωτὸν ἀρρήκτον ἐπὶ τοῦ νώτου. τυφλὸν δὲ ἐν ὕδατι, ἐν δὲ τῇ αἰθρίῃ ὀξυδερκέστατον. ἅτε δὴ ὡν ἐν ὕδατι δίαιταν ποιούμενον, τὸ στόμα ἐνδοθεν φορεῖ πᾶν μεστὸν βδελλέων. τὰ μὲν δὲ ἄλλα ὄνυμα καὶ θηρία φεύγει μιν, ὃ δὲ τροχίλος εἰρηναῖόν οἱ ἐστὶ ἅτε ὠφειλομένῳ πρὸς αὐτοῦ· ἐπεὶν γὰρ ἐς τὴν γῆν ἐκβῆ ἐκ τοῦ ὕδατος ὁ κροκόδειλος καὶ ἔπειτα χάνη (ἔωθε γὰρ τοῦτο ὡς ἐπίπαν ποιεῖν πρὸς τὸν ζέφυρον), ἐνθαῦτα ὁ τροχίλος ἐσδύνων ἐς τὸ στόμα αὐτοῦ καταπίνει τὰς

δέλλας· ὁ δὲ ὠφελούμενος ἴδεται καὶ οὐδὲν σίνεται τὸν
ροχίλον.

69. Τοῖσι μὲν δὴ τῶν Αἰγυπτίων ἱεροὶ εἰσι οἱ κρο-
κόδειλοι, τοῖσι δ' οὖν, ἀλλ' ἄτε πολεμίους περιέπουσι.
ἰ δὲ περὶ τὴν Θήβας καὶ τὴν Μοίριος λίμνην οἰκέοντες
καὶ κάρτα ἠγῆται αὐτοὺς εἶναι ἱερούς. ἐκ πάντων δὲ
καὶ ἐκάτεροι τρέφουσι κροκόδειλον, δεδιδαγμένον εἶναι
χειροῦθα, ἀρτήματά τε λίθινα χυτὰ καὶ χρύσεια ἐς τὰ
ἴστα ἐνθύντες καὶ ἀμφιδέας περὶ τοὺς προσθίους πόδας,
καὶ σιτία ἀπότακτα δίδόντες καὶ ἰρήνια, καὶ περιέποντες
ἐς κάλλιστα ζῶοντας· ἀποθανόντας δὲ ταριχεύοντες
ἀπτόουσι ἐν ἰρήσι θήκησι. οἱ δὲ περὶ Ἐλεφαντίνην πό-
λιν οἰκέοντες καὶ ἐσθίουσι αὐτοὺς, οὐκ ἠγεόμενοι ἱερούς
εἶναι. καλέονται δὲ οὐ κροκόδειλοι ἀλλὰ χάμψαι· κρο-
κόδειλος δὲ Ἰωνες ὠνόμασαν, βικάζοντες αὐτῶν τὰ εἶδει
οἷσι παρὰ σφίσι γινομένοισι· κροκόδειλοισι τοῖσι ἐν
ἡσι αἰμισιῆσι.

70. Ἄγραι δὲ σφρων πολλὰ κατεστῆασι καὶ παν-
οῖαι· ἢ δ' ὧν ἔμοιγε δοκέει ἀξιωτάτη ἀπηγήσιος εἶναι,
αὐτὴν γράψω. ἐπεὶ ἂν νῶτον ὑὸς δελεῖσθαι περὶ ἄγκι-
τρον, μετῆι ἐς μέσον τὸν ποταμὸν, αὐτὸς δὲ ἐπὶ τοῦ
πέλλεος τοῦ ποταμοῦ ἔχων δέλφρακα ζῶν ταύτην τύπτει.
ἀπακούσας δὲ τῆς φωνῆς ὁ κροκόδειλος ἴσται κατὰ τὴν
φωνήν, ἐτυχῶν δὲ τῷ νῶτι καταπίνει· οἱ δὲ ἔλκουσι.
ἐπεὶ δὲ ἐξελευσθῆ ἰς γῆν, πρῶτον ἀπάντων ὁ θηρευ-
τῆς πηλῶ κατ' ὧν ἔπλασε αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς· τοῦτο
δὲ ποιήσας κάρτα εὐπετέως τὰ λοιπὰ χειροῦται, μὴ ποιή-
σας δὲ τοῦτο σὺν πόνη.

71. Οἱ δὲ ἵπποι οἱ ποτάμιοι νομῶ μὲν τῷ Παρη-
μίτῃ ἱεροὶ εἰσι, τοῖσι δὲ ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι οὐκ ἱεροὶ



φύσιν δὲ παρέχονται ἰδέσθαι τοιήνδε· τετράπουν ἐστὶ, δί-
χηλον, ὄπλαι βούς, σιμόν, λογιήν ἔχον ἵππου, χαυλιό-
δοιτας φαῖνον, οὐρήν ἵππου καὶ φωνήν, μέγαθος ὅσοι
τε βούς ὁ μέγιστος· τὸ δέρμα δ' αὐτοῦ οὕτω δὴ τι παχί
ἐστὶ ὥστε αὔου γενομένου ξυστὰ ποιέεσθαι [ἀκόντια] ἐξ
αὐτοῦ.

72. Γίνονται δὲ καὶ ἐνύδριες ἐν τῷ ποταμῷ, τὰς
ἱρὰς ἤγηται εἶναι. νομίζουσι δὲ καὶ πάντων ἰχθύων τὸν
καλεύμενον λεπιδωτὸν ἱρὸν εἶναι καὶ τὴν ἔγγελιν, ἱρούς
δὲ τούτους τοῦ Νελλου φασὶ εἶναι, καὶ τῶν ὄρνιθων τοὺς
χηναλώπεκας.

73. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὄρνις ἱρὸς, τῷ ὄνομα φοῖνιξ.
Ἐγὼ μὲν μιν οὐκ εἶδον εἰ μὴ ὅσον γραφῆ· καὶ γὰρ δὴ
καὶ σπάνιος ἐπιφοιτᾷ σφι, δι' ἐτέων, ὡς Ἰλίου πολῖται
λέγουσι, πεντακοσίων· φοιτᾷν δὲ τότε φασὶ ἐπεὶ οἱ
ἀποθάνῃ ὁ πατήρ. ἔστι δὲ, εἰ τῇ γραφῇ παρόμοιος,
τοσόσδε καὶ τοιόσδε· τὰ μὲν αὐτοῦ χρυσόκομα τῶν
πτερῶν, τὰ δὲ ἐρυθρά· ἐς τὰ μάλιστα αἰετῷ περιήγησιν
ὁμοιότατος καὶ τὸ μέγαθος. τοῦτον δὲ λέγουσι μηχα-
νᾶσθαι τάδε, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἐξ Ἀραβίης
ὀρμεώμετον ἐς τὸ ἱρὸν τοῦ Ἰλίου κομίζειν τὸν πατέρα
ἐν σμύρνη ἐμπλάσσοντα, καὶ θάπτειν ἐν τοῦ Ἰλίου τῷ
ἱρῷ. κομίζειν δὲ οὕτω· πρῶτον τῆς σμύρνης ὄνον πλάσ-
σιν ὅσον τε δυνατός ἐστι φέρειν, μετὰ δὲ πειρᾶσθαι αὐτὸ
φορέοντα· ἐπεὶ δὲ ἀποπειρηθῆ, οὕτω δὴ κοιλήναντα τὸ
ὄνον τὸν πατέρα ἐς αὐτὸ ἐντιθέσθαι, σμύρνη δὲ ἄλλη ἐμ-
πλάσσειν τοῦτο κατ' ὅ τι τοῦ ὄνου ἐγκοιλήνας ἐνέθηκε τὸν
πατέρα, ἐγκειμένου δὲ τοῦ πατρὸς γίνεσθαι τῶντὸ βήρος,
ἐμπλάσαντα δὲ κομίζειν μιν ἐπ' Αἰγύπτου ἐς τοῦ Ἰλίου
τὸ ἱρὸν. ταῦτα μὲν τοῦτον τὸν ὄρνιν λέγουσι ποιέειν.

74. Εἰσὶ δὲ περὶ Θήβας ἱεροὶ ὄφεις, ἀνθρώπων οὐραμῶς δηλήμονες, οἱ μεγάθει ἔοντες μικροὶ δύο κέρα φορέουσι περνηκότα ἐξ ἄκρης τῆς κεφαλῆς, τοὺς ἀποθανόντας θάπτουσι ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Διός· τούτου γὰρ ἰσχυρίας τοῦ θεοῦ φασὶ εἶναι ἱερούς.

75. Ἔστι δὲ χῶρος τῆς Ἀραβίης κατὰ Βουτοῦν πόλιν μάλιστα κη κείμενος, καὶ ἐς τοῦτο τὸ χωρίον ἦλθον πυνθανόμενος περὶ τῶν πτερώτων ὄφλων. ἀπικόμενος δὲ εἶδον ὅστια ὄφίων καὶ ἀκανθας πλήθει μὲν ἀδύνατα ἀπηγήσασθαι, σωροὶ δὲ ἦσαν ἀκανθέων καὶ μεγάλοι καὶ ὑποδεέστεροι καὶ ἐλάσσονες ἔτι τούτων, πολλοὶ δὲ ἦσαν οὔτοι. ἔστι δὲ ὁ χῶρος οὗτος, ἐν τῷ αἰ ἀκανθαι κατακεχύαται, τοιόσδε τις, ἐσβολὴ ἐξ οὐρέων στεινῶν ἐς πεδῖον μέγα· τὸ δὲ πεδῖον τοῦτο συνάπτει τῷ Αἰγυπτίῳ πεδίῳ. λόγος δὲ ἐστι, ἅμα τῷ ἔαρι πτερωτοὺς ὄφεις ἐκ τῆς Ἀραβίης πέτεσθαι ἐπ' Αἰγύπτου, τὸς δ' ἴβεις τὰς ὄρνιθας ἀπαντῶσας ἐς τὴν ἐσβολὴν ταύτης τῆς χώρας οὐ παριέναι τοὺς ὄφεις, ἀλλὰ κατακτείνειν. καὶ τὴν ἴβιν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον τιμηῆσθαι λέγονσι Ἀράβιοι μυχάλως πρὸς Αἰγυπτίων· ὁμολογεῖονσι δὲ καὶ Αἰγύπτιοι διὰ ταῦτα τιμᾶν τὰς ὄρνιθας ταύτας.

76. Εἶδος δὲ τῆς μὲν ἴβιος τούδ'· μέλαινα δεινῶς πᾶσα, σκέλεα δὲ φορεῖ γερᾶνου, πρόσωπον δὲ ἐς τὰ μάλιστα ἐπίγρυπον, μέγαθος ὅσον κρέξ. τῶν μὲν δὴ μελαινέων τῶν μαχομενέων πρὸς τοὺς ὄφεις ἦδ' ἰδέη, τῶν δ' ἐν ποσὶ μᾶλλον εἰλενιμένων τοῖσι ἀνθρώποισι (διξαι γὰρ δὴ εἰσι αἱ ἴβεις), ψιλὴ τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν δειρῆν πᾶσαν, λευκὴ πτεροῖσι πλήν κεφαλῆς καὶ τοῦ αὐχένος καὶ ἄκρων τῶν πτερύγων καὶ τοῦ πρυγαίου ἄκρου. (ταῦτα δὲ τὰ εἶπον πάντα μέλαινα ἔστι δεινῶς), σκέλεα δὲ καὶ



πρόσωπον ἐμφερῆς τῇ ἐτέρῃ. τοῦ δὲ ὄφιος ἡ μορφή οἴηπερ τῶν ὑδρῶν. πύλα δὲ οὐ πτερωτὰ φορέει, ἀλλὰ τοῖσι τῆς νικτερίδος πτεροῖσι μάλιστα κη ἐμφερέστατα. τοσαῦτα μὲν θηρίων πέρι ἰρῶν εἰρήσθω.

77. Αὐτῶν δὲ δὴ Αἰγυπτίων οἱ μὲν περὶ τὴν σπειρομένην Αἴγυπτον οἰκέουσι, μνήμην ἀνθρώπων πάντων ἐπασκέοντες μάλιστα λογιώτατοί εἰσι μακροῦ τῶν ἐγὼ ἐς διάπειραν ἀπικόμην. τρόπῳ δὲ ζῆς τοιῶδε διαχρέωνται· συρμαῖζουσι τρεῖς ἡμέρας ἐπεξῆς μηνὸς ἐκάστου, ἐμέτοισι θηρώμενοι τὴν ὑγιεῖν καὶ κλύσμασι, νομίζοντες ἀπὸ τῶν τρεφόντων σιτίων πάσας τὰς νοῦσους τοῖσι ἀνθρώποισι γίνεσθαι. εἰσὶ μὲν γὰρ καὶ ἄλλως Αἰγύπτιοι μετὰ Λίβυας ὑγιηρέστατοι πάντων ἀνθρώπων τῶν ὠρέων ἐμοὶ δοκέειν εἶνεκεν, ὅτι οὐ μεταλλάσσουσι αἱ ὥραι· ἐν γὰρ τῇσι μεταβολῆσι τοῖσι ἀνθρώποισι αἱ νοῦσοι μάλιστα γίνονται τῶν τε ἄλλων πάντων καὶ δὴ καὶ τῶν ὠρέων μάλιστα. ἄρτοφαγέουσι δὲ ἐκ τῶν ὀλυρέων ποιεῦντες ἄρτους, τοὺς ἐκεῖνοι κυλλήστις ὀνομάζουσι. οἶνον δ' ἐκ κριθῶν πεποιημένῳ διαχρέωνται· οὐ γὰρ σφί εἰσι ἐν τῇ χώρῃ ἄμπελοι. ἰχθύων δὲ τοὺς μὲν πρὸς ἥλιον ἀνήγαντες ὠμοὺς σιτέονται, τοὺς δὲ ἐξ ἄλμης τεταριχενμένους. ὀρνίθων δὲ τοῖς τε ὀρνυγας καὶ τὰς νήσσαις καὶ τὰ σμικρὰ τῶν ὀρνιθίων ὠμὰ σιτέονται προταριχεύσαντες. τὰ δὲ ἄλλα ὅσα ἢ ὀρνίθων ἢ ἰχθύων ἐστί σφί ἐχόμενα, χωρὶς ἢ ὀκόσοι σφί ἰροὶ ἀποδεδέχεται, τοὺς λοιποὺς ὀπτοὺς καὶ ἐφθοὺς σιτέονται.

78. Ἐν δὲ τῇσι σννουσίῃσι τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτῶν ἐπθάν ἀπὸ δαίπνου γίνονται, περιφέρει ἀνὴρ νεκρὸν ἐν σορῷ ξύλινον πεποιημένον, μεμιμημένον ἐς τὰ μάλιστα

καὶ γραφῆ καὶ ἔργῳ, μέγαθος ὅσον τε πιάτη πηχναῖον ἢ δίπηχυν· δεικνὺς δὲ ἐκάστῳ τῶν συμποτιέων λέγει· Ἐς τοῦτον ὀρέων πινέ τε καὶ τέρπεν· ἔσει γὰρ ἀποθαιῶν τοιοῦτος. ταῦτα μὲν παρὰ τὰ συμπόσια ποιεῦσι.

79. Πατρίοισι δὲ χρεώμενοι νόμοισι ἄλλον οὐδένα ἐπικτιέονται· τοῖσι ἄλλα τε ἐπάξιά ἐστι νόμιμα, καὶ δὴ καὶ ἄεισμα ἔν ἐστι, Λίνος, ὅσπερ ἔν τε Φοινίκῃ ἀοιδιμός ἐστι καὶ ἐν Κύπρῳ καὶ ἄλλῃ, κατὰ μέντοι ἔθνεα οὐνομα ἔχει, συμφέρεται δὲ ὡτός εἶναι τὸν οἱ Ἕλληνας Λίνον ὀνομάζοντες ἀεῖδουσι, ὥστε πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀποθωνμάζειν μὲ τῶν περὶ Αἴγυπτον ἐόντων, ἐν δὲ δὴ καὶ τὸν Λίνον ὀκόθεν ἔλαβον. φαίνονται δὲ αἰεὶ κοτε τοῦτον ἀεῖδοντες. ἔστι δὲ Αἴγυπτιστὶ ὁ Λίνος καλούμενος Μανέρως. ἔφασαν δὲ μιν Αἰγύπτιοι τοῦ πρώτου βασιλεύσαντος Αἰγύπτου παῖδα μονογενεῖα γενέσθαι, ἀποθαιόντα δ' αὐτὸν ἄνωρον θρήνοισι ὑπ' Αἰγυπτίων τιμηθῆναι, καὶ ἀοιδὴν τε ταύτην πρώτην καὶ μόνην σφίσι γενέσθαι.

80. Συμφέρονται δὲ καὶ τόδε ἄλλο Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων μόνουσι Λακεδαιμονίοισι· οἱ νεώτεροι αὐτῶν τοῖσι πρεσβυτέροισι σιντιγχνάνοντες εἴκουσι τῆς ὁδοῦ καὶ ἐκτρίπονται καὶ ἐπιούσι ἐξ ἔδρης ὑπανιστέαται· τόδε μέντοι ἄλλοισι Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι συμφέρονται· ἰντὶ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους ἐν τῆσι ὁδοῖσι προσκυνέουσι κατιέντες μέχρι τοῦ γούνατος τὴν χεῖρα.

81. Ἐνδεδύκασι δὲ κιθῶνας λινέους περὶ τὰ σκέλεα θυσανωτοῦς, τοὺς καλέουσι καλασίρις· ἐπὶ τούτοισι δὲ εἰρίνεα εἴματα λευκὰ ἐπαναβληθὸν φορέουσι. οὐ μέντοι ἔς γε τὰ ἱρὰ ἐσφέρεται εἰρίνεα, οὐδὲ συγκαταθάπτεται σφι· οὐ γὰρ ὅσιον. ὁμολογέουσι δὲ ταῦτα τοῖσι Ὀρρι-



κοῖσι καλεομένοισι καὶ Βακχικοῖσι, εὐοῖσι δὲ Αἰγυπτίοισι καὶ Πνυθαγορείοισι. οὐδὲ γὰρ τούτων τῶν ὀργίων μετέχοντα ὅσιόν ἐστι ἐν εἰρινέοισι εἶμασι θαφθῆναι. ἔστι δὲ περὶ αὐτῶν ἱρὸς λόγος λεγόμενος.

82. Καὶ τὰδε ἄλλα Αἰγυπτίοισι ἐστι ἐξευρημένα, μείς τε καὶ ἡμέρη ἐκάστη θεῶν ὅτευ ἐστὶ, καὶ τῇ ἑκάστος ἡμέρῃ γενόμενος ὅτεοισι ἐγκυρήσει καὶ ὅκως τελευτήσῃ, καὶ ὅκοῖός τις ἔσται. καὶ τούτοισι τῶν Ἑλλήνων οἱ ἐν ποιήσῃ γενόμενοι ἐχρήσαντο. τέρατά τε πλέω σφι ἀνεύρηται ἢ τοῖσι ἄλλοισι ἅπασι ἀνθρώποισι· γενομένου γὰρ τέρατος φυλάσσουσι γραφόμενοι τῶποβαῖνον, καὶ ἦν κοτὲ ὕστερον παραπλήσιον τούτῳ γένηται, κατὰ τῶντὸ νομίζουσι ἀποβήσεσθαι.

83. Μαντικὴ δὲ αὐτοῖσι ὧδε διακέεται. ἀνθρώπων μὲν οὐδενὶ προσκέεται ἢ τέχνη, τῶν δὲ θεῶν μετεξετέροισι· καὶ γὰρ Ἡρακλέος μαντήϊον αὐτόθι ἐστὶ καὶ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀθηναίης καὶ Ἀρτέμιδος καὶ Ἄρεος καὶ Διός, καὶ τό γε μάλιστα ἐν τιμῇ ἄγονται πάντων τῶν μαντήϊων, Αἰητοῦς ἐν Βουτοῖ πόλι ἐστὶ. οὐ μέντοι αἶ γε μαντήϊαί σφι κατὰ τῶντὸ ἐστᾶσι, ἀλλὰ διάφοροί εἰσι.

84. Ἴητρικὴ κατὰ τὰδε σφι δέδασται· μιῆς νούσου ἑκάστος ἱητρός ἐστι καὶ οὐ πλεόνων. πάντα δ' ἱητρῶν ἐστὶ πλέα· οἱ μὲν γὰρ ὀφθαλμῶν ἱητροὶ κατεστέασι, οἱ δὲ κεφαλῆς, οἱ δὲ ὀδόντων, οἱ δὲ τῶν κατὰ νηδὺν, οἱ δὲ τῶν ἀφανέων νούσων.

85. Θρήνοι δὲ καὶ ταφαί σφρων εἰσὶ αἶδε. τοῖσι ἂν ἀπογένηται ἐκ τῶν οἰκτιῶν ἀνθρώπος τοῦ τις καὶ λόγος ἦ, τὸ θῆλυ γένος πᾶν τὸ ἐκ τῶν οἰκίων τούτων κατ' ὧν ἐπλάσατο τὴν κεφαλὴν· πηλοῖ ἢ καὶ τὸ πρόσωπον, κᾶπαιτα δὲ τοῖσι οἰκίοισι λιπούσαι τὸν νεκρὸν αὐ-

ταὶ ἀνά τὴν πόλιν στρωφόμεναι τύπτονται ἐπεζωσμένοι καὶ φαίνουσαι τοὺς μαζοὺς, σὺν δέ σφι αἱ προσήκουσαι πᾶσαι. ἐτέρωθεν δὲ οἱ ἄνδρες τύπτονται, ἐπεζωσμένοι καὶ οὗτοι. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, οὕτω ἐς τὴν ταριχεύουσιν κομίζουσι.

86. Εἰσὶ δὲ οἱ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κατέαται καὶ τέχνην ἔχουσι ταύτην. οὗτοι, ἐπεὰν σφι κομισθῇ νεκρὸς, δεικνύουσι τοῖσι κομίσασι παραδείγματα νεκρῶν ξύλινα, τῇ γραφῇ μεμιμημένα, καὶ τὴν μὲν σπουδαιοτάτην αὐτέω φασὶ εἶναι τοῦ οὐκ ὄσιον ποιεῦμαι τὸ οὖνομα ἐπὶ τοιούτῳ πράγματι ὀνομάζειν, τὴν δὲ δευτέραν δεικνύουσι ὑποδεεστέραν τῆ ταύτης καὶ εὐτελεστέραν, τὴν δὲ τρίτην εὐτελεστίαν· φράσαντες δὲ πυνθάνονται παρ' αὐτῶν κατὰ ἥρτινα βούλονται σφι σκευασθῆναι τὸν νεκρόν. οἱ μὲν δὴ ἐκποδῶν μισθῷ ὁμολογήσαντες ἀπαλλάσσονται, οἱ δὲ ὑπολειπόμενοι ἐν οἰκήμασι ὧδε τὰ σπουδαιότατα ταριχεύουσι. πρῶτα μὲν σκολιῷ σιδήρῳ διὰ τῶν μυξωτήρων ἐξάγουσι τὸν ἐγκέφαλον, τὰ μὲν αὐτοῦ οὕτω ἐξάγοντες, τὰ δὲ ἐγγέοντες φάρμακα· μετὰ δὲ λίθῳ Λιθιοπικῷ ὀξεί παρασχίσαντες παρὰ τὴν λαπαρὴν ἐξ ὧν εἶλον τὴν κοιλίην πᾶσαν, ἐκκαθήραντες δὲ αὐτὴν καὶ διηθήσαντες οἶνῳ φοινικηίῳ αὐτὶς διηθέουσι θυμῆμασι τετριμμένοισι· ἔπειτα τὴν νηδὺν σμύρνης ἀκηράτου τετριμμένης καὶ κασίης καὶ τῶν ἄλλων θυσιμάτων, πλην λιβανωτοῦ, πλήσαντες συρράπτουσι ὀπίσω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες ταριχεύουσι λίθῳ, κρύψαντες ἡμέρας ἑβδομήκοντα· πλεῦνας δὲ τουτέων οὐκ ἔξβστι ταριχεύειν. ἐπεὰν δὲ παρέλθωσι αἱ ἑβδομήκοντα, λούσαντες τὸν νεκρὸν κατελίθουσι πᾶν αὐτοῦ τὸ σῶμα σινδόνης βυσσίνης τελαμῶσι κατατετμημένοισι, ὑποχρόντες τῷ κόμμῳ,



τῷ δὴ ἀντὶ κόλλης τὰ πολλὰ χρέωνται Αἰγύπτιοι. ἐν-
 θεῦτεν δὲ παραδεξάμενοί μιν οἱ προσήκοντες ποιεῦνται
 ξύλινον τύπον ἀνθρωποειδέα, ποιησάμενοι δὲ ἐσεργνῶσι
 τὸν νεκρὸν, καὶ κατακληῖσαντες οὕτω θησαυρίζουσι ἐν
 οἰκήματι θηκαίῳ, ἰστάντες ὀρθὸν πρὸς τοῖχον. οὕτω
 μὲν τοὺς τὰ πολυτελέστατα σκευάζουσι νεκρούς.

87. Τοὺς δὲ τὰ μέσα βουλομένους, τὴν δὲ πολυτε-
 λείην φεύγοντας σκευάζουσι ὧδε. ἐπεὶ τὸν κλυστήρας
 πλήσωνται τοῦ ἀπὸ τοῦ κέδρου ἀλείφατος γινομένου, ἐν
 ᾧ ἐπλησαν τοῦ νεκροῦ τὴν κοιλίην, οὕτως ἀναταμόντες
 αὐτὸν οὕτως ἐξελόντες τὴν νηδύν, κατὰ δὲ τὴν ἔδρην ἐση-
 θήσαντες καὶ ἐπιλαβόντες τὸ κλύσμα τῆς ὀπίσω ὁδοῦ
 ταριχεύουσι τὰς προκειμένας ἡμέρας, τῇ δὲ τελευταίῃ
 ἐξιῶσι ἐκ τῆς κοιλίης τὴν κεδρίην τὴν ἐστήκαν πρότερον.
 ἣ δὲ ἔχει τοσαύτην δύναμιν ὥστε ἅμα ἐωυτῇ τὴν νηδύν
 καὶ τὰ σπλάγχνα κατατετιχότα ἐξαγει· τὰς δὲ σάρκας
 τὸ λίτρον κατατήκει, καὶ δὴ λείπεται τοῦ νεκροῦ τὸ δέρμα
 μόνον καὶ τὰ ὀστέα. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ποιήσωσι, ἀπὸ
 ᾧ ἔδωκαν οὕτω τὸν νεκρὸν, οὐδὲν ἔτι πρηγματευθέντες.

88. Ἡ δὲ τρίτη ταριχευσις ἐστὶ ἡδε, ἣ τοὺς χρήμασι
 ἀσθενεστέροις σκευάζει· συρμαίῃ διηθήσαντες τὴν κοι-
 λίην ταριχεύουσι τὰς ἑβδομήκοντα ἡμέρας, καὶ ἔπειτα
 ἀπὸ ᾧ ἔδωκαν ἀποφέρεσθαι.

89. Τὰς δὲ γυναῖκας τῶν ἐπιφανέων ἀνδρῶν, ἐπεὶ
 τελευτήσωσι, οὐ παραντίκα διδοῦσι ταριχεύειν, οὐδὲ
 ὅσαι ἂν ᾧσι εὐειδέες κάρτα καὶ λόγου πλεῦνος γυναῖκες·
 ἀλλ' ἐπεὶ τριταῖαι ἢ τεταρταῖαι γένωνται, οὕτω παρα-
 διδοῦσι τοῖσι ταριχεύουσι. τοῦτο δὲ ποιέουσι οὕτω
 τοῦδε εἵνεκα, ἵνα οἱ ταριχευταὶ μίσγωνται τῆσι

γυναίξι. λαμφθῆναι γάρ τινά φασι μισγόμενον νεκρῷ
προσφάτω γυναικός, κατεῖπαι δὲ τὸν ὁμότεχρον.

90. Ὅς δ' ἂν ἢ αὐτῶν Αἰγυπτίων ἢ ξείνων ὁμοίως
ὑπὸ κροκοδείλου ἀρπαχθεῖς ἢ ὑπὸ αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ
φραίνηται τεθνεώς, κατ' ἦν ἂν πόλιν ἐξβνειαθῆ, τούτους
πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ ταριχεύσαντας αὐτὸν καὶ περιστεί-
λαντας ὡς κάλλιστα θάψαι ἐν ἰσῆσι θήκησι· οὐδὲ ψαῦ-
σαι ἔξεστι αὐτοῦ ἄλλον οὐδένα οὔτε τῶν προσηκόντων
οὔτε τῶν φίλων, ἀλλὰ μιν οἱ ἱερεῖς αὐτοῖ οἱ τοῦ Νεῖλου,
ἅτε πλέον τι ἢ ἀνθρώπου νεκρὸν, χειραπτάζοντες θά-
πτιουσι.

91. Ἑλληνικοῖσι δὲ νομαίοισι φεύγουσι χρᾶσθαι, τὸ
δὲ σύμπαν εἰπεῖν, μηδ' ἄλλων μηδαμὰ μηδαμῶν ἀνθρώ-
πων νομαίοισι. οἱ μὲν νυν ἄλλοι Αἰγύπτιοι οὕτω τοῦτο
φυλάσσουσι· ἐστὶ δὲ Χέμμισ πόλις μεγάλη νομοῦ τοῦ
Θηβαϊκοῦ ἐγγὺς Νέης πόλιος· ἐν ταύτῃ τῇ πόλι ἐστὶ
Περσείος τοῦ Δανάης ἱρὸν τετράγωνον, πέριξ δὲ αὐτὸ
φοίνικες πεφύκασι. τὰ δὲ πρόπυλα τοῦ ἱεροῦ λίθινά
ἐστὶ, κάρτα μεγάλα· ἐπὶ δὲ αὐτοῖσι ἀνδριάντες δύο
ἐστᾶσι λίθινοι μεγάλοι. ἐν δὲ τῷ περιβεβλημένῳ τούτῳ
νηός τε ἐνὶ καὶ ἄγαλμα ἐν αὐτῷ ἐνέστηκε Περσείος. οὔ-
τοι οἱ Χεμμῖται λέγουσι τὸν Περσέα πολλάκι μὲν ἀνὰ
τὴν γῆν φαίνεσθαι σφι, πολλάκι δὲ ἔσω τοῦ ἱεροῦ, σαν-
δάλιον τε αὐτοῦ πεφορημένον εὐρίσκεισθαι, ἐὼν τὸ μέ-
γαθος δίπηχυ, τὸ ἐπιάν φανῆ, εὐθηνέειν ἅπασαν Αἰ-
γυπτον. ταῦτα μὲν λέγουσι, ποιεῦσι δὲ τὰδε Ἑλληνικὰ
τῷ Περσεῖ· ἀγῶνα γυμνικὸν τιθεῖσι διὰ πάσης ἀγωνίης
ἔχοντα, παρέχοντες ἄσθλα κτήρεα καὶ χλαίνας καὶ δερ-
ματα. εἰρομένου δὲ μεν ὅ τι σφι μούνοισι ἔωθε ὁ Περ-
σεὺς ἐπιφαίνεσθαι καὶ ὅ τι κχωρίδαται Αἰγυπτίων τῶν



ἄλλων ἀγῶνα γυμνικὸν τιθέντες, ἔφασαν τὸν Περσέα ἐκ τῆς ἐωυτῶν πόλιος γεγονέναι· τὸν γὰρ Διναῶν καὶ τὸν Λιγκέα ἑόντας Χερμίτας ἐκπλῶσαι ἐς τὴν Ἑλλάδα, ἀπὸ δὲ τούτων γενετλογέοντες κατέβαινον ἐς τὸν Περσέα. ἀπικόμενον δὲ αὐτὸν ἐς Αἴγυπτον κατ' αἰτίην τὴν καὶ Ἕλληρες λέγουσι, οἷσοντα ἐκ Λιβύης τὴν Γοργοῦς κεφαλὴν, ἔφασαν ἐλθεῖν καὶ παρὰ σφέας καὶ ἀναγνῶναι τοὺς συγγενείας πάντας· ἐκμεμαθηκότα δὲ μιν ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον τὸ τῆς Χέρμιος οὖνομα, πεπυσμένον παρὰ τῆς μητρός· ἀγῶνα δὲ οἱ γυμνικὸν αὐτοῦ κελεύσαντος ἐπιτελεῖν.

92. Ταῦτα μὲν πάντα οἱ κατύπερθε τῶν ἐλέων οἰκέοντες Αἰγύπτιοι νομίζουσι· οἱ δὲ δὴ ἐν τοῖσι ἔλεσι κατοικημένοι τοῖσι μὲν αὐτοῖσι νόμοισι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ἄλλοι Αἰγύπτιοι, καὶ τὰ ἄλλα καὶ γυναικὶ μὴ ἕκαστος αὐτῶν συνοικέει κατὰπερ Ἕλληρες, ἰσὰρ πρὸς εὐτελέτην τῶν σιτίων τάδε σφι ἄλλα ἐξεύρηται. ἐπεὶ ἂν πλήρης γένηται ὁ ποταμὸς καὶ τὰ πεδία πελαγίση, φέεται ἐν τῷ ὕδατι κρίνεα πολλὰ, τὰ Αἰγύπτιοι καλέουσι λωτόν. ταῦτ' ἐπεὶ δρέψωσι, ἀναίνουσι πρὸς ἥλιον, καὶ ἔπειτα τὸ ἐκ τοῦ μέσου τοῦ λωτοῦ, τῇ μήκωνι ἑὸν ἐμφερὲς, πίσαντες ποιεῦνται ἐξ αὐτοῦ ἄρτους ὀπτούς πυρὶ. ἔστι δὲ καὶ ἡ ρίζα τοῦ λωτοῦ τούτου ἐδωδίμη, καὶ ἐγγλύσσει ἐπιεικέως, ἑὸν στρογγύλον, μέγαθος κατὰ μῆλον. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα κρίνεα ῥόδοισι ἐμφερέα, ἐν τῷ ποταμῷ γινόμενα καὶ ταῦτα, ἐξ ὧν ὁ καρπὸς ἐν ἄλλῃ κάλυκι παραφυομένη ἐκ τῆς ρίζης γίνεται, κηρίῳ σφηκῶν ἰδέην ὁμοιότατον· ἐν τούτῳ τρωκτὰ ὅσον τὴν πυρὴν ἐλαίης ἐγγίνεται συχνά· τρώγεται δὲ καὶ ἀπαλὰ ταῦτα καὶ ἀνα· τὴν δὲ βύβλον τὴν ἐπέτειον γινομένην ἐπεὶ ἀνα-

πάσῳσι ἐκ τῶν ἐλέων, τὰ μὲν ἄνω αὐτῆς ἀποτάμνοντες
; ἄλλο τι τρώγουσι, τὸ δὲ κάτω λειμνιμένον ὄσον τε
ἐπὶ πῆγν τρώγουσι καὶ πωλέουσι. οἱ δὲ ἂν καὶ κάρτα
βούλωνται χρηστῇ τῇ βύβλῳ χρᾶσθαι, ἐν κλιβάνῳ δια-
ρανεῖ πνίξαντες οὕτω τρώγουσι. οἱ δὲ τινες αὐτῶν
βύβουσι ἀπὸ τῶν ἰχθύων μούνων, τοὺς ἐπεὶν λάβῳσι καὶ
ἐξέλῳσι τὴν κοιλίην, ἀναίνοῦσι πρὸς ἥλιον καὶ ἔπειτα
αὐτοὺς ἕοντας σιτέονται.

93. Οἱ δὲ ἰχθύες οἱ ἀγελαῖοι ἐν μὲν τοῖσι ποτα-
μοῖσι οὐ μάλᾳ γίνονται, τρεφόμενοι δὲ ἐν τῆσι λίμνησι
κοιὰδε ποιεῦσι. ἐπεὶν σφεας εἰση οἷστρος κνίσκεσθαι,
ἀγεληδὸν ἐκπλώουσι ἐς τὴν θάλασσαν· ἠγέονται δὲ οἱ
ἔρσενες ἀπορῥαίνοντες τοῦ θοροῦ, αἱ δὲ ἐπόμεναι ἀνα-
κάπτουσι καὶ ἐξ αὐτοῦ κνίσκονται. ἐπεὶν δὲ πλήρεις
γέγονται ἐν τῇ θαλάσῃ, ἀναπλώουσι ὀπίσω ἐς ἠθεα
τὰ ἐσωτῶν ἕκαστοι. ἠγέονται μέντοι γὰρ οὐκέτι οἱ αὐτοὶ,
ἀλλὰ τῶν θηλέων γίνεται ἡ ἠγεμονίη· ἠγεύμεναι δὲ
ἀγεληδὸν ποιεῦσι οἷον περ ἐποίεν οἱ ἔρσενες· τῶν γὰρ
ἠῶν ἀπορῥαίνουσι κατ' ὀλίγους τῶν κέγχρων, οἱ δὲ ἔρ-
σενες καταπίνουσι ἐπόμενοι. εἰσὶ δὲ οἱ κέγχροι οὗτοι
ἰχθύες. ἐκ δὲ τῶν περιγυνομένων καὶ μὴ καταπινομένων
κέγχρων οἱ τρεφόμενοι ἰχθύες γίνονται. οἱ δ' ἂν αὐτῶν
ἀλῶσι ἐκπλώνοντες ἐς θάλασσαν, φαίνονται τετριμμένοι
τὰ ἐπ' ἀριστερὰ τῶν κεφαλέων, οἱ δ' ἂν ὀπίσω ἀνα-
πλώνοντες, τὰ ἐπὶ δεξιὰ τετρίφαται, πάσχουσι δὲ ταῦτα
διὰ τόδ᾽· ἐχόμενοι τῆς γῆς ἐπ' ἀριστερὰ καταπλώουσι
ἐς θάλασσαν, καὶ ἀναπλώνοντες ὀπίσω τῆς αὐτῆς ἀντέ-
χονται, ἐγχριμπτόμενοι καὶ ψάνοντες ὡς μάλιστα, ἵνα
δὴ μὴ ἀμάρτοιεν τῆς ὁδοῦ διὰ τὸν ῥόον. ἐπεὶν δὲ πλη-
θύεσθαι ἄρχηται ὁ Νεῖλος, τὰ τε κοῖλα τῆς γῆς καὶ τὰ



τέλματα τὰ παρὰ τὸν ποταμὸν πρῶτα ὕρχειαι πίμπλασθαι, διηθείοντος τοῦ ὕδατος ἐκ τοῦ ποταμοῦ· καὶ αὐτίκα τε πλέα γίνεται ταῦτα, καὶ παραχρῆμα ἰχθύων σμικρῶν πίμπλλεται πάντα. κόθεν δὲ οἰκὸς αὐτοῖς γίνεσθαι, ἐγὼ μοι δοκέω κατανοεῖν τοῦτο. τοῦ προτέρου ἔτεος ἐπεὶν ἀπολίπη ὁ Νεῖλος, οἱ ἰχθύες οἱ ἐντεκόντες ὧὰ ἐς τὴν ἰλὴν ἅμα τῷ ἐσχάτῳ ὕδατι ἀπαλλύσσονται· ἐπεὶν δὲ περιελθόντος τοῦ χρόνου πάλιν ἐπέλθη τὸ ὕδωρ, ἐκ τῶν ὄκων τούτων παρανίκα γίνονται οἱ ἰχθύες· καὶ περὶ μὲν τοῖς ἰχθύς οὕτω ἔχει.

94. Ἀλείφατι δὲ χρέωνται Αἰγυπτίων οἱ περὶ τὰ ἔλαια οἰκίοντες ἀπὸ τῶν σιλικυπρίων τοῦ καρποῦ, τὸ καλεῖσιν μὲν Αἰγύπτιοι κίχι, ποιεῖσιν δὲ ὧδε. παρὰ τὰ χεῖλα τῶν τε ποταμῶν καὶ τῶν λιμνῶν σπείρουσι τὰ σιλικυπρία ταῦτα, τὰ ἐν Ἑλλήσι αὐτόματα ἄγρια φύεται· ταῦτα ἐν τῇ Αἰγύπτῳ σπειρόμενα καρπὸν φέρει πολλὸν μὲν, δυσώδεα δέ· τοῦτον ἐπεὶν συλλέξονται, οἱ μὲν κόψαντες ἀπιποῦσι, οἱ δὲ καὶ φρίξαντες ἀπιέψουσι, καὶ τὸ ἀπορρήγιον ἀπ' αὐτοῦ συγχομίζονται. ἔστι δὲ πῖον καὶ οὐδὲν ἴσσον τοῦ ἐλαίου τῷ λύχνῳ προστρῆς, ὁδμὴν δὲ βαρῆαν παρέχειται.

95. Πρὸς δὲ τοῖς κώωπας ἀφθόνοισι ἐόντας τάδε σφί ἐστι μεμηχανημένα. τοῖς μὲν τὰ ἄνω τῶν ἐλέων οἰκίοντας οἱ πύργοι ὠφελέουσι, ἐς οὓς ἀναβαίνοντες κοιμούνται· οἱ γὰρ κώωπες ἐπὶ τῶν ἀνέμων οὐκ οἷοί τε εἰσι ὑψοῦ πέτεσθαι. τοῖσι δὲ περὶ τὰ ἔλαια οἰκίονσι τάδε ἀντὶ τῶν πύργων ἄλλα μεμηχανῆται. πᾶς ἀνὴρ αὐτῶν ἀμφίβληστρον ἔκτηται, τῷ τῆς ἡμέρας μὲν ἰχθύς ἄγρῆυει, τὴν δὲ νύκτα τάδε αὐτῷ χρᾶται· ἐν τῇ ἀναπαύσει κολίτη, περὶ ταύτην ἴστησι τὸ ἀμφίβληστρον, καὶ

κείτα ἐνδὺς ὑπὲρ αὐτῶν καθεύδει, οἱ δὲ κώνωπες, ἦν μὲν ἱματίῳ ἐνελιξάμενος εὐδῆ ἢ σινδόνι, διὰ τούτων δάουσι, διὰ δὲ τοῦ δικτύου οὐδὲ πειρῶνται ἀρχὴν.

96. Τὰ δὲ δὴ πλοῖά σφι, τοῖσι φορτηγέουσι, ἐστὶ ἐκ τῆς ἀκάνθης ποιεύμενα τῆς ἢ μορφῆ μὲν ἐστὶ ὁμοιοτάτη ἢ Κυρηναίῳ λωτῶ, τὸ δὲ δάκρυον κόμμι ἐστὶ. ἐκ ταύτης ὧν τῆς ἀκάνθης κοψάμενοι ξύλα ὅσον τε διπήχεα λινθιδὸν συντιθεῖσι, ναυπηγούμενοι τρόπον τοιόνδε· περὶ γόμφους πικνοὺς καὶ μακροὺς περιείρουσι τὰ διπήχεα ξύλα. ἐπεὶ δὲ τῷ τρόπῳ τούτῳ ναυπηγήσονται, γὰρ ἐπιπολῆς τείνουσι αὐτῶν. νομεῦσι δὲ οὐδὲν χρεώνται· ἔσωθεν δὲ τὰς ἀρμονίας ἐν ὧν ἐπάκτωσαν τῆς ὑβλώ. πηδάλιον δὲ ἐν ποιεῦνται, καὶ τοῦτο διὰ τῆς ῥόπιος διαβύνεται. ἰστῶ δὲ ἀκανθίνῳ χρεώνται, ἰστῆσι δὲ βυβλινοῖσι. ταῦτα τὰ πλοῖα ἀνὰ μὲν τὸν ποταμὸν οὐ δύναται πλέειν, ἦν μὴ λαμπρὸς ἄνεμος ἐπέχη, ἐκ τῆς δὲ παρέλκεται. κατὰ ῥόον δὲ κομίζεται ὧδε· ἐστὶ κ μυρικής πεποιημένη θύρη, κατερῆραμμένη ῥίπει καλάμων, καὶ λίθος τετρημένος διτάλαντος μάλιστα κη σταθμόν. τούτων τὴν μὲν θύρην δεδεμένην κάλῳ ἔμπροσθεν τοῦ πλοίου ἀπὲρ ἐπιφέρεισθαι, τὸν δὲ λίθον ἄλλῳ κάλῳ ὀπισθεν. ἢ μὲν δὴ θύρη, τοῦ ῥόου ἐμπύπτοντος, χωρεῖ καχέως, καὶ ἔλκει τὴν βᾶριν (τοῦτο γὰρ δὴ οὖνομά ἐστι τοῖσι πλοίοισι τούτοις), ὁ δὲ λίθος ὀπισθεν ἐπελκόμενος καὶ ἔων ἐν βυσσῶνι κατιθύνει τὸν πλόον. ἐστὶ δὲ σφι τὰ πλοῖα ταῦτα πλήθει πολλὰ, καὶ ἄγει ἔνια πολλὰς χιλιάδας ταλάντων.

97. Ἐπεὶ δὲ ἐπέλθη ὁ Νεῖλος τὴν χώραν, αἱ πόλεις μῦναι φαίνονται ὑπερέχουσαι, μάλιστα κη ἐμφορέεις τῆσι ἐν τῷ Αἰγαίῳ πόντῳ νήσοισι. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα



τῆς Αἰγύπτου πέλαγος γίνεται, αἱ δὲ πόλιες μῦναι ὑπερέχουσι πορθμεύονται ὦν, ἐπεὶ τούτο γένηται, οὐκέτι κατὰ τὰ ρέεθρα τοῦ ποταμοῦ, ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ πεδίου. ἐς μὲν γὰρ Μέμφιν ἐκ Νανκράτιος ἀναπλώονται παρ' αὐτὰς τὰς πηραμίδας γίνεται ὁ πλόος· ἔστι δὲ οὐκ οὔτος, ἀλλὰ παρὰ τὸ ὄξυ τοῦ Δέλτα καὶ παρὶ Κερκάσῳρον πόλιν· ἐς δὲ Νάυκρατιν ἀπὸ Θαλάσσης καὶ Κανώβου διὰ πεδίου πλέων ἤξει κατ' Ἀνθυλλίαν τὴν πόλιν καὶ τὴν Ἀρχάνδρου καλυμένην.

98. Τούτων δὲ ἡ μὲν Ἀνθυλλα, εἴσα λογίμη πόλις ἐς ὑποδήματα ἑξαιρετος δίδοται τοῦ αἰεὶ βασιλεύοντος Αἰγύπτου τῆ γυναικί· τούτο δὲ γίνεται, ἐξ ὅσου ὑπὸ Πέρσησι ἐστὶ Αἴγυπτος· ἡ δ' ἐτέρη πόλις δοκεῖ μοι τὸ οὔνομα ἔχειν ἀπὸ τοῦ Δαναοῦ γαμβροῦ, Ἀρχάνδρου τοῦ Φθίου τοῦ Ἀχαιοῦ· καλεῖται γὰρ δὴ Ἀρχάνδρου πόλις. εἴη δ' ἂν καὶ ἄλλος τις Ἀρχανδρος, οὐ μὲντοι γὰρ Αἰγύπτιον τὸ οὔνομα.

99. ΜΕΧΡΙ μὲν τούτου ὄψις τε ἐμὴ καὶ γνώμη καὶ ἱστορίη ταῦτα λέγουσά ἐστι, τὰ δὲ ἀπὸ τούτου Αἰγυπτίους ἔρχομαι λόγους ἐρέων, κατὰ ἤκουον· προσέεται δὲ αὐτοῖσι τι καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος. Τὸν Μῆνα τὸν πρῶτον βασιλεύσαντα Αἰγύπτου οἱ ἱεῖες ἔλεγον τούτο μὲν ἀπογεφυρῶσαι τὴν Μέμφιν. τὸν γὰρ ποταμὸν πάντα ρεῖν παρὰ τὸ ὄρος τὸ ψάμμινον πρὸς Λιβύης, τὸν δὲ Μῆνα ἄνωθεν, ὅσον τε ἑκατὸν σταδίους ἀπὸ Μέμφιος, τὸν πρὸς μεσαμβρίας ἀγκῶνα προσχώσαντα τὸ μὲν ἀρχαῖον ρέεθρον ἀποξηρᾶναι, τὸν δὲ ποταμὸν ὀχευῆσαι τὸ μέσον τῶν οὐρέων ρεῖν. ἔτι δὲ καὶ νῦν ὑπὸ Περσέων ὁ ἀγκῶν οὔτος τοῦ Νεῖλου, ὃς ἀπεργμένος ρεῖ, ἐν φυλακῆσι μεγάλῃσι ἔχεται, φρασσόμενος ἀνὰ πᾶν ἔτος· οἱ

ἄρ ἐθελήσει ῥήξας ὑπερβῆναι ὁ ποταμὸς ταύτη, κίνδυ-
 ος πάση Μέμφρι κατακλυσθῆναι ἔστι. ὡς δὲ τῷ Μῆνι
 οὕτω τῷ πρώτῳ γενομένῳ βασιλεῖ χέρσον γεγονέναι τὸ
 περιγμένον, τοῦτο μὲν ἐν αὐτῷ πόλιν κίσει ταύτην ἣτις
 οὖν Μέμφρις καλεῖται (ἔστι γὰρ καὶ ἡ Μέμφρις ἐν τῇ
 εὐρειῇ τῆς Αἰγύπτου), ἔξωθεν δὲ αὐτῆς περιορύξαι λί-
 μνην ἐκ τοῦ ποταμοῦ πρὸς βορέην τε καὶ πρὸς ἑσπέρην
 (τὸ γὰρ πρὸς τὴν ἡῶ αὐτὸς ὁ Νεῖλος ἀπέργει), τοῦτο
 οὖν τοῦ Ἰφραίστου τὸ ἱερὸν ἰδρῦσασθαι ἐν αὐτῇ, ἔον μέγα
 ἕλεος καὶ ἀξιαπηγητότατον.

100. Μετὰ δὲ τοῦτον κατέλεγον οἱ ἱεῖες ἐκ βύβλου
 ἄλλων βασιλέων τριηκοσίων τε καὶ τριήκοντα οὐνόματα.
 ἕνα τοσαύτησι δὲ γενεῇσι ἀνθρώπων ὀκτωκαίδεκα μὲν
 Αἰθίοπες ἦσαν, μία δὲ γυνὴ ἐπιχωρῆ, οἱ δὲ ἄλλοι ἄν-
 ῥωπες Αἰγύπτιοι. τῇ δὲ γυναικὶ οὐνομα ἦν ἣτις ἐβασί-
 λευσε, τόπερ τῇ Βαβυλωνίῃ, Νίτωκρις· τὴν ἔλεγον
 τιμωρέουσαν ἀδελφεῶν, τὸν Αἰγύπτιοι βασιλεύοντα σφείων
 ἐπέκτειναν, ἀποκτείναντες δὲ οὕτω ἐκείνη ἀπέδοσαν τὴν
 βασιληίην, τοῦτω τιμωρέουσαν πολλοὺς Αἰγυπτίων δια-
 ρρῆσαι δούλῳ. ποιησαμένην γὰρ μιν οἶκημα περιμήκες
 ὑπόγειον καινοῦν τῷ λόγῳ, νόῳ δὲ ἄλλα μηχανᾶσθαι.
 καλέσασαν δὲ μιν Αἰγυπτίων τοὺς μάλιστα μταιτίους
 τοῦ φόνου ἦδες, πολλοὺς ἑστιᾶν, δαινυμένοισι δὲ ἐπεῖναι
 τὸν ποταμὸν δι' ἀνλῶνος κρυπτοῦ μεγάλου. ταύτης μὲν
 περὶ τοσαῦτα ἔλεγον, πλὴν ὅτι αὐτὴν μιν, ὡς τοῦτο
 ἐξέργαστο, ῥῖψαι ἐς οἶκημα σποδοῦ πλέον, ὅπως ἀτιμώ-
 ρητος γένηται.

101. Τῶν δὲ ἄλλων βασιλέων, οὐ γὰρ ἔλεγον οὐδα-
 μίαν ἔργων ἀπόδεξις, κατ' οὐδὲν εἶναι λαμπρότητος,
 πλὴν ἐνὸς τοῦ ἐσχάτου αὐτῶν Μοίριος. τοῦτον δὲ



ἀποδέξασθαι μνημόσυνα τοῦ Ἡφαίστου τὰ πρὸς βορέην
 ἄνεμον τετραμμένα προπύλαια, λίμνην τε ὀρύξαι, τῆς ἡ
 περίοδος ὅσων ἐστὶ σταδίων ἕτερον δηλώσω, πυραμίδας
 τε ἐν αὐτῇ οἰκοδομῆσαι, τῶν τοῦ μεγάθεος πέρι ὁμοῦ
 αὐτῇ τῇ λίμνῃ ἐπιμνήσομαι. τοῦτον μὲν τοσαῦτα ἀπο-
 δεξασθαι, τῶν δὲ ἄλλων οὐδένα οὐδέν.

102. Παραμειψάμενος ὦν τούτοις τοῦ ἐπὶ τούτοις
 γενομένου βασιλέως, τῷ οὐνομα ἦν Σέσωστρις, τοῦτου
 μνήμην ποιήσομαι· τὸν ἔλεγον οἱ ἱεῖες πρῶτον μὲν πλοῖ-
 οῖσι μακροῖσι ὀρυγθέντα ἐκ τοῦ Ἀραβίου κόλτου τοῖς
 παρὰ τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν κατοικημένους καταστρέ-
 φεσθαι, ἐς ὃ πλεοντὰ μιν πρόσω ἀπικέσθαι ἐς θάλασ-
 σαν οὐκέτι πλωτὴν ἐπὶ βραχείων. ἐνθεῦτεν δὲ ὡς ὀπίσω
 ἀπικέτο ἐς Αἴγυπτον, κατὰ τῶν ἱεῶν τὴν φάτιν στρα-
 τιὴν πολλὴν λαβὼν ἤλαυνε διὰ τῆς ἠπείρου, πᾶν ἔθνος
 τὸ ἐμποδῶν καταστρεφόμενος. ὁτέοισι μὲν τιν ἀντῶν
 ἀλκίμοισι ἐνετύγχανε καὶ δεινῶς γλιχομένοισι περὶ τῆς
 ἐλευθερίας, τούτοις μὲν στήλας ἐτίστη ἐς τὰς χώρας,
 διὰ γραμμάτων λεγούσας τὸ τε ἑωυτοῦ οὐνομα καὶ τῆς
 πάτρης, καὶ ὡς δυνάμι τῇ ἑωυτοῦ κατεστρέψατό σφεας·
 ὁτέων δὲ ἀμαχητὶ καὶ εὐπειτέως παρέλαβε τὰς πόλεις,
 τούτοις δὲ ἐνέγραψε ἐν τῆσι στήλησι κατὰ ταῦτα καὶ
 τοῖσι ἀνδρῆϊοισι τῶν ἔθνῶν γενομένοις, καὶ δὴ καὶ αἰ-
 δοῖα γυναικὸς προσενέγραψε, δῆλα βουλόμενος ποιέειν
 ὡς εἶησαν ἀνάκλιος.

103. Ταῦτα δὲ ποιέων διεξῆκε τὴν ἠπειρον, ἐς ὃ ἐκ
 τῆς Ἀσίας ἐς τὴν Εὐρώπην διαβάς τοῖς τε Σκύθαις κα-
 τεστρέψατο καὶ τοῖς Θρήικαις. ἐς τούτους δὲ μοι δοκεῖ
 καὶ οὐ προσώτατα ἀπικέσθαι ὁ Αἰγύπτιος στρατός· ὁ

μέν γάρ τῇ τούτων χώρα φαίνονται σταθεῖσαι αἱ στήλαι, τὸ δὲ προσωτέρω τούτων οὐκέτι. ἐνθεῦτεν δὲ ἐπιστρέψας ὀπίσω ἦε, καὶ ἐπεὶ τε ἐγένετο ἐπὶ Φᾶσι ποταμοῦ, οὐκ ἔχω τὸ ἐνθεῦτεν ἀτρεκέως εἰπεῖν, εἴτε αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Σέσωστρις ἀποδασάμενος τῆς ἑαυτοῦ στρατιῆς μόνιον ὅσονδὲ αὐτοῦ κατέλιπε τῆς χώρας οἰκήτορας, εἴτε τῶν τινὲς στρατιωτῶν, τῇ πλάνῃ αὐτοῦ ἀχθεσθέντες, περὶ Φᾶσιν ποταμὸν κατέμειναν.

104. Φαίνονται μὲν γὰρ ἔοντες οἱ Κόλχοι Αἰγύπτιοι· νοήσας δὲ πρότερον αὐτὸς ἢ ἀκούσας ἄλλων λέγω. ὥς δὲ μοι ἐν φροντίδι ἐγένετο, εἰρόμην ὑμφοτέρους· καὶ μᾶλλον οἱ Κόλχοι ἐμεμνέατο τῶν Αἰγυπτίων ἢ οἱ Αἰγύπτιοι τῶν Κόλχων. νομίζειν δ' ἔφασαν οἱ Αἰγύπτιοι τῆς Σεσώστριος στρατιῆς εἶναι τοὺς Κόλχους. αὐτὸς δὲ εἶκασα τῆδε, καὶ ὅτι μελάγχροές εἰσι καὶ οὐλότριχες. καὶ τοῦτο μὲν ἐς οὐδὲν ἀνήκει· εἰσὶ γὰρ καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι. ἀλλὰ τοισίδε καὶ μᾶλλον, ὅτι μόννοι πάντων ἀνθρώπων Κόλχοι καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Αἰθίοπες περιτάμνονται ἀπ' ἀρχῆς τὰ αἰδοῖα. Φοινικες δὲ καὶ Σύριοι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ καὶ αὐτοὶ ὁμολογέουσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι, Σύριοι δὲ οἱ περὶ Θερμώδοντα καὶ Παρθένιον ποταμὸν, καὶ Μάκρωνες οἱ τούτοις ἀστυγέτορες ἔοντες, ἀπὸ Κόλχων φασὶ νεωστὶ μεμαθηκέναι· οὗτοι γὰρ εἰσι οἱ περιταμνόμενοι ἀνθρώπων μόννοι, καὶ οὗτοι Αἰγυπτίοισι φαίνονται ποιεῦντες κατὰ ταῦτά. αὐτῶν δὲ Αἰγυπτίων καὶ Αἰθιόπων οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὁκότεροι παρὰ τῶν ἑτέρων ἐξέμαθον· ἀρχαῖον γὰρ δὴ τι φαίνεται ἔον. ὥς δ' ἐπιμισγόμενοι Αἰγύπτῳ ἐξέμαθον, μέγα μοι καὶ τόδε τεκμήριον γίνεταί· Φοινικῶν ὁκόσοι τῇ Ἑλλάδι ἐπιμισγόνται, οὐκέτι Αἰγυπτίους



μιμούνται κατὰ τὰ κίδοια, ἀλλὰ τῶν ἐπιγυνομένων οὐ περιτάμνουσι τὰ αἰδοῖα.

105. Φέρε νυν καὶ ἄλλο εἶπω περὶ τῶν Κόλχων, ὡς Αἰγυπίοισι προσφερέες εἰσὶ. λίνον μόνον οὔτοι τε καὶ Αἰγύπτιοι ἐργάζονται κατὰ ταῦτα, καὶ ἡ ζῶη πᾶσα καὶ ἡ γλῶσσα ἐμφερέης ἐστὶ ἀλλήλοισι. λίνον δὲ τὸ μὲν Κολχικὸν ὑπὸ Ἑλλήνων Σαρδονικὸν κέκληται, τὸ μὲντοι ἀπὸ Αἰγύπτου ἀπικνεύμενον καλεῖται Αἰγύπτιον.

106. Τὰς δὲ στήλας τὰς ἴσθα κατὰ τὰς χώρας ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς Σέσωστρις, αἱ μὲν πλεῖνες οὐκέτι φαίνονται περιεῦσαι, ἐν δὲ τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ αὐτὸς ὄρεον ἐούσας καὶ τὰ γράμματα τὰ εἰρημῆνα ἐνεόντα καὶ γυναικὸς αἰδοῖα. εἰσὶ δὲ καὶ περὶ Ἰωνίην δύο τύποι ἐν πέτρῃσι ἐγκεκολαμμένοι τούτου τοῦ ἀνδρός, τῇ τε ἐκ τῆς Ἐφεσίης ἐς Φώκαιαν ἔρχονται, καὶ τῇ ἐκ Σαρδίων ἐς Σμύρνην. ἑκατέρωθεν δὲ ἀνὴρ ἐγγέλιπται, μέγαθος πέμπτης σπιθαμῆς, τῇ μὲν δεξιῇ χερὶ ἔχων αἰχμὴν, τῇ δὲ ἀριστερῇ τόξα, καὶ τὴν ἄλλην σκελὴν ὡσαύτως· καὶ γὰρ Αἰγυπτίην καὶ Αἰθιοπίδα ἔχει· ἐκ δὲ τοῦ ὤμου ἐς τὸν ἕτερον ὤμον διὰ τῶν στήθεων γράμματα ἰρὰ Αἰγύπτια διήκει ἐγκεκολαμμένα, λέγοντα τάδε· Ἐγὼ τὴνδε τὴν χώραν ὤμοισι τοῖσι ἐμοῖσι ἐκτησάμην. ὅστις δὲ καὶ ὀκόθεν ἐστὶ, ἐνθαῦτα μὲν οὐ δηλοῖ, ἐτέρωθεν δὲ δεδήλωκε. τὰ δὲ καὶ μετεξέτεροι τῶν θεησαμένων Μέμνονος εἰκόνα εἰκάζουσί μιν εἶναι, πολὺ τῆς ἀληθείης ἀπολελειμμένοι.

107. Τοῦτον δὲ τὸν Αἰγύπτιον Σέσωστριν ἀναχωρεῖοντα καὶ ἀνάγοντα πολλοὺς ἀνθρώπους τῶν ἐθνείων τῶν τὰς χώρας κατεστρέψατο, ἔλεγον οἱ ἰρίες, ἐπεὶ τε ἐπὶ τὸ ἀνακομιζόμενος ἐν Δάφνησι τῆσι Πηλοουσίησι

ὄν ἀδελφεὸν ἐπιτοῦ τῷ ἐπέτρυνε Σίσωσιρις τῆν Αἴ-
 γυπτον, τούτον ἐπὶ ξείνια αὐτὸν καλέσαντα καὶ πρὸς
 αὐτῷ τοῖς παιδάς, περιτηῆσαι ἔξωθεν τὴν οἰκίην ἕλη,
 περιτηῆσαντα δὲ ὑποπρῆσαι. τὸν δὲ ὡς μαθεῖν τοῦτο,
 κτύπη συμβουλεύεσθαι τῆ γυναικί· καὶ γὰρ δὴ καὶ τὴν
 γυναῖκα αὐτὸν ἅμα ἄγεσθαι. τὴν δὲ οἱ συμβουλεύσαι,
 κίων παιδῶν ἔοντων ἔξ τοῖς δύο ἐπὶ τὴν πυρὴν ἐκτείναν-
 τα γεφυρῶσαι τὸ καιόμενον, αὐτοὺς δ' ἐπ' ἐκείνων ἐπι-
 βαίοντας ἐκσώζεσθαι. ταῦτα ποιῆσαι τὸν Σίσωσιριν,
 καὶ δύο μὲν τῶν παιδῶν κατακαῆναι τρόπῳ τοιούτῳ,
 τοὺς δὲ λοιποὺς ἀποσωθῆναι ἅμα τῷ πατρὶ.

108. Νουστήσας δὲ ὁ Σίσωσιρις ἐς τὴν Αἴγυπτον
 καὶ πισάμενος τὸν ἀδελφεὸν, τῷ μὲν ὁμίλῳ τὸν ἐπιτρά-
 γητο τῶν τὰς χώρας κατεστρέψατο, τούτῳ μὲν τὰδε
 ἐχρήσατο· τοῖς τε οἱ λίθους τοῖς ἐπὶ τούτου τοῦ βασι-
 λείου κομισθέντας ἐς τοῦ Ἱεραίου τοῦ ἱερῶν, ἔοντας με-
 γάλῃ περιμήκειας, οὔτοι ἦσαν οἱ ἐλκίσαντες, καὶ τὰς
 διώρηχας τὰς τῶν ἐούσας ἐν Αἴγυπτῳ πάσας οὔτοι ἀνα-
 γκαζόμενοι ὤρυσσον, ἐποίειν τε οὐκ ἐκόντες Αἴγυπτον,
 τὸ πρὶν ἐούσαν ἵππασίμην καὶ ἀμαξνομένην πᾶσαν,
 ἐνδεᾶ τοῦτων. ἀπὸ γὰρ τοῦτου τοῦ χρόνου Αἴγυπτος
 ἐούσα πεδιάς πᾶσα ἄνιππος καὶ ἀναμάξεντος γέγονε·
 αἰτιαὶ δὲ τούτων αἱ διώρηχες γέγονασι ἐούσαι πολλαὶ
 καὶ παντοίους τρόπους ἔχουσαι. κατέταμνε δὲ τοῦδε εἴ-
 γεκα τὴν χώραν ὁ βασιλεὺς· ὅσοι τῶν Αἴγυπτίων μὴ
 ἐπὶ τῷ ποταμῷ ἔστηντο τὰς πόλεις ἀλλ' ἀναμέσους, οὔ-
 τοι, ὅπως τε ἀπίοι ὁ ποταμὸς, σπανίζοντες ὑδάτων
 πλατυτέροισι ἐχρέωντο τοῖσι πόμασι, ἐκ φρεάτων χρω-
 μένοι. τούτων μὲν δὴ εἵνεκα κατεμήθη ἡ Αἴγυπτος.

109. Κατακτεῖναι δὲ τὴν χώραν Αἴγυπτίοισι ἅπασι



τοῦτον ἔλεγον τὸν βασιλέα, κλήρον ἴσον ἐκάστῳ τετραγώνον διδόντα, καὶ ἀπὸ τούτου τὰς προσόδους ποιήσασθαι, ἐπιτάξαντα ἀποφορῆν ἐπιτελέειν κατ' ἐνιαυτόν. εἰ δέ τις τοῦ κλήρου ὁ ποταμός τι παρέλοιτο, ἔλθῶν ἂν πρὸς αὐτὸν ἐσήμαινε τὸ γεγενημένον· ὁ δὲ ἔπεμπε τοὺς ἐπισκευομένους καὶ ἀναμετρήσοντας ὅσῳ ἐλάσσων ὁ χῶρος γέγονε, ὅπως τοῦ λοιποῦ κατὰ λόγον τῆς τεταγμένης ἀποφορῆς τελέοι. δοκέει δὲ μοι ἐνθεῦτεν γεωμετρίῃ εὔρεθεισα ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπανελθεῖν. πόλον μὲν γὰρ καὶ γνώμονα καὶ τὰ δώδεκα μέρη τῆς ἡμέρης παρά Βαβυλωνίων ἔμαθον οἱ Ἕλληνες.

110. Βασιλεὺς μὲν δὴ οὗτος μόνος Αἰγύπτιος Αἰθιοπίης ἤρξε, μνημόσυνα δὲ ἔλπετο πρὸ τοῦ Ἰφαιστείου ἀνδριάντας λιθίνους, δύο μὲν τρίκοντα πηχέων, ἑνώτιόν τε καὶ τὴν γυναῖκα, τοὺς δὲ παῖδας ἔοντας τέσσαρας εἴκοσι πηχέων ἕκαστον. τῶν δὲ ὁ ἱεὺς τοῦ Ἰφαιστοῦ χρόνῳ μετέπειτα πολλῶν Δαρεῖον τὸν Πέρσην οὐ περιύδα ἰστίαντα ἔμπροσθεν ἀνδριάντα, φᾶς οὐ οἱ πεποιῆσθαι ἔργα οἷάπερ Σεσώστρι τῷ Αἰγυπτίῳ· Σέσωστριν μὲν γὰρ ἄλλα τε καταστρέψασθαι ἔθνεα οὐκ ἐλάσσῳ ἐκείνου καὶ δὴ καὶ Σκύθας, Δαρεῖον δὲ οὐ δυνασθῆναι Σκύθας εἰεῖν· οὐκὼν δίκαιον εἶναι ἰστίαντα ἔμπροσθεν τῶν ἐκείνου ἀναθημάτων, μὴ οὐκ ὑπερβαλλόμενον τοῖσι ἔργοισι. Δαρεῖον μὲν νῦν λέγουσι πρὸς ταῦτα συγγνώμην ποιήσασθαι.

111. Σεσώστριος δὲ τελευτήσαντος, ἐκδέξασθαι ἔλεγον τὴν βασιληΐην τὸν παῖδα αὐτοῦ Φερώων, τὸν ἀποδέξασθαι μὲν οὐδεμίαν στρατηΐην, συνεννιχθῆναι δὲ οἱ τυφλὸν γενέσθαι διὰ τοιόνδε πρῆγμα. τοῦ ποταμοῦ καταλθόντος μέγιστα δὴ τότε ἐπ' ὀκτωκαίδεκα πήχεας,

ὡς ὑπερέβαλε τὰς ἀρούρας, πνεύματος ἐμπεσόντος κυ-
ματῆς ὁ ποταμὸς ἐγένετο. τὸν δὲ βασιλέα λέγουσι τοῦ-
τον ἀτασθαλῆ χρησάμενον, λαβόντα αἰχμὴν βαλέειν ἐς
μέσας τὰς δίνας τοῦ ποταμοῦ, μετὰ δὲ ἀντίκα καμόντα
αὐτὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς τυφλωθῆναι. δέκα μὲν δὴ ἔτεα
εἶναι μιν τυφλὸν, ἐνδεκάτῳ δὲ ἔτει ἀπικέσθαι οἱ μαν-
τήϊον ἐκ Βουτοῦς πόλιος ὡς ἐξήκει τὸ οἶ ὁ χρόνος τῆς
σημῆς καὶ ἀναβλέπει γυναικὸς οὖρω νιψάμενος τοὺς
ὀφθαλμοὺς, ἣτις παρὰ τὸν ἐναντῆς ἄνδρα μῦνον πεφοι-
ρήκε, ἄλλων ἀνδρῶν ἐοῦσα ἄπειρος. καὶ τὸν πρώτης τῆς
ἐναντοῦ γυναικὸς πειρᾶσθαι, μετὰ δὲ, ὡς οὐκ ἀνέβλεπε,
ἐπεξῆς πασέων πειρᾶσθαι· ἀναβλέψαντα δὲ συναγαγεῖν
πάσας γυναῖκας τῶν ἐπειρήθη, πλην ἢ τῆς τῷ οὖρω νιψά-
μενος ἀνέβλεψε, ἐς μίαν πόλιν, ἣ νῦν καλεῖται Ἐρυθρὴ
βῶλος· ἐς ταύτην συναλίσσαντα ὑποπρῆσαι πάσας σὺν
αὐτῇ τῇ πόλι. τῆς δὲ νιψάμενος τῷ οὖρω ἀνέβλεψε,
ταύτην δὲ εἶχε αὐτὸς γυναῖκα. ἀναθήματα δὲ, ἀποφυ-
γῶν τὴν πάθην τῶν ὀφθαλμῶν, ἄλλα τε ἀνὰ τὰ ἱρὰ
πάντα τὰ λόγιμα ἀνέθηκε, καὶ τοῦ γὰρ λόγον μάλιστα
ἐξῆς ἔστι ἔχειν, ἐς τοῦ Ἰλλίου τὸ ἱρὸν ἀξιοθέητα ἀνέ-
θηκε ἔργα, ὀβελούς δύο λιθίνους, ἐξ ἑνὸς ἕντα ἑκάτερον
ἕξου, μῆκος μὲν ἐκίαιρον πηχέων ἑκατὸν, εὖρος δὲ ὀκτώ
πηχέων.

112. Τούτου δὲ ἐκδέξασθαι τὴν βασιληῖην ἔλεγον
ἄνδρα Μεμφίτην, τῷ κατὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων γλῶσσαν
οὔνομα Πρωτέα εἶναι· τοῦ νῦν τέμενός ἐστι ἐν Μέμφι
κάρτα καλὸν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, τοῦ Ἰφαιστηίου
πρὸς νότον ἄνεμον κείμενον. περιοικέουσι δὲ τὸ τέμενος
τοῦτο Φοίνικες Τύριοι, καλεῖται δὲ ὁ χώρος οὗτος ὁ
συννάπας Τυρίων στρατόπεδον. ἔστι δὲ ἐν τῷ τριμένει



τοῦ Πρωτίως ἰδόν, τὸ καλεῖται ξείτης Ἀφροδίτης· συμβάλλομαι δὲ τοῦτο τὸ ἰδόν εἶναι Ἐλέτης τῆς Τυνδάρωα, καὶ τὸν λόγον ἀκτικῶς ὡς διαιτήθη Ἐλέτη παρὰ Πρωτεῖ, καὶ δὴ καὶ ὅτι ξείτης Ἀφροδίτης ἐπωνύμιόν ἐστι· ὅσα γὰρ ἄλλα Ἀφροδίτης ἰδᾶ ἐστι, οὐδαμῶς ξείτης ἐπικαλεῖται.

113. Ἐλεγον δὲ μοι οἱ ἱεῖες ἱστοροῦντι τὰ περὶ Ἐλέτην γενέσθαι ὧδε· Ἀλεξάνδρον ἀρπάσαντα Ἐλέτην ἐκ Σπάρτης ἀποπλέειν ἐς τὴν ἑωυτοῦ· καὶ μιν, ὡς ἐγένετο ἐν τῷ Αἰγαίῳ, ἐξῶσται ἄνεμοι ἐκβάλλουσι ἐς τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος· ἐνθύνταν δὲ (οὐ γὰρ αἰεὶ τὰ πνεύματα) ἰπικνύεται ἐς Αἴγυπτον καὶ Αἰγύπτου ἐς τὸ νῦν Κατωβικὸν καλούμενον στόμα τοῦ Νεῖλου καὶ ἐς Ταριχείας· ἦν δὲ ἐπὶ τῆς ἡϊόνος, τὸ καὶ νῦν ἐστὶ, Ἰπρακλῆος ἰδόν, ἐς τὸ ἦν καταφυγῶν οἰκέτης ὅτιον ἀνθρώπων ἐπιβάληται στίγματα ἰδῶ, ἑωυτὸν διδοὺς τῷ θεῷ, οὐκ ἔξεστι τούτου ἄψασθαι. ὁ νόμος οὗτος διατελεῖ ἐὼν ὁμοῖος μέχρι ἔμευ τῷ ἀπ' ἀρχῆς· τοῦ ὧν δὴ Ἀλεξάνδρου ἀπιστεύεται θεράποντες πυθόμενοι τὸν περὶ τὸ ἰδόν ἔχοντα νόμον, ἰκέται δὲ ἰζόμενοι τοῦ θεοῦ κατηγόρεον τοῦ Ἀλεξάνδρου, βουλόμενοι βλάπτειν αὐτὸν, πάντα λόγον ἐξηγούμενοι, ὡς εἶχε περὶ τὴν Ἐλέτην τε καὶ τὴν ἐς Μενέλεων ἀδικίην· κατηγόρεον δὲ ταῦτα πρὸς τε τοὺς ἱεῖας καὶ τὸν τοῦ στόματος τούτου φύλακον, τῷ οὐνομα ἦν Θῶνις.

114. Ἀκούσας δὲ τούτων ὁ Θῶνις πέμπει τὴν ταχίστην ἐς Μίμριον παρὰ Πρωτεῖα ἀγγελίην λέγουσαν τάδε· Ἴκει ξείνος, γένος μὲν Τεῖκος, ἔργον δὲ ἀνόσιον ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐξεργασμένος· ξείνου γὰρ τοῦ ἑωυτοῦ ἐξαιπάτησας τὴν γυναῖκα, αὐτήν τε ταύτην ἄγων ἴκει καὶ πολλὰ κάρτα χρήματα, ὑπὸ ἀνέμων ἐς γῆν ταύτην ἀπε-

γεγθεῖς· κότερα δῆτα τοῦτον ἐῷμεν ἄσινέα ἐκπλέειν, ἢ
 ἀφελώμεθα τὰ ἔχων ἦλθε; Ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ὁ
 Πρωτεύς λέγοντα τάδε· Ἄνδρα τοῦτον, ὅστις κοτὲ ἐστι
 ἄνοσια ἐργασμένος ξεῖνον τὸν ἐωυτοῦ, συλλαβόντες
 ἀπάγετε παρ' ἐμὲ, ἵνα εἰδῶ ὅ τι κοτὲ καὶ λέξει.

115. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Θῶνις συλλαμβάνει τὸν
 Ἀλέξανδρον καὶ τὰς νέας αὐτοῦ κατίσχει, μετὰ δὲ αὐτὸν
 πρὸς τοῦτον ἀνήγαγε ἐς Μέμφιν καὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὰ
 χρήματα, πρὸς δὲ καὶ τοῖς ἰκέτας. ἀνακομισθέντων δὲ
 πάντων, εἰρώτα τὸν Ἀλέξανδρον ὁ Πρωτεύς τίς εἶη καὶ
 ὅκόθεν πλείοι. ὁ δὲ οἱ καὶ τὸ γένος κατέλεξε καὶ τῆς
 πάτρης εἶπε τὸ ὄνομα, καὶ δὴ καὶ τὸν πλόον ἀπηγγέσατο
 ὅκόθεν πλείοι. μετὰ δὲ ὁ Πρωτεύς εἰρώτα αὐτὸν ὅκόθεν
 τὴν Ἑλένην λάβοι· πλανωμένου δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐν
 τῷ λόγῳ καὶ οὐ λέγοντος τὴν ἀληθείην, ἤλεγχον οἱ γβ-
 νόμενοι ἰκέται, ἐξηγούμενοι πάντα λόγον τοῦ ἀδικήματος.
 τέλος δὲ δὴ σφί λόγον τόνδε ἐκφαίνει ὁ Πρωτεύς, λέγων
 ὅτι Ἐγὼ εἰ μὴ περὶ πολλοῦ ἠγεύμην μηδένα ξείνων κτεί-
 νειν, ὅσοι ὑπ' ἀνέμων ἦδη ἀπολαμφθέντες ἦλθον ἐς χώ-
 ρην τὴν ἐμὴν, ἐγὼ ἂν σε ὑπὲρ τοῦ Ἑλλήνος ἐτισάμην, ὅς,
 ὦ κάκιστε ἀνδρῶν, ξεινίων τυχῶν ἔργον ἀνοσιώτατον
 ἐργάσαο· παρὰ τοῦ σεωυτοῦ ξείνου τὴν γυναῖκα ἦλθες·
 καὶ μάλα ταῦτά τοι οὐκ ἤρκεσε, ἀλλ' ἀναπτέρωσας αὐ-
 τὴν οἶχθαι ἔχων ἐκκλέψας. καὶ οὐδὲ ταῦτά τοι μούνα
 ἤρκεσε, ἀλλὰ καὶ τὰ οἶκλα τοῦ ξείνου κεραίϊσας ἤκεις.
 νῦν ὦν ἐπειδὴ περὶ πολλοῦ ἠγῆμαι μὴ ξεινοκτονέειν, γυ-
 ναῖκα μὲν ταύτην καὶ τὰ χρήματα οὐ τοι προήσω ἀπά-
 γασθαι, ἀλλ' αὐτὰ ἐγὼ τῷ Ἑλληνι ξείνῳ φυλάξω, ἐς ὃ
 ἂν αὐτὸς ἐλθὼν ἐκεῖνος ἀπαγαγέσθαι ἐθέλῃ· αὐτὸν δὲ
 σὲ καὶ τοὺς σοὺς συμπλόους τριῶν ἡμερέων προαγορεύω



ἐκ τῆς ἐμῆς γῆς ἐς ἄλλην τινὰ μετορμίζεσθαι, εἰ δὲ μὴ
αἶθε πολεμίους περιέμβεσθαι.

116. Ἐλένης μὲν ταύτην ἀπιξιν παρὰ Πρωτέα Ἐλά-
γον οἱ ἱρίες γενέσθαι· δοκίει δέ μοι καὶ Ὅμηρος τὸ
λόγον τοῦτον πνθίσθαι· ἀλλ' οὐ γὰρ ὁμοίως ἐς τὴν
ἐποποιήν εὐπρεπῆς ἦν τῷ ἑτέρῳ τῷπερ ἐχρήσατο, [ἐς
μετῆρε αὐτὸν, δηλώσας ὡς καὶ τοῦτον ἐπίσταιτο τὸν λό-
γον. δῆλον δέ, κατὰ παρεποίησιν ἐν Ἰλιάδι (καὶ οὐδαμῶς
ἄλλη ἀνεπόδισιν ἑωυτὸν) πλάνην τὴν Ἀλεξάνδρου, ἡ
ἀπηνείχθη ἄγων Ἐλένην τῇ τε δὴ ἄλλῃ πλαζόμενος, κα-
ὡς ἐς Σιδῶνα τῆς Φοινίκης ἀπίκτο. ἐπιμένηται δὲ αἰ-
τοῦ ἐν Διομήδεος ἀριστείῃ· λέγει δὲ τὰ ἔπεα οὕτω·

Ἐνθ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιλοι, ἔργα γυναικῶν
Σιδονίων, τὰς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδῆς
ἤγαγε Σιδονίηθεν, ἐπιπλῶς εὐρέα πόντον,
τὴν ὁδὸν, ἣν Ἐλίην περ ἀνήγαγεν εὐπατέρειαν.

ἐπιμένηται δὲ καὶ ἐν Ὀδυσσείῃ ἐν τοισίδε τοῖσι ἔπεσι·
Τοῖα Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόεντα,
ἔσθλα, τὰ οἱ Πολυδάμνα πόρην, Θῶνος παράκοιτις
Αἰγυπτίη, τῇ πλεῖστα φέρει ζείδωρος ἄροισα
φάρμακα, πολλὰ μὲν ἔσθλα μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρὰ

καὶ τὰδε ἕτερα πρὸς Τηλέμαχον Μενέλεως λέγει·

Αἰγύπτῳ μ' ἔτι δεῦρο θεοὶ μεμαῶτα νέεσθαι
ἔσχον, ἐπεὶ οὐ σφιν ἔρεξα τεληέσσας ἑκατόμβας.

ἐν τούτοισι τοῖσι ἔπεσι δηλοῖ ὅτι ἠπίστατο τὴν ἐς Αἴ-
γυπτον Ἀλεξάνδρου πλάνην· ὁμορρεῖ γὰρ ἡ Συρία
Αἰγύπτῳ, οἱ δὲ Φοίνικες, τῶν ἐστὶ ἡ Σιδῶν, ἐν τῇ Συρίῃ
οἰκέουσι.

117. Κατὰ ταῦτα δὲ τὰ ἔπεα καὶ τότε τὸ χωρίον
οὐκ ἦκιστα ἀλλὰ μάλιστα δηλοῖ ὅτι οὐκ Ὅμηρον τὰ Κύ-
πρια ἔπεα ἐστὶ ἀλλ' ἄλλου τινός. ἐν μὲν γὰρ τοῖσι Κυ-

ῥίοισι εἶρηται ὡς τριταῖος ἐκ Σπάρτης Ἀλέξανδρος
 πικετο ἐς τὸ Ἴλιον ἄγων τὴν Ἑλένην, εὐαεῖ τε πνεύματι
 εὐρησάμενος καὶ θαλάσση λείη· ἐν δὲ Ἰλιάδι λέγει ὡς
 ἀπλάζετο ἄγων αὐτήν. Ὅμηρος μὲν νυν καὶ τὰ Κύπρια
 ἔπεα χαιρέτω.

118. Εἰρομένου δέ μεν τοὺς ἱρέας, εἰ μάταιον λόγον
 λέγουσι οἱ Ἕλληες τὰ περὶ Ἴλιον γενέσθαι ἢ οὐ, ἔφα-
 σαν πρὸς ταῦτα τάδε, ἱστορήσει φάμενοι εἰδέναί παρὰ
 αὐτοῦ Μενέλεω· ἔθειν μὲν γὰρ μετὰ τὴν Ἑλένης ἄρπα-
 γὴν ἐς τὴν Τευκρίδα γῆν Ἑλλήνων στρατιὴν πολλὴν βοη-
 θεῦσαν Μενέλεω, ἐκβᾶσαν δὲ ἐς γῆν καὶ ἰδρυθεῖσαν τὴν
 στρατιὴν πέμπειν ἐς τὸ Ἴλιον ἀγγέλους, σὺν δέ σφι ἰέναι
 καὶ αὐτὸν Μενέλεω· τοὺς δ' ἐπεὶ τε ἐσελθεῖν ἐς τὸ
 τεῖχος, ἀπαιτεῖν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα τὰ οἱ οἴχετο
 κλείμας Ἀλέξανδρος, τῶν τε ἀδικημάτων δίκας αἰτέειν·
 τοὺς δὲ Τευκροὺς τὸν αὐτὸν λόγον λέγειν τότε καὶ μετᾶ-
 πειτα, καὶ ὀμνύοντας καὶ ἄνωμοτι, μὴ μὲν ἔχειν Ἑλένην
 μηδὲ τὰ ἐπικαλούμενα χρήματα, ἀλλ' εἶναι αὐτὰ πάν-
 τα ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ οὐκ ἂν δικαίως αὐτοὶ δίκας ὑπέ-
 χειν τῶν Πρωτεύς ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς ἔχει. οἱ δὲ
 Ἕλληες καταγελασθαι δοκέοντες ἐπ' αὐτῶν, οὕτω δὴ
 ἐπολιόρκεον, ἐς ὃ ἐξεῖλον· ἐλοῦσι δὲ τὸ τεῖχος ὡς οὐκ
 ἐφαίνετο ἡ Ἑλένη, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ προτέρῳ
 ἐπυθάνοντο, οὕτω δὴ πιστεύσαντες τῷ λόγῳ τῷ πρῶ-
 τῳ οἱ Ἕλληες αὐτὸν Μενέλεω ἀποστέλλουσι παρὰ
 Πρωτέα.

119. Ἀπικόμενος δὲ ὁ Μενέλεω ἐς τὴν Αἰγύπτου
 καὶ ἀναπλώσας ἐς τὴν Μέμφιν, εἶπας τὴν ἀληθινήν τῶν
 πρηγμάτων, καὶ ξεινίων ἤρτησε μεγάλων καὶ Ἑλένην
 ἀπαθεία κακῶν ἀπέλαβε, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἐωυτοῦ χρήματα



πάντα. τυχῶν μὲντοι τούτων ἐγένετο Μενέλεως ἀνὴρ ἄδικος ἐς Αἴγυπτίους· ἀποπλέειν γὰρ ὠρμημένον αὐτὸν ἴσχυον ἀπλοῖαι· ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ἐπὶ πολλὸν τοιοῦτο ἦν, ἐπιτεχνᾶται πρῆγμα οὐκ ὄσιον· λαβὼν γὰρ δύο παιδία ἀνδρῶν ἐπιχωρίων ἔντομά σφρα ἐποίησθ· μετὰ δὲ ὡς ἐπάϊστος ἐγένετο τοῦτο ἐργασμένος, μισθθεὶς τε καὶ διωκόμενος οἴχεται φεύγων τῆσι νηυσὶ ἐπὶ Διβύτης. τὸ ἐνθεῦτεν δὲ ὄκου ἐτράπετο, οὐκέτι εἶχον εἰπεῖν Αἴγυπτιοι· τούτων δὲ τὰ μὲν ἱστορήσει ἔφασαν ἐπίστασθαι, τὰ δὲ παρ' ἑωντοῖσι γεγόμενα ἀρεκέως ἐπιστάμενοι λέγειν.

120. Ταῦτα μὲν Αἴγυπτίων οἱ ἱεῖες ἔλεγον· ἐγὼ δὲ τῷ λόγῳ τῷ περὶ Ἑλένης λεχθέντι καὶ αὐτὸς προστίθεμαι, τάδε ἐπιλεγόμενος· εἰ ἦν Ἑλένη ἐν Πίῳ, ἀποδοθῆναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἕλλησι ἦτοι ἐκόντος γε ἢ ἀκόντος Ἀλεξάνδρου. οὐ γὰρ δὴ οὕτω γε φρενοβλαβῆς ἦν ὁ Πρίαμος, οὐδέ οἱ ἄλλοι οἱ προσήκοντες αὐτῷ, ὥστε τοῖσι σφετέροισι σώμασι καὶ τοῖσι τέκνοισι καὶ τῇ πόλει κινδυνεῖν ἐβούλοντό, ὅπως Ἀλεξάνδρος Ἑλένη συνοικῆ. εἰ δὲ τοι καὶ ἐν τοῖσι πρώτοισι χρόνισι ταῦτα ἐγίνωσκον, ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἄλλων Τρώων, ὁκότις συμμίσγοιεν τοῖσι Ἕλλησι, ἀπώλλυντο, αὐτοῦ δὲ Πριάμου οὐκ ἔστι ὅτις οὐ δύο ἢ τρεῖς ἢ καὶ ἔτι πλείους τῶν παιδῶν μάχης γινομένης ἀπέθνησκον, εἰ χρὴ τι τοῖσι ἐποποιόισι χρεώμενον λέγειν, τούτων δὲ τοιούτων συμβαινόντων, ἐγὼ μὲν ἔλομαι, εἰ καὶ αὐτὸς Πρίαμος συνοικεῖ Ἑλένη, ἀποδοθῆναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἀχαιοῖσι, μέλλοντά γε δὴ τῶν παρεόντων κακῶν ἀπαλλαγῆσεσθαι. οὐ μὲν οὐδέ ἡ βασιλητῆ ἐς Ἀλεξάνδρον περιῆς, ὥστις γέροντος Πριάμου ἴσχυος ἐπὶ ἐκείνῳ τὰ πρῆγματα εἶναι, ἀλλὰ Ἐκτωρ, καὶ

πρῶτος καὶ ἀνὴρ ἐκείνου μᾶλλον ἢ ἄλλου, ἔμελλε αὐτὴν
 ἰσχυρῶς ἀποθανόντος παραλάμψεσθαι· τὸν οὐ προσ-
 εἶς ἀδικέοντι τῷ ἀδελφεῷ ἐπιτρέπειν, καὶ ταῦτα μεγάλων
 ἐργῶν δι' αὐτὸν συμβαινόντων ἰδίῃ τε καὶ αὐτῷ καὶ
 ἄλλοις πᾶσι Τρωσί. ἀλλ' οὐ γὰρ εἶχον Ἑλένην
 ἀποδοῦναι, οὐδὲ λέγουσι αὐτοῖσι τὴν ἀληθείην ἐπίστευον
 ἄλλοις. Ἕλληνας, ὡς μὲν ἐγὼ γνώμην ἀποφαίνομαι, τοῦ δαι-
 μονίου παρασκευάζοντος ὅπως πανωλεθρίῃ ἀπολόμενοι
 καταφανῆς τοῦτο τοῖσι ἀνθρώποισι ποιήσωσι, ὡς τῶν
 μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαι εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ
 τῶν θεῶν. καὶ ταῦτα μὲν τῇ ἐμοὶ δοκέει εἶρηται.

121. Πρωτεύς δὲ ἐκδέξασθαι τὴν βασιληίην Ῥαμ-
 σῖνιτον ἔλεγον, ὅς μνημόσυνα ἔλιπετο τὰ προπύλαια
 τὰ πρὸς ἑσπέρην τετραμμένα τοῦ Ἰφραιστίου, ἀντίους δὲ
 τῶν προπυλαίων ἔστησε ἀνδριάντας δύο, ἕντις τὸ μέ-
 γαθος πέντε καὶ εἴκοσι πηγέων, τῶν Αἰγύπτιοι τὸν μὲν
 πρὸς βορέω ἑσπεῶτα καλέουσι Θέρως, τὸν δὲ πρὸς νότον
 χειμῶνα· καὶ τὸν μὲν καλέουσι Θέρως, τοῦτον μὲν προσ-
 κυνέουσι τε καὶ εὖ ποιέουσι, τὸν δὲ χειμῶνα καλούμενον
 ἄϊμπαλιν τούτων ἔρδουσι. 1. Πλοῦτον δὲ τούτῳ τῷ
 βασιλεῖ γενέσθαι ἀργύρου μέγαν, τὸν οὐδένα τῶν ὑστε-
 ρῶν ἐπιτραφέντων βασιλέων δύνασθαι ὑπερβαλέσθαι
 αὐτῷ ἐγγύς ἐλθεῖν. βουλόμενον δὲ αὐτὸν ἐν ἀσφαλεῖ τὰ
 ἔργα θησαυρίζειν, οἰκοδομέσθαι οἶκημα Ἰθινον,
 τοῦ τῶν τοίχων ἕνα ἐς τὸ ἔξω μέρος τῆς οἰκίης ἔχειν. τὸν
 δὲ ἐργαζόμενον ἐπιβουλεύοντα τὰδε μηχανᾶσθαι· τῶν
 Ἰθινῶν παρασκευάσασθαι ἕνα ἑξαίρετον εἶναι ἐκ τοῦ
 κοίχου ρηιδίως καὶ ὑπὸ δύο ἀνδρῶν καὶ ὑπ' ἑνός. ὡς δὲ
 ἐπιτελέσθαι τὸ οἶκημα, τὸν μὲν βασιλέα θησαυρίζαι τὰ
 ἔργα ἐν αὐτῷ, χρόνου δὲ περιμόντος, τὸν οἰκοδόμον



περὶ τελευταίην τοῦ βίου ἔοντα ἀνακαλέσασθαι τοὺς παῖδας (εἶναι γὰρ αὐτῷ δύο), τούτοις δὲ ἀπηγγέλλασθαι ὡς ἐκείνων προορέων, ὅπως βίον ἄφθονον ἔχωσι, τεχνάσαιτο οἰκοδομῶν τὸν θησαυρὸν τοῦ βασιλέως· σαφέως δ' αὐτοῖσι πάντα ἐξηγησάμενον τὰ περὶ τῆς Ξαίρεςιν τοῦ λίθου δοῦναι τὰ μέτρα αὐτοῦ, λέγοντα ὡς ταῦτα διαφυλάσσοντες ταμίαι τῶν βασιλέως χρημάτων ἔσονται. καὶ τὸν μὲν τελευτῆσαι τὸν βίον, τοὺς δὲ παῖδας αὐτοῦ οἶκ ἐς μακρὴν ἔργου ἔχειν· ἐπειθ' ὄντας δὲ ἐπὶ τὰ βασιλῆα νεκτὸς καὶ τὸν λίθον ἐπὶ τῷ οἰκοδομῆματι ἀνευρόντας, φηιδίως μεταχειρίσασθαι καὶ τῶν χρημάτων πολλαξενείκασθαι. 2. Ὡς δὲ τυχεῖν τὸν βασιλέα ἀνοίξαστα τὸ οἶκημα, θωμάσαι ἰδόντα τῶν χρημάτων καταδεῶ τὰ ἀγγήια, οἶκ ἔχειν δὲ ὄντινα ἐπασιῶται, τῶν τε σημάτων ἔοντων σώων καὶ τοῦ οἰκῆματος κεκλειμένον. ὡς δὲ αὐτῷ καὶ δις καὶ τρίς ἀνοίξαντι αἰεὶ ἐλάσσω φαινέσθαι τὰ χρήματα (τοὺς γὰρ κλέπτας οὐκ ἀνιέναι κεραιῶντας), ποιῆσαι μιν τάδε· πάγας προστάξαι ἐργάσασθαι, καὶ ταύτας περὶ τὰ ἀγγήια ἐν τοῖσι τὰ χρήματα ἐντὴν στῆσαι. τῶν δὲ φαρῶν ὡσπερ ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνου ἐλθόντων καὶ ἐνδύντος τοῦ ἐτέρου αὐτῶν, ἐπεὶ πρὸς τὸ ἄγγος προσῆλθε, ἰθέως τῇ πάγῃ ἐνέχεσθαι. ὡς δὲ γινῶναι αὐτὸν ἐν οἴῳ κακῷ ἦν, ἰθέως καλέειν τὸν ἀδελφεὸν καὶ δηλοῦν αὐτῷ τὰ παρεόντα, καὶ κελεύειν τὴν ταχίστην ἐσθύντα ἀποτάμνειν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν, ὅπως μὴ αὐτὸς ὀφθῆις καὶ γνωρισθῆις, ὅς εἴη, προσαπολέση καὶ ἐκεῖνον. τῷ δὲ δόξαι εὖ λέγειν καὶ ποιῆσαι μιν πεισθέντα ταῦτα, καὶ καταρμόσαντα τὸν λίθον ἀπιέναι ἐπ' οἶκον, φέροντα τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀδελφεοῦ. 3. Ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, ἐλθόντα τὸν βασιλέα ἐς τὸ οἶκημα ἐκπεπληχθαι

ρέοντα τὸ σῶμα τοῦ φαρῶς ἐν τῇ πύλῃ ἄνευ τῆς κεφα-
 λῆς ἔον, τὸ δὲ οἶκημα ἄσινές καὶ οὔτε ἔσοδον οὔτε ἔκ-
 ουσιν οὐδεμίαν ἔχον. ἀπορροεῖμενον δὲ μιν τὰδε ποιῆσαι·
 τοῦ φαρῶς τὸν νέκυν κατὰ τοῦ τείχεος κατακρεμάσαι,
 φυλάκους δὲ αὐτοῦ καταστήσαντα ἐντείλασθαι σφί, τὸν
 ἐν ἰδῶνται ἀποκλαύσαντα ἢ κατοικισσάμενον, συλλαβόν-
 τας ἄγειν πρὸς ἑαυτόν. ἀνακρεμαμένου δὲ τοῦ νέκυος
 τὴν μητέρα δεινῶς φέρειν, λόγους δὲ πρὸς τὸν περιέοντα
 καὶ αἰδομένην προστάσσειν αὐτῷ, ὅτε ὡς τρόπῳ δύ-
 νηται, μηχανᾶσθαι ὅπως τὸ σῶμα τοῦ ἀδελφεοῦ κατα-
 κρεμάσας κομιεῖ· εἰ δὲ τούτων ἀμελήσει, διαπειλίειν αὐτήν,
 ὅς ἐλθοῦσα πρὸς τὸν βασιλέα μηνύσει αὐτὸν ἔχοντα τὰ
 τρηγματα. 4. Ὡς δὲ χαλεπῶς ἐλαμβάνετο ἡ μήτηρ τοῦ
 περιέοντος παιδός, καὶ πολλὰ πρὸς αὐτήν λέγων οὐκ
 ἔπειθε, ἐπιτεχνήσασθαι τοιάδε μιν· ὄνους κατασκευα-
 σάμενον καὶ ἄσκους πλήσαντα οἴνου ἐπιθεῖναι ἐπὶ τῶν
 ὀνῶν, καὶ ἔπειτα ἐκλύνειν αὐτούς· ὡς δὲ κατὰ τοὺς φυ-
 λάκοντας ἦν τὸν κρεμιάμενον νέκυν, ἐπισπάσαντα τῶν
 ἄσκων δύο ἢ τρεῖς ποδεῶνας αὐτὸν λύειν ἀπαμμένους·
 ὡς δὲ ἔφρεε ὁ οἶνος, τὴν κεφαλὴν μιν κόπτεσθαι μεγάλα
 βοῶντα, ὡς οὐκ ἔχοντα πρὸς ὀκοῖον τῶν ὄνῶν πρῶτον
 κράπηται. τοὺς δὲ φυλάκους, ὡς ἰδεῖν πολὺν ῥέοντα τὸν
 οἶνον, συντρέχειν ἐς τὴν ὁδὸν ἀγγήϊα ἔχοντας, καὶ τὸν
 ἐκκεχυμένον οἶνον συγκομίζειν ἐν κέρδει ποιουμένους·
 πᾶν δὲ διαλοιδορέεσθαι πᾶσι ὄργην προσποιούμενον,
 ἀπαρμυθνεμένων δὲ αὐτὸν τῶν φυλάκων χρόνῳ πρηῦ-
 νησθαι προσποιέεσθαι καὶ ὑπέσθαι τῆς ὄργης· τέλος
 δὲ ἐξελάσαι αὐτὸν τοὺς ὄνους ἐκ τῆς ὁδοῦ καὶ κατα-
 κρεμάζειν. ὡς δὲ λόγους τε πλείους ἐγγίνεσθαι, καὶ τινα
 καὶ σκῶψαί μιν καὶ ἐς γέλωτα προαγαγέσθαι, ἐπιδοῦναι



αὐτοῖσι τῶν ἄσκων ἕνα· τοὺς δὲ αὐτοῦ ὥσπερ εἶχον κα-
 τακλιθέντας πίνειν διανοίεσθαι, καὶ ἐκεῖνον παραλαμ-
 βάνειν καὶ κελεύειν μετ' ἐωντῶν μείναντα συμπίνειν· τὸν
 δὲ πεισθῆναί τε δὴ καὶ καταμεῖναι. ὡς δὲ μιν παρὰ τὴν
 πόσιν φιλοφρόνως ἡσπάζοντο, ἐπιδοῦναι αὐτοῖσι καὶ ἄλ-
 λον τῶν ἄσκων· δαφυλεῖ δὲ τοῦ ποτιῶ χρησαμένους τοῖς
 φυλάκους ὑπερμεθυσθῆναι, καὶ κρατηθέντας ὑπὸ τοῦ
 ὕπνου αὐτοῦ ἐνθαπερ ἔπινον κατακοιμηθῆναι· τὸν δὲ,
 ὡς πρόσω ἦν τῆς νυκτός, τό τε σῶμα τοῦ ἀδελφεοῦ κει-
 ταλῦσαι καὶ τῶν φυλάκων ἐπὶ λύμῃ πάντων ξυρῆσαι τὰς
 δεξιὰς παρηΐδας, ἐπιθέντα δὲ τὸν νέον ἐπὶ τοῖς ὄνους
 ὑπελαύνειν ἐπ' οἴκου, ἐπιτελέσαντα τῇ μητρὶ τὰ προσ-
 ταχθέντα. 5. Τὸν δὲ βασιλέα, ὡς αὐτῷ ἀπηγγέλθη
 τοῦ φῶρος ὁ νέος ἐκκεκλειμένος, δεινὰ ποιεῖν· πάντως
 δὲ βουλούμενον εὔρεθῆναι ὅστις κοτὲ εἴη ὁ ταῦτα μηχαν-
 νώμενος, ποιῆσαί μιν τάδε, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστά· τὴν θυ-
 γατέρα τὴν ἐωντοῦ κατίσαι ἐπ' οἰκήματος, ἐντειλάμενον
 πάντας τὸ ὁμοίως προσδέεσθαι, καὶ πρὶν συγγενέσθαι,
 ἀναγκάζειν λέγειν αὐτῇ ὅ τι δὴ ἐν τῷ βίῳ ἔργασται αὐ-
 τῷ σοφώτατον καὶ ἀνοσιώτατον· ὅς δ' ἂν ἀπηγγέσθαι
 τὰ περὶ τὸν φῶρα γεγενημένα, τοῦτον συλλαμβάνειν καὶ
 μὴ ἀπιέναι ἔξω. ὡς δὲ τὴν παῖδα ποιεῖν τὰ ἐκ τοῦ πα-
 τρός προσταχθέντα, τὸν φῶρα πυθόμενον τῶν εἵνεκα
 ταῦτα ἐπρήσσειο, βουλευθέντα πολυτροπίῃ τοῦ βασιλέος
 παριγενέσθαι, ποιεῖν τάδε· νεκροῦ προσφάτου ἀποτα-
 μόντα ἐν τῷ ὄμῳ τὴν χεῖρα ἵεναι αὐτὸν ἔχοντα αὐτῇ
 ὑπὸ τῷ ἱματίῳ, ἐσελθόντα δὲ ὡς τοῦ βασιλέος τὴν θυ-
 γατέρα, καὶ εἰρωπώμενον τάπερ καὶ οἱ ἄλλοι, ἀπηγγέσα-
 σθαι ὡς ἀνοσιώτατον μὲν εἶη ἔργασμένος, ὅτε τοῦ ἀδελ-
 φεοῦ ἐν τῷ θησαυρῷ τοῦ βασιλέος ὑπὸ πύγῃς ἄλόντος

ποτάμοι τὴν κεφαλὴν, σοφώτατον δὲ ὅτι τοὺς φυλάκους καταμεθύσας καταλύσεις τοῦ ἀδελφεοῦ κρεμάμενον τὸν ἕκυν. τὴν δὲ, ὡς ἤκουσε, ἄπτεσθαι αὐτοῦ. τὸν δὲ φῶρα ἐν τῷ σκότει προτεῖναι αὐτῇ τοῦ νεκροῦ τὴν χειρᾶ· τὴν δὲ ἐπιλαβομένην ἔχειν, νομίζουσιν αὐτοῦ ἐκείνου τῆς χειρὸς ἀντέχεσθαι· τὸν δὲ φῶρα προέμενον αὐτῇ οἶχεσθαι διὰ θυρέων φεύγοντα. 6. Ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἐς τὸν βασιλέα ἀνεβῆχθαι, ἐκπεπληῆχθαι μὲν ἐπὶ τῇ πολυφροσύνῃ τε καὶ τόλμῃ τὰνθρώπου· τέλος δὲ διαπέμποντα ἐς πάσας τὰς πόλεις ἐπαγγέλλεσθαι ἄδειαν εἰσελθόντα καὶ μεγάλα ὑποδεκόμενον ἐλθόντι ἐς ὄψιν τὴν αὐτοῦ. τὸν δὲ φῶρα πιστεύσαντα ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν, Ῥαμψίνιτον δὲ μεγάλως θωυμάσαι, καὶ οἱ τὴν θυγατέρα αὐτὴν συνοικίσει, ὡς πλεῖστα ἐπισταμένῳ ἀνθρώπων· Αἰγυπτίους μὲν γὰρ τῶν ἄλλων προκεκρίσθαι, ἐκείνον δὲ Αἰγυπτίων.

122. Μετὰ δὲ ταῦτα ἔλεγον τοῦτον τὸν βασιλέα ζῶν καταβῆναι κάτω ἐς τὸν οἶ Ἑλληνας αἴδιον νομίζουσι εἶναι, κακεῖθι συγκυβεῖν τῇ Δήμητρι, καὶ τὰ μὲν νικῶν αὐτήν, τὰ δὲ ἐσσοῦσθαι ὑπὸ αὐτῆς, καὶ μιν πάλιν ἀπικέσθαι δῶρον ἔχοντα παρ' αὐτῆς χειρόμακτρον χρύσειον. ἀπὸ δὲ τῆς Ῥαμψίνιτου καταβίασις, ὡς πάλιν ἐπιπέετο, ὁρτὴν δὴ ἀνάγειν Αἰγυπτίους ἔφρασαν, τὴν καὶ ἐγὼ οἶδα ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐπιτελέοντας αὐτούς· οὐ μέντοι εἴτε δι' ἄλλο τι εἴτε διὰ ταῦτα ὁρτάζουσι ἔγω λέγειν. φῶρος δὲ αὐτημερὸν ἐξυφῆναντες οἱ ἱεῖες κατ' ὧν ἔδησαν τῆνός αὐτῶν μίτρη τοὺς ὀφθαλμούς, ἀγαγόντες δὲ μιν ἔχοντα τὸ φῶρος ἐς ὄδον φέρουσαν ἐς ἱεὸν Δήμητρος, αὐτοὶ ἀπαλλάσσονται ὀπίσω· τὸν δὲ ἱεῖα τοῦτον καταδεδωμένον τοὺς ὀφθαλμούς λέγουσι ὑπὸ δύο λύκων ἄγε-



σθαι ἐς τὸ ἴσον τῆς Δήμητρος ἀπέχον τῆς πόλιος εἴκοσι σταδίους, καὶ αὐτὶς ὀπίσω ἐκ τοῦ ἴρου ἀπάγειν μιν τοὺς λύκους ἐς τὸν αὐτὸ χωρίον.

123. Τοῖσι μὲν νυν ὑπὲρ Αἰγυπτίων λεγομένοισι χρᾶσθαι ὅτεω τὰ τοιαῦτα πιθανά ἐστι· ἐμοὶ δὲ παρὰ πάντα τὸν λόγον ὑπόκειται, ὅτι τὰ λεγόμενα ὑπὲρ ἑκάστων ἀκοῇ γράφω. ἀρχηγετεύειν δὲ τῶν κατὰ Αἰγύπτου λέγουσι Δήμητρα καὶ Διώνυσον. πρῶτοι δὲ καὶ τόνδε τὸν λόγον Αἰγύπτιοί εἰσι οἱ εἰπόντες, ὡς ἀνθρώπου ψυχὴ ἀθάνατος ἐστὶ, τοῦ σώματος δὲ καταφθίνοντος ἐς ἄλλο ζῷον αἰεὶ γινόμενον ἐσδύεται· ἐπειὴν δὲ περιελθῆναι πάντα τὰ χερσαῖα καὶ τὰ θαλάσσια καὶ τὰ πετεινά, αὐτὶς ἐς ἀνθρώπου σῶμα γινόμενον ἐσδύνει, τὴν περιήλυσιν δὲ αὐτῇ γίνεσθαι ἐν τρισχιλίοισι ἔτεσι. τούτῳ τῷ λόγῳ εἰσι οἱ Ἕλληνων ἐχρήσαντο, οἱ μὲν πρότερον, οἱ δὲ ὕστερον, ὡς ἰδίῳ ἑωυτῶν ἔοντι· τῶν ἐγὼ εἰδὼς τὰ οὐνόματα οὐ γράφω.

124. Μέχρι μὲν νυν Ῥαμψινίτου βασιλέως εἶναι ἐν Αἰγύπτῳ πᾶσαν εὐνομίην ἔλεγον καὶ εὐθηνίειν Αἰγυπτίον μεγάλως· μετὰ δὲ τοῦτον βασιλεύσαντά σφεων Χέοπα ἐς πᾶσαν κακίτητα ἐλάσαι· κατακλήϊσαντα γάρ μιν πάντα τὰ ἴρα πρῶτα μὲν σφεας θυσιῶν ἀπέρξαι, μετὰ δὲ ἐργάζεσθαι ἑωυτῶν κελύειν πάντας Αἰγυπτίους. τοῖσι μὲν δὴ ἀποδεδέχθαι ἐκ τῶν λιθοτομιῶν τῶν ἐν τῷ Ἀραβίῳ οὐρεῖ, ἐκ τουτέων ἔλκειν λίθους μέχρι τοῦ Νείλου· διαπεραιωθέντας δὲ τὸν ποταμὸν πλοίοισι τοὺς λίθους ἑτέροισι ἔταξε ἐκδέκεσθαι καὶ πρὸς τὸ Λιβυκὸν καλούμενον ὄρος, πρὸς τοῦτο ἔλκειν. ἐργάζοντο δὲ κατὰ δέκα μυριάδας ἀνθρώπων αἰεὶ τὴν τρίμηνον ἐκάστην. χρόνον δὲ ἐγγενέσθαι τριβομένῳ τῷ λαῷ δέκα μὲν ἔτις τῆς

λοῦ κατ' ἦν εἶλκον τοὺς λίθους, τὴν ἔδειμαν, ἔργον ἐὺν οὐ
 πολλῷ τέῳ ἔλασσον τῆς πυραμίδος, ὡς ἐμοὶ δοκέειν (τῆς
 ἄρ μῆκος μὲν εἰσι πέντε στάδιοι, εὖρος δὲ δέκα ὀργυαί,
 ἔπος δὲ, τῆ ὑψηλοτάτῃ ἐστὶ αὐτῆ ἐωντῆς, ὀκτώ ὀργυαί,
 ἴθου τε ξεστοῦ καὶ ζῳίων ἐγγεγλυμμένων), ταύτης τε δὴ
 ἅ δέκα ἔτεα γενέσθαι καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ λόφου ἐπ' οὐ
 πτάσι αἱ πυραμίδες, τῶν ὑπὸ γῆν οἰκημάτων, τὰς ἐποι-
 οῦτο θήκας ἐωντῷ ἐν νήσοι, διώρυγα τοῦ Νεῖλου ἐσαγα-
 ῶν. τῆ δὲ πυραμίδι αὐτῇ χρόνον γενέσθαι εἴκοσι ἔτεα
 οἰουμένη, τῆς ἐστὶ πανταχῆ μέτωπον ἕκαστον ὀκτώ
 λέθρα εὐθύσης τετραγώνου καὶ ὕψος ἴσον, λίθου δὲ ξε-
 στοῦ τε καὶ ἄρμοσμίτου τὰ μάλιστα· οὐδεὶς τῶν λίθων
 οὐκ ἔχοντα ποδῶν ἐλίσσω.

125. Ἐποιήθη δὲ ὧδε αὐτῆ ἡ πυραμὶς ἀναβαθμῶν
 ῥόποι, τὰς μετεξέτεροι κρόσσας, οἱ δὲ βωμίδας ὀνομά-
 ρουσι· τοιαύτην τὸ πρῶτον ἐπεὶ τε ἐποίησαν αὐτήν,
 εἰρον τοὺς ἐπιλοίπους λίθους μηχανῆσι ξύλων βραχέων
 τεποιημένῃσι, χαμάθεν μὲν ἐπὶ τὸν πρῶτον στοῖχον τῶν
 ἀναβαθμῶν αἰείροντες· ὅπως δὲ ἀνίοι ὁ λίθος ἐπ' αὐτὸν,
 αἱς ἐτέρῃν μηχανῆν ἐτίθετο ἐστεῶσαν ἐπὶ τοῦ πρώτου
 στοῖχου, ἀπὸ τούτου δὲ ἐπὶ τὸν δεύτερον ἔλκετο στοῖχον
 ἐπ' ἄλλῃς μηχανῆς· ὅσοι γὰρ δὴ στοῖχοι ἦσαν τῶν ἀνα-
 βαθμῶν, τοσαῦται καὶ αἱ μηχαναὶ ἦσαν, εἴτε καὶ τὴν
 αὐτὴν μηχανῆν εὐῶσαν μίαν τε καὶ εὐβύστακτον μετεφό-
 ρεον ἐπὶ στοῖχον ἕκαστον, ὅπως τὸν λίθον ἐξέλοιεν· λε-
 γέτω γὰρ ἡμῖν ἐπ' ἀμφότερα, κατάπερ λέγεται. ἔξε-
 ποιήθη δ' ὧν τὰ ἀνώτατα αὐτῆς πρῶτα, μετὰ δὲ τὰ
 ὑπόμεια τούτων ἐξεποίησαν, τελευταῖα δὲ αὐτῆς τὰ ἐπί-
 ναια καὶ τὰ κατωτάτω ἐξεποίησαν. σεσήμανται δὲ διὰ
 γραμμῶν Αἰγυπτίων ἐν τῇ πυραμίδι ὅσα ἔς τε συρ-



μαίην καὶ κρόμυνα καὶ σκόροδα ἀναισιμώθη τοῖσι ἐργαζομένοισι· καὶ ὡς ἐμὲ εὖ μεμνήσθαι, τὰ ὁ ἑρμηνεύς μοι ἐπιλεγόμενος τὰ γράμματα ἔφη, ἑξακόσια καὶ χίλια τάλαντα ἀργυρίου τετελέσθαι. εἰ δ' ἔστι οὕτως ἔχοντα ταῦτα, κόσμη εἰκὸς ἄλλα δεδαπανῆσθαι ἔστι ἔς τε σίδηρον τῷ ἐργάζοντο, καὶ σιτία καὶ ἐσθῆτα τοῖσι ἐργαζομένοισι; ὅκοιτε χρόνον μὲν οἰκοδόμεον τὰ ἔργα τὸν εἰρημένον, ἄλλον δὲ, ὡς ἐγὼ δοκέω, ἐν τῷ τοὺς λίθους ἑταμνον καὶ ἄγον καὶ τὸ ὑπὸ γῆν ὄρυγμα ἐργάζοντο, οὐκ ὀλίγον χρόνον.

126. Ἐς τοῦτο δὲ ἐλθεῖν Χέοπα κακότητος, ὥστε χρημιάτων δεόμενον τὴν θυγατέρα τὴν ἐωντοῦ κατίσαντα ἐπὶ οἰκήματος προστάξει πρήσσεσθαι ἀργύριον ὀκοσονδῆ τι· οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γε ἔλεγον· τὴν δὲ τὰ τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς ταχθέντα πρήσσεσθαι, ἰδίῃ δὲ καὶ αὐτὴν διανοηθῆναι μνημῆιον καταλιπέσθαι, καὶ τοῦ ἐσιόντος πρὸς αὐτὴν ἐκάστου δέεσθαι ὅπως ἂν αὐτῇ ἓνα λίθον ἐν τοῖσι ἔργοισι δωρέοιτο. ἐκ τούτων δὲ τῶν λίθων ἔφασαν τὴν πυραμίδα οἰκοδομηθῆναι τὴν ἐν μέσῳ τῶν τριῶν ἐστικνῦϊαν, ἔμπροσθε τῆς μεγάλης πυραμίδος, τῆς ἔστι τὸ κῶλον ἕκαστον ὄλου καὶ ἡμίσεος πλέθρου.

127. Βασιλευσαι δὲ τὸν Χέοπα τοῦτον Αἰγύπτια ἔλεγον πενήκοντα ἔτεα· τελευτήσαντος δὲ τούτου ἐκδέξασθαι τὴν βασιληίην τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Χεφρηῆνα· καὶ τοῦτον δὲ τῷ αὐτῷ τρόπῳ διαχρᾶσθαι τῷ ἐτέρῳ τὰ τε ἄλλα καὶ πυραμίδα ποιῆσαι, ἔς μὲν τὰ ἐκείνου μέτρα οὐκ ἀνήκουσαν· ταῦτα γὰρ ὦν καὶ ἡμεῖς ἐμετρήσαμεν· οὔτε γὰρ ὑπεστι οἰκήματα ὑπὸ γῆν, οὔτε ἐκ τοῦ Νείλου διώριξ ἦκει ἐς αὐτὴν ὥσπερ ἐς τὴν ἐτέρην φέουσα· δεῖ οἰκοδομημένου δὲ ἀνλῶνος ἔσω νῆσον περὶ

μῆρῃ, ἐν τῇ αὐτὸν λέγουσι κεῖσθαι Χέοπα. ὑποδείμας
 οὖν τὸν πρῶτον δόμον λίθου Λιθιοπικοῦ ποικίλου, τεσ-
 σεράκοντα πόδας ὑποβῆς τῆς ἐτέρης, τὸντὸ μέγαθος
 ἔχουμένην τῆς μεγάλης οἰκοδόμησε. ἐστῆσι δὲ ἐπὶ λόφου
 τοῦ αὐτοῦ ἀμφότεραι μάλιστα ἐς ἑκατὸν πόδας ὑψηλοῦ.
 Βασιλεῦσαι δὲ ἔλεγον Χερσηνα ἕξ καὶ πενήκοντα ἔτεα.

128. Ταῦτα ἕξ τε καὶ ἑκατὸν λογίζονται ἔτεα, ἐν
 κοῖσι Αἰγυπτίοισι τε πᾶσαν εἶναι κακότητα καὶ τὰ ἰσθμῶν
 χρόνον τοσούτου κατακληῖσθέντα οὐκ ἀνοιχθῆναι. τού-
 τους ὑπὸ μίσεος οὐ κάρτα θέλουσι Αἰγύπτιοι ὀνομάζειν,
 ἀλλὰ καὶ τὰς πυραμίδας καλέουσι ποιμένος Φιλίτιος, ὃς
 τοῦτον τὸν χρόνον ἔνεμε κτήρεα κατὰ ταῦτα τὰ χωρία.

129. Μετὰ δὲ τοῦτον βασιλεῦσαι Αἰγύπτου Μυκε-
 ρῖνον ἔλεγον, Χέοπος παῖδα, τῷ τὰ μὲν τοῦ πατρὸς
 ἔργα ἀπαδεῖν, τὸν δὲ τὰ τε ἰσθμῶν ἀνοιῖσαι καὶ τὸν λεῶν τε-
 τριμένον ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ ἀνεῖναι πρὸς ἔργα τε καὶ
 θυσίας, δίκας δὲ σφι πάντων βασιλέων δικαιοσύνης κρί-
 νειν. κατὰ τοῦτο μὲν νυν τὸ ἔργον ἀπάντων, ὅσοι ἤδη
 βασιλεῖς ἐγένοντο Αἰγυπτίων, αἰνέουσι μάλιστα τοῦτον·
 τὰ τε ἄλλα γὰρ μιν κρίνειν εὖ, καὶ δὴ καὶ τῷ ἐπιμεμφο-
 μένῳ ἐκ τῆς δίκης παρ' ἑωυτοῦ δίδόντα ἄλλα ἀποπιμ-
 πλάναι αὐτοῦ τὸν θυμὸν. ἴοντι δὲ ἡπίῳ τῷ Μυκερίνῳ
 κατὰ τοὺς πολίτας καὶ ταῦτα ἐπιτηδεύοντι πρῶτον κα-
 κῶν ἄρξαι τὴν θυγατέρα ἀποθανοῦσαν αὐτοῦ, τὸ μού-
 νον οἱ εἶναι ἐν τοῖσι οἰκίοισι τέκνον. τὸν δὲ ὑπεραλγή-
 σαντὰ τε τῷ περιπεπτῶκεν πρήγματι, καὶ βουλόμενον
 περισσώτερόν τι τῶν ἄλλων θάψαι τὴν θυγατέρα, ποιή-
 σασθαι βούν ξυλίνην κοίλην, καὶ ἔπειτα καταχρυσώ-
 σαντὰ μιν ταύτην ἔσω ἐν αὐτῇ θάψαι ταύτην δὴ τὴν
 ἀποθανοῦσαν θυγατέρα.



130. Ἀὕτη ὣν ἡ βοῦς γῆ οὐκ ἐκρύφθη, ἀλλ' ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν φανερή, ἐν Σαΐ μὲν πόλι ἐοῦσα, κειμένη δὲ ἐν τοῖσι βασιληίοισι ἐν οἰκήματι ἡσκημένῳ. Θυμιάματα δὲ παρ' αὐτῇ παντοῖα καταγίζουσι ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν, νύκτα δὲ ἐκάστην πάνυχος λύχνος παρακαίεται. ἄγγου δὲ τῆς βοῦς ταύτης ἐν ἄλλῳ οἰκήματι εἰκόνες τῶν παλλιακίων τῶν Μυκερίνου ἐστᾶσι, ὡς ἔλεγον οἱ ἐν Σαΐ πόλι ἰστές· ἐστᾶσι μὲν γὰρ ξύλινοι κολοσσοὶ, ἐοῦσαι ἀριθμὸν ὡς εἴκοσι μάλιστα κη, γυμναὶ ἐργασμέναι· αἵτινες μὲντοι εἰσὶ, οὐκ ἔχω εἰπεῖν πλὴν ἢ τὰ λεγόμενα.

131. Οἱ δὲ τινες λέγουσι περὶ τῆς βοῦς ταύτης καὶ τῶν κολοσσῶν τόνδε τὸν λόγον, ὡς Μυκερίνος ἠρώσθη τῆς ἐωυτοῦ θυγατρὸς καὶ ἔπειτα ἐμίγη οἱ ἀκούσῃ· μετὰ δὲ λέγουσι ὡς ἡ παῖς ἀπήγξατο ὑπὸ ἄχεος, ὃ δὲ μιν ἔθαψεν ἐν τῇ βοῦϊ ταύτῃ, ἡ δὲ μήτηρ αὐτῆς τῶν ἀμφιπόλων τῶν προδουσέων τὴν θυγατέρα τῷ πατρὶ ἀπέταμε τὰς χεῖρας, καὶ νῦν τὰς εἰκόνάς αὐτέων εἶναι πεπονθυίας, τάπερ αἱ ζῶαι ἔπαθον. ταῦτα δὴ λέγουσι φλυηρέοντες, ὡς ἐγὼ δοκέω, τὰ τε ἄλλα καὶ δὴ καὶ τὰ περὶ τὰς χεῖρας τῶν κολοσσῶν· ταῦτα γὰρ ὦν καὶ ἡμεῖς ὠρέομεν, ὅτι ὑπὸ χρόνου τὰς χεῖρας ἀποβεβλήκασι, αἱ ἐν ποσὶ αὐτέων ἐφαίνοντο ἐοῦσαι ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ.

132. Ἡ δὲ βοῦς τὰ μὲν ἄλλα κατακέκρηπται φοινικίῳ εἴματι, τὸν ἀνχένα δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν φαίνει κεχρησώμενα παχεῖ κάρτα χρυσῷ· μεταξὺ δὲ τῶν κερῶν ὁ τοῦ ἡλίου κύκλος μεμιμημένος ἔπεστι χρύσεος. ἔστι δὲ ἡ βοῦς οὐκ ὀρθῇ ἀλλ' ἐν γούνασι κειμένη, μέγαθος δὲ ὅσηπερ μεγάλη βοῦς ζωή. ἐκφέρεται δὲ ἐκ τοῦ οἰκήματος ἀνὰ πάντα τὰ ἔθνη, ἐπεὶ ἂν τύπτωνται οἱ Αἰγύπτιοι τὸν οὐκ ὀνομαζόμενον θεὸν ὑπ' ἐμεῦ ἐπὶ τοιαύτῳ πράγματι.

ἴτε ὦν καὶ τὴν βοῦν ἐκφέρουσι ἐς τὸ φῶς· φασὶ γὰρ
ἢ αὐτὴν δευθῆναι τοῦ πατρὸς Μικερῖνου ἀποθνή-
σκουσαν ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἅπαξ μιν τὸν ἥλιον κατιδεῖν.

133. Μετὰ δὲ τῆς θυγατρὸς τὸ πάθος δεύτερα
οὕτω τῷ βασιλεῖ τάδε γενέσθαι· ἐλθεῖν οἱ μαντήϊον
καὶ Βουτοῦς πόμος ὡς μέλλοι ἐξ ἕτεα μούνον βιούς τῷ
βδόμῳ τελευτήσκειν· τὸν δὲ δεινὸν ποιησάμενον πέμψαι
ἐς τὸ μαντήϊον τῷ θεῷ ὀνειδισμα, ἀντιμεμφόμενον ὅτι
μὲν αὐτοῦ πατὴρ καὶ πάτριος ἀποκληθῆσαντες τὰ ἱερά
καὶ θεῶν οὐ μεμνημένοι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνθρώπους
ἀφείροντες, ἐβίωσαν χρόνον ἐπὶ πολλόν, αὐτοὺς δ' εὐσε-
βείας ἔων μέλλοι ταχέως οὕτω τελευτήσκειν. ἐκ δὲ τοῦ χρη-
σμῶν αὐτῷ δεύτερα ἐλθεῖν λέγοντα τούτων εἵτεκα καὶ
ἐπιταχύνειν αὐτῷ τὸν βίον· οὐ γὰρ ποιῆσαι μιν τὸ
καρῶν ἦν ποιέειν· δεῖν γὰρ Αἴγυπτον κακοῦσθαι ἐπὶ
ἕτεα πενήτηκοντὰ τε καὶ ἑκατόν, καὶ τοῖς μὲν δύο τοῖς
πρὸ ἐκείνου γενομένους βασιλέας μαθεῖν τοῦτο, κείνον δὲ
οὐκ οἶδεν. ταῦτα ἀκούσαντα τὸν Μικερῖνον, ὡς κατακεκριμέ-
νων ἴδη οἱ τούτων, λίχνα ποιησάμενον πολλὰ, ὅπως
γίνοιτο νύξ, ἀνάψαντα αὐτὰ πίνειν τε καὶ εὐπαθεῖν,
οὔτε ἡμέρας οὔτε νυκτὸς ἀνιέντα, ἐς τε τὰ ἔλα καὶ τὰ
ἄλσεια πλανώμενον, καὶ ἵνα πνυθάνοιτο εἶναι ἐνηβητήρια
ἐπιτηδεώτατα. ταῦτα δὲ ἐμπεριπατήσας, θέλων τὸ μαντήϊον
ψευδόμενον ἀποδέξαι, ἵνα οἱ δώδεκα ἕτεα ἀντὶ ἕξ ἑτέων
γένηται, αἱ νύκτες ἡμέραι ποιούμεναι.

134. Πυραμίδα δὲ καὶ οὗτος ἀπελίπετο πολλόν
ἐλάσσων τοῦ πατρὸς, εἴκοσι ποδῶν καταδέουσαν κῶλον
ἕκαστον τριῶν πλέθρων, εὐρύτης τετραγώνου, λίθου δὲ
ἐς τὸ ἥμισυ Αἰθιοπικοῦ. τὴν δὲ μετεξέτεροί φασι Ἑλλή-
νων Ῥοδώπιος ἑταίρης γυναικὸς εἶναι, οἷον ὀρθῶς



λέγοντες· οὐδὲ ὧν οὐδὲ εἰδότες μοι φαίνονται λέγειν οὔτοι ἦτις ἦν ἡ Ῥοδῶπις· οὐ γὰρ ἂν οἱ πυραμίδα ἀπέθεσαν ποιήσασθαι τοιαύτην, ἐς τὴν ταλάντων χιλιάδες ἀναρίθμητοι ὡς λόγῳ εἶπεῖν ἀναισιμῶνται· πρὸς δὲ ὅτι κατὰ Ἀμασιν βασιλεύοντα ἦν ἀκμάζουσα Ῥοδῶπις, ἀλλ' οὐ κατὰ τοῦτον· ἔτεσι γὰρ κάρτα πολλοῖσι ὕστερον τούτων τῶν βασιλέων τῶν τὰς πυραμίδας ταύτας ἦν λιπομένων Ῥοδῶπις, γενεὴν μὲν ἀπὸ Θρηάκης, δούλη δὲ ἦν Ἰάδμονος τοῦ Ἡφαιστοπόλου ἀνδρὸς Σαμίου, σύνδουλος δὲ Αἰσώπου τοῦ λογοποιῦ. καὶ γὰρ οὗτος Ἰάδμονος ἐγένετο, ὡς διέδεξε τῆδε οὐκ ἦκιστα· ἐπεὶ τε γὰρ πολλάκις κηρυσσόντων Δελφῶν ἐκ θεοπροπίου ὃς βούλοιο ποινὴν τῆς Αἰσώπου ψυχῆς ἀνελέσθαι, ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἐφάνη, Ἰάδμονος δὲ παιδὸς παῖς ἄλλος Ἰάδμων ἀνείλετο· οὕτω καὶ Αἰσώπος Ἰάδμονος ἐγένετο.

135. Ῥοδῶπις δὲ ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο Ξάνθεω τοῦ Σαμίου κομίσαντός μιν· ἀπικομένη δὲ κατ' ἐργασίην ἐλύθη χρημάτων μεγάλων ἐπὶ ἀνδρὸς Μυτιληναίου Χαριάξου, τοῦ Σκαμανδρωνύμου παιδὸς, ἀδελφεοῦ δὲ Σαπφῶς τῆς μουσοποιῦ. οὕτω δὲ ἡ Ῥοδῶπις ἐλευθερώθη, καὶ κατέμεινέ τε ἐν Αἰγύπτῳ καὶ κάρτα ἐπαφρόδιτος γενομένη μεγάλα ἐκτίησατο χρήματα ὡς ἂν εἶναι Ῥοδῶπιος, ἀτὰρ οὐκ ὡς γε ἐς πυραμίδα τοιαύτην ἐξικέσθαι· τῆς γὰρ τὴν δεκάτην τῶν χρημάτων ἰδέσθαι ἐστὶ ἔτι καὶ ἐς τόδε παντὶ τῷ βουλομένῳ, οὐδὲν δεῖ μεγάλα οἱ χρήματα ἀναθεῖναι. ἐπεθύμησε γὰρ Ῥοδῶπις μνημῆιον ἑωυτῆς ἐν τῇ Ἑλλάδι καταλιπέσθαι, ποίημα ποιησαμένη τοῦτο τὸ μὴ τυγχάνει ἄλλοι ἐξευρημένον καὶ ἀνακείμενον ἐν ἱερῷ, τοῦτο ἀναθεῖναι ἐς Δελφοὺς μνημόσνον ἑωυτῆς· τῆς ὧν δεκάτης τῶν χρημάτων ποιησαμένη ὀφελούς βου-

πόρους πολλοὺς σιδηρέους, ὅσον ἐνεχώρες ἢ δεκάτη οἰ-
 ἀπέπεμπε εἰς Δελφούς· οἷ καὶ νῦν ἔτι συννεύεται ὀπι-
 σθε μὲν τοῦ βωμοῦ τὸν Χῖοι ἀνέθεσαν, ἀντίον δὲ αὐ-
 τοῦ τοῦ νηοῦ. φιλέουσι δὲ κως ἐν τῇ Νανκράτι ἐπα-
 φρόδιτοι γίνεσθαι αἱ ἑταῖραι· τοῦτο μὲν γὰρ αὕτη, τῆς
 πέρι λέγεται ὅδε ὁ λόγος, οὕτω δὴ τι κλεινὴ ἐγένετο, ὡς
 καὶ πάντες οἱ Ἕλληνες Ῥοδώπιος τοῦνομα ἐξέμαθον·
 τοῦτο δὲ ὕστερον ταύτης, τῇ οὖνομα ἦν Ἀρχιδίκη, αἰοί-
 διμος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ἐγένετο, ἧσσον δὲ τῆς ἐτέρας πε-
 ριλεσχίρβυτος. Χάραξος δὲ ὡς λυσάμενος Ῥοδῶπιν
 ἀπενόστησε εἰς Μυτιλήνην, ἐν μέλει Σαπφῶ πολλὰ κατε-
 κερτόμησέ μιν. Ῥοδώπιος μὲν νῦν πέρι πέπαιμαι.

136. Μετὰ δὲ Μυκερῖνον γενέσθαι Αἰγύπτου βα-
 σιλέα ἔλθον οἱ ἱρέες Ἀσυχιν, τὸν τὰ πρὸς ἥλιον ἀνί-
 σχοντα ποιῆσαι τῷ Ἱφραίστῳ προπύλαια, ἔοντα πολλῶ
 τε κάλλιστα καὶ πολλῶ μέγιστα. ἔχει μὲν γὰρ καὶ τὰ
 πάντα προπύλαια τύπους τε ἐγγεγλυμμένους καὶ ἄλληφ
 ὄψιν οἰκοδομημάτων μυρίην, ἐκβῖνα δὲ καὶ μακρῶ μάλι-
 στα. ἐπὶ τούτου βασιλεύοντος ἔλεγον, ἀμιξίης εἰούσης
 πολλῆς χρημάτων, γενέσθαι νόμον Αἰγυπτίοισι, ἀποδει-
 κνύντα ἐνέχυρον τοῦ πατρὸς τὸν νέον οὕτω λαμβάνειν
 τὸ χρέος· προστεθῆναι δὲ ἔτι τούτῳ τῷ νόμῳ τόνδε,
 τὸν δίδοντα τὸ χρέος καὶ ἀπάσης κρατεῖν τῆς τοῦ λαμ-
 βάνοντος θήκης, τῷ δὲ ὑποτιθέντι τοῦτο τὸ ἐνέχυρον
 τίνδε ἐπῆναι ζημίην μὴ βουλομένῳ ἀποδοῦναι τὸ χρέος,
 μήτ' αὐτῷ ἐκείνῳ τελευτήσαντι εἶναι ταφῆς κυρῆσαι μήτ'
 ἐν ἐκείνῳ τῷ πατρῷῳ τάφῳ μήτ' ἐν ἄλλῳ μηδενὶ, μήτ'
 ἄλλον μηδένα τῶν ἐωυτοῦ ἀπογενόμενον θάψαι. ὑπερ-
 βιλέσθαι δὲ βουλόμενον τοῦτον τὸν βασιλέα τοὺς πρό-
 τερον ἐωυτοῦ βασιλέας γενομένους Αἰγύπτου, μνημόσου-

νον πυραμίδα λιπέσθαι ἐκ πλίνθων ποιήσαντα, ἐν τῇ
 γράμματα ἐν λίθῳ ἐγκεκολλημένα τάδε λέγοντά ἐστι·
 Μὴ με κατονοσθῆς πρὸς τὰς λιθίνας πυραμί-
 δας· προέχω γὰρ αὐτέων τοσοῦτον ὅσον ὁ Ζεὺς
 τῶν ἄλλων θεῶν· κοντῷ γὰρ ὑποτύπτοντες ἐς
 λίμνην, ὅ τι πρόσσχοιτο τοῦ πηλοῦ τῷ κοντῷ,
 τοῦτο σπλλέγοντες πλίνθους εἴρυσαν καὶ με-
 τρώπῳ τοιούτῳ ἐξεποίησαν. Τοῦτον μὲν τσαῦτα
 ἀποδείξασθαι.

137. Μετὰ δὲ τοῦτον βασιλεύσαι ἄνδρα τεφλὸν ἐξ
 Ἀνύσιος πόλιος, τῷ ὄνομα Ἄνυσιν εἶναι. ἐπὶ τούτου
 βασιλεύοντος ἐλάσαι ἐπὶ Αἴγυπτον χειρὶ πολλῇ Αἰθίο-
 πᾶς τε καὶ Σαβακῶν τὸν Αἰθίοπων βασιλέα. τὸν μὲν
 δὴ τεφλὸν τοῦτον οἴχασθαι φεύγοντα ἐς τὰ ἔλα, τὸν δὲ
 Αἰθίοπα βασιλεύειν Αἴγυπτον ἐπὶ ἔτα πεντήκοντα, ἐν
 τοῖσι αὐτὸν τάδε ἀποδείξασθαι· ὅπως τῶν τις Αἴγυ-
 πτίων ἀμύρτοι τι κτείνειν μὲν αὐτῶν οὐδένα ἐθέλειν, τῶν
 δὲ κατὰ μέγαθος τοῦ ἀδικήματος ἐκάστῳ δικάζειν, ἐπι-
 τάσσοντα χῶματα χοῦν πρὸς τῇ ἐπιτῶν πόλι, ὅθεν ἕκα-
 στος ἦν τῶν ἀδικεόντων. καὶ οὕτω ἔτι αἱ πόλεις ἐγέ-
 νοντο ὑψηλότεραι· τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ἐχώσθησαν ἐπὶ
 τῶν τὰς διώρυχας ὀριζάντων ἐπὶ Σεσώστριος βασιλέος,
 δεύτερα δὲ ἐπὶ τοῦ Αἰθίοπος καὶ κάρτα ὑψηλαὶ ἐγένοντο.
 ὑψηλέων δὲ καὶ ἐτέρων τασσομένων ἐν τῇ Αἴγυπτῳ πο-
 λίων, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μάλιστα ἢ ἐν Βουβᾶστι πόλις ἐξε-
 χώσθη, ἐν τῇ καὶ ἱρὸν ἐστι Βουβᾶστιος ἀξιαπηγητότα-
 τον· μῆζω μὲν γὰρ ἄλλα καὶ πολυδαπανώτερᾶ ἐστι ἱρᾶ,
 ἰδονὴ δὲ ιδέσθαι οὐδὲν τούτου μᾶλλον. ἢ δὲ Βοῦβαστις
 κατ' Ἑλλάδα γλῶσσῶν ἐστι Ἄρτεμις.

138. Τὸ δ' ἱρὸν αὐτῆς ὡς εἶχει· πλὴν τῆς ἐσόδου



τὸ ἄλλο νῆσός ἐστι· ἐκ γὰρ τοῦ Νείλου διώρυγες ἐσέχουσι οὐ συμμίσγουσαι ἀλλήλησι, ἀλλ' ἄχρι τῆς ἐσόδου τοῦ ἱροῦ ἑκατέρη ἐσέχει, ἡ μὲν τῇ περιώρθευσα, ἡ δὲ τῇ, εὖρος ἑοῦσα ἑκατέρη ἑκατὸν ποδῶν, δένδρῃσι κατὰ σκιος. τὰ δὲ προπύλαια ἕψος μὲν δέκα ὀργυιῶν ἐστὶ, τύποισι δὲ ἑξαπήχεσι ἐσκευάδαται ἀξίοισι λόγου. ἐὼν δ' ἐν μέσῃ τῇ πόλι τὸ ἱρὸν κατορᾶται πάντοθεν περιμόντι· ἄτε γὰρ τῆς πόλιος μὲν ἐκκεχωσμένης ἕψου, τοῦ δ' ἱροῦ οὐ κεννημένου, ὡς ἀρχῆθεν ἐποιήθη, ἕσοπτόν ἐστι. περιώρει δ' αὐτὸ αἵμασιῇ ἐγγεγλυμμένη τύποισι· ἐστὶ δὲ ἕσωθεν ἄλσος δεινδρέων μινγίστιων πεφυτευμένον περὶ νηὸν μέγαν, ἐν τῷ δὴ τῶγαλμα ἐνι· εὖρος δὲ καὶ μῆκος τοῦ ἱροῦ πάντη σταδίου ἐστὶ. κατὰ μὲν δὴ τὴν ἕσοδον ἐστρωμένη ἐστὶ ὁδὸς λίθου ἐπὶ σταδίους τρεῖς μάλιστα κη, διὰ τῆς ἀγορῆς φέρουσα ἐς τὸ πρὸς ἡῶ, εὖρος δὲ ὡς τεσσέρων πλέθρων· τῇ δὲ καὶ τῇ τῆς ὁδοῦ δένδρῃσι οὐρανομήκεα πέφυκε· φέρει δ' ἐς Ἐρμῆω ἱρὸν. τὸ μὲν δὴ ἱρὸν τοῦτο οὕτω ἔχει.

139. Τέλος δὲ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ Λιθίοπος ὧδε ἔλεγον γενέσθαι, ὅψιν ἐν τῷ ἕπνῳ τοιήνδε ἰδόντα αὐτὸν οἶχεσθαι φεύγοντα· ἐδόκεε οἱ ἄνδρα ἐπιστάντα συμβουλεύειν τοὺς ἱεῖας τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ συλλέξαντα πάντας μέσους διαταμίειν· ἰδόντα δὲ τὴν ὅψιν ταύτην λέγειν αὐτὸν, ὡς πρόφασιν οἱ δοκέοι ταύτην τοὺς θεοὺς προδεικνύναι, ἵνα ἀσεβήσας περὶ τὰ ἱερά κακὸν τι πρὸς θεῶν ἢ πρὸς ἀνθρώπων λάβοι· οὐκὼν ποιήσβιν ταῦτα, ἀλλὰ γὰρ οἱ ἐξεληλυθέναι τὸν χρόνον ὀκόσον κεχρησθαι ἄρξαντα Αἰγύπτου ἐκχωρήσβιν. ἐν γὰρ τῇ Λιθιοπιῇ ἐόντι αὐτῷ τὰ μαντήϊα, τοῖσι χρέωνται Λιθίοπεσ, ἀντίβλῃ ὡς δέοι αὐτὸν Αἰγύπτου βασιλεῦσαι ἕτεα πενήκοντα. ὡς



ὣν ὁ χρόνος οὗτος ἐξήϊε καὶ αὐτὸν ἢ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου ἐπειάρασσε, ἐκὼν ἀπαλλάσσειται ἐκ τῆς Αἰγύπτου ὁ Σαβακώς.

140. Ὡς δ' ἄρα οἴχεσθαι τὸν Αἰθίοπα ἐξ Αἰγύπτου, αὐτὶς τὸν τυφλὸν ἄρχειν ἐκ τῶν ἐλέων ἀπικόμενον, ἔνθα πενήκοντα ἔτεα νῆσον χώσας σποδῶ τε καὶ γῆ οἴκας· ὅπως γάρ οἱ φοιτᾶν σῖτον ἄγοντας Αἰγυπτίων ὡς ἐκάστοισι προσιετάρχθαι σιγῇ τοῦ Αἰθίοπος, ἐς δωρεὴν κελεύειν σφέας καὶ σποδὸν κομίζειν. ταύτην τὴν νῆσον οὐδεὶς πρότερον ἐδυνάσθη Ἀμυρταίου ἐξευρεῖν, ἀλλὰ ἔτεα ἐπὶ πλέω ἢ ἑπτακόσια οὐκ οἶοί τε ἦσαν αὐτὴν ἰσχυρεῖν οἱ πρότεροι γερόμενοι βασιλεῖς Ἀμυρταίου· οὐνομα δὲ ταύτη τῇ νήσῳ Ἐλβῶ, μέγαθος δ' ἐστὶ πάντῃ δέκα σταδίων.

141. Μετὰ δὲ τοῦτον βασιλευσαι τὸν ἱεῖα τοῦ Ἰφαιίστου, τῷ οὐνομα εἶναι Σεθῶν· τὸν ἐν ἀλογίῃσι ἔχειν παραχρησάμενον τῶν μαχίμων Αἰγυπτίων ὡς οὐδὲν δεησόμενον αὐτῶν, ἀλλὰ τε δὴ ἄτιμα ποιεῦντα ἐς αὐτοὺς, καὶ σφεας ἀπελέσθαι τὰς ἀρούρας, τοῖσι ἐπὶ τῶν προτέρων βασιλείων δεδῶσθαι ἐξαιρέτους ἐκάστῳ δωδέκα ἀρούρας. μετὰ δὲ ἐπ' Αἰγυπτίον ἐλαίνειν στρατὸν μέγαν Σαναχάριβον βασιλέα Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων· οὐκὼν δὴ ἐθέλειν τοὺς μαχίμους τῶν Αἰγυπτίων βοηθεῖν. τὸν δὲ ἱεῖα ἐς ἀπορίτην ἀπειλημένον ἐσελθόντα ἐς τὸ μέγαρον πρὸς τῷγαλμα ἀποδύρεσθαι οἷα κινδυνεύει παθεῖν· ὀλοφνυρόμενον δ' ἄρα μιν ἐπελθεῖν ὕπνον, καὶ οἱ δόξαι ἐν τῇ ὕπνῳ ἐπισιάντα τὸν θεὸν θαρσύνειν ὡς οὐδὲν πείσεται ἄχαρι ἀντιάζων τὸν Ἀραβίων στρατόν· αὐτὸς γάρ οἱ πέμψει τιμωρούς. τοῦτοισι δὲ μιν πείσινον τοῖσι ἐνυπνίοισι, παραλαβόντα Αἰγυπτίων

τούς βουλομένους οἱ ἔπεσθαι, στρατοπεδεύσασθαι ἐν Πηλουσίῳ (ταύτῃ γάρ εἰσι αἱ Ἐσβολαί). ἔπεσθαι δὲ οἱ τῶν μαχίμων μὲν οὐδένα ἀνδρῶν, καπήλους δὲ καὶ χειρῶνακτας καὶ ἄγοραιοὺς ἀνθρώπους. ἐνθαῦτα ἀπικομένους, τοῖσι ἐναντίοισι αὐτοῖσι ἐπιχυθέντας νυκτὸς μῦς ἀρουραίους κατὰ μὲν φαγέειν τοὺς φαρετρεῶνας αὐτῶν, κατὰ δὲ τὰ τόξα, πρὸς δὲ τῶν ἀσπίδων τὰ ὄχανα, ὥστε τῇ ὑστεραίῃ φευγόντων σφέων γυμνῶν ὕπλων πεισέειν πολλούς. καὶ νῦν οὗτος ὁ βασιλεὺς ἔστηκε ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἰφραίστου λίθινος, ἔχων ἐπὶ τῆς χειρὸς μῦν, λέγων διὰ γραμμάτων τάδε· Ἐς ἐμέ τις ὄρεων εὐσεβῆς ἔστω.

142. ἘΣ ΜΕΝ τοσόνδε τοῦ λόγου Αἰγύπτιοί τε καὶ οἱ ἱερεῖς ἔλεγον, ἀποδεικνύντες ὑπὸ τοῦ πρώτου βασιλέως ἐς τοῦ Ἰφραίστου τὸν ἱερεῖα τοῦτον τὸν τελευταῖον βασιλεύσαντα μίαν τε καὶ τεσσεράκοντα καὶ τριηκοσίας ἀνθρώπων γενεὰς γενομένας, καὶ ἐν ταύτῃσι ἀρχιερεῖς καὶ βασιλεῖς ἑκατέρους τοσοῦτους γενομένους. καίτοι τριηκόσια μὲν ἀνδρῶν γενεὰ δύναται μύρια ἔττα· γενεὰ γὰρ τρεῖς ἀνδρῶν ἑκατὸν ἔττα ἔστι. μῆς δὲ καὶ τεσσεράκοντα ἔτι τῶν ἐπιλοίπων γενεῶν, αἱ ἐπῆσαν τῆσι τριηκοσίῃσι, ἔστι τεσσεράκοντα καὶ τριηκόσια καὶ χίλια ἔττα. οὕτω ἐν μυρίοισί τε ἔτεσι καὶ χιλίοισι καὶ πρὸς τριηκοσίοισί τε καὶ τεσσεράκοντα ἔλεγον θεὸν ἀνθρωποειδέα οὐδένα γενέσθαι· οὐ μὲν οὐδὲ πρότερον, οὐδὲ ὕστερον ἐν τοῖσι ὑπολοίποισι Αἰγύπτου βασιλεῦσι γενομένοις ἔλεγον τοιοῦτον οὐδέν. ἐν τοίνυν τούτῳ τῷ χρόνῳ τετράκις ἔλεγον ἐξ ἡθέρων τὸν ἥλιον ἀνατεῖλαι· ἐνθά τε νῦν καταδύεται, ἐνθεῦτεν δις ἐπαντεῖλαι, καὶ ἐνθεν νῦν ἀνατέλλει, ἐνθαῦτα δις καταδῦναι· καὶ οὐδὲν τῶν



καὶ Αἴγυπτον ὑπὸ ταῦτα ἑτεροιωθῆναι, οὔτε τὰ ἐκ τῆς γῆς οὔτε τὰ ἐκ τοῦ ποταμοῦ σφαι γινόμενα, οὔτε τὰ ἀμφιγούσους οὔτε τὰ κατὰ τοὺς θανάτους.

143. Πρότερον δὲ Ἑκαταίῳ τῷ λογοποιῷ ἐν Θήβησι γενεηλογήσαντι ἑωπτόν καὶ ἀναδήσαντι τὴν πατριὴν ἐς ἑκαιδέκατον θεὸν ἐποίησαν οἱ ἱεῖες τοῦ Διὸς οἷόν τι καὶ ἐμοὶ οὐ γενεηλογήσαντι ἑμεωπτόν· ἐσαγαγόντες ἐς τὸ μέγαρον ἔσω ἔον μέγα ἐξηρίθμεον δεικνύντες κολοσσοὺς ξυλίνοὺς τοσοῦτους ὅσους περ εἶπον· ἀρχιεῖς γὰρ ἕκαστος αὐτόθι ἴσταιται ἐπὶ τῆς ἑωπτοῦ ζόγης εἰκόνα ἑωπτοῦ· ἀριθμύοντες ὧν καὶ δεικνύντες οἱ ἱεῖες ἐμοὶ ἀπεδείκνυσαν παῖδα πατρὸς ἑωπτῶν ἕκαστον ἔοντα, ἐκ τοῦ ἄγχιστα ἀποθανόντος τῆς εἰκόνης διεξιόντες διὰ πασέων, ἕως οὗ ἀπέδεξαν ἀπάσας αὐτάς. Ἑκαταίῳ δὲ γενεηλογήσαντι ἑωπτόν καὶ ἀναδήσαντι ἐς ἑκαιδέκατον θεὸν ἀντεγενεηλόγησαν ἐπὶ τῇ ἀριθμύσει, οὐ δεκόμενοι παρ' αὐτοῦ ἀπὸ θεοῦ γενέσθαι ἄνθρωπον· ἀντεγενεηλόγησαν δὲ ὧδε, φάμενοι ἕκαστον τῶν κολοσσῶν πύρωμιν ἐκ πύρωμιος γεγονέναι, ἐς ὃ τοὺς πέντε καὶ τεσσαράκοντα καὶ τριηκοσίους ἀπέδεξαν κολοσσοὺς, πύρωμιν ἐκ πύρωμιος γινόμενον, καὶ οὔτε ἐς θεὸν οὔτε ἐς ἥρωα ἀνέδησαν αὐτούς· πύρωμις δὲ ἔστι κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν καλὸς κᾶγαθός.

144. Ἦδη ὧν τῶν αἰ εἰκόνας ἦσαν, τοιοῦτους ἀπεδείκνυσάν σφεας πάντας ἔοντας, θεῶν δὲ πολλὸν ἀπαλλαγμένους. τὸ δὲ πρότερον τῶν ἀνδρῶν τούτων θεοῖς εἶναι τοὺς ἐν Αἴγύπτῳ ἄρχοντας, οἰκέοντας ἅμα τοῖσι ἀνθρώποισι, καὶ τούτων αἰεὶ ἓνα τὸν κρατίοντα εἶναι· ὕστατον δὲ αὐτῆς βασιλεύσαι Ὄρον τὸν Ὀσίριος παῖδα, τὸν Ἀπόλλωνα Ἕλληρες ὀνομάζουσι· τοῦτον καταπαύ-

παντα Τυφῶνα βασιλεῦσαι ὕστατον Αἰγύπτου. Ὅσιρις δὲ ἐστὶ Διόνυσος κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν.

145. Ἐν Ἑλλησι μὲν νῦν νεώτατοι τῶν θεῶν νομίζονται εἶναι Ἡρακλῆς τε καὶ Διόνυσος καὶ Πάν, παρ' Αἰγυπτίοισι δὲ Πάν μὲν ἀρχαιότατος καὶ τῶν ὀκτῶ τῶν πρώτων λεγομένων θεῶν, Ἡρακλῆς δὲ τῶν δευτέρων τῶν δωδέκα λεγομένων εἶναι, Διόνυσος δὲ τῶν τρίτων, οἱ ἐκ τῶν δωδέκα θεῶν ἐγένοντο. Ἡρακλεῖ μὲν δὴ ὅσα αὐτοὶ Αἰγύπτιοι φασὶ εἶναι ἔτεα ἐς Ἀμασιν βασιλέα, δεδήλωται μοι πρόσθε. Πανὶ δὲ ἔτι τούτων πλεονα λέγεται εἶναι, Διονύσῳ δ' ἐλάχιστα τούτων, καὶ τούτῳ πενταμισχίλια καὶ μύρια λογιζονται εἶναι ἐς Ἀμασιν βασιλέα. καὶ ταῦτα Αἰγύπτιοι ἀτρεκέως φασὶ ἐπίστασθαι, αἰεὶ τε λογιζόμενοι καὶ αἰεὶ ἀπογραφόμενοι τὰ ἔτεα. Διονύσῳ μὲν νῦν τῷ ἐκ Σεμέλης τῆς Κάδμου λεγομένῳ γενέσθαι κατὰ ἑξηκόσια ἔτεα καὶ χίλια μάλιστα ἐστὶ ἐς ἐμέ, Ἡρακλεῖ δὲ τῷ Ἀλκμήνης κατὰ εἰνακόσια ἔτεα, Πανὶ δὲ τῷ ἐκ Πηνελόπης (ἐκ ταύτης γὰρ καὶ Ἑρμῆω λέγεται γενέσθαι ὑπὸ Ἑλλήνων ὁ Πάν) ἐλάσσῳ ἔτεά ἐστι τῶν Τρωϊκῶν, κατὰ τὰ ὀκτακόσια μάλιστα ἐς ἐμέ.

146. Τούτων ὧν ἀμφοτέρων πάρῃστι χρῆσθαι τοῖσι τις πείσεται λεγομένοισι μᾶλλον. ἐμοὶ δ' ὧν ἢ περὶ αὐτῶν γνώμη ἀποδέδεκται. εἰ μὲν γὰρ φανεροί τε ἐγένοντο καὶ κατεγήρασαν καὶ οὗτοι ἐν τῇ Ἑλλάδι, κατάπερ Ἡρακλῆς ὁ ἐξ Ἀμφιτρύωνος γενόμενος, καὶ δὴ καὶ Διόνυσος ὁ ἐκ Σεμέλης καὶ Πάν ὁ ἐκ Πηνελόπης γενόμενος, ἔφη ἂν τις καὶ τούτους ἄλλους γενομένους ἄνδρας ἔχειν τὰ κείνων οὐνόματα τῶν προγεγονότων θεῶν. νῦν δὲ Διόνυσόν τε λέγουσι οἱ Ἕλληες ὡς αὐτίκα γενόμενον ἐς τὸν μῆρον ἐνερέψατο Ζεὺς καὶ ἦναικε ἐς Νῦσαν τὴν



ὑπὲρ Αἰγύπτου εὐῶσαν ἐν τῇ Αἰθιοπίῃ· καὶ Πανός γβ
 πέρι οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν ὅκη ἐτίρειτο γεγόμενος. δῆλα
 ὦν μοι γέγονε ὅτι ὕστερον ἐτύθοντο οἱ Ἕλληνες τοῦτων
 τὰ οὐνόματα ἢ τὰ τῶν ἄλλων θεῶν. ἀπ' οὗ δὲ ἐτύ-
 θοντο χρόνου, ἀπὸ τοῦτου γενεηλογέουσι αὐτῶν τὴν
 γένεσιν.

147. Ταῦτα μὲν τιν ἀπτοὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι. ὅσα
 δὲ οἱ τε ἄλλοι ἄνθρωποι καὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι ὁμολο-
 γέοντες τοῖσι ἄλλοισι κατὰ ταύτην τὴν χώραν γενέσθαι,
 ταῦτ' ἤδη φράσω· προσέσται δὲ τι αὐτοῖσι καὶ τῆς ἐμῆς
 ὄψιος. Ἐλευθερωθέντες Αἰγύπτιοι μετὰ τὸν ἰρέα τοῦ
 Ἡφαίστου βασιλεύσαντα (οὐδένα γὰρ χρόνον οἰοί τε
 ἦσαν ἄνευ βασιλέως διαπαῖσθαι), ἐστῆσαντο δώδεκα
 βασιλέας, δώδεκα μοίρας δασάμενοι Αἰγύπτιον πᾶσαν.
 οἷτοι ἐπιγαμίας ποιησάμενοι ἐβασίλευον νόμοισι τοισίδε
 χρεώμενοι, μήτε καταίρειν ἀλλήλους μήτε πλέον τι δίξη-
 σθαι ἔχειν τὸν ἕτερον τοῦ ἑτέρου, εἶναι τε φίλους τὰ
 μάλιστα. τῶνδε δὲ εἵνεκα τοῖς νόμοις τούτοις ἐποιεῖντο
 ἰσχυρῶς περιστέλλοντες· ἐκέχρητό σφι κατ' ἀρχὰς αὐτί-
 κα ἐνισταμένοισι ἐς τὰς τυραννίδας, τὸν χαλκῆν φιάλην
 σπείσαντα αὐτῶν ἐν τῷ ἰρῶ τοῦ Ἡφαίστου, τοῦτον
 ἀπιάστῃ βασιλεύσειν Αἰγύπτου· ἐς γὰρ δὴ τὰ πάντα
 ἰρὰ συνελέγοντο.

148. Καὶ δὴ σφι μνημόσυνα ἔδοξε λιπέσθαι κοινῇ,
 δόξαν δὲ σφι ἐποιήσαντο λαβυρίνθου, ὀλίγον ὑπὲρ τῆς
 λίμνης τῆς Μείριος κατὰ κροκοδείλων καλεομένην πόλιν
 μάλιστα κη κείμενον· τὸν ἐγὼ ἤδη ἶδον λόγου μεζῶ. εἰ
 γὰρ τις τὰ ἐξ Ἑλλήνων τείχεά τε καὶ ἔργων ἀπόδεξαι
 συλλογίσαιτο, ἑλάσσονος πόνου τε ἂν καὶ δαπνιάστῃ φα-
 ρείῃ ἶοντα τοῦ λαβυρίνθου τοῦτου. καίτοι ἀξιόλογός γβ

καὶ ὁ ἐν Ἐφέσῳ ἐστὶ νηὸς καὶ ὁ ἐν Σάμῳ. ἦσαν μὲν νυν
καὶ αἱ πυραμίδες λόγου μέζονες καὶ πολλῶν ἐκάστη αὐ-
τέων Ἑλληνικῶν ἔργων καὶ μεγάλων ἀνταξίη· ὁ δὲ δὴ
λαβύρινθος καὶ τὰς πυραμίδας ὑπερβάλλει. τοῦ γὰρ
δωδέκα μὲν εἰσι αὐλαὶ κατὰ στεγοί, ἀντίπυλοι ἀλλήλησι,
ἕξ μὲν πρὸς βορέην, ἕξ δὲ πρὸς νότον τετραμμένοι,
συνεχεῖς· τοῖχος δὲ ἔξωθεν ὁ αὐτός σφεας περιέρχει.
οἰκήματα δ' ἐνεσσι διπλᾶ, τὰ μὲν ὑπόγαια, τὰ δὲ μετέω-
ρα ἐπ' ἐκείνοισι, τρισχίλια ἀριθμὸν, πεντακοσίων καὶ
χιλίων ἐκάτερα. τὰ μὲν νυν μετέωρα τῶν οἰκημάτων αὐ-
τοὶ τε ὀρέομεν διεξιόντες καὶ αὐτοὶ θησάμενοι λέγομεν,
τὰ δὲ αὐτῶν ὑπόγαια λόγοισι ἐπυνθανόμεθα. οἱ γὰρ
ἐπεστεῶτες τῶν Αἰγυπτίων δεικνύται αὐτὰ οὐδαμῶς
ἠθέλον, φάμενοι θήκας αὐτόθι εἶναι τῶν τε ἀρχῆν τὸν
λαβύρινθον τοῦτον οἰκοδομησαμένων βασιλέων καὶ τῶν
ἔργων κροκοδείλων. οὕτω τῶν μὲν κάτω περὶ οἰκημάτων
ἀκοῆ παραλαβόντες λέγομεν, τὰ δὲ ἄνω μέζονα ἀνθρω-
πηῶν ἔργων αὐτοὶ ὀρέομεν. αἱ τε γὰρ ἔξοδοι διὰ τῶν
στεγῶν καὶ οἱ ἐλιγμοὶ διὰ τῶν αὐλέων ἔοντες ποικιλώ-
τατοι θῶμα μυρίον παρέχοντο ἔξ αὐλῆς τε ἐς τὰ οἰκή-
ματα διεξιοῦσι καὶ ἐκ τῶν οἰκημάτων ἐς παστάδας, ἐς
σιέγας τε ἄλλας ἐκ τῶν παστάδων καὶ ἐς αὐλὰς ἄλλας
ἐκ τῶν οἰκημάτων. ὀροφή δὲ πάντων τούτων λίθινη κα-
τάπερ οἱ τοῖχοι, οἱ δὲ τοῖχοι τύπων ἐγγεγλυμμένων
πλέοι· αὐλὴ δὲ ἐκάστη περίστυλος λίθου λευκοῦ ἕρμο-
σμένου τὰ μάλιστα. τῆς δὲ γωνίης τελευτῶντος τοῦ λα-
βυρίνθου ἔχεται πυραμὶς τεσσαρακοντόργυιος, ἐν τῇ ζῶα
μεγάλα ἐγγέγλυπται· ὁδὸς δ' ἐς αὐτὴν ὑπὸ γῆν πε-
ποιήται.

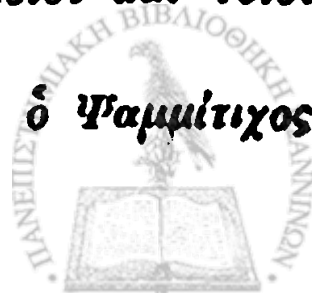
149. Τοῦ δὲ λαβυρίνθου τούτου ἔοντος τοιούτου,



οὐδεμιῆς προνοίης αὐτὸν ποιήσαντα, ἐς δὲ τὰ ἔλαια ἔδοξέ σφι διώξαι, ψιλώσαντας τὰ πλεῖστα τῆς δυνάμιος, ἐκ δὲ τῶν ἐλέων ὀρμεώμενον μὴ ἐπιμίσησθαι τῇ ἄλλῃ Αἰγύπτῳ.

152. Τὸν δὲ Ψαμμίτιχον τοῦτον πρότερον φεύγοντα τὸν Αἰθίοπα Σαβακῶν, ὅς οἱ τὸν πατέρα Νεκῶν ἀπέκτεινε, τοῦτον φεύγοντα τότε ἐς Συρίην, ὡς ἀπαλλάχθῃ ἐκ τῆς ὄψιος τοῦ ὄνειρου ὁ Αἰθίοψ, κατήγαγον Αἰγυπτίων οὔτοι οἱ ἐκ νομοῦ Σαΐτεώ εἰσι. μετὰ δὲ βασιλεύοντα τὸ δεύτερον πρὸς τῶν ἑνδεκα βασιλέων καταλαμβάνει μιν διὰ τὴν κινέην φεύγειν ἐς τὰ ἔλαια. ἐπιστάμενος ὢν ὡς περιυβρισμένος εἶη πρὸς αὐτῶν, ἐπενόεε τίσασθαι τοὺς διώξαντας. πέμπουσι δὲ οἱ ἐς Βουτοῦν πόλιν ἐς τὸ χρηστήριον τῆς Λητιῦς, ἔνθα δὴ Αἰγυπτίοισι ἐστι μαντήριον ἀψευδέστατον, ἦλθε χρησμὸς ὡς τίσις ἦξει ὑπὸ θαλάσσης χαλκῶν ἀνδρῶν ἐπιφανέντων. καὶ τῷ μὲν δὴ ἀπιστῆ μεγάλη ὑπεκέχρητο χαλκῶν οἱ ἄνδρας ἦξειν ἐπικούρους· χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διεληθόντος ἀναγκαίη κατέλαβε Ἰωνάς τε καὶ Κᾶρας ἄνδρας, κατὰ λήϊον ἐκπλώσαντας ἀπενειχθῆναι ἐς Αἴγυπτον, ἐκβάντας δὲ ἐς γῆν καὶ ὄπισθεν χάλκῳ ἀγγέλλει τῶν τις Αἰγυπτίων ἐς τὰ ἔλαια ἀπικόμενος τῷ Ψαμμίτιχῳ, ὡς οὐκ ἰδὼν πρότερον χαλκῳ ἄνδρας ὄπισθεν χάλκῳ, ὡς χάλκῳ ἄνδρας ὑπιγμένοι ὑπὸ θαλάσσης λεηλατεῦσι τὸ πεδῖον. ὁ δὲ μαθὼν τὸ χρηστήριον ἐπιτελούμενον φίλα τε τοῖσι Ἰωσι καὶ Καρσὶ ποιέσται, καὶ σφεας μεγάλα ὑπισχνεύμενος πείθει μετ' ἑωυτοῦ γενέσθαι. ὡς δὲ ἔπεισε, οὕτω ἅμα τοῖσι μετ' ἑωυτοῦ βουλομένοισι Αἰγυπτίοισι καὶ τοῖσι ἐπικούροισι καταίρει τοὺς βασιλέας.

153. Κρατίσας δὲ Αἰγύπτου πάσης ὁ Ψαμμίτιχος



ποίησε τῷ Ἰφραίστῳ προπύλαια ἐν Μέμφι τὰ πρὸς νότον ἄνεμον τετραμμένα, αὐλήν τε τῷ Ἄπι, ἐν τῇ τρέγεται ἐπεὶ φανῆ ὁ Ἄπις, οἰκοδόμησε, ἐναντίον τῶν προπυλαίων, πᾶσάν τε περίστυλον ἐοῦσαν καὶ τύπων πλήρη· ἀντὶ δὲ κίωνων ὑπεστῆσι κολοσσοὶ δωδεκαπήχεις τῇ αὐλῇ. ὁ δὲ Ἄπις κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν ἐστὶ Ἐπαφος.

154. Τοῖσι δὲ Ἰωσι καὶ τοῖσι Καρσὶ τοῖσι συγκατεργασαμένοισι αὐτῷ ὁ Ψαμμίτιχος δίδωσι χώρους ἐνοικήσαι ἀντίους ἀλλήλων, τοῦ Νείλου τὸ μέσον ἔχοντας· τοῖσι οὐνόματα ἐτέθη Στρατόπεδα. τούτους τε δὴ σφί τοὺς χώρους δίδωσι, καὶ τᾶλλα γὰ ὑπέσχετο πάντα ἰπέδωκε· καὶ δὴ καὶ παῖδας παρέβαλε αὐτοῖσι Αἰγυπτίους τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν ἐκδιδάσκεισθαι· ἀπὸ δὲ τούτων ἐκμισθόντων τὴν γλῶσσαν οἱ νῦν ἐρμηνέες ἐν Αἰγύπτῳ γέγονασι. οἱ δὲ Ἰωνές τε καὶ οἱ Κᾶρες τούτους τοὺς χώρους οἰκησαν χρόνον ἐπὶ πολλόν· εἰσὶ δὲ οὔτοι οἱ χῶροι πρὸς θιλάσσης ὀλίγον ἔνερθε Βουβάστιος πόλις, ἐπὶ τῷ Πηλουσίῳ καλευμένῳ στόματι τοῦ Νείλου. τούτους μὲν δὴ χρόνῳ ὕστερον βασιλεὺς Ἄμασις ἐξαναστήσας ἐνθεῦτεν κατοίκισε ἐς Μέμφιν, φυλακὴν ἐωντοῦ ποιούμενος πρὸς Αἰγυπτίων· τούτων δὲ οἰκισθέντων ἐν Αἰγύπτῳ οἱ Ἕλληνες οὕτω ἐπιμισθόμενοι τούτοις τὰ περὶ Αἰγυπτον γινόμενα ἀπὸ Ψαμμίτιχου βασιλέως ἀρχάμενοι πάντα καὶ τὰ ὕστερον ἐπιστάμεθα ἀτρεκέως· πρῶτοι γὰρ οὔτοι ἐν Αἰγύπτῳ ἀλλόγλωσσοι κατοικίσθησαν. ἐξ ὧν δὲ ἐξανέστησαν χώρων, ἐν τούτοις δὴ οἱ τε ὄλκοι τῶν νεῶν καὶ τὰ ἐρελπια τῶν οἰκημάτων τὸ μέχρι ἐμεῦ ἦσαν. Ψαμμίτιχος μὲν νῦν οὕτω ἔσχε τὴν Αἰγυπτον.



155. Τοῦ δὲ χρηστηρίου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ ποίλλὰ ἐπεμνήσθην ἤδη, καὶ δὴ λόγον περὶ αὐτοῦ ὡς ἀξίου λόγτος ποιήσομαι· τὸ γὰρ χρηστήριον τοῦτο τὸ ἐν Αἰγύπτῳ ἐστὶ μὲν Λητοῦς ἱὸν, ἐν πόλι δὲ μεγάλη ἰδριμένον κατὰ τὸ Σεβεννυτικὸν καλεόμενον στόμα τοῦ Νεῖλου, ἀναπλέοντι ἀπὸ θαλάσσης ἄνω. οὖνομα δὲ τῇ πόλι ταύτῃ ὄκου τὸ χρηστήριον ἐστὶ Βουτώ, ὡς καὶ πρότερον οὖνόμασται μοι. ἱὸν δὲ ἐστὶ ἐν τῇ Βουτοῖ ταύτῃ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος. καὶ ὁ γὰρ νῆος τῆς Λητοῦς, ἐν τῷ δὴ τὸ χρηστήριον ἐνι, αὐτὸς τε τυγχάνει ἐὼν μέγας καὶ τὰ προπύλαια ἔχει ἐς ὕψος δέκα ὀργυιῶν. τὸ δὲ μοι τῶν φανερῶν θῶμα μέγιστόν παρεχόμενον φράσω. ἔστι ἐν τῷ τεμένει τούτῳ Λητοῦς νῆος ἐξ ἑνὸς λίθου πεποιημένος ἔς τε ὕψος καὶ ἐς μῆκος, καὶ τοῖχος ἕκαστος τούτοισι ἴσος· τσσεράκοντα πηχέων τούτων ἕκαστόν ἐστι· τὸ δὲ καταστέγασμα τῆς ὀροφῆς ἄλλος ἐπικέεται λίθος, ἔχων τὴν παρωροφίδα τετράπηχυν.

156. Οὕτω μὲν νυν ὁ νῆος τῶν φανερῶν μοι τῶν περὶ τοῦτο τὸ ἱὸν ἐστὶ θωμαστότικτον, τῶν δὲ δευτέρων νῆσος ἡ Χέμμυς καλευμένη. ἔστι μὲν ἐν Ἄμνῃ βαθέη καὶ πλατέη κειμένη παρὰ τὸ ἐν Βουτοῖ ἱὸν, λέγεται δὲ ὑπὲρ Αἰγυπτίων εἶναι αὕτη ἡ νῆσος πλωτή. αὐτὸς μὲν ἔγωγε οὔτε πλέουσαν οὔτε κινηθεῖσαν ἶδον, τέθρηπα δὲ ἀκούων εἰ νῆσος ἀληθείως ἐστὶ πλωτή. ἐν δὴ ὧν ταύτῃ νῆος τε Ἀπόλλωνος μέγας ἐνι καὶ βωμοὶ τριφάσιοι ἐνιδρύονται, ἐμπεφύκασι δ' ἐν αὐτῇ φοίνικες συχνοὶ καὶ ἄλλα δένδρα καὶ κάρφοφάρα καὶ ἄφορα πολλά. λόγον δὲ τόνδε ἐπιλέγοντες οἱ Αἰγύπτιοι φασὶ εἶναι αὐτὴν πλωτὴν, ὡς ἐν τῇ νῆσῳ ταύτῃ οὐκ ἐούση πρότερον πλωτῇ Λητῷ, ἐούσα τῶν ὀκτώ θεῶν τῶν πρώτων γενομένων.

οικέουσα δὲ ἐν Βουβοῖ πόλι, ἵνα δὴ οἱ τὸ χρηστῆριον
 τοῦτο ἔσσι, Ἀπόλλωνα παρὰ Ἴσιος πυρακαταθήκην δε-
 ξαμένη, διέσωσε, κατακρίψασα ἐν τῇ νῦν πλωτῇ λεγομέ-
 νῃ νῆσῳ, ὅτε τὸ πᾶν διζήμενος ὁ Τυφὼν ἐπίλθε, θέλων
 ξευρεῖν τοῦ Ὀσίριος τὸν παῖδα. Ἀπόλλωνα δὲ καὶ
 Ἄρτεμιν Διονύσου καὶ Ἴσιος λέγουσι εἶναι παῖδας, Αἴγυ-
 πτοῦν δὲ τροφὸν αὐτοῖσι καὶ σώτειραν γενέσθαι. Αἴγυ-
 πτισὶ δὲ Ἀπόλλων μὲν Ὄρος, Δημήτηρ δὲ Ἴσις, Ἄρτεμις
 δὲ Βούβαστις. ἐκ τούτου δὲ τοῦ λόγου καὶ οὐδενὸς ἄλ-
 λου Αἰσχύλος ὁ Εὐφορίωνος ἤρπασε τὸ ἐγὼ φράσω,
 μοῦνος δὴ ποιητῶν τῶν προγενομένων· ἐποίησε γὰρ
 Ἄρτεμιν εἶναι θυγατέρα Δημήτρος. τὴν δὲ νῆσον διὰ
 τοῦτο γενέσθαι πλωτῆν. ταῦτα μὲν οὕτω λέγουσι.

157. Ψαμμίτιχος δὲ ἔβασίλευσε Αἰγύπτου τέσσερα
 καὶ πενήκοντα ἔτεα, τῶν τὰ ἐνὸς δέοντα τριήκοντα
 Ἄζωτον τῆς Συρίας μεγάλην πόλιν, προσκατήμενος ἔπο-
 λόμκεε, ἐς ὃ Ξεῖλα· αὕτη δὲ ἡ Ἄζωτος ἀπασίων πολιῶν
 ἐπὶ πλεῖστον χρόνον πολιορκουμένη ἀντέσχε τῶν ἡμεῖς
 ἴδμεν.

158. Ψαμμίτιχου δὲ Νεκῶς παῖς ἐγένετο καὶ ἔβα-
 σίλευσε Αἰγύπτου, ὃς τῇ διώρυγι ἐπεχείρησε πρῶτος τῇ
 ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν φερούση, τὴν Δαρείος ὁ
 Πέρσης δεύτερα διωρυξε· τῆς μῆκος μὲν ἔστι πλόος
 ἡμέραι τέσσερες, εὖρος δὲ ὠρύχθη ὥστε τριήρεας δύο
 πλεῖν ὁμοῦ ἐλαστρεμένας. ἦται δὲ ἀπὸ τοῦ Νεῖλου
 τὸ ὕδωρ ἐς αὐτὴν, ἦται δὲ κατ' ἑπέρθε ὀλίγον Βουβά-
 σσιος πόλιος παρὰ Πάτουμον τὴν Ἀραβίην πόλιν. ἐπέ-
 χει δὲ ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. ὠρκαται δὲ πρῶτον
 μὲν τοῦ πεδίου τοῦ Αἰγυπτίου τὰ πρὸς Ἀραβίην ἔχοντα,
 ἔχεται δὲ κατ' ἑπέρθε τοῦ πεδίου τὸ κατὰ Μέμφιν τεινον



ὄρος, ἐν τῷ αἰλίθοτομίαι ἔνεισι. τοῦ ὧν δὴ οὔρεος τούτου παρὰ τὴν ὑπωρέην ἦκται ἢ διώρουξ ἀπὲς ἐσπέρας μακρὴ πρὸς τὴν ἡῶ, καὶ ἔπειτα τείνει ἐς διασφάγας, φέρουσα ἀπὸ τοῦ οὔρεος πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον ἐς τὸν κόλπον τὸν Ἀράβιον. τῇ δὲ ἐλάχιστόν ἐστι καὶ συντομώτατον ἐκ τῆς βορρῆϊς θαλάσσης ὑπερβῆναι ἐς τὴν νοτίην καὶ Ἐρυθρὴν τὴν αὐτὴν ταύτην καλεομένην, ἀπὸ τοῦ Κασίου οὔρεος τοῦ οὐρίζοντος Αἰγυπτίον τε καὶ Συρίην, ἀπὸ τούτου εἰςὶ στάδιοι χίλιοι ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. τοῦτο μὲν τὸ συντομώτατον, ἢ δὲ διώρουξ πολλῷ μακροτέρη, ὅσῳ σχολωτέρη ἐστί. τὴν ἐπὶ Νεκῶ βασιλέος ὀρύσσοντες Αἰγυπτίων ἀπόλοντο δυνάδεκα μυριάδες. Νεκῶς μὲν νυν μεταξὺ ὀρύσσων ἐπαύσατο μαντηίου ἐμποδίου γενομένου τοιοῦδε, τῷ βαρβάρῳ αὐτὸν προεργάζεσθαι· βαρβάρους δὲ πάντας οἱ Αἰγύπτιοι καλέουσι τοὺς μὴ σφίσι ὁμογλώσσους.

159. Πανσάμενος δὲ τῆς διώρουχος ὁ Νεκῶς ἐτόραπετο πρὸς στρατηΐας, καὶ τρίηρεες αἱ μὲν ἐπὶ τῇ βορρῆϊ θαλάσσει ἐποιήθησαν, αἱ δ' ἐν τῷ Ἀραβίῳ κόλπῳ ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσει, τῶν ἔτι οἱ ὄλκοι ἐπίδηλοι. καὶ ταύτησί τε ἐχράτο ἐν τῷ δέοντι, καὶ Συριοῖσι πεζῇ ὁ Νεκῶς συμβαλὼν ἐν Μαγδόλῳ ἐνίκησε, μετὰ δὲ τὴν μάχην Κάδυσιν πόλιν τῆς Συρίας ἐοῦσαν μεγάλην εἴλε. ἐν τῇ δὲ ἐσθῆτι ἔτυχε ταῦτα κατεργασάμενος, ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι πέμπτας ἐς Βραγχίδας τὰς Μιλησίων. μετὰ δὲ ἑκαίδεκα ἔτεα τὰ πάντα ἄρξας τελευτᾷ, τῷ παιδὶ Ψάμμῳ παραδούς τὴν ἀρχὴν.

160. Ἐπὶ τούτῳ δὴ τὸν Ψάμμιν βασιλεύοντα Αἰγυπτίου ἀπίκοντο Ἠλείων ἄνδρες ἄγγελοι, αἰχέοντες δικαιότατα καὶ κάλλιστα τιθέναι τὸν ἐν Ὀλυμπῇ ἀγῶνα



πάντων ἀνθρώπων, καὶ δοκέοντες παρὰ ταῦτα οὐδ' ἂν τοὺς σοφωτάτους ἀνθρώπων Αἰγυπτίους οὐδὲν ἐπεξευρεῖν. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὴν Αἴγυπτον οἱ Ἰπλεῖοι ἔλεγον τῶν εἵνεκα ἀπίκοντο, ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς οὗτος συγκαλέσται Αἰγυπτίων τοὺς λεγομένους εἶναι σοφωτάτους. συνελθόντες δὲ οἱ Αἰγύπτιοι ἐπυνθάνοντο τῶν Ἰπλείων λεγόντων ἅπαντα τὰ κατήκει σφέας ποιεῖν περὶ τὸν ἀγῶνα· ἀπηγησάμενοι δὲ τὰ πάντα ἔφασαν ἦκειν ἐπιμαθησόμενοι, εἴ τι ἔχοιεν Αἰγύπτιοι τούτων δικαιοτέρου ἐπεξευρεῖν. οἱ δὲ βουλευσάμενοι ἐπειρώτων τοὺς Ἰπλείους, εἴ σφι οἱ πολιῆται ἐναγωνίζονται. οἱ δὲ ἔφασαν καὶ σφείων καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὁμοίως τῷ βουλομένῳ ξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἔφασάν σφας οὕτω τιθέντας παντὸς τοῦ δικαίου ἡμαρτηκέναι· οὐδὲμίαν γὰρ εἶναι μηχανὴν ὅπως οὐ τῷ ἀστῷ ἀγωνιζομένῳ προσθήσονται, ἀδικέοντες τὸν ξεῖνον. ἀλλ' εἰ δὴ βούλονται δικαίως τιθέναι καὶ τούτου εἵνεκα ἀπικόλατο ἐς Αἴγυπτον, ξείνοισι ἀγωνιστήσιν ἐκέλευον τὸν ἀγῶνα τιθέναι, Ἰπλείων δὲ μηδενὶ εἶναι ἀγωνίζεσθαι. ταῦτα μὲν Αἰγύπτιοι Ἰπλείοισι ὑπεθήκαντο.

161. Ψάμμιος δὲ ἔξ ἔττα μόνον βασιλεύσαντος Αἰγύπτου καὶ στρατευσαμένου ἐς Λιβυοπίην καὶ μεταντίκα τελευτήσαντος ἐξεδέξατο Ἀπρίης ὁ Ψάμμιος, ὃς μετὰ Ψαμμίτιχον τὸν ἐωυτοῦ προπάτορα ἐγένετο εὐδαιμονέστατος τῶν πρότερον βασιλείων, ἐπ' ἔττα πέντε καὶ εἴκοσι ἄρξας, ἐν τοῖσι ἐπὶ τῷ Σιδῶνα στρατὸν ἤλασεν καὶ ἐνανμάχησεν τῷ Τυρίῳ. ἐπεὶ δὲ οἱ ἔδωκεν κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ προφάσιος τὴν ἐγὼ μεζόνως μὲν ἐν τοῖσι Λιβυκοῖσι λόγοισι ἀπηγήσομαι, μετρίως δ' ἐν τῷ παρόντι· ἀποπέμψας γὰρ στρατεύματα ὁ Ἀπρίης ἐπὶ Κυρηναίους



μεγαλωστὶ προσέπταισε, Αἰγύπτιοι δὲ ταῦτα ἐπιμεμφόμενοι ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ, δοκέοντες τὸν Ἀπρίην ἐκ προνοίης αὐτοῖς ἀποπέμψαι ἐς φαινόμενον κακόν, ἵνα δὴ σφέων φθορὴ γένηται, αὐτὸς δὲ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων ἀσφαλέστερον ἄρχῃ· ταῦτα δὲ δεινὰ ποιούμενοι οὗτοί τε οἱ ἀπονοστήσαντες καὶ οἱ τῶν ἀπολομένων φίλοι ἀπέστησαν ἐκ τῆς ἰθείης.

162. Πυθόμενος δὲ ὁ Ἀπρίης ταῦτα πέμπει ἐπ' αὐτοῦς Ἀμασιν καταπαύσοντα λόγοισι. ὁ δὲ ἐπεὶ τε ἀπικόμενος κατελάμβανε τοὺς Αἰγυπτίους, ταῦτα μὴ ποιεῖν λέγοντος αὐτοῦ τῶν τις Αἰγυπτίων ὀπισθεστάς περιέθηκέ οἱ κινέην, καὶ περιτιθεὶς ἔφη ἐπὶ βασιληΐῃ περιτιθῆναι. καὶ τῷ οὕτως ἀκούσιον ἐγένετο τὸ ποιούμενον, ὡς διεδείκνυε· ἐπεὶ τε γὰρ ἐστήσαντό μιν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων οἱ ἀπεστεῶτες, παρασκευάζετο ὡς ἔλθων ἐπὶ τὸν Ἀπρίην. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀπρίης ἔπεμπε ἐπ' Ἀμασιν ἄνδρα δόκιμον τῶν περὶ ἑωυτὸν Αἰγυπτίων, τῷ ὄνομα ἦν Πατάρβημις, ἐντειλάμενος αὐτῷ ζῶοντα Ἀμασιν ἀγαγεῖν παρ' ἑωυτόν. ὡς δὲ ἀπικόμενος ὁ Πατάρβημις τὸν Ἀμασιν ἐκάλεσε, ὁ Ἀμασις (ἔτυχε γὰρ ἐπ' ἵππου κατήμενος) ἐπάρας ἀπεματάϊσε, καὶ τοῦτό μιν ἐκέλευσε Ἀπρίην ἀπάγειν. ὅμως δὲ αὐτὸν ἀξιούν τὸν Πατάρβημιν, βασιλέος μεταπεμπομένου ἵναί μιν πρὸς αὐτόν· τὸν δὲ αὐτῷ ὑποκρίνεσθαι, ὡς ταῦτα πάλαι παρασκευάζεται ποιεῖν, καὶ αὐτῷ οὐ μέμψεσθαι Ἀπρίην· παρέασθαι γὰρ καὶ αὐτὸς καὶ ἄλλους ἄξειν. τὸν δὲ Πατάρβημιν ἐκ τῶν λεγομένων οὐκ ἄγνωθῖν τὴν διάνοιαν, καὶ παρασκευαζόμενον ὀρέοντα σπουδῆ ἀπιέναι, βουλόμενον τὴν ταχίστην βασιλεῖ δηλῶσαι τὰ πρησσόμενα. ὡς δὲ ἀπικέσθαι αὐτὸν πρὸς τὸν Ἀπρίην οὐκ

ἄγοντα τὸν Ἀμασιν, οὐδένα λόγον αὐτῷ δόντια ἄλλα περιθύμως ἔχοντα περιταμεῖν προστάξει αὐτοῦ τὰ τε ὦτα καὶ τὴν ρίνα. ἰδόμενοι δ' οἱ λοιποὶ τῶν Αἰγυπτίων, οἱ ἔτι τὰ ἐκείνου ἐφρόνεον, ἄνδρα τὸν δοκιμώτατον ἑω-
τῶν οὕτω αἰσχρῶς λύμη διακείμενον, οὐδένα δὴ χρόνον ἐπισχόντες ἀπιστέατο πρὸς τοὺς ἑτέρους καὶ ἐδίδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἀμιάσι.

163. Πυθόμενος δὲ καὶ ταῦτα ὁ Ἀπρίης, ὥπλιζε τοὺς ἐπικούρους καὶ ἤλαυνε ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους· εἶχε δὲ περὶ ἑωυτὸν Κᾶράς τε καὶ Ἴωνας ἄνδρας ἐπικούρους τρισμυρίους, ἦν δὲ οἱ τὰ βασιλῆα ἐν Σαῖ πόλι, μεγάλα ἔοντα καὶ ἀξιοθέητα. καὶ οἱ τε περὶ τὸν Ἀπρίην ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους ἦισαν, καὶ οἱ περὶ τὸν Ἀμασιν ἐπὶ τοὺς ξείνους. ἐν τε δὴ Μωμέμφι πόλι ἐγένοντο ἀμφότεροι, καὶ πειρήσεσθαι ἔμελλον ἀλλήλων.

164. Ἔστι δὲ Αἰγυπτίων ἑπτὰ γένη, καὶ τούτων οἱ μὲν ἱεῖες, οἱ δὲ μάχιμοι κεκλέαται, οἱ δὲ βουκόλοι, οἱ δὲ συβῶται, οἱ δὲ κάπηλοι, οἱ δὲ ἐρμηνέες, οἱ δὲ κυβερνήται. γένη μὲν Αἰγυπτίων τοσαῦτα ἐστὶ, οὐνόματα δὲ σκεκίεται ἀπὸ τῶν τεχνέων. οἱ δὲ μάχιμοι αὐτῶν καλέονται μὲν Καλασιρίες τε καὶ Ἐρμοτύβιες, ἐκ νομῶν δὲ τῶνδε εἰσι· κατὰ γὰρ δὴ νομοὺς Αἴγυπτος ἅπασα διαραίρηται.

165. Ἐρμοτυβίων μὲν οἶδε εἰσὶ νομοὶ, Βουσιρίτης, Σαῖτης, Χεμμίτης, Παπρημίτης, νῆσος ἢ Προσωπίτις καλομένη, Ναθῶ τὸ ἥμισυ. ἐκ μὲν τούτων τῶν νομῶν Ἐρμοτύβιες εἰσι, γινόμενοι, ὅτε ἐπὶ πλείστους γενόλατο, ἑκαίδεκα μυριάδες. καὶ τούτων βάνανυσις οὐδὲς δεδάηκε οὐδὲν, ἀλλ' ἀνέωνται ἐς τὸ μάχιμον.

166. Καλασιρίων δὲ οἶδε ἄλλοι νομοὶ εἰσι, Θηβαῖος,



μεγαλωστὶ προσέπταισθ, Αἰγύπτιοι δὲ ταῦτα ἐπιμεμφόμενοι ἀπίστησαν ἀπ' αὐτοῦ, δοκέοντες τὸν Ἀπρίην ἐκ προνοίης αὐτοῦς ἀποπέμψαι ἐς φαινόμενον κακόν, ἵνα δὴ σφέων φθορὴ γένηται, αὐτὸς δὲ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων ἀσφαλέστερον ἄρχῃ· ταῦτα δὲ δεινὰ ποιούμενοι οὗτοι τε οἱ ἀπονοστήσαντες καὶ οἱ τῶν ἀπολομένων φίλοι ἀπίστησαν ἐκ τῆς ἰθείης.

162. Πυθόμενος δὲ ὁ Ἀπρίης ταῦτα πέμπει ἐπ' αὐτοῦς Ἀμασιν καταπαύσοντα λόγοισι. ὁ δὲ ἐπεὶ τε ἀπικόμενος κατελάμβανε τοὺς Αἰγυπτίους, ταῦτα μὴ ποιεῖν λέγοντος αὐτοῦ τῶν τις Αἰγυπτίων ὀπισθε σίας περιέθηκέ οἱ κνέην, καὶ περιτιθεὶς ἔφη ἐπὶ βασιληΐῃ περιτιθέναι. καὶ τῷ οὕτως ἀκούσιον ἐγίνετο τὸ ποιούμενον, ὡς διεδείκνυε· ἐπεὶ τε γὰρ ἐστήσαντό μιν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων οἱ ἀπιστεῶτες, παρασκευάζετο ὡς ἐλῶν ἐπὶ τὸν Ἀπρίην. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀπρίης ἔπεμπε ἐπ' Ἀμασιν ἄνδρα δόκιμον τῶν περὶ ἑωυτὸν Αἰγυπτίων, τῷ ὄνομα ἦν Πατάρβημις, ἐντειλάμενος αὐτῷ ζῶοντα Ἀμασιν ἀγαγεῖν παρ' ἑωυτόν. ὡς δὲ ἀπικόμενος ὁ Πατάρβημις τὸν Ἀμασιν ἐκάλεε, ὁ Ἀμασις (ἔτυχε γὰρ ἐπὶ ἵππου κατήμενος) ἐπάραις ἀπεματάϊσε, καὶ τοῦτό μιν ἐκέλευσε Ἀπρίην ἀπάγειν. ὅμως δὲ αὐτὸν ἀξιοῦν τὸν Πατάρβημιν, βασιλέος μεταπεμπομένου ἵναί μιν πρὸς αὐτόν· τὸν δὲ αὐτῷ ὑποκρίνεσθαι, ὡς ταῦτα πάλαι παρασκευάζεται ποιεῖν, καὶ αὐτῷ οὐ μέμψεσθαι Ἀπρίην· παρῆσθαι γὰρ καὶ αὐτὸς καὶ ἄλλους ἄξιον. τὸν δὲ Πατάρβημιν ἐκ τε τῶν λεγομένων οὐκ ἄγνωσθαι τὴν διάνοιαν, καὶ παρασκευαζόμενον ὄρεοντα σπουδῇ ἀπιέσθαι, βουλόμενον τὴν ταχίστην βασιλεῖ δηλῶσαι τὰ πρησόμενα. ὡς δὲ ἀπικέσθαι αὐτὸν πρὸς τὸν Ἀπρίην οὐκ

ἄγοντα τὸν Ἀμασιν, οὐδένα λόγον αὐτῷ δόντα ἀλλὰ περιθύμως ἔχοντα περιταμεῖν προστάξαι αὐτοῦ τὰ τε ὦτα καὶ τὴν ρίνα. ἰδόμενοι δ' οἱ λοιποὶ τῶν Αἰγυπτίων, οἳ ἔτι τὰ ἐκείνου ἐφρόνεον, ἄνδρα τὸν δοκιμώτατον ἐω-
τῶν οὕτω αἰσχρῶς λύμη διακείμενον, οὐδένα δὴ χρόνον ἐπισχόντες ἀπιστέατο πρὸς τοὺς ἑτέρους καὶ ἐδίδοσαν σφείας αὐτοὺς Ἀμάσι.

163. Πυθόμενος δὲ καὶ ταῦτα ὁ Ἀπρίης, ὥπλιζε τοὺς ἐπικούρους καὶ ἤλαυνε ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους· εἶχε δὲ περὶ ἐωτὸν Κῆρῆς τε καὶ Ἰωνας ἄνδρας ἐπικούρους τρισμυρίους, ἦν δὲ οἱ τὰ βασιλῆα ἐν Σαΐ πόλι, μεγάλα ἔχοντα καὶ ἀξιοθέητα. καὶ οἳ τε περὶ τὸν Ἀπρίην ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους ἦισαν, καὶ οἳ περὶ τὸν Ἀμασιν ἐπὶ τοὺς ξείνους. ἐν τε δὴ Μωμέμαϊ πόλι ἐγένοντο ἀμφότεροι, καὶ πειρήσεσθαι ἔμελλον ἀλλήλων.

164. Ἔστι δὲ Αἰγυπτίων ἐπτὰ γένηα, καὶ τούτων οἱ μὲν ἱεεῖς, οἳ δὲ μάχιμοι κεκλέαται, οἳ δὲ βουκόλοι, οἳ δὲ σφῶται, οἳ δὲ κῆπηλοι, οἳ δὲ ἐρμηνῆες, οἳ δὲ κυβερνήται. γένηα μὲν Αἰγυπτίων τοσαῦτα ἐστὶ, οὐνόματα δὲ σφαικίεται ἀπὸ τῶν τεχνέων. οἳ δὲ μάχιμοι αὐτῶν καλέονται μὲν Καλασιρίης τε καὶ Ἐρμοτύβιες, ἐκ νομῶν δὲ τῶνδε εἰσι· κατὰ γὰρ δὴ νομοὺς Αἴγυπτος ἅπασα διαραίρηται.

165. Ἐρμοτυβίων μὲν οἶδε εἰσὶ νομοὶ, Βουσιρίτης, Σαΐτης, Χερμίτης, Παπρημίτης, νῆσος ἢ Προσωπίτις καλεομένη, Ναθῶ τὸ ἡμισυ. ἐκ μὲν τούτων τῶν νομῶν Ἐρμοτύβιες εἰσι, γενόμενοι, ὅτε ἐπὶ πλείστους γενοίετο, ἑκατάδεκα μυριάδες. καὶ τούτων βίανουσίης οὐδεὶς δεδάσκε οὐδὲν, ἀλλ' ἀνέωνται ἐς τὸ μάχιμον.

166. Καλασιρίων δὲ οἶδε ἄλλοι νομοὶ εἰσι, Θεβαῖος,



Βουβασίτης, Ἀφθίτης, Τανίτης, Μενδίσιος, Σεβεννίτης, Ἀθριβίτης, Φαρβαιδίτης, Θμονίτης, Ὀνοιφίτης, Ἀνύσιος, Μνεκφορίτης· οὗτος ὁ νομὸς ἐν νήσῳ οὐκ εἶ, ἰστίον Βουβάσιος πόλις. οὗτοι δὲ οἱ νομοὶ Καλασιρίων εἰσὶ γενόμενοι, ὅτε ἐπὶ πλείστοις ἐγενέσθη, πέντε καὶ εἴκοσι μυριάδες ἀνδρῶν. οὐδὲ τούτοις ἐξέστι τέχνη ἐπασχῆσαι οὐδεμίαν, ἀλλὰ τὰ ἐς πόλεμον ἐπασχέουσι μούνα, παῖς παρὰ πατρός ἐκδεχόμενος.

167. Εἰ μὲν γὰρ καὶ τοῦτο παρ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασι οἱ Ἕλληνες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως κρίναι, ὁρέων καὶ Θρήκας καὶ Σκύθας καὶ Πέρσας καὶ Λυδοὺς καὶ σχεδὸν πάντας τοῖς βαρβάροις ἀποτιμωτέροις τῶν ἄλλων ἡγεμένους πολιτείων τοῖς τὰς τέχνας μαθάνοντας καὶ τοῖς ἐχθόνοις τούτων, τοῖς δ' ἀπαλλαγμένοις τῶν χειρωναξίων γενναίους νομιζομένους εἶναι, καὶ μάλιστα τοῖς ἐς τὸν πόλεμον ἀπειμένοις. μεμαθήκασι δ' ὧν τοῦτο πάντες οἱ Ἕλληνες, καὶ μάλιστα Λακεδαιμόνιοι. ἤμιστα δὲ Κορίνθιοι ὄνεται τοῖς χειροτέχνας.

168. Γέρεα δὲ σφι ἦν τάδε ἐξαραιημένα μοίνοισι Αἰγυπτίων πάρεξ τῶν ἰρέων· ἄρουραι ἐξαίρετοι δώδεκα ἐκάστῳ ἀπειλίας. ἡ δὲ ἄρουρα ἑκατὸν πηχίων ἐστὶ Αἰγυπτίων πᾶσι, ὁ δὲ Αἰγύπιος πῆχυς πηχάσθαι ἴσος ἐὼν τῷ Σαμίῳ. ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι ἅπασιν ἦν ἐξαραιημένα, τάδε δὲ ἐν περιτροπῇ ἐκαρποῦντο καὶ οὐδαμᾶ ὦντοί· Καλασιρίων χίλιοι καὶ Ἐρμοτιβίων ἄλλοι ἑδοροφόρον ἑκατὸν ἑαστοὶ τὸν βασιλέα· τοῖτοις δ' ὧν τάδε πάρεξ τῶν ἀρουρίων ἄλλα ἐδίδδοτο ἐπ' ἡμέρη ἐκάστη, ὀπτιοῦ σίτου σταθμὸς πέντε μνῆαι ἐκάστῳ, κρεῶν βοίων δύο μνῆαι, οἴνου τέσσαρες ἀρυστήρες. ταῦτα ἡἰσὶ αἰεὶ δορυφορίοισι ἐδίδδοτο.



169. Ἐπεὶ τε δὲ συνιόντες ὁ τε Ἀπρίης ἄγων τοὺς πικυόρους καὶ ὁ Ἀμασις πάντας τοὺς Αἰγυπτίους, ἀπίοντο ἐς Μώμεμφιν πόλιν, συνέβαλον· καὶ ἐμαχέσαντο ἐν εὐρί ξεῖνοι, πλήθει δὲ πολλῷ ἐλάσσονες ἔοντες κατὰ τοῦτο ἐσώθησαν. Ἀπρίεω δὲ λέγεται εἶναι ἡδε ἡ διάδοια, μηδ' ἂν θεὸν μιν μηδένα δύνασθαι παῦσαι τῆς βασιληΐης· οὕτω ἀσφαλέως ἐωντῷ ἰδρῦσθαι ἐδόκει. καὶ ἤδη τότε συμβαλὼν ἐσώθη, καὶ ζωγρηθεὶς ἀπήχθη ἐς Σαῖν πόλιν, ἐς τὰ ἐωντοῦ οἰκία πρότερον ἔοντα, τότε δὲ Ἀμάσιος ἡδη βασιλήϊα. ἐνθαῦτα δὲ τέως μὲν ἐτρέφετο ἐν τοῖσι βασιληΐοισι, καὶ μιν Ἀμασις εὖ περιεῖπε· τέλος δὲ μεμφομένων Αἰγυπτίων ὡς οὐ ποιοῖ δίκαια, τρέφων πόν σφίσι τε καὶ ἐωντῷ ἔχθιστον, οὕτω δὲ παραδιδοῖ τὸν Ἀπρίην τοῖσι Αἰγυπτίοισι. οἱ δὲ μιν ἀπέπνιξαν, καὶ ἔπειτα ἔθαψαν ἐν τῇσι πατρῶησι ταφῆσι· αἱ δὲ εἰσι ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀθηναίης, ἀγχοτάτω τοῦ μεγάρου, ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρός. ἔθαψαν δὲ Σαῖται πάντας τοὺς ἐκ νομοῦ τούτου γενομένους βασιλέας ἔσω ἐν τῷ ἱερῷ. καὶ γὰρ τὸ τοῦ Ἀμάσιος σῆμα ἑκαστέρω μὲν ἐστὶ τοῦ μεγάρου ἢ τὸ τοῦ Ἀπρίεω καὶ τῶν τούτου προπατόρων, ἐστὶ μέντοι καὶ τοῦτο ἐν τῇ ἀνλῇ τοῦ ἱεροῦ, παστὰς λιθίνη μεγάλη καὶ ἡσκημένη στύλοισι τε φοίνικας τὰ δένδρεα μεμιμημένοισι καὶ τῇ ἄλλῃ δαπάνῃ. ἔσω δὲ ἐν τῇ παστάδι διξὰ θυρώματα ἔστηκε, ἐν δὲ τοῖσι θυρώμασι ἡ θήκη ἐστὶ.

170. Εἰσὶ δὲ καὶ αἱ ταφαὶ τοῦ οὐκ ὄσιον ποιεῖναι ἐπὶ τοιούτῳ πράγματι ἐξαγορεύειν τοῦνομα ἐν Σαῖ, ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀθηναίης, ὀπισθε τοῦ νηοῦ, παντὸς τοῦ τῆς Ἀθηναίης ἐχόμεναι τοίχου. καὶ ἐν τῷ τεμένει ὄβελοὶ ἐστῆσι μεγάλοι λίθινοι, λίμνη τέ ἐστὶ ἐχομένη λιθίνη



κρηπίδι κεκοσμημένη καὶ ἐργασμένη εὖ κύκλω, καὶ μέγαστος, ὡς ἐμοὶ ἐδόκει, ὄση περ ἢ ἐν Δήλῳ ἢ τροχοειδῆς καλεομένη.

171. Ἐν δὲ τῇ λίμνῃ ταύτῃ τὰ δείκῃλα τῶν παθῶν αὐτοῦ νυκτὸς ποιεῦσι, τὰ καλέουσι μυστήρια Αἰγύπτιοι. περὶ μὲν νυν τούτων εἰδότε μοι ἐπὶ πλέον ὡς ἕκαστα αὐτῶν ἔχει, εὐστομα κείσθω. καὶ τῆς Δήμητρος τελετῆς περὶ, τὴν οἱ Ἕλληες θεσμοφῶρια καλέουσι, καὶ ταύτης εἰδότε μοι περὶ εὐστομα κείσθω, πλὴν ὅσον αὐτῆς ὁσίη ἐστὶ λέγειν. αἱ Διαναοῦ θυγατέρες ἦσαν αἱ τὴν τελετὴν ταύτην ἐξ Αἰγύπτου ἐξαγαγοῦσαι καὶ διδάξασαι τὰς Πελασγιώτιδας γυναῖκας· μετὰ δὲ ἐξανιστάσης πάσης Πελοποννήσου ὑπὸ Δωριέων ἐξαπώλετο ἡ τελετὴ, οἱ δὲ ὑπολειφθέντες Πελοποννησίων καὶ οὐκ ἐξανασιάντες Ἀρκάδες διέσωζον αὐτὴν μῦνοι.

172. Ἀπίσω δὲ ὧδε καταραινόμενον ἐβασίλευσε Ἄμασις, νομοῦ μὲν Σαίτεω ἑὼν, ἐκ τῆς δὲ ἦν πόλις, οὐνομά οἱ ἐστὶ Σιούφ. τὰ μὲν δὴ πρῶτα κατόνοντο τὸν Ἄμασιν Αἰγύπτιοι καὶ ἐν οὐδεμιῇ μοίρῃ μεγάλη ἦγον, ἅτε δὴ δημότην τὸ πρὶν ἑόντα καὶ οἰκίης οὐκ ἐπιφανέος· μετὰ δὲ σοφίῃ αὐτοῦς ὁ Ἄμασις, οὐκ ἀγνωμοσίῃη προσηγάγετο. ἦν οἱ ἄλλα τε ἀγαθὰ μυρία, ἐν δὲ καὶ ποδανιπιτῆρος χρύσεος, ἐν τῷ αὐτὸς τε ὁ Ἄμασις καὶ οἱ δαιτυμόνες οἱ πάντες τοὺς πόδας ἕκαστοτα ἐναπενιζέατο. τοῦτον κατ' ὧν κόψας ἄγαλμα δαίμονος ἐξ αὐτοῦ ἐποίησατο, καὶ ἴδρυσεν τῆς πόλιος ὄκου ἦν ἐπιτηδεώτατον· οἱ δὲ Αἰγύπτιοι φοιτέοντες πρὸς τὸ ἄγαλμα ἐσέβοντο μέγਾਲως. μαθὼν δὲ ὁ Ἄμασις τὸ ἐκ τῶν ἀστῶν ποιούμενον, συγκαλέσας Αἰγυπτίους ἐξέφηγε φᾶς ἐκ τοῦ ποδανιπιτῆρος τὸ ἄγαλμα γεγονέναι, ἐς τὸν πρότερον μὲν τοῖς Αἰ-

πίλους ἐνθεμῖν τε καὶ ἐνουρέειν καὶ πόδας ἐναπονίζε-
 θαι, τότε δὲ μεγάλως σέβασθαι. ἤδη ὢν ἔφη λέγων
 κοίως αὐτὸς τῷ ποδανιπιτῆρι πεπρηγῆναι· εἰ γὰρ πρό-
 ρον εἶναι δημότης, ἀλλ' ἐν τῷ παρόντι εἶναι αὐτῶν
 οἰσλεύς· καὶ τιμᾶν τε καὶ προμηθεύεσθαι ἐωντοῦ ἐκέ-
 ρνε. τοιοῦτῳ μὲν τρόπῳ προσηγάγετο τοὺς Αἰγυπτίους
 ὅτι δικαιούν δουλεύειν.

173. Ἐχράτο δὲ καταστάσει πραγμάτων τοιῆδε· τὸ
 ἐν ὀρθριον μέχρι ὅτε πληθῶρης ἀγορῆς προθύμως
 κρησσε τὰ προσφερόμενα πρήγματα, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου
 ἐπέ τε καὶ κατέσκαπτε τοὺς συμπότας καὶ ἦν μάταιός
 καὶ παιγνιῶν. ἀχθεσθέντες δὲ τούτοισι οἱ φίλοι
 αὐτοῦ ἐνουθέειον αὐτὸν τοιάδε λέγοντες· ὦ βασιλεῦ,
 ἴκ ὀρθῶς σεωντοῦ προέστηκας, ἐς τὸ ἄγαν φαῦλον
 προάγων σεωντόν· σὲ γὰρ χρῆν ἐν θρόνῳ σεμνῶ σε-
 νόν θωκέοντα δι' ἡμέρης πρήσσειν τὰ πρήγματα, καὶ
 οὕτω Αἰγύπτιοί τ' ἂν ἐπιστέατο ὡς ὑπ' ἀνδρὸς μεγάλου
 ἔρχονται, καὶ ἄμεινον σὺ ἂν ἦκονες· νῦν δὲ ποιέεις οὐ-
 αμῶς βασιλικά. Ὁ δ' ἀμείβετο τοισίδε αὐτούς· Τὰ
 ὄξα οἱ κεκτημένοι, ἐπεὶ μὲν δέωνται χρᾶσθαι, ἐντα-
 ύουσι, ἐπεὶ δὲ χρήσωνται, ἐκλύουσι· εἰ γὰρ δὴ τὸν
 πάντα χρόνον ἐνταμένον εἶη, ἐκραγείη ἂν, ὥστε ἐς τὸ
 ἔθρον οὐκ ἂν ἔχοισιν αὐτοῖσι χρᾶσθαι. οὕτω δὴ καὶ ἀν-
 θρώπου κατάστασις· εἰ ἐθέλοι κατεσπουδάσθαι αἰεί
 μηδὲ ἐς παιγνίην τὸ μέρος ἐωντόν ἀνιέναι, λάθοι ἂν ἦτοι
 μανεῖς ἢ ὄγε ἀπόπληκτος γενόμενος. τὰ ἐγὼ ἐπιστάμε-
 νος μέρος ἐκατέρῳ νόμῳ. Ταῦτα μὲν τοὺς φίλους ἀμεί-
 νω.

174. Λέγεται δὲ ὁ Ἄμασις, καὶ ὅτε ἦν ἰδιώτης, ὡς
 φιλοπότης ἐὼν καὶ φιλοσκώμμων καὶ οὐδαμῶς κατεσπου-
 HEROD I. P



δασμένος ἀνήρ· ὅπως δὲ μιν ἐπιλείποι πίνοντά τε καὶ εὐπαθέοντα τὰ ἐπιτήδεια, κλέπτεσκε ἂν περιών. οἱ δ' ἂν μιν φάμενοι ἔχειν τὰ σφέτερα χρήματα ἀρνεύμενον ἄγεσκον ἐπὶ μαντήϊον ὅκου ἐκάστοισι εἶη. πολλὰ μὲν δὴ καὶ ἀλλόσκετο ὑπὸ τῶν μαντήϊων, πολλὰ δὲ καὶ ἀποφεύγεσκε. ἐπεὶ τε δὲ καὶ ἐβασίλευσε, ἐποίησε τοιαύδε· ὅσοι μὲν αὐτὸν τῶν θεῶν ἀπέλυσαν μὴ φῶρα εἶναι, τούτων μὲν τῶν ἱρῶν οὔτε ἐπεμέλετο οὔτε ἐς ἐπισκευὴν ἐδίδου οὐδέν, οὐδὲ φοιτῶν ἔθνεω ὡς οὐδενὸς εἶσι ἀξίοισι ψευδέα τε μαντήϊα κεκτημένοισι· ὅσοι δὲ μιν κατέδησαν φῶρα εἶναι, τούτων δὲ ὡς ἀληθείας θεῶν ἑόντων καὶ ἀψευδέα μαντήϊα παρεχομένων τὰ μάλιστα ἐπεμέλετο.

175. Καὶ τοῦτο μὲν ἐν Σαῖι τῇ Ἀθηναίῃ προπύλαια θωνμάσια οἱ ἐξεποίησε, πολλὸν πάντας ὑπερβαλλόμενος τῷ τε ὕψει καὶ τῷ μεγάλθει, ὅσων τε τὸ μέγαθος λίθων ἐστὶ καὶ ὀκλίων τέων· τοῦτο δὲ κολοσσοῖς μεγάλους καὶ ἀνδρόσφιγγας περιμήκεις ἀνέθηκε, λίθους τε ἄλλους ἐς ἐπισκευὴν ὑπερφανείας τὸ μέγαθος ἐκόμισε. ἠγάγετο δὲ τούτων τοὺς μὲν ἐκ τῶν κατὰ Μέμφιν ἐουσέων λιθοτομέων, τοὺς δὲ ὑπερμεγάθεις ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος πλόον καὶ εἴκοσι ἡμερέων ἀπεχούσης ἀπὸ Σαῖος. τὸ δὲ οὐκ ἦκιστα αὐτῶν ἀλλὰ μάλιστα θωνμάζω, ἐστὶ τόδε· οἴκημα μονόλιθον ἐκόμισε ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος, καὶ τοῦτο ἐκόμιζον μὲν ἐπὶ ἔτεα τρία, δισχίλιοι δὲ οἱ προσετιτάχατο ἄνδρες ἀγωγίεις, καὶ οὗτοι ἅπαντες ἦσαν κυβερνηταί. τῆς δὲ σιέγης ταύτης τὸ μὲν μῆκος ἔξωθεν ἐστὶ εἰς τε καὶ εἴκοσι πήχεις, εὖρος δὲ τεσσαρεσκαίδεκα, ὕψος δὲ ὀκτώ. ταῦτα μὲν τὰ μέτρα ἔξωθεν τῆς σιέγης τῆς μονολλίθου ἐστὶ, ἀτὰρ ἔσωθεν τὸ μῆκος ὀκτωκαίδεκα πηχείων καὶ πηγόνος, τὸ δὲ εὖρος δινώδεκα πηχείων.

δὲ ὕψος πέντε πηχέων ἐστὶ. αὕτη τοῦ ἱεροῦ κείται
 ἐκ τῆς ἔσοδος. ἔσω γάρ μιν ἐς τὸ ἱερόν φασι τῶνδ'
 ἕνεκα οὐκ ἐσελκύσαι· τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτῆς ἐλκομέ-
 νος τῆς στέγης ἀναστενάξει, οἷά τε χρόνου ἐγγεγονότος
 πολλοῦ καὶ ἀχθόμενον τῷ ἔργῳ, τὸν δὲ Ἄμασιν ἐνθυμι-
 σιὸν ποιησάμενον οὐκ ἔαν ἔτι προσωτέρω ἐλκύσαι. ἦδη
 οἱ τινες λέγουσι ὡς ἄνθρωπος διεφθάρη ὑπ' αὐτῆς τῶν
 ἐκ τῆς αὐτῆς μοχλευόντων, καὶ ἀπὸ τούτου οὐκ ἐσελκυ-
 θῆναι.

176. Ἀνέθηκε δὲ καὶ ἐν τοῖσι ἄλλοισι ἱεροῖσι ὁ Ἄμα-
 σις πᾶσι τοῖσι ἔργοις ἀξιοθέητα, τὸ μέγαθος ἀξιοθέητα,
 καὶ ἐν Μέμφι τὸν ὑπτιον κείμενον κολοσσὸν τοῦ
 φαιστείου ἔμπροσθεν, τοῦ πόδες πέντε καὶ ἑβδομήκοντά
 ἐπι τὸ μῆκος. ἐπὶ δὲ τῷ αὐτῷ βιάθρῳ ἐστᾶσι λίθιοπι-
 οῦ ἔοντες λίθου δύο κολοσσοὶ, εἴκοσι πυδῶν τὸ μέγα-
 θος ἕκαστος, ὁ μὲν ἐνθεν ὁ δ' ἐνθεν τοῦ μεγάρου.
 ἔστι δὲ λίθινος ἕτερος τοσοῦτος καὶ ἐν Σαίι, κείμενος
 κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ ἐν Μέμφι. τῇ Ἰσι τε τὸ ἐν
 Μέμφι ἱερόν Ἄμασις ἐστὶ ὁ ἐξοικοδομήσας, ἔον μέγα τε
 καὶ ἀξιοθέητότατον.

177. Ἐπ' Ἀμάσιος δὲ βασιλεὺς λέγεται Αἴγυπτος
 ἀλλοῖσιν δὴ τότε εὐδαιμονῆσαι καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ
 ἢ χώρας γινόμενα καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χώρας τοῖσι ἀνθρώ-
 ποις, καὶ πόλις ἐν αὐτῇ γενέσθαι τὰς ἀπάσας τότε δισ-
 τυρίας τὰς οἰκομένας. νόμον δὲ Αἴγυπτιοῖσι τόνδε
 Ἄμασις ἐστὶ ὁ καταστήσας, ἀποδεικνύει ἕκαστος
 τῷ νομάρχῃ πάντα τινὰ Αἴγυπτίων ὄθην βιοῦναι· μὴ
 εἰς ποιεῖν ταῦτα, μηδὲ ἀποφαίνοντα δικαίην ζῆν,
 θύνησθαι θανάτῳ. Σόλων δὲ ὁ Ἀθηναῖος λαβὼν ἐξ



Αἰγύπτου τοῦτον τὸν νόμον Ἀθηναίοισι ἔθετο· τῷ
ἐκείνοι ἐς αἰεὶ χρέωνται, ἔστι ἀμώμων νόμος.

178. Φιλέλλην δὲ γενόμενος ὁ Ἄμασις ἄλλα τε ἐς
Ἑλλήνων μετεξετέρους ἀπεδέξατο, καὶ δὴ καὶ τοῖσι ἀπι-
κτενμένοισι ἐς Αἴγυπτον ἔδωκε Ναύκρατιν πόλιν ἐνοικη-
σαι· τοῖσι δὲ μὴ βουλομένοισι αὐτῶν οἰκίειν, αὐτοῦ δὲ
καυτιλλομένοισι ἔδωκε χώρους ἐνιδρύσασθαι βωμοὺς καὶ
τεμένεα θεοῖσι τὸ μὲν νῦν μέγιστον αὐτῶν τέμενος καὶ
ὀνομαστότατον ἔον καὶ χρησιμώτατον, καλούμενον δὲ
Ἑλληνιον, αἶδε πόλις εἰσι αἱ ἰδρυμέναι κοινῇ, Ἰώνων μὲν
Χίος καὶ Τέως καὶ Φώκαια καὶ Κλαζομεναί, Δωριέων δὲ
Ῥόδος καὶ Κρίδος καὶ Ἀλικαρνησσός καὶ Φάστλις, Διο-
λέων δὲ ἡ Μυτιληναίων μούνη. τούτων μὲν ἔστι τοῦτο
τὸ τέμενος, καὶ προστατίας τοῦ ἐμπορίου αὐταὶ αἱ πό-
λις εἰσι αἱ παρέχουσαι· ὅσαι δὲ ἄλλαι πόλις μεταποι-
εῦνται, οὐδὲν σφι μετὸν μεταποιεῦνται. χωρὶς δὲ Αἴ-
γινῆται ἐπ' ἐωντῶν ἰδρύσαντο τέμενος Διός, καὶ ἄλλο
Σάμιοι Ἥρης καὶ Μιλήσιοι Ἀπόλλωνος.

179. Ἦν δὲ τὸ παλαιὸν μούνη ἡ Ναύκρατις ἐμπό-
ριον καὶ ἄλλο οὐδὲν Αἰγύπτου. εἰ δὲ τις ἐς τῶν τι ἄλλο
στομάτων τοῦ Νείλου ἀπίκοιτο, χρῆν ὁμοῦσαι μὴ μὲν
ἐκόντα ἐλθεῖν, ἀπομόσαντα δὲ τῇ νηὶ αὐτῇ πλέειν ἐς τὸ
Κανωβικόν· ἢ εἰ μὴ γὰρ οἷά τε εἴη πρὸς ἀνέμους ἀντίους
πλέειν, τὰ φορτία ἔδεσ περιάγειν ἐν βάρισι περὶ τὸ Δέλ-
τα, μέχρι οὐ ἀπίκοιτο ἐς Ναύκρατιν. οὕτω μὲν δὴ Ναύ-
κρατις ἐτετίμητο.

180. Ἀμφικτυόνων δὲ μισθωσάντων τὸν ἐν Δελφοῖσι
νῦν ἔοντα νηὸν τριηκοσίων ταλάντων ἐξεργάσασθαι (ὁ
γὰρ πρότερον ἔων αὐτόθι αὐτομάτως κατεκάρη), τοῖς
Δελφοῖς δὲ ἐπέβαλλε τεταρτημόριον τοῦ μισθώματος

παρασχεῖν· πλανώμενοι δὲ οἱ Δελφοὶ περὶ τὰς πόλεις
 πωτίνιαζον, ποιεῦντες δὲ τοῦτο οὐκ ἐλάχιστον ἐξ Αἰγύ-
 πτου ἐνείκαντο· Ἀμασις μὲν γάρ σφι ἔδωκε χίλια στυ-
 φηρίης τάλαντα, οἱ δὲ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες Ἕλληνες
 ἄριστοι μνέας.

181. Κυρηναίοισι δὲ Ἀμασις φιλότητά τε καὶ συμ-
 μίχην συνεθήκατο. ἐδικαίωσεν δὲ καὶ γῆμαι αὐτόθεν,
 ἐπιθυμήσας Ἑλληνίδος γυναικὸς, εἴτε καὶ ἄλλως φι-
 λητός Κυρηναίων εἶνεκα. γαμέει δ' ὧν, οἱ μὲν λέγουσι
 Ἄρτεω, οἱ δ' Ἀρκεσίλω θυγατέρα, οἱ δὲ Κριτοβούλου,
 υἱὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου, τῇ οὖνομα ἦν Λαδίκη. τῇ
 εὖτε τε συγκλίνοιτο ὁ Ἀμασις, μίσγεσθαι οὐκ οἶός τε
 γίνετο· τῆσι δὲ ἄλλησι γυναιξὶ ἐχρᾶτο. ἐπεὶ τε δὲ
 πολλὸν τοῦτο ἐγένετο, εἶπε ὁ Ἀμασις πρὸς τὴν Λαδίκην
 αὐτὴν καλεομένην· ὦ γύναι, κατὰ με ἐφάρμαξας, καὶ
 τί μοι οὐδεμία μηχανὴ μὴ οὐκ ἀπολωλέναι κάκιστα
 γυναικῶν πασέων. Ἡ δὲ Λαδίκη, ἐπεὶ τε οἱ ἀρνευμένη
 οὐδὲν ἐγένετο πρηῦτερος ὁ Ἀμασις, εὐχεται ἐν τῷ νόῳ
 Ἀφροδίτῃ, ἣν οἱ ὑπ' ἐκείνην τὴν νύκτα μιχθῆ ὁ Ἀμα-
 σις (τοῦτο γάρ οἱ κακοῦ εἶναι μῆχος), ἄγαλμά οἱ ἀπο-
 πέμψειν ἐς Κυρήνην. μετὰ δὲ τὴν εὐχὴν αὐτίκα οἱ ἐμί-
 χθη ὁ Ἀμασις, καὶ τὸ ἐνθῦτον ἦδη, ὁκότῃ ἔλθοι πρὸς
 αὐτὴν, ἐμίσητο, καὶ κάρτα μιν ἔστρεψε μετὰ τοῦτο. Ἡ
 Λαδίκη ἀπέδωκε τὴν εὐχὴν τῇ θεῷ· ποιησαμένη γάρ
 ἄγαλμα ἀπέπεμψε ἐς Κυρήνην, τὸ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν σόον,
 ἰδρυμένον τοῦ Κυρηναίων ἀστέως. ταύτην τὴν Λα-
 δίκην, ὡς ἐπεκράτησεν Καμβύσης Αἰγύπτου καὶ ἐπύθνετο
 αὐτῆς ἥτις εἶη, ἀπέπεμψε ἀσινέα ἐς Κυρήνην.

182. Ἀνέθηκε δὲ καὶ ἀναθήματα ὁ Ἀμασις ἐς τὴν
 Ἀλλάδα τοῦτο μὲν ἐς Κυρήνην ἄγαλμα ἐπίχρυσον Ἀθη-



ναίης καὶ εἰκόνα ἑωυτοῦ γραφῆ ἑκασμένην, τοῦτο δὲ τῆ
 ἐν Δίνδῳ Ἀθηναίῃ δύο τε ἀγάλματα λίθινα καὶ θώ-
 ρα λίθον ἀξιοθέτητον, τοῦτο δ' ἐς Σάμον τῆ Ἥρῃ εἰ-
 κόνας ἑωυτοῦ διαφασίας ξυλίας, αἱ ἐν τῷ νηῷ τῷ μεγάλῳ
 ἰδρίετο ἔτι καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ, ὅπισθε τῶν θυρέων. ἐς
 μὲν πν Σάμον ἀνέθιξε κατὰ ξεινίην τῆν ἑωυτοῦ τε καὶ
 Πολυκράτεος τοῦ Διάκεος, ἐς δὲ Δίνδον ξεινίης μὲν οὐ-
 δεμιῆς εἶσεκεν, ὅτι δὲ τὸ ἱόν τὸ ἐν Δίνδῳ τὸ τῆς Ἀθη-
 ναίης λέγεται τὰς τοῦ Δαναοῦ θυγατέρας ἰδρίσασθαι
 προσσχούσας, ὅτι ἀπεδίδρησκον τοὺς Αἰγύπτου παῖδας.
 ταῦτα μὲν ἀνέθιξε ὁ Ἄμασις, εἴλε δὲ Κύπρον πρῶτος
 ἀνθρώπων καὶ κατεστρέψατο ἐς φόρον ἀπαγωγῆν.



ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ

ΤΡΙΤΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΘΑΛΕΙΑ.

ΕΠΙ τούτον δὴ τὸν Ἀμασιν Καμβύσης ὁ Κύρου ἐστρατεύετο, ἄγων καὶ ἄλλους τῶν ἤρχε, καὶ Ἑλλήνων Ἰωνᾶς τε καὶ Λιολέας, δι' αἰτίην τοιήνδε· πέμψας Καμβύσης ἐς Αἴγυπτον κήρυκα αἴτεσ Ἀμασιν θυγατέρα, αἴτεσ δὲ ἐκ συμβουλῆς ἀνδρὸς Αἰγυπτίου, ὃς μεμφόμενος Ἀμασιν ἔπρηξεν ταῦτα, ὅτι μιν ἐξ ὑπάντων τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἱητρῶν ἀποσπάσας ἀπὸ γυναικὸς τε καὶ τέκνων ἔκδοτον ἐποίησεν ἐς Πέρσας, ὅτι Κύρος πέμψας παρὰ Ἀμασιν αἴτεσ ἱητρὸν ὀφθαλμῶν, ὃς εἶη ἄριστος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ. ταῦτα δὴ ἐπιμεμφόμενος ὁ Αἰγύπτιος ἐνήγχε τῇ συμβουλῇ, κελύων αἰτέειν τὸν Καμβύσεα Ἀμασιν θυγατέρα, ἵνα ἢ δούσ ἀνιῶτο ἢ μὴ δούσ Καμβύση ἀπέχθοιτο. ὁ δὲ Ἀμασις τῇ δυνάμει τῶν Περσέων



ἰχθόμενος καὶ ἀρρώδειον οὐκ εἶχε οὔτε δοῖναι οὔτε ἀρ-
 νήσασθαι· εὖ γὰρ ἠπίστατο ὅτι οὐκ ὡς γυναῖκά μιν
 ἔμελλε Καμβύσης ἔξειν ἀλλ' ὡς παλλακίην. ταῦτα δὴ ἐκ-
 λογιζόμενος ἐποίησε τάδε. ἦν Ἀπρίεω τοῦ προτέρου βα-
 σιλέος θυγάτηρ κάρτα μεγάλη τε καὶ εὐειδῆς μοῖνῃ τοῦ
 οἴκου λελειμμένη, οὐνομα δέ οἱ ἦν Νίτητις. ταύτην δὴ,
 τὴν παῖδα ὁ Ἄμασις κοσμήσας ἐσθῆτί τε καὶ χρυσῷ
 ἱποπέμπει ἐς Πέρσας ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα. μετὰ δὲ
 χρόνον ὡς μιν ἠσπάζετο πατρόθεν οἰνομάζων, λέγει
 πρὸς αὐτὸν ἡ παῖς· ὦ βασιλεῦ, διαβεβλημένος ὑπὸ
 Ἄμασιος οὐ μανθάνεις, ὅς ἐμέ σοι κόσμῳ ἀσκήσας ἀπέ-
 πεμψε, ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα διδούς ἐούσαν τῇ ἀληθείῃ
 Ἀπρίεω, τὸν ἐκεῖνος ἔοντα ἑωυτοῦ δεσπότεα μετ' Αἴγυ-
 πτίων ἐπαναστὰς ἐφόνησε. Τοῦτο δὴ τὸ ἔπος καὶ αὐ-
 τῇ ἡ αἰτίη ἐγγενομένη ἤγαγε Καμβύσεα τὸν Κύρον με-
 γάλως θυμωθέντα ἐπ' Αἴγυπτον. οὕτω μὲν ἡν λέγουσι
 Πέρσαι.

2. Αἰγύπτιοι δὲ οἰκηεῦνται Καμβύσεα, φάμενοί μιν
 ἐκ ταύτης δὴ τῆς Ἀπρίεω θυγατρὸς γενέσθαι· Κύρον
 γὰρ εἶναι τὸν πέμψαντα παρὰ Ἄμασιν ἐπὶ τὴν θυγατέ-
 ρα, ἀλλ' οὐ Καμβύσεα. λέγοντες δὲ ταῦτα οὐκ ὀρθῶς
 λέγουσι. οὐ μὴν οἶδε λέληθε αὐτοῖς (εἰ γὰρ τινες καὶ
 ἄλλοι, τὰ Περσέων νόμιμα ὀρθῶς ἐπιστέεται καὶ Αἰγύ-
 πτιοι), ὅτι πρῶτα μὲν νόθον οὐ σφι νόμος ἐστὶ βασι-
 λεῦσαι γνησίου παρεόντος, αὐτῆς δὲ ὅτι Κασσανδάνης
 τῆς Φαρνάσπεω θυγατρὸς ἦν παῖς Καμβύσης, ἀνδρὸς
 Ἀχαιμενίδεω, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς Αἰγυπτίης. ἀλλὰ παρα-
 τρέπουσι τὸν λόγον προσποιούμενοι τῇ Κύρου οἰκίῃ
 συγγενεῖς εἶναι. καὶ ταῦτα μὲν ὧδε ἔχει.

3. Λέγεται δὲ καὶ ὅδε ὁ λόγος, ἔμοι μὲν οὐ πιθανός,



ὡς τῶν Περσίδων γυναικῶν ἐσελθοῦσά τις παρὰ τὰς Κύρου γυναῖκας, ὡς εἶδε τῇ Κασσανδάνῃ παρεστεῶτα τέκνα εὐεϊδέα τε καὶ μεγάλα, πολλῶ ἔχρατο τῷ ἐπαίνῳ ὑπερθωμάζουσα, ἣ δὲ Κασσανδάνη ἐοῦσα τοῦ Κύρου γυνὴ εἶπε τάδε· Τοιῶνδε μέντοι ἐμὲ παιδῶν μητέρα ἐοῦσαν Κύρος ἐν ἀτιμίῃ ἔχει, τὴν δ' ἀπ' Αἰγύπτου ἐπίκτητον ἐν τιμῇ τίθεται. Τὴν μὲν ἀχθομένην τῇ Νιτήτι εἰπεῖν ταῦτα, τῶν δὲ οἱ παιδῶν τὸν πρεσβύτερον εἰπεῖν Καμβύσεα· Τοιγάρ τοι ὦ μήτερ, ἐπεὶ ἐγὼ γένωμαι ἀνὴρ, Αἰγύπτου τὰ μὲν ἄνω κάτω θήσω, τὰ δὲ κάτω ἄνω. Ταῦτα εἰπεῖν αὐτὸν ἔτα ὡς δέκα κού γεγονότα, καὶ τὰς γυναῖκας ἐν θάνατι γενέσθαι· τὸν δὲ διαμνημονεύοντα οὕτω δὴ, ἐπεὶ τε ἀνδρώθη καὶ ἔσχε τὴν βασιλείην, ποιήσασθαι τὴν ἐπ' Αἴγυπτον στρατηίην.

4. Συνήνεκε δὲ καὶ ἄλλο τι τοιόνδε πρῆγμα γενέσθαι ἐς τὴν ἐπιστράτευσιν ταύτην. ἦν τῶν ἐπικούρων τῶν Ἀμάσιος ἀνὴρ γένος μὲν Ἀλικαρνησεύς, οὖνομα δὲ οἱ Φάνης, καὶ γνώμην ἰκανὸς καὶ τὰ πολεμικὰ ἄλκιμος. οὗτος ὁ Φάνης, μεμφόμενός κού τι Ἀμάσι ἐκδιδρήσκει πλοίῳ ἐξ Αἰγύπτου, βουλόμενος Καμβύση ἐλθεῖν ἐς λόγους. οἷα δὲ ἔοντα αὐτὸν ἐν τοῖσι ἐπικούροισι λόγου οὐ σμικροῦ ἐπιστάμενόν τε τὰ περὶ Αἴγυπτον ἀτρεκέστατα, μεταδιώκει ὁ Ἀμασις σπουδὴν ποιούμενος ἐλεῖν, μεταδιώκει δὲ τῶν ἐνούχων τὸν πιστότατον ἀποστείλας τριήρεϊ κατ' αὐτὸν, ὃς αἰρέει μιν ἐν Λυκίῃ, ἐλὼν δὲ οὐκ ἀνήγαγε ἐς Αἴγυπτον· σοφίῃ γάρ μιν περιῆλθε ὁ Φάνης· καταμεθύσας γὰρ τοὺς φυλάκους ἀπαλλάσσειτο ἐς Πέρσας. ὠρμημένῳ δὲ Καμβύση στρατεύεσθαι ἐπ' Αἴγυπτον καὶ ἀπορέοντι τὴν ἔλασιν, ὅπως τὴν ἄνδρον διεκπερᾶ, ἐπελθὼν φράζει μὲν καὶ τὰλλα τὰ Ἀμάσιος



πρήγματα, ἐξηγέται δὲ καὶ τὴν ἔλασιν, ὧδε παραινέων, πέμπαντα παρὰ τὸν Ἀραβίων βασιλέα δέσθαι τὴν διέξοδόν οἱ ἀσφαλέα παρασχεῖν.

5. Μοῦνη δὲ ταύτη εἰσὶ φανεραὶ ἐσβολαὶ ἐς Αἴγυπτον. ἀπὸ γὰρ Φοινίκης μέχρι οὖρων τῶν Καδύτιος πόλιος γῆ ἐστὶ Σύρων τῶν Παλαιστινῶν καλομένων. ἀπὸ δὲ Καδύτιος ἐούσης πόλιος, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, Σαρδίων οὐ πολλῶ ἔλασσοнос, ἀπὸ ταύτης τὰ ἐμπόρια τὰ ἐπὶ θαλάσσης μέχρι Ἰηγύσου πόλιός ἐστι τοῦ Ἀραβίου, ἀπὸ δὲ Ἰηγύσου αὐτὶς Σύρων μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν δὴ τὸ Κάσιον ὄρος τείνει ἐς θάλασσαν. ἀπὸ δὲ Σερβωνίδος λίμνης, ἐν τῇ δὴ λόγος τὸν Τυφῶ κεκρύφθαι, ἀπὸ ταύτης ἤδη Αἴγυπτος. τὸ δὲ μεταξὺ Ἰηγύσου πόλιος καὶ Κασίου τε οὖρεος καὶ τῆς Σερβωνίδος λίμνης, ἐόν τοῦτο οὐκ ὀλίγον χωρίον ἀλλ' ὅσον τε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδόν, ἀνυδρὸν ἐστὶ δεινῶς.

6. Τὸ δὲ ὀλίγοι τῶν ἐς Αἴγυπτον ναυτιλλομένων ἐννενώκασι, τοῦτο ἔρχομαι φράσων. ἐς Αἴγυπτον ἐκ τῆς Ἑλλάδος πάσης καὶ πρὸς ἐκ Φοινίκης κέραμος ἐσάγεται πλήρης οἴνου δις τοῦ ἔτεος ἐκάστου, καὶ ἐν κεράμιον οἰνηρὸν ἀριθμῶ κείμενον οὐκ ἔστι ὡς λόγῳ εἰπεῖν, ιδέσθαι. κοῦ δῆτα, εἴποι τις ἄν, ταῦτα ἀναισιμοῦνται; ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω. δεῖ τὸν μὲν δήμαρχον ἕκαστον ἐκ τῆς ἑωυτοῦ πόλιος συλλέξαντα πάντα τὸν κέραμον ἄγειν ἐς Μέμφιν, τοὺς δὲ ἐκ Μέμφιος ἐς ταῦτα δὴ τὰ ἀνυδρα τῆς Συρίας κομίζειν πλήσαντας ὕδατος. οὕτω ὁ ἐπιφοιτέων κέραμος καὶ ἐξαιρεθόμενος ἐν Αἰγύπτῳ ἐπὶ τὸν παλαιὸν κομίζεται ἐς Συρίην.

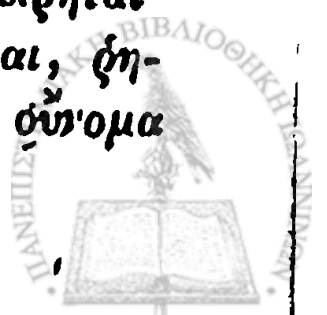
7. Οὕτω μὲν νυν Πέρσαι εἰσὶ οἱ τὴν ἐσβολὴν ταύτην παρασκευάσαντες ἐπὶ Αἴγυπτον, κατὰ δὲ τὰ εἰρημένα



σίξαντες ὕδατι, ἐπεὶ τε τάχιστα παρέλαβον Αἴγυπτον. τότε δὲ οὐκ ἔόντος κω ὕδατος ἐτοίμου, Καμβύσης πυθόμενος τοῦ Ἀλκαρνησσέος ξείνου, πέμψας παρὰ τὸν Ἀράβιον ἀγγέλους καὶ δεηθεὶς τῆς ἀσφαλείης ἔτυχε, πίστις δούς τε καὶ δεξάμενος παρ' αὐτοῦ.

8. Σέβονται δὲ Ἀράβιοι πίστις ἀνθρώπων ὁμοῖα τοῖσι μάλιστα. ποιεῦνται δὲ αὐτὰς τρόπῳ τοιαύδε· τῶν βουλομένων τὰ πιστὰ ποιέσθαι ἄλλος ἀνὴρ ἀμφοτέρων αὐτῶν ἐν μέσῳ ἕστεως λίθῳ ὀξεῖ τὸ ἔσω τῶν χειρῶν παρὰ τοὺς δακτύλους τοὺς μεγάλους ἐπιτάμνῃ τῶν ποιουμένων τὰς πίστις, καὶ ἔπειτα λαβὼν ἐκ τοῦ ἱματίου ἑκατέρου κροκῦδα ἀλείφει τῷ αἵματι ἐν μέσῳ κειμένους λίθους ἑπτὰ, τοῦτο δὲ ποιέων ἐπικαλεῖ τὸν τε Διόνυσον καὶ τὴν Οὐρανίην. ἐπιτελέσαντος δὲ τούτου ταῦτα, ὁ τὰς πίστις ποιησάμενος τοῖσι φίλοισι παρεγγυᾷ τὸν ξείνον ἢ καὶ τὸν ἄστυν, ἢν πρὸς ἄστυν ποιήηται· οἱ δὲ φίλοι καὶ αὐτοὶ τὰς πίστις δικαιοῦσι σέβεσθαι. Διόνυσον δὲ θεὸν μόνον καὶ τὴν Οὐρανίην ἡγεῦνται εἶναι, καὶ τῶν τριῶν τὴν κουρὴν κείρεσθαι φασί, κατάπερ αὐτὸν τὸν Διόνυσον κεῖσθαι· κείρονται δὲ περιτρόχαλα, περιξυροῦντες τοὺς κροτάφους. οὐνομαζοῦσι δὲ τὸν μὲν Διόνυσον Ὀροτάλ, τὴν δὲ Οὐρανίην Ἀλιλάτ.

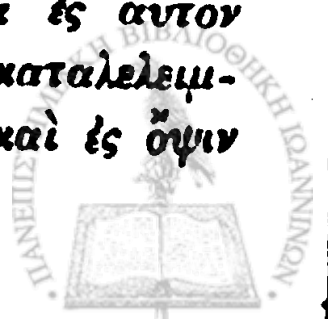
9. Ἐπεὶ ὦν τὴν πίστιν τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι παρὰ Καμβύσῳ ἀπιγμένοισι ἐποιήσατο ὁ Ἀράβιος, ἐμηχανᾷτο τοιαύδε· ἀσκούς καμήλων πλήσας ὕδατος ἐπέσαξε ἐπὶ τὰς ζώας τῶν καμήλων πάσας, τοῦτο δὲ ποιήσας ἤλασθ ἐς τὴν ἀνυδροῦν καὶ ὑπέμεινε ἐνθαῦτα τὸν Καμβύσῳ στρατόν. οὗτος μὲν ὁ πιθανώτερος τῶν λόγων εἴρηται· δεῖ δὲ καὶ τὸν ἥσσον πιθανόν, ἐπεὶ γὰρ δὴ λέγεται, φηθῆναι. ποταμός ἐστι μέγας ἐν τῇ Ἀραβίῃ τῷ ὄνομα



Κόρυς, ἐκιδιοὶ δὲ οὔτος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν. ὑπὸ τούτου δὴ ὦν τοῦ ποταμοῦ λέγεται τὸν βασιλέα τῶν Ἀραβίων, φραψάμενον τῶν ὠμοβοέων καὶ τῶν ἄλλων δεομάτων ὄχετόν μῆκει ἐπικνεύμενον ἐς τὴν ἄνυδρον, ἀγαγεῖν διὰ δὴ τούτου τὸ ὕδωρ, ἐν δὲ τῇ ἀνύδρῳ μεγάλας δεξαμενάς ὀρύξασθαι, ἵνα δεκόμενοι τὸ ὕδωρ σώζωσι. ὁδὸς δ' ἔστι δυνάδεκα ἡμερέων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐς ταύτην τὴν ἄνυδρον. ἄγειν δὲ μιν διὰ ὄχετῶν τριῶν ἐς τριξὰ χωρία.

10. Ἐν δὲ τῷ Πηλουσίῳ καλεομένῳ στόματι τοῦ Νεῖλου ἐστρατοπεδεύετο Ψαμμήνιτος ὁ Ἀμάσιος παῖς, ὑπομένων Καμβύσεα. Ἀμασιν γὰρ οὐ κατέλαβε ζῶντα Καμβύσης ἐλάσας ἐπ' Αἴγυπτον, ἀλλὰ βασιλεύσας ὁ Ἀμασις τέσσερα καὶ τεσσεράκοντα ἔτη ἀπέθανε, ἐν τοῖσι οὐδέν οἱ μέγα ἀνάροσιον πρῆγμα συνέβηχθῆ. ἀποθανῶν δὲ καὶ ταριχευθεὶς ἐτάφη ἐν τῆσι ταφῆσι τῆσι ἐν τῷ ἱερῷ, τὰς αὐτὸς οἰκοδομήσατο. ἐπὶ Ψαμμηνίτου δὲ τοῦ Ἀμάσιος βασιλεύοντος Αἰγύπτου φάσμα Αἰγυπτίοισι μέγιστον δὴ ἐγένετο· ὕσθησαν γὰρ Θῆβαι αἱ Αἰγύπτιαι, οὔτε πρότερον οὐδὰμὰ ὕσθεισαι οὔτε ὕστερον τὸ μέχρι ἐμεῦ, ὡς λέγουσι αὐτοὶ Θηβαῖοι. οὐ γὰρ δὴ ἔνεται τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου τὸ παράπαν· ἀλλὰ καὶ τότε ὕσθησαν αἱ Θῆβαι ψακάδι.

11. Οἱ δὲ Πέρσαι ἐπεὶ τε διεξέλασαντες τὴν ἄνυδρον ἴζοντο πέλαι τῶν Αἰγυπτίων ὡς συμβαλέοντες, ἐνθαῦτα οἱ ἐπίκουροι οἱ τοῦ Αἰγυπτίου, ἴοντες ἄνδρες Ἕλληνες τε καὶ Κᾶρες, μεμφόμενοι τῷ Φάνῃ ὅτι στρατὸν ἤγαγε ἐπ' Αἴγυπτον ἀλλόθροον, μηχανῶνται πρῆγμα ἐς αὐτὸν τοιόνδε· ἦσαν τῷ Φάνῃ παῖδες ἐν Αἰγύπτῳ καταλελειμμένοι· τοὺς ἀγαγόντες ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ ἐς ὄψιν



τοῦ πατρὸς κρητῆρα ἐν μέσῳ ἔστησαν ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων, μετὰ δὲ ἀγινέοντες κατὰ ἓνα ἕκαστον τῶν παιδῶν ἔσφαζον ἐς τὸν κρητῆρα. διὰ πάντων δὲ διεξελθόντες τῶν παιδῶν οἶνόν τε καὶ ὕδωρ ἐσεφόρεον ἐς αὐτὸν, ἐμπιόντες δὲ τοῦ αἵματος πάντες οἱ ἐπίκουροι οὕτω δὴ συνέβαλον. μάχης δὲ γενομένης καρτερῆς καὶ πεσόντων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων πλήθει πολλῶν ἐτράποντο οἱ Αἰγύπτιοι.

12. Θῶμα δὲ μέγα ἶδον πυθόμενος παρὰ τῶν ἐπιχωρίων· τῶν γὰρ ὀστέων περικεχυμένων χωρὶς ἑκατέρων τῶν ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ πεσόντων (χωρὶς μὲν γὰρ τῶν Περσέων ἐκίετο τὰ ὀστέα, ὡς ἐχωρίσθη κατ' ἀρχάς, ἐτέρωθεν δὲ τῶν Αἰγυπτίων), αἱ μὲν τῶν Περσέων κεφαλαὶ εἰσι ἀσθενέες οὕτω ὥστε, εἰ θέλεις ψῆφῳ μούνη βυλεῖν, διατετρανέεις, αἱ δὲ τῶν Αἰγυπτίων οὕτω δὴ τι ἰσχυραὶ, μόγις ἂν λῆθῃ παίσας διαρρήξειας. αἴτιον δὲ τούτου τόδε ἔλεγον, καὶ ἐμέ γ' ἐνπυτιέως ἔπειθον, ὅτι Αἰγύπτιοι μὲν ἀντίκα ἀπὸ παιδίων ἀρξάμενοι ξυρεῦνται τὰς κεφαλὰς καὶ πρὸς τὸν ἥλιον παχύνεται τὸ ὀστέον. τῶντὸ δὲ τοῦτο καὶ τοῦ μὴ φαλακροῦσθαι αἰτιόν ἐστι· Αἰγυπτίων γὰρ ἂν τις ἐλαχίστους ἴδοιτο φαλακροὺς πάντων ἀνθρώπων. τούτοισι μὲν δὴ τοῦτό ἐστι αἴτιον ἰσχυρὰς φορέειν τὰς κεφαλὰς· τοῖσι δὲ Πέρσησι, ὅτι ἀσθενέας φορέουσι τὰς κεφαλὰς, αἴτιον τόδε· σκητροφέουσι ἐξ ἀρχῆς πῖλους τιάρας φορέοντες. ταῦτα μὲν νῦν τοιαῦτα ἔονται ἶδον. ἶδον δὲ καὶ ἄλλα ὁμοῖα τούτοισι ἐν Πάπρημι τῶν ἅμα Ἀχαιμένει τῷ Δαρβίου διαφθαρέντων ὑπὸ Ἰνάρῳ τοῦ Λίβυος.

13. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐκ τῆς μάχης ὡς ἐτράποντο, ἔφευγον οὐδενὶ κόσμῳ. κατειληθέντων δὲ ἐς Μέμφιν,



ἔπειθε ἀνά ποταμὸν Καμβύσης νέα Μυτιληναίην κήρυκα ἄγουσαν ἄνδρα Πέρσην, ἐς ὁμολογίην προκαλούμενος Αἰγυπτίους· οἱ δὲ ἐπεὶ τε τὴν νέα ἴδον ἐσελθούσιν ἐς τὴν Μέμφιν, ἐκχυθέντες ἄλλες ἐκ τοῦ τείχεος τὴν τε νέα διέφθειραν καὶ τοὺς ἄνδρας κρουρογηδὸν διασπάσαντες ἐφόρεον ἐς τὸ τεῖχος. καὶ Αἰγύπτιοι μὲν μετὰ τοῦτο πολιορκούμενοι χρόνῳ παρέστησαν, οἱ δὲ προσεχές Λίβυες δείσαντες τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον γεγονότα, παρέδοσαν σφας αὐτοὺς ἀμαχητὶ καὶ φόρον τε ἐτάξαντο καὶ δῶρα ἔπειπον. ὡς δὲ Κυρηναῖοι καὶ Βαρχαῖοι, δείσαντες ὁμοίως καὶ οἱ Λίβυες, ἕτερα τοιαῦτα ἐποίησαν. Καμβύσης δὲ τὰ μὲν παρὰ Λιβύων ἐλθόντα δῶρα φιλοφρόνως ἐδέξατο· τὰ δὲ παρὰ Κυρηναίων ἀπικόμενα μεμψθεῖς, ὡς ἐμοὶ δοκέει, ὅτι ἦν ὀλίγα (ἔπειψαν γὰρ δὴ πεντηκοσίας μνέας ἀργυρίου οἱ Κυρηναῖοι), ταύτας δρασσόμενος ἀτοχειρίῃ διέσπειρε τῇ στρατιῇ.

14. Ἰμέρη δὲ δεκάτῃ ἀπ' ἧς παρέλαβε τὸ τεῖχος τὸ ἐν Μέμφι Καμβύσης, κατίσας ἐς τὸ προάστειον ἐπὶ λύμῃ τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων Ψαμμήνιτον, βασιλεύσαντα μῆνας ἕξ, τοῦτον κατίσας σὺν ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι διεπειροῦτο αὐτοῦ τῆς ψυχῆς ποιέων τοιάδε. στέλλας αὐτοῦ τὴν θυγατέρα ἐσθῆτι δουλὴ ἐξέπειπε ἐπ' ὕδωρ ἔχουσαν ὑδρήϊον· συνέπειπε δὲ καὶ ἄλλας παρθένους ἀπολέξας ἀνδρῶν τῶν πρώτων, ὁμοίως ἐσταλμένας τῇ τοῦ βασιλέως. ὡς δὲ βοῆ τε καὶ κλαυθμῷ παρήϊσαν αἱ παρθέναι κατὰ τοὺς πατέρας, οἱ μὲν ἄλλοι πατέρες ἀνεβόων τε καὶ ἀνέκλαιον ὀρέοντες τὰ τέκνα κωκωμένα, ὁ δὲ Ψαμμήνιτος προΐδων καὶ μαθὼν ἔκλυε ἐς τὴν γῆν. παρεξελθουσέων δὲ τῶν ὑδροφόρων, δεύτερά οἱ τὸν

παῖδα ἔπεμψε μετ' ἄλλων Αἰγυπτίων δισχιλίων τὴν αὐ-
 τὴν ἡλικίην ἔχοντων, τοὺς δὲ αὐχένας κάλω δεδεμένους
 καὶ τὰ στόματα ἐγκεχαλινωμένους. ἄγοντο δὲ ποιῆν
 τίσοντες Μυτιληναίων τοῖσι ἐν Μέμφι ἀπολομένοισι σὺν
 τῇ νηί· ταῦτα γὰρ ἐδίκασαν οἱ βασιλῆιοι δικασταί,
 ὑπὲρ ἀνδρὸς ἐκάστου δέκα Αἰγυπτίων τῶν πρώτων ἀν-
 ταπόλλυσθαι. ὁ δὲ ἰδὼν παρεξιόντας καὶ μαθὼν τὸν
 παῖδα ἡγεόμενον ἐπὶ θάνατον, τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων
 τῶν περικατημένων αὐτὸν κλαιόντων καὶ δεινὰ ποιούν-
 των, τῷτο ἐποίησε τὸ καὶ ἐπὶ τῇ θυγατρὶ. παρελθόν-
 των δὲ καὶ τούτων, συνήνεκε ὥστε τῶν συμποτέων οἱ
 ἄνδρα ἀπληκίστερον, ἐκπεπτωκότα ἐκ τῶν ἔοντων ἔχον-
 τά τε οὐδὲν εἰ μὴ ὅσα πτωχός, καὶ προσαιτέοντα τὴν
 στρατιὴν, παριέναι Ψαμμήνιτόν τε τὸν Ἀμάσιος καὶ
 τοὺς ἐν τῷ προαστείῳ κατημένους τῶν Αἰγυπτίων. ὁ δὲ
 Ψαμμήνιτος ὡς ἶδεν, ἀνακλαύσας μέγα καὶ καλέσας οὐ-
 νόματι τὸν ἐταῖρον ἐπλήξατο τὴν κεφαλὴν. ἦσαν δ' ἄρα
 αὐτοῦ φύλακοι, οἱ τὸ ποιούμενον πᾶν ἐξ ἐκείνου ἐπ'
 ἐκάστη ἐξόδῳ Καμβύσῃ ἐσήμαινον. Θωυμάσας δὲ ὁ
 Καμβύσης τὰ ποιούμενα, πέμψας ἄγγελον εἰρώτα αὐτὸν
 λέγων τάδε· Δεσπότης σε Καμβύσης, Ψαμμήνιτε, εἰρω-
 τᾶ, διότι δὴ τὴν μὲν θυγατέρα ὄρεων κβακωμένην καὶ
 τὸν παῖδα ἐπὶ θάνατον στείχοντα οὔτε ἀνέβωσας οὔτε
 ἀπέκλαυσας, τὸν δὲ πτωχὸν οὐδὲν σοι προσήκοντα, ὡς
 ἄλλων πνυθάνεται, ἐτίμησας; Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπειρώ-
 τα, ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε· Ὡ παῖ Κύρου, τὰ μὲν οἰκῆϊα
 ἦν μέζω κακὰ ἢ ὥστε ἀνακλαίειν, τὸ δὲ τοῦ ἐταίρου πέν-
 θος ἄξιον ἦν δακρύων, ὅς ἐκ πολλῶν τε καὶ εὐδαιμόνων
 ἐκπεσὼν ἐς πτωχήϊην ἀπίκται ἐπὶ γήραος οὐδῶ. Καὶ
 ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ὑπὸ τούτου εὐδοκίειν οἱ εἰρη-



σθαι. ὡς δὲ λέγεται ὑπὲρ Αἰγυπτίων, δακρύνειν μὲν Κροῖσον (ἔτετείχεε γὰρ καὶ οὗτος ἐπισπόμενος Καμβύσῃ ἐπὶ Αἴγυπτον), δακρύνειν δὲ Περσέων τοὺς παρεόντας· αὐτῷ τε Καμβύσῃ ἐσελθεῖν οἰκτόν τινα, καὶ αὐτίκα κελεύειν τὸν τέ οἱ παῖδα ἐκ τῶν ἀπολλυμένων σῶζειν καὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ προαστείου ἀναστήσαντας ἄγειν παρ' ἐωτόν.

15. Τὸν μὲν δὴ παῖδα εὖρον οἱ μετιόντες οὐκέτι περιέοντα ἀλλὰ πρῶτον κατακοπέοντα, αὐτὸν δὲ Ψαμμήνιτον ἀναστήσαντες ἤγον παρὰ Καμβύσεα· ἔνθα τοῦ λοιποῦ δίκαιατο ἔχων οὐδὲν βίαιον. εἰ δὲ καὶ ἠπιστίθη μὴ πολυπραγημονεῖν, ἀπέλαβε ἂν Αἴγυπτον ὥστε ἐπιτροπεύειν αὐτῆς, ἐπεὶ τιμᾶν ἐώθασι Πέρσαι τῶν βασιλέων τοὺς παῖδας· τῶν, εἰ καὶ σφραγῶν ἀποστρέωσι, ὅμως τοῖσι γε παισὶ αὐτῶν ἀποδιδούσι τὴν ἀρχήν. πολλοῖσι μὲν γὰρ καὶ ἄλλοισι ἔστι σταθμώσασθαι ὅτι τοῦτο οὕτω νενομίκασι ποιεῖν, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε τῷ Λίβυος Ἰνάρω παιδί Θαννύρα, ὃς ἀπέλαβε τὴν οἱ ὁ πατήρ εἶχε ἀρχήν, καὶ τῷ Ἀμυρταίου Πανσίρι· καὶ γὰρ οὗτος ἀπέλαβε τὴν τοῦ πατρὸς ἀρχήν· καίτοι Ἰνάρω τε καὶ Ἀμυρταίου οὐδαμολ κω Πέρσαις κακὰ πλέω ἐργάσαντο. γὰρ δὲ μηχανώμενος κακὰ ὁ Ψαμμήνιτος ἔλαβε τὸν μισθόν· ἰπιστὰς γὰρ Αἰγυπτίους ἦλω, ἐπεὶ τε δὲ ἐπάϊστος ἐγένετο ὑπὸ Καμβύσεω, αἷμα ταύρου πιὼν ἀπέθανε παραχρῆμα. οὕτω δὴ οὗτος ἐτελεύτησε.

16. Καμβύσις δὲ ἐκ Μέμφιος ἀπῆλθε εἰς Σάϊν πόλιν, βουλόμενος ποιῆσαι τὰ δὴ καὶ ἐποίησε. ἐπεὶ τε γὰρ ἐσῆλθε εἰς τὰ τοῦ Ἀμάσιος οἰκία, αὐτίκα ἐκέλευε ἐκ τῆς ταφῆς τὸν Ἀμάσιος νεκρὸν ἐκφέρειν ἔξω, ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπιτελέα ἐγένετο, μαστιγοῦν ἐκέλευε καὶ τὰς τρίχας ἀποτρίβειν καὶ κεντοῦν τε καὶ τὰλλα πάντα λυμάνεσθαι

ἐπί τε δὲ καὶ ταῦτα ἔκαμον ποιεῦντες (ὁ γὰρ δὴ νεκρὸς
 ἴτε τεταριχευμένος ἀντιῆχέ τε καὶ οὐδὲν διεχέστο), ἐκέ-
 λυσέ μιν ὁ Καμβύσης κατακαῦσαι, ἐντελλόμενος οὐκ
 ὄσια. Πέρσαι γὰρ θεὸν νομίζουσι εἶναι τὸ πῦρ. τὸ ὦν
 κατακαίειν τοὺς νεκροὺς οὐδαμῶς ἐν νόμῳ οὐδετέροισι
 ἔστι, Πέρσησι μὲν δι' ὅπερ εἴρηται, θεῶ οὐ δίκαιον εἶ-
 ναι λέγοντες νέμειν νεκρὸν ἀνθρώπου· Αἰγυπτίοισι δὲ
 ἐννόμισται τὸ πῦρ θηρίον εἶναι ἔμψυχον, πάντα δὲ αὐτὸ
 κατεσθίειν τάπερ ἂν λάβῃ, πλησθέν δὲ αὐτὸ τῆς βορῆς
 συναποθνήσκειν τῷ κατεσθιομένῳ. οὐκὼν θηρίοισι νό-
 μος οὐδαμῶς σφί ἐστι τὸν νέκυν διδόναι· καὶ διὰ ταῦτα
 ταριχεύουσι, ἵνα μὴ κείμενος ὑπὸ βυλίων καταβρωθῇ.
 οὕτω δὴ οὐδετέροισι νομιζόμενα ἐνετέλλετο ποιεῖν ὁ
 Καμβύσης. ὡς μέντοι Αἰγύπτιοι λέγουσι, οὐκ Ἄμασις ἦν
 ὁ ταῦτα παθὼν, ἀλλὰ ἄλλος τῶν τις Αἰγυπτίων, ἔχων
 τὴν αὐτὴν ἡλικίην Ἄμασι, τῷ λυμαινόμενῳ Πέρσαι ἐδό-
 κνον Ἄμασι λυμάνεσθαι. λέγουσι γὰρ ὡς πνυθόμενος
 ἐκ μαντηῖου ὁ Ἄμασις τὰ περὶ ἑωυτοῦ ἀποθανόντα μέλ-
 λου γίνεσθαι, οὕτω δὴ ἀκρόμενος τὰ ἐπιφερόμενα τὸν μὲν
 ἀνθρώπον τοῦτον τὸν μαστιγωθέντα ἀποθανόντα ἔθα-
 ψε ἐπὶ τῆσι θύρῃσι ἐντὸς τῆς ἑωυτοῦ θήκης, ἑωυτὸν δὲ
 ἐνβέλματο τῷ παιδὶ ἐν μυχῷ τῆς θήκης ὡς μάλιστα θεί-
 ναι. αἱ μὲν γυν ἐκ τοῦ Ἄμασιος ἐντολαὶ αὐταὶ αἱ ἐς τὴν
 καταγήν τε καὶ τὸν ἀνθρώπον ἔχουσαι οὗ μοι δοκέουσι
 ἀρχὴν γενέσθαι, ἄλλως δ' αὐτὰ Αἰγύπτιοι σεμνοῦν.

17. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐβουλεύσατο ὁ Καμβύσης τριφρα-
 σίας στρατηγίας, ἐπὶ τε Καρχηδονίους καὶ ἐπὶ Ἀμμωνίους
 καὶ ἐπὶ τοὺς μακροβλοῦς Αἰθίοπας, οἰκημένους δὲ Λιβύης
 ἐπὶ τῇ νοτιῇ θαλάσῃ. βουλευομένῳ δὲ οἱ ἔδοξε ἐπὶ μὲν
 Καρχηδονίους τὸν ναυτικὸν στρατὸν ἀποστέλλειν, ἐπὶ δὲ



Λιμνώνιους τοῦ πεζοῦ ὑποκρίναντα, ἐπὶ δὲ τοὺς Αἰθιοπίας κατοπίτας πρῶτον, ὀνομαζόμενοι τε τῆν ἐν τούτοισι τοῖσι Αἰθίοπι λεγομένην εἶναι ἡλίου τράπεζαν, εἰ ἔστι ἄληθές, καὶ πρὸς ταύτην τὰ ἄλλα κατονομαζόμενοι, δῶρα δὲ τῷ λόγῳ φέροντας τῷ βασιλεῖ αὐτῶν.

18. Ἡ δὲ τράπεζα τοῦ ἡλίου τοιῆδε τις λέγεται εἶναι. λιμῶν ἔστι ἐν τῷ προαστείῳ ἐπίπλεος κρεῶν ἐφθῶν πάντων τῶν τετραπόδων, ἐς τὸν τὰς μὲν ῥύπτας ἐπιτηδεύοντας τιθέναι τὰ κρέα τοὺς ἐν τελεί ἑκάστοις ἔοντας τῶν ἄστῶν, τὰς δὲ ἡμέρας θάινεσθαι προσιόντα τὸν βουλόμενον· φάναι δὲ τοὺς ἐπιχωρίους ταῦτα τῆν γῆν αὐτῆν ἀναδιδόναι ἑκάστοτε. ἡ μὲν δὴ τράπεζα τοῦ ἡλίου καλεομένη λέγεται εἶναι τοιῆδε.

19. Καμβύση δὲ ὡς ἔδοξε πέμπειν τοὺς κατασκόπους, ἀντίκα μετεπέμπετο ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος τῶν Ἰχθυοφάγων ἰσχυρῶν τοὺς ἐπισταμένους τῆν Αἰθιοπίδα γλῶσσαν. ἐν οἷ δὲ τούτους μισήϊσαν, ἐν τούτῳ ἐκέλευε ἐπὶ τῆν Καρχηδόνα πλέειν τὸν ναυτικὸν στρατὸν. Φοινίκης δὲ οὐκ ἔφασαν ποιήσῃν ταῦτα· ὀρκίοισί τε γὰρ μεγάλοισι ἐνδεδέσθαι, καὶ οὐκ ἔν ποιέειν ὅσια ἐπὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἐωιτῶν στρατευόμενοι. Φοινίκων δὲ οὐ βουλομένων οἱ λοιποὶ οὐκ ἀξιόμαχοι ἐγίνοντο. Καρχηδόνοι μὲν νῦν οὕτω δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περσῶν· Καμβύσης γὰρ βίην οὐκ ἔδικαίου προσφέρειν Φοινίξιν, ὅτι σφέας τε αὐτοὺς ἐδεδώκεσαν Πέρσησι καὶ πᾶς ἐκ Φοινίκων ἤρτητο ὁ ναυτικὸς στρατός. δόντες δὲ καὶ Κύπριοι σφέας αὐτοὺς Πέρσησι ἐστρατεύοντο ἐπὶ Αἴγυπτον.

20. Ἐπεὶ τε δὲ τῷ Καμβύσῃ ἐκ τῆς Ἐλεφαντίνης ἀπῆκοντο οἱ Ἰχθυοφάγοι, ἔταξε αὐτοὺς ἐς τοὺς Αἰθιοπίας ἐντειλάμενος τὰ τε λέγειν χρῆ; καὶ δῶρα φέροντας

πορφύρεόν τε εἶμα καὶ χρύσειον στρεπτόν περιανχένιον καὶ ψέλια καὶ μύρον ἀλάβαστρον καὶ φοινικηίου οἴνου κάδον. οἱ δὲ Αἰθίοπες οὗτοι, ἐς τοὺς ἀπέπεμψε ὁ Καμβύσης, λέγονται εἶναι μέγιστοι καὶ κάλλιστοι ἀνθρώπων πάντων· νόμοισι δὲ καὶ ἄλλοισι χρῆσθαι αὐτοὺς φασὶ κεχωρισμένοισι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὴν βασιληϊκὴν τοιῶδες· τὸν ἂν τῶν ἀσπιῶν κρίνωσι μέγιστόν τε εἶναι καὶ κατὰ τὸ μέγαθος ἔχειν τὴν ἰσχύν, τοῦτον ἀξιοῦσι βασιλεύειν.

21. Ἐς τούτους δὴ ὦν τοὺς ἀνδρας ὡς ἀπίκοντο οἱ Ἰχθυοφάγοι, δίδόντες τὰ δῶρα τῷ βασιλεῖ αὐτῶν ἔλεγον πάδθ· Βασιλεὺς ὁ Περσέων Καμβύσης, βουλόμενος φίλος ποι καὶ ξεῖνος γενέσθαι, ἡμέας τε ἀπέπεμψε ἐς λόγους τοι ἐλθεῖν κελεύων, καὶ δῶρα ταῦτά τοι διδοῖ τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλιστα ἡδεται χρεώμενος. Ὁ δὲ Αἰθίοψ, μαθὼν ὅτι κατόπται ἤκοιεν, λέγει πρὸς αὐτοὺς τοιάδθ· Οὔτε ὁ Περσέων βασιλεὺς δῶρα ἡμέας ἔπεμψε φέροντας, προτιμῶν πολλοῦ ἐμοὶ ξεῖνος γενέσθαι, οὔτε ὑμεῖς λέγετε ἀληθεῖα (ἤκετε γὰρ κατόπται τῆς ἐμῆς ἀρχῆς), οὔτε ἐκείνος ἀνὴρ ἐστὶ δίκαιος· εἰ γὰρ ἦν δίκαιος, οὔτ' ἂν ἐπεθύμησε χώρας ἄλλης ἢ τῆς ἐωυτοῦ, οὔτ' ἂν ἐς δουλοσύνην ἀνθρώπους ἦγε ὑπ' ὧν μηδὲν ἡδίκηται. νῦν δὲ αὐτῷ τόξον τόδε δίδόντες τίδθ ἔπεα λέγετε, βασιλεὺς ὁ Αἰθιοπίων συμβουλεύει τῷ Περσέων βασιλεῖ, ἐπεὶ οὔτω κτηπιτέως ἔλκωσι τὰ τόξα Πέρσαι ἐόντα μεγάθει τοσαῦτα, τότε ἐπ' Αἰθιοπας τοὺς μακροβλους πλήθει ὑπερβαλλόμενον στρατεύσθαι· μέχρι δὲ τούτου θεοῖσι εἰδέναι χάριν, οἱ οὐκ ἐπὶ νόον τρέπουσι Αἰθιοπίων παισὶ γῆν ἄλλην προσκτᾶσθαι τῇ ἐωυτῶν.

22. Ταῦτα δὲ εἶπας καὶ ἀνεῖς τὸ τόξον παρέδωκε



τοῖσι ἤκουσι. λαβὼν δὲ τὸ εἶμα τὸ πορφύρεον εἰρώτια ὅ τι εἶη καὶ ὅπως πεποιημένον. εἰπάντων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων τὴν ἀληθειάν περὶ τῆς πορφύρης καὶ τῆς βαφῆς, δολεροῦς μὲν τοῖς ἀνθρώπους ἔφη εἶναι, δολερά δὲ αὐτῶν τὰ εἶματα. δεύτερα δὲ τὸν χρύσειον εἰρώτια στρεπτόν τὸν περιαιχένιον καὶ τὰ ψέλια· ἐξηγεομένων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων τὸν κόσμον αὐτῶν, γελήσας ὁ βασιλεὺς καὶ νομίσας εἶναι σφρα πεδάς εἶπε ὡς παρ' ἑωντοῖσι εἰσι ῥωμαλεώτεροι τούτων πέδαί. τρίτον δὲ εἰρώτια τὸ μύρον· εἰπάντων δὲ τῆς ποιήσιος περὶ καὶ ἀλείψιος, τὸν κύνιον λόγον τὸν καὶ περὶ τοῦ εἵματος εἶπε. ὡς δὲ ἐς τὸν οἶνον ἀπίκετο καὶ ἐπύθετο αὐτοῦ τὴν ποιήσιν, ὑπερησθεὶς τῇ πόματι ἐπέειπε, ὅ τι τὸ σιτέεται ὁ βασιλεὺς καὶ χρόνον ὀκόσον μακρότατον ἀνὴρ Πέρσης ζῶει. οἱ δὲ σιτέεσθαι μὲν τὸν ἄρτον εἶπαν, ἐξηγησάμενοι τῶν πυρῶν τὴν φύσιν, ὀγδώκοντα δ' ἔτεα ζότης πλήρωμα ἀνδρὶ μακρότατον προκέεσθαι. πρὸς ταῦτα ὁ Αἰθίοψ ἔφη οὐδὲν θωνμάζειν, εἰ σιτέόμενοι κόπρον ἔτεα ὀλίγα ζώσουσι. οὐδὲ γὰρ ἂν τοσαῦτα δύνασθαι ζῶειν σφείας, εἰ μὴ τῷ πόματι τῷδε ἀνέφερον, φράζων τοῖσι Ἰχθυοφάγοισι τὸν οἶνον· τοῦτο γὰρ ἑωντοῖς ὑπὸ Περσέων ἐσσοῦσθαι.

23. Ἀντειρομένων δὲ τὸν βασιλέα τῶν Ἰχθυοφάγων τῆς ζότης καὶ διαίτης περὶ, ἔτεα μὲν ἐς εἴκοσι καὶ ἑκατὸν τοὺς πολλοὺς αὐτῶν ἀπικνέεσθαι, ὑπερβάλλειν δὲ τινὰς καὶ ταῦτα, σίτησιν δὲ εἶναι κρέα ἐφθὰ καὶ πόμα γάλα. θῶνμα δὲ ποιευμένων τῶν κατασκόπων περὶ τῶν ἐτέων, ἐπὶ κρήνην σφρα ἠγήσασθαι ἀπ' ἧς λουόμενοι λιπαρώτεροι ἐγίνοντο, κατάπερ εἰ ἐλαίου εἶη· ὄζειν δὲ ἀπ' αὐτῆς ὡσεὶ ἴων. ἀσθενὲς δὲ τὸ ὕδωρ τῆς κρήνης ταύτης οὔτω δὴ τι ἔλεγον εἶναι οἱ κατάσκοποι, ὥστε μηδὲν οἶον τε

εἶναι ἐπ' αὐτοῦ ἐπιπλέειν, μήτε ξύλον μήτε τῶν ὅσα ξύλου ἐστὶ ἐλαφρότερα, ἀλλὰ πάντα σφῆα χωρέειν ἐς βυσσόν. τὸ δὲ ὕδωρ τοῦτο εἴ σφι ἐστὶ ἀληθέως οἷόν τι λέγεται, διὰ τοῦτο ἂν εἶεν, τοίτῳ τὰ πάντα χρεώμενοι, μακρόβιοι. ἀπὸ τῆς κρήνης δὲ ἀπαλλασσομένων, ἀγαγεῖν σφεις ἐς δεσμοτήριον ἀνδρῶν, ἔνθα τοὺς πάντας ἐν πέδησι χρυσέησι δεδέσθαι· ἐστὶ δὲ ἐν τούτοισι τοῖσι Λιβύησι πάντων ὁ χαλκὸς σπανιώτατον καὶ τιμιώτατον. Θεσάμενοι δὲ καὶ τὸ δεσμοτήριον, ἐθήσαντο καὶ τὴν τοῦ ἡλίου λεγομένην τράπεζαν.

24. Μετὰ δὲ ταύτην τελευταίας ἐθήσαντο τὰς θήκας αὐτῶν, αἱ λέγονται σκευάζεσθαι ἐξ ὕλου τρόπῳ τοιῷδε. ἐπεὶ τὸν νεκρὸν ἰσχνήρωσι, εἴτε δὴ κατάπερ Λιβύητιοι εἴτε ἄλλως κως, γυμνώσαντες ἅπαντα αὐτὸν γραφῇ κοσμέουσι, ἑξομοιῶντες τὸ εἶδος ἐς τὸ δυνατόν, ἔπειτα δὲ οἱ περιστᾶσι στήλην ἐξ ὕλου πεποιημένην κοίλην· ἡ δὲ σφι πολλὴ καὶ εὐεργὸς ὀρύσσεται· ἐν μέσῃ δὲ τῇ στήλῃ ἐνεὼν διαφαίνεται ὁ νέκυσ, οὔτε ὀδμήν οὔδε μίαν ἀχαριν παρεχόμενος οὔτε ἄλλο ἀεικὲς οὔδέν· καὶ ἔχει πάντα φανερὰ ὁμοίως αὐτῷ τῷ νέκῳ. ἐνιαυτὸν μὲν δὴ ἔχουσι τὴν στήλην ἐν τοῖσι οἰκίοισι οἱ μάλιστα προσήκοντες, πάντων τε ἀπαρχόμενοι καὶ θυσίας οἱ προσάγοντες· μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκομίσαντες ἰστᾶσι περὶ τὴν πόλιν.

25. Θεσάμενοι δὲ τὰ πάντα οἱ κατάσκοποι ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω. ἀπαγγειλάντων δὲ ταῦτα τούτων, αὐτίκα ὁ Καμβύσης ὀργὴν ποιησάμενος ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς Λιβύητας, οὔτε παρασκευὴν σίτου οὔδε μίαν παραγγείλας οὔτε λόγον ἐνωτῶ· δούς, ὅτι ἐς τὰ ἔσχατα τῆς γῆς ἔμελλε στρατεύεσθαι· οἷα δὲ ἐμμανῆς τε ἐὼν καὶ οὐ



αφρηήσης, ὡς ἤκουε τῶν Ἰχθυοφάγων, ἐστρατεύετο, Ἑλλήνων μὲν τοὺς παρεόντας αὐτοῦ ταύτη τάξας ὑπομέρειν, τὸν δὲ πεζὸν πάντα ἅμα ἀγόμενος. ἐπεὶ τε δὲ στρατευόμενος ἐγένετο ἐν Θήβησι, ἀπέκρινε τοῦ στρατοῦ ὡς πέντε μυριάδας, καὶ τούτοισι μὲν ἐνετέλλετο Ἀμμωνίους ἑξανδραποδισαμένους τὸ χρηστήριον τὸ τοῦ Διὸς ἐμπρῆσαι, αὐτὸς δὲ τὸν λοιπὸν ἄγων στρατὸν ἦγε ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας. πρὶν δὲ τῆς ὁδοῦ τὸ πέμπτον μέρος διελλυθέναι τὴν στρατιήν, αὐτίκα πάντα αὐτοὺς τὰ εἶχον σιτίων ἐχόμενα ἐπελελοίπεε, μετὰ δὲ τὰ σιτία καὶ τὰ ὑποζύγια ἐπέλιπε κατεσθιόμενα. εἰ μὲν νυν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχεε καὶ ἀπῆγε ὀπίσω τὸν στρατὸν, ἐπὶ τῇ ἀρχῇθεν γενομένη ἁμαρτάδι ἦν ἂν ἀνήρ σοφός· νῦν δὲ οὐδένα λόγον ποιούμενος ἦγε αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω. οἱ δὲ στρατιῶται ἕως μὲν τι εἶχον ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν, ποιηφάγεοντες διέζωον, ἐπεὶ δὲ ἐς τὴν ψάμμον ἀπίκοντο, δεινὸν ἔργον αὐτῶν τινεσ ἐργάσαντο· ἐκ δεκάδος γὰρ ἕνα σφέων αὐτῶν ἀποκληρώσαντες κατέφαγον. πυνθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης, δεῖσας τὴν ἀλληλοφαγίην, ἀπείσ τὸν ἐπ' Αἰθίοπας στόλον ὀπίσω ἐπορεύετο, καὶ ἀπικνέεται ἐς Θήβας πολλοὺς ἀπολέσας τοῦ στρατοῦ. ἐκ Θηβέων δὲ καταβὰς ἐς Μέμφιν τοὺς Ἕλληνας ἀπῆκε ἀποπλέειν. ὁ μὲν ἐπ' Αἰθίοπας στόλος οὕτω ἐπρηξε.

26. Οἱ δ' αὐτῶν ἐπ' Ἀμμωνίους ἀποσταλέντες στρατεύεσθαι, ἐπεὶ τε ὀρμηθέντες ἐκ τῶν Θηβέων ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγωγούς, ἀπικόμενοι μὲν φανεροί εἶσι ἐς Ὅασιν πόλιν, τὴν ἔχουσι μὲν Σύμιοι τῆς Αἰσχριωνῆς φυλῆς λεγόμενοι εἶναι, ἀπέχουσι δὲ ἑπτὰ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Θηβέων διὰ ψάμμον, οὐνομάζεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος

κατὰ Ἑλλήνων γλῶσσαν Μακάρων νῆσος. ἐς μὲν δὴ τοῦτον τὸν χώρον λέγεται ἀπικέσθαι τὸν στρατὸν· τὸ ἐνθεῦτεν δὲ, ὅτι μὴ αὐτοὶ Ἀμμώνιοι καὶ οἱ τούτων ἀκούσαντες, ἄλλοι οὐδένης οὐδὲν ἔχουσι εἰπεῖν περὶ αὐτῶν· οὔτε γὰρ ἐς τοὺς Ἀμμωνίους ἀπίκοντο, οὔτε ὀπίσω ἐνόστησαν. λέγεται δὲ τὰδε ὑπ' αὐτῶν Ἀμμωνίων· ἐπιβιδή ἐκ τῆς Ὀάσιος ταύτης ἵεναι διὰ τῆς ψάμμου ἐπὶ σφεας, γνέσθαι τε αὐτοὺς μεταξύ κου μάλιστα αὐτῶν τε καὶ τῆς Ὀάσιος, ἄριστον αἰρεομένοισι αὐτέοισι ἐπιπνεῦσαι νότον μέγαν τε καὶ ἑξάλσιον, φορέοντα δὲ θῖνας τῆς ψάμμου καταχῶσαι σφεας καὶ τρόπον τοιούτῳ ἀφανισθῆναι. Ἀμμώνιοι μὲν οὕτω λέγουσι γνέσθαι περὶ τῆς στρατιῆς ταύτης.

27. Ἀπιγμένου δὲ Καμβύσεω ἐς Μέμφιν, ἐφάρη Αἰγυπτίοισι ὁ Ἄπις, τὸν Ἕλληνας Ἐπαφον καλέουσι· ἐπιφανέος δὲ τούτου γενομένου ἀντίκα οἱ Αἰγύπτιοι βίματά τε ἐφόρεον τὰ κάλλιστα καὶ ἦσαν ἐν Θαλλησι. ἰδὼν δὲ ταῦτα τοὺς Αἰγυπτίους ποιῶντας ὁ Καμβύσης, πάγχυ σφείας καταδόξας, ἐωυτοῦ κακῶς πρήξαντος χαρμόσυνα ταῦτα ποιέειν, ἐκάλεε τοὺς ἐπιτρόπους τῆς Μέμφιος· ἀπικομένους δὲ ἐς ὄψιν εἶρετο ὅ τι πρότερον μὲν, ἔοντος αὐτοῦ ἐν Μέμφι, ἐποίηεν τοιοῦτον οὐδὲν Αἰγύπτιοι, τότε δὲ, ἐπεὶ αὐτὸς παρεῖη τῆς στρατιῆς πλῆθός τι ἀποβαλῶν. οἱ δὲ ἔφραζον, ὡς σφι θεὸς εἶη φανείς διὰ χρόνου πολλοῦ ἐωθῶς ἐπιφαινεσθαι, καὶ ὡς ἐπὶ αὐτῶν φανῆ, τότε πάντες οἱ Αἰγύπτιωι κηχαρηκότες ὀρτάζουσιν. ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης ἔφη ψεύδεσθαι σφεας καὶ ὡς ψευδομένους θανάτοι ἐξημίον.

28. Ἀποκτείνας δὲ τούτους δεύτερα τοὺς ἱρέας ἐκάλεε ἐς ὄψιν, λεγόντων δὲ κατὰ τὰ αὐτὰ τῶν ἱρέων, οὐ



λήπειν ἔφη αὐτὸν εἶ θεὸς τις χειροῖθης ἀπιγμένος εἶη Αἰγυπτίοισι. τούτων δὲ εἰπας ἐπάγειν ἐκέλευε τὸν Ἄπιν τοὺς ἱεῖας. οἱ μὲν δὴ μετήϊσαν ἄξοντες· ὁ δὲ Ἄπις οὗτος ὁ Ἐπαφος γίνεται μύσχος ἐκ βοῦς ἧτις οὐκέτι οἷη τε γίνεται ἐς γαστέρα ἄλλον βαλέσθαι γόνον. Αἰγύπτιοι δὲ λέγουσι σέλας ἐπὶ τὴν βοῦν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατίσχειν, καὶ μιν ἐκ τούτου τίκειν τὸν Ἄπιν. ἔχει δὲ ὁ μύσχος οὗτος ὁ Ἄπις καλούμενος σημήϊα τοιάδε ἑὼν μέλας, ἐπὶ μὲν τῷ μετώπῳ λευκὸν τετράγωνον, ἐπὶ δὲ τοῦ νώτου αἰσιτὸν εἰκασμένον, ἐν δὲ τῇ οὐρῇ τὰς τρίχας διπλᾶς, ἐπὶ δὲ τῇ γλώσση κύνθαρον.

29. Ὡς δὲ ἤγαγον τὸν Ἄπιν οἱ ἱεῖες, ὁ Καμβύσις, οἷα ἑὼν ὑπομαργότερος, σπασάμενος τὸ ἐγχειρίδιον, θέλων τύψαι τὴν γαστέρα τοῦ Ἄπιος παίει τὸν μηρόν· γελᾶσας δὲ εἶπε πρὸς τοὺς ἱεῖας· Ὡ κακαὶ κεφαλαὶ, τοιοῦτοι θεοὶ γίνονται, ἔναιμοί τε καὶ σαρκώδεις καὶ ἐπαῖοντες σιδηρίων; ἄξιός μὲν Αἰγυπτίων οὗτός γε ὁ θεός· ἀτὰρ τοὶ ὑμεῖς γε οὐ χαίροντες γέλωτα ἐμὲ θύσεσθε. Ταῦτα εἰπας ἐνετελλάτο τοῖσι ταῦτα πρήσσουσι τοὺς μὲν ἱεῖας ἀπομαστιγῶσαι, Αἰγυπτίων δὲ τῶν ἄλλων τὸν ἄν λάβωσι ὀρτάζοντα κτείνειν. ὀρτὴ μὲν δὴ διελέλυτο Αἰγυπτίοισι, οἱ δὲ ἱεῖες ἐδικαιεῖντο, ὁ δὲ Ἄπις πεπληγμένος τὸν μηρόν ἔφθινε ἐν τῷ ἱερῷ κατακείμενος. καὶ τὸν μὲν τελευτήσαντα ἐκ τοῦ τρώματος ἔθαψαν οἱ ἱεῖες λάθρη Καμβύσει.

30. Καμβύσης δὲ, ὡς λέγουσι Αἰγύπτιοι, ἀτίκα διὰ τοῦτο τὸ ἀδίκημα ἐμάνη, ἑὼν οὐδὲ πρότερον φρενήρης. καὶ πρῶτα μὲν τῶν κακῶν ἐξεργάσατο τὸν ἀδελφεὸν Σμέρδιν ἰόντα πατρὸς καὶ μητρὸς τῆς αὐτῆς, τὸν ἀπέπεμψε ἐς Πέρσας φθόνῳ ἐξ Αἰγύπτου, οὗ τὸ τόξον

μοῦνος Περσίων ὅσον τε ἐπὶ δύο δακτύλους εἶρυσσε, τὸ παρὰ τοῦ Αἰθίοπος ἦναι οἱ Ἰχθυοφάγοι· τῶν δὲ ἄλλων Περσίων οὐδεὶς οἴος τε ἐγένετο. ἀποικομένου ὦν ἐς Πέρσας τοῦ Σμέρδιος ὄψιν εἶδε ὁ Καμβύσης ἐν τῷ ὑπνῷ τοιήνδ· ἔδοξέ οἱ ἄγγελον ἐλθόντα ἐκ Περσίων ἀγγέλλειν ὡς ἐν τῷ θρόνῳ τῷ βασιλεῖσι ἰζόμενος Σμέρδις τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ ψαύσει· πρὸς ὧν ταῦτα δείσας περὶ ἑωυτοῦ, μή μιν ἀποκτείνας ὁ ἀδελφεὸς ἄρχῃ, πέμπει Πηξιάσπεα ἐς Πέρσας, ὅς οἱ ἦν ἀνὴρ Περσίων πιστότατος, ἀποκτενέοντά μιν. ὁ δὲ ἀναβὰς ἐς Σοῦσα ἀπέκτεινε Σμέρδιον· οἱ μὲν λέγουσι ἐπ' ἄγρην ἐξαγαγόντα, οἱ δὲ ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν προσαγαγόντα καταποντῶσαι.

31. Πρῶτον δὴ λέγουσι Καμβύση τῶν κακῶν ἄρξαι τοῦτο. δεύτερα δὲ ἐξεργάσατο τὴν ἀδελφεὴν ἐπισπομένην οἱ ἐς Αἴγυπτον, τῇ καὶ συνοίκεε καὶ ἦν οἱ ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεῆ. ἔγημε δὲ αὐτὴν ὧδε· οὐδαμῶς γὰρ ἐώθεσαν πρότερον τῆσι ἀδελφεῆσι συνοικεῖν Πέρσαι. ἠράσθη μίης τῶν ἀδελφεῶν Καμβύσης, καὶ ἔπειτα βουλόμενος αὐτὴν γῆμαι, ὅτι οὐκ ἐωθότα ἐπενόεε ποιήσειν, εἶρετο καλέσας τοὺς βασιλεῖσι δικαστὰς εἴ τις ἔστι κελίων νόμος τὸν βουλόμενον ἀδελφεῆ συνοικεῖν. οἱ δὲ βασιλεῖσι δικασταὶ κερριμένοι ἄνδρες γίνονται Περσίων, ἐς οὓς ἀποθάνωσι ἢ σφι παρενρεθῆ τι ἄδικον, μέχρι τούτου· οὗτοι δὲ τοῖσι Πέρσησι δίκας δικάζουσι καὶ ἐξηγηταὶ τῶν πατρίων θεσμῶν γίνονται, καὶ πάντα ἐς τούτους ἀνακίεται. εἰρομένου ὦν τοῦ Καμβύσεω, ὑπεκρίνοντο αὐτῷ οὗτοι καὶ δίκαια καὶ ἀσφαλέα, φάμενοι νόμον οὐδένα ἐξουρίσκειν ὅς κελύει ἀδελφεῆ συνοικεῖν ἀδελφεοί, ἄλλον μέντοι ἐξουρηκέναι νόμον, τῷ βασιλεύοντι Περσίων ἐξεῖναι ποιεῖν τὸ ἂν βούληται. οὕτω οὕτε τὸν νόμον



ἔλυσαν δείσαντες Καμβύσεα, ἵνα τε μὴ αὐτοὶ ἀπόλωνται τὸν νόμον περιστέλλοντες, παρεξεῦρον ἄλλον νόμον σύμμαχον τῷ θέλοντι γαμέειν ἀδελφεάς. τότε μὲν δὴ ὁ Καμβύσης ἔγημε τὴν ἐρωμένην, μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον ἔσχε ἄλλην ἀδελφεήν· τουτέων δῆτα τὴν νεωτέραν ἐπισπομένην οἱ ἐπ' Αἴγυπτον κτείνει.

32. Ἀμφὶ δὲ τῷ θανάτῳ αὐτῆς διξὸς, ὥσπερ περὶ Σμέρδιος, λέγεται λόγος. Ἕλληνες μὲν γὰρ λέγουσι Καμβύσεα συμβαλέειν σκύμνον λέοντος σκύλακι κυνός, θεωρεῖν δὲ καὶ τὴν γυναῖκα ταύτην· νικωμένου δὲ τοῦ σκύλακος ἀδελφεὸν αὐτοῦ ἄλλον σκύλακα ἀπορῶρήξαντα τὸν δεσμὸν παραγενέσθαι οἱ, δύο δὲ γενομένους οὕτω δὴ τοὺς σκύλακας ἐπικρατῆσαι τοῦ σκύμνου. καὶ τὸν μὲν Καμβύσεα ἦδεσθαι θεώμενον, τὴν δὲ παρημένην δακρύνει. Καμβύσεα δὲ μαθόντα τοῦτο ἐπίερεσθαι διότι δακρῦοι, τὴν δὲ εἰπεῖν ὡς ἰδοῦσα τὸν σκύλακα τῷ ἀδελφεῷ τιμωρήσοντα δακρῦσεις, μνησθεῖσά τε Σμέρδιος καὶ μαθοῦσα ὡς κείνῳ οὐκ εἶη ὁ τιμωρήσων. Ἕλληνες μὲν δὴ διὰ τοῦτο τὸ ἔπος φασὶ αὐτὴν ἀπολέσθαι ὑπὸ Καμβύσεω· Αἰγύπτιοι δὲ, ὡς τραπέξῃ περικατημένων λαβοῦσαν θρίδακα τὴν γυναῖκα περιτίλαι καὶ ἐπανεῖρεσθαι τὸν ἄνδρα, κότερον περιτετιμένη ἢ δασεῖα ἢ θρίδαξ εἶσα εἶη καλλίων, καὶ τὸν φάναι δασεῖαν, τὴν δ' εἰπεῖν· Ταύτην μέντοι κοτὲ σὺ τὴν θρίδακα ἐμιμήσαο, τὸν Κύρου οἶκον ἀποσιλώσας. Τὸν δὲ θυμωθέντα ἐμπηδῆσαι αὐτῇ ἐχούσῃ ἐν γαστρὶ, καὶ μιν ἐκτρώσασαν ἀποθανεῖν.

33. Ταῦτα μὲν ἐς τοὺς οἰκητίους ὁ Καμβύσης ἐξεμάνη, εἴτε δὴ διὰ τῶν ἄλλων, εἴτε καὶ ἄλλως, οἷα πολλοὶ ἔωθε ἀνθρώπους κακὰ καταλαμβάνειν· καὶ γὰρ τινα ἐκ

γενεῆς νοῦσον μεγάλην λέγεται ἔχειν ὁ Καμβύσης, τὴν ἰρὴν ὀνομάζουσί τινες. οὐδὲν νῦν τοι ἀεικὲς οὐδὲν ἦν, τοῦ σώματος νοῦσον μεγάλην νοσέοντος μηδὲ τὰς φρένας ὑγιαίνειν.

34. Τάδε δ' ἐς τοὺς ἄλλους Πέρσας ἐξεμάνη· λέγεται γὰρ εἰπεῖν αὐτὸν πρὸς Πηξάσπεα, τὸν ἐτίμα τε μάλιστα, καὶ οἱ τὰς ἀγγελίας ἐφόρεε οὗτος, τούτου τε ὁ παῖς οἰνοχόος ἦν τῷ Καμβύσῃ, τιμὴ δὲ καὶ αὕτη οὐ σμικρὴ· εἰπεῖν δὲ λέγεται τάδε· Πηξάσπεε, κοῖόν με τινα νομίζουσι Πέρσαι εἶναι ἄνδρα τίνας τε λόγους περὶ ἐμέο ποιεῦνται; Τὸν δὲ εἰπεῖν· ὦ δέσποτα, τὰ μὲν ἄλλα πάντα μεγάλως ἐπαινέαι, τῇ δὲ φιλοινίῃ σέ φησι πλεόνως προσκέεσθαι. Τὸν μὲν δὴ λέγειν ταῦτα περὶ Περσέων, τὸν δὲ θυμωθέντα τοιαῦτα ἀμείβεσθαι· Νῦν ἄρα μέ φησι Πέρσαι οἶνω προσκείμενον παραφρονέειν καὶ οὐκ εἶναι νοήμονα· οὐδ' ἄρα σφέων οἱ πρότεροι λόγοι ἦσαν ἀληθεῖς. Πρότερον γὰρ δὴ ἄρα Περσέων οἱ συνῆδρων ἐόντων καὶ Κροῖσου, εἶρετο Καμβύσης κοῖός τις δοκέει ἄνθρωπος εἶναι πρὸς τὸν πατέρα τελέσαι Κῦρον· οἱ δὲ ἀμείβοντο ὡς εἴη ἀμείνων τοῦ πατρός· τά τε γὰρ ἐκείνου πάντα ἔχειν αὐτὸν, καὶ προσεχιῆσθαι Αἴγυπτόν τε καὶ τὴν Θάλασσαν. Πέρσαι μὲν δὴ ταῦτα ἔλθον, Κροῖσος δὲ παρεών τε καὶ οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ κρίσει εἶπε πρὸς τὸν Καμβύσεα τάδε· Ἐμοὶ μὲν νῦν, ὦ παῖ Κύρου, οὐ δοκέεις ὁμοῖος εἶναι τῷ πατέρι· οὐ γὰρ κω τοί ἐστι υἱὸς οἷόν σε ἐκεῖνος κατελλέπετο. Ἦσθη τε ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης καὶ ἐπαίνεε τὴν Κροῖσου κρίσιν.

35. Τούτων δὴ ὢν ἐπιμνησθέντα ὀργῇ λέγειν πρὸς τὸν Πηξάσπεα· Σὺ νῦν μάθε αὐτὸς, εἰ λέγουσι Πέρσαι



ἀληθεία, εἴτε αὐτοὶ λέγοντες ταῦτα παραφρονέουσι· εἰ μὲν γὰρ τοῦ παιδὸς τοῦ σου τοῦδε ἑστεῶτος ἐν τοῖσι προθύροισι βαλὼν τύχοιμι μέστῃς τῆς καρδίης, Πέρσαι φανέονται λέγοντες οὐδέν· ἦν δ' ἀμάρτω, φάναι Πέρσας τε λέγειν ἀληθεία καὶ ἐμὲ μὴ σωφρονεῖν. Ταῦτα δὲ εἰπόντα καὶ διατεινάντα τὸ τόξον βαλέειν τὸν παῖδα, πεσόντος δὲ τοῦ παιδὸς ἀνασχίζειν αὐτὸν κελεύειν καὶ σκέψασθαι τὸ βλήμα· ὥς δὲ ἐν τῇ καρδίῃ εὐρεθῆναι ἐνεόντα τὸν οἰστίον, εἰπεῖν πρὸς τὸν πατέρα τοῦ παιδὸς γελάσαντα καὶ περιχαρῆα γενόμενον· Πρῆξασπες, ὡς μὲν ἐγὼ τε οὐ μαίνομαι, Πέρσαι τε παραφρονέουσι, δηλὰ τοι γέγονε· νῦν δέ μοι εἰπέ, τίνα εἶδες ἤδη πάντων ἀνθρώπων οὕτως ἐπίσκοπα τοξεύοντα; Πρῆξάσπεια δὲ ὀρέοντα ἄνδρα οὐ φρενήρη καὶ περὶ ἑωυτῶ δειμαίνοντα, εἰπεῖν· Δέσποτα, οὐδ' ἂν αὐτὸν ἔγωγες δοκέω τὸν θεὸν οὕτω ἂν καλῶς βαλέειν. Τότε μὲν ταῦτα ἐξεργάσατο, ἐτέρωθι δὲ Περσέων ὁμοῖα τοῖσι πρώτοισι δυνάδεκα ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιόχρεω ἑλὼν ζώνοντας ἐπὶ κεφαλῇν κατώρυξε.

36. Ταῦτα δὲ μιν ποιεῦντα ἐδικαίωσε Κροῖσος ὁ Λυδὸς νουθετῆσαι τοισίδε τοῖσι ἔπεσι· ὦ βασιλεῦ, μὴ πάντα ἡλικίῃ καὶ θυμῷ ἐπίτρεπε, ἀλλ' ἴσχε καὶ καταλαμβάνε σεωντόν· ἀγαθόν τι πρόνοον εἶναι, σοφὸν δὲ ἢ προμηθεῖ· σὺ δὲ κτείνεις μὲν ἄνδρας σεωντοῦ πολιήτας ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιόχρεω ἑλὼν, κτείνεις δὲ παῖδας· ἦν δὲ πολλὰ τοιαῦτα ποιήης, ὄρα ὅπως μὴ σευ ἀποστήσονται Πέρσαι. ἐμοὶ δὲ πατήρ ὁ σὸς Κῦρος ἐνετέλλετο πολλὰ κελεύων σε νουθετεῖεν, καὶ ὑποτίθεσθαι ὅ τι ἂν εὕρισκω ἀγαθόν. Ὁ μὲν δὴ εὐνοϊαν φαίνων συνεβούλευε οἱ ταῦτα, ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε· Σὺ καὶ ἐμοὶ τολμᾷς

συμβουλεύειν, ὅς χρησιῶς μὲν τὴν σεωντοῦ πατρίδα ἐπε-
 τρώπευσας, εὖ δὲ τῷ πατρὶ τῷ ἐμῷ συνεβούλευσας, κε-
 λεύων αὐτὸν Ἀράξεα ποταμὸν διαβάντα ἔναι ἐπὶ Μασ-
 σαγέτας, βουλομένων ἐκείνων διαβαίνειν ἐς τὴν ἡμετέραν,
 καὶ ἀπὸ μὲν σεωντὸν ὤλεσας τῆς σεωντοῦ πατρίδος κα-
 κῶς προστάς, ἀπὸ δὲ ὤλεσας Κῦρον πειθόμενόν σοι.
 ἀλλ' οὔτι χαίρων, ἐπεὶ τοι καὶ πύλαι ἐς σὲ προφάσιός
 τευ ἔδεύμην ἐπιλαβέσθαι. Ταῦτα δὲ εἶπας ἐλάμβανε
 τὸ τόξον ὡς κατατοξεύσων αὐτόν. Κροῖσος δὲ ἀναδραμὼν
 ἔθεε ἔξω· ὁ δὲ ἐπεὶ τὸ τοξεῦσαι οὐκ εἶχε, ἐντελλάτο
 τοῖσι θεράπονσι λαβόντας μιν ἀποκτεῖναι. οἱ δὲ θερά-
 ποντες ἐπιστάμενοι τὸν τρόπον αὐτοῦ κατακρύπτουσι
 τὸν Κροῖσον, ἐπὶ τῷδε τῷ λόγῳ ὥστε, εἰ μὲν μεταμελήσει
 τῷ Καμβύσῃ καὶ ἐπιζητήσῃ τὸν Κροῖσον, οἱ δὲ ἐκφή-
 ραντες αὐτὸν δῶρα λάμπρονται ζῶα γρία Κροῖσου· ἢν δὲ
 μὴ μεταμελήται μηδὲ ποθῆ μιν, τότε καταχρῆσθαι.
 ἐπόθησέ τὸ δὴ ὁ Καμβύσης τὸν Κροῖσον οὐ πολλῷ με-
 τέπειτα χρόνῳ ὕστερον, καὶ οἱ θεράποντες μαθόντες
 τοῦτο ἐπηγγέλλοντο αὐτῷ ὡς περιεῖη. Καμβύσης δὲ
 Κροῖσῳ μὲν συνήδεδυται ἔφη περιεόντι, ἐκβίνους μέντοι
 τοὺς περιποιήσαντας οὐ καταπροΐξασθαι ἀλλ' ἀποκτε-
 νείν· καὶ ἐποίησε ταῦτα.

37. Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα πολλὰ ἐς Πέρσας τὸ καὶ τοὺς
 ξυμμάχους ἐξεμαίνετο, μένων ἐν Μέμφι καὶ Θήκας τὸ
 παλαιὰς ἀνοίγων καὶ σκεπτόμενος τοὺς νεκρούς· ἐς δὲ
 δὴ καὶ τοῦ Ἰφαιστοῦ τὸ ἱρὸν ἦλθε καὶ πολλὰ τῷ γάλαμα-
 τι κατεγέλασε· ἔστι γὰρ τοῦ Ἰφαιστοῦ τῷ γάλαμα τοῖσι
 Φοινικῆϊοισι Παταϊκοῖσι ἐμφορέστατον, τοὺς οἱ Φαίνικες
 ἐν τῆσι πρῶρῃσι τῶν τριηρέων περιάγουσι. ὅς δὲ τού-
 τους μὴ ὄπωπε, ἐγὼ δὲ οἱ σημανέω· πιγμαῖον ἀνδρὸς.



τοιάδε φροντίσας τὸ ἂν εὐρῆς ἐόν τοι πλείστοι ἄξιον, καὶ ἐπ' ὃ σὺ ἀπολομένῳ μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀλγήσεις, τοῦτο ἀπόβαλε οὕτω ὅπως μηκέτι ἦξει ἐς ἀνθρώπους. ἦν τε μὴ ἐναλλάξ ἴδη τῶπὸ τούτου αἰ εὐτυχίαι τοι ταῖσι πάθαισι προσπίπτωσι, τρόπῳ τῷ ἔξ ἐμεῦ ὑποκειμένῳ ἰαέο.

41. Ταῦτα ἐπιλεξάμενος ὁ Πολυκράτης καὶ νόῳ λαβὼν ὡς οἱ εὖ ὑπείθετο Ἀμασις, ἐδίζητο ἐπ' ὃ ἂν μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀσηθείῃ ἀπολομένῳ τῶν κειμηλίων, διζήμενος δ' εὕρισκε τόδε. ἦν οἱ σφρηγὶς τὴν ἐφόρει χρυσόδετος, σμαράγδου μὲν λίθου ἐοῦσα, ἔργον δὲ ἦν Θεοδώρου τοῦ Τηλεκλέος Σαμίου. ἐπεὶ ὧν ταύτην οἱ ἐδόκεε ἀποβαλεῖν, ἐποίησε τοιάδε. πεντηκόντερον πληρώσας ἀνδρῶν ἐσέβη ἐς αὐτήν, μετὰ δὲ ἀναγαγεῖν ἐκέλευε ἐς τὸ πέλαγος· ὡς δὲ ἀπὸ τῆς νήσου ἐκὰς ἐγένετο, περιελόμενος τὴν σφρηγιδα πάντων ὄρεόντων τῶν συμπλόων ῥίπτει ἐς τὸ πέλαγος. τοῦτο δὲ ποιήσας ἀπέπλεε, ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰ οἰκία συμφορῇ ἐχρήτο.

42. Πέμπτη δὲ ἢ ἕκτη ἡμέρῃ ἀπὸ τούτων τάδε οἱ συνήνεκε γενέσθαι· ἀνὴρ ἄλιός λαβὼν ἰχθὺν μέγαν τε καὶ καλὸν ἠξίου μιν Πολυκράτει δῶρον δοθῆναι· φέρων δὴ ἐπὶ τὰς θύρας Πολυκράτει ἔφη ἐθέλειν ἐλθεῖν ἐς ὄψιν, χωρήσαντος δὲ οἱ τούτου ἔλεγε διδούς τὸν ἰχθύν· Ὡ βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε ἔλῶν οὐκ ἐδικαίωσα φέρειν ἐς ἀγορὴν, καίπερ γε ἔῶν ἀποχειροβλωτος, ἀλλὰ μοι ἐδόκεε σεῦ τε εἶναι ἄξιος καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς· σοὶ δὴ μιν φέρων δίδωμι. Ὁ δὲ ἡσθεὶς τοῖσι ἔπρσι ἀμείβεται τοῖσδε· Κάρτα τε εὖ ἐποίησας, καὶ χάρις διπλή τῶν τε λόγων καὶ τοῦ δώρου· καὶ σε ἐπὶ δεῖπνον καλέομεν. Ὁ μὲν δὴ ἄλιός· μέγα ποιούμενος ταῦτα, ἦτε ἐς τὰ οἰκία· τὸν δὲ

Θῦν τάμνοντες οἱ θεράποντες εὐρίσκουσι ἐν τῇ νηδύϊ
 αὐτοῦ ἐνεοῦσαν τὴν Πολυκράτεος σφρηγίδα. ὡς δὲ εἶ-
 όν τε καὶ ἔλαβον τάχιστα, ἔφερον κεχαρηκότες παρὰ
 τὸν Πολυκράτηα, δίδόντες δὲ οἱ τὴν σφρηγίδα ἔλεγον
 τῷ τρόπῳ εὐρέθη. τὸν δὲ ὡς ἐσηλθε θεῖον εἶναι τὸ
 ῥήγμα, γράφει ἐς βιβλίον πάντα, τὰ ποιήσαντά μιν οἷα
 καταλαβήκει, γράψας δὲ ἐς Αἴγυπτον ἐπέθηκε.

43. Ἐπιλεξάμενος δὲ ὁ Ἄμασις τὸ βιβλίον τὸ παρὰ
 τοῦ Πολυκράτεος ἦκον, ἔμαθε ὅτι ἐκκομίσαι τε ἀδύνα-
 ὦν εἶη ἄνθρωπῳ ἄνθρωπον ἐκ τοῦ μέλλοντος γίνεσθαι
 ῥήγματος, καὶ ὅτι οὐκ εὖ τελευτήσειν μέλλει Πολυκράτης
 εὐτυχέων τὰ πάντα, ὅς καὶ τὰ ἀποβάλλει εὐρίσκει. πέμψας
 ἔοι κήρυκα ἐς Σάμον διαλύεσθαι ἔφη τὴν ξεινίην. τοῦ
 ἔεινεκα ταῦτα ἐποίησε, ἵνα μὴ, συντυχῆς δεινῆς τε καὶ
 μεγάλης Πολυκράτηα καταλαβούσης, αὐτὸς ἀλγήσειε τὴν
 νυχὴν ὡς περὶ ξείνου ἀνδρός.

44. Ἐπὶ τοῦτον δὴ ὢν τὸν Πολυκράτηα εὐτυχεόντα
 ἅπαντα ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι, ἐπικαλεσαμένων
 ὧν μετὰ ταῦτα Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ κτισάντων Σα-
 μίων. Πολυκράτης δὲ πέμψας παρὰ Καμβύσηα τὸν
 Κύρου, συλλέγοντα στρατὸν ἐπ' Αἴγυπτον, ἐδεήθη ὅπως
 ἴν καὶ παρ' ἑαυτὸν πέμψας ἐς Σάμον δέοιτο στρατοῦ.
 Καμβύσης δὲ ἀκούσας τούτων προθύμως ἔπεμψε ἐς Σά-
 μιον, δεόμενος Πολυκράτεος στρατὸν ναυτικὸν ἅμα πέμ-
 ψαι ἑαυτῷ ἐπ' Αἴγυπτον. ὁ δὲ, ἐπιλέξας τῶν ἀστῶν
 τοὺς ὑπώπιτευσ μάλιστα ἐς ἐπανάστασιν, ἀπέπεμψε τεσ-
 τεράκοντα τριήρεσι, ἐντειλάμενος Καμβύση ὀπίσω τού-
 τως μὴ ἀποπέμψειν.

45. Οἱ μὲν δὴ λέγουσι τοὺς ἀποπεμφθέντας Σαμίων
 ὑπὸ Πολυκράτεος οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον, ἀλλ' ἐπι



τε ἐγένοντο ἐν Κυρριάθῳ πλείοντες, δοῦναι σφι λόγον, καὶ σφι ἀδεῖν τὸ προσωτέρω μηκέτι πλέειν· οἱ δὲ λέγουσι ἀπικομένους τε ἐς Αἴγυπτον καὶ φηλοσσομένους ἐνθεῖντεν αὐτοῖς ἀποδοῖναι. καταπλέονσι δὲ ἐς τὴν Σάμον Πολυκράτης νηυσὶ ἀντιῶσας ἐς μάχην κατέστη· νικήσαντες δὲ οἱ κατιόντες ἀπέβησαν ἐς τὴν νῆσον, πεζομαχήσαντες δὲ ἐν αὐτῇ ἐσώθησαν, καὶ οὕτω δὴ ἔπιεον ἐς Λακεδαιμόνα· εἰσὶ δὲ οἱ λέγουσι τοὺς ἀπ' Αἰγύπτου νικήσαι Πολυκράτεια, λέγοντες ἐμοὶ δοκέειν οὐκ ὀρθῶς· οὐδὲν γὰρ ἔδεε σφας Λακεδαιμονίους ἐπικαλέεσθαι, εἴπερ αὐτοὶ ἱκανοὶ ἦσαν Πολυκράτεια παραστήσασθαι πρὸς δὲ τούτοισι οὐδὲ λόγος αἰρεῖ, τῷ ἐπίκουροί τε μισθωτοὶ καὶ τοξόται οἰκήσιοι ἦσαν πλήθει πολλοὶ, τοῦτον ὑπὸ τῶν κατιόντων Σαμίων ἔοντων ὀλίγων ἐσσωθῆναι· τῶν δὲ ὑπ' ἐωντιῷ ἔοντων πολιτῶν τὰ τέχνα καὶ τὰς γυναικας ὁ Πολυκράτης ἐς τοὺς νεωσοίκους συνειλήσας εἶχε ἐτοιμοὺς, ἦν ἄρα προδιδῶσι οὗτοι πρὸς τοὺς κατιόντας, ὑποποιῆσαι αὐτοῖσι νεωσοίκοισι.

46. Ἐπεὶ τε δὲ οἱ ἐξελισθέντες Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτους ἀπίκοντο ἐς τὴν Σπάρτην, κατασιάντες ἐπὶ τοῖς ἀρχοντας ἔλεγον πολλὰ οἷα κάρτα δεόμενοι· οἱ δὲ σφισὶ τῇ πρώτῃ κατασιάνσει ὑπεκρίναντο, τὰ μὲν πρώτα λεχθέντα ἐπιλεληθέναι, τὰ δὲ ἕστερα οὐ συνιέναι· μετὰ δὲ ταῦτα δεύτερα κατασιάντες ἄλλο μὲν εἶπον οὐδὲν, θύλακον δὲ φέροντες ἔφασαν τὸν θύλακον ἀλαίτων δέεσθαι· οἱ δὲ σφι ὑπεκρίναντο τῷ θύλακῷ περιεργάσθαι βουθέειν δ' ὧν ἔδοξε αὐτοῖσι.

47. Καὶ ἔπειτα παρασκευαστάμενοι ἰστρατεύοντες Λακεδαιμόνιοι ἐπὶ Σάμον, ὡς μὲν Σάμοι λέγουσι, εἰεργασίας ἐπίνοντες, ὅτι σφι πρότεροι αὐτοὶ νηυσὶ ἐβόησαν

ησαν ἐπὶ Μεσσηνίους· ὡς δὲ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, οὕτω τιμωρῆσαι δεομένοισι Σαμίοισι ἐστρατεύοντο, οἷς τίσασθαι βουλόμενοι τοῦ κρητῆρος τῆς ἀρπαγῆς τὸν ἴσον Κροίσῳ, καὶ τοῦ θώρηκος τὸν αὐτοῖσι Ἄμασις ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς ἔπεμψε δῶρον, καὶ γὰρ θώρηκα κλήσαντο τῷ προτέρῳ ἔτει ἢ τὸν κρητῆρα οἱ Σάμιοι, ὄντα μὲν λίνεον καὶ ζώων ἐνυφασμένων συχνῶν, κεκοσμημένον δὲ χρυσῷ καὶ εἰρίοισι ὑπὸ ξύλου· τῶν δὲ εἰνεκα θωμάσαι ἄξιον, ἀρπεδόνη ἐκάστη τοῦ θώρηκος ποιεῖ· ἑοῦσα γὰρ λεπτὴ ἔχει ἀρπεδόνας ἐν ἑαυτῇ τριηκοσίας καὶ ἑξήκοντα, πάσας φανερὰς· τοιοῦτος ἔτερός ἐστι καὶ τὸν ἐν Λίνδῳ ἀνέθηκε τῇ Ἀθηναίῃ Ἄμασις.

48. Συνεπελάβοντο δὲ τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον ὥσπερ γενέσθαι καὶ Κορινθιοὶ προθύμως· ὑβρισμα γὰρ καὶ ἐς τούτους εἶχε ἐκ τῶν Σαμίων γενόμενον φανερῆ πρότερον τοῦ στρατεύματος τούτου, κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ κρητῆρος τῆ ἀρπαγῆ γεγονός. Κερκυραίων γὰρ παῖδας τριηκοσίους ἀνδρῶν τῶν πρώτων Περικλῆδος ὁ Κυψέλου ἐς Σάρδεις ἀπέπεμψε παρὰ Ἀλυάττει ἐπ' ἐκτομῇ· προσσχόντων δὲ ἐς τὴν Σάμον τῶν ἐρχόντων τοὺς παῖδας Κορινθίων, πυθόμενοι οἱ Σάμιοι τὸν λόγον ἐπ' οἷσι ἀγολατο ἐς Σάρδεις, πρῶτα μὲν τοὺς παῖδας ἐδίδαξαν ἱεροῦ ἄψασθαι Ἀρτέμιδος, μετὰ δὲ οὐ περιουσιόοντες ἀπέλκειν τοὺς ἱκέτας ἐκ τοῦ ἱεροῦ, σιτίων δὲ τοὺς παῖδας ἐρχόντων Κορινθίων, ἐποίησαντο οἱ Σάμιοι ἄρτην, τῇ καὶ νῦν ἔτι χρέωνται κατὰ ταῦτά· νυκτὸς γὰρ ἐπιγενομένης, ὅσον χρόνον ἱκέτευον οἱ παῖδες, ἴστασαν χοροὺς παρθένων τε καὶ ἡϊθίων, ἰστάντες δὲ τοὺς χοροὺς τρωκτὰ σησάμου τε καὶ μέλιτος ἐποίησαντο νόμον ἀρτέσθαι, ἵνα ἀρπάζοντες οἱ τῶν Κερκυραίων παῖδες



ἔχοιεν τροφήν· ἐς τοῦτο δὲ τὸδε ἐγίνετο, ἐς ὃ οἱ Κορινθιοὶ τῶν παίδων οἱ φύλικοι οἴχοντο ἀπολιπόντες· τοὺς δὲ παῖδας ἀπήγαγον ἐς Κέρκυραν οἱ Σάμιοι.

49. Εἰ μὲν νῦν Περιάνδρου τελευτήσαντος τοῖσι Κορινθίοισι φίλα ἦν πρὸς τοὺς Κερκυραίους, οἱ δὲ οὐκ ἂν συνελάβοντο τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον ταύτης εἵνεκεν τῆς αἰτίας. νῦν δὲ αἰεὶ ἐπεὶ τὸ ἐκτίσαν τὴν νῆσον, εἰσὶ ἀλλήλοισι διάφοροι ἔοντες ἑαυτοῖσι. τούτων ὧν εἵνεκεν ἀπεμνησικάκων τοῖσι Σαμίοισι οἱ Κορινθιοὶ ἀπέπεμπε δὲ ἐς Σάρδις ἐπ' ἐκτομῇ Περιάνδρος τῶν πρώτων Κερκυραίων ἐπιλέξας τοὺς παῖδας τιμωρεύμενος· πρότεροι γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἤρξαν ἐς αὐτὸν πρῆγμα ἀτάσθαλον ποιήσαντες.

50. Ἐπεὶ τὸ γὰρ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα Μελισσαν Περιάνδρος ἀπέκτεινε, συμφορὴν τοιγύνη οἱ ἄλλην συνέβη πρὸς τῇ γεγονυίῃ γενέσθαι· ἦσαν οἱ ἐκ Μελίσσης δύο παῖδες, ἡλικίην ὃ μὲν ἑπτακαίδεκα, ὃ δὲ ὀκτωκαίδεκα ἔτεα γεγονώς. τούτους ὃ μητροπάτωρ Προκλῆς, ἑὼν Ἐπιδαύρου τύραννος, μεταπεμψάμενος παρ' ἑαυτὸν ἐφιλοφρονέστω, ὡς εἰκὸς ἦν θυγατρὸς ἔοντας τῆς ἑαυτοῦ παῖδας. ἐπεὶ τὸ δὲ σφραγῆς ἀπεπέμπετο, εἶπε προπέμπτων αὐτούς· Ἄρα ἴσθε, ὦ παῖδες, ὅς ὑμῶν τὴν μητέρα ἀπέκτεινε; Τοῦτο τὸ ἔπος ὃ μὲν πρεσβύτερος αὐτῶν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποίησατο· ὃ δὲ νεώτερος, τῷ ὄνομαι ἦν Λυκόφρων, ἤλγησε ἀκούσας οὕτω ὥσπερ ἀπικόμενος ἐς τὴν Κόρινθον ἄτε φονεὰ τῆς μητρὸς τὸν πατέρα οὕτω προσεῖπε, διαλεγομένῳ τὸ οὐτε προσδιλέγεται ἱστορέον· τί τὸ λόγον οὐδένα ἐδίδου. τέλος δὲ μιν περὶ θυμῷ ἐχόμενος ὃ Περιάνδρος ἐξελαύνει ἐκ τῶν οἰκίων.

51. Ἐξελάσας δὲ τοῦτον ἱστῶρε τὸν πρεσβύτερον



ἀσφι ὁ μητροπάτωρ διελέχθη. ὁ δὲ οἱ ἀπηγγέειτο ἄσφρας φιλοφρόνως ἐδέξατο· ἐκείνου δὲ τοῦ ἔπεος τό σφι Προκλῆς ἀποστέλλων εἶπε, ἄτθ οὐ νόω λαβῶν, οὐκ ἐμνήστο. Περίανδρος δὲ οὐδεμίαν μηχανὴν ἔφη εἶναι ἢ οὐ σφι ἐκείνον ὑποθέσθαι τι, ἐλπάρεε τθ ἱστορέων· δὲ ἀναμνησθεῖς εἶπε καὶ τοῦτο. Περίανδρος δὲ νόω λαβῶν καὶ τοῦτο, καὶ μαλακὸν ἐνδιδόναι βουλόμενος οὐκ ἔν, τῆ ὁ ἐξελασθεῖς ὑπ' αὐτοῦ παῖς δίαιταν ἐποιέετο, τούτους πέμπων ἄγγελον ἀπηγόρευε μὴ μιν δέκεσθαι οἰκίοισι. ὁ δὲ ὅκως ἀπελαυνόμενος ἔλθοι ἐς ἄλλην οἰκίην, ἀπελαύνετ' ἂν καὶ ἀπὸ ταύτης, ἀπιλέοντός τθ τοῦ Περίανδρου τοῖσι δεξαμένοισι καὶ ἐξέργειν κλεύοντος. ἀπελαυνόμενος δ' ἂν ἦις ἐπ' ἑτέραν τῶν ἐταίρων· οἱ δὲ τθ Περίανδρου ἔοντα παῖδα, καίπερ δειμαίνοντες, ὅμως δέχοιτο.

52. Τέλος δὲ ὁ Περίανδρος κήρυγμα ἐποιήσατο, ὅς τθ ἢ οἰκίοισι ὑποδέξηται μιν ἢ προσδιαλεχθῆ, ἰρήν ζητήσῃ τούτον τῷ Ἀπόλλωνι ὀφείλειν, ὄσηνδῆ εἶπας. πρὸς δὲ ἰν δὴ τοῦτο τὸ κήρυγμα οὔτε τίς οἱ διαλέγεσθαι οὔτε οἰκίοισι δέκεσθαι ἤθελε· πρὸς δὲ οὐδὲ αὐτὸς ἐκείνος ἐδικαίετο πειρᾶσθαι ἀπειρημένου, ἀλλὰ διακαρτερέων ἐν τῆσι ἀποποιῆσι ἐκαλινδέετο. τετάρτη δ' ἡμέρη ἰδῶν μιν ὁ Περίανδρος ἀλουσιήσῃ τθ καὶ ἀσιτήσῃ συμπρωκότεα οἰκίῃσι· ὑπεῖς δὲ τῆς ὀργῆς ἦις ἄσσον καὶ ἔλεγε· Ὡ παῖ, ἰότερα τούτων αἰρετώτερά ἐστι, ταῦτα τὰ νῦν ἔχων ἀπρήσσεις, ἢ τὴν τυραννίδα καὶ τὰ ἀγαθὰ τὰ νῦν ἐγὼ ἔχω, ταῦτα ἔοντα τῷ πατρὶ ἐπιτήδσον παραλαμβάνειν; ἢς ἔων ἐμός τθ παῖς καὶ Κορίνθου τῆς εὐδαίμονος βασιλεὺς ἀλήτην βλον εἴλου, ἀντιστατέων τθ καὶ ὀργῆ χρεώμενος ἐς τόν σθ ἤμισα ἐχρῆν. εἰ γάρ τις συμφορῆ ἐν αὐ-



τοῖσι ἐγεγόνεε, ἐξ ἧς ὑποψίην ἐς ἐμέ ἔχεις, ἐμοί τε αὐτῇ γέγονε, καὶ ἐγὼ αὐτῆς τὸ πλεῦν μέτοχός εἰμι, ὅσῳ αὐτὸς σφε ξεργασάμην. σὺ δὲ μαθὼν ὅσῳ φθονέεσθαι κρέσσον ἐστὶ ἢ οἰκτείρεσθαι, ἅμα τε ὀκοῖόν τι ἐς τοὺς τοκίας καὶ ἐς τοὺς κρέσσονας τεθυμῶσθαι, ἄπιθι ἐς τὰ οἰκία. *Περίανδρος* μὲν τούτοισι αὐτὸν κατελάμβανε· ὁ δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἀμείβεται τὸν πατέρα, ἔφη δὲ μιν ἱρὴν ζημίην ὀφείλειν τῷ θεῷ ἐνωτῷ ἐς λόγους ἀπικόμνον. μαθὼν δὲ ὁ *Περίανδρος* ὡς ἄπορόν τι τὸ κακὸν εἶη τοῦ παιδὸς καὶ ἀνίκητον, ἐξ ὀφθαλμῶν μιν ἀποπέμπεται στείλας πλοῖον ἐς *Κέρκυραν*. ἐπεκράτεε γὰρ καὶ ταύτης. ἀποστείλας δὲ τοῦτον ὁ *Περίανδρος* ἐστρατεύετο ἐπὶ τὸν πενθερὸν *Προκλέα*, ὡς τῶν παρεόντων οἱ πρηγμάτων ἔοντα αἰτιώτατον· καὶ εἶλα μὲν τὴν *Ἐπίδαυρον*, εἶλα δὲ αὐτὸν *Προκλέα* καὶ ἐζώγησε.

53. Ἐπεὶ δὲ τοῦ χρόνου προβαίνοντος ὁ τε *Περίανδρος* παρηβίκεε καὶ συνεγινώσκετο ἐνωτῷ οὐκέτι εἶναι δυνατὸς τὰ πρήγματα ἐπορᾶν τε καὶ διέπειν, πέμψας ἐς τὴν *Κέρκυραν* ἀπεκάλεε τὸν *Λυκόφρονα* ἐπὶ τὴν τυραννίδα· ἐν γὰρ δὴ τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παιδῶν οὐκ ἐνέωρα, ἀλλὰ οἱ κατεφαίνετο εἶναι νεώτερος. ὁ δὲ *Λυκόφρων* οὐδὲ ἀποκρίσιος ἠξίωσε τὸν φέροντα τὴν ἀγγελίην. *Περίανδρος* δὲ περιεχόμενος τοῦ νεηνίω δευτέρα ἀπέστειλε, ἐπ' αὐτὸν τὴν ἀδελφεὴν, ἐνωτοῦ δὲ θυγατέρα, δοκέων μιν μάλιστα ταύτη ἂν πείθεσθαι. ἀπικομένης δὲ ταύτης καὶ λεγούσης· ὦ παῖ, βούλει τὴν τε τυραννίδα ἐς ἄλλους πεσείην καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς διαφορηθέντα μᾶλλον ἢ αὐτὸς σφε ἀπελθὼν ἔχειν; ἄπιθι ἐς τὰ οἰκία, παῖσαι σεωντὸν ζημιῶν. φιλοτιμίη κτῆμα σκαιόν· μὴ τῷ κακῷ τὸ κακὸν ἰῶ. πολλοὶ τῶν

δικαίων τὰ ἐπιεικέστερα πρότιθέασι, πολλοὶ δὲ ἤδη τὰ
 πατρῷα διζήμενοι τὰ πατρῷα ἀπέβαλον. τυραννὶς χρημα-
 τωφαλερὸν, πολλοὶ δὲ αὐτῆς ἐρασταί εἰσι· ὁ δὲ γέρον τε
 ἤδη καὶ παρηβηκῶς· μὴ δοῖς τὰ σεωυτοῦ ἀγαθὰ ἄλλοισι.

Ἡ μὲν δὴ τὰ ἐπαγωγότατα διδαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ πατρὸς
 ἔλεγε πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ ὑποκρινάμενος ἔφη οὐδαμῶς
 ἤξειν ἐς Κόρινθον, ἔστ' ἂν πυνθάνηται περιέοντα τὸν
 πατέρα. ἀπαγγειλάσης δὲ ταύτης ταῦτα, τὸ τρίτον ὁ
 Περίανδρος κήρυκα πέμπει βουλόμενος αὐτὸς μὲν ἐς Κέρ-
 κυραν ἵκειν, ἐκεῖνον δὲ ἐς Κόρινθον ἀπικόμενον διάδο-
 χον γίνεσθαι τῆς τυραννίδος. καταινέσαντος δ' ἐπὶ τού-
 τοισι τοῦ παιδὸς, ὁ μὲν Περίανδρος ἐστέλλετο ἐς τὴν
 Κέρκυραν, ὁ δὲ παῖς οἱ ἐς τὴν Κόρινθον· μαθόντες δὲ
 οἱ Κερκυραῖοι τούτων ἕκαστα, ἵνα μὴ σφί Περίανδρος
 ἐς τὴν χώραν ἀπίκηται, κτείνουσι τὸν νεηνίσκον. ἀντὶ
 τούτων μὲν Περίανδρος Κερκυραίους ἐτιμωρέετο.

54. Λακεδαιμόνιοι δὲ στόλῳ μεγάλῳ ὡς ἀπίκοντο,
 ἐπολιόρκεον Σάμον· προσβαλόντες δὲ πρὸς τὸ τεῖχος
 τοῦ μὲν πρὸς θαλάσση ἐστεῶτος πύργου κατὰ τὸ προ-
 ἄστειον τῆς πόλιος ὑπερέβησαν, μετὰ δὲ αὐτοῦ βοηθή-
 σαντος Πολυκράτεος χειρὶ πολλῇ ἀπηλάσθησαν. κατὰ
 δὲ τὸν ἐπάνω πύργον τὸν ἐπὶ τῆς ῥάχιοις τοῦ οὐρέος
 ἐπεόντα ἐπεξῆλθον οἱ τε ἐπικούροι καὶ αὐτῶν Σαμίων
 συγχοὶ, δεξάμενοι δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπ' ὀλίγον
 χρόνον ἔφευγον ὀπίσω· οἱ δὲ ἐπισπόμενοι ἔκτεινον.

55. Εἰ μὲν γὰρ οἱ παρεόντες Λακεδαιμονίων ὁμοῖοι
 ἐγένοντο ταύτην τὴν ἡμέραν Ἀρχίη τε καὶ Λυκώπη, αἰ-
 ρέθη ἂν Σάμος· Ἀρχίης γὰρ καὶ Λυκώπης μῦνοι συν-
 βασπεσόντες φεύγουσι ἐς τὸ τεῖχος τοῖσι Σαμίοισι, καὶ
 ἀποκληϊσθέντες τῆς ὀπίσω ὁδοῦ, ἀπέθανον ἐν τῇ πόλει



τῇ Σαμίων· τρίτῳ δὲ ἀπ' Ἀρχίεω τούτου γεγονότι ἄλλῳ Ἀρχίῃ τῷ Σαμίου τοῦ Ἀρχίεω αὐτὸς ἐν Πιτάνῃ συνεγενόμην (δήμου γὰρ τούτου ἦν), ὃς ξείνων πάντων μάλιστα ἐτίμα τε Σαμίους, καὶ οἱ τῷ πατρὶ ἔφη Σάμιον τοῦνομα τεθῆναι, ὅτι οἱ ὁ πατὴρ Ἀρχίης ἐν Σάμῳ ἀριστεύσας ἐτελεύτησε. τιμᾶν δὲ Σαμίους ἔφη, διότι ταφῆναι οἱ τον πάππον δημοσίῃ ὑπὸ Σαμίων.

55. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς σφι τεσσεράκοντα ἐγεγόνεσαν ἡμέραι πολιορκέουσι Σάμον, ἐς τὸ πρόσω τε οὐδὲν προεκόπτετο τῶν πρηγμάτων, ἀπαλλάσσοντο ἐς Πελοπόννησον. ὡς δὲ ὁ ματαιότερος λόγος ὤρμηται, λέγεται Πολυκράτεια ἐπιχώριον νόμισμα κόψαντα πολλὸν μολύβδου, καταχρυσώσαντα δοῦναι σφι· τοὺς δὲ δεξαμένους οὕτω δὴ ἀπαλλάσσεσθαι. ταύτην πρώτην στρατηίην ἐς τὴν Ἀσίην Λακεδαιμόνιοι Δωριέες ἐποιήσαντο.

57. Οἱ δ' ἐπὶ τὸν Πολυκράτεια στρατευσάμενοι Σαμίων, ἐπεὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοὺς ἀπολείπειν ἔμελλον, καὶ αὐτοὶ ἀπέπλεον ἐς Σίφνον. χρημάτων γὰρ ἐδέοντο, τὰ δὲ τῶν Σιφνίων πρήγματα ἤκμαζε τούτον τὸν χρόνον, καὶ νησιωτέων μάλιστα ἐπλούτεον ἅτε ἐόντων αὐτοῖσι ἐν τῇ νήσῳ χρυσέων καὶ ἀργυρέων μετάλλων, οὕτω ὥστε ἀπὸ τῆς δεκάτης τῶν γινομένων αὐτόθεν χρημάτων θησαυρὸς ἐν Δελφοῖσι ἀνακέσται ὁμοῖα τοῖσι πλουσιωτάτοισι· αὐτοὶ δὲ τὰ γινόμενα τῷ ἐνιαυτῷ ἐκάστῳ χρήματα διενέμοντο. ὅτε ὦν ἐποιεῦντο τὸν θησαυρὸν, ἐχρέωντο τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αὐτοῖσι τὰ παρόντα ἀγαθὰ οἷά τε ἐστι πολὺν χρόνον παραμένειν· ἢ δὲ Πυθίη ἔχρησέ σφι τάδε·

Ἄλλ' ὅταν ἐν Σίφνῳ πρυτανήϊα λευκὰ γένηται



λευκοφρύς τ' ἀγορή, τότε δὴ δεῖ φράδμονος ἀνδρὸς
φράσασθαι ξύλινόν τε λόχον κήρυκά τ' ἐρυθρόν.

τοῖσι δὲ Σιφνίοισι ἦν τότε ἡ ἀγορή καὶ τὸ πρυτανήϊον
Παρίῳ λίθῳ ἠσκημένα.

58. Τοῦτον τὸν χρησμὸν οὐκ οἶοί τε ἦσαν γινῶναι,
οὔτε τότε εὐθύς οὔτε τῶν Σαμίων ἀπιγμένων. ἐπεὶ τε
γὰρ τάχιστα πρὸς τὴν Σίφνον προσέσχον οἱ Σάμιοι,
ἐπεμπον τῶν νεῶν μίαν πρέσβευς ἀγούσαν ἐς τὴν πόλιν.
τὸ δὲ παλαιὸν ἀπασαι αἱ νῆες ἦσαν μιληλιφέες· καὶ ἦν
τοῦτο τὸ ἡ Πυθίη προηγόρευε τοῖσι Σιφνίοισι, φυλάξα-
σθαι τὸν ξύλινον λόχον κελεύουσα καὶ κήρυκα ἐρυθρόν.
ἀπικόμενοι δ' ὧν οἱ ἄγγελοι ἐδέοντο τῶν Σιφνίων δέκα
τάλαντά σφι χρῆσαι· οὐ φασκόντων δὲ χρήσιν τῶν
Σιφνίων αὐτοῖσι, οἱ Σάμιοι τοὺς χώρους αὐτῶν ἐπόρ-
θον. πνυθόμενοι δ' ἰθύς ἦκον οἱ Σίφνιοι βοηθέοντες,
καὶ συμβαλόντες αὐτοῖσι ἐσώθησαν, καὶ αὐτῶν πολλοὶ
ἀπεκληῖσθησαν τοῦ ἄστιος ὑπὸ τῶν Σαμίων· καὶ αὐ-
τοὺς μετὰ ταῦτα ἑκατὸν τάλαντα ἔπρηξαν.

59. Παρὰ δὲ Ἑρμιονέων νῆσον ἀντὶ χρημάτων
παρέλαβον, Ὑδρέην τὴν ἐπὶ Πελοποννήσῳ, καὶ αὐτὴν
Τροϊζηνίοισι παρακατέθεντο· αὐτοὶ δὲ Κυδωνίην τὴν ἐν
Κρήτῃ ἔκτισαν, οὐκ ἐπὶ τοῦτο πλέοντες, ἀλλὰ Ζακυν-
θίους ἐξελοῦντες ἐκ τῆς νήσου. ἔμειναν δ' ἐν ταύτῃ καὶ
εὐδαιμόνησαν ἐπ' ἔτρεα πέντε, ὥστε τὰ ἱρὰ τὰ ἐν Κυδω-
νίῃ ἔοντα νῦν οὗτοί εἰσι οἱ ποιήσαντες, καὶ τὸν τῆς Δι-
κτύνης νηόν. ἔκτω δὲ ἔτεϊ Λιγινῆται αὐτοὺς ναυμαχίῃ
νικήσαντες ἠνδραποδίσαντο μετὰ Κρητῶν. καὶ τῶν νηῶν
καπρίους ἐχουσέων τὰς πρῶρας ἠκρωτηρίασαν, καὶ ἀνέ-
θεσαν ἐς τὸ ἱερόν τῆς Ἀθηναίης ἐν Λιγίνῃ. ταῦτα δὲ
ἐποίησαν ἔγκοτον ἔχοντες Σαμίοισι Λιγινῆται· πρότεροι



γὰρ Σάμοι ἐπ' Ἀμφικράτεος βασιλεύοντος ἐν Σάμῳ, στρατευσάμενοι ἐπ' Αἴγιναν μεγάλα κακὰ ἐποίησαν Αἰγινήτας καὶ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνων. ἡ μὲν αἰτίη αὕτη.

60. Ἐμήκυνα δὲ περὶ Σαμίων μᾶλλον, ὅτι σφι τρία ἔστι μέγιστα ἀπάντων Ἑλλήνων ἐξεργασμένα, οὗτος τε ὑψηλοῦ ἐς πενήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀργυίας, τούτου ὄρυγμα κάτωθεν ἀρξάμενον, ἀμφίστομον. τὸ μὲν μῆκος τοῦ ὄρυγματος ἐπὶ σιάδιοι εἰσι, τὸ δὲ ὕψος καὶ εὖρος ὀκτώ ἑκάτερον πόδες. διὰ παντός δὲ αὐτοῦ ἄλλο ὄρυγμα εἰκοσίπηχυν βάθος ὑψώηται, τρίπον δὲ τὸ εὖρος, δι' οὗ τὸ ὕδωρ ὀχετευόμενον διὰ σωλήρων παραγίνεται ἐς τὴν πόλιν ἀγόμενον ἀπὸ μεγάλης πηγῆς. ἀρχιτέκτων δὲ τοῦ ὄρυγματος τούτου ἐγένετο Μεγαρεῖς Εὐπαλῖνος Νουσιτρόφος. τοῦτο μὲν δὴ ἐν τῶν τριῶν ἔστι, δεύτερον δὲ περὶ λιμένα χῶμα ἐν θαλάσῃ, βάθος κατὰ εἴκοσι ὀργυιῶν· μῆκος δὲ τοῦ χώματος μέζον δύο σταδίων. τρίτον δὲ σφι ἐξεργασται νηὸς μέγιστος πάντων νηῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τοῦ ἀρχιτέκτων πρώτος ἐγένετο Ροῖκος Φίλεω ἐπιχώριος. τούτων εἵνεκεν μᾶλλον τι περὶ Σαμίων ἐμήκυνα.

61. Καμβύση δὲ τῷ Κύρου χρονίζοντι περὶ Αἴγυπτον καὶ παραφρονήσαντι ἐπανιστίεσθαι ἄνδρες μάγοι δύο ἀδελφεοὶ, τῶν τὸν ἕτερον καταλελοίπεσ τῶν οἰκίων μελεδωνὸν ὁ Καμβύσης. οὗτος δὴ ὢν οἱ ἐπανεῖστη, μαθὼν τε τὸν Σμέροδιος θάνατον ὡς κρύπτοιο γινόμενος, καὶ ὡς ὀλίγοι ἦσαν οἱ ἐπιστάμενοι αὐτὸν Περσέων, οἱ δὲ πολλοὶ περιεόντα μιν εἰδείησαν. πρὸς ταῦτα βουλευσας τάδε ἐπεχείρησε τοῖσι βασιληῖοισι· ἦν οἱ ἀδελφεός, τὸν εἰπά οἱ συνεπαναστῆναι, οὕτως μάλιστα τὸ εἶδος Σμέροδι τῷ Κύρου, τὸν ὁ Καμβύσης ἔοντα ἐωντοῦ ἀδελφεόν

ἀπέκτεινε. ἦν τε δὴ ὁμοῖος εἶδος τῷ Σμέρδι, καὶ δὴ καὶ οὖνομα τῶντὸ εἶχε Σμέρδιν. τοῦτον τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ μάγος Πατιζείθης ὡς οἱ αὐτὸς πάντα διαπρήξει, εἶσε ἄγων ἐς τὸν βασιλῆιον θρόνον. ποιήσας δὲ τοῦτο κήρυκας τῇ τε ἄλλῃ διέπεμπε καὶ δὴ καὶ ἐς Αἴγυπτον, προερίοντα τῷ στρατῷ ὡς Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἀκαιοστία εἶη τοῦ λοιποῦ, ἀλλ' οὐ Καμβύσεω.

62. Οἱ τε δὴ ὧν ἄλλοι κήρυκες προηγόρευον ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ὁ ἐπ' Αἴγυπτον ταχθεὶς, εὗρισκε γὰρ Καμβύσεα καὶ τὸν στρατὸν ἔοντα τῆς Συρίας ἐν Ἀγβατάνοισι, προηγόρευε στὰς ἐς μέσον τὰ ἐντεταλμένα ἐκ τοῦ μάγου. Καμβύσης δὲ ἀκούσας ταῦτα ἐκ τοῦ κήρυκος, καὶ ἐλπίσας μιν λέγειν ἀληθεῖα αὐτὸς τε προδεδόσθαι ἐκ Πρηξιάσπεος (πεμφθέντα γὰρ αὐτὸν ὡς ἀποκτενέοντα Σμέρδιν οὐ ποιῆσαι ταῦτα), βλέψας ἐς τὸν Πρηξιάσπεα εἶπε· Πρηξιάσπεε, οὕτω μοι διεπρήξαο τό τοι προσέθηκα πρῆγμα; Ὁ δὲ εἶπε· Ὡ δέσποτα, οὐκ ἔστι ταῦτα ἀληθεῖα, ὅπως κοτέ σοι Σμέρδις ἀδελφεὸς ὁ σὸς ἐπανέστηκε, οὐδὲ ὅπως τι ἐξ ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς νεῖκός τοι ἔσται ἢ μέγα ἢ μικρόν· ἐγὼ γὰρ αὐτὸς ποιήσας τὰ σύ με ἐκέλευες ἔθαψά μιν χερσὶ τῆσι ἐμεωυτοῦ. εἰ μὲν νυν οἱ τεθνεῶτες ἀνεστήασι, προσδέχό τοι καὶ Ἀστυάγβα τὸν Μῆδον ἐπαναστήσεσθαι· εἰ δ' ἔστι ὡσπερ πρὸ τοῦ, οὐ μή τι τοι ἔκ γε ἐκείνου νεώτερον κακὸν ἀναβλαστήσει. νῦν ὧν μοι δοκίει μεταδιώξαντας τὸν κήρυκα ἐξετάξιν εἰρωπῶντας, παρ' ὅθου ἦκων προαγορεύει ἡμῖν Σμέρδιος βασιλεὺς ἀκούειν.

63. Ταῦτα εἰπάντος Πρηξιάσπεος (ἤρεσε γὰρ Καμβύση) αὐτίκα μεταδίωκτος γενόμενος ὁ κήρυξ ἦκε· ἀπιγμένον δὲ μιν εἶρετο ὁ Πρηξιάσπης τάδε· Ὡνθρῶπε,



αἷς γὰρ ἦκειν παρὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἄγγελος· νῦν ὧν εἶπας τὴν ἀληθινήν ἄπιθι χαίρων· κότερα αὐτός τοι Σμέρδις φαιτόμενος ἐς ὅψιν ἐνετέλλετο ταῦτα, ἢ τῶν τίς ἐκείνου ἐπιηρεσιῶν; Ὁ δὲ εἶπε· Ἐγὼ Σμέρδιν μὲν τὸν Κύρου, ἐξ ὅτου βασιλεὺς Καμβύσης ἤλασε ἐς Αἴγυπτον, οὐκ ἠπώπα· ὁ δὲ μοι μάγος τὸν Καμβύσης ἐπίτροπον τῶν οἰκίων ἀπέδεξε, οὗτος ταῦτα ἐνετείλατο, φᾶς Σμέρδιν τὸν Κύρου εἶναι τὸν ταῦτα ἐπιθέμενον εἶπαι πρὸς ὑμέας. Ὁ μὲν δὴ σφί ἔλεγε οὐδὲν ἐπικατεψευσμένος, Καμβύσης δὲ εἶπε· Πρήξασπες, σὺ μὲν, οἷα ἀνὴρ ἀγαθός, ποιήσας τὸ κελυόμενον αἰτίην ἐκπέφηνγας· ἐμοὶ δὲ τίς ἂν εἴη Περσέων ὁ ἐπανεστειῶς ἐπιβατεύων τοῦ Σμέρδιος οὐνόματος; Ὁ δὲ εἶπε· Ἐγὼ μοι δοκέω συνιέναι τὸ γεγονός τοῦτο, ὦ βασιλεῦ· οἱ μάγοι ἐσθλοὶ οἱ ἐπανεστειῶτες, τὸν τε ἔλιπες μελεδωνόν τῶν οἰκίων, Πατιζέιθης καὶ ὁ τούτου ἀδελφεὸς Σμέρδις.

64. Ἐνθαῦτα ἀκούσαντα Καμβύσεα τὸ Σμέρδιος οὐνομα ἔτυψε ἢ ἀληθινή τῶν τε λόγων καὶ τοῦ ἐνυπνίου· ὃς ἐδόκεε ἐν τῷ ὕπνῳ ἀπαγγεῖλαι τινὰ οἱ ὡς Σμέρδις ἰζόμενος ἐς τὸν βασιλήϊον θρόνον ψάσειε τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. μαθὼν δὲ ὡς μάτην ἀπολωλεκῶς εἶη τὸν ἀδελφεόν, ἀπέκλαιε Σμέρδιν. ἀποκλαύσας δὲ καὶ περιημεκτήσας τῇ ἀπάσῃ συμφορῇ, ἀναθρόσκει ἐπὶ τὸν ἵππον, ἐν νόῳ ἔχων τὴν ταχίστην ἐς Σοῦσα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὸν μάγον. καὶ οἱ ἀναθρόσκοντι ἐπὶ τὸν ἵππον τοῦ κουλεοῦ τοῦ ξίφθος ὁ μύκης ἀποπίπτει· γυμνωθὲν δὲ τὸ ξίφος παλεῖ τὸν μηρόν· τραυματισθεὶς δὲ κατὰ τοῦτο τῇ αὐτὸς πρότερόν τὸν τῶν Αἰγυπτίων θεὸν Ἄπιν ἔπληξε, ὡς οἱ καιρῆν ἔδοξε τετύφθαι, εἶρετο ὁ Καμβύσης ὅτι τῇ πόλι οὐνομα εἶη. οἱ δὲ εἶπαν ὅτι Ἀγβάτανα. τῷ δὲ



ἔτι πρότερον ἐκέχρηστο ἐκ Βουτούς πόλιος, ἐν Ἀγβατάνοισι τελευτήσῃ τὸν βίον. ὁ μὲν δὴ ἐν τοῖσι Μηδικοῖσι Ἀγβατάνοισι ἐδόκεε τελευτήσῃν γηραιός, ἐν τοῖσι οἱ ἦν πάντα τὰ πρήγματα· τὸ δὲ χρηστήριον τοῖσι ἐν Συρίῃ Ἀγβατάνοισι ἔλεγε ἄρα. καὶ δὴ ὡς τότε ἐπειρεόμενος ἐπύθετο τῆς πόλιος τὸ οὖνομα, ὑπὸ τῆς συμφορῆς τῆς τε ἐκ τοῦ μάγου ἐκπεπληγμένος καὶ τοῦ τρώματος ἐσωφρόνησε, συλλαβὼν δὲ τὸ θεοπρόπιον εἶπε· Ἐνθαῦτα Καμβύσεα τὸν Κύρου ἐστὶ πεπρωμένον τελευτᾶν.

65. Τότε μὲν τοσαῦτα, ἡμέρησι δὲ ὕστερον ὡς εἰκοσι μεταπεμπάμενος Περσέων τῶν παρόντων τοὺς λογιμωτάτους ἔλεγέ σφι τάδε· Ὡ Πέρσαι, καταβλάθηκέ με, τὸ πάντων μάλιστα ἐκρηπτον πρηγμάτων, τοῦτο ἐς ὑμέας ἐκφῆναι. ἐγὼ γὰρ ἔων ἐν Αἰγύπτῳ εἶδον ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, τὴν μηδαμὰ ὄφθλον ἰδεῖν· ἐδόκον δέ μοι ἄγγελον ἐλθόντα ἐξ οἴκου ἀγγέλλειν ὡς Σμέρδης ἰζόμενος ἐς τὸν βασιλῆιον θρόνον ψαύσει τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. δαίσας δὲ μὴ ἀπαιρεθῆναι τὴν ἀρχὴν πρὸς τοῦ ἀδελφεοῦ, ἐποίησα ταχύτερα ἢ σοφώτερα· ἐν τῇ γὰρ ἀνδροπητῇ φύσει οὐκ ἐνῆν ἄρα τὸ μέλλον γίνεσθαι ἀποτρέπειν· ἐγὼ δὲ ὁ μάταιος Πρηξιάσπεα ἀποπέμπω ἐς Σοῦσα ἀποκτενέοντα Σμέρδιν. ἐξεργασθέντος δὲ κακοῦ τοσούτου ἀδελῶς διαιτώμην, οὐδαμὰ ἐπιλεξάμενος μὴ κοτέ τις μοι Σμέρδιος ὑπαραιρημένου ἄλλος ἐπανασταλῆ ἀνθρώπων. παντὸς δὲ τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι ἁμαρτῶν ἀδελφοκτόνος τε οὐδὲν δέον γέγονα, καὶ τῆς βασιλῆϊς οὐδὲν ἦσσαν ἐστέρημαι· Σμέρδης γὰρ δὴ ἦν ὁ μάγος τὸν μοι ὁ δαίμων προέφαινε ἐν τῇ ὄψει ἐπαναστήσεσθαι. τὸ μὲν δὴ ἔργον ἐξεργασταί μοι, καὶ Σμέρδιν τὸν Κύρου μηκέτι ὑμῖν ἔοντα λογιζέσθαι· οἱ δὲ ὑμῖν μάγοι κρατεύουσι



τὸν Κύρου Σμέρδιν ιδέσθαι οὐδαμὰ, οὔτε ὅστις εἴη ἐν
 συνοικίῳ αὐτῇ εἰδέναι. ἔπεμπε δεύτερα ὁ Ὀτάνης λέ-
 γων· Εἰ μὴ αὐτὴ Σμέρδιν τὸν Κύρου γινώσκεις, σὺ δὲ
 παρὰ Ἀτόσσης πύθου ὅτε τούτῳ συνοικεῖ αὐτὴ τε
 ἐκείνη καὶ σὺ· πάντως γὰρ δὴ κοῦ τὸν γε ἑαυτῆς ἀδελ-
 φεὸν γινώσκεις. Ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ἡ θυγάτηρ·
 Οὔτε Ἀτόσση δύναμαι ἐς λόγους ἐλθεῖν οὔτε ἄλλην οὐ-
 δεμίαν ιδέσθαι τῶν συγκατημένων γυναικῶν· ἐπεὶ τε
 γὰρ τάχιστα οὔτις ὄνθρωπος, ὅστις κοτέ ἐστι, παρέ-
 λαβε τὴν βασιλήην, διέσπειρε ἡμέας ἄλλην ἄλλη τάξας.

69. Ἀκούοντι δὲ ταῦτα τῷ Ὀτάνῃ μᾶλλον κατεργά-
 νετο τὸ πρῆγμα. τρίτην δὲ ἀγγελίην ἐσπέμπει παρ'
 αὐτῆν λέγουσαν ταῦτα· ὦ θυγάτερ, δεῖ σε γεγονυῖαν
 εὐκίνδυνον ἀναλαβέσθαι τὸν ἄν ὁ πατὴρ ὑποδύνειν κε-
 λεύῃ· εἰ γὰρ δὴ μὴ ἐστὶ ὁ Κύρου Σμέρδης, ἀλλὰ τὸν
 κισταδοκέω ἐγὼ, οὔτοι μιν σοὶ τε συγκοιμώμενον καὶ τὸ
 Περσέων κράτος ἔχοντα δεῖ χαίροντα ἀπαλλύσειν, ἄλ-
 λά δοῦναι δίκην. νῦν ὃν ποιήσον τάδε· ἐπεὶ σοὶ συν-
 εὔδη καὶ μάθης· αὐτὸν κατυπνωμένον, ἄφασον αὐτοῦ
 τὰ ὦτα· καὶ ἦν μὲν φράνηται ἔχων ὦτα, νόμιζε σειωτῆν
 Σμέρδι τῷ Κύρου συνοικεῖν, ἦν δὲ μὴ ἔχων, σὺ δὲ τῷ
 μάγῳ Σμέρδι. Ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ἡ Φαιδύμη φα-
 μένη κινδυνεύσειν μεγάλως, ἦν ποιῆ ταῦτα· ἦν γὰρ δὴ
 μὴ πυχάνῃ τὰ ὦτα ἔχων, ἐπίλαμπτος δὲ ἀφάσσουσα
 ἔσται, εὐεἰδέναι ὡς αἰστώσει μιν· ὅμως μένοι ποιήσειν
 ταῦτα. ἡ μὲν δὴ ὑπεδέξατο ταῦτα τῷ πατρὶ κατεργά-
 σασθαι. τοῦ δὲ μίγρον τούτου τοῦ Σμέρδιος Κύρος ὁ
 Καμβύσεω ἄρχων τὰ ὦτα ἰπέτεμε ἐπ' αἰτίῃ δὴ τινὶ οὐ
 σμικρῇ. ἡ ὃν δὴ Φαιδύμη αὐτῆ, ἡ τοῦ Ὀτάνεω θυγά-
 τηρ, πάντα ἐπετελέουσα τὰ ὑπεδέξατο τῷ πατρὶ, ἐπεὶ τε

τιῆς μέρος ἐγένετο τῆς ἀπίξιος παρὰ τὸν μάγον (ἐν
 κριτροπῇ γὰρ δὴ αἱ γυναῖκες φοιτέουσι τοῖσι Πέρση-
), ἐλθοῦσα παρ' αὐτὸν τῆδε, ὑπνωμένον δὲ καρτερῶς
 ὃ μάγου ἤφασε τὰ ὦτα. μαθοῦσα δὲ οὐ χαλεπῶς
 λ' εὐπειῶς οὐκ ἔχοντα τὸν ἄνδρα ὦτα, ὡς ἡμέρη τά-
 στα ἐγεγόνεε, πέμψασα ἐσήμηγε τῷ πατρὶ τὰ γενό-
 να.

70. Ὁ δὲ Ὀτιάνης παραλαβὼν Ἀσπαθίην καὶ Γω-
 νίην, Περσέων τε πρώτους ἄρχοντας καὶ ἐωντῶ ἐπιτη-
 ρατάτους ἐς πίστιν, ἀπηγήσατο πᾶν τὸ πρῆγμα· οἱ δὲ
 ἃ αὐτοὶ ἄρα ὑπόπτενον οὕτω τοῦτο ἔχειν, ἀνερείκαν-
 ς δὲ τοῦ Ὀτιάνω τοὺς λόγους ἐδέξαντο. καὶ ἔδοξε σφι
 ασιον ἄνδρα Περσέων προσεταιρίσασθαι τοῦτον τῷ
 στεύει μάλιστα. Ὀτιάνης μὲν νυν εἰσίσχεται Ἰνταφέρ-
 α, Γωβρῆς δὲ Μεγάβυζον, Ἀσπαθίης δὲ Ὑδάρνεα.
 γοιότων δὲ τούτων ἕξ παραγίνεται ἐς τὰ Σοῦσα Δα-
 ῖος ὁ Ὑστιάσπεος ἐκ Περσέων ἡκων· τούτων γὰρ δὴ
 οἱ ὁ πατὴρ ὑπαρχος. ἐπεὶ ὧν οὗτος ἀπίκετο, τοῖσι
 τῶν Περσέων ἔδοξε καὶ Δαρεῖον προσεταιρίσασθαι.

71. Συνελθόντες δὲ οὗτοι ἄρχοντες ἐπὶ ἐδίδοσαν
 ασι λόγους καὶ πίστις. ἐπεὶ τε δὲ ἐς Δαρεῖον ἀπίκετο
 κώμην ἀποφαίνεσθαι, ἔλεγέ σφι τάδε· Ἐγὼ ταῦτα
 ἴδοκεν μὲν αὐτὸς μόνος ἐπίσταςθαι, ὅτι τε ὁ μάγος
 ἦ ὁ βασιλεύων καὶ Σμέρδης ὁ Κύρου τετελεύτηκε· καὶ
 αὐτοῦ τούτου εἶνεκεν ἡκω σπουδῇ ὡς συστήσω ἐπὶ τῷ
 ἄγῳ θάνατον. ἐπεὶ τε δὲ συνήγεικε ὥστε καὶ ἑμέας εἰ-
 ἶναι καὶ μὴ μόνων ἐμέ, ποιέειν ἀντίκα μοι δοκέει καὶ
 ἢ ὑπερβάλλεσθαι· οὐ γὰρ ἄμεινον. Εἶπε πρὸς ταῦτα
 Ὀτιάνης· Ὡ παῖ Ὑστιάσπεος, εἰς τε πατρός ἀγαθοῦ
 καὶ ἐκφαίνεω ἕοικας σωυτὸν, ἄρχοντα τοῦ πατρός οὐδὲν



ἴσσω· τὴν μέντοι ἐπιχείρησιν ταύτην μὴ οὕτω συντάχειν ἀβούλως, ἀλλ' ἐπὶ τὸ σωφρονέστερον αὐτὴν λάμβαναι· δεῖ γὰρ πλείυνας γενομένους οὕτω ἐπιχειροῦν. Δέξιμας πρὸς ταῦτα Δαρεῖος· Ἄνδρες οἱ παρεόντες, τῶν ἐπιχειρήσεων ἐξ ὧν ὁτιδήποτε εἰ χρήσεσθε, ἐπίσταςθε ὅτι ἀπολέσεσθε κάκιστα· ἐξοίσει γὰρ τις πρὸς τὸν μάγον, ὅστις περιβαλλόμενος ἐν τῷ κέρδεα· μάλιστα μὲν νῦν ὡφείλει ἐπὶ ὑμῶν αὐτῶν βαλόμενοι ποιεῖν ταῦτα· ἐπεὶ τε ὑμῶν ἀναφέρειν ἐς πλείυνας ἐδόκεε καὶ ἐμοὶ ὑπερέθεσθαι ἢ ποιεῖμεν σήμερον, ἢ ἴστε ὑμῖν ὅτι τὴν ὑπερπείσῃ τὴν νῦν ἡμέρῃ, ὡς οὐκ ἄλλος φθὰς ἐμεῦ κατήγορος ἔσται, ἀλλ' ὅσπερ αὐτὸς ἐγὼ κατερέω πρὸς τὸν μάγον.

72. Δέξιμας πρὸς ταῦτα Ὀτάνης, ἐπειδὴ ὦρα σπαράσσοντος Δαρεῖον· Ἐπεὶ τε ἡμέας συνταχένειν ἀναγκάζεις καὶ ὑπερβάλλεσθαι οὐκ ἔως, ἴδι ἐξηγέο αὐτὸς ὅτι τῶν τρόπων πάριμεν ἐς τὰ βασιλῆα καὶ ἐπιχειρήσομεν αὐτοῖσι· φυλακὰς γὰρ δὴ διεστεώσας οἰδὰς κού καὶ αὐτὰς εἰ μὴ ἰδῶν, ἀλλ' ἀκούσας· ὡς τῶν τρόπων περὶ σομῆς ἀμείβεται Δαρεῖος τοῖσδε· Ὀτάνη, ἢ πολλά ἐσσι τὰ λήθη μὲν οὐκ οἶά τε διγλώσσω, ἔργῳ δέ· ἄλλα δ' ἐστὶ λόγῳ μὲν εἰς τε, ἔργῳ δέ οὐδὲν ἀπὸ αὐτῶν λαμπρόν γίνεσθαι. ὑμεῖς δέ ἴστε φυλακὰς τὰς κατεστεώσας εἰς οὐδὲν χαλεπὰς παρελθεῖν· τοῦτο μὲν γὰρ ὑμῶν ἔοντα τοιῶνδε οὐδεὶς ὅστις οὐ παρήσει, τὰ μὲν κού κατεστεωμένους ὑμῶν, τὰ δὲ κού καὶ δευαίνων· τοῦτο δέ ἐξ αὐτὸς στήσῃν εὐπρεπεστάτην τῇ πάριμεν, φὰς ἄσπερ ἔρχονται ἐκ Περσίων καὶ βούλεσθαι τε ἔπος παρὰ τοῦ πατρὸς στήσῃν τῷ βασιλεῖ. ἔνθα γὰρ τι δεῖ ψεῦδος λέγεσθαι, λεγέσθω· τοῦ γὰρ αὐτοῦ γλιχόμεθα οἱ τε ψεῦδομενοι καὶ οἱ τῇ ἀληθείᾳ διαχρεώμενοι· οἱ μὲν γὰρ ψεῦδος

ῥηται τότε ἐπειὴν τι μέλλωσι τοῖσι ψεύδεσσι πείσαντες κερδήσεσθαι, οἱ δ' ἀληθίζονται, ἵνα τι τῇ ἀληθείῃ ἐπιτάσσονται κέρδος καὶ, τι μᾶλλον σφισι ἐπιτρέπηται. ἴπῳ οὐ ταῦτ' ἀσκέοντες τῶντου περιεχόμεθα. εἰ δὲ κερδὲν κερδήσεσθαι μέλλοιεν, ὁμοίως ἂν ὁ τε ἀληθίζόμενος ψευδῆς εἴη καὶ ὁ ψευδόμενος ἀληθῆς. ὅς ἂν μὲν τῶν πλουρῶν ἐκὼν παρήῃ, αὐτῷ οἱ ἄμεινον ἐς χρόνον ἔσται· ὅς δ' ἂν ἀντιβαίνειν πειρᾶται, διαδεικνύσθω θ' αὐτὰ ἐὼν πολέμιος, καὶ ἔπειτα ὡσάμενοι ἔσω ἔργου κτώμεθα.

73. Λέγει Γωβρύης μετὰ ταῦτα· Ἄνδρες φίλοι, ἡμῖν τε κάλλιον παρέξει ἀνασώσασθαι τὴν ἀρχὴν, ἢ εἴ γε οἰοί τε ἐσόμεθα αὐτὴν ἀναλαβείν, ἀποθανείν; ὅτε ἀρχόμεθα μὲν ἔόντες Πέρσαι ὑπὸ Μήδου ἀνδρὸς μάγῃου, καὶ τούτου ὦτα οὐκ ἔχοντος. ὅσοι τε ὑμῶν καμβύση νοσέοντι παρεγίνοντο, πάντως κου μέμνησθε· ἐπέσκηψε Πέρσησι τελευτῶν τὸν βίον μὴ πειρωμένοισι ἀνακτῆσθαι τὴν ἀρχὴν· τὰ τότε οὐκ ἐνεδεκόμεθα, ἀλλ' ἐπὶ διαβολῇ ἔδοκίμεν εἰπεῖν Καμβύσεα. νῦν ὦν θέμαι ψῆφρον πείθεσθαι Δαρείῳ καὶ μὴ διαλύεσθαι τοῦ συλλόγου ἀλλ' [ἢ] ἰόντας ἐπὶ τὸν μάγον ἰθείως. ταῦτα εἶπε Γωβρύης, καὶ πάντες ταῦτα αἶνεον.

74. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐβουλεύοντο, ἐγένετο κατὰ Πρωχίην τάδε. τοῖσι μάγοισι ἔδοξε βουλευομένοισι Πρωξάσπεα φίλον προσθέσθαι, ὅτι τε ἐπεπόνθεσ πρὸς Καμβύσεω ἀνάρσια, ὅς οἱ τὸν παῖδα τοξεύσας ἀπολώσκεε, καὶ διότι μόνος ἠπίστατο τὸν Σμέρδιος τοῦ Κίφρου θάνατον ἀντοχειρή μιν ἀπολέσας, πρὸς δ' ἔτι ἔόντα ἐν Πρωχίῃ μεγίστη τὸν Πρωξάσπεα ἐν Πέρσησι. τούτων δὴ ἡμῖν εἶπεκεν καλέσαντες φίλον προσεκτιώντο πίστι τε λα-



βρόντες καὶ ὄρκίοισι, ἢ μὲν ἔξειν παρ' ἑαυτῷ μηδ' ἐξοίσειν μηδενὶ ἀνθρώπων τὴν ἀπὸ σφέων ἀπάτην ἐς Πέρσας γεγονυῖαν, ὑπισχνούμενοι τὰ πάντα οἱ μυρία δώσειν. ὑποδεχομένου δὲ τοῦ Πρηξάσπεω ποιήσιν ταῦτα, ὡς ἰστέπεισάν μιν οἱ μάγοι, δεύτερα προσέφερον, αὐτοὶ μὲν φάμενοι Πέρσας πάντας συγκαλέσειν ὑπὸ τὸ βασιλῆϊον τεῖχος, κείνον δ' ἐκέλευον ἀναβάντα ἐπὶ πύργον ἀγορευσαι ὡς ὑπὸ τοῦ Κύρου Σμέρδιος ἄρχονται καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου. ταῦτα δὲ οὕτω ἐνετέλλοντο ὡς πιστοτάτου δῆθεν ἔοντος αὐτοῦ ἐν Πέρσῃσι, καὶ πολλάκις ἀποδεξαμένου γνώμην ὡς περιεῖη ὁ Κύρου Σμέρδις, καὶ ἐξαργυρησαμένου τὸν φόνον αὐτοῦ.

75. Φαμένου δὲ ταῦτα ἐτοίμου εἶναι ποιεῖν τοῦ Πρηξάσπεω, συγκαλέσαντες Πέρσας οἱ μάγοι ἀνεβίβασαν αὐτὸν ἐπὶ πύργον καὶ ἀγορεύειν ἐκέλευον. ὁ δὲ, τῶν μέντοι ἐκείνοι προσεδέοντο αὐτοῦ, τούτων μὲν ἐκῶν ἐπελήθετο, ἀρξάμενος δὲ ἀπὸ Ἀχαιμένεος ἐγενεηλόγησε τὴν πατριὴν τοῦ Κύρου, μιστὰ δὲ ὡς ἐς τοῦτον κατέβη, τελευτῶν ἔλεγε ὅσα ἀγαθὰ Κῦρος Πέρσας πεποιήκοι, διεξελθὼν δὲ ταῦτα ἐξέφαινε τὴν ἀληθειάν, φάμενος πρότερον μὲν κρύπτειν (οὐ γάρ οἱ εἶναι ἀσφαλὲς λέγειν τὰ γενόμενα), ἐν δὲ τῷ παρεόντι ἀναγκαίην μιν καταλαμβάνειν φαίνειν· καὶ δὴ ἔλεγε τὸν μὲν Κύρου Σμέρδιον ὡς αὐτὸς ὑπὸ Καμβύσειω ἀναγκαζόμενος ἀποκτείνε, τοὺς μάγους δὲ βασιλεύειν. Πέρσῃσι δὲ πολλὰ ἐπαρησάμενος, εἰ μὴ ἀνακτησαίητο ὀπίσω τὴν ἀρχὴν καὶ τοὺς μάγους τισαίητο, ἀπῆκε ἑαυτὸν ἐπὶ κεφαλὴν φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ πύργου κάτω. Πρηξάσπης μὲν νῦν ἔων τὸν πάντα χρόνον ἀνὴρ δόκιμος οὕτω ἐτελεύτησε.

76. Οἱ δὲ δὴ ἑπτὰ τῶν Περσῶν ὡς ἐβουλεύσαντο

αὐτίκα ἐπιχειρεῖν τοῖσι μάγοισι καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι, ἧϊσαν εὐξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τῶν περὶ Πρηξάσπεα πρηχθέντων εἰδότες οὐδέν. ἐν τῷ δὴ τῇ ὁδοῦ μέσῃ στείχοντες ἐγένοντο καὶ τὰ περὶ Πρηξάσπεα γεγονότα ἐπυνθάνοντο. ἐνθαῦτα ἐκστάντες τῆς ὁδοῦ ἐδίδοσαν αὐτίσσι λόγοις, οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ὀτιάνην πιάγῃ κελύοντες ὑπερβάλλεσθαι μηδὲ οἰδεόντων τῶν πρηγμάτων ἐπιτίθεσθαι, οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Δαρεῖον αὐτίκα τῷ ἔναι καὶ τὰ δεδογμένα ποιεῖν μηδὲ ὑπερβάλλεσθαι. ὠθιζομένων δ' αὐτῶν ἐφάνη ἰρήκων ἑπτὰ ζεύγη δύο αἰγυπιῶν ζεύγη διώκοντά τῷ καὶ τίλλοντα καὶ ἀμύσσοντα· ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἑπτὰ τῆν τῷ Δαρεῖου πάντες αἴνον γνώμην, καὶ ἔπειτα ἧϊσαν ἐπὶ τὰ βασιλῆϊα τεθαρσηκότες τοῖσι ὄρνισι.

77. Ἐπιστάσι δὲ ἐπὶ τὰς πύλας ἐγένετο οἷον τι Δαρεῖω ἢ γνώμῃ ἔφερθ'· καταιδέμενοι γὰρ οἱ φύλακοι ἄνδρας τοὺς Περσέων πρώτους, καὶ οὐδέν τοιοῦτον ὑποπτεύοντες ἐξ αὐτῶν ἔσσεσθαι, παρέσαν θείῃ πομπῇ χρωμένους, οὐδ' ἐπειρώτα οὐδεὶς. ἐπεὶ τῷ δὲ καὶ παρῆλθον ἐς τὴν αὐλήν, ἐνέκυρσαν τοῖσι τὰς ἀγγελίας ἐσφύρουσι εὐνούχοισι, οἱ σφῆας ἰστόρῃον ὃ τι θέλοντες ἠκοῖεν· καὶ ἅμα ἰστορέοντες τούτους τοῖσι πυλουροῖσι ἀπέιλβον ὅτι σφῆας παρῆκαν, ἴσχον τῷ βουλομένους τοὺς ἑπτὰ ἐς τὸ πρόσω παριέναι. οἱ δὲ διακλευσάμενοι καὶ σπασάμενοι τὰ ἐγχειρίδια, τούτους μὲν τοὺς ἴσχοντας αὐτοῦ ταύτῃ συγκεντέουσι, αὐτοὶ δὲ ἧϊσαν δρόμῳ ἐς τὸν ἀνδρεῶνα.

78. Οἱ δὲ μάγοι ἔτυχον ἀμφοτέρω τῶν τῷ τῷ ἐσω καὶ τὰ ἀπὸ Πρηξάσπεος γένομενα ἐν βουλήν ἔχοντες. ἐπεὶ ὧν εἶδον τοὺς εὐνούχους τεθρορυβημένους



τε καὶ βροῶντας, ἀνά τε ἔδραμον πάλιν ἀμφοτέροισι, καὶ ὡς ἔμαθον τὸ ποιούμενον, πρὸς ἄλκην ἐτρέποντο. ὁ μὲν δὲ αὐτῶν φθάνει τὰ τόξα κατελόμενος, ὁ δὲ πρὸς τὴν αἰχμὴν ἐτρέπεται. ἐνθαῦτα δὲ συνέμισγον ἀλλήλοισι. τῶ μὲν δὲ τὰ τόξα ἀσπασθῆναι αὐτῶν, ἐόντων τε ἀγχοῦ τῶν πολεμίων καὶ προσκειμένων, ἦν χρῆστα οὐδέν· ὁ δ' ἕτερος τῇ αἰχμῇ ἤμύετο, καὶ τοῦτο μὲν Ἀσπαθίνην παίει ἐς τὸν μηρόν, τοῦτο δὲ Ἰνταφέρνεα ἐς τὸν ὀφθαλμόν· καὶ ἐστερήθη μὲν τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐκ τοῦ τραύματος ὁ Ἰνταφέρνης, οὐ μὲντοι ἀπέθανέ γε. τῶν μὲν δὲ μάγων οὔτερος τραυματίζει τούτους, ὁ δὲ ἕτερος, ἐπεὶ τέ οἱ τὰ τόξα οὐδὲν χρῆστα ἐγένετο, ἦν γὰρ δὲ θάλαμος ἐσέχων ἐς τὸν ἀνδρῶνα, ἐς τοῦτον καταφεύγει, θέλων αὐτοῦ προσθεῖναι τὰς θύρας. καὶ οἱ συνεσπίπτουσι τῶν ἐπὶ ἀδύο, Δαρεῖός τε καὶ Γωβρίτης. συμπλακέντος δὲ Γωβρίτῳ τῷ μάγῳ, ὁ Δαρεῖος ἐπιστεῶς ἠπόρει, οἷα ἐν σκότει, προμηθεόμενος μὴ πλῆξῃ τὸν Γωβρίτην. ὁρῶν δὲ μιν ἀργὸν ἐπιστεῶτα ὁ Γωβρίτης εἶρετο ὅ τι οὐ χροῖται τῇ χειρὶ. ὁ δὲ εἶπε· Προμηθεόμενος σέο μὴ πλῆξω. Γωβρίτης δὲ ἀμείβετο· Ὄθει καὶ δι' ἀμφοτέρων τὸ ξίφος. Δαρεῖος δὲ πειθόμενος ὥσέ τε τὸ ἐγχειρίδιον καὶ ἔτυχέ κως τοῦ μάγου.

79. Ἀποκτείναντες δὲ τοὺς μάγους καὶ ἀποταμόντες αὐτῶν τὰς κεφαλὰς, τοὺς μὲν τραυματίας ἐωπῶν αὐτοῦ λείποισι καὶ ἀδυνασίης εἵνεκεν καὶ φυλακῆς τῆς ἀκροπόλιος, οἱ δὲ πέντε αὐτῶν ἔχοντες τῶν μάγων τὰς κεφαλὰς ἔθρον ἔξω, βοῆν τε καὶ πατάγων χρεώμενοι, καὶ Πέρσας τοὺς ἄλλους ἐπικυλίωντο, ἐξηγεόμενοι τε τὸ πρῆγμα καὶ δεικνύοντες τὰς κεφαλὰς· καὶ ἅμα ἔκτεινον πάντα τινὰ τῶν μάγων τὸν ἐν ποσὶ γινόμενον. οἱ δὲ

Πέρσαι μαθόντες τό γε γεγονός ἐκ τῶν ἐπιτά καὶ τῶν
 μάγων τὴν ἀπάτην, ἐδικαίουν καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα
 ποιεῖν, σπασάμενοι δὲ τὰ ἐγχειρίδια ἔκτεινον ὄκου τινα
 μάγον εὐρισκόν· εἰ δὲ μὴ νύξ ἐπελθοῦσα ἔσχε, ἔλιπον
 ἂν οὐδένα μάγον. ταύτην τὴν ἡμέρην θεραπεύουσι
 Πέρσαι κοινῇ μάλιστα τῶν ἡμερέων, καὶ ἐν αὐτῇ ὄρτην
 μεγάλην ἀνάγουσι, ἣ κέκληται ὑπὸ Περσέων μαγοφόνια·
 ἐν τῇ μάγον οὐδένα ἔξεστι φανῆναι ἐς τὸ φῶς, ἀλλὰ
 κατ' οἴκους ἑωυτοῦς οἱ μάγοι ἔχουσι τὴν ἡμέρην ταύτην.

80. Ἐπεὶ τὸ δὲ κατέστη ὁ θόρυβος καὶ ἐκτὸς πέντε
 ἡμερέων ἐγένετο, ἐβουλεύοντο οἱ ἐπαναστάντες τοῖσι μά-
 γοισι περὶ τῶν πρηγμάτων πάντων, καὶ ἐλέχθησαν λόγοι
 ἄπιστοι μὲν ἐνόιοισι Ἑλλήνων, ἐλέχθησαν δ' ὧν. Ὅτι-
 νης μὲν ἐκέλευε ἐς μέσον Πέρσησι καταθεῖναι τὰ πρη-
 γματα, λέγων τάδε· Ἐμοὶ δοκεῖ ἕνα μὲν ἡμέων μούναρ-
 χον μόνον μηκέτι γυνέσθαι· οὗτε γὰρ ἡδὺ οὗτε ἀγαθόν.
 εἶδετε μὲν γὰρ τὴν Καμβύσεω ὕβριον ἐπ' ὅσον ἐξῆλθε,
 μετεσχῆκατε δὲ καὶ τῆς τοῦ μάγου ὕβριος· κῶς δ' ἂν
 εἶη χρῆμα κατηρημένον μοναρχίῃ, τῇ ἔξεστι ἀνευθύνη
 ποιεῖν τὰ βούλεται; καὶ γὰρ ἂν τὸν ἄριστον ἀνδρῶν
 πάντων σιάντα ἐς ταύτην τὴν ἀρχὴν ἐκτὸς τῶν ἐωθότων
 νοημάτων στήσειε. ἐγγίνεται μὲν γὰρ οἱ ὕβρις ὑπὸ τῶν
 παρβόντων ἀγαθῶν, φθόνος δὲ ἀρχῆθεν ἐμφύεται ἀν-
 θρώπῳ. δύο δ' ἔχων ταῦτα ἔχει πᾶσαν κακότητα· τὰ
 μὲν γὰρ ὕβρει κεκορημένος ἔρδει πολλὰ καὶ ἀτάσθαλα,
 τὰ δὲ φθόνῳ. καίτοι ἄνδρα γὰρ τύραννον ἀφθονον ἔδει
 εἶναι, ἔχοντά γὰρ πάντα τὰ ἀγαθὰ. τὸ δ' ὑπερναντιον
 τούτου ἐς τοὺς πολιήτας πέφυκε· φθονεῖ γὰρ τοῖσι
 ἀριστοῖσι περιεοῦσί τε καὶ ζῶουσι, χαίρει δὲ τοῖσι κακί-
 στοισι τῶν ἀστῶν, διαβολὰς δὲ ἄριστος ἐνδέκασθαι·



ἀναρμοστότατον δὲ πάντων· ἦν τε γὰρ αὐτὸν μετρίως
 θωμάζης, ἄχθεται ὅτι οὐ κάστα θεραπεύεται, ἦν τε
 θεραπεύῃ τις κάστα, ἄχθεται ἅτε θωπί. τὰ δὲ δὴ
 μέγιστα ἔρχομαι ἐρίων· νόμαί τε κινεῖ πάτρια καὶ
 βιάται γυναῖκας κτείνει τε ἀαρίτους. πλῆθος δὲ ἄρχων
 πρῶτα μὲν οὖνομα πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσονομίην,
 δεύτερα δὲ τούτων τῶν ὁ μούναρχος ποιεῖ οὐδέν·
 πάλω μὲν ἀρχὰς ἄρχει, ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει,
 βουλευμάτα δὲ πάντα ἐς τὸ κοινὸν ἀναφέρει. τίθεμαι
 ὦν γνώμην μετέντας ἡμέας μούναρχίην τὸ πλῆθος ἀέ-
 ξειν· ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἐνὶ τὰ πάντα. Ὀτιάτης μὲν δὴ
 ταύτην τὴν γνώμην ἐσέφερε.

81. Μεγάβυζος δὲ ὀλιγαρχίῃ ἐκέλευε ἐπιτράπειν,
 λέγων τάδε· Τὰ μὲν Ὀτιάτης εἶπε τυραννίδα παύων,
 λελέχθω κάμοι ταῦτα, τὰ δ' ἐς τὸ πλῆθος ἄνωγθαι φέρειν
 τὸ κράτος, γνώμης τῆς ἀρίστης ἡμάριτθε. οὐίλου γὰρ
 ἀχρηΐου οὐδέν ἐστι ἀξυνειώτερον οὐδὲ ὑβριστότερον.
 καίτοι τυράννου ἕβριν φεύγοντας ἄνδρας ἐς δήμου ἀκο-
 λίστου ἕβριν πεσίειν ἐστὶ οὐδαμῶς ἀνασχετόν. ὁ μὲν
 γὰρ εἴ τι ποιεῖ, γινώσκων ποιεῖ, τῷ δὲ οὐδὲ γινώσκειν
 ἐνὶ· κῶς γὰρ ἂν γινώσχοι, ὅς οὐτ' ἐδιδάχθη οὔτε οἶδε
 καλὸν οὐδὲν οὐδ' οἰκῆϊον, ὡθῆει τε ἐμπασῶν τὰ πρή-
 γματα ἄνευ νόου, χειμάρρῳ ποταμῷ ἔκελος; δήμοι μὲν
 νυν, οἱ Πέρσησι κακὸν νοέουσι, οὔτοι χράσθων, ἡμεῖς
 δὲ ἀνδρῶν τῶν ἀρίστων ἐπιλέξαντες οὐιλίην, τούτοισι
 περιθέωμεν τὸ κράτος· ἐν γὰρ δὴ τούτοισι καὶ αὐτοὶ
 ἐνεσόμεθα, ἀρίστων δὲ ἀνδρῶν οἶκος ἀριστα βουλευμάτα
 γίνεσθαι. Μεγάβυζος μὲν δὴ ταύτην γνώμην ἐσέφερε

82. Τρίτος δὲ Δαρεῖος ἀπεδείκνυτο γνώμην, λέγων·
 Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος ἐς τὸ πλῆθος ἔχοντα,



δοκέει ὀρθῶς λέξαι, τὰ δ' ἐς ὀλιγαρχίην οὐκ ὀρθῶς. τριῶν γὰρ προκειμένων, καὶ πάντων τῶν λέγω ἀρίστων ἐόντων, δήμου τε ἀρίστου καὶ ὀλιγαρχίης καὶ μοναρχου, πολλῷ τοῦτο προέχειν λέγω. ἀνδρὸς γὰρ ἐνὸς τοῦ ἀρίστου οὐδέν ἄμεινον ἂν φανείη· γνώμη γὰρ τοιαύτη χρεώμενος ἐπιτροπεύοι ἂν ἀμωμήτως τοῦ πλήθους, σιγῶτό τε ἂν βουλευόμενα ἐπὶ δυσμενείας ἀνδρας οὕτω μάλιστα. ἐν δὲ ὀλιγαρχίῃ πολλοῖσι ἀρετὴν ἐπασκέουσι ἐς τὸ κοινὸν ἔχθρα ἴδια ἰσχυρὰ φιλεῖ ἐγγίνεσθαι· αὐτὸς γὰρ ἕκαστος βουλόμενος κορυφαῖος εἶναι γνώμησὶ τε νικᾶν, ἐς ἔχθρα μεγάλα ἀλλήλοισι ἀπικνέονται, ἐξ ὧν στάσεις ἐγγίνονται, ἐκ δὲ τῶν στασιῶν φόνος· ἐκ δὲ τοῦ φόνου ἀπέβη ἐς μοναρχίην, καὶ ἐν τούτῳ διέδεξο ὅσῳ ἐστὶ τοῦτο ἀριστον. δήμου τε αὖ ἀρχοντος ἀδύνατα μὴ οὐ κακότητα ἐγγίνεσθαι· κακότητος τοίνυν ἐγγινομένης ἐς τὰ κοινὰ ἔχθρα μὲν οὐκ ἐγγίνεται τοῖσι κακοῖσι, φιλαὶ δὲ ἰσχυραί· οἱ γὰρ κακοῦντες τὰ κοινὰ συγκύψαντες ποιεῦσι· τοῦτο δὲ τοιοῦτο γίνεσθαι, ἐς ὃ ἂν προστάς τις τοῦ δήμου τοὺς τοιούτους παύσῃ. ἐκ δὲ αὐτῶν θωμάζεται οὗτος δὴ ὑπὸ τοῦ δήμου, θωμαζόμενος δὲ ἂν ὧν ἐφάνη μοναρχος εἶναι· καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ οὗτος ὡς ἡ μοναρχία κράτιστον. ἐνὶ δὲ ἐπεὶ πάντα συλλαβόντα εἰπεῖν, κόθεν ἡμῖν ἡ ἐλευθερία ἐγένετο καὶ τεῦ δόντος; κόθεν παρὰ δήμου ἢ ὀλιγαρχίης ἢ μοναρχου; ἔχω τοίνυν γνώμην ἡμέας ἐλευθερωθέντας διὰ ἓνα ἄνδρα τὸ τοιοῦτο περιστέλλειν, χωρὶς τε τούτου πατρῶους νόμους μὴ λύειν ἔχοντας εἶ· οὐ γὰρ ἄμεινον.

83. Γινώμαι μὲν δὴ τρεῖς αὐταὶ προεκέατο, οἱ δὲ τέσσερες τῶν ἐπὶ ἀνδρῶν προσέθεντο ταύτη. ὡς δὲ ἐσώθη τῇ γνώμῃ ὁ Ὀτάνης Πέρσησι ἰσονομίην σπεύ-



δων ποιῆσαι, ἔλεξε ἐς μέσον αὐτοῖσι τάδε· Ἄνδρες στασιῶται, δήλα γὰρ δὴ ὅτι δεῖ ἓνα γέ τινα ἡμῶν βασιλέα γενέσθαι, ἥτοι κλήρω γε λαχόντα, ἢ ἐπιτρεψιάτων τῶν Περσῶν πλήθει τὸν ἄν ἐκεῖνο ἔληται, ἢ ἄλλη τινὶ μηχανῇ· ἐγὼ μὲν νῦν ὑμῖν οὐκ ἐναγωνιεῦμαι· οὔτε γὰρ ἄρχειν οὔτε ἄρχεσθαι ἐθέλω· ἐπὶ τούτῳ δὲ ὑπεξίσταμαι τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ᾧ τε ὑπ' οὐδενὸς ὑμῶν ἄρξομαι, οὔτε αὐτὸς ἐγὼ οὔτε οἱ ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινόμενοι. Τούτου εἰπαντος ταῦτα ὡς συνεχώρεον οἱ ἕξ ἐπὶ τούτοισι, οὗτος μὲν δὴ σφι οὐκ ἐνηγωνίζετο, ἀλλ' ἐκ τοῦ μέσου καθῆστο, καὶ νῦν αὕτη ἡ οἰκίη διατελεῖ μοίῃ ἐλευθέρῃ ἐοῦσα Περσῶν, καὶ ἄρχεται τσαῦτα ὅσα αὕτη θέλει, νόμους οὐκ ὑπερβαίνουσα τοὺς Περσέων.

84. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἑπτὰ ἐβουλεύοντο ὡς βασιλέα δικαιότατα στήσονται· καὶ σφι ἔδοξε Ὀτάνη μὲν καὶ τοῖσι ἀπὸ Ὀτάνεω αἰεὶ γινομένοισι, ἢ ἐς ἄλλον τινὰ τῶν ἑπτὰ ἔλθῃ ἢ βασιληΐῃ, ἐξαίρετα δίδοσθαι ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ἕτερος ἐκάστου καὶ τὴν πᾶσαν δωρεὴν ἢ γίνεται ἐν Πέρσῃσι τιμωτάτη. τοῦδε δὲ εἵνεκεν ἐβουλεύσαντό οἱ δίδοσθαι ταῦτα, ὅτι ἐβούλευσέ τε πρῶτος τὸ πρῆγμα καὶ συνέστησε αὐτούς. ταῦτα μὲν δὴ Ὀτάνη ἐξαίρετα, τάδε δὲ ἐς τὸ κοινὸν ἐβούλευσαν, παριέναι ἐς τὰ βασιληΐα πάντα τὸν βουλούμενον τῶν ἑπτὰ ἄνευ ἐσαγγελείας, ἢ μὴ τυγχάνῃ εὐδων μετὰ γυναικὸς βασιλεὺς, γαμίειν δὲ μὴ ἐξεῖναι ἄλλοθεν τῷ βασιλεῖ ἢ ἐκ τῶν συνεπαναστάντων. περὶ δὲ τῆς βασιληΐης ἐβουλεύσαντο τοιόνδε· ὅτεν ἂν ὁ ἵππος ἡλίου ἐπανατέλλοντος πρῶτος φθέγγηται ἐν τῷ προαστείῳ αὐτῶν ἐπιβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιληΐην.

85. Δαρεῖος δὲ ἦν ἵπποκόμος ἀνὴρ σοφός, τῷ οὐ-



νομα ἦν Οἰβάρης· πρὸς τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἐπεὶ τε διελύθησαν, ἔλεξε Δαρεῖος τάδε· Οἰβάρης, ἡμῖν δέδοκται περὶ τῆς βασιληΐης ποιεῖν κατὰ τάδε· ὅτεν ἂν ὁ ἵππος πρῶτος φθέγγηται ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι αὐτῶν ἐπαναβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιληΐην. νῦν ὧν εἴ τινα ἔχεις σοφίην, μηχανῶ ὡς ἂν ἡμεῖς σχῶμεν τοῦτο τὸ γέρας καὶ μὴ ἄλλος τις. Ἀμείβεται Οἰβάρης τοῖσδε· Εἰ μὲν δὴ, ὧ δέσποτα, ἐν τούτῳ τοί ἐστι ἢ βασιλέα εἶναι ἢ μὴ, θάρσσε τούτου εἵνεκεν καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν, ὡς βασιλεὺς οὐδεὶς ἄλλος πρὸ σεῦ ἔσται· τοιαῦτα ἔχω φάρμακα. Λέγει Δαρεῖος· Εἰ τοίνυν τι τοιοῦτον ἔχεις σοφισμα, ὡρῆ μηχανῶσθαι καὶ μὴ ἀναβάλλεσθαι, ὡς τῆς ἐπιούσης ἡμέρης ὁ ἰγὼν ἡμῖν ἐστι. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Οἰβάρης ποιεῖ τοιόνδε· ὡς ἐγένετο ἡ νύξ, τῶν θηλέων ἵππων μίαν, τὴν ὁ Δαρείου ἵππος ἔστεργε μάλιστα, ταύτην ἀγαγὼν ἐς τὸ προύστειον κατέδησε καὶ ἐπήγαγε τὸν Δαρείου ἵππον, καὶ τὰ μὲν πολλὰ περιῆγε ἰγχοῦ τῇ ἵππῳ, ἐγχρίμπτων τῇ θηλέῃ, τέλος δὲ ἐπῆκε ὀχεῦσαι τὸν ἵππον.

86. Ἄμ' ἡμέρη δὲ διαφωσκούση οἱ ἔξ, κατὰ συνθήκην, παρῆσαν ἐπὶ τῶν ἵππων· διεξελαυνόντων δὲ κατὰ τὸ προύστειον, ὡς κατὰ τοῦτο τὸ χωρίον ἐγένοντο ἵνα τῆς παροιχομένης νυκτὸς κατεδέδετο ἡ θήλα ἵππος, ἐνθαῦτα ὁ Δαρείου ἵππος προσδραμὼν ἐχρεμέτισε· ἅμα δὲ τῷ ἵππῳ τοῦτο ποιήσαντι ἀστραπή ἐξ αἰθρίης καὶ βροντὴ ἐγένετο. ἐπιγενόμενα δὲ ταῦτα τῷ Δαρείῳ ἐτελέωσέ μιν, ὡσπερ ἐκ συνθέτου τευ γενόμενα· οἱ δὲ καταθορόντες ἀπὸ τῶν ἵππων προσεκίνεον τὸν Δαρεῖον.

87. Οἱ μὲν δὴ φασὶ τὸν Οἰβάρηα ταῦτα μηχανήσασθαι, οἱ δὲ τοιάδε (καὶ γὰρ ἐπ' ἀμφότερα λέγεται



ἐπὶ Περσίων), ὡς τῆς ἵππου ταύτης τῶν ἄρθρων ἐπιψάνσας τῇ χειρὶ ἔχοι αὐτὴν κρήσας ἐν τῆσι ἀναξυροῖσι· ὡς δὲ ἅμα τῷ ἤμιῳ ἀνιόντι ἀπίεσθαι μέλλειν τοῖς ἵππους, τὸν Οἰζάρουα τοῦτον ἐξείραντα τὴν χεῖρα πρὸς τοῦ Δαρείου ἵππου τοῖς μυκτῆρας προσενεῖκα, τὸν δὲ αἰσθόμενον φημιμάξασθαι τε καὶ χρεμετίσαι.

88. Δαρεῖός τε δὴ ὁ Ὑστάσπεος βασιλεὺς ἀπεδέδεκτο, καὶ οἱ ἦσαν ἐν τῇ Ἀσίῃ πάντες κατήκοοι πληρῶν Ἀραβίων, Κύρου τε καταστρεψαμένου καὶ ὕστερον αὐτῆς Καμβύσῳ. Ἀράβιοι δὲ οὐδαμὰ κατήκουσαν ἐπὶ δουλοσίῃ Πέρσῃσι, ἀλλὰ ξεῖνοι ἐγένοντο παρῆντες Καμβύσῳ ἐπὶ Αἴγυπτον· ἀεχόντων γὰρ Ἀραβίων οὐκ ἔν ἐσθιάλοιεν Πέρσαι ἐς Αἴγυπτον. γάμοις τε τοῖς πρώτοις ἐγάμει Πέρσῃσι ὁ Δαρεῖος, Κύρου μὲν δύο θυγατέρας Ἀτοσσάν τε καὶ Ἀρτυσιώνην, τὴν μὲν Ἀτοσσάν προσννοικήσασαν Καμβύσῳ τε τῷ ἀδελφεῷ καὶ αὐτῆς τῷ μάγῳ, τὴν δὲ Ἀρτυσιώνην παρθένον. ἐτέστην δὲ Σμέρδιος τοῦ Κύρου θυγατέρα ἔγχευε, τῇ οὖνομα ἦν Πάρμης· ἔσχε δὲ καὶ τὴν τοῦ Ὀτάνεω θυγατέρα, ἣ τὸν μάγον κατὰδηλον ἐποίησε. δυνάμιός τε πάντα οἱ ἐπιπλέατο. πρῶτον μὲν ἦν τύπον ποιησάμενος λίθινον ἔστησε· ζῶιον δὲ οἱ ἐνῆν, αὐτὸ ἵππεύς, ἐπέγραψε δὲ γράμματα λέγοντα τάδε· Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπεος σὺν τε τοῦ ἵππου τῇ ἀρετῇ (τὸ οὖνομα λέγων) καὶ Οἰζάρουα τοῦ ἵπποκόμου ἐκτίσατο τὴν Περσίων βασιλείην.

89. Ποιήσας δὲ ταῦτα ἐν Πέρσῃσι ἀρχὰς καταστήσατο εἴκοσι, τὰς αὐτοὶ καλέονσι σατραπείας· καταστήσας δὲ τὰς ἀρχὰς καὶ ἀρχοντας ἐπιστήσας, ἐτάξατο φόροις οἱ προσιέναι κατὰ ἔθνεά τε καὶ πρὸς τοῖσι ἔθνεσι τοῖς πλησιοχώροις προστάσων, καὶ ὑπερβαίων

τοὺς προσεχέας, τὰ ἑκαστέρω ἄλλοισι ἄλλα ἔθνεα νέμων. ἀρχίαι δὲ καὶ φόρων πρόσοδον τὴν ἐπέτεον κατὰ τὰδὲ διεΐλθ. τοῖσι μὲν αὐτῶν ἀργύριον ἀπαγινέουσι βίρητο Βαβυλώνιον σταθμὸν τάλαντον ἀπαγινέειν, τοῖσι δὲ χρυσίον ἀπαγινέουσι Εὐβοϊκόν· τὸ δὲ Βαβυλώνιον τάλαντον δύναται Εὐβοϊδίας ἑβδομήκοντα μνέας. ἐπὶ γὰρ Κύρου ἄρχοντος καὶ αὐτὶς Καμβύσεω ἦν κατεστηκός οὐδὲν φόρου πέρι, ἀλλὰ δῶρα ἀγίνεον· διὰ δὲ ταύτην τὴν ἐπίταξιν τοῦ φόρου καὶ παραπλήσια ταύτῃ ἄλλα λέγουσι Πέρσαι, ὡς Δαρεῖος μὲν ἦν κάπηλος, Καμβύσης δὲ δεσπότης, Κύρος δὲ πατήρ, ὁ μὲν ὅτι ἐκαπήλευε πάντα τὰ πρήγματα, ὁ δὲ ὅτι χαλεπὸς τε ἦν καὶ ὀλίγωρος, ὁ δὲ ὅτι ἠπιὸς τε καὶ ἀγαθὰ σφι πάντα ἐμηχανήσατο.

90. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰώνων καὶ Μαγνήτων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ καὶ Λιολέων καὶ Καρῶν καὶ Λυκίων καὶ Μιλυέων καὶ Παμφύλων (βίς γὰρ ἦν οἱ τετραγμῆνος φόρος οὗτος) προσήιε τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου. ὁ μὲν δὴ πρῶτος οὗτός οἱ νομὸς κατεστήκει· ἀπὸ δὲ Μυσῶν καὶ Λυδῶν καὶ Λασονίων καὶ Καβαλλίων καὶ Ὑγιννέων πεντακόσια τάλαντα· νομὸς δεύτερος οὗτος. ἀπὸ δὲ Ἑλλησποντίων τῶν ἐπὶ δεξιὰ ἐσπλέοντι καὶ Φρυγῶν καὶ Θρηϊκῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ καὶ Παφλαγόνων καὶ Μαριανδυνῶν καὶ Συρίων ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια ἦν τάλαντα φόρος· νομὸς τρίτος οὗτος. ἀπὸ δὲ Κιλικίων ἵπποι τε λευκοὶ ἑξήκοντα καὶ τριηκόσιοι, ἑκάστης ἡμέρης βίς γινόμενος, καὶ τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια· τούτων δὲ τεσσεράκοντα μὲν καὶ ἑκατὸν ἐς τὴν φρουρέουσιν ἵπποι τὴν Κιλικίην χώραν ἀναισιμοῦτο, τὰ δὲ τριηκόσια καὶ ἑξήκοντα Δαρεῖω ἐφοίτα· νομὸς τέταρτος οὗτος.

91. Ἀπὸ δὲ Πρωσειδηίου πόλιος, τὴν Ἀμφίλοχος ὁ



Ἀμφιάρεω οἰκισε ἐπ' οὔροισι τοῖσι Κιλικῶν τε καὶ Σίρων, ἀρξάμενον ἀπὸ ταύτης μέχρι Αἰγύπτου, πλὴν μοίρης τῆς Ἀραβίων (ταῦτα γὰρ ἦν ἀτελέα), πεντήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν· ἔστι δὲ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ Φοινίκη τε πᾶσα καὶ Συρία ἢ Παλαιστίνη καλεομένη καὶ Κύπρος· νομὸς πέμπτος οὗτος. ἀπ' Αἰγύπτου δὲ καὶ Λιβύων τῶν προσεχέων Αἰγύπτῳ καὶ Κυρήνης τε καὶ Βάρκης (ἐς γὰρ τὸν Αἰγύπτιον νομὸν αὐταὶ ἐκεκοσμέατο) ἑπτακόσια προσήϊε τάλαντα, πάρεξ τοῦ ἐκ τῆς Μοίριος λίμνης γινομένου ἀργυρίου, τὸ ἐγένετο ἐκ τῶν ἰχθύων· τούτου τε δὴ χωρὶς τοῦ ἀργυρίου καὶ τοῦ ἐπιμετρομένου σίτου προσήϊε ἑπτακόσια τάλαντα· σίτου γὰρ δυοκαίδεκα μυριάδας Περσέων τε τοῖσι ἐν τῷ Λευκῇ τείχεϊ τῇ ἐν Μέμφι κατοικημένοισι καταμετρέουσι καὶ τοῖσι τούτων ἐπικούροισι· νομὸς ἕκτος οὗτος. Σαταγύδαι δὲ καὶ Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι τε καὶ Ἀπαρύται ἐς τῶντὸ τεταγμένοι ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν τάλαντα προσέφερον· νομὸς οὗτος ἑβδομος. ἀπὸ Σούσων δὲ καὶ τῆς ἄλλης Κισσιῶν χώρας τριηκόσια· νομὸς ὄγδοος οὗτος.

92. Ἀπὸ Βαβυλῶνος δὲ καὶ τῆς λοιπῆς Ἀσσυρίας χίλια οἱ προσήϊε τάλαντα ἀργυρίου καὶ παῖδες ἑκτομῖαι πεντακόσιοι· νομὸς εἴνατος οὗτος. ἀπὸ δὲ Ἀγβατάνων καὶ τῆς λοιπῆς Μηδικῆς καὶ Παρικανίων καὶ Ὀρθοκορυβαντίων πεντήκοντά τε καὶ τετρακόσια τάλαντα· νομὸς δέκατος οὗτος. Κάσπιοι δὲ καὶ Πανσοὶ καὶ Παντίμαθοὶ τε καὶ Δαρεῖται ἐς τῶντὸ συμφέροντες διηκόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἐνδέκατος οὗτος. ἀπὸ Βακτριανῶν δὲ μέχρι Αἰγλῶν ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν· νομὸς δωδέκατος οὗτος.



93. Ἀπὸ Πακτυϊκῆς δὲ καὶ Ἀρμενίων καὶ τῶν προσεχέων μέχρι τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου τετρακόσια τάλαντα· νομὸς τρίτος καὶ δέκατος οὗτος. ἀπὸ δὲ Σαγαρτίων καὶ Σαραγγέων καὶ Θαμαναίων καὶ Οὐτίων καὶ Μύκων καὶ τῶν ἐν τῆσι νήσοισι οἰκούντων τῶν ἐν τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσῃ, ἐν τῆσι τοὺς ἀνασπάστους καλεομένους κατοικίξει βασιλεὺς, ἀπὸ τούτων πάντων ἑξακόσια τάλαντα ἐγένετο φόρος· νομὸς τέταρτος καὶ δέκατος οὗτος. Σάκαι δὲ καὶ Κάσπιοι πενήκοντα καὶ διηκόσια ἀγίνεον τάλαντα· νομὸς πέμπτος καὶ δέκατος οὗτος. Πάρθοι δὲ καὶ Χοράσμιοι καὶ Σόγδοι τε καὶ Ἄρειοι τριηκόσια τάλαντα· νομὸς ἕκτος καὶ δέκατος οὗτος.

94. Παρικάνιοι δὲ καὶ Λιθίοπες οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας τετρακόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἕβδομος καὶ δέκατος οὗτος. Ματιηνοῖσι καὶ Σάσπειρσι καὶ Ἀλαροδίοισι διηκόσια ἐπετέτακτο τάλαντα· νομὸς ὄγδοος καὶ δέκατος οὗτος. Μόσχοισι δὲ καὶ Τιβαρηνοῖσι καὶ Μάκρωσι καὶ Μοσσυνοίκοισι καὶ Μαρσί τριηκόσια τάλαντα προείρητο· νομὸς εἵνατος καὶ δέκατος οὗτος. Ἰνδῶν δὲ πλῆθος τε πολλῷ πλεϊστόν ἐστι πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀνθρώπων, καὶ φόρον ἀπαγίνεον πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους, ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα ψήγματος· νομὸς εἰκοστὸς οὗτος.

95. Τὸ μὲν δὴ ἀργύριον τὸ Βαβυλώνιον πρὸς τὸ Εὐβοϊκὸν συμβαλλόμενον τάλαντον γίνεται τεσσαράκοντα καὶ πεντακόσια καὶ εἰνακισχίλια τάλαντα, τὸ δὲ χρυσίον τρισκαιδεκαστάσιον λογιζόμενον, τὸ ψήγμα εὕρεσκειται ἐν Εὐβοϊκῶν τάλαντων ὀγδώκοντα καὶ ἑξακοσίων καὶ τετρακισχιλίων. τούτων ὧν πάντων συντιθεμένων τὸ πλῆθος, Εὐβοϊκὰ τάλαντα συνβλέγεται εἰς τὸν ἐπέτεον φύ-



ρον Δαρείῳ μύρια καὶ τετρακισχίλια καὶ πεντακκοσια καὶ ἑξήκοντα· τὸ δ' ἐπὶ τούτων ἔλασσον ἄπειρος οὐ λέγω.

96. Οὗτος Δαρείῳ προσήιε φόρος ὑπὸ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Διόλης ἀμγαχόθεν. προϊόντος μῆτοι τοῦ χρόνου καὶ ὑπὸ νήσων προσήιε ἄλλος φόρος καὶ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ μέχρι Θεσσαλίας οὐκ ἐκκεμένων. τοῦτον τὸν φόρον Ἰθσακρίξει ὁ βασιλεὺς τρόπῳ τοιούτῳ· ἐς πύθους κεραμίνους τίξας καταχέει· πλήσας δὲ τὸ ἄγγος περιαιφείει τὸν κέραμον· ἐπειὴν δὲ δευδῆ χρημάτων, κατακόπτει τοσοῦτο ὅσον ἂν ἐκάστοτε δέχται.

97. Αὗται μὲν τῶν ἀρχαίων τῶν καὶ φόρων ἐπιτάξεις, τῇ Περσίῳ δὲ χώρα μοίνῃ μοι οὐκ εἴρηται δασμοφόρος· ἀτελέα γὰρ Πέρσαι νέμονται χώραν. οἶδε δὲ φόρον μὲν οὐδένα ἐτάχθησαν φέρειν, δῶρα δὲ ἀγίνεον, Αἰθίοπες οἱ πρόσκοιροι Αἰγύπτῳ, τοῖς Καμβύσῳ ἐλαύνων ἐπὶ τοὺς μακροβίους Αἰθίοπας κατεστρέψατο· οἱ περὶ τῆς Νύστην τὴν ἰσθμὸν κατοικῆται καὶ τῷ Διονίῳ ἀνάγουσι τὰς ὄρνιθας. οὗτοι οἱ Αἰθίοπες καὶ οἱ πλεσιόχωροι τούτοις σπέρματι μὲν χρεώνται τῷ ἀπὸ τῶν καὶ οἱ Καλιππίαι Ἰνδοὶ, οὐκ ἔτηται κατάγειν. οὗτοι συναμφότεροι διὰ τρίτον ἔτεος ἀγίνεον, ἀγινέουσι δὲ καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ, δύο χοίνικας ἀπύρου χρυσοῦ καὶ διτρυσίας φάλαγγας ἕξον καὶ πέντε παῖδας Αἰθίοπας καὶ ἑλέφαντος ὀδόντας μεγάλους ἑκαοσι. Κόλχοι δ' ἐτίξαστο ἐς τὴν Δαρείῳ, καὶ οἱ προσεχέες μέχρι τοῦ Καυκάσιος ὄρους· ἐς τοῦτο γὰρ τὸ ὄρος ὑπὸ Πέρσαι ἵστανται, τὰ δὲ πρὸς βορρῆν ἄνεμον τοῦ Καυκάσιος Περσῶν οὐδὲν ἐπιφρονίξει· οἱ οὖν δῶρα τὰ ἐτάξαντο ἐπὶ καὶ ἐς ἡμᾶς διὰ πεντητηρίδος ἀγίνεον, ἑκατὸν παῖδας καὶ ἑκατὸν παρθένους. Ἀργεῖοι δὲ χίλια τάλαντα ἀγί-

ννον λιβανωτοῦ ἀνά πᾶν ἔτος. ταῦτα μὲν οὗτοι δῶρα
πάρει τοῦ φόρου βασιλεῖ ἐκόμιζον.

98. Τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν πολλὸν οἱ Ἰνδοὶ, ἀπὸ
οὔ το ψῆγμα τῷ βασιλεῖ τὸ εἰρημένον κομίζουσι, τρόπον
τοιῶδες κτέονται. ἔστι τῆς Ἰνδικῆς χώρας τὸ πρὸς ἥλιον
ἀνίσχοντα ψάμμος· τῶν γὰρ ἡμεῖς ἴδμεν, τῶν καὶ περὶ
ἄτρεκές τι λέγεται, πρῶτοι πρὸς ἡῶ καὶ ἡλίου ἀνατολᾶς
οἰκέουσι ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἰνδοί· Ἰνδῶν γὰρ
τὸ πρὸς τὴν ἡῶ ἐρημὴ ἐστὶ διὰ τὴν ψάμμον. ἔστι δὲ
πολλὰ ἔθνη Ἰνδῶν καὶ οὐκ ὁμόφωνά σφισι· καὶ οἱ μὲν
αὐτῶν νομάδες εἰσὶ, οἱ δὲ οὐ, οἱ δὲ ἐν τοῖσι ἔλθοι οἰκέουσι
τοῦ ποταμοῦ καὶ ἰχθύας σιτέονται ὠμούς, τοὺς αἰρέουσι
ἐκ πλοίων καλαμίνων ὀρμεώμενοι· καλάμου δὲ ἐν γόνυ
πλοῖον ἕκαστον ποιεῖται. οὗτοι μὲν δὴ τῶν Ἰνδῶν
φορέουσι ἐσθῆτα φλοῖνην· ἐπὶ αὐτῶν ἐκ τοῦ ποταμοῦ
φλοῦν ἀμήσονται καὶ κόψωσι, τὸ ἐνθῦτεν φορμοῦ τρό-
πον καταπλέξαντες ὡς θώρηκα ἐνδυνέουσι.

99. Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν πρὸς ἡῶ οἰκόντες τούτων
νομαίδες εἰσὶ, κρεῶν ἐδουσι ὠμῶν· καλέονται δὲ Πα-
δαῖοι. νομαίοισι δὲ τοιοσίδε λέγονται χρᾶσθαι· ὅς ἂν
κάμη τῶν ἀστῶν, ἢν τε γυνὴ ἢν τε ἀνὴρ, τὸν μὲν ἄνδρα
ἄνδρες οἱ μάλιστα οἱ ὀμιλέοντες κτείνουσι, φάμενοι αὐ-
τὸν τηκόμενον τῇ νόσῳ τὰ κρέα σφισι διαφθείρεσθαι·
ὁ δὲ ἀπαρνός ἐστι μὴ μὲν νοσέειν· οἱ δὲ οὐ συγγινο-
σκόμενοι ἀποκτείναντες κατσωχέονται. ἢν δὲ γυνὴ κά-
μη, ὡσαύτως αἱ ἐπιχρωώμεναι μάλιστα γυναῖκες ταῦτα
τοῖσι ἀνδράσι ποιεῦσι· τὸν γὰρ δὴ ἐς γῆρας ἀπικόμενον
θύσαντες κατσωχέονται. ἐς δὲ τούτου λόγον οὐ πολλοί
τινες αὐτῶν ἀπικνέονται· πρὸ γὰρ τοῦ τὸν ἐς νόσον
πίπτοντα πάντα κτείνουσι.



100. Ἐτέρων δέ ἐστι Ἰνδῶν ὄδῃ ἄλλος τρόπος. οὔτε κτείνουσι οὐδὲν ἔμψυχον, οὔτε τι σπείρουσι, οὔτε οἰκίας τομιζουσι ἐκτῆσθαι, ποιηταγέουσι δέ, καὶ αὐτοῖσιν ἐστὶ ὅσον κέγχρος τὸ μέγαθος ἐν κάλκῃ, αὐτόματον ἐκ τῆς γῆς γινόμενον, τὸ συλλέγοντες αὐτῇ κάλκῃ ἔψουσί τε καὶ σιτέονται. ὅς δ' ἂν ἐς νοῦσον αὐτῶν πέσῃ, ἐλθὼν ἐς τὴν ἐρήμιον κέεται· φροντίζει δὲ οὐδεὶς οὐτ' ἀποθανόντος οὔτε κάμνοντος.

101. Μῆξις δὲ τούτων τῶν Ἰνδῶν τῶν κατέλεξα πάντων ἐμφανής ἐστι κατάπερ τῶν προβάτων, καὶ τὸ χρῶμα φορέουσι ὁμοῖον πάντες καὶ παραπλήσιον Αἰθίοψι. ἡ γονὴ δὲ αὐτῶν, τὴν ἀπένται ἐς τὰς γυναῖκας, οὐ κατάπερ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἐστὶ λευκὴ, ἀλλὰ μέλαινα κατάπερ τὸ χρῶμα· τοιαύτην δὲ καὶ Αἰθίοπες ἀπένται θορήν. οὔτοι μὲν τῶν Ἰνδῶν ἑκαστέρῳ τῶν Περσέων οἰκέουσι καὶ πρὸς νότου ἀνέμου, καὶ Δαρείου βασιλέως οὐδαμὰ ὑπήκουσαν.

102. Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν Κασπατέρῳ τε πόλι καὶ τῇ Πακτυϊκῇ χώρῃ εἰσὶ πρόσουροι, πρὸς ἄρκτου τε καὶ βορείῳ ἀνέμου κατοικημένοι τῶν ἄλλων Ἰνδῶν, οἱ Βακτριῶσι παραπλησίην ἔχουσι δίαιταν· οὔτοι καὶ μαχιμώτατοι εἰσὶ Ἰνδῶν, καὶ ἐπὶ τὸν χρυσὸν στελλόμενοι εἰσὶ οὔτοι· κατὰ γὰρ τοῦτό ἐστὶ ἐρημὴ διὰ τὴν ψάμμον· ἐν δὲ ὧν τῇ ἐρημίῃ ταύτῃ καὶ τῇ ψάμμῳ γίνονται μύρμηκες μεγάθεα ἔχοντες κινῶν μὲν ἐλάσσονα, ἰλωπέκων δὲ μέζονα· εἰσὶ γὰρ αὐτῶν καὶ παρὰ βασιλεῖ τῶν Περσέων, ἐνθεῦτεν θηρευθέντες. οὔτοι ὧν οἱ μύρμηκες ποιεύμενοι οἴκησιν ὑπὸ γῆν ἀναφορέουσι τὴν ψάμμον, κατάπερ οἱ ἐν τοῖσι Ἑλλήσι μύρμηκες καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον, εἰσὶ δὲ καὶ τὸ εἶδος ὁμοιότατοι· ἡ δὲ ψάμμος ἡ ἀναφερομένη

ἔστι χρυσῖτις. ἐπὶ δὴ ταύτην τὴν ψάμμον στέλλονται ἐς τὴν ἐρημίον οἱ Ἴνδοι, ζευζάμενος ἕκαστος καμήλους τρεῖς, σειρηφόρον μὲν ἑκατέρωθεν ἔρσεια παρέλκειν, θήλεαν δὲ ἐς μέσον· ἐπὶ ταύτην δὴ αὐτὸς ἀναβαίνει, ἐπιτηδεύσας ὅπως ἀπὸ τέκνων ὡς νεωτάτων ἀποσπάσας ζεύξῃ· αἱ γάρ σφι κάμηλοι ἵππων οὐκ ἦσσανες ἐς ταχυτήτά βῖσι, χωρὶς δὲ ἄχθεα δυνατώτεραι πολλὸν φέρειν.

103. Τὸ μὲν δὴ εἶδος ὀκοῖόν τι ἔχει ἢ κάμηλος, ἐπισταμένοισι τοῖσι Ἑλλησι οὐ συγγράφω· τὸ δὲ μὴ ἐπιστέαται αὐτῆς, τοῦτο φράσω. κάμηλος ἐν τοῖσι ὀπισθίοισι σκέλσσι ἔχει τέσσερας μηρούς καὶ γούνατα τέσσερα, τὰ δὲ αἰδοῖα διὰ τῶν ὀπισθίων σκελέων πρὸς τὴν οὐρὴν τετραμμένα.

104. Οἱ δὲ δὴ Ἴνδοι τρόπῳ τοιούτῳ καὶ ζεύξει τοιαύτη χρεώμενοι ἐλαύνουσι ἐπὶ τὸν χρυσὸν λελογισμένως ὅπως [ἂν] καυμάτων τῶν θερμωτάτων ἐόντων ἔσονται ἐν τῇ ἀρπαγῇ· ὑπὸ γὰρ τοῦ καύματος οἱ μύρμηκες ἀφανέες γίνονται ὑπὸ γῆν· θερμώτατος δὲ ἐστὶ ὁ ἥλιος τοῦτοις τοῖσι ἀνθρώποισι τὸ ἐωθινόν, οὐ κατὰπερ τοῖσι ἄλλοισι μεσαμβρίας, ἀλλ' ὑπερτίβλας μέχρι οὐ ἀγορῆς διαλύσιος. τοῦτον δὲ τὸν χρόνον καλεῖ πολλῶ μᾶλλον ἢ τῇ μεσαμβρίῃ τὴν Ἑλλάδα, οὕτως ὥστ' ἐν ὕδατι λόγος αὐτοῦς ἐστὶ βρέχεσθαι τηρικαῦτα. μεσοῦσα δὲ ἢ ἡμέρη σχεδὸν παραπλησίως καλεῖ τοὺς τε ἄλλους ἀνθρώπους καὶ τοὺς Ἴνδούς. ἀποκλιναμένης δὲ τῆς μεσαμβρίας γίνονται σφι ὁ ἥλιος κατὰπερ τοῖσι ἄλλοισι ὁ ἐωθινός· καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ἀπιὼν ἔτι μᾶλλον ψύχει, ἐς ὃ ἐπὶ δυσμησι ἐὼν καὶ τὸ κάρτα ψύχει.

105. Ἐπεὶ δὲ ἔλθωσι ἐς τὸν χῶρον οἱ Ἴνδοι ἔχοντες θυλάκια, ἐμπλήσαντες ταῦτα τῆς ψάμμου τὴν ταχί-



στην ἑλαύνουσι ὀπίσω· ἀντίκα γὰρ οἱ μύρμηκες ὄδμῃ, ὡς δὴ λέγεται ὑπὸ Περσέων, μαθόντες διώκουσι. εἶναι δὲ ταχυτῆτα οὐδενὶ ἑτέρῳ ὁμοῖον, οὕτω ὥστε, εἰ μὴ προλαμβάνειν τοὺς Ἰνδοὺς τῆς ὁδοῦ ἐν ᾗ τοὺς μύρμηκας συλλέγεσθαι, οὐδένα ἂν σφραγῶν ἀποσώζεσθαι. τοὺς μὲν κνυ ἔρσενας τῶν καμήλων (εἶναι γὰρ ἥσσονας θεῖν τῶν θηλέων καὶ παραλύεσθαι) ἐπελκομένους [οὐκ] ὁμοῦ ἀμφοτέρους, τὰς δὲ θηλέας ἀναμιμνησκομένας τῶν ἔλπιον τέκνων ἐνδιδόναι μαλακὸν οὐδέν. τὸν μὲν δὴ πλέω τοῦ χρυσοῦ οὕτω οἱ Ἰνδοὶ κτῶνται, ὡς Πέρσαι φασί· ἄλλος δὲ σπανιώτερός ἐστι ἐν τῇ γῶρῃ ὀρουσόμενος.

106. Αἱ δ' ἐσχατιαὶ κως τῆς οἰκουμένης τὰ κάλλιστα ἔλαχον, κατὰπερ ἡ Ἑλλάς τὰς ὥρας πολλόν τι κάλλιστα κεκραμένας ἔλαχε. τοῦτο μὲν γὰρ πρὸς τὴν ἡῶ ἐσχάτη τῶν οἰκουμένων ἡ Ἰνδική ἐστι, ὥσπερ ὀλίγω πρότερον εἴρηκα· ἐν ταύτῃ τοῦτο μὲν τὰ ἔμψυχα τετράποδά τε καὶ τὰ πετηνὰ πολλῶ μέρω ἢ ἐν τοῖσι ἄλλοισι χωρίοισι ἐστι, πάρεξ τῶν ἵππων (οὗτοι δὲ ἐσσοῦνται ὑπὸ τῶν Μηδικῶν, Νισαίων δὲ καλυμένων ἵππων), τοῦτο δὲ χρυσὸς ἄπλετος ἀντόθι ἐστὶ, ὃ μὲν ὀρουσόμενος, ὃ δὲ καταγορεύμενος ὑπὸ ποταμῶν, ὃ δὲ ὥσπερ ἐσήμηνα ἀρπάζομενος. τὰ δὲ δένδρεα τὰ ἄγρια ἀντόθι φέρει καρπὸν εἴρια καλλονῇ τε προφέροντα καὶ ἀρετῇ τῶν ἀπὸ τῶν οἴων· καὶ ἐσθῆτι οἱ Ἰνδοὶ ἀπὸ τούτων τῶν δενδρέων χρέωνται.

107. Πρὸς δ' αὖ μεσαμβρίας ἐσχάτη Ἀραβία τῶν οἰκουμένων χωρέων ἐστὶ, ἐν δὲ ταύτῃ-λιβανωτός τε ἐστὶ μούνη χωρέων πασέων φνόμενος καὶ σμύρνη καὶ κασίη καὶ κιννάμωμον καὶ λήδανον. ταῦτα πάντα πλὴν τῆς σμύρνης δυσπτεῖως κτῶνται οἱ Ἀράβιοι. τὸν μὲν γὰρ λι-

βανωτὸν συλλέγουσι, τὴν στύρακα θυμιῶντες, τὴν ἐς Ἑλληνας φοίνικες ἐξάγουσι· ταύτην θυμιῶντες λαμβάνουσι· τὰ γὰρ δένδρεα ταῦτα τὰ λιβανωτοφόρα ὄφεις ὑπόπτεροι, μικροὶ τὰ μεγάθρα, ποικίλοι τὰ εἶδεα, φυλάσσουσι πλήθει πολλοὶ περὶ δένδρον ἕκαστον, οὔτοι οἵπερ ἐπ' Αἴγυπτον ἐπιστρατεύονται. οὐδενὶ δὲ ἄλλῃ ἀπελαίνονται ἀπὸ τῶν δεινδρέων ἢ τῆς στύρακος τῷ καπνῷ.

108. Λέγουσι δὲ καὶ τὸδε Ἀράβιοι, ὡς πᾶσα ἂν γῆ ἐπίμπλατο τῶν ὀφίων τούτων, εἰ μὴ γίνεσθαι κατ' αὐτοὺς οἷόν τι κατὰ τὰς ἐχίδνας ἠπιστάμην γίνεσθαι. καὶ κως τοῦ θείου ἢ προνοίῃ, ὡσπερ καὶ οἶκός ἐστι, ἐοῦσα σοφῆ, ὅσα μὲν [γὰρ] ψυχὴν τε δειλὰ καὶ ἐδώδιμα, ταῦτα μὲν πάντα πολύγονα πεποίηκεν, ἵνα μὴ ἐπιλίπη κατεσθιόμενα, ὅσα δὲ σχέτλια καὶ ἀνηρῆ, ὀλιγόγονα. τοῦτο μὲν, ὅτι ὁ λαγὸς ὑπὸ παντός θηρεύεται θηρίου καὶ ὄριθος καὶ ἀνθρώπου, οὕτω δὴ τι πολύγονόν ἐστι· ἐπικυῖσκειται μόνον πάντων θηρίων, καὶ τὸ μὲν δασὺ τῶν τέκνων ἐν τῇ γαστρὶ, τὸ δὲ ψιλόν, τὸ δὲ ἄρι ἐν τῆσι μήτρησι πλάσσεται, τὸ δὲ ἀναιρέται. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι· ἢ δὲ δὴ λείαινα ἐὼν ἰσχυρότατον καὶ θρασύτατον ἄπαξ ἐν τῷ βίῳ τίκτει ἐν· τίκτουσα γὰρ συνεχβάλλει τῷ τέκνῳ τὰς μήτρας. τὸ δὲ αἷτιον τούτου τὸδε ἐστὶ· ἐπεὶ ὁ σκύμνος ἐν τῇ μήτρῃ ἐὼν ἀρχηται διακινεόμενος, ὁ δὲ ἔχων ὄνυχας θηρίων πολλὸν πάντων ὀξυτάτους ἀμύσσει τὰς μήτρας. ἀυξανόμενός τε δὴ πολλῷ μᾶλλον ἐπικνέεται καταγνάφων· πέλας τε δὴ ὁ τόκος ἐστὶ, καὶ τὸ παράπαν λείπεται αὐτέων ὑγιές οὐδὲ ἐν.

109. Ὡς δὲ καὶ αἱ ἐχίδναι τε καὶ οἱ ἐν Ἀραβίῳσι ὑπόπτεροι ὄφεις εἰ ἐγίνοντο ὡς ἡ φύσις αὐτοῖσι ὑπάρχει, οὐκ ἂν ἦν βιώσιμα ἀνθρώποισι· νῦν δ' ἐπεὶ ἂν θορνῶν-



ται κατὰ ζεύγεα καὶ ἐν αὐτῇ ἢ ὁ ἔρσην τῇ ἐκποιήσει, ἀπιεμένου αὐτοῦ τὴν γονὴν ἢ θήλεα ἄπτεται τῆς δειρῆς, καὶ ἐμφῦσα οὐκ ἰνίει πρὶν ἂν διαφάγη. ὁ μὲν δὲ ἔρσην ἀποθνήσκει τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ, ἢ δὲ θήλεα τίσιν τοιγύδε ἀποτίνει τῷ ἔρσενι· τῷ γονεῖ τιμωρόντα ἔτι ἐν τῇ γαστρὶ ἔοντα τὰ τέκνα διεσθίει τὴν μητέρα, διαφαγόντα δὲ τὴν νηδὺν αὐτῆς οὕτω τὴν ἔκδυσιν ποιέεται. οἱ δὲ ἄλλοι ὄφιας ἔοντες ἀνθρώπων οὐ δηλήμονες τίκτουσὶ τε ὤα, καὶ ἐκλέπουσι πολλόν τι χρῆμα τῶν τέκνων. αἱ μὲν δὲ ἰν ἔχιδναι κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν εἰσὶ, οἱ δὲ ὑπόπτεροι ἔοντες ἀθρόοι εἰσὶ ἐν τῇ Ἀραβίῃ καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ· κατὰ τοῦτο δοκέουσι πολλοὶ εἶναι.

110. Τὸν μὲν δὲ λιβανωτὸν τοῦτον οὕτω κῶνται Ἀράβιοι, τὴν δὲ κασίην ὧδε. ἐπεὶ ἂν καταδήσωνται βύρσησι καὶ δέρμασι ἄλλοισι πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον, πλὴν αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν, ἔρχονται ἐπὶ τὴν κασίην· ἢ δὲ ἐν λίμνῃ φέεται οὐ βαθύῃ, περὶ δὲ αὐτὴν καὶ ἐν αὐτῇ αὐλλίξεται ἕκου θηρία πτερωτὰ, τῆσι νυκτερίσι προσείκελα μάλιστα, καὶ τέτριγε δεινὸν, καὶ ἐς ἀλκίην ἄλκιμα· τὰ δὲ ἀπαμυνομένους ὑπὸ τῶν ὀφθαλμῶν οὕτω δρέπειν τὴν κασίην.

111. Τὸ δὲ δὴ κιννάμωμον ἔτι τούτων θαυμαστότερον συλλέγουσι. ὄκου μὲν γὰρ γίνεται καὶ ἦτις μιν γῆ ἢ τρέφουσα ἔστι, οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν, πλὴν ὅτι λόγῳ οἰκότι χρεώμενοι ἐν τοισίδε χωρίοισι φασὶ τινες αὐτὸ φέεσθαι ἐν τοῖσι ὁ Διόνυσος ἐτράφη· ὄρνιθας δὲ λέγουσι μεγάλας φορέειν ταῦτα τὰ κάρφρα, τὰ ἡμεῖς ὑπὸ Φοινίκων μαθόντες κιννάμωμον καλέομεν· φορέειν δὲ τὰς ὄρνιθας ἐς προσσιὰς προσπεπλασμένας ἐκ πηλοῦ πρὸς ἀποκρήμνασι οὖρεσι, ἔνθα πρόσβασιν ἀνθρώποι οὐδεμίαν εἶναι.

πρὸς ὧν δὴ ταῦτα τοὺς Ἀραβίους σοφίζεσθαι τάδε, βοῶν τε καὶ ὄνων τῶν ἀπογινομένων καὶ τῶν ἄλλων ὑποζυγίων τὰ μέλα διαταμόντας ὡς μέγιστα κομίζειν ἐς ταῦτα τὰ χωρία, καὶ σφεα θύοντας ἀγχοῦ τῶν νεοσσιέων ἀπαλλάσσεσθαι ἐκὰς αὐτέων· τὰς δὲ ὄρνιθας καταπετομένας τὰ μέλα τῶν ὑποζυγίων ἀναφορέειν ἐπὶ τὰς νεοσσιάς· τὰς δὲ οὐ δυναμένας ἴσχειν καταρρήγνυσθαι ἐπὶ γῆν· τοὺς δὲ ἐπιόντας συλλέγειν οὕτω τὸ κιννάμωμον, συλλεγόμενον δὲ ἐκ τούτων ἀπικνέεσθαι ἐς τὰς ἄλλας χώρας.

112. Τὸ δὲ δὴ λήδανον, τὸ Ἀράβιοι καλέουσι λάδανον, εἶς τούτου θυμασιώτερον γίνεται. ἐν γὰρ δυσοδρομιάτῳ γινόμενον εὐωδέστατόν ἐστι· τῶν γὰρ αἰγῶν τῶν τριάγων ἐν τοῖσι πώγῳσι εὐρίσκεται ἐγγινόμενον οἶον γλοιὸς ἀπὸ τῆς ὕλης. χρήσιμον δ' ἐς πολλὰ τῶν μύρων ἐστὶ, θυμιῶσι τε μάλιστα τοῦτο Ἀράβιοι.

113. Τοσαῦτα μὲν θυωμάτων περὶ εἰρήσθω, ἀπόζει δὲ τῆς χώρας τῆς Ἀραβίης θεσπέσιον ὡς ἡδύ. δύο δὲ γένηα οἴων σφί ἐστι θύματος ἄξια, τὰ οὐδαμόθι ἐτέρωθι ἐστὶ· τὸ μὲν αὐτέων ἔτερον ἔχει τὰς οὐράς μακράς, τριῶν πήχων οὐκ ἐλάσσονας, τὰς εἴ τις ἐπιή σφι ἐπέλκειν, ἔλκεα ἂν ἔχοισιν ἀνατριβομενέων πρὸς τῇ γῆ τῶν οὐρέων· νῦν δ' ἅπασ τις τῶν ποιμένων ἐπίσταται ξυλουργεῖν ἐς τοσοῦτο· ἁμαξίδας γὰρ ποιῶντες ὑποδέουσι αὐτὰς τῆσι οὐρῆσι, ἐνὸς ἐκάστου κτήνους τὴν οὐρὴν ἐπὶ ἁμαξίδα ἐκάστην καταδέοντες. τὸ δὲ ἕτερον γένος τῶν οἴων τὰς οὐράς πλατείας φορέουσι, καὶ ἐπὶ πῆχυν πλάτος.

114. Ἀποκλιναμένης δὲ μεσαμβρίας παρήκει πρὸς δύνοντα ἥλιον ἢ Αἰθιοπία χώρα ἐσχάτη τῶν οἰκομένων· αὕτη δὲ χρυσόν τε φέρει πολλόν καὶ ἐλέφαντας ἀμφιλα-



φείας καὶ δένδρεα πάντα ἄγρια καὶ ἔβρον καὶ ἄνδρας
μεγίστους καὶ καλλίστους καὶ μακροβιωτάτους.

115. Αὗται μὲν γὰρ ἐν τε τῇ Ἀσίῃ ἐσχατιαὶ εἰσι καὶ
ἐν τῇ Διβίῃ· περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν πρὸς ἐσπέ-
ρην ἐσχατιῶν ἔχω μὲν οὐκ ἀτρεκέως λέγειν· οὔτε γὰρ
ἔγωγε ἐνδέχομαι Ἰριδανόν τινα καλέεσθαι πρὸς βαρβά-
ρων ποταμὸν ἐκδιδόντα ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς βορῆν
ἄνεμον, ἀπ' ὅθεν τὸ ἤλεκτρον φοιτᾷ λόγος ἐστὶ, οὔτε
νήσους οἶδα Κασσιτερίδας ἐούσας, ἐκ τῶν ὃ κασσίτερος
ἡμῖν φοιτᾷ. τοῦτο μὲν γὰρ ὃ Ἰριδανὸς αὐτὸ κατηγορεῖ
τὸ οὔνομα ὡς ἔστι Ἑλληνικὸν καὶ οὐ βάρβαρον, ὑπὸ ποιή-
τεω δὲ τινος ποιηθῆν· τοῦτο δὲ οὐδενὸς αὐτόπτεω γενο-
μένου οὐ δύναμαι ἀκοῦσαι, τοῦτο μελετῶν ὅπως θάλασ-
σά ἐστι τὰ ἐπέκεινα τῆς Εὐρώπης. ἐξ ἐσχάτης δ' ὧν ὃ τε
κασσίτερος ἡμῖν φοιτᾷ καὶ τὸ ἤλεκτρον.

116. Πρὸς δὲ ἄρκτου τῆς Εὐρώπης πολλῶν τι πλεῖ-
στος χρυσὸς φαίνεται ἐών· ὅπως μὲν γινόμενος, οὐκ ἔχω
οὔδὲ τοῦτο ἀτρεκέως εἶπαι, λέγεται δὲ ὑπὲρ τῶν γρυπῶν
ἄρπάζειν Ἀριμασποῖς ἄνδρας μονοφθάλμους· πείθο-
μαι δὲ οὔδὲ τοῦτο, ὅπως μονόφθαλμοι ἄνδρες φύονται,
φύσιν ἔχοντες τὴν ἄλλην ὁμοίην τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώ-
ποισι. αἱ δὲ ὧν ἐσχατιαὶ οἴκασι περικληῖουσαι τὴν ἄλ-
λην χώραν καὶ ἐντὸς ἀπέρχουσαι τὰ κάλλιστα δοκέοντα
ἡμῖν εἶναι καὶ σπανιώτατα ἔχειν αὐτά.

117. Ἔστι δὲ πεδίον ἐν τῇ Ἀσίῃ περικληθῆν οὐρεῖ
πάντοθεν, διασφάγες δὲ τοῦ οὐρεὸς εἰσι πέντε·
τοῦτο τὸ πεδίον ἦν μὲν κοτὴ Χορασμίων, ἐν οὐροισι ἐόν
τῶν Χορασμίων τε αὐτῶν καὶ Ὑρκανίων καὶ Πάρθων
καὶ Σαραγγίων καὶ Θαμαναίων, ἐπιτὲ δὲ Πέρσαι ἔχουσι
τὸ κράτος, ἔστι τοῦ βασιλέως. ἐκ δὲ ὧν τοῦ περικληθῆν-

τος οὖρεος τούτου ῥέει ποταμὸς μέγας, οὖνομα δέ οἱ ἐστὶ
 Ἰλκῆς· οὗτος πρότερον μὲν ἄρδεσκε διαλελαμμένος πεντα-
 χοῦ τῶν εἰρημένων τούτων τὰς χώρας, διὰ διασφάγος
 ἀγόμενος ἐκάστης ἐκάστοισι, ἐπεὶ τε δὲ ὑπὸ τῷ Πέρσῃ
 εἰσὶ, πεπόνθασι τοιόνδε· τὰς διασφάγας τῶν οὐρέων
 ἐνδαίμας ὁ βασιλεὺς πύλας ἐπὶ ἐκάστη διασφάγι ἔστησε,
 ἀποκκληθιμένου δὲ τοῦ ὕδατος τῆς διεξόδου τὸ πεδίον τὸ
 ἐντὸς τῶν οὐρέων πέλαγος γίνεται, ἐνδιδόντος μὲν τοῦ
 ποταμοῦ, ἔχοντος δὲ οὐδαμῇ ἐξήλυσιν. οὗτοι ὧν οἵπερ
 ἔμπροσθεν ἐώθασαν χρᾶσθαι τῷ ὕδατι, οὐκ ἔχοντες αὐ-
 τῷ χρᾶσθαι συμφορῇ μεγάλη διαχρίωνται. τὸν μὲν γὰρ
 χειμῶνα ὕει σφι ὁ θεὸς ὡσπερ καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώ-
 ποις, τοῦ δὲ θερμοῦ σπείροντες μελίην καὶ σήσαμον
 χρηῖσκοντο τῷ ὕδατι. ἐπεὶ ὧν μηδὲν σφι παραδίδωται
 τοῦ ὕδατος, ἐλθόντες ἐς τοὺς Πέρσας αὐτοὶ τε καὶ γυ-
 ναῖκες, σιάντες κατὰ τὰς θύρας τοῦ βασιλέως βοῶσι
 ὠρνούμενοι, ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖσι δεομένοις αὐτῶν μάλιστα
 ἐντέλλεται ἀνοίγειν τὰς πύλας τὰς ἐς τοῦτο φερούσας.
 ἐπεὶ δὲ διάκορος ἢ γῆ σφέων γένηται πίνουσα τὸ ὕδωρ,
 αὐταὶ μὲν αἱ πύλαι ἀποκληῖονται, ἄλλας δ' ἐντέλλεται
 ἀνοίγειν ἄλλοισι τοῖσι δεομένοις μάλιστα τῶν λοιπῶν.
 ὡς δὲ ἐγὼ οἶδα ἀκούσας, χρήματα μεγάλα πρησόμενος
 ἀνοίγει, πάρεξ τοῦ φόρου. ταῦτα μὲν δὴ ἔχει οὕτω.

118. Τῶν δὲ τῷ μάγῳ ἐπαναστάντων ἑπτὰ ἀνδρῶν,
 ἓνα αὐτῶν Ἰνταφέρνεα κατέλαβεν ὑβρίσαντα τὰδε ἀπο-
 θανεῖν ἀντίκα μετὰ τὴν ἐπανάστασιν· ἠθέλω ἐς τὰ βα-
 σιλήϊα ἐσελθὼν χρηματίσασθαι τῷ βασιλεῖ· καὶ γὰρ δὴ
 καὶ ὁ νόμος οὕτω εἶχε, τοῖσι ἐπαναστᾶσι τῷ μάγῳ ἔσο-
 δον εἶναι παρὰ βασιλέα ἄνευ ἀγγέλου, ἢν μὴ γυναικὶ
 τυγχάνῃ μισγόμενος ὁ βασιλεὺς, οἴκων δὴ Ἰνταφέρνης



ἐδικαίεον οὐδένα οἱ ἔσαγγεῖλαι, ἀλλ' ὅτι ἦν τῶν ἑπτὰ, ἐσιέναι ἤθελε. ὁ δὲ πνλοῦρός καὶ ὁ ἀγγελιηφόρος οὐ περιώρεον, φάμενοι τὸν βασιλέα γυναικὶ μίσγεσθαι. ὁ δὲ Ἰνταφέρντης δοκέων σφέας ψεύδεια λέγειν ποιέει τοιάδε· σπασάμενος τὸν ἀκινάκεια ἀποτάμνυσι αὐτῶν τὰ τε ὦτα καὶ τὰς ῥίνας, καὶ ἀνείρας περὶ τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου περὶ τοὺς ἀνχένας σφέων ἔδησε, καὶ ἀπῆκε.

119. Οἱ δὲ τῷ βασιλεῖ δεικνύουσι ἑαυτοὺς, καὶ τὴν αἰτίην εἶπον δι' ἣν πεπονθότες εἶησαν. Δαρεῖος δὲ ἀρρωδήσας μὴ κοινῷ λόγῳ οἱ ἔξ πεποιηκότες ἔωσι ταῦτα, μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκαστον ἀπεπειράτο γνώμης, εἰ συνέπαινοί εἰσι τῷ πεποιημένοι. ἐπεὶ τὸ δὲ ἐξέμαθε, ὡς οὐ σὺν ἐκείνοισι εἶη ταῦτα πεποιηκῶς, ἔλαβεν αὐτὸν τε τὸν Ἰνταφερνέα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ καὶ τοὺς οἰκητίους πάντας, ἐλπίδας πολλὰς ἔχων μετὰ τῶν συγγενέων μιν ἐπιβουλεύειν οἱ ἐπανάστασιν, συλλαβῶν δὲ σφῶας ἔδησε τὴν ἐπὶ θανάτῳ. ἡ δὲ γυνὴ τοῦ Ἰνταφέρνεος φοιτέουσα ἐπὶ τὰς θύρας τοῦ βασιλέως κλαίεσκε ἄν καὶ ὀδυρέσκετο· ποιέουσα δὲ αἰεὶ τῶντὸ τοῦτο τὸν Δαρεῖον ἔπεισε οἰκτεῖραί μιν, πέμπας δὲ ἀγγελὸν ἔλεγε τάδε· ὦ γύναι, βασιλεὺς τοι Δαρεῖος δίδοι ἕνα τῶν δεδεμένων οἰκητίων φύσασθαι, τὸν βούλῃαι ἐκ πάντων. Ἡ δὲ βουλευσαμένη ὑπεκρίνατο τάδε· Εἰ μὲν δὴ μοι δίδοι βασιλεὺς ἐνός τὴν ψυχὴν, αἰρέομαι ἐκ πάντων τὸν ἀδελφεόν. Πνθόμενος δὲ Δαρεῖος ταῦτα καὶ θαυμάσας τὸν λόγον, πέμπας ἠγόρευε· ὦ γύναι, εἰρωτᾶ σε βασιλεὺς, τίνα ἔχουσα γνώμην, τὸν ἄνδρά τινος καὶ τὰ τέκνα ἐγκαταλιπούσα, τὸν ἀδελφεόν εἴλω περιεῖναι τοι, ὅς καὶ ἀλλοτριώτατός τοι τῶν παιδῶν καὶ ἦσσαν κεχαρισμένος τοῦ ἀνδρός ἐστι. Ἡ δ' ἀμείβετο τοῖσδε· ὦ βασιλεῦ, ἀνὴρ μὲν μοι ἄν ἄλ-



λος γένοιτο, εἰ δαίμων ἐθέλοι, καὶ τέκνα ἄλλα, εἰ ταῦτα ἀποβάλοιμι· πατὴρ δὲ καὶ μητὴρ οὐκ ἔτι μεν ζώντων ἀδελφεὸς ἂν ἄλλος οὐδενὶ τρόπῳ γένοιτο. Ταύτη τῇ γνώμῃ χρωσμένη ἔλεξε ταῦτα· εὗτε δὴ ἔδοξε τῷ Δαρείῳ εἰπεῖν ἢ γυνή, καὶ οἱ ἀπῆκε τοῦτόν τε τὸν παραιτέστο καὶ τῶν παιδῶν τὸν πρεσβύτατον, ἡσθεις αὐτῇ, τοὺς δὲ ἄλλους ἀπέκτεινε πάντας. τῶν μὲν δὴ ἐπὶ εἰς ἀντίκα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἀπολώλεθ.

120. Κατὰ δὲ κου μάλιστα τὴν Καμβύσειω νοῦσον ἐγένετο τάδε. ὑπὸ Κύρου κατασταθὴς ἦν Σαρδίων ὑπαρχὸς Ὀροίτης ἀνὴρ Πέρσης. οὗτος ἐπεθύμησε πρήγματος οὐκ ὀσίου· οὔτε γάρ τι παθῶν οὔτε ἀκούσας μάταιον ἔπος πρὸς Πολυκράτους τοῦ Σαμίου οὔτε ἰδὼν πρότερον, ἐπεθύμησε λαβὼν αὐτὸν ἀπολέσαι, ὡς μὲν οἱ πλεῖνες λέγουσι, διὰ τοιήνδε τινὰ αἰτίην· ἐπὶ τῶν βασιλέος θυρέων κατήμενον τὸν τε Ὀροίτην καὶ ἄλλον Πέρσην, τῷ οὐνομα εἶναι Μιτροβάττα, νομοῦ ἄρχοντα τοῦ ἐν Δασκυλείῳ, τούτους ἐκ λόγων ἐς νείκεα συμπροσέειν· κρινομένων δὲ περὶ ἀρετῆς εἰπεῖν τὸν Μιτροβάττα τῷ Ὀροίτῃ προφέροντα· Σὺ γὰρ ἐν ἀνδρῶν λόγῳ, ὅς βασιλεῖ νῆσον Σάμον πρὸς τῷ σὺ νομῷ προσκειμένην οὐ προσεκτίσας, ὧδε δὴ τι ἐοῦσαν εὐπετέα χειρωθῆναι, ἢ τὴν τῶν τις ἐπιχωρίων πεντηκαίδεκα ὀπλίτησι ἐπαναστάς ἔσγες, καὶ νῦν αὐτῆς τυραννεύεις; Οἱ μὲν δὴ μὴ φασὶ τοῦτο ἀκούσαντα καὶ ἀλγήσαντα τῷ ὀνείδῃ, ἐπιθυμῆσαι οὐκ οὔτω τὸν εἶπαντα ταῦτα τίσασθαι, ὡς Πολυκράττα πάντως ἀπολέσαι, δι' ὄντινα κακῶς ἤκουσε.

121. Οἱ δὲ ἐλάσσονες λέγουσι, πέμπται Ὀροίττα ἐς Σάμον κήρυκα ὅτεν δὴ χρήματος δεησόμενον (οὐ γὰρ ἂν δὴ τοῦτό γε λέγεται)· καὶ τὸν Πολυκράττα τυχεῖν κατα-



κείμενον ἐν ἀνδρεῶνι, παρεῖναι δέ οἱ καὶ Ἀνακρόοντα τὸν Τῆϊον· καὶ κως εἴτ' ἐκ προνοίης αὐτὸν κατηλογέοντα τὰ Ὀροίτεω πρήγματα, εἴτε καὶ συντυχίῃ τις τοιαύτη ἐπεγένετο· τὸν τε γὰρ κήρικα τὸν Ὀροίτεω παρελθόντα διαλέγεσθαι, καὶ τὸν Πολυκράτεα (τυχεῖν γὰρ ἐπεστραμμένον πρὸς τὸν τοῖχον) οὔτε τι μεταστραφῆναι οὔτε ὑποκρίνασθαι.

122. Αἰτίαι μὲν δὴ αὗται διφάσιαι λέγονται τοῦ θανάτου τοῦ Πολυκράτεος γενέσθαι, πάρεστι δὲ πείθεσθαι ὁκοτιῆρ τις βούλεται αὐτέων. ὁ δὲ ὢν Ὀροίτης ἰζόμενος ἐν Μαγνησίῃ τῇ ὑπὲρ Μαιάνδρου ποταμοῦ οἰκημένην ἔπεμπε Μύρσον τὸν Γύγεω, ἄνδρα Διδόν, ἐς Σάμον ἀγγελίην φέροντα, μαθὼν τοῦ Πολυκράτεος τὸν νόον. Πολυκράτης γὰρ ἐστὶ πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Ἑλλήνων, ὃς θαλασσοκρατίην ἐπεροήθη, πάρεξ Μίνω τε τοῦ Κνωσίου, καὶ εἰ δὴ τις ἄλλος πρότερος τούτου ἤρξε τῆς θαλάσσης· τῆς δὲ ἀνθρωπότητος λεγομένης γενεῆς Πολυκράτης ἐστὶ πρῶτος, ἐλπίδας πολλὰς ἔχων Ἰωνίης τε καὶ νήσων ἄρξειν. μαθὼν ὢν ταῦτά μιν διανοεῖμενον ὁ Ὀροίτης πέμψας ἀγγελίην ἔλεγε τάδε· Ὀροίτης Πολυκράτῃ ὧδε λέγει. πυνθάνομαι ἐπιβουλείην σε πρήγμασι μεγάλοισι καὶ χρήματά τοι οὐκ εἶναι κατὰ τὰ φρονήματα. σὺ νῦν ὧδε ποιήσας ὀρθώσεις μὲν σεωπτόν, σώσεις δὲ καὶ ἐμέ· ἐμοὶ γὰρ βασιλεὺς Καμβίσης ἐπιβουλείη θάνατον, καὶ μοι τοῦτο ἐξαγγέλλεται σαφηνέως. σὺ νῦν ἐμὲ ἐκομίσας αὐτὸν καὶ χρήματα, τὰ μὲν αὐτῶν αὐτὸς ἔχε, τὰ δὲ ἐμὲ ἔα ἔχειν· εἴνεκέν τε χρημάτων ἄρξεις ἀπίας τῆς Ἑλλάδος. εἰ δὲ μοι ἀπιστείεις τὰ περὶ τῶν χρημάτων, πέμψον ὅστις τοι πιστότατος τυγχάνει ἑὼν, τῷ ἐγὼ ἀποδείξω.



123. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Πολυκράτης ἤσθη τε καὶ βούλετο· καὶ κως, ἐμίρετο γὰρ χρημάτων μεγάλως, ἀπέμπει πρῶτα κατορόμενον Μαιάνδριον Μαιανδρίου, ἄνδρα τῶν ἀστῶν, ὃς οἱ ἦν γραμματιστής· ὃς χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον τούτων τὸν κόσμον τὸν ἐκ τοῦ ἀνδρῶνος τοῦ Πολυκράτους ἔοντα ἀξιοθέτητον ἀνέθηκε πάντα ἐς τὸ Ἰραϊον. ὁ δὲ Ὀροίτης μαθὼν τὸν κατάσκοπον ἔοντα προσδόκιμον ἐπολεε τοιάδε· λάρνακας ὀκτὼ πληρώσας λίθων πλὴν κάρτα βραχίος τοῦ περὶ αὐτὰ τὰ χεῖλα, ἐπιπολῆς τῶν λίθων χρυσὸν ἐπέβαλε, καταθήσας δὲ τὰς λάρνακας εἶχε ἐτοίμας. ἐλθὼν δὲ ὁ Μαιάνδριος καὶ θησάμενος ἀπήγγειλε τῷ Πολυκράτῃ.

124. Ὁ δὲ πολλὰ μὲν τῶν μαντιῶν ἀπαγορευόντων, πολλὰ δὲ τῶν φίλων ἐπέλλετο αὐτὸς ἀπιέναι, πρὸς δὲ καὶ ἰδούσης τῆς θυγατρὸς ὄψιν ἐνυπνίου τοιήνδε· ἐδόκεε οἱ τὸν πατέρα ἐν τῷ ἥερι μετέωρον ἔοντα λοῦσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ Διὸς, χρίεσθαι δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου. ταύτην ἰδοῦσα τὴν ὄψιν παντοίη ἐγένετο μὴ ἀποδημῆσαι τὸν Πολυκράτητα παρὰ τὸν Ὀροίτηα, καὶ δὴ καὶ ἰόντος αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πεντηκόντερον ἐπεφημιζετο. ὁ δὲ οἱ ἠπιέλησε, ἦν σῶς ἀπονοστήσει, πολλὸν μιν χρόνον παρθνεύεσθαι. ἡ δὲ ἠρήσατο ἐπιτελέα ταῦτα γενέσθαι· βούλεσθαι γὰρ παρθνεύεσθαι πλέω χρόνον ἢ τοῦ πατρὸς ἐστρεῖσθαι.

125. Πολυκράτης δὲ πάσης συμβουλῆς ἀλογήσις ἔπλεε παρὰ τὸν Ὀροίτηα, ἅμα ἐγόμενος ἄλλους τε πολλοὺς τῶν ἐταίρων, ἐν δὲ δὴ καὶ Δημοκίδεα τὸν Καλλιφῶντος Κροτωνιήτην ἄνδρα, ἰητρὸν τε ἔοντα καὶ τὴν τέχνην ἀσκέοντα ἄριστα τῶν κατ' ἑαυτόν. ἀπικόμηνος δὲ ἐς τὴν Μαγνησίην ὁ Πολυκράτης διεφθάρη κακῶς, οὔτε ἑαυτοῦ ἀξίως οὔτε τῶν ἑαυτοῦ φρονημάτων· ὅτι γὰρ μή



οἱ Συρηκουσίων γερόμενοι τύραννοι, οὐδέ εἰς τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν τυράννων ἀξιός ἐστι Πολυκράτει μεγαλοπρεπείην συμβληθῆναι. ἀποκτείνας δέ μιν οὐκ ἀξίως ἰπτηγῆσιος Ὀροίτης ἀνεσταύρωσε· τῶν δέ οἱ ἐπομένων ὅσοι μὲν ἦσαν Σάμιοι, ἰπτηκε, κελύων σφέας ἑαυτῶ χάριν εἰδέναι ἔοντας ἑλευθέρους, ὅσοι δέ ἦσαν ξεῖνοί τε καὶ δοῦλοι τῶν ἐπομένων, ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ποιούμενος εἶχε. Πολυκράτης δὲ ἀνακρεμάμενος ἐπέτελε πᾶσαν τὴν ὄψιν τῆς θυγατρὸς· ἐλοῦτο μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ Διὸς ὄκως ὕοι, ἐχρίετο δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἀνιείς αὐτὸς ἐκ τοῦ σώματος ἰκμάδα. Πολυκράτεος μὲν δὴ αἱ πολλαὶ εὐτυχίαι ἐς τοῦτο ἐτελεύτησαν τῇ οἱ Ἄμασις ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς προεμαντεύσατο.

126. Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Ὀροίτεια Πολυκράτεος τίσιες μετῆλθον. μετὰ γὰρ τὸν Καμβίσειο θάνατον καὶ τῶν μάγων τὴν βασιληίην μένων ἐν τῆσι Σάρδισι Ὀροίτης ὠφέλει μὲν οὐδὲν Πέρσας ὑπὸ Μήδων ἀπαρρησμένους τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ ἐν ταύτῃ τῇ ταρᾶχῃ κατὰ μὲν ἔκτεινε Μιτροβάτεια τὸν ἐκ Δασκλείου ὑπαρχον, ὃς οἱ ὠνείδισε τὰ ἐς Πολυκράτεια ἔχοντα, κατὰ δὲ τοῦ Μιτροβάτεια τὸν παῖδα Κρανάσπην, ἄνδρας ἐν Πέρσησι δοκίμους, ἄλλα τε ἐξίβρισε παντοῖα, καὶ τινα ἀγγαρήϊον Δαρείου ἐλθόντα παρ' αὐτὸν, ὡς οὐ πρὸς ἡδονὴν οἱ ἦν τὰ ἀγγελλούμενα, κτείνει μιν ὀπίσω κομιζόμενον, ἄνδρας οἱ ὑπέισας κατ' ὁδὸν, ἀποκτείνας δέ μιν ἠγάμισε αὐτῶ ἵπποι.

127. Δαρεῖος δὲ ὡς ἔσχε τὴν ἀρχήν, ἐπεθύμει τὸν Ὀροίτεια τίσασθαι πάντων τε τῶν ἀδικημάτων εἵνεκεν καὶ μάλιστα Μιτροβάτεια καὶ τοῦ παιδός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἰθείης στρατὸν ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἔδοκε πέμπειν ἄτε οἱ οἱ-

δεόντων ἔτι τῶν προηγημάτων καὶ νεωστὶ ἔχων τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸν Ὀροίτεα μεγάλην τὴν ἰσχὺν πυνθανόμενος ἔχειν, τὸν χίλιοι μὲν Περσέων ἐδορυφόρον, εἶχε δὲ νομὸν τόν τε Φρύγιον καὶ Λύδιον καὶ Ἰωνικόν. πρὸς ταῦτα δὴ ὧν ὁ Δαρεῖος τάδε ἐμηχανήσατο. συγκαλέσας Περσέων τοὺς δοκιμωτάτους ἔλεγέ σφι τάδε· ὦ Πέρσαι, τίς ἂν μοι τοῦτο ὑμῶν ὑποστίας ἐπιτελέσειε σοφίῃ καὶ μὴ βίῃ τε καὶ ὀμίλῳ; ἔνθα γὰρ σοφίης δέει, βίης ἔργον οὐδέν. ὑμῶν δὴ ὧν τίς μοι Ὀροίτεα ἢ ζῶντα ἀγάγοι ἢ ἀποκτείνει; ὅς ὠφέλησε μὲν κω Πέρσας οὐδέν, κακὰ δὲ μεγάλα ἔοργε. τοῦτο μὲν δύο ἡμῶν ἠίστωσε, Μιτροβάτῃ τε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ, τοῦτο δὲ τοὺς ἀνακαλέοντας αὐτὸν καὶ πεμπομένους ὑπ' ἐμεῦ κτείνει, ὕβριν οὐκ ἀνασχετὸν φαίνων. πρὶν τι ὧν μέζον ἐξεργάσασθαι μιν Πέρσας κακὸν καταλαμπτέος ἐστὶ ἡμῖν θανάτῳ.

128. Δαρεῖος μὲν ταῦτα ἐπειρώτα, τῷ δὲ ἄνδρῳ προήκοντα ὑπέστησαν, αὐτὸς ἕκαστος ἐθέλων ποιέειν ταῦτα. ἐρίζοντας δὲ Δαρεῖος κατελάμβανε κελεύων πάλλεσθαι· παλλομένων δὲ λαγχάνει ἐκ πάντων Βαγαῖος ὁ Ἀρτόντεω. λαχὼν δὲ ὁ Βαγαῖος ποιεῖ τοιάδε· βιβλία γραψάμενος πολλὰ καὶ περὶ πολλῶν ἔχοντα προηγημάτων σφρηγῖδά σφι ἐπέβαλε τὴν Δαρεῖου, μετὰ δὲ ἡῖς ἔχων ταῦτα ἐς τὰς Σάρδεις. ἀπικόμενος δὲ καὶ Ὀροίτεω ἐς ὄψιν ἔλθων τῶν βιβλίων ἐν ἕκαστον περιαιρέμενος ἐδίδου τῷ γραμματιστῇ τῷ βασιληῖῳ ἐπιλέγεσθαι· γραμματιστὰς δὲ βασιληῖους οἱ πάντες ὑπαρχοὶ ἔχουσι. ἀποπειρωμένος δὲ τῶν δορυφόρων ἐδίδου τὰ βιβλία ὁ Βαγαῖος, εἰ ἐνδεξαίατο ἀπόστασιν ἀπὸ Ὀροίτεω. ὄρεων δὲ σφεας τὰ τε βιβλία σεβομένους μεγάλως καὶ τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν βιβλίων ἔτι μεζόνως, διδοῖ ἄλλο ἐν τῷ ἐνῆν



ἔπεα τάδε· Ὡ Πέρσαι, βασιλεὺς Δαρεῖος ἀπαγορεύει ὑμῖν μὴ δορυφορέειν Ὀροίτεια. Οἱ δὲ ἀκούσαντες τούτων μετήκάν οἱ τὰς αἰχμὰς. ἰδὼν δὲ τοῦτό σφας ὁ Βαγαῖος πειθόμενος τῷ βιβλίῳ, ἐνθαῦτα δὴ θαρσύσας τὸ τελευταῖον τῶν βιβλίων διδοῖ τῷ γραμματιστῇ, ἐν τῷ ἐγγράπτῳ· Βασιλεὺς Δαρεῖος Πέρσησι τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐντέλλεται κτείνειν Ὀροίτεια. Οἱ δὲ δορυφόροι ὡς ἤκουσαν ταῦτα, σπασάμενοι τοὺς ἀκινάκας κτείνουσι παράντικα μιν. οὕτω δὴ Ὀροίτεια τὸν Πέρσην Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου τίσις μετῆλθον.

129. Ἀπικομένων δὲ καὶ ἀνακομισθέντων τῶν Ὀροίτεω χρημάτων ἐς τὰ Σοῦσα, συνήνεκε χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον βασιλεὺς Δαρεῖον ἐν ἄγρῃ θηρῶν ἀποθρόσκοντα ἀπ' ἵππου στραφῆναι τὸν πόδα. καὶ κως ἰσχυροτέρως ἐστράφη· ὁ γάρ οἱ ἀστράγαλος ἐξεχώρησε ἐκ τῶν ἡρθρων. νομίζων δὲ καὶ πρότερον περὶ ἑαυτὸν ἔχειν Αἰγυπτίων τοὺς δοκίοντας εἶναι πρώτους τὴν ἰητρικὴν, τούτοις ἐχρήτο. οἱ δὲ στραβλοῦντες καὶ βιώμενοι τὸν πόδα κακὸν μέζον ἐργάζοντο. ἐπ' ἑπτὰ μὲν δὴ ἡμέρας καὶ ἑπτὰ νύκτας ὑπὸ τοῦ παρεόντος κακοῦ ὁ Δαρεῖος ἀγρυπνήσει εἴχστο, τῇ δὲ δὴ ὀγδόῃ ἡμέρῃ ἔχοντι οἱ φλαύρως παρακούσας τις πρότερον ἔτι ἐν Σάρδισι τοῦ Κροτωνιῆτεω Δημοκίδεος τὴν τέχνην ἀγγέλλει τῷ Δαρεῖῳ· ὁ δὲ ἄγειν μιν τὴν ταχίστην παρ' ἑαυτὸν ἐκέλευσε. τὸν δὲ ὡς ἐξεῦρον ἐν τοῖσι Ὀροίτεω ἀνδραπόδοις ὄκον δὴ ἀπημελημένον, παρήγον ἐς μέσον πέδας τε ἔλκοντα καὶ ῥάκεσι ἐσθηνάσαν.

130. Σταθόντα δὲ ἐς μέσον εἰρώτα ὁ Δαρεῖος τὴν τέχνην εἰ ἐπίσταιτο· ὁ δ' οὐκ ὑπέδεκτο, ἀφρώδιον μὴ ἑαυτὸν ἐκφήνας τὸ παράπαν τῆς Ἑλλάδος ἢ ἀπρεστερη-

μένος. κατεφάνη τε τῷ Δαρείῳ τεχνάζειν ἐπιστάμενος,
 καὶ τοὺς ἀγαγόντας αὐτὸν ἐκέλευσε μάστιγας τε καὶ
 κέντρα παραφέρειν ἐς τὸ μέσον. ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ἐκ-
 γαίνει, φάσις ἀτρεκέως μὲν οὐκ ἐπίστασθαι, ὁμιλήσας δὲ
 ἡτρῶ φλαύρως ἔχειν τὴν τέχνην. μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπέ-
 τρεψε, Ἑλληνικοῖσι ἰήμασι χρεώμενος καὶ ἥπια μετὰ τὰ
 σχυρὰ προσάγων ὕπνου τέ μιν λαγχάνειν ἐποίησε καὶ ἐν
 χρόνῳ ὀλίγῳ ὑγίεια μιν ἔοντα ἀπέδεξε, οὐδαμὰ ἔτι ἐλπί-
 ζοντα ἀρτίπουν ἔσεσθαι. δωρέεται δὴ μιν μετὰ ταῦτα
 ἡ Δαρβίος πεδέων χρυσέων δύο ζεύγεσι· ὁ δὲ μιν ἐπι-
 κληθεὶς εἶ οἱ διπλήσιον τὸ κακὸν ἐπίτηδες νέμει, ὅτι μιν
 ὑγίεια ἐποίησε. ἤσθεις δὲ τῷ ἐπιὶ ὁ Δαρβίος ἀποπέμπει
 μιν παρὰ τὰς ἑαυτοῦ γυναῖκας. παράγοντες δὲ οἱ εὐ-
 νοῦχοι ἔλθον πρὸς τὰς γυναῖκας ὡς βασιλεῖ οὗτος εἴη
 αὐτῶν τὴν ψυχὴν ἀπέδωκε. ὑποτύπτουσα δὲ αὐτέων ἐκάστη
 κριάλη ἐς τοῦ χρυσοῦ τὴν θήκην ἔδωρέετο τὸν Δημοκῆ-
 δεα, οὕτω δὴ τι δασιλεῖ δωρεῇ ὡς τοὺς ἀποπίπτοντας
 ἐπὶ τῶν φιαλέων στατήρας ἐπόμβος ὁ οἰκέτης, τῷ οὐ-
 νομα ἦν Σκίτων, ἀνελέγετο, καὶ οἱ χρῆμα πολλόν τι
 χρυσοῦ συνελέχθη.

131. Ὁ δὲ Δημοκῆδης οὗτος ὦδεν ἐκ Κρότωνος ἀπι-
 γμένος Πολυκράτει ὠμίλησε· πατρὶ συνελχτο ἐν Κρότωνι
 ἄρχην χαλεπῶ. τοῦτον ἐπιὶ τε οὐκ ἐδύνατο φέρειν, ἀπο-
 κλιπὼν οἶχετο ἐς Αἴγιναν. καταστάς δὲ ἐς ταύτην τῷ
 πρώτῳ ἔτι ὑπερβάλετο τοὺς ἄλλους ἡτροῦς, ἀσκευῆς
 ἔργων καὶ ἔχων οὐδὲν τῶν ὅσα περὶ τὴν τέχνην ἐστὶ
 ἐργαλῆια· καὶ μιν δευτέρῳ ἔτι ταλάντου Αἰγινῆται δη-
 μοσίῃ μισθεῦνται, τρίτῳ δὲ ἔτι Ἀθηναῖοι ἑκατὸν μνέων,
 τετάρτῳ δὲ ἔτι Πολυκράτης δυῶν ταλάντων. οὕτω μὲν
 ἀπίχθητο ἐς τὴν Σάμον, καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ ἀνδρός οὐκ



ἴκιστα Κροτωνιῆται ἱητροὶ εὐδοκίμησαν· ἐγένετο γὰρ ὧν τοῦτο, ὅτι πρῶτοι μὲν Κροτωνιῆται ἱητροὶ ἐλέγοντο ἀνά τὴν Ἑλλάδα εἶναι, δεύτεροι δὲ Κυθηναῖοι. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον καὶ Ἀργεῖοι ἦκουον μουσικὴν εἶναι Ἑλλήνων πρῶτοι.

132. Τότε δὲ ὁ Δημοκίδης ἐν τοῖσι Σούσοισι ἐξιησάμενος Δαρεῖον οἶκόν τε μέγιστον εἶχε καὶ ὁμοτράπεζος βασιλεῖ ἐγεγόνες, πλὴν τε ἐνός τοῦ ἐς Ἑλλήνας ἀπιέναι πάντα τὰλλα οἱ παρῆν. καὶ τοῦτο μὲν τοὺς Αἰγυπτίους ἱητρούς, οἱ βασιλέα πρότερον ἰῶντο, μέλλοντας ἀνασκολοπιεῖσθαι διότι ὑπὸ Ἑλλήνος ἱητροῦ ἐσώθησαν, τούτους βασιλέα παραιτησάμενος ἐρῶύσατο, τοῦτο δὲ μάντιν Ἥλειον Πολυκράτει ἐπισπόμενον καὶ ἀπημελημένον ἐν τοῖσι ἀνδραπόδοισι ἐρῶύσατο. ἦν δὲ μέγιστον πρῆγμα Δημοκίδης παρὰ βασιλεῖ.

133. Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ μετὰ ταῦτα τὰδε ἄλλα συνήνεκε γενέσθαι· Αἰόσση τῇ Κύρου μὲν θυγατρὶ, Δαρείου δὲ γυναικὶ ἐπὶ τοῦ μαστοῦ ἔφην φῆμα, μετὰ δὲ ἐκραγὲν ἐνέμετο πρόσω. ὅσον μὲν δὴ χρόνον ἦν ἔλαισον, ἡ δὲ κρύπτουσα καὶ αἰσχνομένη ἔφραζε οὐδενί· ἐπεὶ τε δὲ ἐν κακῷ ἦν, μετεπέμψατο τὸν Δημοκίδα καὶ οἱ ἐπέδεξε. ὁ δὲ φὰς ὑγία ποιήσιν, ἔξορκοῖ μιν ἡ μὲν οἱ ἀντυπουργήσιν ἐκείνην τοῦτο τὸ ἄν αὐτῆς δεηθῆ· δεήσεσθαι δὲ οὐδενός τῶν ὅσα αἰσχύνῃν ἐστὶ φέροντα.

134. Ὡς δὲ ἄρα μιν μετὰ ταῦτα ἰώμενος ὑγία ἀπέδεξε, ἐνθαῦτα δὴ διδαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Δημοκίδεος ἡ Αἰόσση προσέφερε ἐν τῇ κοίτῃ Δαρεῖω λόγον τοιοῦτον· Ὡ βασιλεῦ, ἔχων δύναμιν τοσαύτην κάτησαι, οὔτε τι ἔθνος προσκτώμενος οὔτε δύναμιν Πέρσησι οἰκός δὲ ἴσθι ἄνδρα καὶ νέον καὶ χρηματίων μεγάλων δεσπότην·

ραίνεσθαι τι ἀποδεικνύμενον, ἵνα καὶ Πέρσαι ἐκμάθωσι
 ὅτι ὑπ' ἀνδρὸς ἄρχονται. ἐπ' ἀμφότερα δέ τοι φέρει
 ταῦτα ποιεῖν, καὶ ἵνα σφέων Πέρσαι ἐπιστεύονται ἰκάνει
 ἵνα τὸν προεστῶτα, καὶ ἵνα τριβῶνται πολέμῳ μηδὲ
 τυχολὴν ἄγοντες ἐπιβουλεύωσί τοι. νῦν γὰρ ἂν τι καὶ
 ἀποδέξαιο ἔργον, ἕως νέος εἰς ἡλικίην· ἀνξανομένῳ γὰρ
 τῷ σώματι συναύξονται καὶ αἱ φρένες, γηράσκοντι δὲ
 τυγγηράσκουσι καὶ ἐς τὰ πρήγματα πάντα ἀπαμβλύ-
 νονται. Ἦ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ διδαχῆς ἔλεγες, ὃ δ' ἀμεί-
 ληται τοῖσδε· Ὡ γύναι, πάντα ὅσα περ αὐτὸς ἐπινοῶ
 ποιήσεις, εἴρηκας· ἐγὼ γὰρ βεβούλευμαι, ζεύξας γέφυ-
 ραν ἐκ τῆσδε τῆς ἡπείρου ἐς τὴν ἑτέραν ἡπειρον ἐπὶ
 Σκύθας στρατεύεσθαι· καὶ ταῦτα ὀλίγου χρόνου ἔσται
 τελεούμενα. Λέγει Ἀιοσσαι τάδε· Ὅρα τιν, ἐπὶ Σκύ-
 θας μὲν τὴν πρώτην ἵεναι ἕασον· οὔτοι γὰρ, ἐπεὰν σὺ
 βούλῃ, ἔσονται τοι· σὺ δέ μοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατεύ-
 τθαι. ἐπιθυμέω γὰρ, λόγῳ πυνθανομένη, Λακαίνας
 ἔ μοι γενέσθαι Θερραπίνας καὶ Ἀργείας καὶ Ἀττικὰς
 καὶ Κορινθίους. ἔχεις δὲ ἄνδρα ἐπιτηδεώτατον ἀνδρῶν
 πάντων δέξαι τε ἕκαστα τῆς Ἑλλάδος καὶ κατηγήσασθαι,
 οὗτον ὃς σευ τὸν πόδα ἐξήσατο. Ἀμείληται Δαρεῖος·
 Ὡ γύναι, ἐπεὶ τοίνυν τοι δοκίει τῆς Ἑλλάδος ἡμέας πρῶ-
 τὰ ἀποπειρᾶσθαι, κατασκόπους μοι δοκίει Περσέων
 πρῶτον ἄμεινον εἶναι ὁμοῦ τούτῳ τῷ σὺ λέγεις πέμψαι
 αὐτούς, οἳ μαθόντες καὶ ἰδόντες ἕκαστα αὐτῶν ἐξαγ-
 γελέουσι ἡμῖν· καὶ ἔπειτα ἐξεπιστάμενος ἐπ' αὐτούς
 κινήσομαι.

135. Ταῦτα εἶπε καὶ ἅμα ἔπος τε καὶ ἔργον ἐποίησεν.
 ἔπειτα γὰρ τάχιστα ἡμέρη ἐπέλαμψε, καλέσας Περσέων
 ἄνδρας δοκίμους πεντεκαίδεκα ἐντελέλειτό σφι ἐπομένους



Δημοκίδει διεξελθεῖν τὰ παραθαλάσσια τῆς Ἑλλάδος, ὅπως τε μὴ διαδρήσεται σφεας ὁ Δημοκίδης, ἀλλὰ μιν πάντως ὀπίσω ἀπάξουσι. ἐντειλάμενος δὲ τοῖτοισι ταῦτα, δεύτερα καλέσας αὐτὸν Δημοκίδεα ἐδέετο αὐτοῦ, ὅπως ἐξηγησάμενος πᾶσαν καὶ ἐπιδέξας τὴν Ἑλλάδα τοῖσι Πέρσησι ὀπίσω ἴξει· δῶρα δὲ μιν τῷ πατρὶ καὶ τοῖσι ἀδελφεοῖσι ἐκέλευε πάντα τὰ ἐκείνον ἔπιπλα λαβόντα ἴγειν, φᾶς ἄλλα οἱ πολλαπλήσια ἀντιδώσειν· πρὸς δὲ ἐς τὰ δῶρα ὀλκάδα οἱ ἔφη συμβαλέεσθαι πλήσας ἀγαθῶν παντοίων, τὴν ἅμα οἱ πλεύσεσθαι. Δαρεῖος μὲν δὴ, δοκέειν ἐμοὶ, ἀπ' οὐδενὸς δοληροῦ νόου ἐπαγγέλλετο οἱ ταῦτα· Δημοκίδης δὲ, δείσας μὴ εὐ ἐκπειρώτο Δαρεῖος, οὐτι ἐπιδραμῶν πάντα τὰ διδόμενα ἐδέκετο, ἀλλὰ τὰ μὲν ἐνωτοῦ κατὰ χώραν ἔφη καταλείψειν, ἵνα ὀπίσω σφέα ἀπελθῶν ἔχοι, τὴν μέντοι ὀλκάδα, τὴν οἱ Δαρεῖος ἐπαγγέλλετο ἐς τὴν δωρεὴν τοῖσι ἀδελφεοῖσι, δέκεσθαι ἔφη. ἐντειλάμενος δὲ καὶ τούτω ταῦτα ὁ Δαρεῖος ἀποστέλλει αὐτοὺς ἐπὶ θάλασσαν.

136. Καταβάντες δ' οὗτοι ἐς Φοινίκην καὶ Φοινίκης ἐς Σιδῶνα πόλιν ἀντίκα μὲν τριήρεας δύο ἐπλήρωσαν, ἅμα δὲ αὐτῆσι καὶ γαυλὸν μέγαν παντοίων ἀγαθῶν· παρεσκευασμένοι δὲ πάντα ἔπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα, προσίσχοντες δὲ αὐτῆς τὰ παραθαλάσσια ἐθνεῦντο καὶ ἀπεγράφοντο, ἐς ὃ τὰ πολλὰ αὐτῆς καὶ ὀνομασιότατα θεησάμενοι ἀπύκοντο τῆς Ἰταλίας ἐς Τάραντα. ἐνθαῦτα δὲ ἐκ φησιτῶνης τῆς Δημοκίδεος Ἀριστοφιλίδης τῶν Ταραντίνων ὁ βασιλεὺς τοῦτο μὲν τὰ πηδάλια παρέλυσε τῶν Μηδικῶν νεῶν, τοῦτο δὲ αὐτοῖς τοῖς Πέρσας ἔρξε ὡς κατασκόπους διῆθεν ἰόντας· ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἔπασχον, ὁ Δημοκίδης ἐς τὴν Κρότινα ἀπικνίσται.

ἐπιγμένου δὲ ἤδη τούτου ἐς τὴν ἑωντοῦ ὁ Ἀριστοκλίδης ἔλυσε τοὺς Πέρσας, καὶ τὰ παρήλαβεν τῶν νεῶν ἀπέδοκέ σφι.

137. Πλέοντες δὲ ἐνθεῦτεν οἱ Πέρσαι καὶ διώκοντες Δημόκλῃδα ἀπικνέονται ἐς τὴν Κρότωνα, εὐρόντες δὲ μιν ἐγοράζοντα ἄπτοντο αὐτοῦ. τῶν δὲ Κροτωνιῶν οἱ μὲν καταρρώδεοντες τὰ Περσικὰ πρήγματα προΐεναι τοῖμοι ἦσαν, οἱ δὲ ἀντάπτοντό τε καὶ τοῖσι σκυτάλοισι ἵπαιον τοὺς Πέρσας προΐσχομένους ἔπεα τὰδε· Ἄνδρες Κροτωνιῆται, ὁρᾶτε τὰ ποιεῖτε· ἄνδρα βασιλέος δρηπέτην γενόμενον ἐξαιρέσθε· καὶ κῶς ταῦτα βασιλεῖ Δαρείῳ ἐκχρήσει περὶ βρῖσθαι; κῶς δὲ ὑμῖν τὰ ποιούμενα ἔξει καλῶς, ἢν ἀπέλησθε ἡμέας; ἐπὶ τίνα δὲ τῆσδε προτέρην στρατευσόμεθα πόλιν; τίνα δὲ προτέρην ἀνδραποδίσσθαι πειρησόμεθα; Ταῦτα λέγοντες τοὺς Κροτωνιῆτας οὐκ ὦν ἔπειθον, ἀλλ' ἐξαιρεθέντες τε τὸν Δημόκλῃδα, καὶ τὸν γαυλὸν τὸν ἄμα ἦγοντο ἀπαιρεθέντες, πέπλεον ὄπισθεν ἐς τὴν Ἀσίην, οὐδ' ἔτι ἐζήτησαν τὸ βροσώτερον τῆς Ἑλλάδος ἀπικόμενοι ἐκμαθεῖν, ἑσπερηένοι τοῦ ἡγεμόνος. τοσόνδε μὲντοι ἐνετείλατό σφι Δημόκλῃδος ἀναγομένοισι, κελεύων εἰπεῖν σφέας Δαρείῳ, ὅτι ἄρμοσται τὴν Μίλωνος θυγατέρα Δημόκλῃδος γυναῖκα. τοῦ γὰρ δι' παλαιστέω Μίλωνος ἦν οὖνομα πολλὸν ἀγαθὸν ἀρὰ βασιλεῖ. κατὰ δὲ τοῦτό μοι δοκεῖ σπεῦσαι τὸν ἄμωνα τοῦτον τελέσας χρήματα μεγάλα Δημόκλῃδος, ἵνα ἀνῆν πρὸς Δαρείου ἑὼν καὶ ἐν τῇ ἑωντοῦ δόκιμος.

138. Ἀναχθέντες δὲ ἐκ τῆς Κρότωνος οἱ Πέρσαι ἐπίπτονσι τῆσι νηυσὶ ἐς Ἰηπυγίην, καὶ σφας δουλεύοντας ἐνθαῦτα Γίλλος, ἀνὴρ Ταραντῖνος φηγᾶς, φυσά-



μενος ἀπήγαγε παρὰ βασιλέα Δαρεῖον. ὁ δὲ ἀντὶ τούτων ἐτοῖμος ἦν διδόναι τούτω ὅ τι βούλοιο αὐτός. Γίλλος δὲ αἰρέεται κάτοδόν οἱ ἐς Τάραντα γενέσθαι, προαπηγησάμενος τὴν συμφορὴν· ἵνα δὲ μὴ συνταράξῃ τὴν Ἑλλάδα, ἦν δι' αὐτὸν στόλος μέγας πλὴν ἐπὶ τὴν Ἰταλίην, Κνιδίους μόνους ἀποχρᾶν οἱ ἔφη τοὺς κατάγοντας γίνεσθαι, δοκέων ἀπὸ τούτων ἐόντων τοῖσι Ταραντίνοισι φίλων μάλιστα δὴ τὴν κάτοδόν οἱ ἔσεσθαι. Δαρεῖος δὲ ὑποδεξάμενος ἐπετέλεε· πέμπς γὰρ ἄγγελον ἐς Κνίδον κατάγειν σφέας ἐκέλευε Γίλλον ἐς Τάραντα· πειθόμενοι δὲ Δαρείῳ Κνιδιοὶ Ταραντίνους οὐκ ὦν ἐπειθον, βίην δὲ ἀδύνατοι ἦσαν προσφέρειν. ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐπρήχθη. οὗτοι δὲ πρῶτοι ἐκ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπίκοντο Πέρσαι, καὶ οὗτοι διὰ τοιόνδε πρῆγμα κατάσκοποι ἐγένοντο.

139. Μετὰ δὲ ταῦτα Σάμον βασιλεὺς Δαρεῖος αἰρεῖ, πολλῶν πασέων πρώτην Ἑλληνίδων καὶ βαρβάρων, διὰ τοιόνδε τινὰ αἰτίην· Καμβύσειω τοῦ Κύρου στρατευομένου ἐπ' Αἴγυπτον ἄλλοι τε συγχοὶ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκοντο Ἑλλήνων, οἱ μὲν, ὡς οἶκος, κατ' ἐμπορίην, οἱ δὲ στρατευόμενοι, οἱ δὲ τινες καὶ αὐτῆς τῆς χώρας θεηταί· τῶν ἦν καὶ Συλοσῶν ὁ Λιάκεος, Πολυκρίστεός τε ἐὼν ἀδελφεός καὶ φεύγων ἐκ Σάμου. τοῦτον τὸν Συλοσῶντα κατέλαβε εὐτυχίη τις τοιήδε· λαβὼν χλανίδα καὶ περιβαλόμενος πηρόν ἠγόραζε ἐν τῇ Μέμφι. ἰδὼν δὲ αὐτὸν Δαρεῖος, δορυφόρος τε ἐὼν Καμβύσειω καὶ λόγου οὐδενός κω μεγάλου, ἐπεθύμησε τῆς χλανίδος καὶ αὐτὴν προσελθὼν ᾤνιστο. ὁ δὲ Συλοσῶν ὄριαν τὸν Δαρεῖον μεγάλως ἐπιθυμῶντα τῆς χλανίδος, θείη τύχῃ χρεώμενος λέγει· Ἐγὼ ταύτην παλιῶ μὲν οὐδενός χρη-

ματος, δίδωμι δὲ ἄλλως, εἴ περ οὕτω δεῖ γενέσθαι. Πάντως τοι αἰνέσας ταῦτα ὁ Δαρεῖος παραλαμβάνει τὸ εἶμα.

140. Ὁ μὲν δὴ Συλοσῶν ἠρίστατό οἱ τοῦτο ἀπολωλέναι δι' εὐθιάν· ὡς δὲ τοῦ χρόνου προβαίνοντός Καμβύσης τὴν ἀπέθανε καὶ τῷ μάγῳ ἐπανέστησαν οἱ ἑπτὰ καὶ ἕκ τῶν ἑπτὰ Δαρεῖος τὴν βασιληίην ἔσχε, πυνθάνεται ὁ Συλοσῶν ὡς ἡ βασιληίη περιβληλῦθαι ἐς τοῦτον τὸν ἄνδρα, τῷ κοτὲ αὐτὸς ἔδωκε ἐν Αἰγύπτῳ δεθθέντι τὸ εἶμα. ἀναβὰς δὲ ἐς τὰ Σοῦσα ἴζετο ἐς τὰ πρόθυρα τῶν βασιλέος οἰκίων καὶ ἔφη Δαρείου εὐεργέτης εἶναι. ἀγγέλλει ταῦτα ἀκούσας ὁ πυλουρὸς τῷ βασιλεῖ· ὁ δὲ θωνμάσας λέγει πρὸς αὐτόν· Καὶ τίς ἐστι Ἑλλήνων εὐεργέτης, τῷ ἐγὼ προαιδεῦμαι νεωστὶ μὲν τὴν ἀρχὴν ἔχων; ἀναβέβηκε δ' ἢ τις ἢ οὐδεὶς κω παρ' ἡμέας αὐτῶν, ἔχω δὲ χρέος εἰπεῖν οὐδὲν ἄνδρὸς Ἑλληνος. ὅμως δὲ αὐτὸν παράγτε ἔσω, ἵνα εἰδέω τί θέλων λέγει ταῦτα. Παρήγε ὁ πυλουρὸς τὸν Συλοσῶντα, στάντα δὲ ἐς μέσον εἰρώτευν οἱ ἔρμηνες, τίς γε εἶη καὶ τί ποιήσας εὐεργέτης φησὶ εἶναι βασιλέος. εἶπε ὧν ὁ Συλοσῶν πάντα τὰ περὶ τὴν χλανίδα γενόμενα, καὶ ὡς αὐτὸς εἶη κείνος ὁ δούς. ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Δαρεῖος· Ὡ γενναιότητα ἄνδρῶν, σὺ κείνος εἶ ὅς ἐμοὶ οὐδεμίαν ἔχοντί κω δύναμιν ἔδωκας; εἶ καὶ σμικρὰ, ἀλλ' ὧν ἴση γε ἡ χάρις ὁμοίως, ὡς εἰ νῦν κοθὲν τι μέγα λάβοιμι. ἀντ' ὧν τοι χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἄπλετον δίδωμι, ὡς μὴ κοτὲ τοι μεταμελήσῃ Δαρεῖον τὸν Ὑσιάσπρος εὖ ποιήσαντι. Λέγει πρὸς ταῦτα ὁ Συλοσῶν· Ἐμοὶ μήτε χρυσὸν, ὧ βασιλεῦ, μήτε ἄργυρον δίδου, ἀλλ' ἀνασωσάμενός μοι δὸς τὴν πατρίδα Σάμον, τὴν νῦν ἀδελφεοῦ τοῦ ἐμοῦ Πολυκράτεος ἀποθανόντος



ὑπὸ Ὀροίτεω ἔχει δοῦλος ἡμέτερος, ταύτην μοι δὸς ἄνευ
τε φόνου καὶ ἑξανδραποδίσσιος.

141. Ταῦτα ἀκούσας Δαρεῖος ἀπέστειλε στρατιήν
τε καὶ στρατηγὸν Ὀτάνεα ἀνδρῶν τῶν ἐπὶ τὰ γενόμενον,
ἐντειλάμενος, ὅσων εἰδείθη ὁ Συλοσῶν, ταῦτά οἱ ποιέειν
ἐπιτελέα. καταβὰς δὲ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ὁ Ὀτάνης
ἔστειλε τὴν στρατιήν.

142. Τῆς δὲ Σάμου Μαιάνδριος ὁ Μαιανδρίου εἶχε
τὸ κράτος, ἐπιτροπαίην παρὰ Πολυκράτεος λαβὼν τὴν
ἀρχήν· τῷ δικαιοτάτῳ ἀνδρῶν βουλομένῳ γενέσθαι οὐκ
ἔξεγένετο. ἐπειδὴ γάρ οἱ ἐξαγγέλθη ὁ Πολυκράτεος
θάνατος, ἐποίησε τοιάδε· πρῶτα μὲν Διὸς Ἐλευθερίου
βωμὸν ἰδρύσατο, καὶ τέμενος περὶ αὐτὸν οὖρισε τοῦτο
τὸ νῦν ἐν τῷ προαστείῳ ἐστὶ· μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπεποιήτο,
ἐκκλησίην συναγείρας πάντων τῶν ἀσπιῶν ἔλεξε τάδε·
Ἐμοὶ, ὡς ἴστε καὶ ὑμεῖς, σκῆπτρον καὶ δύναμις πᾶσα ἢ
Πολυκράτεος ἐπιτέτραπται, καὶ μοι παρέχει τῶν ὑμέων
ἀρχεῖν· ἐγὼ δὲ τὰ τῆς πέλας ἐπιπλήσω, αὐτὸς κατὰ
δύναμιν οὐ ποιήσω· οὔτε γὰρ μοι Πολυκράτης ἤρρασκε
δεσπύζων ἀνδρῶν ὁμοίων ἐωντιῷ, οὔτε ἄλλος ὅστις τοι-
αῦτα ποιέει. Πολυκράτης μὲν νῦν ἐξέπλησε μοῖραν τὴν
ἐωντιοῦ, ἐγὼ δὲ ἐς μέσον τὴν ἀρχὴν τιθεὶς ἰσονομίην
ὑμῖν προαγορεύω. τοσάδε μέντοι δικαίῳ γέρεα ἐμεωυτῷ
γενέσθαι, ἐκ μὲν γε τῶν Πολυκράτεος χρημάτων ἐξαίρε-
τα ἕξ τάλαντά μοι γενέσθαι, ἰρωσύνην δὲ πρὸς τούτοις
αἰρεῦμαι αὐτῷ τέ μοι καὶ τοῖσι ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινομένοι-
σι τοῦ Διὸς τοῦ Ἐλευθερίου, τῷ αὐτὸς τε ἴφρον ἰδρυσά-
μην καὶ τὴν Ἐλευθερίην ὑμῖν περιτίθηναι. Ὁ μὲν δὴ
ταῦτα τοῖσι Σαμίοις ἐπαγγέλλετο· τῶν δὲ τις ἐξαναστάς
εἶπε· Ἄλλ' οὐδ' ἄξιός ἐστι σύ γε ἡμέων ἀρχεῖν, γεγοιώς

τε κακὸς καὶ ἐὼν ὄλεθρος· ἀλλὰ μᾶλλον ὅπως λόγον δώ-
σεις τῶν μετεχείρισας χρημάτων.

143. Ταῦτα εἶπε ἐὼν ἐν τοῖσι ἀστοῖσι δόκιμος, τῷ
οὔνομα ἦν Τελέσαρχος. Μαιάνδριος δὲ νόῳ λαβὼν, ὡς
εἰ μετήσει τὴν ἀρχὴν, ἄλλος τις ἀντ' αὐτοῦ τύραννος
καταστήσεται, οὐδ' ἔτι ἐν νόῳ εἶχε μετιέναι αὐτήν, ἀλλ'
ὡς ἀνεχώρησεν ἐς τὴν ἀκρόπολιν, μεταπεμπόμενος ἕνα
ἕκαστον ὡς δὴ λόγον τῶν χρημάτων δώσων, συνέλαβέ
σφους καὶ κατέδησε. οἱ μὲν δὴ ἐδεδέατο, Μαιάνδριον
δὲ μετὰ ταῦτα κατέλαβε νοῦσος. ἐλπίζων δὲ μιν ἀπο-
θανέσθαι ὁ ἀδελφεὸς, τῷ οὔνομα ἦν Λυκάρητος, ἵνα
εὐπεισιτέρως κατάσχη τὰ ἐν τῇ Σάμῳ πράγματα, κα-
τακτείνει τοὺς δεσμώτας πάντας· οὐ γὰρ δὴ, ὡς οἴκασι,
ἐβουλέατο εἶναι ἐλεύθεροι.

144. Ἐπειδὴ ὧν ἀπίκοντο ἐς τὴν Σάμιον οἱ Πέρσαι
κατάγοντες Σιλοσῶντα, οὗτε τίς σφι χεῖρας ἀνταίρειται,
ὑπόσπονδοί τε ἔφασαν εἶναι ἐτοῖμοι οἱ τοῦ Μαιανδρίου
στασιῶται καὶ αὐτὸς Μαιάνδριος ἐκχωρῆσαι ἐκ τῆς νή-
σου. καταινέσαντος δ' ἐπὶ τούτοισι Ὀτάνεω καὶ σπεισα-
μένου, τῶν Περσέων οἱ πλείστου ἄξιοι θρόνους θέμενοι
κατειναντίον τῆς ἀκροπόλεως ἐκατέατο.

145. Μαιανδρίῳ δὲ τῷ τυράννῳ ἦν ἀδελφεὸς ὑπο-
μαργότερος, τῷ οὔνομα ἦν Χαρίλλεως. οὗτος ὁ τι δὴ
ἔξαμαρτιῶν ἐν γοργύρῃ ἐδέδετο· καὶ δὴ τότε ἐπακούσας
τε τὰ προησόμενα καὶ διακύνσας διὰ τῆς γοργύρης, ὡς
εἶδε τοὺς Πέρσας εἰρηναίως κατημένους, ἐβόα τε καὶ ἔφη
λέγων Μαιανδρίῳ θάλειν ἔλθειν ἐς λόγους. ἐπακούσας
δὲ ὁ Μαιάνδριος λύσαντας αὐτὸν ἐκέλευε ἄγειν παρ'
ἑαυτόν. ὡς δὲ ἄχθη τάχιστα, λοιδορέων τε καὶ κακίζων
μιν ἀνέπειθε ἐπιθέσθαι τοῖσι Πέρσησι λέγων τοιαύδε·



Ἐμέ μὲν, ὦ κάκιστε ἀνδρῶν, ἔοντα σεαυτοῦ ἀδελφεὸν καὶ ἀδικήσαντα οὐδὲν ἄξιον δεσμοῦ δῆσας γοργύρης ἤξιώσας· ὄρειων δὲ τοῖς Πέρσας ἐξβάλλοντάς τε σε καὶ ἄνοικον ποιῆντας οὐ τολμᾶς τίσασθαι, οὕτω δὴ τι ἔοντας εὐπειρίας χειρωθῆναι; ἀλλ' εἴ τι σὺ σφεας καταρήκνῃς, ἐμοὶ δὸς τοὺς ἐπικούρους, καὶ σφεας ἐγὼ τιμωρήσομαι τῆς ἐνθάδε ἀπίξιος· αὐτὸν δὲ σε ἐκπέμψαι ἐκ τῆς γῆσου ἑτοιμὸς εἰμι.

146. Ταῦτα ἔλεξε ὁ Χαρίλεως· Μαιάνδριος δὲ ἐπέλαβε τὸν λόγον, ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, οἶκ ἐς τοῦτο ἀφροσύνης ἀπικόμενος ὡς δόξαι τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν περιοσσεσθαι τῆς βασιλείας, ἀλλὰ φθορήσας μᾶλλον συνλοσῶντι, εἰ ἀπονητὶ ἔμελλε ἀπολάμψεσθαι ἀκέραιον τὴν πόλιν. ἐρεθίσας ὦν τοὺς Πέρσας ἔθελε ὡς ἀσθενέστατα ποιῆσαι τὰ Σάμια πρήγματα καὶ οὕτω παραδιδόναί, εὐ ἐξεπιστάμενος ὡς παθόντες οἱ Πέρσαι κακῶς προσεμπικρανέσθαι ἔμελλον τοῖσι Σαμίοισι, εἰδὼς τε ἑαυτοῦ ἀσφαλεία ἐκδύσειν ἐοῖσαν ἐκ τῆς γῆσου τότε ἐπεὶ αὐτὸς βούληται· ἐπεποίητο γάρ οἱ κρείττη διώριξ ἐκ τῆς ἀαρπόμοιο φέρουσα ἐπὶ θάλασσαν. αὐτὸς μὲν δὴ ὁ Μαιάνδριος ἐκπλέει ἐκ τῆς Σάμου, τοῖς δὲ ἐπικούροις πάντας ὀπίστας ὁ Χαρίλεως καὶ ἀναπειάσας τὰς πύλεις ἐξῆκε ἐπὶ τοὺς Πέρσας, οὔτε προσδεχομένους τοιοῦτο οὐδὲν δοκέοντάς τε δὴ πάντα συμβεβάναι. ἔμπεσόντες δὲ οἱ ἐπικούροι τῶν Περσέων τοῖς διαφροσφρευμένοις τε καὶ λόγου πλείστον ἔοντας ἔκτεινον. καὶ οὕτοι μὲν ταῦτα ἐποίουν· ἡ δὲ ἄλλη στρατιὴ ἢ Περσικὴ ἐπεβοήθη, πιεζόμενοι δὲ οἱ ἐπικούροι ὀπίσω κατειλήθησαν ἐς τὴν ἰαρόπολιν.

147. Ὅταν δὲ ὁ στρατηγὸς ἰδὼν πάθος μέγα



Πέρσας πεπονθότας, ἐντολάς τε τὰς Δαρεῖος ἀποστέλλων ἐνετέλλετο, μήτε κτείνειν μηδένα Σαμίων μήτε ἀνδραποδίζεσθαι ἀπαθέα τε κακῶν ἀποδοῦναι τὴν νῆσον Συλοσῶντι, τουτέων μὲν τῶν ἐντολέων μεμνημένος ἐπελινθάνετο, ὁ δὲ παρήγγειλα τῇ στρατιῇ πάντα τὸν ἄν λάρβωσι, καὶ ἄνδρα καὶ παῖδα ὁμοίως κτείνειν. ἐνθαῦτα τῆς στρατιῆς οἱ μὲν τὴν ἀκρόπολιν ἐπολιόρκεον, οἱ δὲ ἔκτεινον πάντα τὸν ἐμποδῶν γινόμενον, ὁμοίως ἔν τε ἱερῶ καὶ ἔξω ἱερῶ.

148. Μαιάνδριος δ' ἀποδράς ἐκ τῆς Σάμου ἐκπλέει ἐς Λακεδαιμόνα· ἀπικόμενος δ' ἐς αὐτήν, καὶ ἀνενηκίμνος τὰ ἔχων ἐξεχώρησε, ἐποίησε τοιάδῃ· ὅπως ποτήρια ἀργυρεῖά τε καὶ χρύσσα προθεῖτο, οἱ μὲν θυράποντες αὐτοῦ ἐξέσμων αὐτά· ὁ δ' ἂν τὸν χρόνον τοῦτον τῷ Κλεομένει τῷ Ἀναξανδρίδῃ ἐν λόγοισι ἔων, βυσιλεύοντι Σπάρτης, προῆγέ μιν ἐς τὰ οἰκία· ὅπως δὲ ἴδοιτο Κλεομένης τὰ ποτήρια, ἰπεθῶνμαζέ τε καὶ ἐξεπλήσσειτο· ὁ δὲ ἂν ἐκέλευε αὐτὸν ἀποφέρεισθαι αὐτῶν ὅσα βούλοιοτο. τοῦτο καὶ δις καὶ τρις εἶπαντος Μαιανδρίου, ὁ Κλεομένης δικαιοτάτος ἀνδρῶν γίνεσθαι, ὅς λαβεῖν μὲν διδόμενα οὐκ ἐδικαίειν, μαθῶν δὲ ὡς ἄλλοισι διδοὺς τῶν ἀστῶν εὐρήσθαι τιμωρίην, βῆς ἐπὶ τοὺς ἐφόρους ἄμβιον εἶναι ἔφη τῇ Σπάρτῃ τὸν ξεῖνον τὸν Σάμιον ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἵνα μὴ ἀναπείσῃ ἢ αὐτὸν ἢ ἄλλον τινὰ Σπαρτιητῶν κακὸν γενέσθαι. οἱ δ' ὑπακούσαντες ἐξεκήρυξαν Μαιάνδριον.

149. Τὴν δὲ Σάμον σαγήνεύσαντες οἱ Πέρσαι παρέδοσαν Συλοσῶντι, ἐρήμον· εἶσαν ἀνδρῶν. ὑστέρῳ μὲν τοι χρόνῳ καὶ συγκατοίκισε αὐτήν ὁ στρατηγὸς Ὀτιάνης

ἔκ τε ὄψιος, ὄνειρου καὶ νούσου, ἢ μιν κατέλαβε νοσῆσαι τὰ αἰδοῖα.

150. Ἐπὶ δὲ Σάμον στρατεύματος ναυτικοῦ οἰχομένου Βαβυλώνιοι ἀπέστησαν, κάρτα εὖ παρεσκευασμένοι· ἐν ὅσῳ γὰρ ὁ τε μάγος ἤρχε καὶ οἱ ἐπιτὰ ἐπανέστησαν, ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ καὶ τῇ ταραχῇ ἐς τὴν πολιορκίην παρεσκευάδατο. καὶ κως ταῦτα ποιεῦντες ἐλάνθανον. ἐπεὶ τε δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἀπέστησαν, ἐποίησαν τοιόνδε· τὰς μητέρας ἐξελόντες, γυναῖκα ἕκαστος μίαν προσεξαιρέετο τὴν ἐβούλετο ἐκ τῶν ἐωπιῶν οἰκίων, τὰς δὲ λοιπὰς ἀπάσας συναγαγόντες ἀπέπνιξαν· τὴν δὲ μίαν ἕκαστος σιτοποιὸν ἐξαιρέετο. ἀπέπνιξαν δὲ αὐτὰς, ἵνα μὴ υφεῶν τὸν σίτον ἀναισιμώσωσι.

151. Πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Δαρεῖος καὶ συλλέξας πᾶσαν τὴν ἐωπιῶν δύναμιν ἐστρατεύετο ἐπ' αὐτοῖς, ἐπελάσας δὲ ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα ἐπολιόρχε φροντίζοντας οὐδὲν τῆς πολιορκίης· ἀναβαίνοντες γὰρ ἐπὶ τοὺς προμαχεῶνας τοῦ τείχεος οἱ Βαβυλώνιοι καταρχέοντο καὶ κατέσκαπτον Δαρεῖον καὶ τὴν στρατιὴν αὐτοῦ, καὶ τις αὐτῶν εἶπε τοῦτο τὸ ἔπος· Τί κάτησθε ἐνθάῦτα, ὦ Πέρσαι, ἀλλ' οὐκ ἀπαλλάσσεσθε; τότε γὰρ αἰσθήσετε ἡμέας, ἐπεὶ ἡμίονοι τέκωσι. Τοῦτο εἶπε τῶν τις Βαβυλωνίων, οὐδαμὰ ἐλπίζων ἂν ἡμίονον τεκῆν.

152. Ἐπιτὰ δὲ μηνῶν καὶ ἐνιαυτοῦ διεληλυθότος ἤδη ὁ Δαρεῖός τε ἤσχαλλε καὶ ἡ στρατιὴ πᾶσα, οὐ δυνατὴ εἶναι ἐλεῖν τοὺς Βαβυλωνίους. καὶ τοῖς πάντα σοφίσματα καὶ πάσας μηχανὰς ἐπεποιήκες ἐς αὐτοὺς Δαρεῖος· ἀλλ' οὐδ' ὡς εἰ δυνατόν ἐλεῖν σφέας, ἄλλοισί τε σοφίσμασι πειρησάμενος, καὶ δὴ καὶ τῷ Κύρῳ εἰλέσθαι, καὶ τοῦτο

ἐπειρήθη. ἀλλὰ γὰρ δεινῶς ἦσαν ἐν φυλακῆσι οἱ Βαβυλώνιοι, οὐδέ σφεας οἴος τε ἦν ἐλεῖν.

153. Ἐνθαῦτα εἰκοστῇ μηνὶ Ζωπύρῳ τῷ Μεγαβύζου τούτου, ὃς τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν ἐγένετο τῶν τὸν μάγον κατελόντων, τούτῳ τῷ Μεγαβύζου παιδὶ Ζωπύρῳ ἐγένετο τέρας τόδε· τῶν οἱ σιτοφόρον ἡμίονων μία ἔτεκε. ὡς δέ οἱ ἐξαγγέληται καὶ ὑπὸ ἀπιστίας αὐτὸς ὁ Ζώπυρος εἶδε τὸ βρέφος, ἀπέλπας τοῖσι δούλοισι μηδενὶ φράζειν τὸ γεγονός ἐβουλεύετο. καὶ οἱ πρὸς τὰ τοῦ Βαβυλωνίου φήματα, ὃς κατ' ἀρχὰς ἔφησε, ἐπείαν περ ἡμίονοι τέκωσι, τότε τὸ τεῖχος ἀλώσεσθαι, πρὸς ταύτην τὴν φήμην Ζωπύρῳ ἐδόκεε ἀλώσιμος εἶναι ἢ Βαβυλῶν· σὺν γὰρ θεῷ ἐκείνόν τε εἶπεῖν καὶ ἐωυτῷ τεκεῖν τὴν ἡμίονον.

154. Ὡς δέ οἱ ἐδόκεε μόρσιμον εἶναι ἤδη τῇ Βαβυλῶνι ἀλλισκεσθαι, προσελθὼν Δαρεῖῳ ἀπεπνυθάνετο εἰ περὶ πολλοῦ κάρτα ποιεῖται τὴν Βαβυλῶνα ἐλεῖν. πνυθόμενος δὲ ὡς πολλοῦ τιμῆτο, ἄλλο ἐβουλεύετο, ὅπως αὐτὸς τε ἔσται ὁ ἐλὼν αὐτὴν καὶ ἐωυτοῦ τὸ ἔργον ἔσται· κάρτα γὰρ ἐν τοῖσι Πέρσησι αἱ ἀγαθοβουλῆαι ἐς τὸ πρόσω μεγάθεος τιμῶνται· ἄλλῳ μὲν νυν οὐκ ἐφράζετο ἔργῳ δυνατὸς εἶναι μιν ὑποχειρῆν ποιῆσαι, εἰ δ' ἐωυτὸν λωβησάμενος αὐτομολήσειε ἐς αὐτούς. ἐνθαῦτα ἐν ἐλαφρῷ ποιησάμενος ἐωυτὸν λωβᾶται λώβην ἀνήκεστον· ἀποταμῶν γὰρ ἐωυτοῦ τὴν ῥίνα καὶ τὰ ὦτα καὶ τὴν κόμην κακῶς περικείρας καὶ μαστιγώσας ἦλθε παρὰ Δαρεῖον.

155. Δαρεῖος δὲ κάρτα βαρέως ἦννεκε ἰδὼν ἄνδρα δοκιμώτατον λελωβημένον, ἔκ τε τοῦ θρόνου ἀναπηδήσας ἀνέβωσέ τε καὶ εἶρετό μιν· ὅστις εἶη ὁ λωβησάμενος καὶ ὃ τι ποιήσαντα. ὁ δὲ εἶπε· Οὐκ ἔστι οὗτος ὠνήρ



ὅτι μὴ σὺ, τῷ ἔστι δύναμις τοσαύτη ἐμὲ δὴ ὧδε διαθεῖ-
 ναι· οὔτε τις ἀλλοτρίων, ὧ βασιλεῦ, τάδε ἔργασται, ἀλλ'
 αὐτὸς ἐγὼ ἐμεωντὸν, δεινὸν τι ποιούμενος Ἀσσυρίους
 Πέρσησι καταγελάω. Ὁ δ' ἀμείβετο· Ὡς σχετιώτατε
 ἀνδρῶν, ἔργῳ τῷ αἰσχίστῳ οὐνομα τὸ κάλλιστον ἔθει,
 γὰς διὰ τοὺς πολιορκουμένους σεωντὸν ἀνηκέστως δια-
 θεῖναι· τί δ', ὧ μάταια, λελωβημένου σεῦ θᾶσσον οἱ
 πολέμοι παραστήσονται; κῶς οὐκ ἐξέπλωσας τῶν φρε-
 νῶν σεωντὸν διαφθείρας; Ὁ δὲ εἶπε· Εἰ μὲν τοι ὑπερε-
 τίθεα τὰ ἐμελλον ποιήσῃς, οὐκ ἂν με περιεΐδες· νῦν δ'
 ἐπ' ἐμεωντοῦ βυλόμενος ἔπρηξα. ἤδη ὦν ἦν μὴ τῶν σῶν
 δεήσῃ, αἰρέομεν Βαβυλώνα. ἐγὼ μὲν γάρ, ὡς ἔχω, αὐ-
 τομολήσω ἐς τὸ τεῖχος, καὶ φήσω πρὸς αὐτοὺς ὡς ὑπὸ
 σεῦ τάδε πέπονθα· καὶ δοκέω, πείσας σφέας ταῦτα
 ἔχειν οὕτω, τεύξεσθαι στρατιῆς. σὺ δέ, ἀπ' ἧς ἂν ἡμέ-
 ρης ἐγὼ ἐσέλθω ἐς τὸ τεῖχος, ἀπὸ ταύτης ἐς δεκάτην
 ἡμέρην τῆς σεωντοῦ στρατιῆς, τῆς οὐδεμία ἔσται ὠρη
 ἰπολλυμένης, ταύτης χιλίους τάξον κατὰ τὰς Σεμηράμιος
 καλεομένας πύλας· μετὰ δὲ αὐτῆς ἀπὸ τῆς δεκάτης ἐς
 ἑβδόμην ἄλλους μοι τάξον δισχιλίους κατὰ τὰς Νινίων
 καλεομένας πύλας· ἀπὸ δὲ τῆς ἑβδόμης διαλιπῶν εἴκοσι
 ἡμέρας, καὶ ἔπειτα ἄλλους κάτισον ἡγαγῶν κατὰ τὰς
 Καλδαίων καλεομένας πύλας, τετρακισχιλίους. ἐχόντων
 δὲ μήτε οἱ πρότεροι μηδὲν τῶν ἀμνησούντων μήτε οὔτοι,
 πλὴν ἐγχειριδίων· τοῦτο δὲ ἔαν ἔχειν. μετὰ δὲ τὴν εἴ-
 κοστὴν ἡμέρην ἰθέως τὴν μὲν ἄλλην στρατιὴν κελεύειν
 πέριξ προσβάλλειν πρὸς τὸ τεῖχος, Πέρσας δὲ μοι τάξον
 κατὰ τὰς Βηλίδας καλεομένας πύλας καὶ Κισσίας·
 ὡς γὰρ ἐγὼ δοκέω, ἐμέο μεγάλα ἔργα ἀποδεξαμένου τά-
 τε ἄλλα ἐπιτράφονται ἐμοὶ Βαβυλώνιοι καὶ δὴ καὶ τῶν

πυλίων τὰς βαλανύχρας· τὸ δ' ἐνθεῦτεν ἐμοί τε καὶ Πέρσησι μελήσει τὰ δεῖ ποιεῖν.

156. Ταῦτα ἐντειλάμενος ἦε ἐπὶ τὰς πύλας, ἐπιστρεφόμενος ὡς δὴ ἀληθείως αὐτόμολος. ὄροντες δὲ ἐπὶ τῶν πύργων οἱ κατὰ τοῦτο τεταγμένοι κατέτρεχον κάτω, καὶ ὀλίγον τι παρακλίνατες τὴν ἑτέραν πύλην εἰσώτεον, τίς τε εἶη καὶ ὅτεν δρόμενος ἦκοι. ὁ δὲ σφι ἠγόρευε, ὡς εἶη τε Ζώπυρος καὶ αὐτομολοί ἐς ἐκβίνους. ἠγον δὴ μιν οἱ πυλωροὶ, ταῦτα ὡς ἠκουσαν, ἐπὶ τὰ κοινὰ τῶν Βαβυλωνίων· καταστίας δὲ ἐπ' αὐτὰ κατοικίζετο, πρὸς ὑπὸ Δαρείου πεπονθέναι τὰ ἐπεπόνθεσ ὑπ' ἑωυτοῦ, μαθεῖν δὲ ταῦτα, διότι συμβουλεύσαι οἱ ἀπανιστάναί τινεσ τὴν στρατιήν, ἐπεὶ τε οὐδεὶς πόρος ἐφαίνετο τῆς ἀλώσιος. Ἦν τε, ἔφη λέγων, ἐγὼ ὑμῖν, ὦ Βαβυλώνιοι, ἦκω μέγιστον ἰγαθόν, Δαρείω δὲ καὶ στρατιῇ καὶ Πέρσησι μέγιστον κακόν· οὐ γὰρ δὴ ἐμέ γε ὧδε λωβησάμενος καταπροΐξεται· ἐπίσταμαι δ' αὐτοῦ πάσας τὰς διεξόδους τῶν βουλευμάτων. Τοιαῦτα ἔλεγε.

157. Οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ὄροντες ἄνδρα τῶν ἐν Πέρσησι δοκιμώτατον ῥῖνός τε καὶ ὧτων ἐστερημένον μάστιγι τε καὶ αἵματι ἀναπεφρῆμένον, πάγχυ ἐπίσαντες μαθεῖν μιν ἀληθεῖα καὶ σφι ἠκεῖν σύμμαχον, ἐπιτραπέζοισι ἐτοιμοὶ ἦσαν τῶν ἐδέετο σφέων· ἐδέετο δὲ στρατιῆς. ὁ δὲ ἐπεὶ τε αὐτῶν τοῦτο παρέλαβε, ἐποίησεν τάπερ ἔπειτα Δαρείω συνεθήκατο· ἐξαγαγὼν γὰρ τῇ δεκάτῃ ἡμέρῃ τὴν στρατιήν τῶν Βαβυλωνίων καὶ κηλωσάμενος οὐκ ἑξήκοντες χιλίους, τοὺς πρώτους ἐντείλατο Δαρείω τάξει, οὐκ ἑξήκοντες κατεφόνευσεν. μαθόντες δὲ μιν οἱ Βαβυλώνιοι οἰοῖσιν ἔπειτα τὰ ἔργα παρεχόμενον ὁμοῖα, πάγχυ περιχαρῆες ὄντες πᾶν δὴ ἐτοιμοὶ ἦσαν ὑπηρετεῖν. ὁ δὲ διαλι-



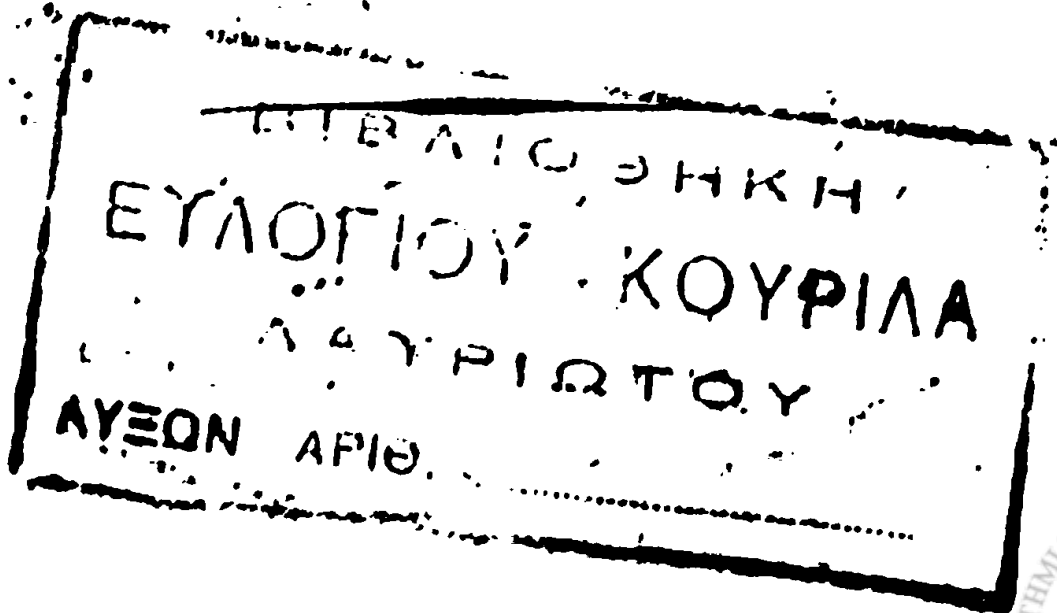
πῶν ἡμέρας τὰς συγκειμένας, αὐτίς ἐπιλεξάμενος τῶν Βαβυλωνίων ἐξήγαγε καὶ κατεφόνευσε τῶν Δαρείου στρατιωτῶν τοὺς διςχιλίους. ἰδόντες δὲ καὶ τοῦτο τὸ ἔργον οἱ Βαβυλώνιοι πάντες Ζώπυρον εἶχον ἐν στόμασι αἰνέοντες. ὁ δὲ αὐτίς διαλιπὼν τὰς συγκειμένας ἡμέρας ἐξήγαγε ἐς τὸ προειρημένον, καὶ κυκλωσάμενος κατέφονευσσε τοὺς τετρακισχιλλούς. ὡς δὲ καὶ τοῦτο κατέργαστο, πάντα δὴ ἦν τοῖσι Βαβυλωνίοισι Ζώπυρος, καὶ στρατάρχης τε οὗτός σφι καὶ τειχοφύλαξ ἀπεδέδεκτο.

158. Προσβολὴν δὲ Δαρείου κατὰ τὰ συγκείμενα ποιημένον πέριξ τὸ τεῖχος, ἐνθαῦτα δὴ πάντα τὸν δόλον ὁ Ζώπυρος ἐξέφαινε. οἱ μὲν γὰρ Βαβυλώνιοι ἀναβίαντες ἐπὶ τὸ τεῖχος ἠμύνοντο τὴν Δαρείου στρατιὴν προσβάλλουσαν, ὁ δὲ Ζώπυρος τὰς τῆς Κισσίας καὶ Βηλίδας καλεομένας πύλας ἀναπετάσας, ἐσήκῃ τοὺς Πέρσας ἐς τὸ τεῖχος. τῶν δὲ Βαβυλωνίων οἱ μὲν εἶδον τὸ ποιηθῆν, οὔτοι ἔφευγον ἐς τοῦ Διὸς τοῦ Βήλου τὸ ἱερόν· οἱ δὲ οὐκ εἶδον, ἔμενον ἐν τῇ ἑωυτοῦ τάξει ἕκαστος, ἐς ὃ δὴ καὶ οὔτοι ἔμαθον προδεδομένοι. Βαβυλῶν μὲν οὕτω τὸ δεύτερον αἰρέθη.

159. Δαρεῖος δὲ ἐπὶ τῆς ἐκράτησε τῶν Βαβυλωνίων, τοῦτο μὲν σφραγίσαν τὸ τεῖχος περιεῖλε καὶ τὰς πύλας πάσας ἀπέσπασε· τὸ γὰρ πρότερον ἐλὼν Κύρος τὴν Βαβυλῶνα ἐποίησε τούτων οὐδέτερον· τοῦτο δὲ ὁ Δαρεῖος τῶν ἀνδρῶν τοὺς κορυφαίους μάλιστα ἐς τρισχιλίους ἀνεσκολόπισε, τοῖσι δὲ λοιποῖσι Βαβυλωνίοισι ἀπέδωκε τὴν πόλιν οἰκίειν. ὡς δ' ἔξουσι γυναῖκας οἱ Βαβυλώνιοι, ἵνα σφι γενεὴ ὑπογίνηται, τὰς Δαρεῖος προιδῶν ἐποίησε (τὰς γὰρ ἑωυτῶν, ὡς καὶ κατ' ἀρχαίς δαδῆλωται, ἀπέπνιξαν οἱ Βαβυλώνιοι, τοῦ σίτου προορέωντες)· ἐπέταξε

οἷσι περιόικοισι ἔθνεσι γυναῖκας ἐς Βαβυλῶνα κατι-
 τάναι, ὅσας δὴ ἐκάστοισι ἐπιτάσσω, ὥστε πέντε μυ-
 ριάδων τὸ κεφαλαίωμα τῶν γυναικῶν συνήλθε. ἐκ του-
 τῶν δὲ τῶν γυναικῶν οἱ νῦν Βαβυλώνιοι γεγόνασι.

160. Ζωπύρου δὲ οὐδεὶς ἀγαθοεργίην Περσέων
 ὑπερεβάλετο παρὰ Δαρβίῳ κριτῆ, οὔτε τῶν ὑστερον γε-
 γομένων οὔτε τῶν πρότερον, ὅτι μὴ Κῦρος μόνος· τού-
 τῳ γὰρ οὐδεὶς Περσέων ἠξίωσε κω ἐωντὸν συμβαλέειν.
 πολλὰ δὲ Δαρβίον λέγεται γνώμην τήνδε ἀποδέξασθαι,
 ἥτις βούλοιο ἂν Ζώπυρον εἶναι ἀπαθεία τῆς ἀεικίης
 κάλλον, ἢ Βαβυλῶνάς οἱ εἴκοσι πρὸς τῇ εὐούση προση-
 γέσθαι. ἐτίμησε δὲ μιν μεγάλως· καὶ γὰρ δῶρά οἱ ἀνὰ
 ἑκάστην ἔτος ἐδίδου ταῦτα τὰ Πέρσησι ἐστὶ τιμιώτατα, καὶ
 τὴν Βαβυλῶνά οἱ ἔδωκε ἀτελέα νέμεσθαι μέχρι τῆς ἐκελ-
 του ζόης, καὶ ἄλλα πολλὰ ἐπέδωκε. Ζωπύρου δὲ τούτου
 γίνεται Μεγάβυζος, ὃς ἐν Αἰγύπτῳ ἀντὶ τῶν Ἀθηναίων καὶ
 τῶν συμμάχων ἐστρατήγησε· Μεγαβύζου δὲ τούτου γί-
 νεται Ζώπυρος, ὃς ἐς Ἀθήνας ἀυτομόλησε ἐκ Περσέων.



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Μητροπολίτη

ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ



**HERODOTI
HISTORIARUM
LIBRI NOVEM.**

NOVA EDITIO STEREOTYPA.

**CURAVIT
FRIDERICUS PALM.**

**ACCEDIT LIBELLUS DE VITA HOMERI ET
INDEX HISTORICUS.**

TOM. II.

LIPSIÆ

SUMTIBUS ET TYPIS CAROLI TAUCHNITII.

1839.





S U M M A R I A.

L I B E R I V.

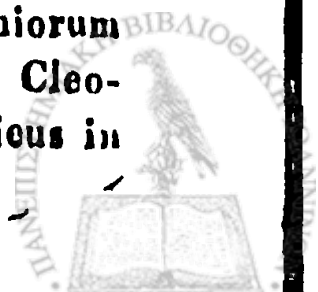
Babylone capta Darius Scythis bellum intulit, qui olim Asiam occupaverant (cf. 1, 103 sqq.) et viginti octo annos tenuerant c. 1 — 4. Sequuntur et ipsorum Scytharum de origine et aetate sua c. 5 — 7. et Graecorum c. 8 — 12. atque Aristaeae Proconnesii iisdem de rebus narrationes c. 13 — 15. Deinde regio septentrionalis describitur populique eam inhabitantes numerantur c. 16 — 31. quorum ultimi Hyperborei esse dicuntur, de quibus dubitat Herodotus; omnino longe aberrare a vero plerosque tabularum geographicarum auctores, qui terram forma globosam et cinctam Oceano pingere consueverint c. 31 — 37. Ipse igitur quae forma sit quique ambitus trium terrae partium, Asiae, Libyae, Europae, breviter exponit c. 37 — 45. Tunc ad Scythas reversus eos insignes esse dicit sollertissimo invento, ut sint invicti, quum neque urbes habeant nec muros, et si nolint, ne inveniri quidem ab hostibus possint c. 46. Quae de re adiumento iis esse et terram et flumina, quae deinceps describuntur c. 47 — 57. Exin de Scytharum numinibus c. 59 — 62. de bellicis institutis c. 63 — 66. de divinatione et vatibus



c. 67—69. de ritibus in faciendo foedere c. 70. de regum ceterorumque sepultura agitur c. 71—73. Sed ut suorum morum sunt tenacissimi, ita maxime alieni ab externis, quod Anacharsis et Scylis regis exempla docent c. 76—80. Multitudo autem Scytharum quanta sit incertum est c. 81. His igitur Darius bellum illaturus Bosporum Thracium ponte transit c. 83—88. ac per Thraciam profectus populos plerosque in deditioem recipit, Getas autem, qui immortales se putant et Zalmoxin deum colunt, vi subigit c. 89—96. Istrum, quem Iones ponte iunxerant c. 89. transgressus custodes pontis eosdem Iones reliquit, ipse iter in Scythiam fecit c. 97, 98. de cuius situ et dimensione c. 99—101. exponitur. Scythae a regibus finitimorum populorum, quorum mores et instituta c. 103—117. enarrantur, auxilium petierunt c. 102, 118. quod quum alii promitterent, negarent plerique, proelium committere cum Persis noluerunt, sed in tres partes divisi simulata fuga Persas eludunt atque in solitudines abducunt c. 119—134. Tandem, multos per dies frustra Scythas persecutus, rex ad Istrum reversus pontem, quem dirui iusserant Scythae assentiente Themistocle Atheniensi, Histiaei Milesii consilio servatum et integrum invenit, atque inde in Asiam rediit, Megabazo in Europa cum exercitu relicto c. 135—144.— In idem tempus alia incidit Persarum expeditio; Aryandes enim, Aegypti praefectus, Pheretimae Arcesilai filii, regis Cyrenaeorum, necem ulcisci cupienti auxilium ferens exercitum contra Barcaeos misit c. 165—167. qua occasione Cyrenes historiam Herodotus inseruit, facto narrandi initio ab eo tempore, quo Minyae coloniam in Theram insulam deduxerunt, unde postea in Libyam Batto duce coloni sunt missi c. 145—164. Sed quum ei Aryandes non tam in Pheretimae gratiam misisse exercitum videatur, quam ut Libyam subigeret, eius terrae naturam et incolas accuratius describit c. 168—199. Barcaeis a Persis dolo et perfidia captis Pheretima filii caedem crudeliter ulta est, Persae autem, Cyreno frustra tentata, in Aegyptum redeuntes per Libyes magnum detrimentum acceperunt c. 201 sqq.

LIBER V.

Megabazus a Dario cum copiis in Europa relictus, ut Thraciam in deditioem regis redigeret, primum Perinthios subegit, deinde reliquos Thraces adortus est c. 1, 2. cuius gentis numerosissimae post Indos, sed in plures divisae populos leges institutaque c. 3 — 11. enarrantur; Paeones Darii iussu vi in Asiam transduxit c. 12 — 16. Macedones, quorum reges Graeca esse origine c. 22. docetur, per legatos in deditioem recepit c. 17 — 21. Darius autem, Artapherne Sardibus praefecto, Susa rediit et Histiaeum, cui Myrcinum ob pontem Istri servatum (cf. 4, 137) dono dederat c. 11. urbe ea munienda occupatum Megabazo auctore ad se accessit secumque Susa abduxit, ne munito loco novas res moliretur veritus c. 23 — 25. Megabazo in copiarum maritimarum imperio Otanes successit, qui urbibus ad Hellespontum subactis Lemnum atque Imbrum occupavit c. 25 — 27. Eo tempore Naxiorum optimates patria pulsae, ut Milesiorum opera, quorum florentissimus tunc status erat, reditum sibi in patriam pararent, Aristagoram, Mileti procuratorem, auxilia rogarunt c. 28 — 30. Is suis solius viribus parum fidens Artapherni persuasit, ut hac occasione usus Naxum ceterasque Cycladas Persarum ditioni adiungere studeret c. 31. Artaphernes re a Dario probata CC naves ad Aristagoram Megabate duce misit c. 31, 32. qui cum Milesio rixatus rem omnem ipse Naxiis prodidit: quo factum est, ut Persae quum Naxum quattuor menses obsedissent, omni apparatu consumto infectaque re continentem repetere cogerentur c. 33, 34. Itaque Aristagoras a Persis sibi metuens et ab Histiaeo ad rebellandum instigatus defectionem Ioniae paravit c. 35, 36. Exactis igitur tyrannis Spartam se contulit, Lacedaemoniorum auxilium imploraturus c. 37, 38. Spartae illo tempore Cleomenes regnabat, Anaxandridae filius, cuius frater Dorieus in



Sicilia interierat c. 39 — 47. Sed quum nec Cleomeni nec reliquis Spartanis, auxilia ut mitterent, Aristagoras persuadere posset c. 49 — 54. Athenas se contulit, paullo ante in libertatem vindicatas a Lacedaemoniis, qui facere id iussi erant a Pythia, cui ut hoc illis Imperaret, Alcmaeonidae expulsi a Pisistratidis persuaserant c. 56 — 65. Sed Athenienses, qui Clithenem, popularis factionis principem, ab Isagora adversario Lacedaemoniorum ope expulsam revocaverant, quum Chalcidensibus et Thebanis victis c. 66 — 81. Aeginetas etiam, qui ob vetus Atheniensium odium cum Thebanis se coniunxerant, aggredi pararent, Spartanorum machinis impediti sunt c. 81 — 90. Hi enim ne Athenae libertate florentes sibi perniciem afferrent veriti Hippiam, Pisistrati filium, Sigeo arcessitum in tyrannidem restituere cogitabant: cui consilio Sosicles Corinthius se opposuit, assentientibus reliquis sociis c. 91 — 93. Hippias igitur Sigeum reversus c. 94, 95. Persarum ambiit auxilium. Quo audito Athenienses legatos Sardes miserunt, per quos quum Artaphernes eos Hippiam restituere iuberet, iam Persarum inimici esse videbantur c. 96. Quare Aristagoras populo facile persuasit, ut classem viginti navium Ioibus auxilio mitterent, cui quinque triremes adiunxerunt Eretrienses c. 97, 98. Quibus auxiliis inuncti Iones Sardes praeter arcem capiunt incendioque delent; sed Persae accedentes, eos domum redeuntes prope Ephesum adorti, victoriam insignem reportarunt c. 99 — 102. Inde Iones, etsi Athenienses domum redierant, nihilo secius in bello perseverantes Byzantium ceterasque Hellesponti urbes expugnant, et magnam etiam Cariae partem Cyprumque sibi adiungunt c. 103, 104. quo tempore de defectione nuntius ad Darium est allatus, qui Histiaeum ad sedandas Ioniae turbas dimisit c. 105 — 107. Persarum autem duces, Cypro, Caria et Hellesponti urbibus receptis, Ioniam et Aeolidem invaserunt c. 108 — 123. unde Aristagoras de rebus suis desperans Myrcinum se contulit, unde cum exercitu egressus a Thracibus occisus est c. 124 — 126.



LIBER VI.

Histiaeus Sardes delatus quum Artapherni suspectum se esse intelligeret, Chium aufugit: unde quum Miletum redire frustra tentasset, navibus Lesbiis Byzantium petiit navesque e Ponto venientes vexavit c. 1 — 5. Iones autem quum Persarum vires Miletum terra marique aggredierentur, magnam cogunt classem ad Ladam insulam: sed ea devicta captaque Mileto omnes subiguntur praeter Samios, quorum magna pars patria relicta Zancle, Siciliae urbem, occupant c. 6 — 25. Histiaeus autem audita Mileti clade Chios subigit Thasumque adoritur; sed quum nuntio de Persicae classis adventu allato copias in continentem frumentatum traiecisset, cum Persis congressus capitur et Artaphernis iussu necatur c. 26 — 30. Anno post insulas, Chium, Lesbum, Tenedum et Hellesponti partem Europaeam Persae debellarunt c. 31 — 33. quo loco historia Chersonesi Thraciae, in quam olim Miltiades, Cypseli filius, Atheniensis, a Doloncis deductus erat, interponitur c. 34 — 40. Cui regioni qui tunc praecerat Miltiades, Cimonis filius, quum a Persis ob consilium de ponte Istri rescindendo datum (cf. 4, 137) sibi metueret, Athenas aufugit c. 41. Pacata Ionis Maronius Europam cum ingentibus copiis petiit, Eretrio Athenisque bellum illaturus; sed vehementi tempestate coorta praeracque naves ad Athon promontorium perierunt, pedestris autem exercitus Thracibus Macedonibusque subiectis a Brygis Thracibus magna clade est affectus: quibus tandem devictis Maronius exercitum satis iam fractum in Asiam reduxit c. 42 — 45. Altero anno post Darius legatos, qui aquam terramque poscerent, in Graeciam misit c. 46 — 48 dictoque audientes fuerunt Graecorum tum alii satis multi, tum inter insulanos Aeginetae c. 49. Quos quum eo nomine Athenienses apud Spartanos postulavissent, Cleomones rex missus est, qui deditiois



auctores comprehenderet: sed Demarati alterius regis artibus factum est, ut infecta re abire cogeretur c. 50, 51. Iam ubi copiose de Spartanorum regibus est expositam c. 52 — 60. quo modo Cleomenes Demaratum regia potestate privaverit, narratur. Qui quum a Leotychide, in eius locum suffecto, contumeliose habitus esset, in Asiam ad regem transfugit c. 61 — 70. Cleomenes autem quum una cum novo collega Aeginam reversus proceres Aeginetarum comprehensos Atheniensibus in custodiam tradidisset, fraude qua Demaratum circumvenerat detecta primum in Thessaliam, tum in Arcadiam confugit; post Spartam revocatus in insaniam incidit, cuius causae c. 76 — 84. enarrantur, seque ipse foede trucidavit c. 73 — 75. Aeginetae autem quum cives suos Athenas abductos frustra repetivissent, Atheniensibus bellum intulerunt c. 85 — 93. Interea Datis et Artaphernes in Mardonii locum suffecti, cum magnis copiis in Graeciam traiecerunt, Naxum ceterasque insulas subegerunt, classe ad Euboeam appulsa Eretriam per proditionem ceperunt c. 94 — 101. Victis Eretriis Persae Hippia duce in Atticam sunt transgressi, sed ad Marathonem ab Atheniensibus et Plataeensibus Miltiade duce victi in Asiam redierunt, quosque Eretrienfium ceperant, secum abduxerunt c. 102 — 120. Illo tempore Alcmaeonidae proditionis sunt accusati: quo crimine liberatus eos Herodotus eius familiae historiam subiicit c. 121 — 131. Post pugnam Marathoniam Miltiades, iam plurimum Athenis pollens, accepta LXX navium classe Parum insulam adortus est, sed Pariis fortissime resistentibus, vulnere etiam accepto, Athenas infecta re reverti coactus capitis est accusatus, sed propter Marathoniae pugnae et Lemni occupatae merita pecunia tantum multatus c. 132 — 136. Quo loco pluribus disseritur de Lemno insula eiusque incolis Pelasgis c. 137 — 140.



ΕΛΛΗΝΕΣ
ΕΙΣ ΤΟ ΕΘΝΟΝ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΟΥΦΙΛΑ

ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ

ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘ.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ

ΤΕΤΑΡΤΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΜΕΛΙΟΜΕΝΗ.

ΜΕΤΑ δὲ τὴν Βαβυλῶνος αἴρῃσιν ἐγένετο ἐπὶ αὐθας αὐτοῦ Δαρείου ἔλασις. ἀνθυΐτης γὰρ τῆς Ἀσίης ἰδράσι καὶ χρημάτων μεγάλων συνιόντων, ἐπεθύμησε Δαρεῖος πείσασθαι Σκύθας, ὅτι ἐκεῖνοι πρότεροι ἐσβαίντες ἐς τὴν Μηδικὴν καὶ νικήσαντες μάχῃ τοὺς ἀντιπυρροὺς ὑπῆρξαν ἀδικίης. τῆς γὰρ ἄνω Ἀσίης ἦρξαν, ὡς ἐπὶ πρότερόν μοι εἴρηται, Σκύθαι ἔτι δυνάμει δέοντα ἵκοντα. Κιμμερίους γὰρ ἐπιδιώκοντες ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀσίην, καταπαύσαντες τῆς ἀρχῆς Μήδους· οὗτοι γὰρ πρὶν ἢ Σκύθας ἀπικέσθαι ἦρχον τῆς Ἀσίης. τοὺς Σκύθας ἀποδημήσαντας ὁκτῶ καὶ εἴκοσι ἔτι καὶ ἐξ ἑκτονίου χρόνου τοσοῦτον κατιόντας ἐς τὴν σφαιτέρην ἐξεδέξατο οὐκ ἐλάσσων πόνος τοῦ Μηδικοῦ· εὐρον γὰρ ἀντιπυρροῦ.
HEROD. II. A



μένην σφι στρατιήν οὐκ ὀλίγην· αἱ γὰρ τῶν Σκυθίων γυναῖκες, ὡς σφι οἱ ἄνδρες ἀπῆσαν χρόνον πολλόν, ἐφοίτεον παρὰ τοὺς δούλους.

2. Τοὺς δὲ δούλους οἱ Σκύθαι πάντας τυφλοῦσι τοῦ γάλακτος εἵνεκεν τοῦ πίνουσι ποιεῦντες ὧδε· ἐπεὶν φυσητῆρας λάβωσι ὀστειῖνους ἀυλοῖσι προσεμφερεστάτους, τούτους ἐσθύντες ἐς τῶν θηλέων ἵππων τὰ ἄρθρα φρυσῶσι τοῖσι στόμασι, ἄλλοι δὲ ἄλλων φυσεόντων ἀμέλγουσι. φασὶ δὲ τοῦδε εἵνεκα τοῦτο ποιέειν· τὰς φλέβας τε πίμπλασθαι φυσεωμένας τῆς ἵππου καὶ τὸ οὐθαροκατίεσθαι. ἐπεὶν δὲ ἀμέλξωσι τὸ γάλα, ἐσχέαντες ἐς ξύλινα ἀγγήϊα κοῖλα καὶ περιστιξάντες κατὰ τὰ ἀγγήϊα τοὺς τυφλοὺς δονέουσι τὸ γάλα, καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ ἐπιστάμενον ἀπαρύσαντες ἡγεῦνται εἶναι τιμώτερον, τὸ δ' ὑπιστάμενον ἥσσον τοῦ ἑτέρου. τούτων μὲν εἵνεκα ἅπαντα τὸν ἄν λάβωσι οἱ Σκύθαι ἐκτυφλοῦσι· οὐ γὰρ ἀρόται εἰσὶ, ἀλλὰ νομάδες.

3. Ἐκ τούτων δὴ ὧν σφι τῶν δούλων καὶ τῶν γυναικῶν ἐπετράφη νεότης, οἱ ἐπεὶ τε ἔμαθον τὴν σφετέρην γένεσιν, ἠγντιοῦντο αὐτοῖσι κατιοῦσι ἐκ τῶν Μήδων καὶ πρῶτα μὲν τὴν χώραν ἀπετάμοντο, τάφρον οὐρεζάμενοι εὐρέαν, κατατεινούσαν ἐκ τῶν Ταυρικῶν οὐρέων ἐπὶ τὴν Μαιῶτιν λίμνην, ἥπερ ἐστὶ μέγιστη· μετὰ δὲ πεπωμένοισι ἐσβάλλειν τοῖσι Σκύθησι ἀντικατιζόμενα ἐμάχοντο. γινομένης δὲ μάχης πολλίχης καὶ οὐ δυναμῶντων οὐδὲν πλέον ἔχειν τῶν Σκυθίων τῇ μάχῃ, εἰς αὐτῶν ἔλεξε τάδε· Οἶα ποιεῦμεν, ἄνδρες Σκύθαι; δούλοισι τοῖσι ἡμετέροισι μαχόμενοι αὐτοὶ τε ἐλάσσονες κτεινόμενοι γινόμεθα, καὶ ἐκείνους κτείνοντες ἐλασσόνων τῶν λοιπῶν ἀρξομεν. νῦν ὧν μοι δοκᾷ αἰχμᾶς μὲν καὶ τόξων

μετεῖναι, λαβόντα δὲ ἕκαστον τοῦ ἵππου τὴν μύστιγα εἶναι ἄσσον αὐτῶν. μέχρι μὲν γὰρ ὤρεον ἡμέας ὄπλα ἔχοντας, οἱ δὲ ἐνόμιζον ὁμοῖοί τε καὶ ἐξ ὁμοίων ἡμῖν εἶναι. ἐπεὶ δὲ ἴδονται μύστιγας ἀντὶ ὄπλων ἔχοντας, μαθόντες ὡς εἰσι ἡμέτεροι δοῦλοι, καὶ συγγνόντες τοῦτο οὐκ ὑπομενέουσι.

4. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Σκύθαι ἐποίησαν ἐπιτελεία· οἱ δ' ἐκπλαγέντες τῷ γινομένῳ τῆς μάχης τε ἐπελάθοντο καὶ ἔφευγον. οὕτω οἱ Σκύθαι τῆς τε Ἀσίας ἤρξαν, καὶ ἐξελασθέντες αὐτὶς ὑπὸ Μήδων κατήλθον τρόπῳ τοιούτῳ ἐς τὴν σφετέρην. τῶν δὲ εἵνεκα ὁ Δαρεῖος τίπασθαι βουλούμενος συνήγειρε ἐπ' αὐτοὺς στρατεύματα.

5. Ὡς δὲ Σκύθαι λέγουσι, νεώτατον ἀπάντων ἐθνῶν εἶναι τὸ σφέτερον, τούτο δὲ γενέσθαι ὧδε· ἄνδρα γενέσθαι πρῶτον ἐν τῇ γῆ ταύτῃ ἐούσῃ ἐρήμῳ, τῷ οὐνόματι εἶναι Ταργίταον· τοῦ δὲ Ταργιτάου τούτου τοὺς τοκέας λέγουσι εἶναι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, λέγουσι ὧν, Δία τε καὶ Βορυσθένης τοῦ ποταμοῦ θυγατέρα. ἐξ ἑνὸς μὲν τοιούτου δὴ τινος γενέσθαι τὸν Ταργίταον, τούτου δὲ γενέσθαι παῖδας τρεῖς, Λειπόξαιν καὶ Ἀρπόξαιν καὶ νεώτατον Κολάξαϊν. ἐπὶ τούτων ἀρχόντων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φερόμενα χρύσεια ποιήματα, ἄροτρον τε καὶ ἄροτρον καὶ σάγαριν καὶ φιάλην, πεσείν ἐς τὴν Σχυθικὴν. ἐπὶ τῶν ἰδόντα πρῶτον τὸν πρεσβύτατον ἄσσον εἶναι, βουλούμενον αὐτὰ λαβεῖν, τὸν δὲ χρυσὸν ἐπιόντος καίεσθαι. ἀπαλλαγθέντος δὲ τούτου προσιέναι τὸν δεύτερον, καὶ τὸν αὐτὶς ταῦτα ποιέειν. τοὺς μὲν δὴ καιόμενον τὸν χρυσὸν ἀπώσασθαι, τρίτῳ δὲ τῷ νεωτάτῳ ἐπαλθόντι μετασβῆναι, καὶ μὴ ἐκείνον κομίσαι ἐς ἐωιτοῦ· καὶ τοὺς



πρεσβυτέρους ἀδελφεούς πρὸς ταῦτα συγγρόντας τὴν βασιληΐην πᾶσαν παραδοῦναι τῷ νεωτάτῳ.

6. Ἀπὸ μὲν δὴ Λειποξάϊος γεγονέναι τούτους τῶν Σκυθῶν οἱ Ἀνχάται γένος καλέονται, ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου Ἀρποξάϊος οἱ Κατίαροί τε καὶ Τράσπιες καλέονται, ἀπὸ δὲ τοῦ νεωτάτου αὐτῶν τὸς βασιλέας οἱ καλέονται Πα-ραλάται· σύμπασι δὲ εἶναι οὖνομα Σκολότους, τοῦ βασιλέος ἑπωνυμίην· Σκύθας δὲ Ἕλληνας οὐνόμασαν.

7. Γεγονέναι μὲν νῦν σφεας ὧδε λέγουσι οἱ Σκύθαι, ἔτεα δὲ σφι, ἐπεὶ τε γέγονασι, τὰ σύμπαντα λέγουσι εἶναι ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέος Ταρχιτάου ἐς τὴν Δαρείου διάβασιν τὴν ἐπὶ σφέας χιλίων οὐ πλείω ἀλλὰ τοσαῦτα. τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν ἱρὸν φυλάσσουσι οἱ βασιλέες ἐς τὰ μάλιστα, καὶ θυσίησι μεγάλῃσι ἱα-σκόμενοι μετέρχονται ἀνὰ πᾶν ἔτος. ὃς δ' ἂν ἔχων τὸν χρυσὸν τὸν ἱρὸν ἐν τῇ ὀρθῇ ὑπαίθριος κατακοιμηθῇ, οὗτος λέγεται ὑπὸ Σκυθῶν οὐ διενιαυτίξειν· δίδοσθαι δὲ οἱ διὰ τοῦτο ὅσα ἂν ἵππῳ ἐν ἡμέρῃ μὴ περιελάσῃ αὐτός. τῆς δὲ χώρας εὐούσης μεγάλης τριφασίας τὰς βασιληΐας τοῖσι παισὶ τοῖσι ἑωυτοῦ καταστήσασθαι Κολλάξαιν, καὶ τουτέων μίαν μεγίστην ποιῆσαι, ἐν τῇ τὸν χρυσὸν φυλάσσεσθαι. τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς βορρῆν λέγουσι ἄνεμον τῶν ὑπεροίκων τῆς χώρας οὐκ οἶά τε εἶναι ἔτι προσωτέρω οὔτε ὄραν οὔτε διεξιέναι ὑπὸ πτερῶν κερ-χυμένων· πτερῶν γὰρ καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν ἥερα εἶναι πλέον, καὶ ταῦτα εἶναι τὰ ἀποκληΐοντα τὴν ὄσιν.

8. Σκύθαι μὲν ὧδε ὑπὲρ σφέων τε αὐτῶν καὶ τῆς χώρας τῆς κατύπερθε λέγουσι, Ἑλλήνων δὲ οἱ τὸν Πόντον οἰκίσαντες ὧδε· Ἡρακλῆα ἐλαύνοντα τὰς Γηρόνας βοῦς ἀπικαθεσθαι ἐς γῆν ταύτην εὐούσαν ἐρήμην, ἣντινα

ἴν Σκυθαι νέμονται. Γηρυόνα δὲ οἰκίειν ἔξω τοῦ
 ἰόντου, κατοικημένον τὴν οἱ Ἕλληρες λέγουσι Ἐρύθβαιαν
 ἴσον, τὴν πρὸς Γηδείροισι τοῖσι ἔξω Ἰρακλήϊων στη-
 ῶν ἐπὶ τῷ Ὠκεανῷ. τὸν δὲ Ὠκεανὸν λόγῳ μὲν λέγουσι
 τὸ ἡλλου ἀνατολέων ἀρξάμενον γῆν περὶ πᾶσαν ἕξειν,
 γοι δὲ οὐκ ἀποδεικνῦσι. ἐνθεῦτεν τὸν Ἰρακλῆα ἀπι-
 σθαι ἐς τὴν νῦν Σκυθίην χώραν καλεομένην· καταλα-
 ῶν γὰρ αὐτὸν χειμῶνά τε καὶ κριμῖόν· ἐπειρυσάμενον
 τὴν λεοντὴν κατυπνῶσαι, τὰς δὲ οἱ ἵππους τὰς ἀπὸ
 αὐτοῦ ἄρματος νεμομένας ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἀφανισθῆναι
 εἶη τύχη.

9. Ὡς δ' ἐγερωθῆναι τὸν Ἰρακλῆα, διζῆσθαι· πάν-
 τε δὲ τὰ τῆς χώρας ἐπεξελθόντα τέλος ἀπικέσθαι ἐς τὴν
 ἰαλίην καλεομένην γῆν· ἐνθαῦτα δὲ αὐτὸν εὐρεῖν ἐν
 τῷ πετρῷ μιξοπάρθενόν τινα Ἐχιδναν διγενέα, τῆς τὰ μὲν
 ἄνω ἀπὸ τῶν γλουτέων εἶναι γυναικὸς, τὰ δὲ ἔνεροθεν
 ἀνδρῶς. ἰδόντα δὲ καὶ θωιμάσαντα ἐπέειρεσθαι μιν εἶ-
 ναι ἵππους πλανωμένας· τὴν δὲ φάναι ἐωυτὴν ἔχειν,
 εἰ οὐκ ἀποδώσειν ἐκείνῳ πρὶν ἢ οἱ μιχθῆναι· τὸν δὲ
 Ἰρακλῆα μιχθῆναι ἐπὶ τῷ μισθῷ τούτῳ. κελνην τε δὴ
 ἐπειρυσθαι τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἵππων, βουλομένην ὡς
 ἰαλίῃστον χρόνον συνεῖναι τῷ Ἰρακλῆϊ, καὶ τὸν κομισά-
 ῶν ἐθέλειν ἀπαλλάσσεσθαι· τέλος δὲ ἀποδιδούσαν
 αὐτὴν εἰπεῖν· Ἴππους μὲν δὴ ταύτας ἀπικομένας ἐνθάδε
 ἔδωκά τοι ἐγώ, σῶστρα δὲ σὺ παρέσχες· ἔχω γὰρ ἐκ
 αὐτῶν οὐκ ἑκατὸν παῖδας τρεῖς. τούτους, ἐπεὶ γίνονται τρόφις, ὅ
 ἵππων χρησιμὸν ποιέειν, ἐξηγέο σὺ, εἴτε αὐτοῦ κατρικίζω (χώρας
 ἰαλίης τῆσδε ἔχω τὸ κράτος αὐτῆ), εἴτε ἀποπέμπω παρὰ
 αὐτοῦ. Τὴν μὲν δὴ ταῦτα ἐπειρωτᾶν· τὸν δὲ λέγουσι πρὸς
 αὐτὰ εἰπεῖν· Ἐπεὶ ἀνδρωθέντας ἴδηαι τοὺς παῖδας,



τάδε ποιεύσα οὐκ ἂν ἁμαρτάνοις· τὸν μὲν ἂν ὄρας αὐ-
τῶν τόδε τὸ τόξον ὧδε διατεινόμενον καὶ τῷ ζωστήρι
τῷδε κατὰ τάδε ζωννύμενον, τοῦτον μὲν τῆσδε τῆς χώ-
ρης οἰκίτορα ποιεῦ· ὅς δ' ἂν τούτων τῶν ἔργων τῶν
ἐντέλλομαι λίπηται, ἔκπεμπε ἐκ τῆς χώρας. καὶ ταῦτα
ποιεύσα αὐτῇ τε εὐφρανεῖαι καὶ τὰ ἐντεταλμένα ποιήσεις.

10. Τὸν μὲν δὴ εἰρύσαντα τῶν τόξων τὸ ἕτερον
(δύο γὰρ δὴ φορέειν τέως Ἡρακλέα), καὶ τὸν ζωστήρα
προδέξαντα, παραδοῦναι τὸ τόξον τε καὶ τὸν ζωστήρα
ἔχοντα ἐπ' ἄκρης τῆς συμβολῆς φιάλην χρυσέην, δόντα
δὲ ἀπαλλάσσεσθαι. τὴν δ', ἐπεὶ οἱ γενομένους τοὺς
παῖδας ἀνδρωθῆναι, τοῦτο μὲν σφι οὐνόματα θεῖσθαι,
τῷ μὲν Ἀγάθυρσον αὐτῶν, τῷ δ' ἐπομένῳ Γελωνόν,
Σκύθην δὲ τῷ νεωτάτῳ· τοῦτο δὲ τῆς ἐπιστολῆς μεμνη-
μένην αὐτὴν ποιῆσαι τὰ ἐντεταλμένα. καὶ δὴ δύο μὲν οἱ
τῶν παίδων, τὸν τε Ἀγάθυρσον καὶ τὸν Γελωνόν, οὐκ
οἴους τε γενομένους ἐξικέσθαι πρὸς τὸν προκείμενον
ἄεθλον, οἴχεσθαι ἐκ τῆς χώρας ἐκβληθέντας ὑπὸ τῆς
γειναμένης, τὸν δὲ νεώτατον αὐτῶν Σκύθην ἐπιτελέσαν-
τα καταμεῖναι ἐν τῇ χώρῃ. καὶ ἀπὸ μὲν Σκύθου τοῦ
Ἡρακλέος γενέσθαι τοὺς αἰεὶ βασιλέας γινομένους Σκυ-
θέων, ἀπὸ δὲ τῆς φιάλης ἔτι καὶ ἐς τόδε φιάλας ἐκ τῶν
ζωστήρων φορέειν Σκύθας, τὸ δὴ μῦνον μηχανήσα-
σθαι τὴν μητέρα Σκύθη. ταῦτα δὲ Ἑλλήνων οἱ τὸν
Πόντον οἰκέοντες λέγουσι.

11. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος ἔχων ὧδε, τῷ μάλιστα
λεγομένῳ αὐτὸς πρόσκειμαι· Σκύθας τοὺς νομάδας οἰ-
κέοντας ἐν τῇ Ἀσίῃ, πολέμοι πιεσθέντας ὑπὸ Μασσα-
γετῶν οἴχεσθαι διαβάντας ποταμὸν Ἀράξου ἐπὶ γῆν
τὴν Κιμμερίην· τὴν γὰρ νῦν νέμονται Σκύθαι, αὐτῆ

λέγεται τὸ παλαιὸν εἶναι Κιμμερίων· τοὺς δὲ Κιμμερίους ἐπιόντων Σκυθίων βουλευέσθαι, ὡς στρατοῦ ἐπιόντος μεγάλου· καὶ δὴ τὰς γνώμας σφέων κεχωρισμένας, ἐντόνους μὲν ἀμφοτέρας, ἀμείνω δὲ τὴν τῶν βασιλέων· τὴν μὲν γὰρ δὴ τοῦ δήμου φέρειν γνώμην ὡς ἀπαλλάσσεσθαι πρῆγμα εἴη μηδὲ πρὸς πολλοὺς δεόμενον κινδυνεύειν, τὴν δὲ τῶν βασιλέων διαμάχεσθαι περὶ τῆς χώρας τοῖσι ἐπιούσι. οὐκὼν δὴ ἐθέλειν πείθεσθαι οὔτε τοῖσι βασιλεῦσι τὸν δῆμον οὔτε τῷ δήμῳ τοὺς βασιλέας. τοὺς μὲν δὴ ἀπαλλάσσεσθαι βουλευέσθαι ἀμαχητὶ, τὴν γῶρην παραδόντας τοῖσι ἐπιούσι· τοῖσι δὲ βασιλεῦσι δόξαι ἐν τῇ ἐωυτῶν κέεσθαι ἀποθανόντας, μηδὲ συμφύγειν τῷ δήμῳ, λογισαμένους ὅσα τε ἀγαθὰ πεπόνθασιν καὶ ὅσα φεύγοντας ἐκ τῆς πατρίδος κακὰ ἐπίδοξα καταλαμβάνει. ὡς δὲ δόξαι σφι ταῦτα, διαστάντας καὶ ἀριθμὸν ἴσους γενομένους μάχεσθαι πρὸς ἀλλήλους· καὶ τοὺς μὲν ἀποθανόντας πάντας ὑπ' ἐωυτῶν, θάψαι τὸν δῆμον τῶν Κιμμερίων παρὰ ποταμὸν Τύρην (καὶ σφρων ἔτι δῆλός ἐστι ὁ τάφος), θάψαντας δὲ οὕτω τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς χώρας ποιέεσθαι, Σκύθας δὲ ἐπαλθόντας λαβεῖν ἐρήμην τὴν χώραν.

12. Καὶ νῦν ἐστὶ μὲν ἐν τῇ Σκυθικῇ Κιμμέρια τελευτήσασα, ἐστὶ δὲ πορθμῆϊα Κιμμέρια, ἐστὶ δὲ καὶ χώρα οὐνονομα Κιμμερία, ἐστὶ δὲ Βόσπορος Κιμμέριος καλούμενος. φαίνονται δὲ οἱ Κιμμέριοι φεύγοντες ἐς τὴν Ἄσιν τοὺς Σκύθας καὶ τὴν χερσόνησον κτίσαντες ἐν τῇ νῦν Σινώπῃ πόλις Ἑλλάς οἰκισται. φανεροὶ δὲ εἶσι καὶ οἱ Σκύθαι διώξαντες αὐτοὺς καὶ ἐσβαλόντες ἐς γῆν τὴν Μηδικήν, ἀμαρτόντες τῆς ὁδοῦ· οἱ μὲν γὰρ Κιμμέριοι αἰεὶ τὴν παρὰ θάλασσαν ἔφρευγον, οἱ δὲ Σκύθαι ἐν δεξιῇ τὸν



Καύκασον ἔχοντες ἐδάκον, ἐς ὃ ἐσέβαλεν ἐς τὴν Μιδικὴν γῆν, ἐς μεσόγαιαν τῆς ὁδοῦ τραφθέντες. οὔτος δὲ ἄλλος ξυγὸς Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων λεγόμενος λόγος εἴρηται.

13. Ἐφη δὲ Ἀριστέης ὁ Καῦστροβίου ἀνὴρ Προκοινησίης, ποιῶν ἔπεα, ἀπικνίσθαι ἐς Ἰσσιδόνας φοιζόμενος, Ἰσσιδότων δὲ ὑπεροικεῖν Ἀρμασποῖς ἄνδρας μονοφθαλμοὺς, ὑπὲρ δὲ τούτων τοῖς χρυσοφύλακας γρίπας, τούτων δὲ τοῖς Ὑπερβορείς κατήχοντας ἐπὶ θάλασσαν. τούτοις ὦν πάντας πληρὺν Ὑπερβορίων, ἀρξάντων Ἀρμασπῶν, αἰεὶ τοῖσι πλεσιχώροισι ἐπιπίθεσθαι, καὶ ὑπὸ μὲν Ἀρμασπῶν ἐξωθίσθαι ἐκ τῆς χώρας Ἰσσιδόνας, ὑπὸ δὲ Ἰσσιδότων Σκύθας· Κιμμερίους δὲ οἰκίσοντας ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσῃ ὑπὸ Σκυθῶν πιεζομένους ἐπέλειπεν τὴν χώραν. οὔτω δὴ οὔδε οὔτος συμφέρεται περὶ τῆς χώρας ταύτης Σκύθῃσι.

14. Καὶ ὅθεν μὲν ἦν Ἀριστέης ὁ ταῦτα ποιήσας, εἴρηται· τὸν δὲ περὶ αὐτοῦ ἴκονον λόγον ἐν Προκοινησίῃ καὶ Κιζίκῳ, λέξω. Ἀριστέην γὰρ λέγουσι, ἕορτα τῶν ἁσίων οὐδεὸς γένος ὑποδέεστερον, ἐσελθόντα ἐς κναφήϊον ἐν Προκοινησίῃ ἀποθανεῖν, καὶ τὸν κναφεία κατακλιθῆσαντα τὸ ἐργαστήριον οἴχεσθαι ἀγγελέοντα τοῖσι προσήκονσι τῷ τεχνῷ. ἐσχεδασμένον δὲ ἤδη τοῦ λόγου ἀνα τὴν πόλιν ὡς τεθνεὺς εἶη ὁ Ἀριστέης, ἐς ἀμφισβασίας τοῖσι λέγουσι ἀπικνίσθαι ἄνδρα Κιζικτιγὸν ἴκοντα ἐξ Ἀρτιάτης πόλιος, φάντα συντηχεῖν τὴν οἰκίαν ἐπὶ Κιζίκου καὶ ἐς λόγους ἀπικνίσθαι. καὶ τούτον μὲν ἐντεταμένως ἀμφισβήτησαν, τοῖς δὲ προσήκοντας τῷ τεχνῷ ἐπὶ τὸ κναφήϊον παρεῖναι ἔχοντας τὰ πρόσφορα ὡς ἀγαιρι-

σομένους. ἀνοιχθέντος δὲ τοῦ οἰκήματος οὔτε τεθνεῶτα οὔτε ζῶντα φαίνεσθαι Ἀριστέην. μετὰ δὲ ἐβδόμῳ ἔτει φανέντα αὐτὸν ἐς Προκόννησον ποιῆσαι τὰ ἔπεα ταῦτα τὰ νῦν ὑπ' Ἑλλήνων Ἀριμάσπεα καλῆται, ποιήσαντα δὲ ἀφανισθῆναι τὸ δεύτερον. ταῦτα μὲν αἱ πόλεις αὐται λέγουσι.

15. Τάδε δὲ οἶδα Μεταποντίνοισι τοῖσι. Ἐν Ἰταλίῃ συγκυρήσαντα μετὰ τὴν ἀφάνισιν τὴν δευτέραν Ἀριστέω ἔτεσι τεσσεράκοντα καὶ τριηκοσίοισι, ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος ἐν Προκοννήσῳ τε καὶ Μεταπόντιῳ εὕρισχον. Μεταποντιῖνοί φασι αὐτὸν Ἀριστέην φανέντα σφι ἐς τὴν χώραν κελεῦσαι βωμὸν Ἀπόλλωνι ἰδρύσασθαι καὶ Ἀριστέω τοῦ Προκοννησίου ἐπωνυμίην ἔχοντα ἀνδριάντα παρ' αὐτὸν στήσαι· φάναι γάρ σφι τὸν Ἀπόλλωνα Ἰταλιωτέων μούνοισι δὴ ἀπικέσθαι ἐς τὴν χώραν, καὶ αὐτὸς οἱ ἔπεσθαι ὁ νῦν ἔων Ἀριστέης· τότε δὲ, ὅτε εἶπετο τῷ θεῷ, εἶναι κόραξ. καὶ τὸν εἶπαντα ταῦτα ἀφανισθῆναι, σφέας δὲ Μεταποντιῖνοι λέγουσι ἐς Δελφοὺς πέμπσαντας τὸν θεὸν ἐπειρωτῶν ὅτι τὸ φάσμα τοῦ ἀνθρώπου εἶη. τὴν δὲ Πυθίην σφέας κελεύειν πείθεσθαι τῷ φάσματι, πειθομένοισι δὲ ἄμεινον συνοίσεσθαι. καὶ σφέας δεξαμένους ταῦτα ποιῆσαι ἐπιτελέα. καὶ νῦν ἔστηκε ἀνδρίας ἐπωνυμίην ἔχων Ἀριστέω παρ' αὐτῷ τῷ ἱεράλματι τοῦ Ἀπόλλωνος, περιῆξ δὲ αὐτὸν δάφναι ἐστᾶσι· τὸ δὲ ἄγαλμα ἐν τῇ ἀγορῇ ἰδρύται. Ἀριστέω μὲν νῦν περὶ τοσαῦτά μιν εἰρήσθω.

16. Τῆς δὲ γῆς τῆς περὶ ὅδε ὁ λόγος ὠρμηται λέγεσθαι, οὐδεὶς οἶδε ἀτρεκέως ὅτι τὸ κατύπερθε ἐστὶ· οὐδενὸς γάρ δὴ ἀντόπτειν εἰδέναι φαιμένου δύναμαι πυθέσθαι· οὐδὲ γάρ οὐδὲ Ἀριστέης, τοῦπερ ὀλίγω πρότερον



τούτων μνήμην ἐποιεύμην, οὐδέ οὗτος προσωτέρω Ἴσσηδόνων ἐν αὐτοῖσι τοῖσι ἔπεσι ποιέων ἔφησε ἀπικέσθαι, ἀλλὰ τὰ κατύπερθε ἔλεγε ἀκοῆ, φῶς Ἴσσηδόνας εἶναι τοὺς ταῦτα λέγοντας. ἀλλ' ὅσον μὲν ἡμεῖς ἀτρεχέως ἐπὶ μακρότατον οἰοί τ' ἐγενόμεθα ἀκοῆ ἔξικέσθαι, πᾶν εἰρήσεται.

17. Ἀπὸ τοῦ Βορυσθενείτων ἐμπορίου (τοῦτο γὰρ τῶν παραθαλασσιῶν μεσαίτατόν ἐστι πάσης τῆς Σκυθίας), ἀπὸ τούτου πρῶτοι Καλλιπίδαι νέμονται ἔοντες Ἕλληνες Σκύθαι, ὑπὲρ δὲ τούτων ἄλλο ἔθνος οἱ Ἀλαζῶνες καλέονται. οὗτοι δὲ καὶ οἱ Καλλιπίδαι τὰ μὲν ἄλλα κατὰ ταῦτ' Ἀλαζώνων ἐπασκέουσι, σῖτον δὲ καὶ σπεῖρουσι καὶ σιτέονται, καὶ κρόμμυα καὶ σκόροδα καὶ φακούς καὶ κέγχρους. ὑπὲρ δὲ Ἀλαζώνων οἰκέουσι Σκύθαι ἀροσιῆρες, οἱ οὐκ ἐπὶ σιτήσιν σπεῖρουσι τὸν σῖτον ἀλλ' ἐπὶ πρήσει. τούτων δὲ κατύπερθε οἰκέουσι Νευροί. Νευρῶν δὲ τὸ πρὸς βορῆν ἄνεμον ἐρημος ἀνθρώπων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. ταῦτα μὲν παρὰ τὸν Ὑπανιν ποταμὸν ἐστι ἔθνεα πρὸς ἐσπέρας τοῦ Βορυσθένεος.

18. Ἀτὰρ διαβάντι τὸν Βορυσθένεα ἀπὸ θαλάσσης πρῶτον μὲν ἡ Ὑλαίη, ἀπὸ δὲ ταύτης ἄνω οἰκέουσι Σκύθαι γεωργοί, τοὺς Ἕλληνες οἱ οἰκέοντες ἐπὶ τῷ Ὑπάνι ποταμῷ καλέουσι Βορυσθενείτας, σφέας δὲ αὐτοὺς Ὀλβιοπολίτας. οὗτοι ὦν οἱ γεωργοὶ Σκύθαι νέμονται τὸ μὲν πρὸς τὴν ἡμῶν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδοῦ, κατήκοντες ἐπὶ ποταμῷ τῷ ὄνομα κεῖται Παντικάπης, τὸ δὲ πρὸς βορῆν ἄνεμον πλόον ἀνα τὸν Βορυσθένεα ἡμερέων ἔνδεκα. ἡ δὲ κατύπερθε τούτων ἐρημός ἐστι ἐπὶ πολλόν. μετὰ δὲ τὴν ἐρημον Ἀνδροφάγοι οἰκέουσι, ἔθνος ἔον ἴδιον καὶ οὐδαμῶς Σκυθικόν. τὸ δὲ τούτων κατύπερθε ἐρημος

ἤδη ἀληθείως καὶ ἔθνος ἀνθρώπων οὐδέν, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν.

19. Τὸ δὲ πρὸς τὴν ἡῶ τῶν γεωργῶν τούτων Σκυθίων, διαβάντι τὸν Παντικάπην ποταμὸν νομάδες ἤδη Σκύθαι νέμονται, οὗτ' ἔτι σπείροντες οὐδὲν οὔτε ἀρούρες· ψιλὴ δὲ δειδρέων πᾶσα αὕτη γῆ πλήν τῆς Ὑλαιης. οἱ δὲ νομάδες οὗτοι τὸ πρὸς τὴν ἡῶ ἡμερέων τεσσέρων καὶ δέκα ὁδὸν νέμονται χώραν κατατείνουσιν ἐπὶ ποταμὸν Γέρρον.

20. Πέρην δὲ τοῦ Γέρρου ταῦτα δὴ τὰ καλούμενα βασιλήϊα ἐστὶ καὶ Σκύθαι οἱ ἄριστοι τε καὶ πλεῖστοι καὶ τοὺς ἄλλους νομίζοντες Σκύθας δούλους σφετέρους εἶναι· κατήκουσι δὲ οὗτοι τὸ μὲν πρὸς μεσαμβρίην ἐς τὴν Ταυρικὴν, τὸ δὲ πρὸς ἡῶ ἐπὶ τὸ τάφρον, τὴν δὲ οἱ ἐκ τῶν τυφλῶν γενόμενοι ὠρυξαν, καὶ ἐπὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος τὸ ἐμπόριον τὸ καλεῖται Κρημνοί· τὰ δὲ αὐτῶν κατήκουσι ἐπὶ ποταμὸν Τάναϊν. τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς βορῆν ἄνεμον τῶν βασιλήϊων Σκυθίων οἰκέουσι Μελάγχλαινοι, ἄλλο ἔθνος καὶ οὐ Σκυθικόν. Μελαγχλαίων δὲ τὸ κατύπερθε λίμναι καὶ ἐρήμος ἐστὶ ἀνθρώπων, κατ' ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν.

21. Τάναϊν δὲ ποταμὸν διαβάντι οὐκέτι Σκυθικῆ, ἀλλ' ἡ μὲν πρώτη τῶν λαξίων Σαυροματέων ἐστὶ, οἱ ἐκ τοῦ μυχοῦ ἀρχάμενοι τῆς Μαιήτιδος λίμνης νέμονται· τὸ πρὸς βορῆν ἄνεμον, ἡμερέων πεντεκαίδεκα ὁδὸν, πᾶσαν ἐοῦσαν ψιλὴν καὶ ἀγρίων καὶ ἡμέρων δειδρέων· ὑπεροκέουσι δὲ τούτων δευτέραν λάξιν ἔχοντες Βουδῖνοι, γῆν νεμόμενοι πᾶσαν δασέην ὕλη παντοίη.

22. Βουδίνων δὲ κατύπερθε πρὸς βορῆν ἐστὶ πρώτη μὲν ἐρήμος ἐπ' ἡμερέων ἐπτὰ ὁδὸν, μετὰ δὲ τὴν ἐρή-



μον ἀποκλίνοντι μᾶλλον πρὸς ἀπιηλώτην ἄνεμον νέμονται Θουσαγέται, ἔθνος πολλὸν καὶ ἴδιον· ζῶουσι δὲ ὑπὸ θήρης. συνεχῆες δὲ τούτοις ἐν τοῖσι τόποισι κατοικημένοι εἰσὶ τοῖσι οὖνομα κεῖται Ἰῦρκαί, καὶ οὔτοι ὑπὸ θήρης ζῶοντες τρόπῳ τοιῶδες· λοχῆ ἐπὶ δένδρεον ἀναβάς, τὰ δὲ ἐστὶ πικρὰ ἀνά πᾶσαν τὴν χώραν· ἵππος δὲ ἐκάστῳ δεδιδασμένος ἐπὶ γαστέρα κεῖσθαι ταπεινότητος εἵνεκα ἐτοιμὸς ἐστὶ καὶ κύων· ἐπεὶ δὲ ἀπίδη τὸ θηρίον ὑπὸ τοῦ δένδρου, τοξεύσας καὶ ἐπιβάς ἐπὶ τὸν ἵππον διώκει, καὶ ὁ κύων ἔχεται. ὑπὲρ δὲ τούτων τὸ πρὸς τὴν τῶ ἀποκλίνοντι οἰκέουσι Σκυθαὶ ἄλλοι ὑπὸ τῶν βασιλῆων Σκυθῶν ἀποσιάντες καὶ οὕτω ἀπικόμενοι ἐς τοῦτον τὸν χώρον

23. Μέχρι μὲν δὴ τῆς τούτων τῶν Σκυθῶν χώρας ἐστὶ ἡ καταλεγεῖσα πᾶσα πεδιάς τε γῆ καὶ βαθύγεως, τὸ δ' ὑπὸ τούτου λιθώδης τ' ἐστὶ καὶ τρηχῆ. διεξιθῶντι δὲ καὶ τῆς τρηχῆς χώρον πολλὸν οἰκέουσι ὑπὸ οὐρέων ὑψηλῶν ἄνθρωποι λεγόμενοι εἶναι πάντες φαλακροὶ ἐκ γενεῆς γινόμενοι, καὶ ἔρσηνες καὶ θήλειοί μοίως, καὶ σιμοὶ καὶ γένεια ἔχοντες μεγάλα, φωνὴν δὲ ἰδίην ἔντες, ἐσθῆτι δὲ χρεώμενοι Σκυθικῇ, ζῶντες δὲ ὑπὸ δένδρων. ποντικὸν μὲν οὖνομα τῷ δένδρῳ ὑπὸ οὗ ζῶσι, μέγαθος δὲ κατὰ σκέην μάλιστα αὐτῆ· καρπὸν δὲ φορέει κυάμῳ ἴσον, πυρήνα δὲ ἔχει. τοῦτο ἐπεὶ γένηται πέπον, σακκέουσι ἱματίοις, ἀπορρέει δ' ἀπ' αὐτοῦ παχὺ καὶ μέλαν· οὖνομα δὲ τῷ ἀπορρέοντι ἐστὶ ἄσχυ· τοῦτο καὶ λείχουσι καὶ γάλακτι συμμίσγοντες πίνουσι, καὶ ὑπὸ τῆς παχύτητος αὐτοῦ τῆς τρηχῆς παλάθας συντιθέασιν, καὶ ταύτας σιτέονται. πρόβατα γάρ σφισιν οὐ πολλά ἐστὶ· οὐ γάρ τι σπουδαῖαι νομαὶ αὐτοῖσι εἰσὶ

ὑπὸ δένδρῳ δὲ ἕκαστος κατοίκεται, τὸν μὲν χειμῶνα, ἐπειὴν τὸ δένδρον περικαλύψῃ πύλω στεγνῷ λευκῷ, τὸ δὲ θέρος ἄνευ πύλου. τούτους οὐδεὶς ἀδικεῖ ἀνθρώπων· ἱροὶ γὰρ λέγονται εἶναι· οὐδέ τι ἀρήγιον ὄπλον ἐκτέεται. καὶ τοῦτο μὲν τοῖσι περιοικέουσι οὗτοί εἰσι οἱ τὰς διαφορὰς διαιρέοντες, τοῦτο δὲ, ὅς ἂν φεύγων καταφύγῃ ἐς τούτους, ὑπ' οὐδενὸς ἀδικέεται. οὐνομα δὲ σφί ἐστι Ἀγριππαῖοι.

24. Μέχρι μὲν νυν τῶν φαλακρῶν τούτων πολλὴ περιφάνεια τῆς χώρας ἐστὶ καὶ τῶν ἔμπροσθεν ἐθνέων· καὶ γὰρ Σκυθῶν τινὲς ἀπικνέονται ἐς αὐτούς, τῶν οὐ χαλεπὸν ἐστὶ πνυθίσθαι, καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐκ Βορυσθενέος τῆ ἐμπορίου καὶ τῶν ἄλλων Ἰουδικῶν ἐμπορίων. Σκυθῶν δὲ οἱ ἂν ἔλθωσι ἐς αὐτούς, δι' ἑπτὰ ἐρμηνέων καὶ δι' ἑπτὰ γλωσσέων διαπρήσσονται.

25. Μέχρι μὲν δὴ τούτων γινώσκεται· τὸ δὲ τῶν φαλακρῶν κατύπερθε οὐδεὶς ἀτρεκέως οἶδε γράσαι· οὐρεα γὰρ ὑψηλὰ ἀποτάμνει ἄβιατα, καὶ οὐδεὶς σφρα ὑπερβαίνει· οἱ δὲ φαλακροὶ οὗτοι λέγουσι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, οἰκέειν τὰ οὐρεα αἰγίπουδας ἀνδρας, ὑπερβάντι δὲ τούτους ἄλλους ἀνθρώπους, οἱ τὴν ἐξίμνηνον καθύδουσι· τοῦτο δὲ οὐκ ἐνδέχομαι τὴν ἀρχὴν· ἀλλὰ τὸ μὲν πρὸς ἡῶ τῶν φαλακρῶν γινώσκεται ἀτρεκέως ὑπὸ Ἰσσηδόνων οἰκεόμενον, τὸ μέντοι κατύπερθε πρὸς βορῆν ἀνεμον οὐ γινώσκεται, οὔτε τῶν φαλακρῶν οὔτε τῶν Ἰσσηδόνων, εἰ μὴ ὅσα αὐτῶν τούτων λεγόντων.

26. Νόμοισι δὲ Ἰσσηδόνες τοιοισίδε λέγονται χρῆσθαι· ἐπεὶ ἀνδρὶ ἀποθάνῃ πατήρ, οἱ προσήκοντες πάντες προσάγουσι πρόβατα, καὶ ἔπιτα ταῦτα θύσαντες καὶ κατατάμνοντες τὰ κρέα κατατάμνουσι καὶ τὸν



τοῦ δεχομένου τρωγεῶτα γονέα, ἀναμύξαντες δὲ πάντα τὰ κρέα διαῖτα προτιθέαται. τὴν δὲ κεφαλὴν αὐτοῦ ψιλώσαντες καὶ ἐκαθήραντες καταχρυσούσι καὶ ἔπειτα ἄτε ἀγάλματι χρέωνται, θυσίας μεγάλας ἐπιτελείοντες. παῖς δὲ πατρὶ τοῦτο ποιεῖ, κατὰπερ οἱ Ἕλληνες τὰ γενέσια. ἄλλως δὲ δίκαιοι καὶ οὔτοι λέγονται εἶναι, ἰσοκρατίες δὲ ὁμοίως αἱ γυναῖκες τοῖσι ἀνδράσι. γινώσκονται μὲν δὴ καὶ οὔτοι.

27. Τὸ δὲ ἀπὸ τούτων τὸ κατὰπερθε Ἰσσηδόνες εἰσὶ οἱ λέγοντες μοινοφθάλμους ἀνθρώπους καὶ χρυσοφύλακας γρύπας εἶναι· παρὰ δὲ τούτων Σκύθαι παραλαβόντες λέγουσι, παρὰ δὲ Σκυθίων ἡμεῖς οἱ ἄλλοι γενομίκαμεν, καὶ οὐνομάζομεν αὐτοὺς Σκυθιστὶ Ἀριμισποῖς· ἄριμα γὰρ ἐν καλέοισι Σκύθαι, σποῦ δὲ τὸν ὀφθαλμόν.

28. Δυσχεῖμερος δὲ αὕτη ἢ καταλεχθεῖσα πᾶσι χώρα οὕτω δὴ τί ἐστι, ἔνθα τοὺς μὲν ὀκτὼ τῶν μηνῶν ἀφόρητος οἶος γίνεται κρημὸς, ἐν τοῖσι ἕδωρ ἐχέας πηλὸν οὐ ποιήσεις, πῦρ δὲ ἀνακαίων ποιήσεις πηλόν· ἡ δὲ θάλασσα πήγνυται καὶ ὁ Βόσπορος πᾶς ὁ Κιμμέριος, καὶ ἐπὶ τοῦ κρυστάλλου οἱ ἐντὸς τάφρου Σκύθαι κατακμημένοι στρατεύονται, καὶ τὰς ἀμάξας ἐπελαίνουσι πέσθην ἐς τοὺς Σινδούς. οὕτω μὲν δὴ τοὺς ὀκτὼ μῆνας διατελεῖ χειμῶν ἐὼν, τοὺς δ' ἐπιλοίποις τέσσερας ψίχρα αὐτόθι ἐστί. κενώρωται δὲ οὗτος ὁ χειμῶν τοὺς τρόποις πᾶσι τοῖσι ἐν ἄλλῃσι χώρῃσι γινομένοισι χειμῶσι, ἐν τῇ τὴν μὲν ὠραίην οὐκ ἔχει λόγον ἄξιον οὐδέν, τὸ δὲ θέρους ἕων οὐκ ἀνέει, βρονταὶ τε ἕμος τῇ ἄλλῃ γίνονται, τρικαῦτα μὲν οὐ γίνονται, θέρους δὲ ἀμφιλαφεῖς· ἦν δὲ χειμῶνος βροντὴ γένηται, ὡς τέρας θωνμάζεται· ὡς δὲ

καὶ ἦν σεισμός γένηται ἦν τε θέρεος ἦν τε χειμῶνος ἐν τῇ Σκυθικῇ, τέρας νενομίσται. ἵπποι δὲ ἀνεχόμενοι φέρουσι τὸν χειμῶνα τοῦτον, ἡμίονοι δὲ καὶ ὄνοι οὐκ ἀνέχονται ἀρχὴν· τῇ δὲ ἄλλῃ ἵπποι μὲν ἐν κρυμῷ ἐστεῶτες ἀποσφακελίζουσι, ὄνοι δὲ καὶ ἡμίονοι ἀνέχονται.

29. Δοκέει δέ μοι καὶ τὸ γένος τῶν βοῶν τὸ κόλον διὰ ταῦτα οὐ φύειν κέρα ἀντόθι· μαρτυρεῖ δέ μοι τῇ γνώμῃ καὶ Ὅμηρου ἔπος ἐν Ὀδυσσεῖῃ ἔχον ὧδε·

καὶ Λιβύην, ὅθι τ' ἄρνες ἄφαρ κεραοὶ τελέθουσι,
ὀρθῶς εἰρημένον, ἐν τοῖσι θερμοῖσι ταχὺ παραγίγνεσθαι
τὰ κέρα· ἐν δὲ τοῖσι ἰσχυροῖσι ψύχεσι ἢ οὐ φύει κέρα
τὰ κτήνεα ἀρχὴν, ἢ φύοντα φύει μόγισ· ἐνθαῦτα μὲν
τὴν διὰ τὰ ψύχεα γίνεται ταῦτα.

30. Θωυμάζω δὲ (προσθήκας γὰρ δὴ μοι ὁ λόγος ἐξ ἀρχῆς ἐδίξητο), ὅτι ἐν τῇ Ἰλείῃ πάσῃ χώρῃ οὐ δύναται γίνεσθαι ἡμίονοι, οὔτε ψυχροῦ τοῦ χώρου ἔοντος, οὔτε ἄλλου φανεροῦ αἰτίου οὐδενός. φασὶ δὲ αὐτοὶ Ἰλεῖοι ἐκ κατάρης τευ οὐ γίνεσθαι σφι ἡμίονους. ἀλλ' ἐπεὶ ἂν προσίῃ ἢ ὦρη κύϊσκεσθαι τὰς ἵππους, ἐξελαύνουσι ἐς τοὺς πλησιοχώρους αὐτὰς, καὶ ἔπειτ' αὖ σφι ἐν τῇ τῶν πέλας ἐπιῖσι τοὺς ὄνους, ἐς οὓς ἂν σχῶσι αἱ ἵπποι ἐν γαστρὶ· ἔπειτα δὲ ὀπίσω ἀπελαύνουσι.

31. Περὶ δὲ τῶν πτερῶν τῶν Σκύθαι λέγουσι ἀνάπλεων εἶναι τὸν ἥερα, καὶ τούτων εἵνεκα οὐκ οἶά τε εἶναι οὔτε ἰδεῖν τὸ πρόσω τῆς ἡπείρου οὔτε διεξιέναι, τῆρ' δὲ λέγω περὶ αὐτῶν τὴν γνώμην· τὰ κατύπερθε ταύτης τῆς χώρας αἰεὶ νίφεται, ἐλάσσοι δὲ τοῦ θέρεος ἢ τοῦ χειμῶνος, ὥσπερ καὶ οἰκός· ἦδη ὦν ὅστις ἀγχόθεν χιόνα εὐδρήν πίπτουσαν εἶδε, οἶδε τὸ λέγω· ἔοικε γὰρ ἢ χιῶν πτεροῖσι· καὶ δια τὸν χειμῶνα τοῦτον ἔοντα τοιοῦτον



ἀνοίκτητα τὰ πρὸς βορρῆν ἔστι τῆς ἠπείρου ταύτης. τὰ ὦν πτερὰ εἰκάζοντας τὴν χιόνα τοῖς Σκύθαις τε καὶ τοῖς περιοίκοις δοκέω λέγειν. ταῦτα μὲν νῦν τὰ λέγεται μακρότατα, εἴρηται.

32. Ὑπερβορέων δὲ περὶ ἀνθρώπων οὔτε τι Σκύθαι λέγουσι οὔτε τινὲς ἄλλοι τῶν ταύτη οἰκημένων, εἰ μὴ ἄρα Ἴσσιδόνας. ὡς δ' ἐγὼ δοκέω, οὔδ' οὔτοι λέγουσι οὔδεν ἄλλον γὰρ ἂν καὶ Σκύθαι, ὡς περὶ τῶν μονοφθαλμῶν λέγουσι. ἀλλ' Ἡσιόδῳ μὲν ἔστι περὶ Ὑπερβορέων εἰρημένα, ἔστι δὲ καὶ Ὀμήρῳ ἐν Ἐπιγόνοισι, εἰ δὴ τῷ ἔοντι γὰρ Ὀμηρος ταῦτα τὰ ἔτεα ἐποίησε.

33. Πολλῶν δὲ τι πλεῖστα περὶ αὐτῶν Δῆλιοι λέγουσι, φάμενοι ἰσὰ ἐνδεδεμένα ἐν καλάμῃ πρῶν ἐξ Ὑπερβορέων φερόμενα ἀπικνέεσθαι ἐς Σκύθαις, ἀπὸ δὲ Σκυθῶν ἤδη δεχομένους αἰεὶ τοῖς πλησιοχώροις ἑκάστους κομίζειν αὐτὰ τὸ πρὸς ἐσπέρας ἑκαστάτῳ ἐπὶ τὸν Ἀδρίην, ἐνθεῖντεν δὲ πρὸς μεσαμβρίην προπεμπόμενα πρῶτους Λαδωναίους Ἑλλήνων δέχεσθαι, ἀπὸ δὲ τούτων καταβαίνειν ἐπὶ τὸν Μιλιέα κόλπον καὶ διαπορεύεσθαι ἐς Εὐβοίαν, πόλιν δ' ἐς πόλιν πέμπειν μέχρι Καρύστου, τὸ δ' ἀπὸ ταύτης ἐκλιπεῖν Ἄνδρον. Καρυστίους γὰρ εἶναι τοὺς κομίζοντας ἐς Τήρον, Τηρίους δὲ ἐς Δῆλον. ἀπικνέεσθαι μὲν νῦν ταῦτα τὰ ἰσὰ οὕτω λέγουσι ἐς Δῆλον. πρῶτον δὲ τοὺς Ὑπερβορέους πέμψαι φερούσας τὰ ἰσὰ δύο κόρας, τὰς οὐνομάζουσι Δῆλιοι εἶναι Ὑπερόχην τε καὶ Λαοδίην· ἅμα δὲ αὐτῆσι ἀσφαλείης εἵνεκεν πέμψαι τοὺς Ὑπερβορέους τῶν ἀστῶν ἄνδρας πέντε πομποῖς, τούτους οἱ νῦν περφερέες καλέονται, τιμὰς μεγάλας ἐν Δῆλῳ ἔχοντες. ἐπεὶ δὲ τοῖσι Ὑπερβορέοισι τοῖς ἀποπεμφθέντας ὀπίσω οὐκ ἀπονοστήειν, δευρὰ ποιεῖν οὐκ

ἵσφρας αἰεὶ καταλάμπεται ἀποστέλλοντας μὴ ἀποδέκ-
 θαι, οὕτω δὴ φέροντας ἐς τοὺς οὐρούς τὰ ἱρά ἐνδεδε-
 μένα ἐν πυρῶν καλάμῃ τοῖς πλησιοχώροις ἐπισκῆπτειν
 ἐλεύοντας προπέμπειν σφέα ἀπὸ ἐωντῶν ἐς ἄλλο ἔθνος.
 αὐτὰ μὲν οὕτω προπεμπόμενα ἀπικνέσθαι λέγουσι
 Δῆλον, οἶδα δὲ αὐτὸς τούτοις τοῖσι ἱροῖσι τόδε ποι-
 ῶμενον προσφερές· τὰς Θρηϊκίας καὶ τὰς Παιονίδας
 γυναῖκας, ἐπεὶν θύωσι τῇ Ἀρτέμιδι τῇ βασιληΐῃ, οὐκ
 ἐνευ πυρῶν καλάμης θυούσας τὰ ἱρά. καὶ ταῦτα μὲν
 ἡ οἶδα ταύτας ποιούσας.

34. Τῆσι δὲ παρθένοισι ταύτησι τῆσι ἐξ Ὑπερβο-
 ῶν τελευτησάσῃσι ἐν Δήλῳ κείρονται καὶ αἱ κόραι καὶ
 παῖδες οἱ Δηλίων· αἱ μὲν πρὸ γάμου πλόκαμον ἀπο-
 κνόμεναι καὶ περὶ ἄτρακτον εἰλίξασαι ἐπὶ τὸ σῆμα
 θεῖσι (τὸ δὲ σῆμά ἐστι ἔσω ἐς τὸ Ἀρτεμῖσιον ἐσιόντι
 μιστερῆς χειρὸς, ἐπιπέφυκς δὲ οἱ ἐλαίη)· οἱ δὲ παῖδες
 τῶν Δηλίων περὶ γλῶσιν τινὰ εἰλίξαντες τῶν τριχῶν προ-
 θεῖσι καὶ οὗτοι ἐπὶ τὸ σῆμα. αὐταὶ μὲν δὴ ταύτην
 τιμὴν ἔχουσι πρὸς τῶν Δήλου οἰκητόρων.

35. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ καὶ τὴν Ἀργὴν τε καὶ τὴν
 Πινυῶν εὐούσας παρθένους ἐξ Ὑπερβορέων κατὰ τοὺς αὐ-
 τοὺς τούτους ἀνθρώπους πορευομένας ἀπικέσθαι ἐς
 Δῆλον ἔτι πρότερον Ὑπερόχης τε καὶ Λαοδίκης. ταύτας
 ἐπέμψεν τῇ Εἰλειθυΐῃ ἀποφερούσας ἀντὶ τοῦ ὠκυτόκου
 ἐτάξαντο φόρον ἀπικέσθαι, τὴν δὲ Ἀργὴν τε καὶ
 τὴν Πινυῶν ἅμα αὐτοῖσι τοῖσι θεοῖσι ἀπικέσθαι λέγουσι
 ἵσφρι τιμὰς ἄλλας δεδῶσθαι πρὸς σφείων· καὶ γὰρ
 κέρβιν σφρι τὰς γυναῖκας, ἐπονομαζούσας τὰ οὐνόματα
 τῶ ὕμνῳ τὸν σφρι Ὠλὴν ἀνὴρ Λύκιος ἐποίησθ, παρὰ
 σφείων μαθόντας νησιώτας τε καὶ Ἰωνας ὕμνέειν



᾽Ωπὶν τε καὶ Ἄργην ὀνομάζοντάς τε καὶ ἀγειρόντας (οὗτος δὴ ὁ ᾽Ωλήν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παλαιοὺς ἕμνους ἐποίησε ἐκ Λυκίης ἐλθὼν τοὺς ἀειδομένους ἐν Δήλῳ), καὶ τῶν μηρίων καταγιζομένων ἐπὶ τῷ βωμῷ τὴν σποδὸν ταύτην ἐπὶ τὴν θήκη τῆς ᾽Ωπιός τε καὶ Ἄργης ἀναισιμουσθαι ἐπιβαλλομένην. ἡ δὲ θήκη αὐτέων ἐστὶ ὄπισθε τοῦ Ἄρτεμισίου πρὸς ἧῶ τετραμμένη ἀγχοιάτω τοῦ Κηῶν ἱστυητορίου.

36. Καὶ ταῦτα μὲν Ὑπερβορέων περὶ εἰρήσθω· τὸν γὰρ περὶ Ἀβάριος λόγον τοῦ λεγομένου εἶναι Ὑπερβορέω οὐ λέγω, λέγων ὡς τὸν οἶστον περιέφερε κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν οὐδὲν σιτεόμενος. εἰ δὲ εἰσὶ τινες ὑπερβόρειοι ἄνθρωποι, εἰσὶ καὶ ὑπερνότιοι ἄλλοι. γελῶ δὲ ὄρεων γῆς περιόδους γράψαντας πολλοὺς ἤδη, καὶ οὐδένα νόον ἔχόντως ἐξηγησάμενον· οἱ ᾽Ωκεανὸν τε ρέοντα γράφουσι περὶξ τὴν γῆν, ἐοῦσαν κυκλοτερέα ὡς ἀπὸ τόρου, καὶ τὴν Ἀσίην τῇ Εὐρώπῃ ποιούντων ἴσην. ἐν ὀλίγοισι γὰρ ἐγὼ δηλώσω μέγαθός τε ἐκάστης αὐτέων, καὶ ὅση τις ἐστὶ ἐς γραφὴν ἐκάστη.

37. Πέρσαι οἰκέουσι κατήκοντες ἐπὶ τὴν νοτιήν θάλασσαν τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην· τούτων δ' ὑπεροικέουσι πρὸς βορέω ἀνέμου Μῆδοι, Μήδων δὲ Σάσπειρες, Σασπειρῶν δὲ Κόλχοι κατήκοντες ἐπὶ τὴν βορηίην θάλασσαν, ἐς τὴν Φᾶσις ποταμὸς ἐκδιδοῖ. ταῦτα τέσσερα ἔθνη οἰκεῖ ἐκ Θαλάσσης ἐς Θάλασσαν.

38. Ἐνθεῦτεν δὲ τὸ πρὸς ἐσπέρας ἀκτὰὶ διαφάσια ἀπ' αὐτῆς κατατείνουσι ἐς Θάλασσαν, τὰς ἐγὼ ἀπηγήσομαι. ἐνθεν μὲν ἡ ἀκτὴ ἡ ἑτέρα τὰ πρὸς βορῆν ἀπὸ Φάσιος ἀρξαμένη παρατέταται ἐς Θάλασσαν παρά τὸν Πόντον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον μέχρι Σιγείου τοῦ

Τρωϊκοῦ· τὰ δὲ πρὸς νότου ἢ αὐτὴ αὕτη ἀκτὴ ἀπὸ τοῦ
Μαριανδικοῦ κόλπου τοῦ πρὸς Φοινίκη κειμένου τείνει
τὰ ἐς θάλασσαν μέχρι Τριοπίου ἀκροῦ. οἰκέει δ' ἐν τῇ
ἀκτῇ ταύτῃ ἔθνεα ἀνθρώπων τριάκοντα. αὕτη μὲν νυν
ἢ ἑτέρη τῶν ἀκτέων.

39. ἼΙ δὲ δὴ ἑτέρη ἀπὸ Περσέων ἀρξαμένη παρατέ-
ταται ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν, ἢ τε Περσικὴ καὶ ἢ
ἀπὸ ταύτης ἐκδεκομένη Ἀσσυρίη καὶ ἀπὸ Ἀσσυρίης ἢ
Ἀρυβίη· λήγει δὲ αὕτη, οὐ λήγουσα εἰ μὴ νόμῳ, ἐς τὸν
κόλπον τὸν Ἀράβιον, ἐς τὸν Δαρβῖος ἐκ τοῦ Νελλου διώ-
ρυχα ἐσήγαγε. μέχρι μὲν νυν Φοινίκης ἀπὸ Περσέων
χωρὸς πλατὺς καὶ πολλὸς ἐστι· τὸ δ' ἀπὸ Φοινίκης πα-
ρήκει διὰ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἢ ἀκτὴ αὕτη περὰ τῆ
Συρίην τὴν Παλαιστίνην καὶ Αἴγυπτον, ἐς τὴν τελευτᾷ·
ἐν τῇ ἔθνεά ἐστι τρία μῦνα. ταῦτα μὲν ἀπὸ Περσέων
τὰ πρὸς ἑσπέρης τῆς Ἀσίας ἔχοντά ἐστι.

40. Τὰ δὲ κατύπερθε Περσέων καὶ Μήδων καὶ
Σασπειρών καὶ Κόλγων, τὰ πρὸς ἡῶ τε καὶ ἥλιον ἀνα-
τέλλοντα, ἔνθεν μὲν ἢ Ἐρυθρὴ παρήκει θάλασσα, πρὸς
βορῆω δὲ ἢ Κασπίη τε θάλασσα καὶ ὁ Ἀράξης ποταμὸς
ἐξέειν πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα. μέχρι δὲ τῆς Ἰνδικῆς οἰκέε-
ται Ἀσίη· τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης ἐρήμος ἤδη τὸ πρὸς τὴν
ἡῶ, οὐδ' ἔχει οὐδεὶς φράσαι οἷον δὴ τί ἐστι. τοιαύτη
καὶ τισαύτη ἢ Ἀσίη ἐστί.

41. ἼΙ δὲ Λιβύη ἐν τῇ ἀκτῇ τῇ ἑτέρῃ ἐστί· ἀπὸ γὰρ
Αἴγυπτος Λιβύη ἤδη ἐκδέκεται. κατὰ μὲν νυν Αἴγυπτον
ἢ ἀκτὴ αὕτη στενὴ ἐστί· ἀπὸ γὰρ τῆσδε τῆς θαλάσσης
ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν δέκα μυριάδες βισὶ ὄργυιέων,
κινύται δ' ἂν εἴεν χίλιοι στάδιοι· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ στενοῦ



τούτου κάρτα πλατεία τυγχάνει ἐοῦσα ἢ ἀκτὴ ἧτις Λιβύη
κέκληται.

42. Θωυμάζω ὦν τῶν διουρισάντων καὶ διελόντων
Λιβύην τε καὶ Ἀσίην καὶ Εὐρώπην· οὐ γὰρ σμικρὰ τὰ
διαφέροντα αὐτέων ἐστὶ· μήκεϊ μὲν γὰρ παρ' ἀμφοτέ-
ρας παρήκει ἢ Εὐρώπη, εὐρεος δὲ πέρι οὐδὲ συμβαίειν
ἀξίη φαίνεται μοι εἶναι. Λιβύη μὲν γὰρ δηλοῖ ἐωπτήν
ἐοῦσα περιόρουτος, πλὴν ὅσον αὐτῆς πρὸς τὴν Ἀσίην οὐ-
ρίζει, Νεκῶ τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέος πρώτου τῶν ἡμεῖς
ἴδμεν καταδεξάντος, ὃς ἐπεὶ τε τὴν διώρουχα ἐπαύσατο
ὀρύσσων τὴν ἐκ τοῦ Νείλου διέχουσαν ἐς τὸν Ἀράβιον
κόλπον, ἀπέπεμψε Φοίνικας ἄνδρας πλοίοισι, ἐντελάμε-
νος ἐς τὸ ὀπίσω δι' Ἡρακλήϊων στηλέων διεκπλῆειν ἕως
ἐς τὴν βορρῆτην θάλασσαν καὶ οὕτω ἐς Αἴγυπτον ἀπι-
κνέσθαι. ὀρηθηέντες ὦν οἱ Φοίνικες ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς
θαλάσσης ἔπλεον τὴν νοτίην θάλασσαν· ὅπως δὲ γέ-
νοιτο φθινόπωρον, προσίσχοντες ἄν σπείρεσκον τὴν
γῆν, ἵνα ἐκάστοις τῆς Λιβύης πλείοντες γινοίαιτο, καὶ
μένεσκον τὸν ἀμητόν· θερύσαντες δ' ἄν τὸν σῖτον ἔπλε-
ον, ὥστε δύο ἐτέων διεξελθόντων τρίτῳ ἔτει κάμψαντες
Ἡρακλήϊας στήλας ἀπίκοντο ἐς Αἴγυπτον. καὶ ἔλεγον
ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ, ἄλλω δὲ δὴ τεῶ, ὡς περιπλώοντες
τὴν Λιβύην τὸν ἥλιον ἔσχον ἐς τὰ δεξιά. οὕτω μὲν αὐ-
τὴ ἐγνώσθη τὸ πρῶτον.

43. Μετὰ δὲ Καρχηδόνιοι εἰσι οἱ λέγοντες, ἐπεὶ
Σατάσπης γε ὁ Τεάσπιος ἀνὴρ Ἀχαιμενίδης οὐ περιέ-
πλωσε Λιβύην, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πεμφθεὶς, ἀλλὰ δείσας
τό τε μήκος τοῦ πλόου καὶ τὴν ἐρημίην ἀπῆλθε ὀπίσω,
οὐδ' ἐπετέλεσε τὸν ἐπίταξέ οἱ ἢ μήτηρ ἄεθλον. Θυγατέρα
γὰρ Ζωπύρου τοῦ Μεγαβύζου παρθένον ἐβίησατο· ἔπειτα

μείλλοντος αὐτοῦ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην ἀνασκολοπιεῖσθαι ὑπὸ Ξέρξῳ βασιλέος, ἣ μήτηρ τοῦ Σατάσπεος εὐῶσα Δαρείου ἀδελφεὴ παραιτήσατο, φῦσά οἱ αὐτὴ μέζω ζημίην ἐπιθήσειν ἥπερ ἐκείνον. Λιβύην γὰρ οἱ ἀνάγκην ἔσεσθαι περιπλώειν, ἐς ὃ ἂν ἀπίκηται περιπλέων αὐτὴν ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. συγχωρήσαντος δὲ Ξέρξῳ ἐπὶ τούτοις, ὁ Σατάσπης ἀπικόμενος ἐς Αἴγυπτον καὶ λαβὼν νέα τε καὶ ναύτας παρὰ τούτων ἔπλεε παρὰ Ἰσραηλῆϊας σιήλας· διεκπλώσας δὲ καὶ κάμψας τὸ ἀκρωτήριον τῆς Λιβύης τῷ ὄνομα Σολόεις ἐστὶ, ἔπλεε πρὸς μεταμβρίην· περήσης δὲ θάλασσαν πολλὴν ἐν πολλοῖσι κήγεσι, ἐπεὶ τε τοῦ πλεῦνος αἰεὶ ἔδες, ἀποστρέψας ὀπίσω ἰπέπλεε ἐς Αἴγυπτον. ἐκ δὲ ταύτης ἀπικόμενος παρὰ βασιλέα Ξέρξεα ἔλεγε φῶς τὰ προσωτάτω ἀνθρώπους μικροὺς παραπλέειν, ἰσθῆτι φοινικῆϊ διαχρεωμένους, οἳ ὅκως σφεῖς καταγοιῶν τῇ νηϊ γείγεσκον πρὸς τὰ ὕρρα λείποντες τὰς πόλις· αὐτοὶ δὲ ἀδικεῖν οὐδέξισιόντες, πρόβατα δὲ μούνα ἐξ αὐτέων λαμβάνειν. τοῦ δὲ μὴ περιπλώσαι Λιβύην παντελῶς αἴτιον τόδε ἔλεγε, ὅτι πλοῖον τὸ πρόσω οὐ δυνατόν ἐτι προβαίνειν ἀλλ' ἐνίσχασθαι. Ξέρξης δὲ οὐ οἱ συγγινώσκων λέγειν ἀληθεία, οὐκ ἐπιτέλεσαντὰ τε τὸν προκείμενον ἄεθλον ἀνασκολόπισε, τὴν ἀρχαίην δίκην ἐπιτιμῶν. τούτου δὲ τοῦ Σατάσπεος εὐνοῦχος ἀπέδρη ἐς Σάμιον, ἐπεὶ τε ἐπύθβητο ἡμίχιστα τὸν δεσπότηα τειθλυτηκότα, ἔχων χρήματα μεγάλα, τὰ Σάμιος ἀνὴρ κατέσχε, τοῦ ἐπιστάμβρος τὸ ὄνομα ἐκὼν ἐπιλήθομαι.

44. Τῆς δὲ Ἀσίης τὰ πολλὰ ὑπὸ Δαρείου ἐξευρέθη, οἷς βουλόμενος Ἰνδὸν ποταμὸν, ὃς κροκοδείλους δεύτερος αὐτός ποταμῶν πάντων παρέχεται, τοῦτον τὸν ποταμὸν



εἰδέναι τῆ ἐς Θάλασσαν ἐκδιδοῖ, πέμπει πλοίοισι ἄλλους τε τοῖσι ἐπίστευε τὴν ἀληθείην ἐρέειν, καὶ δὴ καὶ Σκύλικα ἄνδρα Καρνανδέα. οἱ δὲ ὀρμηθέντες ἐκ Κασπατύρου τε πόλιος καὶ τῆς Πακτυϊκῆς γῆς ἔπλεον κατὰ ποταμὸν πρὸς ἡῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐς Θάλασσαν, διὰ θαλάσσης δὲ πρὸς ἐσπέραν πλείοντες τριηκοσιῶ μιν ἀπικνεύονται ἐς τοῦτον τὸν χώρον ὅθεν ὁ Αἰγυπτίων βασιλεὺς τοὺς Φοίνικας, τοὺς πρότερον εἶπα, ἀπέστειλε περιπλώειν Λιβύην. μετὰ δὲ τούτους περιπλώσαντας Ἰνδούς τε κατεστρέψατο Δαρεῖος καὶ τῆ θαλάσσης ταύτης ἐχράτο. οὕτω καὶ τῆς Ἀσίας, πλὴν τὰ πρὸς ἡλίον ἀνίσχοντα, τὰ ἄλλα ἀνεύρηται ὁμοῖα παρεχομένη τῆ Λιβύῃ.

45. Ἡ δὲ Εὐρώπη πρὸς οὐδαμῶν φανερὴ ἐστὶ γινωσκομένη, οὔτε τὰ πρὸς ἡλίον ἀνατέλλοντα οὔτε τὰ πρὸς βορρῆν, εἰ περιόρητός ἐστι· μήκει δὲ γινώσκειται παρ' ἀμφοτέρας παρήκουσα. οὐδ' ἔχω συμβαλέσθαι, ἐπ' ὅτεν μὴ εὐσση γῆ οὐνόματα τριγὰσια κέεται ἑπωνυμίας ἔχοντα γυναικῶν, καὶ οὐρίσματα αὐτῇ Νεῖλός τε ὁ Αἰγύπτιος ποταμὸς ἐτέθη καὶ Φᾶσις ὁ Κόλχος (οἱ δὲ Τάναϊν ποταμὸν τὸν Μαιήτην καὶ Πορθμήϊα τὰ Κιμμέρια λέγουσι), οὐδέ τῶν διορισάντων τὰ οὐνόματα πυνθέσθαι, καὶ ὅθεν ἔθεντο τὰς ἑπωνυμίας. ἦδη γὰρ Λιβύη μὲν ἐπὶ Λιβύης λέγεται ὑπὸ τῶν πολλῶν Ἑλλήνων ἔχειν τὸ οὐνομα γυναικὸς αὐτόχθονος, ἡ δὲ Ἀσίη ἐπὶ τῆς Προμηθεὸς γυναικὸς τὴν ἑπωνυμίην. καὶ τούτου μὲν μεταλαμβάνονται τοῦ οὐνόματος ἄνδοι, φάμενοι ἐπὶ Ἀσίᾳ τοῦ Κότνος τοῦ Μάνεω κεκλήσθαι τὴν Ἀσίην, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῆς Προμηθεὸς Ἀσίας, ἀπ' ὅτεν καὶ τὴν ἐν Σάρδισι φυλὴν κεκλήσθαι Ἀσιάδα. ἡ δὲ δὴ Εὐρώπη οὔτε εἰ περιόρητός ἐστι γινώσκειται πρὸς οὐδαμῶν ἀν-

Θρωπων, οὔτε ὀκόθεν τὸ οὖνομα ἔλαβεν τοῦτο, οὔτε ὅστις οἱ ἦν ὁ θέμενος φαίνεται, εἰ μὴ ἀπὸ τῆς Τυρίας φήσομεν Εὐρώπης λαβεῖν τὸ οὖνομα τὴν χώραν· πρότερον δὲ ἦν ἄρα ἀνώνυμος ὡσπερ αἱ ἕτεραι. ἀλλ' αὕτη γὰρ ἐκ τῆς Ἀσίας τε φαίνεται εἶσα καὶ οὐκ ἀπικομένη ἐς τὴν γῆν ταύτην ἣτις νῦν ὑπὸ Ἑλλήνων Εὐρώπη καλεῖται, ἀλλ' ὅσον ἐκ Φοινίκης ἐς Κρήτην, ἐκ Κρήτης δὲ ἐς Λυκίην. ταῦτα μὲν νῦν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω· τοῖσι γὰρ νομιζομένοισι αὐτῶν χρῆσόμεθα.

46. Ὁ δὲ πόντος ὁ Εὐξείνος, ἐπ' ὃν ἐστρατεύετο Δαρεῖος, χωρίων πασῶν παρέχεται ἔξω τοῦ Σκυθικοῦ ἔθνεα ἀμαθέστατα· οὔτε γὰρ ἔθνος τῶν ἐντὸς τοῦ Πόντου οὐδὲν ἔχομεν προβαλέσθαι σοφίης πέρι, οὔτε ἄνδρα λόγιον οἶδαμεν γενόμενον πᾶρεξ τοῦ Σκυθικοῦ ἔθνεος καὶ Ἀναχάρσιος. τῷ δὲ Σκυθικῷ γένει ἐν μὲν τὸ μέγιστον τῶν ἀνθρωπῆϊων πρηγμάτων σοφώτατα πάντων ἐξεύρηται τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, τὰ μὲντοι ἄλλα οὐκ ἄγαμαι. τὸ δὲ μέγιστον οὕτω σφι ἀνεύρηται ὥστε ἀποφυγεῖν τὴ μηδένα ἐπελθόντα ἐπὶ σφέας, μὴ βουλομένους τε ἐξυρεθῆναι καταλαβεῖν μὴ οἶόν τὴ εἶναι· τοῖσι γὰρ μήτε ἔσθια μήτε τείχεα ἢ ἐκτισμένα, ἀλλὰ φερέοικοι ἔόντες πάντες ἔωσι ἵπποτοξόται, ζῶντες μὴ ἀπ' ἀρότου ἀλλ' ἀπὸ κτηνῶν, οἰκήματά τε σφι ἢ ἐπὶ ζευγέων, κῶς οὐκ ἂν εἶσαν οὔτοι ἄμαχοι τὴ καὶ ἄποροι προσμίσγειν;

47. Ἐξεύρηται δὲ σφι ταῦτα τῆς τὴ γῆς εἰσῆς ἐπιτηδέης καὶ τῶν ποταμῶν ἔοντων σφι συμμάχων· ἢ τὴ γὰρ γῆ εἶσα πεδιάς αὕτη ποιῶδης τε καὶ εὐδρός ἐστι, ποταμοὶ τὴ δι' αὐτῆς ῥέουσι οὐ πολλῶ τὴ ἀριθμὸν ἐλάσσονες τῶν ἐν Αἰγύπτῳ διαρῶν. ὅσοι δὲ οὖνομαστοὶ τὴ εἶσι αὐτῶν καὶ προσπλωτοὶ ἀπὸ θαλάσσης,

τούτους οὐνομανέω. Ἴστρος μὲν πεντάστομος, μετὰ δὲ Τύρης τε καὶ Ὑπανίς καὶ Βορυσθένης καὶ Παντικιάπης καὶ Ὑπάκυρις καὶ Γέρφος καὶ Τάναϊς· ῥέουσι δὲ οὗτοι κατὰ τὰδε.

48. Ἴστρος μὲν ἑὼν μέγιστος ποταμῶν πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἴσος αἰεὶ αὐτὸς ἑαυτοῦ ῥέει καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος, πρῶτος δὲ τὸ ἀπ' ἐσπέρης τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ ῥέων κατὰ τοιόνδε μέγιστος γέγονε, ποταμῶν καὶ ἄλλων ἐς αὐτὸν ἐκδιδόντων. εἰσὶ δὲ οἶδε οἱ μέγαν αὐτὸν ποιῶντες, διὰ μὲν γὰρ τῆς Σκυθικῆς χώρας πέντε μὲν οἱ ῥέοντες, τὸν τε Σκύθαι Πόρατα καλέουσι Ἕλληρες δὲ Πυρετὸν, καὶ ἄλλος Τιαραντὸς καὶ Ἀραρὸς τε καὶ Νάπαρις καὶ Ὀρδησσός. ὁ μὲν πρῶτος λαχθεὶς τῶν ποταμῶν μέγας καὶ πρὸς ἡῶ ῥέων ἀνακοινοῦται τῷ Ἴστροι τὸ ὕδωρ, ὁ δὲ δεύτερος λαχθεὶς Τιαραντὸς πρὸς ἐσπέρης τε μᾶλλον καὶ ἐλάσσων· ὁ δὲ δὴ Ἀραρὸς τε καὶ ὁ Νάπαρις καὶ ὁ Ὀρδησσός διὰ μέσου τούτων ἰόντες ἐσβάλλουσι ἐς τὸν Ἴστρον. οὗτοι μὲν ἀντιγενέες ποταμοὶ Σκυθικοὶ συμπληθύουσι αὐτὸν, ἐκ δὲ Ἀγαθύρσων Μάρις ποταμὸς ῥέων συμμίσχεται τῷ Ἴστροι.

49. Ἐκ δὲ τοῦ Λίμου τῶν κορυφῶν τρεῖς ἄλλοι μεγάλοι ῥέοντες πρὸς βορῆν ἄνεμον ἐσβάλλουσι ἐς αὐτὸν, Ἄτλας καὶ Λύρις καὶ Τίβισις· διὰ δὲ Θρηϊκῆς καὶ Θρηϊκῶν τῶν Κροβύζων ῥέοντες Ἀθρὺς καὶ Νόης καὶ Ἀρτάνης ἐκδιδοῦσι ἐς τὸν Ἴστρον· ἐκ δὲ Παιόνων καὶ οὐρεὸς Ροδόπης Σκίος ποταμὸς μέσον σχίζων τὸν Λίμον ἐσδιδοῖ ἐς αὐτὸν. ἐξ Ἰλλυριῶν δὲ ῥέων πρὸς βορῆν ἄνεμον Ἀγγρος ποταμὸς ἐσβάλλει ἐς πεδίον τὸ Τριβαλλικὸν καὶ ἐς ποταμὸν Βρόγγον, ὁ δὲ Βρόγγος ἐς τὸν Ἴστρον· οὕτω ἀμφοτέρους ἑόντας μεγάλους ὁ Ἴστρος δέχεται. ἐκ δὲ

της κατύπερθε χώρας Ὀμβρικών Κάρπις ποταμὸς καὶ ἄλλος Ἄλις ποταμὸς πρὸς βορῆν ἄνεμον καὶ οὗτοι ῥέοντες, ἐκδιδούσι ἐς αὐτόν. ῥέει γὰρ δὴ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης ὁ Ἰστρος, ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν, οἱ ἔσχατοι πρὸς ἡμίον δυσμέων μετὰ Κύνητας οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ· ῥέων δὲ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης ἐς τὰ πλάγια τῆς Σκυθίης ἐσβάλλει.

50. Τούτων ὧν τῶν καταλεχθέντων καὶ ἄλλων πολλῶν συμβαλλομένων τὸ σφέτερον ὕδωρ γίνεται ὁ Ἰστρος ποταμῶν μέγιστος, ἐπεὶ ὕδωρ γὰρ ἐν πρὸς ἐν συμβάλλειν ὁ Νεῖλος πλήθει ἀποκρατέει· ἐς γὰρ δὴ τοῦτον οὔτε ποταμὸς οὔτε κρήνη οὔδεμία ἐσδιδούσα ἐς πλήθος οἰ συμβάλλεται. ἴσος δὲ αἰεὶ ῥέει ἐν τε θερέει καὶ χειμῶνι ὁ Ἰστρος κατὰ τοιόνδε τι, ὡς ἐμοὶ δοκίει· τοῦ μὲν χειμῶνός ἐστι ὅσοσπερ ἐστι, ὀλίγω τὲ μέζων τῆς ἐωντοῦ πόσιος γίνεται· ἔεται γὰρ ἡ γῆ αὕτη τοῦ χειμῶνος κάμπαν ὀλίγω, νιφετῷ δὲ πάντα χρέεται· τοῦ δὲ θερέος ἡ χιῶν ἢ ἐν τῷ χειμῶνι πεσοῦσα, ἐοῦσα ἀμφιλαφῆς, τηρομένη πάντοθεν ἐσδιδοῖ ἐς τὸν Ἰστρον. αὕτη τὲ δὴ ἡ χιῶν ἐσδιδούσα ἐς αὐτόν συμπληθύνει, καὶ ὄμβροι πολλοὶ τὲ καὶ λάβροι σὺν αὐτῇ· ἔει γὰρ δὴ τὸ θερος. ὅσω δὲ πλέον ἐπ' ἐωντόν ὕδωρ ὁ ἥλιος ἐπέλκεται ἐν τῷ θερέει ἢ ἐν τῷ χειμῶνι, τοσοῦτω τὰ συμμισγόμενα τῷ Ἰστροῦ κολλαπλάσιά ἐστι τοῦ θερέος ἢπερ τοῦ χειμῶνος· ἀντιτιθέμενα δὲ ταῦτα ἀντισήκωσις γίνεται, ὥστις ἴσον μιν εἰεὶ φαίνεσθαι ἔοντα.

51. Εἷς μὲν δὴ τῶν ποταμῶν τοῖσι Σκύθησι ἐστι ὁ Ἰστρος, μετὰ δὲ τοῦτον Τύρης, ὃς ἀπὸ βορείω μὲν ἀνεμού ὀρμάται, ἀρχεται δὲ ῥέων ἐκ Μμνης μεγάλης ἢ οὐρί· ῥέει τὴν τὲ Σκυθικὴν καὶ τὴν Νευρίδα γῆν. ἐπὶ δὲ τῷ



στόματι αὐτοῦ κατοικηται Ἕλληνες, οἱ Τυρῖται καλέονται.

52. Τρίτος δὲ Ὑπανις ποταμὸς ὀρμάται μὲν ἐκ τῆς Σκυθικῆς, ῥέει δὲ ἐκ λίμνης μεγάλης τὴν περίεξ νέμονται ἵπποι ἄγριοι λευκοί. καλεῖται δ' ἡ λίμνη αὕτη ὀρθῶς μήτηρ Ὑπάνιος. ἐκ ταύτης ὦν ἀνατέλλων ὁ Ὑπανις ποταμὸς ῥέει ἐπὶ μὲν πέντε ἡμερέων πλόον βραχὺς καὶ γλυκὺς ἔτι, ἀπὸ δὲ τούτου πρὸς θαλάσσης τεσσέρων ἡμερέων πλόον πικρὸς αἰνῶς. ἐκδιδοῖ γὰρ ἐς αὐτὸν κρήνη πικρῆ, οὕτω δὴ τι ἐοῦσα πικρῆ, ἢ μεγάθει σμικρῆ ἐοῦσα κρινᾶ τὸν Ὑπανιν ἔοντα ποταμὸν ἐν ὀλίγοισι μέγαν. ἔστι δὲ ἡ κρήνη αὕτη ἐν οὖροισι χώρης τῆς τῶ ἀροτήρων Σκυθίων καὶ Ἀλαζώνων· οὖνομα δὲ τῇ κρήνῃ καὶ ὅθεν ῥέει τοῦ χώρου Σκυθιστὶ μὲν Ἐξαμπαῖος, κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν Ἰραὶ ὁδοί. συνάγουσι δὲ τὰ τέρματα ὃ τῆ Τύρης καὶ ὁ Ὑπανις κατὰ Ἀλάζωνας· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου ἀποστρέψας ἑκάτερος ῥέει εὐρέων τὸ μέσον.

53. Τέταρτος δὲ Βορυσθένης ποταμὸς, ὃς ἔστι μέγιστός τε μετὰ Ἰστρον τούτων καὶ πολυαρκέστατος κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας οὗτι μόνον τῶν Σκυθικῶν ποταμῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων πλὴν Νείλου τοῦ Αἰγυπτίου· τούτω γὰρ οὐκ οἶά τε ἔστι συμβαλέειν ἄλλον ποταμὸν· τῶν δὲ λοιπῶν Βορυσθένης ἔστι πολυαρκέστατος, ὃς νομάς τε καλλίστας καὶ εὐκομιδεστάτας κτήνῃσι παρέχεται ἰχθύας τε ἀρίστους διακριδὸν καὶ πλείστους, πίνεσθαι τε ἡδιστός ἐστι, ῥέει τε καθαρὸς παρὰ θολεροῖσι, σπόρος τε παρ' αὐτὸν ἀριστος γίνεται, ποίηται τε, τῇ οὐ σπείρεται ἡ χώρα, βαθυτάτη, ἄλες τε ἐπὶ τῷ στόματι αὐτοῦ ἀντόματοι πήγνυνται ἄπλετοι· κήτεά τε

μεγάλα ἀνάκανθα, τὰ ἀντακαίους καλέουσι, παρέχεται
 ἑς ταρίχευσιν, ἄλλα τε πολλὰ θωνμάσαι ἄξια. μέχρι μὲν
 τὴν Γέρρου χώρου, ἑς τὸν τεσσερεσκαίδεκα ἡμερέων
 πλόος ἐστὶ, γινώσκεται ῥέων ἀπὸ βορέω ἀνέμου· τὸ δὲ
 κατ' ὑπερθε δι' ὧν ῥεῖ ἀνθρώπων, οὐδεὶς ἔχει φράσαι,
 φαίνεται δὲ ῥέων δι' ἐρήμου ἑς τῶν γεωργῶν Σκυθῶν
 τὴν χώραν· οὗτοι γὰρ οἱ Σκύθαι παρ' αὐτὸν ἐπὶ δέκα
 ἡμερέων πλόον νέμονται. μόνου δὲ τούτου τοῦ ποταμοῦ
 καὶ Νείλου οὐκ ἔχω φράσαι τὴν πηγάν· δοκέω δὲ, οὐδὲ
 οὐδεὶς Ἑλλήνων. ἀγχοῦ τε δὴ θαλάσσης ὁ Βορυσθένης
 ῥέων γίνεσθαι, καὶ οἱ συμμίσγεται ὁ Ὑπαις ἑς τὸν
 ἑλὸς ἐκδιδοῦς. τὸ δὲ μεταξὺ τῶν ποταμῶν τούτων ἐόν
 ἔμβολον τῆς χώρας Ἰππόλεω ἄκρη καλεῖται, ἐν δὲ αὐτῷ
 ἱερόν Διμήτρος ἐνίδρυσται· πέτρην δὲ τοῦ ἱεροῦ ἐπὶ τῷ
 Ὑπαι Βορυσθενεΐται κατοικηται. ταῦτα μὲν τὰ ἀπὸ
 τούτων τῶν ποταμῶν.

54. Μετὰ δὲ τούτους πέμπτος ποταμὸς ἄλλος τῷ
 ὄνομα Παντικίπης· ῥεῖ δὲ καὶ οὗτος ἀπὸ βορέω τε καὶ
 ἐκ λίμνης, καὶ τὸ μεταξὺ τούτου τε καὶ τοῦ Βορυσθένης
 νέμονται οἱ γεωργοὶ Σκύθαι, ἐκδιδοῖ δὲ ἑς τὴν Ὑλαίην,
 παραμειψάμενος δὲ ταύτην τῷ Βορυσθενεΐ συμμίσγεται.

55. Ἐκτος δὲ Ὑπάκυρις ποταμὸς, ὃς ὀρμάται μὲν ἐκ
 λίμνης, διὰ μέσων δὲ τῶν νομάδων Σκυθῶν ῥέων ἐκδι-
 δοῖ κατὰ Καρκινίτιν πόλιν, ἑς δεξιὴν ἀπέργων τὴν τε
 Ὑλαίην καὶ τὸν Ἀχιλλήϊον καλούμενον δρόμον.

56. Ἑβδομος δὲ Γέρρος ποταμὸς ἀπέσχισται μὲν
 ἀπὸ τοῦ Βορυσθένης κατὰ τοῦτο τῆς χώρας ἑς ὃ γι-
 νώσκεται ὁ Βορυσθένης· ἀπέσχισται μὲν γὰρ ἐκ τούτου
 τοῦ χώρου, ὄνομα δὲ ἔχει τόπερ ὁ χώρος αὐτός, Γέρ-
 ρος, ῥέων δ' ἑς θάλασσαν οὐρίζει τὴν τε τῶν νομάδων



χώστην καὶ τὴν τῶν βασιλῆων Σκυθῶν, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς τὸν Ὑπίακτον.

57. Ὀγδοὸς δὲ δὴ Τάναϊς ποταμὸς, ὃς ῥέει τὰ ἀνεκιδεν ἐκ λίμνης μεγάλης ὀρμεώμενος, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς μεζῶ ἔτι λίμνην καλεομένην Μαιῆτιν, ἣ οὐρίζει Σκύθας τε τοῖς βασιλῆσι καὶ Σαυρομάτας. ἐς δὲ Τάναϊν τοῦτον ἄλλος ποταμὸς ἐσβάλλει τῷ οὐνομᾷ ἐστὶ Ὑργις.

58. Τοῖσι μὲν δὴ οὐνομαστοῖσι ποταμοῖσι οὕτω δὴ τι οἱ Σκύθαι ἐσκενύδαται, τοῖσι δὲ κτήρεσι ἣ ποιῆ ἀναφρομένη ἐν τῇ Σκυθικῇ ἐστὶ ἐπιχολωτάτη πασῶν ποιῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· ἀνοιγομένοισι δὲ τοῖσι κτήρεσι ἐστὶ σταθμῶσασθαι, ὅτι τοῦτο οὕτω ἔχει.

59. Τὰ μὲν δὴ μέγιστα οὕτω σφι εὐπορά ἐστὶ· τὰ δὲ λοιπὰ νόμια κατὰ τὰδε σφι διακίεται. θεοῖς μὲν μοίνοις τούσδε ἰλάσκονται, Ἰστίην μὲν μάλιστα, ἐπὶ δὲ Δία τε καὶ Γῆν, νομίζοντες τὴν Γῆν τοῦ Διὸς εἶναι γυναικα, μετὰ δὲ τούτοις Ἀπόλλωνά τε καὶ οὐρανίην Ἀφροδίτην καὶ Ἡρακλῆα καὶ Ἄρεα. τούτοις μὲν πάντες οἱ Σκύθαι νετομίκασι, οἱ δὲ βασιλῆῖοι Σκύθαι καὶ τῷ Ποσειδέωνι θύουσι. οὐνομάζεται δὲ Σκυθιστὶ Ἰστίη μὲν Ταβιτὶ, Ζεὺς δὲ ὀρθότατα κατὰ γνώμην γε τὴν ἐμὴν καλεόμενος Παπαῖος, Γῆ δὲ Ἀπία, Ἀπόλλων δὲ Οἰόστροφος, οὐρανίη δὲ Ἀφροδίτη Ἀρτίμπασα, Ποσειδέων δὲ Θαμμασάδας. ἀγάλματα δὲ καὶ βωμοὺς καὶ νηοὺς οὐ νομίζουσι ποιέειν πλὴν Ἀρτῆ· τούτω δὲ νομίζουσι.

60. Θυσίη δὲ ἣ αὐτὴ πᾶσι κατέστηκεν περὶ πάντα τὰ ἰρὰ ὁμοίως, ἐρδομένη ὥδε· τὸ μὲν ἰρῆιον αὐτὸ ἐμπεποδισμένον τοῖς ἐμπροσθίοις πόδας ἐστὶ, ὃ δὲ θύων ὀπισθε τοῦ κτήγεος ἐστεῶς σπάσας τὴν ἀρχὴν τοῦ στρόφου καταβάλλει μιν, πίπτοντος δὲ τοῦ ἰρῆιου ἐπι-

καίει τὸν θεὸν τῷ ἄν θυῆ, καὶ ἔπειτα βρόχῳ περιῶν.
 βάλε τὸν ἀνχένα, σκυταλίδα δὲ ἐμβαλὼν περιῶγει καὶ
 ποπνίγει, οὔτε πῦρ ἀνακαύσας οὔτε καταρξάμενος οὔτ'
 τιωπέσας· ἀποπνίξας δὲ καὶ ἀποδείρας τρύπεται πρὸς
 ἄρῃσιν.

61. Τῆς δὲ γῆς τῆς Σκυθικῆς αἰνῶς ἀξύλου ἐούσης
 ἡ δέ σφι ἐς τὴν ἔψησιν τῶν κρεῶν ἐξεύρηται. ἐπεὶ ἀπο-
 εἴρωσι τὰ ἰρήϊα, γυμνοῦσι τὰ ὀστέα τῶν κρεῶν· ἔπειτα
 ἐσβάλλουσι, ἣν μὲν τύχῳσι ἔχοντες, ἐς λέβητας ἐπιχωρί-
 ους, μάλιστα Λεσβίοισι κρητῆρσι προσεικέλους, χωρὶς ἢ
 ἐπι πολλῷ μέζοντας· ἐς τούτους ἐσβάλλοντες ἔψουσι ὑπο-
 καίοντες τὰ ὀστέα τῶν ἰρήϊων. ἣν δὲ μὴ σφι παρῆ λέ-
 βης, οἱ δὲ ἐς τὰς γαστέρας τῶν ἰρήϊων ἐσβάλλοντες τὰ
 κρέα πάντα καὶ παραμίξαντες ὕδωρ ὑποκαίουσι τὰ
 ὀστέα. τὰ δὲ αἴθεται κάλλιστα, αἱ δὲ γαστέρες χωρέ-
 ουσιν εὐπετέως τὰ κρέα ἐπιλωμένα τῶν ὀστέων· καὶ οὕτω
 οὔς τὸ ἐωυτόν ἐξέψει, καὶ τὰλλα ἰρήϊα ἐωυτόν ἕκαστον.
 ἐπεὶ δὲ ἐψηθῆ τὰ κρέα, ὁ θυῶν τῶν κρεῶν καὶ τῶν
 ἀπλάγχμων ἀπαρξάμενος ῥίπτει ἐς τὸ ἔμπροσθεν. θυῶν-
 τὸ δὲ καὶ τὰλλα πρόβατα καὶ ἵππους μάλιστα.

62. Τοῖσι μὲν δὴ ἄλλοισι τῶν θεῶν οὕτω θυῶσιν.
 καὶ ταῦτα τῶν κτηνέων, τῷ δὲ δὴ Ἄρηϊ ὧδεν· κατὰ νο-
 μούς ἐκάστοισι τῶν ἀρχῆων ἐσίδονται σφι Ἄρης ἰφὸν
 οἰόνδην· φρυγάνων φάκελοι συννέονται ὅσον τ' ἐπὶ
 πταδίους τρεῖς μῆκος καὶ εὖρος, ὕψος δὲ ἔλασσον· ἄνω
 γὰρ τοῦτου τετράγωνον ἄπεδον πεποίηται, καὶ τὰ μὲν
 ἄνω γὰρ τῶν κώλων ἐστὶ ἀπότομα, κατὰ δὲ τὸ ἐν ἐπιβατόν.
 ἄνω γὰρ δὲ ἐκάστου ἁμάξας πενήτηκοντα καὶ ἑκατὸν ἐπινέ-
 οῦσι φρυγάνων· ὑπονουτέει γὰρ δὴ αἰεὶ ὑπὸ τῶν χει-
 μῶνων. ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ ὄγκου ἀκινάκης σιδήρεος



ἴδονται ἀρχαῖος ἐκάστοισι, καὶ τοῦτ' ἔστι τοῦ Ἄρτος τὸ ἄγαλμα. τούτῳ δὲ τῷ ἰκινιάκει θυσίας ἐτετείους προσάγουσι προβάτων καὶ ἵππων· καὶ δὴ καὶ τοῖσδ' ἔτι πλέω θύουσι ἢ τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅσους ἂν τῶν πολεμίων ζωγήσωσι, ἀπὸ τῶν ἐκατὸν ἀνδρῶν ἄνδρα ἕνα θύουσι, τρόπον οὐ τῷ αὐτῷ καὶ τὰ πρόβια, ἀλλ' ἑτεροῖσι· ἐπεὶ γὰρ οἶνον ἐπισπείσωσι κατὰ τῶν κεφαλῶν, ἀποσφάζουσι τοὺς ἀνθρώπους ἐς ἄγχος καὶ ἔπειτα ἀνευείκοντες ἄνω ἐπὶ τὸν ὄγκον τῶν φριγῶν καταχέουσι τὸ αἷμα τοῦ ἰκινιάκος. ἄνω μὲν δὴ φορέουσι τοῦτο, κίτω δὲ παρὰ τὸ ἶρόν ποιεῦσι τάδε· τῶν ἀποσφαγῶν ἀνδρῶν τοὺς δεξιούς ὤμους πάντας ἀποτάμνοντες σὺν τῆσι χερσὶ ἐς τὸν ἥερα ἰεῖσι, καὶ ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα ὑπερέξαντες ἰρήϊα ἀπαλλάσσονται. χεὶρ δὲ τῆ ἄν πίση κέεται, καὶ χωρὶς ὁ νεκρός.

63. Θυσίαι μὲν νυν αὐταὶ σφι καταστέασι, ὑστὶ δὲ οὔτοι οὐδὲν νομίζουσι, οὐδὲ τρέφειν ἐν τῇ χώρῃ τὸ παρῆσαν θείλουσι.

64. Τὰ δ' ἐς πόλεμον ἔχοντα ὧδέ σφι διακίεσται· ἐπεὶ τὸν πρῶτον ἄνδρα καταβῶλῃ ἀνήρ Σκύθης, τοῦ αἵματος ἐμπίνει· ὅσους δ' ἂν φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ, τούτων τὰς κεφαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλεῖ· ὑστερείκας μὲν γὰρ κεφαλὴν τῆς λήϊης μεταλαμβάνει τὴν ἂν λάβωσι, μὴ ἐνείκας δὲ οὐ. ἀποδείρει δὲ αὐτὴν τρόπον τοιῶδες· περιταμῶν κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα καὶ λαβόμενος τῆς κεφαλῆς ἐκτελεῖ, μετὰ δὲ σαρκίσας βοῶς πλευρῇ δέπει τῆσι χερσὶ, ὀργήσας δὲ αὐτὰ ἕτε χειρόμακτρον ἔκτεται, ἐκ δὲ τῶν χαλινῶν τοῦ ἵππου τὸν αὐτός ἐλαύνει, ἐκ τούτου ἐξάπτει καὶ ἀγάλλεται· ὅς γὰρ ἂν πλεῖστα δέγματα χειρόμακτρον ἔχῃ, ἀνὴρ ἀριστος οὗτος κίεσται. πολλοὶ δὲ αὐτῶν ἐκ

ἄποδερμάτων καὶ χλαίνας ἐπεινυσθαι ποιεῦσι, σφόδρα πονηροὶ κατὰ περὶ βαίτας. πολλοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχθρῶν εἰς δεξιὰς χέρας νεκρῶν ἑόντων ἀποδειραντες αὐτοῖσι ἄνυξι καλύπτρας τῶν φαρβιρέων ποιεῦνται· δέριμα δὲ ἀνθρώπου καὶ παχὺ καὶ λαμπρὸν ἦν ἄρα σχεδὸν δερμάτων πάντων λαμπρότατον λευκότητι. πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλους ἀνδρας ἐκδείραντες καὶ διατεινάντες ἐπὶ ξύλων ἐπὶ ἄπλων περιφέρουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω σφι νενομίσται.

65. Αὐτὰς δὲ τὰς κεφαλὰς, οὗτι πάντων ἀλλὰ τῶν ἐχθίστων, ποιεῦσι τάδε· ἀποπρίσας ἕκαστος πᾶν τὸ ἐνερθε τῶν ὀφρύων ἐκκαθαίρει· καὶ ἦν μὲν ἢ πένης, ὃ ἔσωθεν ὠμοβοέην μούνην περιτείνας οὕτω χρᾶται, ἦν δὲ ἢ πλούσιος, τὴν μὲν ὠμοβοέην περιτείνει, ἔσωθεν δὲ περικτυπέσσας οὕτω χρᾶται ποτηρίῳ. ποιεῦσι δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν οἰκηῶν, ἦν σφι διάφοροι γένωνται καὶ ἦν ἐπικρατήσῃ αὐτοῦ παρὰ τῷ βασιλεῖ. ξείνων δὲ οἱ ἐλθόντων τῶν ἀν λόγον ποιέηται, τὰς κεφαλὰς ταύτας παραφέρει, καὶ ἐπιλέγει ὡς οἱ ἑόντες οἰκηῖοι πόλεμον προσεδήκοντο καὶ σφρων αὐτὸς ἐπεκράτησεν, ταύτην ἀνδραγαθίην λέγοντες.

66. Ἀπαξ δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἕκαστου ὁ νομάρχης ἕκαστος ἐν τῷ ἐωντοῦ νομῷ κίρνᾳ κρητῆρα οἴνου, ἀπὸ αὐτοῦ πίνουσι τῶν Σκυθῶν τοῖσι ἀν ἀνδρες πολέμιοι ἀραιωμένοι ἔωσι· τοῖσι δ' ἀν μὴ κατεργασμένον ἢ τοῦτο, οὐ γίνονται τοῦ οἴνου τούτου, ἀλλ' ἠπιωμένοι ἀποκατεάται· ὄνειδος δὲ σφί ἐστὶ μέγιστον τοῦτο. ὅσοι δὲ ἀν αὐτῶν καὶ κάρτα πολλοὺς ἀνδρας ἀναιρηκότας ἔωσι, οὗτοι δὲ σύνδυο κύλικας ἔχοντες πίνουσι ὁμοῦ.

67. Μάντις δὲ Σκυθῶν εἰσὶ πολλοί, οἱ μαντεύονται ῥάβδοισι ἰτείνησι πολλῆσι ὧδε· ἐπὶ ἄν φακέλους



ράβδων μεγάλους ἐνείκωνται, θέντες χαμαὶ διεξελίσσουσι αὐτούς, καὶ ἐπὶ μίαν ἐκάστην ῥάβδον τιθέντες θεσπίζουσι, ἅμα τε λέγοντες ταῦτα συνειλέουσι τὰς ῥάβδους ὀπίσω καὶ αὐτίς κατὰ μίαν συντιθεῖσι. αὕτη μὲν σφί ἡ μαντικὴ πατρῴη ἐστὶ· οἱ δὲ Ἐνάρες οἱ ἀνδρόγυνοι τὴν Ἀφροδίτην σφί λέγουσι μαντικὴν δοῦναι· φιλύρης ὧν φλοιῶ μαντεύονται· ἐπεὶ τὴν φιλύρην τρίχα σχίσῃ, διαπλέκων ἐν τοῖσι δακτύλοισι τοῖσι ἐωντοῦ καὶ διαλύων χρῆ.

68. Ἐπεὶ δὲ βασιλεὺς ὁ Σκυθέων κάμη, μεταπέμπεται τῶν μαντίων ἄνδρας τρεῖς τοὺς εὐδοκιμέοντας μάλιστα, οἱ τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ μαντεύονται· καὶ λέγουσι οὗτοι ὡς τὸ ἐπίπαν μάλιστα τάδε, ὡς τὰς βασιληΐας ἰστίας ἐπιόρκησθε ὅς καὶ ὅς, λέγοντες τῶν ἀστῶν τὸν ἄνδρῃ λέγωσι. τὰς δὲ βασιληΐας ἰστίας νόμος Σκύθησι τὰ μάλιστα ἐστὶ ὁμνῆσαι τότε ἐπεὶ τὸν μέγιστον ὄρκον ἐθέλωσι ὁμνῆσαι. αὐτίκα δὲ διαλελαμμένος ἄγεται οὗτος τὸν ἄνδρῃ φῶσι ἐπιόρκησαι, ἀπιγμένον δὲ ἐλέγχουσι οἱ μάντιες· ὡς ἐπιόρκησας φαίνεται ἐν τῇ μαντικῇ τὰς βασιληΐας ἰστίας καὶ διὰ ταῦτα ἀλγείει ὁ βασιλεὺς· ὁ δὲ ἀρνεῖται, οὐ φάμενος ἐπιόρκησαι, καὶ δεινολογέεται. ἀρνεομένου δὲ τούτου ὁ βασιλεὺς μεταπέμπεται ἄλλους διπλησίους μάντιας· καὶ ἦν μὲν καὶ οὗτοι ἔσορέωντες ἐς τὴν μαντικὴν καταδήσωσι ἐπιόρκησαι, τοῦ δὲ ἰθέως τὴν κεφαλὴν ἀποτάμνουσι καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ διαλαγχάζουσι διὰ πρῶτοι τῶν μαντίων· ἦν δὲ οἱ ἐπελθόντες μάντιες ἀπολύσωσι, ἄλλοι πάρεισι μάντιες καὶ μάλα ἄλλοι· ἦν ὧν οἱ πλεῦνες τὸν ἄνθρωπον ἀπολύσωσι, δίδοχται τοῖσι πρῶτοι τῶν μαντίων αὐτοῖσι ἀπόλλυσθαι.

69. Ἀπολλῦσι δὴτα αὐτούς τρόπῳ τοιούτῳ· ἐπεὶ



ἄμαξαν φρυγάνων πλήσωσι καὶ ὑποζεύξωσι βούς, ἐμπο-
 δίσαντες τοὺς μάντιας καὶ χέρας ὀπίσω δῆσαντες καὶ
 απομώσαντες κατειργνῦσι ἐς μέσα τὰ φρύγανα, ὑποπρή-
 ταντες δὲ αὐτὰ ἀπιεῖσι φοβήσαντες τοὺς βούς. πολλοὶ
 μὲν δὴ συγκατακαλοῦνται τοῖσι μάντισι βόες, πολλοὶ
 δὲ περικεκαυμένοι ἀποφεύγουσι, ἐπεὶ αὐτῶν ὁ θυμὸς
 κατακινῶνται. κατακαλοῦσι δὲ τρόπον τῷ εἰρημένῳ καὶ δι'
 ἄλλας αἰτίας τοὺς μάντιας, ψευδομάντιας καλέοντες.
 τοὺς δ' ἂν ἀποκτείνῃ βασιλεὺς, τούτων οὐδὲ τοὺς παῖ-
 δας λείπει, ἀλλὰ πάντα τὰ ἔρσενά κτείνει, τὰ δὲ θήλα
 οὐκ ἀδικέει

70. Ὅρκια δὲ ποιῶνται Σκύθαι ὡς πρὸς τοὺς ἂν
 ποιέονται· ἐς κύλικα μεγάλην κεραμίνην οἶνον ἐγχεάντες
 ῥίμα συμμίσχουσι τῶν τὰ ὄρκια ταμνομένων, τύψαντες
 ἑπέατι ἢ ἐπιταμόντες μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος καὶ
 ἑπιβίβα ἀποβάψαντες ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκβα καὶ οἷστους
 καὶ σάγαριν καὶ ἀκόντιον· ἐπεὶ δὲ ταῦτα ποιήσωσι,
 κατεύχονται πολλὰ καὶ ἑπειτα ἀποπίνουσι αὐτοὶ τε οἱ
 ὁ ὄρκιον ποιούμενοι καὶ τῶν ἐπομένων οἱ πλεῖστοι
 ἴξιοι.

71. Ταφαὶ δὲ τῶν βασιλέων ἐν Γεόρδοισι βίσι, ἐς ὃ
 Βορυσθένης ἐστὶ προσπλωτός· ἐνθαῦτα, ἐπεὶ σφι
 ποδιάνη ὁ βασιλεὺς, ὄρυγμα γῆς μέγα ὀρύσσουσι τε-
 ράγωνον, ἐτοιμον δὲ τοῦτο ποιήσαντες ἀναλαμβάνουσι
 ἕνα νεκρὸν κατακεκηρωμένον μὲν τὸ σῶμα, τὴν δὲ νηδὺν
 ἀνασχισθεῖσαν καὶ καθαρθεῖσαν, πλέην κυπέρου κερκο-
 μένου καὶ θυμῆματος καὶ σβλίνου σπέρματος καὶ ἀνή-
 ρου, συνερῶαμμένην ὀπίσω, καὶ κομίζουσι ἐν ἀμάξῃ ἐς
 ἄλλο ἔθνος. οἱ δ' ἂν παραδέξωνται κομισθέντα τὸν
 νεκρὸν, ποιῶσι τάπερ οἱ βασιλῆῖοι Σκύθαι· τοῦ ὧτός
 HEROD. II. C



ὑποτάμνονται, τρίχας περικείρονται, βραχίονας περιτάμνονται, μέτωπον καὶ ῥίνα καταμύσσονται, διὰ τῆς ἀριστερῆς χειρὸς οἴστους διαβινέονται. ἐνθεῦτεν δὲ κομίζουσι ἐν ἀμάξῃ τὸν νέκυν τοῦ βασιλέως ἐς ἄλλο ἔθνος τῶν ἄρχουσι· οἱ δὲ σφι ἔπονται ἐς τοὺς πρότερον ἦλθον. ἐπεὶ δὲ πάντας περιέλθωσι τὸν νέκυν κομίζοντες, ἐν Γέρροισι ἔσχατα κατοικημένοις εἰσι τῶν ἐθνέων τῶν ἄρχουσι καὶ ἐν τῆσι ταφῆσι. καὶ ἔπειτα, ἐπεὶ θέωσι τὸν νέκυν ἐν τῆσι θήκησι ἐπὶ στιβάδος, παραπήξαντες αἰχμᾶς ἐνθεν καὶ ἐνθεν τοῦ νεκροῦ ξύλα ὑπερτείνουσι, καὶ ἔπειτα ῥιπὶ καταστεγάζουσι, ἐν δὲ τῇ λοιπῇ εὐρυχωρίῃ τῆς θήκης τῶν παλλακέων τε μίαν ἀποπνίξαντες θάπτουσι καὶ τὸν οἰνοχόον καὶ μάγειρον καὶ ἵπποκόμον καὶ διήκονον καὶ ἀγγελιτφόρον καὶ ἵππους καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπαιρχὰς καὶ φιάλας χρυσέας· ἀργύρω δὲ οὐδὲν οὐδὲ χαλκῷ χρέωνται· ταῦτα δὲ ποιήσαντες χοῦσι πάντες χῶμα μέγα ἀμιλλεώμενοι καὶ προθυμεόμενοι ὡς μέγιστον ποιῆσαι.

72. Ἐνιαυτοῦ δὲ περιφερομένου αὐτίς ποιεῦσι τοιόνδε· λαβρόντες τῶν λοιπῶν θεραπόντων τοὺς ἐπιτηδεωτάτους (οἱ δὲ εἰσι Σκύθαι ἐγγενεῖς· οὔτοι γὰρ δευραπεύουσι τοὺς ἄν αὐτὸς ὁ βασιλεὺς κελεύσῃ, ἀργυρώνητοι δὲ οὐκ εἰσὶ σφι θεράποντες) τούτων ὧν τῶν διηκόνων ἐπεὶ ἀποπνίξωσι πεντήκοντα, καὶ ἵππους τοὺς καλλιστευόντας πεντήκοντα, ἐξελόντες αὐτῶν τὴν κοιλίην καὶ καθήραντες ἐμπιπλάσι ἀχύρων καὶ σφρόαπτοις ἀψίδος· δὲ ἡμισὺν ἐπὶ ξύλα δύο στήσαντες ὑπτιον καὶ τὸ ἕτερον ἡμισὺν τῆς ἀψίδος ἐπ' ἕτερα δύο, καταπήξαντες τῷ τρόπῳ τοιούτῳ πολλὰ ταῦτα, ἔπειτα τῶν ἵππων κατὰ τὰ μήκβα ξύλα παχία διελάσαντες μέχρι τῶν τραχήλων

ἀναβιβάζουσι αὐτοὺς ἐπὶ τὰς ἀψίδας. τῶν δὲ αἱ μὲν πρότεραι ἀψίδες ὑπέχουσι τοὺς ὤμους τῶν ἵππων, αἱ δὲ ὕπισθε παρὰ τοὺς μηρούς τὰς γαστέρας ὑπολαμβάνουσι· σκέλεα δὲ ἀμφότερα κατακρέμαται μετέωρα· χαλινοὺς δὲ καὶ στόμια ἐμβalόντες ἐς τοὺς ἵππους κατατείνουσι ἐς τὸ πρόσθεν αὐτῶν, καὶ ἔπειτα ἐκ πασσάλων δέουσι. τῶν δὲ δὴ νεηνίσκων τῶν ἀποπεπνιγμένων τῶν πεντήκοντα ἕνα ἕκαστον ἀναβιβάζουσι ἐπὶ τὸν ἵππον ὧδε ἀναβιβάζοντες· ἐπεὶ ἂν νεκροῦ ἕκαστου παρὰ τὴν ἄκανθαν ξύλον ὀρθὸν διελάσῃ μέχρι τοῦ τραχήλου, κάτωθεν δὲ ὑπερέχει τοῦ ξύλου τούτου τὸ ἐς τὸρμον πηγνύουσι τοῦ ἐτέρου ξύλου τοῦ διὰ τοῦ ἵππου. ἐπισιήσαντες δὲ κύκλῳ τὸ σῆμα ἵππείας τοιούτους ἀπελαύνουσι.

73. Οὕτω μὲν τοὺς βασιλέας θάπτουσι· τοὺς δὲ ἄλλους Σκύθας, ἐπεὶ ἂν ἀποθάνωσι, περιάγουσι οἱ ἀγχολάτω προσήκοντες κατὰ τοὺς φίλους ἐν ἀμάξεισι κειμένους, τῶν δὲ ἕκαστος ὑποδεκόμενος εὐωχέει τοὺς ἐπομηνους, καὶ τῷ νεκρῷ πάντων παρατιθεῖ τῶν καὶ τοῖσι ἄλλοισι. ἡμέρας δὲ τεσσεράκοντα οὕτω οἱ ἰδιῶται περιάγονται, ἔπειτα θάπτονται. θάψαντες δὲ οἱ Σκύθαι καθαίρονται τρόπῳ τοιῷδε· σμησάμενοι τὰς κεφαλὰς καὶ ἐκπλυνάμενοι ποιῶσι περὶ τὸ σῶμα τάδε· ἐπεὶ ἂν ξύλα στήσῃσι τρία ἐς ἄλληλα κεκλιμένα, περὶ ταῦτα πύλους εἰρινέους περιτείνουσι, συμφράξαντες δὲ ὡς μάλιστα ἄλλοις ἐκ πυρὸς διαφανείας ἐσβάλλουσι ἐς σκάφην κειμένην ἐν μέσῳ τῶν ξύλων τε καὶ τῶν πύλων.

74. Ἔστι δὲ σφι κάρναβις φνομένη ἐν τῇ χώρῃ πλήρῃ παχύτης καὶ μεγάθεος τῷ λίνῳ ἐμφορεσιτάτη· ταύτη δὲ πολλῷ ὑπερφέρει ἢ κάρναβις αὕτη· καὶ αὐτομάτη καὶ σπειρομένη φύεται, καὶ ἐξ αὐτῆς Θρήϊκες μὲν καὶ εἵματα



ποιεῦνται τοῖσι λιγέοισι ὁμοιότατα· οὐδ' ἄν, ὅστις μὴ κάρτα τρίβων εἴη αὐτῆς, διαγνοίη λίνου ἢ καννάβιος ἐστὶ· ὅς δὲ μὴ εἶδέ κω τὴν κανναβίδα, λίνεον δοκῆσει εἶναι τὸ εἶμα.

75. Ταύτης ὦν οἱ Σκύθαι τῆς καννάβιος τὸ σπέρμα ἐπεὰν λάβωσι, ὑποδύνουσι ὑπὸ τοὺς πῖλους, καὶ ἔπειτα ἐπιβάλλουσι τὸ σπέρμα ἐπὶ τοὺς διαφανέας λίθους τῷ πυρὶ· τὸ δὲ θυμιῆται ἐπιβαλλόμενον, καὶ ἀτμίδα παρέχεται τοσαύτην ὥστε Ἑλληνικὴ οὐδεμία ἄν μιν πυρὶν ἀποκρατίσειε. οἱ δὲ Σκύθαι ἀγάμενοι τῇ πυρὶν ὠρύνονται· τοῦτό σφι ἀντὶ λουτροῦ ἐστὶ· οὐ γὰρ δὴ λούνται ὕδατι τὸ παράπαν τὸ σῶμα· αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν ὕδωρ παραχέουσαι κατασώχουσι περὶ λίθον τριχὴν τῆς κυπαρίσσου καὶ κέδρου καὶ λιβάνου ξύλου, καὶ ἔπειτα τὸ κατασωχόμενον τοῦτο παχὺ εἶον καταπλάσσονται πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον· καὶ ἅμα μὲν εὐωδίη σφέας ἀπὸ τοῦτου ἴσχει, ἅμα δὲ ἀπαιρέουσαι τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ τὴν καταπλαστικὴν γίνονται καθαρὰ καὶ λαμπραί.

76. Ξεινικοῖσι δὲ νομαίοισι καὶ οὗτοι αἰνῶς χρᾶσθαι φεύγουσι, μὴ τοι γὰρ ὦν ἄλλων, Ἑλληνικοῖσι δὲ καὶ ἥκιστα, ὡς διέδεξαν Ἀναχάρσι τὸ καὶ δεύτερα αὐτὶς Σκύλη. τοῦτο μὲν γὰρ Ἀνάχαρσις ἐπεὶ τὸ γῆν πολλὴν θεωρήσας καὶ ἀποδεξάμενος κατ' αὐτὴν σοφίην πολλὴν ἐχομίζετο ἐς ἡθεα τὰ Σκυθίων, πλείων δὲ δι' Ἑλλησπόντου προσίσχει ἐς Κύζικον, καὶ εὔρε γὰρ τῇ μητρὶ τῶν θεῶν ἀνάγοντας τοὺς Κυζικηνοὺς ὄρτην κάρτα μεγαλοπρεπέως, εὐξάτο τῇ μητρὶ ὁ Ἀνάχαρσις, ἦν σῶς καὶ ὑγιὴς ἀπονοστήσῃ ἐς ἑαυτοῦ, θύσειν τὸ κατὰ ταῦτα κατὰ ὄρα τοὺς Κυζικηνοὺς ποιεῦντας καὶ πανηγίδα

στήσειν. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Σκυθικὴν, καταδύς ἐς τὴν κάλομένην Ὑλαίην (ἣ δ' ἔστι μὲν παρὰ τὸν Ἀχιλλήϊον δρόμον, τυγχάνει δὲ πᾶσα ἐοῦσα δειδρέων παντοίων πλέη) ἐς ταύτην δὴ καταδύς ὁ Ἀνάχαρσις τὴν ὄρτην πᾶσαν ἐπετέλεσ τῇ Θεῷ, τύμπανόν τε ἔχων καὶ ἐκδησάμενος ἀγάλματα. καὶ τῶν τις Σκυθῶν καταφρασθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιεῦντα ἐσήμησε τῷ βασιλεῖ Σαυλλῶ· ὁ δὲ καὶ αὐτὸς ἀπικόμενος ὡς εἶδε τὸν Ἀνάχαρσιν ποιεῦντα ταῦτα, τοξεύσας αὐτὸν ἀπέκτεινε. καὶ νῦν ἦν τις εἴρηται περὶ Ἀναχάρσιος, οὗ φασὶ μὲν Σκύθαι γινώσκειν, διὰ τοῦτο ὅτι ἐξεδήμησέ τε ἐς τὴν Ἑλλάδα καὶ ξεινικοῖσι ἔθεσι διεχρήσατο. ὡς δ' ἐγὼ ἤκουσα Τιμνεῶ τοῦ Ἀριαπείδεος ἐπιτρόπου, εἶναι αὐτὸν Ἰδανθύρσου τοῦ Σκυθῶν βασιλέος πάτρων, παῖδα δὲ εἶναι Γνούρου τοῦ Λύκου τοῦ Σπαργαπείδεος. εἰ ὧν ταύτης ἦν τῆς οἰκίης ὁ Ἀνάχαρσις, ἴστω ὑπὸ τοῦ ἀδελφεοῦ ἀποθανῶν· Ἰδανθύρσος γὰρ ἦν παῖς Σαυλλῶν, Σαύλιος δὲ ἦν ὁ ἀποκτείνων Ἀνάχαρσιν.

77. Καίτοι τινὰ ἤδη ἤκουσα λόγον ἄλλον ὑπὸ Πυλοποννησίων λεγόμενον, ὡς ὑπὸ τοῦ Σκυθῶν βασιλέος Ἀνάχαρσις ἀποπεμφθεὶς τῆς Ἑλλάδος μαθητὴς γένοιτο, ὀπίσω τε ἀπονοστήσας φαίη πρὸς τὸν ἀποπέμψαντα, Ἕλληνας πάντας ἀσχόλους εἶναι ἐς πᾶσαν σοφίην πλὴν Λακεδαιμονίων, τούτοισι δὲ εἶναι μόνοισι σωφρόνως δοῦναι τε καὶ δέξασθαι λόγον. ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ λόγος ἄλλως πέπαισται ὑπ' αὐτῶν Ἑλλήνων· ὁ δ' ὧν ἀνήρ, ὡσπερ πρότερον εἰρέθη, διεφθάρη. οὗτος μὲν νῦν οὕτω δὴ ἔπρηξεν διὰ ξεινικά τε νόμια καὶ Ἑλληνικάς ὀμιλίας.

78. Πολλοῖσι δὲ κάρτα ἔτισι ὕστερον Σκύλης ὁ Ἀριαπείδεος ἔπαθε παραπλήσια τούτῳ. Ἀριαπείδει



γὰρ τῷ Σκυθέων βασιλεῖ γίνεται μετ' ἄλλων παίδων Σκύλης· ἐξ Ἰστριῆς δὲ γυναικὸς οὗτος γίνεται καὶ οὐδαμῶς ἐγχωρῆς· τὸν ἢ μήτηρ αὕτη γλῶσσάν τε Ἑλλάδα καὶ γράμματα ἐδίδαξε. μετὰ δὲ χρόνῳ ὕστερον Ἀριαπεΐθης μὲν τελευτῆ δόλῳ ὑπὸ Σπαργαπέθεος τοῦ Ἀγαθύρων βασιλέος, Σκύλης δὲ τὴν τε βασιληΐην παρέλαβε καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πατρὸς, τῇ οὖνομα ἦν Ὀποίη. ἦν δὲ αὕτη ἢ Ὀποίη ἀστὴ, ἐξ ἧς ἦν Ὀρικος Ἀριαπεΐθεϊ παῖς. βασιλεύων δὲ Σκυθέων ὁ Σκύλης διαίτη μὲν οὐδαμῶς ἠρέσκετο Σκυθικῇ, ἀλλὰ πολλὸν πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ μᾶλλον τετραμμένος ἦν ὑπὸ παιδεύσιος τῆς ἐπεπαίδευτο, ἐποίει τε τοιοῦτο· εὔτε ἀγάγοι τὴν στρατιὴν τὴν Σκυθέων ἐς τὸ Βορυσθενεΐτέων ἄστν (οἱ δὲ Βορυσθενεΐται οὗτοι λέγουσι σφέας αὐτοὺς εἶναι Μιλησίους), ἐς τούτους ὅκως ἔλθοι ὁ Σκύλης, τὴν μὲν στρατιὴν καταλείπεσκε ἐν τῷ προαστείῳ, αὐτὸς δὲ ὅκως ἔλθοι ἐς τὸ τεῖχος καὶ τὰς πύλας ἐγκληΐσει, τὴν στολὴν ἀποθέμενος τὴν Σκυθικὴν, λάβεσκε ἂν Ἑλληνίδα ἐσθῆτα, ἔχων δ' ἂν ταύτην ἠγόραζε οὔτε δορυφόρων ἐπομένων οὔτε ἄλλου οὐδενός (τὰς δὲ πύλας ἐφύλασσον, μή τις μιν Σκυθέων ἴδοι ἔχοντα ταύτην τὴν στολὴν), καὶ τὰλλα ἐχράτο διαίτη Ἑλληνικῇ, καὶ θεοῖσι ἰρὰ ἐποίεισεν κατὰ νόμους τοῦς Ἑλλήνων. ὅτε δὲ διατρίψει μῆνα ἢ πλεόν τούτου, ἀπαλλάσσειτο, ἐνδὺς τὴν Σκυθικὴν στολὴν. ταῦτα ποιεέσκε πολλάκις, καὶ οἰκία τε ἐδείματο ἐν Βορυσθενεΐ καὶ γυναῖκα ἔγημε ἐς αὐτὰ ἐπιχωρῆν.

79. Ἐπεὶ τε δὲ ἔδεε οἱ κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ προφάσιος τοιῆσθε· ἐπεθύμησε Διονύσῳ Βακχείῳ τελεσθῆναι μέλλοντι δὲ οἱ ἐς χεῖρας ἄγεσθαι τὴν τελετὴν ἐγένετο φάσμα μέγιστον. ἦν οἱ ἐν Βορυσθενεΐτέων τῇ πόλι

οικήτης μεγάλης καὶ πολυτελέος περιβολῆ, τῆς καὶ ὀλίγω τι πρότερον τούτων μνήμην εἶχον, τὴν πέριξ λεικοῦ λίθου σφίγγες τε καὶ γρύπες ἕστασαν· ἐς ταύτην ὁ θεὸς ἐνεσκηψε βέλος. καὶ ἡ μὲν κατεκῆ παῖσα, Σκύλης δὲ οὐδὲν τούτου εἴνεκα ἤσσαν ἐπετέλεσθαι τὴν τελετὴν. Σκύθαι δὲ τοῦ βακχεύειν πέρι "Ελλησι ὄνειδίζουσι· οὐ γὰρ φασὶ οἶκός εἶναι θεὸν ἐξευρίσκειν τοῦτον ὅστις μαίνεσθαι ἐνάγει ἄνθρώπους. ἐπεὶ τε δὲ ἐτελέσθη τῷ Βακχεῖω ὁ Σκύλης, διεπρήστευσθαι τῶν τις Βορυσθενείτων πρὸς Σκύθας λέγων· Ἡμῖν γὰρ καταγελάτε, ὦ Σκύθαι, ὅτι βακχεύομεν καὶ ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει· τῶν οὗτος ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε, καὶ βακχεύει καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ μαίνεται. εἰ δέ μοι ἀπιστέετε, ἔψασθε, καὶ ὑμῖν ἐγὼ δείξω. Εἶποντο τῶν Σκυθέων οἱ προστεῶτες, καὶ αὐτοὺς ἀναγαγὼν ὁ Βορυσθενείτης λάθρη ἐπὶ πύργον κάτισθαι. ἐπεὶ τε δὲ παρήϊς σὺν τῷ Διάσῳ ὁ Σκύλης καὶ εἰδὼν μιν βακχεύοντα οἱ Σκύθαι, κάρτα συμφορὴν μεγάλην ἐποιήσαντο, ἐξελθόντες δὲ ἐσήμαινον πάσῃ τῇ στρατιῇ τὰ ἴδοιεν.

80. Ὡς δὲ μετὰ ταῦτα ἐξήλανε ὁ Σκύλης ἐς ἠθνα τὰ ἑνωτοῦ, οἱ Σκύθαι προστησάμενοι τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Ὀκταμασάδην, γεγονότα ἐκ τῆς Τήρεω θυγατρὸς, ἐπανιστέατο τῷ Σκύλῃ. ὁ δὲ μαθὼν τὸ γινόμενον ἐπ' ἑνωτῷ καὶ τὴν αἰτίην δι' ἣν ἐποιέετο, καταφεύγει ἐς τὴν Θρηίκην. πνυθόμενος δὲ ὁ Ὀκταμασάδης ταῦτα ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Θρηίκην· ἐπεὶ τε δὲ ἐπὶ τῷ Ἰστρῷ ἐγένετο, ἠγτίασάν μιν οἱ Θρηίκες, μελλόντων δὲ αὐτῶν συνάψαιν ἔπεμψε Σιτάλκης παρὰ τὸν Ὀκταμασάδην λέγων τοιάδε· Τί δεῖ ἡμέας ἀλλήλων πειρηθῆναι; εἰς μὲν μεν τῆς ἀδελφεῆς παῖς, ἔχεις δὲ μεν ἀδελφεόν. σύ τ' ἐμοί



ἀπόδος τοῖτον, καὶ ἐγὼ σοὶ τὸν Σκύλην παραδίδωμι·
στρατιῇ δὲ μήτε σὺ κινηθείης μήτ' ἐγώ. Ταῦτά οἱ
πέμπας ὁ Σιταίης ἐπετραχείετο· ἦν γὰρ παρὰ τῷ
Ὀκταμασάδῃ ἀδελφεῷ· Σιταίῳ πεφειγῶς τοῦτον. ὁ δὲ
Ὀκταμασάδης κατηγνέει ταῦτα, ἐκδούς δὲ τὸν ἑαυτοῦ
μήτροα Σιταίην, ἔλαβε τὸν ἀδελφεὸν Σκύλην· καὶ Σι-
ταίης μὲν παραλαβὼν τὸν ἀδελφεὸν ἀπήγετο, Σκύλειω
δὲ Ὀκταμασάδῃ αὐτοῦ ταύτην ἀπέταμε τὴν κεφαλὴν.
οὕτω μὲν περιστέλλοισι τὰ σφέτερα νόμιμα Σκύθαι,
τοῖσι δὲ παρακτωμένοισι ξειτικοῖς νόμους τοιαῦτα ἐπι-
τίμια δίδουσι.

81. Πλῆθος δὲ τὸ Σκυθῶν οὐκ οἶός τε ἐγερόμη
ἀτρεχίως πινέσθαι, ἀλλὰ διαφόροις λόγοις περὶ τοῦ
ἀριθμοῦ ἵκονον· καὶ γὰρ κάρτα πολλοὶς εἶναι σφας,
καὶ ὀλίγοις ὡς Σκύθαις εἶναι. τοσούδε μέντοι ἀπέφαινον
μοι ἐς ὅφιν· ἔστι μεταξὺ Βορυσθένης τε ποταμοῦ καὶ
Ἰπάπιος χώρος, οὐνομα δὲ οἱ ἔστι Ἐξαμπαιῖος, τοῦ καὶ
ὀλίγω τι πρότερον τοῦτων μύθητι εἶχον, φάμενος ἐν αὐτῷ
κρίτην ὕδατος παροῦ εἶναι, ἀπ' ἧς τὸ ὕδωρ ἀπορρέει
τὸν Ἰπαιον ἀποτοῦ ποιεῖν. ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ κείται
χαλκίον, μεγάθει καὶ ἑξαπλήσιον τοῦ ἐπὶ τῷ στόματι
τοῦ Πόντου κρητῆρος, τὸν Πανσαπίης ὁ Κλεομβρότου
ἀπέθρε. ὅς δὲ μὴ εἶδέ κω τοῦτον, ὥδε δηλώσω· ἑξα-
κοσίους ἀμφορέας εἰπετιῶς χωρεῖ τὸ ἐν Σκύθῃσι χαλ-
κίον, πάχος δὲ τὸ Σκυθικὸν τοῦτο χαλκίον ἔστι δα-
κτύλων ἑξ. τοῦτο ὡν ἄλεγον οἱ ἐπιχώριοι ἀπὸ ἀρδίων
γενέσθαι. βουλόμενον γὰρ τὸν σφέτερον βασιλεῖα, τῷ
οὐνομα εἶναι Ἀριατίω, τοῦτον εἶδεναι τὸ πλῆθος τῶν
Σκυθῶν, κελείει μὴ πάντα Σκύθαις ἀρδίων ἑκαστοῦ
μίας ἀπὸ τοῦ οἴστου κομίσαι· ὅς δ' ἂν μὴ κομίσαι,

θάνατον ἀπειλεῖ. κομισθῆναι τε δὴ χρῆμα πολλὸν ἀρ-
 ρίων, καὶ οἱ δόξαι ἐξ αὐτέων μνημόσυνον ποιήσαντι λι-
 πείσθαι· ἐκ τουτέων δὴ μιν τὸ χαλκήϊον ποιῆσαι τοῦτο
 καὶ ἀναθεῖναι ἐς τὸν Ἐξαμπαῖον τοῦτον. ταῦτα δὴ περὶ
 τοῦ πλήθους τοῦ Σκυθίων ἤκουον.

82. Θωνμάσια δὲ ἡ χώρα αὕτη οὐκ ἔχει, χωρὶς ἣ
 οἱ ποταμούς τε πολλῶ μάλιστα καὶ ἀριθμὸν πλεί-
 οντων. τὸ δὲ ἀποθωνμάσαι ἄξιον καὶ πάρεξ τῶν ποτα-
 μῶν καὶ τοῦ μεγάθους τοῦ πεδίου παρέχεται, βιρῆσεται·
 ἄλλο γένος Ἰρακλῆος φαίνουσι ἐν πέτρῃ ἐνθόν, τὸ οἶκον μὲν
 ἄλλοματι ἀνδρὸς, ἔστι δὲ τὸ μέγαθος δίπηχυ, παρὰ τὸν
 Ἰνδὸν ποταμὸν. τοῦτο μὲν νυν τοιοῦτό ἐστι. ἀναβήσο-
 και δὲ ἐς τὸν κατ' ἀρχαῖς ἡἷα λέξων λόγον.

83. Παρασκευαζομένου Δαρείου ἐπὶ τοὺς Σκύθας
 καὶ ἐπιπέμποντος ἀγγέλους ἐπιτάξοντας τοῖσι μὲν πεζὸν
 στρατὸν, τοῖσι δὲ νέας παρέχειν, τοῖσι δὲ ζεύγνυσθαι
 τὸν Θρηῖκιον Βόσπορον, Ἀρτιάβανος ὁ Ὑστίασπος,
 ἀδελφεὸς ἐὼν Δαρείου, ἔχρηξεν μηδαμῶς αὐτὸν στρατηγεῖν
 ἐπὶ Σκύθας ποιεῖσθαι, καταλέγων τῶν Σκυθίων τὴν
 ἀπορίην. ἀλλ' οὐ γὰρ ἔπειθε συμβουλεύων οἱ χρηστὰ,
 οἱ μὲν ἐπέπαντο, ὁ δὲ, ἐπειδὴ οἱ τὰ πάντα παρεσκεύαστο,
 ἐξήλασεν τὸν στρατὸν ἐκ Σούσων.

84. Ἐνθαῦτα τῶν Περσίων Οἰόβαζος ἐδεήθη Δα-
 ρείου τριῶν λόγων οἱ παίδων καὶ πάντων στρατευομέ-
 νων ἕνα αὐτῷ καταλειφθῆναι. ὁ δὲ οἱ ἔφη ὡς φίλῳ
 δίδόντι καὶ μετρίων δεομένῳ πάντας τοὺς παῖδας καταλεί-
 ψειν. ὁ μὲν δὴ Οἰόβαζος περιχαρὴς ἦν, ἐλπίζων τοὺς
 νέας στρατηγεῖν ἀπολελεύσθαι· ὁ δὲ ἐκέλευσε τοὺς ἐπὶ
 τούτων ἐπεστεῶτας ἀποκτεῖναι πάντας τοὺς Οἰοβάζου



παῖδας. καὶ οὗτοι μὲν ἀποσφαγέστες αὐτοῦ ταύτη ἔλιποντο.

85. Δαρεῖος δὲ ἐπεὶ τε πορευόμενος ἐκ Σούσων ἀπίκετο τῆς Καλχηδονίης ἐπὶ τὸν Βόσπορον, ἵνα ἔξενκτο ἡ γέφυρα, ἐνθεῦτεν ἐσβὰς ἐς νῆα ἔπλεε ἐπὶ τὰς Κινανέας καλεωμένας, τὰς πρότερον πλαγκτὰς Ἕλληνας φασὶ εἶναι, ἐξόμενος δὲ ἐπὶ τῇ ἰσῶ ἐθρεῖτο τὸν Πόντον, ἔοντα ἀξιόθρητον. πελαγέων γὰρ ἀπάντων πέφυκε θωρασιώτατος, τοῦ τὸ μὲν μῆκος στάδιοι εἰσι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι, τὸ δὲ εὖρος, τῇ εὐρύτατος αὐτὸς ἑωντοῦ, στάδιοι τριτκόσιοι καὶ τρισχίλιοι. τούτου τοῦ πελάγεος τὸ στόμα ἐστὶ εὖρος τέσσερες στάδιοι, μῆκος δὲ τοῦ στόματος, ὁ αὐχὴν, τὸ δὲ Βόσπορος κέκληται, κατ' ὃ δὲ ἔξενκτο ἡ γέφυρα, ἐπὶ σταδίου εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἐστὶ. τείνει δ' ἐς τὴν Προποντίδα ὁ Βόσπορος. ἡ δὲ Προποντις ἑοῦσα εὖρος μὲν σταδίων πεντακοσίων, μῆκος δὲ τετρακοσίων καὶ χιλίων, καταδιδοῖ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ἔοντα στενότητα μὲν ἐπὶ σταδίους, μῆκος δὲ τετρακοσίους. ἐκδιδοῖ δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ἐς χάσμα πελάγεος, τὸ δὲ Αἰγαῖον καλεῖται.

86. Μεμέτρηται δὲ ταῦτα ὧδε· νηὶς ἐπίπαν μάλιστα κη κατανύει ἐν μακρομερῇ ὀργυῖας ἑπτακισμυρίας, νυκτὸς δὲ ἑξακισμυρίας. ἤδη ὦν ἐς μὲν Φῶσιν ἀπὸ τοῦ στόματος (τοῦτο γὰρ ἐστὶ τοῦ Πόντου μακρότατον) ἡμερῶν ἑννέα πλόος ἐστὶ καὶ νυκτῶν ὀκτώ· αὗται ἑνδεκα μυριάδες καὶ ἑκατὸν ὀργυῖων γίνονται, ἐκ δὲ τῶν ὀργυῖων τουτέων στάδιοι ἑκατὸν χίλιοι καὶ μύριοι εἰσι. ἐς δὲ Θεμισκύρην τὴν ἐπὶ Θερμώδοντι ποταμῶ ἐκ τῆς Σινδικῆς (κατὰ τοῦτο γὰρ ἐστὶ τοῦ Πόντου εὐρύτατον) τριῶν τε ἡμερῶν καὶ δύο νυκτῶν πλόος· αὗται δὲ τρεῖς

τριᾶδες καὶ τριήκοντα ὀργυμίων γίνονται, στάδιοι δὲ
 πενηκόσιοι καὶ τρισχίλιοι. ὁ μὲν νῦν Πόντος οὗτος καὶ
 Βόσπορος τε καὶ Ἑλλήσποντος οὕτω τέ μοι μεμετρεύεται
 καὶ κατὰ τὰ εἰρημένα περὶ κάσι, παρέχεται δὲ καὶ λί-
 θον ὃ Πόντος οὗτος ἐκδιδούσαν ἐς ἑαυτὸν οὐ πολλῶ
 ἐν ἑλίῳ ἐλάσσω ἑαυτοῦ, ἣ Μαιῆτις τε καλεῖται καὶ μήτηρ
 τοῦ Πόντου.

87. Ὁ δὲ Δαρεῖος ὡς ἐθεήσατο τὸν Πόντον, ἔπλεε
 πίσω ἐπὶ τὴν γέφυραν, τῆς ἀρχιτέκτων ἐγένετο Μαν-
 δροκλῆς Σάμιος· θεησάμενος δὲ καὶ τὸν Βόσπορον
 τῆλας ἔστησε δύο ἐπ' αὐτῶ λίθου λευκοῦ, ἐνταμῶν
 ῥάμματα ἐς μὲν τὴν Ἀσσύρια ἐς δὲ τὴν Ἑλληνικὰ, ἔθνεα
 πάντα ὅσα περ ἦγε· ἦγε δὲ πάντα τῶν ἦρχε· τούτων μυ-
 ριάδες ἑξηριθμήθησαν, χωρὶς τοῦ ναυτικοῦ, ἑβδομήκοντα
 ἄν ἵππεῦσι, νῆες δὲ ἑξακόσιναι συνελέχθησαν. τῆσι μὲν
 ἄν στήλησι ταύτησι Βυζάντιοι, κομίσαντες ἐς τὴν πόλιν,
 ἄσπερον τούτων ἐχρήσαντο πρὸς τὸν βωμὸν τῆς Ὀρθω-
 τῆς Ἀρτέμιδος, χωρὶς ἑνὸς λίθου· οὗτος δὲ κατελείφθη
 παρὰ τοῦ Διονύσου τὸν νηὸν ἐν Βυζαντίῳ γραμμάτων
 Ἀσσυρίων πλέος. τοῦ δὲ Βοσπόρου ὁ χώρος τὸν ἕξουξ
 ἄσιλεις Δαρεῖος, ὡς ἐμοὶ δοκίειν συμβαλλομένῳ, μέσον
 κατὰ Βυζαντίου τε καὶ τοῦ ἐπὶ στόματι ἱεροῦ.

88. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα, ἦσθεις τῇ σχεδίῃ, τὸν
 ἀρχιτέκτονα αὐτῆς Μανδροκλία τὸν Σάμιον ἐδώρησατο
 ἑξῆσι δέκα. ἀπ' ὧν δὴ Μανδροκλῆς ἀπαρχὴν, ζῶα γρα-
 ψάμενος πᾶσαν τὴν ζεῦξιν τοῦ Βοσπόρου καὶ βασιλέα
 τῶν Δαρεῖων ἐν προεδρίῃ κατήμενον καὶ τὸν στρατὸν αὐ-
 τοῦ διαβαίοντα, ταῦτα γραψάμενος ἀνέθηκε ἐς τὸ
 Ἱεραῖον, ἐπιγράψας τάδε·



Βόσπορον ἰχθυόεσσα γέφυρας ἀνέθηκε
 Μανδροκλῆς Ἡρῆ μητροπόσιτος σχεδῖς,
 αὐτῷ μὲν στίβανον περιθῆις, Σαπίοισι δὲ κῆδος,
 Δαρείου βασιλέος ἐκτελέσας κατὰ τοῦτ.

ταῦτά μὲν ἦν τοῦ ζεύξαντος τὴν γέφυραν μητροπόσιτα
 ἐγένετο.

89. Δαρεῖος δὲ δωρησάμενος Μανδροκλῆα διέβαινε
 εἰς τὴν Εὐρώπην, τοῖσι Ἴωσι παραγγείλας πλῆειν εἰς τὸν
 Πόντον μέχρι Ἰστρου ποταμοῦ, ἑπεία δὲ ἀπίκωνται εἰς
 τὸν Ἰστρον, ἐνθαῦτα αὐτὸν περιμένειν, ζευγνύττας τὸν
 ποταμόν. τὸ γὰρ δὴ γαντικὸν ἦγον Ἴωνες τε καὶ Αἰολῆες
 καὶ Ἑλλησπόντιοι. ὁ μὲν δὴ γαντικὸς στρατὸς τὰς Κνα-
 γίας διεκπλώσας ἔπιεσ ἰθὺ τοῦ Ἰστρου, ἀναπλώσας δὲ
 ἀπὸ τὸν ποταμόν διῶν ἡμερέων πλόον ἀπὸ θαλάσσης
 τοῦ ποταμοῦ τὸν αἰχένα, ἐκ τοῦ σχίζεται τὰ στόματα
 τοῦ Ἰστρου, ζεύγντε. Δαρεῖος δὲ ὡς διέβη τὸν Βόσπο-
 ρον κατὰ τὴν σχεδῖν, ἐπορεύετο διὰ τῆς Θρηάκης, ἀπι-
 κόμετος δὲ ἐπὶ Τέαρον ποταμὸν τὰς πηγὰς ἐστρατοπε-
 δεύσατο ἡμέρας τρεῖς.

90. Ὁ δὲ Τέαρος λέγεται ὑπὸ τῶν περιοίκων εἶναι
 ποταμῶν ἄριστος τὰ τε ἄλλα εἰς ἄκρον φέροντα, καὶ δὴ
 καὶ ἀνδράσι καὶ ἵπποισι φέρην ἀκίσασθαι. εἰσὶ δὲ αἰ-
 τοῦ αἰ πηγαὶ διῶν δέουσαι τεσσερῖκοττα ἐκ πέτρης τῆς
 αὐτῆς ρέουσαι· καὶ αἰ μὲν αὐτῶν εἰσὶ ψυχραὶ αἰ δὲ
 θερμαί. ὁδὸς δ' ἐπ' αὐτάς ἐστι ἴση ἔξ Ἡραίου τε πό-
 λιος τῆς παρὰ Περσῶν καὶ ἔξ Ἀπολλωνίης τῆς ἐν τῶν
 Εὐξείνῳ πόντῳ ἡμερέων ἑκατὸν. ἐκδοῖ δὲ ὁ
 Τέαρος οὗτος εἰς τὸν Κορτάδεσδον ποταμόν, ὁ δὲ Κορ-
 τάδεσδος εἰς τὸν Ἀγριάνην, ὁ δὲ Ἀγριάνης εἰς τὸν Ἐξρον,
 ὁ δὲ εἰς θάλασσαν τὴν παρ' Αἴων πόλιν.

91. Ἐπὶ τοῦτον ὦν τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ὁ Δαρειὸς ὡς ἐστρατοπεδεύσατο, ἤσθεις τῷ ποταμῷ στήλην πησῆσθε καὶ ἐνθάυτα, γράμματα ἐγγράψας λέγοντα τάδε· Ἐξ ἑστέου ποταμοῦ κεφαλαὶ ὕδωρ ἄριστόν τε καὶ κάλλιστον παρέχονται πάντων ποταμῶν· καὶ ἐπ' αὐτὰς ἀπίκειο, ἑστέων ἐπὶ Σκύθας στρατὸν, ἀνὴρ ἄριστός τε καὶ κάλλιστος πάντων ἀνθρώπων, Δαρειὸς ὁ Ὑστίασπεος, Περσέων τε καὶ πάσης τῆς ἠπείρου βασιλεύς. ταῦτα δὴ ἐνθάυτα ἐγράφη.

92. Δαρειὸς δὲ ἐνθεῦτεν ὄρηθεὶς ἀπίκειο ἐς ἄλλον ποταμὸν, τῷ ὄνομα Ἄρτισκός ἐστι, ὃς διὰ Ὀδρουσέων ἔξει. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ἐποίησθε οἰόνθε· ἀποδέξας χωρίον τῇ στρατιῇ, ἐκέλευσθε πάντα ἄνδρα λίθον ἓνα παρεξιόντα τιθέναι ἐς τὸ ἀποδεδεγμένον τοῦτο χωρίον. ὡς δὲ ταῦτα ἡ στρατιὴ ἐπετέλεσθε, ἐνθάυτα κολωνοὺς μεγάλους τῶν λίθων καταλιπὼν ἀπέβησθε τὴν στρατιάν.

93. Πρὶν δὲ ἀπικέσθαι ἐπὶ τὸν Ἰστρον πρώτους κίρειε Γέτας τοὺς ἀθανατίζοντας. οἱ μὲν γὰρ δὴ τὸν Σαλμυδησσὸν ἔχοντες Θρηϊκες καὶ ὑπὲρ Ἀπολλωνίης τε καὶ Μεσαμβρίας πόλιος οἰκημένοι, καλούμενοι δὲ Σκυρμαῖοι καὶ Νιψαῖοι, ἀμαχητὶ σφέας αὐτοὺς παρέδοσαν Δαρείῳ· οἱ δὲ Γέται πρὸς ἀγνωμοσύνην τραπόμενοι ἐκτίκα ἐδουλώθησαν, Θρηϊκῶν ἔοντες ἀνδριότατοι καὶ δικαιοτάτοι.

94. Ἀθανατίζουσι δὲ τόνδε τὸν τρόπον· οὔτε ἀποθνήσκουσιν ἑαυτοὺς νομίζουσι, ἔναι τε τὸν ἀπολλύμενον σταρὰ Ζάλμοξιν δαίμονα· οἱ δὲ αὐτῶν τὸν αὐτὸν τοῦτον νομίζουσι Γεβελεῖζιν. διὰ πεντητηρίδος δὲ τὸν πάλω



λαχόντα αἰεὶ σφῶν αὐτῶν ὑποπέμπουσι ἄγγελον παρὰ τὸν Ζάλμοξιν, ἐντελλόμενοι τῶν ἄν ἐκάστοτε δέονται. πέμπουσι δὲ ὧδε· οἱ μὲν αὐτῶν ταχθέντες ἀκόντια τρία ἔχουσι, ἄλλοι δὲ διαλαβόντες τοῦ ὑποπεμπομένου παρὰ τὸν Ζάλμοξιν τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἀνακινήσαντες αὐτὸν μετέωρον ῥιπτεῦσι ἐς τὰς λόγχας. ἦν μὲν δὴ ἀποθάνη ἀναπαρεῖς, τοῖσι δὲ ἕως ὁ θεὸς δοκέει εἶναι· ἦν δὲ μὴ ἀποθάνη, αἰτιῶνται αὐτὸν τὸν ἄγγελον, φάμενοί μιν ἄνδρα κακὸν εἶναι, αἰτιησάμενοι δὲ τοῦτον ἄλλον ὑποπέμπουσι· ἐντέλλονται δὲ ἔτι ζῶντι. οὔτοι οἱ αὐτοὶ Θρηῖκες καὶ πρὸς βροντὴν τε καὶ ἀστραπὴν τοξεύοντες ἄνω πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀπειλεῦσι τῷ θεῷ, οὐδένα ἄλλον θεὸν νομίζοντες εἶναι εἰ μὴ τὸν σφέτερον.

95. Ὡς δὲ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν τὸν Ἑλλήσποντον οἰκεόντων Ἑλλήνων καὶ Πόντιον, τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον εἶναι ἄνθρωπον δουλεῦσαι ἐν Σάμῳ, δουλεῦσαι δὲ Πυθαγόρῃ τῷ Μνησάρχῳ· ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸν γινόμενον ἐλεύθερον χρήματα κτήσασθαι συχνὰ, κτησάμενον δὲ ἀπελθεῖν ἐς τὴν ἐώντου· αἶτε δὲ κακοβίων τε ἐόντων τῶν Θρηῖκων καὶ ὑπαφρονεστέρων, τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον ἐπιστάμενον διαίταν τε Ἰάδα καὶ ἦθρα βαθύτερα ἢ κατὰ Θρηῖκας, οἷα Ἑλλησί τε ὁμιλήσαντα καὶ Ἑλλήνων οὐ τῷ ἀσθνεσιάτῳ σοφιστῇ Πυθαγόρῃ, κατασκευάσασθαι ἀνδρεῶνα, ἐς τὸν πανδοκεύοντα τῶν ἀστῶν τοὺς πρώτους καὶ εὐωχέοντα ἀναδιδάσκειν, ὥς οὔτε αὐτὸς οὔτε οἱ συμπόται αὐτοῦ οὔτε οἱ ἐκ τούτων αἰεὶ γινόμενοι ἀποθανέονται, ἀλλ' ἦξουσι ἐς χῶρον τοῦτον, ἵνα αἰεὶ περιεόντες ἔξουσι τὰ πάντα ἀγαθὰ. ἐν ᾧ δὲ ἐποίησεν τὰ καταλαχθέντα καὶ ἔλεγε ταῦτα, ἐν τούτῳ κατάγαίον οἶκημα ἐποιήσθη. ὥς δὲ οἱ πανταλῆως εἶχε τὸ οἶκημα, ἐκ μὲν τῶν

Θρηϊκῶν ἠφανίσθη, καταβάς δὲ κάτω εἰς τὸ κατὰ γαίον οἶκημα διαιτᾶτο ἐπ' ἕτεα τρία· οἱ δὲ μιν ἐπόθειον τε καὶ ἐπέθειον ὡς τεθνεῶτα· τετάρτῳ δὲ ἔπει ἐφάνη τοῖσι Θρηϊξί, καὶ οὕτω πιθανά σφι ἐγένετο τὰ ἔλγεσθαι ὁ Ζάλμοξις. ταῦτά φασί μιν ποιῆσαι.

96. Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτου καὶ τοῦ καταγαίου οἰκήματος οὕτως ἀπιστέω οὕτως ὧν πιστεύω τι ἄληθιν, δοκέει δὲ πολλοῖσι ἕτεσι πρότερον τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον γενέσθαι Πυθαγόρεω. εἴτε δὲ ἐγένετό τις Ζάλμοξις ἄνθρωπος, εἴτ' ἐστὶ δαίμων τις Γέτησι οὗτος ἐπιχώριος, χαίρω. οὗτοι μὲν δὴ τρόπῳ τοιούτῳ χρεώμενοι, ὡς ἐχειρώθησαν ὑπὸ Περσέων, εἶποντο τῷ ἄλλῳ στρατῷ.

97. Δαρεῖος δὲ ὡς ἀπίκετο καὶ ὁ πεζὸς ἅμ' αὐτῷ στρατὸς ἐπὶ τὸν Ἰστρον, ἐνθάυτα διαβάντων πάντων Δαρεῖος ἐκέλευσε τοὺς Ἴωνας τὴν σχεδίην λύσαντας ἐπισθαι κατ' ἠπειρον ἐωυτῷ καὶ τὸν ἐκ τῶν νεῶν στρατόν. μελλόντων δὲ τῶν Ἰώνων λύειν καὶ ποιέειν τὰ κελευόμενα, Κώης ὁ Ἐρξάνδρου, στρατηγὸς ἐὼν Μυτιληναίων, ἔλεξε Δαρεῖω τάδε, πυθόμενος πρότερον εἴ οἱ φίλον εἴη γνώμην ἀποδέκεσθαι παρὰ τοῦ βουλομένου ἀποδείκνυσθαι. ὦ βασιλεῦ, ἐπὶ γῆν γὰρ μέλλεις στρατεύεσθαι, τῆς οὕτως ἀρηρομένου φανήσεται οὐδὲν οὕτως πόλις οἰκνομένη· συνῆν γέφυραν ταύτην ἕα κατὰ χώραν ἐστάναι, φυλάκους αὐτῆς λιπῶν τούτους οἵπερ μιν ἔξενξαν· καὶ ἦν τε κατανόον προήξωμεν εὐρόντες Σκύθας, ἔστι ἀποδος ἡμῖν, ἦν τε καὶ μή σφεας εὐρεῖν δυναώμεθα, ἢ γὰρ ἀποδος ἡμῖν ἀσφαλῆς· οὐ γὰρ ἔδεισά κω μὴ ἐσσωθέωμεν ὑπὸ Σκυθέων μάχῃ, ἀλλὰ μᾶλλον μὴ οὐκ ἀδύνατοι σφεας εὐρεῖν πύθωμεν τι ἠλώμενοι. καὶ τάδε λέγων φαίη τις ἄν με



έμεωντοῦ εἶνεκεν, ὡς καταμένω· ἐγὼ δὲ γνώμην μὲν τὴν εὐρισκὸν ἀρίστην σοι, βασιλεῦ, ἐς μέσον φέρω, αὐτὸς μέντοι ἔψομαί τοι καὶ οὐκ ἂν λειφθείην. Κάρτα τε ἦσθη τῇ γνώμῃ Δαρεῖος, καὶ μιν ἠμείψατο τοῖσδε· Ξεῖνε Δίεσβιε, σωθέντος ἐμεῦ ὀπίσω ἐς οἶκον τὸν ἐμὸν ἐπιφάνηθί μοι πάντως, ἵνα σε ἀντὶ χρησιτῆς συμβουλῆς χρηστοῖσι ἔργοισι ἀμείψωμαι.

98. Ταῦτα εἶπας καὶ ἀπάσας ἄμματα ἐξήκοντα ἐν ἱμάντι, καλέσας ἐς λόγους τοὺς Ἴωνων τυράννους ἔλεγε τάδε· Ἄνδρες Ἴωνες, ἡ μὲν πρότερον γνώμη ἀποδεχθεῖσα ἐς τὴν γέφυραν μετείσθω μοι, ἔχοντες δὲ τὸν ἱμάντα τόνδε ποιεῖτε τάδε· ἐπεὶ μὲν ἴδητε τάχιστα πορευόμενον ἐπὶ Σκύθας, ἀπὸ τούτου ἀρξάμενοι τοῦ χρόνου λίστε ἄμμα ἐν ἐκάστης ἡμέρης· ἦν δὲ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μὴ παρέω ἀλλὰ διεξέλθωσι ὑμῖν αἱ ἡμέραι τῶν ἀμμάτων, ἀποπλέετε ἐς τὴν ὑμετέραν αὐτῶν. μέχρι δὲ τούτου, ἐπεὶ τε οὕτω μετέδοξε, φυλάσσετε τὴν σχεδίην, πᾶσαν προθυμίην σωτηρίας τε καὶ φυλακῆς παρεχόμενοι. ταῦτα δὲ ποιῶντες ἐμοὶ μεγάλως χαριεῖσθε. Δαρεῖος μὲν ταῦτα εἶπας ἐς τὸ πρόσω ἐπείγετο.

99. Τῆς δὲ Σκυθικῆς γῆς ἡ Θρηϊκή τὸ ἐς θάλασσαν πρόκειται, κόλπου δὲ ἀγομένου τῆς γῆς ταύτης, ἡ Σκυθική τε ἐκδέχεται καὶ ὁ Ἴστρος ἐκδιδοῖ ἐς αὐτήν, πρὸς εὐρον ἄνεμον τὸ στόμα τετραμμένος. τὸ δὲ ἀπὸ Ἰστροῦ ἔρχομαι σημανέων, τὸ πρὸς θάλασσαν αὐτῆς τῆς Σκυθικῆς χώρας ἐς μέτρησιν. ἀπὸ Ἰστροῦ αὕτη ἦδη ἀρχαίη Σκυθική ἐστι, πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότιον ἄνεμον κειμένη, μέχρι πόλιος καλεομένης Καρκινίδος. τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης τὴν μὲν ἐπὶ θάλασσαν τὴν αὐτὴν φέρουσαν, ἐούσαν ὀρεινήν τε χώραν καὶ προκειμένην τὸ ἐς

πόντον, νέμεται τὸ Ταυρικὸν ἔθνος μέχρι χερσονήσου
 τῆς τρηχέης καλεομένης· αὕτη δὲ ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς
 πελοπόννησον κατῆκει. ἔστι γὰρ τῆς Σκυθικῆς τὰ
 δύο μέρη τῶν οὖρων ἐς θάλασσαν φέρονται, τὴν τε
 πρὸς μεσαμβρίην καὶ τὴν πρὸς τὴν ἠῶ, κατὰπερ τῆς
 Ἀιτικῆς χώρας· καὶ παραπλήσια ταύτη καὶ οἱ Ταῦροι
 νέμονται τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰ τῆς Ἀιτικῆς ἄλλο ἔθνος
 καὶ μὴ Ἀθηναῖοι νεμοῖατο τὸν γουνὸν τὸν Σουριακόν,
 ἄλλον ἐς τὸν πόντον τὴν ἄκρην ἀνέχοντα, τὸν ἀπὸ
 βορρικοῦ μέχρι Ἀναφλύστου δήμου. λέγω δὲ ὡς εἶναι
 ταῦτα μικρὰ μεγάλοιαι συμβαλέειν. τοιοῦτον ἢ Ταυ-
 ρική ἐστι. ὅς δὲ τῆς Ἀιτικῆς ταῦτα μὴ παραπέπλωκε,
 ἔγω δὲ ἄλλως δηλώσω· ὡς εἰ τῆς Ἰηπυγῆς ἄλλο ἔθνος
 καὶ μὴ Ἰηπυγες ἀρξάμενοι ἐκ Βρεντεσίου λιμένος ἀπο-
 νεμοῖατο μέχρι Τάραντος καὶ νεμοῖατο τὴν ἄκρην. δύο
 λέγων ταῦτα πολλὰ λέγω παρόμοια, τοῖσι ἄλλοισι
 ὁμοίως ἢ Ταυρικῇ.

100. Τὸ δ' ἀπὸ τῆς Ταυρικῆς ἤδη Σκύθαι τὸ κα-
 τὰπερθε τῶν Ταύρων καὶ τὰ πρὸς θαλάσσης τῆς ἠολῆς
 νέμονται, τοῦ τε Βοσπόρου τοῦ Κιμμερίου τὰ πρὸς
 ἠπείρου καὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος μέχρι Τανάϊδος
 Ἰστυαμοῦ, ὅς ἐκδιδοῖ ἐς μυχὸν τῆς λίμνης ταύτης. ἤδη ὦν
 ἀπὸ μὲν Ἰστρου τὰ κατὰπερθε ἐς τὴν μεσόγαιαν φέ-
 ρονται ἀποκληῖται ἡ Σκυθικὴ ὑπὸ πρώτων Ἀγαθύρων,
 ἑπὶ δὲ Νευρῶν, ἔπειτα δὲ Ἀνδροφάγων, τελευταίων δὲ
 Γελαγχλαίων.

101. Ἔστι ὦν τῆς Σκυθικῆς ὡς εἰρήνης τετραγώνου,
 ἣν δύο μερέων κατηκόντων ἐς θάλασσαν, πάντη ἴσον
 τὸ τε ἐς τὴν μεσόγαιαν φέρον καὶ τὸ παρὰ τὴν θάλασ-
 σαν. ἀπὸ γὰρ Ἰστρου ἐπὶ Βορυσθένα δέκα ἡμερέων



ὁδός, ἀπὸ Βορυσθένης τ' ἐπὶ τὴν λίμνην τὴν Μαιῆτιν
 ἑτέρων δέκα· καὶ τὸ ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσόγαιαν ἐς
 τοὺς Μελαγχλαίνοὺς τοὺς κατύπερθε Σκυθίων οἰκτιμέ-
 νους εἴκοσι ἡμερέων ὁδός. ἡ δὲ ὁδός ἡ ἡμερησίη ἀνά
 διηκόσια στάδια συμβέβληται μοι. οὕτω ἂν εἴη τῆς
 Σκυθικῆς τὰ ἐπικάρσια τετρακισχιλίων σταδίων καὶ τὰ
 ὄρθια τὰ ἐς τὴν μεσόγαιαν φέροντα ἑτέρων τοσοῦτων
 σταδίων. ἡ μὲν νῦν γῆ αὕτη ἐστὶ μέγαςτος τοσαύτη.

102. Οἱ δὲ Σκύθαι δόντες σφίσι λόγον ὡς οὐκ οἶον
 τε εἶσι τὸν Δαρείου στρατὸν ἰδυμαχίῃ διώσασθαι μού-
 νοι, ἔπεμπον ἐς τοὺς πλησιοχώρους ἀγγέλους· τῶν δὲ
 καὶ δὴ οἱ βασιλεῖς συνελθόντες ἐβουλεύοντο ὡς στρατοῦ
 ἐπελαύνοντος μεγάλου. ἦσαν δὲ οἱ συνελθόντες βασιλεῖς
 Ταύρων καὶ Ἀγαθύρσων καὶ Νευρῶν καὶ Ἀνδροφάγων
 καὶ Μελαγχλαίων καὶ Γελωνῶν καὶ Βουδίνων καὶ Σαν-
 ροματέων.

103. Τούτων Ταῦροι μὲν νόμοισι τοιοισίδε χρέωνται
 θύουσι μὲν τῇ παρθένῳ τοὺς τε ναυηγούς καὶ τοὺς ἄλ-
 λάβωσι Ἑλλήνων ἐπαναχθέντας, τρόπῳ τοιῷδε· καταρ-
 ξάμενοι ῥοπάλῳ παίουσι τὴν κεφαλὴν. οἱ μὲν δὲ λέγουσι
 ὡς τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ ὠθέουσι κάτω (ἐπὶ γὰρ
 κρημνοῦ ἴδονται τὸ ἶρόν), τὴν δὲ κεφαλὴν ἀναστει-
 ροῦσι· οἱ δὲ κατὰ μὲν τὴν κεφαλὴν ὁμολογέουσι, τὸ
 μέντοι σῶμα οὐκ ὠθέσθαι ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ λέγουσι
 ἀλλὰ γῆ κρύπτεσθαι. τὴν δὲ δαίμονα ταύτην τῇ θύ-
 ονσι, λέγουσι αὐτοὶ Ταῦροι Ἰφιγένειαν τὴν Ἀγαμέμνονος
 εἶναι. πολεμίους δὲ ἄνδρας τοὺς ἂν χειρώσονται ποι-
 οῦσι τάδε· ἀποταμῶν ἕκαστος κεφαλὴν ἀποφέρειται
 καὶ οἰκία, ἔπειτα ἐπὶ ξύλου μεγάλου ἀναπείρας ἰστῆ ὑπὸ
 τῆς οἰκίης ὑπερέχουσαν πολλὸν, μάλιστα δὲ ὑπὲρ τῆς

καπνοδόκης· φασὶ δὲ τούτους φυλάκους τῆς οἰκίης πάσης ὑπεραιωρέεσθαι. ζῶουσι δὲ ἀπὸ λήϊης τε καὶ πολέμου.

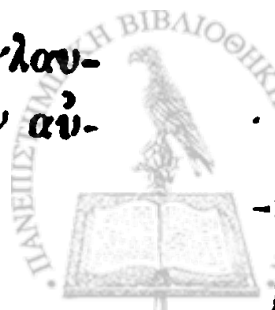
104. Ἀγάθυρσοι δὲ ἀβρότατοι ἄνδρες εἰσὶ καὶ χρυσοφόροι τὰ μάλιστα, ἐπικούριον δὲ τῶν γυναικῶν τὴν μίξιν ποιεῦνται, ἵνα κασθηνητοὶ τε ἀλλήλων ἔωσι καὶ οἰκίηιοι ἔοντες πάντες μήτε φθόνῳ μήτ' ἔχθει χρέωνται ἐς ἀλλήλους. τὰ δ' ἄλλα νόμια Θρήϊξι προσκεχωρήκασι.

105. Νευροὶ δὲ νόμοισι μὲν χρέωνται Σκυθικοῖσι, γενεῇ δὲ μῆν πρότερόν σφας τῆς Δαρείου στρατηλασίης κατέλαβε ἐκλιπεῖν τὴν χώραν πᾶσαν ὑπὸ ὄφρων. ὄφριαι γὰρ σφι πολλοὺς μὲν ἢ χώραν ἀνέφαινε, οἱ δὲ πλεῖνες ἀνωθέν σφι ἐκ τῶν ἐρήμων ἐπέπεσον, ἐς ὃ πιεζόμενοι οἰκησαν μετὰ Βουδίνων τὴν ἐωντῶν ἐκλιπόντες. κινδυνεύουσι δὲ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι γόητες εἶναι· λέγονται γὰρ ὑπὸ Σκυθῶν καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ κατοικημένων ὡς ἕτερος ἐκάστου ἅπαξ τῶν Νευρῶν ἕκαστος λύκος γίνεται ἡμέρας ὀλίγας καὶ αὐτίς ὀπίσω ἐς τὸν τόπον κατίσταται. ἐμὲ μὲν ἴνν ταῦτα λέγοντες οὐ πείθουσι, λέγουσι δὲ οὐδὲν ἦσσαν, καὶ ὀμνύουσι δὲ λέγοντες.

106. Ἀνδροφάγοι δὲ ἀγριώτατα πάντων ἀνθρώπων ἔχουσι ἡθεα, οὔτε δίκην νομίζοντες οὔτε νόμῳ οὐδενὶ χρεώμενοι· νομάδες δὲ εἰσι, ἐσθῆτα δὲ φορέουσι τῇ Σκυθικῇ ὁμοίην, γλώσσαν δὲ ἰδίην ἔχουσι, ἀνθρωποφάγουσι δὲ μόνον τούτων.

107. Μελάγχλαινοι δὲ εἴματα μὲν μέλανα φορέουσι πάντες, ἐπ' ὧν καὶ τὰς ἐπωνυμίας ἔχουσι, νόμοισι δὲ Σκυθικοῖσι χρέωνται.

108. Βουδίνοι δὲ, ἔθνος ἔον μέγα καὶ πολλόν, γλαυκόν τε πᾶν ἰσχυρῶς ἐστὶ καὶ πυρρόν. πόλις δὲ ἐν αὐ-



τοῖσι πεπόλισται Ξελίτη, οἴνομα δὲ τῇ πόλι ἐστὶ Γελωνός· τοῦ δὲ τείχεος μέγαθος κῶλον ἕκαστον τρίκοιτα σταδίων ἐστὶ, ἕψηλόν δὲ καὶ πᾶν ξύλινον, καὶ οἰκίαι αὐτῶν ξύλιναι καὶ τὰ ἱερά. ἔστι γὰρ δὴ αὐτόθι Ἑλληνικῶν θεῶν ἱερά Ἑλληνικῶς καιεσκενασμένα ἀγάλμασι τε καὶ βωμοῖσι καὶ νηοῖσι Ξελίνοισι, καὶ τῷ Διονύσῳ τριετηρίδας ἀνάγουσι καὶ βακχεύουσι. εἰσὶ γὰρ οἱ Γελωνοὶ τὸ ἀρχαῖον Ἑλληνες, ἐκ δὲ τῶν ἐμπορίων Ξανασιάντες οἰκίσαν ἐν τοῖσι Βουδίνοισι· καὶ γλῶσση τὰ μὲν Σκυθικῇ τὰ δὲ Ἑλληνικῇ χρέωνται.

109. Βουδῖνοι δὲ οὐ τῇ αὐτῇ γλῶσση χρέωνται καὶ Γελωνοί· ἀλλ' οὐδὲ δλαῖτα ἢ αὐτῇ ἐστὶ Γελωνοῖσι καὶ Βουδίνοισι· οἱ μὲν γὰρ Βουδῖνοι ἔοντες αὐτόχθονες νομάδες τέ εἰσι καὶ φθειροτραγέουσι μόννοι τῶν ταύτη, Γελωνοὶ δὲ γῆς τε ἐργίται καὶ σιτοφάγοι καὶ κήποις ἐπιμένοι, οὐδὲν τὴν ἰδίην ὁμοῖοι οἶδὲ τὸ χρῶμα. ἐπὶ μέντοι Ἑλλήνων καλέονται καὶ οἱ Βουδῖνοι Γελωνοί, οἳ κ' ὀρθῶς καλεόμενοι. ἡ δὲ χώρα σφέων πᾶσά ἐστι δασέη, ἴδιαι παντοίησι· ἐν δὲ τῇ ἰδίῃ τῇ πλείστη ἐστὶ λίμνη μεγάλη τε καὶ πολλή καὶ ἔλος καὶ κάλαμος περὶ αὐτήν· ἐν δὲ ταύτῃ ἐνδρῖες ἀλίσκονται καὶ κάστορες καὶ ἄλλα θηρία τετραγυνοπρόσωπα, τῶν τὰ δέρματα περὶ τὰς σισύρας παραρῥάπτεται, καὶ οἱ ὄρχιες αὐτοῖσι εἰσι χρήσιμοι ἐς ὑστερέων ἰαεσιν.

110. Σαυροματίων δὲ περὶ ᾧδε λέγεται ὅτε Ἕλληνες Ἀμαζόσι ἐμαχέσαντο (τὰς δὲ Ἀμαζόνας καλέουσι Σκύθαι Οἰόρπατα, δύναται δὲ τὸ οἴνομα τοῦτο κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν ἀνδροκτόνοι· οἴορ γὰρ καλέουσι τὸν ἄνδρα, τὸ δὲ πατὰ κτείνω), τότε λόγος τοῖς Ἕλληνας κήσαντας τῇ ἐπὶ Θερμάδοντι μάχῃ ἀποπλίεν ἄγοντας τρισὶ πλοίοισι τῶν Ἀμαζόνων ὅσας ἴδεντίαιτο ζωγρῆσαι.

ίας δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπιθεμένους ἐκκόψαι τοὺς ἄνδρας.
 πλοῖα δὲ οὐ γινώσκουσιν αὐτάς, οὐδὲ πηδαλίοισι χρῆσθαι
 οὐδὲ ἰστιίοισι οὐδὲ εἰρεσίῃ· ἀλλ' ἐπεὶ ἐξέκοψαν τοὺς ἄν-
 δρας, ἐφέροντο κατὰ κῦμα καὶ ἄνεμον, καὶ ἀπικνέονται
 τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος ἐπὶ Κρημνοῦς. οἱ δὲ Κρημνοὶ
 εἰσὶ γῆς τῆς Σκυθῶν τῶν ἑλευθέρων. ἐνθαῦτα ἀπο-
 θᾶσαι ἀπὸ τῶν πλοίων αἱ Ἀμαζόνες ὠδοιπόρεον ἐς τὴν
 οἰκνομένην. ἐντυχοῦσαι δὲ πρώτῳ ἵπποφορβίῳ τοῦτο
 διήρπασαν, καὶ ἐπὶ τούτων ἱπαζόμεναι ἐλήϊζοντο τὰ
 κῶν Σκυθῶν.

111. Οἱ δὲ Σκύθαι οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι τὸ πρῆ-
 γμα· οὔτε γὰρ φωνὴν οὔτε ἐσθῆτα οὔτε τὸ ἔθνος ἐγί-
 νωσκον, ἀλλ' ἐν θῶνματι ἦσαν ὁκόθεν ἔλθοιεν, ἐδόκεον
 δ' αὐτάς εἶναι ἄνδρας τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἔχοντας, μάχην
 οὖν δὴ πρὸς αὐτάς ἐποιεῖντο. ἐκ δὲ τῆς μάχης τῶν νε-
 οτέρων ἐκρίατησαν οἱ Σκύθαι, καὶ οὕτω ἔγνωσαν εἶσας
 γυναικας. βουλευομένοισι ὧν αὐτοῖσι ἔδοξε κτείνειν μὲν
 οὐδενὶ τρόπῳ ἐτι αὐτάς, ἐωπῶν δὲ τοὺς νεωτάτους ἀπο-
 πέμψαι ἐς αὐτάς, πλῆθος εἰκάσαντας ὅσαιπερ ἐκεῖναι
 ἦσαν· τούτους δὲ στρατοπεδεύεσθαι πλησίον ἐκινέων
 καὶ ποιέειν, τάπερ ἂν καὶ ἐκεῖναι ποιέωσι· ἦν δὲ αὐτοὺς
 διώκωσι, μάχεσθαι μὲν μὴ, ὑποφεύγειν δέ· ἐπεὶ δὲ
 παύσονται, ἐλθόντας αὐτοὺς πλησίον στρατοπεδεύε-
 σθαι. ταῦτα ἐβουλεύσαντο οἱ Σκύθαι βουλόμενοι ἐξ αὐ-
 τῶν παίδας ἐγγενήσεσθαι.

112. Ἀποπεμφθέντες δὲ οἱ νεηρίσκοι ἐποίησαν τὰ ἐν-
 τεταλμένα. ἐπεὶ δὲ ἔμαθον αὐτοὺς αἱ Ἀμαζόνες ἐπ' οὐ-
 δεμιῇ δηλήσει ἀπιγμένους ἔων χαίρειν· προσεχώρεον δὲ
 πλησιαιτέρῳ τὸ στρατόπεδον τῷ στρατοπέδῳ ἐπ' ἡμέρη
 ἑκάστη. εἶχον δὲ οὐδὲν οὐδ' οἱ νεηρίσκοι, ὥσπερ οὐδέ



αἱ Ἀμαζόνες, εἰ μὴ τὰ ὄπλα καὶ τοὺς ἵππους· ἀλλὰ ζῶν ἔξωον τὴν αὐτὴν ἐκείνησι, θηρεύοντές τε καὶ λιπύζομενοι.

113. Ἐποίειν δὲ αἱ Ἀμαζόνες ἐς τὴν μεσαμβρίην τοιόνδε· ἐγίνοντο σποράδες κατὰ μίαν τε καὶ δύο, πρόσω δὴ ἀπ' ἀλληλέων ἐς εὐμαρίην ἀποσκιδνάμεναι. μαθόντες δὲ καὶ οἱ Σκύθαι ἐποίειν τὸ αὐτὸ τοῦτο· καὶ τις μοινωθεισέων τινὶ αὐτέων ἐνεχρίμπτετο, καὶ ἡ Ἀμαζὼν οὐκ ἀπωθέετο ἀλλὰ περιεΐδε χρήσασθαι. καὶ φωνῆσαι μὲν οὐκ εἶχε (οὐ γὰρ συνίεσαν ἀλλήλων), τῇ δὲ χειρὶ ἔφραζε ἐς τὴν ὑστεραίην ἔλθεῖν ἐς τὸ χωρίον καὶ ἕτερον ἄγειν, σημαίνουσα δύο γενέσθαι, καὶ αὐτὴν ἐτέραν ἄξειν. ὁ δὲ νεηρίσκος, ἐπεὶ ἀπῆλθε, ἔλεξε ταῦτα πρὸς τοὺς λοιπούς· τῇ δὲ δευτεραίῃ ἦλθε ἐς τὸ χωρίον αὐτός τε οὗτος καὶ ἕτερον ἦγε, καὶ τὴν Ἀμαζόνα εὖρε δευτέραν αὐτὴν ἐπομένουσαν. οἱ δὲ λοιποὶ νεηρίσκοι ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, καὶ αὐτοὶ ἐκτιλώσαντο τὰς λοιπὰς τῶν Ἀμαζόνων.

114. Μετὰ δὲ συμμύξαντες τὰ στρατόπεδα οἴκεον ὁμοῦ, γυναικῶν ἔχων ἕκαστος ταύτην τῇ τὸ πρῶτον συνεμίχθη. τὴν δὲ φωνὴν τὴν μὲν τῶν γυναικῶν οἱ ἄνδρες οὐκ ἐδυνάετο μαθεῖν, τὴν δὲ τῶν ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες συνέλαβον. ἐπεὶ δὲ συνῆκαν ἀλλήλων, ἔλεξαν πρὸς τὰς Ἀμαζόνας τάδε οἱ ἄνδρες· Ἡμῖν εἰσὶ μὲν τοκέες, εἰσὶ δὲ καὶ κτήσεις. νῦν ὧν μηκέτι πλεῦνα χρόνον ζῶν τοιήνδε ἔχωμεν, ἀλλ' ἀπελθόντες ἐς τὸ πλῆθος διαιτώμεθα. γυναικῶν δὲ ἔξομεν ἡμῶν καὶ οὐδαμῶς ἄλλας. Αἱ δὲ πρὸς ταῦτα ἔλεξαν τάδε· Ἡμεῖς οὐκ ἂν δυναίμεθα οἰκίειν μετὰ τῶν ὑμετέρων γυναικῶν· οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ νόμαια ἡμῖν τε καὶ κείνησί ἐστι. ἡμεῖς μὲν τοξεύομεν τε

καὶ ἀκοντίζομεν καὶ ἵππαζόμεθα, ἔργα δὲ γυναικῆια οὐκ ἐμάθομεν· αἱ δὲ ἑμέτεραι γυναῖκες τούτων μὲν οὐδὲν τῶν ἡμεῖς κατελέξαμεν ποιεῦσι, ἔργα δὲ γυναικῆια ἐργάζονται μένουσαι ἐν τῆσι ἀμάξεσι, οὐτ' ἐπὶ θήρην ἰοῦσαι οὔτε ἄλλῃ οὐδαμῇ. οὐκ ἂν ὧν δυναίμεθα ἐκείνησι συμφέρεσθαι. ἀλλ' εἰ βούλεσθε γυναῖκας ἔχειν ἡμέας καὶ δοκέειν εἶναι δικαιοτάτοι, ἐλθόντες παρὰ τοὺς τοκέας ἀπολάχετε τῶν κτημάτων τὸ μέρος· καὶ ἔπειτα ἐλθόντες οἰκίωμεν ἐπ' ἡμέων αὐτῶν.

115. Ἐπεὶ θοῦτο καὶ ἐποίησαν ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. ἐπεὶ τε δὲ ἀπολαχόντες τῶν κτημάτων τὸ ἐπιβάλλον ἤλθον ὀπίσω παρὰ τὰς Ἀμαζόνας, ἔλεξαν αἱ γυναῖκες πρὸς αὐτοὺς τάδε· Ἠμέας ἔχει φόβος τε καὶ δέος, ὅπως χρῆ οἰκίειν ἐν τῷδε τῇ χώρῃ τοῦτο μὲν ἡμέας ἀποστειρησάσας πατέρων, τοῦτο δὲ τὴν γῆν τὴν ἡμετέραν δηλησαμένας πολλά. ἀλλ' ἐπεὶ τε ἀξιούτε ἡμέας γυναῖκας ἔχειν, τάδε ποιεῖτε ἅμα ἡμῖν· φέρετε, ἐξαναστεύωμεν ἐκ τῆς γῆς τῆσδε, καὶ περήσαντες Τάναϊν ποταμὸν οἰκίωμεν.

116. Ἐπεὶ θοῦτο καὶ ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. διαβάντες δὲ τὸν Τάναϊν ὠδοιπόρεον πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα τριῶν μὲν ἡμερέων ἀπὸ τοῦ Τανάϊδος ὁδόν, τριῶν δὲ ἀπὸ τῆς Ἄμνις τῆς Μαιήτιδος πρὸς βορρῆν ἄνεμον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τοῦτον τὸν χώρον ἐν τῷ νῦν κατοίκτηται, οἰκησαν τοῦτον. καὶ διαίτη ἀπὸ τούτου χρέωνται τῇ παλαιῇ τῶν Σαυροματέων αἱ γυναῖκες, καὶ ἐπὶ θήρην ἐπὶ ἵππων ἐκφοιτῶσαι ἅμα τοῖσι ἀνδράσι καὶ χωρὶς τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἐς πόλεμον φοιτῶσαι, καὶ στολὴν τὴν αὐτὴν τοῖσι ἀνδράσι φορέουσαι.



117. Φωνῇ δὲ οἱ Σαυρομάται νομίζουσι Σκυθικῆς
 σολοικίζοντες αὐτῇ ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, ἐπεὶ οὐ χρυστῶσθε
 ἐξέμαθον αὐτὴν αἱ Ἀμαζόνες. τὰ περὶ γάμων δὲ ὧδε
 σφι διακέεται· οὐ γαμέεται παρθένος οὐδεμία, πρὶν ἂν
 τῶν πολεμίων ἄνδρα ἀποκτείνῃ. αἱ δὲ τινες αἰτέων καὶ
 τελεντῶσι γηραιαὶ πρὶν γήμασθαι, οὐ δυνάμεναι τὸν
 νόμον ἐκπλήσαι.

118. Ἐπὶ τούτων ὧν τῶν καταλεχθέντων ἐθνίων
 τοὺς βασιλέας ἀλισμένους ἀπικόμενοι τῶν Σκυθίων οἱ
 ἄγγελοι ἔλεγον ἐκδιδάσκοντες, ὡς ὁ Πέρσης, ἐπειδὴ οἱ
 τὰ ἐν τῇ ἡπείρῳ τῇ ἐτέρῃ πάντα κατέστραπται, γέφυραν
 ζεύξας ἐπὶ τῷ ἀνέγνι τοῦ Βοσπόρου διαβέβηκε ἐς τήνδε
 τὴν ἡπειρον, διαβὰς δὲ καὶ καταστρεψάμενος Θρηϊκᾶς
 γεφυροῖ ποταμὸν Ἴστρον, βουλόμενος καὶ τάδε πάντα
 ὑπ' ἐωπῷ ποιήσασθαι. Ὑμεῖς ὧν μηδενὶ τρόπῳ ἐκ τοῦ
 μέσου κατήμενοι περιδῆτε ἡμέας διαφθαρέντας, ἀλλὰ
 τῶντὸ νοήσαντες ἀντιάζωμεν τὸν ἐπιόντα. οὐκὼν ποιή-
 σθε ταῦτα; ἡμεῖς μὲν πιεζόμενοι ἢ ἐκλείψομεν τὴν χώ-
 ρην ἢ μένοντες ὁμολογῆ χρυσόμεθα· τί γὰρ πάθωμεν
 μὴ βουλομένων ὑμῶν τιμωρίειν; ὑμῖν δὲ οὐδὲν ἐπὶ τούτῳ
 ἔσται εὐλαφρότερον. ἦκει γὰρ ὁ Πέρσης οὐδὲν τι μᾶλλον ἐπ'
 ἡμέας ἢ οὐ καὶ ἐπ' ὑμέας, οὐδέ οἱ καταχρήσει ἡμέας κα-
 ταστρεψαμένῳ ὑμῶν ἀπέχεσθαι. μέγα δὲ ὑμῖν λόγων
 τῶνδε μαρτύριον ἐρέομεν· εἰ γὰρ ἐπ' ἡμέας μόνους ἐστρα-
 τηλάτее ὁ Πέρσης τίσασθαι τῆς πρόσθε δουλοσύνης βου-
 λόμενος, χρῆν αὐτὸν πάντων τῶν ἄλλων ἀπεχόμενον οὕτω
 ἶεναι ἐπὶ τὴν ἡμετέραν, καὶ ἂν ἐδήλου πᾶσι ὡς ἐπὶ
 Σκύθας ἐλαύνει καὶ οὐκ ἐπὶ τοὺς ἄλλους. νῦν δὲ ἐπεὶ τε
 τάχιστα διέβη τήνδε τὴν ἡπειρον, τοὺς αἰεὶ ἐμποδῶν γι-
 νομένους ἡμεροῦνται πάντας· τοὺς τε δὴ ἄλλους ἔχει ὑπ'

αὐτοῦ Θρήικας, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἡμῖν ἔοντας πλησιοχώ-
ρους Γέτας.

119. Ταῦτα Σκυθῶν ἐπαγγελιομένων ἐβουλεύοντο
οἱ βασιλεῖς οἱ ἀπὸ τῶν ἐθνέων ἤκοντες, καὶ σφραγίσθησαν αἱ γνώμαι· ὁ μὲν Γελωνὸς καὶ ὁ Βουδίνος καὶ
Σαυρομάτης κατὰ τὸντοῦτο γενόμενοι ὑπεδέκοντο Σκύ-
θησι τιμωρήσειν, ὁ δὲ Ἀγάθυρσος καὶ Νευρὸς καὶ Ἀν-
ροφάγος καὶ οἱ τῶν Μελαγγλαίων καὶ Ταύρων τὰδε
ἐκύθησι ὑπεκρίναντο· Εἰ μὲν μὴ ὑμεῖς ἔατε οἱ πρότε-
ρον ἀδικήσαντες Πέρσας καὶ ἄρξαντες πόλεμον, τούτων
ἐσόμενοι τῶν νῦν δέεσθε λέγειν τε ἂν ἐφαίνεσθε ἡμῖν
φθῆναι, καὶ ἡμεῖς ὑπακούσαντες τῶντοῦτο ἂν ὑμῖν ἐπρήσο-
μεν. νῦν δὲ ὑμεῖς τε ἐς τὴν ἐκείνων ἐσβαλόντες γῆν ἄνθυ-
μίων ἐπεκρατέετε Περσίων, ὅσον χρόνον ὑμῖν ὁ θεὸς
παρεδίδου· καὶ ἐκεῖνοι, ἐπεὶ σφραγίσθη ὁ θεὸς ἐγείρει,
τὴν ὁμοίην ὑμῖν ἀποδιδούσι. ἡμεῖς δὲ οὔτε τι τότε ἠδι-
κήσαμεν τοὺς ἄνδρας τούτους οὐδὲν, οὔτε νῦν πρότεροι
ἐπιβησόμεθα ἀδικεῖν. ἦν μὲντοι ἐπὶ καὶ ἐπὶ τὴν ἡμε-
τέραν ἄρξῃ τε ἀδικέων, καὶ ἡμεῖς οὐ πεισόμεθα. μέχρι
ἔτι τοῦτο ἴδωμεν, μενέομεν παρ' ἡμῖν αὐτοῖσι· ἦκειν γὰρ
προκείμενον οὐκ ἐπ' ἡμέας Πέρσας, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς αἰτίους
τῆς ἀδικίης γενομένους.

120. Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἐπύθοντο οἱ Σκύθαι,
βουλεύοντο ἰθυμαχίην μὲν μηδεμίαν ποιέεσθαι ἐκ τοῦ
μυφανίος, ὅτι δὴ σφραγίσθη οὗτοι γὰρ σύμμαχοι οὐ προσεγγένον-
το, ὑπεξιώντες δὲ καὶ ὑπεξελαύνοντες τὰ φρέατα, τὰ
παρεξίλειον αὐτοὶ, καὶ τὰς κρίνας συγχοῦν, τὴν ποίην τε
καὶ τῆς γῆς ἐκτρέβειν, διχοῦ σφραγίσθη διελόντες. καὶ πρὸς
μὲν τὴν μίαν τῶν μοιρέων, τῆς ἐβασίλευε Σκώπασις,
προσχωρέειν Σαυρομάτας· τούτους μὲν δὴ ὑπάγειν, ἦν



ἐπὶ τοῦτο τράπηται ὁ Πέρσης, ἰθὺ Ταναΐδος ποταμοῦ παρὰ τὴν Μαιῆτιν λίμνην ὑποφεύγοντας, ἀπελαίνοντός τε τοῦ Πέρσεω, ἐπιόντας διώκειν. αὕτη μὲν σφι μία ἦν μοῖρα τῆς βασιλῆϊς, τεταγμένη ταύτην τὴν ὁδὸν ἤπερ εἴρηται. τὰς δὲ δύο τῶν βασιλῆϊων, τὴν τε μεγάλην τῆς ἤρχε Ἰδάνθυρος, καὶ τὴν τρίτην τῆς ἐβασίλευε Τάξακις, συνελθούσας ἐς τὸντο, καὶ Γελωνῶν τε καὶ Βουδίνων προσγενομένων, ἡμέρης καὶ τούτους ὁδῶ προέχοντας τῶν Περσέων ἐπεξάγειν, ὑπιόντας τε καὶ ποιεῦντας τὰ βουλευμένα. πρῶτα μὲν νῦν ὑπάγειν σφείας ἰθὺ τῶν χωρέων τῶν ἀπειπαμένων τὴν σφετέρην συμμαχίην, ἵνα καὶ τούτους ἐκπολεμώσωσι· εἰ δὲ μὴ ἐκόντες γε ὑπέδυσαν τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Πέρσας, ἀλλ' ἄκοντας ἐκπολεμῶται· μετὰ δὲ τοῦτο ὑποστρέφειν ἐς τὴν σφετέρην καὶ ἐπιχειρεῖν, ἣν δὴ βουλευομένοισι δοκέη.

121. Ταῦτα οἱ Σκύθαι βουλευσάμενοι ὑπηγίαζον τὴν Δαρείου στρατιήν, προδρόμοις ἀποστείλαντες τῶν ἵππεων τοῖς ἀρίστοις. τὰς δὲ ἀμάξας, ἐν τῆσί σφι διαιτᾶτο τὰ τέκνα τε καὶ αἱ γυναῖκες πᾶσαι, καὶ τὰ πρόβατα πλὴν ὅσα σφι ἐς φορβὴν ἱκανὰ ἦν, τοσαῦτα ἵπολιπόμενοι τὰ ἄλλα ἅμα τῆσι ἀμάξῃσι προέπεμπαν, ἐντειλάμενοι αἰεὶ τὸ πρὸς βορῆω εἰλάνειν.

122. Ταῦτα μὲν δὴ προεχομίζετο, τῶν δὲ Σκυθῶν οἱ πρόδρομοι ὡς εἴρον τοῖς Πέρσας ὅσον τε τριῶν ἡμερέων ὁδὸν ἀπέχοντας ἀπὸ τοῦ Ἰστρου, οὔτοι μὲν τούτους εἴρόντες, ἡμέρης ὁδῶ προέχοντες, ἐστρατοπεδεύοντο τὰ ἐκ τῆς γῆς φνόμενα λαίνοντες. οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον ἐπιφανεῖσαν τῶν Σκυθῶν τὴν ἵππον ἐπήϊσαν κατὰ στίβον αἰεὶ ἵπαγόντων· καὶ ἔπειτα (πρὸς γὰρ τὴν μίαν τῶν μοιρέων ἴθυσαν) οἱ Πέρσαι εἰδίωσαν

χρὸς ἧῶ τε καὶ τοῦ Ταναΐδος. διαβάντων δὲ τούτων τὸν Τάναϊν ποταμὸν οἱ Πέρσαι ἐπιδιαβάντες ἐδίωκον, ἐς ὃν τῶν Σαυροματέων τὴν χώραν διεξελεύοντες ἀπίκοντο ἐς τὴν τῶν Βουδίνων.

123. Ὅσον μὲν δὴ χρόνον οἱ Πέρσαι ἤϊσαν διὰ τῆς Σκυθικῆς καὶ τῆς Σαυροματίδος χώρας, οἱ δὲ εἶχον οὐδὲν σίνεσθαι ἄτε τῆς χώρας ἐούσης χέρσου· ἐπεὶ τε δὲ ἐς τὴν τῶν Βουδίνων χώραν ἐσέβαλον, ἐνθαῦτα δὴ ἐντυγχόντες τῷ ξυλίνῳ τείχει, ἐκλελοιπότην τῶν Βουδίνων καὶ περικειμένου τοῦ τείχεος πάντων, ἐνέπρησαν αὐτό. τοῦτο δὲ ποιήσαντες εἶποντο αἰεὶ τὸ πρόσω κατὰ στίβον, ἐς ὃ διεξελεύοντες ταύτην ἐς τὴν ἐρήμον ἀπίκοντο. ἡ δὲ ἐρημος αὕτη ὑπὸ οὐδαμῶν νέμεται ἀνδρῶν, κέεται δὲ ὑπὲρ τῆς Βουδίνων χώρας, ἐούσα πλῆθος ἑπτὰ ἡμερέων ὕδου. περὶ δὲ τῆς ἐρήμου Θυσσαγέται οἰκέουσι, ποταμοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν τέσσαρες μεγάλοι ῥέοντες διὰ Μαιητίων ἐκδιδοῦσι εἰς τὴν Ἄμνην καλεομένην Μαιήτιν, τοῖσι οὐνόματα κέεται τάδ᾽, Λύκος, Ὅουρος, Τάναϊς, Σύργις.

124. Ἐπεὶ ὦν ὁ Δαρεῖος ἦλθε ἐς τὴν ἐρήμον παῦσάμενος τοῦ δρόμου ἴδρυσεν τὴν στρατιὴν ἐπὶ ποταμῷ Ὀάρω. τοῦτο δὲ ποιήσας, ὀκτὼ τεύχεα ἐτίχευ μεγάλα ἴσον ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα σταδίου ὡς ἐξήκοντα μάλιστα κη, τῶν ἔτι ἐς ἐμὲ τὰ ἐρείπια σῶα ἦν. ἐν ᾧ δὲ οὗτος πρὸς ταῦτα ἐτράπετο, οἱ διωκόμενοι Σκύθαι περιελθόντες τὰ κατύπερθε ὑπέστρεφον ἐς τὴν Σκυθικὴν. ἀφανισθέντων δὲ τούτων τὸ παράπαν, ὡς οὐκέτι ἐφαντάζοντό σφι, οὕτω δὴ ὁ Δαρεῖος τεύχεα μὲν ἐκείναι ἡμέτερα μετήκε, αὐτὸς δὲ ὑποστρέψας ἦεν πρὸς ἐσπέην, ἰδοκέων τούτους τε πάντας τοὺς Σκύθας εἶναι καὶ πρὸς ἐσπέην σφέας φεύγειν.



125. Ἐλαύνων δὲ τὴν ταχίστην τὸν στρατὸν, ὡς ἐς τὴν Σκυθικὴν ἀπίκτο, ἐνέκυρσθ ἄμφοτέρησι τῆσι μοίρησι τῶν Σκυθίων· ἐντυχῶν δὲ, ἐδίωκε ὑπεκφέροντας ἡμέρης ὁδῷ. καὶ οὐ γὰρ ἄριεσ ἐπιῶν ὁ Δαρεῖος, οἱ Σκύθαι κατὰ τὰ βεβουλευμένα ὑπέφευγον ἐς τῶν ἀπειπαμένων τὴν σφετέρην συμμαχίην, πρώτην δὲ ἐς τῶν Μελαγχλαιῶν τὴν γῆν. ὡς δὲ ἐσβαλόντες τούτους ἐτάραξαν οἱ τε Σκύθαι καὶ οἱ Πέρσαι, κατηγέοντο οἱ Σκύθαι ἐς τῶν Ἀνδροφάγων τοὺς χώρους. ταραχθέντων δὲ καὶ τούτων ὑπῆγον ἐπὶ τὴν Νευρίδα. ταρασσομένων δὲ καὶ τούτων ἦισαν ὑποφεύγοντες οἱ Σκύθαι ἐς τοὺς Ἀγαθύρσους. Ἀγαθύρσοι δὲ ὄρεοντες καὶ τοὺς ὁμοῦρους φεύγοντας ὑπὸ Σκυθίων καὶ τεταραγμένους, πρὶν ἢ σφίσι ἐμβαλεῖν τοὺς Σκύθας, πέμπσαντες κήρυκα ἀπηγόρευον Σκύθησι μὴ ἐπιβαίνειν τῶν σφετέρων οὖρων, προλέγοντες ὡς εἰ πειρήσονται ἐσβαλόντες, σφίσι πρῶτα διαμαχήσονται. Ἀγαθύρσοι μὲν προείπαντες ταῦτα ἐβοήθειον ἐπὶ τοὺς οὖρους, ἐρύκειν ἐν νῶ ἔχοντες τοὺς ἐπιόντας· Μελαγχλαιῶν δὲ καὶ Ἀνδροφάγοι καὶ Νευροὶ ἐσβαλόντων τῶν Περσέων ἅμα Σκύθησι οὔτε πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο, ἐπιλαθόμενοι τε τῆς ἀπειλῆς ἔφειγον αἰεὶ τὸ πρὸς βορέῳ ἐς τὴν ἐρήμον τεταραγμένοι. οἱ δὲ Σκύθαι ἐς μὲν τοὺς Ἀγαθύρσους οὐκέτι ἀπείπαντας ἀπικνέοντο· οἱ δὲ ἐκ τῆς Νευρίδος χώρας ἐς τὴν σφετέρην κατηγέοντο τοῖσι Πέρσησι.

126. Ὡς δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγένετο καὶ οὐκ ἐταίετο, πέμπσας Δαρεῖος ἰππεία παρὰ τὸν Σκυθίων βασιλεῖα Ἰδάνθυρσον ἔλεγε τάδε· Δαιμόνια ἀνδρῶν, τί φεύγεις αἰεὶ, ἐξόν τοι τῶνδε τὰ ἕτερα ποιέειν; εἰ μὲν γὰρ ἀξιόχρεος δοκίμεις εἶναι σεωντῷ τοῖσι ἐμοῖσι πράγμασι ἀν-

ωθῆναι, σὺ δὲ στάς τε καὶ πανσάμενος πλάνης μάχε-
 θαι· εἰ δὲ συγγινώσκῃς εἶναι ἥσσω, σὺ δὲ καὶ οὕτω
 πανσάμενος τοῦ δρόμου δεσπότη τῷ σῶ δῶρα φέρων
 ἦν τε καὶ ὕδωρ ἐλθεῖ εἰς λόγους·

127. Πρὸς ταῦτα ὁ Σκυθῶν βασιλεὺς Ἰδιάνθυρος
 εἶπε τάδε· Οὕτω τὸ ἐμὸν ἔχει, ὦ Πέρσα· ἐγὼ οὐδένα
 οὐκ ἀνθρώπων δέσπας ἔφαγον οὔτε πρότερον, οὔτε νῦν
 φεύγω· οὐδέ τι νεώτερόν εἰμι ποιήσας νῦν ἢ καὶ ἐν
 ἠριῇ ἐώθεα ποιεῖν. ὅτι δὲ οὐκ αὐτίκα μάχομαί τοι,
 ὦ καὶ τοῦτο σημανέω· ἡμῖν οὔτε ἄστυα οὔτε γῆ πε-
 πτευμένη ἐστὶ, τῶν πέρι δέσαντες μὴ ἀλόγη ἢ καρῆ,
 ἀχύτερον συμμίσγοιμεν ἂν εἰς μάχην ὑμῖν· εἰ δὲ δέοι
 πάντως εἰς τοῦτο κατὰ τάχος ἀπικνέεσθαι, τυγχάνουσι
 ἡμῖν ἔοντες τάφοι πατρῷοι. φέρετε, τούτους ἀνευρόντες
 ἀγγέειν πειρᾶσθε αὐτούς, καὶ γνώσεσθε τότε, εἴτε
 ἡμῖν μαχησόμεθα περὶ τῶν τάφων εἴτε καὶ οὐ μαχησό-
 μεθα. πρότερον δὲ, ἦν μὴ ἡμέας λόγος αἰρή, οὐκ συμμί-
 σμέν τοι. ἀμφὶ μὲν μάχῃ τοσαῦτα εἰρήσθω, δεσπότιας
 δὲ ἐμοῦ· Δία τε ἐγὼ νομίζω τὸν ἐμὸν πρόγονον καὶ
 Ἰστίην τὴν Σκυθῶν βασιλείαν μόνους εἶναι. σοὶ δὲ
 ἀντὶ μὲν δῶρων γῆς τε καὶ ὕδατος δῶρα πέμψω τοιαῦτα
 ἵνα σοὶ πρέπῃ ἐλθεῖν, ἀντὶ δὲ τοῦ ὅτι δεσπότις ἔφησας
 εἶναι ἐμὸς, κλαίειν λέγω. τοῦτό ἐστι ἢ ἀπὸ Σκυθῶν
 ἡσῖς.

128. Ὁ μὲν δὴ κήρυξ οἰχώκεσ ἀγγελέων ταῦτα Δα-
 εῖω· οἱ δὲ Σκυθῶν βασιλεῖς, ἀκούσαντες τῆς δουλο-
 νίας τὸ οὖνομα ὀργῆς ἐπλήσθησαν. τὴν μὲν δὴ μετὰ
 εὐαροματέων μοῖραν ταχθεῖσαν, τῆς ἠρχῆς Σκώπασις,
 ἀπέμπουσι Ἴωσι κελεύοντες εἰς λόγους ἀπικέσθαι τούτοις,
 ἵνα τὸν Ἴστρον ἐξενυμένον ἐφρούρησον· αὐτῶν δὲ τοῖσι



ὑπολειπομένοισι ἔδοξε πλανῶν μὲν μηκέτι Πέρσας, σίτου δὲ ἐκάστοτε ἀναιρεομένοισι ἐπιτίθεσθαι. νωμῶντες ὦν σίτα ἀναιρεομένους τοῖς Δαρείου ἐποίεν τὰ βεβουλημένα. ἡ μὲν δὲ ἵππος αἰεὶ τρέπεσθε ἢ τῶν Σκυθῶν, οἳ δὲ τῶν Περσῶν ἵπποισι φεύγοντες ἐσέλιπτον ἐς τὸν πεζόν· ὁ δὲ πεζὸς ἂν ἐπέκούρει· οἳ δὲ Σκύθαι ἐσαράξαντες τὴν ἵππον ἐπέστρεφον, τὸν πεζὸν φοβεόμενοι ἐποιεῖντο δὲ καὶ τὰς ῥύκτας παραπλησίας προσβολὰς οἳ Σκύθαι.

129. Τὸ δὲ τοῖσι Πέρσησι τε ἦν σύμμαχον καὶ τοῖσι Σκύθησι ἀντίχρον ἐπιτιθεμένοισι τῷ Δαρείου στρατοπέδῳ, θῶνμα μέγιστον ἐρέω, τῶν τε ὄνων ἢ φωνῆ, καὶ τῶν ἡμίονων τὸ εἶδος. οὔτε γὰρ ὄνον οὔτε ἡμίονον γῆ ἢ Σκυθικῆ φέρει, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται· οὐδὲ ἔστι ἐν τῇ Σκυθικῇ πάσῃ χώρῃ τὸ παράπαν οὔτε ὄνος οὔτε ἡμίονος διὰ τὰ ψύχρα. ἔβριζοντες ὦν οἳ ὄνοι ἐταράσσον τὴν ἵππον τῶν Σκυθῶν, πολλαῖς δὲ ἐτελευτόντων ἐπὶ τοῖς Πέρσας μεταξὺ ὅκως ἀκούσειαν οἳ ἵπποι τῶν ὄνων τῆς φωνῆς, ἐταράσσοντό τε ὑποστρεφόμενοι καὶ ἐν θῶνματι ἔσπον, ὀρθὰ ἰστάντες τὰ ὦτα, ὥστε οὔτε ἀκούσαντες πρότερον φωνῆς τοιαύτης οὔτε ἰδόντες τὸ εἶδος. ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ σμικρὸν τι ἐφέροντο τοῦ πολέμου.

130. Οἳ δὲ Σκύθαι ὅκως τοῖς Πέρσας ἴδοιεν τεθροισμένους, ἵνα παραμένοντες ἐπὶ πλεῖον χρόνον ἐν τῇ Σκυθικῇ καὶ παραμένοντες ἀνώγατο τῶν πάντων ἐπιδείξαι ἴοντες, ἐποίεν ταῦτα· ὅκως τῶν προβάτων τῶν σφαιρῶν αὐτῶν καταλίποντα μετὰ τῶν νομίων, αὐτοὶ ἂν ἐπιξήλαννον ἐς ἄλλον χώρον· οἳ δὲ ἂν Πέρσαι ἐπέ-

όντες ἐλάβεσκον τὰ πρόβατα, καὶ λαβόντες ἐπήγοντο
 ἐν τῷ πεπονημένῳ.

131. Πολλάκις δὲ τοιοῦτου γινομένου, τέλος Δαρειῶς
 ἐν ἀπορίῃσι εἶχετο, καὶ οἱ Σκυθῶν βασιλεῖς μαθόν-
 τες τοῦτο ἔπεμπον κήρυκα δῶρα Δαρειῶι φέροντα, ὄρνι-
 θὰ τε καὶ μῦν καὶ βάτραχον καὶ ὄϊστους πέντε. Πέρσαι
 ἐπὶ τὸν φέροντα τὰ δῶρα ἐπειρώτεον τὸν νόον τῶν διδο-
 μένων· ὁ δὲ οὐδὲν ἔφη οἱ ἐπεστιάλαθαι ἄλλο ἢ δόντα τὴν
 ἀχίστην ἀπαλλάσσεσθαι, αὐτοὺς δὲ τοὺς Πέρσας ἐκέ-
 λευε, εἰ σοφοί εἰσι, γινῶναι τὸ ἐθέλει τὰ δῶρα λέγειν.
 αὐτὰ ἀκούσαντες οἱ Πέρσαι ἐβουλεύοντο.

132. Δαρειοῦ μὲν τὴν ἢ γνώμη ἦν Σκύθας ἐωντῶ
 εἶδόναι σφέας τε αὐτοὺς καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ, εἰκάζων τῆ-
 ς, ὡς μῦς μὲν ἐν γῆ γίνεται καρπὸν τὸν αὐτὸν ἀνθρώπῳ
 ἕπιτόμενος, βάτραχος δὲ ἐν ὕδατι, ὄρνις δὲ μάλιστα ἔοικε
 πτηνῶν, τοὺς δὲ ὄϊστους ὡς τὴν ἐωντῶν ἀλκὴν παραδιδούσι.
 αὕτη μὲν Δαρειῶι ἢ γνώμη ἀπεδέδεκτο· συνεστήκεν δὲ
 αὐτῇ τῇ γνώμῃ ἢ Γωβρύεω, τῶν ἀνδρῶν τῶν ἑπτὰ ἐνός
 ἑξῶν τὸν μίγον κατελόγτων, εἰκάζοντος τὰ δῶρα λέγειν·
 ἵνα μὴ ὄρνιθες γενόμενοι ἀναπτῆσθε ἐς τὸν οὐρανόν, ὡς
 Πέρσαι, ἢ μῦες γενόμενοι κατὰ τῆς γῆς καταδύητε, ἢ
 βάτραχοι γενόμενοι ἐς τὰς λίμνας ἐσπηδήσητε, οὐκ ἀπο-
 ποιστήσθε ὀπίσω ὑπὸ τῶνδε τῶν τοξευμάτων βαλλόμενοι.

133. Πέρσαι μὲν δὴ οὕτω τὰ δῶρα εἰκάζον· ἢ δὲ
 Σκυθῶν μία μοῖρα ἢ ταχθεῖσα πρότερον μὲν παρὰ τὴν
 Μαιῆτιν λίμνην φρουρέειν, τότε δὲ ἐπὶ τὸν Ἰστρον Ἰωσι-
 λῶς λόγους ἐλθεῖν, ὡς ἀπίκετο ἐπὶ τὴν γέφυραν, ἔλεγε
 αὐτῷ· Ἄνδρες Ἰῶνες, ἐλευθερίην ὑμῖν ἤκομεν φέροντες,
 ἵνα περ γὰρ ἐθέλητε ἐσακούειν. πυνθανόμεθα γὰρ Δα-
 ρειῶν ἐντελλασθαι ὑμῖν ἐξήκοντα ἡμέρας μούνας φρου-



ρήσαντας τὴν γέφυραν, αὐτοῦ μὴ παραγενομένου ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἀπαλλάσσεσθαι ἐς τὴν ὑμετέραν. νῦν ὧν ὑμεῖς τάδε ποιῦντες ἐκτὸς μὲν ἔσεσθε πρὸς ἐκείνου αἰτίας, ἐκτὸς δὲ πρὸς ἡμῶν· τὰς προκειμένας ἡμέρας παραμείναντες τὸ ἀπὸ τούτου ἀπαλλάσσεσθε. Οὔτοι μὲν τὴν ὑποδεξαμένων Ἰώνων ποιήσιν ταῦτα ὀπίσω τὴν ταχίστην ἐπείγοντο.

134. Πέρσησι δὲ μετὰ τὰ δῶρα τὰ ἐλθόντα Δαρεῖω ἀντετάχθησαν οἱ ὑπολειφθέντες Σκύθαι πεζῶ καὶ ἵπποισι ὡς συμβαλέοντες. τεταγμένοισι δὲ τοῖσι Σκύθησι λαγὸς ἐς τὸ μέσον διῆξε· τῶν δὲ ὡς ἕκαστοι ὤρεον τὸν λαγὸν ἐδίωκον. ταραχθέντων δὲ τῶν Σκυθῶν καὶ βοῇ χρεωμένων, εἶρετο ὁ Δαρεῖος τῶν ἀντιπολεμίων τὸ θόρυβον· πυθόμενος δὲ σφεας τὸν λαγὸν διώκοντα εἶπε ἄρα πρὸς τοῦσπερ ἐώθεα καὶ τὰ ἄλλα λέγειν· Οὔτοι ἄνδρες ἡμῶν πολλὸν καταφρονέουσι, καὶ μοι νῦν φαίνεται Γωβρύης εἶπαι περὶ τῶν Σκυθικῶν δῶρα ὀρθῶς. ὡς ἂν οὕτω ἤδη δοκεύοντων καὶ αὐτῷ μοι ἔχει βουλῆς ἀγαθῆς δεῖ, ὅπως ἀσφαλέως ἢ κομιδῇ ἡμῖν ἐστὶ ὀπίσω. Πρὸς ταῦτα Γωβρύης εἶπε· ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ σχεδὸν μὲν καὶ λόγῳ ἠπιστάμην τούτων τῶν ἀνδρῶν τὴν ἀπορίην, ἐλθὼν δὲ μᾶλλον ἐξέμαθον, ὁρέων αὐτοῖς ἐπιπαύοντα ἡμῖν. νῦν ὧν μοι δοκέει, ἐπὶ τὰ ταχίστα νῦν ἐπιέλθη, ἐκκαύσαντας τὰ περὶ ὧς καὶ ἄλλοτε ἐώθαμε ποιεῖν, τῶν στρατιωτῶν τοὺς ἀσθενεσιτάτους ἐς τὴν ταλαιπωρίαν ἐξαπατήσαντας καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσαντας ἀπαλλάσσεσθαι, πρὶν ἢ καὶ ἐπὶ τὸν Ἰσθμὸν ἰθῦσαι Σκύθας λύσοντα τὴν γέφυραν, ἢ καὶ τι Ἰσθμὸν δόξαι τὸ ἡμέας οἶόν τε ἔσται ἐξεργάσασθαι. Γωβρύης μὲν ταῦτα συνεβούλευε.

135. Μετὰ δὲ νύξ τε ἐγένετο, καὶ Δαρεῖος ἐχρᾶτο
 τὴν γνώμη ταύτη· τοὺς μὲν καματηροὺς τῶν ἀνδρῶν, καὶ
 τὴν ἦν ἐλάχιστος ἀπολλυμένων λόγος, καὶ τοὺς ὄνους
 ἰσχυρῶς καταδίψας κατέλιπε αὐτοῦ ταύτη ἐν τῷ στρα-
 τωπέδῳ· κατέλιπε δὲ τοὺς τε ὄνους καὶ τοὺς ἀσθενεῖας
 τῆς στρατιῆς τῶνδε εἶνεκεν, ἵνα οἱ μὲν ὄνοι βοήην παρ-
 ῶνται, οἱ δὲ ἄνθρωποι ἀσθενεῖς μὲν εἶνεκεν καταλί-
 πηται, προφάσιος δὲ τῆσδε δηλαδὴ, ὡς αὐτὸς μὲν σὺν
 τῷ καθαρῷ τοῦ στρατοῦ ἐπιθήσεσθαι μέλλοι τοῖσι
 Σκύθησι, οὔτοι δὲ τὸ στρατόπεδον τοῦτον τὸν χρόνον
 ἐκείνοιο. ταῦτα τοῖσι ὑπολειπομένοισι ὑποθέμενος ὁ
 Δαρεῖος καὶ περὶ ἐκκίους τὴν ταχίστην ἐπέειπε ἐπὶ
 τὴν Ἰστρον. οἱ δὲ ὄνοι, ἐρημωθέντες τοῦ ὄμιλλου οὕτω
 ὡς δὴ μῖλλον πολλῷ ἴεσαν τῆς φωνῆς· ἀκούσαντες δὲ
 τῶν Σκύθαι τῶν ὄνων πάγχυ κατὰ χώραν ἤλπιζον τοὺς
 Πέρσας εἶναι.

136. Ἡμέρης δὲ γενομένης, γνόντες οἱ ὑπολειφθέν-
 τες ὡς προδεδομένοι εἶεν ὑπὸ Δαρείου, χεῖρας τε προε-
 βάλλοντο τοῖσι Σκύθησι καὶ ἔλεγον τὰ κατήκοντα· οἱ δὲ
 ἔχουσιν ταῦτα, τὴν ταχίστην συστραφίντες, αἱ τε
 οὐκ οὐ μοῖραι τῶν Σκυθῶν καὶ ἡ μετὰ Σαυροματῶν καὶ
 Πουδῶν καὶ Γελωνοῖ, ἐδίωκον τοὺς Πέρσας ἰθὺ τοῦ
 Ἰστρον. ἄτε τε τοῦ Περσικοῦ μὲν τοῦ πολλοῦ ἔοντος
 τοῦ στρατοῦ, καὶ τὰς ὁδοὺς οὐκ ἐπισταμένου ὥστε οὐ
 ἀπληθύνων τῶν ὁδῶν, τοῦ δὲ Σκυθικοῦ ἰππότηω καὶ τὰ
 ἴσχυρομα τῆς ὁδοῦ ἐπισταμένου, ἀμαρτόντες ἀλλήλων,
 ἐδίωκον πολλῷ οἱ Σκύθαι πρὸς Πέρσας ἐπὶ τὴν γέφυ-
 ραν ὑπὸ τῶν ἰππότηων. μαθόντες δὲ τοὺς Πέρσας οὐκ ἔπι-
 στάνους ἔλεγον πρὸς τοὺς Ἰωνας ἔοντας ἐν τῆσι νηυσί·
 ἄνδρες Ἴωνες, αἱ τε ἡμέραι ἡμῶν τοῦ ἀριθμοῦ διοίχτηται,
 ΗΕΡΟΔ. II. Ε

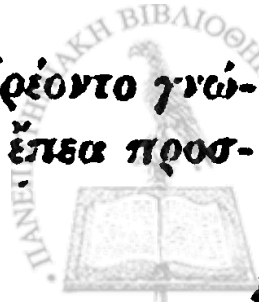


καὶ οὐ ποιεῖτε δίκαια ἔτι παραμένοντες. ἀλλ' ἐπεὶ πρό-
τερον δειμαίνοντες ἐμένετε, νῦν λύσαντες τὸν πόρον τὴν
ταχίστην ἄπιτε χαίροντες ἐλεύθεροι, θεοῖσι τε καὶ Σκύ-
θησι εὐδότες χάριν. τὸν δὲ πρότερον ἔοντα ὑμῶν δε-
σπότην ἡμεῖς παρασπασόμεθα οὕτω ὥστε ἐπὶ μηδαμοῖς
εἶναι ἀνθρώπους αὐτὸν στρατεύσασθαι.

137. Πρὸς ταῦτα οἱ Ἴωνες ἐβουλεύοντο. Μιλτιάδεω
μὲν τοῦ Ἀθηναίου, στρατηγέοντος καὶ τυραννέοντος
Χερσονησιτέων τῶν ἐν Ἐλλησπόντῳ, ἦν γνώμη πείθε-
σθαι Σκύθησι καὶ ἐλευθεροῦν Ἰωνίην, Ἰστιαίου δὲ τοῦ
Μιλησίου ἐναντίη ταύτη, λέγοντος ὡς νῦν μὲν διὰ Δα-
ρεῖον ἕκαστος αὐτῶν τυραννέει πόλις, τῆς Δαρείου δὲ
δυνάμιος καταρθεύσης οὔτε αὐτὸς Μιλησίων οἶός τε
ἔσεσθαι ἄρχειν, οὔτε ἄλλον οὐδένα οὐδαμῶν· βουλήσε-
σθαι γὰρ ἑκάστην τῶν πολιῶν δημοκρατέεσθαι μᾶλλον
ἢ τυραννέεσθαι. Ἰστιαίου δὲ γνώμην ταύτην ἀποδει-
κνυμένου αὐτίκα πάντες ἦσαν τετραμμένοι πρὸς ταύτην
τὴν γνώμην, πρότερον τὴν Μιλτιάδεω αἰρεόμενοι.

138. Ἦσαν δὲ οὗτοι οἱ διαφέροντές τε τὴν ψῆφον
καὶ ἔοντες λόγου πρὸς βασιλέος, Ἐλλησποντίων μὲν τυ-
ραννοὶ Δάφνης τε Ἀβυδηνός καὶ Ἴπποκλος Δαμψακηνός
καὶ Ἡρόφαντος Παριηνός καὶ Μητροδωρὸς Προκοινη-
σιος καὶ Ἀρισταγόρης Κυζικηνός καὶ Ἀρίστιων Βυζάν-
τιος· οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ ἐξ Ἐλλησπόντου· ἀπὸ Ἰωνίης
δὲ Στράτις τε Χῖος καὶ Αἰάκης Σάμιος καὶ Λαοδάμας
Φωκαιοὺς καὶ Ἰστιαῖος Μιλήσιος, τοῦ ἦν γνώμη ἡ προ-
κειμένη ἐναντίη τῇ Μιλτιάδεω. Αἰολέων δὲ παρῆν λό-
γιμος μόνος Ἀρισταγόρης Κυμαῖος.

139. Οὗτοι ὦν ἐπεὶ τε τὴν Ἰστιαίου αἰρέοντο γνώ-
μην, ἔδοξέ σφαι πρὸς ταύτην τάδε ἔργα τε καὶ ἔπεα προσ-



θεῖναι, τῆς μὲν γεφύρης λύειν τὰ κατὰ τοὺς Σκύθας ἔοντα, λύειν δὲ ὅσον τόξευμα ἐξικνέεται, ἵνα καὶ ποιέειν τι δοκέωσι, ποιεῦντες μηδὲν καὶ οἱ Σκύθαι μὴ πειρώατο βιώμενοι καὶ βουλόμενοι διαβῆναι τὸν Ἰστρον κατὰ τὴν γέφυραν, εἰπεῖν τε λύοντας τῆς γεφύρης τὸ ἐς τὴν Σκυθικὴν ἔχον, ὡς πάντα ποιήσουσι τὰ Σκύθησί ἐστι ἐν ἡδογῇ. ταῦτα μὲν προσέθησαν τῇ γνώμῃ· μετὰ δὲ ἐκ πάντων ὑπεκρίνατο Ἰστιαῖος τάδε λέγων· Ἄνδρες Σκύθαι, χρηστὰ ἤκετε φέροντες καὶ ἐς καιρὸν ἐπέλγεσθε· καὶ τὰ τε ἀπ' ὑμέων ὑμῖν χρηστῶς ὁδοῦται, καὶ τὰ ἀπ' ἡμέων ἐς ὑμέας ἐπιτηδέως ὑπηρατέεται· ὡς γὰρ ὄρατε, καὶ λύομεν τὸν πόρον καὶ προθυμίην πᾶσαν ἔχομεν, θέλοντες εἶναι ἐλεύθεροι. ἐν ᾧ δὲ ἡμέες τάδε λύομεν, ὑμέας καιρὸς ἐστι δίλυσθαι ἐκείνους, εὐρόντας δὲ ὑπὲρ τε ἡμέων καὶ ὑμέων αὐτῶν τίσασθαι οὕτω ὡς κείνοις πρέπει.

140. Σκύθαι μὲν τὸ δεύτερον Ἰωσι πιστεύσαντες λέγειν ἀληθεῖα ὑπέστρεφον ἐπὶ ζήτησιν τῶν Περσέων, καὶ ἡμάρτανον πάσης τῆς ἐκείνων διεξόδου. αἴτιοι δὲ τούτου αὐτοὶ οἱ Σκύθαι ἐγένοντο, τὰς νομάς τῶν ἵππων τὰς ταύτη διαφθείραντες καὶ τὰ ὕδατα συγχώσαντες. εἰ γὰρ ταῦτα μὴ ἐποίησαν, παρεῖχε ἂν σφι, εἰ ἐβούλοντο, εὐπτεῶς ἐξευρέειν τοὺς Πέρσας· νῦν δὲ τὰ σφι ἐδόκεε ἄριστα βεβουλεῦσθαι, κατὰ ταῦτα ἐσφάλησαν. Σκύθαι μὲν νυν τῆς σφετέρης χώρας τῇ χιλός τε τοῖσι ἵπποισι καὶ ὕδατα ἦν, ταύτη διεξιόντες ἐδίλυντο τοὺς ἀντιπολεμίους, δοκέοντες καὶ ἐκείνους διὰ τοιούτων τὴν ἀπόδρῃσιν ποιέεσθαι· οἱ δὲ δὴ Πέρσαι τὸν πρότερον ἐαυτῶν γενόμενον στίβον, τοῦτον φυλάσσοντες ἤϊσαν, καὶ οὕτω μόγις εὗρον τὸν πόρον. οἷα δὲ νυκτός τε ἀπικόμενοι



καὶ λελημένης τῆς γεφύρας ἐντυχόντες ἐς πᾶσαν ἀρβυδίην ὑπίκατο, μὴ σφεας οἱ Ἴωνες ἔωσι ἀπολελοιπότες.

141. Ἦν δὲ περὶ Δαρεῖον ἀνὴρ Αἰγύπτιος φωνέων μέγιστον ἀνθρώπων· τοῦτον δὲ τὸν ἄνδρα καταστάντα ἐπὶ τοῦ χεῖλεος τοῦ Ἰστρου ἐκέλευε Δαρεῖος καλέειν Ἰστιαῖον Μιλήσιον. ὁ μὲν δὴ ἐποίησε ταῦτα, Ἰστιαῖος δὲ ἐπακούσας τῷ πρώτῳ κελύσματι τὰς τε νέας ἀπᾶσας παρεῖχε διαπορθμεύειν τὴν στρατιὴν καὶ τὴν γέφυραν ἔξενξε.

142. Πέρσαι μὲν ὧν οὕτω ἐκφεύγουσι· Σχύθαι δὲ διζήμενοι καὶ τὸ δεύτερον ἡμαρτον τῶν Περσέων, καὶ τοῦτο μὲν, ὡς ἔοντας Ἴωνας ἐλευθέρους, κακίστους τε καὶ ἀνανδροτάτους κρίνουσι εἶναι ἀπάντων ἀνθρώπων· τοῦτο δὲ, ὡς δούλων Ἴωνων τὸν λόγον ποιούμενοι, ἀνδράποδα φιλοδέσποτά φασι εἶναι καὶ ἄδρηστα μάλιστα ταῦτα μὲν δὴ Σχύθησι ἐς Ἴωνας ἀπερόδιπται.

143. Δαρεῖος δὲ διὰ τῆς Θρηϊκῆς πορευόμενος ἀπίκετο ἐς Σησιὸν τῆς Χερσονήσου· ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸς μεδιέβη τῆσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀσίην, λειπεί δὲ στρατηγὸν ἐπὶ τῆς Εὐρώπῃ Μεγάβαζον, ἄνδρα Πέρσην, τῷ Δαρεῖο κοίτη ἔδωκε γέρας, τοιόνδε εἶπας ἐν Πέρσῃσι ἔπος· ὡς μνημένου Δαρείου ροιὰς τρώγειν, ὡς ἀνοιξὸς τάχιστα τῆς πρώτης τῶν ροιέων, εἶρετο αὐτὸν ὁ ἀδελφεὸς Ἀρτιάβανος ὅτι βούλοισι ἂν οἱ τοσοῦτο πλῆθος γενέσθαι, ὅσοι ἐπὶ τῆς ροιῆς κόκκοι· Δαρεῖος δὲ εἶπε Μεγαβάζου ἂν οἱ τοσοῦτους ἀριθμὸν γενέσθαι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ τὴν Ἑλλάδα ὑπήκοον. ἐν μὲν δὲ Πέρσῃσι ταῦτά μιν εἶπε ἔτιμα, τότε δὲ αὐτὸν ὑπέλιπε στρατηγὸν ἔχοντα τὴν στρατιῆς τῆς ἐνωτοῦ ὀκτῶ μυριάδας.

144. Οὗτος δὲ ὁ Μεγάβαζος εἶπας τότε τὸ ἔπαυ

ῥεῖπετο ἀθάνατον μνήμην πρὸς Ἑλλησποντίων· γενόμενος γὰρ ἐν Βυζαντίῳ ἐπύθετο ἑπτακαίδεκα ἔτεσι πρότερον Καλχηδονίους κτίσαντας τὴν χώραν Βυζαντίων, πευσόμενος δὲ ἔφη Καλχηδονίους τοῦτον τὸν χρόνον τυγχάνειν ἔοντας τυφλοῦς· οὐ γὰρ ἂν τοῦ καλλίονος παρβόντος κτίζειν χώραν τὸν αἰσχίονα ἐλέσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυφλοί. οὗτος δὴ ὢν τότε ὁ Μεγάβαζος στρατηγὸς λειψθεὶς ἐν τῇ χώρῃ Ἑλλησποντίων τοὺς μὴ μηδίζοντας κατεστρέφετο.

145. Οὗτος μὲν ἰν ταῦτα ἔρησε, τὸν αὐτὸν δὲ τοῦτον χρόνον ἐγίνετο ἐπὶ Λιβύην ἄλλος στρατιῆς μέγας στόλος, διὰ πρόφασιν τὴν ἐγὼ ἀπηγήσομαι, προδιηγησάμενος πρότερον τὰδε. Τῶν ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπιβατέων παιδῶν παῖδες, ἐξελασθέντες ὑπὸ Πελασγῶν τῶν ἐκ Βραυρῶνος λήισαμένων τὰς Ἀθηναίων γυναῖκας, ὑπὸ τούτων δὲ ἐξελασθέντες ἐκ Λήμνου οἴχοντο πλείοντες ἐς Λακεδαιμόνα· ἰζόμενοι δὲ ἐν τῷ Τηϋγείῳ πῦρ ἀνέκαιον. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἰδόντες ἄγγελον ἔπεμπον, πευσόμενοι τίνες τε καὶ ὅκόθεν εἰσί· οἱ δὲ τῷ ἀγγέλῳ εἰρωτέοντι ἔλεγον ὡς εἶψαν μὲν Μινύαι, παῖδες δὲ εἶεν τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ πλεόντων ἡρώων· προσσχόντας δὲ τούτους ἐς Λήμνον φτεῦσαι σφεας. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀκηκοότες τὸν λόγον τῆς γενεῆς τῶν Μινυέων, πέμψαντες τὸ δεύτερον εἰρωτέον τί θέλοντες ἤκοιέν τε ἐς τὴν χώραν καὶ πῦρ αἶθοιεν. οἱ δὲ ἔφασαν ὑπὸ Πελασγῶν ἐκβληθέντες ἤκειν ἐς τοὺς πατέρας· δικαιοτάτον γὰρ εἶναι οὕτω τοῦτο γίνεσθαι· δέεσθαι τε οἰκέειν ἅμα τούτοις μοῖραν τε τιμῶν μετέχοντες καὶ τῆς γῆς ἀπολαχόντες. Λακεδαιμονίοισι δὲ ἔαδε δέκεσθαι τοὺς Μινύας ἐπ' οἷσι θέλοσι αὐτοί· μάλιστα δὲ ἐνῆγέ σφεας ὥστε ποιεῖν



ταῦτα τῶν Τυνδαριδῶν ἢ ναυτιλίῃ ἐν τῇ Ἀργοῖ. δεξάμενοι δὲ τοὺς Μινύας γῆς τε μετέδοσαν καὶ ἐς φυλὰς διεδάσαντο. οἱ δὲ ἀντίκα μὲν γίμους ἔγημαν, τὰς δὲ ἐκ Λήμνου ἦγοντο ἐξέδοσαν ἄλλοισι.

146. Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διεξελθόντος, ἀντίκα οἱ Μινύαι ἐξύβρισαν, τῆς τε βασιληΐης μεταϊτέοντες καὶ ἄλλα ποιεῦντες οὐκ ὅσια. τοῖσι ὦν Λακεδαιμονίοισι ἔδοξε αὐτοὺς ἀποκτεῖναι· συλλαβόντες δὲ σφεας κατέβαλον ἐς ἐρκτὴν. κτείνουσι δὲ, τοὺς ἂν κτείνωσι Λακεδαιμόνιοι, νυκτὸς, μετ' ἡμέραν δὲ οὐδένα. ἐπεὶ ὦν ἔμελλον σφεας καταχρήσεσθαι, παραιτήσαντο αἱ γυναῖκες τῶν Μινυέων, εἶναι ἄσται τε καὶ τῶν πρώτων Σπαρτιητέων θυγατέρες, ἐσθλῶν ἐς τὴν ἐρκτὴν καὶ ἐς λόγους εἶναι ἐκάστη τῷ ἐωντῆς ἀνδρὶ. οἱ δὲ σφεας παρήκαν οὐδένα δόλον δοκέοντες ἐξ αὐτέων ἔσθθαι. αἱ δὲ ἐπει τε ἐσθλῶν, ποιεῦσι τοιάδε· πᾶσαν τὴν εἶχον ἐσθθῆτα παραδοῦσαι τοῖσι ἀνδράσι αὐταὶ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἔλαβον. οἱ δὲ Μινύαι, ἐνδύντες τὴν γυναικῆϊν ἐσθθῆτα, ἄτε γυναῖκες, ἐξήϊσαν ἔξω· ἐκφυγόντες δὲ τρόπῳ τοιούτῳ ἔζοντο αὐτὶς ἐς τὸ Τηγεῖον.

147. Τὸν δὲ αὐτὸν τοῦτον χρόνον Θήρας ὁ Ἀντεσίανος τοῦ Τισαμενοῦ τοῦ Θερσάνδρου τοῦ Πολυνείκεος ἔστειλε ἐς ἀποικίην ἐκ Λακεδαιμονος. ἦν δὲ ὁ Θήρας οὗτος γένος ἐὼν Καδμεῖος, τῆς μητρὸς ἀδελφεὸς τοῖσι Ἀριστοδήμου παισὶ, Εὐρουσθένει καὶ Προκλεῖ· ἐόντων δ' ἔτι τῶν παιδῶν τούτων νηπίων ἐπιτροπαλίην εἶχε ὁ Θήρας τὴν ἐν Σπάρτῃ βασιληΐην. αὐξηθέντων δὲ τῶν ἀδελφιδέων καὶ παραλαβόντων τὴν ἀρχὴν, οὕτω δὲ ὁ Θήρας δεινὸν ποιούμενος ἄρχεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἐπεὶ τε ἐγεύσατο τὸ ἀρχῆς, οὐκ ἔφη μένειν ἐν τῇ Λακεδαίμονι ἀλλ' ἔμπο-

πλείσσεσθαι ἐς τοὺς συγγενείας. ἦσαν δὲ ἐν τῇ νῦν Θήρῃ καλεομένη νήσῳ, πρότερον δὲ Καλλίστη τῇ αὐτῇ ταύτῃ, ἀπόγονοι Μεμβλιάρεω τοῦ Ποικίλεω, ἀνδρὸς Φοίνικος. Κάδμος-γὰρ ὁ Ἀγίνουρος Εὐρώπην διζήμενος προσέειπε ἐς τὴν νῦν Θήρην καλεομένην· προσσχόντι δὲ εἴτε δὴ οἱ ἡ χώρα ἤρесе, εἴτε καὶ ἄλλως ἠθέλησε ποιῆσαι τοῦτο, καταλείπει γὰρ ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἄλλους τε τῶν Φοινίκων καὶ δὴ καὶ τῶν ἐωυτοῦ συγγενέων Μεμβλιάρων. οὗτοι ἐνέμοντο τὴν Καλλίστην καλεομένην ἐπὶ γενεᾷς, πρὶν ἢ Θήραν ἐλθεῖν ἐκ Λακεδαιμόνος, ὁκτώ ἀνδρῶν.

148. Ἐπὶ τούτους δὴ ὧν ὁ Θήρας λαὸν ἔχων ἀπὸ τῶν φυλέων ἔστειλε, συνοικήσων τούτοισι καὶ οὐδαμῶς ἐξελῶν αὐτούς, ἀλλὰ κάρτα οἰκηθῆναι. ἐπεὶ τε δὲ καὶ οἱ Μινύαι ἐκδράντες ἐκ τῆς ἐρκτῆς ἴζοντο ἐς τὸ Τηγετον, τῶν Λακεδαιμονίων βουλευομένων σφέας ἀπολλύναι, παραιτέται ὁ Θήρας, ὅπως μήτε φόνος γένηται, αὐτὸς τε ὑπεδέκετό σφεας ἐξάξειν ἐκ τῆς χώρας. συγχωρησάντων δὲ τῇ γνώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, τρισὶ τριτηκοντέροισι ἐς τοὺς Μεμβλιάρεω ἀπογόνους ἔπλωσε, οὔτι πάντας ἄγων τοὺς Μινύας ἀλλ' ὀλίγους τινάς. οἱ γὰρ πλεῖνες αὐτῶν ἐτρέποντο ἐς τοὺς Παρωρέας καὶ Κεύκωνας, τούτους δ' ἐξέλασαντες ἐκ τῆς χώρας σφέας αὐτούς ἐξ μοίρας διεῖλον, καὶ ἔπειτα ἔκτισαν πόλεις τύσθε ἐν αὐτοῖσι, Λέπρεον, Μάκιστον, Φριξὰς, Πύργον, Ἐπιον, Νούδιον· τουτέων δὲ τὰς πλεῖνας ἐπ' ἐμέο Ἠλεῖοι ἐπόρθησαν. τῇ δὲ νήσῳ ἐπὶ τοῦ οἰκιστέω Θήρα ἡ ἔπωνυμία ἐγένετο.

149. Ὁ δὲ παῖς οὐ γὰρ ἔφη οἱ συμπλεύσεσθαι, τοιγαρῶν ἔφη αὐτὸν καταλείψειν οἷν ἐν λίχοισι· ἐπὶ τοῦ



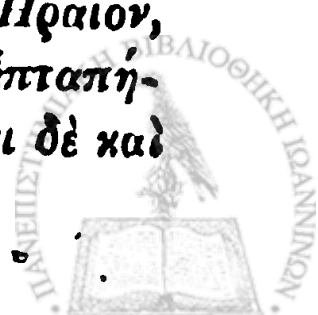
ἔπειτα τούτου οὖνομα τῷ νεηρίσκῳ τούτῳ Οἰόλυκος ἐγένετο, καὶ κῶς τὸ οὖνομα τοῦτο ἐπεκράτησεν. Οἰόλυκου δὲ γίνεται Αἰγεὺς ἀπ' οὗ Αἰγεῖδαι καλεῦνται, φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρτῃ. τοῖσι δὲ ἐν τῇ φυλῇ ταύτῃ ἀνδράσι οὐ γὰρ ὑπέμειναν τὰ τέκνα, ἰδούσαντο ἐκ Θεοπροπίου Ἐριννύων τῶν Λαῖου τε καὶ Οἰδιπόδεω ἰρόν· καὶ μετὰ τοῦτο ὑπέμεινε τὸν τοῦτο καὶ ἐν Θήρῃ τοῖσι ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τούτων γεγονόσι.

150. Μέχρι μὲν νῦν τούτου τοῦ λόγου Λακεδαιμόνιοι Θηραίοισι κατὰ ταῦτα λέγουσι, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου μόνον Θηραῖοι ὧδε γενέσθαι λέγουσι. Γρίνος ὁ Αἰσανίου, ἔων Θήρα τούτου ἀπόγονος καὶ βασιλεύων Θήρης τῆς νήσου, ἀπῆκετο ἐς Δελφοὺς, ἄγων ἀπὸ τῆς πόλιος ἑκατόμβην· εἶποντο δὲ οἱ καὶ ἄλλοι τῶν πολιητέων καὶ δὴ καὶ Βάττος ὁ Πολυμνήστου, ἔων γένος Εὐφημίδης τῶν Μινυέων. χρεωμένοι δὲ τῷ Γρίνῳ τῷ βασιλεῖ τῶν Θηραίων περὶ ἄλλων χρᾶ ἢ Πυθίῃ κτίζειν ἐν Λιβύῃ πόλιν. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· Ἐγὼ μὲν, ὦναξ, πρεσβύτερός τε ἤδη εἰμὶ καὶ βαρὺς αἰεῖσθαι· σὺ δὲ τινα τῶνδε τῶν νεωτέρων κέλευε ταῦτα ποιεῖν. ἄμα τε ἔλεγε ταῦτα καὶ ἐδείκνυε ἐς τὸν Βάττιον. τότε μὲν τοσαῦτα· μετὰ δὲ ἀπελθόντες ἀλογίην εἶχον τοῦ χρηστηρίου, οὔτε Λιβύην εἰδότες ὅκου γῆς εἶη, οὔτε τολμῶντες ἐς ἀφανὲς χρῆμα ἀποστέλλειν ἀποικίην.

151. Ἐπιτὰ δὲ ἐτέων μετὰ ταῦτα οὐκ ἔσθαι τὴν Θήρην, ἐν τοῖσι τὰ δένδρεα πάντα σφι τὰ ἐν τῇ νήσῳ πλὴν ἐνός ἑξαυάνθη. χρεωμένοισι δὲ τοῖσι Θηραίοισι προέφερε ἡ Πυθίη τὴν ἐς Λιβύην ἀποικίην. ἐπεὶ τε δὲ κακοῦ οὐδὲν ἦν σφι μῆχος, πέμπουσι ἐς Κρήτην ἀγγέλους, διζημένους εἴ τις Κρητῶν ἢ μετοίκων ἀπιγμένος εἴη ἐς Λιβύην. πε-

ριπλανώμενοι δὲ αὐτὴν οὗτοι ἀπίκοντο καὶ ἐς Ἴτανον πόλιν· ἐν ταύτῃ δὲ συμμίσγουσι ἀνδρὶ πορφυρεῖ, τῷ οὐνομα ἦν Κορώβιος, ὃς ἔφη ὑπ' ἀνέμων ἀπενειχθεὶς ἀπικέσθαι ἐς Λιβύην καὶ Λιβύης ἐς Πλατείαν νῆσον. μισθῷ δὲ τοῦτον πείσαντες ἦγον ἐς Θήρην, ἐκ δὲ Θήρης ἔπλεον κατάσκοποι ἄνδρες τὰ πρῶτα οὐ πολλοί· κατηγορησαμένου δὲ τοῦ Κορωβίου ἐς τὴν νῆσον ταύτην δὴ τὴν Πλατείαν, τὸν μὲν Κορώβιον λείπουσι, σιτία καταλιπόντες ὅσων δὴ μηνῶν, αὐτοὶ δὲ ἔπλεον τὴν ταχίστην ἀπαγγελέοντες Θηραίοισι περὶ τῆς νήσου.

152. Ἀποδημεόντων δὲ τούτων πλέω χρόνον τοῦ συγκειμένου, τὸν Κορώβιον ἐπέλιπε τὰ πάντα. μετὰ δὲ νηῦς Σαμῆ, τῆς ναύκληρος ἦν Κωλαῖος, πλείουσα ἐπ' Αἰγύπτου ἀπηνείχθη ἐς τὴν Πλατείαν ταύτην· πνυθόμενοι δὲ οἱ Σάμιοι παρὰ τοῦ Κορωβίου τὸν πάντα λόγον, σιτία οἱ ἐνιαυτοῦ καταλείπουσι, αὐτοὶ δὲ ἀναχθέντες ἐκ τῆς νήσου καὶ γλιχόμενοι Αἰγύπτου ἔπλεον, ἀποφερόμενοι ἀπηλιώτῃ ἀνέμῳ· καὶ οὐ γὰρ ἀνίει τὸ πνεῦμα, Ἰρακλέας στήλας διεκπερήσαντες ἀπίκοντο ἐς Ταρτησσὸν, θείῃ πομπῇ χρεώμενοι. τὸ δὲ ἐμπόριον τοῦτο ἦν ἀκήρατον τοῦτον τὸν χρόνον, ὥστε ἀπονοστήσαντες οὗτοι ὀπίσω μέγιστα δὴ Ἑλλήνων πάντων, τῶν ἡμεῖς ἀτρεκλήν ἴδμεν, ἐκ φορτίων ἐκέρδησαν, μετὰ γε Σώστρατον τὸν Λαοδάμαντος Αἰγινήτην· τούτῳ γὰρ οὐκ οἶά τέ ἐστι ἐρίσαι ἄλλον. οἱ δὲ Σάμιοι τὴν δεκάτην τῶν ἐπικερδίων ἐξελόντες ἐξ τάλαντα ἐποίησαντο χαλκήϊον κρητῆρος Ἀργολικοῦ τρόπον· περίξ δὲ αὐτοῦ γρηπῶν κεφαλαὶ πρόκροσσοί εἰσι· καὶ ἀνέθηκαν ἐς τὸ Ἰφραιον, ὑποστήσαντες αὐτῷ τρεῖς χαλκέους κολοσσούς ἐπταπήχεας, τοῖσι γούνασι ἐρηρυσμένους. Κυρηναίοισι δὲ καὶ



Θηραίοισι ἐς Σαμίους ὑπὸ τούτου τοῦ ἔργου πρῶτα
φιλῖαι μεγάλαι συνεκρήθησαν.

153. Οἱ δὲ Θηραῖοι ἐπεὶ τε τὸν Κορώβιον λιπόντες
ἐν τῇ νήσῳ ἀπίκοντο ἐς τὴν Θήρην, ἀπήγγελλον ὡς σφι
εἴη νῆσος ἐπὶ Λιβύῃ ἐκτισμένη. Θηραίοισι δὲ ἕαδε
ἀδελφεὸν τε ἀπ' ἀδελφεοῦ πέμπειν πάλῳ λαχόντα, καὶ
ἀπὸ τῶν χώρων ἀπάντων ἐπιτὰ ἐόντων ἄνδρας, εἶναι δὲ
σφεων καὶ ἡγεμόνα καὶ βασιλέα Βάττον. οὕτω δὲ στέλ-
λουσι δύο πεντηκοντέρους ἐς τὴν Πλατείαν.

154. Ταῦτα δὲ Θηραῖοι λέγουσι, τὰ δ' ἐπιλοιπα
τοῦ λόγου συμφέρονται ἤδη Θηραῖοι Κυρηναίοισι. Κυ-
ρηναῖοι γὰρ τὰ περὶ Βάττον οὐδαμῶς ὁμολογέουσι Θη-
ραίοισι. λέγουσι γὰρ οὕτω· ἔστι τῆς Κρήτης Ἀξὸς πό-
λις, ἐν τῇ ἐγένετο Ἐτέαρχος βασιλεὺς, ὃς ἐπὶ θυγατρὶ
ἀμήτορι τῇ οὖνομα ἦν Φρονίμη, ἐπὶ ταύτῃ ἔγημε ἄλλην
γυναῖκα. ἡ δὲ ἐπεσελθούσα ἐδικαίεν εἶναι καὶ τῷ ἔργῳ
μητροιῇ τῇ Φρονίμῃ, παρέχουσά τε κακὰ καὶ πᾶν ἐπ'
αὐτῇ μηχανωμένη· καὶ τέλος μαχλοσύνην ἐπενείκασά οἱ
πεῖθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχειν οὕτω. ὁ δὲ ἀναγνωσθεὶς
ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἔργον οὐκ ὄσιον ἐμηχανᾶτο ἐπὶ τῇ
θυγατρὶ. ἦν γὰρ δὴ Θεμίσων ἀνὴρ Θηραῖος ἔμπορος
ἐν τῇ Ἀξῷ· τοῦτον ὁ Ἐτέαρχος παραλαβὼν ἐπὶ ξείνια
ἐξορκοῖ ἢ μὲν οἱ διηκονήσειν ὃ τι ἂν δεηθῇ. ἐπεὶ τε δὲ
ἐξόρκωσε, ἀγαγὼν οἱ παραδίδοι τὴν ἑωυτοῦ θυγατέρα,
καὶ ταύτην ἐκέλευε καταποντιῶσαι ἀπαγαγόντια. ὁ δὲ
Θεμίσων περιτημεκτήσας τῇ ἀπάτῃ τοῦ ὄρκου καὶ διαλυ-
σάμενος τὴν ξεινίην ἐποίησε τοιάδε· παραλαβὼν τὴν παῖ-
δα ἀπέπλεε, ὡς δὲ ἐγένετο ἐν τῷ πελάγῳ, ἀποσιεύμενος
τὴν ἐξόρκωσιν τοῦ Ἐτεάρχου σχοινίοισι αὐτὴν διαδίσας

κατήκε ἐς τὸ πέλαγος, ἀνασπιάσας δὲ ἀπίκτο ἐς τὴν Θήρην.

155. Ἐνθεῦτεν δὲ τὴν Φρονίμην παραλαβὼν Πολύμηστος, ἑὼν τῶν Θηραίων ἀνὴρ δόκιμος, ἐπαλλακεύτο· χρόνου δὲ περιόντες ἐξεγένετό οἱ παῖς ἰσχνόφωρος καὶ τρουλὸς, τῇ οὖνομα ἐτέθη Βάττος, ὡς Θηραῖοί τε καὶ Κυρηναῖοι λέγουσι, ὡς μέντοι ἐγὼ δοκέω, ἄλλο τι Βάττος δὲ μετωνομάσθη, ἐπεὶ τὸ ἐς Λιβύην ἀπίκτο, ἀπὸ τῆ τοῦ χρηστηρίου τοῦ γενομένου ἐν Δελφοῖσι αὐτῷ καὶ ἀπὸ τῆς τιμῆς τὴν ἔσχε, τὴν ἐπωνυμίην ποιούμενος· Λίβυες γὰρ βασιλέα Βάττον καλέουσι, καὶ τούτου εἵνεκα δοκέω θεσπίζουσιν τὴν Πυθίην καλέσαι μιν Λιβυκῇ γλώσση, εἰδύϊαν ὡς βασιλεὺς ἔσται ἐν Λιβύῃ. ἐπεὶ τὸ γὰρ ἠνδρώθη οὗτος, ἦλθε ἐς Δελφούς περὶ τῆς φωνῆς· ἐπειρωτέοντι δὲ οἱ χρᾶ ἢ Πυθίῃ τάδε·

Βάττ', ἐπὶ φωνὴν ἦλθες· ἄναξ δὲ σε Φοῖβος Ἀπόλλων
ἐς Λιβύην πέμπει μηλοτρόφον οἰκιστῆρα,

ὥσπερ εἰ εἴποι Ἑλλάδι γλώσση χρεωμένη· Ὡ βασιλεῦ,
ἐπὶ φωνὴν ἦλθες. Ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε· Ὡναξ, ἐγὼ
μὲν ἦλθον παρὰ σὲ χρησόμενος περὶ τῆς φωνῆς, σὺ δὲ
μοι ἄλλα ἀδύνατα χρᾶς, κελύων Λιβύην ἀποικίσειν·
τέω δυνάμει, κολῆ χειρὶ; Ταῦτα λέγων οὐκ ἔπειθε ἄλλα
οἱ χρᾶν· ὡς δὲ κατὰ ταῦτα ἐθέσπιζέ οἱ καὶ πρότερον,
οἶχτο μεταξὺ ἀπολιπὼν ὁ Βάττος ἐς τὴν Θήρην.

156. Μετὰ δὲ αὐτῷ τὸ τούτῳ καὶ τοῖσι ἄλλοισι Θηραίοισι συνεφέρετο παλιγκότως. ἀγνοεῦντες δὲ τὰς συμφορὰς οἱ Θηραῖοι ἔπεμπον ἐς Δελφούς περὶ τῶν παρεόντων κακῶν. ἢ δὲ Πυθίῃ σφι ἔχρησε συγκτίζουσι Βάττιω Κυρήνην τῆς Λιβύης ἄμεινον πρήξειν. ἀπέστειλλον μετὰ ταῦτα τὸν Βάττον οἱ Θηραῖοι δύο πεντηκοντέμοισι.

πλώσαντες δὲ ἐς τὴν Διβύην οὔτοι, οὐ γὰρ εἶχον ὅ τι ποιέωσι ἄλλο, ὀπίσω ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Θήρην. οἱ δὲ Θηραῖοι καταγομένους ἔβαλλον καὶ οὐκ ἔων τῇ γῆ προσίσχειν, ἀλλ' ὀπίσω πλώειν ἐκέλευον. οἱ δὲ ἀναγκάζομενοι ὀπίσω ἀπέπλων, καὶ ἔκτισαν νῆσον ἐπὶ Διβύη κειμένην, τῇ οἶνομα, ὡς καὶ πρότερον εἰρέθη, ἐστὶ Πλάτεια. λέγεται δὲ ἴση εἶναι ἢ νῆσος τῇ νῦν Κυρηναίων πόλι.

157. Ταύτην οἰκέοντες δύο ἔτεα, οὐδὲν γὰρ σφι χρησιῶν συνεφέρετο, ἓνα αὐτῶν καταλιπόντες οἱ λοιποὶ πάντες ἀπέπλεον ἐς Δελφούς, ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τὸ χρηστήριον ἐχρέωντο, φάμενοι οἰκέειν τε τὴν Διβύην καὶ οὐδὲν ἄμεινον πρήσσειν οἰκεῦντες. ἢ δὲ Πυθίη σφι πρὸς ταῦτα χρᾶ τάδε·

Αἰ τὺ ἐμεῦ Διβύην μηλοτρόφον οἶδας ἄμεινον,
μὴ ἐλθὼν ἐλθόντος, ἄγαν ἄγαμαι σοφίην σευ.

ἀκούσαντες δὲ τούτων οἱ ἀμφὶ τὸν Βάτιον ἀπέπλων ὀπίσω· οὐ γὰρ δὴ σφεας ἀπείει ὁ θεὸς τῆς ἀποικίης, πρὶν δὴ ἀπίκωνται ἐς αὐτὴν τὴν Διβύην. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὴν νῆσον καὶ ἀναλαβόντες τὸν ἔλιπον, ἔκτισαν αὐτῆς τῆς Διβύης χῶρον ἀντίον τῆς νήσου τῷ οὔνομα ἦν Ἄξιρις, τὸν νάπαι τε κάλλιστα ἐπ' ἀμφοτέρα συγκληῖουσι καὶ ποταμὸς τὰ ἐπὶ θάτερα παραρρέει.

158. Τοῦτον οἶκεον τὸν χῶρον ἐξ ἔτεα· ἐβδόμῳ δὲ σφεας ἔτι παραιτησάμενοι οἱ Δίβνες ὡς ἐς ἄμεινονα χῶρον ἄξουσι, ἀνέγνωσαν ἐκλιπεῖν. ἦγον δὲ σφεας ἐν-θεῦτεν οἱ Δίβνες ἀναστήσαντες πρὸς ἐσπέρην· καὶ τὸν κάλλιστον τῶν χώρων, ἵνα διεξιόντες οἱ Ἕλληνες μὴ ἴδωεν, συμμετρησάμενοι τὴν ὥρην τῆς ἡμέρης νυκτός παρήγον. ἐστὶ δὲ τῷ χώρῳ τούτῳ οὔνομα Ἰρασα. ἀγα-

γόντες δὲ σφραγίσαντες ἐπὶ κρήνην λεγομένην εἶναι Ἀπόλλωνος εἶπαν· Ἄνδρες Ἕλληνες, ἐνθαῦτα ὑμῖν ἐπιτήδεον οἰκέειν· ἐνθαῦτα γὰρ ὁ οὐρανὸς τέτρηται.

159. Ἐπὶ μὲν νυν Βάττεω τῆς τοῦ οἰκιστεῖα τῆς ζώης, ἄρξαντος ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτεα, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ἀρκεσίλλω ἄρξαντος ἑκατάδεκα ἔτεα, οἶκον οἱ Κυρηναῖοι εἶοντες τοσοῦτοι ὅσοι ἀρχὴν ἐς τὴν ἀποικίην ἐστάλησαν· ἐπὶ δὲ τοῦ τρίτου, Βάττεω τοῦ εὐδαίμονος καλομένου, Ἕλληνας πάντας ὥρμησθαι χρήσασθαι ἢ Ἰουδίην πλέειν συνοικήσοντας Κυρηναίοισι Λιβύην· ἐπεκαλέοντο γὰρ οἱ Κυρηναῖοι ἐπὶ γῆς ἀναδασμῶ. ἔχρησθαι δὲ ὧδε ἔχοντα·

Ὅς δὲ κεν ἐς Λιβύην πολυήρατον ὑστερον ἔλθῃ
γῆς ἀναδαιομένης, μετὰ οἱ ποκά φάμι μελήσειν.

συλλεχθέντος δὲ ὄμιλου πολλοῦ ἐς τὴν Κυρήνην, περιταμινόμενοι γῆν πολλὴν οἱ περὶοικοὶ Λίβυες καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν τῷ ὄνομα ἦν Ἀδικράν, οἷα τῆς τῆς χώρας στερισκόμενοι καὶ περιωβριζόμενοι ὑπὸ τῶν Κυρηναίων, πέμπαντες ἐς Αἴγυπτον ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἀπρίῃ τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ. ὁ δὲ, συλλέξας στρατὸν Αἰγυπτίων πολλὸν ἔπεμψε ἐπὶ τὴν Κυρήνην. οἱ δὲ Κυρηναῖοι ἐκστρατευσάμενοι ἐς Ἰρασα χῶρον καὶ ἐπὶ κρήνην Θέστην συνέβαλόν τῆς τοῖσι Αἰγυπτίοισι καὶ ἐνίκησαν τῇ συμβολῇ. ἅτε γὰρ οὐ πεπειρημένοι πρότερον οἱ Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων καὶ παραχρῶμενοι διεφθάρησαν οὕτω ὥστε ὀλίγοι τινὲς αὐτῶν ἀπενόστησαν ἐς Αἴγυπτον. ἀντὶ τούτων Αἰγύπτιοι κατὰ ταῦτα ἐπιμεμφόμενοι Ἀπρίῃ ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ.

160. Τούτου δὲ τοῦ Βάττεω γίνεται παῖς Ἀρκεσίλλω, ὃς βασιλεύσας πρῶτα τοῖσι ἐωντοῦ ἀδελφεοῖσι ἐστασίασε, ἐς ὃ μιν οὗτοι ἀπολιπόντες οἴχοντο ἐς ἄλλον



χῶρον τῆς Λιβύης, καὶ ἐπ' ἐωντῶν βαλλόμενοι ἔκτισαν πόλιν ταύτην, ἣ τότε καὶ νῦν Βάρκη καλεῖται· κίζοντες δ' ἅμα αὐτὴν ἀπιστᾶσι ὑπὸ τῶν Κυρηναίων τοῖς Δίβνας. μετὰ δὲ Ἀρκεσίλεως ἐς τοὺς ὑποδεξαμένους τε τῶν Διβίων καὶ ἀποστάντας τοῖς αὐτοῖς τούτους ἐστρατεύετο· οἱ δὲ Δίβνες, δείσαντες αὐτὸν οἴχοντο φεύγοντες πρὸς τοὺς ἑοῖους τῶν Διβίων. ὁ δὲ Ἀρκεσίλεως εἶπετο φεύγουσι, ἐς οὗ ἐν Δείκωνί τε τῆς Λιβύης ἐγένετο ἐπιδιώκων καὶ ἔδοξε τοῖσι Δίβνσι ἐπιθέσθαι οἱ συμβαλόντες δὲ ἐνίκησαν τοὺς Κυρηναίους τοσοῦτο ὥστε ἑπτακισχιλίους ὀπλίτας Κυρηναίων ἐνθαῦτα πεσείειν. μετὰ δὲ τὸ τραῦμα τοῦτο Ἀρκεσίλεων μὲν κάμνοντά τε καὶ φάρμακον πεπωκότα ὁ ἀδελφεὸς Δέαρχος ἀποπνίγει, Δέαρχον δὲ ἢ γυνὴ ἢ Ἀρκεσίλεω δόλῳ κτείνει, τῇ οὔνομα ἦν Ἐρηξώ.

161. Διεδέξατο δὲ τὴν βασιληΐην τοῦ Ἀρκεσίλεω ὁ παῖς Βάττος χυλὸς ἐὼν καὶ οὐκ ἀρίστους. οἱ δὲ Κυρηναῖοι πρὸς τὴν καταλαβοῦσαν συμφορὴν ἔπεμτον ἐς Δελφοὺς ἐπειρησομένους ὅτινα τρόπον καταστησάμενοι κάλλιστα ἂν οἰκέοιεν. ἡ δὲ Πυθίη ἐκέλευε ἐκ Μαντινέης τῆς Ἀρχάδων καταρτιστῆρα ἀγαγέσθαι. αἴτεον ὦν οἱ Κυρηναῖοι, καὶ οἱ Μαντινέες ἔδωσαν ἄνδρα τῶν ἀστῶν δοκιμώτατον, τῷ οὔνομα ἦν Δημῶναξ. - οὗτος ὦν ὠνήρ ἀπικόμενος ἐς τὴν Κρήνην καὶ μαθὼν ἕκαστα τοῦτο μὲν τριφύλους ἐποίησέ σφεας, τῆδε διαθείς· Θηραίων μὲν γὰρ καὶ τῶν περιοίκων μίαν μοῖραν ἐποίησε, ἄλλην δὲ Πελοποννησίων καὶ Κρητῶν, τρίτην δὲ νησιωτέων πάντων· τοῦτο δὲ τῷ βασιλεῖ Βάττῳ τεμένεα ἐξελὼν καὶ ἱρῶσύνας τὰ ἄλλα πάντα τὰ πρότερον εἶχον οἱ βασιλεῖς, ἐς μέσον τοῦ δήμου ἔθηκε.



162. Ἐπὶ μὲν δὴ τούτου τοῦ Βάττεω οὕτω διετέλεσθαι ἴοντα, ἐπὶ δὲ τοῦ τούτου παιδὸς Ἀρχεσίλειω πολλὴ ταραχὴ περὶ τῶν τιμῶν ἐγένετο. Ἀρχεσίλειος γὰρ ὁ Βάττιου τῆ τοῦ γωλοῦ καὶ Φερετίμης οὐκ ἔφη ἀνέξεσθαι κατὰ ὁ Μαντινέως Δημῶναξ ἔταξε, ἀλλὰ ἀπαίτεε τὰ τῶν προγόνων γέρεα. ἐνθούτεν στασιάζων ἐσώθη καὶ ἔφυγε εἰς Σάμον, ἣ δὲ μήτηρ οἱ εἰς Σαλαμίνα τῆς Κύπρου ἔφυγε. τῆς δὲ Σαλαμίνας τοῦτον τὸν χρόνον ἐπεκράτεε Εὐέλθων, ὅς τὸ ἐν Δελφοῖσι θυματήριον εἶναι ἀξιοθέητον ἀνέδειξε, τὸ ἐν τῷ Κορινθίῳ θησαυρῷ κείται. ἀπικομένη δὲ παρὰ τοῦτον ἡ Φερετίμη ἐδίδοτο στρατιῆς ἢ κατὰξαι σφέας εἰς τὴν Κυρήνην. ὁ δὲ γὰρ Εὐέλθων πᾶν μᾶλλον ἢ στρατιῆν οἱ ἐδίδοτο· ἡ δὲ λαμβάνουσα τὸ διδόμενον καλὸν μὲν ἔφη καὶ τοῦτο εἶναι, κάλλιον δὲ ἐκεῖνο, τὸ δοῦναι οἱ δεομένη στρατιῆν· τοῦτο γὰρ ἐπὶ παντὶ τῷ διδομένῳ ἔλεγε. τελευταῖον οἱ ἐξέπεμψε δῶρον ὁ Εὐέλθων ἄτρακτον χρύσειον καὶ ἡλακίτην, προσῆν δὲ καὶ εἶριον· εἰπάσης δὲ αὐτῆς τῆς Φερετίμης τῶντὸ ἔπος, ὁ Εὐέλθων ἔφη τοιούτοις γυναῖκας δωρέεσθαι ἀλλ' οὐ στρατιῆν.

163. Ὁ δὲ Ἀρχεσίλειος τοῦτον τὸν χρόνον εἶς ἐν Σάμῳ συνήγειρε πάντα ἄνδρα ἐπὶ γῆς ἀναδασμῶ. συλλεγομένου δὲ στρατοῦ πολλοῦ, ἐστίαλε εἰς Δελφοὺς Ἀρχεσίλειος χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ περὶ κατόδου. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρεῖα τάδε· Ἐπὶ μὲν τέσσερας Βάττους καὶ Ἀρχεσίλειος τέσσερας, ὀκτὼ ἀνδρῶν γενεάς, διδοῖ ὑμῖν Λοξίης βασιλεύειν Κυρήνης· πλέον μέντοι τούτου οὐδὲ πειρᾶσθαι παραινέει. σὺ μέντοι ἡσυχος εἶναι κατελθὼν εἰς τὴν σεωντοῦ. ἦν δὲ τὴν κάμινον εὐρυῆς πλὴν ἀμφορέων, μὴ ἐξοπτήσης τοὺς ἀμφορέας, ἀλλ' ἀπόπεμψε κατ'



οὔρον· εἰ δὲ ἐξοπιήσεις τὴν κάμινον, μὴ ἐσελεύθῃς ἐς τὴν ἀμφιρόντον· εἰ δὲ μὴ, ἀποθανέαι καὶ αὐτὸς καὶ ταῦρος ὁ καλλιστεύων.

164. Ταῦτα ἢ Πυθίῃ Ἀρχεσίλω χροῖ. ὁ δὲ παραλαβὼν τοὺς ἐκ τῆς Σάμου κατήλθε ἐς τὴν Κυρήνην, καὶ ἐπικρατήσας τῶν προηγημάτων τοῦ μαντήϊου οὐκ ἐμέμνητο, ἀλλὰ δίκας τοὺς ἀντιστασιώτας αἶτεε τῆς ἐωντοῦ φυγῆς. τῶν δὲ οἱ μὲν τὸ παράπαν ἐκ τῆς χώρας ἀπαλλάσσοντο, τοὺς δὲ τινὰς χειρωσάμενος ὁ Ἀρχεσίλω ἐς Κύπρον ἀπέστειλε ἐπὶ διαφθορῇ. τούτους μὲν νυν Κνίδιοι ἀπενειχθέντας πρὸς τὴν σφετέρην ἐρῶσαντο καὶ ἐς Θήβην ἀπέστειλαν. ἑτέρους δὲ τινὰς τῶν Κυρηναίων ἐς πύργον μέγαν Ἀγλωμάχου καταφυγόντας ἰδιωτικὸν ὕλην περινήσας ὁ Ἀρχεσίλω ἐνέπρησε. μαθὼν δὲ ἐπὶ ἔξεργασμένοισι τὸ μαντήϊον ἔον τοῦτο, ὅτι μιν ἢ Πυθίῃ οὐκ ἔα εἰρόντα ἐν τῇ καμίνῳ τοὺς ἀμφορέας ἐξοπιῆσαι, ἔργετο ἐκὼν τῆς τῶν Κυρηναίων πόλιος, δειμαίνων τε τὸν κεχρημέτον θάνατον καὶ δοκίων ἀμφιρόντον τὴν Κυρήνην εἶναι. εἶχε δὲ γυναῖκα συγγενεῖα ἐωντοῦ, θυγατέρα δὲ τοῦ τῶν Βαρκαίων βασιλέως, τῷ οὐνομα ἦν Ἀλαζία· παρὶ τοῦτον ἀπικνέεται. καὶ μιν Βαρκαῖοί τε ἄνδρες καὶ τῶν ἐκ Κυρήνης φυγάντων τινὲς καταμαθόντες ἀγοράζοντα κτείνουσι, πρὸς δὲ καὶ τὸν πενθερὸν αὐτοῦ Ἀλαζία. Ἀρχεσίλω μὲν νυν εἴτε ἐκὼν εἴτε ἄκων ἀμαρτιῶν τοῦ χρησμοῦ, ἐξέπλησε μοῖραν τὴν ἐωντοῦ.

165. Ἡ δὲ μήτηρ Φερσίμη, τίως μὲν ὁ Ἀρχεσίλω ἐν τῇ Βάρκῃ διαίτῃτο ἔξεργασμένος ἐωντῶ κακόν, ἢ δὲ εἶχε αὐτῇ τοῦ παιδὸς τὰ γέρεα ἐν Κυρήνῃ, καὶ τὰλλα νεμομένη καὶ ἐν βουλῇ παρίζουσα. ἐπεὶ τε δὲ ἔμειθε ἐν τῇ Βάρκῃ ἀποθανόντα οἱ τὸν παῖδα, φεύγουσα οἰχώχε

ἐς Αἴγυπτον. ἦσαν γάρ οἱ ἐκ τοῦ Ἀρκεσίλεω εὐεργετοὶ
 ἐς Καμβύσεα τὸν Κύρου πεποιημένοι· οὗτος γὰρ ἦν ὁ
 Ἀρκεσίλεως, ὃς Κυρήνην Καμβύση ἔδωκε καὶ φόρον
 ἐτάξατο. ἀπικομένη δὲ ἐς Αἴγυπτον ἡ Φερετίμη Ἀρναύ-
 δεω ἰκέτις ἔζετο, τιμωρῆσαι ἐνωτῇ κελεύουσα, προῖσχο-
 μένη πρόφασιν ὡς διὰ τὸν μηδισμόν ὁ παῖς οἱ τέθνηκε.

166. Ὁ δὲ Ἀρναύδης ἦν οὗτος τῆς Αἰγύπτου ὑπαρ-
 χος ὑπὸ Καμβύσεω κατεστεῶς, ὃς ὑστέρῳ χρόνῳ τούτων
 παρισεύμενος Δαρείῳ διεφθάρη. πυθόμενος γὰρ καὶ
 ἰδὼν Δαρεῖον ἐπιθυμέοντα μνημόσυνον ἑαυτοῦ λιπέ-
 σθαι τοῦτο τὸ μὴ ἄλλῳ εἶη βασιλεῖ κατεργασμένον, ἐμι-
 μέετο τοῦτον, ἐς ὃ ἔλαβε τὸν μισθόν. Δαρεῖος μὲν γὰρ
 χρυσίον καθαρώτατον ἀπεψήσας ἐς τὸ δυνατώτατον
 νόμισμα ἐκόσμησε, Ἀρναύδης δὲ ἄρχων Αἰγύπτου ἀργύ-
 ριον τὸντοῦτο ἐποίησε· καὶ νῦν ἐστὶ ἀργύριον καθα-
 ρώτατον τὸ Ἀρναυδικόν. μαθὼν δὲ Δαρεῖός μιν ταῦτα
 ποιῶντα, αἰτίην οἱ ἄλλην ἐπενεύκας, ὡς οἱ ἐπανιστέατο,
 ἀπέκτεινε.

167. Τότε δὲ οὗτος ὁ Ἀρναύδης κατοικτεῖρας Φερε-
 τίμην διδοῖ αὐτῇ στρατὸν τὸν ἐξ Αἰγύπτου ἅπαντα, καὶ
 τὸν πεζὸν καὶ τὸν ναυτικόν· στρατηγὸν δὲ τοῦ μὲν πε-
 ζοῦ Ἀμασιν ἀπέδεξε ἄνδρα Μαράφιον, τοῦ δὲ ναυτικοῦ
 Βάδρην ἰόντια Πασαργάδην γένος. πρὶν δὲ ἢ ἀποστεῖ-
 λαι τὴν στρατιήν, ὁ Ἀρναύδης πέμψας ἐς τὴν Βάρκην
 κήρυκα ἐπυνθάνετο τίς εἶη ὁ Ἀρκεσίλεων ἀποκτείνων. οἱ
 δὲ Βαρκαῖοι αὐτοὶ ὑποδεκέατο πάντες· πολλὰ τε γὰρ
 καὶ κακὰ πάσχειν ὑπ' αὐτοῦ. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ
 Ἀρναύδης οὕτω δὴ τὴν στρατιήν ἀπέστειλε ἅμα τῇ Φε-
 ρετίμῃ. αὕτη μὲν νῦν αἰτή πρόσχημα τοῦ λόγου ἐγί-
 νετο, ἀπεπέμπετο δὲ ἡ στρατιή, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, ἐπὶ Αἰ-



βύων καταστροφῇ. Λιβύων γὰρ δὴ ἔθνεα πολλὰ καὶ παντοῖά ἐστι, καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ὀλίγα βασιλέος ἦν ἐπήκοα, τὰ δὲ πλέω ἐφρόντιζε Δαρείου οὐδέν.

168. Οἰκέουσι δὲ κατὰ τὰδε Λίβνες, ἀπὸ Αἰγύπτου ἀρξάμενοι. πρῶτοι Ἀδυρμαχίδαι Λιβύων κατοικηται, οἱ νόμοισι μὲν τὰ πλέω Αἰγυπτίοισι χρέωνται, ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἴηπερ οἱ ἄλλοι Λίβνες. αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν ψέλιον περὶ ἑκατέρῃ τῶν κτημέων φορέουσι χάλκεον· τὰς κεφαλὰς δὲ κομῶσαι, τοὺς φθειρας ἐπειὴ λάβωσι τοὺς ἐωυτῆς ἑκάστη ἀντιδάκει καὶ οὕτω ῥίπτει. οὔτοι δὲ μῦνοι Λιβύων τοῦτο ἐργάζονται, καὶ τῷ βασιλεῖ μῦνοι τὰς παρθένους μελλούσας συνοικεῖν ἐπιδεικνύουσι· ἢ δὲ ἂν τῷ βασιλεῖ ἀρεστὴ γένηται, ἐπὶ τούτου διαπαρθενεύεται. παρήκουσι δὲ οὔτοι οἱ Ἀδυρμαχίδαι ἀπὸ Αἰγύπτου μέχρι λιμένος τῷ ὄνομα Πλυνός ἐστί.

169. Τούτων δὲ ἔχονται Γιλιγάμμαι, νεμόμενο τὴν πρὸς ἐσπέρην χώραν μέχρι Ἀφροδισιάδος νήσου. ἐδὲ τῷ μεταξὺ τούτου χώρῳ ἢ τε Πλατεῖα νῆσος ἐπικέεται, τὴν ἔκτισαν Κυρηνῶιοι, καὶ ἐν τῇ ἡπειρῷ Μεγελῆϊο λιμὴν ἐστί καὶ Ἄξιρις, τὴν οἱ Κυρηνῶιοι οἶκεον· καὶ τὸ σίλφιον ἀρχεται ἀπὸ τούτου. παρήκει δὲ ἀπὸ Πλατεῖης νήσου μέχρι τοῦ στόματος τῆς Σύρτιος τὸ σίλφιον. νόμοισι δὲ χρέωνται οὔτοι παραπλησίοισι τοῖσι ἑτέροισι.

170. Γιλιγαμμέων δὲ ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρην Ἀσβύται· οὔτοι τὸ ὑπὲρ Κυρήνης οἰκέουσι· ἐπὶ Θάλασσαν δὲ οὐ κατήκουσι Ἀσβύται· τὸ γὰρ παρὰ Θάλασσαν Κυρηνῶιοι νέμονται. τεθριπποβάται δὲ οὐκ ἦμισα ἀλλὰ μάλιστα Λιβύων εἰσὶ, νόμοισι δὲ τοὺς πλεονάσας μιμέσθαι ἐπιτηδεύουσι τοὺς Κυρηνῶιων.

171. Ἀσβυτιέων δὲ ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρης Ἀύ-
 γίσει· οὗτοι ὑπὲρ Βάρκης οἰκέουσι, κατήκοντες ἐπὶ
 Θάλασσαν κατ' Εὐεσπερίδας. Ἀύσχισέων δὲ κατὰ μέ-
 τον τῆς χώρας οἰκέουσι Κάβαλες, ὀλίγον ἔθνος, κατή-
 κοντες ἐπὶ Θάλασσαν κατὰ Τάνχειρα πόλιν τῆς Βαρ-
 καίης· νόμοισι δὲ τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ
 ὑπὲρ Κυρήνης.

172. Ἀύσχισέων δὲ τούτων τὸ πρὸς ἐσπέρης ἔχονται
 Νασαμῶνες, ἔθνος ἐὼν πολλόν, οἱ τὸ θέρους καταλεί-
 ποντες ἐπὶ τῇ θαλάσῃ τὰ πρόβατα ἀναβαίνουσι ἐς
 Ἀύγίλα χῶρον ὀπωριεῦντες τοὺς φοίνικας· οἱ δὲ πολλοὶ
 καὶ ἀμφιλαφές περὶ κάσι, πάντες ἐόντες καρποφόροι.
 τοὺς δὲ ἀτελείβους ἐπεὶν θηρεύσωσι, ἀνήγαντες πρὸς
 πόν ἥλιον καταλέουσι καὶ ἔπειτα ἐπὶ γάλα ἐπιπάσσοντες
 πίνουσι. γυναῖκας δὲ νομίζοντες πολλὰς ἔχειν ἕκαστος
 ἐπίκοινον αὐτέων τὴν μῖξιν ποιεῦνται, τρόπῳ παραπλη-
 τῶ τῷ καὶ Μασσαγέται· ἐπεὶν σκίπωνα προστήσω-
 νται, μίσηγονται. πρῶτον δὲ γαμέοντος Νασαμῶνος ἄν-
 δρὸς νόμος ἐστὶ τὴν νύμφην ἰνκτὶ τῇ πρώτῃ διὰ πάντων
 διεξελθεῖν τῶν δαιτυμόνων μισηγομένην· τῶν δὲ ὡς ἕκα-
 στός οἱ μιχθῆ, διδοῖ δῶρον τὸ ἂν ἔχη φερόμενος ἐξ οἴ-
 κου. Ὀρκίοισι δὲ καὶ μαντικῇ χρέωνται τοιῆδε· ὀμνύ-
 νουσι μὲν τοὺς παρὰ σφίσι ἄνδρας δικαιοτάτους καὶ ἀρι-
 στούς λεγομένους γενέσθαι τούτους, τῶν τύμβων ἀπτό-
 μενοι, μαντεύονται δὲ ἐπὶ τῶν προγόνων φοιτέοντες τὰ
 σήματα, καὶ κατευξάμενοι ἐπικατακοιμῶνται· τὸ δ' ἂν
 ἄδη ἐν τῇ ὄψει ἐνύπνιον, τούτῳ χρεῖται. πλίσισι δὲ
 τοιησίδε χρέωνται· ἐκ τῆς χειρὸς διδοῖ πιεῖν καὶ αὐτὸς
 ἐκ τῆς τοῦ ἑτέρου πίνει· ἢν δὲ μὴ ἔχωσι ὑγρὸν μηδὲν, οἱ
 δὲ τῆς χαμάθεν σποδοῦ λαβόντες λείχουσι.



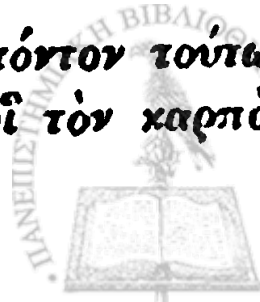
173. Νασαμῶσι δὲ προσόμουροί εἰσι Ψύλλοι· οὔ-
τοι εξαπολώλασι τρόπῳ τοιῶδες· ὁ νότος σφι πνέων
ἄνεμος τὰ ἔλιτρα τῶν ὑδάτων ἐξήρτηε, ἡ δὲ χώρα σφι
πᾶσα ἐντὸς ἐοῦσα τῆς Σύρτιος ἦν ἄνυδρος· οἱ δὲ βου-
λευσάμενοι κοινῷ λόγῳ ἐστρατεύοντο ἐπὶ τὸν νότον
(λέγω δὲ ταῦτα τὰ λέγουσι Δίβνες), καὶ ἐπεὶ τὸ ἐγένοντο
ἐν τῇ ψάμμῳ, πνεύσας ὁ νότος κατέχωσέ σφεας· ἐξα-
πολομένων δὲ τούτων ἔχουσι τὴν χώραν οἱ Νασαμῶνες.

174. Τούτων δὲ κατύπερθε πρὸς νότον ἄνεμον ἐν
τῇ θηριώδει οἰκέουσι Γαράμαντες, οἱ πάντα ἄνθρω-
πον φεύγουσι καὶ παντὸς ὀμίλην, καὶ οὔτε ὄπλον ἐπέα-
ται ἀρήιον οὐδὲν οὔτε ἀμύνεσθαι ἐπιστέαται.

175. Οὔτοι μὲν δὴ κατύπερθε οἰκέουσι Νασαμῶ-
νων· τὸ δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρας
Μάκαι, οἱ λόφους κείρονται, τὸ μὲν μέσον τῶν τριχῶν
ἀνιέντες αὔξουσθαι, τὰ δὲ ἔνθεν καὶ ἔνθεν κείροντες ἐν
χροῖ· ἐς δὲ τὸν πόλεμον στρουθῶν καταγαίῳν δορῆς
φορέουσι προβλήματα. διὰ δὲ αὐτῶν Κίννη ποταμὸς
φέων ἐκ λόφου καλυμένου Χαρίτων ἐς θάλασσαν ἐκδι-
δοῖ. ὁ δὲ λόφος οὗτος ὁ Χαρίτων δασὺς ἰδησί ἐστι,
εἰσῆς τῆς ἄλλης τῆς προκαταλεχθείσης Διβύτης ψιλῆς·
ἀπὸ θαλάσσης δὲ ἐς αὐτὸν στάδιοι διηκόσιοι εἰσι.

176. Μακέων δὲ τούτων ἐχόμενοι Γίνδανές εἰσι,
τῶν αἱ γυναῖκες περισφύρια δερμάτων πολλὰ ἐκάστω
φορέει κατὰ τοιόνδε τι, ὡς λέγεται· κατ' ἄνδρα ἕκαστον
μιχθέντα περισφύριον περιδέεται· ἢ δ' ἂν πλεῖστα ἔχη
αὕτη ἀρίστη δέδοται· εἶναι ὡς ὑπὸ πλείστων ἀνδρῶν
φιληθεῖσα.

177. Ἀκτὴν δὲ ἀφροέχουσαν ἐς τὸν πόντον τούτων
τῶν Γινδάνων νέμονται Δωτοφάγοι, οἱ τὸν καρπὸν



οἶνον τοῦ λωτοῦ τρώγοντες ζῶουσι· ὁ δὲ τοῦ λωτοῦ καρπός ἐστι μέγαθος ὅσον τε τῆς σχίνου, γλυκύτητα δὲ τοῦ φοίνικος τῷ καρπῷ προσείκελος. ποιῶνται δὲ ἐκ τοῦ καρποῦ τούτου οἱ Λωτοφάγοι καὶ οἶνον.

178. Λωτοφάγων δὲ τὸ παρὰ Θάλασσαν ἔχονται Μάχλυες, τῷ λωτῷ μὲν καὶ οὔτοι χρεώμενοι, ἀτὰρ σπὸν γὰρ τῶν πρότερον λεχθέντων. κατήκονσι δὲ ἐπὶ Ἰοταμὸν μέγαν τῷ ὄνομα Τρίτων ἐστὶ· ἐκδιδοῖ δὲ οὗτος ἐς λίμνην μεγάλην Τριτωνίδα· ἐν δὲ αὐτῇ νῆσος ἐνὶ ἧ ὄνομα Φλά. ταύτην δὲ τὴν νῆσον Λακεδαιμονιοῖσι βασιλόγιον εἶναι κτίσαι.

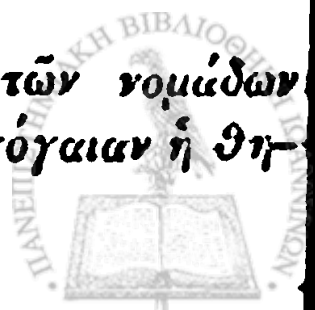
179. Ἔστι δὲ καὶ ὁδε λόγος λεγόμενος, Ἰήσονα, ἐπεὶ ἐ οἱ ἐξεργάσθη ὑπὸ τῷ Πηλῷ ἢ Ἀργῷ, ἐσθόμενον ἐς αὐτὴν ἄλλην τε ἑκατόμβην καὶ δὴ καὶ τρίποδα χάλκεον, περικλώειν Πελοπόννησον, βουλόμενον ἐς Δελφοὺς ἀπιεῖσθαι. καὶ μιν, ὡς πλέοντα γενέσθαι κατὰ Μαλέην, ἀπολαβεῖν ἄνεμον βορρῆν καὶ ἀποφέρειν πρὸς τὴν Λιβύην· αἰετὸν δὲ κατιδέσθαι γῆν, ἐν τοῖσι βράχεσι γενέσθαι λίμνης τῆς Τριτωνίδος. καὶ οἱ ἀπορέοντι τὴν ἐξαγωγήν λόγος ἐστὶ φανῆναι Τρίτωνα, καὶ κλεῦειν τὸν Ἰήσονα ἰωντῷ δοῦναι τὸν τρίποδα, φάμενόν σφι καὶ τὸν πόρον ἀδέξειν καὶ ἀπήμονας ἀποστλέειν. πειθόμενου δὲ τοῦ Ἰήσονος, οὔτω δὴ τὸν τε διέκπλοον τῶν βραχέων διεπύναται τὸν Τρίτωνά σφι, καὶ τὸν τρίποδα θεῖναι ἐν τῷ Ἰωντοῦ ἱερῷ ἐπιθεσπίσαντά τε τῷ τρίποδι καὶ τοῖσι· σὺν Ἰήσονι σημήναντα τὸν πάντα λόγον, ὡς ἔπβαν τὸν τρίποδα κομίσηται τῶν ἐχθόνων τις τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ σὺμπλεόντων, τότε ἑκατὸν πόλιας οἰκῆσαι περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην Ἑλληνίδας πᾶσαν εἶναι ἰνάγκην. ταῦτα



ἀκούσαντας τοὺς ἐπιχωρίους τῶν Διβύων κρίναι τὸν τρίποδα.

180. Τούτων δὲ ἔχονται τῶν Μαχλύων Ἀῦσέες. οὔτοι δὲ καὶ οἱ Μάχλνες περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην οἰκέουσι, τὸ μέσον δὲ σφί οὐρίζει ὁ Τρίτων. καὶ οἱ μὲν Μάχλνες τὰ ὀπίσω κομέουσι τῆς κεφαλῆς, οἱ δὲ Ἀῦσιες τὰ ἔμπροσθε. ὄρη δὲ ἐνιαυσίῃ Ἀθηναίης αἱ παρθένοι αὐτῶν δίχα διαστᾶσαι μάχονται πρὸς ἀλλήλας λίθοισι τε καὶ ξύλοισι, τῇ ἀνδιγένει θεῷ λέγονσαι τὰ πάτρια ἀποτελεῖν, τὴν Ἀθηναίην καλέουμεν. τὰς δὲ ἀποθησκούσας τῶν παρθένων ἐκ τῶν τρωμάτων ψευδοπαρθένους καλέουσι. πρὶν δ' ἀνεῖναι αὐτὰς μάχεσθαι τὰδε ποιεῦσι· κοινῇ παρθένον τὴν καλλιστεύουσαν ἐκάστοτε κοσμήσαντες κυνῆ τε Κορινθίῃ καὶ πανοπλίῃ Ἑλληνικῇ καὶ ἐπ' ἄρμα ἀναβιβάσαντες περιάγουσι τὴν λίμνην κύκλῳ. ὁτέοισι δὲ τὸ πύλαι ἐκόσμεον τὰς παρθένους πρὶν ἢ σφί Ἕλληνας παροικισθῆναι, οὐκ ἔχω εἶπαι, δοκέω δ' ὧν Αἰγυπτίοισι ὄπλοισι κοσμέσθαι αὐτὰς· ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου καὶ τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ κράνος φημὶ ἀπὶχθαι ἐς τοὺς Ἕλληνας. τὴν δὲ Ἀθηναίην φασὶ Ποσειδέωνος εἶναι θυγατέρα καὶ τῆς Τριτωνίδος λίμνης, καὶ μιν μεμφθεῖσάν τι τῷ πατρὶ δοῦναι ἑωτὴν τῷ Δίῳ· τὸν δὲ Δία ἑωτοῦ μιν ποιήσασθαι θυγατέρα. ταῦτα μὲν λέγουσι. μῖξιν δὲ ἐπίκοινον τῶν γυναικῶν ποιεόνται, οὔτε συνοικέοντες κτηνηδόν τε μισγόμενοι. ἐπεὶ δὲ γυναικὶ τὸ παιδίον ἀδρὸν γένηται, συμφοιτέουσι ἐς τῶντ' οἱ ἄνδρες τρίτου μηνός, καὶ τῷ ἂν οἴκῃ τῶν ἀνδρῶν τὸ παιδίον, τούτου παῖς νομίζεται.

181. Οὔτοι μὲν οἱ παρθαλάσσιοι τῶν νομιάδων Διβύων εἰρεῖται, ὑπὲρ δὲ τούτων ἐς μεσόγαιαν ἢ θη-



ριώδης ἐστὶ Λιβύη, ὑπὲρ δὲ τῆς Θηριώδεος ὄφρῆ ψάμ-
 μης κατῆκει, παρατείνουσα ἀπὸ Θηβείων τῶν Αἰγυπτίων
 ἐπὶ Ἰρακλήϊας στήλας. ἐν δὲ τῇ ὄφρῃ ταύτῃ μάλιστα
 διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ ἄλός ἐστι τρύφεια κατὰ χόνδρους
 μεγάλους ἐν κολωνοῖσι, καὶ ἐν κορυφῆσι ἐκάστου τοῦ
 κολωνοῦ ἀνακοντίζει ἐκ μέσου τοῦ ἄλός ὕδωρ ψυχρὸν καὶ
 γλυκὺ, περὶ δὲ αὐτὸ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἔσχατοι πρὸς
 τῆς ἐρήμου καὶ ὑπὲρ τῆς Θηριώδεος, πρῶτοι μὲν ἀπὸ
 Θηβείων διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ Ἀμμώνιοι, ἔχοντες τὸ
 ἱερὸν ἀπὸ τοῦ Θηβυαίου Διός· καὶ γὰρ τὸ ἐν Θίβησι,
 ὡς καὶ πρότερον εἴρηται μοι, κριοπρόσωπον τοῦ Διός
 τῶγαλμά ἐστι. τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλο σφι ὕδωρ κρηναῖον
 ἔον, τὸ τὸν μὲν ὄρθρον γίνεται χλιαρὸν, ἀγορῆς δὲ πλη-
 θνούσης ψυχρότερον· μεσαμβρία τε ἐστὶ καὶ τὸ κάρτα
 γίνεται ψυχρὸν· τρικαῦτα δὲ ἄρδουσι τοὺς κήπους·
 ἀποκλινομένης δὲ τῆς ἡμέρης ὑπίεται τοῦ ψυχροῦ, ἐς οὗ
 δύεται τε ὁ ἥλιος καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται χλιαρὸν· ἐπὶ δὲ
 μᾶλλον ἰὸν ἐς τὸ θερμὸν ἐς μέσας νύκτας πελάζει· τρι-
 καῦτα δὲ ζέει ἀμβολάδην· παρέρχονται τε μέσαι νύκτες
 καὶ ψύχεται μέχρι ἐς ἡῶ. εὐίκληυιν δὲ αὕτη ἡ κρήνη
 καλεῖται ἡλίου.

182. Μετὰ δὲ Ἀμμωνίους, διὰ τῆς ὄφρῆς τῆς ψάμ-
 μου δι' ἀλλείων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, κολωνός τε ἄλός ἐστι
 ὁμοῖος τῷ Ἀμμωνίῳ καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν
 οἰκέουσι· τῷ δὲ χώρῳ τούτῳ οὖνομα Ἀγγιλιά ἐστὶ. ἐς
 τοῦτον τὸν χώρον οἱ Νασαμῶνες ὀπωριεῦντες τοὺς φοί-
 νικας φοιτείουσι.

183. Ἀπὸ δὲ Ἀγγίλων διὰ δέκα ἡμερέων ἀλλείων
 ὁδοῦ ἕτερος ἄλός κολωνός καὶ ὕδωρ καὶ φοίνικες καρπο-
 φόροι πολλοὶ, κατάπερ καὶ ἐν τοῖσι ἑτέροισι· καὶ ἄν-



Θρωποι οἰκέουσι ἐν αὐτῷ τοῖσι οὖνομα Γαράμαντες
 ἔστι, ἔθνος μέγα ἰσχυρῶς, οἱ ἐπὶ τὸν ἄλα γῆν ἐπιφο-
 ρέοντες οὕτω σπεύρουσι. συντομώτατον δ' ἔστι ἐς τοὺς
 Λωτοφάγους, ἐκ τῶν τριήκοντα ἡμερέων ἐς αὐτοὺς ὁδὸς
 ἔστι. ἐν τοῖσι καὶ οἱ ὀπισθονόμοι βόες γίνονται. ὀπι-
 σθονόμοι δὲ διὰ τόδε εἰσὶ· τὰ κέρα ἔχουσι κεκρυφάτα ἐς
 τὸ ἔμπροσθεν. διὰ τοῦτο ὀπίσω ἀναχωρέοντες νέμονται·
 ἐς γὰρ τὸ ἔμπροσθεν οὐκ οἰοῖ τὴν ἐπιπροεμβάλλοντων ἐς
 τὴν γῆν τῶν κερῶν. ἄλλο δὲ οὐδὲν διαφέρουσι τῶν ἄλ-
 λων βοῶν ὅτι μὴ τοῦτο, καὶ τὸ δέρμα ἐς παχύτητα τε
 καὶ τραψιν. οἱ Γαράμαντες δὲ οὗτοι τοὺς τραγλοδύτας
 Αἰθίοπας θηρεύουσι τοῖσι τεθρίπποισι· οἱ γὰρ τρα-
 γλοδύται Αἰθίοπες πόδας τάχιστοι ἀνθρώπων πάντων
 εἰσὶ, τῶν ἡμεῖς περὶ λόγους ἀποφερομένους ἀκούομεν.
 σιτέονται δὲ οἱ τραγλοδύται ὄφεις καὶ σαύρας καὶ τὰ
 τοιαῦτα τῶν ἐρπετῶν· γλώσσαν δὲ οὐδεμιῇ ἄλλῃ παρο-
 υσίην νενομίκασι, ἀλλὰ τετρίγασι κατάπερ αἱ νυκτερίδες.

184. Ἀπὸ δὲ Γαραμάντων δι' ἄλλῶν δέκα ἡμερέων
 ὁδοῦ ἄλλος ἄλος τε κολωνός καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι
 περὶ αὐτὸν οἰκέουσι τοῖσι οὖνομά ἐστι Ἀτάραντες, οἱ
 ἀνώνημοί εἰσι μόνοι ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· ἄλεσι
 μὲν γὰρ σφί ἐστι Ἀτάραντες οὖνομα, ἐνὶ δὲ ἐκάστῳ αὐ-
 τῶν οὖνομα οὐδὲν κέσται. οὗτοι τῷ ἡλίῳ ὑπερβάλλοντι
 κταρέωνται καὶ πρὸς τοῦτοις πάντα τὰ αἰσχρὰ λοι-
 δορέονται, ὅτι σφέας καίων ἐπιτρίβει, αὐτοὺς τε τοὺς
 ἀνθρώπους καὶ τὴν χώραν αὐτῶν. μετὰ δὲ δι' ἄλλῶν
 δέκα ἡμερέων ὁδοῦ ἄλλος κολωνός ἄλος καὶ ὕδωρ, καὶ
 ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι. ἔχεται δὲ τοῦ ἄλος τοῦ-
 του οὖρος, τῷ οὖνομά ἐστι Ἄτλας. ἔστι δὲ στεινὸν καὶ
 κνκλωτερές πίνθη, ὑψηλὸν δὲ οὕτω δὴ τι λέγεται ὡς τὰς

κορυφὰς αὐτοῦ οὐκ οἶά τε εἶναι ἰδέσθαι· οὐδέποτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπειν νέφεα οὔτε θέρεος οὔτε χειμῶνος· τοῦτο τὸν κίονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι οἱ ἐπιχώριοι εἶναι. ἐπὶ τούτου τοῦ οὐρεος οἱ ἄνθρωποι οὔτοι ἐπώνυμοι ἐγένοντο· καλέονται γὰρ δὴ Ἄτλαντες. λέγονται δὲ οὔτε ἔμψυχον οὐδὲν σιτέσθαι οὔτε ἐνύπνια ὄραν.

185. Μέχρι μὲν δὴ τῶν Ἀτλάντων τούτων ἔχω τὰ οὐνόματα τῶν ἐν τῇ ὀφρῦῃ κατοικημένων καταλέξει, τὸ δ' ἀπὸ τούτων οὐκέτι. διήκει δ' ὧν ἡ ὀφρῦῃ μέχρι Ἡρακλήϊων στηλέων καὶ τὸ ἔξω τουτέων. ἔστι δὲ ἄλός τε μέταλλον ἐν αὐτῇ διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ καὶ ἄνθρωποι οἰκέοντες. τὰ δὲ οἰκία τούτοισι πᾶσι ἐκ τῶν ἁλίμων χόνδρων οἰκοδομέαται. ταῦτα γὰρ ἤδη τῆς Λιβύης ἄνομβρά ἐστι· οὐ γὰρ ἂν ἰδυνέιατο μένβιν οἱ τοῖχοι ἐόντες ἅλινοι, εἰ ἔσ. ὁ δὲ ἄλς αὐτόθι καὶ λευκὸς καὶ πορφύρεος τὸ εἶδος ὀρύσσεται. ὑπὲρ δὲ τῆς ὀφρῦῆς ταύτης, τὸ πρὸς νότον καὶ μεσόγαιαν τῆς Λιβύης, ἐρήμιος καὶ ἄνυδρος καὶ ἄθηρος καὶ ἄνομβρος καὶ ἄξυλός ἐστι ἡ χώρα, καὶ ἰκμάδος ἐστὶ ἐν αὐτῇ οὐδέν.

186. Οὕτω μὲν μέχρι τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἀπ' Αἰγύπτου νομάδες εἰσὶ κρεοφάγοι τε καὶ γαλακτοπόται Λίβυες, καὶ θηλέων τε βοῶν οὔτι γευόμενοι, διότιπερ οὐδὲ Αἰγύπτιοι, καὶ ἔς οὐ τρέφοντες. βοῶν μὲν νυν θηλέων οὐδ' αἱ Κυρηναίων γυναῖκες δικαιοῦσι πατέσθαι διὰ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ Ἴσιν, ἀλλὰ καὶ νηστείας αὐτῇ καὶ ὄρτας ἐπιτελεύουσι· αἱ δὲ τῶν Βαρκαίων γυναῖκες οὐδὲ ἑῶν πρὸς τῆσι βουσι γεύονται. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἔχει.

187. Τὸ δὲ πρὸς ἑσπέρας τῆς Τριτωνίδος λίμνης οὐκέτι νομάδες εἰσὶ Λίβυες, οὐδὲ νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρεώμενοι, οὐδὲ κατὰ τὰ παιδιά ποιεῦντες, οἷόν τι καὶ



οἱ νομάδες ἐώθασι ποιεῖν. οἱ γὰρ δὴ τῶν Λιβύων νομάδες, εἰ μὲν πάντες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως τοῦτο εἶπαι, ποιῶσι δὲ αὐτῶν συχνοὶ τοιάδε· τῶν παιδίων τῶν σφετέρων, ἐπεὶ τετραέτεα γίνηται, οἷσπῃ προβάτων καίονσι τὰς ἐν τῆσι κορυφαῖσι φλέβας, μετεξέτεροι δὲ αὐτῶν τὰς ἐν τοῖσι κροτάφοισι, τοῦδε εἴνεκα ὡς μή σφεας ἐς τὸν πάντα χρόνον καταρρόεον φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς διλῆται. καὶ διὰ τοῦτο σφεας λέγουσι εἶναι ὑγιτροτάτους· εἰσὶ γὰρ ὡς ἀληθείας οἱ Λίβνες ἀνθρώπων πάντων ὑγιτροτάτοι, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· εἰ μὲν διὰ τοῦτο, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἶπαι, ὑγιτροτάτοι δ' ὧν εἰσὶ. τῆν δὲ καίονσι τὰ παιδία σπασμὸς ἐπιγίνηται, ἐξέρηται σφι ἄκος· τράγου γὰρ οὔρον σπείσαντες φέρονται σφεας. λέγω δὲ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Λίβνες.

188. Θυσίαι δὲ τοῖσι νομάσι εἰσὶ αἶδε· ἐπεὶ τοῦ ὠτός ἀπάρξονται τοῦ κτήνεος, ριπιέουσι ἔπερ τὸν δόμον, τοῦτο δὲ ποιήσαντες ἀποστρέφουσι τὸν ἀνχένα αὐτοῦ. θύουσι δὲ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ μόννοισι. τούτοισι μὲν νῦν πάντες Λίβνες θύουσι, ἀτὰρ οἱ περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην νέμοντες τῆ Ἀθηναίῃ μάλιστα, μετὰ δὲ τῷ Τρίτωνι καὶ τῷ Ποσειδέωνι.

189. Τῆν δὲ ἄρα ἐσθῆτα καὶ τὰς αἰγίδας τῶν ἀγαλμάτων τῆς Ἀθηναίης ἐκ τῶν Λιβυσιῶν ἐποίησαντο οἱ Ἕλληνες· πλήν γὰρ ἢ ὅτι σκυτίνη ἢ ἐσθῆς τῶν Λιβυσιῶν ἐστὶ καὶ οἱ θύσανοι οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων αὐτῆσι οὐκ ὄφεις εἰσὶ ἀλλὰ ἱμάντινοι, τὰ δὲ ἄλλα πάντα κατὰ τῶντὸ ἔσταλται. καὶ δὴ καὶ τοῦνομα κατηγορεῖ ὅτι ἐκ Λιβύης ἦκει ἢ στολή τῶν Παλλαδίων· αἰγέας γὰρ περιβάλλονται ψιλὰς περὶ τὴν ἐσθῆτα θύσανωτὰς αἱ Λιβυσαι, χωριμένας ἱρενδαιόνας, ἐκ δὲ τῶν αἰγέων τουτέων

αἰγίδας οἱ Ἕλληνες μετωνόμασαν. δοκέει δ' ἐμοί γε καὶ ἡ ὀλολήγη ἐν ἱεροῖσι ἐνθαῦτα πρῶτον γενέσθαι· κύρτα γὰρ ταύτη χρέωνται αἱ Λίβυσσαι, καὶ χρέωνται καλῶς. καὶ τέσσερας ἵππους συζευγνύναι παρὰ Λιβύων οἱ Ἕλληνες μεμαθήκασι.

190. Θάπτουσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας οἱ νομάδες κατὰπερ οἱ Ἕλληνες, πλὴν Νασαμώνων· οὗτοι δὲ κατημένους θάπτουσι, φυλάσσοντες, ἐπεὶν ἀπὴν τὴν ψυχὴν, ὅπως μιν κατίσουσι μηδὲ ἵπτιος ἀποθανέσθαι. οἰκήματα δὲ σύμπληκτα ἐξ ἀνθερίκων ἐνεργμένων περὶ σχοίλους ἐστὶ, καὶ ταῦτα περιφορητά· νόμοισι μὲν τοιούτοισι οὗτοι χρέωνται.

191. Τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρης τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ Ἀυσέων ἔχονται ἀροτήρες ἡδὴ Λίβνης καὶ οἰκίας νομίζοντες ἐκτιῆσθαι, τοῖσι οὖνομα κίεται Μάξυθς· οἱ τὰ ἐπὶ δεξιὰ τῶν κεφαλέων κομόωσι, τὰ δ' ἐπ' ἀριστερὰ κείρουσι, τὸ δὲ σῶμα μίλτω χρίονται. φασὶ δὲ οὗτοι εἶναι τῶν ἐκ Τροίης ἀνδρῶν. ἡ δὲ χώρα αὕτη τε καὶ ἡ λοιπὴ τῆς Λιβύης ἡ πρὸς ἐσπέρην πολλῶν θηριωδεστέρη τε καὶ δασυτέρη ἐστὶ τῆς τῶν νομάδων χώρας. ἡ μὲν γὰρ διὴ πρὸς τὴν ἡῶ τῆς Λιβύης, τὴν οἱ νομάδες νέμουσι, ἔστι ταπεινὴ τε καὶ ψαμμώδης μέχρι τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ, ἡ δὲ ἀπὸ τούτου τὸ πρὸς ἐσπέρης, ἡ τῶν ἀροτήρων, ὄρεινὴ τε κάρτα καὶ δασέα καὶ θηριώδης. καὶ γὰρ οἱ ὄφεις οἱ ὑπερμεγάθεις καὶ οἱ λέοντες κατὰ τούτους εἰσὶ καὶ οἱ ἐλέφαντές τε καὶ ἄρκτοι καὶ ἀσπίδες τε καὶ ὄνοι οἱ τὰ κέρβα ἔχοντες καὶ οἱ κυνοκέφαλοι καὶ οἱ ἀκέφαλοι οἱ ἐν τοῖσι στήθεσι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχοντες, ὡς δὴ λέγονται γε ὑπὸ Λιβύων, καὶ οἱ ἄγριοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἄγριαί τε καὶ ἄλλα πλήθει πολλὰ θηρία κατὰψυστα.



192. Κατὰ τοὺς νομάδας δὲ ἐστὶ τούτων οὐδέν, ἀλλ' ἄλλα τοιάδε, πύγαργοι καὶ ζορκάδες καὶ βουβάλιες καὶ ὄνοι, οὐκ οἱ τὰ κέρα ἔχοντες, ἀλλὰ ἄλλοι ἄποτοι (οὐ γὰρ δὴ πίνουσι), καὶ ὄρνες, τῶν τὰ κέρα τοῖσι φοίνιξι οἱ πήχες ποιεῦνται (μέγαθος δὲ τὸ θηρίον τοῦτο κατὰ βούν ἐστί), καὶ βασσάρια καὶ ὕαιναί καὶ ὕστριχες καὶ κριοὶ ἄγριοι καὶ δίκτυες καὶ θῶες καὶ πίνθηρες καὶ βόρνες, καὶ κροκόδειλοι ὅσον τε τριπήχες χερσαῖοι, τῆσι σαύρησι ἐμφερέστατοι, καὶ στρουθοὶ κατάγαιοι καὶ ὄριες σμικροὶ κέρας ἐν ἑκάστος ἔχοντες. ταῦτά τε δὴ αὐτόθι ἐστὶ θηρία, καὶ τάπερ τῆ ἄλλῃ, πλὴν ἐλάφου τε καὶ ὕος ἀγρίου· ἐλάφος δὲ καὶ ὕς ἄγριος ἐν Λιβύῃ πάνπαν οὐκ ἐστὶ. μυῶν δὲ γέννα τριξὰ αὐτόθι ἐστί· οἱ μὲν δίποδες καλέονται, οἱ δὲ ζεγέριες (τὸ δὲ οὖνομα τοῦτό ἐστι μὲν Λιβυκόν, δύναται δὲ κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν βουνοί), οἱ δὲ ἔχινιες. εἰσὶ δὲ καὶ γαλαῖ ἐν τῷ σιλφίῳ γινόμεναι τῆσι Ταρτησσίῃσι ὁμοιόταται. τосαῦτα μὲν νυν θηρία ἢ τῶν νομάδων Λιβύων γῆ ἔχει, ὅσον ἡμεῖς ἱστοροῦντες ἐπὶ μακρότατον οἰοί τε ἐγενόμεθα ἐξικέσθαι.

193. Μαξύων δὲ Λιβύων Ζαύηκες ἔχονται, τοῖσι αἱ γυναῖκες ἠνιοχεῦσι τὰ ἄρματα ἐς τὸν πόλεμον.

194. Τούτων δὲ Γύζαντες ἔχονται, ἐν τοῖσι μέλι μὲν πολλὸν μέλισσαι κατεργάζονται, πολλῇ δ' ἔτι πλέον λέγεται δημιουργοὺς ἀνδρας ποιεῖν. μιλοῦνται δ' ὧν πάντες οὔτοι καὶ πιθηκοφαγέουσι· οἱ δὲ σφι ἄφθογοι ὅσοι ἐν τοῖσι οὖρβσι γίνονται.

195. Κατὰ τούτους δὲ λέγουσι Καρχηδόνιοι κέσθαι νῆσον, τῆ οὖνομα εἶναι Κύραυνιν, μῆκος μὲν διηκοσίων σταδίων, πλάτος δὲ στεινὴν, διαβατὸν ἐκ τῆς ἠπείρου, ἐλαιέων τε μεστήν καὶ ἀμπέλων. λιμνην δὲ ἐν



αὐτῇ εἶναι, ἐκ τῆς αἰ παρθένοι τῶν ἐπιχωρίων πτεροῖσι ὀρνίθων κεκριμένοισι πίσσῃ ἐκ τῆς ἰλύος ψῆγμα ἀναφέρουσι χρυσοῦ. ταῦτα εἰ μὲν ἐστὶ ἀληθές οὐκ οἶδα, τὰ δὲ λέγεται γράφω· εἴη δ' ἂν πᾶν, ὅκου καὶ ἐν Ζακύνθῳ ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πίσσαν ἀναφερομένην αὐτὸς ἐγὼ ὤρεον. εἰσὶ μὲν καὶ πλεῖνες αἱ λίμναι αὐτόθι, ἧ δ' ὧν μεγίστη αὐτέων ἐβδομήκοντα ποδῶν πάντη, βάθος δὲ διόργυιός ἐστι· ἐς ταύτην κοντὸν κατιεῖσι, ἐπ' ἄκρῳ μυρσίνην προσδήσαντες, καὶ ἔπειτα ἀναφέρουσι τῇ μυρσίνῃ πίσσαν, ὁδμὴν μὲν ἔχουσιν ἀσφάλτου, τὰ δ' ἄλλα τῆς Πιερικῆς πίσσης ἀμεινω· ἐσχέουσι δὲ ἐς λάκκον ὀρωρηγμένον ἀγχοῦ τῆς λίμνης· ἐπεὶ δὲ ἀθροίσωσι συχνήν, οὕτω ἐς τοὺς ἀμφορέας ἐκ τοῦ λάκκου καταχέουσι. ὅτι δ' ἂν ἐσπέσῃ ἐς τὴν λίμνην, ὑπὸ γῆν ἰὸν ἀναφαίνονται ἐν τῇ θαλάσῃ· ἧ δὲ ἀπέχει ὡς τέσσερα στάδια ἀπὸ τῆς λίμνης. οὕτω ὧν καὶ τὰ ἀπὸ τῆς νήσου τῆς ἐπὶ Διβύῃ κειμένης οἰκότα ἐστὶ ἀληθεῖη.

196. Λέγουσι δὲ καὶ τὰδε Καρχηδόνιοι, εἶναι τῆς Διβύης χῶρόν τε καὶ ἀνθρώπους ἔξω Ἰρακλήϊων στηλέων κατοικημένους, ἐς τοὺς ἐπεὶν ἀπὶκωνται καὶ ἐξέλωνται τὰ φορτία, θέντες αὐτὰ ἐπεξῆς παρὰ τὴν κυματωγῆν, ἐσβάντες ἐς τὰ πλοῖα τύφειν καπνόν· τοὺς δ' ἐπιχωρίους ἰδομένους τὸν καπνὸν ἰέναι ἐπὶ τὴν θάλασσαν καὶ ἔπειτα ἀντὶ τῶν φορτίων χρυσὸν τιθέναι καὶ ἐξαναχωρέειν πρόσω ἀπὸ τῶν φορτίων. τοὺς δὲ Καρχηδονίους ἐκβάντας σκέπτεσθαι, καὶ ἦν μὲν φαινηταὶ σφι ἄξιος ὁ χρυσὸς τῶν φορτίων, ἀπελόμενοι ἀπαλλάσσονται, ἦν δὲ μὴ ἄξιος, ἐσβάντες ὀπίσω ἐς τὰ πλοῖα κατέιται, οἱ δὲ προσελθόντες ἄλλον πρὸς ὧν ἔθηκαν χρυσόν, ἐς οὗ ἂν πείθωσι. ἀδικεῖν δὲ οὐδετέρους· οὔτε γὰρ αὐτοὺς τοῦ



χρυσοῦ ἄπτεσθαι πρὶν ἂν σφι ἀπισωθῆ τῇ ἀξίῃ τῶν φορτίων, οὔτ' ἐκείνους τῶν φορτίων ἄπτεσθαι πρότερον ἢ αὐτοὶ τὸ χρυσίον λάβωσι.

197. Οὔτοι μὲν εἰσι τοὺς ἡμεῖς ἔχομεν Λιβύων ὀνομάσαι· καὶ τούτων οἱ πολλοὶ βασιλέος τοῦ Μήδων οὔτε τι νῦν οὔτε τότε ἐφρόντιζον οὐδέν. τόσον δὲ ἔτι ἔχω εἰπεῖν περὶ τῆς χώρας ταύτης, ὅτι τέσσερα ἔθνεα νέμονται αὐτὴν καὶ οὐ πλέω τούτων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν· καὶ τὰ μὲν δύο ἀντόχθονα τῶν ἐθνέων, τὰ δὲ δύο οὐ· Λίβνες μὲν καὶ Λιθίοπες ἀντόχθονες, οἱ μὲν τὰ πρὸς βορρῆω, οἱ δὲ τὰ πρὸς νότου τῆς Λιβύης οἰκέοντες· Φοίνικες δὲ καὶ Ἕλληνες ἐπήλυδες.

198. Δοκέει δὲ μοι οὐδ' ἀρετὴν εἶναι τις ἢ Λιβύη σπουδαίη ὥστε ἢ Ἀσίῃ ἢ Εὐρώπῃ παραβληθῆναι, πλὴν Κίηπος μούνης· τὸ γὰρ δὴ αὐτὸ οὖνομα ἢ γῆ τῷ ποταμῷ ἔχει. αὕτη δὲ ὁμοίῃ τῇ ἀρίστῃ γεῶν Δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν, οὐδὲ οἶκω οὐδὲν τῇ ἄλλῃ Λιβύῃ· μελάγγαιός τε γὰρ ἐστὶ καὶ ἔπυδρος πίδαξι, καὶ οὔτε αὖχμοῦ φροντίζουσα οὐδέν, οὔτε ὄμβρον πλέω πιούσα δεδήληται· ὕεται γὰρ δὴ ταῦτα τῆς Λιβύης· τῶν δὲ ἐκφορίων τοῦ καρποῦ ταῦτα μέτρα τῇ Βαβυλωνίων γῆ κατίσταται. ἀγαθὴ δὲ γῆ καὶ τὴν Εὐεσπερῖται νέμονται· ἐπ' ἑκατοστὰ γὰρ, ἐπεὰν αὐτὴ ἐωντῆς ἀριστα ἐνείκη, ἐκφέρει, ἢ δὲ ἐν τῇ Κίηπι ἐπὶ τριηκόσια.

199. Ἔχει δὲ καὶ ἡ Κυρηναίη χώρα, ἐοῦσα ὑψηλοτάτη ταύτης τῆς Λιβύης τὴν οἱ νομάδες νέμονται, τρεῖς ὥρας ἐν ἐωντῇ ἀξίας θώνματος. πρῶτα μὲν γὰρ τὰ παραθαλάσσια τῶν καρπῶν ὀργᾶ ἀμᾶσθαι τε καὶ τρυγᾶσθαι· τούτων τε δὴ ~~κατασκευασμένων~~ κατασκευασμένων, τὰ ὑπὲρ τῶν θαλασσιδίων χώρων τὰ μέσα ὀργᾶ συγκομίζεσθαι, τὰ



βουνοὺς καλέουσι· συγκεκόμεισταί τε οὗτος ὁ μέσος καρπὸς, καὶ ὁ ἐν τῇ κατυπερτιάτῃ τῆς γῆς πεπαίνεται τε καὶ ὄργα, ὥστε ἐκπέποταί τε καὶ καταβέβρωται ὁ πρῶτος καρπὸς καὶ ὁ τελευταῖος συμπαραγίνεται. οὕτω ἐπ' ὀκτῶ μῆνας Κυρηναίους ὀπώρη ἐπέχει. ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω.

200. Οἱ δὲ Φερετίμης τιμωροὶ Πέρσαι ἐπεὶ τε ἐκ τῆς Αἰγύπτου σταλέντες ὑπὸ τοῦ Ἀρναίνδεω ἀπίκατο ἐς τὴν Βάρκην, ἐπολιόρχεον τὴν πόλιν ἐπαγγελλόμβνοι ἐκδιδόναι τοὺς αἰτίους τοῦ φόρου τοῦ Ἀρκεσίλεω· τῶν δὲ πᾶν γὰρ ἦν τὸ πλῆθος μεταίτιον, οὐκ ἐδέκοντο τοὺς λόγους. ἐνθαῦτα δὴ ἐπολιόρχεον τὴν Βάρκην ἐπὶ μῆνας ἐννέα, ὀρύσσοντές τε ὀρύγματα ὑπόγαια φέροντα ἐς τὸ τεῖχος καὶ προσβολὰς καρτεράς ποιούμενοι. τὰ μὲν νυν ὀρύγματα ἀνήρ χαλκὸς ἀνεῦρε ἐπιχάλκῳ ἀσπίδι, ὥδε ἐπιφρασθεῖς· περιφέρων αὐτὴν ἐντὸς τοῦ τεύχεος προσίσχε πρὸς τὸ δάπεδον τῆς πόλιος· τὰ μὲν δὴ ἄλλα ἔσκε κωφὰ πρὸς τὰ προσίσχε, κατὰ δὲ τὰ ὀρυσσόμενα ἤχεσκε ὁ χαλκὸς τῆς ἀσπίδος. ἀντορύσσοντες δ' ἂν ταύτῃ οἱ Βαρκαῖοι ἔκτεινον τῶν Περσέων τοὺς γεωρρυχέοντας. τοῦτο μὲν δὴ οὕτω ἐξευρέθη, τὰς δὲ προσβολὰς ἀπεκρούοντο οἱ Βαρκαῖοι.

201. Χρόνον δὲ δὴ πολλὸν τριβομένων καὶ πιπτόντων ἀμφοτέρων πολλῶν καὶ οὐκ ἦσσαν τῶν Περσέων, Ἄμασις ὁ στρατηγὸς τοῦ πεζοῦ μηχανᾶται τοιάδε· μαθὼν τοὺς Βαρκαίους ὡς κατὰ μὲν τὸ ἰσχυρὸν οὐκ αἰρετοὶ εἶεν, δόλῳ δὲ αἰρετοὶ, ποιέει τοιάδε· νυκτὸς τάφρον ὀρύξας εὐρέην ἐπέτεινε ξύλα ἀσθενέα ὑπὲρ αὐτῆς· κατύπερθε δὲ ἐπιπολῆς τῶν ξύλων χοῦν γῆς ἐπεφόρησε, ποιέων τῇ ἄλλῃ γῇ ἰσόπεδον. ἅμα ἡμέρη δὲ ἐς λόγους



προσεκαίετο τοῖς Βαρκαίους: οἱ δὲ ἄσπαστιῶς ἐπήκουσαν, ἐς ὃ σφι ἕαδε ὁμολογίῃ χρήσασθαι. τὴν δὲ ὁμολογίην ἐποιεῦντο τοιήνδε τινὰ, ἐπὶ τῆς κρηπίδος τὰ φρουρῶν τάμνοντες ὄρκια, ἐς τ' ἂν ἢ γῆ αὕτη οὕτω ἔχη, μένειν τὸ ὄρκιον κατὰ χώραν, καὶ Βαρκαίους τε ὑποτελείειν φάναι ἄξιόν βασιλεῖ καὶ Πέρσας μηδὲν ἄλλο νεοχῆμοῖν κατὰ Βαρκαίους. μετὰ δὲ τὰ ὄρκιον Βαρκαῖοι μὲν πιστεύσαντες τούτοισι ἀντιοὶ τε ἐξήϊσαν ἐκ τοῦ ἄστεος καὶ τῶν πολεμίων ἔων παριέναι ἐς τὸ τεῖχος τὸν βουλούμενον, τὰς πύλας πάσας ἀνοίξαντες. οἱ δὲ Πέρσαι καταρρήξαντες τὴν κρηπίδα γέφυραν ἔθεον ἔσω ἐς τὸ τεῖχος. καταρρήξαν δὲ τοῦδε εἴνεκα τὴν ἐποίησαν γέφυραν, ἵνα ἐμπεδορκέοιεν, ταμόντες τοῖσι Βαρκαίοισι χρόνον μόνον αἰεὶ τὸ ὄρκιον ὅσον ἂν ἢ γῆ μένη κατὰ τὰ τότε εἶχε· καταρρήξασι δὲ οὐκέτι ἔμενε τὸ ὄρκιον κατὰ χώραν.

202. Τοὺς μὲν γὰρ αἰτιωτάτους τῶν Βαρκαίων ἢ Φερεσίμη, ἐπεὶ τὴν οἱ ἐκ τῶν Περσέων παρεδόθησαν, ἀσθρολόπισθε κύκλω τοῦ τεύχεος, τῶν δὲ σφι γυναικῶν τοῖς μαζοῦς ἀποταμοῦσα περιέστιξε καὶ τούτοισι τὸ τεῖχος. τοὺς δὲ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων λήϊον ἐκέλευσε θείσθαι τοῖς Πέρσας, πλὴν ὅσοι αὐτῶν ἦσαν Βαττιάδαι τε καὶ τοῦ φύου οὐ μετιίτιοι· τούτοισι δὲ τὴν πόλιν ἐπέτρεψε ἢ Φερεσίμη.

203. Τοὺς ὧν δὴ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων οἱ Πέρσαι ἀνδραποδισάμενοι ἀπήϊσαν ὀπίσω· καὶ ἐπεὶ τὴν ἐπὶ τῇ Κυρηναίων πόλει ἐπέστησαν, οἱ Κυρηναῖοι λόγιόν τι ἀποσιεύμενοι διεξήκαν αὐτοὺς διὰ τοῦ ἄστεος. διεξιούσης δὲ τῆς στρατιῆς Βάρης μὲν ὁ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγὸς ἐκέλευε αἶψαι τὴν πόλιν, Ἄμασις δὲ ὁ τοῦ πεζοῦ οὐκ ἔα· ἐπὶ Βάρην γὰρ ἀποσταλῆναι μόνην

Ἑλληνίδα πόλιν· ἐς ὃ διεξελθοῦσι καὶ ἰζομένοισι ἐπὶ Διὸς Λυκαίου ὄχθον μετεμέλησέ σφι οὐ σχοῦσι τὴν Κυρήνην, καὶ ἐπειρῶντο τὸ δεύτερον παριέναι ἐς αὐτήν· οἱ δὲ Κυρηναῖοι οὐ περιώρθεον. τοῖσι δὲ Πέρσησι οὐδενὸς μαχομένου φόβος ἐπέπεσε· ἀποδραμόντες δὲ ὅσον ἐξήκοντα στάδια ἴζοντο. ἰδρυθέντι δὲ τῷ στρατοπέδῳ ταύτῃ ἦλθε παρὰ Ἀρυσάνδρῳ ἄγγελος ἀποκαλέων αὐτούς. οἱ δὲ Πέρσαι Κυρηναίων δεηθέντες ἐπόδιά σφι δοῦναι ἔτυχον, λαβόντες δὲ τὰῦτα ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Αἴγυπτον. παραλαβόντες δὲ τὸ ἐνθεῦτεν αὐτοῦς Λίβυες τῆς τῆς ἐσθῆτος εἵνεκα καὶ τῆς σκευῆς τοὺς ὑπολειπομένους αὐτῶν καὶ ἐπελκομένους ἐρόνθουον, ἐς ὃ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπικέατο.

204. Οὗτος ὁ Περσίων στρατὸς τῆς Λιβύης ἐκασιάτω ἐς Εὐσπερίδας ἦλθε. τοὺς δὲ ἠνδραποδίσαντο τῶν Βαρκαίων, τούτους δὲ ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἀνασπάστους ἐποίησαν παρὰ βασιλέα, βασιλεὺς δὲ σφι Δαρβίος ἔδωκε τῆς Βακτρῆς χώρας κώμην ἐγκατοικῆσαι. οἱ δὲ τῇ κώμῃ ταύτῃ ὄνομα ἔθεντο Βάρκην, ἥπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν οἰκευμένη ἐν γῇ τῇ Βακτρῆϊ.

205. Οὐ μὲν οὐδὲ ἡ Φερετιμῆ εὖ τὴν ζόην κατέπλεξε. ὥς γὰρ δὴ τάχιστα ἐκ τῆς Λιβύης τισαμένη τοὺς Βαρκαίους ἀπενόστησε ἐς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέθανε κακῶς· ζώουσα γὰρ εὐλέων ἐξέξεσε. ὥς ἄρα ἀνθρώποισι αἱ λίην ἰσχυραὶ τιμωρίαι πρὸς θεῶν ἐπίφθονοι γίνονται. ἡ μὲν δὲ Φερετιμῆς τῆς Βάτιω τοιαύτη τε καὶ τοσαύτη τιμωρία ἐγένετο ἐς Βαρκαίους.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ
ΤΟΥ
ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ
ΠΕΜΠΤΗ
ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ.

ΟΙ ΔΕ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσῶν καταλειθύν-
τες ἐπὶ Δαρείου, τῶν ὁ Μεγάβαζος ἦρχε, πρώτους μὲν
Περσίδιος Ἑλλήσποτιων οὐ βουλομένοις ἐπιχόους
εἶναι Δαρείου κατεστρέψατο, περιορθύτας πρότερον
καὶ ἐπὶ Παίωνων τριχίας. οἱ γὰρ ὦν ἀπὸ Στρατιότος
Παίονες χρίσαντος τοῦ Θεοῦ στρατεῦσθαι ἐπὶ Πε-
ρσίδιος, καὶ ἦν μὲν ἀντικατίζομενοι ἐπαλιέσωνται
σφας οἱ Περσίδιοι ὀνομαστί βύσαντες, τοῖς δὲ ἐπιχει-
ρεῖν, ἦν δὲ μὴ ἐπιβύσωνται, μὴ ἐπαχειρεῖν, ἐποίησαν οἱ
Παῖονες ταῦτα. ἀντικατίζομένων δὲ τῶν Περσίδιων ἐν
τῷ προαστείῳ, ἐθαῖτα μουμουχίη τριφασίη ἐκ προ-
κλήσιός σφι ἐγένετο· καὶ γὰρ ἄνδρα ἄνδρὶ καὶ ἵππον
ἵππῳ συνέβαλον καὶ πάντα κτεί. πάντων δὲ τὰ δύο τῶν

Περινθίων, ὡς ἐπαιώνιζον κεχαρηκότες, συνεβάλοντο οἱ Παιόνες τὸ χρηστήριον αὐτὸ τοῦτο εἶναι καὶ εἶπ' ἄν κου παρὰ σφίσι αὐτοῖσι· Νῦν ἂν εἴη ὁ χρῆσμός ἐπιτελούμενος ἡμῖν, νῦν ἡμέτερον τὸ ἔργον. Οὕτω τοῖσι Περινθίοισι παιωνίσασι ἐπιχειροῦσι οἱ Παιόνες, καὶ πολλόν τε ἐκράτησαν καὶ ἔλιπόν σφεων ὀλίγους.

2. Τὰ μὲν δὴ ἀπὸ Παιόνων πρότερον γεγόμενα ὧδε ἐγένετο· τότε δὲ ἀνδρῶν ἀγαθῶν περὶ τῆς ἐλευθερίας γενομένων τῶν Περινθίων οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγάβαζος ἐπεκράτησαν πλήθει. ὡς δὲ ἐχειρώθη ἡ Πέρηνθος, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ὁ Μεγάβαζος διὰ τῆς Θρηάκης, πᾶσαν πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος τῶν ταύτῃ οἰκημένων ἡμερούμενος βασιλεῖ· ταῦτα γὰρ οἱ ἐντέταλτο ἐκ Δαρείου, Θρηάκην καταστρέφεσθαι.

3. ΘΡΗΙΚΩΝ δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι μετὰ γὰρ Ἰνδούσιν πάντων ἀνθρώπων· εἰ δὲ ἐπ' ἑνὸς ἄρχοιτο ἢ φρονέοι κατὰ τὸντο, ἴμαχόν τ' ἂν εἴη καὶ πολλῶν κράτιστον πάντων ἐθνέων κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν. ἀλλὰ γὰρ τοῦτο ἄπορόν σφι καὶ ἀμίχανον μὴ κοῖτε ἐγγένηται· εἰσὶ δὴ κατὰ τοῦτο ἀσθενέες. οὐνόματα δὲ πολλὰ ἔχουσι κατὰ χώρας ἕκαστοι, νόμοισι δὲ οὔτοι παραπλησίοισι πάντες χρεῶνται κατὰ πάντα, πλὴν Γετέων καὶ Τραυσῶν καὶ τῶν κατ' ἑπὶ Κρηστωναίων οἰκεόντων.

4. Τούτων δὲ τὰ μὲν Γέται οἱ ἀθανατίζοντες ποιῶσι, εἴρηται μοι· Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα πάντα κατὰ ταῦτα τοῖσι ἄλλοισι Θρηήξει ἐπιτελοῦσι, κατὰ δὲ τὸν γινόμενόν σφι καὶ ἀπογινόμενον ποιῶσι τοιάδε· τὸν μὲν γινόμενον περιζόμενοι οἱ προσήκοντες ὀλοφύρονται, ὅσα μιν δεῖ ἐπεὶ τε ἐγένετο ἀναπλῆσαι κακὰ, ἀπηγεόμενοι τὰ ἀνθρωπήϊα πάντα πάθεα· τὸν δ' ἀπογινόμενον



παίζοντες τε καὶ ἠδόμενοι γῆ κρύπτουσι, ἐπιλέγοντες ὄσων κακῶν ἔξαπαλλαχθεὶς ἐστὶ ἐν πάσῃ εὐδαιμονίῃ.

5. Οἱ δὲ κατ' ἑπέρας Κρησιωναίων ποιεῦσι τοιαύδε· ἔχει γυναῖκας ἕκαστος πολλάς· ἐπεὶ ὧν τις αὐτῶν ἀποθάνῃ, κρίσις γίνεται μεγάλη τῶν γυναικῶν καὶ φίλων σπουδαὶ ἰσχυραὶ περὶ τοῦδε, ἥτις αὐτέων ἐφιλέτο μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀνδρός· ἢ δ' ἂν κριθῆ καὶ τιμηθῆ, ἐγκωμιασθεῖσα ὑπὸ τε ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν σφάζεται ἐς τὸν τάφον ὑπὸ τοῦ οἰκηϊοτάτου ἐωντῆς, σφαχθεῖσα δὲ συνθάπτεται τῷ ἀνδρί· αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεῦνται· ὄνειδος γάρ σφι τοῦτο μέγιστον γίνεται.

6. Τῶν δὲ δὴ ἄλλων Θρηϊκῶν ἐστὶ ὅδε ὁ νόμος· πωλεῦσι τὰ τέκνα ἐπ' ἔξαγωγῆ. τὰς δὲ παρθένους οὐ φυλάσσουσι, ἀλλ' ἐῷσι τοῖσι αὐταὶ βούλονται ἀνδράσι μίσεσθαι· τὰς δὲ γυναῖκας ἰσχυρῶς φυλάσσουσι, καὶ ὠνέονται τὰς γυναῖκας παρὰ τῶν γονέων χρημάτων μεγάλων. καὶ τὸ μὲν ἐστίχθαι εὐγενὲς κέκριται, τὸ δ' ἄστικτον ἀγενές. ἀργὸν εἶναι κάλλιστον, γῆς δὲ ἐργάτην ἀτιμώτατον. τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ ληϊστίως κάλλιστον. Οὗτοι μὲν σφῶν οἱ ἐπιφανέστατοι νόμοι εἰσὶ.

7. Θεοὺς δὲ σέβονται μόνους τοῦσδε, Ἄρεα καὶ Διόνυσον καὶ Ἄρτεμιν· οἱ δὲ βασιλεῖς αὐτῶν, παρὲς τῶν ἄλλων πολιητέων, σέβονται Ἑρμῆν μάλιστα θεῶν, καὶ ὀμνύουσι μῦνον τοῦτον, καὶ λέγουσι γεγονέναι ἀπὸ Ἑρμῆω ἐωντούς.

8. Ταφαὶ δὲ τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτῶν εἰσὶ αἶθε· τρεῖς μὲν ἡμέρας προτιθέασι τὸν νεκρὸν, καὶ παντοῖα σφάξαντες ἱρήϊα εὐωχέονται, προκλαύσαντες πρῶτον· ἔπειτα δὲ θάπτουσι κατακαύσαντες ἢ ἄλλως γῆ κρύψαντες, χῶμα δὲ χεῖαντες ἀγῶνα τιθεῖσι παντοῖον, ἐν τῷ τὰ μί-

γιστα ἄεθλα τίθεται κατὰ λόγον μουνομαχίης. ταφαὶ μὲν δὴ Θρηϊκῶν εἰσὶ αἶδε.

9. Τὸ δὲ πρὸς βορείῳ ἔτι τῆς χώρας ταύτης οἶδεις ἔχει φράσαι τὸ ἀτρεκέες οἴτινές εἰσι ἀνθρώπων οἱ οἰκέοντες αὐτήν, ἀλλὰ τὰ πέραν ἤδη τοῦ Ἰστροῦ ἐρήμος χώρα φαίνεται ἐούσα καὶ ἄπειρος. μόνους δὲ δύνανται πυνθίσθαι οἰκέοντας πέραν τοῦ Ἰστροῦ ἀνθρώπους, τοῖσι οἶνομα εἶναι Σιγύννας, ἐσθῆτι δὲ χρεωμένους Μηδικῇ. τοὺς δὲ ἵππους αὐτῶν εἶναι λασίους ἅπαν τὸ σῶμα, ἐπὶ πέντε δακτύλους τὸ βάθος τῶν τριχῶν, μικροὺς δὲ καὶ σιμοὺς καὶ ἀδυνάτους ἀνδρας φέρειν· ζευγνυμένους δὲ ὑπ' ἄρματα εἶναι ὀξυτάτους, ἄρματηλατίειν δὲ πρὸς ταῦτα τοὺς ἐπιχωρίους. κατήκειν δὲ τούτων τοὺς οὖρους ἀγχοῦ Ἐνετῶν τῶν ἐν τῷ Ἀδρίῃ. εἶναι δὲ Μήδων σφέας ἀποίκους λέγουσι· ὅπως δὲ οὔτοι Μήδων ἀποικοὶ γέγονασι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ἐπιφράσασθαι, γένοιτο δ' ἂν πᾶν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ. σιγύννας δ' ὧν καλίουσι Αἰγυες οἱ ἄνω ὑπὲρ Μασσαλῆς οἰκέοντες τοὺς καπῆλους, Κύπριοι δὲ τὰ δόρατα.

10. Ὡς δὲ Θρηϊκες λέγουσι, μέλισσαι κατέχουσαι τὰ πέραν τοῦ Ἰστροῦ εἰσὶ, καὶ ὑπὸ τουτέων οὐκ εἶναι διαλθεῖν τὸ προσωτέρω. ἐμοὶ μὲν νῦν ταῦτα λέγοντες δοκέουσι λέγειν οὐκ οἰκότα· τὰ γὰρ ζῶα ταῦτα φαίνεται εἶναι δύσριγα· ἀλλὰ μοι τὰ ὑπὸ τὴν ἄρκτον ἀοίκητα δοκεῖ εἶναι διὰ τὰ ψύχεα. ταῦτα μὲν νῦν τῆς χώρας ταύτης περὶ λέγεται· τὰ παραθαλάσσια δ' ὧν αὐτῆς Μεγάβαζος Περσίων κατήκοα ἐπολεε.

11. Δαρεῖος δὲ ὡς διαβῆς τάχιστα τὸν Ἑλλήσποντον ἀπίκετο ἐς Σάρδις, ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἰστιαίου τε τοῦ Μιλησίου εὐεργεσίας καὶ τῆς παραινέσιος τοῦ Μυτιλη-



βαίου Κώεω, μεταπεμψάμενος δέ σφεας ἐς Σάρδεις ἐδίδου αὐτοῖσι αἴρεσιν. ὁ μὲν δὴ Ἰστιαῖος, ὅτε τυραννεύων τῆς Μιλήτου, τυραννίδος μὲν οὐδεμιῆς προσέχρηξε, αἰτέει δὲ Μύρκινον τὴν Ἡδωνίδα βοιλούμενος ἐν αὐτῇ πόλιν κίσει. οὗτος μὲν δὴ ταύτην αἰρέεται, ὁ δὲ Κώης, οἷά τε οὐ τύραννος δημότης τε ἐὼν, αἰτέει Μιτιλήρης τυραννεύσαι. τελεωθέντων δὲ ἀμφοτέροισι οὗτοι μὲν κατὰ εἶλοντο ἐτράποντο.

12. Δαρεῖον δὲ συνήνευκε πρῆγμα τοιόνδε ἰδόμενον ἐπιθυμῆσαι ἐντείλασθαι Μεγαβάζῳ, Παιόνας ἐλόντα ἀνασπάσιους ποιῆσαι ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην· ἦν Πίγρης καὶ Μαντίης, ἄνδρες Παιόνες, οἱ ἐπεὶ τε Δαρεῖος διέβη ἐς τὴν Ἀσίην, αὐτοὶ ἐθέλοντες Παιόνων τυραννεύειν ἀπικνέονται ἐς Σάρδεις, ἅμα ἀγόμενοι ἀδελφεὴν μεγάλην τε καὶ εἰειδέα. φυλάξαντες δὲ Δαρεῖον προκατιζόμενον ἐς τὸ προάστειον τὸ τῶν Ἀνδῶν ἐποίτσαν τοιόνδε· σκευάσαντες τὴν ἀδελφεὴν ὡς εἶχον ἄριστα, ἐπ' ὕδωρ ἔπεμπον ἄγγος ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσαν καὶ ἐκ τοῦ βραχίονος ἵππον ἐπέλκουσαν καὶ κλώθουσαν λίνον. ὡς δὲ παρεξήϊε ἡ γυνή, ἐπιμελὲς τῷ Δαρεῖῳ ἐγένετο· οὔτε γὰρ Περσικὰ ἦν οὔτε Λύδια τὰ ποιούμενα ἐκ τῆς γυναικὸς, οὔτε πρὸς τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης οὐδαμῶν. ἐπιμελὲς δὲ ὡς οἱ ἐγένετο, τῶν δορυφόρων τινὰς πέμπει, κελίων φυλάξαι ὃ τι χρήσεται τῷ ἵππῳ ἢ γυνῇ. οἱ μὲν δὴ ὄπισθεν εἶποντο· ἡ δὲ ἐπεὶ τε ἀπίκετο ἐπὶ τὸν ποταμόν, ἤρσε τὸν ἵππον, ἄρσασα δὲ καὶ τὸ ἄγγος τοῦ ὕδατος ἐμπλησαμένη, τὴν αὐτὴν ὁδὸν παρεξήϊε, φέρουσα τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ ἐπέλκουσα ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν ἵππον καὶ στρέφουσα τὸν ἄτρακτον.

13. Θωνμάζων δὲ ὁ Δαρεῖος τὰ τε ἤκουσε ἐκ τῶν



κατασκόπων καὶ τὰ αὐτὸς ὥρα, ἄγειν αὐτὴν ἐκέλευε
 ἑωυτῷ ἐς ὄψιν. ὡς δὲ ἄχθη, παρῆσαν καὶ οἱ ἀδελφεοὶ
 αὐτῆς οὐκὴ πρόσω σκοπιὴν ἔχοντες τούτων. εἰρωτέων-
 τος δὲ τοῦ Δαρείου ὀποδαπὴ εἶη, ἔφασαν οἱ νεηνίσκοι
 εἶναι Παίονες καὶ ἐκείνην εἶναι σφείων ἀδελφεήν. ὁ δ'
 ἀμείβετο, τίνες δὲ οἱ Παίονες ἄνθρωποι εἰσι καὶ κοῦ γῆς
 οἰκημένοι, καὶ τί κείνοι ἐθέλοντες ἔλθοιεν ἐς Σάρδις. οἱ
 δὲ οἱ ἔφραζον, ὡς ἔλθοιεν μὲν ἐκείνῳ δώσοντες σφείας
 αὐτοῦς, εἶη δὲ ἡ Παιονίη ἐπὶ τῷ Στρυμόνι ποταμῷ πε-
 πολισμένη, ὁ δὲ Στρυμὼν οὐ πρόσω τοῦ Ἑλλησπόντου,
 εἶησαν δὲ Τευκρῶν τῶν ἐκ Τροίης ἄποικοι. οἱ μὲν δὴ
 αὐτὰ ἕκαστα ἔλεγον, ὁ δὲ εἰρώτα εἰ καὶ πᾶσαι εἶησαν
 αὐτόθι αἱ γυναῖκες οὕτω ἐργάτιδες. οἱ δὲ καὶ τοῦτο
 ἔφασαν προθύμως οὕτω ἔχειν· αὐτοῦ γὰρ ὦν τούτου
 εἴνεκα καὶ ἐποιέετο.

14. Ἐνθαῦτα Δαρεῖος γράφει γράμματα πρὸς Με-
 γάβαζον, τὸν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηίκῃ στρατηγὸν, ἐντελλόμε-
 νος ἐξανασιῆσαι ἐξ ἡθίων Παίονας καὶ παρ' ἑωυτὸν
 ἀγαγεῖν καὶ αὐτοῦς καὶ τέκνα τε καὶ γυναῖκας αὐτῶν. αὐ-
 τῖκα δὲ ἵππεὺς ἔθεε φέρων τὴν ἀγγελίην ἐπὶ τὸν Ἑλλή-
 σποντον, περαιωθεὶς δὲ διδοῖ τὸ βιβλίον τῷ Μεγαβάζῳ.
 ὁ δὲ ἐπιλεξάμενος καὶ λαβῶν ἡγεμόνας ἐκ τῆς Θρηίκης
 ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Παιονίην.

15. Πυθόμενοι δὲ οἱ Παίονες τοὺς Πέρσας ἐπὶ
 σφείας ἵεναι, ἀλισθέντες ἐξεστρατεύσαντο πρὸς θαλάσ-
 σης, δοκέοντες ταύτῃ ἐπιχειρήσειν τοὺς Πέρσας ἐμβάλ-
 λοντας. οἱ μὲν δὴ Παίονες ἦσαν ἐτοῖμοι τὸν Μεγαβάζου
 στρατὸν ἐπιόντα ἐρύκειν· οἱ δὲ Πέρσαι πυθόμενοι συν-
 αλισθαι τοὺς Παίονας καὶ τὴν πρὸς θαλάσσης ἐσβολὴν
 φυλάσσοντας, ἔχοντες ἡγεμόνας τὴν ἄνω ὁδὸν τράπον-



ται, λαθόντες δὲ τοὺς Παιόνας ἐσπίπτοισι ἐς τὰς πόλεις
 αὐτῶν εὐίσσας ἀνδρῶν ἐρίμους· οἷα δὲ κεῖται ἐπιπε-
 σόντες ἐπιπέτως κατέσχοι. οἱ δὲ Παιότες ὡς ἐτύθοιτο
 ἐχομένας τὰς πόλεις, αὐτίκα διασκεδασθέντες κατ' ἐπι-
 τοὺς ἕαστοι ἐτρέποντο καὶ παρεδίδουσαν σφέας αὐτοῖς
 τοῖσι Πέρσῃσι. οὕτω δὲ Παιόνων Σιροπαῖονες τε καὶ
 Παιόπλι καὶ οἱ μέχρι τῆς Πρασιᾶδος ἕως ἰθιῶν
 ξανασιάντες ἦγοντο ἐς τὴν Ἀσίην.

16. Οἱ δὲ περὶ τὸ Πάγγαιον οὖρος καὶ Δόξτρας
 καὶ Ἀγριᾶνας καὶ Ὀδομάτιος καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν
 Πρασιᾶδα οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ Μεγαβύζου.
 ἐπειρήθη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ κατοικημένους ξαιρέ-
 εις ὧδε· ἰκρία ἐπὶ σταυρῶν ἕψηλῶν ἐξηνγμένα ἐν μέσῃ
 ἔστηκε τῇ λίμνῃ, ἔσωδον ἐκ τῆς ἰσθμίου στεινῆν ἔχουσα
 μὴ γαίρη. τοὺς δὲ σταυροὺς τοὺς ὑπεστεῶτας τοῖσι
 ἰκρίοισι τὸ μὲν κού ἀρχαῖον ἔστησαν κοινῇ πάντες οἱ
 πολῖται, μετὰ δὲ νόμῳ χρεώμετοι ἰστάσι τοιῶδε· κομί-
 ζοντες ἐξ οὔρου τῷ οὔνομα ἔστι Ὀρξίλος, κατὰ γυναῖκα
 ἐλάστην ὁ γαμίω τρεῖς σταυροὺς ἰπίστησι· ἄγεται δὲ
 ἕαστος σιχτὰς γυναῖκας. οὐκίονσι δὲ τοιοῦτον τρόπον,
 κρατίων ἕαστος ἐπὶ τῶν ἰκρίων καλίστης τῆ ἐν τῇ διαι-
 τᾷται καὶ θύρης καταπακτῆς διὰ τῶν ἰκρίων κάτω γε-
 ρούσης ἐς τὴν λίμνην. τὰ δὲ νήπια παῖδια δέουσι τοῦ
 ποδὸς σπάρτω, μὴ κατακλισθῆναι δειμαίνοντες. τοῖσι δὲ
 ἔπιποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοισι παρέχουσι χόρτον ἰχθύς.
 τῶν δὲ πλῆθος ἔστι τοσοῦτον ὥστε, ὅταν τὴν θύρην τὴν
 καταπακτὴν ἀνακλῆναι, κατὰ σχοίνῳ σπιρίδα κεντὴν ἐς
 τὴν λίμνην, καὶ οὐ πολλόν τινα χρόνον ἐπισχῶν ἀνασπᾶ
 πλήρεια ἰχθύων· τῶν δὲ ἰχθύων ἔστι γένεα δύο, τοὺς
 καλίουσι πάτρακας τε καὶ τίλωνας.



17. Παιόνων μὲν δὴ οἱ χειρωθέντες ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην· Μεγάβαζος δὲ ὡς ἐχειρώσατο τοὺς Παιόνας, πέμπει ἀγγέλους ἐς Μακεδονίην ἄνδρας ἑπτὰ Πέρσας, οἱ μὲν αὐτὸν κείνον ἦσαν δοκιμώτατοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἐπέμποντο δὲ οὗτοι παρ' Ἀμύντην αἰτήσοντες γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ βασιλεῖ. ἔστι δὲ ἐκ τῆς Πρασιάδος λίμνης σύντομος κάρτα ἐς τὴν Μακεδονίην· πρῶτα μὲν γὰρ ἔχεται τῆς λίμνης τὸ μέταλλον ἐξ οὗ ὕστερον τούτων τάλαντον ἀργυρίου Ἀλεξάνδρῳ ἡμέρης ἐκάστης ἐφοίτα, μετὰ δὲ τὸ μέταλλον Δύσωρον καλεόμενον οὖρος ὑπερβάντα εἶναι ἐν Μακεδονίῃ.

18. Οἱ ὦν Πέρσαι οἱ πεμφθέντες οὗτοι παρὰ τὸν Ἀμύντην ὡς ἀπίκοντο, αἶτεον ἐλθόντες ἐς ὄψιν τὴν Ἀμύντεω Δαρείῳ βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. ὁ δὲ ταῦτί τε ἐδίδου καὶ σφας ἐπὶ ξείνια καλέει, παρασκευασάμενος δὲ δεῖπνον μεγαλοπρεπὲς ἐδέκετο τοὺς Πέρσας φιλοφρόνως. ὡς δὲ ἀπὸ δεῖπνου ἐγένοντο, διαπίνοντες εἶπαν οἱ Πέρσαι τὰς· Ξεῖνε Μακεδῶν, ἡμῖν νόμος ἐστὶ τοῖσι Πέρσησι, ἐπὶ δὲ δεῖπνον προτιθώμεθα μέγα, τότε καὶ τὰς παλλακὰς καὶ τὰς κουριδίας γυναῖκας ἐσάγεσθαι παρέδρους· σύ νυν, ἐπεὶ περ προθύμως μὲν ἐδέξασαι, μέγαλος δὲ ξεινίζεις, διδοῖς τε βασιλεῖ Δαρείῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἔπειθ' ἐπὶ τῷ ἡμετέρῳ. Εἶπε πρὸς ταῦτα Ἀμύντης· ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῖν γέ ἐστι οὐκ οὗτος, ἀλλὰ κενωρισθαι ἄνδρας γυναικῶν· ἐπεὶ τε δὲ ἡμεῖς ἔοντες δεσπόται προσχρήζεσθε τούτων, παρέσται ὑμῖν καὶ ταῦτα. εἶπας τοσαῦτα ὁ Ἀμύντης μετεπέμψατο τὰς γυναῖκας· αἱ δ' ἐπεὶ τε καλεόμεναι ἦλθον, ἐπεξῆς ἀντὶ αὐτῶν ἴζοντο τοῖσι Πέρσησι. ἐνθαῦτα οἱ Πέρσαι ἰδόμενοι γυναῖκας εὐμόρφους ἔλεγον πρὸς Ἀμύντην φάμενοι τὸ ποιηθέν



τοῦτο οὐδέν εἶναι σοφόν· κρέσσον γὰρ εἶναι ἀρχῆθεν
 μὴ ἐλθεῖν τὰς γυναῖκας ἢ ἐλθούσας καὶ μὴ παριζομένας
 ἀντίας ἴζεσθαι ἀλγηδόνας σφι ὀφθαλμῶν. ἀναγκαζόμε-
 τος δὲ ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε παρίζειν· πειθομενέων δὲ τῶν
 γυναικῶν αὐτίκα οἱ Πέρσαι μαστῶν τε ἄπτοντο, εἴα
 πλεύνως οἰνωμένοι, καὶ κού τις καὶ φιλέειν ἐπειράτο.

19. Ἀμύντης μὲν δὴ ταῦτα ὀρέων ἀτρέμας εἶχε, καί-
 περ δυσφορέων, οἷα ὑπερδειμαίνων τοὺς Πέρσας· Ἀλέ-
 ξανδρος δὲ ὁ Ἀμύντεω παρεῶν τε καὶ ὀρέων ταῦτα, ἅτε
 νέος τε ἔων καὶ κακῶν ἀπαθής, οὐδαμῶς ἔτι κατέχειν
 οἷός τε ἦν, ὥστε δὲ βαρέως φέρων, εἶπε πρὸς Ἀμύντεα
 τάδε· Σὺ μὲν, ὦ πάτερ, εἶχε τῇ ἡλικίῃ, ἀπιῶν τε ἀνα-
 πάνεο, μηδὲ λπάρεε τῇ πόσει· ἐγὼ δὲ προσμένων ἀντοῦ
 τῆδε πάντα τὰ ἐπιτήδεα παρέξω τοῖσι ξείνοισι. Πρὸς
 ταῦτα συνιείς ὁ Ἀμύντης ὅτι νεώτερα πρήγματα πρήξειν
 μέλλοι Ἀλέξανδρος, λέγει· ὦ παῖ, σχεδὸν γὰρ σευ ἀνα-
 καιομένου συνίημι τοῖς λόγους, ὅτι ἐθέλεις ἐμὲ ἐκπέμψας
 ποιέειν τι νεώτερον· ἐγὼ ὦν σευ χρηΐζω μηδὲν νεοχρῶ-
 σαι κατ' ἄνδρας τούτους, ἵνα μὴ ξεργάσῃ ἡμέας, ἀλλὰ
 ἀνέχευ ὀρέων τὰ ποιεύμενα· ἀμφὶ δὲ ἀπόδω τῇ ἐμῇ πεί-
 σομαί τοι.

20. Ὡς δὲ ὁ Ἀμύντης χρήσας τούτων οἰχώκεε, λέγει
 ὁ Ἀλέξανδρος πρὸς τοὺς Πέρσας· γυναικῶν τουτέων, ὦ
 ξεῖνοι, πολλή ἐστι ὑμῖν εὐπετεία, καὶ εἰ πάσῃσι βούλε-
 σθε μίσγεσθαι, καὶ ὀκόσῃσι ὦν αὐτέων· τούτου μὲν
 πέρι αὐτοὶ ἀποσημανέστε· νῦν δὲ, σχεδὸν γὰρ ἴδη τῆς
 κοίτης ὥρη προσέρχεται ὑμῖν καὶ καλῶς ἔχοντας ἡμέας
 ὀρέω μέθης, γυναῖκας ταύτας, εἰ ὑμῖν φίλον ἐστὶ, ἄφετε
 λούσασθαι, λουσαμένας δὲ ὀπίσω προσδέκεσθε. Εἶπας
 ταῦτα, συνέπαινοι γὰρ ἦσαν οἱ Πέρσαι, γυναῖκας μὲν

ἐξελεθούσας ἀπέπεμπε εἰς τὴν γυναικίην, αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἴσους τῆσι γυναιξὶ ἀριθμὸν ἄνδρας λειογενεῖους τῇ τῶν γυναικῶν ἐσθῆτι σκευάσας καὶ ἐγχειρίδια δούς παρήγε ἔσω, παράγων δὲ τούτους ἔλεγε τοῖσι Πέρσησι τάδε· ὦ Πέρσαι, οἴκατε πανδαισίῃ τελέῃ εἰσπιῆσθαι· τὰ τε γὰρ ἄλλα ὅσα εἶχομεν, καὶ πρὸς τὰ οἷά τε ἦν ἐξευρόντως παρέχειν, πάντα ὑμῖν πάρεστι, καὶ δὴ καὶ τόδε τὸ πάντων μέγιστον, τὰς τε ἐωντῶν μητέρας καὶ τὰς ἀδελφεὰς ἐπιδαψιλευόμεθα ὑμῖν, ὡς παντελέως μάθητε τιμώμενοι πρὸς ἡμέων τῶνπέρ ἐστε ἄξιοι, πρὸς δὲ καὶ βασιλεῖ τῷ πέμπαντι ἱπαγγελῆτε ὡς ἄνηρ Ἕλλην Μακεδόνων ὑπαρχος εὖ ὑμέας ἐδέξατο καὶ τραπέξῃ καὶ κοίτῃ. ταῦτα εἶπας Ἀλέξανδρος παρίζει Πέρσῃ ἄνδρὶ ἄνδρα Μακεδόνα ὡς γυναῖκα τῷ λόγῳ· οἱ δὲ, ἐπεὶ τέσφρων οἱ Πέρσαι ψάνειν ἐπειρῶντο, διεργάζοντο αὐτούς.

21. Καὶ οὗτοι μὲν τούτῳ τῷ μόρῳ διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ θεραπεία αὐτῶν· εἶπετο γὰρ δὴ σφι καὶ ὄχηματα καὶ θεράποντες καὶ ἡ πᾶσα πολλὴ παρασκευή· πάντα δὴ ταῦτα ἅμα πᾶσι κείνοισι ἠφάνιστο. μετὰ δὲ χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον ζήτησις τῶν ἀνδρῶν τούτων μεγάλη ἐκ τῶν Περσέων ἐγένετο, καὶ σφας Ἀλέξανδρος κατέλαβε σοφίῃ, χρήματά τε δούς πολλὰ καὶ τὴν ἐωντοῦ ἀδελφεὴν, τῇ οὖνομα ἦν Γυγαίη· δούς δὲ ταῦτα κατέλαβε ὁ Ἀλέξανδρος Βουβάρῃ, ἄνδρὶ Πέρσῃ, τῶν διζημένων τοὺς ἀπολομένους τῷ στρατηγῷ. ὁ μὲν γιν τῶν Περσέων τούτων θάνατος οὕτω καταλαμφθεὶς ἐσιγήθη.

22. Ἕλληνας δὲ εἶναι τούτους ἀπὸ Περδίκκω γεγονότας, κατάπερ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτὸς τε οὕτω τυγχάνω ἐπιστάμενος, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὀπισθε λόγοισι ἀποδέ-



ξω, ὡς εἰσι Ἕλληνες. πρὸς δὲ καὶ οἱ τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ διέποντες ἀγῶνα Ἑλλήνων οὕτω ἔγνωσαν εἶναι. Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀεθλείειν ἐλομένου καὶ καταβάντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ ἀντιθευσόμενοι Ἑλλήνων ἐξεῖργόν μιν, φάμενοι οὐ βαρβάρων ἀγωνιστέων εἶναι τὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ Ἑλλήνων. Ἀλέξανδρος δὲ ἐπειδὴ ἀπέδεξε ὡς εἶη Ἀργεῖος, ἐκρίθη τε εἶναι Ἕλληνα, καὶ ἀγωνιζόμενος στάδιον συνέξέπιπτε τῷ πρώτῳ. ταῦτα μὲν νῦν οὕτω κη ἐγένετο.

23. Μεγάβαζος δὲ ἄγων τοὺς Παίονας ἀπίκετο ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον, ἐνθεῦτεν δὲ διαπεραιωθεὶς ἀπίκετο ἐς Σάρδεις. ὅτε δὲ τειχέοντος ἦδη Ἰστιαίου τοῦ Μιλησίου τὴν παρὰ Δαρείου αἰτήσας ἔτυχε μισθὸν δωρεὴν φυλακῆς τῆς σχεδίης, ἴοντος δὲ τοῦ χώρου τούτου παρὰ Στρυμόνα ποταμὸν, τῷ οὐνομά ἐστι Μύρκινος, μαθὼν ὁ Μεγάβαζος τὸ ποιούμενον ἐκ τοῦ Ἰστιαίου, ὡς ἦλθε τάχιστα ἐς τὰς Σάρδεις ἄγων τοῖς Παίονας, ἔλεγε Δαρείῳ τάδε· ὦ βασιλεῦ, κοῖόν τι χρεῖμα ἐποίησας, ἀνδρὶ Ἕλληνι δεινῷ τε καὶ σοφῷ δοῦς ἐγκτήσασθαι πόλιν ἐν Θρηῶσι; ἵνα ἴδῃ τε ναπηγήσιμός ἐστι ἄφθορος καὶ πολλοὶ κωπίες καὶ μέταλλα ἀργύρεα, ὄμιλός τε πολλός μὲν Ἕλληνα περιουκίει, πολλός δὲ βάρβαρος, οἱ προσιάτεω ἐπιλαβόμενοι ποιήσουσι τοῦτο τὸ ἂν κείνος ἐξηγῆται καὶ ἡμέρης καὶ νυκτός. σύ νῦν τοῦτον τὸν ἄνδρα παῦσον ταῦτα ποιῶντα, ἵνα μὴ οἰκῆται πολέμῳ συνέχῃαι τρόπῳ δὲ ἡπίῳ μεταπεινυμένος παῦσον· ἐπεὰν δὲ αὐτὸν περιλάβῃς, ποιέειν ὅπως μῆκετι κείνος ἐς Ἕλληνας ἀπίξεται.

24. Ταῦτα λέγων ὁ Μεγάβαζος εὐπετιᾶς ἐπειθε Δαρείον, ὡς εὖ προορίων τὸ μέλλον γίνεσθαι. μετὰ δὲ ἄγγελον πέμψας ὁ Δαρείος ἐς τὴν Μύρκινον ἔλεγε τάδε·

Ἰστιαῖς, βασιλεὺς Δαρεῖος τάδε λέγει. ἐγὼ φρονιζῶν εὐρίσκω ἔμοι τε καὶ τοῖσι ἔμοῖσι πρήγμασι, οὐδένα εἶναι σθεῦ ἄνδρα εὐνοέστερον· τοῦτο δὲ οὐ λόγοισι ἄλλ' ἔργοισι οἶδα μαθῶν. νῦν ὦν, ἐπινοῶ γὰρ πρήγματα μεγάλα κατεργάσασθαι, ἀπικνέο μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ὑπερθέωμαι. τούτοις τοῖσι ἔπεσι πιστεύσας ὁ Ἰστιαῖος, καὶ ἅμα μέγα ποιούμενος βασιλέος σύμβουλος γενέσθαι, ἀπῆκετο ἐς τὰς Σάρδεις. ἀπικομένου δὲ οἱ ἔλεγε Δαρεῖος τάδε· Ἰστιαῖς, ἐγὼ σε μετεπεμψάμην τῶνδε εἵνεκεν· ἐπεὶ τε τάχιστα ἐνόστησα ἀπὸ Σκυθῶν καὶ σύ μοι ἐγένεο ἐξ ὀφθαλμῶν, οὐδὲν κω ἄλλο χρῆμα οὕτω ἐν βραχεῖ ἐπεζήτησα, ὡς σὲ ἰδεῖν τε καὶ ἐς λόγους μοι ἀπικέσθαι, ἐγνωκὼς ὅτι κτημάτων πάντων ἐστὶ τιμιώτατον ἀνὴρ φίλος συνετός τε καὶ εὖνοος· τὰ τοι ἐγὼ καὶ ἀμφοτέρα συνειδῶς ἔχω μαρτυρεῖν ἐς πρήγματα τὰ ἐμά. νῦν ὦν, εὖ γὰρ ἐποίησας ἀπικόμενος, τάδε τοι ἐγὼ προτείνομαι· Μίλητον μὲν ἔα καὶ τὴν νεόκτιστον ἐν Θρηϊκῇ πόλιν, σὺ δ' ἔμοι ἐπόμενος ἐς Σοῦσα ἔχθ' ἅπερ ἂν ἐγὼ ἔχω, ἐμός τε σύσσιτος ἐὼν καὶ σύμβουλος.

25. Ταῦτα Δαρεῖος εἶπας, καὶ καταστήσας Ἄρταφέρνηα ἀδελφεὸν ἐωντιοῦ ὁμοπάτριον ὑπαρχον εἶναι Σαρδίων, ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα ἅμα ἀγόμενος Ἰστιαῖον, Ὅτιάνθα δὲ ἀποδέξας στρατηγὸν εἶναι τῶν παραθαλασσίων ἀνδρῶν· τοῦ τὸν πατέρα Σισάμνην βασιλεὺς Καμβύσης, γενόμενον τῶν βασιληϊῶν δικαστέων, ὅτι ἐπὶ χρήμασι δίκην ἄδικον ἐδίκασε, σφάξας ἀπέδειρε πᾶσαν τὴν ἀνθρωπῆϊν, σπαδίξας δὲ αὐτοῦ τὸ δέρμα ἱμάντας ἐξ αὐτοῦ ἔταψε καὶ ἐνέτεινε τὸν θρόνον, ἐς τὸν ἴζων ἐδίκασε· ἐντανύσας δὲ ὁ Καμβύσης ἀπέδειρε δικαστὴν εἶναι ἀντὶ τοῦ Σισάμνεω, τὸν ἀποκτείνας ἀπέδειρε, τὸν παῖδα



τοῦ Σισάμνεω, ἐντειλάμενός οἱ μεμῆσθαι ἐν τῷ κατίζον
θρόνῳ δεκάξει.

26. Οὗτος ὦν ὁ Ὀιάντης, ὁ ἐγκατιζόμενος ἐς τοῦτον
τὸν θρόνον, τότε διάδοχος γενόμενος Μεγαβάζῳ τῆς
στρατηγίης Βυζαντίους τε εἶλα καὶ Καλχηδονίους, εἶλα
δὲ Ἄντανδρον τὴν ἐν τῇ Τρωάδι γῆ, εἶλα δὲ Λαμπώνιον,
λαβὼν δὲ παρὰ Λεσβίων τῆς εἶλα Ἀτῆμόν τε καὶ Ἴμ-
βρον, ἀμφοτέρως ἔτι τότε ὑπὸ Πελασγῶν οἰκεομένας.

27. Οἱ μὲν δὴ Λήμνιοι καὶ ἐμαχέσαντο εὖ καὶ ἀμυ-
νόμενοι ἀνὰ χρόνον ἐκακώθησαν. τοῖσι δὲ περιεούσι
αὐτῶν οἱ Πέρσαι ὑπαρχον ἐπιστάσι Δυκάρητον, τὸν
Μαιανδρίου τοῦ βασιλεύσαντος Σάμου ἀδελφεόν. οὗτος
ὁ Δυκάρητος ἄρχων ἐν Λήμνῳ τελευτῆ. αἰτίη δὲ τούτου
ἦδε· πάντας ἠνδραποδίζετο καὶ κατεστρέφετο, τοὺς μὲν
λειποστρατίης ἐπὶ Σκύθας αἰτιώμενος, τοὺς δὲ σίνεσθαι
τὸν Δαρείου στρατὸν τὸν ἀπὸ Σκυθῶν ὀπίσω ἀποκο-
μιζόμενον.

28. Οὗτος μὲν νυν τοσαῦτα ἐξεργάσατο στρατηγή-
σας, μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον ἀνεσις κακῶν ἦν· καὶ
ἤρχετο τὸ δεύτερον ἐκ Νάξου τε καὶ Μιλήτου Ἴωσι γί-
νεσθαι κακά. τοῦτο μὲν γὰρ ἡ Νάξος εὐδαιμονίῃ τῶν
νήσων προέφερε, τοῦτο δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἡ
Μίλητος αὐτῆ τε ἐωυτῆς μάλιστα δὴ τότε ἀκμάσασα,
καὶ δὴ καὶ τῆς Ἰωνίης ἦν πρόσχημα, κατύπερθε δὲ τού-
των ἐπὶ δύο γενεὰς ἀνδρῶν νοστήσασα ἐς τὰ μάλιστα
στάσει, μέχρι οὐ μιν Πάριοι κατήρησαν· τούτους γὰρ
καταρτιστῆρας πάντων τῶν Ἑλλήνων εἶλοντο οἱ Μιλήσιοι.

29. Κατήλλαξαν δὲ σφεας ὧδε οἱ Πάριοι· ὡς ἀπί-
κοντο αὐτῶν ἄνδρες οἱ ἄριστοι ἐς τὴν Μίλητον (ὥρεον
γὰρ δὴ σφεας δεινῶς οἰκοφθορημένοις), ἔφασαν αὐτῶν

βούλεσθαι διεξελθεῖν τὴν χώραν. ποιεῦντες δὲ ταῦτα καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν Μηλησίην, ὅπως τινὰ ἴδοιεν ἐν ἀνεστηκυίῃ τῇ χώρῃ ἀγρὸν εὖ ἐξεργασμένον, ἀπεγραφέατο τὸ οὖνομα τοῦ δεσπότεω τοῦ ἀγροῦ. διεξελίσσαντες δὲ πᾶσαν τὴν χώραν καὶ σπανίους εὐρόντες τούτους, ὡς τάχιστα κατέβησαν ἐς τὸ ἄστυ, ἀλίην ποιησάμενοι ἀπέδεξαν τούτους μὲν τὴν πόλιν νέμειν τῶν εὐρόντων τοὺς ἀγροὺς εὖ ἐξεργασμένους (δοκίειν γὰρ ἔφασαν καὶ τῶν δημοσίων οὕτω δὴ σφραγῆς ἐπιμελήσεσθαι ὡσπερ τῶν σφετέρων), τοὺς δὲ ἄλλους Μηησίους τοὺς πρὶν στασιάζοντας τούτων ἔταξαν πείθεσθαι. Πάριοι μὲν νυν οὕτω Μηησίους κατήρτισαν.

30. Τότε δὲ ἐκ τουτέων τῶν πολιῶν ὧδε ἤρχετο κακὰ γίνεσθαι τῇ Ἰωνίῃ. ἐκ Νάξου ἔφυγον ἄνδρες τῶν παγέων ὑπὸ τοῦ δήμου, φυγόντες δὲ ἀπίκοντο ἐς Μίλητον. τῆς δὲ Μιλήτου ἐτύχχανε ἐπίτροπος ἔων Ἀρισταγόρης ὁ Μολπαγόρεω, γαμβρός τε ἔων καὶ ἀνεψιὸς Ἰστιαίου τοῦ Λυσαγόρεω, τὸν ὁ Δαρεῖος ἐν Σούσοισι κατεῖχε. ὁ γὰρ Ἰστιαῖος τύραννος ἦν Μιλήτου, καὶ ἐτύχχανε τοῦτον τὸν χρόνον ἔων ἐν Σούσοισι, ὅτε οἱ Νάξιοι ἦλθον ξεῖνοι πρὶν ἔόντες τῷ Ἰστιαίῳ. ἀπικόμενοι δὲ οἱ Νάξιοι ἐς τὴν Μίλητον ἐδέοντο τοῦ Ἀρισταγόρεω, εἴ πως αὐτοῖσι παράσχοι δυνάμιν τινα καὶ κατέλθοιεν ἐς τὴν ἑωπιῶν. ὁ δὲ ἐπιλεξάμενος ὡς ἦν δι' ἑωυτοῦ κατέλθωσι ἐς τὴν πόλιν, ἄρξει τῆς Νάξου, σκῆψιν δὲ ποιούμενος τὴν ξειλίην τὴν Ἰστιαίου, τόνδε σφι λόγον προσέειπε· Αὐτὸς μὲν ὑμῖν οὐ φερέγγυός εἰμι δύναμιν τοσαύτην παρασχεῖν ὥστε κατάγειν ἀεχόντων τῶν τὴν πόλιν ἔχόντων Νάξιων· πυνθάνομαι γὰρ ὀκτακισχιλίην ἀσπίδα Νάξιοισι εἶναι καὶ πλοῖα μακρὰ πολλά· μηχανήσομαι



δὲ πᾶσαν σπουδὴν ποιούμενος· ἐπινοῶ δὲ τῆδε. Ἀρταφέρνης μοι τυχάται ἰὼν φίλος, ὁ δὲ Ἀρταφέρνης Ὑστάσπρω μὲν ἔστι παῖς, Δαρείου δὲ τοῦ βασιλέως ἀδελφεός, τῶν δ' ἐπιθαλασσίων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἄρχει πάντων, ἔχων στρατιὴν τε πολλήν καὶ πολλὰς νῆας. τοῦτον ὦν δοκίω τὸν ἄνδρα ποιήσειν τῶν ἂν χρησίζωμεν. Ταῦτα ἀποφύσαντες· οἱ Νάξιοι προσέθεσαν τῷ Ἀρισταγόρῃ πρῆσσειν τῇ δύναιτο ἄριστα, καὶ ἐπίσχεσθαι δῶρα ἐκλεον καὶ δαπάνη τῇ στρατιῇ ὡς αὐτοὶ διαλίσοιτες, ἑλπίδας πολλὰς ἔχοντες, ὅταν ἐπιφανέωσι ἐς τὴν Νάξον, πάντα ποιήσειν τοῖς Νάξιους τὰ ὧν αὐτοὶ κελεύωσι, ὡς δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις νησιώταις· τῶν γὰρ νήσων τοιούτων τῶν Κυκλάδων οὐδεμία καὶ ἦν ἐπὶ Δαρείῳ.

31. Ἀπικόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρῃς ἐς τὰς Σάρδεις λέγει πρὸς τὸν Ἀρταφέρνηα ὡς Νάξος εἴη νῆσος μεγάθει μὲν οὐ μεγάλη, ἄλλως δὲ καλὴ τε καὶ ἀγαθὴ καὶ ἀγχοῦ Ἰωνίης, χρήματα δὲ ἔτι πολλὰ καὶ ἰσχυρά. Σὺ ὦν ἐπὶ ταύτην τὴν χώραν στρατιλάτεις, κατάγων ἐς αὐτὴν τοὺς φυγάδας ἐξ αὐτῆς. καὶ τοὶ ταῦτα ποιήσαντι τοῦτο μὲν ἔστι ἐτοῖμα παρ' ἐμοὶ χρήματα μεγάλα παρὰ τῶν ἀναισιμωμάτων τῇ στρατιῇ (ταῦτα μὲν γὰρ δίκαια ἡμῶν τοῖς ἀγχοῖσι παρέχειν), τοῦτο δὲ νῆσους προσκτήσασθαι βασιλεῖ αὐτῆν τε Νάξον καὶ τὰς ἐκ ταύτης ἡρωτιμένας, Πάρον καὶ Ἄνδρον καὶ ἄλλας τὰς Κυκλάδας καλενμένας. ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμεώμενος εὐπετιῶς ἐπιθῆσθαι Εἰβοίῃ, νῆσῳ μεγάλῃ τε καὶ εὐδαίμονι, οἷα ἑλάσσοσι Κύπρον καὶ κάρτα εὐπετιῶν αἰρεθῆναι ἀποχρῶσι δὲ ἑκατὸν νῆες πάντας πάσας χειρώσασθαι. Ὁ δὲ ἀμείβετο αὐτὸν τοῖσδε· Σὺ ἐς οἶκον τὸν βασιλέως ἐξηγίτις γίνεαι πρηγμάτων ἀγαθῶν, καὶ ταῦτα εὖ παραιτίεις

αὐτὸν ἐστιγμένον τὴν κεφαλὴν ἀπῆχθαι ἐκ Σουσεῶν
 παρὰ Ἰστιαίου, σημαίνοντα ἀπίσταςθαι Ἀρισταγόρῃ
 ὑπὸ βασιλέως. ὁ γὰρ Ἰστιαῖος βουλόμενος τῷ Ἀριστα-
 γόρῃ σημῆναι ἀποστῆναι ἄλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε ἰσφα-
 λέως σημῆναι ὥστε φυλασσομενέων τῶν ὁδῶν, ὁ δὲ τῶν
 δούλων τὸν πιστότατον ἀποξυρήσας τὴν κεφαλὴν ἔστιξεν
 καὶ ἀνέμεινε ἀναρῆναι τὰς τρίχας. ὡς δὲ ἀνέφρυσεν τὰ
 χίματα, ἀπέπεμπε ἐς Μίλητον ἐντειλάμενος αὐτῷ ἄλλο
 εἶναι οὐδέν, ἐπεὰν δὲ ἀπλκῆται ἐς Μίλητον, κελεύειν Ἀρι-
 σταγόρῃν ξυρῆσαντά μιν τὰς τρίχας κατιδέσθαι ἐς τὴν
 κεφαλὴν· τὰ δὲ στίγματα ἐσήμαινε, ὡς καὶ πρότερόν
 μοι εἶρηται, ἀπόστασιν. ταῦτα δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐποίησε
 τυμφορῆν ποιούμενος μεγάλην τὴν ἐωυτοῦ κατοχὴν τὴν
 ἐν Σούσοισι· ἀποστάσιος ὢν γινομένης πολλὰς εἶχε
 ἠλπίδας μετήσεσθαι ἐπὶ Θάλασσαν, μὴ δὲ νεώτερόν τι
 ποιούσης τῆς Μιλήτου οὐδαμὰ ἐς αὐτὴν ἦξιεν ἔτι ἐλο-
 γίζετο.

36. Ἰστιαῖος μὲν νυν ταῦτα διανοούμενος ἀπέπεμπε
 πρὸς ἄγγελον, Ἀρισταγόρῃ δὲ συνέπιπτε τοῦ αὐτοῦ χρό-
 νου πάντα ταῦτα συνελθόντα· ἐβουλεύετο ὢν μετὰ τῶν
 Ἰστιασιωτέων, ἐκρήνας τὴν τε ἐωυτοῦ γνώμην καὶ τὰ παρὰ
 τοῦ Ἰστιαίου ἀπιγμένα. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες γνώμην
 ταύτην ἐξέφεροντο, κλυέοντες ἀπίσταςθαι· Ἐκα-
 τὰ δὲ ὁ λογοποιὸς πρῶτα μὲν οὐκ ἔα πόλεμον βασι-
 λείῳ Περσέων ἀναιρίεσθαι, καταλέγων τὰ τε ἔθνη αὐ-
 τῶν ἐξουρόντας, ἦρχε Δαρεῖος καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ, ἐπεὶ τε
 ἐκύλαξεν, τουτοῦ δεύτερα συνεβούλευσε ποιέειν ὅπως ναυ-
 ατὰ τοῦτο, ἐξω μὲν τῆς ἔσονταί. ἄλλως μὲν νυν οὐδαμῶς
 ἐθέντος δὲ τοῦ Σουλίου, ἔβουλετο τοῦτο (ἐπίσταςθαι γὰρ τὴν
 ἡ ὅτι τὸν ξεῖνόν οἱ τούτων ἄσθενέα), εἰ δὲ τὰ χρί-
 ΗΡΟΔ. II.



ματα καταιρεθείη τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν Βραγχιδίσι, τὰ Κροῖσος ὁ Λυδὸς ἀνέθηκε, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας ἐπικρατήσῃν τῆς θαλάσσης, καὶ οὕτω αὐτοὺς τε ἔξειν χρήμασι χρᾶσθαι καὶ τοὺς πολεμίους οὐ συλήσειν αὐτὰ. τὰ δὲ χρήματα ἦν ταῦτα μεγάλα, ὡς δεδήλωται μοι ἐν τῷ πρώτῳ τῶν λόγων. αὕτη μὲν δὴ οὐκ ἐνίκῃ ἢ γνώμῃ ἐδόκεε δὲ ὅμως ἀπίστασθαι, ἕνα τε αὐτῶν πλώσαντα ἐς Μυοῦντα ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἀπὸ τῆς Νάξου ἀπελθόν, ἕον ἐνθαῦτα, συλλαμβάνειν πειρᾶσθαι τοὺς ἐπὶ τῶν νεῶν ἐπιπλέοντας στρατηγούς.

37. Ἀποπεμφθέντος δὲ Ἰητραγόρεω κατ' αὐτὰ τοῦτο καὶ συλλαβόντος δόλῳ Ὀλίαντον Ἰβανώμιος Μυλασία καὶ Ἰστιαῖον Τύμνεω Τερμερέα καὶ Κώην Ἐρξάνδρεω, τῷ Δαρεῖος Μυτιλήνην ἐδώρήσατο, καὶ Ἀρισταγόρην Ἰρακλείδew Κυμαῖον καὶ ἄλλους συχνοὺς, οὗτοι δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπωσιτήκεε, πᾶν ἐπὶ Δαρεῖω μηχανώμενος. Καὶ πρώτα μὲν λόγῳ μετῆς τῆς τυραννίδα ἰσονομίην ἐποίηε τῇ Μιλήτῳ, ὡς ἂν ἐκόντες αὐτῷ οἱ Μιλήσιοι συναπισταίησαν, μετὰ δὲ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ τούτῳ τοῦτο ἐποίηε, τοὺς μὲν ἐξελευνῶν τῶν τυραννῶν, τοὺς δ' ἔλαβε τυράννους ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν συμπλευσασέων ἐπὶ Νάξον, τούτους δὲ φίλα βουλόμενοι ποιεέσθαι τῆσι πόλισι ἐξεδίδου, ἄλλον ἐς ἄλλην πόλιν παραδιδούς, ὅθεν εἶη ἕκαστος.

38. Κώην μὲν νῦν Μυτιληναῖοι ἐπεὶ τε τάχιστα παρέλαβον, ἐξαγαγόντες κατέλευσαν, Κυμαῖοι δὲ τὸ σφέτερον αὐτῶν ἀπῆκαν. ὡς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλεῖν ἐπέπλεον ἀπίσαν. τυραννῶν μὲν νῦν ἀπάπαντις ἐγένετο ἀνὰ τὰς πόλεις. Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος ὡς τοὺς τυράννους κατέπλεον, στρατηγούς ἐν ἐκάστη τῶν πολιῶν κελείσας

κάστους κατασιῆσαι, δεύτερα αὐτὸς ἐς Λακεδαιμόνα
 ριήρει ἀπόστολος γίνεται· ἔδεν γὰρ δὴ συμμαχίης τινός
 ἢ μεγάλης ἐξευρεθῆναι.

39. Τῆς δὲ Σπάρτης Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λέοντος
 οὐκέτι περιεὼν ἐβασίλευε ἀλλὰ ἐτετλευτήκεν, Κλεομένης
 δὲ ὁ Ἀναξανδρίδew εἶχε τὴν βασιληίην, οὐ κατὰ ἀνδρα-
 γαθίην σχὼν ἀλλὰ κατὰ γένος. Ἀναξανδρίδῃ γὰρ ἔχοντι
 γυναῖκα ἀδελφεῖς ἑωυτοῦ θυγατέρα, καὶ εὐούσης ταύτης
 ἢ καταθυμῆς παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. τούτου δὲ τοιούτου
 ὄντος οἱ ἔφοροι εἶπαν, ἐπικαλεσάμενοι αὐτόν· εἴ τοι σύ
 σέωτοῦ μὴ προορᾶς, ἀλλ' ἡμῖν τοῦτό ἐστι οὐ περιο-
 πτέον, γένος τὸ Εὐρυσθένεος γενέσθαι ἐξίτηλον. σύ νυν
 ἡν μὲν ἔχεις γυναῖκα, ἐπιβίβη τοι οὐ τίκτει, ἔξεο, ἄλλην
 γῆμον· καὶ ποιέων ταῦτα Σπαρτιήτησι ἀδήσεις. Ὁ
 ἀμείβετο φᾶς τούτων οὐδέτερα ποιήσειν, ἐκείνους τε
 οὐ καλῶς συμβουλεύειν παραιτέοντας, τὴν ἔχει γυναῖκα
 οὔσαν ἀναμάρτητον ἑωυτῷ, ταύτην ἀπέντα ἄλλην ἐσα-
 γάγεσθαι· οὐδέ σφι πείσεσθαι.

40. Πρὸς ταῦτα οἱ ἔφοροι καὶ οἱ γέροντες βουλευ-
 τάμενοι προσέφερον Ἀναξανδρίδῃ τάδε· ἐπεὶ τοίνυν πε-
 ριεχόμενόν σε ὀρέομεν τῆς ἔχεις γυναικός, σὺ δὲ ταῦτα
 ποιεῖς, καὶ μὴ ἀντίβαινε τούτοισι, ἵνα μὴ τι ἄλλοῖον περὶ
 σέω οἱ Σπαρτιήται βουλεύσωνται. γυναικός μὲν τῆς
 ἔχεις οὐ προσδεόμεθά σε τῆς ἐξέσιος· σὺ δὲ ταύτη τε
 πάντα ὅσα νῦν παρέχεις πάρεχε, καὶ ἄλλην πρὸς ταύτη
 ἐσάγαγε γυναῖκα τεκνοποιόν. ταῦτά κη λεγόντων συν-
 ἠχώρησε ὁ Ἀναξανδρίδης, μετὰ δὲ γυναῖκας ἔχων δύο
 διξᾶς ἰστίας οἶκεν, ποιέων οὐδαμῶς Σπαρτιητικά.

41. Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος ἢ ἐσύστερον
 ἐπελθοῦσα γυνὴ τίκτει τὸν δὴ Κλεομένεα τοῦτον. καὶ



αὕτη τε ἔφεδρον βασιλέα Σπαρτιήτησι ἀπέφεινε, καὶ ἦν
 προτιέρη γυνή τὸν πρότερον χρόνον ἄτοκος ἐοῦσα τότε
 κως ἐκύησε, συντυχίῃ ταύτῃ χρησαμένη. ἔχουσαν δὲ αὐ-
 τὴν ἀληθεῖ λόγῳ οἱ τῆς ἐπελθούσης γυναικὸς οἰκίῳ
 πυθόμενοι ὄχλεον, φάμενοι αὐτὴν κομπέειν ἄλλως βου-
 λομένην ὑποβαλέσθαι. δεινὰ δὲ ποιούντων αὐτῶν, τοῦ
 χρόνου συντάμνοντος, ὑπ' ἀπιστίας οἱ ἔφοροι τίκτουσαν
 τὴν γυναῖκα περιζόμενοι ἐφύλαξαν. ἦ δὲ ὡς ἔτεκε Δω-
 ριέα, ἰθέως ἴσχει Δεωνίδην, καὶ μετὰ τοῦτον ἰθέως ἴσχει
 Κλεόμβροτον· οἱ δὲ καὶ διδύμους λέγουσι Κλεόμβροτόν
 τε καὶ Δεωνίδην γενέσθαι. ἦ δὲ Κλεομένηα τεκοῦσα καὶ
 τὸ δεύτερον ἐπελθοῦσα γυνή, ἐοῦσα θυγάτηρ Πρινητά-
 δεω τοῦ Δημαρμένου, οὐκέτι ἔτικτε τὸ δεύτερον.

42. Ὁ μὲν δὴ Κλεομένης, ὡς λέγεται, ἦν τε οὐ φρο-
 νήρης ἀκρομανῆς τε, ὁ δὲ Δωριεὺς ἦν τῶν ἡλικῶν πάν-
 των πρῶτος, εὐ τε ἐπίστατο κατ' ἀνδραγαθίην αὐτὸς
 στήσων τὴν βασιληίην. ὥστε ὦν οὕτω φρονέων, ἐπειδὴ
 ὁ τε Ἀναξανδρίδης ἀπέθανε καὶ οἱ Δακεδαιμόνιοι χρεώ-
 μενοι τῷ νόμῳ ἐστήσαντο βασιλέα τὸν πρεσβύτατον
 Κλεομένεα, ὁ Δωριεὺς δεινὸν τε ποιούμενος καὶ οὐκ ἀξιῶν
 ὑπὸ Κλεομένεος βασιλεύεσθαι, αἰτήσας λαὸν Σπαρτιή-
 τας ἄγε εἰς ἀποικίην, οὔτε τῷ ἐν Δελφοῖσι χρησθηρίῳ
 χρησάμενος εἰς ἦντινα γῆν κίσων ἦν, οὔτε ποιήσας οὐ-
 δὲν τῶν νομιζομένων. οἷα δὲ βαρέως φέρων, ἀπίει εἰς τὴν
 Λιβύην τὰ πλοῖα· κατηγέοντο δὲ οἱ ἄνδρες Θηραῖοι.
 ἀπικόμενος δ' εἰς Κίρνα οἶκισε χῶρον κάλλιστον τῶν
 Λιβύων παρὰ ποταμόν. ἔξαλασθῆς δὲ ἐνθεῦτεν τρίτην
 ἔτει ὑπὸ Μακέων τε [καὶ] Λιβύων καὶ Καρχηδονίων
 ἀπίκτετο εἰς Πελοπόννησον.

43. Ἐνθαῦτα δὲ οἱ Ἀντιχάρης ἀνὴρ Ἐλεώνιος συνα-

οὐλευσε ἐκ τῶν Λαΐου χρησμῶν, Ἰρακλείην τὴν ἐν Σιελίῃ κτίζειν, φῦς τὴν Ἐρυκος χώραν πᾶσαν εἶναι Ἰρακλειδέων αὐτοῦ Ἰρακλῆος κτησαμένου. ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα ἐς Δελφοὺς οἶχτο χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ κίρρει ἐπ' ἣν στέλλεται χώραν· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ αἰρήσειν. παραλαβὼν δὲ ὁ Δωριεὺς τὸν στόλον τὸν καὶ ἐς Λιβύην ἦγε, ἐκομίζετο παρὰ τὴν Ἰταλίην.

44. Τὸν χρόνον δὲ τοῦτον, ὡς λέγουσι Συβαριῖται, σφείας τε αὐτοὺς καὶ Τήλυν τὸν ἐωυτῶν βασιλέα ἐπὶ Κρότωνα μέλλειν στρατεύεσθαι, τοὺς δὲ Κροτωνιήτας τυραννίδεως γενομένους δεηθῆναι Δωριέος σφίσι τιμωρῆσαι καὶ τυχεῖν δεηθέντας· συστρατεύεσθαι τε δὴ ἐπὶ Σύβαριν Δωριέα καὶ συνελθῆναι τὴν Σύβαριν. ταῦτα μὲν νυν Συβαριῖται λέγουσι ποιῆσαι Δωριέα τε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, Κροτωνιῆται δὲ οὐδένα σφίσι φασὶ ξεῖνον προσεπιλαβείσθαι τοῦ πρὸς Συβαρίτας πολέμου εἰ μὴ Καλλίην τῶν Ἰαμιδέων μάντιν Ἰπλεῖον μόνον, καὶ τοῦτον τρόπῳ τοιοῦδε· παρὰ Τήλνους τοῦ Συβαριτέων τυράννου ἀποδράντα ἀπικέσθαι παρὰ σφείας, ἐπὶ τὲ οἱ τὰ ἱρὰ οὐ προεχώρηε χρηστὰ θυομένῳ ἐπὶ Κρότωνα. ταῦτα δὲ αὐοῦτοι λέγουσι.

45. Μαρτύρια δὲ τούτων ἐκάτεροι ἀποδεικνύουσι τάδε, Συβαριῖται μὲν τέμενός τε καὶ νηὸν ἔοντα παρὰ τὸν ξηρὸν Κραδίην, τὸν ἰδρῦσασθαι συνελόντα τὴν πόλιν Δωριέα λέγουσι Ἀθηναίῃ ἐπωνύμῳ Κραδίῃ· τοῦτο δὲ αὐτοῦ Δωριέος τὸν θάνατον μαρτύριον μέγιστον ποιῶνται, ὅτι παρὰ τὰ μεμαντευμένα ποιέων διεφθάρη· εἰ γὰρ δὴ μὴ παρέπρηξε μηδέν, ἐπ' ὃ δὲ ἐστάλη ἐποίησε, εἴλε ἂν τὴν Ἐρυκίην χώραν καὶ ἐλὼν κατέσχε, οὐδ' ἂν αὐτός τε καὶ ἡ στρατιὴ διεφθάρη· οἱ δ' αὖ Κροτωνιῆται ἀπο-



δεικνῦσι Καλλίη μὲν τῷ Ἡλείῳ ἑξαίρετα ἐν γῆ τῇ Κρο-
τωνιήτιδι πολλά δοθέντα, τὰ καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι ἐνέμοιτο οἱ
Καλλίω ἀπόγονοι, Δωριεῖ δὲ καὶ τοῖσι Δωριέος ἀπογόν-
νοισι οὐδέν. καίτοι εἰ σιτεπελάβετό γε τοῦ Σαβαριτικοῦ
πολέμου Δωριεῖς, δοθῆναι ἂν οἱ πολλαπλήσια τῇ Καλ-
λίῃ. ταῦτα μὲν γὰρ ἑκάτεροι αὐτῶν μαρτύρια ἀποφαί-
νονται· καὶ πάρεστι, ὅσοιτέροισί τις πείθεται αὐτῶν,
τούτοισι προσχωρέειν.

46. Σιτέπλεον δὲ Δωριεῖ καὶ ἄλλοι συγκιῖσται
Σπαρτιητῶν, Θεσσαλὸς καὶ Παραιβάτης καὶ Κελέης καὶ
Εὐρυλέων, οἱ ἐπεὶ τὸ ἀπίκοντο παντὶ στόλῳ ἐς τὴν Σικε-
λίην, ἀπέθανον μάχῃ ἑσσωθέντες ὑπὸ τῶν Φοινίκων καὶ
Ἑγεσταιῶν· μόνος δὲ γε Εὐρυλέων τῶν συγκιῖσται
περιεγίνεται τούτου τοῦ πάθεος. συλλαβὼν δὲ οἷτος τῆς
στρατιῆς τοὺς περιγενομένους ἔσχε Μινῶν τὴν Σελι-
νοισίων ἀποικίην, καὶ σιτελευθέρου Σελινοισίους τοῦ
μονάρχου Πειθαγόρου. μετὰ δὲ, ὡς τούτον κατεῖλε,
αὐτὸς τυραννίδι ἐπεχείρησε Σελινοῖντος, καὶ ἐμονάρχησε
χρόνον ἐπὶ ὀλίγον· οἱ γὰρ μὲν Σελινοῖσι ἐπαναστάν-
τες ἀπέκτειναν καταφυγόντα ἐπὶ Διὸς ἀγοραίου βωμόν.

47. Σιγίσπετο δὲ Δωριεῖ καὶ συναπέθανε Φίλιππος
ὁ Βουταάδεω Κροτωνιήτης ἀνὴρ, ὃς ἀρμυσαμένος Τή-
λος τοῦ Σαβαριτεῶ θνηγατέρα ἔφιγε ἐκ Κρότωνος, ψευ-
σθεῖς δὲ τοῦ γάμου οἶχετο πλέων ἐς Κιρήνην, ἐκ ταύτης
δὲ ὀρμώμενος σιγίσπετο οἰκτῆρ τὴν τρίρῃ καὶ οἰκτῆρ ἄν-
δρῶν δασιάνῃ, ἐὼν τὸ Ὀλυμπιονίκης καὶ κάλλιστος Ἑλλή-
νων τῶν κατ' ἐωυτόν. διὰ δὲ τὸ κέρτου κάλλος ἐνείκατο
παρὰ Ἑγεσταιῶν τὰ οὐδεὶς ἄλλος ἔπει γὰρ τοῦ τάφου
αὐτοῦ ἠρώϊον ἰδρυσάμενοι θησί,σι αὐτόν ἰλάσκονται.

48. Δωριεῖς μὲν γὰρ τῷ τρόπῳ τοιούτῳ ἐτελεύτησε· εἰ

δὲ ἠνέσχετο βασιλευόμενος ὑπὸ Κλεομένεος καὶ κατέμενε
ἐν Σπάρτῃ, ἐβασίλευε ἂν Λακεδαιμόνος· οὐ γάρ τινα
πολλὸν χρόνον ἤρξε ὁ Κλεομένης, ἀλλ' ἀπέθανε ἅπαις,
θυγατέρα μούνην λιπὼν τῇ οὐνομα ἦν Γοργώ.

49. Ἀπικνέεται δ' ὦν ὁ Ἀριστηγόρης ὁ Μιλίτου
τύραννος ἐς τὴν Σπάρτην Κλεομένεος ἔχοντας τὴν ἀρχήν·
τῷ δὴ ἐς λόγους ἦϊς, ὡς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων
χάλκεον πίνακα ἐν τῷ γῆς ἀπάσης περίοδος ἐντετέμητο
καὶ θάλασσά τε πᾶσα καὶ ποταμοὶ πάντες. ἀπικνέομε-
νος δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης ἔλεγε πρὸς αὐτὸν τάδε·
Κλεόμενες, σπουδὴν μὲν τὴν ἐμὴν μὴ θωμάσης τῆς ἐν-
θαῦτα ἀπίξιος· τὰ γὰρ κατήκοντά ἐστι τοιαῦτα. Ἰώ-
νων παῖδας δούλους εἶναι ἀντ' ἐλευθέρων ὄνειδος καὶ
ἄλγος μέγιστον μὲν αὐτοῖσι ἡμῖν, ἔτι δὲ τῶν λοιπῶν ὑμῖν,
ὅσῳ προέστατε τῆς Ἑλλάδος. νῦν ὦν πρὸς θεῶν τῶν
Ἑλληνίων ῥύσασθε Ἴωνας ἐκ δουλοσύνης, ἄνδρας ὁμαι-
μονας. εὐπτεῖως δὲ ὑμῖν ταῦτα οἶά τε χωρεῖν ἐστὶ·
οὔτε γὰρ οἱ βάρβαροι ἄλκιμοὶ εἰσι, ὑμεῖς τε τὰ ἐς τὸν
πόλεμον ἐς τὰ μέγιστα ἀνήκετε ἀρετῆς πέρι. ἢ τε μάχη
αὐτῶν ἐστὶ τοιήδε, τόξα καὶ αἰχμὴ βραχέα· ἀναξυρί-
δας δὲ ἔχοντες ἔρχονται ἐς τὰς μάχας καὶ κυρβασίας ἐπὶ
τῆσι κεφαλῆσι· οὕτω εὐπτεῖες χειρωθῆναί εἰσι. ἔστι δὲ
καὶ ἀγαθὰ τοῖσι τὴν ἠπειρον ἐκείνην νεμομένοισι ὅσα
οὐδὲ τοῖσι συνάπασι ἄλλοισι, ὑπὸ χρυσοῦ ἀρξαμένοισι,
ἄργυρος καὶ χαλκὸς καὶ ἐσθῆς ποικίλη καὶ ὑποζύγιά τε
καὶ ἀνδράποδα· τὰ θυμῷ βουλόμενοι αὐτοὶ ἂν ἔχοιτε.
κατοίκηνται δὲ ἀλλήλων ἐχόμενοι ὡς ἐγὼ φράσω. Ἰώνων
μὲν τῶνδε οἶδε Λυδοὶ, οἰκέοντές τε χώραν ἀγαθὴν καὶ
πολυαργυρώτατοι ἐόντες. Δεικνὺς δὲ ἔλεγε ταῦτα ἐς τῆς
γῆς τὴν περίοδον, τὴν ἐφέρετο ἐν τῷ πίνακι ἐντετεμημένην.

Ἀνδῶν δὲ, ἔφη λέγων ὁ Ἀρισταγόρης, οἶδε ἔχονται Φρυ-
 γες οἱ πρὸς τὴν ἡῶ, πολυπροβατώτατοί τε ἔοντες ἀπεί-
 των τῶν ἐγὼ οἶδα καὶ πολυκαρπώτατοι. Φρυγῶν δὲ
 ἔχονται Καππαδόκαι, τοὺς ἡμεῖς Συρίους καλέομεν· τού-
 τοισι δὲ πρόσουροι Κίλικες, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν
 τήνδε, ἐν ἣ ἦδε Κύπρος νῆσος κέεται, οἱ πεντακόσια τά-
 λαντα βασιλεῖ τὸν ἐπέτειον φόρον ἐπιτελεῦσι. Κιλικῶν
 δὲ τῶνδε ἔχονται Ἀρμένιοι οἶδε, καὶ οὗτοι ἔοντες πολυ-
 πρόβατοι, Ἀρμενίων δὲ Ματιηνοὶ χώραν τήνδε ἔχοντες·
 ἔχεται δὲ τούτων γῆ ἦδε Κισσίη, ἐν τῇ δὴ παρὰ ποτα-
 μὸν τόνδε Χοάσπην κείμενά ἐστι τὰ Σοῦσα ταῦτα, ἐνθα
 βασιλεύς τε μέγας διαίταν ποιέεται, καὶ τῶν χρημάτων οἱ
 θησαυροὶ ἐνθαυτὰ εἰσι· ἔοντες δὲ ταύτην τὴν πόλιν
 θαρσύνοντες ἦδη τῷ Διὶ πλούτου περὶ ἐρίζετε. ἀλλὰ περὶ
 μὲν χώρας ἄρα οὐ πολλῆς οὐδὲ οὕτω χρηστῆς καὶ οὕρων
 σμικρῶν χρεῶν ἐστι ὑμέας μάχας ἀναβάλλεσθαι πρὸς τε
 Μωσσηνίους, ἔοντας ἰσοπαλέας καὶ Ἀρκάδας τε καὶ Ἀρ-
 γείους, τοῖσι οὕτω χρυσοῦ ἐχόμενόν ἐστι οὐδὲν οὕτω ἀρ-
 γύρου, τῶν περὶ καὶ τινα ἐνάγει προθυμίη μαχόμενον
 ἀποθνήσκειν· παρέχον δὲ τῆς Ἀσίης πάσης ἄρχειν εὐ-
 πειῶς, ἄλλο τι αἰρήσεσθε; Ἀρισταγόρης μὲν ταῦτα
 ἔλεξε, Κλεομένης δὲ ἀμείβετο τοῖσδε· ὦ ξεῖνε Μιλήσιε,
 ἀναβάλλομαί τοι ἐς τρίτην ἡμέραν ἀποκρινέεσθαι.

50. Τότε μὲν ἐς τοσοῦτον ἤλασαν· ἐπεὶ τε δὲ ἡ κυ-
 ρίη ἡμέρη ἐγένετο τῆς ἀποκρίσιος καὶ ἦλθον ἐς τὸ συγ-
 κείμενον, εἶρετο ὁ Κλεομένης τὸν Ἀρισταγόρην, ὄχοσέων
 ἡμερέων ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἰώνων ὁδὸς εἴη παρὰ βασι-
 λία. ὁ δὲ Ἀρισταγόρης πάλλα ἐὼν σοφὸς καὶ διαβάλλων
 ἐκῶσεν· οὐ ἐν τούτῳ ἐσφάλῃ· χρεῶν γάρ μιν μὴ λέγειν
 τὸ ἴον, βουλόμενόν γε Σπαρτιήτας ἐξαγαγεῖν ἐς τὴν

Ἀσίην, λέγει δ' ὦν τριῶν μηνῶν φάς εἶναι τὴν ἄνοδον. ὁ δὲ ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον τὸν ὁ Ἀρισταγόρης ὤρμητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπε· ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀπαλλάσσεο ἐκ Σπάρτης πρὸ δύντος ἡλίου· οὐδένα γὰρ λόγον εὐπυτία λέγεις Λακεδαιμονίοισι, ἐθέλων σφείας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν ὁδὸν ἀγαγεῖν. ὁ μὲν δὴ Κλεομένης ταῦτα εἶπας ἦϊς ἐς τὰ οἴκλα.

51. Ὁ δὲ Ἀρισταγόρης λαβὼν ἰακτηρίην ἦϊς ἐς τοῦ Κλεομένεος, ἐσελθὼν δὲ ἔσω ἅτε ἰκετεύων ἐπακοῦσαι ἐκέλευε τὸν Κλεομένεα, ἀποπέμψαντα τὸ παιδίον· προσεστήκει γὰρ δὴ τῷ Κλεομένει ἡ θυγάτηρ, τῇ οὖνομα ἦν Γοργώ· τοῦτο δὲ οἱ καὶ μόνον τέκνον ἐτύχχανε εἶναι ἐτίων ὀκτὼ ἢ ἐννέα ἡλικίην. Κλεομένης δὲ λέγων μιν ἐκέλευε τὰ βούλεται, μηδ' ἐπισχεῖν τοῦ παιδίου εἴνεκα. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἀρισταγόρης ἄρχετο ἐκ δέκα ταλάντων ὑπισχνεόμενος, ἣν οἱ ἐπιτελέσῃ τῶν ἐδέετο. ἀνανεύοντός δὲ τοῦ Κλεομένεος προέβαινε τοῖσι χρήμασι ὑπερβάλλων ὁ Ἀρισταγόρης, ἐς ὃ πεντήκοντά τε τάλαντα ὑπεδέδεκτο καὶ τὸ παιδίον ἠνδάξατο· πάτερ, διαφθερέει σε ὁ ξεῖνος, ἦν μὴ ἀποστὰς ἦης. ὃ τε δὴ Κλεομένης ἠσθεὶς τοῦ παιδίου τῇ πικραίνεισει ἦϊς ἐς ἕτερον οἶκημα, καὶ ὁ Ἀρισταγόρης ἀπαλλάσσειτο τὸ παράπαν ἐκ τῆς Σπάρτης, οὐδέ οἱ ἐξεγένετο ἐπὶ πλέον ἔτι σημῆναι περὶ τῆς ἀόδου τῆς παρὰ βασιλέα.

52. Ἐχει γὰρ ἀμφὶ τῇ ὁδοῦ ταύτῃ ὧδε· σταθμοὶ τε πανταχῇ εἰσὶ βασιλήϊοι καὶ καταλύσεις κάλλισται, διὰ οἰκεομένης τε ἡ ὁδὸς ἅπασα καὶ ἀσφαλῆος. διὰ μὲν γὰρ Λυδίας καὶ Φρυγίας σταθμοὶ τείνοντες εἰκοσὶ εἰσὶ, παρὰ τὴν ἰσθμὸν δὲ τέσσαρες καὶ ἐνεήκοντα καὶ ἡμισυ. ἐκδέκται δ' ἐκ τῆς Φρυγίας ὁ Ἄλως ποταμὸς, ἐπ' ᾧ πύλαι

τε ἔπεισι, τὰς διεξελάσαι πᾶσα ἀνάγκη καὶ οὕτω διεκπερᾶν τὸν ποταμὸν, καὶ φυλακτήριον μέγα ἐπ' αὐτῷ. διαβάντι δὲ ἐς τὴν Καππαδοκίην καὶ ταύτη πορευομένῳ μέχρι οὖρων τῶν Κιλικίων σταθμοὶ δυνῶν δέοντες εἰσι τριήκοντα, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἑκατόν· ἐπὶ δὲ τοῖσι τούτων οὖροισι διξὰς τε πύλας διεξελᾶς καὶ διξὰ φυλακτήρια παραμείψαι· ταῦτα δὲ διεξελάσαντι καὶ διὰ τῆς Κιλικίης ὁδὸν ποιευμένῳ τρεῖς εἰσὶ σταθμοὶ, παρασάγγαι δὲ πεντεκαίδεκα καὶ ἥμισυ. οὖρος δὲ Κιλικίης καὶ τῆς Ἀρμενίης ἐστὶ ποταμὸς νησιπέρητος, τῷ οὖνομα Εὐφρήτης. ἐν δὲ τῇ Ἀρμενίῃ σταθμοὶ μὲν εἰσι καταγωγέων πεντεκαίδεκα, παρασάγγαι δὲ ἕξ καὶ πενήκοντα καὶ ἥμισυ, καὶ φυλακτήριον ἐν αὐτοῖσι. ποταμοὶ δὲ νησιπέρητοι τέσσερες διὰ ταύτης ρέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη διαπορθμεῦσαί ἐστι, πρῶτος μὲν Τίγρις, μετὰ δὲ δεύτερός τε καὶ τρίτος ὡντὸς οὖνομαζόμενος, οὐκ ὡντὸς ἑὼν ποταμὸς οἷδὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ρέων· ὁ μὲν γὰρ πρῶτος αὐτῶν καταλεχθεὶς ἐξ Ἀρμενίων ρέει, ὁ δὲ ὕστερον ἐκ Ματιηῶν· ὁ δὲ τέταρτος τῶν ποταμῶν οὖνομα ἔχει Γύνδης, τὸν Κύρος διέλαβέ ποτε ἐς διώρυγας ἐξήκοντα καὶ τριηκοσίας. ἐκ δὲ ταύτης τῆς Ἀρμενίης ἐσβάλλοντι ἐς τὴν Ματιηὴν γῆν σταθμοὶ εἰσι τέσσερες. ἐκ δὲ ταύτης ἐς τὴν Κισσίην χώραν μεταβαίνοντι ἔνδεκα σταθμοὶ, παρασάγγαι δὲ δύο καὶ τεσσαράκοντα καὶ ἥμισυ ἐστὶ ἐπὶ ποταμὸν Χοάσπην, ἔοντα καὶ τοῦτον νησιπέρητον, ἐπ' ᾧ Σοῦσα πόλις πεπόλισται. οὗτοι οἱ πάντες σταθμοὶ εἰσι ἔνδεκα καὶ ἑκατόν. καταγωγὰ μὲν τῶν σταθμῶν τοσαῦτα εἰσι ἐκ Σαρδίων ἐς Σοῦσα ἀναβαίνοντι.

53. Εἰ δὲ ὀρθῶς μεμέτρηται ἡ ὁδὸς ἡ βασιλεῖη



τοῖσι παρασύγγησι καὶ ὁ παρασύγγης δύναται τριήκοντα στάδια, ὡσπερ οὗτός γε δύναται ταῦτα, ἐκ Σαρδίων στάδιά ἐστι ἐς τὰ βασιλῆϊα τὰ Μεμνόνια καλεόμενα πεντακόσια καὶ τρισχίλια καὶ μύρια παρασαγγέων ἕντων πεντήκοντα καὶ τετρακοσίων. πεντήκοντα δὲ καὶ ἑκατὸν στάδια ἐπ' ἡμέρη ἐκάστη διεξιοῦσι ἀναισιμοῦνται ἡμέραι ἅπαρτι ἑνετήκοντα.

54. Οὕτω τῷ Μιλησίῳ Ἀρισταγόρῃ εἶπαντι πρὸς Κλωμένεα τὸν Λακκαδομόνιον εἶναι τριῶν μηνῶν τὴν ἄνοδον τὴν παρὰ βασιλέα ὀρθῶς εἶρητο. εἰ δέ τις τὸ ὑπερκέστερον τούτων ἔτι δίζηται, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω· τὴν γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδεις ὁδὸν δεῖ προσλογίσασθαι ταύτην. καὶ δὴ λέγω σταδίους εἶναι τοὺς πάντας ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἑλληνικῆς μέχρι Σούσων (τοῦτο γὰρ Μεμνόνιον ἄστνυ καλεῖται) τεσσαράκοντα καὶ τετρακισχιλίους καὶ μυρίους· οἱ γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδεις εἰσὶ τεσσαράκοντα καὶ πεντακόσιοι στάδιοι, καὶ οὕτω τρισὶ ἡμέρησι μηκύνεται ἢ τρίμηνος ὁδός.

55. Ἀπελαυνόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐκ τῆς Σπάρτης ἦϊε ἐς τὰς Ἀθήνας γυνομένος τυράννων ὧδε ἔλευθέρως. Ἐπεὶ Ἰππαρχον τὸν Πεισιστράτου, Ἰππίεω δὲ τοῦ τυράννου ἀδελφεὸν, ἰδόντα ὄψιν ἐνυπνίου τῷ ἑωυτοῦ πάθει ἑναργεστάτην κτείνουσι Ἀριστογείτων καὶ Ἀρμόδιος, γένος ἕντεες τὰ ἀνέκαθεν Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦτα ἐτυραννεύοντο Ἀθηναῖοι ἐπ' ἔττα τέσσερα οὐδὲν ἦσπον ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἢ πρὸ τοῦ.

56. Ἡ μὲν νυν ὄψις τοῦ Ἰππάρχου ἐνυπνίου ἦν ἦδε. ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῶν Παναθηναίων ἐδόκει ὁ Ἰππαρχος ἄνδρα οἱ ἐπιστάνατα μέγαν καὶ εὐεῖδρα αἰνίσσεσθαι τάδε τὰ ἔπη·



Τι γὰρ ἴων ἀτίγτα παθὼν τετέλοτι θυρῶ·
οἷδεις ἀνθρώπων ἀδικῶν τίση οὐκ ἀποτίσει.

ταῦτα δὲ, ὡς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, φασερός τῆ ἐπερ-
τιθέμενος ὀνειροπόλοισι· μετὰ δὲ ἀπειπάμενος τὴν ὄψιν
ἐπειπετε τῆ πομπῆν, ἐν τῆ δὴ τελειτᾶ.

57. Οἱ δὲ Γεφυραῖοι, τῶν ἦσαν οἱ φοῖτες οἱ Ἰπ-
πάρχου, ὡς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, ἐγεγόνεσαν ἐξ Ἐρετριῶν·
τὴν ἀρχὴν, ὡς δὲ ἐγὼ ἀναπνυθασόμενος εἰρίστω, ἦσαν
Φοῖτικες τῶν σὲν Κάδμω ἀπαχόμενων Φοιτικῶν ἐς γῆν
τὴν τὴν Βοιωτίην καλεομένην, οἴκεον δὲ τῆς χώρας ταύ-
της ἀπολαχόντες τὴν Ταταγρικὴν μοῖραν. ἐνθεῦτεν δὲ
Καδμεῖων πρότερον ἐξασασιάντων ἐπ' Ἀργείων, οἱ Γε-
φυραῖοι οὔτοι δεύτερα ἐπὶ Βοιωτῶν ἐξασασιάντες ἐπρά-
ποτο ἐπ' Ἀθηναίων. Ἀθηναῖοι δὲ σφας ἐπὶ ῥητοῖσι
ἐδεξαντο σφῶν αὐτῶν εἶναι πολίτας, πολλῶν τῶν καὶ
οὐκ ἀξμπτῆρῶν ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι.

58. Οἱ δὲ Φοῖτικες οὔτοι οἱ σὲν Κάδμω ἀπαχόμενοι,
τῶν ἦσαν οἱ Γεφυραῖοι, ἀλλὰ τε πολλὰ οἰκίσαντες ταύ-
την τὴν χώραν ἐσήγαγον διδασκάλια ἐς τοὺς Ἕλληνας·
καὶ δὴ καὶ γράμματα, οὐκ ἔοντα πρὶν Ἕλλησι, ὡς ἐμοὶ
δοκίειν· πρῶτα μὲν τοῖσι καὶ ἀπαιτες χρεῖνται Φοῖτι-
κες· μετὰ δὲ, χρόνου προβαίνοντος, ὅμα τῆ φωνῆ μετέ-
βαλον καὶ τὸν ῥυθμὸν τῶν γραμμάτων. περιοῦκεον δὲ
σφας τὰ πολλὰ τῶν χώρων τοῦτον τὸν χρόνον Ἕλλήτων
Ἴωνες, οἱ παραλαβόντες διδαχῆ παρὰ τῶν Φοιτικῶν τὰ
γράμματα, μεταρῥιθμίσαντες σφῶν ὀλίγα ἐχρέωντο,
χρεῖόμενοι δὲ ἐφύπισαν ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε, ἐσα-
γαγόντων Φοιτικῶν ἐς τὴν Ἑλλάδα Φοιτικῆα καλεῖσθαι
καὶ τὰς βίβλους διφθέρας καλῶνσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ οἱ
Ἴωνες, ὅτι κοῖε ἐν σπῆσι βίβλων ἐχρέωντο διφθέρῃσι

αἰγέησί τε καὶ οἰέησι· ἔτι δὲ καὶ τὸ κατ' ἐμὲ πολλοὶ τῶν
βιαρῶν ἐς τοιαύτας διαφθέρας γράφουσι.

59. Ἴδον δὲ καὶ αὐτὸς Καδμήϊα γράμματα ἐν τῷ
ἱρῷ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ἰσμηρίου ἐν Θήβησι τῆσι Βοιω-
τῶν, ἐπὶ τρίποσι τρισὶ ἐγκεκολλημένα, τὰ πολλὰ ὁμοῖα
έόντα τοῖσι Ἰωνικοῖσι. ὁ μὲν δὴ εἷς τῶν τριπόδων ἐπι-
γραμμα ἔχει

Ἀμφιτρύων μ' ἀνέθηκεν ἔων ἀπὸ Τηλεβοάων.
ταῦτα ἠλικίην ἂν εἶη κατὰ Λαίϊον τὸν Λαβδάκου τοῦ
Πολυδώρου τοῦ Κάδμου.

60. Ἄλλος δὲ τρίπους ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέγει
Σκαῖος πυγμαχέων με ἐκηβόλῳ Ἀπόλλωνι
νικήσας ἀνέθηκε τείν περικαλλὲς ἄγαλμα.
Σκαῖος δ' ἂν εἶη ὁ Ἴπποκόωντος· εἰ δὴ οὗτός γ' ἐστὶ ὁ
ἀναθεὶς καὶ μὴ ἄλλος τῶντὸ οὖνομα ἔχων τῷ Ἴπποκόων-
τος, ἠλικίην κατὰ Οἰδίπουν τὸν Λαίϊου.

61. Τρίτος δὲ τρίπους λέγει καὶ οὗτος ἐν ἑξαμέτρῳ
Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸς ἐϋκόπῳ Ἀπόλλωνι
μουναρχέων ἀνέθηκε τείν περικαλλὲς ἄγαλμα.
ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτβοκλέος μουναρ-
χέοντος ἔξανιστέαται Καδμηῖοι ὑπ' Ἀργείων καὶ τρέπον-
ται ἐς τοὺς Ἐγχέλας, οἱ δὲ Γεφυραῖοι ὑπολβιφθέντες
ἕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν ἀναχωρεῖουσι ἐς Ἀθήνας· καὶ σφι
ἱρά ἐστι ἐν Ἀθήνησι ἰδρυμένα, τῶν οὐδὲν μετὰ τοῖσι
λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἄλλα τὸ κειχωρισμένα τῶν ἄλλων
ἱρῶν καὶ δὴ καὶ Ἀχαιῆς Δῆμητρος ἱρόν τε καὶ ὄργια.

62. Ἡ μὲν δὴ ὄψις τοῦ Ἰππάρχου ἐνυπνίου, καὶ οἱ
Γεφυραῖοι ὄθεν ἐγεγόνεσαν, τῶν ἦσαν οἱ Ἰππάρχου
γονεές, ἀπήγηται μοι· δεῖ δὲ πρὸς τούτοις ἔτι ἀναλα-
βεῖν τὸν κατ' ἀρχαῖς ἦια λέξων λόγον, ὡς τυραννῶν ἐλευ-
θερώθησαν Ἀθηναῖοι. Ἰππίεω τυραννεύοντος καὶ ἐμ-



παρασπόμενοι Ἀθηναίοισι διὰ τὸν Ἰππικῆν θάνατον, Ἀλκιμαυτίδαι γένος ἔόντες Ἀθηναῖοι καὶ φείγοντες Πεισιστρατίδας, ἐκεῖ τὲ σφι ἅμα τοῖσι ἄλλοισι Ἀθηναίων φηγάσι πειρωμένοισι κατὰ τὸ ἰσχυρὸν οὐ προσχώρει κάτοδος, ἀλλὰ προσέπταιον μεγάλως πειρώμενοι κατεῖναι τε καὶ ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, Δειφύδιον τὸ ἐπὶ Παιονίης τειχίσαστες· ἐνθαῖτα οἱ Ἀλκιμαυτίδαι πᾶσ ἐπὶ τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανώμενοι παρ' Ἀμφικτύων τὸν νῆον μισθοῦνται τὸν ἐν Δειφύοισι, τὸν νῆν ἔσπτα τότε δὲ οἶκω, τοῦτον ἐξοικοδομῆσαι. οἷα δὲ χρημάτων εὐφροντες καὶ ἔόντες ἄνδρες, δόκιμοι ἀτέκαθεν εἶ, τὸν τε νῆον ἐξεργάσαντο τοῦ παρδείγματος κάλλιον, τὰ τε ἄλλα καὶ σιγημένον σφι πωρῖνον ἰδθον ποιῆσαν τὸν νῆον, Παρίον τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξεποίησαν.

63. Ὡς ἔν δὲ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι, οἷτοι οἱ ἄνδρες ἐν Δειφύοισι κατήμενοι ἀπέπειθον τὴν Πενθίην χορήμασι, ὅπως ἔλθοιεν Στασικτιῶν ἄνδρες, εἴτε ἰδίῳ στόλῳ εἴτε δεκκοσίῳ χρυσόμενοι, προσέφειν σφι τὰς Ἀθήνας ἐλευθεροῦν. Δακεδαμόνιοι δὲ, ὡς σφι αἰεὶ ταῦτό πρόφαστον ἔγνετο, πέμπουσι Ἀχιμόλον τὸν Ἀστίρος, ἔσπτα τῶν ἀπτῶν ἄνδρα δόκιμον, σὶν στρατῷ ἐξελόντα Πεισιστρατίδας ἐξ Ἀθηνῶν ὄμει, καὶ ξεισίος σφι ἔσπτας τὰ μάλιστα· τὰ γὰρ τοῦ θεοῦ πρεσβύτερα ἐποιεῖντο ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν. πέμπουσι δὲ τοῖτους κατὰ θάλασσαν πλοίοισι. ὁ μὲν δὲ προσσχὼν ἐς Φάληρον τὴν στρατὴν ἀπέβησε, οἱ δὲ Πεισιστρατίδαι, προπνθασόμενοι ταῦτα ἐτεκαλίοντο ἐν Θεσσαλίῃς ἐπικουρᾶν· ἐπειοῖντο γὰρ σφι συμμαχίᾳ πρὸς αὐτοῖς. Θεσσαλοὶ δὲ σφι δεομένοισι ἀπέπεμφαν κοινῇ γνώμῃ χρεώμενοι χλίην τε Ἰππικῆν καὶ τὸν βασιλῆα τὸν σφέτερον Λιγίην, ἄνδρα Κοριαῖον·

τοὺς ἐπεὶ τε ἔσχον συμμάχους οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐμηχανίατο τοιάδε· κείραντες τῶν Φαληρέων τὸ πεδῖον καὶ ἰππάσιμον ποιήσαντες τοῦτον τὸν χῶρον ἐπῆκαν τῷ στρατοπέδῳ τὴν ἵππον· ἐμπεσοῦσα δὲ διέφθειρε ἄλλους τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων καὶ δὴ καὶ τὸν Ἀγχιμόλιον, τοὺς δὲ περιγενομένους αὐτῶν ἐς τὰς νέας κατέρξαν. ὁ μὲν δὴ πρῶτος στόλος ἐκ Λακεδαίμονος οὕτω ἀπήλλαξε, καὶ Ἀγχιμόλιου εἰσὶ ταφαὶ τῆς Ἀττικῆς Ἀλωπεκῆσι ἀγχοῦ τοῦ Ἡρακλήϊου τοῦ ἐν Κυνοσάργει.

64. Μετὰ δὲ Λακεδαιμόνιοι μέζω στόλον στείλαντες ἀπέπεμψαν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, στρατηγὸν τῆς στρατιῆς ἀποδέξαντες βασιλέα Κλεομένεα τὸν Ἀναξανδρίδω, οὐκ εἶ κατὰ Θάλασσαν στείλαντες ἀλλὰ κατ' ἠπειρον· τοῖσι δὲ ἐσβαλοῦσι ἐς τὴν Ἀττικὴν χώραν ἢ τῶν Θεσσαλῶν ἵππος πρώτη προσέμιξε, καὶ οὐ μετὰ πολὺ ἐτρέπεται, καὶ σφῶν ἔπεσον ὑπὲρ τεσσεράκοντα ἄνδρας· οἱ δὲ περιγενομένοι ἀπαλλάσσοντο ὡς εἶχον ἰθύς ἐπὶ Θεσσαλίας. Κλεομένης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὸ ἄστυ ἤμα Ἀθηναίων τοῖσι βουλομένοισι εἶναι ἐλευθέροισι ἐπολιόρχεσ τοὺς τυράννους ἀπεργμένους ἐν τῷ Πελασγικῷ τείχει.

65. Καὶ οὐδὲν τι πάντως ἂν ἐξεῖλον τοὺς Πεισιστρατίδας οἱ Λακεδαιμόνιοι· οὕτω γὰρ ἐπίδρην ἐπεγόμεον ποιήσασθαι, οἳ τε Πεισιστρατίδαι σίτοισι καὶ ποτοῖσι εὖ παρεσκευάδατο· πολιορκήσαντές τε ἂν ἡμέρας ὀλίγας ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Σπάρτην. νῦν δὲ συντυχίῃ τοῖσι μὲν κακὴ ἐπεγένετο, τοῖσι δὲ ἢ αὐτὴ αὐτὴ σύμμαχος· ὑπεκτιθέμενοι γὰρ ἔξω τῆς χώρας οἱ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδῶν ἤλωσαν. τοῦτο δὲ ὡς ἐγένετο, πάντα αὐτῶν τὰ πρήγματα συνετετάρακτο, παρέστησαν δὲ ἐπὶ μισθῷ



οὗτος τὸν ἑαυτοῦ μητροπάτορα Κλεισθένηα τὸν Σικυῶ-
 νος τύραννον. Κλεισθένης γὰρ Ἀργείοισι πολεμήσας
 τοῦτο μὲν ῥαιψιδούς ἔπαυσε ἐν Σικυῶνι ἀγωνίζεσθαι
 τῶν Ὀμηρείων ἐπέων εἶνεκα, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἄργος
 τὰ πολλὰ πάντα ὑμνέεται, τοῦτο δὲ, ἡρώϊον γὰρ ἦν καὶ
 ἔστι ἐν αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῶν Σικυωνίων Ἀδρήστου τοῦ
 Ταλαοῦ, τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ Κλεισθένης ἔόντα Ἀργεῖον
 ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς χώρας. ἔλθων δὲ ἐς Δελφοὺς ἐχρηστη-
 ριάζετο εἰ ἐκβάλοι τὸν Ἀδρήστον· ἢ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ
 φᾶσα Ἀδρήστον μὲν εἶναι Σικυωνίων βασιλέα, ἐκείνον δὲ
 λευστήρα. ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς τοῦτό γε οὐ παρείδου, ἀπελ-
 θὼν ὀπίσω ἐφρόντιζε μηχανὴν τῇ αὐτὸς ὁ Ἀδρήστος
 ἀπαλλάξεται. ὡς δὲ οἱ ἐξευρῆσθαι ἐδόκει, πέμπας ἐς
 Θήβας τὰς Βοιωτίας ἔφη θέλειν ἐπαγαγέσθαι Μελά-
 νιππον τὸν Ἀστακοῦ· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔδοσαν. ἐπαγαγό-
 μενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν Μελάνιππον, τέμνός οἱ ἀπέ-
 δεξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυτανίῳ καὶ μιν ἴδρυνε ἐνθαῦτα ἐν
 τῷ ἰσχυροτάτῳ. ἐπηγάγετο δὲ τὸν Μελάνιππον ὁ Κλει-
 σθένης (καὶ γὰρ τοῦτο δεῖ ἀπηγήσασθαι) ὡς ἔχθιστον
 ἔόντα Ἀδρήστῳ, ὅς τόν τε ἀδελφόν οἱ Μηκιστέα ἀπ-
 κτόνευ καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδέα. ἐπεὶ τε δὲ οἱ τὸ τέμενος
 ἀπέδεξε, θυσίας τε καὶ ὀρτῆς Ἀδρήστου ἀπλόμβνος
 ἔδωκε τῷ Μελάνιππῳ. οἱ δὲ Σικυῶνιοι ἐώθεσαν μεγα-
 λωστὶ κάρτα τιμᾶν τὸν Ἀδρήστον· ἢ γὰρ χώρα ἦν αὕτη
 Πολύβου, ὁ δὲ Ἀδρήστος ἦν Πολύβου θυγατριδέος,
 ἄπαις δὲ Πόλυβος τελευτῶν διδοῖ Ἀδρήστῳ τὴν ἀρχήν.
 τὰ τε δὴ ἄλλα οἱ Σικυῶνιοι ἐτίμων τὸν Ἀδρήστον, καὶ
 δὴ πρὸς τὰ πάθρα αὐτοῦ τραγικοῖσι χοροῖσι ἐγέραιρον,
 τὸν μὲν Διόνυσον οὐ τιμέωντες, τὸν δὲ Ἀδρήστον. Κλει-
 σθένης δὲ χοροὺς μὲν τῷ Διονύσῳ ἀπέδωκε, τὴν δὲ ἄλλην

Φυσίην τῷ Μελανίππῳ. ταῦτα μὲν ἐς Ἄδρηστον οἱ πεποιήτο.

68. Φυλὰς δὲ τὰς Δωριέων, ἵνα δὴ μὴ αἱ αὐταὶ ἔωσι τοῖσι Σικωνίοισι καὶ τοῖσι Ἀργείοισι, μετέβαλε ἐς ἄλλα οὐνόματα. ἔνθα καὶ πλεῖστον κατεγέλασε τῶν Σικωνίων· ἐπὶ γὰρ ὑός τε καὶ ὄνου τὰς ἐπωνυμίας μετατιθεὶς αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε, πλὴν τῆς ἐωντοῦ φυλῆς· ταύτη δὲ τὸ οὐνομα ἀπὸ τῆς ἐωντοῦ ἀρχῆς ἔθετο. οὔτοι μὲν δὴ Ἀρχέλαοι ἐκαλέοντο, ἕτεροι δὲ Ὑῆται, ἄλλοι δὲ Ὀνεῦται, ἕτεροι δὲ Χοιρεῦται. τούτοις τοῖσι οὐνόμασι τῶν φυλέων ἐχρέωντο οἱ Σικωνῖοι καὶ ἐπὶ Κλεισθένης ἀρχοντος καὶ ἐκείνου τεθνεῶτος ἔτι ἐπ' ἔτεα ἑξήκοντα· μετέπειτα μέντοι λόγον σφίσι δόντες, μετέβαλον ἐς τοὺς Ὑλλέας καὶ Παμφύλους καὶ Δυμνιάτας, τριάρτους δὲ αὐτοῖσι προσέθεντο ἐπὶ τοῦ Ἀδρηστοῦ παιδὸς Αἰγιαλέος τὴν ἐπωνυμίην ποιούμενοι κεκλήσθαι Αἰγιαλέας.

69. Ταῦτα μὲν νυν ὁ Σικωνῖος Κλεισθένης ἐπεποιήκε· ὁ δὲ δὴ Ἀθηναῖος Κλεισθένης ἐὼν τοῦ Σικωνίου τούτου θυγατριδῆος καὶ τὸ οὐνομα ἐπὶ τούτου ἔχων, δοκίειν ἐμοὶ καὶ οὗτος ὑπεριδῶν Ἴωνας, ἵνα μὴ σφισι αἱ αὐταὶ ἔωσι φυλαὶ καὶ Ἴωσι, τὸν ὀμώνυμον Κλεισθένα ἐμιμήσατο. ὡς γὰρ δὴ τὸν Ἀθηναίων δῆμον πρότερον ἀπωσμένον τότε πάντα πρὸς τὴν ἐωντοῦ μοῖραν προσεθήκατο, τὰς φυλὰς μετωνόμασε καὶ ἐποίησε πλεῖνας ἑξ ἑλασσόνων· δέκα τε δὴ φυλάρχους ἀντὶ τεσσέρων ἐποίησε, δέκα δὲ καὶ τοὺς δήμους κατένευε ἐς τὰς φυλὰς· ἦν τε τὸν δῆμον προσθέμενος πολλῶ κατύπερθε τῶν ἀντιστασιωτέων.

70. Ἐν τῷ μέρει δὲ ἐσσούμενος ὁ Ἰσαγόρης ἀντιτε-

χρῆται ταῦτε· ἐπικαλεῖται Κλεομένηε τὸν Λακεδαιμόνιον, γενόμενον ἐναντῷ ξείνον ἀπὸ τῆς Πεισιστρατιδῶν πολιορκίης. τὸν δὲ Κλεομένηε εἶχε αἰτιή φοιτᾶν παρὰ τοῦ Ἰσαγόρευ τὴν γυναῖκα. τὰ μὲν δὴ πρῶτα πέμπων ὁ Κλεομένης ἐς τὰς Ἀθήνας κίρκου ἐξέβαλλε Κλεισθένεα καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίων, τοὺς ἐναγείας ἐπαλέγων. ταῦτα δὲ πέμπων ἔειπε ἐκ διδαχῆς τοῦ Ἰσαγόρευ· οἱ μὲν γὰρ Ἀλκμαιωνίδαι καὶ οἱ συστασιῶται αὐτῶν εἶχον αἰτίην τοῦ φόρου τούτου, αὐτὸς δὲ οὐ μετῆχε, οὐδ' οἱ φίλοι αὐτοῦ.

71. Οἱ δ' ἐναγείες Ἀθηναίων ὧδε ὠνομάσθησαν· τὴν Κύλων τῶν Ἀθηναίων ἀγῆρ Ὀλυμπιονίκης. οὗτος ἐπὶ τυραννίδι ἐκόμησε, προσποιησάμενος δὲ ἐταιρητὴν τῶν ἡλικιωτέων καταλαβεῖν τὴν ἰαχρόπολιν ἐπειρήθη, οὐ δύναμενος δὲ ἐπικρατῆσαι ἰκέτης ἔειπε πρὸς τῷγαλμα. τούτους ἀπιστεύουσι μὲν οἱ πρυτάνεις τῶν νακράρων, οἵπερ ἔνεμον τότε τὰς Ἀθήνας, ὑπεγγύους πλὴν θανάτου φορεῖσαι δὲ αὐτοὺς αἰτιή ἔχει Ἀλκμαιωνίδας. ταῦτα πρὸ τῆς Πεισιστράτου ἡλικίης ἐγένετο.

72. Κλεομένης δὲ ὧς πέμπων ἐξέβαλλε Κλεισθένεα καὶ τοὺς ἐναγείας, Κλεισθένης μὲν αὐτὸς ὑπεξέσχε· μετὰ δὲ οὐδὲν ἴσσον παρῆν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Κλεομένης, οὐ σὺν μεγάλῃ χειρὶ. ἀπικόμενος δὲ ἀγλατῆει ἐπτακόσια ἐπίστια Ἀθηναίων, τὰ οἱ ὑπέθετο ὁ Ἰσαγόρης. ταῦτα δὲ ποιήσας δεύτερα τὴν βουλὴν καταλίειν ἐπειράτο, τριηκοσίοισι δὲ τοῖσι Ἰσαγόρευ στασιώτησι τὰς ἀρχὰς ἐνεχείριζε. ἀντισταθείσης δὲ τῆς βουλῆς καὶ οὐ βουλομένης πείθεσθαι ὅ τε Κλεομένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ οἱ στασιῶται αὐτοῦ καταλαμβάνουσι τὴν ἰαχρόπολιν.



Ἀθηναίων δὲ οἱ λοιποὶ τὰ αὐτὰ φρονήσαντες ἐπολιόρκεον αὐτοὺς ἡμέρας δύο· τῇ δὲ τρίτῃ ὑπόσπονδοι ἐξέρχονται ἐκ τῆς χώρας ὅσοι ἦσαν αὐτῶν Λακεδαιμόνιοι. ἐπιτελείτο δὲ τῷ Κλεομένει ἡ φήμη· ὡς γὰρ ἀνέβη ἐς τὴν ἀκρόπολιν μέλλων δὴ αὐτὴν κατασχῆσαι, ἦν ἐς τὸ ἄδυτον τῆς θεοῦ ὡς προσερέων· ἡ δὲ ἰοεὶν ἐξανασιῶσα ἐκ τοῦ θρόνου, πρὶν ἢ τὰς θύρας αὐτὸν ἀμείψαι, εἶπε· ὦ ξεῖνε Λακεδαιμόνιε, πάλιν χώρα μὴδ' ἔσιθι ἐς τὸ ἱερόν· οὐ γὰρ θεμιτὸν Δωριεῦσι παριέναι ἐνθάυτα. ὁ δὲ εἶπε· ὦ γύναι, ἀλλ' οὐ Δωριεύς εἰμι, ἀλλ' Ἀχαιός. ὁ μὲν δὴ τῇ κλισίᾳ οὐδὲν χρωόμενος ἐπεχείρησέ τε καὶ τότε πάλιν ἐξέπιπτε μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων· τοὺς δὲ ἄλλους Ἀθηναῖοι κατέδησαν τὴν ἐπὶ θανάτῳ, ἐν δὲ αὐτοῖσι καὶ Τιμησίθεον τὸν Δελφόν, τοῦ ἔργα χειρῶν τε καὶ λήματος ἔχομι' ἄν μέγιστα καταλέξαι. οὗτοι μὲν τὴν δεδεμένον ἐτελεύτησαν.

73. Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ ταῦτα Κλεισθένα καὶ τὰ ἐπιακόσια ἐπίστια τὰ διωχθέντα ὑπὸ Κλεομένους μεταπεμψάμενοι πέμπουσι ἄγγελους ἐς Σάρδις, συμμαχίην βουλόμενοι ποιήσασθαι πρὸς Πέρσας· ἠπιστέατο γάρ σφι πρὸς Λακεδαιμονίοις τε καὶ Κλεομένεα ἐκπεπολεμῶσθαι. ἀπικομένων δὲ τῶν ἄγγελων ἐς τὰς Σάρδις καὶ λεγόντων τὰ ἐντεταλμένα, Ἀρταφέρνης ὁ Ὑστιάσπεος Σαρδίων ὑπαρχος ἐπειρώτα, τίνες ἔοντες ἄνθρωποι καὶ πῆ γῆς οἰκτῆμοι δεοῖατο Περσέων σύμμαχοι γενέσθαι, πυνθόμενος δὲ πρὸς τῶν ἄγγελων ἀπεκορίφου σφι τάδε· εἰ μὲν διδοῦσι βασιλεῖ Δαρείῳ Ἀθηναῖοι γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὁ δὲ συμμαχίην σφι συνετίθειτο, εἰ δὲ μὴ διδοῦσι, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτοῖς ἐκέλευε. οἱ δὲ ἄγγελοι ἐπὶ σφείων αὐτῶν βαλόμενοι διδόναι ἔφασαν, βουλόμενοι τὴν

συμμαχίην ποιήσασθαι. οὔτοι μὲν δὴ ἀπελευθύντες ἐς τὴν ἑωυτῶν αἰτίας μεγάλας εἶχον.

74. Κλεομένης δὲ ἐπιστάμενος περὺ βροῦσθαι ἔπεσι καὶ ἔργοισι ὑπὲρ Ἀθηναίων συνέλεγε ἐκ πάσης Πελοποννήσου στρατὸν, οὗ φράζων ἐς τὸ συλλέγει, πείσασθαι τὸ ἐθέλων τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων καὶ Ἰσαγόρεα βουλούμενος τύραννον καταστήσαι· συνεξῆλθε γάρ οἱ οὗτος ἐκ τῆς ἀκροπόλιος. Κλεομένης τὸ δὴ σιύλω μεγάλῃ ἐσέβαλε ἐς Ἐλευσίνα, καὶ οἱ Βοιωτοὶ ἀπὸ συνθήματος Οἰνόην αἰρέουσι καὶ Ὑσιᾶς, δῆμους τοὺς ἐσχάτους τῆς Ἀττικῆς, Χαλκιδέες τὸ ἐπὶ τὰ ἔτερα ἐσίοντο ἐπιόντες χώρους τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναῖοι δὲ, καίπερ ἀμφιβολίῃ ἔχόμενοι, Βοιωτῶν μὲν καὶ Χαλκιδέων ἐσύστερον ἔμβλλον μνήμην ποιήσεσθαι, Πελοποννησίοισι δὲ ἐούσι ἐν Ἐλευσίνι ἀντία ἔθεντο τὰ ὄπλα.

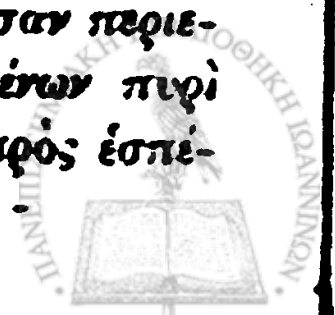
75. Μελλόντων δὲ συνάψειν τὰ στρατόπεδα ἐς μάχην, Κορίνθιοι μὲν πρῶτοι σφίσι αὐτοῖσι δόντες λόγον ὡς οὐ ποιοῖεν τὰ δίκαια, μετεβῆλλοντό τὸ καὶ ἀπαλλάσσοντο, μετὰ δὲ Δημάρετος ὁ Ἀρίστιωνος, ἑὼν καὶ οὗτος βασιλεὺς Σπαρτιατῶν καὶ συνβραχχῶν τὸ τὴν στρατιὴν ἐκ Λακεδαιμονος καὶ οὐκ ἑὼν διάφορος ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ Κλεομένει. ὑπὸ δὲ ταύτης τῆς διχοστασίης ἐτέθη νόμος ἐν Σπάρτῃ, μὴ ἐξεῖναι ἔπεσθαι ἀμφοτέρους τοὺς βασιλείας ἐξιούσης τῆς στρατιῆς· τέως γὰρ ἀμφοτέρω εἶποντο· παραλνομένου δὲ τούτων τοῦ ἑτέρου καταλείπεσθαι καὶ τῶν Τυνδαριδέων τὸν ἕτερον· πρὸ τοῦ γὰρ δὴ καὶ οὔτοι ἀμφοτέρω ἐπὶ κλητοὶ σφί ἐόντες εἶποντο. τότε δὲ ἐν τῇ Ἐλευσίνι ὄρέωντες οἱ λοιποὶ τῶν συμμαχῶν τοὺς τὸ βασιλείας τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ ὁμολο-



γείοντας καὶ Κορινθίους ἐκλιπόντας τὴν τάξιν, οἴχοιο καὶ αὐτοὶ ἀπαλασσόμενοι.

76. Τέταρτον δὴ τοῦτο ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ἀπικόμενοι Δωριεῖς, δις τε ἐπὶ πολέμῳ ἐσβαλόντες καὶ δις ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πλῆθους τοῦ Ἀθηναίων, πρῶτον μὲν ὅτε καὶ Μέγαρα κατοίκισαν (οὗτος ὁ στόλος ἐπὶ Κόδρον βασιλεύοντος Ἀθηναίων ὀρθῶς ἂν καλέοιτο), δεῦτερον δὲ καὶ τρίτον ὅτε ἐπὶ Πεισιστρατιδῶν ἐξέλασιν ὀρμηθέντες ἐκ Σπάρτης ἀπικόιο, τέταρτον δὲ τότε ὅτε ἐς Ἐλεῦσινα Κλεομένης ἄγων Πελοποννησίους ἐσέβαλε· οὕτω τέταρτον τότε Δωριεῖς ἐσέβαλον ἐς Ἀθήνας.

77. Διαλυθέντος ὦν τοῦ στόλου τούτου ἀλεῶς, ἐνθαῦτα Ἀθηναῖοι τίνεσθαι βουλόμενοι πρῶτα στρατήϊν ποιῶνται ἐπὶ Χαλκιδίας. Βοιωτῶν δὲ τοῖσι Χαλκιδεῦσι βοηθῶσι ἐπὶ τὸν Εὐριπον. Ἀθηναῖοι δὲ ἰδοῦσι τοῖς βοηθοῦς ἔδοξε πρότερον τοῖσι Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι ἐπιχειρεῖν. συμβάλλουσι τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ πολλῶ ἐκράτησαν, κάρτα δὲ πολλοὺς φονεύσαντες ἐπτακοσίους αὐτῶν ἐξώγησαν. τῆς δὲ αὐτῆς ταύτης ἡμέρας οἱ Ἀθηναῖοι διαβάντες ἐς τὴν Εὐβοίαν συμβάλλουσι καὶ τοῖσι Χαλκιδεῦσι, νικήσαντες δὲ καὶ τούτους τετρακισχιλίους κληρούχους ἐπὶ τῶν ἵπποβοτείων τῆ χώρῃ λείπουσι· οἱ δ' ἵπποβοταὶ ἐκαλίοντο οἱ παχέες τῶν Χαλκιδέων. ὅσοις δὲ καὶ τούτων ἐξώγησαν, ἅμα τοῖσι Βοιωτῶν ἐξωγρημένοισι εἶχον ἐν φυλακῇ, ἐν πείδαις δῆσαντες· χρόνῳ δὲ ἔλυσάν σφας δμνείως ἀποτιμησάμενοι. τὰς δὲ πείδας αὐτῶν, ἐν τῆσι ἰδεδίατο, ἀνεκρέμασαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν· ἄπερ ἔτι καὶ ἐς ἡμῆς ἦσαν περιεοῦσαι, κρεμάμεναι ἐκ τειχέων περιπεφλεμισμένων περὶ ὑπὸ τοῦ Μήδου, ἀντίον δὲ τοῦ μεγάρου τοῦ πρὸς ἐσπί-



στην τετραμμένου. καὶ τῶν λύτρων τὴν δεκάτην ἀνέθη-
καν, ποιησάμενοι τέθριππον γάλκεον· τὸ δὲ ἄριστερῆς
χερὸς ἔστηκε πρῶτον ἐσιόντι ἐς τὰ προπύλαια τὰ ἐν τῇ
ἄκροπόλει· ἐπιγέγραπται δὲ οἱ τάδε·

Ἔθνη Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων δαμάσαντες
παῖδες Ἀθηναίων ἔργμασιν ἐν πολέμου,
δεσμῶ ἐν ἀχλυόεντι σιδιρῶ ἔσβεισαν ἕβριν·
τῶν ἵππους δεκάτην Παλλάδι τάσδ' ἔθεσαν.

78 Ἀθηναῖοι μὲν νυν ἠϋξήντο· δηλοῖ δὲ οὐ κατ' ἐν
μοῦνον ἀλλὰ πανταχῇ ἢ ἰσηγορίῃ ὡς ἔστι χρῆμα σπου-
δαῖον, εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννεύομενοι μὲν οὐδαμῶν τῶν
σφέας περιοικόντων ἦσαν τὰ πολέμια ἀμείνους, ἀπαλ-
λαχθέντες δὲ τυράννων μακρῶ πρῶτοι ἐγένοντο. δηλοῖ
ᾧ ταῦτα, ὅτι κατεχόμενοι μὲν ἐθελοκίκεον ὡς δεσπότη
ἐργαζόμενοι, ἐλευθερωθέντων δὲ αὐτὸς ἕκαστος ἐωντῶ
προθυμέτο κατεργάζεσθαι. οὗτοι μὲν νυν ταῦτα
ἔπρησον.

79. Θηβαῖοι δὲ μετὰ ταῦτα ἐς θεὸν ἔπειμπον, βου-
λόμενοι τίσασθαι Ἀθηναίους. ἢ δὲ Πυθίῃ ἀπὸ σφέων
μὲν αὐτῶν οὐκ ἔφη αὐτοῖσι εἶναι τίσιν, ἐς πολύφημον
δὲ ἐξενείκοντας ἐκέλευε τῶν ἄγχιστα δέεσθαι. ἀπελ-
θόντων ᾧ τῶν θεοπρόπων ἐξέφερον τὸ χρηστήριον
ἀλίην ποιησάμενοι· ὡς ἐπυνθάνοντο δὲ λεγόντων αὐτῶν
τῶν ἄγχιστα δέεσθαι, εἶπαν οἱ Θηβαῖοι ἀκούσαντες
τούτων· οὐκῶν ἄγχιστα ἡμέων οἰκέουσι Ταναγραῖοί τε
καὶ Κορωνάιοι καὶ Θεσπιέες, καὶ οὗτοί γε ἅμα ἡμῖν αἰεὶ
μαχόμενοι προθύμως συνδιαφέρουσι τὸν πόλεμον· τί
δεῖ τούτων γε δέεσθαι; ἀλλὰ μᾶλλον μὴ οὐ τοῦτο ἢ τὸ
χρηστήριον.

80. Τοιαῦτα ἐπιλεγόμενων εἶπε δὴ κοτε μαθὼν τις·



ἐγώ μοι δοκέω συνιέναι τὸ ἐθέλει λέγειν ἡμῖν τὸ μαντήϊον. Ἄσωπου λέγονται γενέσθαι θυγατέρες Θήρη τε καὶ Αἴγινα· τουτέων ἀδελφεῶν ἑουσέων, δοκέω ἡμῖν Αἰγινήτων δέεσθαι τὸν θεὸν χρῆσαι τιμωρητῆρων γενέσθαι. καὶ οὐ γάρ τις ταύτης ἀμείνων γνώμη ἐδόκεε φαίνεσθαι, ἀντίκα πέμπσαντες ἐδέοντο Αἰγινήτων, ἐπικαλούμενοι κατὰ τὸ χρηστήριόν σφι βοηθῆειν, ὡς ἔόντων ἀγχιστέων· οἱ δὲ σφι αἰτέουσι ἐπικουρίην τοὺς Αἰακίδας συμπέμπειν ἔφασαν.

81. Πειρησαμένων δὲ τῶν Θηβαίων κατὰ τὴν συμμάχίην τῶν Αἰακιδέων καὶ τριχέως περιεφθέντων ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, αὐτῖς οἱ Θηβαῖοι πέμπσαντες τοὺς μὲν Αἰακίδας σφι ἀπεδίδουσαν, τῶν δὲ ἀνδρῶν ἐδέοντο. Αἰγινήται δὲ εὐδαιμονίῃ τε μεγάλη ἐπαρθέντες καὶ ἔχθρης παλαιῆς ἀναμνησθέντες ἐχούσης ἐς Ἀθηναίους, τότε Θηβαίων δεηθέντων πόλεμον ἀκήρυκτον Ἀθηναίοισι ἐπέφερον· ἐπικειμένων γὰρ αὐτῶν Βοιωτοῖσι, ἐπιπλώσαντες μακρῆσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν κατὰ μὲν ἔσυραν Φάληρον, κατὰ δὲ τῆς ἄλλης παραλίης πολλοὺς δήμους, ποιεῦντες δὲ ταῦτα μεγάλως Ἀθηναίους ἐσινέοντο.

82. Ἡ δὲ ἔχθρη ἢ προοφειλομένη ἐς Ἀθηναίους ἐκ τῶν Αἰγινήτων ἐγένετο ἐξ ἀρχῆς τοιῆσδε. Ἐπιδαυριοῖσι ἢ γῆ καρπὸν οὐδένα ἀνεδίδου. περὶ ταύτης ὧν τῆς συμφορῆς οἱ Ἐπιδαυριοὶ ἐχρέωντο ἐν Δελφοῖσι· ἢ δὲ Πυθίη σφῆας ἐκέλευε Δαμίης τε καὶ Αὐξησίης ἀγάλματα ἰδρῦσασθαι καὶ σφι ἰδρυσάμενοισι ἄμεινον συνοίσεσθαι. ἐπειρώτερον ὧν οἱ Ἐπιδαυριοὶ κότερα χαλκοῦ ποικέωνται τὰ ἀγάλματα ἢ λίθου· ἢ δὲ Πυθίη οὐδέτερα τούτων ἔα, ἀλλὰ ξύλου ἡμέρης ελαίης. ἐδέοντο ὧν οἱ Ἐπιδαυριοὶ Ἀθηναίων ελαίην σφι δοῦναι ταμέσθαι, ἰφοτάτας δὲ

κείνας νομίζοντες εἶναι· λέγεται δὲ καὶ ὡς εἰλαῖαι ἦσαν ἄλλοθι γῆς οὐδαμοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἢ Ἀθήνησι. οἱ δὲ ἐπὶ τοῖσδε δώσειν ἔφασαν ἐπ' ᾧ ἀπάξουσι ἔττος ἐκάστου τῇ Ἀθηναίῃ τῇ πολιάδι ἱρὰ καὶ τῷ Ἐρεχθεῖ. καταινέσαντες δ' ἐπὶ τούτοις οἱ Ἐπιδαύριοι τῶν τε ἐδέοντο ἔτυχον, καὶ ἀγάλματα ἐκ τῶν εἰλαιῶν τουτέων ποιησάμενοι ἰδρύσαντο· καὶ ἢ τε γῆ σφι ἔφερε, καὶ Ἀθηναίοισι ἐπετέλεον τὰ συνέθεντο.

83. Τοῦτον δ' ἔτι τὸν χρόνον καὶ πρὸ τοῦ Λιγινῆται Ἐπιδαυρίων ἤκουον, τὰ τε ἄλλα καὶ δίκας διαβαίνοντες ἐς Ἐπίδαυρον ἐδίδοσαν τε καὶ ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων οἱ Λιγινῆται. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε νῆας τε πηξάμενοι καὶ ἀγνωμοσύνη χρησάμενοι ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Ἐπιδαυρίων. ἄτε δὲ ἔοντες διάφοροι, ἐδηλέοντο αὐτοὺς ὥστε δὴ θαλασσοκράτορες ἔοντες, καὶ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα ταῦτα τῆς τε Δαμῆς καὶ τῆς Λύξισλης ὑπαιρέονται αὐτῶν, καὶ σφρα ἐκόμισαν τε καὶ ἰδρύσαντο τῆς σφετέρης χώρας ἐς τὴν μεσόγαιαν, τῇ Οἴῃ μὲν ἔστι οὐνομα, στάδια δὲ μάλιστα κη ἀπὸ τῆς πόλιος ὡς εἴκοσι ἀπέχει. ἰδρυσάμενοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ θυσίησι τε σφρα καὶ χοροῖσι γυναικῆίοισι κερτόμοισι ἰλάσκοντο, χορηγῶν ἀποδεικνυμένων ἐκατέρῃ τῶν δαιμόνων δέκα ἀνδρῶν· κακῶς δὲ ἠγόρευον οἱ χοροὶ ἄνδρα μὲν οὐδένα, τὰς δὲ ἐπιχωρίας γυναῖκας. ἦσαν δὲ καὶ τοῖσι Ἐπιδαυριοῖσι αἱ τοιαῦται ἱεουργίαι· εἰσὶ δὲ σφι καὶ ἄρφητοι ἱεουργίαι.

84. Κλεφθέντων δὲ τῶνδε τῶν ἀγαλμάτων οἱ Ἐπιδαύριοι τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰ συνέθεντο οὐκέτι ἐπετέλεον. πέμπαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐμήνιον τοῖσι Ἐπιδαυριοῖσι· οἱ δὲ ἀπέφαινον λόγῳ ὡς οὐκ ἀδικοῖεν· ὅσον μὲν γὰρ



χρόνον εἶχον τὰ ἀγάλματα ἐν τῇ χώρῃ, ἐπιτέλειεν τὰ σπένδετο, ἐπεὶ δὲ ἐστερήσθαι αὐτῶν, οὐ δίκαιοι εἶναι ἀποφέρειν ἔτι, ἀλλὰ τοῖς ἔχοντας αὐτὰ Αἰγινήτας πρῆσσεσθαι ἐκέλευον. πρὸς ταῦτα Ἀθηναῖοι ἐς Αἴγιναν πέμπαντες ἀπαιτεῖον τὰ ἀγάλματα· οἱ δὲ Αἰγινήται ἔφασαν σφίσι τε καὶ Ἀθηναίοισι εἶναι οὐδὲν πρῆγμα.

85. Ἀθηναῖοι μὲν νῦν λέγουσι μετὰ τὴν ἀπαιτήσιν ἀποσταλῆναι τριήρεϊ μὴ τῶν ἀστῶν τοῦτους, οἱ ἀποπεμφθέντες ἀπὸ τοῦ κοινοῦ καὶ ἀπικόμενοι ἐς Αἴγιναν τὰ ἀγάλματα ταῦτα ὡς σφετέρων ξύλων ἔοντα ἐπειρώτητο ἐκ τῶν βάρων ἑξανασπᾶν, ἵνα σφέα ἀνακομῶνται. οὐ δυναμένοις δὲ τοίτῳ τῷ τρόπῳ αὐτῶν κρατῆσαι, περιβαλόντας σχοινία ἔλαβον τὰ ἀγάλματα, καὶ σφι ἔλαβον βροντὴν τε καὶ ἅμα τῇ βροντῇ σεισμόν ἐπιγενέσθαι· τοῖς δὲ τριηρίταις τοῖς ἔλκοιτας ἐπὶ τοιτέων ἀλλοφρονῆσαι, παθόντας δὲ τοῦτο κτείνειν ἀλλήλους ὅτε πολεμίους, ἐς ὃ ἐκ πάντων ἕνα λειφθέντα ἀνακομισθῆναι αὐτὸν ἐς Φάληρον.

86. Ἀθηναῖοι μὲν νῦν οὕτω λέγουσι γενέσθαι, Αἰγινήται δὲ οὐ μὴ νῆϊ ἀπικέσθαι Ἀθηναίους (μίαν μὲν γὰρ καὶ ὀλίγη πλείυνας μῆς, καὶ εἴ σφι μὴ ἔτυχον εἶσαι νῆες, ἀπαιμύναςθαι ἢν εἰπετέως), ἀλλὰ πολλῶσι νηυσὶ ἐπιπλέειν σφι ἐπὶ τὴν χώραν, αὐτοὶ δὲ σφι εἶξαι καὶ οὐ διασπασθῆναι. οὐκ ἔχουσι δὲ τοῦτο διασπασθῆναι ἀτρεκέως, οὔτε εἰ ἴσσοτες συγγινωσκόμενοι εἶναι τῇ ναυμαχίῃ κατὰ τοῦτο εἶξαν, οὔτε εἰ βουλόμενοι ποιῆσαι οἷόν τι καὶ ἐποίησαν. Ἀθηναῖοι μὲν νῦν, ἐπεὶ τέ σφι οὐδεὶς ἐς μάχην καίσιστατο, ἀποβάντας ἀπὸ τῶν νηῶν τραπέσθαι πρὸς τὰ ἀγάλματα, οὐ δυναμένοις δὲ ἀνασπᾶν ἐκ τῶν βάρων αὐτὰ οὕτω δὴ περιβαλλομένους

σχοινία ἔλκειν, ἐς οὗ ἐλκόμενα τὰ ἀγάλματα ἀμφοτέρω τῶντὸ ποιῆσαι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἄλλω δέ τω· ἐς γούνατα γάρ σφι αὐτὰ πρῶτον, καὶ τὸν ἀπὸ τούτου χρόνον διατελέειν οὕτω ἔχοντα. Ἀθηναίους μὲν δὴ ταῦτα ποιεῖν· σφέας δὲ Αἰγινῆται λέγουσι πνυθόμενους τοὺς Ἀθηναίους ὡς μέλλοιεν ἐπὶ σφέας στρατεύσθαι, ἑτοίμους Ἀργείους ποιεῖσθαι. τοὺς τε δὴ Ἀθηναίους ἀποβεβάναι ἐς τὴν Αἰγινάλην, καὶ παρεῖναι βοηθούσας σφι τοὺς Ἀργείους, καὶ λαθεῖν τε ἐξ Ἐπιδαύρου διαβάντας ἐς τὴν νῆσον καὶ οὐ προακηκοόσι τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπιπρῶτον ὑποταγομένους τὸ ἀπὸ τῶν νεῶν, ἅμα τε ἐν τούτῳ τὴν βροντὴν τε γενέσθαι καὶ τὸν σεισμόν αὐτοῖσι.

87. Λέγεται μὲν γὰρ ὑπὲρ Ἀργείων τε καὶ Αἰγινητέων τάδε, ὁμολογέεται δὲ καὶ ὑπὲρ Ἀθηναίων ἓνα μόνον τὸν ἀποσωθέντα αὐτῶν ἐς τὴν Ἀττικὴν γενέσθαι· πλὴν Ἀργεῖοι μὲν λέγουσι αὐτῶν τὸ Ἀττικὸν στρατόπεδον διαφθειράντων τὸν ἓνα τοῦτον περιγενέσθαι, Ἀθηναῖοι δὲ τοῦ δαιμονίου· περιγενέσθαι μὲντοι οὐδὲ τοῦτον τὸν ἓνα, ἀλλ' ἀπολέσθαι τρόπῳ τοιῷδε· κομισθεῖς γὰρ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπήγγειλε τὸ πάθος· πνυθόμενος δὲ τὰς γυναῖκας τῶν ἐπὶ Αἰγίναν στρατευσαμένων ἀνδρῶν, δεινόν τι ποιησαμένας κθῖνον μόνον ἐξ ἀπάντων σωθῆναι, πέριξ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον λαβούσας καὶ κεντεύσας τῆσι περόνησι τῶν ἱματίων εἰρωτᾶν ἐκάστην αὐτέων ὄκη εἶη ὁ ἑωντῆς ἀνὴρ. καὶ τοῦτον μὲν οὕτω διαφθαρήναι, Ἀθηναίοισι δὲ ἔτι τοῦ πάθους δεινότερόν τι δόξαι εἶναι το τῶν γυναικῶν ἔργον. ἄλλω μὲν δὴ οὐκ ἔχειν ὅτῳ ζημιώσουσι τὰς γυναῖκας, τὴν δὲ ἐσθῆτα μετέβαλον αὐτέων ἐς τὴν Ἰάδα· ἐφόρβον γὰρ δὴ πρὸ τοῦ αἰ τῶν



Ἀθηναίων γυναῖκες ἐσθῆτα Δωρίδα, τῇ Κορινθίῃ παραπλησιωτάτην· μετέβαλον ὦν ἐς τὸν λίνεον κιθῶνα, ἵνα δὴ περόνησι μὴ χρέωνται.

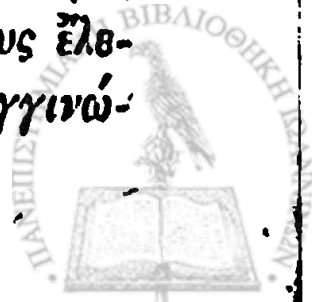
88. Ἔστι δὲ ἄληθῆι λόγῳ χρεωμένοισι οἱκ' Ἰᾶς αὕτη ἢ ἐσθῆς τὸ παλαιὸν ἀλλὰ Κάειρα, ἐπεὶ ἢ γε Ἑλληνικὴ ἐσθῆς πᾶσα ἢ ἀρχαίη τῶν γυναικῶν ἢ αὕτη ἦν τὴν νῦν Δωρίδα καλούμεν. τοῖσι δὲ Ἀργείοισι καὶ τοῖσι Αἰγινήτησι καὶ πρὸς ταῦτα ἔτι τόδε ποιῆσαι νόμον εἶναι παρὰ σφίσι ἐκατέροισι, τὰς περόνας ἡμιολίας ποιέεσθαι τοῦ τότε κατεστεῶτος μέτρου, καὶ ἐς τὸ ἱρὸν τῶν θεῶν τουτέων περόνας μάλιστα ἀνατιθέναι τὰς γυναῖκας, Ἀττικὸν δὲ μήτε τι ἄλλο προσφέρειν πρὸς τὸ ἱρὸν μήτε κέραμον, ἀλλ' ἐκ χιτρίδων ἐπιχωριέων νόμον τὸ λοιπὸν αὐτόθι εἶναι πίνειν. Ἀργείων μὲν νυν καὶ Αἰγινήτων αἱ γυναῖκες ἔκ τε τόσου κατ' ἔριν τῶν Ἀθηναίων περόνας ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐφόρεον μέζοντας ἢ πρὸ τοῦ.

89. Τῆς δὲ ἔχθρης τῆς πρὸς Αἰγινήτας Ἀθηναίοισι γενομένης ἀρχὴ κατὰ εἶρηται ἐγένετο. τότε δὴ Θηβαίων ἐπικαλεομένων, προθύμως τῶν περὶ τὰ ἀγάλματα γενομένων ἀναμιμητοσκόμοιοι οἱ Αἰγινήται ἐβοήθηον τοῖσι Βοιωτοῖσι. Αἰγινήται τε δὴ ἐδήεν τῆς Ἀττικῆς τὰ παραθαλάσσια, καὶ Ἀθηναίοισι ὀρμεωμένοισι ἐπ' Αἰγινήτας στρατεύεσθαι ἦλθε μαντήϊον ἐκ Δελφῶν, ἐπισχόντας ἀπὸ τοῦ Αἰγινήτων ἀδικίου τριήκοντα ἔτεα, τῷ ἐνὶ καὶ τριηκοστῷ Αἰακῷ τέμενος ἀποδέξαντας ἀρχεσθαι τοῦ πρὸς Αἰγινήτας πολέμου καὶ σφί χωρήσειν τὰ βούλονται· ἦν δὲ αὐτίκα ἐπιστρατεύονται, πολλὰ μὲν σφεας ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ χρόνου πείσεσθαι, πολλὰ δὲ καὶ ποιήσειν, τέλος μέντοι καταστρέψασθαι. ταῦτ' ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι, τῷ μὲν Αἰακῷ τέμενος ἀπέδεξαν

τοῦτο τὸ νῦν ἐπὶ τῆς ἀγορῆς ἴδονται, τριήκοντα δὲ ἔτεα οὐκ ἀνέσχοντο ἀκούσαντες ὅπως χρεῶν εἴη ἐπισχεῖν πεπονθότας πρὸς Λιγυνητέων ἀνάρσια.

90. Ἐς τιμωρίην δὲ παρασκευαζομένοισι αὐτοῖσι ἐκ Λακεδαιμονίων πρῆγμα ἐγειρόμενον ἐμπόδιον ἐγένετο. πυθόμενοι γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐκ τῶν Ἀλκμαιωνιδέων ἐς τὴν Πυθίην μεμηχανημένα καὶ τὰ ἐκ τῆς Πυθίης ἐπὶ σφείας τε καὶ τοὺς Πεισιστρατίδας συμφορὴν ἐποιεῦντο διπλῆν, ὅτι τε ἀνδρας ξείνους σφι ἔοντας ἐξεληλάκεσαν ἐκ τῆς ἐκείνων, καὶ ὅτι ταῦτα ποιήσασι χάρις οὐδεμία ἐφαίνετο πρὸς τῶν Ἀθηναίων. ἔτι τε πρὸς τούτοισι ἐνήγόν σφας οἱ χρησμοὶ λέγοντες πολλά τε καὶ ἀνάρσια ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐξ Ἀθηναίων, τῶν πρότερον μὲν ἦσαν ἰδιαίεες, τότε δὲ Κλεομένεος κομισαντος ἐς Σπάρτην ἐξέμαθον. ἐκτίησατο δὲ ὁ Κλεομένης ἐκ τῆς Ἀθηναίων ἀκροπόλιος τοὺς χρησμούς, τοὺς ἔκτιητο μὲν πρότερον οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐξελαυνόμενοι δὲ ἔλιπον ἐν τῷ ἱρῷ· καταλειφθέντας δὲ ὁ Κλεομένης ἀνέλαβεν.

91. Τότε δὲ ὡς ἀνέλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμούς καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἐώρεον ἀνυξομένους καὶ οὐδαμῶς ἐτοιμούς ἔοντας πείθεσθαι σφι, νόῳ λαβόντες ὡς ἐλεύθερον μὲν εἶναι τὸ γένος τὸ Ἀττικὸν ἰσόρροπον τῷ ἑωυτῶν ἂν γίνοιτο, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος ἀσθενές καὶ πειθαρχέσθαι ἐτοιμον· μαθόντες δὲ τούτων ἕκαστα μετεπέμποντο Ἰππίην τὸν Πεισιστράτου ἀπὸ Σιγβίου τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐς τὸ καταφεύγουσι οἱ Πεισιστρατίδαι. ἐπὶ τε δὲ σφι Ἰππίης καλεόμενος ἦκε, μεταπεμπάμενοι καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ἀγγέλους ἐλθόν σφι Σπαρτιῆται τάδε· Ἄνδρες σύμμαχοι, συγγινώ-



σκομεν αὐτοῖσι ἡμῖν οὐ ποιήσασι ὀρθῶς· ἐπιρθεῖντες γὰρ κισθῆλοισι μακτιῆιοισι ἄνδρας ξείνους ἔοντας ἡμῖν τὰ μάλιστα καὶ ἀναδεκομένους ἵποχειρίας παρεξεν τὰς Ἀθήνας, τούτους ἐκ τῆς πατρίδος ἐξηλάσαμεν, καὶ ἔπειτα ποιήσαντες ταῦτα δήμῳ ἀχαρίστῳ παρεδώκαμεν τὴν πόλιν· ὅς ἐπεὶ τε δι' ἡμέας ἐλευθερωθεὶς ἀνέκλυε, ἡμέας μὲν καὶ τὸν βασιλέα ἡμῶν περιβρίσας ἐξέβαλε, δόξαν δὲ φύσας ἀξάνεται, ὥστε ἐκμαθήκασι μάλιστα μὲν οἱ περίοικοι αὐτῶν Βοιωτοὶ καὶ Χαλκιδῆες, τάχα δὲ τις καὶ ἄλλος ἐκμαθήσεται ἀμαρτῶν. ἐπεὶ τε δὲ ἐκεῖνα ποιήσαντες ἡμάρτομεν, νῦν πειρησόμεθά σφεας ἅμα ὑμῶν ἀκεόμετοι τίσασθαι· αὐτοῦ γὰρ τούτου εἵνεκεν τόνδε τε τὸν Ἴππίην μετεπεμψάμεθα καὶ ἡμέας ἀπὸ τῶν πολιῶν, ἵνα κοινῶ τε λόγῳ καὶ κοινῶ στόλῳ ἔσαγαγόντες αὐτὸν ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποδώμεν τὰ καὶ ἀπελόμεθα.

92. Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον, τῶν δὲ συμμάχων τὸ πλῆθος οὐκ ἐνεδέκετο τοὺς λόγους. οἱ μὲν νῦν ἄλλοι ἤσυχίην ἦγον, Κορίνθιος δὲ Σωσικλῆς ἔλεξε τάδε· 1. Ἡ δὲ ὁ τε οὐρανὸς ἔσται ἐνερθε τῆς γῆς καὶ ἡ γῆ μετέωρος ἔπερ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ ἄνθρωποι νομὸν ἐν θαλάσῃ ἔξουσι καὶ οἱ ἰχθύες τὸν πρότερον ἄνθρωποι, ὅτι γε ὑμεῖς, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἰσοκρατίας καταλίοντες τυραννίδας ἐς τὰς πόλεις κατάγειν παρασκευάζεσθε, τοῦ οὗτος ἀδικώτερον οὐδὲν ἔστι καὶ ἄνθρώποις οὗτε μαιφωτότερον. εἰ γὰρ δὴ τοῦτό γε δοκέει ὑμῖν εἶναι χρηστὸν ὥστε τυραννεύεσθαι τὰς πόλεις, αὐτοὶ πρῶτοι τύραννον κατασιτῶμενοι· παρὰ σφίσι αὐτοῖσι οὕτω καὶ τοῖσι ἄλλοισι διζήσθε κατιστάται· νῦν δὲ αὐτοὶ ἀπειροὶ ἔοντες τυράννων, καὶ φιλάσσοντες δεινότατα τοῦτο ἐν τῇ Σπάρτῃ μὴ γνώεσθαι, παραχρᾶσθε ἐς τοὺς συμμάχους. εἰ δὲ

αὐτοὶ ἔμπειροι ἔατε κατάπερ ἡμεῖς, εἴχετε ἂν περὶ αὐ-
 τοῦ γνώμας ἀμείνονας συμβάλλεσθαι ἥπερ νῦν. 2. Κο-
 ρινθίοισι γὰρ ἦν πόλιος κατάστασις τοιήδε. ἦν ὀλιγαρ-
 χίη, καὶ οὔτοι Βακχιάδαι καλεόμενοι ἔνεμον τὴν πόλιν,
 ἐδίδοσαν δὲ καὶ ἤγοντο ἐξ ἀλλήλων. Ἀμφίονι δὲ ἐόντι
 τοῦτων τῶν ἀνδρῶν γίνεται θυγάτηρ χολή· οὐνομα δὲ
 οἱ ἦν Λάβδα. ταύτην (Βακχιαδέων γὰρ οὐδεὶς ἤθελε
 γῆμαι) ἴσχει Ἡερίων ὁ Ἐχεκράτεος, δήμου μὲν ἐκ Πέ-
 τρης ἐὼν, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν Λαπίθης τε καὶ Καινίδης.
 ἐκ δὲ οἱ ταύτης τῆς γυναικὸς οὐδ' ἐξ ἄλλης παῖδες ἐγι-
 νοντο. ἐστίαλη ὧν ἐς Δελφοῖς περὶ γόνου. ἐσίοντα δὲ
 αὐτὸν ἰθείως ἢ Πυθίη προσαγορεύει τοισίδε τοῖσι ἔπει·

Ἡετίων, οὔτις σε τίει πολύτιτον ἴοντα.

Λάβδα κύει, τέξει δ' ὀλοοίτροχον· ἐν δὲ πεσιῖται
 ἀνδράσι μονάρχοισι, δικαίωσι δὲ Κόρινθον.

ταῦτα χρησθέντα τῷ Ἡετίωνι ἐξαγγέλλεται κως τοῖσι
 Βακχιάδησι, τοῖσι τὸ μὲν πρότερον γενόμενον χρηστή-
 ριον ἐς Κόρινθον ἦν ἄσημον, φέρον τε ἐς τῶντο καὶ τὸ
 τοῦ Ἡετίωνος, καὶ λέγον ὧδε·

Λιετὸς ἐν πέτρῃσι κύει, τέξει δὲ λέοντα
 καρτερόν, ὠμησθήν· πολλῶν δ' ὑπὸ γούνατα λύσει.
 ταῦτά νυν εὐφράζεσθε, Κορινθιοί, οἱ περὶ καλὴν
 Πιερήνην οἰκεῖτε καὶ ὀφρυόεντα Κόρινθον.

3. Τοῦτο μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδησι πρότερον γενόμενον
 ἦν ἀτέκμαρτον· τότε δὲ τὸ Ἡετίωνι γενόμενον ὡς ἐπύ-
 θονιο, ἀντίκα καὶ τὸ πρότερον συνῆκαν ἓον συνωδὸν
 τῷ Ἡετίωνος. συνέντες δὲ καὶ τοῦτο εἶχον ἐν ἰσυχίῃ,
 ἐθέλοντες τὸν μέλλοντα Ἡετίωνι γενέσθαι γόνον δια-
 φθεῖραι. ὡς δὲ ἔτεκε ἢ γυνὴ τάχιστα, πέμπουσι σφίων
 αὐτῶν δέκα ἐς τὸν δῆμον, ἐν τῷ κατοίκητο ὁ Ἡετίων,

ΠΕΡΟΥ. II.

K



ἀποκτενέοντας τὸ παιδίον. ἀπικόμενοι δὲ οὔτοι ἐς τὴν Πύρην καὶ παρελθόντες ἐς τὴν αὐλὴν τὴν Ἡετίωνος αἰθεον τὸ παιδίον· ἡ δὲ Λάβδα εἰδυῖά τε οὐδὲν τῶν εἴνεκα ἐκείνοι ἀπικοῖατο, καὶ δοκέουσί σφας φιλοφροσύνης τοῦ πατρὸς εἴνεκεν αἰτεῖν, φέρουσα ἐναχείρισε αὐτῶν ἐνί. τοῖσι δὲ ἄρα ἐβεβούλετο κατ' ὁδὸν τὸν πρῶτον αὐτῶν λαβόντα τὸ παιδίον προσονδύσαι. ἐπεὶ τε ὦν ἔδωκε φέρουσα ἡ Λάβδα, τὸν λαβόντα τῶν ἀνδρῶν θείῃ τύχῃ προσεγέλασε τὸ παιδίον, καὶ τὸν φρασθεῖτα τοῦτο οἰκτός τις ἴσχει ἀποκτεῖναι, κατοικτεῖρας δὲ παραδιδοῖ τῷ δευτέρῳ, ὃ δὲ τῷ τρίτῳ. οὕτω δὲ διεξῆλθε διὰ πάντων τῶν δέκα παραδιδόμενον, οὐδεὶς βουλομένου διεργάσασθαι. ἀποδόντες ὦν ὀπίσω τῇ τεκούσῃ τὸ παιδίον καὶ ἐξελθόντες ἔξω, ἐστεῶτες ἐπὶ τῶν θυρῶν ἀλλήλων ἄπτοντο καταιτιώμενοι, καὶ μάλιστα τοῦ πρώτου λαβόντος, ὅτι οὐκ ἐποίησε κατὰ τὰ δεδογμένα, ἐς ὃ δὴ σφι χρόνου ἐγγινομένου ἔδοξε αὐτῆς παρελθόντας πάντας τοῦ φόνου μετίσχειν. 4. Ἔδει δὲ ἐκ τοῦ Ἡετίωνος γόνου Κορίνθῳ κακὰ ἀναβλαστεῖν. ἡ Λάβδα γὰρ πάντα ταῦτα ἤκουε ἐστεῶσα πρὸς αὐτῆσι τῆσι θυρῆσι· δείσασα δὲ, μή σφι μεταδόξη καὶ τὸ δεύτερον λαβόντες τὸ παιδίον ἀποκτείνωσι, φέρουσα κατακρίπτει ἐς τὸ ἀφραστότατόν οἱ ἐφαίνετο εἶναι, ἐς κηφῆλην, ἐπισταμένη ὥς, εἰ ὑποστρέψαντες ἐς ζήτησιν ἀπικοῖατο, πάντα ἐρευνήσιν μέλλοισιν· τὰ δὲ καὶ ἐγένετο. ἐλθοῦσι δὲ καὶ διζημένοισι αὐτοῖσι ὥς οὐκ ἐφαίνετο, ἔδοκε ἀπαλλάσσεσθαι καὶ λέγειν πρὸς τοὺς ἀποπέμψαντας, ὥς πάντα ποιήσεν τὰ ἐκείνοι ἐντείλαντο. οἱ μὲν δὲ ἀπελθόντες ἔλεγον ταῦτα. 5. Ἡετίωνι δὲ μετὰ ταῦτα ὁ παῖς ἀνέξανετο, καὶ οἱ διαφρόντι τοῦτον τὸν κίνδυνον ἀπὸ τῆς

κυψέλης ἐπωνυμίην Κύψελος οἶνομα ἐτέθη. ἀνδρωθέντι δὲ καὶ μαντευομένῳ Κυψέλῳ ἐγένετο ἀμφιδέξιον χρηστήριον ἐν Δελφοῖσι, τῷ πίσυρος γενόμενος ἐπεχείρησέ τε καὶ ἔσχε Κόρινθον. ὁ δὲ χρησμὸς ὕδα ἦν·

Ὀλβιος οὗτος ἀνὴρ ὃς ἐμὸν δόμον ἐσκαταβαίνει,
Κύψελος Ἡετίδης, βασιλεὺς κλεινοῖο Κορίνθου,
αἰτὸς καὶ παῖδες, παίδων γε μὲν οὐκέτι παῖδες.

τὸ μὲν δὴ χρηστήριον τοῦτο ἦν. τυραννεύσας δὲ ὁ Κύψελος τοιοῦτος δὴ τις ἀνὴρ ἐγένετο· πολλοὺς μὲν Κορινθίων ἐδίωξε, πολλοὺς δὲ χρημάτων ἀπεστέρησε, πολλῷ δ' ἔτι πλείστους τῆς ψυχῆς. 6. Ἀρξάντος δὲ τούτου ἐπὶ τριήκοντα ἔτη καὶ διαπλέξαντος τὸν βίον εὖ, διάδοχος οἱ τῆς τυραννίδος ὁ παῖς Περιάνδρος γίνεται· ὁ τοίνυν Περιάνδρος κατ' ἀρχαίς μὲν ἦν ἡπιώτερος τοῦ πατρὸς, ἐπεὶ τε δὲ ὠμίλησε δι' ἀγγέλων Θρασυβούλῳ τῷ Μιλήτου τυράννῳ, πολλῷ ἔτι ἐγένετο Κυψέλου μαιφωτότερος. πέμπτας γὰρ παρὰ Θρασύβουλον κήρυκα ἐπνύθησθε, ὄντινα ἂν τρόπον ἀσφαλέστατον καταστησάμενος τῶν πρηγμάτων κάλλιστα τὴν πόλιν ἐπιτροπέυοι. Θρασύβουλος δὲ τὸν ἐλθόντα παρὰ τοῦ Περιάνδρου ἐξῆγε ἔξω τοῦ ἄστεος, ἐσβὰς δὲ ἐς ἄρουραν ἐσπαρμένην ἅμα τε διεξήϊε τὸ λήϊον ἐπειρωτῶν τε καὶ ἀναποδίξων τὸν κήρυκα κατὰ τὴν ἀπὸ Κορίνθου ἀπιξιν, καὶ ἐκόλουσ αἰεὶ ὅκως τινὰ ἴδοι τῶν ἀσταχύων ὑπερέχοντα, κολούων δὲ ἔρριπτε, ἐς ὃ τοῦ λήϊου τὸ κάλλιστόν τε καὶ βαθύτατον διέφθειρε τρόπῳ τοιούτῳ· διεξελθὼν δὲ τὸ χωρίον καὶ ὑποθήμενος ἔπος οὐδὲν ἀποπέμπει τὸν κήρυκα. νοστήσαντος δὲ τοῦ κήρυκος ἐς τὴν Κόρινθον ἦν πρόθυμος πυνθάνεσθαι τὴν ὑποθήκην ὁ Περιάνδρος. ὁ δὲ οὐδὲν οἱ ἔφη Θρασύβουλον ὑποθέσθαι, θωμάζειν τε



αὐτοῦ παρ' οἷόν μιν ἄνδρα ὑποπέμψειε, ὡς παραπλήγῃ
 τε καὶ τῶν ἑωυτοῦ σινάμωρον, ἀπηγεύμενος τάπερ πρὸς
 Θρασυβούλου ὀπώπεε. 7. Περίανδρος δὲ συνιεὶς τὸ
 ποιηθὲν καὶ νόῳ ἰσχων ὡς οἱ ὑπετίθετο Θρασύβουλος
 τοὺς ὑπειρόχους τῶν ἀσπιῶν φονεύειν, ἐνθαῦτα δὴ πᾶ-
 σαν κακότητα ἐξέφαινε ἐς τοὺς πολίτας. ὅσα γὰρ Κύ-
 ψελος ἀπέλιπε κτείνων τε καὶ διώκων, Περίανδρός σθαι
 ὑπειῖλεσε, μίῃ δὲ ἡμέρῃ ἀπέδυσσε πάσας τὰς Κορινθίων
 γυναῖκας διὰ τὴν ἑωυτοῦ γυναῖκα Μέλισσαν. πέμψαντι
 γὰρ οἱ ἐς Θεσπρωτοὺς ἐπ' Ἀχέροντα ποταμὸν ἀγγέλους
 ἐπὶ τὸ νεκρομανιῆϊον παρακαταθήκης περὶ ξεινικῆς, οὔτε
 σημαίνειν ἔφη ἢ Μέλισσα ἐπιφανεῖσα οὔτε κατερέειν ἐν
 τῷ κέεται χώρῳ ἢ παρακαταθήκῃ· ῥιγοῦν τε γὰρ καὶ
 εἶναι γυμνή· τῶν γὰρ οἱ συγκατέθεισε εἰμάτων ὄφελος
 εἶναι οὐδὲν οὐ κατακυνθέντων· μαρτύριον δὲ οἱ εἶναι
 ὡς ἀληθεῖα ταῦτα λέγει, ὅτι ἐπὶ ψυχρὸν τὸν ἵπνον Πε-
 ριάνδρος τοὺς ἄρτους ἐπέβαλε. ταῦτα δὲ ὡς ὀπίσω
 ἀπηγγέλθη τῷ Περίανδρῳ (πιστὸν γὰρ οἱ ἦν τὸ σύμ-
 βόλαιον, ὅς νεκρῶ ἑούσῃ Μέλισσῃ ἐμίγη), ἰθείως δὴ μετὰ
 τὴν ἀγγελίην κήρυγμα ἐποιήσατο, ἐς τὸ Ἱραῖον ἐξίεναι
 πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας. αἱ μὲν δὴ ὡς ἐς ὅσπιν
 ἦσαν κόσμῳ τῷ καλλίστῳ χρεώμεναι, ὁ δ' ὑποστήσας
 τοὺς δορυφόρους ἀπέδυσέ σφεας πάσας ὁμοίως, τὰς τ'
 ἐλευθέρας καὶ τὰς ἀμφιπόλους, συμφορήσας δὲ ἐς ὄρυ-
 γμα Μέλισσῃ ἐπευχόμενος κατέκαιε. ταῦτα δὲ οἱ ποιή-
 σαντι καὶ τὸ δεύτερον πέμψαντι ἔφρασε τὸ εἶδωλον τὸ
 Μελίσσης ἐς τὸν κατέθηκε χώρον τοῦ ξείνου τὴν παρα-
 καταθήκην. Τοιοῦτο μὲν ἐστὶ ὑμῖν ἡ τυραννὶς, ὧ Λα-
 κεδαιμόνιοι, καὶ τοιούτων ἔργων. ἡμεῖς δὲ τοὺς Κοριν-
 θίους τὸ τε ἀντίκα θῶνμα μέγα εἶχε ὅτε ἡμεῖς εἶδομεν

μεταπεμπομένους Ἰππίην· νῦν τε δὴ καὶ μεζόνως θωμάζομεν λέγοντας ταῦτα, ἐπιμαρτυρόμεθά τε ἐπικαλούμενοι ὑμῖν θεοὺς τοὺς Ἑλληνίους μὴ κατιστάναι τυραννίδας ἐς τὰς πόλεις. οὐκ ὦν παύσεσθε, ἀλλὰ πειρήσεσθε παρὰ τὸ δίκαιον κατάγοντες Ἰππίην; ἴστε ὑμῖν Κορινθίους γὰρ οὐ συναινέοντας.

93. Σωσικλῆς μὲν ἀπὸ Κορίνθου πρεσβεύων ἔλεξε τάδε, Ἰππίης δὲ αὐτὸν ἀμείβετο τοὺς αὐτοὺς ἐπικαλέσας θεοὺς κείνῳ, ἧ μὲν Κορινθίους μάλιστα πάντων ἐπιποθήσειν Πεισιστρατίδας, ὅταν σφί ἤκωσι ἡμέραι αἱ κύριαι ἀνιάσθαι ὑπὲρ Ἀθηναίων. Ἰππίης μὲν τούτοις ἀμείψατο οἷά τε τοὺς χρησμούς ἀτρεκέστατα ἀνδρῶν ἐξεπιστάμενος· οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμίχων τέως μὲν εἶχον ἐν ἡσυχίῃ σφέας αὐτοὺς, ἐπεὶ τε δὲ Σωσικλέος ἤκουσαν εἶπαντος ἐλευθέρως, ἅπας τις αὐτῶν φωνὴν φήξας αἴριετο τοῦ Κορινθίου τὴν γνώμην, Λακεδαιμονίοισι τε ἐπεμαρτυρέοντο μὴ ποιεῖν μηδὲν νεώτερον περὶ πόλιν Ἑλλάδα.

94. Οὕτω μὲν ταῦτα ἐπαύσθη, Ἰππίη δὲ ἐνθεῦτεν ἀπελευνομένῳ ἐδίδου μὲν Ἀμύντης ὁ Μακεδῶν Ἀνθεμοῦντα, ἐδίδουσαν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν. ὁ δὲ τούτων μὲν οὐδέτερα αἴριετο, ἀνεχώρησε δὲ ὀπίσω ἐς Σίγειον, τὸ εἶλε Πεισιστρατος αἰχμῇ παρὰ Μυτιληναίων, κρατήσας δὲ αὐτοῦ κατέστησε τύραννον εἶναι παῖδα τὸν ἐωντοῦ νόθον Ἰγηςίστρατον, γεγονότα ἐξ Ἀργείης γυναικός, ὅς οὐκ ἀμαχητὶ εἶχε τὰ παρέλαβε παρὰ Πεισιστράτου· ἐπολέμεον γὰρ ἔκ τε Ἀχιλληίου πόλιος ὀρμώμενοι καὶ Σιγείου χρόνον ἐπὶ συχνὸν Μυτιληναῖοί τε καὶ Ἀθηναῖοι, οἱ μὲν ἀπαιτέοντες τὴν χώραν, Ἀθηναῖοι δὲ οὔτε συγγινωσκόμενοι, ἀποδεικνύντες τε λόγῳ οὐδὲν μᾶλλον



Λιολεύσι μετεὸν τῆς Ἰλιάδος χώρας ἢ οὐ καὶ σφίσι καὶ τοῖσι ἄλλοισι, ὅσοι Ἑλλήνων συνεπρήξαντο Μενέλεω τὰς Ἑλένης ἄρπυγάς.

95. Πολεμεόντων δὲ σφεων παντοῖα καὶ ἄλλα ἐγίγνεται ἐν τῆσι μάχησι, ἐν δὲ δὴ καὶ Ἀλκαῖος ὁ ποιητής, συμβολῆς γενομένης καὶ νικάντων Ἀθηναίων αὐτὸς μὲν φεύγων ἐκφεύγει, τὰ δὲ οἱ ὄπλα ἴσχοῦσι Ἀθηναῖοι, καὶ σφεα ἀνεκρέμασαν πρὸς τὸ Ἀθήναιον τὸ ἐν Σιγείῳ. ταῦτα δὲ Ἀλκαῖος ἐν μέλει ποιήσας ἐπιτιθεῖ ἐς Μυτιλήνην, εξαγγελλόμενος τὸ ἐώντου πάθος Μελανίππῳ ἀνδρὶ ἐταίρῳ. Μυτιληναῖος δὲ καὶ Ἀθηναῖος κατήλλαξε Περίανδρος ὁ Κυψέλου· τούτῳ γὰρ διαιτητῇ ἐπετρόποντο· κατήλλαξε δὲ ὧδε, νέμεσθαι ἑκατέρους τὴν ἔχουσι. Σίγειον μὲν νυν οὕτω ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοισι.

96. Ἰππίης δὲ ἐπεὶ τε ἀπίκετο ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος ἐς τὴν Ἀσίην, πᾶν χρήμα ἐκίεε διαβάλλων τοὺς τε Ἀθηναίους πρὸς τὸν Ἀρταφέρνηα, καὶ ποιέων ἅπαντα ὅπως αἱ Ἀθήναι γενοῖατο ὑπ' ἐώντῳ τε καὶ Δαρείῳ. Ἰππίης τε δὴ ταῦτα ἔρησσε, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πνυθόμενοι ταῦτα πέμπουσι ἐς Σάρδις ἀγγέλους, οὐκ ἐώντες τοὺς Πέρσας πείθεσθαι Ἀθηναίων τοῖσι φηγάσι. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ἐκέλευέ σφεας, εἰ βουλοῖατο σοοὶ εἶναι, καταδέκεσθαι ὑπίσω Ἰππίην. οὐκων δὴ ἐνεδέκοντο τοὺς λόγους ἀποφερομένους Ἀθηναῖοι· οὐκ ἐνδεκομένοισι δὲ σφι δέδοκτο ἐκ τοῦ φανεροῦ τοῖσι Πέρσησι πολεμίους εἶναι.

97. Νομίζουσι δὴ ταῦτα καὶ διαβεβλημένοισι ἐς τοὺς Πέρσας, ἐν τούτῳ δὴ τῷ καιρῷ ὁ Μιλίσιος Ἀρισταγόρης ὑπὸ Κλεομένεος τοῦ Λακεδαιμονίου ἐξελασθεὶς ἐκ τῆς Σπάρτης ἀπίκετο ἐς Ἀθήνας· αὕτη γὰρ ἡ πόλις τῶν λοιπίων ἐδυνάστευε μέγιστα. ἐπελθὼν δὲ ἐπὶ

τὸν δῆμον ὁ Ἀρισταγόρης ταῦτα ἔλεγε τὰ καὶ ἐν τῇ Σπάρτῃ περὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ καὶ τοῦ πολέμου τοῦ Περσικοῦ, ὡς οὔτε ἄσπίδα οὔτε δόρυ νομίζουσι, εὐπετέες τε χειρωθῆναι εἶησαν. ταῦτά τε δὴ ἔλεγε καὶ πρὸς τοῖσι τὰδε, ὡς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθηναίων εἰσὶ ἄποικοι καὶ οἶκός σφεας εἴη ῥύεσθαι δυναμένους μέγα· καὶ οὐδὲν ὅ τι οὐκ ὑπίσχετο, οἷα κάρτα δεόμενος, ἐς ὃ ἀνέπεισέ σφεας. πολλοὺς γὰρ οἶκε εἶναι ἐνπιπέστερον διαβάλλειν ἢ ἓνα, εἰ Κλωμένεα μὲν τὸν Λακεδαιμόνιον μόνον οὐκ οἶός τε ἐγένετο διαβαλέειν, τρεῖς δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο. Ἀθηναῖοι μὲν δὴ ἀναπισθέντες ἐψηρίσαντο εἴκοσι νέας ἀποστεῖλαι βοηθούς Ἰωσι, στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐτῶν εἶναι Μελάνθιον, ἄνδρα τῶν ἀστίων ἔοντα τὰ πάντα δόκιμον. αὐταὶ δὲ αἱ νέες ἀρχὴ κακῶν ἐγένοντο Ἑλλησί τε καὶ βαρβάροισι.

98. Ἀρισταγόρης δὲ προπλώσας καὶ ἀπικόμενος ἐς τὴν Μιλήτον, ἐξευρὼν βούλευμα ἀπ' οὗ Ἰωσι μὲν οὐδεμία ἔμελλε ὠφελῆ εἶσεσθαι (οὐδ' ὧν οὐδὲ τούτου εἶνεκα ἐποίησε, ἀλλ' ὅπως βασιλέα Δαρεῖον λυπήσειε), ἔπεμψε ἐς τὴν Φρυγίην ἄνδρα ἐπὶ τοὺς Παίονας τοὺς ἀπὸ Στρομόνος ποταμοῦ αἰχμαλώτους γενομένους ὑπὸ Μεγαβύζου, οἰκέοντας δὲ τῆς Φρυγίης χῶρόν τε καὶ κώμην ἐπ' ἑωυτῶν, ὃς ἐπελ τε ἀπῆκετο ἐς τοὺς Παίονας, ἔλεγε τὰδε· Ἄνδρες Παίονες, ἔπεμψέ με Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος σωτηρίην ὑμῖν ὑποθησόμενον, ἥνπερ βούλησθε πείθεσθαι. νῦν γὰρ Ἰωνίη πᾶσα ἀπέστηκε ἀπὸ βασιλέος, καὶ ὑμῖν παρέχει σῶζεσθαι ἐπὶ τὴν ὑμετέστην αὐτῶν· μέχρι μὲν θαλάσσης αὐτοῖσι ὑμῖν, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου ἡμῖν ἤδη μελήσει· ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Παί-



ονες κίρια τε ἀσπασίον ἐποιήσαντο, καὶ ἀλαβόντες παῖδάς τε καὶ γυναῖκας ἀπεδίδρυσκον ἐπὶ θάλασσαν· οἱ δὲ τινες αὐτῶν καὶ κατέμειναν ἀρρώδησαντες αὐτοῦ. ἐπεὶ τε δὲ οἱ Παῖονες ἀπικέατο ἐπὶ θάλασσαν, ἐνθεῦτεν ἐς Χίον διέβησαν. ἰόντων δὲ ἤδη ἐν Χίῳ, κατὰ πόδας ἑληλύθεα Περσέων ἵππος πολλή, διώκουσα τοὺς Παίονας· ὡς δὲ οὐ κατέλαβον, ἐπηγγέλλοντο ἐς τὴν Χίον τοῖσι Παίοσι ὅπως ἂν ὀπίσω ἀπέλθοιεν. οἱ δὲ Παῖονες τοῖς λόγους οὐκ ἐνεδέχοντο, ἀλλ' ἐκ Χίου μὲν Χιόισφας ἐς Δέσβρον ἤγαγον, Δέσβριοι δὲ ἐς Δορίσκον ἐκόμισαν· ἐνθεῦτεν δὲ πεζῇ κομιζόμενοι ἀπικέατο ἐς Παιονίην.

99. Ἀρισταγόρης δὲ, ἐπειδὴ οἱ τε Ἀθηναῖοι ἀπικέατο εἴκοσι νηυσὶ, ἅμα ἀγόμενοι Ἐρετριέων πέντε τριήρεας, οἱ οὐ τὴν Ἀθηναίων χάριν ἐστρατεύοντο, ἀλλὰ τὴν αὐτῶν Μιλησίων, ὀφειλόμενά σφι ἀποδιδόντες (οἱ γὰρ δὴ Μιλήσιοι πρότερον τοῖσι Ἐρετριεῦσι τὸν πρὸς Χαλκιδέας πόλεμον συνδιήνεικαν, ὅτε περ καὶ Χαλκιδεῦσι ἀντία Ἐρετριέων καὶ Μιλησίων Σάμιοι ἐβοήθηον), οὗτοι ὦν ἐπεὶ τέ σφι ἀπικέατο καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι παρῆσαν, ἐποιέετο στρατηγὴν ὁ Ἀρισταγόρης ἐς Σάρδεις. αὐτὸς μὲν δὴ οὐκ ἐστρατεύετο, ἀλλ' ἔμενε ἐν Μιλήτῳ, στρατηγούς δὲ ἄλλους ἀπέδεξε Μιλησίων εἶναι τὸν ἑαυτοῦ τε ἀδελφεὸν Χαροπίνον καὶ τῶν ἄλλων ἀστῶν Ἐρμόφαντον.

100. Ἀπικόμενοι δὲ τῷ στόλῳ τούτῳ Ἴωνες ἐς Ἐφεσον πλοῖα μὲν κατέλιπον ἐν Κορήσσω τῆς Ἐφεσίης, αὐτοὶ δὲ ἀνέβαινον χειρὶ πολλῇ, ποιούμενοι Ἐφεσίους ἡγεμόνας. πορευόμενοι δὲ παρὰ ποταμὸν Καῦστριον, ἐνθεῦτεν ἐπεὶ τε ὑπερβάαντες τὸν Τμῶλον ἀπίκοντο, αἰρή-

ουσι Σάρδις οὐδενός σφι ἀντιωθέντος, αἰρέουσι δὲ χωρὶς τῆς ἀκροπόλιος τὰλλα πάντα· τὴν δὲ ἀκρόπολιν ἐρύθνετο αὐτὸς Ἀρταφέρνης, ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγην.

101. Τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι ἐλόντας σφέας τὴν πόλιν ἔσχε τόδε. ἦσαν ἐν τῆσι Σάρδισι οἰκίαι αἱ μὲν πλεῦνες καλάμιναι, ὅσαι δ' αὐτέων καὶ πλίνθιναι ἦσαν, καλάμου εἶχον τὰς ὀροφάς. τουτέων δὴ μίαν τῶν τις στρατιωτικῶν ὡς ἐνέπρησε, αὐτίκα ἀπ' οἰκίης ἐς οἰκίην ἰὸν τὸ πῦρ ἐπενέμμετο τὸ ἄστυ πᾶν. καιομένου δὲ τοῦ ἄσπεος, οἱ Λυδοὶ τε καὶ ὅσοι Περσέων ἐνήσαν ἐν τῇ πόλι, ἀπολαμφθέντες πάντοθεν ὥσπερ τὰ περιέσχατα νεμομένου τοῦ πυρός, καὶ οὐκ ἔχοντες ἐξήλυσιν ἐκ τοῦ ἄσπεος, συνέρρῳον ἐς τε τὴν ἀγορὴν καὶ ἐπὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν, ὅσπερ ψῆγμα χρυσοῦ καταφορέων ἐκ τοῦ Τρωῶλου διὰ μέσης τῆς ἀγορῆς ῥέει καὶ ἔπειτα ἐς τὸν Ἑρμον ποταμὸν ἐκδιδοῖ, ὃ δὲ ἐς θάλασσαν· ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Πακτωλὸν καὶ ἐς τὴν ἀγορὴν ἀθροιζόμενοι οἱ τε Λυδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι ἠναγκάζοντο ἀμύνεσθαι. οἱ δὲ Ἴωνες ὀρέωντες τοὺς μὲν ἀμυνομένους, τοὺς δὲ σὺν πλήθει πολλῶ προσφρομένους, ἐξανεχώρησαν δεισαντες πρὸς τὸ οὐρὸς τὸν Τρωῶλον καλεόμενον· ἐνθῶπτεν δὲ ὑπὸ νύκτα ἀπαλλάσσονται ἐπὶ τὰς νέας.

102. Καὶ Σάρδις μὲν ἐνπρήσθησαν, ἐν δὲ αὐτῆσι καὶ ἱρὸν ἐπιχωρίας θεοῦ Κυβήβης, τὸ σκηπτόμενοι οἱ Πέρσαι ὕστερον ἀντενεπίμπρασαν τὰ ἐν Ἑλλησι ἱερά. τότε δὲ οἱ Πέρσαι οἱ ἐντὸς Ἄλλου ποταμοῦ νομοὺς ἔχοντες, προπυθανόμενοι ταῦτα, συνηλίζοντο καὶ ἐβοήθηον τοῖσι Λυδοῖσι. καὶ κως ἐν μὲν Σάρδισι οὐκέτι ἐόντας τοὺς Ἴωνας εὐρίσκουσι, ἐπόμενοι δὲ κατὰ στίβον αἰρέουσι αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ. καὶ ἀντιτάχθησαν μὲν οἱ Ἴωνες,



συμβαιόντες δὲ πολλὸν ἐσώθησαν. καὶ πολλοὺς αὐτῶν οἱ Πέρσαι φονεύουσι, ἄλλους τε ὀνομαστούς, ἐν δὲ δὴ καὶ Εὐαλκίδα στρατηγέοντα Ἐρετριέων, στεφανηφόρους τε ἀγῶνας ἀναραιοηκότα καὶ ὑπὸ Σιμωνίδεω τοῦ Κηϊίου πολλὰ αἰνεθέντα. οἱ δὲ αὐτῶν ἀπέφυγον τὴν μάχην, ἐσκεδάσθησαν ἀνὰ τὰς πόλεις.

103. Τότε μὲν δὴ οὕτω ἠγωνίσαντο· μετὰ δὲ Ἀθηναῖοι μὲν τὸ παράπαν ἀπολιπόντες τοὺς Ἴωνας, ἐπικαλεομένου σφέας πολλὰ δι' ἀγγέλων Ἀρισταγόρῳ οὐκ ἔφυσαν τιμωρήσειν σφίσι, Ἴωνες δὲ τῆς Ἀθηναίων συμμαχίης στερηθέντες (οὕτω γάρ σφι ὑπῆρχε πεποιημένα ἐς Δαρεῖον) οὐδὲν δὴ ἤσσον τὸν πρὸς βασιλέα πόλεμον ἐσκευάζοντο. πλώσαντες δὲ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον Βυζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλλας πόλεις ἀπάσας τὰς ταύτη ὑπ' ἑωυτοῖσι ἐποιήσαντο, ἐκπλώσαντές τε ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον Καρίης τὴν πολλὴν προσεκτήσαντο σφίσι σύμμαχοι εἶναι· καὶ γὰρ τὴν Καῦνον πρότερον οὐ βουλομένην συμμαχεῖν, ὡς ἐπέρησαν τὰς Σάρδεις, τότε σφι καὶ αὕτη προσεγένετο.

104. Κύπριοι δὲ ἐθέλονταί σφι πάντες προσεγένεοντο πλὴν Ἀμαθουσίων· ἀπέστησαν γὰρ καὶ οὗτοι ὡδα ἀπὸ Μήδων. ἦν Ὀνήσιλος, Γόργου μὲν τοῦ Σαλαμινίων βασιλέος ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρσιος δὲ τοῦ Σιρώμου τοῦ Εὐέλθοντος παῖς. οὗτος ὠνήρ πολλάκις μὲν καὶ πρότερον τὸν Γόργον πικρηγορέετο ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλέος· τότε δ', ὡς καὶ τοὺς Ἴωνας ἐπύθετο ἀπεστάναι, πάγχυ ἐπικείμενος ἐνήγε. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε τὸν Γόργον, ἐνθαυτῆ μιν φυλάξας ἐξελθόντα τὸ ἄστυ τὸ Σαλαμινίων ὁ Ὀνήσιλος ἅμα τοῖσι ἑωυτοῦ στασιώτησι ἀπεκλήϊσε τῶν πυλέων. Γόργος μὲν δὴ στερηθεὶς τῆς

πόλιος, ἔφευγε εἰς Μήδους, Ὀνήσιλος δὲ ἤρχε Σαλαμίην, καὶ ἀνέπειθε πάντας Κυπρίους συναπίστασθαι. τοὺς μὲν δὴ ἄλλους ἀνέπεισε, Ἀμαθουσίους δὲ οὐ βουλομένους οἱ πείθεσθαι ἐπολιόρχε προσκατήμενος.

105. Ὀνήσιλος μὲν νῦν ἐπολιόρχε Ἀμαθούντα· βασιλεῖ δὲ Δαρεῖοι ὡς ἐξαγγέλθη Σάρδις ἀλούσας ἐμπρησθαι ὑπὸ τε Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων, τὸν δὲ ἡγεμόνα γενέσθαι τῆς συλλογῆς, ὥστε ταῦτα σινηφανθῆναι, τὸν Μιλήσιον Ἀρισταγόρην, πρῶτα μὲν λέγεται αὐτὸν, ὡς ἐπύθετο ταῦτα, Ἰώνων οὐδένα λόγον ποιησάμενον, εὖ εἰδότες ὡς οὗτοι γε οὐ καταπροΐξονται ἰποστάντες, εἴρεσθαι οἵτινες εἶεν οἱ Ἀθηναῖοι, μετὰ δὲ πυθόμενον αἰτῆσαι τὸ τόξον, λαβόντα δὲ καὶ ἐπιθέντα ὀϊστόν ἄνω εἰς τὸν οὐρανὸν ἀπειναι, καὶ μιν εἰς τὸν ἡέρα βάλλοντα εἰπεῖν· ὦ Ζεῦ, ἐκγενέσθαι μοι Ἀθηναίους τίσασθαι· εἴπαντα δὲ ταῦτα προστάξαι ἐνὶ τῶν θεραπεύοντων δείπνου προκειμένου αὐτῷ εἰς τρεῖς ἐκάστοτε εἰπεῖν· Δέσποτα, μέμνηο τῶν Ἀθηναίων.

106. Προστάξας δὲ ταῦτα εἶπε, καλέσας εἰς ὄψιν Ἰστιαῖον τὸν Μιλήσιον, τὸν ὃ Δαρεῖος κατεῖχε χρόνον ἤδη πολλόν· Πυνθάνομαι, Ἰστιαῖε, ἐπίτροπον τὸν σόν, τῷ σὺ Μιλήτιον ἐπέτρεψας, νωότερα εἰς ἐμὲ πεποιημένα πρήγματα· ἄνδρας γάρ μοι ἐκ τῆς ἐτέρης ἡπείρου ἐπαγαγὼν, καὶ Ἴωνας σὺν αὐτοῖσι τοὺς δώσοντας ἐμοὶ δικήν τῶν ἐποίησαν, τούτους ἀναγνώσας ἅμα ἐκείνοισι ἔπεσθαι, Σαρδίων με ἀπυστέρηκε. νῦν ὦν κῶς τοι φαίνεται ταῦτα ἔχειν καλῶς; κῶς δ' ἄνευ τῶν σῶν βουλευμάτων τοιοῦτό τι ἐπρήχθη; ὄρα μὴ ἐξ ὑστέρης σεωντὸν ἐν αἰτίῃ σχῆς. Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ἰστιαῖος· Βασιλεῦ, κοῖον ἐφ' ἐθέξαιο ἔπος, ἐμὲ βουλευῆσαι πρήγμα ἐκ τοῦ σοί

τι ἢ μέγα ἢ σμικρὸν ἔμελλε λεπτηρὸν ἀνασχίσειν: τί δ' ἂν ἐπιδιζήμενος ποιέοιμι ταῦτα, τεῦ δὲ ἐνδεὴς ἐών; τοῦ πάρα μὲν πάντα ὅσαπερ σοὶ, πάντων δὲ πρὸς σέο βουλευμάτων ἐπακούειν ἀξιεῦμαι. ἀλλ' εἴπερ τι τοιοῦτον οἶον σὺ εἴρηκας, πρήσσει ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος, ἴσθι αὐτὸν ἐπ' ἐωπτοῦ βαλόμενον πεποτηχέναι. ἀρχὴν δὲ ἔγωγε οὐδὲ ἐνδέχομαι τὸν λόγον, ὅπως τι Μιλήσιοι καὶ ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος νεώτερον πρήσσοσι περὶ πρήγματα τὰ σά· εἰ δ' ἄρα τι τοιοῦτο ποιεῦσι καὶ σὺ τὸ ἐὸν ἀκήκοας, ὧ βασιλεῦ, μάθε οἶον πρήγμα ἐργάσαο ἐμὲ ἀπὸ θαλάσσης ἀνάσπαστον ποιήσας. Ἴωνες γὰρ οἴκασι ἐμεῦ ἐξ ὄφθαλμῶν σφί γενομένου ποιῆσαι τῶν πάλαι ἡμερον εἶχον· ἐμέο δ' ἂν ἐόντος ἐν Ἰωνίῃ οὐδεμία πόλις ὑπεκίνησε. νῦν ὦν ὡς τάχος με ἄπες πορευθῆναι ἐς Ἰωνίην, ἵνα τοι κεῖνά τε πάντα καταρτίσω ἐς τῶντό, καὶ τὸν Μιλήτου ἐπίτροπον τοῦτον τὸν ταῦτα μηχανησάμενον ἐγχειρίθετον παραδῶ. ταῦτα δὲ κατὰ νόον τὸν σὸν ποιήσας, θεοὺς ἐπόμενι τοῖς βασιλεῦσι, μὴ μὲν πρότερον ἐκδύσασθαι τὸν ἔχων κισθῶνα καταβήσομαι ἐς Ἰωνίην, πρὶν ἂν τοι Σαρδῶ νῆσον τὴν μεγίστην δασμοφόρον ποιήσω.

107. Ἰστιαῖος μὲν δὴ λέγων ταῦτα διέβαλλε, Δαρεῖος δὲ ἐπέειθετο καὶ μιν ἀπίει, ἐντειλάμενος, ἑπεὰν τὰ ἐπίσχετό οἱ ἐπιτελέα ποιήσῃ, παραγίνεσθαι οἱ ὀπίσω ἐς τὰ Σοῦσα.

108. Ἐν ᾧ δὲ ἡ ἀγγελίη τε περὶ τῶν Σαρδίων παρὶ βασιλεία ἀνῆκε, καὶ Δαρεῖος τὰ περὶ τὸ τόξον ποιήσας Ἰστιαῖοι ἐς λόγους ἦλθε καὶ Ἰστιαῖος μεμετιμένος ὑπὸ Δαρείου ἐκομίζετο ἐπὶ θάλασσαν, ἐν τούτῳ παρὶ τῷ χρόνῳ ἐγένετο ταῦτα. πολιορκεῖοντι τῷ Σαλαμινίῳ Ὀνη-

σίλω Ἀμαθουσίους ἐξαγγέλλεται νηυσὶ στρατιῆν πολλὴν ἔχοντα Περσικὴν Ἀρτύβιον, ἄνδρα Πέρσιν, προσδόκιμον ἐς τὴν Κύπρον εἶναι. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος κήρυκας διέπεμψε ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐπικαλούμενός σφους. Ἴωνες δὲ οὐκ ἐς μακρὴν βουλευσάμενοι ἤκουσσαν πολλῆ στόλῳ. Ἴωνές τε δὴ παρήσαν ἐς τὴν Κύπρον, καὶ οἱ Πέρσαι νηυσὶ διαβάντες ἐκ τῆς Κιλικίης ἦισαν ἐπὶ τὴν Σαλαμίνα πεζῆ· τῆσι δὲ νηυσὶ οἱ Φοίνικες περιέπλων τὴν ἄκρην αἱ καλεῦνται Κληΐδες τῆς Κύπρου.

109. Τούτου δὲ τοιούτου γινομένου ἔλεξαν οἱ τύραννοι τῆς Κύπρου, συγκαλέσαντες τῶν Ἰώνων τοὺς στρατηγούς· Ἄνδρες Ἴωνες, αἴρεσιν ὑμῖν δίδομεν ἡμεῖς οἱ Κύπριοι ὁκοτέροισι βούλεσθε προσφέρεισθαι, ἢ Πέρσησι ἢ Φοίνιξι. εἰ μὲν γὰρ πεζῆ βούλεσθε ταχθέντες Περσέων διαπειρᾶσθαι, ὥρη ἂν εἴη ὑμῖν ἐκβάνας ἐκ τῶν νεῶν τάσσεσθαι πεζῆ, ἡμέας δὲ ἐς τὰς νέας ἐμβαλεῖν τὰς ὑμετέρας Φοίνιξι ἀνταγωνισμένους· εἰ δὲ Φοινίκων μᾶλλον βούλεσθε διαπειρᾶσθαι, ποίειν χρεῶν ἐστὶ ὑμέας, ὁκότερα ἂν δὴ τούτων ἔλησθε, ὅπως τὸ κατ' ὑμέας ἔσται ἢ τῆς Ἰωνίης καὶ ἢ τῆς Κύπρου ἐλευθέρη. Εἶπαν οἱ Ἴωνες πρὸς ταῦτα· ἡμέας ἀπέπεμψε τὸ κοινὸν τῶν Ἰώνων φυλάξοντας τὴν θάλασσαν, ἀλλ' οὐκ ἵνα Κυπρίοισι τὰς νέας παραδόντες αὐτοὶ Πέρσησι πεζῆ προσφερῶμεθα. ἡμεῖς μὲν νυν ἐπ' οὗ ἐτάχθημεν, ταύτη περὶ τὸ εἶναι χρηστοί· ὑμέας δὲ χρεῶν ἐστὶ ἀναμνησθέντας, οἷα ἐπάσχετε δουλεύοντες πρὸς τῶν Μήδων, γίνεσθαι ἄνδρας ἀγαθούς. Ἴωνες μὲν τούτοις ἀμείψαντο.

110. Μετὰ δὲ ἡκόντων ἐς τὸ πεδλὸν τὸ Σαλαμινίων τῶν Περσέων διέτασσαν οἱ βασιλεῖς τῶν Κυπρίων τοὺς



μὲν ἄλλους Κύπριους κατὰ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἀντιτάσσοντες, Σαλαμινίων δὲ καὶ Σολίων ἀπολέξαντες τὸ ἄριστον ἀνιέτασσαν Πέρσησι. Ἀρτυβίῳ δὲ τῷ στρατηγῷ τῶν Περσέων ἐθελούτης ἀντιτάσσετο Ὀνήσιλος.

111. Ἰλλανθε δὲ ἵππον ὁ Ἀρτύβιος δεδιδασμένον πρὸς ὀπλίτην ἴσταςθαι ὀρθόν. πυνθόμενος ὦν ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος (ἦν γὰρ οἱ ὑπασπιστῆς γένος μὲν Κάρ, τὰ δὲ πολλοῖμα κάρτα δοκιμος καὶ ἄλλως λήματος πλέος), εἶπε πρὸς τοῦτον· πυνθάνομαι τὸν Ἀρτυβίου ἵππον ἰστάμενον ὀρθόν καὶ ποσὶ καὶ στόματι κατεργάζεσθαι πρὸς τὸν ἄν προσενεχθῆ. σὺ ὦν βουλευσάμενος ἀντίκα εἶπε ὀκότερον βούλει φυλάξας πληῆσαι, εἴτε τὸν ἵππον εἴτε αὐτὸν Ἀρτύβιον. Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ ὀπάων αὐτοῦ· ὦ βασιλεῦ, ἐτοῖμος μὲν ἐγὼ εἶμι ποιέειν καὶ ἀμφοτέρω καὶ τὸ ἕτερον αὐτῶν, καὶ πάντως τὸ ἄν ἐπιτάσσης σύ· ὡς μέντοι ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι τοῖσι σοῖσι πράγμασι προσφερέστερον, φράσω. βασιλέα μὲν καὶ στρατηγὸν χρεῶν εἶναι φημι βασιλεῖ τε καὶ στρατηγῷ προσφέρεσθαι· ἦν τε γὰρ κατέλης ἄνδρα στρατηγόν, μέγα τοι γίνεται, καὶ δεύτερα, ἦν σὲ ἐκεῖνος, τὸ μὴ γένοιτο, ὑπ' ἀξιοχρεῶ καὶ ἀποθανεῖν ἡμίσεα συμφορῆ· ἡμῶν δὲ τοῖς ὑπηρέταις ἑτέροισί τε ὑπηρετήσι προσφέρεσθαι καὶ πρὸς ἵππον, τοῦ σὺ τὰς μηχανὰς μηδὲν φοβηθῆς· ἐγὼ γὰρ δὴ τοι ὑποδέκμαι μὴ μιν ἀνδρὸς ἔτι γε μηδενὸς στήσεσθαι ἐναντίον.

112. Ταῦτα εἶπε, καὶ μετὰντίκα συνέμισγε τὰ στρατόπεδα πεζῆ καὶ νησι. νησι μὲν νῦν Ἴωνες ἄκροι γινόμενοι ταύτην τὴν ἡμέραν ὑπερεβάλλοντο τοῖς Φοίνικας, καὶ τούτων Σάμοι ἠρίστευσαν· πεζῆ δὲ, ὡς συνῆλθε τὰ στρατόπεδα, συμπεσόνα ἐμάχοντο, κατὰ δὲ τοῖς

στρατηγούς· ἀμφοτέρους τάδε ἐγένετο· ὡς προσεφέρετο πρὸς τὸν Ὀνήσιλον ὁ Ἀρτύβιος ἐπὶ τοῦ ἵππου κατήμβνος, ὁ Ὀνήσιλος κατὰ συνεθήκατο τῷ ὑπασπιστῇ, παίει προσφερόμενον αὐτὸν τὸν Ἀρτύβιον· ἐπιβαλόντος δὲ τοῦ ἵππου τοὺς πόδας ἐπὶ τὴν Ὀνησίλου ἀσπίδα, ἐνθαῦτα ὁ Κάρ δρεπάνῳ πλήξας ὑπαράσσει τοῦ ἵππου τοὺς πόδας. Ἀρτύβιος μὲν δὴ ὁ στρατηγὸς τῶν Περσέων ὁμοῦ τῷ ἵππῳ πίπτει αὐτοῦ ταύτη.

113. Μαχομένων δὲ καὶ τῶν ἄλλων Σιτησῆνων, τύραννος ἐὼν Κουρίου, προδιδοῖ ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν περὶ ἑωυτὸν οὐ σμκρήν. οἱ δὲ Κουριέες οὗτοι λέγονται εἶναι Ἀργείων ἄποικοι. προδόντων δὲ τῶν Κουριέων, ἀντίκα καὶ τὰ Σαλαμινίων πολεμοστήρια ἄρματα τῶντὸ τοῖσι Κουριεῦσι ἐποίησεν. γινομένων δὲ τούτων κατυπέρτεροι ἦσαν οἱ Πέρσαι τῶν Κυπρίων. τετραμμένου δὲ τοῦ στρατοπέδου ἄλλοι τε ἔπεσον πολλοὶ καὶ δὴ καὶ Ὀνήσιλος τε ὁ Χέρσιος, ὅσπερ τὴν Κυπρίων ἀπόστασιν ἔπραξε, καὶ ὁ Σολίων βασιλεὺς Ἀριστόκνηρος ὁ Φιλοκύνπρου, Φιλοκύνπρου δὲ τούτου τὸν Σόλων ὁ Ἀθηναῖος ἀπικόμενος ἐς Κύπρον ἐν ἔπεσι αἶεσε τυράννων μάλιστα.

114. Ὀνησίλου μὲν ἦν Ἀμαθούσιοι, ὅτι σφέας ἐπολιόρχησε, ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν ἐκόμισαν ἐς Ἀμαθούντα καὶ μιν ἀνεκρέμασαν ὑπὲρ τῶν πυλέων. κρεμαμένης δὲ τῆς κεφαλῆς καὶ οὔσης ἤδη κοίλης, ἐσμὸς μελισσέων ἐσδύς ἐς αὐτὴν κηρίων μιν ἐνέπλησε. τούτου δὲ γενομένου τοιούτου (ἐχρέωντο γὰρ περὶ αὐτῆς οἱ Ἀμαθούσιοι) ἐμαντεύθη σφι τὴν μὲν κεφαλὴν κατελόντας θάψαι, Ὀνησίλῳ δὲ θύειν ὡς ἡρωῖ ἀνὰ πᾶν ἔτος, καὶ σφι ποιῆσαι ταῦτα ἄμεινον συνόισσθαι. Ἀμαθούσιοι μὲν ἦν ἐποίησαν ταῦτα καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ.



115. Ἴωνες δὲ οἱ ἐν Κύπρῳ ναυμαχῆσαντες ἐπεὶ τε ἔμαθον τὰ πρήγματα τὰ Ὀνησίλου διεφθαρμένα καὶ τὰς πόλεις τῶν Κυπρίων πολιορκουμένας τὰς ἄλλας πλὴν Σαλαμῖνος, ταύτην δὲ Γόργῳ τῷ προτέρῳ βασιλεῖ τοὺς Σαλαμινίους παραδόντας, αὐτίκα μαθόντες οἱ Ἴωνες ταῦτα ἀπέπλωον ἐς τὴν Ἰωνίην. τῶν δὲ ἐν Κύπρῳ πολιῶν ἀντίσχε χρόνον ἐπὶ πλεῖστον πολιορκουμένη Σόλοι, τὴν περίξ ὑπορύσσοντες τὸ τεῖχος πέμπτω μὲν εἶλον οἱ Πέρσαι.

116. Κύπριοι μὲν δὴ ἐνιαυτὸν ἐλεύθεροι γενόμενοι αὐτίς ἐκ νέης κατεδεδούλωντο. Δαυρίστis δὲ ἔχων Δαρείου θυγατέρα καὶ Ὑμέης τε καὶ Ὀτάνης καὶ ἄλλοι Πέρσαι στρατηγοὶ, ἔχοντες καὶ οὗτοι Δαρείου θυγατέρας, ἐπιδιώξαντες τοὺς ἐν Σάρδισι στρατευσαμένους Ἰώνων καὶ ἐσαυράξαντές σφας ἐς τὰς νέας, τῇ μάχῃ ὡς ἐπεχράτησαν, τὸ ἐνθεῦτεν ἐπιδιελόμενοι τὰς πόλεις ἐπόρθεον.

117. Δαυρίστis μὲν τραπόμενος πρὸς τὰς ἐν Ἑλλησπόντῳ πόλεις εἶλε μὲν Δάρδανον, εἶλε δὲ Ἄβυδὸν τε καὶ Περκώτην καὶ Λάμψακον καὶ Παισόν· ταύτας μὲν ἐπ' ἡμέρης ἐκάστις αἶρεσ, ὑπὸ δὲ Παισοῦ ἐλαύνοντι οἱ ἐπὶ Πάριον πόλιν ἦλθε ἀγγελίη, τοὺς Κῦρας τῶντὸ Ἴωσι φρονήσαντας ἀπιστῆναι ὑπὸ Περσέων. ἀποστρέψας ὦν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου ἦλανε τὸν στρατὸν ἐπὶ τὴν Καρίην.

118. Καὶ κως ταῦτα τοῖσι Καρσὶ ἐξαγγέλθη πρότερον πρὶν ἢ τὸν Δαυρίστην ἀπικέσθαι. περθόμενοι δὲ οἱ Κῦρες συνελέγοντο ἐπὶ Λεικῆς τε στήλας καλυβομένας καὶ ποταμὸν Μαρσόνην ὅς ῥέων ἐκ τῆς Ἰδριάδος χώρας ἐς τὸν Μαλανδρον ἐκδιώκων συλλεχθέντων δὲ τῶν Καρῶν ἐνθεῦτα ἐγένοντο βουλαὶ ἄλλαι τε πολλαὶ καὶ ἀρίστη γὰ

δοκέουσα εἶναι ἐμοὶ *Πιξωδάρου* τοῦ *Μανσώλου*, ἀνδρὸς
 Κινδυέος, ὃς τοῦ *Κιλλκων* βασιλέος *Συεννέσιος* εἶχε θυ-
 γατέρα. τούτου τοῦ ἀνδρὸς ἡ γνώμη ἔφερε, διαβάντας
 τὸν *Μαλανδρον* τοὺς *Κᾶρας*, καὶ κατὰ νότου ἔχοντας
 τὸν ποταμὸν οὕτω συμβάλλειν, ἵνα μὴ ἔχοντες ὀπίσω
 φεύγειν οἱ *Κᾶρες* αὐτοῦ τε μένειν ἀναγκαζόμενοι γε-
 νοίατο ἔτι ἀμείνονες τῆς φύσιος. αὕτη μὲν νυν οὐκ ἐνίκη
 ἡ γνώμη, ἀλλὰ τοῖσι *Πέρσησι* κατὰ νότου γίνεσθαι τὸν
Μαλανδρον ἢ σφίσι, δηλαδή ἦν φυγή τῶν *Περσέων* γέ-
 νηται καὶ ἐσσωθέωσι τῇ συμβολῇ, ὡς οὐκ ἀπονοστήσωσι
 ἐς τὸν ποταμὸν ἐσπίπτοντες.

119. *Μετὰ* δὲ παρεόντων καὶ διαβάντων τὸν *Μαί-
 ανδρον* τῶν *Περσέων*, ἐνθαῦτα ἐπὶ τῷ *Μαρσύῃ* ποταμῷ
 συνέβαλόν τε τοῖσι *Πέρσησι* οἱ *Κᾶρες* καὶ μάχην ἐμα-
 χέσαντο ἰσχυρὴν καὶ ἐπὶ χρόνον πολλόν, τέλος δὲ ἐσσω-
 θησαν διὰ πλῆθος. *Περσέων* μὲν δὴ ἔπεσον ἄνδρες ἐς
δισχιλίους, *Καρῶν* δὲ ἐς *μυρίους*. ἐνθεῦτεν δὲ οἱ δια-
 φυγόντες αὐτῶν κατειλήθησαν ἐς *Λάβρανδα*, ἐς *Διὸς*
στρατίου ἱρὸν, μέγα τε καὶ ἅγιον ἄλσος πλιτανίστων.
 μῦνοι δὲ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν *Κᾶρες* εἶσι, οἱ *Διὸς* στρατιῶ
θυσίας ἀνάγουσι. κατειληθέντες δὲ ὧν οὗτοι ἐνθαῦτα
 ἐβουλεύοντο περὶ σωτηρίας, ὀκότερα ἢ παραδόντες σφῆας
 αὐτοὺς *Πέρσησι* ἢ ἐκλιπόντες τὸ παράπαν τὴν *Ἄσιην*
 ἄμεινον προήξουσι.

120. *Βουλευομένοι*σι δὲ σφι ταῦτα παραγίνονται βοη-
 θεόντες *Μιλήσιοι* τε καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν. ἐνθαῦτα
 δὲ τὰ μὲν πρότερον οἱ *Κᾶρες* ἐβουλεύοντο, *μετήκαν*, οἱ
 δὲ αὐτὶς *πολεμῶν* ἐξ ἀρχῆς ἀριέοντο. καὶ ἐπιούσι τε
 τοῖσι *Πέρσησι* συμβάλλουσι, καὶ *μαχεσάμενοι* ἐπὶ πλεῶν



ἢ πρότερον ἐσώθησαν· πεσόντων δὲ τῶν πάντων πολλῶν Μιλήσιοι μάλιστα ἐπλήγησαν.

121. Μετὰ δὲ τοῦτο τὸ τρῶμα ἀνέλαβόν τε καὶ ἀεμαχέσαστο οἱ Κῆρες. πνυθόμενοι γὰρ ὡς στρατείες θαι ὀρμιάται οἱ Πέρσαι ἐπὶ τὰς πόλεις σφείων, ἐλόχησαν τὴν ἐν Πηδῶσῳ ὁδόν, ἐς τὴν ἐμπεσόντες οἱ Πέρσαι κηκτὸς διεφθάρησαν καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ στρατηγοὶ αὐτῶν, Δαυρίστῃς καὶ Ἀμόργητῃς καὶ Σισιμιάτῃς· σὺν δὲ σφι ἀπέθανε καὶ Μίρσος ὁ Γύγεω. τοῦ δὲ λόγου τοῦτου ἡγεμῶν ἦν Ἐρακλείδῃς Ἰβανώμιος, ἀνὴρ Μελασεὺς. οὗτοι μὲν νῦν τῶν Περσείων οὕτω διεφθάρησαν.

122. Ὑμέτῃς δὲ καὶ αὐτὸς ἑὼν τῶν ἐπιδιωξάντων τοὺς ἐν Σαρδίσι στρατευσάμενους Ἰώνων, τραπόμενος ἐς τὴν Προποντιίδα εἴλε Κίον τὴν Μυσίην. ταύτην δὲ ἐξελὼν, ὡς ἐπύθετο τὸν Ἑλλήσποντον ἐκλελοιπέναι Δαυρίστην καὶ στρατείες θαι ἐπὶ Καρίῃς, καταλιπὼν τὴν Προποντιίδα ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἦγε τὸν στρατὸν, καὶ εἴλε μὲν Αἰολίας πάντας, ὅσοι τὴν Ἰλιάδα νέμονται, εἴλε δὲ Γεργίθας τοὺς ἐπολειφθέντας τῶν ἀρχαίων Τειχεῶν· αὐτὸς τε Ὑμέτῃς αἰρέων ταῦτα τὰ ἔθνη νόσῳ τελειτῆ ἐν τῇ Τρωάδι. οὗτος μὲν δὴ οὕτω ἐτελεύτησε.

123. Ἀρταφέρνης δὲ ὁ Σαρδίων ἑπαρχος καὶ Ὀτῶνης ὁ τρίτος στρατηγὸς ἐτάχθησαν ἐπὶ τὴν Ἰωνίην καὶ τὴν προσεχέα Αἰολίδα στρατείες θαι. Ἰωνίῃς μὲν νῦν Κλαζομενάς αἰρέουσι, Αἰολείων δὲ Κύμην.

124. Ἀμισκομενείων δὲ τῶν πολιῶν, ἦν γὰρ, ὡς διέδεξε, Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήσιος ψυχὴν οὐκ ἄκρος, ὃς ταραξίας τὴν Ἰωνίην καὶ ἐγχερασάμενος πρήγματα μεγάλα θρησμὸν ἐβούλενε, ὀρέων ταῦτα· πρὸς δὲ οἱ καὶ ἀδύνατα ἐφαίνετο βασιλεία Δαρτεῖον ὑπερβαλίσθαι. πρὸς

ταῦτα δὴ ὦν συγκαλέσας τοὺς συστασιώτας ἐβουλεύετο, λέγων ὡς ἄμεινόν σφι εἶη κρησφύγετόν τι ὑπάρχον εἶναι, ἣν ἄρα ἐξωθέονται ἐκ τῆς Μιλήτου, εἴτε δὴ ὦν ἐς Σαρδῶν ἐκ τοῦ τόπου τούτου ἄγοι ἐς ἀποικίην, εἴτε ἐς Μύρκινον τὴν Ἰιδωνῶν, τὴν Ἰστιαῖος ἐτείχεσθαι παρὰ Δαρείου δώρειν λαβῶν. ταῦτα ἐπειρώτα ὁ Ἀρισταγόρης.

125. Ἐκαταίου μὲν νυν τοῦ Ἰγνησιάνδρου, ἀνδρὸς λογοποιού, τουτέων μὲν ἐς οὐδετέραν στέλλειν ἔφρασε ἡ γνώμη, ἐν Λέρῳ δὲ τῇ νήσῳ τεῖχος οἰκοδομησάμενον ἡσυχίην ἄγειν, ἣν ἐκπέσῃ ἐκ τῆς Μιλήτου· ἔπειτα δὲ ἐκ ταύτης ὀρμεώμενον κατελεύσεσθαι ἐς τὴν Μίλητον. ταῦτα μὲν δὴ Ἐκαταῖος συνεβούλευσε.

126. Αὐτῷ δὲ Ἀρισταγόρῃ ἡ πλείστη γνώμη ἦν ἐς τὴν Μύρκινον ἀπάγειν. τὴν μὲν δὴ Μίλητον ἐπιτρέπει Πυθαγόρῃ, ἀνδρὶ τῶν ἀσίων δοκίμῳ, αὐτὸς δὲ παράλαβῶν πάντα τὸν βουλόμενον ἔπλεσε ἐς τὴν Θρηϊκίην, καὶ ἔσχε τὴν χώραν ἐπ' ἣν ἐστάλη. ἐκ δὲ ταύτης ὀρμεώμενος ἀπόλλυται ὑπὸ Θρηϊκίων, αὐτὸς τε ὁ Ἀρισταγόρης καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ, πόλιν περικατήμενος καὶ βουλομένων τῶν Θρηϊκίων ὑποσπόνδων ἐξιέναι.



ΗΡΟΔΟΤΟΥ
ΤΟΥ
ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ^{Ἰστ.} ΙΣΤΟΡΙΩΝ
ΕΚΤΗ^{ἱστ.}
ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΕΡΑΤΩ.

Ἀρισταγόρης μὲν νυν Ἴωνίην ἀποστήσας οὕτω τελευτήσῃ, Ἰσθιαῖος δὲ ὁ Μιλήτου τύραννος μεμετιμένος ὑπὸ Δαρείου παρήν εἰς Σάρδις. ἀπιγμένον δὲ αὐτὸν ἐκ τῶν Σούσων εἴρετο Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὑπαρχος, κατὰ κοῖόν τι δοκέοι Ἴωνας ἀπεισθάναι· ὁ δὲ οὕτως εἰδέναι ἔφη, ἐθώνμαξέ τε τὸ γεγονός ὡς οὐδὲν διΐθεν τῶν παρεόντων πραγμάτων ἐπιστάμενος. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ὀρέων αὐτὸν τεχνάζοντα εἶπε, εἰδὼς τὴν ἀτηκέλην τῆς ἀποστάσιος· οὕτω τοι, Ἰσθιαῖε, ἔχει κατὰ ταῦτα τὰ πρήγματα· τοῦτο τὸ ὑπόδημα ἔρφαπας μὲν σὺ, ἵπεδίστατο δὲ Ἀρισταγόρης.

2. Ἀρταφέρνης μὲν ταῦτα εἰς τὴν ἀπόστασιν ἔχοντα εἶπε· Ἰσθιαῖος δὲ δέσας ὡς συνίστα Ἀρταφέρνηα, ὑπὸ

τὴν πρώτην ἐπελθούσαν νύκτα ἀπέδρη ἐπὶ θάλασσαν, βασιλέα Δαρεῖον ἐξηπατηκώς· ὃς Σαρδῶ νῆσον τὴν μεγίστην ὑποδεξάμενος κατεργάσασθαι, ὑπέδυνε τῶν Ἰώνων τὴν ἡγεμονίην τοῦ πρὸς Δαρεῖον πολέμου. διαβάς δὲ εἰς Χίον ἐδέσθη ὑπὸ Χίων, καταγνωσθεὶς πρὸς αὐτῶν νεώτερα πρήσσειν πρήγματα εἰς ἑαυτούς ἐκ Δαρεῖου. μαθόντες μέντοι οἱ Χῖοι τὸν πάντα λόγον, ὡς πολέμιος εἶη βασιλεῖϊ, ἔλυσαν αὐτόν.

3. Ἐνταῦθα δὴ εἰρωτεύμενος ὑπὸ τῶν Ἰώνων ὁ Ἰστιαῖος, κατ' ὃ τι προθύμως οὕτω ἐπέστειλε τῷ Ἀρισταγόρῃ ἀπίστασθαι ὑπὸ βασιλέος καὶ κακὸν τοσοῦτον εἶη Ἴωνας ἐξεργασμένος, τὴν μὲν γενομένην αὐτοῖσι αἰτίην οὐ μάλα ἐξέφαινε, ὃ δὲ ἔλεγέ σφι ὡς βασιλεὺς Δαρεῖος ἐβουλεύσατο Φοινίκας μὲν ἐξαναστήσας ἐν τῇ Ἰωνίῃ κατοικῆσαι, Ἴωνας δὲ ἐν τῇ Φοινίῃ, καὶ τούτων εὐνεκα ἐπιστείλει. οὐδὲν τι πάντως ταῦτα βασιλέος βουλευσαμένου ἐδειμιάτου τοὺς Ἴωνας.

4. Μετὰ δὲ ὁ Ἰστιαῖος δι' ἀγγέλου ποιεύμενος Ἑρμιππου, ἀνδρὸς Ἀταρνεΐτεω, τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐοῦσι Περσίων ἔπεμπε βιβλία ὡς προλεσεσχηνεύμενων αὐτῶ ἀποστάσιος περὶ. ὃ δὲ Ἑρμιππος, πρὸς τοὺς μὲν ἀπέπεμφθη, οὐ δίδοι, φέρων δὲ ἐνεχείρισε τὰ βιβλία Ἀρταφέρνηϊ. ὃ δὲ μαθὼν ἅπαν τὸ γινόμενον, ἐκέλευε τὸν Ἑρμιππον τὰ μὲν παρὰ τοῦ Ἰστιαίου δοῦναι φέροντα τοῖσι περ ἔφερε, τὰ δὲ ἀμοιβαῖα τὰ παρὰ τῶν Περσίων ἀντιπεμπόμενα Ἰστιαῖῳ ἑωυτῷ δοῦναι. τούτων δὲ γενομένων φανερῶν ἀπέκτεινε ἐνθαῦτα πολλοὺς Περσίων ὁ Ἀρταφέρνης.

5. Περὶ Σάρδεις μὲν δὴ ἐγένετο ταραχή· Ἰστιαῖον δὲ ταύτης ἀποσφαλέντα τῆς ἐλπίδος Χῖοι κατήγον εἰς



Μίλητον, αὐτοῦ Ἰστιαίου δευτέρου. οἱ δὲ Μιλήσιοι ἄσμενοι ἀπαλλαγθέντες καὶ Ἀρισταγόρῳ, οὐδαμῶς πρόθυμοι ἦσαν ἄλλον τύραννον δέχεσθαι ἐς τὴν χώραν οἷά τε ἐλευθερίας γευσάμενοι. καὶ δὴ (νυκτὸς γὰρ ἐούσης βίη ἐπειρᾶτο κατιῶν ὁ Ἰστιαῖος ἐς τὴν Μίλητον) τιτρώσκειται τὸν μηρὸν ὑπὸ τευ τῶν Μιλησίων. ὁ μὲν δὴ ὡς ἀπωστὸς τῆς ἐωντοῦ γίνεται, ἀπικνέεται ὀπίσω ἐς τὴν Χίον· ἐνθεῦτεν δὲ, οὐ γὰρ ἔπειθε τοῖς Χίοις ὥστε ἐαυτῷ δοῦναι νέας, διέβη ἐς Μυτιλήνην καὶ ἔπεισε Λεσβίους δοῦναι οἱ νέας. οἱ δὲ πληρώσαντες ὀκτὼ τριήρεας ἔπλεον ἅμα Ἰστιαίῳ ἐς Βυζάντιον, ἐνθαῦτα δὲ ἰζόμενοι τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ἐκπλωούσας τῶν νεῶν ἐλάμβανον, πλήν ἢ ὅσοι αὐτῶν Ἰστιαίῳ ἔφασαν ἐτοῖμοι εἶναι πείσασθαι.

6. Ἰστιαῖος μὲν νῦν καὶ Μυτιληναῖοι ἐπολεν ταῦτα· ἐπὶ δὲ Μίλητον αὐτὴν ναυτικὸς πολλὸς καὶ πεζὸς ἦν στρατὸς προσδόκιμος· συστραφόντες γὰρ οἱ στρατηγοὶ τῶν Περσέων καὶ ἐν ποιήσαντες στρατόπεδον ἠλαύνον ἐπὶ τὴν Μίλητον, τὰ ἄλλα πολίσματα περὶ ἐλάσσοις ποιησάμενοι. τοῦ δὲ ναυτικοῦ Φοίνικες μὲν ἦσαν προθυμώτατοι, συνεστρατεύοντο δὲ καὶ Κύπριοι νεωστὶ κατεστραμμένοι καὶ Κίλικές τε καὶ Αἰγύπτιοι.

7. Οἱ μὲν δὴ ἐπὶ τὴν Μίλητον καὶ αὐτὴν ἄλλην Ἰωνίην ἐστράτευον· Ἴωνες δὲ, πυνθανόμενοι ταῦτα ἔπεμπον προβούλους σφέων αὐτῶν ἐς Πανιώνιον. ἀπικομένοισι δὲ τούτοισι ἐς τούτον τὸν χώρον καὶ βουλευομένοισι ἔδοξε πεζὸν μὲν στρατὸν μὴ συλλέγειν ἀντίξοον Πέρσησι, ἀλλὰ τὰ τείχεα ζύεσθαι αὐτοῖς Μιλησίοις, τὸ δὲ ναυτικὸν πληροῦν ὑπολειπομένους μηδεμίαν τῶν νεῶν, πληρώσαντας δὲ συλλέγεσθαι τὴν ταχίστην ἐς Λάδην, προ-

νανμαχήσοντας Μιλήτου. ἡ δὲ Λάδη ἐστὶ νῆσος σμικρὴ, ἐπὶ τῇ πόλει τῇ Μιλησίων κειμένη.

8. Μετὰ δὲ ταῦτα πεπληρωμένῃσι τῆσι νηυσὶ παρήσαν οἱ Ἴωνες, σὺν δέ σφι καὶ Αἰολέων οἱ Δέσβον νέμονται. ἐτάσσοντο δὲ ὧδε· τὸ μὲν πρὸς τὴν ἠῶ εἶχον κέρας αὐτοὶ Μιλήσιοι, νέας παρεχόμενοι ὀγδώκοντα· εἶχοντο δὲ τούτων Πριηνεῖς δώδεκα νηυσὶ καὶ Μυούσιοι τρισὶ νηυσὶ· Μυουσίων δὲ Τήϊοι εἶχοντο ἑπτακαίδεκα νηυσὶ· Τηϊῶν δὲ εἶχοντο Χῖοι ἑκατὸν νηυσὶ· πρὸς δὲ τούτοισι Ἐρυθραῖοί τε ἐτάσσοντο καὶ Φωκαῖες, Ἐρυθραῖοι μὲν ὀκτὼ νέας παρεχόμενοι, Φωκαῖες δὲ τρεῖς· Φωκαέων δὲ εἶχοντο Δέσβιοι νηυσὶ ἑβδομήκοντα· τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο ἔχοντες τὸ πρὸς ἑσπέρην κέρας Σάμιοι ἑξήκοντα νηυσὶ. πασέων δὲ τουτέων ὁ σύμπας ἀριθμὸς ἐγένετο τρεῖς καὶ πεντήκοντα καὶ τριηκόσιαι τριήρεις. αὐταὶ μὲν Ἰώνων ἦσαν.

9. Τῶν δὲ βαρβάρων τὸ πλῆθος τῶν νεῶν ἦσαν ἑξακόσιαι. ὥς δὲ καὶ αὐταὶ ἀπίκατο πρὸς τὴν Μιλησίην καὶ ὁ πεζὸς σφι ἅπας παρήν, ἐνθαῦτα οἱ Περσέων στρατηγοὶ πνυθόμενοι τὸ πλῆθος τῶν Ἰάδων νεῶν καταρρώδησαν μὴ οὐ δυνατοὶ γένωνται ὑπερβαλίσθαι, καὶ οὕτω οὔτε τὴν Μίλητον οἰοί τε ἔωσι ἐξελεῖν μὴ οὐκ ἔόντες νανκράτορες, πρὸς τε Δαρείου κινδυνεύσωσι κακὸν κ λαβεῖν. ταῦτα ἐπιλεγόμενοι, συλλέξαντες τῶν Ἰώνων τοὺς τυράννους, οἱ ὑπ' Ἀρισταγόρεω μὲν τοῦ Μιλησίου καταλυθέντες τῶν ἀρχέων ἔφειγον ἐς Μήδους, ἐτίγγαγον δὲ τότε συστρατευόμενοι ἐπὶ τὴν Μίλητον, τούτων τῶν ἀνδρῶν τοὺς παρεόντας συγκαλέσαντες ἔλεγον σφι τάδε· Ἄνδρες Ἴωνες, νῦν τις ἡμέων εὖ ποιήσας φανήτω τὸν βασιλεῖος οἶκον· τοὺς γὰρ ἐωντοῦ ἕκαστος ἡμέων



ποιμίτας πειρώσθω ἀποσχίζων ἀπὸ τοῦ λοιποῦ συμμα-
 χικοῦ. προῖσχόμενοι δὲ ἐπαγγείλασθε τάδε, ὡς πείσον-
 ται τε ἄχαρι οὐδὲν διὰ τὴν ἀπόστασιν, οὐδέ σφι οὔτε
 τὰ ἰρὰ οὔτε τὰ ἴδια ἐμπεπήσεται, οὐδὲ βριαιώτερον
 ἔξουσι οὐδὲν ἢ πρότερον εἶχον· εἰ δὲ ταῦτα μὲν οὐ ποι-
 ῆσουσι, οἱ δὲ πάντως διὰ μάχης ἐλεύσονται, τάδε σφι
 λέγετε ἐπηρεάζοντες, τάπερ σφέας κατέξει, ὡς ἐσωθέν-
 τες τῇ μάχῃ ἐξανδραποδιεῦνται, καὶ ὡς σφεων τοῖς παῖ-
 δας ἐκτομίας ποιήσομεν, τὰς δὲ παρθένους ἀνασπά-
 στους ἐς Βάκτρα, καὶ ὡς τὴν χώραν ἄλλοισι παραδώ-
 σομεν.

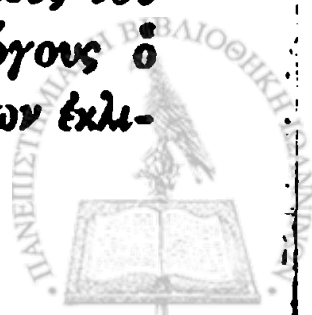
10. Οἱ μὲν δὴ ἔλεγον ταῦτα· τῶν δὲ Ἰώνων οἱ τύ-
 ραινοὶ διέλεμπον νικτὸς ἕκαστος ἐς τοὺς ἑωντοῦ ἐξαγ-
 γελλόμενος. οἱ δὲ Ἴωνες, ἐς τοὺς καὶ ἀπίκοντο αὐταὶ αἱ
 ἀγγελίαι, ἀγνωμοσύνη τε διεχρέωντο καὶ οὐ προσίεντο
 τὴν προδοσίην, ἑωντοῖσί τε ἕκαστοι ἐδόκεον μούνοισι
 ταῦτα τοὺς Πέρσας ἐξαγγέλλεσθαι. ταῦτα μὲν νῦν
 ἰθὺς ἀπικομένων ἐς τὴν Μίλητον τῶν Περσέων ἐγίνετο.

11. Μετὰ δὲ τῶν Ἰώνων συλληχθέντων ἐς τὴν Λά-
 δην ἐγίνοντο ἀγοραί. καὶ δὴ κού σφι καὶ ἄλλοι ἠγορό-
 ωντο, ἐν δὲ δὴ καὶ ὁ Πωκαεὺς στρατηγὸς Διονύσιος
 λέγων τάδε· Ἐπὶ ξυροῦ γὰρ ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ πρή-
 γματα, ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἶναι ἐλευθέροισι ἢ δούλοισι,
 καὶ τούτοισι ὡς δρηπέτησι· νῦν ὦν ἡμεῖς, ἣν μὲν βού-
 λησθε ταλαιπωρίας ἐπιδοῦσθαι, τὸ παραχρῆμα μὲν πό-
 νος ἡμῖν ἔσται, οἷοί τε δὲ ἴσεσθε ὑπερβαλλόμενοι τοῖς
 ἐναντίοις εἶναι ἐλεύθεροι· εἰ δὲ μαλακίη τε καὶ ἀταξίη
 διαχρήσασθε, οὐδεμίαν ἡμῶν ἔχω ἐλπίδα μὴ οὐ δώσειν
 ἡμῶν δίκην τῷ βασιλεῖ τῆς ἀποστάσιος. ἀλλ' ἔμοί τε
 καὶ ἐμοὶ ἡμῶν αὐτοὺς ἐπιτρέψατε· καὶ ἡμῖν

ἐγὼ, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, ὑποδέχομαι ἢ οὐ συμμῆξιν τοῖς πολεμίους ἢ συμμίσγοντας πολλὸν ἐλασσώσεσθαι.

12. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ἰωνες ἐπιτρέπουσι σφέας αὐτοὺς τῷ Διονυσίῳ. ὁ δὲ ἀνάγων ἐκάστοτε ἐπὶ κέραι τὰς νέας, ὅπως τοῖσι ἐρέτησι χρήσαιτο διέκπλοον ποιούμενος τῆσι νηυσὶ δι' ἀλληλέων καὶ τοὺς ἐπιβάτας ὑπλίσει, τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας τὰς νέας ἔχεσθε ἐπ' ἀγκυρέων, παρεῖχέ τε τοῖσι Ἰωσι πόνον δι' ἡμέρας. μέχρι μὲν τῶν ἡμερέων ἑπτὰ ἐπέθοντό τε καὶ ἐποίησαν τὸ κελεύομενον· τῇ δὲ ἐπὶ ταύτῃσι οἱ Ἰωνες, οἷα ἀπαθείες ἔοντες πόνων τοιούτων τετριμένοι τε ταλαιπωρήσιν τε καὶ ἡλίῳ, ἔλεξαν πρὸς ἑωυτοὺς τάδε· τίνα δαιμόνων παραβάντες τάδε ἀναπίμπλαμεν; οἵτινες παραφρονήσαντες καὶ ἐκπλώσαντες ἐκ τοῦ νόου ἀνδρὶ Φωκαεῖ ἀλαζόνι, παρεχομένῳ νέας τρεῖς, ἐπιτρέψαντες ἡμέας αὐτοὺς ἔχομεν· ὁ δὲ παραλαβὼν ἡμέας λυμαίνεται λύμησι ἀνηκέστοισι, καὶ δὴ πολλοὶ μὲν ἡμέων ἐς νούσους πεπτώκασιν, πολλοὶ δὲ ἐπίδοξοι τῶντὸ τοῦτο πείσεσθαι εἰσι· πρό τε τούτων τῶν κακῶν ἡμῖν γε κρέσσον καὶ ὀτιῶν ἄλλο παθεῖν ἐστὶ καὶ τὴν μέλλουσαν δουλητίην ὑπομεῖναι, ἣτις ἔσται, μᾶλλον ἢ τῇ παρεούσῃ συνέχεσθαι. φέρετε, τοῦ λοιποῦ μὴ πειθώμεθα αὐτοῦ. Ταῦτα ἔλεξαν, καὶ μετὰ ταῦτα ἀντίκα πείθεσθαι οὐδεὶς ἤθελε, ἀλλ' οἷα στρατιῇ, σκηναίς τε πιξάμενοι ἐν τῇ νήσῳ, ἐσκητροφέοντο καὶ ἐσβαίνεσθαι οὐκ ἐθέλεσκον ἐς τὰς νέας οὐδ' ἀναπειρᾶσθαι.

13. Μαθόντες δὲ ταῦτα γινόμενα ἐκ τῶν Ἰώνων οἱ στρατηγοὶ τῶν Σαμίων, ἐνθαῦτα δὴ παρ' Αἰάκῃος τοῦ Συλοσῶντος κείνους τοὺς πρότερον ἔπειπε λόγους ὁ Αἰάκης, κελεύοντων τῶν Περσέων, δεόμενός σφῶν ἐκλι-



πεῖν τὴν Ἴωνων συμμαχίην· οἱ Σάμιοι ὧν ὀρέωντες ἅμα μὲν εὐοῦσαν ἀταξίτην πολλὴν ἐκ τῶν Ἴωνων ἐδέχοντο τοὺς λόγους, ἅμα δὲ κατεφαίνετό σφι εἶναι ἀδύνατα τὰ βασιλέος πρήγματα ὑπερβαλέσθαι, εὖ τε ἐπιστάμενοι ὡς εἰ καὶ τὸ παρέον ναυτικὸν ὑπερβαλοῖατο τὸν Δαρεῖον, ἄλλο σφι παρέσται πενταπλήσιον. προφάσιος ὧν ἐπιλαβόμενοι, ἐπεὶ τε τάχιστα εἶδον τοὺς Ἴωνας ἀρνευμένους εἶναι χρηστοὺς, ἐν κέρδει ἐποιεῦντο περιποιῆσαι τὰ τε ἑρὰ τὰ σφέτερα καὶ τὰ ἴδια. ὁ δὲ Λιάκης, παρ' ὅτεν τοὺς λόγους ἐδέχοντο, παῖς μὲν ἦν Συλόσωντος τοῦ Λιάκεος, τύραννος δὲ ἑὼν Σάμου ὑπὸ τοῦ Μητησίου Ἀρισταγόρεω ἀπεστέρητο τὴν ἀρχὴν κατὰπερ οἱ ἄλλοι τῆς Ἰωνίης τύραννοι.

14. Τότε ὧν ἐπεὶ ἐπέπλων οἱ Φοίνικες, οἱ Ἴωνες ἀντιανῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας ἐπὶ κέρας. ὡς δὲ καὶ ἀγχοῦ ἐγένοντο καὶ συνέμισγον ἀλλήλοισι, τὸ ἐνθεῦτεν οὐκ ἔχω ἀτρεκέως συγγράψαι, οἷτινες τῶν Ἴωνων ἐγένοντο ἄνδρες κακοὶ ἢ ἀγαθοὶ ἐν τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ· ἀλλήλους γὰρ καταιτιῶνται. λέγονται δὲ Σάμιοι ἐνθαῦτα, κατὰ τὰ συγκείμενα πρὸς τὸν Λιάκεα, ἀειράμενοι τὰ ἱστία ἀποπλῶσαι ἐκ τῆς τάξιος ἐς τὴν Σάμον, πλὴν ἑνδεκα νεῶν. τουτέων δὲ οἱ τριήραρχοι παρέμενον καὶ ἐνανμάχεον, ἀνηκουστήσαντες τοῖσι στρατηγοῖσι· καὶ σφι τὸ κοινὸν τῶν Σαμίων ἔδωκε διὰ τοῦτο τὸ πρήγμα ἐν στήλῃ ἀναγραφῆναι πατρόθεν ὡς ἀνδράσι ἀγαθοῖσι γενομένοισι· καὶ ἔστι αὕτη ἡ στήλη ἐν τῇ ἀγορῇ. ἰδόμενοι δὲ καὶ Λέσβιοι τοὺς προσεχίας φεύγοντας τῶντὸ ἐποίησαν τοῖσι Σαμίοισι· ὡς δὲ καὶ οἱ πλεῦνες τῶν Ἴωνων ἐποίησαν τὰ αὐτὰ ταῦτα.

15. Τῶν δὲ παραμεινάντων ἐν τῇ ναυμαχίῃ περιέ-



φθησαν τρηχύτατα Χῆροι ὡς ἀποδεικνύμενοί τε ἔργα λαμπρὰ καὶ οὐκ ἐθελοκακίοντες. παρείχοντο μὲν γὰρ, ὡσπερ καὶ πρότερον εἰρέθη, νέας ἑκατὸν, καὶ ἐπ' ἑκάστης αὐτέων ἄνδρας τεσσαράκοντα τῶν ἀστῶν λογάδας ἐπιβατεύοντας· ὀρέωντες δὲ τοὺς πολλοὺς τῶν συμμάχων προδιδόντας οὐκ ἐδικαίευν γενέσθαι τοῖσι κακοῖσι αὐτῶν ὁμοῖοι, ἀλλὰ μετ' ὀλίγων συμμάχων μεμονωμένοι διεκπλώνοντες ἑναυμάχεον, ἐς ὃ τῶν πολεμίων ἐλόντες νέας συχνὰς ἀπέβαλον τῶν σφετέρων νεῶν τὰς πλεῦνας. Χῆροι μὲν δὴ τῆσι λοιπῆσι τῶν νεῶν ἀποφεύγουσι ἐς τὴν ἑωντῶν.

16. Ὅσοισι δὲ τῶν Χίων ἀδύνατοι ἦσαν αἱ νέες ὑπὸ τρωμάτων, οὗτοι δὲ ὡς ἐδιώκοντο καταφυγάνουσι πρὸς τὴν Μυκάλην. νέας μὲν δὴ αὐτοῦ ταύτη ἐποκαλλαντες κατέλιπον, οἱ δὲ πεζῆ ἐκομίζοντο διὰ τῆς ἠπείρου. ἐπεὶ δὲ ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἐφεσίην κομιζόμενοι οἱ Χῆροι, νυκτὸς τε ἀπικέατο ἐς αὐτὴν καὶ ἑόντων τῆσι γυναῖξὶ αὐτόθι θεσμοφορίων. ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἐφεῖσιοι, οὔτε προακηκοότες ὡς εἶχε περὶ τῶν Χίων, ἰδόντες τε στρατὸν ἐς τὴν χώραν ἐσβεβληκότα, πάγχυ σφέας καταδόξαντες εἶναι κλώπας καὶ ἰέναι ἐπὶ τὰς γυναῖκας ἐξεβοήθειον πανδημεὶ καὶ ἔκτεινον τοὺς Χίους. οὗτοι μὲν νυν τοιαύτησι περιέπιπτον τύχησι.

17. Διονύσιος δὲ ὁ Φωκαεὺς, ἐπεὶ τε ἔμαθε τῶν Ἰώνων τὰ πρήγματα διεφθαρμένα, νέας ἐλὼν τρεῖς τῶν πολεμίων ἀπέπλωε ἐς μὲν Φώκαιαν οὐκέτι, εὖ εἰδὼς ὡς ἀνδραποδιεῖται σὺν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ· ὁ δὲ ἰθέως ὡς εἶχε ἔπλωε ἐς Φοινίκην, γαύλους δὲ ἐνθαῦτα καταδύσας καὶ χρήματα λαβὼν πολλὰ ἔπλωε ἐς Σικελίην, ὀρμεώμενος δὲ



ἐνθεῦτεν λιγιστὴς κατεστῆκε Ἑλλήνων μὲν οὐδεὶς, Καρχηδονίων δὲ καὶ Τυρσηνῶν.

18. Οἱ δὲ Πέρσαι ἐπεὶ τε τῇ ναυμαχίῃ ἐνίκων τοὺς Ἴωνας, τὴν Μίλητον πολιορκέοντες ἐκ γῆς καὶ θαλάσσης καὶ ὑπορύσσοντες τὰ τείχεα καὶ παντοίας μηχανὰς προσφέροντες αἰρέουσι κατ' ἄκρης ἕκτω ἔτει ἀπὸ τῆς ἀποσιάσιος τῆς Ἀρμισαγόρεω· καὶ ἠνδραποδίσαντο τὴν πόλιν ὥστε συμπεσεῖν τὸ πάθος τῷ χρηστῆρι τῷ ἐς Μίλητον γενομένῳ.

19. Χρεωμένοισι γὰρ Ἀργείοισι ἐν Δελφοῖσι περὶ σωτηρίας τῆς πόλιος τῆς σφετέρης ἐχρήσθη ἐπίκοινον χρηστήριον, τὸ μὲν ἐς αὐτοὺς τοὺς Ἀργείους φέρον, τὴν δὲ παρενθήκην ἔχρησε ἐς Μιλησίους. τὸ μὲν γὰρ ἐς τοὺς Ἀργείους ἔχον, ἐπεὶ ἀνὰ τοῦτο γένομαι τοῦ λόγου, τότε μνησθήσομαι· τὰ δὲ τοῖσι Μιλησίοισι οὐ παρεούσι ἔχρησε, ἔχει ὧδε·

Καὶ τότε δὴ, Μίλητε, κακῶν ἐπιμήχανε ἔργων,
πολλοῖσιν δεῖπνον τε καὶ ἀγλαὰ δῶρα γενήσῃ,
σαὶ δ' ἄλοχοι πολλοῖσι πόδας νίψουσι κομήταις,
τρυφῆ δ' ἡμετέρου Διδέμοις ἄλλοισι μελήσει.

τότε δὴ ταῦτα τοὺς Μιλησίους κατελάμβανε, ὅτε γὰρ ἄνδρες μὲν οἱ πλεῖντες ἐκτείνοντο ὑπὸ τῶν Περσέων ἐόντων κομητέων, γυναῖκες δὲ καὶ τέκνα ἐν ἠνδραπόδων λόγῳ ἐγίνοντο, ἴφρον δὲ τὸ ἐν Διδέμοισι, ὃ ἦν τε καὶ τὸ χρηστήριον, συληθέντα ἐνεπίμπρατο. τῶν δ' ἐν τῷ ἴφῳ τούτῳ χρημάτων πολλὰς μνήμην ἐτέρωθεν τοῦ λόγου ἐποισάμην.

20. Ἐνθεῦτεν οἱ ζαργρηθέντες τῶν Μιλησίων ἦγοντο ἐς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ σφας Δαρεῖος κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας κατοίκισεν ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ καλομένῃ θαλάσσει,

ἐν Ἀμπη πόλι, παρ' ἣν Τύγρης ποταμὸς παραρρέων ἐς θάλασσαν ἐξέει. τῆς δὲ Μιλησίης χώρας αὐτοὶ μὲν οἱ Πέρσαι εἶχον τὰ περὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ πεδῖον, τὰ δὲ ὑπεράκρια ἔδοσαν Κιρσὶ Πηδάσεῦσι ἐκτίσθαι.

21. Παθοῦσι δὲ ταῦτα Μιλησιοὶσι πρὸς Περσέων οὐκ ἰπέδοσαν τὴν ὁμοίην Συβαρίται, οἱ Λάον τε καὶ Σκίδρον οἶκον τῆς πόλιος ἰπεστερημένοι. Συβάριος γὰρ ἀλούσης ὑπὸ Κροτωνιητέων Μιλήσιοι πάντες ἤβηδὸν ἰπεκείραντο τὰς κεφαλὰς καὶ πένθος μέγα προεθήκαντο· πόλιες γὰρ αὐταὶ μάλιστα δὴ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀλλήλησι ἐξεινώθησαν· οὐδὲν ὁμοίως καὶ Ἀθηναῖοι· Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ δῆλον ἐποίησαν ὑπεραχθεσθέντες τῇ Μιλήτου ἀλώσει τῇ τε ἄλλῃ πολλαχῆ, καὶ δὴ καὶ ποιήσαντι Φρονίχῳ δρᾶμα Μιλήτου ἀλωσιν καὶ διδάξαντι ἐς δάκρυά τε ἔπεσε τὸ θέητρον καὶ ἐζημίωσάν μιν ὡς ἰναμνήσαντα οἰκῆμα κακὰ χιλῆσι δραχμῆσι, καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδένα χρᾶσθαι τούτῳ τῷ δρᾶματι.

22. Μιλητιος μὲν νυν Μιλησίων ἐρήμωτο· Σαμίων δὲ τοῖσί τι ἔχουσι τὸ μὲν ἐς τοὺς Μήδους ἐκ τῶν στρατηγῶν τῶν σφαιτέρων ποιηθέν οὐδαμῶς ἤρωςκε, ἐδόκε δὲ μετὰ τὴν ναυμαχίην ἀντίκα βουλευομένοισι, πρὶν ἢ σφι ἐς τὴν χώραν ἰπικέσθαι τὸν τύραννον Λιάκει, ἐς ἀποικίην ἐκπλέειν μηδὲ μένοντας Μήδοισι τε καὶ Λιάκει δουλεύειν. Ζαγκλαῖοι γὰρ οἱ ἀπὸ Σικελίης τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον πέμποντες ἐς τὴν Ἰωνίην ἀγγέλους ἐπικαλέοντο τοὺς Ἰωνας ἐς Καλὴν Ἀκτὴν, βουλόμενοι αὐτόθι πόλιν κτίσαι Ἰώνων· ἡ δὲ Καλὴ Ἀκτὴ αὕτη καλομένη ἐστὶ μὲν Σικελῶν, πρὸς δὲ Τυρσηνίην τετραμμένη τῆς Σικελίης· τούτων ὧν ἐπικαλομένων οἱ Σάμιοι



μοῖνοι Ἴωνων ἐστάλησαν, σὺν δὲ σφι Μιλήσιων οἱ ἐκπεφευγότες. Ἐν ᾧ τοιόνδε δὴ τι συνήνεκε γενέσθαι.

23. Σάμιοι γὰρ κοιμζόμενοι ἐς Σικελίην ἐγένοντο ἐν Λοκροῖσι τοῖσι Ἐπιζεφυροῖσι, καὶ Ζαγλαῖοι, αὐτοὶ τε καὶ ὁ βασιεὺς αὐτῶν, τῷ ὄνομα ἦν Σχύθης, περιεκαθάτο πόλιν τῶν Σικελῶν ἐξελείν βουλόμενοι. μαθῶν δὲ ταῦτα ὁ Ῥιγίου τύραννος Ἀναξίλεως, τότε ἔων διάφορος τοῖσι Ζαγλαῖοισι, συμμίξας τοῖσι Σαμίοισι ἀνατείθει ὡς χρεῶν εἶη Καλίην μὲν Ἀκτὴν, ἐπ' ἣν ἔπλεον, ἔαν χείρειν, τὴν δὲ Ζάγκλην σχεῖν ἐπύσαν ἐρημον ἰσθμῶν. πειθόμενων δὲ τῶν Σαμίων καὶ σχότιων τὴν Ζάγκλην, ἐνθαῦτα οἱ Ζαγλαῖοι, ὡς ἐτύθοντο ἐχομένην τὴν πόλιν ἐσπυῶν, ἐβοήθειον αὐτῇ καὶ ἐπεκαλέοντο Ἴπποκράτεια τὸν Γέλτης τύραννον· ἦν γὰρ δὴ σφι οὗτος σύμμαχος. ἐπεὶ τε δὲ αὐτοῖσι καὶ ὁ Ἴπποκράτης σὺν τῇ στρατιῇ ἦκε βοηθείων, Σχύθην μὲν τὸν μόνναρχον τῶν Ζαγλαῖων ὡς ἀποβυλιόντα τὴν πόλιν ὁ Ἴπποκράτης πεδήσας καὶ τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Πυθογένεια, ἐς Ἴνικον πόλιν ἀπέπεμψε, τοὺς δὲ λοιποὺς Ζαγλαῖους κοινολογησάμενος τοῖσι Σαμίοισι καὶ ὄρκους δοὺς καὶ δεξάμενός προέδωκε. μισθός δὲ οἱ ἦν εἰρημένος ὅδε ἐπὶ τῶν Σαμίων, πάντων τῶν ἐπίπλων καὶ ἀνδραπόδων τὰ ἤμισσα λαβεῖν τῶν ἐν τῇ πόλει, τὰ δ' ἐπὶ τῶν ἀγρῶν πάντα Ἴπποκράτεια λαγχάνειν. τοὺς μὲν δὴ πλεῦνας τῶν Ζαγλαίων αὐτὸς ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ εἶχε δήσας, τοὺς δὲ κορυφαίους αὐτῶν τριηκασίας ἔδωκε τοῖσι Σαμίοισι κατασφάξαι. οὐ μέντοι οἱ γε Σάμιοι ἐποιήσαν ταῦτα.

24. Σχύθης δὲ ὁ τῶν Ζαγλαίων μόνναρχος ἐκ τῆς Ἰνίκου ἐκώδρησκει ἐς Ἰμέρην, ἐκ δὲ ταύτης παρῆν ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ ἀνέβη παρὰ βασιλείᾳ Δαρείων. καὶ μιν ἐτό-

μισε Δαρεῖος πάντων ἀνδρῶν δικαιοτάτον εἶναι, ὅσοι ἐκ τῆς Ἑλλάδος παρ' ἐώντων ἀνέβησαν, καὶ γὰρ παραιτησάμενος βασιλέα ἐς Σικελίην ἀπίκετο καὶ αὐτίς ἐκ τῆς Σικελίης ὀπίσω παρὰ βασιλέα, ἐς ὃ γήραϊ μέγα ὄλβιος ἔων ἐτελεύτησε ἐν Πέρσῃσι.

25. Σάμιοι δὲ ἀπαλλαγθέντες Μήδων ἀπονητὶ πόλιν καλλίστην Ζάγκλην περιβεβλήατο. μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίην τὴν ὑπὲρ Μιλήτου γενομένην Φοίνικες κελυσάντων Περσέων κατήγον ἐς Σάμον Λιάκεα τὸν Συλοσῶντος, ὡς πολλοῦ τε ἄξιον γενόμενόν σφισι καὶ μεγάλα κατεργασάμενον· καὶ Σαμίοισι μούνοισι τῶν ἀποσιάντων ἀπὸ Δαρείου διὰ τὴν ἔκλειψιν τῶν νεῶν τῶν ἐν τῇ ναυμαχίῃ οὔτε ἡ πόλις οὔτε τὰ ἱερά ἐνεπρήσθη. Μιλήτου δὲ ἀλούσης αὐτίκα Καρίην ἔσχον οἱ Πέρσαι, τὰς μὲν ἐθελοντὴν τῶν πολιῶν ὑποκνησάσας, τὰς δὲ ἀνάγκη προσηγάγοντο. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἐγίνετο.

26. Ἰστιαῖοι δὲ τῷ Μιλησίῳ ἐόντι περὶ Βυζάντιον καὶ συλλαμβάνοντι τὰς Ἰώνων ὀλκάδας ἐκπλωούσας ἐκ τοῦ Πόντου ἐξαγγέλλεται τὰ περὶ Μιλήτον γνόμενα. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἑλλήσποντον ἔχοντα πρήγματα ἐπιτρέπει Βισάλην Ἀπολλοφάνεος παιδὶ Ἀβυδηνῶ, αὐτὸς δὲ ἔχων Λεσβίους ἐς Χίον ἔπλεε, καὶ Χίων φρουρῇ οὐ προσιεμένη μιν συνέβαλε ἐν Κοίλοισι καλεομένοισι τῆς Χίης χώρας. τούτων τε δὴ ἐφόρευσε συχνοῦς, καὶ τῶν λοιπῶν Χίων, οἷα δὴ κεκακωμένων ἐκ τῆς ναυμαχίης, ὃ Ἰστιαῖος ἔχων τοὺς Λεσβίους ἐπεκράτησε, ἐκ Πολίχνης τῆς Χίων ὀρμεώμενος.

27. Φιλέει δὲ κως προσημαίνειν, εὐτ' ἂν μέλλῃ μεγάλη κακὰ ἢ πόλι ἢ ἔθνει ἔσσεσθαι· καὶ γὰρ Χίοισι πρὸ τούτων σημήϊα μεγάλα ἐγένετο. τοῦτο μὲν σφί



πέμψασι ἐς Δελφοὺς χορὸν νετηριῶν ἑκατὸν δύο μῦνοι
 τούτων ἀπενόστησαν, τοὺς δὲ ὀκτώ τε καὶ ἑννεήκοντα
 αὐτῶν λοιμὸς ὑπολαβὼν ἀπήνεκε, τοῦτο δὲ ἐν τῇ πόλει
 τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον, ὀλίγω πρὸ τῆς ναυμαχίης,
 παισὶ γράμματα διδασκομένοισι ἐπέπεσε ἢ στέγη, ὥστε
 ἀπ' ἑκατὸν καὶ εἴκοσι παιδῶν εἰς μῦνος ἀπέφυγε. ταῦ-
 τα μὲν σφί σιμῆϊα ὁ θεὸς προέδεξε, μετὰ δὲ ταῦτα ἡ
 ναυμαχίη ὑπολαβοῦσα ἐς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε· ἐπὶ δὲ
 τῇ ναυμαχίῃ ἐπεγένετο Ἰστιαῖος Δεσβίουσ ἄγων· κεκα-
 κωμένων δὲ τῶν Χίων, καταστροφὴν εὐπετέως αὐτῶν
 ἐποιήσατο.

28. Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐστρατεύετο ἐπὶ Θά-
 σον, ἄγων Ἰώνων καὶ Αἰολέων συχνοῦς. περικατημένοι
 δὲ οἱ Θάσον ἦλθε ἀγγελίη ὡς οἱ Φοίνικες ἀναπλώουσι
 ἐκ τῆς Μιλήτου ἐπὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην. πυθόμενος δὲ
 ταῦτα Θάσον μὲν ἀπόρθητον λείπει, αὐτὸς δὲ ἐς τὴν
 Δέσβον ἠπειγέτο ἄγων πᾶσαν τὴν στρατιήν. ἐκ Δέσβου
 δὲ λυμαινούσης οἱ τῆς στρατιῆς πέρην διαβαίνει, ἐκ τοῦ
 Ἀταρνέος ὡς ἀμήσων τὸν σῖτον, τὸν τε ἐνθεῦτεν καὶ
 τὸν ἐκ Καΐκου πεδίου, τὸν τῶν Μυσῶν. ἐν δὲ τούτοισι
 τοῖσι χωρίοισι εἰνύχανε ἔων Ἀρπαγὸς ἄνηρ Πέρσης,
 στρατηγὸς στρατιῆς οὐκ ὀλίγησ, ὃσ οἱ ἀποβάντι συμ-
 βαλῶν αὐτὸν τε Ἰστιαῖον ζωγρήν ἔλαβε καὶ τὸν στρατὸν
 αὐτοῦ τὸν πλέω διέφθειρε.

29. Ἐξωγήθη δὲ ὁ Ἰστιαῖος ὧδε· ὡς ἐμάχοντο οἱ
 Ἕλληνες τοῖσι Πέρσησι ἐν τῇ Μαλήνῃ τῆσ Ἀταρνείτιδος
 χώρασ, οἱ μὲν συνίστασαν χρόνον ἐπὶ πολλὸν, ἡ δὲ ἵπ-
 πος ὕστερον ὀρμηθεῖσα ἐπιπίπτει τοῖσι Ἕλλησι· τό τε
 δὴ ἔργον τῆσ ἵππου τοῦτο ἐγένετο, καὶ τετραμμένων τῶν
 Ἑλλήνων ὁ Ἰστιαῖος ἐπιβῶν οὐκ ἀπολίεσθαι ὑπὸ βασι-

έος διὰ τὴν παρεούσαν ἁμαρτίδα φιλοφυγίην τοιήνδ
 νῦν ἀναιρέεται· ὡς φεύγων τε καταλαμβάνετο ὑπ' ἄν-
 ρὸς Πέρσεω καὶ ὡς καταιρεόμενος ὑπ' αὐτοῦ ἔμελλε
 φυγεντηθῆσθαι, Περσίδα γλῶσσιαν μετεῖς καταμη-
 νύει ἑωυτὸν ὡς εἶη Ἰστιαῖος ὁ Μιλήσιος.

30. Εἰ μὲν νῦν, ὡς ἐζωγήθη, ἄχθη ἀγόμενος πα-
 ρὰ βασιλείᾳ Δαρεῖον, ὁ δ' οὔτ' ἂν ἔπαθε κακὸν οὐδὲν
 φοκίειν ἐμοὶ, ἀπῆκέ τ' ἂν αὐτῷ τὴν αἰτίην· νῦν δέ μιν
 ὑπῶν τε τούτων εἴνεκα, καὶ ἵνα μὴ διαφυγῶν αὐτίς
 ἔγας παρὰ βασιλεῖ γένηται, Ἀρταφέρνης τε ὁ Σαρδίων
 παρχος καὶ ὁ λαβῶν Ἀρπαγος, ὡς ἀπίκετο ἀγόμενος ἐς
 Ἐάρδις, τὸ μὲν αὐτοῦ σῶμα αὐτοῦ ταύτῃ ἀνεσταύρωσαν,
 ἣν δὲ κεφαλὴν ταριχεύσαντες ἀνήνεικαν παρὰ βασιλείᾳ
 Δαρεῖον ἐς Σοῦσα. Δαρεῖος δὲ πυθόμενος ταῦτα καὶ
 παιτησάμενος τοὺς ταῦτα ποιήσαντας ὅτι μιν οὐ ζώ-
 οντα ἀνήγαγον ἐς ὕψιν τὴν ἑωυτοῦ, τὴν κεφαλὴν τὴν
 Ἰστιαίου λούσαντάς τε καὶ περιστείλαντας εὐ ἐντειλίαι
 θάψαι ὡς ἀνδρὸς μεγάλως ἑωυτῷ τε καὶ Πέρσῃσι εὐερ-
 γέτω. τὰ μὲν περὶ Ἰστιαῖον οὕτω ἔσχε.

31. Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Περσέων χιμερίσις
 περὶ Μίλητον, τῷ δευτέρῳ ἔτι ὡς ἀνέπλωσε, αἰρέει εὐ-
 πειτίως τὰς νήσους τὰς πρὸς τῇ ἠπείρῳ κειμένας, Χίον
 καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον. ὅπως δὲ λάβοι τινὰ τῶν νήσων,
 ὡς ἐκίστην αἰρέοντες οἱ βάρβαροι ἔσαγήνευον τοὺς ἀν-
 θρώπους. σαγητεύουσι δὲ τόνδῃ τὸν τρόπον· ἀνὴρ ἀν-
 δρὸς ἠψάμενος τῆς χειρὸς ἐκ θαλάσσης τῆς βορηῆς ἐπὶ
 τὴν νοτίην διήκουσι, καὶ ἔπειτα διὰ πάσης τῆς νήσου
 διέρχονται ἐκθηρεύοντες τοὺς ἀνθρώπους. αἴψαν δὲ καὶ
 τὰς ἐν τῇ ἠπείρῳ πόλιας τὰς Ἰάδας κατὰ τὰ αὐτά· πλήν
 οὐκ ἔσαγήνευον τοὺς ἀνθρώπους· οὐ γὰρ οἶά τ' ἦν.



32. Ἐνθαῦτα Περσέων οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἐψεύσαντο τὰς ἀπειλὰς τὰς ἐπηπείλησαν τοῖσι Ἴωσι στρατοπεδουμένοισι ἐναντία σφίσι. ὥς γὰρ δὴ ἐπεκράτησαν τῶν πολλῶν, παῖδάς τε τοὺς εὐειδεστάτους ἐκλεγόμενοι ἐξέταμνον καὶ ἐποίηεν ἀντὶ [τοῦ] εἶναι ἐνόρχιας ἐνούχους, καὶ παρθένους τὰς καλλιστενούσας ἀνασπαστοὺς παρὰ βασιλέα· ταῦτά τε δὴ ἐποίηεν, καὶ τὰς πόλιας ἐνεπίπρασαν αὐτοῖσι ἰροῖσι. οὕτω δὴ τὸ τρίτον Ἴωνες κατεδουλώθησαν, πρῶτον μὲν ὑπὸ Δυδῶν, δις δὲ ἐπεξῆς τότε ὑπὸ Περσέων.

33. Ἀπὸ δὲ Ἰωνίης ἀπαλασσομένος ὁ ναυτικός στρατός τὰ ἐπ' ἀριστερὰ ἐσπλέοντι τοῦ Ἑλλησπόντου αἶρες πάντα· τὰ γὰρ ἐπὶ δεξιὰ αὐτοῖσι τοῖσι Πέρσησι ὑποχέτρια ἦν γεγονότα καὶ ἤπειρον. Εἰσὶ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ αἶδε τοῦ Ἑλλησπόντου, Χερσόνησός τε, ἐν τῇ πόλιες συχναὶ ἔνεισι, καὶ Πέρινθος καὶ τὰ τεῖχεα τὰ ἐπὶ Θρηάκης καὶ Σηλυβρίῃ τε καὶ Βυζάντιον. Βυζάντιοι μὲν κιν καὶ οἱ πέρηθεν Χαλκηδόνιοι οὐδ' ὑπέμειναν ἐπιπλέοντας τοὺς Φοίνικας, ἀλλ' οἴχοντο ἀπολιπόντες τὴν σφετέρην ἕσω ἐς τὸν Εὐξεινον πόντον, καὶ ἐνθαῦτα πόλιν Μεσαμβρίην οἴκισαν· οἱ δὲ Φοίνικες κατακαύσαντες τὰς τὰς χώρας τὰς καταλεχθείσας τράπονται ἐπὶ τὴν Πρόκοννησον καὶ Ἀρτάκην, πυρὶ δὲ καὶ τὰς νειμαρτες ἔπλων αὐτὶς ἐς τὴν Χερσόνησον, ἐξαιρήσοντες τὰς ἐπιλοίπους τῶν πολιῶν, ὅσας πρότερον προσσχόντες οὐ κατέσυραν. ἐπὶ δὲ Κύζικον οὐδέ ἔπλωσαν ἀρχὴν· αὐτοὶ γὰρ Κυζικηνοὶ ἔτι πρότερον τοῦ Φοινίκων ἔσπλου ἐγβρόνεσαν ὑπὸ βασιλεῖ, Οἰβάρεϊ τῷ Μεγαβάζου ὁμολογήσαντες, τῷ ἐν Δασκυλείῳ ὑπάρχῳ. τῆς δὲ Χερσονήσου

λὴν Καρδίας πόλιος, τὰς ἄλλας πύσας ἐχειρώσαντο οἱ
πυθαγόρειοι.

34. Ἐτυράννευς δὲ αὐτέων μέχρι τότε Μιλτιάδης ὁ
Κίμωνος τοῦ Στησαγόρευ, κτησαμένου τὴν ἀρχὴν ταύ-
την πρότερον Μιλτιάδεω τοῦ Κινυέλου τρόπῳ τοιῶδε·
ἔρχον Δόλογχοι Θρήικες τὴν Χερσόνησον ταύτην. οὗτοι
ὄν οἱ Δόλογχοι πεισθέντες πολέμῳ ὑπὸ Ἀψινθίων ἐς
Δελφούς ἐπεμψαν τοὺς βασιλέας περὶ τοῦ πολέμου χρη-
σιμετέροιους. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἀνεῖλε οἰκιστὴν ἐπάγεσθαι
ἐπὶ τὴν χώραν τοῦτον ὅς ἂν σφεας ἀπιόντας ἐκ τοῦ ἱεροῦ
πρῶτος ἐπὶ ξείνια καλέσῃ. ἴοντες δὲ οἱ Δόλογχοι τὴν
ὁδὸν διὰ Φωκίων τε καὶ Βοιωτῶν ἤϊσαν, καὶ σφεας
ὅς οὐδεὶς ἐκάλεσ, ἐκτράπονται ἐπ' Ἀθηναίων.

35. Ἐν δὲ τῆσι Ἀθήνησι τηνικαῦτα εἶχε μὲν τὸ πᾶν
κράτος Πεισιστράτος, ἀτὰρ ἐδυνάστευε καὶ Μιλτιάδης
ὁ Κινυέλου ἐὼν οἰκίης τεθριπποτρόφου, τὰ μὲν ἀνεκα-
θάν ἀπ' Αἰακοῦ τε καὶ Αἰγίνης γεγονώς, τὰ δὲ νεώτερα
Ἀθηναῖος, Φιλαίου τοῦ Αἰάντος παιδὸς γενομένου πρῶ-
του τῆς οἰκίης ταύτης Ἀθηναίου. οὗτος ὁ Μιλτιάδης
κατήμενος ἐν τοῖσι προθύροισι τοῖσι ἑωυτοῦ, ὄρειων τοὺς
Δολόγχοις παριόντας ἐσθῆτα οὐκ ἐγχωρὴν ἔχοντας καὶ
καίχμυς προσεβώσατο, καὶ σφι προσελθούσι ἐπηγγέλα-
το κytaγωγὴν καὶ ξείνια. οἱ δὲ δεξάμενοι καὶ ξεινι-
σθέντες ὑπ' αὐτοῦ ἐξέφαινον πᾶν οἱ τὸ μαντήϊον, ἐκρή-
ναντες δὲ ἐδέοντο αὐτοῦ τῷ θεῷ μιν πείθεσθαι. Μιλ-
τιάδεα δὲ ἀκούσαντα παραντικά ἔπεισε ὁ λόγος, οἷα
ἀχθόμενον τε τῇ Πεισιστράτου ἀρχῇ καὶ βουλόμενον
ἀκποδῶν εἶναι. αὐτίκα δὲ ἐστάλη ἐς Δελφούς ἐπειρησό-
μενος τὸ χρηστήριον, εἰ ποιολὴ τάπερ αὐτοῦ οἱ Δόλογχοι
προσεδέοντο.



36. Κελεούσης δὲ καὶ τῆς Πυθίης, οὕτω δὲ Μιλτιάδης ὁ Κινυέλου, Ὀλύμπια ἀναισθηκῶς πρότερον τούτων τεθρίππῳ, τότε παραλαβὼν Ἀθηναίων πάντα τὸν βουλούμενον μετέχειν τοῦ στόλου, ἔπλεε ἅμα τοῖσι Δολόχοισι καὶ ἔσχε τὴν χώραν· καὶ μιν οἱ ἐπαγαγόμενοι τύραννον κατεστήσαντο. ὁ δὲ πρῶτον μὲν ἀπτείχισε τὸν ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσου ἐκ Καρδίης πόλιος ἐς Πακτύην, ἵνα μὴ ἔχοιεν σφας οἱ Ἀψινθιοὶ δηλέσθαι ἐσβάλλοντες ἐς τὴν χώραν. εἰσὶ δὲ οὗτοι στάδιοι ἕξ τε καὶ τριήκοντα τοῦ ἰσθμοῦ· ἀπὸ δὲ τοῦ ἰσθμοῦ τούτου ἢ Χερσονήσος εἰσω πᾶσά ἐστι σταδίων εἴκοσι καὶ τετρακοσίων τὸ μῆκος.

37. Ἀποτείχισας ὦν τὸν ἀρχένα τῆς Χερσονήσου ὁ Μιλτιάδης καὶ τοὺς Ἀψινθίους τρόπῳ τοιούτῳ ὡσάμενος, τῶν λοιπῶν πρῶτοις ἐπολέμησε Λαμψακηνοῖσι· καὶ μιν οἱ Λαμψακηνοὶ λοχήσαντες αἰρέουσι ζωγρίην. τὴν δὲ ὁ Μιλτιάδης Κροῖσῳ τῷ Λυδῷ ἐν γνώμῃ γεγονώς· πυθόμενος ὦν ὁ Κροῖσος ταῦτα πέμπων προηγόρευε τοῖσι Λαμψακηνοῖσι μετιέναι Μιλτιάδεα· εἰ δὲ μὴ, σφείας πίτυος τρόπον ἀπέειπε ἐκτρίψειν. πλανωμένων δὲ τῶν Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοισι τί θέλει τὸ ἔπος εἶναι, τότε σφί ἀπέειπε ὁ Κροῖσος, πίτυος τρόπον ἐκτρίψειν, μόγις κοτὲ μαθῶν τῶν τις πρεσβυτέρων εἶπε τὸ ἔον, ὅτι πίτυς μούνη δένδρεων πάντων ἐκκοπεῖσα βλαστὸν οὐδένα μετίβι, ἀλλὰ πανώλεθρος ἐξαπόλλνται. δείσαντες ὦν οἱ Λαμψακηνοὶ Κροῖσον, λύσαντες μετήκαν Μιλτιάδεα.

38. Οὗτος μὲν δὴ διὰ Κροῖσον ἐκισύγει, μετὰ δὲ ταλευτιᾷ ἄπαις, πῆν ἀρχὴν τε καὶ τὰ χρήματα παραδοῖς Σησαγόρῃ τῷ Κίμωνος ἀδελφεοῦ παιδι ὁμομητρίου. καὶ οἱ τελευτήσαντι Χερσονησῖται θύουσι ὡς νόμος οἱ-

ιστῆ, καὶ ἀγῶνα ἵππικόν τε καὶ γυμνικόν ἐπιστάσι, ἐν
 Δαμψακτιῶν οὐδενὶ ἐγγίεται ἀγωνίζεσθαι. πολέ-
 μου δὲ ἰόντος πρὸς Δαμψακτινοὺς καὶ Σττσαγόρεα κα-
 κέλαβε ἀποδατεῖν ἄπικτα, πλῆγόντα τὴν κεφαλὴν πελέ-
 κῃ ἐν τῷ πριπατῆϊ πρὸς ἀνδρὸς αὐτομόλου μὲν τῷ
 ἔργῳ, πολεμίον δὲ καὶ ἔποθερμοτίφου τῷ ἔργῳ.

39. Τελετίσαντος δὲ καὶ Σττσαγόρεω τρόπῳ τοι-
 οῦ, ἐνθαῦτα Μιλτιάδεα τὸν Κίμωνος, Σττσαγόρεω δὲ
 τοῦ τελετίσαντος ἀδελφεόν, καταλαμβάνομενον τὰ πρῆ-
 ματα ἐπὶ Χερσονήσου ἀποστέλλουσι τρίρῃ οἱ Πεισι-
 τραπίδαι, οἱ μιν καὶ ἐν Ἀθήησι ἐποίειν εὐ ὡς οὐ σπυ-
 ριδότες δῖθεν τοῦ πατρὸς Κίμωνος αὐτοῦ τὸν θάνατον.
 ὃν ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ σπματίῳ ὡς ἐγένετο. Μιλτιάδης
 ἔσπικόμενος ἐς τὴν Χερσονήσον εἶχε κατ' οἴκοις, τὸν
 ἀδελφεόν Σττσαγόρεα δευλαδῆ ἐπιτιμίῳν. οἱ δὲ Χερσο-
 νῆσαι πενθατόμενοι ταῦτα σπτελέχθησαν ἀπὸ πασίῳν
 τῶν πολιῶν οἱ δευαστεῖοντες πάντιθεν, κοινῶ δὲ σπτόλῳ
 ἵππικόμενοι ὡς σπλληπυθυσόμενοι ἐδέθησαν ἐπ' αὐτοῦ.
 Μιλτιάδης τε δὴ ἴσχει τὴν Χερσονήσον, πεντακοσίους
 βόσκων ἐπικοίρους, καὶ γαμίει Ὀλόρου τοῦ Θρηάκων
 βασιλῆος θυγατέρα Ἠγησιπέλην.

40. Οἴτος δὲ ὁ Κίμωνος Μιλτιάδης γεωσπὶ μὲν ἠθ-
 ῶδες ἐς τὴν Χερσονήσον, κατελάμβανε δὲ μιν ἠθόντα
 ἄλλα τῶν κατεχόντων πρηγμάτων χαλεπώτερα. τρίτῳ
 μὲν γάρ ἔτει τοῦτων Σκύθαις ἔφειγε. Σκύθαι γάρ οἱ
 ἠρομάδες ἱρεθισθέντες ἐπὶ βασιλῆος Δαρείου σπτεστρά-
 φησαν καὶ ἔλυσαν μέχρι τῆς Χερσονήσου ταύτης. τοῦ-
 τος ἐπίσπτας οἱκ ἠπομείνας ὁ Μιλτιάδης ἔφειγε ἀπὸ
 Χερσονήσου, ἐς ὃ οἱ τε Σκύθαι ἀπαλλάχθησαν καὶ μιν



οἱ Δόλογχοι κατήγαγον ὀπίσω. ταῦτα μὲν δὴ τρίτῳ ἔτει πρότερον ἐγεγόνεε τῶν τότε μιν κατεχόντων.

41. Τότε δὲ πυνθανόμενος εἶναι τοὺς Φοίνικας ἐν Τενέδῳ, πληρώσας τριήρεας πέντε χορημάτων τῶν παρεόντων, ἀπέπλεε ἐς τὰς Ἀθήνας. καὶ ὥσπερ ὠρμίθη ἐκ Καρδίης πόλιος, ἔπλεε διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου παραμειβετό τε τὴν Χερσύνησον, καὶ οἱ Φοινικῆς οἱ περιπίπτουσι τῆσι νησί. αὐτὸς μὲν δὴ Μιλτιάδης σὺν τῆσι τέσσαρσι τῶν νεῶν καταφεύγει ἐς Ἴμβρον, τὴν δὲ οἱ πέμπτην τῶν νεῶν κατεῖλον διώκοντες οἱ Φοινικῆς. τῆς δὲ νεὸς ταύτης ἔτυχε τῶν Μιλτιάδεω παίδων ὁ πρεσβύτατος ἄρχων Μητιόχος, οὐκ ἐκ τῆς Ὀλόρου τοῦ Θρήϊκος ἐὼν θυγατρὸς, ἀλλ' ἐξ ἄλλης· καὶ τοῦτον ἅμα τῇ νηϊ εἶλον οἱ Φοινικῆς, καὶ μιν πυνθόμενοι ὡς εἶη Μιλτιάδεω παῖς, ἀνήγαγον παρὰ βασιλέα, δοκέοντες χάριτα μεγάλην καταθήσεσθαι, ὅτι δὴ Μιλτιάδης γνώμην ἀπεδέξατο ἐν τοῖσι Ἴωσι πεῖθεσθαι κελύων τοῖσι Σκύθησι, ὅτε οἱ Σκύθαι προσεδέοντο λύσαντας τὴν σχεδίην ἀποπλέειν ἐς τὴν ἑωντῶν. Δαρεῖος δὲ, ὡς οἱ Φοινικῆς Μητιόχον τὸν Μιλτιάδεω ἀνήγαγον, ἐποίησε κακὸν μὲν οὐδὲν Μητιόχον, ἀγαθὰ δὲ συχνά· καὶ γὰρ οἶκον καὶ κτῆσιν ἔδωκε καὶ Περσίδα γυναῖκα, ἐκ τῆς οἱ τέκνα ἐγένετο, τὰ ἐς Πέρσας κεκοσμέαται. Μιλτιάδης δὲ ἐξ Ἰμβρου ἀπικνέσται ἐς τὰς Ἀθήνας.

42. Καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκ τῶν Περσέων οὐδὲν ἔτι πλέον ἐγένετο τούτων ἐς νεῖκος φέρον Ἴωσι, ἀλλὰ τάδε μὲν χρήσιμα κάρτα τοῖσι Ἴωσι ἐγένετο τούτου τοῦ ἔτεος· Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὑπαρχος μεταπεμπάμενος ἀγγέλους ἐκ τῶν πολιῶν συνθήκας σφίσι αὐτοῖσι τοῖς Ἴωνας ἠνάγκασε ποιέεσθαι, ἵνα δωσίδικοι εἶεν καὶ

οὐκ ἀλλήλους φέροίεν τε καὶ ἄγοιεν. ταῦτά τε ἠνάγκασθαι τοίειν, καὶ τὰς χώρας σφείων μετρήσας κατὰ παραστάγχα, τοὺς καλέουσι οἱ Πέρσαι τὰ τριήκοντα στάδια, κατὰ δὴ τούτους μετρήσας φόρους ἔταξε ἑκάστοισι, οἱ κατὰ χώραν διατελείουσι ἔχοντες ἐκ τούτου τοῦ χρόνου αἰεὶ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ, ὡς ἐτάχθησαν ἐξ Ἀρταφέρνηος· ἐτάχθησαν δὲ ὁμοίως κατὰ τὰ αὐτὰ τὰ καὶ πρότερον εἶχον. καὶ σφί ταῦτα μὲν εἰρηναῖα ἦν.

43. Ἄμα δὲ τῷ ἔαρι, τῶν ἄλλων καταλελυμένων στρατηγῶν ἐκ βασιλείας, Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω κατέβαινε ἐπὶ θάλασσαν, στρατὸν πολλὸν μὲν κάρτα πεζὸν ἅμα ἀγόμενος, πολλὸν δὲ ναυτικὸν, ἡλικίην τε νέος ἔων καὶ νεωστὶ γεγαμηκῶς βασιλεὺς Δαρείου θυγατέρα Ἀρτοζώστην. ἄγων δὲ τὸν στρατὸν τοῦτον ὁ Μαρδόνιος ἐπεὶ τε ἐγένετο ἐν τῇ Κιλικίῃ, αὐτὸς μὲν ἐπιβὰς ἐπὶ νεὸς ἐκομίζετο ἅμα τῆσι ἄλλῃσι νηυσὶ, στρατιὴν δὲ τὴν πεζὴν ἄλλοι ἡγεμόνες ἤγον ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. ὡς δὲ παραπλέων τὴν Ἀσίην ἀπὶχθεὶς ὁ Μαρδόνιος ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐνθαῦτα μέγιστον θῶμα ἐρέω τοῖσι μὴ ἀποδεκομένοισι Ἑλλήνων Περσείων τοῖσι ἑπτὰ Ὀτάμβα γνώμην ἀποδέξασθαι, ὡς χρεῶν εἶη δημοκρατέεσθαι Πέρσας· τοὺς γὰρ τυράννους τῶν Ἰώνων καταπαύσας πάντας ὁ Μαρδόνιος δημοκρατίας κατίστα ἐς τὰς πόλεις. ταῦτα δὲ ποιήσας ἠπεύγετο ἐς τὸν Ἑλλήσποντον. ὡς δὲ συνβλέχθη μὲν χρῆμα πολλὸν νεῶν, συνβλέχθη δὲ καὶ πεζὸς στρατὸς πολλὸς, διαβάντες τῆσι νηυσὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἐπορεύοντο διὰ τῆς Εὐρώπης, ἐπορεύοντο δὲ ἐπὶ τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας.

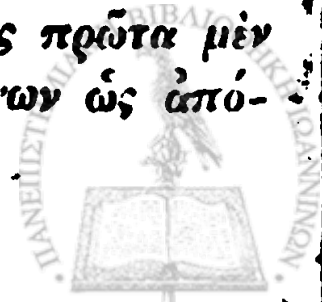
44. Αὐταὶ μὲν ὧν σφί πρόσχημα ἦσαν τοῦ στόλου ἅπαρ ἐν νόῳ ἔχοντες ὅσας ἂν πλείστας δύναιντο κατα-



στρέφεται τῶν Ἑλληνίδων πολλῶν, τοῦτο μὲν δὴ τῆσι
 ἰηρσὶ Θασίους οὐδὲ χεῖρας ἀνταειραμένους κατεστρέ-
 ψαντο, τοῦτο δὲ τῷ πεζῷ Μακεδόνας πρὸς τοῖσι ὑπάρ-
 χουσι δούλους προσεκλήσαντο· τὰ γὰρ ἐντὸς Μακεδό-
 νων ἔθνεα πάντα σφι ἤδη ἦν ἐποχείρια γεγονότα. ἐκ
 μὲν δὴ Θάσου διαβαλόντες πέρην ὑπὸ τὴν ἤπειρον ἐχο-
 μίζοντο μέχρι Ἀκάνθου, ἐκ δὲ Ἀκάνθου ὀρμεώμενοι τὸν
 Ἄθων περιέβαλλον. ἐπιπεσὼν δὲ σφι περιπλέονσι βορῆς
 ἄνεμος μέγας τε καὶ ἄπορος κάρτα τρηχέως περιέσπε
 πλήθει πολλὰς τῶν νεῶν ἐκβάλλων πρὸς τὸν Ἄθων. λέ-
 γεται γὰρ κατὰ τριηκοσίας μὲν τῶν νεῶν τὰς διαφθα-
 ρείσας εἶναι, ὑπὲρ δὲ δύο μυριάδας ἀνθρώπων· ὥστε
 γὰρ θηριωδυστάτης ἐούσης τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς
 περὶ τὸν Ἄθων, οἱ μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διεφθείροντο
 ἀρπαζόμενοι, οἱ δὲ πρὸς τὰς πέτρας ἀρασσόμενοι, οἱ δὲ
 αὐτῶν γέειν οὐκ ἐπιστέατο, καὶ κατὰ τοῦτο διεφθείρον-
 το, οἱ δὲ ῥίγει. ὁ μὲν δὴ ναυτικός στρατὸς οὕτω ἐπρησσε.

45. Μαρδονίῳ δὲ καὶ τῷ πεζῷ στρατοπεδευομένῳ
 ἐν Μακεδονίῃ νυκτὸς Βρύγοι Θρηϊκὲς ἐπεχείρησαν, καὶ
 σφῶν πολλοὺς φονεύουσι οἱ Βρύγοι, Μαρδόνιον δὲ αὐ-
 τὸν τραυματίζουσι. οὐ μὲντοι οὐδὲ αὐτοὶ δουλοσίτην
 διέφυγον πρὸς Περσέων· οὐ γὰρ δὴ πρότερον ἰπανέ-
 στη ἐκ τῶν χωρέων τουτέων Μαρδόνιος, πρὶν ἢ σφῆς
 ὑποχειρίους ἐποιήσατο. τούτους μὲντοι καταστρεψάμε-
 νος ἀπῆγε τὴν στρατιὴν ὀπίσω, ἅτε τῷ πεζῷ τε προσ-
 πταίσας πρὸς τοὺς Βρύγους καὶ τοῖ ναυτικῷ μεγάλως
 περὶ τὸν Ἄθων. οὗτος μὲν νῆν ὁ στόλος αἰσχυρῶς ἀγω-
 νισάμενος ἀπαλλάχθη ἐς τὴν Ἀσίην.

46. Δευτέρῳ δὲ ἔτει τούτων ὁ Δαρεῖος πρῶτα μὲν
 Θασίους διαβληθέντας ὑπὸ τῶν ἀστιγχετόνων ὡς ἀπό-



στασιν μηχανοίατο, πέμψας ἄγγελον ἐκέλευε σφεας τὸ τεῖχος περιαιρέειν καὶ τὰς νέας ἐς Ἀβδηρα κομίζειν. οἱ γὰρ δὴ Θάσιοι, οἷα ὑπὸ Ἰστιαίου τε τοῦ Μιλησίου πολιορκηθέντες καὶ προσόδων ἐουσέων μεγαλέων, ἐχρέωντο τοῖσι χρήμασι ναῦς τε ναυπηγεύμενοι μακρὰς καὶ τεῖχος ἰσχυρότερον περιβαλλόμενοι. ἡ δὲ πρόσσοδος σφι ἐγένετο ἔκ τε τῆς ἠπείρου καὶ ἀπὸ τῶν μετάλλων. ἐκ μὲν γβ τῶν ἐκ Σκαπιῆς Ὑλης τῶν χρυσέων μετάλλων τὸ ἐπίπαν ὀγδώκοντα τάλαντα προσήιε, ἐκ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ Θάσῳ ἐλίσσω μὲν τούτων, συχνὰ δὲ οὕτω ὥστε τὸ ἐπίπαν Θασιίοισι ἐούσι καρπῶν ἀτελέσι προσήιε ἀπὸ τε τῆς ἠπείρου καὶ τῶν μετάλλων ἔτιος ἐκάστου διηκόσια τάλαντα, ὅτε δὲ τὸ πλεῖστον προσῆλθε, τριηκόσια.

47. Εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς τὰ μέταλλα ταῦτα, καὶ μακρῶ ἦν αὐτῶν θωυμασιώτατα τὰ οἱ Φοίνικες ἀνεῦρον οἱ μετὰ Θάσου κτίσαντες τὴν νῆσον ταύτην, ἣτις νῦν ἐπὶ τοῦ Θάσου τούτου τοῦ Φοίνικος τὸ οὖνομα ἔσχε. τὰ δὲ μέταλλα τὰ Φοινικικὰ ταῦτά ἐστι τῆς Θάσου μεταξὺ Αἰνύρων τε χώρου καλομένου καὶ Κοινύρων, ἀντίον δὲ Σαμοθρηϊκῆς, ὄρος μέγα ἀνεστραμμένον ἐν τῇ ζητήσει. τοῦτο μὲν νῦν ἐστι τοιοῦτο.

48. Οἱ δὲ Θάσιοι τῷ βασιλεῖ κελύσαντι καὶ τὸ τεῖχος τὸ σφέτερον κατέϊλον καὶ τὰς νέας τὰς πάσας ἐκόμισαν ἐς Ἀβδηρα. Μετὰ δὲ τοῦτο ἀπεπειράτο ὁ Δαρρεῖος τῶν Ἑλλήνων ὅ τι ἐν νόῳ ἔχοιεν, κότερα πολεμέειν ἑαυτῷ ἢ παραδιδόναι σφέας αὐτούς. διέπεμπε ὦν κήρυκας ἄλλους ἄλλη τάξας ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, κελείων αἰτίειν βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. τούτους μὲν δὴ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἔπεμπε· ἄλλους δὲ κήρυκας διέπεμπε ἐς τὰς ἑαυτοῦ

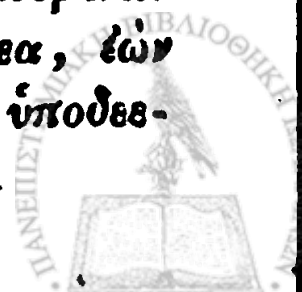


δασμοφόρους πόλιας τὰς παραθαλασσίους, κελύων νέας τε μακρὰς καὶ ἵππαγωγὰ πλοῖα ποιέεσθαι.

49. Οὗτοί τε δὴ παρεσκευάζοντο ταῦτα, καὶ τοῖσι ἤκουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυξι πολλοὶ μὲν ἠπειρωτέων ἔδοσαν τὰ προΐσχετο αἰτέων ὁ Πέρσης, πάντες δὲ νησιῶται ἐς τοὺς ἀπικολάτο αἰτήσοντες. οἳ τε δὴ ἄλλοι νησιῶται διδοῦσι γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ, καὶ δὴ καὶ Αἰγινήται. ποιήσασι δέ σφι ταῦτα ἰθέως Ἀθηναῖοι ἐπεκέατο, δοκέοντες ἐπὶ σφίσι ἔχοντας τοὺς Αἰγινήτας δεδωκέναι, ὡς ἅμα τῷ Πέρσῃ ἐπὶ σφέας στρατεύονται. καὶ ἄσμενοι προφάσιος ἐπελάβοντο, φοιτέοντές τε ἐς τὴν Σπάρτην κατηγορεῖον τῶν Αἰγινήτων τὰ πεποιήκοιεν προδόντες τὴν Ἑλλάδα.

50. Πρὸς ταύτην δὲ τὴν κατηγορίην Κλεομένης ὁ Ἀναξανδρίδew βασιλεὺς ἐὼν Σπαρτιητέων διέβη ἐς Αἶγινα, βουλόμενος συλλαβεῖν Αἰγινήτων τοὺς αἰτιωτάτους. ὡς δὲ ἐπειράτο συλλαμβάνων, ἄλλοι τε δὴ αὐτῷ ἐγίνοντο ἀντίξοοι τῶν Αἰγινήτων, ἐν δὲ δὴ καὶ Κρῖος ὁ Πολυκρίτου μάλιστα, ὃς οὐκ ἔφη αὐτὸν οὐδένα ἄξιον χαίροντα Αἰγινήτων· ἄνευ γάρ μιν Σπαρτιητέων τοῦ κοινοῦ ποιέειν ταῦτα, ὑπ' Ἀθηναίων ἀναγνωσθέντα χρήμασι· ἅμα γάρ ἂν μιν τῷ ἑτέρῳ βασιλεῖ ἐλθόντα συλλαμβάνειν. ἔλεγε δὲ ταῦτα ἐξ ἐπιστολῆς τῆς Δημαρήτου. Κλεομένης δὲ ἀπελευνόμενος ἐκ τῆς Αἰγίνης εἶρετο τὸν Κρῖον ὅ τι οἱ εἴη τὸ οὖνομα· ὃ δὲ τὸ ἐὼν ἔφρασε οἱ. ὃ δὲ Κλεομένης πρὸς αὐτὸν ἔφη· Ἴδῃ νῦν καταχάλκου ὦ Κρῖε τὰ κέρρα, ὡς συνοισόμενος μεγάλῳ κακῷ.

51. Ἐν δὲ τῇ Σπάρτῃ τοῦτον τὸν χρόνον ὑπομένων Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος διέβαλλε τὸν Κλεομένεα, ἐὼν βασιλεὺς καὶ οὗτος Σπαρτιητέων, οἰκίης δὲ τῆς ὑποδου-



στέρης, κατ' ἄλλο μὲν οὐδὲν ὑποδεεστέρης (ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ γεγονόνασι), κατὰ πρεσβυγενεΐην δὲ κως τετίμηται μᾶλλον ἢ Εὐρυσθένης.

52. Λακεδαιμόνιοι γὰρ ὁμολογέοντες οὐδενὶ ποιητῇ λέγουσι μῦθον Ἀριστόδημον τὸν Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὑλλου βασιλεύοντα ἀγαγεῖν σφείας ἐς ταύτην τὴν χώραν τὴν νῦν ἐκτέεται, ἀλλ' οὐ τοὺς Ἀριστοδήμου παῖδας. μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολλὸν Ἀριστοδήμῳ τεκεῖν τὴν γυναῖκα, τῇ οὖνομα εἶναι Ἀργεῖην· θυγατέρα δὲ αὐτὴν λέγουσι εἶναι Ἀντεσίλωνος τοῦ Τισαμενοῦ τοῦ Θερσάνδρου τοῦ Πολυνείκεος· ταύτην δὲ τεκεῖν δίδυμα, ἐπιδόντα δὲ τὸν Ἀριστόδημον τὰ τέκνα γούσῳ τελευτῶν. Λακεδαιμονίους δὲ τοὺς τότε ἔοντας βουλευσάσαι κατὰ νόμον βασιλέα τῶν παιδῶν τὸν πρεσβύτερον ποιήσασθαι· οὐκὼν δὲ σφείας ἔχειν ὁκότερον ἔλονται, ὥστε καὶ ὁμοίων καὶ ἴσων ἔόντων· οὐ δυναμένους δὲ γνῶναι, ἧ καὶ πρὸ τούτου, ἐπειρωτῶν τὴν τεκοῦσαν. τὴν δὲ οὐδὲ αὐτὴν φάναι διαγινώσκειν, εἰδυῖαν μὲν καὶ τὸ κάρτα λέγειν ταῦτα, βουλομένην δὲ εἶ κως ἀμφοτέροι γενοίατο βασιλέες. τοὺς ὧν δὲ Λακεδαιμονίους ἀπορέειν, ἀπορέοντας δὲ πέμπειν ἐς Δελφοὺς ἐπειρησομένους ὅ τι χρήσονται τῷ πράγματι. τὴν δὲ Πυθίην κελεύειν σφείας ἀμφοτέρα τὰ παιδία ἠγήσασθαι βασιλέας, τιμᾶν δὲ μᾶλλον τὸν γεραιότερον. τὴν μὲν δὲ Πυθίην ταῦτά σφι ἀνελεῖν, τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι ἀπορέουσι οὐδὲν ἦσσαν ὅκως ἐξεύρωσι αἰτῶν τὸν πρεσβύτερον, ὑποθέσθαι ἄνδρα Μεσσίριον τῷ οὖνομα εἶναι Πανίτην· ὑποθέσθαι δὲ τοῦτον τὸν Πανίτην τάδε τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, φυλάξαι τὴν γειναμένην ὁκότερον τῶν παιδῶν πρότερον λούει καὶ σιτίζει· καὶ ἦν μὲν κατὰ ταῦτα φαίνεται αἰεὶ

ποιεῦσα, τοὺς δὲ πᾶν ἔξειν ὅσον τι καὶ διζήνται καὶ θέ-
 λουσι ἔχειν· ἦν δὲ πλανᾶται καὶ ἐκείνη, ἐναλλαξ ποι-
 εῦσα, δῆλόν σφι ἔσεσθαι ὡς οὐδὲ ἐκείνη πλέον οὐδὲν
 οἶδε, ἐπ' ἄλλην τέ σφας τραπέσθαι ὁδόν. ἐνθαῦτα δὴ
 τοὺς Σπαρτιήτας κατὰ τὰς τοῦ Μεσσηνίου ὑποθήκας
 ἀντάξασθαι τὴν μητέρα τῶν Ἀριστοδήμου παιδῶν λαβεῖν
 κατὰ ταῦτα τιμῶσαν τὸν πρότερον καὶ σίτοισι καὶ λου-
 τροῖσι, οὐκ εἰδυῖαι τῶν εἵνεκεν ἐφύλασσετο. λαβόντας
 δὲ τὸ παιδίον τὸ τιμώμενον πρὸς τῆς γειναμένης ὡς ἔσθ
 πρότερον, τρέφειν ἐν τῷ δημοσίῳ· καὶ οἱ οὐνομα τεθῆ-
 ναι Εὐφροσύνηα, τῷ δὲ νεωτέρῳ Προκλέα. τούτους ἀν-
 δρωθείας αὐτοὺς τε ἀδελφεοὺς ἔοντας λέγουσι διαφο-
 ροὺς εἶναι τὸν πάντα χρόνον τῆς ζῆσις ἀλλήλοισι, καὶ
 τοὺς ἀπὸ τούτων γενομένους ὡσαύτως διατελεῖν.

53. Ταῦτα μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι μόνοι Ἑλ-
 λήνων, τὰδε δὲ κατὰ ταῦτα λεγόμενα ὑπ' Ἑλλήνων ἐγὼ
 γράφω· τούτους γὰρ δὴ τοὺς Δωριέων βασιλέας μέχρι
 μὲν Περσείος τοῦ Δανάης, τοῦ θεοῦ ἀπιέοντος, καταλε-
 γομένοις ὀρθῶς ὑπ' Ἑλλήνων καὶ ἀποδεικνυμένοις ὡς
 εἰσι Ἕλληρες· ἦδη γὰρ τρηκαῦτα ἐς Ἕλληνας οἵτοι ἐτέ-
 λεον. ἔλεξα δὲ μέχρι Περσείος τοῦδε εἵνεκα, ἀλλ' οὐκ
 ἀνέκαθεν εἴτι ἔλαβον, ὅτι οὐκ ἔπεστι ἐπωνυμίη Περσεῖ
 οὐδεμία πατρὸς θνητοῦ, ὡσπερ Ἡρακλεῖ Ἀμφιτρύων·
 ἦδη ὦν ὀρθῶι λόγοι χρεωμένοι μέχρι τοῦ Περσείος ὀρθῶς
 εἴρηται μοι· ἀπὸ δὲ Δανάης τῆς Ἀκρισίου καταλέγοντι
 τοὺς ἄνω αἰεὶ πατέρας αὐτῶν φανοῖατο ἂν ἔοντες οἱ
 τῶν Δωριέων ἡγεμόνες Αἰγύπτιοι ἰθαγενεῖς.

54. Ταῦτα μὲν πᾶν κατὰ Ἕλληρες λέγουσι γεγενη-
 λόγηται, ὡς δὲ ὁ Περσίων λόγος λέγεται, αὐτὸς ὁ Περ-
 σεὺς ἔων Ἀσσύριος ἐγένετο Ἕλλην, ἀλλ' οὐκ οἱ Περσείος



πρόγονοι· τοὺς δὲ Ἀκρισίου γὰρ πατέρας ὁμολογέοντας κατ' οἰκηϊότητα Περσεῖ οὐδὲν, τούτους δὲ εἶναι, κατὰ περ Ἑλληνας λέγουσι, Αἰγυπτίους.

55. Καὶ ταῦτα μὲν νυν περὶ τούτων εἰρήσθω· ὃ τι δὲ ἔοντες Αἰγύπτιοι, καὶ ὃ τι ἀποδεξάμενοι ἔλαβον τὰς Δωριέων βασιληΐας, ἄλλοισι γὰρ περὶ αὐτῶν εἴρηται, ἔασομεν αὐτά· τὰ δὲ ἄλλοι οὐ κατελάβοντο, τούτων μνήμην ποιήσομαι.

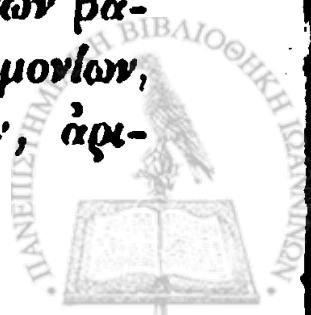
56. Γέρβα δὲ δὴ τάδε τοῖσι βασιλεῦσι Σπαρτιῆται δεδώκασι· ἱρῶσύννας δύο, Διὸς τε Δακῆδαίμονος καὶ Διὸς οὐρανόου, καὶ πόλεμόν γὰρ ἐκφέρειν ἐπ' ἣν ἂν βούλωνται χώραν, τούτου δὲ μηδένα εἶναι Σπαρτιητέων διακωλυτήν, εἰ δὲ μὴ, αὐτὸν ἐν τῷ ἄγει ἐνέχεσθαι· στρατευομένων δὲ πρώτους εἶναι τοὺς βασιλέας, ὑστάτους δὲ ἀπιέναι· ἑκατὸν δὲ ἄνδρας λογάδας ἐπὶ στρατιῆς φυλάσσειν αὐτούς· προβάτοισι δὲ χρᾶσθαι ἐν τῆσι ἐξοδίησι ὀκόσοισι ἂν ὧν ἐθέλωσι, τῶν δὲ θυομένων ἀπάντων τὰ δέρματά τε καὶ τὰ νῶτα λαμβάνειν σφέας. ταῦτα μὲν τὰ ἐμπολέμια.

57. Τὰ δὲ ἄλλα τὰ εἰρηναῖα κατὰ τάδε σφι δέδονται· ἦν θυσίην τις δημοτελῆ ποιέηται, πρώτους ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἴζειν τοὺς βασιλέας καὶ ἀπὸ τούτων πρῶτον ἄρχεσθαι, διπλήσια νέμοντας ἑκατέρῳ τὰ πάντα ἢ τοῖσι ἄλλοισι δαιτυμόνεσι· καὶ σπονδαρχίας εἶναι τούτων καὶ τῶν τυθέντων προβάτων τὰ δέρματα. νεομηνας δὲ ἀνὰ πάσας καὶ ἐβδόμας ἰσταμένου τοῦ μηνὸς δίδοσθαι ἐκ τοῦ δημοσίου ἱρήϊον τέλειον ἑκατέρῳ ἐς Ἀπόλλωνος καὶ μέδιμνον ἀλφίτων καὶ οἴνου τετάρτην Δακωνικήν καὶ ἐν τοῖσι ἰγῶσι πᾶσι προεδρίας ἑξαιρέτους. καὶ προξένους· ἀποδεικνύναι τούτοισι προσκεῖσθαι τοὺς ἂν ἐθέλωσι



τῶν ἀστῶν, καὶ Πυθίους αἰρέεσθαι δύο ἐκάτερον· οἱ δὲ Πύθιοί εἰσι θεοπρόποι ἐς Δελφούς, σιτεόμενοι μετὰ τῶν βασιλέων τὰ δημόσια. μὴ ἔλθοῦσι δὲ τοῖσι βασιλεῦσι ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἀποπέμπεσθαι σφι ἐς τὰ οἰκία ἀλφίτων τε δύο χοίνικας ἑκατέρῳ καὶ οἴνου κοτύλην, παρεούσι δὲ διπλήσια πάντα δίδοσθαι· τῶντὸ δὲ τοῦτο καὶ πρὸς ἰδιωτέων κληθέντας ἐπὶ δεῖπνον τιμᾶσθαι. τὰς δὲ μαντήϊας τὰς γινομένας τούτους φυλάσσειν, συνειδέ-
 ραι δὲ καὶ τοὺς Πυθίους. δικάζειν δὲ μόνους τοὺς βασιλέας τοσάδε μῦνοι, πατρούχου τε παρθένου πέρι, ἐς τὸν ἰκνέεται ἔχειν, ἣν μήτηρ ὁ πατήρ αὐτὴν ἐγγυήσῃ, καὶ ὄδων δημοσιέων πέρι. καὶ ἣν τις θετὸν παῖδα ποιέεσθαι ἐθέλῃ, βασιλέων ἐναντίον ποιέεσθαι. καὶ παρί-
 ζειν βουλευούσι τοῖσι γέροισι, ἐούσι δυνῶν δέουσι τριή-
 κοντα, ἣν δὲ μὴ ἔλθοῦσι, τοὺς μάλιστα σφι τῶν γερόντων προσήκοντας ἔχειν τὰ τῶν βασιλέων γέρεα, δύο ψήφους τιθεμένους, τρίτην δὲ τὴν ἐωυτῶν.

58. Ταῦτα μὲν ζῶσι τοῖσι βασιλεῦσι δέδοται ἐκ τοῦ κοινοῦ τῶν Σπαρτιητέων, ἀποθανοῦσι δὲ τάδε· ἱπ-
 πέες περιαγγέλλουσι τὸ γεγονός κατὰ πᾶσαν τὴν Λα-
 κωνικὴν, κατὰ δὲ τὴν πόλιν γυναῖκες περιμοῦσαι λέβητα κροτέουσι. ἐπεὰν ὦν τοῦτο γένηται τοιοῦτο, ἀνάγκη ἐξ οἰκίης ἐκάστης ἐλευθέρους δύο καταμιαίνεσθαι, ἄνδρα τε καὶ γυναῖκα· μὴ ποιήσασι δὲ τοῦτο ζημίαι μεγάλαι ἐπικέονται. νόμος δὲ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι κατὰ τῶν βασιλέων τοὺς θανάτους ἐστὶ ὧντος καὶ τοῖσι βαρβάρουσι τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ· τῶν γὰρ ὧν βαρβάρων οἱ πλεῖ-
 νες τῶντῶ νόμῳ χρέωνται κατὰ τοὺς θανάτους τῶν βασιλέων. ἐπεὰν γὰρ ἀποθάνῃ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, ἐκ πάσης θεῖ Λακεδαιμόνος, χωρὶς Σπαρτιητέων, ἀρι-



Θυμῷ τῶν περιοίκων ἀναγκαστοὺς ἐς τὸ κῆδος ἵεναι. τούτων ὧν καὶ τῶν εἰλωτέων καὶ αὐτῶν Σπαρτιητέων ἐπεὰν συλλεχθῶσι ἐς τὸντο πολλαὶ χιλιάδες, σύμμιγα τῆσι γυναιξὶ κόπτονται τε προθύμως καὶ οἰμωγῇ διαχρέωνται ἀπλέτῳ, φάμενοι τὸν ὕστατον αἰεὶ ἀπογενόμενον τῶν βασιλέων, τοῦτον δὴ γενέσθαι ἄριστον. ὅς δ' ἂν ἐν πολέμῳ τῶν βασιλέων ἀποθάνῃ, τούτῳ δὲ εἰδῶλον σκευάσαντες ἐν κλίνῃ εὖ ἐστρωμένῃ ἐκφέρουσι. ἐπεὰν δὲ θάψωσι, ἀγορῇ δέκα ἡμερέων οὐκ ἴσταται σφι οὐδ' ἀρχαιρεσίῃ συνίξει, ἀλλὰ πενθέουσι ταύτας τὰς ἡμέρας.

59. Συμφέρονται δὲ ἄλλο τόδε τοῖσι Πέρσησι· ἐπεὶ ἂν ἀποθανόντος τοῦ βασιλέος ἄλλος ἐνίστηται βασιλεὺς, οὗτος ὁ ἐσιῶν ἐλευθεροῖ ὅστις τι Σπαρτιητέων τῷ βασιλεῖ ἢ τῷ δημοσίῳ ὠφείλῃ· ἐν δ' αὖ Πέρσησι ὁ κατιστάμενος βασιλεὺς τὸν προοφειλόμενον φόρον μείνει τῆσι πόλισι πάσης.

60. Συμφέρονται δὲ καὶ τάδε Αἰγυπτίοισι Λακεδαιμόνιοι· οἱ κήρυκες αὐτῶν καὶ αὐληταὶ καὶ μάγειροι ἐκδέχονται τὰς πατρῶας τέχνας, καὶ αὐλητῆς τε αὐλητέω γίνεται καὶ μάγειρος μαγείρου καὶ κῆρυξ κήρυκος· οὐ κατὰ λαμπροφωνίην ἐπιτιθέμενοι ἄλλοι σφέας παρακληθῆναι, ἀλλὰ κατὰ τὰ πάτρια ἐπιτελέουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω γίνεται.

61. Τότε δὲ τὸν Κλεομένηα ἔοντα ἐν τῇ Αἰγίνῃ καὶ κοινὰ τῇ Ἑλλάδι ἀγαθὰ προσεργαζόμενον ὁ Δημάρητος διέβαλε, οὐκ Αἰγινήτεων οὕτω κηδόμενος, ὡς φθόνῳ καὶ ἄγῃ χρεώμενος. Κλεομένης δὲ νοστήσας ἀπ' Αἰγίνης ἐβούλευε τὸν Δημάρητον παῦσαι τῆς βασιληΐης, διὰ πρῆγμα τοιόνδε ἐπίβασιν ἐς αὐτὸν ποιούμενος· Ἄριστω-

ἢ βασιλεύοντι ἐν Σπάρτῃ καὶ γήμαντι γυναῖκας δύο
 παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. καὶ, οὐ γὰρ συνεγινώσκετο αὐτὸς
 τούτων εἶναι αἴτιος, γαμέει τρίτην γυναῖκα· ὧδε δὲ γα-
 μέει. ἦν οἱ φίλος τῶν Σπαρτιητέων ἀνὴρ, τῷ προσεκέετο
 τῶν ἀσπιῶν μάλιστα ὁ Ἀρίστιων. τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ἐτύγ-
 χανε εἶσα γυνή καλλίστη μακροῦ τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναι-
 κῶν, καὶ ταῦτα μέντοι καλλίστη ἐξ αἰσχίστης γενομένη.
 εἶσα γὰρ μιν τὸ εἶδος γλαύρην ἢ τροφὸς αὐτῆς, οἷα
 ἀνθρώπων τῶ ὀλβίων θυγατέρα καὶ δυσειδέα εἶσα,
 πρὸς δὲ καὶ ὀρέουσα τοὺς γονεὺς συμφορὴν τὸ εἶδος
 αὐτῆς ποιευμένους, ταῦτα ἕκαστα μαθούσα ἐπιφράζεται
 τοιάδε· ἐφόρεσεν αὐτὴν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν ἐς τὸ τῆς Ἐλέ-
 ντης ἱερόν· τὸ δ' ἐστὶ ἐν τῇ Θεοράτῃ καλουμένη, ὑπερθε
 τοῦ Φοιβηΐου ἱεροῦ· ὅπως δὲ ἐνείκει ἢ τροφὸς, πρὸς τῶ
 τῷ γαλμα ἴστα καὶ εἰσσεῖο τὴν θεὸν ἀπαλλάξαι τῆς
 δυσμορφίης τὸ παιδίον. καὶ δὴ κοτὴ ἀπιούσῃ ἐκ τοῦ
 ἱεροῦ τῇ τροφῷ γυναῖκα λέγεται ἐπιφανῆσαι, ἐπιφανεῖσαν
 δὲ ἐπείρασθαι μιν ὅ τι φέρει ἐν τῇ ἀγκάλῃ, καὶ τὴν φρά-
 σαι ὡς παιδίον φορέει, τὴν δὲ κελεῦσαι οἱ δεῖξαι, τὴν δὲ
 οὐ φάναι· ἀπειρησθαι γὰρ οἱ ἐκ τῶν γειναμένων μηδενὶ
 ἐπιδεικνύναι· τὴν δὲ πάντως ἐωσιτῇ κελεύειν ἐπιδειξαι·
 ὀρώσαν δὲ τὴν γυναῖκα περὶ πολλοῦ ποιευμένην ιδέ-
 σθαι, οὕτω δὴ τὴν τροφὸν δεῖξαι τὸ παιδίον· τὴν δὲ
 καταψῶσαν τοῦ παιδίου τὴν κεφαλὴν εἶπαι ὡς καλλι-
 στεύσει πασῶν τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν. ἀπὸ μὲν δὴ
 ταύτης τῆς ἡμέρας μεταπεσείεν τὸ εἶδος. γαμέει δὲ δὴ
 μιν ἐς γάμου ὄρην ἀπικομένην Ἀγητος ὁ Ἀλκείδω, οὗτος
 δὴ ὁ τοῦ Ἀρίστιωνος φίλος.

62. Τὸν δὲ Ἀρίστιωνα ἔκνιζε ἄρα τῆς γυναικὸς ταύ-
 τῆς ὁ ἔρωσ· μηχανᾶται δὴ τοιάδε· αὐτὸς τε τῷ ἐταίρῳ,

οὐ ἦν ἡ γυνὴ αὕτη, ὑποδέχεται δωτήνην δώσειν τῶν
 ωντοῦ πάντων ἐν, τὸ ἂν αὐτὸς ἐκεῖνος ἔληται, καὶ τὸν
 ταῖρον ἐνωτῆ ἐκέλευε ὡσαύτως τὴν ὁμοίην διδόναι. ὁ
 δὲ οὐδὲν φοβηθεὶς ἄμφι τῇ γυναικί, ὄρεων ἐοῦσαν καὶ
 Ἀρίστωνι γυναῖκα, καταινείει ταῦτα· ἐπὶ τούτοισι δὲ ὄρ-
 ρους ἐπήλασαν. μετὰ δὲ αὐτὸς τε ὁ Ἀρίστων ἔδωκε
 οὔτο, ὅ τι δὴ ἦν, τὸ εἴλωτο τῶν κειμηλίων τῶν Ἀρίστω-
 ρος ὁ Ἀγητος, καὶ αὐτὸς τὴν ὁμοίην ζητέων φέρεσθαι
 μαρ' ἐκείνου, ἐνθαῦτα δὴ τοῦ ἐταίρου τὴν γυναῖκα ἐπει-
 ρᾶτο ἀπάγεσθαι. ὁ δὲ πλὴν τούτου μόνου τὰ ἄλλα
 ἔφη καταινέσαι· ἀναγκαζόμενος μέγτοι τῷ τε ὄρκῳ καὶ
 τῆς ἀπάτης τῇ παραγωγῇ ἀπίει ἀπάγεσθαι.

63. Οὕτω μὲν δὴ τὴν τρίτην ἐσηγάγετο γυναῖκα ὁ
 Ἀρίστων, τὴν δευτέραν ἀποπεμψάμενος. ἐν δὲ οἱ χρόνω
 ἠλάσσονι καὶ οὐ πληρώσασα τοὺς δέκα μῆνας ἡ γυνὴ
 αὕτη τίθει τοῦτον δὴ τὸν Δημάρητον. καὶ τίς οἱ τῶν
 μικτέων ἐν θώκῳ κατημένῳ μετὰ τῶν ἐφόρων ἐξαγγέλλει
 ὡς οἱ παῖς γέγονε. ὁ δὲ ἐπιστάμενός τε τὸν χρόνον τῷ
 ἠγάγετο τὴν γυναῖκα, καὶ ἐπὶ δακτύλων συμβαλλόμενος
 τοὺς μῆνας, εἶπε ἀπομόσας· Οὐκ ἂν ἐμὸς εἴη. τοῦτο
 ἔκουσαν μὲν οἱ ἔφοροι, πρῆγμα μέντοι οὐδὲν ἐποιήσαν-
 το τὸ παραυτίκα. ὁ δὲ παῖς αὖξτε, καὶ τῷ Ἀρίστωνι
 τὸ εἰρημένον μετέμβλε· παῖδα γὰρ τὸν Δημάρητον ἐς τι
 μάλιστα οἱ ἐνόμισε εἶναι. Δημάρητον δὲ αὐτῷ οὖνομα
 ἔθηκε διὰ τὸδε· πρότερον τούτων πανδημὶ Σπαρτιῆται
 Ἀρίστωνι, ὡς ἀνδρὶ εὐδοκίμεοντι διὰ πάντων δὴ τῶν βα-
 ρυλίων τῶν ἐν τῇ Σπάρτῃ γενομένων, ἀρὴν ἐποιήσαντο
 ταῖδα γενέσθαι. διὰ τοῦτο μὲν οἱ τὸ οὖνομα Δημάρητος
 ἐτέθη.

64. Χρόνου δὲ προϊόντος, Ἀρίστων μὲν ἀπέθανε,
 HEROD. II. N



Δημάρτιος δὲ ἔσχε τὴν βασιλείην. ἔδωκε δὲ, ὡς ἔοικε, ἀνάπυστα γενόμενα ταῦτα καταπαῦσαι Δημάρτην τῆ βασιλείης, δι' ἧ Κλεομένει διεβλήθη μέγας πρότερον τε ὁ Δημάρτιος ἀπαγαγὼν τὴν στρατιὴν ἐξ Ἐλευσίνος καὶ δὴ καὶ τότε ἐπ' Αἰγινήτων τοὺς μηδίσαντας διαβάντος Κλεομένεος.

65. Ὀρηθεὶς ὧν ἀποτίνησθαι ὁ Κλεομένης συντίθεται Λευτυχίδῃ τῷ Μενάρεος τοῦ Ἄγιος, ἔοντι οἰκίῃ τῆς αὐτῆς Δημαρήτι, ἐπ' ᾧ τε, ἦν αὐτὸν καταστήσει βασιλέα ἀντὶ Δημαρήτου, ἔψεται οἱ ἐπ' Αἰγινήτας. ὁ δὲ Λευτυχίδης ἦν ἐχθρὸς τῷ Δημαρήτῳ μάλιστα γεγονῶν διὰ πρῆγμα τοιόνδε· ἄρμωσαμένου Λευτυχίδεω Πέρκαλον τὴν Χίλωνος τοῦ Δημαρμένου θυγατέρα, ὁ Δημάρτιος ἐπιβουλεύσας ἀποστερεῖ Λευτυχίδα τοῦ γάμου φθάσας αὐτὸς τὴν Πέρκαλον ἄρπάσας καὶ σκῶν γυναῖκα· κατὰ τοῦτο μὲν τῷ Λευτυχίδῃ ἢ ἐχθρῇ ἢ ἐς τὸν Δημάρτην ἐγεγόνεε, τότε δὲ ἐκ τῆς Κλεομένεος προθυμίας ὁ Λευτυχίδης κατόικηται Δημαρήτου, φῶς αὐτὸς οὐκ ἰκνεμένως βασιλεύειν Σπαρτιητέων οὐκ ἔοντα παῖδα Ἀρίστωνος. μετὰ δὲ τὴν κατωμοσίην ἐδίωκε ἀνασώζων ἑκάينو τὸ ἔπος, τὸ εἶπε Ἀρίστων τότε ὅτε οἱ ἐξήγησε ὁ οἰκέτης παῖδα γεγονέναι, ὁ δὲ συμβαλλόμενος τοὺς μῆνας ἀπώμοσε, φῶς οὐκ ἑωυτοῦ μιν εἶναι. τοῦτο δὲ ἐπιβατεύων τοῦ δήματος ὁ Λευτυχίδης ἀπέφαινε τὸν Δημάρτην οὔτε ἐξ Ἀρίστωνος γεγονότα οὔτε ἰκνεμένα βασιλεύοντα Σπάρτης, τοῖς ἐφόροις μάρτυρας παρεχόμενος κείνους οἱ τότε ἔτυχον πάρεδροί τε ἔοντες καὶ ἀκούσαντες ταῦτα Ἀρίστωνος.

66. Τέλος δὲ λόγων περὶ αὐτῶν νεκρῶν, ἔδοξε Σπαρτιήτησι ἐπιβεσθαι τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖς

Ἄριστωνος εἶη παῖς ὁ Δημάρητος. ἀνώϊστου δὲ γε-
 νομένου ἐκ προνοίης τῆς Κλεομένηος ἐς τὴν Πυθίην, ἐν-
 ταῦτα προσποιέεται Κλεομένης Κόβωνα τὸν Ἄριστο-
 κράντου, ἄνδρα ἐν Δελφοῖσι δυναστεύοντα μέγιστον· ὁ
 δὲ Κόβων Περίαλλαν τὴν πρόμαντιν ἀναπείθει, τὰ
 Κλεομένης ἐβούλετο λέγεσθαι, λέγειν. οὕτω δὴ ἡ Πυθίη
 πειρωτῶντων τῶν θεοπρόπων ἔκρινε μὴ Ἄριστωνος εἶ-
 ναι Δημάρητον παῖδα. ὑστέρω μὲντοι χρόνῳ ἀνάπυστα
 γένητο ταῦτα, καὶ Κόβων τε ἔφυγε ἐκ Δελφῶν καὶ Πε-
 ρίαλλα ἡ πρόμαντις ἐπαύσθη τῆς τιμῆς.

67. Κατὰ μὲν δὴ τὴν Δημαρήτου κατάπαυσιν τῆς
 βασιληΐης οὕτω ἐγένετο· ἔφυγε δὲ Δημάρητος ἐκ Σπάρ-
 τῆς ἐς Μήδους ἐκ τοιοῦδε ὄνειδος· μετὰ τῆς βασιληΐης
 αὐτῆν κατάπαυσιν ὁ Δημάρητος ἦρχε αἰρεθεὶς ἀρχὴν.
 ἦσαν μὲν δὴ γυμνοπαιδίαι, θεωμένου δὲ τοῦ Δημαρήτου
 Λευτυχίδης γεγονῶς ἤδη αὐτὸς βασιλεὺς ἀντὶ ἐκεῖνου,
 πέμψας τὸν θεράποντα, ἐπὶ γέλῳτι τε καὶ λάσθῃ εἰρώτια
 τὸν Δημάρητον ὀχοῖόν τι εἶη τὸ ἄρχειν μετὰ τὸ βασι-
 λεύειν. ὁ δὲ ἀλγήσας τῷ ἐπειρωτήματι εἶπε φῶς αὐτὸς
 ἐν ἀμφοτέρων ἤδη πεπειρηθῆναι, κῆνον δὲ οὐ· τὴν μὲν-
 τῶν ἐπειρώτησιν ταύτην ἄρξειν Λακεδαιμονίοισι ἢ μυρῆς
 ἀκότητος ἢ μυρῆς εὐδαιμονίης. ταῦτα δὲ εἶπας καὶ κα-
 κατακλυψάμενος ἦϊε ἐκ τοῦ θεήτρου ἐς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία,
 ὑπὸ τῆς δὲ παρασκευασάμενος ἔδυε τῷ Διδβοῦν, θύσας
 τὴν μητέρα ἐκάλεσε.

68. Ἀπικομένη δὲ τῇ μητρὶ ἐσθεις ἐς τὰς χεῖρας οἱ
 τῶν σπλάγχνων, κατικέτευσ λέγων τοιάδε· ὦ μητερ, θε-
 νον σε τῶν τε ἄλλων καταπτόμενος ἰκτεύω καὶ τοῦ ἐρ-
 μείου Διὸς τοῦδε, φράσαι μοι τὴν ἀληθειάν, τίς μευ ἐστὶ
 πατήρ ὀρθῶ λόγῳ. Λευτυχίδης μὲν γὰρ ἔφη ἐν τοῖσι



τείχεσι λέγων κείνουσ' ἄν σε ἐκ τοῦ προτέρου ἀνδρὸς οὕτω
 ἐλθεῖν παρὰ Ἀρίστων· οἱ δὲ καὶ τὸν ματαιότερον λό-
 γον λέγοντες φασὶ σε εἰσεῖν παρὰ τῶν οἰκετῶν τὸν
 ὀνομαζόμενον, καὶ ἐμὲ εἶναι ἐκείνου παῖδα. ἐγὼ ὦν σε
 μετέρχομαι τῶν θεῶν εἰπεῖν τὸ ἀληθές· οὔτε γὰρ, εἴπερ
 πεποιθὴς τις τῶν λεγομένων, μοιγῆ δὴ πεποιθῆσας. μετὰ
 πολλῶν δέ· ὁ τε λόγος πολλὸς ἐν Σπάρτῃ ὡς Ἀρίστωνι
 σπέρμα παιδοποιῶν οὐκ ἐνήγ· τεκεῖν γὰρ ἄν οἱ καὶ τὰς
 προτέρας γυναῖκας.

69. Ὁ μὲν δὲ τοιαῦτα ἔλεγε· ἡ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε
 ὦ παῖ, ἐπεὶ τέ με λιτῆσι μετέρχεται εἰπεῖν τὴν ἀληθῆν,
 πᾶν εἰς σὲ κτειρήσεται τῶληθές. ὡς μὲ ἠγάγετο Ἀρί-
 στων ἐς ἑωυτοῦ, κτενὶ τρίτῃ ἀπὸ τῆς πρώτης ἤλθε μοι
 φάσμα εἰδόμενον Ἀρίστωνι, στυγνῆ δὲ τοὺς στεφά-
 νους τοὺς εἶχε ἐμοὶ περιτίθει. καὶ τὸ μὲν οἰχώκεε, ἵκα
 δὲ μετὰ ταῦτα Ἀρίστων. ὡς δὲ μὲ εἶδε ἔχουσιν στεφά-
 νους, εἰρώτα τίς εἶη ὁ μοι δούς· ἐγὼ δὲ ἐφάμην ἐκείνον
 ὃ δὲ οὐκ ἵπεδέχτο. ἐγὼ δὲ καταμνήμην, φημέντ' αὐτὸ
 οὐ καλῶς ποιῆειν ἀπαρνεύμενον· ὀλίγον γὰρ τι πρότε-
 ρον εἰσεῖντα καὶ στυγνῆ δὲντα δοῦναι μοι τοὺς στεφά-
 νους. ὄριον δὲ μὲ καταμνήμην ὃ Ἀρίστων ἔμαθε ὡ
 θεῖον εἶη τὸ πρῆγμα. καὶ τοῦτο μὲν οἱ στεφάνοι ἐφά-
 νησαν ἔοντες ἐκ τοῦ ἔρωτος τοῦ παρὰ τῆσι θύρῃσι τῆς
 αὐλείῃσι ἰδρυμένου, τὸ καλέονσι Ἀστραβίακον· τοῦτο δὲ
 οἱ μάρτιες τὸν αὐτὸν τοῦτον ἦρωα ὑπαίρεον εἶναι. οὐ
 τω δὲ, ὦ παῖ, ἔχεις πᾶν, ὅσον τι καὶ βούλει πεθίσθαι.
 ἡ γὰρ ἐκ τοῦ ἦρωος τοῦτου γέγονας, καὶ τοι πατὴρ ἐστὶ
 Ἀστράβακος ὁ ἦρωας, ἡ Ἀρίστων· ἐν γὰρ σε τῆ κτε
 ταύτῃ ἀναιρέομαι. τῆ δὲ σευ μάλιστα κατάπτοιται ἡ
 ἐχθροὶ, λέγοντες ὡς αὐτὸς ὁ Ἀρίστων, ὅτι αὐτῷ σὺ ἦγ

ἄλθης γεγεννημένος, πολλῶν ἀκούοντων οὐ φήσειέ σε
 οὗτου εἶναι (τὸν χρόνον γάρ, τοὺς δέκα μῆνας, οὐδέκω
 εἴηκειν), αἰδρεῖη τῶν τοιούτων κείνος τοῦτο ἀπέρριψε τὸ
 κος. τίκτουσι γάρ γυναῖκες καὶ ἐννῶμηνα καὶ ἐπτά-
 μηνα, καὶ οὐ πᾶσαι δέκα μῆνας ἐκτελέσασαι· ἐγὼ δέ σε,
 παῖ, ἐπτάμηρον ἔτεκον. ἔγνω δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἄριστων
 μετὰ πολλὸν χρόνον ὡς ἀνοίη τὸ ἔπος ἐκβάλοι τοῦτο.
 γους δὲ ἄλλους περὶ γενέσιος τῆς σεωτοῦ μὴ δέκεο·
 γὰρ ἀληθέστατα πάντα ἀκήκοας. ἐκ δὲ ὀνοφορβῶν
 ἐπὶ τῆς Λευτυχίδῃ καὶ τοῖσι ταῦτα λέγουσι τίκτοιεν αἱ
 γυναῖκες παῖδας. ἡ μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγε.

70. Ὁ δὲ πνυθόμενος τῆς τὰ ἐβούλετο καὶ ἐπόδια λα-
 κων ἐπορεύετο εἰς Ἴλιον, τῷ λόγῳ φᾶς ὡς εἰς Δελφούς
 χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ πορεύεται. Λακεδαιμόνιοι
 ὑποτοπηθέντες Δημάρητον δρησιμῷ ἐπιχειρεῖν ἐδίω-
 κον. καὶ κως ἔφθῃ εἰς Ζακύνθον διαβὰς ὁ Δημάρητος
 τῆς Ἰλίδος· ἐπιδιαβάντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοῦ
 ἄπτοντο καὶ τοὺς θερίποντας αὐτὸν ἀπαιροῦνται.
 πᾶ δὲ, οὐ γὰρ ἐξεδίδοσαν αὐτὸν οἱ Ζακύνθιοι, ἐνθεῖ-
 ῖν διαβαίνει εἰς τὴν Ἀσίην παρὰ βασιλέα Δαρεῖον. ὁ δὲ
 μεδέξιατό τῆς αὐτὸν μεγαλωσὶ καὶ γῆν τῆς καὶ πόλιν
 Λακων. οὕτω ἀπύκετο εἰς τὴν Ἀσίην Δημάρητος καὶ τοι-
 οῦτη χρησάμενος τύχη, ἄλλα τῆς Λακεδαιμονίοισι συχνὰ
 ἔργοισι τῆς καὶ γνώμησι ἀπολαμπρυνθεῖς, ἐν δὲ δὴ καὶ
 ἑλμπιάδα σφι ἀνελόμενος τεθρίππῳ προσέβαλε, μού-
 ρης τοῦτο πάντων δὴ τῶν γενομένων βασιλείων ἐν Σπάρ-
 τῃ ποιήσας.

71. Λευτυχίδης δὲ ὁ Μενάρης Δημαρήτου κατα-
 πανσθέντος διεδέξατο τὴν βασιληΐην, καὶ οἱ γίνεται
 βασιλεὺς Ζευξίδημος, τὸν δὲ Κυνίσκον μετεξέτεροι Σπαρτιη-



τέων ἐκάλεον. οὗτος ὁ Ζευξίδημος οὐκ ἐβασίλευσε Σπάρτης· πρὸ Λευτυχίδεω γὰρ τελευτᾷ, λιπὼν παῖδα Ἀρχίδημον. Λευτυχίδης δὲ στερηθεὶς Ζευξιδῆμον γαμέει δευτέρην γυναῖκα Εὐρυδάμην, ἐοῦσαν Μενίου μὲν ἀδελφεήν, Διακτορίδεω δὲ θυγατέρα· ἐκ τῆς οἱ ἔρσεν μέγιστος γίνεται οὐδὲν, θυγάτηρ δὲ Λαμπιτῶ, τὴν Ἀρχίδημος ὁ Ζευξιδῆμου γαμέει δόντος αὐτῷ Λευτυχίδεω.

72. Οὐ μὲν οὐδὲ Λευτυχίδης κατεγήρα ἐν Σπάρτῃ, ἀλλὰ τίσιν τοιήνδε τινὰ Δημαρήτῳ ἐξέτισε· ἐστρατήγησεν Δακεδαιμονίοισι ἐς Θεσσαλίην, παρεὼν δὲ οἱ ὑποχείριον πάντα ποιήσασθαι ἐδώροδόκησε ἀργύριον πολὺ. ἐπὶ αὐτοφώρῳ δὲ ἀλούς αὐτοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐπικιστήμενος χειρίδι πλὴν ἀργυρίου ἔφυγε ἐκ Σπάρτης ὑπὸ δικαστήριον ὑπαχθεὶς, καὶ τὰ οἰκία οἱ κατεσκάφη· ἔφυγε δὲ ἐς Τεγέην καὶ ἐτελεύτησε ἐν ταύτῃ. ταῦτα μὲν διέγινετο χρόνῳ ὕστερον.

73. Τότε δὲ ὡς τῷ Κλεομένει εὐωδώθη τὸ ἐς τοὺς Δημάρητον πρῆγμα, αὐτίκα παραλαβὼν Λευτυχίδεα ἦν ἐπὶ τοὺς Αἰγινήτας, δεινὸν τινὰ σφί ἔγκοτον διὰ τοὺς προπηλακισμὸν ἔχων. οὕτω δὲ οὔτε οἱ Αἰγινήται, ἀμφοτέρων τῶν βασιλέων ἠκόντων ἐπ' αὐτούς, ἐδικαίευσεν ἔτι ἀντιβυίειν, ἐκεῖνοί τε ἐπιλεξάμενοι ἄνδρας δέκα Αἰγινήτων τοὺς πλείστου ἀξίους καὶ πλοῦτῳ καὶ γενεῇ ἦγον καὶ ἄλλους καὶ δὴ καὶ Κριῖόν τε τὸν Πολυκρίτου καὶ Κάσαμβρον τὸν Ἀριστοκράτους, οἵπερ εἶχον μέγιστον κράτος· ἀγαγόντες δὲ σφεας ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν παραθήκη παρατίθενται ἐς τοὺς ἐχθρίστους Αἰγινήτας Ἀθηναίους.

74. Μετὰ δὲ ταῦτα Κλεομένεα ἐπαίιστον γενομένου κακοτεχνήσαντα ἐς Δημάρητον δεῖμα ἔλαβε Σπαρτιητέων



καὶ ὑπεξέσχε ἐς Θεσσαλίην. ἐνθῦθεν δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀρκαδίην νεώτερα ἔπρασσε πράγματα, συνιστὰς τοὺς Ἀρκάδας ἐπὶ τῇ Σπάρτῃ, ἄλλους τε ὄρκους προσάγων σφι, ἧ μὲν ἔψασθαι σφεας αὐτῷ τῇ ἂν ἐξηγῆται, καὶ δὴ καὶ ἐς Νώνακριν πόλιν πρόθυμος ἦν τῶν Ἀρκάδων τοὺς προσητάς ἀγινέων ἐξορκοῦν τὸ Στυγὸς ὕδωρ. ἐν δὲ ταύτῃ τῇ πόλει λέγεται εἶναι ὑπ' Ἀρκάδων τὸ Στυγὸς ὕδωρ, καὶ δὴ καὶ ἔστι τοιούτου τι ὕδωρ ὀλίγον φαινόμενον ἐκ πέτρης στάζει ἐς ἄγκος, τὸ δὲ ἄγκος αἵμασις τις περιθέει κύκλος. ἧ δὲ Νώνακρις, ἐν τῇ ἧ πηγῇ αὕτη τυγχάνει ἐοῦσα, πόλις ἐστὶ τῆς Ἀρκαδίας πρὸς Φενεῶ.

75. Μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι Κλεομένεα ταῦτα πρήσσοντα, κατήγον αὐτὸν δέσαντες ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι καὶ ἐς Σπάρτην τοῖσι καὶ πρότερον ἦρχε. κατελθόντα δὲ αὐτὸν αὐτίκα ὑπέλαβε μανίη νοῦσος, ἔοντα καὶ πρότερον ὑπομαργότερον· ὅπως γὰρ τεῷ ἐντύχοι Σπαρτιητέων, ἐνέχραυε ἐς τὸ πρόσωπον τὸ σκῆπτρον. ποιῶντα δὲ αὐτὸν ταῦτα καὶ παραφρονήσαντα ἔδησαν οἱ προσήκοντες ἐν ξύλῳ· ὁ δὲ δεθεὶς τὸν φύλακον μονωθέντα κειμένων τῶν ἄλλων αἶτε μάχαιραν· οὐ βουλομένου δὲ τὰ πρῶτα τοῦ φύλακου δίδοναι ἀπέειπε τά μιν λυθεὶς ποιήσει, ἐς ὃ δάσας τὰς ἀπειλὰς ὁ φύλακος (ἦν γὰρ τῶν τις κείλωτέων) δίδοι οἱ μάχαιραν. Κλεομένης δὲ παραλαβὼν τὸν σίδηρον ἄρχετο ἐκ τῶν κημέων ἑαυτὸν λωβώμενος· ἐπιτάμνων γὰρ κατὰ μῆκος τὰς σάρκας προὐβαινε ἐκ τῶν κημέων ἐς τοὺς μηρούς, ἐκ δὲ τῶν μηρῶν ἐς τε τὰ ἰσχία καὶ τὰς λαπάρας, ἐς ὃ ἐς τὴν γαστέρα ἀπύκτετο καὶ ταύτην καταχορδεύων ἀπέθανε τρόπῳ τοιούτῳ, ὡς μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι Ἑλλήνων, ὅτι τὴν Πυ-



Δίην ἀνέγνωσε τὰ περὶ Δημάρτητον γεγόμενα λέγειν, ὡς δὲ Ἀθηναῖοι μοῦνοι λέγουσι, διότι ἐς Ἐλευσίνα ἐσβαλὼν ἔκαψε τὸ τέμενος τῶν θεῶν, ὡς δὲ Ἀργεῖοι, ὅτι ἐξ ἰροῦ αὐτῶν τοῦ Ἄργου Ἀργείων τοὺς καταφυγόντας ἐκ τῆς μάχης καταγιγῶν κατέκοπτε καὶ αὐτὸ τὸ ἄλσος ἐν ἀλογίῃ ἔχων ἐνέπηρσε.

76. Κλεομένει γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι ἐχρήσθη Ἄργος αἰρήσειν. ἐπεὶ τε δὲ Σπαρτιήτας ἄγων ἀπίκτι ἐπὶ ποταμὸν Ἐρασῖνον, ὃς λέγεται ῥέειν ἐκ τῆς Στυμφηλίδος λίμνης (τὴν γὰρ δὴ λίμνην ταύτην ἐς χάσμα ἀφανὲς ἐκδιδοῦσαν ἀναφαίνεσθαι ἐν Ἀργεῖ, τὸ ἐνθεῦτεν δὲ τὸ ὕδωρ ἤδη τοῦτο ὑπὲρ Ἀργείων Ἐρασῖνον καλέεσθαι), ἀπικόμενος δ' ὧν ὁ Κλεομένης ἐπὶ τὸν ποταμὸν τοῦτον ἐσφαγιάζετο αὐτῷ· καὶ οὐ γὰρ οὐδαμῶς ἐκαλλιέρεε διαβαίνειν μιν, ἄγασθαι μὲν ἔφη τοῦ Ἐρασῖνου οὐ προδιδόντος τοὺς πολήτας, Ἀργείους μῆτοι οὐδ' ὡς χαιρήσειν. μετὰ δὲ ταῦτα ἔξαναχωρήσας τὴν στρατιὴν κατήγαγε ἐς Θυρέην, σφαγιασάμενος δὲ τῇ θαλάσῃ ταῦρον πλοίοισι σφεας ἤγαγε ἔς τε τὴν Τίρονθίην χώραν καὶ Ναυπλίην.

77. Ἀργεῖοι δ' ἐβόηθρον πινθανόμενοι ταῦτα ἐπὶ θαλάσσαν· ὡς δὲ ἀγχοῦ μὲν ἐγίνοντο τῆς Τίρονθος· χώρα δὲ ἐν τούτῳ τῷ κίεται ἡ Σήπεια οὐνομα, μεταίχμιον οὐ μέγα ἀπολιπόντες ἴζοντο ἀντίοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἀργεῖοι τὴν μὲν ἐκ τοῦ φανεροῦ μάχην οὐκ ἐφοβέοντο, ἀλλὰ μὴ δόλῳ αἰρεθείωσι. καὶ γὰρ δὴ σφι ἐς τοῦτο πρῆγμα εἶχε τὸ χρηστήριον τοῦ ἐπίκουνα ἔχρησε ἡ Πυθίη τούτοις τε καὶ Μιλησίοισι· λέγον ὧδε·

Ἄλλ' ὅταν ἡ θήλεια τὸν ἄρσενα νικήσασα
 ἐξελάσῃ καὶ κῦδος ἐν Ἀργείοισιν ἄρῃται,
 πολλὰς Ἀργείων ἀμφιδρυφίας τότε θήσει.
 ὡς ποτέ τις ἔρειν καὶ ἐπισσομένων ἀνθρώπων,
 Λεινὸς ὄφεις τριέλικτος ἀπώλετο δουρὶ δαμασθεῖς.

Ταῦτα δὴ πάντα συνελθόντα τοῖσι Ἀργείοισι φόβον
 παρεῖχε. καὶ δὴ σφι πρὸς ταῦτα ἔδοξε τῷ κήρῳ τῶν
 πολεμίων χρᾶσθαι, δόξαν δέ σφι ἐποίεον τοιόνδε· ὅκως
 ὁ Σπαρτιήτης κήρυξ προσημαῖνοι τι Λακεδαιμονίοισι,
 ἐποίεον καὶ οἱ Ἀργεῖοι τῶντὸ τοῦτο.

78. Μαθὼν δὲ ὁ Κλεομένης ποιῦντας τοὺς Ἀρ-
 γείους ὁκοῖόν τι ὁ σφέτερος κήρυξ σημήνῃσιν, παραγγέλ-
 λει σφι, ὅταν σημήνῃ ὁ κήρυξ ποιέσθαι ἄριστον, τότε
 ἀναλαβόντας τὰ ὄπλα χωρέειν ἐς τοὺς Ἀργείους. ταῦτα
 καὶ ἐγένετο ἐπιτελέα ἐκ τῶν Λακεδαιμονίων· ἄριστον
 γὰρ ποιουμένοισι τοῖσι Ἀργείοισι ἐκ τοῦ κηρύγματος
 ἔπενεατο, καὶ πολλοὺς μὲν ἐφόρευσαν αὐτῶν, πολλῶ δ'
 ἔτι πλεῦνας ἐς τὸ ἄλσος τοῦ Ἄργου καταφυγόντας πε-
 ριζόμενοι ἐφύλασσαν.

79. Ἐντεῦθεν δὲ ὁ Κλεομένης ἐποίησεν τοιόνδε· ἔχων
 αὐτομόλους ἄνδρας καὶ πυνθανόμενος τούτων ἐξεκάλεσεν
 πέμπων κήρυκα, ὀνομαστὶ λέγων τῶν Ἀργείων τοὺς ἐν τῷ
 ἱερῷ ἀπεργμένους· ἐξεκάλεσεν δὲ φᾶς αὐτῶν ἔχειν τὰ ἄποι-
 να· ἄποινα δὲ ἐστὶ Πελοποννησίοισι δύο μνᾶι τεταγμέναι
 κατ' ἄνδρα αἰχμάλωτον ἐκτίνειν. κατὰ πεντήκοντα δὴ
 ὦν τῶν Ἀργείων ὡς ἐκάστους ἐκκαλύμενος ὁ Κλεομένης
 ἔκτεινε. ταῦτα δὲ κως γινόμενα ἐβλήθησεν τοὺς λοιποὺς
 τοὺς ἐν τῷ τεμένει· ἅτε γὰρ πυκνοῦ ἐόντος τοῦ ἄλσους,
 οὐκ ὤρων οἱ ἐντὸς τοὺς ἐκτὸς ὅ τι ἔπρασσον, πρὶν γὰρ δὴ
 αὐτῶν τις ἀναβάς ἐπὶ δένδρον κατεῖδε τὸ ποιούμενον.
 οὐκ ὄρων δὴ ἔτι καλούμενοι ἐξήϊσαν.



80. Ἐνθαῦτα δὴ ὁ Κλεομένης ἐκέλευε πάντα τινὰ τῶν εἰλωτίων περιπέειν ἕλη τὸ ἄλσος, τῶν δὲ πειθομένων ἐνέπρησθ τὸ ἄλσος. καιομένου δὲ ἤδη ἐπείρετο τῶν τινα αὐτομόλων τίνος εἶη θεῶν τὸ ἄλσος· ὁ δὲ ἔφη Ἄργου εἶναι· ὁ δὲ, ὡς ἤκουσθ ἀναστενάξας μέγα εἶπε· Ὡς Ἄπολλον χρηστήριε, ἧ μεγάλως με ἠπάτηκας; φάμενος Ἄργος αἰρήσειν· συμβάλλομαι δ' ἐξήκειν μοι τὸ χρηστήριον.

81. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Κλεομένης τὴν μὲν πλέω στρατιὴν ἀπῆκε ἀπιέναι ἐς Σπάρτην, χιλίους δὲ αὐτὸς λαβὼν τοὺς ἀριστείας ἦϊε ἐς τὸ Ἡραῖον θύσων. βουλόμενον δὲ αὐτὸν θύειν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ὁ ἱεὺς ἀπηγόρευε, φάς οὐκ ὄσιον εἶναι ξείνῳ αὐτόθι θύειν. ὁ δὲ Κλεομένης τὸν ἱεῖα ἐκέλευε τοὺς εἰλωτας ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ἀπαγαγόντας μαστιγῶσαι, καὶ αὐτὸς ἔθυσσε· ποιήσας δὲ ταῦτα ἀπῆϊε ἐς τὴν Σπάρτην.

82. Νοστήσαντα δὲ μιν ὑπῆγον οἱ ἐχθροὶ ὑπὸ τοῖς ἐφόροις, φάμενοί μιν δωροδοκῆσαντα οὐκ ἐλέειν τὸ Ἄργος, παρεὸν εὐπειτέως μιν ἐλεῖν. ὁ δὲ σφι ἔλεξε, οὔτε εἰ ψευδόμενος, οὔτε εἰ ἀλιθῆα λέγων, ἔχω σαφηνέως εἶπαι, ἔλεξε δ' ὧν φάμενος, ἐπεὶ τε δὴ τὸ τοῦ Ἄργου ἱεὸν εἶλε, δοκέειν οἱ ἐξεληλυθέναι τὸν χρησμόν τοῦ θεοῦ· πρὸς ὧν ταῦτα οὐ δικαιοῦν πειρᾶν τῆς πόλιος, πρὶν γὰρ δὴ ἱεοῖσι χρήσῃται καὶ μάθῃ εἴτε οἱ ὁ θεὸς παραδιδῷ, εἴτε οἱ ἐμποδῶν ἔστηκε· καλλιερειμένῳ δὲ ἐν τῷ Ἡραίῳ ἐκ τοῦ ἀγάλματος τῶν στηθῶν φλόγα πυρὸς ἐκλάμψαι, μαθεῖν δὲ αὐτὸς οὕτω τὴν ἀτρεχητήν, ὅτι οὐκ αἰρείει τὸ Ἄργος· εἰ μὲν γὰρ ἐκ τῆς περὶ τῆς ἀγάλματος ἐξελάμψε, αἰρείειν ἂν κατ' ἀνάγκης τὴν πόλιν· ἐκ τῶν στηθῶν δὲ λάμψαντος πάν οἱ πεποιῆσθαι, ὅσον ὁ θεὸς

ἔβουλετὸ γενέσθαι. ταῦτα δὲ λέγων πιστὰ τε καὶ οἰκό-
τα ἔδοκεε Σπαρτιήτησι λέγειν, καὶ ἀπέφυγε πολλὸν τοὺς
διώκοντας.

83. Ἄργος δὲ ἀνδρῶν ἐξηρώθη οὕτω ὥστε οἱ δοῦ-
λοι αὐτῶν ἔσχον πάντα τὰ πρήγματα ἄρχοντες τε καὶ
διέποντες, ἐς ὃ ἐπήβησαν οἱ τῶν ἀπολομένων παῖδες.
ἔπειτὰ σφεας οὔτοι ἀνακτώμενοι ὀπίσω ἐς ἑωυτοὺς τὸ
Ἄργος ἐξέβαλον· ἐξωθεύμενοι δὲ οἱ δοῦλοι μάχη ἔσχον
Τίρυνθα. τέως μὲν δὴ σφι ἦν ἄρθμια ἐς ἀλλήλους, ἔπει-
τα δὲ ἐς τοὺς δούλους ἦλθε ἀνὴρ μάντις Κλέανδρος, γέ-
νος ἑὼν Φιγαλεὺς ἀπ' Ἀρκαδίας· οὗτος τοὺς δούλους
ἀνέγνωσε ἐπιθέσθαι τοῖσι δεσπότησι. ἐκ τούτου δὲ πό-
λεμός σφι ἦν ἐπὶ χρόνον συχνόν, ἐς ὃ δὴ μόγις οἱ Ἀρ-
γεῖοι ἐπεκράτησαν.

84. Ἀργεῖοι μὲν νυν διὰ ταῦτα Κλεομένεά φασι
μανέντα ἀπολέσθαι κακῶς. αὐτοὶ δὲ Σπαρτιῆται φασι
ἐκ δαιμονίου μὲν οὐδενὸς μανῆναι Κλεομένεα, Σκύθησι
δὲ ὁμιλήσαντά μιν ἀκρητοπότην γενέσθαι καὶ ἐκ τούτου
μανῆναι. Σκύθας γὰρ τοὺς νομάδας, ἐπεὶ τὲ σφι Δα-
ρρεῖον ἐσβαλεῖν ἐς τὴν χώραν, μετὰ ταῦτα μεμονέναι μιν
τίσασθαι· πέμψαντας δὲ ἐς Σπάρτην συμμαχίην τε
ποιέεσθαι, καὶ συντίθεσθαι ὡς χρεῶν εἶη αὐτοὺς μὲν
τοὺς Σκύθας παρὰ Φᾶσιν ποταμὸν πειρᾶν ἐς τὴν Μη-
δικὴν ἐσβαλεῖν, σφέας δὲ τοὺς Σπαρτιήτας κελύειν ἐξ
Ἐφέσου ὀρμωμένους ἀναβαίνειν καὶ ἔπειτα ἐς τῶντὸ
ἀπαντᾶν. Κλεομένεα δὲ λέγουσι ἠκόντων τῶν Σκυθέων
ἐπὶ ταῦτα ὁμιλεῖν σφι μεζόνως, ὁμιλέοντα δὲ μᾶλλον
τοῦ ἰκνευμένου μαθεῖν τὴν ἀκρητοποσίην παρ' αὐτῶν·
ἐκ τούτου δὲ μανῆναι μιν νομίζουσι Σπαρτιῆται. ἐκ τοῦ
τοῦ, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπεὶ ζωρότερον βούλωνται πιέ-

ειν, Ἐπισκίδισον λέγουσι. οὕτω δὴ Σπαρτιῆται τὰ περὶ Κλεομένεα λέγουσι· ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τίσιν ταύτην ὁ Κλεομένης Δημαρήτω ἐκτίσαι.

85. Τελευτήσαντος δὲ Κλεομένεος, ὡς ἐπύθοντο Λιγυῆται, ἔπεμπον ἐς Σπάρτην ἀγγέλους καταβωσομένους Λευτυχίδεω περὶ τῶν ἐν Ἀθήνησι ὁμήρων ἐχομένων. Λακεδαιμόνιοι δὲ δικαστήριον συναγαγόντες ἔγνωσαν περιυβρίσθαι Λιγινήτας ὑπὸ Λευτυχίδεω, καὶ μιν κατέκριναν ἔκδοτον ἄγεσθαι ἐς Αἴγιναν ἀντὶ τῶν ἐν Ἀθήνησι ἐχομένων ἀνδρῶν. μελλόντων δὲ ἄγειν τῶν Αἰγινήτων τὸν Λευτυχίδα, εἶπέ σφι Θεασίδης ὁ Λεωπρέπεος, ἔων ἐν τῇ Σπάρτῃ δόκιμος ἀνὴρ· Τί βούλεσθε ποιέειν, ἄνδρες Αἰγινῆται; τὸν βασιλέα τῶν Σπαρτιητέων ἔκδοτον γενόμενον ὑπὸ τῶν πολιητέων ἄγειν; εἰ νῦν ὀργῇ χρεώμενοι ἔγνωσαν οὕτω Σπαρτιῆται, ὅπως ἐξ ὑστέρης μή τι ὑμῖν, ἦν ταῦτα πρήσσητε, πανώλεθρον κακὸν ἐς τὴν χώραν ἐσβάλωσι. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Αἰγινῆται ἔσχοντο τῆς ἀγωγῆς, ὁμολογίῃ δὲ ἐχρήσαντο τοιῆδε, ἐπισπόμενον Λευτυχίδα ἐς Ἀθήνας ἀποδοῦναι Λιγινήτησι τοὺς ἀνδρας.

86. Ὡς δὲ ἀπικόμενος Λευτυχίδης ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπαίτεσ τὴν παραθήκην, οἱ Ἀθηναῖοι προφάσις εἶλον οὐ βουλόμενοι ἀποδοῦναι, φάντες δύο σφέας ἔοντας βασιλέας παραθέσθαι καὶ οὐ δικαιοῦν τῷ ἑτέρῳ ἄνευ τοῦ ἑτέρου ἀποδιδόναι. 1. Οὐ φραμένων δὲ ἀποδώσειν τῶν Ἀθηναίων ἔλεξέ σφι Λευτυχίδης τάδε· Ὡς Ἀθηναῖοι, ποιέετε μὲν ὁκότερα βούλεσθε αὐτοί· καὶ γὰρ ἀποδιδόντες ποιέετε ὅσια, καὶ μὴ ἀποδιδόντες τὰ ἐναντία τούτων· ὁκοιοῦμέντοι τι ἐν τῇ Σπάρτῃ συνηρείχθη γενέσθαι περὶ παραθήκης, βούλομαι ὑμῖν εἶπαι. λέγομεν ἡμεῖς οἱ Σπαρ-

τιῆται γενέσθαι ἐν τῇ Λακεδαιμόνι κατὰ τρίτην γενεὴν τὴν ἀπὸ ἐμίου Γλαῦκον Ἐπικύδεος παῖδα. τοῦτον τὸν ἄνδρα φασὶν τὰ τε ἄλλα πάντα περιήκειν τὰ πρῶτα, καὶ δὴ καὶ ἀκούειν ἄριστα δικαιοσύνης περὶ πάντων ὅσοι τὴν Λακεδαίμονα τοῦτον τὸν χρόνον οἴκεον. συνβνιχθῆναι δὲ οἱ ἐν χρόνῳ ἰκνευμένῳ τάδε λέγομεν· ἄνδρα Μιλήσιον ἀπικόμενον ἐς Σπάρτην βούλεσθαι οἱ εἰσεῖν ἐς λόγους, προῖσχόμενον τοιάδε· Εἰμὶ μὲν Μιλήσιος, ἦκω δὲ τῆς σῆς, Γλαῦκε, δικαιοσύνης βουλόμενος ἀπολαῦσαι. ὡς γὰρ δὴ ἀνὰ πᾶσαν μὲν τὴν ἄλλην Ἑλλάδα, ἐν δὲ καὶ περὶ Ἰωνίην τῆς σῆς δικαιοσύνης ἦν λόγος πολλὸς, ἐμεωυτῷ λόγους ἐδίδουν καὶ ὅτι ἐπικίνδυνός ἐστι αἰεὶ κτεθῆ ἡ Ἰωνίη, ἣ δὲ Πελόπονησος ἀσφαλέως ἰδρυμένη, καὶ διότι χρήματα οὐδὲμὰ τοὺς αὐτοὺς ἔστι ὄραν ἔχοντας. ταῦτά τε ὧν ἐπιλεγόμενῳ καὶ βουλευομένῳ ἔδοξέ μοι τὰ ἡμίσεα πάσης τῆς οὐσίης ἐξαργυρώσαντα θέσθαι παρὰ σέ, εὖ ἐξεπισταμένῳ, ὡς μοι κείμενα ἔσται παρὰ σοὶ σόα. σὺ δὴ μοι καὶ τὰ χρήματα δέξαι καὶ τάδε τὰ σύμβολα σῶζε λαβών· ὅς δ' ἂν ἔχων ταῦτα ἀπαιτῆ, τούτῳ ἀποδοῦναι. 2. Ὁ μὲν δὴ ἀπὸ Μιλήτου ἦκων ξένος τοσαῦτα ἔλαβε· Γλαῦκος δὲ ἐδέξατο τὴν παραθήκην ἐπὶ τῷ εἰρημένῳ λόγῳ. χρόνον δὲ πολλοῦ διελθόντος ἦλθον ἐς τὴν Σπάρτην τούτου τοῦ παραθεμένου τὰ χρήματα οἱ παῖδες, ἐλθόντες δὲ ἐς λόγους τῷ Γλαύκῳ καὶ ἀποδεικνύοντες τὰ σύμβολα ἀπαιτεον τὰ χρήματα. ὁ δὲ διωθέετο ἀντυποκρινόμενος τοιάδε· οὔτε μέμνημαι τὸ πρῆγμα, οὔτε μὲν περιφέρει οὐδὲν εἰδέναι τούτων τῶν ὑμεῖς λέγετε· βούλομαί τε ἀναμνησθεῖς ποιεῖν πᾶν τὸ δίκαιον· καὶ γὰρ εἰ ἔλαβον, ὀρθῶς ἀποδοῦναι, καὶ εἴγε ἄρχῆν μὴ ἔλαβον, νόμοισι τοῖσι

Ἑλλήνων χρήσομαι ἐς ὑμέας. ταῦτα ὧν ὑμῖν ἀναβάλλομαι κωλύσειν ἐς τέταρτον μῆνα ἀπὸ τοῦδε. 3. Οἱ μὲν δὴ Μιλήσιοι συμφορὴν ποιούμενοι ἀπαλλάσσοντο ὡς ἰππεστερημένοι τῶν χρημάτων, Γλαῦκος δὲ ἐπορεύετο ἐς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστήριῳ. ἐπειρωτῶντα δὲ αὐτὸν τὸ χρηστήριον εἰ ὄρχῃ τὰ χρήματα λήϊσθαι, ἢ Πυθίῃ μετέρχεται τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι.

Γλαῦκ' Ἐπικυδεΐδη, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον οὕτως,
ὄρχῃ νικῆσαι καὶ χρήματα λήϊσασθαι.

ὄμνυ', ἐπεὶ θάνατός γε καὶ εὐόρχον μένει ἄνδρα.

ἀλλ' ὄρκου πάϊς ἐστὶν ἀνώνιμος, οὐδ' ἐπι χεῖρες,
οὐδὲ πόδες· κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰσόκε πᾶσιν
συμμάρψας ὀλέσει γενεὴν καὶ οἶκον ἅπαντα.

ἄνδρός δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.

ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συγγνώμην τὸν θεὸν παραιτέτο αὐτῷ σχεῖν τῶν ζηθέντων. ἢ δὲ Πυθίῃ ἔφη τὸ πειρηθῆναι τοῦ θεοῦ καὶ τὸ ποιῆσαι ἴσον δύνασθαι. 4. Γλαῦκος μὲν δὴ μεταπεμπάμενος τοὺς Μιλησίους ξείλους ἀποδιδοῖ σφι τὰ χρήματα· τοῦ δὲ εἶνεκα ὁ λόγος ὅδε, ὧς Ἀθηναῖοι, ὠρμήθη λέγεσθαι ἐς ὑμέας, εἰρήσεται· Γλαύκου νῦν οὔτε τι ἀπόγονόν ἐστι οὐδὲν οὔτ' ἰστίη οὐδεμία νομιζομένη εἶναι Γλαύκου, ἐκτέτριπταί τε πρόρρηξος ἐκ Σπάρτης. οὕτω ἀγαθὸν μηδὲ διανοέεσθαι περὶ παραθήκης ἄλλο γὰρ ἢ ἀπαιτούντων ἀποδιδόναι. Λευτυχίδης μὲν εἶπας ταῦτα, ὡς οἱ οὐδὲ οὕτω ἐσήκονον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπαλλάσσετο.

87. Οἱ δὲ Αἰγινῆται, πρὶν τῶν πρότερον ἀδικημάτων δοῦναι δίκας, τῶν ἐς Ἀθηναίους ὑβρισαν Θηβαίοισι χαριζόμενοι, ἐποίησαν τοιόνδε· μεμψόμενοι τοῖσι Ἀθηναίοισι καὶ ἀξιοῦντες ἀδικέεσθαι, ὡς τιμωρησόμενοι ἐὼς Ἀθηναίους παρεσκευάζοντο. καὶ ἦν γὰρ δὴ τοῖσι

Ἀθηναίοισι πεντήρης ἐπὶ Σουνίῳ, λοχῆσαντες ὧν τὴν
 Φεωρίδα νῆα εἶλον πλήρεια ἀνδρῶν τῶν πρώτων Ἀθη-
 ναίων, λαβόντες δὲ τοὺς ἀνδρας ἔδησαν.

88. Ἀθηναῖοι δὲ παθόντες ταῦτα πρὸς Αἰγινήτων,
 οὐκέτι ἀνεβύλλοντο μὴ οὐ τὸ πᾶν μηχανήσασθαι ἐπὶ
 Αἰγινήτησι. καὶ ἦν γὰρ Νικόδρομος Κνοίθου καλεόμε-
 νος ἐν τῇ Αἰγίνῃ, ἀνὴρ δόκιμος, οὗτος μεμφόμενος μὲν
 τοῖσι Αἰγινήτησι προτέραν ἑωυτοῦ ἐξέλασιν ἐκ τῆς νή-
 σου, μαθὼν δὲ τότε τοὺς Ἀθηναίους ἀναρτημένους ἔρ-
 δειν Αἰγινήτας κακῶς, συντίθεται Ἀθηναίοισι προδο-
 σίην Αἰγίνης, φράσας ἐν τῇ τε ἡμέρῃ ἐπιχειρήσει, καὶ
 ἐκείνους ἐς τὴν ἡκεῖν δεήσει βοηθέοντας. μετὰ ταῦτα
 καταλαμβάνει μὲν κατὰ συνθήκατο ὁ Νικόδρομος
 Ἀθηναίοισι τὴν παλαιὴν καλεομένην πόλιν.

89. Ἀθηναῖοι δὲ οὐ παραγίνονται ἐς δέον· οὐ γὰρ
 ἔτυχον ἐοῦσαι νέες σφι ἀξιόμαχοι τῆσι Αἰγινήτων συμ-
 βαλέειν. ἐν ᾧ ὧν Κορινθίων ἐδέοντο χρῆσαι σφι νέας,
 ἐν τούτῳ διεφθάρη τὰ πράγματα. οἱ δὲ Κορινθιοὶ
 (ἦσαν γὰρ σφι τοῦτον τὸν χρόνον φίλοι ἐς τὰ μάλιστα)
 Ἀθηναίοισι διδοῦσι δεομένοισι εἴκοσι νέας, διδοῦσι δὲ
 πενταδράχμους ἀποδόμενοι· δωτήνην γὰρ ἐν τῷ νόμῳ
 οὐκ ἔξῃν δοῦναι. ταύτας τε δὴ λαβόντες οἱ Ἀθηναῖοι
 καὶ τὰς σφετερας, πληρώσαντες ἑβδομήκοντα νέας τὰς
 ἀπάσας, ἔπλεον ἐπὶ τὴν Αἰγίναν καὶ ὑστέρισαν ἡμέρη
 μὴ τῆς συγκειμένης.

90. Νικόδρομος δὲ, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὸν καιρὸν
 οὐ παρεγίνοντο, ἐς πλοῖον ἐσβὰς ἐκδιδρήσκει ἐκ τῆς Αἰ-
 γίνης, σὺν δὲ οἱ καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν Αἰγινήτων ἔσποντο,
 τοῖσι Ἀθηναῖοι Σούνιον οἰκῆσαι ἔδοσαν. ἐνθεῦτεν δὲ



οὔτοι ὀρμεώμενοι ἔφερόν τε καὶ ἤγον τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Αἰγινήας. ταῦτα μὲν δὴ ἕστερον ἐγένετο.

91. Αἰγινήτων δὲ οἱ παχέες ἐπαναστάντος τοῦ δήμου σφι ἅμα Νικοδρόμῳ ἐπεκράτησαν, καὶ ἔπειτ' ἄσφας χειρωσάμενοι ἐξήγον ἀπολέοντες. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ ἄσφος σφι ἐγένετο, τὸ ἐκθύσασθαι οὐκ οἶοί τε ἐγίνοντο ἐπιμηχανώμενοι, ἀλλ' ἔφθισαν ἐκπεσόντες πρότερον ἐκ τῆς νήσου ἢ σφι ἰλεων γενέσθαι τὴν θεόν. ἑπτακοσίους γὰρ δὴ τοῦ δήμου ζωγρήσαντες ἐξήγον ὡς ἀπολέοντες. εἷς δὲ τις τούτων ἐκφυγὼν τὰ δεσμὰ καταφεύγει πρὸς πρόθυρα Δῆμητρος θεσμοφόρου, ἐπιλαμβανόμενος δὲ τῶν ἐπισπαστήρων εἶχετο· οἱ δὲ ἐπεὶ τέ μιν ἀποσπᾶσαι οὐκ οἶοί τε ἀπέλκοντες ἐγίνοντο, ἀποκόψαντες αὐτοῦ τὰς χεῖρας ἤγον οὕτω, χεῖρες δὲ κεῖναι ἐμπεφυκυῖαι ἦσαν τοῖσι ἐπισπαστήρσι.

92. Ταῦτα μὲν νυν σφέας αὐτοὺς οἱ Αἰγινήται ἐργάσαντο· Ἀθηναίοισι δὲ ἠκουσι ἐνανμάχησαν νηυσὶ ἐβδομήκοντα, ἐσωθέντες δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπεκαλέοντο τούτους αὐτοὺς, τοὺς καὶ πρότερον, Ἀργείοις. καὶ θῆ σφι οὔτοι μὲν οὐκέτι βοτῆδουσι, μεμφόμενοι ὅτι Αἰγιναῖται νέες ἀνάγκη λαμφθεῖσαι ὑπὸ Κλεομένηος ἔσχον τε ἐς τὴν Ἀργολίδα χώραν καὶ συναπέβησαν Λακεδαιμονίοισι· συναπέβησαν δὲ καὶ ἀπὸ Σικωνίων νεῶν ἄνδρες τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἐσβολῇ. καὶ σφι ὑπ' Ἀργείων ἐπεβλήθη ζημίη, χίλια τάλαντα ἐκτίσαι, πεντακόσια ἑκατέρωθεν. Σικωνῖοι μὲν νυν συγγόντες ἀδικῆσαι, ὠμολόγησαν ἑκατὸν τάλαντα ἐκτίσαντες ἀξήμιοι εἶναι, Αἰγινήται δὲ οὔτε συγγινώσκοντο ἡσάν τε ἀνθαδέιστεροι. διὰ δὴ ὧν σφι ταῦτα δεομένοισι ἀπὸ μὲν τοῦ δημοσίου οὐδεὶς Ἀργείων εἴτι ἐβλήθη, ἐθαλονταὶ δὲ ἐς χιλίους· τῆς δὲ αἰ-

τοὺς στρατηγὸς Εὐρυβάτης, πεντάεθλον ἐπασκήσας. τούτων οἱ πλεῖνες οὐκ ἀπενόστησαν ὀπίσω, ἀλλ' ἐτελεύτησαν ὑπ' Ἀθηναίων ἐν Αἰγίνῃ· αὐτὸς δὲ ὁ στρατηγὸς Εὐρυβάτης μυννομαχίην ἐπασκέων τρεῖς μὲν ἄνδρας τρόπιον τοιούτω κτείνει, ὑπὸ δὲ τοῦ τετάρτου Σωφάνεος τοῦ Δεκελείου ἀποθνήσκει.

93. Αἰγινῆται δὲ ἐοῦσι ἀτάκτοισι Ἀθηναίοισι συμβαλόντες τῆσι νηυσὶ ἐνίκησαν, καὶ σφεων νέας τέσσαρας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἶλον. Ἀθηναίοισι μὲν δὴ πόλεμος συνῆπτο πρὸς Αἰγινήτας.

94. Ὁ δὲ Πέρσης τὸ ἐωυτοῦ ἐποίησε ὥστε ἀναμιμνήσκοντός τε αἰεὶ τοῦ Θεράποντος μνησθῆναι μιν τῶν Ἀθηναίων, καὶ Πεισιστρατιδῶν προσκατημένων καὶ διαβαλλόντων Ἀθηναίους, ἅμα δὲ βουλόμενος ὁ Δαρεῖος, ταύτης ἐχόμενος τῆς προφάσιος, καταστρέφεσθαι τῆς Ἑλλάδος τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ ὕδωρ. Μαρδόνιον μὲν δὴ φλαύρως πρήξαντα τῷ στόλῳ παραλύει πῆς στρατηγίης, ἄλλους δὲ στρατηγοὺς ἀποδέξιας ἀπέστειλε ἐπὶ τῆς Ἐρέτριας καὶ Ἀθήνας, Δατίν τε ἔοντα Μῆδον γένος καὶ Ἀρταφέρνῳ τὸν Ἀρταφέρνῳ παῖδα, ἀδελφιδεὸν ἐωυτοῦ· ἐντειλάμενος δὲ ἀπέπεμπεν, ἔξανδραποδίσαντας Ἀθήνας καὶ Ἐρέτριαν ἀγαγεῖν ἐωυτῷ ἐς ὄψιν τὰ ἀνδράποδα.

95. Ὡς δὲ οἱ στρατηγοὶ οὗτοι οἱ ἀποδευθέντες πορευόμενοι παρὰ βασιλέως ἀπίκοντο τῆς Κιλικίης ἐς τὸ Ἀλήϊον πεδίον, ἅμα ἀγόμενοι πηζὸν στρατὸν πολλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, ἐνθαῦτα στρατοπεδευόμενοι ἐπέηλθε μὲν ὁ ναυτικὸς πᾶς στρατὸς ὁ ἐπιταχθεὶς ἐκάστοισι, παρεγένοντο δὲ καὶ αἱ ἵππαγωγοὶ νέες, τὰς τῷ προτέρῳ ἔτι προῖπεν τοῖσι ἐωυτοῦ δασμοφόροισι Δα-



ρεῖος ἐτοιμάζειν. ἐσβαλόμενοι δὲ τοὺς ἵππους ἐς ταύτας καὶ τὸν πεζὸν στρατὸν ἐσβιβάσαντες ἐς τὰς νέας, ἔπλεον ἑξακοσίησι τριήρεσι ἐς τὴν Ἰωνίην. ἐνθεῦτεν δὲ οὐ παρὰ τὴν ἠπειρον εἶχον τὰς νέας ἰθὺ τοῦ τε Ἑλλησπόντου καὶ τῆς Θρηϊκῆς, ἀλλ' ἐκ Σάμου ὑρμεώμενοι παρὰ τε Ἰκάριον καὶ διὰ νήσων τὸν πλόον ἐποιεῦντο, ὡς μὲν ἐμοὶ δοκίειν, δείσαντες μάλιστα τὸν περίπλοον τοῦ Ἄθω, ὅτι τῷ προτέρῳ ἔτει ποιούμενοι ταύτῃ τὴν κομιδὴν μεγάλως προσέπταισαν· πρὸς δὲ καὶ ἡ Νάξος σφέας ἠνάγκαζε, πρότερον οὐκ ἄλοῦσα.

96. Ἐπεὶ δὲ ἐκ τοῦ Ἰκαρίου πελίγεος προσφερόμενοι προσέμιξαν τῇ Νάξῳ (ἐπὶ ταύτην γὰρ δὴ πρώτην ἐπιῆχον στρατεύεσθαι οἱ Πέρσαι), μεμνημένοι τῶν πρότερον οἱ Νάξιοι πρὸς τὰ οὖρα οἶχοντο φεύγοντες οὐδ' ὑπέμειναν. οἱ δὲ Πέρσαι ἀνδραποδισάμενοι τοὺς κατέλαβον αὐτῶν, ἐνέπρησαν καὶ τὰ ἱερά καὶ τὴν πόλιν· ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἐπὶ τὰς ἄλλας νήσους ἀνάγοντο.

97. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐποίειν, οἱ Δῆλιοι ἐκλιπόντες καὶ αὐτοὶ τὴν Δῆλον οἶχοντο φεύγοντες ἐς Τήνον. τῆς δὲ στρατιῆς καταπλεύουσης ὁ Δᾶτις προπλώσας οὐκ ἔα τὰς νέας πρὸς τὴν νῆσον προσορμίζεσθαι, ἀλλὰ πέρην ἐν τῇ Ῥηνέῃ, αὐτὸς δὲ πυθόμενος ἵνα ἦσαν οἱ Δῆλιοι, πέμπων κήρυκα ἠγόρευέ σφι τάδε· Ἄνδρες ἱεοὶ, τί φεύγοντες οἴχεσθε, οὐκ ἐπιτήδεα καταγνόντες κατ' ἐμεῦ; ἐγὼ γὰρ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοσοῦτο γε φρονέω, καὶ μοι ἐκ βασιλέος ὧδε ἐπέσταλται, ἐν ἣ χώρῃ οἱ δύο θεοὶ ἐγένοντο, ταύτην μηδὲν σίνεσθαι, μήτε αὐτὴν τὴν χώραν μήτε τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς· οὐδ' ἂν καὶ ἄπιτε ἐπὶ τὰ ὑμέτερα αὐτῶν καὶ τὴν νῆσον νάμεσθε. Ταῦτα μὲν ἐπεκηρυκεύ-

σατο τοῖσι Δηλίοισι, μετὰ δὲ λιβανωτοῦ τριηκόσια τά-
λαντα κατανήσας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἐθυμίησε.

98. Αὐτίς μὲν δὴ ταῦτα ποιήσας ἔπλεε ἅμα τῷ στρα-
τῷ ἐπὶ τὴν Ἐρέτριαν πρῶτα, ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἴωνας
καὶ Λιολέας. μετὰ δὲ τοῦτον ἐνθεῦτεν ἔξαναχθέντε Δῆλος
ἐκινήθη, ὡς ἔλεγον οἱ Δῆλιοι, καὶ πρῶτα καὶ ὕστατα μέχρι
ἐμεῦ σμισθεῖσα. καὶ τοῦτο μὲν κου τέρας ἀνθρώποισι
τῶν μελλόντων ἔσσεσθαι κακῶν ἔφηγε ὁ θεός. ἐπὶ γὰρ
Δαρείου τοῦ Ὑστίασπεος καὶ Ξέρξεω τοῦ Δαρείου καὶ
Ἀρτοξέρξεω τοῦ Ξέρξεω, τριῶν τουτέων ἐπεξῆς γενεῶν
ἐγένετο πλέω κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἢ ἐπὶ οἴκοσι ἄλλας γενεὰς
τὰς πρὸ Δαρείου γυνομένας, τὰ μὲν ἀπὸ τῶν Περσέων
αὐτῇ γυνομένα, τὰ δὲ ἀπ' αὐτῶν τῶν κορυφαίων περὶ
τῆς ἀρχῆς πολυμεόντων. οὕτω οὐδὲν ἦν ἀεικὲς κινήθῃναι
Δῆλον, τὸ πρὶν ἐοῦσαν ἀκίνητον. [καὶ ἐν χρησμῷ ἦν
γεγραμμένον περὶ αὐτῆς ὧδε·

Κινήσω καὶ Δῆλον, ἀκίνητόν περ ἐοῦσαν.

δύναται δὲ κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν ταῦτα τὰ οὐνόματα,
Δαρεῖος ἐρξείης, Ξέρξης ἀρήϊος, Ἀρτοξέρξης μέγας
ἀρήϊος. τούτους μὲν δὴ τοὺς βασιλέας ὧδε ἂν ὀρθῶς
κατὰ γλῶσσαν τὴν σφαιτέρην Ἑλληνες καλέοιεν].

99. Οἱ δὲ βάρβαροι ὡς ἀπῆραν ἐκ τῆς Δῆλου,
προσίσχον πρὸς τὰς νήσους· ἐνθεῦτεν δὲ στρατιὴν τε
παρελίμβανον καὶ ὁμήρους τῶν νησιωτέων παῖδας ἐλάμ-
βανον. ὡς δὲ περιπλέοντες τὰς νήσους προσέσχον καὶ
τὸν Κάρυστον, (οὐ γὰρ δὴ σφι οἱ Καρύστιοι οὔτε ὁμή-
ρους ἐδίδοσαν, οὔτε ἔφασαν ἐπὶ πόλις ἀστυγείτονας
στρατεύεσθαι, λέγοντες Ἐρέτριαν τε καὶ Ἀθήνας) ἐν-
θαῦτα τούτους ἐπολιόρκεόν τε καὶ τὴν γῆν σφέων ἔκει-



ρον, ἐς ὃ καὶ οἱ Καρύστιοι παρέστησαν ἐς τῶν Περσέων τὴν γνώμην.

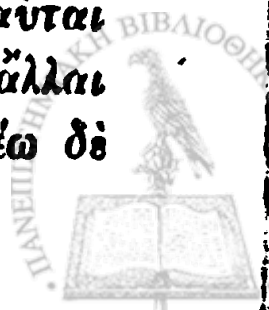
100. Ἐρετριέες δὲ πυνθανόμενοι τὴν στρατιὴν τὴν Περσικὴν ἐπὶ σφῆας ἐπιπλέονσαν Ἀθηναίων ἐδεήθησάν σφισι βοηθούς γενέσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἀπέλειπαν τὴν ἐπικουρίην, ἀλλὰ τοὺς τετρακισχιλίους κληρουχέοντας τῶν ἵπποβοτέων Χαλκιδέων τὴν χώραν, τούτους σφιδιδοῦσι τιμωρούς. τῶν δὲ Ἐρετριέων ἦν ἄρα οὐδὲν ὑγιὲς βούλευμα, οἷ μτεπέμποντο μὲν Ἀθηναίους, ἐφρόνεον δὲ διφασίας ἰδέας. οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐβουλεύοντο ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν ἐς τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίης, ἄλλοι δὲ αὐτῶν ἴδια κέρδεα προσδεκόμενοι παρὰ τοῦ Πέρσεω οἴσεσθαι προδοσίην ἐσκευάζοντο. μαθὼν δὲ τούτων ἑκάτερα ὡς εἶχε Αἰσχίνης ὁ Νόθωνος, ἐὼν τῶν Ἐρετριέων τὰ πρῶτα, φράζει τοῖσι ἤκουσι τῶν Ἀθηναίων πάντα τὰ παρεόντα σφισι πρήγματα, προσεδέετό τε ἀπαλλάσσεσθαι σφῆας ἐς τὴν σφετέρην, ἵνα μὴ προσαπόλωνται. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ταῦτα Αἰσχίνῃ συμβουλεύσαντι πείθονται. καὶ οὔτοι μὲν διαβάντες ἐς Ὠρωπὸν ἔσωζόν σφῆας αὐτούς.

101. Οἱ δὲ Πέρσαι πλείοντες κατέσχον τὰς νέας τῆς Ἐρετρικῆς χώρας κατὰ Ταμύνας καὶ Χοιρέας καὶ Λιγίλια, κατασχόντες δὲ ἐς ταῦτα τὰ χωρία αὐτίκα ἵππους τε ἐξεβάλλοντο καὶ παρεσκευάζοντο ὡς προσοισόμενοι τοῖσι ἐχθροῖσι. οἱ δὲ Ἐρετριέες ἐπαξελθεῖν μὲν καὶ μάχεσθαι οὐκ ἐποιεῦντα βουλήν, εἴ πως δὲ διαφυλάξαιεν τὰ τείχεα, τούτου σφισι ἔμελε περὶ, ἐπεὶ τε ἐνίκα μὴ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. προσβολῆς δὲ γινομένης καρτερῆς πρὸς τὸ τείχος ἐπιπιον μὲν ἐπὶ ἕξ ἡμέρας πολλοὶ ἀμφοτέρων τῆ δὲ ἑβδόμῃ Εὐφορβός τε ὁ Ἀλκιμάχου καὶ Φίλαργος ὁ Κυνέου, ἄνδρες τῶν ἀσπιῶν δύκιμοι, προδιδούσι τοῖσιν

Πέρσησι. οἱ δὲ ἐσελθόντες ἐς τὴν πόλιν τοῦτο μὲν τὰ ἱερὰ συλήσαντες ἐνέπρησαν, ἀποτιννύμενοι τῶν ἐν Σάρδισι κατακαυθέντων ἱρῶν, τοῦτο δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἠνδραποδίσαντο κατὰ τὰς Δαρείου ἐντολάς.

102. Χειρωσάμενοι δὲ τὴν Ἐρέτριαν καὶ ἐπισχόντες ὀλίγαις ἡμέραις, ἔπλεον ἐς τὴν Ἀττικὴν κατέρχοντές τε πολλὸν καὶ δοκίοντες ταῦτὰ τοὺς Ἀθηναίους ποιήσειν τὰ καὶ τοὺς Ἐρετριέας ἐποίησαν. καὶ ἦν γὰρ ὁ Μαραθῶν ἐπιτηδεώϊατον χωρίον τῆς Ἀττικῆς ἐνιππεῦσαι καὶ ἀγχοτιάτω τῆς Ἐρετριῆς, ἐς τοῦτό σφι κατηγέστο Ἴππλης ὁ Πεισιστράτεω.

103. Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, ἐβοήθεον καὶ αὐτοὶ ἐς τὸν Μαραθῶνα. ἦγον δὲ σφας στρατηγὸς δέκα, τῶν ὁ δέκατος ἦν Μιλτιάδης, τοῦ τὸν πατέρα Κίμωνα τὸν Σιτσαγόρεω κατέλαβε φυγεῖν ἐξ Ἀθηνῶν Πεισίστρατον τὸν Ἴπποκρίτεος. καὶ αὐτῷ φεύγοντι Ὀλυμπιάδα ἀνελέσθαι τεθρίππῳ συνέβη, καὶ ταύτην μὲν τὴν νίκην ἀνελόμενόν μιν τῶντὸ ἐξενβίκασθαι τῷ ὁμομητρῷ ἀδελφεῷ Μιλτιάδῃ. μετὰ δὲ τῇ ὑστέρῃ Ὀλυμπιάδι τῆσι αὐτῆσι ἵπποισι νικῶν παραδιδοῖ Πεισιστράτῳ ἀνακηρυχθῆναι, καὶ τὴν νίκην παρῆς τούτῳ κατῆλθε ἐπὶ τὰ ἑαυτοῦ ὑπόσπονδος. καὶ μιν ἀνελόμενον τῆσι αὐτῆσι ἵπποισι ἄλλην Ὀλυμπιάδα κατέλαβε ἀποθανεῖν ὑπὸ τῶν Πεισιστράτου παίδων, οὐκέτι περιεόντος αὐτοῦ Πεισιστράτου· κτείνουσι δὲ οὗτοι μιν κατὰ τὸ πρῶτον νῆϊον νυκτὸς ὑπέσαντες ἄνδρας. τέθραπται δὲ Κίμων πρὸ τοῦ ἄστεος, πέρην τῆς διὰ Κόλλης καλεομένης ὁδοῦ· κατακτείνον δ' αὐτοῦ αἱ ἵπποι τεθάφεται αὐταὶ αἱ τρεῖς Ὀλυμπιάδας ἀνελόμεναι. ἐποίησαν δὲ καὶ ἄλλαι ἵπποι ἤδη τῶντὸ τοῦτο Εὐαγόρεω Λάκωνος, πλέω δὲ



τουτέων οὐδαμαί. Ὁ μὲν δὴ πρεσβύτερος τῶν παίδων τῷ Κίμωνι Σιησαγόρης ἦν τηρκαῦτα παρὰ τῷ πατρὶ Μιλτιάδῃ τρεφόμενος ἐν τῇ Χερσονήσῳ, ὁ δὲ νεώτερος παρ' αὐτῷ Κίμωνι ἐν Ἀθήνησι, τοῦνομα ἔχων ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω τῆς Χερσονήσου Μιλτιάδεω Μιλτιάδης.

104. Οὗτος δὴ ὢν τότε ὁ Μιλτιάδης ἦκων ἐκ τῆς Χερσονήσου καὶ ἐκπεφευγὼς διπλόον θάνατον ἐστρατιῆες Ἀθηναίων. ἅμα μὲν γὰρ οἱ Φοίνικες αὐτὸν οἱ ἐπιδιώξαντες μέχρι Ἰμβρου περὶ πολλοῦ ἐποιεῦντο λαβεῖν τε καὶ ἀναγαγεῖν παρὰ βασιλέα, ἅμα δὲ ἐκφυγόντα τε τούτους καὶ ἀπικόμενον ἐς τὴν ἐώντοῦ δοκίοντά τε εἶναι ἐν σωτηρίῃ ἦδη, τὸ ἐνθευτέν μιν οἱ ἐχθροὶ ὑποδεξάμενοι καὶ ὑπὸ δικαστήριον αὐτὸν ἀγαγόντες ἐδίωξαν τυραννίδος τῆς ἐν Χερσονήσῳ. ἀποφυγὼν δὲ καὶ τοίτοις, στρατηγὸς οὕτω Ἀθηναίων ἀπεδέχθη, αἰρεθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου.

105. Καὶ πρῶτα μὲν ἔόντες ἔτι ἐν τῷ ἄστεϊ οἱ στρατηγοὶ ἀποπέμπουσιν ἐς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδην, Ἀθηναῖον μὲν ἄνδρα, ἄλλως δὲ ἡμεροδρόμον τε καὶ τοῦτο μελτωῖντα. τῷ δὴ, ὡς αὐτὸς τε ἔλεγε Φειδιππίδης καὶ Ἀθηναίοισι ἀπήγγελλε, περὶ τὸ Παρθένιον οὗρος τὸ ὑπὲρ Τεγέης ὁ Πᾶν περιπίπτει. βῶσαντα δὲ τοῦνομα τοῦ Φειδιππίδεω τὸν Πᾶνα Ἀθηναίοισι κελεύσαι ἀπαγγεῖλαι, διότι ἐώντοῦ οὐδεμίαν ἐπιμέλειαν ποιεῦνται ἔντος εὖνου Ἀθηναίοισι καὶ πολλαχῇ γενομένου ἦδη σφίσι χρησίμου, τὰ δ' ἔτι καὶ ἐσομένου. καὶ ταῦτα μὲν Ἀθηναῖοι, καταστάτων σφίσι εὖ ἦδη τῶν πραγμάτων, πιστεύσαντες εἶναι ἀληθεῖα ἰδρύσαντο ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει Πανὸς ἱερόν, καὶ αὐτὸν ἀπὸ ταύτης τῆς ἀγγελίης θυσίησι ἐπετείησι καὶ λαμπάδι ἰλάσκονται.

106. Τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππίδης οὗτος, ὅτεπερ οἱ ἔφη καὶ τὸν Πᾶνα φανῆναι, δευτεραίος ἐκ τοῦ Ἀθηναίων ἄστυος ἦν ἐν Σπάρτῃ, ὑπικόμενος δὲ ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγε· Ὡ Λακεδαιμόνιοι, Ἀθηναῖοι ὑμέων δέονται σφίσι βοηθῆσαι καὶ μὴ περιδεῖν πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι Ἑλλησι δουλοσύνη περιπεσοῦσαν πρὸς ἀνδρῶν βαρβάρων· καὶ γὰρ Ἐρετριά τε νῦν ἠνδραπόδισται καὶ πόλι λογίμῃ ἢ Ἑλλὰς γέγονε ἀσθενεστέρῃ. Ὁ μὲν δὴ σφι τὰ ἐνταλαμένα ἀπήγγελλε, τοῖσι δὲ ἕαδὲ μὲν βοηθεῖν Ἀθηναίοισι, ἀδύνατα δὲ σφι ἦν τὸ παραντίκα ποιεῖν ταῦτα, οὐ βουλομένοισι λυεῖν τὸν νόμον· ἦν γὰρ ἰσταμένου τοῦ μηνὸς εἰνάτη, εἰνάτη δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθαι ἔφασαν μὴ οὐ πλήρους ἔόντος τοῦ κύκλου. οὗτοι μὲν νῦν τὴν πανσέληνον ἔμενον.

107. Τοῖσι δὲ βαρβάροισι κατηγέετο Ἰππίης ὁ Πεισιστράτου ἐς τὸν Μαραθῶνα, τῆς παροιχομένης νυκτὸς ὄψιν ἰδὼν ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδ᾽· ἐδόκεε ὁ Ἰππίης τῇ μητρὶ τῇ ἑωυτοῦ συνευνηθῆναι. συνεβάλετο ὦν ἐκ τοῦ ὕναιρου κατελθὼν ἐς τὰς Ἀθήνας καὶ ἀνασωσάμενος τὴν ἀρχὴν τελυτήσειν ἐν τῇ ἑωυτοῦ γηραιός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ὄψιος συνεβάλετο ταῦτα, τότε δὲ κατηγεόμενος τοῦτο μὲν τὰ ἀνδράποδα τὰ ἐξ Ἐρετριῆς ἀπέβησε ἐς τὴν νῆσον τὴν Στυρέων, καλεομένην δὲ Αἰγίλειαν, τοῦτο δὲ καταγομένας ἐς τὸν Μαραθῶνα τὰς νέας ὠρμιζε οὗτος, ἐκβάοντας τε ἐς τὴν γῆν τοὺς βαρβάρους διέτασσε. καὶ οἱ ταῦτα διέποντι ἐπῆλθε πταρεῖν τε καὶ βῆξαι μεζόνως ἢ ὡς ἐώθεε· οἷα δὲ οἱ πρεσβυτέρω ἔοντι τῶν ὀδόντων οἱ πλεῦνες ἐσειόντο. τούτων ὦν ἓνα τῶν ὀδόντων ἐκβάλλει ὑπὸ βίης βήξας· ἐκπυσόντος δὲ ἐς τὴν ψάμμον αὐτοῦ ἐποιέετο πολλὴν σπουδὴν ἐξουρεῖν. ὡς δὲ οὐκ ἐφαίνετό

οἱ δ' ὀδῶν, ἀνασιβνάξας εἶπε πρὸς τοὺς παρασιάτας· ἡ γῆ ἥδε οὐκ ἡμετέρη ἐστὶ, οὐδέ μιν δυνατόμεθα ὑποχειροίην ποιήσασθαι· ὅκισον δέ τί μοι μέρος μετῆν, ὃ ὀδῶν μετέχει.

108. Ἰππίης μὲν δὴ ταύτην τὴν ὄψιν συνεξάλετο ξεληλυθέναι· Ἀθηναίοισι δὲ τεταγμένοισι ἐν τεμένει Ἡρακλέος ἐπῆλθον βοηθέντες Πλαταιέες παιδημεί· καὶ γὰρ καὶ ἐδεδώκεσάν σφεας αὐτοὺς τοῖσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλαταιέες, καὶ πόνους ὑπὲρ αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι συχνοὺς ἤδη ἀναιρέατο· ἔδοσαν δὲ ὧδε· πιεζεύμενοι ὑπὸ Θηβαίων οἱ Πλαταιέες ἐδίδοσαν πρῶτα παρατυχοῦσι Κλεομένει τε τῷ Ἀναξανδρίδῳ καὶ Δακεδαιμονίοισι σφεας αὐτοῖς. οἱ δὲ οὐ δεκόμενοι ἔλεγον σφε τάδε· ἡμεῖς μὲν ἐκαστέρῳ τε οἰκίομεν, καὶ ὑμῖν τοιήδε τις γίνοιτ' ἂν ἐπικουρίη ψυχρή· φθαίητε γὰρ ἂν πολλάκις ξανδραποδισθέντες, ἢ τινα πυθέσθαι ἡμέων. συμβουλεύομεν δὲ ὑμῖν δοῦναι ὑμέας αὐτοῖς Ἀθηναίοισι, πλησιοχώροισί τε ἀνδράσι καὶ τιμωρίῃν ἐοῦσι οὐ κακοῖσι. Ταῦτα συνεβούλευον οἱ Δακεδαιμόνιοι οὐ κατὰ εὐνοίην οὕτω τῶν Πλαταιέων, ὡς βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ἔχειν πόνους συνεστεῶτας Βοιωτοῖσι. Δακεδαιμόνιοι μὲν νῦν Πλαταιεῦσι ταῦτα συνεβούλευον· οἱ δὲ οὐκ ἠπίστησαν, ἀλλ' Ἀθηναίων ἰρὰ ποιούντων τοῖσι δώδεκα θεοῖσι ἰκέται ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν βωμὸν ἐδίδοσαν σφεας αὐτοῖς. Θηβαῖοι δὲ πυθόμενοι ταῦτα ἐστρατεύοντο ἐπὶ τοῖς Πλαταιέας, Ἀθηναῖοι δὲ σφε ἐβοήθεον. μελλόντων δὲ συνάπτειν μάχην Κορίνθιοι οὐ περιβῖδον· παρατυχόντες δὲ καὶ καταλλάξαντες ἐπιτροπῶντων ἀμφοτέρων οὖρισαν τὴν χώραν ἐπὶ τοῖσδε, ἔαν Θηβαίους Βοιωτῶν τοὺς μὴ βουλομένους ἐς Βοιωτοὺς τελείν. Κο.

Κορίνθιοι μὲν δὴ ταῦτα γνόντες ἀπαλλάσσοντο· Ἀθηναί-
οισι δὲ ἀπιοῦσι ἐπεθήκασαντο Βοιωτοὶ, ἐπιθέμενοι δὲ ἐσ-
σώθησαν τῇ μάχῃ. ὑπερβάντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς οἱ
Κορίνθιοι ἔθηκον Πλαταιεῦσι εἶναι οὕρους, τούτους
ὑπερβάντες τὸν Ἀσωπὸν αὐτὸν ἐποιήσαντο οὗρον Θη-
βαίοισι πρὸς Πλαταιέας εἶναι καὶ Ὑσιᾶς. ἔδοσαν μὲν
δὴ οἱ Πλαταιέες σφέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι τρόπῳ τῷ
εἰρημένῳ, ἤκον δὲ τότε ἐς Μαραθῶνα βοηθέοντες.

109. Τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐγίνοντο δίχα
αἱ γνώμαι, τῶν μὲν οὐκ ἐόντων συμβαλέειν (ὀλίγους γὰρ
εἶναι στρατιῇ τῇ Μήδων συμβαλέειν), τῶν δὲ καὶ Μιλ-
τιάδεω κελευόντων. ὡς δὲ δίχα τε ἐγίνοντο καὶ ἐνίκα ἡ
χειρῶν τῶν γνωμέων, ἐνθαῦτα, ἦν γὰρ ἐνδέκατος ψηφι-
δοφόρος ὁ τῷ κνάμῳ λαχὼν Ἀθηναίων πολεμαρχεῖν·
αὐτὸ παλαιὸν γὰρ Ἀθηναῖοι ὁμόψηφον τὸν πολέμαρχον
ἐποιεῦντο τοῖσι στρατηγοῖσι, ἦν τε τότε πολέμαρχος
Καλλίμαχος Ἀσιδναῖος· πρὸς τοῦτον ἔλθων Μιλτιάδης
ἔλεγε τάδε· Ἐν σοὶ νῦν, Καλλίμαχε, ἔστι ἢ καταδουλῶ-
νται Ἀθήνας, ἢ ἐλευθέρας ποιήσαντα μνημόσυνα λιπέ-
σθαι ἐς τὸν ἅπαντα ἀνθρώπων βίον, οἷα οἰδὲ Ἀρμό-
διός τε καὶ Ἀριστογέλτων λείπουσι. νῦν γὰρ δὴ, ἐξ οὗ
ἡγέροντο Ἀθηναῖοι, ἐς κίνδυνον ἤκουσι μέγιστον, καὶ ἦν
αἰὲν γὰρ ὑποκύνωσι τοῖσι Μήδοισι, δέδοκται τὰ πείσονται
παραδεδομένοι Ἰππίη, ἦν δὲ περιγένηται αὕτη ἡ πόλις,
οἷη τέ ἐστι πρώτη τῶν Ἑλληνίδων πολιῶν γενέσθαι. κῶς
ἂν δὴ ταῦτα οἷά τε ἐστι γενέσθαι, καὶ κῶς ἐς σέ τι
κούτων ἀνήκει τῶν πρηγμάτων τὸ κῦρος ἔχειν, νῦν ἔρχο-
μαι φράσων. ἡμέων τῶν στρατηγῶν ἐόντων δέκα δίχα
ἐγίνονται αἱ γνώμαι, τῶν μὲν κελευόντων συμβαλέειν, τῶν
δὲ οὐ συμβαλέειν. ἦν μὲν νῦν μὴ συμβάλωμεν, ἔλπημαι



τινα στάσιν μεγάλην ἐμπεσοῦσαν διασεῖσειν τὰ Ἀθηναίων φρονήματα ὥστε μηδίσαι· ἦν δὲ συμβάλωμεν πρὶν τι καὶ σαθρὸν Ἀθηναίων μετεξετέροισι ἐγγενέσθαι θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων οἷοί τε εἶμεν περιγενέσθαι τῆ συμβολῇ. ταῦτα ὦν πάντα ἐς σὲ νῦν τείνει καὶ ἐκ σέο ἄρτηται· ἦν γὰρ σὺ γνώμη τῆ ἐμῆ προσθῆ, ἔστι τοῦ πατρὸς τε ἐλευθέρη καὶ πόλις πρώτη τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι· ἦν δὲ τῶν ἀποσπενδόντων τὴν συμβολὴν ἔλη, ὑπάρξει τοι τῶν ἐγὼ κατέλεξα ἀγαθῶν τὰ ἐναντία.

110. Ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιάδης προσκίπται τὸν Καλλίμαχον. προσγενομένης δὲ τοῦ πολεμάρχου τῆς γνώμης ἐκεκύρωτο συμβάλλειν. μετὰ δὲ οἱ στρατηγοὶ τῶν ἢ γνώμη ἔφερον συμβάλλειν, ὡς ἐκάστου αὐτῶν ἐγένετο πρυτανήϊη τῆς ἡμέρας, Μιλτιάδῃ παρεδίδοσαν· ὁ δὲ δεκόμενος οὕτω συμβολὴν ἐποιέετο, πρὶν γὰρ δὴ αὐτοῦ πρυτανήϊη ἐγένετο.

111. Ὡς δὲ ἐς ἐκεῖνον περιῆλθε, ἐνθαῦτα δὴ ἐτάσσοντο ὧδε Ἀθηναῖοι ὡς συμβαλέοντες· τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρας ἠγέετο ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος· ὁ γὰρ νόμος τότε εἶχε οὕτω τοῖσι Ἀθηναίοισι, τὸν πολέμαρχον ἔχειν κέρας τὸ δεξιόν. ἠγεομένου δὲ τούτου ἐξεδέκοντο ὡς ἀριθμέοντο αἱ φυλαὶ, ἐχόμεναι ἀλληλέων· τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο, ἔχοντες τὸ εὐώνυμον κέρας, Πλαταιεῖς· ἀπὸ ταύτης γὰρ σφί τῆς μάχης, θυσιᾶς Ἀθηναίων ἀναγόντων καὶ πανηγύριος τὰς ἐν τῆσι πεντετηρίσι γινομένας κατεύχεται ὁ κήρυξ ὁ Ἀθηναῖος ἅμα τε Ἀθηναίοισι λέγων γίνεσθαι ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι. τότε δὲ τασσομένων τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι ἐγένετο τοιόνδε τι· τὸ στρατόπεδον ἐξισθόμενον τῷ Μηδικῷ στρατοπέδῳ τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγένετο ἐπὶ τάξις ὀλίγης, καὶ ταύτη

ἦν ἀσθενέστατον τὸ στρατόπεδον, τὸ δὲ κέρυς ἐκότερον ἔρρωτο πλήθει.

112. Ὡς δὲ σφι διετέτακτο καὶ τὰ σφάγια ἐγίνετο καλὰ, ἐνθαῦτα ὡς ἀπείθησαν οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἵεντο ἐς τοὺς βαρβάρους. ἦσαν δὲ στάδιοι οὐκ εὐάσσοιες τὸ μεταίχμιον αὐτῶν ἢ ὀκτώ. οἱ δὲ Πέρσαι ὀρέωντες δρόμῳ ἐπιόντας παρεσκευάζοντο ὡς δεξόμενοι, μακρὰν τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπέφερον καὶ πάγχυ ὀλεθρὴν, ὀρέωντες αὐτοὺς ὀίλους, καὶ τούτους δρόμῳ ἐπειγομένοις, οὔτε ἵππου ὑπαρχούσης σφι οὔτε τοξευμάτων. ταῦτα μὲν γὰρ οἱ βάρβαροι κατελάζον· Ἀθηναῖοι δὲ ἐπεὶ τε ἀθρόοι προσίμξαν τοῖσι βαρβάροισι, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου. πρῶτοι μὲν γὰρ Ἑλλήνων πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν δρόμῳ ἐς πολεμίους ἐχρήσαντο, πρῶτοι δὲ ἀνέσχοιτο ἐσθιῆτά τε Μιδικὴν ὀρέωντες καὶ τοὺς ἀνδρας ταύτην ἐσθιμένους· τίως δὲ ἦν τοῖσι Ἑλλήσι καὶ τὸ οὔνομα τὸ Μίδων φόβος ἰκοῦσαι.

113. Μαχομένων δὲ ἐν τῷ Μαραθῶνι χρόνος ἐγίγνετο πολλός. καὶ τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου ἐνίκων οἱ βάρβαροι, τῇ Πέρσαι τε αἰετοὶ καὶ Σάκαι ἐτετάχατο· κατὰ τοῦτο μὲν δὴ ἐνίκων οἱ βάρβαροι, καὶ ρήξαντες ἐδίωκον ἐς τὴν μεσόγαιαν· τὸ δὲ κέρυς ἐκότερον ἐνίκων Ἀθηναῖοι τε καὶ Πλαταιῆες. νικῶντες δὲ τὸ μὲν τετραμμένον τῶν βαρβάρων φεύγειν ἔων, τοῖσι δὲ τὸ μέσον ρήξασι αὐτῶν σναγαγόντες τὰ κέρυα ἀμφοτέρω ἐμάχοντο, καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι. φεύγονσι δὲ τοῖσι Πέρσησι εἰποντο κόπτοντες, ἐς ὃ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ὑπικόμενοι πῦρ τε αἶτεον καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν νεῶν.

114. Καὶ τοῦτο μὲν ἐν τούτῳ τῷ πόρῳ ὁ πολέμαχος Καλλιμαχος διαφθείρεται, ἠγὴρ γενόμενος ἀγα-



θός, ἀπὸ δ' ἔθανε τῶν στρατηγῶν Στρίλλεως ὁ Θρασύλλεω· τοῦτο δὲ Κινέγειρος ὁ Εὐφορίωνος ἐνθαῦτα ἐπιλαβόμενος τῶν ἀφλάστων νεός, τὴν χεῖρα ἀποκοπεῖς πελέκει πίπτει, τοῦτο δὲ ἄλλοι Ἀθηναίων πολλοὶ τε καὶ ὀνομαστοί.

115. Ἐπτά μὲν δὴ τῶν νεῶν ἐπεκράτησαν τρόποι τοιούτοι· Ἀθηναῖοι· τῆσι δὲ λοιπῆσι οἱ βάρβαροι ἐξακρονούμενοι καὶ ἀναλιθόντες ἐκ τῆς νήσου ἐν τῇ Ἐλιπον τὰ ἐξ Ἐρετριῆς ἀνδράποδα περιέτλων Σούνιον, βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμενοι ἐς τὸ ἄστυ. αἰτία δὲ ἔσχε ἐν Ἀθηναίοισι ἐξ Ἀλκμαιωνιδέων μηχανῆς αὐτοὺς ταῦτα ἐπινοηθῆναι· τούτους γὰρ συνθεμένους τοῖσι Πέρσῃσι ἀναδεῖλαι ἀσπίδα εἶουσι ἴδη ἐν τῆσι νησί.

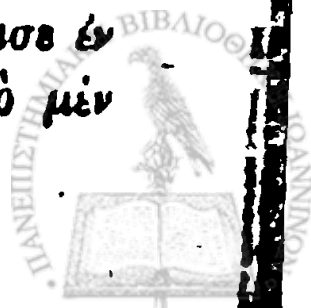
116. Οὔτοι μὲν δὴ περιέτλων Σούνιον, Ἀθηναῖοι δὲ, ὡς ποδῶν εἶχον, τάχιστα ἐβόηθεον ἐς τὸ ἄστυ, καὶ ἐφθίσαν τε ἀπικόμενοι πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἦκειν, καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο ἀπιγμένοι ἐξ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἐν ἄλλῳ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Κινοσάργει. οἱ δὲ βάρβαροι τῆσι νησί ὑπεραιωρηθέντες Φαλίφρου (τοῦτο γὰρ ἦν ἐπίνειον τότε τῶν Ἀθηναίων) ὑπὲρ τοῦτου ἀνακωχέσαντες τὰς νῆας ἀπέτλων ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην.

117. Ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθανον τῶν βαρβάρων κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους ἄνδρας, Ἀθηναίων δὲ ἑκατὸν ἐννεήκοντα καὶ δύο· ἔπεσον μὲν ἀμφοτέρων τοσοῦτοι· συνήνεκε δὲ αὐτόθι θῶμα γενέσθαι τοιόνδε· Ἀθηναῖον ἄνδρα Ἐπίζηλον τὸν Κοιφαγόρεω ἐν τῇ συστάσει μαχόμενόν τε καὶ ἄνδρα γινόμενον ἀγαθὸν τῶν ὀμμάτων στερηθῆναι οὔτε πληγέντα οὔδεν τοῦ σώματος οὔτε βληθέντα, καὶ τὸ λοιπὸν τῆς

ός διατελείν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου ἔοντα τυφλόν. ἔγειν δὲ αὐτὸν ἤκουσα περὶ τοῦ πάθεος τοιόνδε τινα λόγον, ἄνδρα οἱ δοκέειν ὀπλίτην ἀντιστιῆναι μέγαν, τοῦ ὃ γένειον τὴν ἀσπίδα πᾶσαν σκιάζειν· τὸ δὲ φῶσμα τοῦτο ἑωυτὸν μὲν παρεξελθεῖν, τὸν δὲ ἑωυτοῦ παραστάτην ἀποκτεῖναι. ταῦτα μὲν δὴ Ἐπίζηλον ἐπυθόμην λέγειν.

118. Δᾶτις δὲ πορευόμενος ἅμα τῷ στρατῷ ἐς τὴν Ἀσίην, ἐπεὶ τὸ ἐγένετο ἐν Μυκόνῳ, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ. καὶ ἥτις μὲν ἦν ἡ ὄψις, οὐ λέγεται· ὁ δὲ, ὡς ἡμέρη τάχιστα ἐπέλαμψε, ζήτησιν ἐποιέετο τῶν νεῶν· εὐρών δὲ ἐν Φοινίσσῃ νῆϊ ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κεχρυσωμένον, ἐπυθάνετο ὀκύθεν σεσυλημένον εἶη· πυθόμενος δὲ ἐξ οὗ ἦν ἱεροῦ, ἔπλεε τῇ ἑωυτοῦ νῆϊ ἐς Δῆλον· καὶ (ἀπίκατο γὰρ τρικαῦτα οἱ Δῆλιοι ὀπίσω ἐς τὴν νῆσον) κατατίθεται τε ἐς τὸ ἱερόν τὸ ἄγαλμα, καὶ ἐντέλλεται τοῖσι Δηλίοισι ἀπαγαγεῖν τὸ ἄγαλμα ἐς Δῆμιον τὸ Θηβαίων· τὸ δ' ἐστὶ ἐπὶ Θαλάσση Χαλκίδος καταντίον. Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ἐντειλάμενος ἀπέπλεε, τὸν δὲ ἀνδριάντα τοῦτον Δῆλιοι οὐκ ἀπήγαγον, ἀλλὰ μιν δι' ἑτέων εἴκοσι Θηβαῖοι αὐτοὶ ἐκ Ἱεροπροπίου ἐκομίσαντο ἐπὶ Δῆμιον.

119. Τούς δὲ τῶν Ἐρετριέων ἀνδραποδισμένους Δᾶτις τε καὶ Ἀρτιαφέρνης, ὡς προσέσχον ἐς τὴν Ἀσίην πλείοντες, ἀνήγαγον ἐς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ Δαρεῖος, πρὶν μὲν αἰχμαλώτους γενέσθαι τοὺς Ἐρετριέας, ἐνδὶχῆσφι δεινὸν χόλον οἷα ἀρξάντων ἀδικίης προτέρων τῶν Ἐρετριέων· ἐπεὶ τὸ δὲ εἶδέ σφας ἀπαχθέντας παρ' ἑωυτὸν καὶ ὑποχειρίους ἑωυτῷ ἔοντας, ἐποίησε κακὸν ἄλλο οὐδὲν, ἀλλὰ σφας τῆς Κισσίου χώρας κατοίκους ἐν σταθμῷ ἑωυτοῦ τῷ οὐνομά ἐστι Ἀρδέρικκα, ἀπὸ μὲν



Σούσων δέκα καὶ διηκοσίους σταδίους ἀπέχοντι, τεσσαρ-
 ρήκοντα δὲ ἀπὸ τοῦ φρέατος, τὸ παρέχεται τριφασίας
 ἰδέας· καὶ γὰρ ἄσφαλτον καὶ ἄλας καὶ ἔλαιον ἀρύσσου-
 ται ἐξ αὐτοῦ τρόπῳ τοιῶδες· ἀντλήεται μὲν κηλοντήϊω,
 ἀπὸ δὲ γανλοῦ ἡμισυ ἄσχοῦ οἱ προσδέδεται· ὑποτύπας
 δὲ τούτῳ ἀντλῆει καὶ ἔπειτα ἐγγέει ἐς δεξαμενὴν· ἐκ δὲ
 ταύτης ἐς ἄλλο διαχεόμενον τρέπεται τριφασίας ὁδούς·
 καὶ ἡ μὲν ἄσφαλτος καὶ οἱ ἄλες πήγνυνται παραντίκα,
 τὸ δὲ ἔλαιον συνάγουσι ἐν ἀγγείοις, τὸ οἱ Πέρσαι καλέ-
 ονσι ῥαδινάκην· ἔστι δὲ μέλαν καὶ ὀσμὴν παρεχόμενον
 βαρέαν. Ἐνθαῦτα τοὺς Ἐρετριέας κατοίκισσε βασιλεῖς
 Δαρεῖος, οἱ καὶ μέχρι ἐμέο εἶχον τὴν χώραν ταύτην, φυ-
 λίσσοντες τὴν ἀρχαίην γλῶσσαν. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἐρε-
 τριέας ἔσχε οὕτω.

120. Λακεδαιμονίων δὲ ἦκον ἐς τὰς Ἀθήνας δισχι-
 λιοι μετὰ τὴν πανσέληνον, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν κα-
 ταλαβεῖν, οὕτως ὥστε τριταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐγένοντο ἐν
 τῇ Ἀττικῇ. ὕστεροι δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς ἡμί-
 ροντο ὅμως θεήσασθαι τοὺς Μήδους· ἐλθόντες δὲ ἐς
 τὸν Μαραθῶνα ἐθεήσαντο. μετὰ δὲ αἰνέοντες Ἀθη-
 ναίους καὶ τὸ ἔργον αὐτῶν ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω.

121. Θῶμα δὲ μοι, καὶ οὐκ ἐνδέχομαι τὸν λόγον,
 Ἀλκμαιωνίδας ἦν κοτε ἀναδέξαι Πέρσησι ἐκ συνθήματος
 ἀσπίδα, βουλομένους ἐπὶ βαρβάροισι τε εἶναι Ἀθηναί-
 ουσ καὶ ἐπὶ Ἰππῆ· οἵτινες μᾶλλον ἢ ὁμοίως Καλλίη
 τῷ Φαινίππου, Ἰππονίκου δὲ πατρὶ, φαίνονται μισοτύ-
 ραννοι ἔοντες. Καλλίης τε γὰρ μόνος Ἀθηναίων ἀτίαν-
 των ἐτόλμα, ὅπως Πεισίστρατος ἐπέεσοι ἐκ τῶν Ἀθη-
 νείων, τὰ χρήματα αὐτοῦ κηρύσσόμενα ὑπὸ τοῦ δημο-

ίου ὠνέσθαι, καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἔχθιστα ἐς αὐτὸν πάντα μηχανάτο.

[122. Καλλίεω δὲ τούτου ἄξιον πολλαχοῦ μνήμην ἵσθαι πᾶντι τινὰ ἔχειν. τοῦτο μὲν γὰρ τὰ προλελεγμένα, ἧς ἄνῆρ ἄκρος ἐλευθερῶν τὴν πατρίδα, τοῦτο δὲ ἐν Ὀλυμπίῃ ἐποίησε, ἵππῳ νικήσας, τεθρίππῳ δὲ δεύτερος κενόμενος, Πύθια δὲ πρότερον ἀνελόμενος, ἐφανερῶθαι ἔδει; τοὺς Ἕλληνας πάντας μεγίστησι δαπάνησι, τοῦτο δὲ κατὰ τὰς ἐωνιοῦ θυγατέρας εἴσας τρεῖς οἷός τις ἄνῆρ γένετο. ἐπειδὴ γὰρ ἐγένοντο γάμου ὥραϊαι, ἔδωκέ σφι ἑωρεὴν μεγαλοπρεπεστάτην ἐκείνησί τε ἐχαρίσατο. ἐκ γὰρ πάντων τῶν Ἀθηναίων τὸν ἐκάστη ἐθέλοι ἄνδρα αὐτῇ ἐκλέξασθαι, ἔδωκε τούτῳ τῷ ἀνδρὶ.]

123. Καὶ οἱ Ἀλκμαιωνίδαι ὁμοίως ἢ οὐδὲν ἦσαν οὗτου ἦσαν μισοτύραννοι. θῶμα ὦν μοι, καὶ οὐ προσέμαι τὴν διαβολὴν, τούτους γὰρ ἀναδέξαι ἀσπίδα, ἵτινες ἔφευγόν τε τὸν πάντα χρόνον τοὺς τυράννους, ἐκ μηχανῆς τε τῆς τούτων ἐξέλιπον οἱ Πεισιστρατίδαι τὴν τυραννίδα. καὶ οὕτω τὰς Ἀθήνας οὗτοι ἦσαν οἱ ἐλευθερώσαντες πολλῷ μᾶλλον ἢ περ Ἀρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων, ὡς ἐγὼ κρίνω. οἱ μὲν γὰρ ἐξηγρίωσαν τοὺς λοιποὺς Πεισιστρατιδίων Ἴππαρχον ἀποκτείναντες. οὐδέ τι μᾶλλον ἔπαυσαν τοὺς λοιποὺς τυρανεύοντας. Ἀλκμαιωνίδαι δὲ ἐμφανέως ἐλευθέρωσαν, εἰ δὲ οὗτοι γὰρ ἀληθείας ἦσαν οἱ τὴν Πυθίην ἀναπέσαντες προσημαίνειν Λακεδαιμονίοισι ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, ὡς μοι κρότερον δεδήλωται.

124. Ἀλλὰ γὰρ ἴσως τι ἐπιμεμφόμενοι τῶν Ἀθηναίων τῷ δήμῳ προσδίδουσαν τὴν πατρίδα. οὐ μὲν ὦν



ἴσας σφραγίσαντο ἄλλοι δουρακώτεροι ἢ γε Ἀθηναίους ἄνδρες, οὐδ' οἱ μᾶλλον ἐτετιμῶσθη. οὕτω οὐδὲ λόγος αἴρει ἐπαδεύεται ἔξ γε ἂν τοιούτων ἀσπίδα ἐπὶ τοιούτῳ λόγῳ ἀπεδείχθη μὲν γὰρ ἀσπίς, καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι ἄλλοις εἰπεῖν· ἐγένετο γάρ· ὅς μάλιστα ἦν ὁ ἀσπίδας, οὐκ ἔχει προσωτέρω ἐπιεῖν τοιούτων.

125. Οἱ δὲ Λακωνικοὶ ἴσως μὲν καὶ τὰ ἀνείκαθεν λακωνοὶ ἐν τῇσι Ἀθήνῃσι, ἀπὸ δὲ Λακωνίας καὶ αὐτῆς Μεγαλίας ἐγένοντο καὶ κόρυθα λακωνοὶ τοῦτοι μὲν γὰρ Λακωνίῳ ὁ Μεγαλιῶς τοῖσι ἐκ Σαρδίων Λαδοῖσι παρὰ Κροίσου ἀπετερομένησι ἐπὶ τὸ χρυστίσμα τὸ ἐν Δελφοῖσι σφαιροειδῆς τε ἐγένετο καὶ σφαιροειδῆς προθύμης, καὶ μὴ Κροῖσος πύθμενος τῶν Ἀγῶν τῶν ἐς τὰ χρυστίσματα φοιτούντων ἐκτόν ἐς ποιῆεν, μεταπέμπεται ἐς Σίρακι, ἀπαύμενον δὲ δεύεται χρυσῶν. τῶν ἂν ἴσται τῷ ἐκτοῦ σώματι ἐστραφένθαι ἐστῆραξεν, καὶ δὲ Λακωνίῳ πρὸς τῆν ὑπερὶν ἰούσων τοιαύτην τοιαύτην ἐπιτιθεῖσθαι προσέφερε· ἐνδὲς πύθμενος μάλιστα καὶ ἐκτόν πολεῖν καταλιπόμενος τοῦ πύθμενος, κοδόντος τοῖς ἐνδὲς εὐρετάτος ἰούσας ἐποδισάμενος ἦτε ἐς τὸν στρατὸν, ἐς τὸν οὐ κατηγέστο. ἐστραφένθαι δὲ ἐς σφαιροειδῆς, πρῶτα μὲν παρίσταζε παρὰ τὰς πόλεις τῶν χρυσῶν ὅσον ἐχώρεον οἱ κοδόντοι, μετὰ δὲ τὸν κοδόντος πάντα πύθμενος χρυσῶν καὶ ἐς τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς διαπύθμενος τοῦ σφαιροειδῆς, καὶ ἄλλο λαβὼν ἐς τὸ στόμα, ἔπειτα ἐκ τῶν στρατῶν, ἔπειτα μὲν μόνος τοῖς κοδόντος, παρὰ δὲ τῆν οὐκ αἰς μᾶλλον ἢ ἄνδρα, τοῦτο τε στόμα ἐξήρτο καὶ πάντα ἐξόρτα. ἴδοντα δὲ τὸν Κροῖσον γῆρας ἐπὶ δὲ, καὶ οἱ πάντα τε ἐπέστα δίδοντα καὶ πρὸς ἑτέρα δεύεται οὐκ ἐλάσσονα ἐπέστα. οὕτω μάλιστα

πλούτησθ ἢ οἰκίῃ αὐτῇ μεγάλως· καὶ ὁ Ἀλκμαίων οὗτος οὕτω τεθριπποτροφήσας Ὀλυμπιάδα ἀναιρέσται.

126. Μετὰ δὲ, γενεῇ δευτέρῃ ὕστερον, Κλεισθένης μὲν ὁ Σικυῶνος τύραννος ἐξήειρε, ὥστε πολλῶν ὀνομαστωτοτέριγν γενέσθαι ἐν τοῖσι Ἑλλησι, ἢ πρότερον ἦν. Κλεισθένει γὰρ τῷ Ἀριστωνύμου τοῦ Μύρωνος τοῦ Ἀνδρείω γίνεται θυγάτηρ τῇ οὐνομα ἦν Ἀγαρίστη. ταύτην ἐπέθελε, Ἑλλήνων πάντων ἐξευρῶν τὸν ἄριστον, τούτῳ ἰσχυραῖκα προσθεῖναι. Ὀλυμπίων ὧν ἰόντων καὶ νικῶν ἐν αὐτοῖσι τεθρίππῳ ὁ Κλεισθένης κήρυγμα ἐποιήσατο, ὅστις Ἑλλήνων ἐωντὸν ἀξιοῖ Κλεισθένηςος γαμβρὸν γενέσθαι, ἢ κβιν ἐς ἐξηκοστὴν ἡμέρην ἢ καὶ πρότερον ἐς Σικυῶνα, ὡς κνρώσοντος Κλεισθένηςος τὸν γάμον ἐν ἐνιαυτῷ ἀπὸ τῆς ἐξηκοστῆς ἀρξαμένου ἡμέρης. Ἐνθαῦτα Ἑλλήνων ὅσοι σφίσι τε αὐτοῖσι ἦσαν καὶ πάτερη ἐξωγκωμένοι, ἐφοίτεον μνησιτῆρες· τοῖσι Κλεισθένης καὶ δρόμον καὶ παλαίστην ποιησάμενος ἐπ' αὐτῷ τούτῳ εἶχε.

127. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰταλῆς ἦλθε Σμινδυρίδης ὁ Ἰπποκράτης Σνβαρίτης, ὃς ἐπὶ πλεῖστον δὴ χλιδῆς εἰς ἀνὴρ ἀπίκντο (ἢ δὲ Σύβαρις ἦκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον μάλιστα), καὶ Σιρίτης Δάμασος Ἀμύριος τοῦ σοφοῦ λεγομένου παῖς. οὗτοι μὲν ἀπὸ Ἰταλῆς ἦλθον· ἐκ δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου Ἀμφίμνηστος Ἐπιστρόφου Ἐπιδάμνιος· οὗτος δὲ ἐκ τοῦ Ἰονίου κόλπου. Αἰτωλὸς δὲ ἦλθε Τιτόρμου τοῦ ὑπερφάντος τε Ἑλληνας ἰσχυῖ καὶ φθόγοντος ἀνθρώπους ἐς τὰς ἐσχατιὰς τῆς Αἰτωλίδος γῶρης, τούτου τοῦ Τιτόρμου ἀδελφεὸς Μάλης. ἀπὸ δὲ Πελοποννήσου Φεῖδωνος τοῦ Ἀργείων τυράννου παῖς Ἀλωκίδης, Φεῖδωνος δὲ τοῦ τὰ μέτρα ποιήσαντος Πελοποννησίοισι καὶ ὑβρίσαντος μέγιστα δὴ Ἑλλήνων ἀπάν-



των, ὃς ἐξατασίσα; τοῖς Ἡλείων ἀγωναθεία; αἰτί; τὸν ἐν Ὀλυμπίᾳ ἀγῶνα ἔθιξε· τοῦτου τε δὴ παῖς, καὶ Ἀμιάτος Δικούργου Ἀρκὰ; ἐκ Τραπεζοῦντος, καὶ Ἀδῶν, ἐκ Παίου πόλιος Δικιάτης Εὐφορίωνος τοῦ δεξαμένου τε, ὡς λόγος ἐν Ἀρκιδίᾳ λέγεται, τοῖς Διοσκόροισι οὐαίουςι καὶ ἀπὸ τοῦτου ξεινοδοκίητος πάσι; ἀνθρώποις, καὶ Ἡλείος Ὀνομαστὸς Ἀγαίην. οὔτοι μὲν δὴ ἐξ αὐτῆς Πελοποννήσου ἦλθον· ἐκ δὲ Ἀθηναίων ἀπίκοντο Μεγαλέϊ; τε ὁ Ἀλκμαίωνος, τοῦτου τοῦ παρὰ Κροῖσον ἀπικουμένοι, καὶ ἄλλος Ἴπποκλείδης Πισάνδρου, πλοῖται καὶ εἶδει προσέφρων Ἀθηναίων. ἀπὸ δὲ Ἐρετριῆ; ἀσθεῖστis τοῦτον τὸν χρόνον Ἀτσανίης· οὔτος δὲ ἀπ' Εὐβοίης μούτος. ἐκ δὲ Θεσσαλίης ἦλθε τῶν Σχοπαδίων Διασκορίδης Κρατύιος, ἐκ δὲ Μολοσσῶν Ἄλκων. τοσοῦτοι μὲν ἐγένοντο οἱ μνηστῆρες.

128. Ἀπικουμένων δὲ τούτων ἐς τὴν προειρημένην ἡμέραν, ὁ Κλεισθένης πρῶτα μὲν τὰς πάτρα; τε αὐτῶν ἀσπεύθετο καὶ γένος ἑκάστω, μετὰ δὲ κατέχεν ἐσιαυτόν διετειροῦτο αὐτῶν τῆ; τε ἀνδραγαθίης καὶ τῆ; ὀργῆ; καὶ παιδείσιος τε καὶ τρόπου, καὶ ἐνὶ ἐκάστῃ ἰών ἐς σιτοσίην καὶ στυάτασι· καὶ ἐ; γυμνάσιά τε ἑξαγνείων ὅσοι ἦσαν αὐτῶν νεώτεροι, καὶ τό γε μέγιστον, ἐν τῇ στυεσίᾳ διετειροῦτο· ὅσον γὰρ κατέιχε χρόνον αὐτοῖς, τοῦτον πάντα ἐπέειε καὶ ἅμα ἐξείπτε μεγαλοπρεπέως· καὶ δὴ κοινὸν μάλιστα τῶν μνηστῆρων ἠρίσκοντό οἱ ἀπ' Ἀθηναίων ἀπικουμένοι, καὶ τούτων μᾶλλον Ἴπποκλείδης ὁ Πισάνδρου καὶ κατ' ἀνδραγαθίην ἐκρίετο, καὶ ὅτι τὸ ἀνικαθε τοῖσι ἐν Κορινθίᾳ Κιφελίδῃσι ἦν προσίμων.

129. Ὡς δὲ ἡ κτῆρη ἐγένετο τῶν ἡμερίων τῆ; τε κιντακλίσιος τοῦ γάμο; καὶ ἐκάστω; αὐτοῦ Κλεισθένης;

τὸν κρίνει ἐκ πάντων, θύσας βούς εκατὸν ὁ Κλεισθένης εὐέχεε αὐτοῖς τε τοῖς μυστήρας καὶ τοῖς Σικανίοις πάντας. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγένετο, οἱ μυστήρες ἔσαν εἶχον ἄμφι τε μουσικῇ καὶ τῷ λεγομένῳ ἐς τὸ μέσον. προϊούσης δὲ τῆς πόσιος, κατέχων πολλὸν τοῖς ἄλλοις ὁ Ἰπποκλείδης ἐκέλευσε τὸν ἀλιτήν ἀλιτῆσαι οἱ ἐμμέλειαν, πειθόμενον δὲ τοῦ ἀλιτιῶ ὀρχίσαστο. καὶ κως ἐωπῶ μὲν ἄφροτῶς ὀρχίετο, ὁ δὲ Κλεισθένης ὀρίων ὄλον τὸ πρῆγμα ἐπόπειε. μετὰ δὲ ἐπισχῶν ὁ Ἰπποκλείδης χρόνον ἐκέλευσε οἱ τινα τράπεζαν ἐσετάσαι, ἐσελθοῦσης δὲ τῆς τραπέζης πρῶτα μὲν ἐπὶ αὐτῆς ὀρχίσαστο Λακωνικὰ σχημάτια, μετὰ δὲ ἄλλα Ἀττικὰ, τὸ τρίτον δὲ τῆν κεφαλὴν ἐρείσας ἐπὶ τῆν τράπεζαν τῶσι σκῆλεσι ἐχειροτόμησε. Κλεισθένης δὲ τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα ὀρχομένου, ἀποστιγνῶν γαμβρόν οἱ ἔτι γενίσθαι Ἰπποκλείδεια διὰ τῆν τε ὀρχισσῶ καὶ τῆν ἀτυιδείην, κατεῖχε ἐωπῶν, οὐ βουλόμενος ἐκραγῆται ἐς αὐτόν. ὡς δὲ εἶδε τοῖσι σκῆλεσι χειροτομήσαντα, οἴκει κατέχειν διτάμετος, εἶπε· ὦ παῖ Τιτώδρον, ἀπορχίσασθό γε μὴν τὸν γάμον. ὁ δὲ Ἰπποκλείδης ἰππολαβῶν εἶπε, Οὐ φρονίς Ἰπποκλείδη. ἀπὸ τοῦτο μὲν τοῦτο οἰνομάζεται.

130. Κλεισθένης δὲ σιγῆν ποιησάμενος ἔλεξε ἐς μέσον τάδε· Ἄνδρες παῖδες τῆς ἐμῆς μυστήρες, ἐγὼ καὶ πάντας ἑμίας ἐπαινῶ, καὶ πᾶσιν ἑμῶν, εἰ οἷόν τ' εἴη, χαριζομένην ἄν, μήτ' ἕνα ἑμῶν βραίρειον ἀποκρίνων, μήτε τοῖς λοιποῖς ἀποδοσιμῶν· ἀλλ' οἱ γὰρ οἴα τέ ἐστι μῆς περὶ παρθένου βουλιόνοια πᾶσι κατὰ τὸν ποιῆεν, τοῖσι μὲν ἑμῶν ἀπελατομένοισι τοῦδε τοῦ γάμου κάλαστον ἀργυρίου ἐκάστῳ δωρεῆν δίδωμι τῆς ἀξίσιος ἕστεκα τῆς ἐξ ἐμεῦ γῆμαι καὶ τῆς ἐξ οἴκου ἀποδῆ-



μίης, τῶν δὲ Ἀλκμαίωνος Μεγακλεΐ ἑγγυῶ παῖδα τὴν ἐμὴν Ἀγαρίστην νόμοισι τοῖσι Ἀθηναίων. φαρμένου δὲ ἑγγυῶσθαι Μεγακλέος ἐκεκέρωτο ὁ γάμος Κλεισθέει.

131. Ἀμφὶ μὲν κρήσιος τῶν μνηστήρων τοσαῦτα ἐγένετο, καὶ οὕτω Ἀλκμαιωνίδαι ἐβώσθησαν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. τούτων δὲ συνοικησάντων γίνεται Κλεισθέης τε ὁ τὰς φυλὰς καὶ τὴν δημοκρατίην Ἀθηναίοισι καταστήσας, ἔχων τὸ οὖνομα ἀπὸ τοῦ μητροπάτορος τοῦ Σικωνίου· οὗτός τε δὴ γίνεται Μεγακλεΐ καὶ Ἴπποκράτης, ἐκ δὲ Ἴπποκράτεος Μεγακλέης τε ἄλλος καὶ Ἀγαρίστη ἄλλη, ἀπὸ τῆς Κλεισθέως Ἀγαρίστης ἔχουσα τὸ οὖνομα· ἣ συνοικήσασά τε Ξανθίππῳ τῷ Ἀρίφρονος καὶ ἔγκυος ἐούσα εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, ἐδόκεα δὲ λέοντα τεκέειν· καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας τίθει Περικλέα Ξανθίππῳ.

132. Μετὰ δὲ τὸ ἐν Μαραθῶνι τραῦμα γενόμενον Μιλτιάδης, καὶ πρότερον εὐδοκίμων παρὰ Ἀθηναίοισι, τότε μᾶλλον αὔξετο. αἰτήσας δὲ νέας ἑβδομήκοντα καὶ στρατιὴν τε καὶ χρήματα τοῖς Ἀθηναίοις, οὐ φράσας σφί ἐπ' ἣν ἐπιστρατεύεται χώραν, ἀλλὰ φὰς αὐτοῖς καταπλουτιεῖν, ἣν οἱ ἔπωνται· ἐπὶ γὰρ χώραν τοιαύτην δὴ τινα ἄξειν ὅθεν χρυσὸν εὐπειάως ἀφθονον οἴσονται· λέγων τοιαῦτα αἶτεε τὰς νέας. Ἀθηναῖοι δὲ τούτοις ἐπαρθέντες παρέδωσαν.

133. Παραλαβὼν δὲ ὁ Μιλτιάδης τὴν στρατιὴν ἔπλεε ἐπὶ Πάρον, πρόφασιν ἔχων, ὡς οἱ Πάριοι ὑπῆρξαν πρότεροι στρατευόμενοι τρίτρεϊ ἐς Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. τοῦτο μὲν δὴ πρόσχημα λόγου ἦν, ἀτὰρ τινα καὶ ἔγκοτον εἶχε τοῖσι Πάριοισι διὰ Δουσαγόρεα τὸν Τισίω, ὄντα γένος Πάριον, διαβαλόντα μιν πρὸς

Ἐδάρνεα τὸν Πέρσην. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν ἔπλευ ὁ Μιλτιάδης τῇ στρατιῇ ἐπολιόρχεσ Παρίους κατειλημένους ἐντὸς τείχεος, καὶ ἐσπέμπων κήρυκα αἴτεσ ἑκατὸν τάλαντα, φᾶς, ἦν μὴ οἱ δῶσι, οὐκ ἀπαναστήσειν τὴν στρατιὴν πρὶν ἢ ἐξέλῃ σφέας. οἱ δὲ Πάριοι ὅκως μὲν τι δώσουσι Μιλτιάδῃ ἀργύριον, οὐδὲ διενοεῦντο, οἱ δὲ ὅκως διαφυλάξουσι τὴν πόλιν, τοῦτο ἐμηχανῶντο, ἄλλα τε ἐπιαρζόμενοι, καὶ τῇ μάλιστα ἔσκε ἑκάστοτε ἐπίμαχον τοῦ τείχεος, τοῦτο ἅμα νυκτὶ ἐξήρβτο διπλήσιον τοῦ ἀρχαίου.

134. Ἐς μὲν δὴ τοσοῦτο τοῦ λόγου οἱ πάντες Ἕλληνες λέγουσι, τὸ ἐνθεῦτεν δὲ αὐτοὶ Πάριοι γενέσθαι ὧδε λέγουσι. Μιλτιάδῃ ἀπορέοντι ἐλθεῖν ἐς λόγους αἰχμάλωτον γυναῖκα, εἴουσαν μὲν Παρίην γένος, οὐνομα δὲ οἱ εἶναι Τιμοῦν· εἶναι δὲ ὑποζάχορον τῶν χθονίων θεῶν. ταύτην ἐλθοῦσαν ἐς ὄψιν Μιλτιάδεω συμβουλευσαί οἱ, εἰ περὶ πολλοῦ ποιέεται Πάρον ἐλεῖν, τὰ ἂν αὐτῇ ὑποθῆται, ταῦτα ποιέειν. μετὰ δὲ τὴν μὲν ὑποθέσθαι, τὸν δὲ ἀπικόμενον ἐπὶ τὸν κολωνὸν τὸν πρὸ τῆς πόλιος ἔοντα τὸ ἔρκος θεσμοφόρου Δήμητρος ὑπερθορέειν, οὐ δύναμενον τὰς θύρας ἀνοῖξαι, ὑπερθορόντα δὲ εἶναι ἐπὶ τὸ μέγαρον ὅ τι δὴ ποιήσοντα ἐντὸς, εἴτε κινήσοντά τι τῶν ἀκινήτων εἴτε ὅ τι δήποτε πρήξοντα· πρὸς τῆσι θύρησι τε γενέσθαι, καὶ πρόκα τε φρίκης αὐτὸν ὑπελθούσης ὀπίσω τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἴεσθαι, καταθρώσκοντα δὲ τὴν αἵμασιὴν τὸν μηρὸν σπασθῆναι· οἱ δὲ αὐτὸν τὸ γόνυ προσπταῖσαι λέγουσι.

135. Μιλτιάδης μὲν νυν φλαύρως ἔχων ἀπέπλευ ὀπίσω, οὔτε χρήματα Ἀθηναίοισι ἄγων οὔτε Πάρον προσκτησάμενος, ἀλλὰ πολιορκήσας τε ἕξ καὶ εἴκοσι ἡμέρας καὶ δηώσας τὴν νῆσον. Πάριοι δὲ πνυθόμενοι, ὡς ἦ



ὑποζάκορος τῶν θεῶν Τιμῶ Μιλτιάδῃ κατιγῆσαιτο, βουλόμενοί μιν ἀντὶ τούτων τιμωρήσασθαι θεοπρόπους πέμπονσι ἐς Δελφοὺς, ὡς σφεας ἡσυχίῃ τῆς πολιορκίης ἔσχε. ἔπεμπον δὲ ἐπειρησομένους εἰ καταχρήσονται τὴν ὑποζάκορον τῶν θεῶν, ὡς ἐξηγησαμένην τοῖσι ἐχθροῖσι τῆς πατρίδος ἄλωσιν καὶ τὰ ἐς ἔρσενα γόνον ἀόφρητα ἰρὰ ἐκφίνασαν Μιλτιάδῃ. ἡ δὲ Πυθίη οὐκ ἔα, φᾶσα οὐ Τιμοῦν εἶναι τὴν αἰτίην τούτων, ἀλλὰ δεῖν γὰρ Μιλτιάδεα τελευτᾶν μὴ εὖ, φανῆναί οἱ τῶν κακῶν κατιγεμόνα. Παρίοισι μὲν δὴ ταῦτα ἡ Πυθίη ἔχρησε.

136. Ἀθηναῖοι δὲ ἐκ Πάρου Μιλτιάδεα ἀπονοστήσαντι ἔσχον ἐν στόματι, οἱ τε ἄλλοι καὶ μάλιστα Ξάνθιππος ὁ Ἀρίαρονος, ὃς θανάτου ὑπαγαγὼν ὑπὸ τὸν δῆμον Μιλτιάδεα ἐδίωκε τῆς Ἀθηναίων ἀπάτης εἶνεκεν. Μιλτιάδης δὲ αὐτὸς μὲν παρεὼν οὐκ ἀπελογέετο (ἦν γὰρ ἀδύνατος ὥστε σηπομένου τοῦ μηροῦ), προκειμένου δὲ αὐτοῦ ἐν κλίνῃ ὑπεραπελογέοντο οἱ ἄλλοι, τῆς μάχης τε τῆς ἐν Μαραθῶνι πολλὰ ἐπιμεμνημένοι, καὶ τὴν Ἀἴμωνος αἴρεσιν, ὡς ἐλὼν Ἀἴμωνα τε καὶ τισάμενος τοὺς Πελασγοὺς παρέδωκε Ἀθηναίοισι. προσγενομένου δὲ τοῦ δήμου αὐτῷ κατὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ θανάτου, ζημιώσαντος δὲ κατὰ τὴν ἀδικίην πενήκοντα ταλάντοισι, Μιλτιάδης μὲν μετὰ ταῦτα σφακέλισαντός τε τοῦ μηροῦ καὶ σαπέντος τελευτᾶ, τὰ δὲ πενήκοντα τάλαντα ἐξέτισε ὁ παῖς αὐτοῦ Κίμων.

137. Ἀἴμωνα δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ὧδε ἔσχε. Πελασγοὶ ἐπεὶ τε ἐκ τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ Ἀθηναίων ἐξεβλήθησαν, εἴτε ὧν δὴ δικαίως εἴτε ἀδίκως· τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω φράσαι, πλὴν τὰ λεγόμενα, ὅτι Ἐκαταῖος μὲν ὁ Ἰγνησιάνδρου ἔφησε ἐν τοῖσι λόγοισι λέγων ἀδίκως· ἐπεὶ

τε γὰρ ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους τὴν χώραν, τὴν σφίσι ὑπὸ
 τὸν Ὑμησσὸν ἐοῦσαν ἔδοσαν οἰκῆσαι μισθὸν τοῦ τεί-
 χεος τοῦ περὶ τὴν ἀκρόπολιν κοτε ἐληλαμένου, ταύτην
 ὡς ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἐξεργασμένην εὖ, τὴν πρότερον
 εἶναι κακὴν τε καὶ τοῦ μηδενὸς ἀξίην, λαβεῖν φθόρον τε
 καὶ ἴμερον τῆς γῆς καὶ οὕτω ἐξελαύνειν αὐτοὺς οὐδεμίαν
 ἄλλην πρόφασιν προῖσχομένους τοὺς Ἀθηναίους· ὡς δὲ
 αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι, δικαίως ἐξελάσαι. κατοικημέ-
 νους γὰρ τοὺς Πελασγοὺς ὑπὸ τῷ Ὑμησσῷ ἐνθρυτέν
 ὀρμεωμένους ἀδικεῖν τάδ· φοιτᾶν γὰρ αἰεὶ τὰς σφετέ-
 ρας θυγατέρας [τε καὶ τοὺς παῖδας] ἐπ' ὕδωρ ἐπὶ τὴν
 Ἐννεάκρουνον (οὐ γὰρ εἶναι τοῦτον τὸν χρόνον σφίσι
 καὶ οὐδὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἑλλήσι οἰκέτας), ὅπως δὲ ἔλθοιεν
 αὐταί, τοὺς Πελασγοὺς ὑπὸ ὕβριός τε καὶ ὀλιγωρίας
 βιάσθαι σφεας. καὶ ταῦτα μέντοι σφίσι οὐκ ἀποχρᾶν
 ποιεῖν, ἀλλὰ τέλος καὶ ἐπιβουλεύοντας ἐπιχειρήσειν ἐπ'
 αὐτοφώρῃ φανῆναι. ἐωυτοὺς δὲ γενέσθαι τοσοῦτω ἐκεί-
 νων ἄνδρας ἀμείνονας, ὅσω παρεὸν αὐτοῖσι ἀποκτεῖναι
 τοὺς Πελασγοὺς, ἐπεὶ σφεας ἔλαβον ἐπιβουλεύοντας, οὐκ
 ἐθελῆσαι, ἀλλὰ σφι προειπεῖν ἐκ τῆς γῆς ἐξιέναι. τοὺς
 δὲ οὕτω δὴ ἐκχωρήσαντας ἄλλα τε σχεῖν χωρία καὶ δὴ
 καὶ Λῆμνον. Ἐκεῖνα μὲν δὴ Ἐκαταῖος ἔλεξε, ταῦτα δὲ
 Ἀθηναῖοι λέγουσι.

138. Οἱ δὲ Πελασγοὶ οὗτοι Λῆμνον τότε νεμόμενοι
 καὶ βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους τιμωρήσασθαι, εὖ τε
 ἐξεπιστάμενοι τὰς Ἀθηναίων ὀρτῆς, πεντηκοντέρους στη-
 σάμενοι ἐλόχησαν Ἀρτέμιδι ἐν Βραυρῶνι ἀγούσας ὀρτὴν
 τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖκας, ἐνθρυτέν δὲ ἀρπάσαντες
 τουτέων πολλὰς οἶχοντο ἀποπλέοντες, καὶ σφεας ἐς
 Λῆμνον ἀγαγόντες παλλαχὰς εἶχον. ὡς δὲ τέκνων αὐταί



αἱ γυναῖκες ὑπεπλήσθησαν, γλῶσσάν τε τὴν Ἀττικὴν καὶ τρόπους τῶν Ἀθηναίων ἐδίδασκον τοὺς παῖδας. οἱ δὲ οὔτε συμμίσγεσθαι τοῖσι ἐκ τῶν Πελασγίδων γυναικῶν παισὶ ἠθέλον, εἴ τε τύπτοιτό τις αὐτῶν ὑπὲρ ἐκείνων τινός, ἐβόηθεόν τε πάντες καὶ ἐτιμώρεον ἀλλήλοισι· καὶ δὴ καὶ ἄρχειν τε τῶν παιδῶν οἱ παῖδες ἐδικαίευν, καὶ πολλὸν ἐπεκράτεον. μαθόντες δὲ ταῦτα οἱ Πελασγοὶ ἐωντοῖσι λόγους ἐδίδοσαν· καὶ σφίσι βουλευομένοισι δεινὸν τι ἐσέδυνε, εἰ δὴ διαγινώσκοιεν σφίσι τε βοηθῆειν οἱ παῖδες πρὸς τῶν κουριδιέων γυναικῶν τοὺς παῖδας καὶ τούτων αὐτίκα ἄρχειν πειρώατο, τί δὴ ἀνδρωθέντες δῆθεν ποιήσουσι. ἐνθαῦτα ἔδοξέ σφι κτείνειν τοὺς παῖδας τοὺς ἐκ τῶν Ἀττικέων γυναικῶν. ποιῶσι δὴ ταῦτα, προσπολλύουσι δὲ σφεων καὶ τὰς μητέρας. Ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ἔργου καὶ τοῦ προτέρου τούτων, τὸ ἐργάσαντο αἱ γυναῖκες τοὺς ἅμα θόαντι ἄνδρας σφετέρους ἀποκτείνας, νερόμισται ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα τὰ σχέτλια ἔργα πάντα Δήμνια καλέεσθαι.

139. Ἀποκτείνας δὲ τοῖσι Πελασγοῖσι τοὺς σφετέρους παῖδας τε καὶ γυναῖκας οὔτε γῆ καρπὸν ἔφερε οὔτε γυναῖκὲς τε καὶ ποῖμναι ὁμοίως ἔτικτον καὶ πρὸ τοῦ πιεζόμενοι δὲ λιμῶν τε καὶ ἀπαιδίῃ ἐς Δελφοὺς ἔπεμπον, λύσιν τινὰ αἰτησόμενοι τῶν παρεόντων κακῶν. ἢ δὲ Πυθίῃ σφέας ἐκέλευε Ἀθηναίοισι δίκας δίδοναι ταύτας, τὰς ἂν αὐτοὶ Ἀθηναῖοι δικάσωσι. ἠλθόν τε δὴ ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ Πελασγοὶ, καὶ δίκας ἐπαγγέλλοντο βουλόμενοι δίδοναι παντός τοῦ ἀδικήματος. Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ πρυτανεῖῳ κλίνην στρώσαντες ὡς εἶχον κάλλιστα, καὶ τράπεζαν ἐπιπλήτην ἀγαθῶν πάντων παραθέντες, ἐκέλευον τοὺς Πελασγοὺς τὴν χώραν σφίσι παραδιδόναι

οὕτω ἔχουσαν. οἱ δὲ Πελασγοὶ ὑπολαβόντες εἶπαν·
ἐπεὶ ἂν βορρῆ ἀνέμῳ αὐτημερὸν νηὺς ἐξανύσῃ ἐκ τῆς ὑμε-
τέρης ἐς τὴν ἡμετέραν, τότε παραδώσομεν. Τοῦτο εἶπαν,
ἐπιστάμενοι τοῦτο εἶναι ἀδύνατον γενέσθαι· ἢ γὰρ Ἀτ-
τικὴ πρὸς νότον κέται πολλὸν τῆς Αἴμου.

140. Τότε μὲν τοιαῦτα· ἔτισι δὲ κάρτα πολλοῖσι
ὑστερον τούτων, ὡς ἢ Χερσόνησος ἢ ἐν Ἑλλησπόντῳ
ἐγένετο ὑπὲρ Ἀθηναίοισι, Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος, ἔτησι-
έων ἀνέμων κατσηκώτων νηὶ κατανύσας ἐξ Ἐλαιῶντος
τοῦ ἐν Χερσονήσῳ ἐς Αἴμον προηόρευε ξιέναι ἐκ τῆς
νήσου τοῖσι Πελασγοῖσι, ἀναμιμνήσκων σφείας τὸ χρη-
στήριον, τὸ οὐδαμὰ ἤλπισαν σφίσι οἱ Πελασγοὶ ἐπιτε-
λέσθαι. Ἰφαιστιέες μὲν νῦν ἐπέβοντο, Μυριναῖοι
δὲ οὐ συγγινωσκόμενοι εἶναι τὴν Χερσόνησον Ἀττικὴν
ἐπολιορχέοντο, ἐς ὃ καὶ οὗτοι παρέστησαν. Οὕτω δὲ
τὴν Αἴμον ἔσχον Ἀθηναῖοι τε καὶ Μιλτιάδης.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓ



Extremely faint and illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several horizontal lines across the upper and middle portions of the page.



**H E R O D O T I
H I S T O R I A R U M
L I B R I N O V E M .**

NOVA EDITIO STEREOTYPA.

**CURAVIT
FRIDERICUS PALM.**

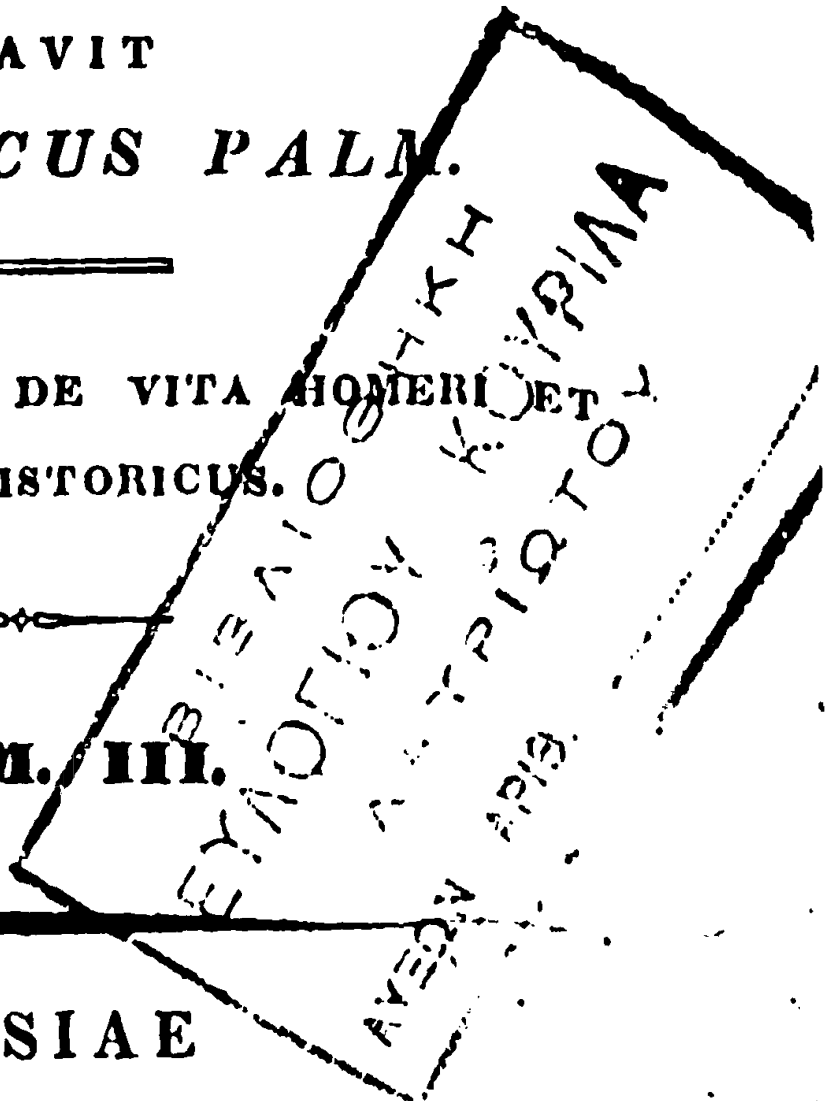
**ACCEDIT LIBELLUS DE VITA HOMERI ET
INDEX HISTORICUS.**

T O M . I I I .

L I P S I A E

SUMTIBUS ET TYPIS CAROLI TAUCHNITII.

1839.



MUSEUM

NOTES

OFFICE OF THE DIRECTOR

GENERAL

RECORDS

OF THE

SMITHSONIAN INSTITUTION

U.S. GOVERNMENT

PRINTING OFFICE

WASHINGTON, D.C.

1931



ΕΠΙ ΤΩ ΘΗΚΗ
ΕΡΜΟΥ ΚΟΡΥΜΑ
ΕΝ ΠΙΣΤΟΤ
ΑΡΕΤΗ ΠΙΣ
~~S. U. M. M. A. R. I. A.~~

LIBER VII.

Darius, Marathoniae cladis ulciscendae studio incensus, novas copias dum parat, Aegyptii defecerunt; sed quum iam in eo esset, ut cum exercitu contra Graecos et Aegyptum profisceretur, Xerxe successore designato mortuus est c. 1 — 4. Xerxes regnum adeptus quum initio a bello Graecis inferendo abhorreret, pacata Aegypto c. 7. et ab Aleuadis Pisistratidisque et a Mardonio incitatus c. 5, 6, 8, 9. quanquam dissuadente Artabano Graeciae bellum inferre constituit c. 10 — 19. Itaque ingenti belli apparatu per quadriennium instructo Susis profectus est; naves ad Chersonesum congregari iussit, ipse cum pedestri exercitu, quem in Cappadocia ad Critala oppidum coegerat, itinere per Phrygiam, ubi a Pythio Lydo una cum toto exercitu magnifice est exceptus, et per Lydiam facto Sardes peruenit c. 20 — 32. Hinc proximo vere, Hellesponto pontibus iuncto, lustratas ad Abydum copias in Europam transluxit c. 33 — 57. Ad Doriscum quum peruentum esset, naves subduci iussit totumque lustravit exercitum c. 58 — 60 et 101 — 104. quo loco singulae nationes, quibus constitit exercitus, earumque ornatus, arma, duces accurate recensentur c. 61 — 99. Deiuvo ubi Mascamen Dorisco praefecit, fidelitatis laude Boge, Eionis



praefecto, haud inferiorem c. 105 — 107. iter in Graeciam facere perrexit; populi et regiones, per quas profectus est, describuntur c. 108 — 120. Classis quum interea ad Thermaicum sinum pervenisset, eodem pedestres copiae per mediam continentem sunt profectae c. 122 — 125. Ibi dum Persae in castris sedent, legati, qui Sardibus in Graeciam missi erant (c. 32.), ad regem reversi sunt; quibus qui Graecorum populi aquam terramque dederant, poenae iis a ceteris Graecis est irrogata c. 131, 132. Ad Athenienses autem et Spartanos Xerxes non miserat, quod Darii legatos olim necaverant c. 133 cf. 6, 48. Ea caede Lacedaemonii Talthybbii herois iram excitaverant: ad quam placandam quum postea Sperthias et Bulis Susa ad Xerxem essent missi, qui suo capite scelus expiarent, rex eos incolumes dimisit c. 134 — 136. — Deinde Herodotus ad Graeciae contra Persas apparatus transit. Nuntius de Xerxis adventu quum in Graeciam perlatus esset, prae ceteris Athenienses imminente periculo non perterriti c. 139. suadente etiam oraculo c. 140 — 143. urbem relinquere et in naves, quas partim Themistocles ad imminens cum Aeginetis bellum iam antea aedificandas curaverat, se conferre statuerunt c. 144. Graeci consiliis ad hostes propulsandos initis speculatores Sardes miserunt, quos Xerxes comprehensos incolumes remisit c. 145, 146. Argivis frustra ad societatem invitatis c. 148 — 152. Gelonis, Syracusarum tyranni, cuius genus et res gestae c. 153 — 156. exponuntur, auxilium imploraverunt; qui quum ita tantum auxilia se missurum esse ostenderet, si summae rerum aut solus aut cum Spartanis praeficeretur, res inter eos non convenit c. 158 — 162. tamen tyrannus, quo sibi a Persis caveret, in Graeciam misit qui belli eventum specularentur c. 163 sq. Alia causa negati Graecis auxilii a Siciliensibus est allata, imminens a Carthaginensibus Siciliae periculum, qui paullo post a Gelone et Therone Agrigentino ad Himeram Quivium eodem die sunt victi, quo Graeci Persas ad Salaminem profligarunt c. 165 — 167. Nec a Corcyraeis et Cretensibus auxilia impetrata c. 168 sqq. Thessali ab initio Graecorum rebus fa-

verant, sed quum se ab illis destitutos cernerent, coacti barbaros sunt secuti c. 172 — 175. Graeci enim ad excipiendum hostium impetum Thermopylas et Artemisium delegerant, atque in ea loca, nuntio allato Persas ad sinum Thermaicum castra posuisse, et pedestres copias et navales miserunt c. 176, 177. Ad Artemisium classe barbarorum gravi tempestate afflicta Graeci non infeliciter rem gesserunt c. 177 — 195. Xerxes autem per Thessaliam ad Thermopylas accessit; regionum illarum natura et situs describuntur c. 196 — 200. Delecta Graecorum manus Leonida duce per plures dies barbaros transitu arcet, donec semita, quae per montes ducebat, prodita Graeci circumventi omnes eo loco perierunt praeter Thebanos c. 201 — 233. Summa Spartanorum fortitudine percussus Xerxes Demaratum, a quo de Persarum bellico contra Graeciam apparatu Spartani primi certiores facti sunt c. 239. de belli ratione consulit, sed consilium eius prudentissimum repudiat c. 234 — 237.

L I B E R V I I I .

Graecorum classis, cui Eurybiades Spartanus praecerat, tribus procliis ad Artemisium cum barbaris confligit, ancipiti fortuna; itaque ipsi iam de reditu cogitantes, audita Spartanorum ad Thermopylas clade Graeci in interiores Graeciae partes sunt reversi c. 1 — 21. In quo itinere Themistocles, Atheniensium dux, Iones apud barbaros militantes astu ad suas partes traducere studuit c. 22. Insecuta barbarorum classis Histiaeam aliosque Euboeae locos maritimos occupavit c. 23. Ipse autem Xerxes post pugnam ad Thermopylas in Phocidem a Thessalis deductus eam regionem ferro atque igni vastavit c. 28 — 33. mox vero bipartito exercitu cum maiore eius parte Boeotiam sibi amicam est ingressus c. 34. alteram Delphos misit; sed Deus prodigiis barbaros a templo arcuit c. 35 — 38. — Artemisio relicto classis Graecorum Salaminem petiit,

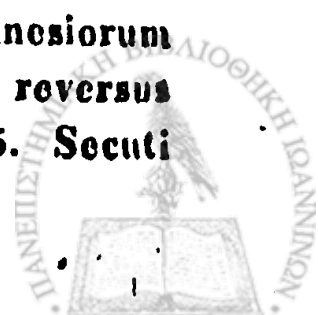


copiis navalibus undique coactis multum adaucta c. 40 — 42. Populi, qui ad Salaminem naves miserant, recensentur: qua opportunitate usus Herodotus eorum origines et antiquitates breviter exponit c. 43 — 48. Ibi Graecorum ducibus de loco pugnae eligendo deliberantibus nuntius allatus est, Atticam totam ferro ignique vastari c. 49, 50. Xerxes enim cum altera exercitus parte per Boeotiam profectus quum vacuas occupasset Athenas arcemque, quanquam paucis qui remanserant fortissime resistantibus, cepisset, urbem diruit et evertit c. 51 — 55. Iam audita Athenarum eversione Graecae classis duces plerique Isthmum petere constituerunt: quod quum Atheniensibus totique Graeciae perniciosissimum fore intellexisset Themistocles, convocato iterum imperatorum consilio argumentis et minis a fuga capessenda eos revocat c. 56 — 63. Inter haec Persarum classis in Phalerum appellit: quo facto quum Xerxes de proelio navali deliberaturus suos convocasset, pugna ceteris suadentibus a sola Artemisia (7, 99) dissuadetur c. 65 — 68. Nihilominus sequiore consilio Xerxi probato Persica classis Graecam aggressura Salaminem versus proecta est, terrestris exercitus in Isthmum movit, a Peloponnesiis (qui recensentur) diligenter custoditum c. 69 — 73. Quo audito Graeci ad Salaminem collecti denuo fugae consilium inierunt; at Persae, a Themistocle certiores facti Graecos fugam moliri, classem eorum undique cinxerunt c. 74 — 76. Quod quum Aristides iis nuntiasset, ad pugnam se paraverunt c. 77 — 83. proelioque commisso Persae victi sunt c. 84 — 96. Xerxes de felici belli exitu desperans probato Mardonii consilio filios cum Artemisia addito custode Hermotimo (c. 104 — 106) praemisit, classem in Hellespontum redire iussit c. 97 — 107. quam Graeci ad Andrum usque persecuti ab Eurybiade et Themistocle retenti sunt, ne ulterius progredierentur, atque ab insularis pecunias exegerunt c. 108 — 112. Ipse Xerxes, relictis cum Mardonio CCC millibus lectissimorum militum, quibuscum ille vere proximo Peloponnesum invaderet, cum reliquis copiis terrestri itinere Hellespontum petiit et maiore exercitus parte fame

morbisque absumta, quum pontes per tempestatem rupti essent, cum suis Abydum navibus transvectus indeque Sardes profectus est c. 113 — 120. Graecorum autem classis omissa Andri obsidione (cf. c. 111) ad Salaminem rediit; dona diis data, praeda divisa c. 121. Themistocli autem quum propter ceterorum ducum livorem ob res bene gestas primae non darentur, Spartao insignis honor est habitus c. 122 — 125. Artabazus, qui cum parte copiarum Mardonii regem ad Hellespontum profectus erat, in reditu Olynthios oppressit, sed a Potidaeatis magna clado affectus in Thessaliam reversus est c. 126 — 129. Intereñ Persarum classis ad Samum conyenerat, Iones ne deficerent observatura; Graeci autem ab Ionibus ut ipsos liberarent excitati, ad Delum usque Leotychido et Xanthippo ducibus profecti barbarorum metu ulterius progredi non sunt ausi c. 130 — 132. Mardonius consultis per hiemem de belli exitu Graecorum oraculis Alexandrum Macedonem cum pacis conditionibus Athenas misit c. 133 — 136. (quo loco de Macedoniae regibus eorumque genere exponitur c. 137 — 139.) Sed Athenienses eas repudiarunt Spartanosque hortati sunt, ut proprio auxilio sibi venirent c. 140 — 144.

L I B E R I X.

Vere inuente Mardonius in Atticam movit Athenasque vacuas iterum cepit c. 1 — 3. Frustra deinde Athenienses iterum ad pacem cum rege faciendam cohortatus c. 4, 5, quum illis Spartanos diu tergiversatos tandem Pausania duce auxilia misisse c. 6 — 11. per Argivos Persarum partibus faventes comperisset, Boeotiam versus regressus est c. 12, 13. Quo in itinere quum audiret, Spartanorum manum Megara venisse, eo deslexit; sed mox certior factus totum Peloponnesiorum exercitum iam ad Isthmum confluisse, in Boeotiam reversus castra in agro Thebano ad Asopum locavit c. 14, 15. Secuti



sunt Graeci et propter Erythras exadversus barbaros conserunt c. 19. postea vero, secunda pugna cum barbaris facta confirmati, in Plataeensem agrum, quod Erythraeus ad rem gerendam parum commodus videretur, transierunt c. 20 — 25. Ibi contentio est exorta inter Tegeatas et Athenienses de loco honorario in acie obtinendo; vincunt Spartanorum arbitrio Athenienses, quorum dux Aristides fuit c. 26 — 28. quo loco quot fuerint milites et quo modo armati exponitur c. 29, 30. Mardonius autem Graecos insecutus aliquot diebus in instruendo exercitu consumptis, invitis extis, quae et Graecos proelio hostes laessere prohibuerunt, quum interea Graecorum exercitus multum crevisset, pugnam committere paravit c. 26 — 42. quod consilium proxima nocte Alexander Macedo Graecis euuntiavit c. 44, 45. Graeci a Mardonio aqua et com meatu exclusi quum castra sub noctem mutare vellent et pars iam discessisset, a barbaris invaduntur; fit atrox pugna, in qua ipso Mardonio caeso Persae in fugam compelluntur; solus Artabazus cum quadraginta millibus militum in Phocidem aufugit — c. 68. Tum ubi media Graecorum acies, quae nocte ad Plataeas profecta erat, rediit, castra quoque Persarum expugnata, ipsi prope ad internecionem deleti sunt c. 70. Praeda divisa sepultisque mortuis paucis post pugnam diebus Graeci Thebas versus moverunt et defectionis Thebanorum auctores supplicio affecerunt — c. 88. E Persis unus Artabazus cum reliquiis exercitus in Asiam pervenit c. 89. — Interea Graecorum navales copiae, ad Ioniam liberandam a Samiis excitatae, foedus cum iis fecerant atque statione ad Delum relicta Samum versus provectae erant c. 90, 91. sacris etiam addicentibus, quae Deiphonus instituerat, filius Eueni, de quo c. 93, 94. exponitur. Audito hostes appropinquare Xerxis classarii Samo relicta ad Mycalen, ubi copiae regis pedestres castra habebant, se contulerunt, ibique naves subdixerunt et valle muniverunt c. 96, 97. Secuti Graeci in terram egrediuntur, atque quum omen iis divinitus accidisset, Mardonium eodem tempore in Boeotia vinci, animis mirum in modum confirmatis Persas acerrimo



proelio superant, castra capta et direpta incendunt c. 98 — 107. Eo tempore nefando Xerxis in Masistae coniugem amore turbac apud Persas sunt exortae, ipso Xerxis regno graves futurae, nisi Masistae eiusque filiorum nece compositae essent c. 108 — 113. Graeci in Hellespontum ad pontes rescindendos profecti, quum eoz iam solutos deprehendissent, Peloponnesii statim, Athenienses Sesto, quo ingens Persarum numerus e ceteris Chersonesi oppidiis confluxerat, expugnata in Graeciam sunt reversi c. 114 — 121.





Β. ΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

Α. Κ. Υ. Ρ. Ι. Ω. Τ. Ο. Υ.

ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘ.

~~ΗΡΟΔΟΤΟΥ~~

ΤΟΥ

ΑΔΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ • ΙΣΤΟΡΙΩΝ

ΕΒΔΟΜΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΠΟΛΥΜΝΙΑ.

ΕΠΕΙ ΔΕ ἡ ἀγγελίη ἀπίκετο περὶ τῆς μάχης τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης παρὰ βασιλέα Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπεος καὶ πρὶν μεγάλως κεχαραγμένον τοῖσι Ἀθηναίοισι διὰ τὴν ἐς Σάρδις ἐσβολὴν, καὶ δὴ καὶ τότε πολλῶν τε δεινότερα ἐποίησεν καὶ μᾶλλον ὄρμητο στρατεύσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. καὶ ἀντίκα μὲν ἐπηγγέλλετο πέμπων ἀγγέλους κατὰ πόλιν ἐτοιμάζειν στρατιήν, πολλῶν πλέων ἐπιτάσσεων ἐκάστοισι ἢ πρότερον παρεῖχον, καὶ νέμς τε καὶ ἵππους καὶ σῖτον καὶ πλοῖα. τούτων δὲ περιαγγελομένων ἡ Ἀσίη ἔδονέετο ἐπὶ τρία ἔτεα, καταλεγομένων τε τῶν ἀρίστων ὡς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσομένων καὶ παρασκευαζομένων. τετάρτῳ δὲ ἔτει Αἰγύπτιοι ὑπὸ Καμβύσειω δουλωθέντες ἀπίστησαν ἀπὸ

HEROD. III.,

Α



Περσέων. ἐνθαῦτα δὴ καὶ μᾶλλον ὄρμητο καὶ ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι.

2. Στελλομένου δὲ Δαρείου ἐπ' Αἴγυπτον καὶ Ἀθήνας, τῶν παιδῶν αὐτοῦ στάσις ἐγένετο μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὡς δεῖ μιν ἀποδέξαντα βασιλέα κατὰ τὸν Περσέων νόμον οὕτω στρατεύεσθαι. ἦσαν γὰρ Δαρείῳ καὶ πρότερον ἢ βασιλεύσαι γεγονότες τρεῖς παῖδες ἐκ τῆς προτέρης γυναικὸς, Γωβρύεω θυγατρὸς, καὶ βασιλεύσαντι ἐξ Ἀτόσσης τῆς Κύρου ἕτεροι τέσσερες. τῶν μὲν δὴ προτέρων ἐπρέσβευε Ἀρτοβαζάνης, τῶν δὲ ἐπιγενομένων Ξέρξης. ἴοντες δὲ μητρὸς οὐ τῆς αὐτῆς ἐστασίαζον, ὁ μὲν Ἀρτοβαζάνης κατότι πρεσβύτατός τε εἶη παντὸς τοῦ γόνου καὶ ὅτι νομιζόμενα εἶη πρὸς πάντων ἀνθρώπων τὸν πρεσβύτατον τὴν ἀρχὴν ἔχειν, Ξέρξης δὲ ὡς Ἀτόσσης τε παῖς εἶη τῆς Κύρου θυγατρὸς καὶ ὅτι Κύρος εἶη ὁ κτησάμενος τοῖσι Πέρσησι τὴν ἐλευθερίην.

3. Δαρείου δὲ οὐκ ἀποδεικνυμένου κω γνώμην, ἐτύγχανε κατὰ τῶντὸ τούτοισι καὶ Δημάρτηος ὁ Ἀρίστιωνος ἀναβεβηκὼς ἐς Σοῦσα, ἐστερημένος τε τῆς ἐν Σπάρτῃ βασιληΐης καὶ φηγὴν ἐπιβαλὼν ἐωπαῖ ἐκ Λακεδαιμόνος. οὗτος ὠνήρ πνυθόμενος τῶν Δαρείου παιδῶν τὴν διαφορὴν, ἐλθὼν, ὡς ἡ φάτις μιν ἔχει, Ξέρξη συνεβούλευε λέγειν πρὸς τοῖσι ἔλεγε ἔπεσι, ὡς αὐτὸς μὲν γένοιτο Δαρείῳ ἤδη βασιλεύοντι καὶ ἔχοντι τὸ Περσέων κράτος, Ἀρτοβαζάνης δὲ ἔτι ἰδιώτῃ ἴοντι Δαρείῳ οἴκων οὐτ' οἶκός εἶη οὐτε δίκαιον ἄλλον τινὰ τὸ γέρας ἔχειν πρὸ ἐωπαῖ, ἐπεὶ γε καὶ ἐν Σπάρτῃ, ἔφη ὁ Δημάρτηος ὑποτιθέμενος, οὕτω νομίζεσθαι, ἣν οἱ μὲν προγεγονότες ἴωσι πρὶν ἢ τὸν πατέρα σφείων βασιλεύσαι, ὁ δὲ βασιλεύοντι ὀπίγονος ἐπιγένηται, τοῦ ἐπιγενομένου τὴν ἔκ-

δεξιν τῆς βασιληΐης γίνεσθαι. χρησαμένου δὲ Ξέρξεω τῆ Δημηρήτου ὑποθήκη, γνούς ὁ Δαρεῖος ὡς λέγοι δίκαια, βασιλέα μιν ἀπέδεξε. δοκέειν δ' ἐμοὶ, καὶ ἄνευ ταύτης τῆς ὑποθήκης ἐβασίλευσεν ἂν Ξέρξης· ἡ γὰρ Ἄλιοςσα εἶχε τὸ πᾶν κράτος.

4. Ἀποδέξας δὲ βασιλέα Πέρσησι Δαρεῖος Ξέρξεα ὄρμητο στρατεύεσθαι. ἀλλὰ γὰρ μετὰ ταῦτά τε καὶ Αἰγύπτου ἀπόστασιν τῷ ὑστέρω ἔτει παρασκευαζόμενον συνήνευε αὐτὸν Δαρεῖον, βασιλεύσαντα τὰ πάντα ἔτεα ἕξ τε καὶ τριήκοντα, ἀποθανεῖν, οὐδέ οἱ ἐξεγένετο οὔτε τοὺς ἀπεστεῶτας Αἰγυπτίους, οὔτε Ἀθηναίους τιμωρήσασθαι.

5 Ἀποθανόντος δὲ Δαρείου ἡ βασιληΐη ἀνεχώρησε εἰς τὸν παῖδα τὸν ἐκείνου Ξέρξεα. ὁ τοίνυν Ξέρξης ἐπὶ μὲν τὴν Ἑλλάδα οὐδαμῶς πρόθυμος ἦν κατ' ἀρχὰς στρατεύεσθαι, ἐπὶ δὲ Αἰγύπτου ἐποιέετο στρατιῆς ἄγεσιν. παρεὼν δὲ καὶ δυνάμενος παρ' αὐτῷ μέγιστον Περσέων Μαρδόκιος ὁ Γωβρύεω, ὅς ἦν Ξέρξη μὲν ἀνεψιὸς, Δαρείου δὲ ἀδελφεῆς παῖς, τοιούτου λόγου εἶχετο, λέγων· Δέσποτα, οὐκ οἶκός ἐστι Ἀθηναίους ἐργασαμένους πολλαῖ ἤδη κακὰ Πέρσας μὴ οὐ δοῦναι δίκας τῶν ἐποίησαν. ἀλλὰ τὸ μὲν νῦν ταῦτα πρήσσοις τάπερ ἐν χερσὶ ἔχεις· ἡμερώσας δὲ Αἰγύπτου τὴν ἐξυβρίσασαν στρατηλάτες ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ἵνα λόγος τέ σε ἔχη πρὸς ἀνθρώπων ἀγαθός, καὶ τις ὑστερον φιλάσσηται ἐπὶ γῆν τὴν σὴν στρατεύεσθαι. Οὔτος μὲν οἱ ὁ λόγος ἦν τιμωρός, τοῦδε δὲ τοῦ λόγου παρενθήκην ποιέσκατο τήνδε, ὡς ἡ Εὐρώπη περικαλλῆς χώρα καὶ δένδρεα παντοῖα φέρει τὰ ἡμέρα, ἀρετὴν τε ἄκρη, βασιλεῖ τὸ μόνον θνητῶν ἀξίη ἐκτεῆσθαι.



6. Ταῦτα δὲ ἔλεγε οἷα νεωτέρων ἔργων ἐπιθυμητῆς ἑὼν καὶ θέλων αὐτὸς τῆς Ἑλλάδας ὑπαρχος εἶναι. χρόνῳ δὲ κατεργάσατό τε καὶ ἀνέπεισε Ξέρξεα ὥστε ποιέειν ταῦτα· συνέλαβε γὰρ καὶ ἄλλα εἰ σύμμαχα γερόμενα ἐς τὸ πείθεσθαι Ξέρξεα. τοῦτο μὲν ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας παρὰ τῶν Ἀλεαδέων ἀπιγμένοι ἄγγελοι ἐπεκλιέοντο βασιλεῦ πᾶσαν προθυμίην παρεχόμενοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα (οἱ δὲ Ἀλεάδαι οὗτοι ἦσαν Θεσσαλίας βασιλεῖς), τοῦτο δὲ Πεισιστρατιδῶν οἱ ἀναβεβηκότες ἐς Σοῦσα, τῶν τε αὐτῶν λόγων ἔχόμενοι τῶν καὶ οἱ Ἀλεάδαι, καὶ δὴ τε πρὸς τούτοις ἐτι πλέον προσορέγοντό οἱ, ἔχοντες Ὀνομάκριτον, ἄνδρα Ἀθηναῖον, χρησμολόγον τε καὶ διαθέτην χρησμῶν τῶν Μουσαίου. ἀναβεβήκεσαν γὰρ τὴν ἔχθρην προκαταλυσάμενοι· ἐξηλάσθη γὰρ ὑπὸ Ἰππάρχου τοῦ Πεισιστράτου ὁ Ὀνομάκριτος ἐξ Ἀθηναίων, ἐπ' αὐτοφώρῳ ἄλούς ὑπὸ Λύσον τοῦ Ἐρμιονέος ἐμποιέων ἐς τὰ Μουσαίου χρησμὸν ὡς αἰ ἐπὶ Λήμνῳ ἐπιχειμεῖναι νῆσοι ἀφανισοῖατο κατὰ τῆς θαλάσσης. διὸ ἐξήλασέ μιν ὁ Ἰππαρχος, πρότερον χρεώμενος τὰ μάλιστα. τότε δὲ στυγαβᾶς ὄκως ἀπίκοιτο ἐς ὄψιν τὴν βασιλέως, λεγόντων τῶν Πεισιστρατιδῶν περὶ αὐτοῦ σεμνοῖς λόγοις, κατέλεγε τῶν χρησμῶν· εἰ μὲν τι ἐνέοι σφάλμα φέρων τῷ βαρβάρῳ, τῶν μὲν ἔλεγε οὐδέν, ὁ δὲ τὰ εὐτυχίστατα ἐκλεγόμενος ἔλεγε τὸν τε Ἑλλήσπορον ὡς ζευχθῆναι χρεῶν εἴη ἐπ' ἀνδρὸς Πέρσεω, τὴν τε ἔλασιν ἐξηγεόμενος. οὗτός τε δὴ χρησμοῖδων προσεφέρετο, καὶ οἱ τε Πεισιστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλεάδαι γνώμας ἀποδεικνύμενοι.

7. Ὡς δὲ ἀνεγνώσθη Ξέρξης στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐνθαῦτα δευτέρῳ μὲν εἰεῖ μετὰ τὸν θάνατον τὸν Δαρείου πρῶτα στρατηγὴν ποιέεται ἐπὶ τοῖς ἀπε-

στεῶτας. τούτους μὲν νῦν καταστρεψόμενος καὶ Αἴγυπτον πᾶσαν πολλὸν δουλοτέραν ποιήσας ἢ ἐπὶ Δαρείου ἦν, ἐπιτρέπει Ἀχαιμένει, ἀδελφεῷ μὲν ἑωυτοῦ, Δαρείου δὲ παιδί. Ἀχαιμένεα μὲν νῦν ἐπιτροπεύοντα Αἰγύπτου χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσεν Ἰνάρως ὁ Ψαμμιτίχου, ἀπὸ τῆς Αἴβης.

8. Ξέρξης δὲ μετὰ Αἰγύπτου ἄλωσιν ὡς ἔμελλε εἰς χεῖρας ἄξεσθαι τὸ στράτευμα τὸ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, σύλλογον ἐπὶ κλητὸν Περσέων τῶν ἀρίστων ἐποιέετο, ἵνα γνώμας τε πύθῃται σφέων καὶ αὐτὸς ἐν πᾶσι εἴπῃ τὰ θεῖα. 1. Ὡς δὲ συνελέχθησαν, ἔλεξε Ξέρξης τὰδε· ἄνδρες Πέρσαι, οὔτ' αὐτὸς κατηγήσομαι νόμον τόνδε ἐν ὑμῖν τιθεῖς, παραδεξάμενός τε αὐτῷ χρήσομαι. ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν πρεσβυτέρων, οὐδαμὰ κωήτρησάμεν, ἐπεὶ τε παρελάβομεν τὴν ἡγεμονίην τήνδε παρὰ Μήδων, Κύρου κατελόγτος Ἀστυάγβα· ἀλλὰ θεὸς τε οὕτω ἄγει, καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πολλὰ ἐπέπονσι συμφέρεται ἐπὶ τὸ ἄμεινον. Τὰ μὲν νῦν Κῦρός τε καὶ Καμβύσης πατήρ τε ὁ ἐμὸς Δαρεῖος καταργάσαντο καὶ προσεκτίσαντο ἔθνεα, ἐπισταμένοιτι εὖ οὐκ ἔν τις λέγοι. ἐγὼ δὲ ἐπεὶ τε παρέλαβον τὸν θρόνον, τοῦτο ἐφρόντιζον ὅπως μὴ λείψομαι τῶν πρότερον γενομένων ἐν τιμῇ τῇδε, μηδὲ ἐλάσσω προσκίησομαι δύναμιν Πέρσησι· φροντίζων δὲ εὗρισκω ἅμα μὲν κῦδος ἡμῖν προσγιόμενον χώραν τε τῆς νῦν ἐκτίμεθα οὐκ ἐλάσσομα οὐδὲ φλαυροτέραν, παμφωροτέραν δὲ, ἅμα δὲ τιμωρίην τε καὶ τίσιν γινομένην. διὸ ὑμέας νῦν ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα τὸ νοεῖω πράσσειν ὑπερθέωμαι ὑμῖν. 2. Μέλλω, ζεύξας τὸν Ἐλλάσποντον, ἐλάν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἵνα Ἀθηναίους τιμωρήσωμαι, ὅσα δὴ πεποιήκασι



Πέρσας τε καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν. ὠρᾶτε μὲν νῦν καὶ
 Δαρεῖον ἰθύοντα στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους.
 ἀλλ' ὁ μὲν τετελεύτηκε, καὶ οὐκ ἐξεγένετό οἱ τιμωρήσα-
 σθαι· ἐγὼ δὲ ὑπὲρ τε ἐκείνου καὶ τῶν ἄλλων Περσέων
 οὐ πρότερον παύσομαι, πρὶν ἢ ἔλω τε καὶ πυρώσω τὰς
 Ἀθήνας, οἳ γε ἐμὲ καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν ὑπῆρξαν ἄδικα
 ποιῶντες· πρῶτα μὲν ἐς Σάρδις ἐλθόντες ἅμα Ἀριστα-
 γόρῃ τῷ Μιλησίῳ, δούλῳ δὲ ἡμετέρῳ, ἀπικόμενοι ἐνέ-
 πρησαν τὰ τε ἄλσεα καὶ τὰ ἱρά· δεύτερα δὲ ἡμέας οἷα
 ἔρξαν ἐς τὴν σφετέρην ἀποβάντας, ὅτε Δαίτις τε καὶ Ἀρ-
 ταφέρης ἐστρατίγηον, τὰ ἐπίστασθέ κού πάντες. 3.
 Τούτων μὲντοι εἵνεκα ἀνάρτημαι ἐπ' αὐτοὺς στρατεύε-
 σθαι· ἀγαθὰ δὲ ἐν αὐτοῖσι τοσάδε ἀνευρίσκω λογιζό-
 μενος· εἰ τούτους τε καὶ τοὺς τούτοισι πλησιοχώρους
 καταστρεψόμεθα, οἳ Πέλοπος τοῦ Φρυγὸς νέμονται χώ-
 ρην, γῆν τὴν Περσίδα ἀποδέξομεν τῷ Διὸς αἰθέρι ὁμου-
 ρέουσαν. οὐ γὰρ δὴ χώραν γε οὐδεμίαν κατούμεται ὁ
 ἥλιος ὁμουρέουσαν τῇ ἡμετέρῃ, ἀλλὰ σφεας πάσας ἐγὼ
 ἅμα ὑμῖν μίαν χώραν θήσω, διὰ πάσης διεξελθὼν τῆς
 Εὐρώπης. πυνθάνομαι γὰρ ὧδε ἔχειν, οὔτε τινὰ πόλιν
 ἀνδρῶν οὐδεμίαν, οὔτε ἔθνος οὐδὲν ἀνθρώπων ὑπολεί-
 πεσθαι, τὸ ἡμῖν οἷόν τε ἔσται ἐλθεῖν ἐς μάχην, τούτων
 τῶν κατέλεξα ὑπεξαραιρημένων. οὕτω οἳ τε ἡμῖν αἴτιοι
 ἔξουσι δούλιον ζυγὸν οἳ τε ἀνάτιοι. 4. Ὑμεῖς δ' ἂν
 μοι τὰδε ποιέοντες χαρίζοισθε· ἐπεὰν ὑμῖν σημήνω τὸν
 χρόνον ἐς τὸν ἥκειν δεῖ, προθύμως πάντα τινὰ ὑμῶν
 χρήσει παρεῖναι· ὅς ἂν δὲ ἔχων ἥκη παρεσκευασμένον
 στρατὸν κάλλιστα, δώσω οἳ δῶρα τὰ τιμιώτατα νομίζε-
 ται εἶναι ἐν ἡμετέρου. ποιητέα μὲν νῦν ταῦτά ἐστι οὐ-
 τω· ἵνα δὲ μὴ ἰδιοβουλευεῖν ὑμῖν δοκέω, τίθημι τὸ πρῆ-

γμα ἐς μέσον, γνώμην κλυέων ὑμῶν τὸν βουλόμενον ἀποφαίνεσθαι. Ταῦτα εἶπας ἐπαύετο.

9. Μει' αὐτὸν δὲ Μαρδόκιος ἔλεγε· Ὡ δέσποτα, οὐ μόνον εἰς τῶν γενομένων Περσέων ἄριστος, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐσομένων, ὃς τά τε ἄλλα λέγων ἐπίκβο ἄριστα καὶ ἀληθέστατα, καὶ Ἰωνας τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένους οὐκ εἴσεις καταγελάσαι ἡμῖν ἔοντας ἀνιξίους. καὶ γὰρ δεινὸν ἂν εἴη πρῆγμα, εἰ Σάκας μὲν καὶ Ἰνδοὺς καὶ Λιβύους καὶ Ἀσσυρίους, ἀλλὰ τε ἔθνη πολλὰ καὶ μεγάλα ἀδικήσαντα Πέρσας οὐδέν, ἀλλὰ δύναμιν προσκτῆσθαι βουλόμενοι, καταστρεψάμενοι δούλους ἔχομεν, Ἕλληνας δὲ ὑπάρξαντας ἀδικίης οὐ τιμωρησόμεθα. τί δείσαντες, κοίην πλήθος συστροφήν; κοίην δὲ χρημάτων δύναμιν; 1. τῶν ἐπιστάμεθα μὲν τὴν μάχην, ἐπιστάμεθα δὲ τὴν δύναμιν ἐοῦσαν ἀσθενέα· ἔχομεν δὲ αὐτῶν παῖδας καταστρεψάμενοι, τούτους οἱ ἐν τῇ ἡμετέρῃ κατοικημένοι Ἰωνές τε καὶ Λιολέες καὶ Δωριέες καλέονται. ἐπειρήθη δὲ καὶ αὐτὸς ἤδη ἐπελαύνων ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους ὑπὸ πατρὸς τοῦ σοῦ κλυεσθῆς· καὶ μοι μέχρι Μακεδονίης ἐλάσαντι καὶ ὀλίγον ἀπολιπόντι ἐς αὐτὰς Ἀθήνας ἀπικέσθαι οὐδὲς ἀντιώθη ἐς μάχην. 2. Καίτοι γὰρ ἐώθασι Ἕλληνες, ὡς πυνθάνομαι, ἀβουλότατα πολέμους ἴστασθαι ὑπὸ τε ἀγνωμοσύνης καὶ σκαιότητος. ἐπεὰν γὰρ ἀλλήλοισι πόλεμον προείπωσι, ἐξευρόντες τὸ κάλλιστον χωρίον καὶ λειότατον, ἐς τοῦτο κατιόντες μάχονται, ὥστε σὺν κακῷ μεγάλῳ οἱ νικῶντες ἀπαλλάσσονται· περὶ δὲ τῶν ἐσσωμένων οὐδὲ λέγω ἀρχὴν, ἐξώλεες γὰρ δὴ γίνονται. τοὺς χρῆν, ἔοντας ὁμογλώσσους, κήρυξι τε διαχρωμένους καὶ ἀγγέλοισι καταλαμβάνειν τὰς διαφορὰς καὶ παντὶ μᾶλλον ἢ μάχησι· εἰ

δὲ πάντως ἔδεσθαι πολεμῆσαι πρὸς ἀλλήλους, ἐξευρίσκειν χρῆν
 τῇ ἐκείνοι εἰσι δυσχειρωτότατοι, καὶ ταύτη πειροῦν.
 τρόπον τοῖνον οὐ χρησιῶν Ἕλληνες διαχρῶμενοι, ἐμὲ
 ἐλάσαντος μέχρι Μακεδονίης οὐκ ἦλθον ἐς τοῦτον λό-
 γον ὥστε μάχεσθαι. 3. Σοὶ δὲ δὴ μέλλει τίς, ὦ βασι-
 λεῦ, ἀντιώσεσθαι πόλεμον προσφέρων, ἄγοντι καὶ πλῆ-
 θος τὸ ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ νέας τὰς ἀπάσας; ὡς μὲν ἐγὼ
 δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο θράσεος ἀνήκει τὰ Ἑλλήνων πρή-
 γματα. εἰ δὲ ἄρα ἐγὼ γε ψευσθεῖν γνῶμη καὶ ἐκείνοι
 ἐπαρθέντες ἀβουλῆ ἐλθοῖεν ἡμῖν ἐς μάχην, μάθοιεν ἂν
 ὡς εἶμεν ἀνθρώπων ἀριστοὶ τὰ πολεμῆια. ἔστω δ' ὢν
 μηδὲν ἀπειρητον· αὐτόματον γὰρ οὐδὲν, ἀλλ' ἀπὸ πεί-
 ρης πάντα ἀνθρώποισι φιλέει γίνεσθαι. Μαρδόνιος
 μὲν τοσαῦτα ἐπιλεῖνας τὴν Ξέρξω γνῶμην ἐπέπαντο.

10. Σιωπῶντων δὲ τῶν ἄλλων Περσέων καὶ οὐ τολ-
 μῶντων γνῶμην ἀποδείκνυσθαι ἀντίην τῇ προκειμένῃ,
 Ἀρτάβανος ὁ Ὑστίασπεος, πάτρως ἐὼν Ξέρξῃ, τῷ δὴ καὶ
 πίσυνος ἐὼν ἔλεγε τάδε· 1. Ὡ βασιλεῦ, μὴ λεχθεισέων
 μὲν γνωμέων ἀντιέων ἀλλήλησι οὐκ ἔστι τὴν ἀμείνω αἰ-
 ρεόμενον ἐλέσθαι, ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρημένῃ χρῆσθαι, λε-
 χθεισέων δὲ ἔστι, ὡσπερ τὸν χρυσὸν τὸν ἀκήρατον αὐτὸν
 μὲν ἐπ' ἐαυτοῦ οὐ διαγινώσκωμεν, ἐπεὰν δὲ παρατρίψω-
 μεν ἄλλῳ χρυσῷ, διαγινώσκωμεν τὸν ἀμείνω. ἐγὼ δὲ καὶ
 πατρὶ τῷ σῷ, ἀδελφεῷ δὲ ἐμῷ Δαρείῳ ἠγόρευον μὴ
 στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας, ἀνδρας οὐδαμότι γῆς ἄστυ
 νέμοντας· ὁ δὲ ἐλπίζων Σκύθας τοὺς νομάδας κατα-
 στρέψεσθαι ἐμοί τε οὐκ ἐπείθετο, στρατευσάμενός τε
 πολλούς τε καὶ ἀγαθούς τῆς στρατιῆς ἀποβαλὼν ἀπῆλ-
 θε. σὺ δὲ, ὦ βασιλεῦ, μέλλεις ἐπ' ἀνδρας στρατεύεσθαι
 πολλὸν ἔτι ἀμείνονας ἢ Σκύθας, οἱ κατὰ θάλασσαν τε

ἄριστοι καὶ κατὰ γῆν λέγονται εἶναι. τὸ δὲ αὐτοῖσι ἔν-
 σι δεινόν, ἐμέ σοι δίκαιόν ἐστι φράζειν. 2. Ζεΐξας
 φῆς τὸν Ἑλλήσποντον ἑλᾶν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐς
 τὴν Ἑλλάδα. καὶ δὴ καὶ συνήνευκε ἦτοι κατὰ γῆν ἢ κατὰ
 θάλασσαν ἐσσωθῆναι, ἢ καὶ κατ' ἀμφοτέρω. οἱ γὰρ
 ἄνδρες λέγονται εἶναι ἄλκιμοι, πάρεστι δὲ καὶ σταθμώ-
 σασθαι, εἰ στρατιὴν γε τοσαύτην σὺν Δάτι καὶ Ἀρτα-
 φέρνειϊ ἐλθούσαν ἐς τὴν Ἀττικὴν χώραν μῦνοι Ἀθηναῖοι
 διέφθειραν. οὐκὼν ἀμφοτέρῃ σφι ἐχώρησε· ἀλλ' ἦν
 τῆσι νηυσὶ ἐμβάλωσι καὶ νικήσαντες ναυμαχίῃ πλέωσι ἐς
 τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ἔπειτα λύσωσι τὴν γέφυραν, τοῦτο
 δὴ, βασιλεῦ, γίνεται δεινόν. 3. Ἐγὼ δὲ οὐδεμιῇ σοφίῃ
 οἰκῆϊ αὐτὸς ταῦτα συμβάλλομαι, ἀλλ' οἷόν μοι κοτε ἡμέας
 ὀλίγου ἐδέξασθε καταλαβεῖν πάθος, ὅτε πατὴρ ὁ σὸς ζεύ-
 ξας Βόσπορον τὸν Θρηϊκίον, γεφυρώσας δὲ ποταμὸν
 Ἴστρον διέβη ἐπὶ Σκύθας. τότε παντοῖοι ἐγένοντο Σκύ-
 θαι δεόμενοι Ἰώνων λῦσαι τὸν πόρον, τοῖσι ἐπιτέτραπτο
 ἡ φυλακὴ τῶν γεφυρῶν τοῦ Ἴστρου. καὶ τότε γε Ἰστι-
 αῖος ὁ Μιλήτου τύραννος εἰ ἐπέσπετο τῶν ἄλλων τυράν-
 νων τῇ γνώμῃ μηδὲ ἀντιώθη, διέργαστο ἂν τὰ Περσέων
 πρήγματα. καίτοι καὶ λόγῳ ἀκούσαι δεινόν, ἐπ' ἀνδρὶ
 γε ἐνὶ πάντα τὰ βασιλείου πρήγματα γεγενῆσθαι. 4.
 Σὺ ὦν μὴ βούλευ ἐς κίνδυνον μηδένα τοιοῦτον ἀπικέ-
 σθαι μηδεμιῆς ἀνάγκης εὐούσης, ἀλλ' ἐμοὶ πείθευ. νῦν
 μὲν τὸν σύλλογον τόνδε διάλυσον, αὐτίς δὲ, ὅταν τοι
 δοκῆ, προσκεψάμενος ἐπὶ σεαυτοῦ προαγόρευε τὰ τοι
 δοκεῖ εἶναι ἄριστα. τὸ γὰρ εὖ βουλευέσθαι κέρδος μέ-
 γιστον εὐρίσκω ἐόν· εἰ γὰρ καὶ ἐναντιωθῆναι τι θέλει,
 βεβούλευται μὲν οὐδὲν ἦσσαν εὖ, ἐσσωται δὲ ὑπὸ τῆς
 τύχης τὸ βούλευμα· ὁ δὲ βουλευσάμενος αἰσχυρῶς, εἴ οἱ

ἡ τύχη ἐπίσποτο, εὖρημα εὔρηκε, ἤσπον τε οὐδέν οἱ κα-
κῶς βεβούλειται. 5. Ὅραϊς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα ὡς κε-
ραιννοῖ ὁ θεὸς οὐδὲ ἐπὶ φαντάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ οὐδέν
μιν κνίξει· ὄραϊς δὲ ὡς ἐς οἰκίματα τὰ μέγιστα αἰεὶ καὶ
δένδρεα τὰ τοιαῦτα ὑποσκήπτει τὰ βέλεα· φιλέει γὰρ ὁ
θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολοίειν. οὕτω δὴ καὶ στρα-
τός πολλὸς ὑπὸ ὀλίγου διαφθείρεται κατὰ τοιόνδε·
ἐπεὰν σφι ὁ θεὸς φθονήσας φόβον ἐμβάλη ἢ βροντῆν,
δι' ὧν ἐφθάρησαν ἀναξίως ἑωτιῶν. οὐ γὰρ ἐπὶ φρονέειν
μέγα ὁ θεὸς ἄλλον ἢ ἑωτιόν. 6. Ἐπειχθῆναι μὲν νῦν
πᾶν πρῆγμα τίκει σφάλματα, ἐκ τῶν ζημίαι μεγάλαι
φιλέουσι γίνεσθαι· ἐν δὲ τῷ ἐπισχεῖν ἔνεσι ἀγαθὰ, εἰ
μὴ παραντικά δοκίοντα εἶναι, ἀλλ' ἀνά χρόνον ἐξείροι
τις ἄν. 7. Σοὶ μὲν δὴ ταῦτα, ὦ βασιλεῦ, συμβουλεύω.
σὺ δὲ, ὦ παῖ Γωβριέω Μαρδόνιε, παῦσαι λέγων λόγους
ματαιίους περὶ Ἑλλήνων, οἳκ ἐόντων ἀξίων γλαύρωσ
ἀκούειν. Ἑλλήνας γὰρ διαβάλλον ἐπαίρεις αὐτὸν βα-
σιλέα στρατεύεσθαι· αὐτοῦ δὲ τούτου εἵνεκα δοκίεις
μοι πᾶσαν προθυμίην ἐκτείνειν. μὴ τὴν οὕτω γένηται.
διαβολὴ γὰρ ἐστὶ δεινότατον· ἐν τῇ δύο μὲν εἰσι οἱ ἀδι-
κίοντες, εἷς δὲ ὁ ἀδικεούμενος. ὁ μὲν γὰρ διαβάλλον ἀδι-
κίει οὐ παρεόντος κατηγορίων, ὁ δὲ ἀδικίει ἀναπειθό-
μενος πρὶν ἢ ἀτρεκέως ἐκμάθῃ· ὁ δὲ δὴ ἀπεὼν τοῦ λόγου
τάδε ἐν αὐτοῖσι ἀδικίεται, διαβληθεὶς τε ὑπὸ τοῦ ἑτέρου
καὶ νομισθεὶς πρὸς τοῦ ἑτέρου κακὸς εἶναι. 8. Ἄλλ' εἰ
δὴ δεῖ γε πάντως ἐπὶ τοῖς ἄνδρας τούτους στρατεύε-
σθαι, φέρε, βασιλεῦς μὲν αὐτὸς ἐν ἡῖθεσι τοῖσι Περσείων
μενέτω, ἡμῶν δὲ ἀμφοτέρων παραβαλλομένων τὰ τέσσα,
στρατηλάτης αὐτὸς σὺ ἐπιλεξάμενός τε ἄνδρας τοῖς ἐθέ-
λεις, καὶ λαβὼν στρατιὴν ὀκλίσην τινὰ βούλει. καὶ ἦν

μὲν τῇ σὺ λέγεις ἀναβαίνειν βασιλεῖ τὰ πρῶτα, κτείνεσθων οἱ ἐμοὶ παῖδες, πρὸς δὲ αὐτοῖσι καὶ ἐγώ· ἦν δὲ τῇ ἐγὼ προλέγω, οἱ σοὶ ταῦτα πασχόντων, σὺν δὲ σφι καὶ σὺ, ἦν ἀπονοστήσης. εἰ δὲ ταῦτα μὲν ὑποδύνειν οὐκ ἐθέλῃσεις, σὺ δὲ πάντως στρατεύμα ἀνάξεις ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀκούσεσθαί τινά φημι τῶν αὐτοῦ τῆδε ὑπολειπομένων, Μαρδόνιον, μέγα τι κακὸν ἐξεργασμένον Πέρσης, ὑπὸ κυνῶν τε καὶ ὄρνιθων διαφορεύμενον, ἢ κου ἐν γῆ τῇ Ἀθηναίων ἢ σέ γε ἐν τῇ Λακεδαιμονίων, εἰ μὴ ἄρα καὶ πρότερον κατ' ὁδὸν, γνόντα ἐπ' οἴους ἄνδρας ἀναγινώσκεις στρατεύεσθαι βασιλέα.

11. Ἀρτάβανος μὲν ταῦτα ἔλεξε. Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς ἀμείβεται τοῖσδε· Ἀρτάβανε, πατὴρ εἰς τοῦ ἐμοῦ ἀδελφεός· τοῦτό σε ῥύσεται μηδένα ἄξιον μισθὸν λαβεῖν ἐπέων ματαίων. καὶ τοι ταύτην τὴν ἀτιμίην προστίθῃμι ἐόντι κακῷ τε καὶ ἀθύμῳ, μήτε συστρατεύεσθαι ἔμοιγε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα αὐτοῦ τε μένειν ἅμα τῆσι γυναιξί· ἐγὼ δὲ καὶ ἄνευ σέο, ὅσαπερ εἶπα, ἐπιτελέα ποιήσω. μὴ γὰρ εἶην ἐκ Δαρείου τοῦ Ὑστίασπεος τοῦ Ἀρσάμεος τοῦ Ἀριαράμνεω τοῦ Τείσπεος τοῦ Κύρου τοῦ Καμβύσεω τοῦ Τείσπεος τοῦ Ἀχαιμένεος γυγονῶς, μὴ τιμωρησάμενος Ἀθηναίους, εὖ ἐπιστάμενος ὅτι, εἰ ἡμεῖς ἡσυχίην ἄξομεν, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνοι, ἀλλὰ καὶ μάλα στρατεύονται ἐπὶ τὴν ἡμετέραν, εἰ χρὴ σταθμώσασθαι τοῖσι ὑπαρχμένοισι ἐξ ἐκβίνων, οἱ Σάρδις τε ἐπέπρησαν καὶ ἤλασαν ἐς τὴν Ἀσίην. οὐκὼν ἐξαναχωρεῖν οὐδετέροισι δυνατῶς ἔχει, ἀλλὰ ποιέειν ἢ παθεῖν προκίεταί ἀγών, ἵνα ἢ τάδε πάντα ὑπὸ Ἑλλήσι ἢ ἐκεῖνα πάντα ὑπὸ Πέρσησι γένηται· τὸ γὰρ μέσον οὐδέν τῆς ἐχθρῆς ἐστί. Καλὸν ὦν προπεπονθότας ἡμέας τιμωρεῖν ἤδη

γίνεται, ἵνα καὶ τὸ δεινὸν τὸ πείσομαι τοῦτο μάθω, ἐλάσας ἐπ' ἄνδρας τούτους, τοὺς γε καὶ Πέλοψ ὁ Φρύξ, ἑὼν πατέρων τῶν ἐμῶν δούλος, κατεστρέψατο οὕτω ὡς καὶ ἐς τὸδε αὐτοὶ τε ὠνθρώποι καὶ ἡ γῆ αὐτῶν ἐπώνυμοι τοῦ καταστρεψαμένου καλεῖνται.

12. Ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτο ἐλέγετο· μετὰ δὲ εὐφρόνη τε ἐγένετο καὶ Ξέρξης ἐκνίξε ἢ Ἀρταβάνου γνώμη· νυκτὶ δὲ βουλὴν διδοὺς πύγχυ εὐρισκέ οἱ οὐ πρῆγμα εἶναι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. δεδογμένων δὲ οἱ αὐτῆς τούτων κατύπνωσε· καὶ δὴ κου ἐν τῇ νυκτὶ εἶδε ὄψιν τοιήνδε, ὡς λέγεται ὑπὸ Περσέων· ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἄνδρα οἱ ἐπιστάντα μέγαν τε καὶ εὐειδέα εἰπεῖν· μετὰ δὴ βουλευέαι, ὦ Πέρσα, στρατεύμα μὴ ἄγειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, προείπας ἀλίξειν Πέρσας στρατόν; οὔτε ὦν μεταβουλευόμενος ποιέεις εὖ, οὔτε ὁ συγγνωσόμενός τοι πάρα· ἀλλ' ὡσπερ τῆς ἡμέρης ἐβουλεύσαο ποιέειν, ταύτην ἴθι τῶν ὁδῶν. τὸν μὲν ταῦτα εἶπαντα ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἀποπτιάσθαι.

13. Ἡμέρης δὲ ἐπιλαμψάσης ὀνείρου μὲν τούτου λόγον οὐδένα ἐποιέετο, ὁ δὲ Περσέων συναλίσας τοὺς καὶ πρότερον συνέλεξε, ἐλεγέ σφι τάδε· Ἄνδρες Πέρσαι, συγγνώμην μοι ἔχετε ὅτι ἀγχίστροφα βουλευόμεαι· φρενῶν τε γὰρ ἐς τὰ ἐμεωτοῦ πρώτα οὐκω ἀνήκω, καὶ οἱ παρηγορεύμενοι κεῖνα ποιέειν οὐδένα χρόνον μεν ἀπέχονται. ἀκούσαντι μέντοι μοι τῆς Ἀρταβάνου γνώμης παραντίκα μὲν ἢ νεότης ἐπέξεσε, ὥστε ἀεικέστερα ἀπορῶν ψαι ἔπεα ἐς ἄνδρα πρῶβύτερον ἢ χρεῶν· νῦν μέντοι συγγνοὺς χρήσομαι τῇ ἐκείνου γνώμῃ. ὡς ὦν μεταδεδογμένον μοι μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἡσυχολ

ἔστε. Πέρσαι μὲν ὡς ἤκουσαν ταῦτα, κεχαρηκότες προσεκύνηον.

14. Νυκτὸς δὲ γενομένης, αὐτὶς τῶντὸ ὄνειρον ἔλεξε τῷ Ξέρξῃ κατυπνωμένῳ ἐπιστάν· ὃ παῖ Δαρείου, καὶ δὴ φαίνεαι ἐν Πέρσησί τε ἀπειπάμενος τὴν στρατηλασίην καὶ τὰ ἐμὰ ἔπεα ἐν οὐδενὶ ποιούμενος λόγῳ ὡς παρ' οὐδενὸς ἀκούσας. εὖ νυν τὸδ' ἴσθι, ἦνπερ μὴ αὐτίκα στρατηλατέης, τάδ᾽ εἰς αὐτῶν ἀνασχῆσι· ὡς καὶ μέγας καὶ πολλὸς ἐγένεο ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, οὕτω καὶ ταπεινὸς ὀπίσω κατὰ τάχος ἔσθαι.

15. Ξέρξης μὲν περιδεής γενόμενος τῇ ὄψει ἀνά τε ἔδραμε ἐκ τῆς κοιτῆς καὶ πέμπει ἄγγελον ἐπὶ Ἀρτάβανον καλέοντα. ἀπικομένῳ δὲ οἱ ἔλεγε Ξέρξης τάδ᾽· Ἀρτάβανε, ἐγὼ τὸ παρανίκα μὲν οὐκ ἐσωφρόνεον εἶπας ἐς σὲ μάταια ἔπεα χρηστῆς εἴνεκα συμβουλῆς· μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον μετέγνων, ἔγνων δὲ ταῦτά μοι ποιητέα ἔοντα τὰ σὺ ὑπεθήκαο· οὐκὼν δυνατὸς τοὶ εἶμι ταῦτα ποιεῖν βουλόμενος· τετραμμένῳ γάρ δὴ καὶ μετεγνώκῳτι ἐπιφοιτῶν ὄνειρον φαντάζεται μοι οὐδαμῶς συνέπαινον ἔδον ποιεῖν με ταῦτα· νῦν δὲ καὶ διαπειλήσαν οἴχεται. εἰ ὧν θεὸς ἐστὶ ὁ ἐπιπέμπων καὶ οἱ πάντως ἐν ἤδονῃ ἐστὶ γενέσθαι στρατηλασίην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπιπτήσεται καὶ σοὶ τῶντὸ τοῦτο ὄνειρον, ὁμοίως ὡς καὶ ἐμοὶ ἐντελλόμενον. εὐρίσκω δὲ ὧδ' ἂν γινόμενα ταῦτα, εἰ λάβοις τὴν ἐμὴν σκευὴν πᾶσαν, καὶ ἐνδὺς μετὰ τοῦτο ἴξοιο ἐς τὸν ἐμὸν θρόνον, καὶ ἔπειτα ἐν κοίτῃ τῇ ἐμῇ κατυπνώσειας.

16. Ξέρξης μὲν ταῦτά οἱ ἔλεγε· Ἀρτάβανος δὲ οὐ τῷ πρώτῳ οἱ κελεύσματι πειθόμενος, οἷα οὐκ ἀξιούμενος ἐς τὸν βασιλῆϊον θρόνον ἴζεσθαι, τέλος, ὡς ἠναγκάζετο,



εἶπας τάδε ἐποίεις τὸ κελευόμενον. 1. Ἴσον ἐκεῖνο, ᾧ βασιλεῦ, παρ' ἐμοὶ κέκριται, φρονέειν τε εὖ καὶ τῷ λέγοντι χρησιὰ ἐθέλειν πείθεσθαι· τὰ σὲ καὶ ἀμφοτέρα περιήκοντα ἀνθρώπων κακῶν ὁμιλία σφάλλουσι, κατὰ περ τὴν πάντων χρησιμωτάτην ἀνθρώποισι θάλασσαν πνεύματά φασι ἀνέμων ἐμπίπτοντα οὐ περιορᾶν φύσει τῇ ἐωτῆς χρᾶσθαι. ἐμὲ δὲ ἀκούσαντα πρὸς σεῦ κακῶς οὐ τοσοῦτον ἔδακε λύπη, ὅσον γνωμέων δύο προκειμενέων Πέρσησι, τῆς μὲν ὕβριν ἀξαναούσης, τῆς δὲ καταπανούσης καὶ λεγούσης ὡς κακὸν εἶη διδάσκειν τὴν ψυχὴν πλέον τι δίζησθαι αἰεὶ ἔχειν τοῦ παρεόντος, τοιοτέων προκειμενέων γνωμέων ὅτι τὴν σφαλερωτέραν σεωπῶτε καὶ Πέρσησι ἀναίρεο. 2. Νῦν ὢν, ἐπειδὴ τέτραψαι ἐπὶ τὴν ἀμείνω, φῆς τοι μετιέντι τὸν ἐπ' Ἑλληνας στόλον ἐπιφοιτᾶν ὄνειρον θεοῦ τινὸς πομπῆ, οὐκ ἐωπιά σε καταλύειν τὸν στόλον. ἀλλ' οὐδὲ ταῦτά ἐστι, ᾧ παῖ, θεῖα· ἐνύπνια γὰρ τὰ ἐς ἀνθρώπους πεπλανημένα τοιαῦτά ἐστι οἷα σὲ ἐγὼ διδάξω, ἔτεσι σεῦ πολλοῖσι πρῆσβύτερος ἰών· πεπλανῆσθαι αὐταὶ μάλιστα ἐώθασι αἰδοψιες τῶν ὀνειράτων, τὰ τις ἡμέρης φροντίζει· ἡμεῖς δὲ τὰς πρὸ τοῦ ἡμέρας ταύτην τὴν στρατηλασίην καὶ τὸ κάρτα εἶχομεν μετὰ χεῖρας. 3. Εἰ δὲ ἄρα μὴ ἐστι τοῦτο τοιοῦτο οἷον ἐγὼ διαιρέω, ἀλλὰ τι τοῦ θεοῦ μετέχον, σὺ πᾶν αὐτὸ συλλαβὼν εἶρηκας· φανήτω γὰρ δὴ καὶ ἐμοὶ, ὡς καὶ σοὶ, διακελευόμενον. φανῆναι δὲ οὐδὲν μᾶλλον μοι ὀφείλει ἔχοντι τὴν σὴν ἐσθῆτα ἢ οὐ καὶ τὴν ἐμὴν, οὐδέ τι μᾶλλον ἐν κοίτῃ τῇ σῇ ἀναπαυομένῳ ἢ οὐ καὶ ἐν τῇ ἐμῇ, εἴπερ γὰρ καὶ ἄλλως ἐθέλει φανῆναι. οὐ γὰρ δὴ ἐς τοσοῦτό γὰρ εὐηθείης ἀνήκει τοῦτο, ὅ τι δὴ κοτέ ἐστι τὸ ἐπιφαινόμενόν τοι ἐν τῷ ὕπνῳ, ὥστε δόξει

ἐμὲ ὄρων σὲ εἶναι, τῇ σῆ ἔσθῃτι τεκμαιρόμενον. εἰ δὲ ἐμὲ μὲν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιήσεται οὐδὲ ἀξιώσει ἐπιφανῆ-
ναι, οὔτε ἦν τὴν ἐμὴν ἔσθῃτα ἔχω οὔτε ἦν τὴν σὴν, σὲ
δὲ ἐπικροτήσῃ, τοῦτο ἤδη μαθητέον ἐστί· εἰ γὰρ δὴ
ἐπικροτήσῃ γὰρ συνεχέως, φαίην ἂν καὶ αὐτὸς θεῖον εἶ-
ναι. εἰ δὲ τοι οὕτω δεδόχῃται γίνεσθαι καὶ οὐκ οἶά τῃ
αὐτὸ παρατρέψαι, ἀλλ' ἢ δεῖ ἐμὲ ἐν κοίτῃ τῇ σῆ κατυ-
πνώσαι, φέρε, τούτων ἔξ ἐμεῦ ἐπιτελευμένων φανήτω καὶ
ἐμοί. μέχρι δὲ τούτου τῇ παρεούσῃ γνώμῃ χρήσομαι.

17. Τοσαῦτα εἶπας Ἀρτάβανος, ἐλπίζων Ξέρξεα
ἀποδέξειν λέγοντα οὐδέν, ἐποίησεν τὸ κελευόμενον· ἐνδύς
δὲ τὴν Ξέρξεω ἔσθῃτα καὶ ἰζόμενος ἐς τὸν βασιλῆϊον
θρόνον ὡς μετὰ ταῦτα κοῖτον ἐποιέετο, ἦλθε οἱ κατυ-
πνωμένῳ τῷ αὐτῷ ὄνειρον τὸ καὶ παρὰ Ξέρξεα ἐφοίτα,
ὑπερστίαν δὲ τοῦ Ἀρταβάνου εἶπε τάδε· Σὺ δὴ κείνος
εἰς ὃ ἀποσπεύδων Ξέρξεα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα
ὡς δὴ κηδόμενος αὐτοῦ; ἀλλ' οὔτε ἐς τὸ μετέπειτα, οὔτε
ἐς τὸ παραυτίκα νῦν καταπροΐξεαι ἀποτρέπων τὸ χρεῶν
γενέσθαι. Ξέρξεα δὲ τὰ δεῖ ἀνηκουστέοντα παθεῖν,
αὐτῷ ἐκείνῳ δεδήλωται.

18. Ταῦτά τῃ δὴ ἐδόκει Ἀρτάβανος τὸ ὄνειρον
ἀπιλέειν καὶ θερμοῖσι σιδηροῖσι ἐκκαίειν αὐτοῦ μέλλειν
τοὺς ὀφθαλμούς. καὶ ὅς ἀμβώσας μέγα ἀναθρόσκει,
καὶ παριζόμενος Ξέρξῃ, ὡς τὴν ὄψιν οἱ τοῦ ἐνυπνίου
διεξῆλθε ἀπηγεόμενος, δεύτερά οἱ λέγει τάδε· Ἐγὼ μὲν,
ὦ βασιλεῦ, οἶα ἄνθρωπος ἰδὼν ἤδη πολλά τῃ καὶ μεγά-
λα πεσόντα πρήγματα ὑπὸ ἡσσόνων, οὐκ ἔων σὲ τὰ
πάντα τῇ ἡλικίῃ εἶκειν, ἐπιστάμενος ὡς κακὸν εἶη τὸ
πολλῶν ἐπιθυμῆειν, μεμνημένος μὲν τὸν ἐπὶ Μασσαγέ-
τας Κύρου στόλον ὡς ἔπραξε, μεμνημένος δὲ καὶ τὸν ἐπ'



Λιθίοπας τὸν Καμβύσεω, συστρατευόμενος δὲ καὶ Δαρείῳ ἐπὶ Σκύθας. ἐπιστάμενος ὧν ταῦτα γνώμην εἶχον ἀτρεμίζοντά σε μακαριστὸν εἶναι πρὸς πάντων ἀνθρώπων. ἐπεὶ δὲ δαιμονίη τις γίνεται ὄρμη, καὶ Ἕλληνας, ὡς ἔοικε, φθορὴ τις καταλαμβάνει θεήλατος, ἐγὼ μὲν καὶ αὐτὸς τράπομαι καὶ τὴν γνώμην μετατίθεμαι· σὺ δὲ σήμερον μὲν Πέρσησι τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ πεμπόμενα, χρῆσθαι δὲ κλέυσ τοῖσι ἐκ σεῦ πρώτοισι προειρημένοισι ἐς τὴν παρασκευὴν· ποίειε δὲ οὕτω ὅπως τοῦ θεοῦ παραδιδόντος τῶν σῶν ἐνδεήσει μηδέν. Τούτων δὲ λεχθέντων, ἐνταῦθα ἐπαρθέντες τῇ ὄψει, ὡς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, Ξέρξης τε ὑπερετίθετο ταῦτα Πέρσησι, καὶ Ἀρτιάβανος, ὃς πρότερον ἀποσπεύδων μόνος ἐφαίνετο, τότε ἐπισπεύδων φανερός ἦν.

19. Ὁρμημένῳ δὲ Ξέρξῃ στρατηλατίειν μετὰ ταῦτα τρίτη ὄψις ἐν τῷ ὕπνῳ ἐγένετο, τὴν οἱ μάγοι ἔκριναν ἀκούσαντες φέρειν τε ἐπὶ πᾶσαν γῆν, δουλεύσειν τε οἱ πάντας ἀνθρώπους. ἡ δὲ ὄψις ἦν ἡδε· ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἐστεφανῶσθαι ἐλαίης θαλλῷ, ἀπὸ δὲ τῆς ἐλαίης τοὺς κλάδους γῆν πᾶσαν ἐπισχεῖν, μετὰ δὲ ἀφανισθῆναι περὶ τῆ κεφαλῇ κείμενον τὸν στέφανον. Κρινάντων δὲ ταύτη τῶν μάγων, Περσίων τε τῶν συλλεχθέντων ἀντίκα πῶς ἀνὴρ ἐς τὴν ἀρχὴν τὴν ἐνωτοῦ ἀπελάσας εἶχε προθυμίην πᾶσαν ἐπὶ τοῖσι εἰρημένοισι, θέλων αὐτὸς ἕκαστος τὰ προκείμενα δῶρα λαβεῖν, καὶ Ξέρξης τοῦ στρατιοῦ οὕτω ἐπάγερσιν ποιεῖται, χῶρον πάντα ἐρευνῶν τῆς ἠπείρου.

20. Ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου ἀλώσιος ἐπὶ μὲν τέσσερα ἔττα πλήρεα πυραρτίστο στρατιήν τε καὶ τὰ πρόσφορα τῇ στρατιῇ, πέμπτω δὲ ἔτει ἀνομένῳ ἐστρατηλάτεις χειρὶ

μεγάλη πλήθους. στόλων γὰρ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν πολλῶ δὴ μέγιστος οὗτος ἐγένετο, ὥστε μήτε τὸν Δαρείου τὸν ἐπὶ Σκύθας παρὰ τοῦτον μηδὲν φαίνεσθαι, μήτε τὸν Σκυθικόν, ὅτε Σκύθαι Κιμμερίους διώκοντες ἐς τὴν Μηδικὴν χώραν ἐμβalόντες, σχεδὸν πάντα τὰ ἄνω τῆς Ἀσίας καταστρεψάμενοι ἐνέμοντο, τῶν εἴνεκεν ὕστερον Δαρεῖος ἐτιμωρέετο, μήτε κατὰ τὰ λεγόμενα τὸν Ἀτρείδων ἐς Ἴλιον, μήτε τὸν Μυσῶν τε καὶ Τευκρῶν, τὸν πρὸ τῶν Τρωϊκῶν γενόμενον, οἱ διαβάντες ἐς τὴν Εὐρώπην κατὰ Βόσπορον τοὺς τε Θρηϊκας καταστρέψαντο πάντας καὶ ἐπὶ τὸν Ἰόνιον πόντον κατέβησαν ἕως τε Πηραιοῦ ποταμοῦ τὸ πρὸς μεσαμβρίας ἤλασαν.

21. Αὗται αἱ πᾶσαι οὐδ' ἕτεραι πρὸς ταύτησι γινόμεναι στρατηλασίαι μιῆς τῆσδε οὐκ ἄξιαι. τί γὰρ οὐκ ἤγαγε ἐκ τῆς Ἀσίας ἔθνος ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης; κοῖον δὲ πινόμενόν μιν ὕδωρ οὐκ ἐπέλιπε, πλὴν τῶν μεγάλων ποταμῶν; οἱ μὲν γὰρ νέας παρείχοντο, οἱ δὲ ἐς πεζὸν ἐτετάχατο, τοῖσι δὲ ἵππος προσιέτακτο, τοῖσι δὲ ἵππαγωγὰ πλοῖα, ἅμα στρατενομένοισι, τοῖσι δὲ ἐς τὰς φεγγάρας μακρὰς νέας παρέχειν, τοῖσι δὲ σιτὰ τε καὶ νέας. Καὶ τοῦτο μὲν, ὡς προσπταισάντων τῶν πρώτων περιπλεόντων περὶ τὸν Ἄθων, προστοιμάζετο ἐκ τριῶν ἐτέων κου μάλιστα ἐς τὸν Ἄθων· ἐν γὰρ Ἐλαιοῦντι τῆς Χερσονήσου ὠρμεον τριήρεις, ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμεώμενοι ὠρυσσον ὑπὸ μαστίγων παντοδαποὶ τῆς στρατιῆς, διάδοχοι δ' ἐφοίτων· ὠρυσσον δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Ἄθων κατοικημένοι. Βουβάρης δὲ ὁ Μεγαβάζου καὶ Ἀρταχιῆς ὁ Ἀρταίου, ἄνδρες Πέρσαι, ἐπεστάτεον τοῦ ἔργου.

22. Ὁ γὰρ Ἄθως ἐστὶ ὄρος μέγα τε καὶ οὐνομαστόν, ἐς θάλασσαν κατήκον, οἰκημένον ὑπὸ ἀνθρώπων



• τῆ δὲ τελευτᾷ ἐς τὴν ἠπειρον τὸ ὄρος, χερσονησοειδὲς τὲ ἔστι καὶ ἰσθμὸς ὡς δώδεκα σταδίων· πεδίων δὲ τοῦτο καὶ κολωνοὶ οὐ μεγάλοι ἐκ θαλάσσης τῆς Ἀκανθίων ἐπὶ θάλασσαν τὴν ἀντίον Τορώνης. ἐν δὲ τῷ ἰσθμῷ τοῦτω, ἐς τὸν τελευτᾷ ὁ Ἄθως, Σάνη πόλις Ἑλλάς οἰκῆται. αἱ δὲ ἐντὸς Σάνης, ἔσω δὲ τοῦ Ἄθω οἰκημένοι, τὰς τότε ὁ Πέρσης νησιώτιδας ἀντὶ ἠπειρωτίδων ὄρητο ποιέειν, εἰσὶ αἶδε, Διον, Ὀλόφυξος, Ἀκρόθων, Θύσσοι, Κλεωναί. πόλις μὲν αὗται, αἱ τὸν Ἄθω κέονται.

23. Ὄρυσσον δὲ ὧδε· δασύμενοι τὸν χῶρον οἱ βάρβαροι κατὰ ἔθνεα, κατὰ Σάνην πόλιν σχοινοτενὲς ποιησάμενοι, ἐπειδὴ ἐγένετο βαθεῖα ἢ διώρυξ, οἱ μὲν κατώτατα ἔστεῶτες ὄρυσσον, ἕτεροι δὲ παρεδίδοσαν τὸν αἰεὶ ἔξορυσσόμενον χοῦν ἄλλοισι κατ' ἕπερθε ἔστεῶσι ἐπὶ βάθρων, οἱ δ' αὖ ἐκδεχόμενοι ἑτέροισι, ἕως ἀπέκοντο ἐς τοὺς ἰσθμῶτα· οὗτοι δὲ ἐξεφόρεόν τε καὶ ἐξέβαλλον. τοῖσι μὲν νῦν ἄλλοισι πλὴν Φοινίκων καταρῶγγνύμενοι οἱ κρημνοὶ τοῦ ὀρύγματος πόνον διπλήσιον παρέιχον· ἅτε γὰρ τοῦ τε ἄνω στόματος καὶ τοῦ κάτω τὰ αὐτὰ μέτρα ποιημένων, ἔμελλέ σφι τοιοῦτο ἀποβήσεσθαι. οἱ δὲ Φοίνικες σοφίην ἐν τε τοῖσι ἄλλοισι ἔργοισι ἀποδείκνυνται καὶ δὴ καὶ ἐν ἐκείνῳ. ἀπολαχόντες γὰρ μόριον ὅσον αὐτοῖσι ἐπέβαλλε, ὄρυσσον τὸ μὲν ἄνω στόμα τῆς διώρυχος ποιῶντες διπλήσιον ἢ ὅσον ἔδει αὐτὴν τῆς διώρυχα γενέσθαι, προβαίοντος δὲ τοῦ ἔργου, συνήγον αἰεὶ· κάτω τε δὴ ἐγένετο καὶ ἐξισούτο τοῖσι ἄλλοισι τὸ ἔργον. ἐνθαῦτα δὴ λειμών ἐστι, ἵνα σφι ἀγορὴ τε ἐγένετο καὶ προητήριον· σίτος δὲ σφι πολλὸς ἐφοῖτα ἐκ τῆς Ἀσίας ἀλλεσμένος.

24. Ὡς μὲν ἐμὲ συμβαλλόμενον εὗρισκεις, μεγαλο-

φροσύνης εἴνεκα αὐτὸ Ξέρξης ὀρύσσειν ἐκέλευε, ἐθέλων τὴ δύναμιν ἀποδείκνυσθαι καὶ μνημόσυνα λιπέσθαι· παρεὼν γὰρ μηδένα πόνον λαβόντας τὸν ἰσθμὸν τὰς νέας διειρύσαι, ὀρύσσειν ἐκέλευε διώρυγα τῇ θαλάσῃ εὖρος ὡς δύο τριήρας πλέειν ὁμοῦ ἐλαστρευμένας. τοῖσι δὲ αὐτοῖσι τούτοισι, τοῖσι περ καὶ τὸ ὄρυγμα, προσετέτακτο καὶ τὸν Στρυμόνα ποταμὸν ζεύξαντας γεφυρῶσαι.

25. Ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐποίησεν. παρεσκευάζετο δὲ καὶ ὄπλα ἐς τὰς γεφύρας βύβλινά τε καὶ λευκόλινου, ἐπιτάξας Φοινῆς τε καὶ Αἰγυπτίοισι, καὶ σιτία τῇ στρατιῇ καταβάλλειν, ἵνα μὴ λιμῆναι ἢ στρατιῇ μηδὲ τὰ ὑποζύγια ἐλαυνόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀναπυθόμενος δὲ τοὺς χώρους καταβάλλειν ἐκέλευε ἵνα ἐπιτηδεώτατον βῆ, ἄλλον ἄλλῃ ἀγινέοντας ὀκιάσι τε καὶ πορθμηίοισι ἐκ τῆς Ἀσίας πανταχόθεν. τὸν δὲ ὦν πλεῖστον ἐς Λευκὴν Ἀκτὴν καλομένην τῆς Θρηάκης ἀγίνεον, οἱ δὲ ἐς Τυρόδιζαν τὴν Περινθίαν, οἱ δὲ ἐς Δορίσκον, οἱ δὲ ἐς Ἰῖόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, οἱ δὲ ἐς Μακεδονίην διατεταγμένοι.

26. Ἐν τῷ δὲ οὗτοι τὸν προκείμενον πόνον ἐργάζοντο, ἐν τούτῳ ὁ πεζὸς ἅπας συλλελεγμένος ἅμα Ξέρξη ἐπορεύετο ἐς Σάρδις, ἐκ Κριτάλλων ὀρμηθεὶς τῶν ἐν Καππαδοκίῃ· ἐνθαῦτα γὰρ εἶρητο συλλέγεσθαι πάντα τὸν κατ' ἠπειρον μέλλοντα ἅμα αὐτῷ Ξέρξη πορεύεσθαι στρατόν. ὃς μὲν νυν τῶν ὑπάρχων στρατόν κάλλιστα ἐσταλμένον ἀγαγὼν τὰ προκείμενα παρὰ βασιλέως ἔλαβεν δῶρα, οὐκ ἔχω φράσαι· οὐδὲ γὰρ ἀρχὴν ἐς κρίσιν τούτου πέρι ἐλθόντας οἶδα. οἱ δὲ ἐπεὶ τὴ διαβάντες τὸν Ἄλυν ποταμὸν ὠμίλησαν τῇ Φρυγίῃ, δι' αὐτῆς πορευόμενοι παρεγένοντο ἐς Κελαινίαις, ἵνα πηγαὶ ἀναδιδοῦσι Μαιάνδρου ποταμοῦ καὶ ἑτέρου οὐκ ἐλάσσοις ἢ Μαι-



ἀνδρου, τῷ οἴνομα τυγχάνει ἔόν Καταρφόκτης, ὃς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγορῆς τῆς Κελαινέων ἀνατέλλων ἐς τὸν Μαιάνδρον ἐκδιδοῖ· ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιληνοῦ Μαρσίεω ἀσκὸς ἐν τῇ πόλει ἀνακρέμαται, τὸν ἐπὶ Φρυγῶν λόγος ἔχει ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἐκδαρέντα ἀνακρεμασθῆναι.

27. Ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ἐποκατήμενος Πύθιος ὁ Ἄτιος, ἀπὸ Δυδός, ἐξείνισε τὴν βασιλέος στρατιὴν πᾶσαν ξεινίοισι μεγίστοισι καὶ αὐτὸν Ξέρξεα, χρήματά τε ἐπαγγέλλετο βουλόμενος ἐς τὸν πόλεμον παρέχειν. ἐπαγγελλομένου δὲ χρήματα Πυθίου, εἶρετο Ξέρξης Περσέων τοὺς παρεόντας, τίς τε ἑὼν ἀνδρῶν Πύθιος καὶ κόσα χρήματα κεκτημένος ἐπαγγέλλοιτο ταῦτα. οἱ δὲ εἶπαν· ὦ βασιλεῦ, οὗτός ἐστι ὃς τοι τὸν πατέρα Δαρείον ἐδώρησατο τῇ πλατανίστῃ τῇ χρυσῇ καὶ τῇ ἀμπέλῃ· ὃς καὶ νῦν ἐστι πρῶτος ἀνθρώπων πλούτῳ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, μετὰ σέ.

28. Θωμάσας δὲ τῶν ἐπιέων τὸ τελευταῖον Ξέρξης αὐτὸς δεύτερα εἶρετο Πύθιον ὅσα οἱ εἴη χρήματα. ὁ δὲ εἶπε· ὦ βασιλεῦ, οὔτε σε ἀποκρίψω οὔτε σκήψομαι τὸ μὴ εἶδέναι τὴν ἔμεωντοῦ οἰσίην, ἀλλ' ἐπιστάμενός τοι ἀτρεχίως καταλέξω. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα σε ἐπυθόμην ἐπὶ θάλασσαν καταβαίοντα τὴν Ἑλληνίδα, βουλόμενός τοι δοῦναι ἐς τὸν πόλεμον χρήματα ἑξέμαθον, καὶ εὖρον λογιζόμενος ἀργυρίου μὲν δύο χιλιάδας εἰούσας μοι ταλάντων, χρυσίου δὲ τετρακοσίας μυριάδας στατήρων Δαρεικῶν, ἐπιδεούσας ἑπτὰ χιλιάδων. καὶ τούτοισί σε ἐγὼ δωρέομαι· ἀντὶ δ' ἐμοὶ ἀπὸ ἀνδραπόδων τε καὶ γεωπεδίων ἀρκίων ἐστὶ βλος. Ὅ μὲν ταῦτα ἔλεγε.

29. Ξέρξης δὲ ἠσθεὶς τοῖσι εἰρημένοισι εἶπε· Ἔτις Δυδὲ, ἐγὼ ἐπεὶ τε ἐξῆλθον τὴν Περσίδα χώραν, οἶδον

ἀνδρὶ συνέμιξα ἐς τόδε ὅστις ἠθέλησε ξείνια προθεῖναι στρατῷ τῷ ἐμῷ, οὐδὲ ὅστις ἐς ὄψιν τὴν ἐμὴν καταστάς ἀντεπάγγελτος ἐς τὸν πόλεμον ἐμοὶ ἠθέλησε συμβαλέσθαι χρήματα ἔξω σεῦ. σὺ δὲ καὶ ἐξείνισας μεγάλως στρατὸν τὸν ἐμὸν καὶ χρήματα μεγάλα ἐπαγγέλλεαι. σοὶ ὦν ἐγὼ ἀντὶ αὐτῶν γέρεα τοιάδε δίδωμι· ξεθὼν τέ σε ποιεῦμαι ἐμὸν, καὶ τὰς τετρακοσίας μυριάδας τοι τῶν στατήρων ἀποπλήσω παρ' ἐμεωντοῦ δοῦς τὰς ἑπτὰ χιλιάδας, ἵνα μὴ τοι ἐπιδεῖες ἔωσι αἱ τετρακόσiai μυριάδες ἑπτὰ χιλιάδων, ἀλλ' ἢ τοι ἀπαρτιλογίη ὑπ' ἐμέο πεπληρωμένη. κέκτησό τε αὐτὸς τάπερ αὐτὸς ἐκτίησας, ἐπίστασό τε εἶναι αἰεὶ τοιοῦτος· οὐ γάρ τοι ταῦτα ποιεῦντι οὔτε ἐς τὸ παρεὸν οὔτε ἐς χρόνον μεταμελίσει.

30. Ταῦτα δὲ εἶπας καὶ ἐπιτελέα ποιήσας ἐπορεύετο αἰεὶ τὸ πρόσω. Ἄνανα δὲ καλεομένην Φρυγῶν πόλιν παραμειβόμενος, καὶ λίμνην ἐκ τῆς ἅλης γίνονται, ἀπικτο ἐς Κολοσσάς, πόλιν μεγάλην Φρυγίης, ἐν τῇ Λύκος ποταμὸς ἐς χάσμα γῆς ἐσβάλλων ἀφανίζεται· ἔπειτα διὰ σταδίων ὡς μάλιστα κη πέντε ἀναφαινόμενος ἐκδιδοῖ καὶ οὔτος ἐς τὸν Μαίανδρον. ἐκ δὲ Κολοσσείων ὀρμεώμενος ὁ στρατὸς ἐπὶ τοῖς οὖροις τῶν Φρυγῶν καὶ τῶν Λυδῶν ἀπικτο ἐς Κίδραρα πόλιν, ἐνθα στήλη καταπεπηγυῖα, σταθεῖσα δὲ ὑπὸ Κροίσου, καταμηνύει διὰ γραμμάτων τοὺς οὖρους.

31. Ὡς δὲ ἐκ τῆς Φρυγίης ἐσέβαλε ἐς τὴν Λυδίην, σχιζομένης τῆς ὁδοῦ καὶ τῆς μὲν ἐς ἀριστερὴν ἐπὶ Καρίης φερούσης, τῆς δὲ ἐς δεξιὴν ἐς Σάρδεις, τῇ καὶ πορευομένῳ διαβῆναι τὸν Μαίανδρον ποταμὸν πᾶσα ἀνάγκη γίνεται καὶ ἵεναι παρὰ Καλλάτηρον πόλιν, ἐν τῇ ἄνδρες δημιοεργοὶ μέλι ἐκ μυρίτης τε καὶ πυροῦ ποιεῦσι,



ταύτην ἰὼν ὁ Ξέρξης τὴν ὁδὸν εὖρε πλατάνιστον, τὴν κάλλεος εἵνεκα δωρησάμενος κόσμῳ χρυσέῳ καὶ μελεδωνῶ ἀθανάτῳ ἀνδρὶ ἐπιτρέψας δευτέρῃ ἡμέρῃ ἀπίκτο ἐς τῶν Λυδῶν τὸ ἄστυ.

32. Ἀπικόμενος δὲ ἐς Σάρδις πρῶτα μὲν ἀπέπεμπε κήρυκας ἐς τὴν Ἑλλάδα αἰτήσοντας γῆν τε καὶ ὕδωρ καὶ προερείοντας δεῖπνα βασιλεῖ παρασκευάζειν· πλὴν οὕτως ἐς Ἀθήνας οὕτως ἐς Λακεδαιμόνα ἀπέπεμπε ἐπὶ γῆς αἰτήσιν, τῇ δὲ ἄλλῃ πάντῃ. τῶνδε δὲ εἵνεκα τὸ δεύτερον ἀπέπεμπε ἐπὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ· ὅσοι πρότερον οὐκ ἔδοσαν Δαρείῳ πέμψαντι, τούτους πάγχυ ἐδόκεε τότε δεισάσοντας δώσειν· βουλόμενος ὦν αὐτὸ τοῦτο ἐκμαθεῖν ἀκριβῶς ἔπεμπε.

33. Μετὰ δὲ ταῦτα παρεσκευάζετο ὡς ἔλῳν ἐς Ἄβυδον. οἱ δὲ ἐν τούτῳ τὸν Ἑλλησποντον ἐξεύγνυσαν ἐκ τῆς Ἀσίας ἐς τὴν Εὐρώπην. ἔστι δὲ τῆς Χερσονήσου τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ, Σησιτοῦ τε πόλιος μεταξὺ καὶ Μαδύτου, ἀκτὴ τραγέα ἐς θάλασσαν κατήκουσα Ἀβύδῳ καταντίον· ἐνθα μετὰ ταῦτα, χρόνῳ ὕστερον οὐ πολλῷ, ἐπὶ Ξανθίππου τοῦ Ἀρίφρονος στρατηγοῦ Ἀθηναίων Ἀρταῦκτην ἄνδρα Πέρσῃν λαβόντες Σησιτοῦ ὑπαρχον ζῶντα πρὸς σανίδα διεπασσάλευσαν, ὅς καὶ ἐς τοῦ Πρωτεσίλεω τὸ ἱὸν ἐς Ἐλαιοῦντα ἀγινεόμενος γυναῖκας ἀθέμιτα ἔργα ἔρδεσκε.

34. Ἐς ταύτην ὦν τὴν ἀκτὴν ἐξ Ἀβύδου ὀρμεώμενοι ἐγχεύρουσιν τοῖσι προσεκέστο, τὴν μὲν λευκολίνου φοίνικες, τὴν δ' ἐτέραν τὴν βυβλίνην Αἰγύπτιοι. ἔστι δὲ ἑπτὰ στάδια ἐξ Ἀβύδου ἐς τὴν ἀπαντίον. καὶ δὴ ἐξενγμένου τοῦ πόρου ἐπιγενόμενος χειμῶν μέγας συνέκοψε τε ἐκείνα πάντα καὶ διέλυσεν.



35. Ὡς δ' ἐπύθετο Ξέρξης, δεινὰ ποιούμενος τὸν Ἑλλήσποντον ἐκέλευσε τριηκοσίας ἐπικέσθαι μάστιγι πληγὰς καὶ κατεῖναι ἐς τὸ πέλαγος πεδέων ζεῦγος. ἤδη δὲ ἤκουσα ὡς καὶ στιγέας ἅμα τούτοισι ἀπέπεμπε στίξοντας τὸν Ἑλλήσποντον. ἐνέτέλλετο δὲ ὧν ῥαπίζοντας λέγειν βάρβαρά τε καὶ ἀτάσθαλα· ὧ πικρὸν ὕδωρ, δεσπότης τοι δίκην ἐπιτιθεῖ τήνδε, ὅτι μιν ἠδίκησας οὐδὲν πρὸς ἐκείνου ἄδικον παθόν. καὶ βασιλεὺς μὲν Ξέρξης διαβήσεται σε, ἣν τε σύ γε βούλη ἦν τε μή· σοὶ δὲ κατὰ δίκην ἄρα οὐδεὶς ἀνθρώπων θύει, ὡς ἔοντι δολερῶν τε καὶ ἀλμυρῶν ποταμῶν. Τήν τε δὲ θάλασσαν ἐντέλλετο τούτοισι ζημιοῦν, καὶ τῶν ἐπυστεώτων τῇ ζεύξει τοῦ Ἑλλησπόντου ἀποταμεῖν τὰς κεφαλὰς.

36. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐποίεον τοῖσι προσεκέστο αὕτη ἢ ἀχαρις τιμῇ, τὰς δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες ἐξεύγνυσαν· ἐξεύγνυσαν δὲ ὧδε· πεντηκοντέρους καὶ τριήρεας συνθέντες, ὑπὸ μὲν τὴν πρὸς τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἐξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας, ὑπὸ δὲ τὴν ἑτέραν τεσσερεσκαίδεκα καὶ τριηκοσίας τοῦ μὲν Πόντου ἐπικαρσίας, τοῦ δὲ Ἑλλησπόντου κατὰ ῥόον, ἵνα ἀνακωχέῃ τὸν τόνον τῶν ὀπλων, συνθέντες δὲ ἀγκύρας κατήκαν περιμήκειας, τὰς μὲν πρὸς τοῦ Πόντου τῆς ἑτέρης τῶν ἀνέμων εἵνεκεν τῶν ἔσωθεν ἐκπνεόντων, τῆς δὲ ἑτέρης τῆς πρὸς ἔσπερης τε καὶ τοῦ Αἰγαίου εὗρου τε καὶ νότου εἵνεκα. διέκπλοον δὲ ὑπόφραυσιν κατέλιπον τῶν πεντηκοντέρων καὶ τριηρέων τριχοῦ, ἵνα καὶ ἐς τὸν Πόντον ἔχη ὁ βουλόμηνος πλείειν πλοίοισι λεπτοῖσι καὶ ἐκ τοῦ Πόντου ἔξω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες κατέτεινον ἐκ γῆς στρεβλοῦντες ὄνοισι ξυλλοίσι τὰ ὄπλα, οὐκέτι χωρὶς ἐκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λευκολίνου δασάμενοι ἐς ἑκατέρην, τέσσαρα δὲ τῶν



βιβλίων. παχύτης μὲν ἦν ἡ αὐτὴ καὶ καλλονή, κατὰ λόγον δὲ ἦν ἐμβριθέστερα τὰ λίνεα, τοῦ τάλαντον ὁ πηχυς εἶχε. ἐπειδὴ δὲ ἐγεφυρώθη ὁ πόρος, κορμούς ξύλων καταπρίσαντες καὶ ποιήσαντες ἴσους τῆς σχεδίης τῶ εὐρεῖ, κόσμῳ ἐπέτιθεσαν κατύπερθε τῶν ὄπλων τοῦ τόνου, θέντες δὲ ἐπεξῆς ἐνθαῦτα αὐτῆς ἐπεξεύγνυον. ποιήσαντες δὲ ταῦτα ὕλην ἐπεφόρησαν, κόσμῳ δὲ θέντες καὶ τὴν ὕλην γῆν ἐπεφόρησαν, κατανάξαντες δὲ καὶ τὴν γῆν φραγμὸν παρείρυσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἵνα μὴ φοβήται τὰ ὑποζύγια τὴν θάλασσαν ὑπερορῶντα καὶ οἱ ἵπποι.

37. Ὡς δὲ τὰ τε τῶν γεφυρέων κατεσκευάσθη καὶ τὰ περὶ τὸν Ἄθων, οἳ τε χυτοὶ περὶ τὰ στόματα τῆς διώρυχος, οἳ τῆς ῥηχίης εἶνεκεν ἐποιήθησαν, ἵνα μὴ πίμπληται τὰ στόματα τοῦ ὀρύγματος, καὶ αὐτὴ ἡ διώρυξ παντελέως πεποιημένη ἀγγέλλετο, ἐνθαῦτα χειμερίσας, ἅμα τῶ ἔαρι παρεσκευασμένος ὁ στρατὸς ἐκ τῶν Σαρδίων ὤρματο ἐλὼν ἐς Ἄβυδον. ὤρμημένῳ δὲ οἱ ὁ ἥλιος ἐκλιπὼν τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδρην ἀφανῆς ἦν οὐτ' ἐπινεφέλων ἐόντων αἰθρίης τε τὰ μάλιστα, ἀντὶ ἡμέρης τε νύξ ἐγένετο. ἰδόντι δὲ καὶ μαθόντι τοῦτο τῶ Ξέρξῃ ἐπιμελὲς ἐγένετο, καὶ εἶρετο τοὺς μάγους τὸ θελοῖ προφαίνειν τὸ φάσμα. οἳ δὲ ἔφραζον ὡς Ἑλλήσι προδεικνύει ὁ θεὸς ἔκλειψιν τῶν πολλῶν, λέγοντες ἥλιον εἶναι Ἑλλήνων προδέκτορα, σελήνην δὲ σφέων. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ξέρξης περιχαρῆς ἐὼν ἐποιέετο τὴν ἔλασιν.

38. Ὡς δ' ἐξήλανε τὴν στρατιήν, Πύθιος ὁ Δυδὸς κατασφωδήσας τὸ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φάσμα ἐπαρθεῖς τε τοῖσι θωρήμασι, Ἀθῶν παρὰ Ξέρξεα ἔλεγε τάδε· ὦ δέ-



σποτα, χρήσας ἄν τευ βουλοίμην τυχεῖν, τὸ σοὶ μὲν ελαφρόν τυγχάνει ἔόν ὑπουργῆσαι, ἐμοὶ δὲ μέγα γενομένον. Ξέρξης δὲ πᾶν μᾶλλον δοκέων μιν χρήσειν ἢ τὸ ἐδεήθη, ἔφη τε ὑπουργήσειν καὶ δὴ ἀγορεύειν ἐκέλευε ὅτευ δέοιτο. ὁ δὲ ἐπεὶ τε ταῦτα ἤκουσθ, ἔλεγε θαρσύνσας τάδε· ὦ δέσποτα, τυγχάνουσί μοι παῖδες ἔόντες πέντε, καὶ σφας καταλαμβάνει πάντας ἅμα σοὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. σὺ δὲ, ὦ βασιλεῦ, ἐμὲ ἐς τὸδε ἡλικίης ἤκοντα οἰκτεῖρας τῶν μοι παιδῶν ἓνα παράλυσον τῆς στρατιῆς τὸν πρεσβύτατον, ἵνα αὐτοῦ τε ἐμεῦ καὶ τῶν χρημάτων ἢ μελεδωνός, τοὺς δὲ τέσσερας ἄγε ἅμα σεωυτῶ· καὶ πρήξας τὰ νοεῖς νοστήσειας ὀπίσω.

39. Κάρτα τε ἐθυμώθη ὁ Ξέρξης, καὶ ἀμείβεται τοῖσδε· ὦ κακὴ ἄνθρωπε, σὺ ἐτόλμησας ἐμεῦ στρατευομένου αὐτοῦ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἄγοντος παῖδας ἐμούς καὶ ἀδελφεούς καὶ ἀκηΐους καὶ φίλους, μνήσασθαι περὶ σέο παιδός, ἔων ἐμὸς δοῦλος, τὸν χρῆν πανοικίῃ αὐτῇ γυναικὶ συνέπεσθαι; εὖ νῦν τὸδ' ἐξεπίστασο, ὡς ἐν τοῖσι ὡσὶ τῶν ἀνθρώπων οἰκέει ὁ θυμὸς, ὃς χρηστὰ μὲν ἀκούσας τέρψιος ἐμπιπλέει τὸ σῶμα, ὑπεναντία δὲ τούτοισι ἀκούσας ἀνοιδέει. ὅτε μὲν νυν χρηστὰ ποιήσας ἕτερα τοιαῦτα ἐπηγγέλλο, εὐεργεσίησι βασιλέα οὐ καυχῆσαι ὑπερβαλίσθαι· ἐπεὶ τε δὲ ἐς τὸ ἀναιδέστερον ἐτρέπευ, τὴν μὲν ἀξίην οὐ λάμπει, ἐλάσσω δὲ τῆς ἀξίης. σὲ μὲν γάρ καὶ τοὺς τέσσερας τῶν παιδῶν ῥύβνται τὰ ξείνια, τοῦ δὲ ἐνός, τοῦ περιέχει μάλιστα, τῇ ψυχῇ ζημιώσθαι. Ὡς δὲ ταῦτα ὑπεκρίνατο, αὐτίκα ἐκέλευε τοῖσι προσετέτακτο ταῦτα πρήσσειν, τῶν Πυθίου παιδῶν ἐξευρόντας τὸν πρεσβύτατον ἕμισον διαταμῆν, διαταμόντας δὲ τὰ ἡμίτομα διαθῆναι, τὸ μὲν ἐπὶ δεξιὰ

τῆς ὁδοῦ τὸ δ' ἐπ' ἀριστερά, καὶ ταύτῃ διεξιέναι τὸν στρατόν.

40. Ποιησάντων δὲ τοῦτων τοῦτο, μετὰ ταῦτα διεξίηεν ὁ στρατός. ἡγέοντο δὲ πρῶτοι μὲν οἱ σκευοφόροι τε καὶ τὰ ὑποζύγια, μετὰ δὲ τούτους στρατός παντοίων ἐθνέων ἀναμῖξ, οὐ διακεκριμένοι· τῇ δὲ ὑπερημίσει ἦσαν, ἐνθαῦτα διελέλειπτο, καὶ οὐ συνέμισγον οὔτοι βασιλεῖι. προηγέοντο μὲν δὴ ἵπποισι χίλιοι, ἐκ Περσέων πάντων ἀπολελεγμένοι· μετὰ δὲ αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ οὔτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι, τὰς λόγχας κάτω ἐς τὴν γῆν τρέψαντες· μετὰ δὲ ἱεροὶ Νισαῖοι καλούμενοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ὡς κάλλιστα. Νισαῖοι δὲ καλέονται ἵπποι ἐπὶ τοῦδε· ἔστι πεδῖον μέγα τῆς Μηδικῆς τῷ οὐνομά ἐστι Νισαῖον. τοῦς ὧν δὴ ἵππους τοῦς μεγάλους φέρει τὸ πεδῖον τοῦτο. ὅπισθε δὲ τούτων τῶν δέκα ἵππων ἄρμα Διὸς ἱρόν ἐπετέτακτο, ὃ ἵπποι μὲν εἴλκον λευκοὶ ὀκτώ, ὅπισθε δὲ τῶν ἵππων εἶπετο πεζῆ ἡνίοχος ἐχόμενος τῶν χαλινῶν· οὐδεὶς γὰρ δὴ ἐπὶ τούτον τὸν θρόνον ἀνθρώπων ἀναβαίνει. τούτου δὲ ὅπισθε αὐτὸς Ξέρξης ἐπ' ἄρματος ἵππων Νισαίων· παραβαβήκει δὲ οἱ ἡνίοχος τῷ οὐνομα ἦν Πατιράμφης, Ὀτάνεω παῖς, ἀνδρὸς Περσέω.

41. Ἐξήλασε μὲν δὴ οὕτω ἐκ Σαρδίων Ξέρξης, μεταβαίνεσκε δὲ, ὅπως μιν λόγος αἰεῖοι, ἐκ τοῦ ἄρματος ἐς ἀρμάμαξαν. αὐτοῦ δὲ ὅπισθεν αἰχμοφόροι Περσέων οἱ ἀριστοὶ τε καὶ γενναιότατοι χίλιοι, κατὰ νόμον τὰς λόγχας ἔχοντες, μετὰ δὲ ἵππος ἄλλη χίλη ἐκ Περσέων ἀπολελεγμένη, μετὰ δὲ τὴν ἵππον ἐκ τῶν λοιπῶν Περσέων ἀπολελεγμένοι μύριοι. οὗτος πεζὸς ἦν· καὶ τούτων χίλιοι μὲν ἐπὶ τοῖσι δόρασι ἀντὶ τῶν σαυρωτήρων φοιᾶς

εἶχον χρυσείας καὶ πέριξ συνεκλήϊον τοὺς ἄλλους, οἱ δὲ εἰνακισχίλιοι ἐντὸς τούτων ἔοντες ἀργυρέας ῥοιάς εἶχον. εἶχον δὲ χρυσείας ῥοιάς καὶ οἱ εἰς τὴν γῆν τρέποντες τὰς λόγχας, καὶ μῆλα οἱ ἄγχιστα ἐπόμενοι Ξέρξῃ. τοῖσι δὲ μυρίοισι ἐπιτέτακτο ἵππος Περσίων μυρῖη. μετὰ δὲ τὴν ἵππον διέλειπε καὶ δύο σταδίους, καὶ ἔπειτα ὁ λοιπὸς ὄμιλος ἦεν ἀναμίξ.

42. Ἐποιέετο δὲ τὴν ὁδὸν ἐκ τῆς Λυδίας ὁ στρατὸς ἐπὶ τῷ ποταμῷ Καΐκῳ καὶ γῆν τὴν Μυσίην, ἀπὸ δὲ Καΐκου ὀρμεώμενος, Κάνης ὄρος ἔχων αἰριστερῇ, διὰ τοῦ Ἀταρνέος ἐς Καρίνην πόλιν. ἀπὸ δὲ ταύτης διὰ Θήβης πεδίου ἐπορεύετο, Ἀτραμύτειόν τε πόλιν καὶ Ἀντιανδρον τὴν Πελασγίδα παραμειβόμενος. τὴν Ἰδην δὲ λαβὼν ἐς ἀριστερὴν χεῖρα ἦεν ἐς τὴν Ἰλιάδα γῆν. καὶ πρῶτα μὲν οἱ ὑπὸ τῇ Ἰδη-νύκτα ἀναμείναντι βρονταὶ τε καὶ πρηστιῆρες ἐπεισπίπτουσι, καὶ τινα αὐτοῦ ταύτῃ συχνὸν ὄμιλον διέφθειραν.

43. Ἀπικομένου δὲ τοῦ στρατοῦ ἐπὶ τὸν Σκάμανδρον, ὃς πρῶτος ποταμῶν, ἐπεὶ τε ἐκ Σαρδίων ὀρμηθέντες ἐπεχειρήσαν τῇ ὁδῷ, ἐπέλιπε τὸ ῥέεθρον οὐδ' ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τε καὶ τοῖσι κτήγεσι πινόμενος, ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπίκετο Ξέρξης, ἐς τὸ Πριάμου Πέργαμον ἀνέβη ἡμέρον ἔχων θείσασθαι. Θεσσαμβνος δὲ καὶ πνυθόμενος κείνων ἕκαστα τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔθυσσε βοῦς χιλίας, χοὰς δὲ οἱ μάγοι τοῖσι ἥρωσι ἐχέαντο. ταῦτα δὲ ποιησαμένοισι νυκτὸς φόβος ἐς τὸ στρατόπεδον ἐπέπεσε. ἅμα ἡμέρη δὲ ἐπορεύετο ἐνθεῦτεν, ἐν ἀριστερῇ μὲν ἀπέργων Ροίτειον πόλιν καὶ Ὀφρύνειον καὶ Δάρδανον, ἥπερ δὴ Ἀβύδω ὄμουρός ἐστι, ἐν δεξιῇ δὲ Γέργιθας Τευκρούς.



44. Ἐπεὶ δ' ἐγένοντο ἐν Ἀβύδῳ, ἠθέλησεν Ξέρξης ἰδεῖσθαι πάντα τὸν στρατὸν. καὶ προεπεποίητο γὰρ ἐπὶ κολωνοῦ ἐπίτηδες αὐτῷ ταύτη προεξέδρη λίθου λευκοῦ (ἐποίησαν δὲ Ἀβυδηνοὶ ἐντειλαμένῳ πρότερον βασιλέος), ἐνθαῦτα ὡς ἔξετο, κατορῶν ἐπὶ τῆς ἠϊόνος ἐθρεῖτο καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὰς νέας. θτενόμενος δὲ ἡμέρῃ τῶν νεῶν ἄμιλλαν γινομένην ἰδεῖσθαι. ἐπεὶ δ' ἐγένετό τε καὶ ἐνίκων Φοίνικες Σιδῶνιοι, ἦσθη τε τῇ ἀμίλλῃ καὶ τῇ στρατιῇ.

45. Ὡς δὲ ὦρα πάντα μὲν τὸν Ἑλλήσποντον ὑπὸ τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμένον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ τὰ Ἀβυδηνῶν πεδία ἐπίπλεα ἀνθρώπων, ἐνθαῦτα Ξέρξης ἑαυτὸν ἐμακάρισε, μετὰ δὲ τοῦτο ἐδάκρυσε.

46. Διαθὼν δέ μιν Ἀρτάβανος ὁ πάτριος, ὅς τὸ πρῶτον γνώμην ἀπεδέξατο ἑλευθέρως οὐ συμβουλείων Ξέρξη στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, οὗτος ὠνήρ φρασθεὶς Ξέρξεα δακρύσαντα εἶρσθη τάδε· ὦ βασιλεῦ, ὡς πολὺ ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσαο νῦν τε καὶ ὀλίγω πρότερον· μακαρίσας γὰρ σεαυτὸν δακρύεις. ὁ δὲ εἶπε· ἐσῆλθε γὰρ με λογισάμενον κατοικτεῖραι ὡς βραχὺς εἶη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος, εἰ τούτων γε ἔοντων τοσούτων οὐδεὶς ἐς ἑκατοστὸν ἔτος περιέσται. Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· Ἔτερα τούτου παρὰ τὴν ζοῆν πεπὸνθάμεν οὐκ ἰσχυρότερα. ἐν γὰρ οὕτω βραχεῖ βίῳ οὐδεὶς οὕτω ἀνθρώπος ἐὼν εὐδαίμων πέφυκε, οὔτε τούτων οὔτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ παραστήσεται πολλάκις καὶ οὐκ ἄπαξ τεθνήσκει βούλεσθαι μᾶλλον ἢ ζῶειν. αἶ τε γὰρ συμφοραὶ προσπίπτουσαι καὶ αἱ νοῦσοι συνταράσσουσι καὶ βραχὴν ἔοντα μακρὸν δοκέειν εἶναι ποιῶσι τὸν βίον. οὕτω ὁ μὲν θάνατος μοχθηρῆς ἐούσης τῆς ζοῆς καταφυγὴ αἰ-

ρετωτάτη τῷ ἀνθρώπῳ γέγονε, ὁ δὲ θεὸς γλυκὴν γεύσας τὸν αἰῶνα φθοιερὸς ἐν αὐτῷ εὐρίσκειται ἔων.

47. Ξέρξης δὲ ἀμείβετο λέγων· Ἀρτάβανε, βιοτῆς μὲν ἢν ἀνθρωπότης περὶ, λούσης τοιαύτης οἴηπερ σὺ διαιρίαι εἶναι, πανσώμεθα, μηδὲ κακῶν μεμνέμεθα χρυστὰ ἔχοντες πρήγματα ἐν χερσὶ· φράσον δέ μοι τόδε· εἴ τοι ἢ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου μὴ ἐναργῆς οὕτω ἐφάνη, εἶχες ἂν τὴν ἀρχαίην γνώμη, οὐκ ἔων μὲ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἢ μετέστις ἂν; φέρε μοι τοῦτο ἀτρεχίως εἰπέ· Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· ὦ βασιλεῦ, ὄψις μὲν ἢ ἐπιφανῆσα τῶν ὄνειρου, ὡς βουλόμεθα ἄμφοτεροί, τελετήσσει· ἐγὼ δ' ἔτι καὶ ἐς τόδε δείματός εἰμι ὑπόπλεος οὐδ' ἐντὸς ἐμεωτοῦ, ἄλλα τε πολλὰ ἐπιλεγόμενος, καὶ δὴ καὶ ὀρέων τοι δύο τὰ μέγιστα πάντων ἔοντα πολεμιώτατα.

48. Ξέρξης δὲ πρὸς ταῦτα ἀμείβετο τοῖσδε· Δαιμόνιε ἀνδρῶν, κοῖα ταῦτα λέγεις μοι εἶναι δύο πολεμιώτατα; κότερά τοι ὁ πεζὸς μεμπτὸς κατὰ τὸ πλῆθος ἴστι, καὶ τὸ Ἑλληνικὸν στρατεύμα φαίνεται πολλαπλήσιον ἔσεσθαι τοῦ ἡμετέρου; ἢ τὸ ναυτικὸν τὸ ἡμέτερον ληψέσθαι τοῦ ἐκείνων, ἢ καὶ συναμφοτέρα ταῦτα; εἰ γάρ τοι ταύτη ἐνδείστερα φαίνεται εἶναι τὰ ἡμέτερα πρήγματα, στρατοῦ ἂν ἄλλου τις τὴν ταχίστην ἄγερσιν ποιοῖτο.

49. Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· ὦ βασιλεῦ, οὔτε στρατὸν τοῦτον, ὅστις γε σίνεσιν ἔχοι, μέμφοιτ' ἂν, οὔτε τῶν νεῶν τὸ πλῆθος. 1. Ἦν δὲ πλεῦνας συλλέξης, τὰ δύο τοι τὰ λέγω πολλῶ ἔτι πολεμιώτερα γίνεται. τὰ δὲ δύο ταῦτα ἴστι γῆ τε καὶ θάλασσα. οὔτε γὰρ τῆς θαλάσσης ἴστι μῆν τσοσούτος οὐδαμόθι, ὡς ἐγὼ εἰκάζω, ὅστις



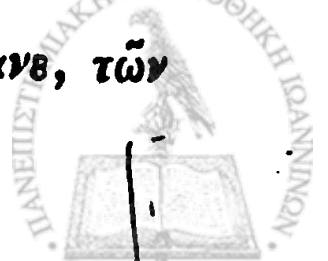
ἐχειρομένου χειμῶνος δεξάμενός σευ τοῦτο τὸ νατικὸν φερέγγυος ἔσται διασῶσαι τὰς νέας. καίτοι οὐκί ἔνα αὐτὸν δεῖ εἶναι τὸν λιμένα, ἀλλὰ παρὰ πᾶσαν τὴν ἴπειρον παρ' ἧν δὴ κομίεαι. οὐκ ὦν δὴ ἔόντων τοι λιμένων ὑποδεξίων, μάθε ὅτι αἱ συμφοραὶ τῶν ἀνθρώπων ἀρχοῖσι καὶ οὐκί ὦνθρωποι τῶν συμφορέων. 2. Καὶ δὴ τῶν δύο τοι τοῦ ἑτέρου εἰρημένου τὸ ἕτερον ἔρχομαι ἐρέων. γῆ δὲ πολεμὴ τῆδὲ τοι κατίσταται· εἰ ἐθέλει τοι μηδὲν ἀντίξοον καταστήναι, τοσοῦτῳ τοι γίνεται πολεμωτέρῃ ὅσῳ ἂν προβαίης ἐκαστέρῳ, τὸ πρόσω πτεὶ κλεπτόμενος· εἰπρήξις γὰρ οὐκ ἔστι ἀνθρώποισι οὐδεμία πληθῶση. καὶ δὴ τοι, ὡς οὐδενὸς ἐναπτιενμένου, λέγω τὴν χώραν πλεῦνα ἐν πλεῦτι χρόνῳ γινομένην λιμὸν τέξασθαι. αὐτῷ δὲ οὕτῳ ἂν εἴη ἄριστος, εἰ βουλευόμενος μὲν ἀρῶδιον, πᾶν ἐπιλεγόμενος πείσεσθαι χρῆμα, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ θρασὺς εἴη.

50. Ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε· Ἀρτάβανς, οἰκότως μὲν σύ γε τούτων ἕκαστα διαιρέαι· ἅτῳ μῆτε πάντα φοβέο μῆτε πᾶν ὁμοίως ἐπιλέγεο. 1. Εἰ γὰρ δὴ βούλοιο ἐπὶ τῷ αἰεὶ ἐπεσφερομένῳ πρήγματι τὸ πᾶν ὁμοίως ἐπιλέγεσθαι, ποιήσεις ἂν οὐδαμὰ οὐδέν· κρίσσον δὲ πάντα θαρσέοντα ἡμισυ τῶν δεσῶν πάσχειν μᾶλλον ἢ πᾶν χρῆμα προδειμαίνοντα μηδαμὰ μηδὲν παθεῖν. εἰ δὲ ἐρίζων πρὸς πᾶν τὸ λεγόμενον μὴ τὸ βέβαιον ἀποδεξείης, σφάλλεσθαι ὀφείλεις ἐν αὐτοῖσι ὁμοίως καὶ ὁ ὑπεναντία τοῖτοισι λέξας. τοῦτο μὲν γινεῖ ἐπίστῃς ἔχει· εἰδέναι δὲ ἄνθρωπον ἔοντα κῶς χρῆ τὸ βέβαιον; δοκίω μὲν οὐδαμῶς. τοῖσι τοίνυν βουλομένοισι ποιέειν ὡς τὸ ἐπίταν φιλέει γίνεσθαι τὰ κέρδεα, τοῖσι δὲ ἐπιλεγόμενοισί τε πάντα καὶ ὀκνήσι οὐ μᾶλα ἐθέλει. 2. Ὅρας τὰ Περ-

σέων πρήγματα ἐς ὃ δυνάμιος προκεχώρηκε. εἰ τοίνυν ἐκεῖνοι οἱ πρὸ ἐμεῦ γενόμενοι βασιλεῖς γνώμησι ἔχρῳντο ὁμοίησι καὶ σὺ, ἢ μὴ χρεώμενοι γνώμησι τοιαύτησι ἄλλους συμβούλους εἶχον τοιούτους, οὐκ ἂν κοίτε εἶδες αὐτὰ ἐς τοῦτο προελθόντα· νῦν δὲ κινδύνους ἀναρρίπτεοντες ἐς τοῦτο σφρα προηγάζοντο. μεγάλα γὰρ πρήγματα μέγαλοισι κινδύνοισι ἐθέλει καταϊρέσθαι. Ἴμεῖς τοίνυν ὁμοιεύμενοι κείνοισι ὥρην τε τοῦ ἔτεος καλλίστην πορευόμεθα, καὶ καταστρεψάμενοι πᾶσαν τὴν Εὐρώπην νοστήσομεν ὀπίσω, οὔτε λιμῶ ἐντυχόντες οὐδαμῶθι οὔτε ἄλλο ἄχαρι παθόντες οὐδέν. τοῦτο μὲν γὰρ αὐτοὶ πολλὴν φορβὴν φερόμενοι πορευόμεθα, τοῦτο δὲ τῶν ἄνκου ἐπιβέωμεν γῆν καὶ ἔθνος, τούτων τὸν σῖτον ἔξομεν· ἐπ' ἀροτῆρας δὲ καὶ οὐ νομάδας στρατευόμεθα ἄνδρας.

51. Λέγει Ἀρτιάβανος μετὰ ταῦτα· ὦ βασιλεῦ, ἐπέτε ἀρῶδῆειν οὐδέν ἔξῃ πρήγμα, σὺ δὲ μευ συμβουλίην ἐνδεξαι· ἀναγκαίως γὰρ ἔχει περὶ πολλῶν πρηγμάτων πλεῦνα λόγον ἐκτεῖναι. Κῦρος ὁ Καμβύσεω Ἰωνίην πᾶσαν πλὴν Ἀθηναίων κατεστρέψατο δασμοφόρον εἶναι Πέρσησι. τούτους ὧν τοὺς ἄνδρας συμβουλεύω τοι μηδεμιῇ μηχανῇ ἄγειν ἐπὶ τοὺς πατέρας· καὶ γὰρ ἄνευ τούτων οἷοί τε εἶμεν τῶν ἐχθρῶν κατυπέρτεροι γίνεσθαι· ἢ γὰρ σφρας, ἢν ἔπωνται, δεῖ ἀδικωτάτους γίνεσθαι καταδουλουμένους τὴν μητρόπολιν, ἢ δικαιοτάτους συνλευθεροῦντας. ἀδικωτάτοι μὲν νυν γινόμενοι οὐδέν κέρδος μέγα ἡμῖν προσβάλλουσι, δικαιοτάτοι δὲ γινόμενοι οἷοί τε δηλήσασθαι μέγᾳ τὴν σὴν στρατιὴν γίνονται. ἐς θυμὸν ὧν βαλεῦ καὶ τὸ παλαιὸν ἔπος, ὡς εὖ εἴρηται, τὸ μὴ ἅμα ἀρχῇ πᾶν τέλος καταφαλεσθαι.

52. Ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Ξέρξης· Ἀρτιάβανε, τῶν



ἀπεφήναο γνωμέων, σφάλλαι κατὰ ταύτην δὴ μάλιστα, ὅς Ἴωνας φοβέαι μὴ μεταβάλωσι· τῶν ἔχομεν γνῶμα μέγιστον, τῶν σὺ τε μάρτυς γίνεαι καὶ οἱ συστρατευσάμενοι Δαρείῳ ἄλλοι ἐπὶ Σκύθας, ὅτι ἐπὶ τούτοισι ἢ πᾶσα Περσικὴ στρατιὴ ἐγένετο διαφθεῖραι καὶ περιποιῆσαι· οἱ δὲ δικαιοσύνην καὶ πιστότητα ἐνέδωκαν, ἄχουρι δὲ οὐδέν. πάρεξ δὲ τούτου, ἐν τῇ ἡμετέρῃ καταλιπόντας τέκνα τε καὶ γυναῖκας καὶ χρήματα οὐδ' ἐπιλέγεσθαι χρή νεώτερόν τι ποιήσῃν. οὕτω μηδὲ τοῦτο φοβέο, ἀλλὰ θυμὸν ἔχων ἀγαθὸν σῶζε οἶκόν τε τὸν ἐμὸν καὶ τυραννίδα τὴν ἐμήν· σοὶ γὰρ ἐγὼ μόνῳ ἐκ πάντων σκῆπτρα τὰ ἐμὰ ἐπιτρέπω.

53. Ταῦτα εἶπας καὶ Ἀρτάβανον ἀποστείλας ἐς Σοῦσα, δευτέρα μετεπέμψατο Ξέρξης Περσέων τοὺς δοκιμωτάτους· ἐπεὶ δὲ οἱ παρῆσαν, ἔλεγέ σφι τάδε· ὦ Πέρσαι, τῶνδ' ἐγὼ ὑμέων χρήζων συνέλεξα, ἄνδρας τε γίνεσθαι ἀγαθοὺς καὶ μὴ καταισχύνειν τὰ πρόσθεν ἐργασμένα Πέρσησι, ἔοντα μεγάλα τε καὶ πολλοῦ ἄξια, ἀλλ' εἰς τε ἕκαστος καὶ οἱ σύμπαντες προθυμίην ἔχωμεν ξυῖόν γάρ τοῦτο πᾶσι ἀγαθὸν σπεύδεται. τῶνδε δὲ εἵνεκα προαγορεύω ἀντέχεσθαι τοῦ πολέμου ἐντιμωμένως· ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπ' ἄνδρας στρατευόμεθα ἀγαθοὺς, τῶν ἣν κρατήσωμεν, οὐ μὴ τις ἡμῖν ἄλλος στρατὸς ἀντιστῆ κοτε ἀνθρώπων. νῦν δὲ διαβαίνωμεν ἐπευξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, οἱ Περσίδα γῆν λολόγγασι.

54. Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην παρασκευάζοντο ἐς τὴν διάβασιν. τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἀνέμενον τὸν ἥλιον ἐθέλοντες ιδέσθαι ἀνίσχοντα, θυμῆματά τε παντοῖα ἐπὶ τῶν γυφυρέων κατάγιζοντες καὶ μυρσίνησι στορνύντες τὴν ὁδόν.

ὥς δ' ἐπανέτελλε ὁ ἥλιος, σπένδων ἐκ χρυσέης φιάλης Ξέρξης ἐς τὴν θάλασσαν εὐχετο πρὸς τὸν ἥλιον μηδμίαν οἱ συντυχίην τοιαύτην γενέσθαι, ἢ μιν παύσει καταστρέψασθαι τὴν Εὐρώπην πρότερον ἢ ἐπὶ τέρμασι τοῖσι ἐκείνης γένηται. εὐξάμενος δὲ ἐσέβαλε τὴν φιάλην ἐς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ χρύσειον κρητῆρα καὶ Περσικὸν ξίφος, τὸν ἀκινάκην καλέουσι. ταῦτα οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διακρίναι, οὔτε εἰ τῇ ἡλῷ ἀνατιθεὶς κατῆκε ἐς τὸ πέλαγος, οὔτε εἰ μετεμέλησέ οἱ τὸν Ἑλλήσποντον μαστιγώσαντι καὶ ἀντὶ τούτων τὴν θάλασσαν ἐδωρέετο.

55. Ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, διέβαινον κατὰ μὲν τὴν ἐτέρην τῶν γεφυρέων τὴν πρὸς τοῦ Πόντου ὁ πηζός τε καὶ ἡ ἵππος ἅπασα, κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ Λιγαῖον τὰ ὑποζύγια καὶ ἡ θεραπήϊη. ἤγέοντο δὲ πρῶτα μὲν οἱ μύριοι Πέρσαι, ἐστεφανωμένοι πάντες, μετὰ δὲ τούτους ὁ σύμμικτος στρατὸς παντοίων ἐθνέων. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην οὔτοι, τῇ δὲ ὑστεραῇ πρῶτοι μὲν οἱ τε ἵππότες καὶ οἱ τὰς λόγχας κάτω τρέποντες· ἐστεφάνωντο δὲ καὶ οὔτοι. μετὰ δὲ οἱ τε ἵπποι οἱ ἱροὶ καὶ τὸ ἄρμα τὸ ἱρόν, ἐπὶ δὲ αὐτός τε Ξέρξης καὶ οἱ αἰχμοφόροι καὶ οἱ ἵππότες οἱ χίλιοι, ἐπὶ δὲ τούτοισι ὁ ἄλλος στρατός. καὶ αἱ νῆες ἅμα ἀνήγοντο ἐς τὴν ἀπεναντίον. ἤδη δὲ ἤκουσα καὶ ὕστατον διαβῆναι βασιλέα πάντων.

56. Ξέρξης δὲ ἐπεὶ τε διέβη ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐθῆ-
 εἶτο τὸν στρατὸν ὑπὸ μαστίγων διαβαλόντα. διέβη δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ἐν ἑπτὰ ἡμέρησι καὶ ἐν ἑπτὰ εὐφρό-
 νησι, ἐλνύσας οὐδένα χρόνον. ἐνθαῦτα λέγεται Ξέρξην
 ἤδη διαβεβηκότος τὸν Ἑλλήσποντον ἄνδρα βίπειν Ἑλλη-
 σπόντιον· Ὡ Ζεῦ, τί δὴ ἀνδρὶ βιδόμενος Πέρση καὶ
 οὐνομα ἀντὶ Διὸς Ξέρξεα θέμενος ἀνάστατον τὴν Ἑλ-



λάδα ἐθέλεις ποιῆσαι, ἄγων πάντας ἀνθρώπους; καὶ γὰρ ἄνευ τούτων ἔξῃν τοι ποιέειν ταῦτα.

57. Ὡς δὲ διέβησαν πάντες, ἐς ὁδὸν ὠρμημένοισι τέρας σφί ἐφάνη μέγα, τὸ Ξέρξης ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποίησατο, καίπερ εὐσύμβλητον ἔόν· ἵππος γὰρ ἔτεκε λαγόν. εὐσύμβλητον ὦν τῆδε τοῦτο ἐγένετο, ὅτι ἔμελλε μὲν ἑλᾶν στρατιῆν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης ἀγανρότατα καὶ μεγαλοπρεπέστατα, ὀπίσω δὲ περὶ ἑαυτοῦ τρέχων ἦξειν ἐς τὸν αὐτὸν χῶρον. ἐγένετο δὲ καὶ ἕτερον αὐτῷ τέρας ἔοντι ἐν Σάρδισι· ἡμίονος γὰρ ἔτεκε ἡμίονον διξὰ ἔχουσαν αἰδοῖα, τὰ μὲν ἔρσενος, τὰ δὲ θηλέης· κατύπερθε δὲ ἦν τὰ τοῦ ἔρσενος.

58. Τῶν ἀμφοτέρων λόγον οὐδένα ποιησάμενος τὸ πρόσω ἐπορεύετο, σὺν δὲ οἱ ὁ πεζὸς στρατός. ὁ δὲ ναυτικός ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον πλέων παρὰ γῆν ἐκομίζετο, τὰ ἔμπαλιν πρήσσων τοῦ πεζοῦ· ὁ μὲν γὰρ πρὸς ἑσπέρην ἔπλεε, ἐπὶ Σαρπηδονίης ἄκρης ποιούμενος τὴν ἄπιξιν, ἐς τὴν αὐτῇ προείρητο ἀπικομένῳ περιμένειν· ὁ δὲ κατ' ἠπειρον στρατός πρὸς ἠῶ τε καὶ ἠλίου ἀνατολὰς ἐποιέετο τὴν ὁδὸν διὰ τῆς Χερσονήσου, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχων τὸν Ἑλλῆς τάφον τῆς Ἀθάμαντος, ἐν ἀριστερῇ δὲ Καρδίην πόλιν, διὰ μέσης δὲ πορευόμενος πόλιος, τῇ οὐνομα τυγχάνει ἔον Ἀγορή. ἐνθεῦτεν δὲ κάμπτων τὸν κόλπον τὸν Μέλανα καλεόμενον, καὶ Μέλανα ποταμὸν, οὐκ ἀντισχόντια τότε τῇ στρατιῇ τὸ φέσθρον, ἀλλ' ἐπιλιπόντια, τοῦτον τὸν ποταμὸν διαβάς, ἐπὶ οὗ καὶ ὁ κόλπος αὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει, ἧς πρὸς ἑσπέρην, Αἰνὸν τε πόλιν Αἰολίδα καὶ Στεντορίδα Μυνην παρεξιών, ἐς ὃ ἀπίκετο ἐς Δορίσκον.

59. Ὁ δὲ Δορίσκος ἐστὶ τῆς Θρηάκης ἀγριαλός τε



καὶ πεδίον μέγα, διὰ δὲ αὐτοῦ ῥέει ποταμὸς μέγας Ἐβρος· ἐν τῷ τεϊχός τε ἐδέδμητο βασιλήϊον, τοῦτο τὸ δὴ Δορίσκος κέκληται, καὶ Περσέων φρουρὴ ἐν αὐτῷ καταστήκεν ὑπὸ Δαρείου ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου, ἐπεὶ τε ἐπὶ Σκύθας ἐστρατεύετο. ἔδοξε ὦν τῷ Ξέρξῃ ὁ χῶρος εἶναι ἐπιτήδεος ἐνδιατάξαι τε καὶ ἐξοριθμῆσαι τὸν στρατὸν, καὶ ἐποίεω ταῦτα. τὰς μὲν δὴ νέας τὰς πάσας ἀπικομένας ἐς Δορίσκον οἱ ναύαρχοι κελεύσαντος Ξέρξεω ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν προσεχέα Δορίσκῳ ἐκόμισαν, ἐν τῷ Σάλῃ τε Σαμοθρηϊκίῃ πεπόλισται πόλις καὶ Ζώνη, τελευταία δὲ αὐτοῦ Σέρρειον ἄκρη ὀνομαστή. ὁ δὲ χῶρος οὗτος τὸ παλαιὸν ἦν Κικόνων. ἐς τοῦτον τὸν αἰγιαλὸν κατασχόντες τὰς νέας ἀνέψυχον ἀνελκύσαντες. ὁ δὲ ἐν τῷ Δορίσκῳ τοῦτον τὸν χρόνον τῆς στρατιῆς ἀριθμὸν ἐποιέετο.

60. Ὅσον μὲν νυν ἕκαστοι παρεῖχον πλῆθος ἐς ἀριθμὸν, οὐκ ἔχω εἶπαι τὸ ἀτρεκές· οὐ γὰρ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων· σύμπαντος δὲ τοῦ στρατοῦ τοῦ πεζοῦ τὸ πλῆθος ἐφάνη ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες. ἐξηρίθμησαν δὲ τόνδε τὸν τρόπον· συναγαγόντες ἐς ἓνα χῶρον μυριάδα ἀνθρώπων, καὶ συννάξαντες ταύτην ὡς μάλιστα εἶχον, περιέγραψαν ἔξωθεν κύκλον· περιγράψαντες δὲ καὶ ἀπέντες τοὺς μυρίους αἵμασιῆν περιέβαλον κατὰ τὸν κύκλον, ὕψος ἀνήκουσαν ἀνδρὶ ἐς τὸν ὀμφαλόν· ταύτην δὲ ποιήσαντες ἄλλους ἐσεβίβαζον ἐς τὸ περιοικοδομημένον, μέχρι οὐ πάντας τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐξηρίθμησαν. ἀριθμήσαντες δὲ κατὰ ἔθνη διέτασσον.

61. Οἱ δὲ στρατευόμενοι οἶδε ἦσαν· Πέρσαι μὲν ὧδε ἐσχευασμένοι· περὶ μὲν τῆσι κεφαλῆσι εἶχον τιάρας καλομένους, πῖλους ἀπαγέας, περὶ δὲ τὸ σῶμα κινῶνας



χειριδιωτοῖς ποικίλους, λεπίδος σιδηρεῖς ὄφιν ἰχθυοσι-
 δέως, περὶ δὲ τὰ σκέλεα ἀταξυρίδας, ἀντὶ δὲ ἀσπίδων
 γιήρα· ἐπὶ δὲ φαρειρεῶνες ἐκρέμαντο· αἰχμᾶς δὲ βρα-
 χείας εἶχον, τόξα δὲ μεγάλα, ὄϊστοῖς δὲ καλαμίνους,
 πρὸς δὲ ἐγχειρίδια παρὰ τὸν δεξιὸν μηρὸν παραιωρεύ-
 μετα ἐκ τῆς ζώτης. καὶ ἄρχοντα παρείχοντο Ὀτάεα
 τὸν Ἀμήστριος πατέρα τῆς Ξέρξεω γυναικός. ἐκαλέοντο
 δὲ πάλαι ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων Κηφῆνες, ὑπὸ μέρτοι σφέων
 αὐτῶν καὶ τῶν περιοίκων Ἀρταῖοι. ἐπεὶ δὲ Περσεὺς ὁ
 Δανάης τε καὶ Διὸς ἀπίκετο παρὰ Κηφεία τὸν Βήλου
 καὶ ἔσχε αὐτοῦ τὴν θυγατέρα Ἀνδρομέδην, γίνεται αὐ-
 τῷ παῖς τῷ οὐνομα ἔθετο Πέρσην, τοῦτον δὲ αὐτοῦ κα-
 ταλείπει· ἐτίγγανε γὰρ ἄπαις ἔων ὁ Κηφεὺς ἔρσηνος
 γόνου. ἐπὶ τούτου δὲ τὴν ἐπωνυμίην ἔσχον.

62. Μῆδοι δὲ τὴν αὐτὴν ταύτην ἐσταλμένοι ἐστρα-
 τεύοντο· Μηδικὴ γὰρ αὕτη ἢ σκενὴ ἐστὶ καὶ οὐ Περσι-
 κή. οἱ δὲ Μῆδοι ἄρχοντα μὲν παρείχοντο Τιγράτην,
 ἄνδρα Ἀγαμενίδην, ἐκαλέοντο δὲ πάλαι πρὸς πάντων
 Ἄριοι, ἀπικομέντης δὲ Μηδείης τῆς Κολχίδος ἐξ Ἀθη-
 νῶν ἐς τοὺς Ἄριους τούτους μετέβαλον καὶ οὔτοι τὸ οὐ-
 νομα. αὐτοὶ δὲ περὶ σφέων ὧδε λέγουσι Μῆδοι. Κισ-
 σοι δὲ στρατευόμενοι τὰ μὲν ἄλλα κατάτερ Πέρσαι
 ἐσκενάδατο, ἀντὶ δὲ τῶν πύλων μισηφόροι ἦσαν. Κισ-
 σίων δὲ ἦρχε Ἀνάφης ὁ Ὀτάεω. Ὑρκάνιοι δὲ κατάτερ
 Πέρσαι ἐσεσάχατο, ἠγεμόνα παρεχόμενοι Μεγάπανον,
 τὸν Βαβυλῶνος ὕστερον τούτων ἐπιτροπέυσαντα.

63. Ἀσσύριοι δὲ στρατευόμενοι περὶ μὲν τῆσι κεφα-
 λῆσι εἶχον χάλκεά τε κράνηα καὶ πεπλεγμένα τρόπον
 τινὰ βάρβαρον οὐκ εὐαπήγητον, ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμᾶς
 καὶ ἐγχειρίδια παραπλήσια τοῖσι Αἰγυπτίοισι εἶχον,

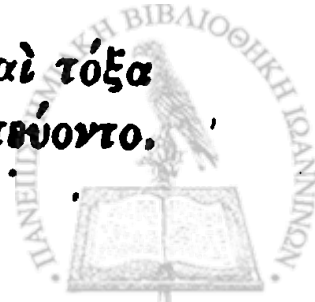
πρὸς δὲ ῥόπαλα ξύλων τετυλωμένα σιδήρη καὶ λινέους θώρηκας. οὗτοι δὲ ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων ἐκαλέοντο Σύριοι, ὑπὸ δὲ τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν. τούτων δὲ μεταξύ Χαλδαῖοι. ἦρχε δὲ σφεων Ὀτάσπης ὁ Ἀρταγαίου.

64. Βάκριοι δὲ περὶ μὲν τῆσι κεφαλῆσι ἀγχότατα τῶν Μηδικῶν ἔχοντες ἐστρατεύοντο, τόξα δὲ καλάμινα ἐπιχώρια καὶ αἰχμᾶς βραχέας. Σάκαι δὲ οἱ Σκύθαι περὶ μὲν τῆσι κεφαλῆσι κυρθασίας ἐς ὄξυ ἀπηγμένας ὀρθὰς εἶχον πεπηγυίας, ἀναξυρίδας δὲ ἐνδεδύκσαν, τόξα δὲ ἐπιχώρια καὶ ἐγχειρίδια, πρὸς δὲ καὶ ἀξίνας σαγάρεις εἶχον. τούτους δὲ ἰόντας Σκύθας Ἀμυργίους Σάκας ἐκάλεον· οἱ γὰρ Πέρσαι πάντας τοὺς Σκύθας καλέουσι Σάκας. Βακτριῶν δὲ καὶ Σακέων ἦρχε Ὑστάσπης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης τῆς Κύρου.

65. Ἴνδοι δὲ εἶματα μὲν ἐνδεδυκότες ἀπὸ ξύλων παποιημένα, τόξα δὲ καλάμινα εἶχον καὶ ὄιστους καλαμίνους· ἐπὶ δὲ σίδηρος ἦν. ἐσταλμένοι μὲν δὴ ἦσαν οὕτω Ἴνδοι. προσβιτιάχαστο δὲ συστρατευόμενοι Φαρναζιάθρη τῷ Ἀρταβίτῳ.

66. Ἄριοι δὲ τόξοισι μὲν ἐσκευασμένοι ἦσαν Μηδικοῖσι, τὰ δὲ ἄλλα κατάπερ Βάκριοι. Ἄριων δὲ ἦρχε Σισάμνης ὁ Ὑδάρνεος. Πάρθοι δὲ καὶ Χοράσμιοι καὶ Σογδοὶ τε καὶ Γανδάριοι καὶ Λαδίκαι τὴν αὐτὴν σκευὴν ἔχοντες τὴν καὶ Βάκριοι ἐστρατεύοντο. τούτων δὲ ἦρχον οἶδε, Πάρθων μὲν καὶ Χορασμίων Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκῳ, Σογδῶν δὲ Ἀζάνης ὁ Ἀρταίου, Γανδαρίων δὲ καὶ Λαδικίων Ἀρτύφιος ὁ Ἀρταβίτου.

67. Κάσπιοι δὲ σισύρνας τε ἐνδεδυκότες καὶ τόξα ἐπιχώρια καλάμινα ἔχοντες καὶ ἀκινάκας ἐστρατεύοντο.

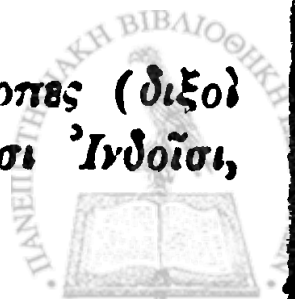


οὔτοι μὲν οὕτω ἐσκευάδατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Ἀριόμαρδον τὸν Ἀρτιφίλου ἀδελφεόν. Σαράγγαι δὲ εἵματα μὲν βεβαμμένα ἐνέπρεπον ἔχοντες, πέδιλα δὲ ἐς γόνυ ἀνατείνοντα εἶχον, τόξα δὲ καὶ αἰχμᾶς Μηδικάς. Σαραγγέων δὲ ἦρχε Φερενδάτης ὁ Μεγαβάζου. Πάκτνες δὲ σισυρνοφόροι τε ἦσαν καὶ τόξα ἐπιχώρια εἶχον καὶ ἐγχειρίδια. Πάκτνες δὲ ἄρχοντα παρείχοντο Ἀρτύνην τὸν Ἰθαμίτρεω.

68. Οὔτιοι δὲ καὶ Μύκοι τε καὶ Παρικάνιοι ἐσκευασμένοι ἦσαν κατάπερ Πάκτνες. τούτων δὲ ἦρχον οἶδε· Οὔτιων μὲν καὶ Μύκων Ἀρσαμένης ὁ Δαρείου, Παρικανίων δὲ Σιρομίτρης ὁ Οἰοβάζου.

69. Ἀράβιοι δὲ ζειρᾶς ὑπεζωσμένοι ἦσαν, τόξα δὲ παλίντονα εἶχον πρὸς δεξιὰ μακρά. Αἰθίοπες δὲ παραδαλέας τε καὶ λεοντέας ἐναμμένοι, τόξα δὲ εἶχον ἐκ φοίνικος σπάθης πεποιημένα, μακρά, τετραπτηγέων οὐκ ἐλάσσω, ἐπὶ δὲ καλαμίνοισι ὄϊστούς μικρούς· ἀντὶ δὲ σιδήρου ἐπὶν λίθος ὄξυς πεποιημένος, τῷ καὶ τὰς σφρηγίδας γλύφουσι· πρὸς δὲ αἰχμᾶς εἶχον, ἐπὶ δὲ κέρας δορκάδος ἐπὶν ὄξυ πεποιημένον τρόπον λόγχης· εἶχον δὲ καὶ ῥόπαλα τυλωτά. τοῦ δὲ σώματος τὸ μὲν ἡμισυ ἐξηλείφοντο γύψω ἰόντες ἐς μάχην, τὸ δ' ἕτερον ἡμισυ μίλτω. Ἀραβίων δὲ καὶ Αἰθίοπων τῶν ὑπὲρ Αἰγύπτου οἰκημένων ἦρχε Ἀρσάμης ὁ Δαρείου καὶ Ἀρτυστῶνης τῆς Κύρου θυγατρὸς, τὴν μάλιστα στέρξας τῶν γυναικῶν Δαρεῖος εἰκὼ χρυσέην σφυρήλατον ἐποίησατο. τῶν μὲν δὲ ὑπὲρ Αἰγύπτου Αἰθίοπων καὶ Ἀραβίων ἦρχε Ἀρσάμης.

70. Οἱ δὲ ἀπ' ἡλίου ἀνατολέων Αἰθίοπες (διξοὶ γὰρ δὴ ἐστρατεύοντο) προσειτιάχατο τοῖσι Ἰνδοῖσι,



διαλλάσσοντες εἶδος μὲν οὐδὲν τοῖσι ἑτέροισι, φωνὴν δὲ καὶ τρίχωμα μόνον· οἱ μὲν γὰρ ἀπ' ἡλίου Αἰθίοπες ἰθύτριχες εἰσι, οἱ δὲ ἐκ τῆς Λιβύης οὐλότατον τρίχωμα ἔχουσι πάντων ἀνθρώπων. οὗτοι δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας Αἰθίοπες τὰ μὲν πλέω κατὰπερ Ἴνδοι ἐσεσάχατο, προμετωπίδια δὲ ἵππων εἶχον ἐπὶ τῆσι κεφαλῆσι σὺν τε τοῖσι ὡσὶ ἐκδεδαρμένα καὶ τῇ λοφιῇ. καὶ ἀντὶ μὲν λόφου ἢ λοφιῇ κατέχρα, τὰ δὲ ὦτα τῶν ἵππων ὀρθὰ πεπηγότα εἶχον· προβλήματα δὲ ἀντ' ἀσπίδων ἐποιεῦντο γεράνων δοράς.

71. Λίβυες δὲ σκευὴν μὲν σκυτίνην ἦϊσαν ἔχοντες, ἀκοντίοισι δὲ ἐπικαύτοισι χρεώμενοι. ἄρχοντα δὲ παρ-εἶχοντο Μασσάγην τὸν Ὀυρίζου.

72. Παφλαγόνες δὲ ἐστρατεύοντο ἐπὶ μὲν τῆσι κε-φαλῆσι ἔχοντες κράνθα πεπλεγμένα, ἀσπίδας δὲ σμικρὰς, αἰχμὰς δὲ οὐ μεγάλας, πρὸς δὲ ἀκόντια καὶ ἐγχειρίδια, περὶ δὲ τοὺς πόδας πέδιλα ἐπιχώρια ἐς μέστην κνήμην ἀνατείνοντα. Λίβυες δὲ καὶ Ματιηνοὶ καὶ Μαριανδυνοὶ τε καὶ Σύροι τὴν αὐτὴν ἔχοντες Παφλαγόσι ἐστρατεύ-οντο. οἱ δὲ Σύροι οὗτοι ὑπὸ Περσέων Καππαδόκαι κα-λέονται. Παφλαγόνων μὲν τὴν καὶ Ματιηνῶν Δῶτος ὁ Μεγασίδρου ἦρχε, Μαριανδυνῶν δὲ καὶ Λιγύων καὶ Σύρων Γωβρύης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀρτυστῶντης.

73. Φρύγες δὲ ἀγχοτάτω τῆς Παφλαγονικῆς σκευὴν εἶχον, ὀλίγον παραλλάσσοντες. οἱ δὲ Φρύγες, ὡς Μα-κεδόνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Βρίγες χρόνον ὅσον Εὐρω-πήϊοι ἔοντες σύνοικοι ἦσαν Μακεδόσι, μεταβάντες δὲ ἐς τὴν Ἀσίην ἅμα τῇ χώρῃ καὶ τὸ ὄνομα μετέβαλον ἐς Φρύγας. Ἀρμένιοι δὲ κατὰπερ Φρύγες ἐσεσάχατο, ἔον-



τες Φρυγῶν ἄποικοι. τούτων συναμφοτέρων ἦρχε Ἄρ-
τόχμης Δαρείου ἔχων θυγατέρα.

74. Λυδοὶ δὲ ἀγχοτάτω τῶν Ἑλληνικῶν εἶχον ὄπλα.
οἱ δὲ Λυδοὶ Μηϊόνες ἐκαλεῦντο τὸ πάλαι, ἐπὶ δὲ Λυδοῦ
τοῦ Ἄιτος ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην, μεταβαλόντες τὸ οὔνο-
μα. Μυσοὶ δὲ ἐπὶ μὲν τῆσι κεφαλῆσι εἶχον κράνεα ἐπι-
χώρια, ἀσπίδας δὲ μικράς· ἀκοντίοισι δὲ ἐχρέωντο ἐπι-
καύτοισι. οὔτοι δὲ εἰσι Λυδῶν ἄποικοι, ἀπ' Οὐλύμπου
δὲ οὔρεος καλέονται Οὐλυμπιηνοί. Λυδῶν δὲ καὶ Μυ-
σῶν ἦρχε Ἀρταφέρνης ὁ Ἀρταφέρνηος ὃς ἐς Μαραθῶνα
ἐσέβαλε ἅμα Δάτι.

75. Θρηϊκες δὲ ἐπὶ μὲν τῆσι κεφαλῆσι ἄλωπεκίας
ἔχοντες ἐστρατεύοντο, περὶ δὲ τὸ σῶμα κιθῶνας, ἐπὶ δὲ
χειρᾶς περιβεβλημένοι ποικίλας, περὶ δὲ τοὺς πόδας τε
καὶ τὰς κνήμας πέδιλα νεβρῶν, πρὸς δὲ ἀκόντιά τε καὶ
πέλτας καὶ ἐγχειρίδια μικρά. οὔτοι δὲ διαβάντες μὲν ἐς τὴν
Ἀσίην ἐκλήθησαν Βιθυνοί, τὸ δὲ πρότερον ἐκαλέοντο,
ὡς αὐτοὶ λέγουσι, Στριμόνιοι, οἰκέοντες ἐπὶ Στριμόνι·
ἔξανασιῆναι δὲ φασὶ ἐξ ἠθέων ὑπὸ Τενκρῶν τε καὶ Μυ-
σῶν. Θρηϊκῶν δὲ τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἦρχε Βασσάκης ὁ
Ἀρταβάνου.

76. ἀσπίδας δὲ ὠμοβοΐνας εἶχον σμικρὰς, καὶ προ-
βύλους δύο λυκιοεργέας ἕκαστος εἶχε, ἐπὶ δὲ τῆσι κεφα-
λῆσι κράνεα χάλκεα· πρὸς δὲ τοῖσι κράνεσι ὠτά τε καὶ
κέρεια προσῆν βοὸς χάλκεα, ἐπῆσαν δὲ καὶ λόφοι· τὰς δὲ
κνήμας ῥάκεσι φοινικέοισι κατεβίλατο. ἐν τούτοισι τοῖσι
ἄνδράσι Ἄρεός ἐστι χρηστήριον.

77. Καβηλῆες δὲ οἱ Μηϊόνες, Λασόνιοι δὲ καλεΐμε-
νοι, τὴν αὐτὴν Κίλιξι εἶχον σκευὴν, τὴν ἐγὼ, ἐπεὶ κα-
τὰ τὴν Κιλικῶν τάξιν διεξιῶν γένωμαι, τότε σημανέω.

Μιλύαι δὲ αἰχμὰς τε βραχέας εἶχον καὶ εἴματα ἐνεπεπορπέατο· εἶχον δὲ αὐτῶν τόξα μετεξέτεροι Λύκιοι, περὶ δὲ τῆσι κεφαλῆσι ἐκ διφθερίων πεποιημένας κυνέας. τούτων πάντων ἦρχε Βάδρις ὁ Ὑσιάνεος.

78. Μόσχοι δὲ περὶ μὲν τῆσι κεφαλῆσι κυνέας ξυλίνας εἶχον, ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς σμικρὰς· λόγχοι δὲ ἐπῆσαν μεγάλοι. Τιβαρηνοὶ δὲ καὶ Μάκρωνες καὶ Μοσύνοικοι κατάπερ Μόσχοι ἐσκευασμένοι ἐστρατεύοντο. τούτους δὲ συνέτασσον ἄρχοντες οἶδε· Μόσχους μὲν καὶ Τιβαρηνοὺς Ἀριόμαρδος ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ Πάρμυος τῆς Σμέρδιος τοῦ Κύρου, Μάκρωνας δὲ καὶ Μοσυνοίκους Ἀρταΐκτης ὁ Χεράσμιος, ὃς Σησιὸν τὴν ἐν Ἑλλησπόντιῳ ἐπειρόπεινε.

79. Μᾶρες δὲ ἐπὶ μὲν τῆσι κεφαλῆσι κράνεα ἐπιχώρια πλεκτὰ εἶχον, ἀσπίδας δὲ δερματίνας σμικρὰς καὶ ἀκόντια. Κόλχοι δὲ περὶ μὲν τῆσι κεφαλῆσι κράνεα ξύλινα, ἀσπίδας δὲ ὠμοβοΐνας σμικρὰς αἰχμὰς τε βραχέας, πρὸς δὲ καὶ μαχαίρας εἶχον. Μαρωῶν δὲ καὶ Κόλχων ἦρχε Φαρανδάτης ὁ Τεύσπιος. Ἀλιρόδιοι δὲ καὶ Σάσπειρες κατάπερ Κόλχοι ὀπλισμένοι ἐστρατεύοντο. τούτων δὲ Μασίστιος ὁ Σιρομέτρεω ἦρχε.

80. Τὰ δὲ νησιωτικὰ ἔθνη τὰ ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης ἐπόμενα, νήσων δὲ ἐν τῆσι τοὺς ἀνασπάστους καλεομένους κατοικίξει βασιλεὺς, ἀγχοτάτω τῶν Μηδικῶν εἶχον ἐσθῆτά τε καὶ ὄπλα. τούτων δὲ τῶν νησιωτικῶν ἦρχε Μαρδόντης ὁ Βαγαίου, ὃς ἐν Μικάλῃ στρατηγέων δευτέρῳ ἔτει τούτων ἐτελεύτησε ἐν τῇ μάχῃ.

81. Ταῦτα ἦν τὰ κατ' ἠπειρον στρατευόμενά τε ἔθνη καὶ τεταγμένα ἐς τὸ πεζόν. τούτου ὦν τοῦ στρατοῦ ἦρχον οὗτοι οἵπερ εἰρέεσθαι, καὶ οἱ διατάξαντες καὶ



ἐξαριθμήσαντες οἷτοι ἦσαν, καὶ χιλιάρχας τε καὶ μυριάρχας ἀποδέξαντες, ἑκατοντάρχας δὲ καὶ δεκάρχας οἱ μυριάρχαι. τελέων δὲ καὶ ἐθνεῶν ἦσαν ἄλλοι σιμάγγοροι. ἦσαν μὲν δὴ οἷτοι οἷπερ εἰρέεται ἄρχοντες.

82. Ἐστρατήγεον δὲ τούτων τε καὶ τοῦ συμπάντος στρατοῦ τοῦ πεζοῦ Μαρδόσιος τε ὁ Γωβρίεω καὶ Τριτανταίχμης ὁ Ἀρταβάνου τοῦ γνώμην θεμένου μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ Σμερδομένης ὁ Ὀτιάεω, Δαρείου ἀμφότεροι οἷτοι ἀδελφεῶν παῖδες, Ξέρξη δὲ ἐγίνοντο ἄνεψοι· καὶ Μασίστης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀπόσσης παῖς καὶ Γέργης ὁ Ἀρίζου καὶ Μεγάβυζος ὁ Ζωπύρου.

83. Οἷτοι ἦσαν στρατηγοὶ τοῦ συμπάντος πεζοῦ χωρὶς τῶν μυρίων. τῶν δὲ μυρίων τούτων Περσέων τῶν ἀπολελεγμένων ἐστρατήγεες μὲν Ὑδάορης ὁ Ὑδάρεος, ἐκαλέοντο δὲ ἀθάνατοι οἱ Πέρσαι οἷτοι ἐπὶ τοῦδε· εἷ τις αὐτῶν ἐξέλιπε τὸν ἀριθμὸν ἢ θανάτῳ βιηθεὶς ἢ νόσῳ, ἄλλος ἀνὴρ ἀραιήτος· καὶ ἐγίνοντο οὐδαμὰ οὔτε πλεῦνες μυρίων, οὔτε ἐλάσσονες, κόσμον δὲ πλεῖστον παρείχοντο διὰ πάντων Πέρσαι, καὶ αὐτοὶ ἀριστοὶ ἦσαν. σκεπὴν μὲν τοιαύτην εἶχον ἢπερ εἴρηται, χωρὶς δὲ χρυσόν τε πολλόν καὶ ἄφθογον ἔχοντες ἐνέπρεπον. ἄρμαμάξας τε ἅμα ἦγοντο, ἐν δὲ παλλακὰς καὶ θεραπευτὴν πολλήν τε καὶ εὖ ἐσκενασμένην. σῖτα δὲ σφι, χωρὶς τῶν ἄλλων στρατιωτέων, κάμηλοι τε καὶ ὑποζύγια ἦγον.

84. Ἴππεῖει δὲ ταῦτα τὰ ἔθνεα· πλὴν οὐ πάντα παρείχετο ἵππον, ἀλλὰ τοσάδε μόννα. Πέρσαι μὲν τὴν αὐτὴν ἐσκενασμένοι καὶ ὁ πεζὸς αὐτῶν· πλὴν ἐπὶ τῆσι κεφαλῆσι εἶχον μετεξίτεροι αὐτῶν καὶ χάλκεα καὶ σιδήρεα ἐξελθλαμένα ποιήματα.

85. Εἰσὶ δὲ τινες νομάδες ἄνθρωποι Σαγάρτιοι καλεόμενοι, ἔθνος μὲν Περσικὸν καὶ φωνῇ, σκευὴν δὲ μεταξὺ ἔχουσι πεποιημένην τῆς τε Περσικῆς καὶ τῆς Πακτυϊκῆς· οἱ παρείχοντο μὲν ἵππον ὀκτακισχιλίην, ὄπλα δὲ οὐ νομίζουσι ἔχειν οὔτε χάλκεα οὔτε σιδήρεα ἔξω ἐγχειριδίων, χρέωνται δὲ σειρήσι πεπλεγμένῃσι ἐξ ἱμάτων. ταύτησι πύσνοι ἔρχονται ἐς πόλεμον· ἡ δὲ μάχη τούτων τῶν ἀνδρῶν ἦδε· ἐπεὶ συμμίσγωσι τοῖσι πολεμίοισι, βάλλουσι τὰς σειρὰς ἐπ' ἄκρω βρόχους ἐχούσας· ὅτεν δ' ἂν τύχη, ἦν τε ἵππου ἦν τε ἀνθρώπου, ἐπ' ἑαυτὸν ἔλκει· οἱ δὲ ἐν ἔρκεσι ἐμπαλασσόμενοι διαφθείρονται. τούτων μὲν αὕτη ἡ μάχη, καὶ ἐπιτετάχατο ἐς τοὺς Πέρσας.

86. Μῆδοι δὲ τήνπερ ἐν τῷ πεζῷ εἶχον σκευὴν, καὶ Κίσσιοι ὡσαύτως. Ἴνδοι δὲ σκευὴ μὲν ἐσεσάχατο τῇ αὐτῇ καὶ ἐν τῷ πεζῷ, ἤλαννον δὲ κέλητας καὶ ἄρματα· ὑπὸ δὲ τοῖσι ἄρμασι ὑπῆσαν ἵπποι καὶ ὄνοι ἄγριοι. Βάκτριοι δὲ ἐσκευάδατο ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ πεζῷ, καὶ Κάσπιοι ὁμοίως. Λίβυες δὲ καὶ αὐτοὶ κατάπερ ἐν τῷ πεζῷ· ἤλαννον δὲ καὶ οὔτοι πάντες ἄρματα. ὡς δ' αὐτως Κάσπειροι καὶ Παρικάνιοι ἐσεσάχατο ὁμοίως καὶ ἐν τῷ πεζῷ. Ἀράβιοι δὲ σκευὴν μὲν εἶχον τὴν αὐτὴν καὶ ἐν τῷ πεζῷ, ἤλαννον δὲ πάντες καμήλους ταχυτήτα οὐ λειπομένας ἵππων.

87. Ταῦτα τὰ ἔθνεα μούνα ἵππευεν, ἀριθμὸς δὲ τῆς ἵππου ἐγένετο ὀκτὼ μυριάδες, πᾶρεξ τῶν καμήλων καὶ τῶν ἀρμάτων. Οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι ἵππέες ἐτετάχατο κατὰ τέλος, Ἀράβιοι δὲ ἔσχατοι ἐπιτετάχατο· ἅτε γὰρ τῶν ἵππων οὔτι ἀνεχομένων τὰς καμήλους, ὕστεροι ἐτετάχατο, ἵνα μὴ φοβέοιτο τὸ ἵππικόν.



88. Ἴππαρχοι δὲ ἦσαν Ἀρμαμίθρης τε καὶ Τίθαιος Δάτιος παῖδες. ὁ δὲ τρίτος σφι συνίππαρχος Φαρνούχης καταλείπειτο ἐν Σάρδισι νοσέων. ὥς γὰρ ὀρμέωντο ἐκ Σαρδίων, ἐπὶ συμφορὴν ἐνέπεσθ' ἀνεθέλητον· ἐλαύνοντι γὰρ οἱ ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ἵππου ὑπέδραμε κύων, καὶ ὁ ἵππος οὐ προῦδὼν ἐφοβήθη τε καὶ στὰς ὀρθὸς ἀπεσεύσατο τὸν Φαρνούχεια, πεσὼν δὲ αἷμά τε ἤμεε καὶ ἐς φθίσιν περιῆλθε ἢ νοῦσος. τὸν δὲ ἵππον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐποίησαν οἱ οἰκέται ὥς ἐκέλευε· ἐς τὸν χῶρον ἐν τῷπερ κατέβαλε τὸν δεσπότηα ἀπαγαγόντες, ἐν τοῖσι γούνασι ἀπέταμον τὰ σκέλεα. Φαρνούχης μὲν οὕτω παρελύθη τῆς ἡγεμονίης.

89. Τῶν δὲ τριήρεων ἀριθμὸς μὲν ἐγένετο ἑπτὰ καὶ διηκόσιαι καὶ χίλαι, παρείχοντο δὲ αὐτὰς οἶδε, Φοίνικες μὲν σὺν Συρίοισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ τριηκοσίας, ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῆσι κεφαλῆσι κυνέας εἶχον ἀγχοτάτω πεποιημένας τρόπον τὸν Ἑλληνικὸν, ἐνδεδικότες δὲ θώρηκας λνέους, ἀσπίδας δὲ ἴτυς οὐκ ἐχούσας εἶχον καὶ ἀκόντια. οὗτοι δὲ οἱ Φοίνικες τὸ παλαιὸν οἴκεον, ὥς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσῃ, ἐνθεῦτεν δὲ ὑπερβάντες τῆς Συρίας οἰκέουσι τὰ παρὰ θάλασσαν· τῆς δὲ Συρίας τοῦτο τὸ χωρίον καὶ τὸ μέχρι Αἰγύπτου πᾶν Παλαιστίνῃ καλεῖται. Αἰγύπτιοι δὲ νέας παρείχοντο διηκοσίας. οὗτοι δὲ εἶχον περὶ μὲν τῆσι κεφαλῆσι κράνηα χηλεντὰ, ἀσπίδας δὲ κοίλας, τὰς ἴτυς μεγάλας ἐχούσας, καὶ δόρατά τε ναύμαχα καὶ τύκους μεγάλους. τὸ δὲ πλῆθος αὐτῶν θωρηκοφόροι ἦσαν, μαχαίρας δὲ μεγάλας εἶχον. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσταλάδατο.

90. Κύπριοι δὲ παρείχοντο νέας πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, ἐσκευασμένοι ὧδε· τὰς μὲν κεφαλὰς εἰλίχαστο

μῆτρῃσι οἱ βασιλῆες αὐτῶν, οἱ δὲ ἄλλοι εἶχον κισθῶνας, τὰ δὲ ἄλλα κατάπερ Ἑλληνας. τούτων δὲ τοσάδε ἔθνεά ἐστι, οἱ μὲν ἀπὸ Σαλαμῖνος καὶ Ἀθηνέων, οἱ δὲ ἀπὸ Ἀρκαδίας, οἱ δὲ ἀπὸ Κύθρου, οἱ δὲ ἀπὸ Φοινίκης, οἱ δὲ ἀπὸ Λιθιοπίας, ὡς αὐτοὶ Κύπριοι λέγουσι.

91. Κίλικες δὲ ἑκατὸν παρείχοντο νέας. οὗτοι δ' αὖ περὶ μὲν τῆσι κεφαλῆσι κράνεια ἐπιχώρια λαισήϊά τε εἶχον ἀντ' ἀσπίδων, ὠμοβοείης πεποιημένα, καὶ κισθῶνας εἰρινέους ἐνδεδυκότες· δύο δὲ ἀκόντια ἕκαστος καὶ ξίφος εἶχον, ἀγχοτάτω τῆσι Λιγυπτίησι μαχαίρησι πεποιημένα. Οὗτοι μὲν τὸ παλαιὸν Ὑπαχαιοὶ ἐκαλέοντο, ἐπὶ δὲ Κίλικος τοῦ Ἀγήνορος ἀνδρὸς Φοίνικος ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Πάμφυλοι δὲ τριήκοντα παρείχοντο νέας Ἑλληνικοῖσι ὄπλοισι ἐσκευασμένοι· οἱ δὲ Πάμφυλοι οὗτοι εἰσὶ τῶν ἐκ Τροίης ἀποσκευασθέντων ἅμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Κάλχαντι.

92. Λύκιοι δὲ παρείχοντο νέας πενήκοντα Θωρηκοφόροι τε ἔοντες καὶ κνημιδοφόροι· εἶχον δὲ τόξα κρηνείνα καὶ οἰστοὺς καλαμίνοὺς ἀπτέρους καὶ ἀκόντια, ἐπὶ δὲ αἰγὸς δέρματα περὶ τοὺς ὤμους αἰωρούμενα, περὶ δὲ τῆσι κεφαλῆσι πλλοὺς πτεροῖσι περιστεφανωμένους· ἐγχειρίδια δὲ καὶ δρέπανα εἶχον. Λύκιοι δὲ Τερμῖλαι ἐκαλέοντο ἐκ Κρήτης γεγονότες, ἐπὶ δὲ Λύκου τοῦ Πανδύλορος ἀνδρὸς Ἀθηναίου ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην.

93. Δωριεὲς δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας τριήκοντα παρείχοντο νέας, ἔχοντές τε Ἑλληνικὰ ὄπλα καὶ γεγονότες ἀπὸ Πελοποννήσου. Κᾶρες δὲ ἑβδομήκοντα παρείχοντο νέας, τὰ μὲν ἄλλα κατάπερ Ἑλληνας ἰσταλμένοι, εἶχον δὲ καὶ δρέπανα καὶ ἐγχειρίδια. Οὗτοι δὲ οἵτινες πρότερον ἐκαλέοντο, ἐν τοῖσι πρώτοισι τῶν λόγων εἴρηται.

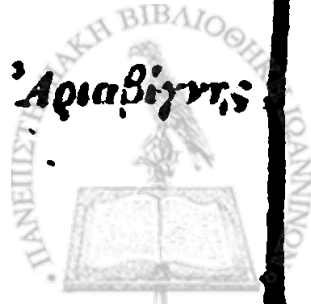


94. Ἴωνες δὲ ἑκατὸν νέας παρείχοντο ἐσκευασμένοι ὡς Ἕλληνες. Ἴωνες δὲ ὅσον μὲν χρόνον ἐν Πελοποννήσῳ οἶκεον τὴν νῦν καλεομένην Ἀχαιΐην, καὶ πρὶν ἢ Δαναὸν τε καὶ Ζεῦθον ἀπικέσθαι ἐς Πελοπόννησον, ὡς Ἕλληνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Πελασγοὶ Λιγιαλῆες, ἐπὶ δὲ Ἴωνος τοῦ Ζεῦθου Ἴωνες.

95. Νησιῶται δὲ ἑπτακαίδεκα παρείχοντο νέας ὠπλισμένοι ὡς Ἕλληνες. καὶ τοῦτο Πελασγικὸν ἔθνος, ὕστερον δὲ Ἴωνικὸν ἐκλήθη κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ οἱ δωδεκαπύλεες Ἴωνες οἱ ἀπὸ Ἀθηναίων. Αἰολῆες δὲ ἐξήκοντα νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι τε ὡς Ἕλληνες καὶ τὸ πάλαι καλεόμενοι Πελασγοὶ, ὡς Ἑλλήνων λόγος. Ἑλλησπόντιοι δὲ πλὴν Ἀβυδηνῶν (Ἀβυδηνοῖσι γὰρ προσετίετο ἐκ βασιλέως κατὰ χώραν μένουσι φύλακας εἶναι τῶν γεφυρέων), οἱ δὲ λοιποὶ οἱ ἐκ τοῦ Πόντου στρατευόμενοι παρείχοντο μὲν ἑκατὸν νέας, ἐσκευασμένοι δὲ ἦσαν ὡς Ἕλληνες. οὗτοι δὲ Ἰώνων καὶ Δωριέων ἀποικοί.

96. Ἐπεβάτενον δὲ ἐπὶ πασέων τῶν νεῶν Πέρσαι καὶ Μῆδοι καὶ Σάκαι. τούτων δὲ ἄριστα πλεύσας παρείχοντο νέας Φοίνικες, καὶ Φοινίκων Σιδώνιοι. τούτοις πᾶσι καὶ τοῖσι ἐς τὸν πεζὸν τεταγμένοις αὐτῶν ἐπῆσαν ἐκάστοις ἐπιχώριοι ἡγεμόνες, τῶν ἐγὼ, οὐ γὰρ ἀναγκαίη ἐξέρχομαι ἐς ἱστορίης λόγον, οὐ παραμεινῆμαι· οὔτε γὰρ ἔθνεος ἐκάστου ἐπάξιοι ἦσαν οἱ ἡγεμόνες, ἐν τῷ ἔθνει ἐκάστῳ ὅσαιπερ πόλεις τοσοῦτοι καὶ ἡγεμόνες ἦσαν. εἶποντο δὲ ὡς οὐ στρατηγοὶ ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι στρατευόμενοι δοῦλοι, ἐπεὶ στρατηγοὶ τε οἱ τὸ πᾶν ἔχοντες κράτος καὶ ἄρχοντες τῶν ἐθνέων ἐκάστων, ὅσοι αὐτῶν ἦσαν Πέρσαι, εἰρέαται μοι.

97. Τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐστρατήγεον οἶδα· Ἀριαβίγνης



τε ὁ Δαρείου καὶ Πρηξάσπης ὁ Ἀσπαθίνεω καὶ Μεγάβατος ὁ Μεγαβάτεω καὶ Ἀχαιμένης ὁ Δαρείου, τῆς μὲν Ἰάδος τε καὶ Καρικῆς στρατιῆς Ἀριαβίγνης ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ τῆς Γωβρύεω θυγατρός· Αἰγυπτίων δὲ ἐστρατήγευ Ἀχαιμένης Ξέρξεω ἐὼν ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεός, τῆς δὲ ἄλλης στρατιῆς ἐστρατήγεον οἱ δύο. τριηκόντεροι δὲ καὶ πεντηκόντεροι καὶ κέρκουροι καὶ ἵππαγωγὰ πλοῖα μακρὰ συνελθόντ' εἰς τὸν ἀριθμὸν ἐφάνη τρισχίλια.

98. Τῶν δὲ ἐπιπλεόντων μετὰ γε τοὺς στρατηγοὺς οἶδε ἦσαν οἱ ὀνομασιότατοι, Σιδώνιος Τετράμνηστος Ἀνύσου, καὶ Τύριος Μάπην Σιρώμου, καὶ Ἀράδιος Μέρβαλος Ἀγβάλου, καὶ Κίλιξ Συέννεσις Ὀρομέδοντος, καὶ Λύκιος Κυβερνίσκος Σίκα, καὶ Κύπριοι Γόργος τε ὁ Χέρσιος καὶ Τιμώνναξ ὁ Τιμαγόρεω, καὶ Καρῶν Ἰστιαῖός τε ὁ Τύμνεω καὶ Πίγρης ὁ Σελδώμου καὶ Δαμασίθυμος ὁ Κανδαύλεω.

99. Τῶν μὲν ἑνὸς ἄλλων οὐ παραμέμνηται ταξιαρχέων ὡς οὐκ ἀναγκαζόμενος, Ἀρτεμισίης δὲ, τῆς μάλιστα θῶμα ποιεῖναι, ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσαμένης γυναικός, ἣτις ἀποθανόντος τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς τε ἔχουσα τὴν τυραννίδα καὶ παίδος ὑπάρχοντος νεηνίεω ὑπὸ λήματός τε καὶ ἀνδρῆϊς ἐστρατεύετο, οὐδεμιῆς ἐούσης οἱ ἀναγκαίης. ὄνομα μὲν δὴ ἦν αὐτῇ Ἀρτεμισίη, θυγάτηρ δὲ ἦν Λυγδάμιος, γένος δὲ ἐξ Ἀλικαρνησοῦ τὰ πρὸς πατρός, τὰ μητρόθεν δὲ Κρήσσα. ἡγεμόνευ δὲ Ἀλικαρνησίων τε καὶ Κῶων καὶ Νισυρίων τε καὶ Καλυδνίων, πέντε νείας παρεχομένη. καὶ συναπάσης τῆς στρατιῆς, μετὰ γε τὰς Σιδωνίων, νείας εὐδοξοτάτας παρείχετο, πάντων δὲ τῶν συμμάχων γνώμας ἀρίστας βα-



σιλέϊ ἀπεδέξατο. τῶν δὲ κατέλεξα πολίων ἡγεμονεύειν αὐτήν, τὸ ἔθνος ἀποφαίνω πῶν Ἴον Δωρικόν, Ἄλικαρνησσέας μὲν Τροϊζηνίους, τοὺς δὲ ἄλλους Ἐπιδαυρίους. ἐς μὲν τοσόνδε ὁ ναυτικός στρατός εἴρηται.

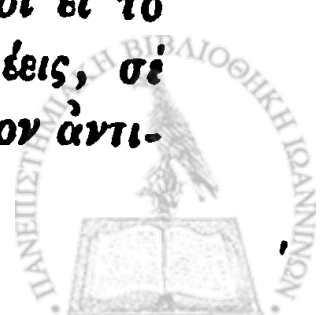
100. Ξέρξης δὲ ἐπεὶ ἠρίθμησέ τε καὶ διετάχθη ὁ στρατός, ἐπεθύμησε αὐτός σφεας διεξελάσας θείσασθαι. μετὰ δὲ ἐποίησε ταῦτα, καὶ διεξελάντων ἐπ' ἄρματος παρ' ἔθνος ἐν ἑκάστον ἐπυνθάνετο, καὶ ἀπέγραψον οἱ γραμματισταὶ, ἕως ἐξ ἐσχάτων ἐς ἔσχατα ἀπίκετο καὶ τῆς ἵππου καὶ τοῦ πεζοῦ. ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποιήτο, τῶν νεῶν κατελκυσθεισέων ἐς θάλασσαν, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης μετεκβάς ἐκ τοῦ ἄρματος ἐς νέα Σιδωνίην ἵζετο ὑπὸ σκηνῇ χρυσῆῃ, καὶ παρέπλεε παρὰ τὰς πρῶρας τῶν νεῶν, ἐπειρωτῶν τε ἑκάστας ὁμοίως καὶ τὸν πεζὸν καὶ ἀπογραφόμενος. τὰς δὲ νέας οἱ ναύαρχοι ἀναγαγόντες ὅσον τε τέσσερα πλέθρα ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ ἀνεκώχεον, τὰς πρῶρας ἐς γῆν τρέψαντες πάντες μετωπιδόν, καὶ ἐξοπλίσαντες τοὺς ἐπιβάτας ὡς ἐς πόλεμον. ὁ δ' ἐντὸς τῶν προρείων πλέων ἐθρεῖτο καὶ τοῦ αἰγιαλοῦ.

101. Ὡς δὲ καὶ ταύτας διεξέπλωσε καὶ ἐξέβη ἐκ τῆς νεῆς, μετεπέμψατο Δημάρτην τὸν Ἀρίστωνος συστρατευόμενον αὐτῷ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καλέσας δ' αὐτὸν, εἶρετο τάδε· Δημάρτηε, νῦν μοί σε ἡδύ ἐστι ἐπείρεσθαι τὰ θέλω. σὺ εἰς Ἕλληνα τε, καὶ ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι σεῦ τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἐς λόγους ἀπικομένων, πόλιος οὔτ' ἑλαχίστης οὔτ' ἀσθενεσιτάτης. νῦν ὦν μοι τόδε φράσον, εἰ Ἕλληνες ὑπομενέουσι χεῖρας ἐμοὶ ἀνταειρόμενοι. οὐ γάρ, ὡς ἐγὼ δοκέω, οὐδ' εἰ πάντες Ἕλληνες καὶ οἱ λοιποὶ οἱ πρὸς ἐσπέρας οἰκίοντες ἄνθρωποι συλλαχθεῖσαν, οἷα ἀξιόμαχοί εἰσι ἐμὲ ἐπιόντα ὑπο-

μεῖναι μὴ ἔοντες ἄρθμοιοι. ἐθέλω μέντοι καὶ τὸ ἀπὸ σεῦ, ὁκοῖόν τι λέγεις περὶ αὐτῶν, πυνθίσθαι. Ὁ μὲν ταῦτα εἰρώτα· ὁ δὲ ὑπολαβὼν ἔφη· Βασιλεῦ, κότερι ἀληθιῆϊ χρήσωμαι πρὸς σέ ἢ ἡδονῇ; Ὁ δὲ μιν ἀληθιῆϊ χρήσασθαι ἐκέλευε, φᾶς οὐδέν οἱ ἀηδέστερον ἔσεσθαι ἢ πρότερον ἦν.

102. Ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσε Δημάρτητος, ἔλεγε τάδε· Βασιλεῦ, ἐπειδὴ ἀληθιῆϊ χρήσασθαι πάντως με κελεύεις ταῦτα λέγοντα τὰ μὴ-ψευδόμενός τις ὕστερον ὑπὸ σεῦ ἀλώσεται, τῇ Ἑλλάδι πενίη μὲν αἰεὶ κοτὴ σύντροφός ἐστι, ἀρετὴ δὲ ἐπακτός ἐστι, ἀπὸ τε σοφίης κατεργασμένη καὶ νόμον ἰσχυροῦ· τῇ διαχρεωμένη ἢ Ἑλλὰς τὴν τε πενίην ἀπαμύνβεται καὶ τὴν δεσποσύνην. αἰνέω μὲν νυν πάντα τοὺς Ἕλληνας τοὺς περὶ κείνους τοὺς Δωρικοὺς χώρους οἰκημένους, ἔρχομαι δὲ λέξων οὐ περὶ πάντων τούσδε τοὺς λόγους, ἀλλὰ περὶ Λακεδαιμονίων μόνων· πρῶτα μὲν ὅτι οὐκ ἔστι ὅπως κοτὴ σοὺς δέξονται λόγους δουλοσύνην φέροντας τῇ Ἑλλάδι, αὐτίς δὲ ὡς ἀντιώσονται τοι ἐς μάχην καὶ ἦν οἱ ἄλλοι Ἕλληνες πάντες τὰ σὰ φρονέωσι. ἀριθμοῦ δὲ πέρι, μὴ πύθῃ ὅσοι τινὲς ἔοντες ταῦτα ποιεῖν οἶοί τε εἶσι· ἦν τε γὰρ τύχῳσι ἐξεστρατευμένοι χίλιοι, οὗτοι μαχήσονται τοι, ἦν τε ἐλάσσονες τούτων, ἦν τε καὶ πλεῦνες.

103. Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης γελάσας ἔφη· Δημάρτητε, οἷον ἐφθέγγαιο ἔπος, ἄνδρας χίλους στρατιῇ τοσσηδε μαχήσασθαι. ἄγε, εἰπέ μοι, σὺ φῆς τούτων τῶν ἀνδρῶν αὐτὸς βασιλεὺς γενέσθαι· σὺ ὦν ἐθβλήσῃς αὐτίκα μάλα πρὸς ἄνδρας δέκα μάχεσθαι; καίτοι εἰ τὸ πολιτικὸν ὑμῖν πᾶν ἐστὶ τοιοῦτον οἷον σὺ διαιρέεις, σὺ γὰρ τὸν κείνων βασιλέα πρέπει πρὸς τὸ διπλήσιον ἀντι-



τάσσεσθαι κατὰ νόμους τοὺς ἡμετέρους. εἰ γὰρ κείνων ἕκαστος δέκα ἀνδρῶν τῆς στρατιῆς τῆς ἐμῆς ἀντάξιός ἐστι, σὲ δὲ γε δίζημαι εἴκοσι εἶναι ἀντάξιον· καὶ οὕτω μὲν ὀρθοῖτ' ἂν ὁ λόγος ὁ παρὰ σεῦ εἰρημένος· εἰ δὲ τοιοῦτοί τε ἔοντες καὶ μεγάθεα τοσοῦτοι, οἷος σὺ τε καὶ οἱ παρ' ἐμὲ φοιτῶσι Ἑλλήνων ἐς λόγους, ἀνχεῖτε τοσοῦτος, ὄρα μὴ μάτην κόμπος ὁ λόγος οὗτος, ὁ εἰρημένος εἴη. ἐπεὶ φέρε ἴδω παντὶ τῷ οἰκότι· κῶς ἂν δυναίητο χίλιοι ἢ καὶ μύριοι ἢ καὶ πεντακισμύριοι, ἔοντες γε ἐλεύθεροι πάντες ὁμοίως καὶ μὴ ὑπ' ἐνὸς ἀρχόμενοι, στρατῶ τοσούδε ἀντιστῆναι; ἐπεὶ τοι πλεῖνες περὶ ἓνα ἕκαστον γινόμεθα ἢ χίλιοι, ἔοντων ἐκείνων πέντε χιλιάδων. ὑπὸ μὲν γὰρ ἐνὸς ἀρχόμενοι κατὰ τρόπον τὸν ἡμέτερον γενοίητ' ἂν, δειμαίνοντες τοῦτον, καὶ παρὰ τὴν ἐωντῶν φύσιν ἀμείνονες, καὶ ἴοιεν ἀναγκάζομενοι μάστιγι ἐς πλεῦνας ἐλάσσονες ἔοντες· ἀνειμένοι δὲ ἐς τὸ ἐλεύθερον οὐκ ἂν ποιοῖεν τούτων οὐδέτερα. δοκέω δὲ ἔγωγε καὶ ἀνισωθέντας πλήθει χαλεπῶς ἂν Ἕλληνας Πέρσῃσι μόνοισι μάχεσθαι. ἀλλὰ παρ' ἡμῶν τοῦτό ἐστι τὸ σὺ λέγεις, ἔστι γε μέντοι οὐ πολλὸν ἀλλὰ σπάνιον. εἰσὶ γὰρ Περσῶν τῶν ἐμῶν αἰχμοφόρων οἱ ἐθελήσουσι Ἑλλήνων ἀνδράσι τρισὶ ὁμοῦ μάχεσθαι· τῶν σὺ ἐὼν ἄπειρος πολλὰ φλυτρήεις.

104. Πρὸς ταῦτα Δημάρτητος λέγει· ὦ βασιλεῦ, ἀρχῆθεν ἠπιστάμην ὅτι ἀληθινήν χρεώμενος οὐ φίλα τοι ἐρέω. σὺ δὲ ἐπεὶ ἠνάγκασας λέγειν τῶν λόγων τοῖς ἀληθεσιτάτους, ἄλεγον τὰ κατήκοντα Σπαρτιήτησι. καίτοι ὡς ἐγὼ τυχάνω τὰ νῦν τάδε ἱστοργῶς ἐκείνους, αὐτὸς μάλιστα ἐξεπίστεαι, οἱ μὲ τιμῆν τε καὶ γέρας ἀπελόμενοι πατρῴια ἀπολὶν τε καὶ φηγάδα πεποιήασι, πατήρ δὲ ὁ

σὸς ὑποδεξάμενος βίον τέ μοι καὶ οἶκον δέδωκε. οὐκὼν οἰκός ἐστι ἄνδρα τὸν σῶστρονα εὐνοίην φαινομένην διωθῆσθαι, ἀλλὰ στέργειν μάλιστα. ἐγὼ δὲ οὔτε δέκα ἀνδράσι ὑπίσχομαι οἷός τε εἶναι μάχεσθαι οὔτε δυοῖσι, ἐκὼν τε εἶναι οὐδ' ἂν μονομαχέοιμι. εἰ δὲ ἀναγκαίη εἴη ἢ μέγας τις ὁ ἐποτρύνων ἀγὼν, μαχοίμην ἂν πάντων ἡδιστα ἐνὶ τούτων τῶν ἀνδρῶν οἱ Ἑλλήνων ἕκαστός φησι τριῶν ἄξιός εἶναι. ὡς δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι κατὰ μὲν ἕνα μαχεόμενοι οὐδαμῶν εἰσὶ κακίονες ἀνδρῶν, ἀλῆες δὲ ἄριστοι ἀνδρῶν ἀπάντων. ἐλεύθεροι γὰρ ἔόντες οὐ πάντα ἐλεύθεροί εἰσι· ἔπεισι γὰρ σφι δεσπότης νόμος, τὸν ὑποδειμαίνουσι πολλῶν ἔτι μᾶλλον ἢ οἱ σοὶ σέ. ποιῆσαι γὼν τὰ ἂν ἐκεῖνος ἀνώγη· ἀνώγει δὲ τῶντ' αἰεὶ, οὐκ ἔων φεύγειν οὐδὲν πληθὸς ἀνθρώπων ἐκ μάχης, ἀλλὰ μένοντας ἐν τῇ τάξει ἐπικρατεῖν ἢ ἀπόλλυσθαι. σοὶ δὲ εἰ φαίνομαι ταῦτα λέγων φληθηρέβιν, τὰλλα σιγῆν ἐθέλω τὸ λοιπόν· νῦν δὲ ἀναγκασθεὶς ἔλεξα. γένοιτο μέντοι κατὰ νόον τοι, βασιλεῦ.

105. Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀμείψατο, Ξέρξης δὲ ἐς γέλωτά τε ἐτρέψε, καὶ οὐκ ἐποιήσατο ὕργην οὐδεμίαν, ἀλλ' ἠπιῶς αὐτὸν ἀπεπέμψατο. τούτῳ δὲ ἐς λόγους ἐλθὼν Ξέρξης, καὶ ὑπαρχὸν ἐν τῷ Δορίσκῳ τούτῳ καταστήσας Μασκάμην τὸν Μεγαδόστιω, τὸν δὲ ὑπὸ Δαρβίου σταθέντα καταπαύσας, ἐξήλανε τὸν στρατὸν διὰ τῆς Θρηϊκῆς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα.

106. Κατέλιπε δὲ ἄνδρα τοιόνδε Μασκάμην γενόμενον, τῷ μόνῳ Ξέρξης δῶρα πέμπεσκε ὡς ἀριστεύοντι πάντων ὅσους κατέστησε αὐτός ἢ Δαρβίος ὑπάρχους, πέμπεσκε δὲ ἀνὰ πᾶν ἔτος· ὡς δὲ καὶ Ἀρτοξέρξης ὁ Ξέρξῳ τοῖσι Μασκαμείοισι ἐκγόνοισι. κατέστασαν γὰρ ἔτι



πρότερον ταύτης τῆς ἐλάσιος ὑπαρχοὶ ἐν τῇ Θρηϊκῇ καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου πανταχῇ. οὗτοι ὦν πάντες, οἳ τε ἐκ Θρηϊκῆς καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, πλὴν τοῦ ἐν Δορίσκῳ ὑπὸ Ἑλλήνων ὕστερον ταύτης τῆς στρατηλασίης ἐξηρέθησαν· τὸν δὲ ἐν Δορίσκῳ Μασκάμην οὐδαμοὶ κω ἐδυνάσθησαν ἐξελεῖν, πολλῶν πειρησαμένων. διὰ τοῦτο δὲ οἱ τὰ δῶρα πέμπεται παρὰ τοῦ βασιλεύοντος αἰεὶ ἐν Πέρσῃσι.

107. Τῶν δὲ ἐξαιρεθέντων ὑπὸ Ἑλλήνων οὐδένα βασιλεὺς Ξέρξης ἐνόμισε εἶναι ἄνδρα ἀγαθόν, εἰ μὴ Βόγην μόνον τὸν ἐξ Ἰϊόνος. τοῦτον δὲ αἰνέων οὐκ ἐπαύετο, καὶ τοὺς περισόντας αὐτοῦ ἐν Πέρσῃσι παῖδας ἐτίμα μάλιστα, ἐπεὶ καὶ ἄξιός αἶνον μεγάλου ἐγένετο Βόγης, ὃς ἐπειδὴ ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδεω, παρεὼν αὐτῷ ὑπόσπονδον ἐξελεῖν καὶ ροστήσαι ἐς τὴν Ἀσίην οὐκ ἐθέλησε, μὴ δειλίῃ δόξειε περιεῖναι βασιλείῃ, ἀλλὰ διεκαρτέρες ἐς τὸ ἔσχατον. ὡς δ' οὐδὲν ἔτι φορβῆς ἐνῆν ἐν τῷ τείχει, συννήσας πύρην μεγάλην, ἔσφαξε τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς παλλακὰς καὶ τοὺς οἰκίτας καὶ ἔπειτα ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ, μετὰ δὲ ταῦτα τὸν χρυσὸν ἅπαντα τὸν ἐκ τοῦ ἄσπετος καὶ τὸν ἄργυρον ἔσπειρε ἀπὸ τοῦ τείχεος ἐς τὸν Στρυμόνα. ποιήσας δὲ ταῦτα καὶ ἐναντὶν ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ. οὕτω μὲν οὗτος δικαίως αἰνέσται ἔτι καὶ ἐς τὸδε ὑπὸ Περσέων.

108. Ξέρξης δὲ ἐκ τοῦ Δορίσκου ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, τοὺς δὲ αἰεὶ γινομένους ἐμποδῶν συστρατεύεσθαι ἠνάγκαζε· ἐδεδούλωτο γὰρ, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται, ἤ μέχρι Θεσσαλῆς πᾶσα, καὶ ἦν ὑπὸ βασιλεῖα δασμοφόρος, Μεγαβάζου τε καταστρεψαμένου καὶ ἴστι-

ρον Μαρδονίου. παραμείβετο δέ, πορευόμενος ἐκ Δο-
ρίσκου, πρῶτα μὲν τὰ Σαμοθρίκια τείχεα, τῶν ἐσχάτη
πεπόλισται πρὸς ἐσπέρην πόλις τῇ οὐνομά ἐστι Μεσαμ-
βρίη. ἔχεται δὲ ταύτης Θασιῶν πόλις Στρίμη. διὰ δὲ
σφρων τοῦ μέσου Λίσσος ποταμὸς διαρρέει, ὅς τότε οὐκ
ἀντέσχε τὸ ὕδωρ παρέχων τῷ Ξέρξῳ στρατῷ, ἀλλ'
ἐπέλιπε. ἡ δὲ χώρα αὕτη πάλαι μὲν ἐκαλέετο Γαλλαιική,
νῦν δὲ Βριαντική· ἔστι μὲντοι τῷ δικαιοτάτῳ τῶν λόγων
καὶ αὕτη Κικόνων.

109. Διαβὰς δὲ τοῦ Λίσσου ποταμοῦ τὸ ρέεθρον
ἀπεξηρασμένον πόλις Ἑλληνίδας τάσδε παραμείβετο,
Μαρώνειαν, Δίκαιαν, Ἄβδηρα. ταύτας τε δὴ παρεξήϊε,
καὶ κατὰ ταύτας λίμνας ὀνομασίας τάσδε, Μαρωνείης
μὲν μεταξὺ καὶ Στρίμης κειμένην Ἰσμαρίδα, κατὰ δὲ
Δίκαιαν Βιστονίδα, ἐς τὴν ποταμοὶ δύο ἐσιεῖσι τὸ ὕδωρ,
Τραῦός τε καὶ Κόμψατος. κατὰ δὲ Ἄβδηρα λίμνην μὲν
οὐδεμίαν ἐοῦσαν οὐνομασίην παραμείψατο Ξέρξης, πο-
ταμὸν δὲ Νέστον ρέοντα ἐς θάλασσαν. μετὰ δὲ ταύτας
τὰς χώρας ἰὼν τὰς ἠπειρώτιδας πόλις παρήϊε, τῶν ἐν
μῆ Ἄμνη ἐοῦσα τυχγάνει ὥσει τριήκοντα σταδίων μά-
λιστά κη τὴν περίοδον, ἰχθυώδης τε καὶ κάρτα ἀλμυρή·
ταύτην τὰ ὑποζύγια μόννα ἀρδόμενα ἀνεξήρησε. τῇ δὲ
πόλι ταύτῃ οὐνομά ἐστι Πίσυρος. ταύτας μὲν δὴ τὰς
πόλις τὰς παραθαλασσίας τε καὶ Ἑλληνίδας ἐξ εὐωνύ-
μου χειρὸς ἀπέργων παρεξήϊε.

110. Ἔθνεα δὲ Θρηϊκῶν δι' ὧν τῆς χώρας ὁδὸν
ἐποιέετο, τοσάδε· Παῖτοι, Κίκοι, Βίστονοι, Σαπαῖοι,
Δερσαῖοι, Ἰδωνοὶ, Σάτραι. τούτων οἱ μὲν παρὰ θά-
λασσαν κατοικημένοι ἐν τῆσι νηυσὶ εἵποντο· οἱ δὲ αὐ-
τῶν τὴν μεσόγαιαν οἰκέοντες κάταλεχθέντες τε ἵπ' ἐμεῦ,

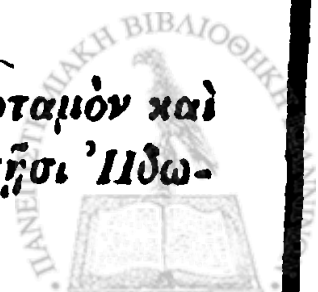
πλήν Σατρείων οἱ ἄλλοι πάντες πεζῇ ἀναγκαζόμενοι εἶποντο.

111. Σάτραι δὲ οὐδενός κω ἀνθρώπων ἐπήκοοι ἐγένοντο, ὅσων ἡμεῖς ἴδμεν, ἀλλὰ διατελεῦσι τὸ μέχρι μεῦ αἰεὶ ἔοντες ἐλεύθεροι μόνου Θρηίκων· οἰκέουσί τε γὰρ οὖρεα ὑψηλὰ, ἴδησί τε παντοίησι καὶ χιόνι σινηρεφία, καὶ εἰσὶ τὰ πολέμια ἄκροι, οὔτοι οἱ τοῦ Διονύσου τὸ μαντήϊόν εἰσι ἐκτιμένοι. τὸ δὲ μαντήϊον τοῦτο ἐστὶ μὲν ἐπὶ τῶν οὐρέων τῶν ὑψηλοτάτων, Βησσοὶ δὲ τῶν Σατρείων εἰσὶ οἱ προφητεύοντες τοῦ ἱεροῦ, πρόμαντις δὲ ἡ χρέουσα κατὰπερ ἐν Δελφοῖσι, καὶ οὐδὲν ποικιλώτερον.

112. Παραμειψάμενος δὲ ὁ Ξέρξης τὴν εἰρημένην, δεύτερα τούτων παραμείβετο τείχεα τὰ Πιέρων, τῶν δὲ ἐνὶ Φάγρης ἐστὶ οὖνομα καὶ ἑτέρω Πέργαμος. ταύτη μὲν δὴ παρ' αὐτὰ τὰ τείχεα τὴν ὁδὸν ἐποιέετο, ἐκ δεξιῆς χειρὸς τὸ Πάγγαιον οὖρος ἀπέργων, ἔον μέγα τε καὶ ὑψηλόν, ἐν τῷ χρύσέα τε καὶ ἀργύρεα ἐνὶ μέταλλα, τὰ νέμονται Πιέρές τε καὶ Ὀδόμαντοι καὶ μάλιστα Σάτραι.

113. Ὑπεροικέοντας δὲ τὸ Πάγγαιον πρὸς βορέω ἀνέμου Παίονας Δόβηράς τε καὶ Παιόπλας παρεξιῶν ἦε πρὸς ἐσπέρην, ἐς ὃ ἀπίκετο ἐπὶ ποταμὸν τε Στρυμόνα καὶ πόλιν Ἰϊόνα, τῆς ἔτι ζωὸς ἔων ἦρχε Βόγης τοῦπερ ὀλίγω πρότερον τούτων λόγον ἐποιεύμην. ἡ δὲ γῆ αὕτη ἢ περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος καλεῖται Φυλλίς, κατατείνουσα τὰ μὲν πρὸς ἐσπέρην ἐπὶ ποταμὸν Ἀγγίτην, ἐκδιδόντα ἐς τὸν Στρυμόνα, τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην τείνουσα ἐς αὐτὸν τὸν Στρυμόνα, ἐς τὸν οἱ μάγοι ἐκαλλιρέοντο σφάζοντες ἵππους λευκοῦς.

114. Φαρμακεύσαντες δὲ ταῦτα ἐς τὸν ποταμὸν καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τούτοισι, ἐν Ἐννεία ὁδοῖσι τῆσι Ἰιδω-

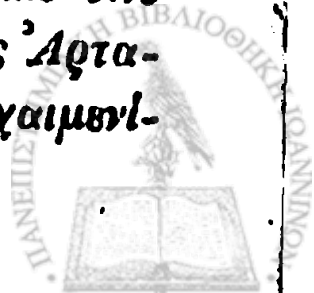


νῶν ἐπορεύοντο κατὰ τὰς γβφύρας, τὸν Στρυμόνα εὐ-
ρόντες ἔξενυμένον. Ἐννέα δὲ ὁδοὺς πυνθανόμενοι τὸν
χῶρον τοῦτον καλέσθαι, τοσούτους ἐν αὐτῷ παῖδάς τε
καὶ παρθένους ἀνδρῶν τῶν ἐπιχωρίων ζώντας κατώ-
ρυσσον. Περσικὸν δὲ τὸ ζώντας κατορύσσειν, ἐπεὶ
καὶ Ἀμηστριν τὴν Ξέρξω γυναικα πυνθάνομαι γηρά-
σασαν δις ἐπὶ Περσέων παῖδας ἰόντων ἐπιφανέων ἀν-
δρῶν ὑπὲρ ἑωυτῆς τῷ ὑπὸ γῆν λεγομένῳ εἶναι θεῷ ἀν-
τιχαρίζεσθαι κατορύσσουσαν.

115. Ὡς δὲ ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ἐπορεύετο ὁ στρα-
τὸς, ἐνθαῦτα πρὸς ἡλίου δυσμέων ἐστὶ αἰγιαλὸς ἐν τῷ
οἰκημένην Ἀργίλον πόλιν Ἑλλάδα παρεξήϊε· αὕτη δὲ καὶ
ἢ κατύπερθε ταύτης καλεῖται Βισαλίη. ἐνθεῦτεν δὲ
κόλπον τὸν ἐπὶ Ποσιδηίου ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ἔχων ἦϊε
διὰ Συλῆος πεδίου καλομένου, Στάγβιρον πόλιν Ἑλλάδα
παραμειβόμενος, καὶ ἀπίκετο ἐς Ἀκανθον, ἅμα ἀγόμενος
τούτων ἕκαστον τῶν ἔθνέων καὶ τῶν περὶ τὸ Πύργαιον
ὄρος οἰκεόντων, ὁμοίως καὶ τῶν πρότερον κατέλεξα, τοὺς
μὲν παρὰ θύλασσαν ἔχων οἰκημένους ἐν νηύσι στρα-
τευομένους, τοὺς δ' ὑπὲρ θαλάσσης πεζῇ ἐπομένους.
τὴν δὲ ὁδὸν ταύτην, τῇ βασιλεὺς Ξέρξης τὸν στρατὸν
ἤλασε, οὔτε συγγέουσι Θρήϊκες οὔτ' ἐπισπείρουσι, σέ-
βονται τε μεγάλως τὸ μέχρι ἐμεῦ.

116. Ὡς δὲ ἄρα ἐς τὴν Ἀκανθον ἀπίκετο, Ξεινίην
τε ὁ Ξέρξης τοῖσι Ἀκανθίοισι προεῖπε, καὶ ἐδιωρήσατό
σφας ἐσθῆτι Μηδικῇ ἐπαίνεέ τε, ὁρέων αὐτοὺς προθύ-
μους ἰόντας ἐς τὸν πόλεμον καὶ τὸ ὄρυγμα ἀκούων.

117. Ἐν Ἀκάνθῳ δὲ ἰόντος Ξέρξω, συνήρεικε ὑπὸ
νόσου ἀποθανεῖν τὸν ἐπιστεῶτα τῆς διώρυχος Ἀρτα-
χαίην, δόκιμον ἰόντα παρὰ Ξέρξῃ καὶ γένος Ἀχαιμενί-



δην, μεγάθει τε μέγιστον ἔοντα Περσῶν (ἀπὸ γὰρ πέντε πηχῶν βασιλῶν ἀπέλειπε τέσσαρας δακτύλους) φρονιότητά τε μέγιστον ἀνθρώπων, ὥστε Ξέρξεα συμφορίην ποιησάμενον μεγάλην ἐξευῖκαί τε αὐτὸν κάλλιστα καὶ θάψαι· ἐτυμβοχόεα δὲ πᾶσα ἢ στρατιή. τοῦτω δὲ τῷ Ἀρταχαίῃ θύουσι Ἀκάνθιοι ἐκ Θεοπροπίου ὡς Ἴρωϊ, ἐπονομάζοντες τὸ οὖνομα. βασιλεῖς μὲν δὴ Ξέρξης ἀπολομένου Ἀρταχαίῳ ἐποιέετο συμφορίην.

118. Οἱ δὲ ὑποδεκόμενοι Ἑλλήνων τὴν στρατιήν καὶ δειπνίζοντες Ξέρξεα ἐς πᾶν κακοῦ ἀπικέατο, οὕτω ὥστε ἀνάστατοι ἐκ τῶν οἰκίων ἐγίνοντο· ὅκου γὰρ Θασίοισι ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἠπειρῷ πόλιων τῶν σφετέρων δεξαμένοι τὴν Ξέρξεω στρατιήν καὶ δειπνίσασι Ἀντίπατρος ὁ Ὀργίος ἀραιρημένος, τῶν ἀσίων ἀτὴρ δόκιμος ὁμοῖα τῷ μάλιστα, ἀπέδεξε ἐς τὸ δεῖπνον τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου τετελεσμένα.

119. Ὡς δὲ παραπλησίως καὶ ἐν τῆσι ἄλλῃσι πόλισι οἱ ἐπεστεῶτες ἀπεδείκνυσαν τὸν λόγον. τὸ γὰρ δεῖπνον τοιόνδε τι ἐγένετο, οἷα ἐκ πολλοῦ χρόνου προειρημένον καὶ περὶ πολλοῦ ποιούμενον· τοῦτο μὲν, ὡς ἐτύθοντο τάχιστα τῶν κτήκων τῶν περιαγγελόντων, δασάμενοι σῖτον ἐν τῆσι πόλισι οἱ ἀστοὶ ἄλευρά τε καὶ ἄλφια ἐποίουν πάντες ἐπὶ μῆνας συχνούς, τοῦτο δὲ κτήγεα σιτεύεσκον ἐξευρίσκοντες τιμῆς τὰ κάλλιστα, ἔτρεφόν τε ὄρνιθας χερσαίους καὶ λιμναίους ἔν τε οἰκίμασι καὶ λάκκοισι, ἐς ὑποδοχάς τοῦ στρατοῦ, τοῦτο δὲ χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ποτήριά τε καὶ κρητῆρας ἐποιεῖντο, καὶ τᾶλλα ὅσα ἐπὶ τράπεζαν τιθέσθαι πάντα. ταῦτα μὲν δὴ αὐτῷ τε βασιλεῖ καὶ τοῖσι ὁμοίτοισι μετ' ἐκείνου ἐπεποίητο, τῇ δὲ ἄλλῃ στρατιῇ τὰ ἐς φορτίην μοῖτα

τασσόμενα. ὅπως δὲ ἀπίκοιτο ἡ στρατιή, σκηνή μὲν ἔσχε πεπηγυῖα ἐτοιμή, ἐς τὴν αὐτὸς σταθμὸν ποιέεσκειτο Ξέρξης, ἡ δὲ ἄλλη στρατιή ἔσχε ὑπαίθριος. ὡς δὲ δεῖπνου γίνοιτο ὥρη, οἱ μὲν δεκόμενοι ἔχεσκον πόνον, οἱ δὲ, ὅπως πλησθέντες νύκτα αὐτοῦ ἀγάγοιεν, ἐν τῇ ὑστεραίῃ τὴν τε σκηνὴν ἀνασπάσαντες καὶ τὰ ἐπιπλα πάντα λαβόντες οὕτω ἀπελαύνεσκον, λείποντες οὐδὲν ἀλλὰ φερόμενοι.

120. Ἐνθα δὴ Μεγακρέοντος ἀνδρὸς Ἀβδηρίτεω ἔπος εὖ εἰρημένον ἐγένετο, ὅς συνεβούλευσε Ἀβδηρίτησι πανδημεῖ, αὐτοὺς καὶ γυναῖκας, ἐλθόντας ἐς τὰ σφέτερα ἰρὰ ἰζεσθαι ἰκέτας τῶν θεῶν παραιτεομένους καὶ τὸ λοιπὸν σφι ἀπαμύνειν τῶν ἐπιόντων κακῶν τὰ ἡμίσεα, τῶν τε παροιχομένων ἔχειν σφι μεγάλην χάριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης οὐ δις ἐκίεστις ἡμέρης ἐτόμισε σῖτον αἰρέεσθαι· παρέχειν γάρ ἂν Ἀβδηρίτησι, εἰ καὶ ἄριστον προεῖρητο ὁμοῖα τῷ δεῖπνῳ παρασκευάζειν, ἢ μὴ ὑπομένειν Ξέρξεα ἐπιόντα ἢ καταμείναντας κάκιστα πάντων ἀνθρώπων διατριβῆναι.

121. Οἱ μὲν δὴ πιεζόμενοι ὅμως τὸ ἐπιτασσόμενον ἐπετέλεον· Ξέρξης δὲ ἐκ τῆς Ἀκάνθου, ἐντειλάμενος τοῖσι στρατηγοῖσι τὸν ναυτικὸν στρατὸν ὑπομένειν ἐν Θέρμη, ἀπῆκε ἀπ' ἐαυτοῦ τὰς νέας πορεύεσθαι, Θέρμη δὲ τῇ ἐν τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ οἰκημένη, ἀπ' ἧς καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει· ταύτῃ γὰρ ἐπυνθάνετο συντομώτατον εἶναι. μέχρι μὲν γὰρ Ἀκάνθου ὧδε τεταγμένος ὁ στρατὸς ἐκ Δορίσκου τὴν ὁδὸν ἐποιέετο. τρεῖς μοῖρας ὁ Ξέρξης δασάμενος πάντα τὸν πεζὸν στρατὸν, μίαν αὐτέων ἔταξε παρὰ θάλασσαν εἶναι ὁμοῦ τῷ ναυτικῷ· ταύτης μὲν δὴ ἐστρατήγεον Μαρδόνιος τε καὶ



Μασίστης, ἑτέρα δὲ τεταγμένη ἦν τοῦ στρατοῦ τριτημορίς τὴν μεσόγαιαν, τῆς ἐστρατήγεον Τριτανταίχμης τε καὶ Γέργις. ἡ δὲ τρίτη τῶν μοιρέων, μετ' ἧς ἐπορεύετο αὐτὸς ὁ Ξέρξης, ἦν μὲν τὸ μέσον αὐτέων, στρατηγούσδε παρείχεται Σμερδομένεά τε καὶ Μεγάβυζον.

122. Ὁ μὲν νῦν ναυτικὸς στρατὸς, ὡς ἀπείθη ἐπὶ Ξέρξῳ καὶ διεξέπλωσε τὴν διώρυγα τὴν ἐν τῷ Ἄθῳ γενομένην, διέχουσαν δὲ ἐς κόλπον ἐν τῷ Ἄσσοι τε πόλις καὶ Πίλωρος καὶ Σίγγος καὶ Σάρτη οἰκῆνται, ἐνθεῦτεν, ὡς καὶ ἐκ τουτέων τῶν πολλῶν στρατιὴν παρέλαβε, ἔπλεε ἀπιέμενος ἐς τὸν Θερμαῖον κόλπον. κάμπτων δὲ Ἄμπελον τὴν Τορωναίην ἄκρην παραμείβετο Ἑλληρίδας τὰσδε πόλις, ἐκ τῶν νέας τε καὶ στρατιὴν παρελάμβανε, Τορώνην, Γαληψὸν, Σερμύλην, Μιγκύβερναν, Ὀλυνθον. ἡ μὲν νῦν χώρα αὕτη Σιθωνίη καλεῖται.

123. Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Ξέρξῳ, συντάμνων ἀπ' Ἄμπελου ἄκρης ἐπὶ Καναστραῖον ἄκρην, τὸ δὴ πᾶσης τῆς Παλλήνης ἀνέχει μάλιστα, ἐνθεῦτεν νέας τε καὶ στρατιὴν παρελάμβανε ἐκ Ποτιδαίης καὶ Ἀφύτιος καὶ Νέης πόλιος καὶ Αἰγῆς καὶ Θεράμβω καὶ Σκιώνης καὶ Μένδης καὶ Σάνης. αὗται γάρ εἰσι αἱ τὴν νῦν Παλλήνην, πρότερον δὲ Φιλέγρην καλεομένην νεμόμεναι. παραπλέων δὲ καὶ ταύτην τὴν χώραν ἔπλεε ἐς τὸ προειρημένον, παραλαμβάνων στρατιὴν καὶ ἐκ τῶν προσεχέων πολιῶν τῇ Παλλήνῃ, ὁμοιουρεουσίων δὲ τῷ Θερμαῖῳ κόλπῳ, τῆσι οὐνόματά ἐστι τὰδε, Αἰταξος, Κώμβρεια, Αἰσαι, Γίγωνος, Κάμψα, Συῖλα, Αἰνεια. ἡ δὲ τουτέων χώρα Κροσσαίη ἔτι καὶ ἐς τόδε καλεῖται. ἀπὸ δὲ Αἰνείης, ἐς τὴν ἐτελεύτων καταλέγων τὰς πόλεις, ἀπὸ ταύτης ἦδη ἐς αὐτὸν τε τὸν Θερμαῖον κόλπον ἐγένετο τῷ

ναυτικῷ στρατῷ ὁ πλόος καὶ γῆν τὴν Μυγδοניתν, πλείων δὲ ἀπῆκετο ἔς τε τὴν προειρημένην Θέρμην καὶ Σινδὸν τε πόλιν καὶ Χαλέστρην ἐπὶ τὸν Ἀξιὸν ποταμὸν, ὃς οὐρίζει χώραν τὴν Μυγδοניתν τε καὶ Βοττιαίδα, τῆς ἔχουσι τὸ παρὰ θάλασσαν στεινὸν χωρίον πόλεις Ἰγναι τε καὶ Πέλλα.

124. Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς αὐτοῦ περὶ Ἀξιὸν ποταμὸν καὶ πόλιν Θέρμην καὶ τὰς μεταξὺ πόλεις τουτέων περιμένων βασιλεία ἐστρατοπεδεύετο, Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς ἐπορεύετο ἐκ τῆς Ἀκίανθου τὴν μεσόγαιαν τάμνων τῆς ὁδοῦ, βουλόμενος ἔς τὴν Θέρμην ἀπικέσθαι. ἐπορεύετο δὲ διὰ τῆς Παιονικῆς καὶ Κρηστωνικῆς ἐπὶ ποταμὸν Ἐχέιδωρον, ὃς ἐκ Κρηστωναίων ἀρξάμενος ῥέει διὰ Μυγδονίης χώρας καὶ ἐξίει παρὰ τὸ ἔλος τὸ ἐπ' Ἀξιῷ ποταμῷ.

125. Πορευομένοι δὲ ταύτῃ λέοντες οἱ ἐπεθήκωντο τῆσι σιτοφόροισι καμήλοισι· καταφροϊτέοντες γὰρ οἱ λέοντες τὰς ρύκτας καὶ λείποντες τὰ σφέτερα ἦθεα ἄλλου μὲν οὐδενὸς ἄπτοντο οὔτε ὑποζυγίου οὔτε ἰανθρώπου, οἱ δὲ τὰς καμήλους ἐκεράϊζον μούνας. Θωμάζω δὲ τὸ αἴτιον, ὃ τι κοτὲ ἦν, τῶν ἄλλων τὸ ἀναγκάζον ἀπεχομένους τοὺς λέοντας τῆσι καμήλοισι ἐπιτίθεσθαι, τὸ μῆτε πρότερον ὀπίωπεναν θηρίον μῆτ' ἐπεπειρέατο αὐτοῦ.

126. Εἰσὶ δὲ κατὰ ταῦτα τὰ χωρία καὶ λέοντες πολλοὶ καὶ βόες ἄγριοι, τῶν τὰ κέρρα ὑπερμεγάθεά ἐστι τὰ ἐς Ἑλληνας φοιτέοντα. οὐρὸς δὲ τοῖσι λέουσι ἐστι ὃ τε δι' Ἀβδήρων ῥέων ποταμὸς Νέστος καὶ ὃ δι' Ἀκαρνανίης ῥέων Ἀχελῷος. οὔτε γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἡῶ τοῦ Νέστου οὐδαμόθι πάσης τῆς ἔμπροσθε Εὐρώπης ἴδοι τις



ἄν λέοντα, οὔτε πρὸς ἐσπέρας τοῦ Ἀχελώου ἐν τῇ ὑπολοίπῳ ἠπείρῳ, ἀλλ' ἐν τῇ μεταξύ τούτων τῶν ποταμῶν γίνονται.

127. Ὡς δὲ ἐς τὴν Θέρμην ἀπίκετο ὁ Ξέρξης, ἴδρυσεν αὐτοῦ τὴν στρατιήν. ἐπέσχε δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ στρατοπεδεύομενος τὴν παρὰ θάλασσαν χώραν τοσὴνδε ἀρξάμενος ἀπὸ Θέρμης πόλιος καὶ τῆς Μυγδονίης μέχρι Λυδiew τε ποταμοῦ καὶ Ἀλιάκμονος, οἳ οὐρίζουσι γῆν τὴν Βοττιαίδα τε καὶ Μακεδονίδα, ἐς τὸντοῦ ῥέεθρον τὸ ὕδωρ συμμίσγοντες. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν δὴ ἐν τούτοις τοῖσι χωρίοις οἱ βάρβαροι, τῶν δὲ καταλεχθέντων τούτων ποταμῶν ἐκ Κρησιωναίης ῥέων Ἐχειδωρος μῦνος οὐκ ἀντέχρησεν τῇ στρατιῇ πινόμενος, ἀλλ' ἐπέλιπε.

128. Ξέρξης δὲ ὄρεων ἐκ τῆς Θέρμης οὔρεα τὰ Θεσσαλικά, τὸν τε Ὀλυμπον καὶ τὴν Ὀσσαν, μεγάθει ὑπερμήκεα ἔοντα, διὰ μέσον τε αὐτῶν ἀλῶνα στεινὸν πυνθανόμενος εἶναι δι' οὗ ῥεῖ ὁ Πηγεῖος, ἀκούων τε εἶναι ταύτη ὁδὸν ἐς Θεσσαλίην φέρουσαν, ἐπεθύμησεν πλώσας θῆσασθαι τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηγειοῦ, ὅτι τὴν ἄνω ὁδὸν ἔμελλεν ἔλθαι διὰ Μακεδόνων τῶν κατύπερθε οἰκημένων ἐς Περγαίβους παρὰ Γόννον πόλιν· ταύτη γὰρ ἀσφαλέστατον ἐπυνθάνετο εἶναι. ὡς δὲ ἐπεθύμησεν, καὶ ἐποίησεν ταῦτα· ἐσβὰς ἐς Σιδωνίην νέαν, ἐς τὴν περ ἐσέβαιεν αἰεὶ ὅπως τι ἐθέλοι τοιοῦτο ποιῆσαι, ἀνέδεξεν σημήϊον καὶ τοῖσι ἄλλοις ἀνάγεσθαι, καταλιπὼν αὐτοῦ τὸν πεζὸν στρατόν. ἐπεὶ δὲ ἀπίκετο καὶ ἐθεήσατο Ξέρξης τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηγειοῦ, ἐν θῶνματι μεγάλῳ ἐπέσχετο, καλέσας δὲ τοὺς κατηγεμόνας τῆς ὁδοῦ εἶρετο εἰ τὸν ποταμὸν ἔστι παρατρέψοντα, εἰτέρη ἐς θάλασσαν ἐξαγαγεῖν.

129. Τὴν δὲ Θεσσαλίην λόγος ἐστὶ τὸ παλαιὸν εἶναι λίμνην, ὥστε γε συγκεκληθισμένην πάτοθεν ὑπερμήκεσι οὖρεσι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς τὴν ἠῶ ἔχοντα τὸ τὴ Πήλιον οὖρος καὶ ἡ Ὅσσα ἀποκλήει συμμίσγοντα τὰς ὑπωρείας ἀλλήλοισι, τὰ δὲ πρὸς βόρειῳ ἀνέμου Ὀλυμπος, τὰ δὲ πρὸς ἐσπέρην Πίνδος, τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ ἀνεμον νότιον ἡ Ὀθρυς· τὸ μέσον δὲ τούτων τῶν λεχθέντων οὐρέων ἡ Θεσσαλίη ἐστὶ ἐοῦσα κοίλη. ὥστε ὧν ποταμῶν ἐς αὐτὴν καὶ ἄλλων συχνῶν ἐσβαλλόντων, πέντε δὲ τῶν δοκίμων μάλιστα τῶνδε, Πηνειοῦ καὶ Ἀπιδανοῦ καὶ Ὀνοχῶνου καὶ Ἐνιπέος καὶ Παμίσου, οἱ μὲν νῦν ἐς τὸ πεδίον τοῦτο συλλεγόμενοι ἐκ τῶν οὐρέων τῶν περικληθόντων τὴν Θεσσαλίην οὐνομαζόμενοι δι' ἐνὸς ἀνλώου καὶ τούτου στεινοῦ ἔκροον ἔχουσι ἐς θάλασσαν, προσυμμίσγοντες τὸ ὕδωρ πάντες ἐς τὸντό. ἐπεὰν δὲ συμμιχθῶσι τάχιστα, ἐνθῆεν ἤδη ὁ Πηνειὸς τῷ οὐνόματι κατακρατέων ἀνωύμους τοὺς ἄλλους ποιεῖ εἶναι. τὸ δὲ παλαιὸν λέγεται, οὐκ ἔόντος κω τοῦ ἀνλώου καὶ διεκρούου τούτου, τοὺς ποταμοὺς τούτους, καὶ πρὸς τοῖσι ποταμοῖσι τούτοισι τὴν Βοιβηίδα λίμνην οὔτε οὐνομάζεσθαι κατάπερ νῦν, ῥεῖν τε οὐδὲν ἤσπον ἢ νῦν, ῥέοντα δὲ ποιεῖν τὴν Θεσσαλίην πᾶσαν πέλαγος. Αὐτοὶ μὲν νῦν Θεσσαλοὶ φασὶ Ποσειδέωνα ποιῆσαι τὸν ἀνλώνα, δι' οὗ ῥεῖ ὁ Πηνειὸς, οἰκότα λέγοντες· ὅστις γὰρ νομίζει Ποσειδέωνα τὴν γῆν σείειν καὶ τὰ διεστῶτα ὑπὸ σεισμοῦ τοῦ Θεοῦ τούτου ἔργα εἶναι, καὶ ἂν ἐκεῖνο ἰδὼν φαιή Ποσειδέωνα ποιῆσαι· ἔστι γὰρ σεισμοῦ ἔργον, ὡς ἐμοὶ ἐφαίνετο εἶναι, ἡ διάστασις τῶν οὐρέων.

130. Οἱ δὲ κατηγεόμενοι, εἰρομένου Ξέρξεω εἰ ἐστὶ ἄλλη ἔξοδος ἐς θάλασσαν τῷ Πηνειῷ, ἐξεπιστάμενοι



ἀτρεχίως εἶπον· Βασιλεῦ, ποταμῷ τούτῳ οὐκ ἔστι ἄλλη
 ἐξήλσις ἐς θάλασσαν κατήχοισα, ἀλλ' ἦδε αὐτή· οὐ-
 ρεσι γὰρ περιεστεφάνωται πᾶσα Θεσσαλίη. Ξέρξης δὲ
 λέγεται εἶπεν πρὸς ταῦτα· Σοφοὶ ἄνδρες εἰσὶ Θεσσα-
 λοί. ταῦτ' ἄρα πρὸ πολλοῦ ἐφειλάξαντο γνωσιμαχείοντες
 καὶ τᾶλλα καὶ ὅτι χώραν ἄρα εἶχον εὐαίροιστον τε καὶ τα-
 χυάλωτον· τὸν γὰρ ποταμὸν προῆγμα ἂν ἦν μόνον
 ἐπεῖναι σφραγῶν ἐπὶ τὴν χώραν, χῶματι ἐκ τοῦ αἰλῶνος
 ἐκθιβάσαντα καὶ παρατρέψαντα δι' ὧν νῦν ῥεεὶ ῥεέθρων,
 ὥστε Θεσσαλίην πᾶσαν ἔσω τῶν οὐρέων ἐπόρουχα γε-
 νέσθαι. Ταῦτα δὲ ἔχοντα ἔλεγε ἐς τοὺς Ἀλκίεω παῖ-
 δας, ὅτι πρῶτοι Ἑλλήνων ἴοντες Θεσσαλοὶ ἔδοσαν ἐνω-
 τοῖς βασιλεῖ, δοκίμων ὁ Ξέρξης ἀπὸ παντός σφραγῶν τοῦ
 ἔθνεος ἐπαγγέλλεσθαι φιλίην. εἶπας δὲ ταῦτα καὶ θε-
 σάμενος ἀπέπλευε ἐς τὴν Θέρμην.

131. Ὁ μὲν δὴ περὶ Πιερίην διέτριβε ἡμέρας συγγᾶς·
 τὸ γὰρ δὴ οὐρος τὸ Μακεδονικὸν ἔχειρε τῆς στρατιῆς
 τριτημορίας, ἵνα ταύτῃ διεξίη ἅπαντα ἡ στρατιὴ ἐς Περ-
 ραίβοις. Οἱ δὲ δὴ κήρυκες οἱ ἀποπεμφθέντες ἐς τὴν
 Ἑλλάδα ἐπὶ γῆς αἴτησιν ἀπικέατο, οἱ μὲν κεινοὶ, οἱ δὲ
 φέροντες γῆν τε καὶ ὕδωρ.

132. Τῶν δὲ δόντων ταῦτα ἐγένοντο οἶδα, Θεσσα-
 λοὶ, Δόλοπες, Αἰνιῆνες, Περρᾶιβοὶ, Λοχροὶ, Μάγητες,
 Μηλιεῖς, Ἀχαιοὶ οἱ Ψθιωταὶ καὶ Θηβαῖοι καὶ οἱ ἄλλοι
 Βοιωτοὶ πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων. ἐπὶ τού-
 τοισι οἱ Ἕλληνες ἔταμον ὄρκον οἱ τῷ βαρβάρῳ πόλεμον
 ἀειράμενοι· τὸ δὲ ὄρκιον ὧδε εἶχε· Ὅσοι τῷ Πέρσῃ
 ἔδοσαν σφείας αὐτοῖς Ἕλληνες ἴοντες, μὴ ἀναγκασθύν-
 τες, παταστάτων σφί εὐ τῶν προηγήτων, τούτοις δεκα-
 ἑξήκοντα ἀργύρια δώσειν.

τεῦσαι τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ. τὸ μὲν δὴ ὄρκιον ὧδε εἶχε τοῖσι Ἕλλησι.

133. Ἐς δὲ Ἀθήνας καὶ Σπάρτην οὐκ ἀπέπεμψε ὁ Πέρσης ἐπὶ γῆς αἴτησιν κήρυκας τῶνδε εἵνεκα· πρότερον Δαρείου πέμψαντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ μὲν αὐτῶν τοὺς αἰτέοντας ἐς τὸ βάραθρον, οἱ δ' ἐς φρέαρ ἐσβαλόντες ἐκέλευον γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐκ τούτων φέρειν παρὰ βασιλέα. τούτων μὲν εἵνεκα οὐκ ἔπεμψε Ξέρξης τοὺς αἰτήσοντας· ὅ τι δὲ τοῖσι Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσασιν τοὺς κήρυκας συνήρεικε ἀνεθέλητον γενέσθαι, οὐκ ἔχω εἶπαι, πλὴν ὅτι σφείων ἢ χώρα καὶ ἢ πόλις ἐδηιώθη. ἀλλὰ τοῦτο οὐ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην δοκέω γενέσθαι.

134. Τοῖσι δὲ ὧν Λακεδαιμονίοισι μῆνις κατέσκηψε ἡ Ταλθυβίου τοῦ Ἀγαμέμνονος κήρυκος. ἐν γὰρ Σπάρτῃ ἐστὶ Ταλθυβίου ἱερόν, εἰσὶ δὲ καὶ ἀπόγονοι Ταλθυβίου Ταλθυβιάδαι καλεόμενοι, τοῖσι αἱ κηρυκῆσαι αἰ ἐκ Σπάρτης πᾶσαι γέρας δέδονται. μετὰ δὲ ταῦτα τοῖσι Σπαρτιήτησι καλλιερεῖσαι θυομένοισι οὐκ ἐδύνατο· τοῦτο δ' ἐπὶ χρόνον συχνὸν ἦν σφι. ἀχθομένων δὲ καὶ συμφορῇ χρεωμένων Λακεδαιμονίων, ἀλίης τε πολλάκις συλλεγομένης καὶ κήρυγμα τοιόνδε ποιευμένων, εἴ τις βούλοιο Λακεδαιμονίων πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθνήσκειν, Σπερθίης τε ὁ Ἀνηρίστου καὶ Βούλις ὁ Νικόλεω, ἄνδρες Σπαρτιῆται, φύσει τε γεγονότες εὖ καὶ χρήμασι ἀνήκοντες ἐς τὰ πρῶτα, ἐθελονταὶ ὑπέδυσαν ποινὴν τίσειν Ξέρξη τῶν Δαρείου κηρύκων τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων. οὕτω Σπαρτιῆται τούτους ὡς ἀποθανειμένους ἐς Μήδους ἀπέπεμψαν.

135. Αὕτη τε ἡ τόλμα τούτων τῶν ἀνδρῶν θῶνματος ἀξίη, καὶ τὰς πρὸς τούτοις τὰ ἔπεα. πορευόμενοι



γάρ ἐς Σοῦσα ἀπικνέονται παρὰ Ὑδάρνεα. ὁ δὲ Ὑδάρνης ἦν μὲν γένος Πέρσης, στρατηγὸς δὲ τῶν παραθαλασσιῶν ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ· ὅς σφεας ξείνια προθέμενος ἰστία, ξεινίζων δὲ εἶρετο λέγων τάδε· Ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τί δὴ φεύγετε βασιλεῖ φίλοι γενέσθαι; ὁρᾶτε γάρ ὡς ἐπίσταται βασιλεὺς ἄνδρας ἀγαθούς τιμᾶν, ἐς ἐμέ τε καὶ τὰ ἐμὰ πρήγματα ἀποβλέποντες. οὕτω δὴ καὶ ὑμεῖς εἰ δοίητε ὑμέας αὐτοὺς βασιλεῖ, δεδόξωσθε γάρ πρὸς αὐτοῦ ἄνδρες εἶναι ἀγαθοὶ, ἕκαστος ἂν ὑμέων ἄρχοι γῆς Ἑλλάδος δόντος βασιλέος. Πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο τάδε· Ὑδαρνες, οὐκ ἐξ ἴσου γίνεται ἡ συμβουλίη ἢ ἐς ἡμέας τείνουσα. τοῦ μὲν γὰρ πεπειρημένος συμβουλεύεις, τοῦ δὲ ἄπειρος ἔών· τὸ μὲν γὰρ δούλος εἶναι ἐξεπίστεται, ἐλευθερίας δὲ οὐκ ἔπειρήθης, οὐτ' εἰ ἔστι γλυκὺ οὐτ' εἰ μῆ. εἰ γὰρ αὐτῆς πειρήσαιο, οὐκ ἂν δόρασι συμβουλεύοις ἡμῖν περὶ αὐτῆς μάχεσθαι, ἀλλὰ καὶ πελέκεσι. ταῦτα μὲν Ὑδάρνεα ἀμείψαντο.

136. Ἐνθεῦτεν δὲ ὡς ἀνέβησαν ἐς Σοῦσα, καὶ βασιλεῖ ἐς ὄψιν ἦλθον, πρῶτα μὲν τῶν δορυφόρων κελυόντων καὶ ἀνάγκην σφι προσφερόντων προσκυνεῖν βασιλέα προσπίπτοντας οὐκ ἔφασαν ὠθεόμενοι πρὸς αὐτῶν ἐπὶ κεφαλὴν ποιήσειν ταῦτα οὐδαμὰ. οὔτε γὰρ σφι ἐν νόμῳ εἶναι ἄνθρωπον προσκυνεῖν οὔτε κατὰ ταῦτ' ἦκειν. ὡς δὲ ἀπειμαχέσαντο τοῦτο, δευτέρ' αὖ σφι λέγουσι τάδε καὶ λόγου τοιοῦδε ἔχόμενα· Ὡ βασιλεῦ Μήδων, ἔπειψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι ἀντὶ τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων κηρύκων, ποινὴν ἐκείνων τίσοντας· λέγουσι δὲ αὐτοῖσι ταῦτα Ξέρξης ὑπὸ μεγαλοφροσύνης οὐκ ἔφη ὁμοῖος ἔσθαι Λακεδαιμονίοισι· κείνους μὲν

γὰρ συγγέαι τὰ πάντων ἀνθρώπων νόμιμα, ἀποκτείναν-
 τας κήρυκας, αὐτὸς δὲ τὰ κείνοισι ἐπιπλήσσει, ταῦτα οὐ
 ποιήσειν, οὐδ' ἀνταποκτείνας ἐκείνους ἀπολύσειν Λακε-
 δαιμονίους τῆς αἰτίας.

137. Οὕτω ἡ Ταλθυβίου μῆνις καὶ ταῦτα ποιησάν-
 των Σπαρτιητέων ἐπαύσατο τὸ παραντίκα, καίπερ ἄπο-
 νοστησάντων ἐς Σπάρτην Σπερθιέω τε καὶ Βούλιος.
 χρόνῳ δὲ μετέπειτα πολλῶ ἐπηγέρθη κατὰ τὸν Πελο-
 ποννησιῶν καὶ Ἀθηναίων πόλεμον, ὡς λέγουσι Λακεδαι-
 μόνιοι. τοῦτό μοι ἐν τοῖσι θειότατον φαίνεται γενέ-
 σθαι. ὅτι μὲν γὰρ κατέσκηψε ἐς ἀγγέλους ἡ Ταλθυβίου
 μῆνις οὐδὲ ἐπαύσατο πρὶν ἢ ἐξῆλθε, τὸ δίκαιον οὕτω
 ἔφερε· τὸ δὲ συμπεσεῖν ἐς τοὺς παῖδας τῶν ἀνδρῶν
 τούτων τῶν ἀναβάντων πρὸς βασιλίᾳ διὰ τὴν μῆνιν, ἐς
 Νικόλαν τε τὸν Βούλιος καὶ ἐς Ἀνήριστον τὸν Σπερ-
 θιέω, ὃς εἶλε Ἀλιέας τοὺς ἐκ Τίρυνθος ὀλκᾶδι καταπλά-
 σασ πλήρεϊ ἀνδρῶν, δῆλον ὦν μοι ὅτι θεῖον ἐγένετο τὸ
 πρῆγμα ἐκ τῆς μῆνις. οἱ γὰρ πεμφθέντες ὑπὸ Λακε-
 δαιμονίων ἀγγελοι ἐς τὴν Ἀσίην, προδοθέντες δὲ ὑπὸ
 Σιτάλκεω τοῦ Τήρεω Θρηίκων βασιλέος καὶ Νυμφοδώ-
 ρου τοῦ Πύθεω ἀνδρὸς Ἀβδηρίτεω, ἤλωσαν κατὰ Βι-
 σάνθην τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ ἀπαχθέντες ἐς τὴν
 Ἀττικὴν ἀπέθανον ὑπὸ Ἀθηναίων, μετὰ δὲ αὐτῶν καὶ
 Ἀριστέας ὁ Ἀδειμάντου Κορίνθιος ἀνὴρ. ταῦτα μὲν νυν
 πολλοῖσι ἔτσει ὕστερον ἐγένετο τοῦ βασιλέος στόλου.

138. Ἐπᾶνεμι δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον. ἡ δὲ
 στρατηλασίη ἡ βασιλέος οἴνομα μὲν εἶχε ὡς ἐπ' Ἀθή-
 νας ἐλαύνει, κατίετο δὲ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. πυνθα-
 νόμενοι δὲ ταῦτα πρὸ πολλοῦ οἱ Ἕλληνες οὐκ ἐν ὁμοίῳ
 πάντες ἐποιεῦντο. οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν δόντες γῆν τε καὶ



ὔδωρ τῷ Πέρσῃ εἶχον θάρσος ὡς οὐδὲν πεισόμενοι ἄχαρι πρὸς τοῦ βαρβάρου· οἱ δὲ οὐ δόντες ἐν δείματι μεγάλῃ κατέστιασαν, ἅτε οὔτε νεῶν ἐουσιῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀριθμὸν ἀξιωμαχῶν δέχεσθαι τὸν ἐπιόντα, οὔτε βουλομένων τῶν πολλῶν ἀντάπτεσθαι τοῦ πολέμου, μηδιζόντων δὲ προθύμως.

139. Ἐνθαῦτα ἀναγκαίῃ ἐξέρομαι γνώμην ἀποδέξασθαι ἐπίφθορον μὲν πρὸς τῶν πλεόντων ἀνθρώπων, ὅμως δὲ, τῇ γ' ἐμοὶ φαίνεται εἶναι ἀληθές, οὐκ ἐπισχῆσω. εἰ Ἀθηναῖοι καταρῥώδησαντες τὸν ἐπιότα κίνδυνον ἐξελπον τὴν σφειδύην, ἢ καὶ μὴ ἐλπύοντες ἀλλὰ μείγαντες ἔδοσαν σφείας αὐτοῖς Ξέρξῃ, κατὰ τὴν θάλασσαν οὐδαμοὶ ἂν ἐπειρῶντο ἀντιεύμενοι βασιλεῖ εἰ τοίνυν κατὰ τὴν θάλασσαν μηδεὶς ἠγχιούτο Ξέρξῃ, κατὰ γε ἂν τὴν ἠπειρον τοιάδε ἐγένετο· εἰ καὶ πολλοὶ τειχέων κισῶνες ἦσαν ἐπλημένοι διὰ τοῦ Ἴσθμοῦ Πελοποννησίοισι, προδοθέντες ἂν Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ τῶν συμμάχων οὐκ ἐχόντων, ἀλλ' ἐπ' ἀναγκαίης, κατὰ πόλιν ἀλσχομένων ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ τοῦ βαρβάρου ἐμουνώθησαν, μουνωθέντες δὲ ἂν καὶ ἀποδεξάμενοι ἔργα μεγάλα ἐπέθανον γενναίως. ἢ ταῦτα ἂν ἔπαθον, ἢ πρὸ τοῦ ὀρέωντες ἂν καὶ τοὺς αἰλοὺς Ἕλληνας μηδιζοντας ὁμολογήῃ ἂν ἐχρήσαντο πρὸς Ξέρξῃα. καὶ οὕτω ἂν ἐπ' ἀμφοτέρῃ ἢ Ἑλλὰς ἐγένετο ὑπὸ Πέρσῃσι τὴν γὰρ ὠφελίην τὴν τῶν τειχέων τῶν διὰ τοῦ Ἴσθμοῦ ἀπλημένων οὐ δύναμαι πυνθίσθαι ἤτις ἂν ἦν, βασιλείος ἐπικρατέοντος τῆς θαλάσσης. νῦν δὲ Ἀθηναῖοις ἂν τις λέγων σωτήρας γενίσθαι τῆς Ἑλλάδος οὐκ ἂν ἁμαρτάνοι τὰ ληθείας· οὔτοι γὰρ ἐπὶ ὀκότερα τῶν προηγημάτων ἐτράποντο, ταῦτα φέμεν ἔμελλε. ἐλόμενοι δὲ τὴν Ἑλλάδα περιεῖναι

ἐλευθέρην, τοῦτο τὸ Ἑλληνικὸν πᾶν τὸ λοιπὸν, ὅσον μὴ ἐμῆδισθ, αὐτοὶ οὗτοι ἦσαν οἱ ἐπεγείραντες καὶ βασιλέα μετὰ γὰρ θεοὺς ἀνωσάμενοι. οὐδέ σφεας χρηστήρια φοβερὰ ἐλθόντα ἐκ Δελφῶν καὶ ἐς δεῖμα βαλόντα ἐπεισθ ἐκλιπεῖν τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καταμείναντες ἀνέσχοντο τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν χώραν διέξασθαι.

140. Πέμπαντες γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους χρηστηριάξασθαι ἦσαν ἐτοιμοί· καὶ σφι ποιήσασι περὶ τὸ ἴρον τὰ νομιζόμενα, ὡς ἐς τὸ μέγαρον ἐσελθόντες ἴζοντο, χρᾶ ἢ Πυθίῃ, τῇ οὖνομα ἦν Ἀριστονίκη, τὰδ·

ὦ μέλειοι, τί κάθησθε; λιπὼν φεῦγ' ἴσχατα γαίης δώματα καὶ πύλιος τροχοειδέος ἄκρα κάρηνα. οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπειδον, οὔτε τὸ σῶμα, οὔτε πόδες νίατοι οὔτ' ὦν χέρεις, οὔτε τι μέσσης λείπεται, ἀλλ' ἄζηλα πέλει. κατὰ γὰρ μιν ἐρείπει πῦρ τε καὶ ὄξυς Ἄρης, Συριηγενές ἄρμα διώκων. πολλὰ δὲ κἄλλ' ἀπολεῖ πυργώματα, κού τὸ σὸν οἶον· πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς μαλιερῶ πυρὶ δώσει, οἳ που νῦν ἰδρῶτι ῥεούμενοι ἐστήκασι, δειματι παλλόμενοι, κατὰ δ' ἀκροτάτοις δρόφοισι αἷμα μέλαν κέχυνται, προῖδὸν κακότητος ἀνάγκας. ἀλλ' ἴτον ἐξ ἀδύτοιο, κακοῖς δ' ἐπικίδνατε θυμόν.

141. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν Ἀθηναίων θεοπρόποι συμφορῇ τῇ μεγίστῃ ἐχρέωντο. προβάλλουσι δὲ σφεας αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ κακοῦ τοῦ κεχρησμένου Τίμων ὁ Ἀνδροβούλου, τῶν Δελφῶν ἀνὴρ δόκιμος ὁμοῖα τῷ μάλιστα, συνεβούλευέ σφι ἱκετηρίας λαβοῦσι δεύτερα αὐτῖς ἐλθόντας χρᾶσθαι τῷ χρηστηρίῳ ὡς ἱκέτας. πειθόμενοι δὲ ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι καὶ λέγουσι· ὦναξ, χρῆσον ἡμῖν ἄμεινόν τι περὶ τῆς πατρίδος, αἰδεσθεῖς τὰς ἱκετηρίας τὰςδε τὰς τοι ἤκομεν φέροντες· ἢ οὔτοι

ἄπιμεν ἐκ τοῦ ἀδύτου, ἀλλ' αὐτοῦ τῆδε μενέομεν ἔσι'
 ἂν καὶ τελευτήσωμεν· ταῦτα δὲ λέγουσι ἢ πρόμαντις
 χρᾶ δεύτερα τάδε·

Οὐ δύναται Παλλὰς Δι' Ὀλύμπιον ἐξιλάσασθαι,
 λισσομένη πολλοῖσι λόγοις καὶ μήτιδι πυκνῇ.
 σοὶ δὲ τόδ' αὐτίς ἔπος ἔρέω, ἀδάμαντι πελάσσας·
 τῶν ἄλλων γὰρ ἀλισκομένων ὅσα Κέκροπος οὖρος
 ἐντὸς ἔχει κευθμῶν τε Κιθαιρῶνος ζαθέοιο,
 τεῖχος Τριτογενεῖ-ξύλινον διδοῖ εὐρύοπα Ζεὺς
 μοῦνον ἀπόρθητον τελείθειν, τὸ σὲ τέχνα τ' ὀνήσει.
 μηδὲ σὺ γ' ἰπποσύνην τε μένειν καὶ πεζὸν ἰόντα
 πολλὸν ἀπ' ἠπείρου στρατὸν ἦουχος, ἀλλ' ὑποχωρεῖν
 νῶτον ἐπιστρέψας· ἔτι τοι κοτὲ κἀντίος ἔσση.
 ὦ θεῖη Σαλαμῖς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέχνα γυναικῶν,
 ἣ που σκιδναμένης Δημήτερος ἢ συνιούσης.

142. Ταῦτά σφι, ἠπιώτερα γὰρ τῶν προτέρων καὶ
 ἦν καὶ ἐδόκεε εἶναι, συγγραψάμενοι ἀπαλλάσσοντο ἐς
 τὰς Ἀθήνας· ὡς δὲ ἀπελθόντες οἱ θεοπρόποι ἀπήγγελ-
 λον ἐς τὸν δῆμον, γινῶμαι καὶ ἄλλαι πολλαὶ ἐγίνοντο δι-
 ζημένων τὸ μαντήϊον, καὶ αἶδε συνεστηκυῖαι μάλιστα.
 τῶν πρεσβυτέρων ἔλεγον μετεξέτεροι δοκέειν σφι τὸν
 θεὸν τὴν ἀκρόπολιν χρῆσαι περιέσεσθαι· ἢ γὰρ ἀκρό-
 πολις τὸ πάλαι τῶν Ἀθηνέων ῥήχην ἐπέφρακτο· οἱ μὲν
 δὴ κατὰ τὸν φραγμὸν σιτεβάλλοντο τοῦτο τὸ ξύλινον
 τεῖχος εἶναι, οἱ δ' αὖ ἔλεγον τὰς νέας σημαίνειν τὸν
 θεόν, καὶ ταύτας παραρτίεσθαι ἐκέλευον τὰ ἄλλα ἀπέν-
 τας· τοὺς ὧν δὴ τὰς νέας λέγοντας εἶναι τὸ ξύλινον τεῖ-
 χος ἔσφαλλε τὰ δύο τὰ τελευταῖα φηθέντα ὑπὸ τῆς
 Πυθίης,

ὦ θεῖη Σαλαμῖς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέχνα γυναικῶν,
 ἣ που σκιδναμένης Δημήτερος ἢ συνιούσης.

κατὰ πάντα τὰ ἔπεα συνεχίοντο αἱ γινῶμαι τῶν φαι-



των τὰς νέας τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι. οἱ γὰρ χρησμο-
λόγοι ταύτη ταῦτα ἐλάμβανον, ὡς ἀμφὶ Σαλαμίνα δεῖ
σφείας ἐσωθῆναι ναυμαχίην παρασκευασμένους.

143. Ἴην δὲ τῶν τις Ἀθηναίων ἀνὴρ ἐς πρώτους
νεωσιτὶ παριῶν, τῷ οὐνομα μὲν ἔην Θεμιστοκλέης, παῖς
δὲ Νεοκλέος ἐκαλέετο. οὗτος ὡνὴρ οὐκ ἔφη πᾶν ὀρθῶς
τοὺς χρησμολόγους συμβάλλεσθαι, λέγων τοιάδε, εἰ ἐς
Ἀθηναίους εἶχε τὸ ἔπος εἰρημένον ἕντως, οὐκ ἂν οὕτω
μιν δοκείν ἠπίως χρησθῆναι, ἀλλὰ ὧδε, ὡ σχετλή Σα-
λαμῖς, ἀντὶ τοῦ ὡ θείη Σαλαμῖς, εἴπερ γὰρ ἔμελλον οἱ οἰ-
κήτορες ἀμφ' αὐτῇ τελευτήσῃν· ἀλλὰ γὰρ ἐς τοὺς πο-
λεμίους τῷ θεῷ εἰρησθαι τὸ χρηστήριον συλλαμβάνοντι
κατὰ τὸ ὀρθόν, ἀλλ' οὐκ ἐς Ἀθηναίους. παρασκευά-
ζεσθαι ὦν αὐτοὺς ὡς ναυμαχίσοντας συνεβούλευε, ὡς
τούτου ἕντος τοῦ ξυλίνου τείχεος. ταύτη Θεμιστοκλέος
ἀποφαινομένου Ἀθηναῖοι ταῦτά σφι ἔγνωσαν αἰρετώ-
τερα εἶναι μᾶλλον ἢ τὰ τῶν χρησμολόγων, οἳ οὐκ ἔων
ναυμαχίην ἀρτίεσθαι, τὸ δὲ σύμπαν εἶναι οὐδὲ χεῖρας
ἀνταείρεσθαι, ἀλλὰ ἐκλιπόντας χώραν τὴν Ἀττικὴν ἄλ-
λην τιὰ οἰκίζειν.

144. Ἐτέρη τε Θεμιστοκλεῖ γνώμη ἔμπροσθε ταύ-
της ἐς καιρὸν ἠρίστευσε, ὅτις Ἀθηναίοισι γενομένων
χρημάτων μεγάλων ἐν τῷ κοινῷ, τὰ ἐκ τῶν μετάλλων σφι
προσῆλθε τῶν ἀπὸ Λαυρείου, ἔμελλον λάξασθαι ὀρχη-
δὸν ἕκαστος δέκα δραχμάς, τότε Θεμιστοκλέης ἀνέγνωσε
Ἀθηναίους τῆς διαιρέσιος ταύτης παυσάμενους νέας
τούτων τῶν χρημάτων προήσασθαι διηκοσίας ἐς τὸν
πόλεμον, τὸν πρὸς Αἰγινήτας λέγων. οὗτος γὰρ ὁ πό-
λεμος συστὰς ἔσωσε τότε τὴν Ἑλλάδα, ἀναγκάσας θα-
λασσίους γενέσθαι Ἀθηναίους. αἱ δὲ ἐς τὸ μὲν ἐποιή-

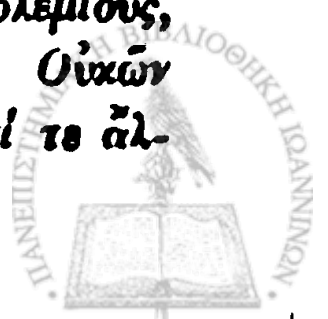
θησαν, οὐκ ἐχρήσθησαν, ἐς δέον δὲ οὕτω τῇ Ἑλλάδι ἐγένοντο. αὐταὶ τε δὴ αἱ νέες τοῖσι Ἀθηναίοισι προποιηθεῖσαι ὑπήρχον, ἐτέρας τε ἔδεε προσαναπηγέσθαι. ἔδοξέ τε σφι μετὰ τὸ χρηστήριον βουλευομένοισι ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον δέκεσθαι τῆσι νηυσὶ πανδημεῖ, τῷ θεῷ πειθόμενος, ἅμα Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι. τὰ μὲν δὴ χρηστήρια ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐγεγόνεε.

145. Συλλεγομένων δὲ ἐς τὸντὸ τῶν περὶ τὴν Ἑλλάδα [Ἑλλήνων τῶν] τὰ ἀμείνω φρονεόντων καὶ διδόντων σφίσι λόγον καὶ πίστιν, ἐνθαῦτα ἔδοκε βουλευομένοισι αὐτοῖσι πρῶτον μὲν χρημάτων πάντων καταλλάσσεσθαι τὰς τε ἔχθρας καὶ τοὺς κατ' ἀλλήλους ἔοντας πολέμους. ἦσαν δὲ πρὸς τινὰς καὶ ἄλλους ἐγκεκρημένοι, ὁ δὲ ὢν μέγιστος Ἀθηναίοισι τε καὶ Αἰγινήτησι. μετὰ δὲ πυνθανόμενοι Ξέρξεα σὺν τῷ στρατῷ εἶναι ἐν Σάρδισι, ἐβουλεύσαντο κατασκόπους πέμπειν ἐς τὴν Ἀσίην τῶν βασιλέως πρηγμάτων, ἐς Ἄργος τε ἀγγέλους ὁμαιχμίην συνθησομένους πρὸς τὸν Πέρσην, καὶ ἐς Σικελίην ἄλλους πέμπειν παρὰ Γέλωνα τὸν Δεινομένεος, ἔς τε Κέρκυραν κελεύσοντας βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐς Κρήτην ἄλλους, φρονήσαντες εἴ πως ἐν τε γένοιτο τὸ Ἑλληνικὸν καὶ εἰ συγκύψαιτες τὸντὸ πρήσσοιεν πάντες, ὡς δεινῶν ἐπιόντων ὁμοίως πᾶσι Ἑλλήσι. τὰ δὲ Γέλωνος πρήγματα μεγάλα ἔλεγτο εἶναι, οὐδαμῶν Ἑλληνικῶν τῶν οὐ πολλὸν μεῖζω.

146. Ὡς δὲ ταῦτά σφι ἔδοξε, καταλυσάμενοι τὰς ἔχθρας πρῶτα μὲν κατασκόπους πέμπουσι ἐς τὴν Ἀσίην ἄνδρας τρεῖς. οἱ δὲ ἀπακόμμενοί τε ἐς Σάρδις καὶ καταμαθόντες τὴν βασιλέως στρατιήν, ὡς ἐπάϊστοι ἐγένοντο,

βασανισθέντες ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τοῦ πεζοῦ στρατοῦ ἀπίγοντο ὡς ἀπολεύμενοι. καὶ τοῖσι μὲν κατακέκριτο θάνατος, Ξέρξης δὲ ὡς ἐπύθετο ταῦτα, μεμφθεὶς τῶν στρατηγῶν τὴν γνώμην, πέμπει τῶν τινὰς δορυφόρων ἐπιτάλαμος, ἣν καταλάβωσι τοὺς κατασκόπους ζῶοντας, ἄγειν παρ' ἐωντόν. ὡς δὲ ἔτι περιεόντας αὐτοὺς κατέλαβον καὶ ἤγον ἐς ὄψιν τὴν βασιλείας, τὸ ἐνθεῦτεν πεθόμενος ἐπ' οἷσι ἤλθον, ἐκέλευσέ σφεας τοὺς δορυφόρους περιάγοντας ἐπιδείκνυσθαι πάντα τὰ τὸν πεζὸν στρατὸν καὶ τὴν ἵππον, ἐπεὶ δὲ ταῦτα θεσόμενοι ἔωσι πλήρεις, ἀποπέμπει ἐς τὴν ἂν αὐτοὶ ἐθέλωσι χώραν Ἀσινέας.

147. Ἐπιλέγων δὲ τὸν λόγον τόνδε ταῦτα ἐντέλλετο, ὡς εἰ μὲν ἀπώλοιο οἱ κατάσκοποι, οὔτ' ἂν τὰ ἐωντοῦ πράγματα προεπύθετο οἱ Ἕλληνας ἔοντα λόγου μέζω, οὔτ' ἂν τι τοὺς πολεμίους μέγα εἰσινέατο, ἄνδρας τρεῖς ἀπολίσαντες· νοσησάντων δὲ τούτων ἐς τὴν Ἑλλάδα δοκίειν ἔφη ἀκούσαντας τοὺς Ἕλληνας τὰ ἐωντοῦ πράγματα πρὸ τοῦ στόλου τοῦ γινομένου παραδώσειν σφείας τὴν ἰδίην θεωρησίην, καὶ οὕτω οὐδὲ δεήσειν ἐπ' αὐτοὺς στρατηλατίοντις πράγματα ἔχειν. οἷκε δὲ αὐτοῦ αὕτη ἢ γνώμη τῇ γε ἄλλῃ· ἐὼν γὰρ ἐν Ἀβύδῳ ὁ Ξέρξης εἶδε πλοῖα ἐκ τοῦ Πόντου σιταγωγὰ διεκπλώνοντα τὸν Ἑλλήσποντον, ἐς τὰ Αἰγίαν καὶ Πελοπόννησον κομιζόμενα. οἱ μὲν δὴ πάρεδροι αὐτοῦ ὡς ἐπύθετο πολέμια εἶναι τὰ πλοῖα, ἐτοιμοὶ ἦσαν αἰρέειν αὐτὰ, ἐσβλέποντες ἐς τὸν βασιλέα ὁκότε παραγγελεῖ. ὁ δὲ Ξέρξης εἶρετο αὐτοὺς ὄκη πλείοιεν· οἱ δὲ εἶπαν, ἐς τοὺς σοὺς πολεμίους, ὧ δίσποτα, σῖτον ἄγοντες. ὁ δὲ ὑπολαβὼν ἔφη· Οὐκῶν καὶ ἡμεῖς ἐκεῖ πλείομεν ἔνθαπερ καὶ οὔτοι τοῖσι τὰ ἄλ-



λοισι ἐξηρτυμένοι καὶ σίτω. τί δῆτα ἀδικέουσι οὔτοι ἡμῖν σιτία παρακομίζοντες; Οἱ μὲν νυν κατάσκοποι οὕτω θετησάμενοί τε καὶ ἀποπεμφθέντες ἐνόστησαν ἐς τὴν Εὐρώπην.

148. Οἱ δὲ συνωμόται Ἑλλήνων ἐπὶ τῷ Πέρσῃ μετὰ τὴν ἀπόπεμψιν τῶν κατασκόπων δεύτερα ἔπεμπον ἐς Ἄργος ἀγγέλους. Ἄργεῖοι δὲ λέγουσι τὰ κατ' ἐαυτοὺς γενέσθαι ὧδε· πυθῆσθαι γὰρ αὐτίκα κατ' ἀρχὰς τὰ ἐκ τοῦ βαρβάρου ἐχειρόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πυθόμενοι δὲ καὶ μαθόντες ὡς σφεας οἱ Ἕλληνες πειρήσονται παραλαμβάνοντες ἐπὶ τὸν Πέρσῃ, πέμψαι θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς, τὸν θεὸν ἐπειρησομένους ὡς σφι μέλλει ἄριστον ποιῆσαι γενέσθαι· νεωστὶ γὰρ σφῶν τεθνῆναι ἑξακισχιλίους ὑπὸ Λακεδαιμονίων καὶ Κλεομένους τοῦ Ἀναξανδρίδew· τῶνδε δὴ εἵνεκα πέμπειν. τὴν δὲ Πυθίην ἐπειρωτῶσι αὐτοῖσι ἀνελεῖν τάδε·

Ἐχθρὲ περικτιόνεσσι, φίλ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
εἴσω τὸν προβόλαιον ἔχων πεφυλαγμένος ἦσο
καὶ κεφαλὴν πεφύλαξο· κάρη δὲ τὸ σῶμα σαώσει.

Ταῦτα μὲν τὴν Πυθίην χρῆσαι πρότερον, μετὰ δὲ ὡς ἐλθεῖν τοὺς ἀγγέλους ἐς δὴ τὸ Ἄργος, ἐπελθεῖν ἐπὶ τὸ βουλευτήριον καὶ λέγειν τὰ ἐντεταλμένα. τοὺς δὲ πρὸς τὰ λεγόμενα ὑποκρίνασθαι ὡς ἐτοῖμοί εἰσι Ἄργεῖοι ποιῆσαι ταῦτα, τριήκοντα ἔτεα εἰρήνην σπείσάμενοι Λακεδαιμονίοισι καὶ ἡγεόμενοι κατὰ τὸ ἥμισυ πάσης τῆς συμμαχίης· καίτοι κατὰ γὰρ τὸ δίκαιον γίνεσθαι τὴν ἡγεμονίην ἐαυτῶν, ἀλλ' ὅμως σφι ἀποχρᾶν κατὰ τὸ ἥμισυ ἡγεομένοισι.

149. Ταῦτα μὲν λέγουσι τὴν βουλήν ἀποκρίνασθαι, καίπερ ἀπαγορευόντός σφι τοῦ χρηστηρίου μὴ ποιῆ-



σθαι τὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας συμμαχίην. σπουδὴν δὲ ἔχειν σπονδίας γενέσθαι τριηκονταέτιδας, καίπερ τὸ χρηστήριον φοβεομένοισι, ἵνα δὴ σφι οἱ παῖδες ἀνδρωθῶσι ἐν τούτοισι τοῖσι ἔτεσι· μὴ δὲ σπονδέων ἐουσέων ἐπιλέγθωσθαι, ἣν ἄρα σφέας καταλάβη πρὸς τῷ γεγονότι κακῷ ἄλλο πταῖσμα πρὸς τὸν Πέρσην, μὴ τὸ λοιπὸν ἔωσι τῶν Λακεδαιμονίων ὑπήκοοι. τῶν δὲ ἀγγέλων τοὺς ἀπὸ τῆς Σπάρτης πρὸς τὰ ρηθέντα ἐκ τῆς βουλῆς ἀμείψασθαι τοῖσδε, περὶ μὲν σπονδέων ἀνοίσειν ἐς τοὺς πλεῦνας, περὶ δὲ ἡγεμονίης αὐτοῖσι ἐντειάλασθαι ὑποκρίνασθαι, καὶ δὴ λέγειν, σφι μὲν εἶναι δύο βασιλέας, Ἀργεῖοισι δὲ ἓνα· οὐκ ὦν δυνατὸν εἶναι τῶν ἐκ Σπάρτης οὐδέτερον παῦσαι τῆς ἡγεμονίης, μετὰ δὲ δύο τῶν σφωτέρων ὁμόψηφον τὸν Ἀργεῖον εἶναι κωλύειν οὐδέν. οὕτω δὴ οἱ Ἀργεῖοί φρασι οὐκ ἀνασχέσθαι τῶν Σπαρτιητέων τὴν πλεονεξίην, ἀλλ' ἐλέσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἄρχεσθαι ἢ τι ὑπεῖξαι Λακεδαιμονίοισι, προειπεῖν τε τοῖσι ἀγγέλοισι πρὸ δύντος ἡλίου ἀπαλλίσσεσθαι ἐκ τῆς Ἀργείων χώρας, εἰ δὲ μὴ, περιέψεσθαι ὡς πολεμίους.

150. Αὐτοὶ μὲν Ἀργεῖοι τοσαῦτα τούτων πέρι λέγουσι· ἔστι δὲ ἄλλος λόγος λεγόμενος ἀνά τὴν Ἑλλάδα, ὡς Ξέρξης ἐπεμψε κήρυκα ἐς Ἄργος πρότερον ἢ περὶ ὀρμῆσαι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἐλθόντα δὲ τούτον λέγεται εἰπεῖν· Ἄνδρες Ἀργεῖοι, βασιλεὺς Ξέρξης τάδε ὑμῖν λέγει· ἡμεῖς νομίζομεν Πέρσην εἶναι, ἀπ' οὗ ἡμεῖς γενόμεθα, παῖδα Περσείος τοῦ Δανάης, γεγονότα ἐκ τῆς Κηφείας θυγατρὸς Ἀνδρομέδης. οὕτω ἂν ὦν εἴημεν ὑμέτεροι ἀπόγονοι. οὕτω ὦν ἡμέας οἶκός ἐπὶ τοὺς ἡμετέρους προγόνους ἐκστρατεύεσθαι, οὕτω ὑμεῖς ἄλλοισι τιμωρέοντας ἡμῖν ἀντιξόους γενέσθαι, ἀλλὰ παρ'

ἑμῖν αὐτοῖσι ἡσυχίην ἔχοντας κατῆσθαι. ἦν γὰρ ἐμοὶ γένηται κατὰ νόον, οὐδαμὸς μείζονας ἑμέων ἄξω. Ταῦτα ἀκούσαντας Ἀργείους λέγεται πρῆγμα ποιήσασθαι, καὶ παραχρῆμα μὲν οὐδὲν ἐπογγελλομένους μεταίτειν· ἐπεὶ δὲ σφεας παραλαμβάνειν τοὺς Ἕλληνας, οὕτω δὲ ἐπισταμένους ὅτι οὐ μεταδώσουσι τῆς ἀρχῆς Λακεδαιμόνιοι, μεταίτειν, ἵνα ἐπὶ προφάσιος ἡσυχίην ἄγωσι.

151. Συμπεσεῖν δὲ τούτοις καὶ τόνδε τὸν λόγον λέγουσιν τινες Ἑλλήνων, πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον γεγόμενον τούτων· τυχεῖν ἐν Σούσοις τοῖσι Μεμνορίοις ἔοντας ἑτέρου πρῆγματος εἵνεκα ἀγγέλους Ἀθηναίων, Καλλίην τε τὸν Ἴππονόχου καὶ τοὺς μετὰ τούτου ἀναβάντας, Ἀργείους δὲ τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον πέμπσαντας καὶ τούτους ἐς Σοῦσα ἀγγέλους εἰρωτᾶν Ἀρτοξέρξεα τὸν Ξέρξεω, εἴ σφι ἔτι ἐμμένει τὴν πρὸς Ξέρξεα φιλίην συνεκεράσαντο, ἢ νομιζοίατο πρὸς αὐτοῦ εἶναι πολέμιοι· βασιλέα δὲ Ἀρτοξέρξεα μάλιστα ἐμμένειν φάναι, καὶ οὐδεμίαν νομίζειν πόλιν Ἀργεος φιλιωτέην.

152. Εἰ μὲν νυν Ξέρξης τε ἀπέπειψε ταῦτα λέγοντα κήρυκα ἐς Ἄργος, καὶ Ἀργείων ἀγγελοὶ ἀναβάντες ἐς Σοῦσα ἐπειρώτων Ἀρτοξέρξεα περὶ φιλίης, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν, οὐδέ τινα γνώμην περὶ αὐτῶν ἀποφαινομαι ἄλλην γὰρ ἢ τὴνπερ αὐτοῖ Ἀργεῖοι λέγουσι. ἐπισταμαι δὲ τοσοῦτο, ὅτι εἰ πάντες ἄνθρωποι τὰ οἰκήσια κακὰ ἐς μέσον συνθνήκων ἀλλάξασθαι βουλόμενοι τοῖσι πλησίοις, ἐγκύψαντες ἂν ἐς τὰ τῶν πέλας κακὰ ἀσπασίως ἕκαστοι αὐτῶν ἀποφεροίατο ὀπίσω τὰ ἐσθνήκωντο. οὕτω δὲ οὐκ Ἀργεῖοις αἴσχιστα πεποιήται. ἐγὼ δὲ ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι γὰρ μὲν οὐ παντάπασι ὀφείλω, καὶ μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἐχέτω ἐς πάντα

τὸν λόγον. ἐπεὶ καὶ ταῦτα λέγεται, ὡς ἄρα Ἀργεῖοι ἦσαν οἱ ἐπικαλεσάμενοι τὸν Πέρσην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπειδὴ σφι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους κακῶς ἢ αἰχμὴ ἐστήκεν, πᾶν δὴ βουλόμενοι σφι εἶναι πρὸ τῆς παρεούσης λύπης. τὰ μὲν περὶ Ἀργείων εἴρηται.

153. Ἐς δὲ τὴν Σικελίην ἄλλοι τε ἀπίκατο ἄγγελοι ἀπὸ τῶν συμμάχων συμμίζοντες Γέλωνι, καὶ δὴ καὶ ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων Σύαγρος. τοῦ δὲ Γέλωνος τούτου πρόγονος, οἰκῆτωρ ὁ ἐν Γέλῃ, ἦν ἐκ νήσου Τήλου τῆς ἐπὶ Τριοπίῳ κειμένης· ὃς κτιζομένης Γέλῃς ὑπὸ Λινδίων τε τῶν ἐκ Ρόδου καὶ Ἀντιφήμου οὐκ ἐλείφθη. ἀνὰ χρόνον δὲ αὐτοῦ οἱ ἀπόγονοι γερόμενοι ἱεροφάνται τῶν χθονίων θεῶν διετέλεον ἔόντες, Τηλίνεω ἐνός τευ τῶν προγόνων κτησαμένου τρόπῳ τοιῶδε· ἐς Μακτώριον πόλιν τὴν ὑπὲρ Γέλῃς οἰκημένην ἔφυγον ἄνδρες Γελῶν ἐσσωθέντες στάσι. τούτους ὦν ὁ Τηλίνης κατήγαγε ἐς Γέλην, ἔχων οὐδεμίαν ἀνδρῶν δύναμιν, ἀλλ' ἰρὰ τούτων τῶν θεῶν. ὅθεν δὲ αὐτὰ ἔλαβε ἢ αὐτὸς ἐκτίσατο, τοῦτο οὐκ ἔχω εἰπεῖν. τούτοισι δ' ὦν πίσυρος ἔων κατήγαγε, ἐπ' ᾧ τε οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἱεροφάνται τῶν θεῶν ἔσονται. Θῶνμά μοι ὦν καὶ τοῦτο γέγονε πρὸς τὰ πυνθάνομαι, κατεργάσασθαι Τηλίνην ἔργον τοσοῦτον· τὰ τοιαῦτα γὰρ ἔργα οὐ πρὸς τοῦ ἅπαντος ἀνδρὸς νεόμικα γίνεσθαι, ἀλλὰ πρὸς ψυχῆς τε ἀγαθῆς καὶ ῥώμης ἀνδρείης· ὁ δὲ λέγεται πρὸς τῆς Σικελίης τῶν οἰκητόρων τὰ ὑπεναντία τούτων πεφικέναι Θηλυδρίης τε καὶ μαλακώτερος ἀνὴρ. οὕτω μὲν νυν ἐκτίσατο τοῦτο τὸ γέρας.

154. Κλεάνδρου δὲ τοῦ Παντάρου τελευτήσαντος τὸν βίον, ὃς ἐτυράννευσε μὲν Γέλῃς ἑπτὰ ἔτη, ἀπέθανε



δὲ ὑπὸ Σαξύλλου ἀνδρὸς Γελώου, ἐνθαῦτα ἀναλαμβάνει τὴν μοναρχίην Ἴπποκράτης, Κλεάνδρου ἐὼν ἀδελφεός. ἔχοντος δὲ Ἴπποκράτεος τὴν τυραννίδα, ὁ Γέλων ἐὼν Τηλίνεω τοῦ ἱεροφάντεω ἀπόγονος, πολλῶν μετ' ἄλλων καὶ Αἰντησιδήμου τοῦ Παταῦκου, [ὅς] ἦν δορυφόρος Ἴπποκράτεος, μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον δι' ἀρετὴν ἀπεδέχθη πάσης τῆς ἵππου εἶναι ἵππαρχος· πολιορκηόντος γὰρ Ἴπποκράτεος Καλλιπολίτας τε καὶ Ναξίους καὶ Ζαγκλαίους τε καὶ Λεοντίους καὶ πρὸς Συρηκοσίους τε καὶ τῶν βαρβάρων συγγούς, ἀντὶρ ἐφαίμετο ἐν τούτοισι τοῖσι πολέμοισι ἐὼν ὁ Γέλων λαμπρότατος. τῶν δὲ εἶπον πολίων, τουτέων πλὴν Συρηκουσίων οὐδεμία πέφυγε δουλοσύνην πρὸς Ἴπποκράτεος· Συρηκοσίους δὲ Κορίνθιοί τε καὶ Κερκυραῖοι ἐρρύσαντο μάχῃ ἐσσωθέντας ἐπὶ ποταμῷ Ἐλώρῳ. ἐρρύσαντο δὲ οὗτοι ἐπὶ τοῖσδε καταλλάξαντες, ἐπ' ἧς Ἴπποκράτῃ Καμαρίναν Συρηκοσίους παραδοῖναι· Συρηκοσίων δὲ ἦν Καμαρίνα τὸ ἀρχαῖον.

155. Ὡς δὲ καὶ Ἴπποκράτεια τυραννεύσαντα ἴσα ἔτεα τῷ ἀδελφεῷ Κλεάνδρῳ κατέλαβεν ἀποθανεῖν πρὸς πόλι Ὑβλῆ, στρατευσάμενον ἐπὶ τοὺς Σικελούς, οὕτω δὴ ὁ Γέλων τῷ λόγῳ τιμωρέων τοῖσι Ἴπποκράτεος παισὶ Εὐκλείδῃ τε καὶ Κλεάνδρῳ, οὐ βουλομένων τῶν πολιητέων κατηκόων ἔτι εἶναι, τῷ ἔργῳ, ὡς ἐπεκράτησεν μάχῃ τῶν Γελῶων, ἤρχεν αὐτὸς ἀποστερήσας τοὺς Ἴπποκράτεος παῖδας. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ εὖρημα τοὺς γαμόρους καλομένους τῶν Συρηκοσίων ἐκπιθόντας ὑπὸ τε τοῦ δήμου καὶ τῶν σφετέρων δούλων, καλομένων δὲ Κυλλυρίων, ὁ Γέλων καταγαγὼν τούτους ἐκ Κασμένης πόλιος εἰς τὰς Συρηκούσας ἔσχε καὶ ταύτας· ὁ γὰρ δῆμος ὁ τῶν

Συρηκοσίῳ ἐπιόντι Γέλῳι παραδιδοῖ τὴν πόλιν καὶ ἑωυτόν.

156. Ὁ δὲ ἐπεὶ τὴν παρέλαβεν τὰς Συρηκούσας, Γέλῳς μὲν ἐπικρατέων λόγον ἐλάσσω ἐποιέετο, ἐπιτρέψας αὐτῇ τῷ Ἰέρῳι ἀδελφεῷ ἑωυτοῦ· ὁ δὲ τὰς Συρηκούσας ἐκράτυνε, καὶ ἦσαν οἱ πάντα αἱ Συρηκούσαι. αἱ δὲ παραντίκται ἀνά τ' ἔδραμον καὶ ἀνέβλαστον· τοῦτο μὲν γὰρ Καμαρινάιους ἀπαντας ἐς τὰς Συρηκούσας ἀγαγὼν πολιήτας ἐποίησεν, Καμαρινῆς δὲ τὸ ἄστυ κατέσκαψε, τοῦτο δὲ Γελῳῶν ὑπερημίσεως τῶν ἀστώων τῶντο τοῖσι Καμαρινάιοισι ἐποίησεν. Μεγαρέας τὴν τοὺς ἐν Σικελίῃ, ὡς πολιορκούμενοι ἐς ὁμολογίην προσεχώρησαν, τοὺς μὲν αὐτῶν παχέας, ἀειραμένους τὴν πόλεμον αὐτῷ καὶ προσδοκέοντας ἀπολίεσθαι διὰ τοῦτο, ἀγαγὼν ἐς τὰς Συρηκούσας πολιήτας ἐποίησεν, τὸν δὲ δῆμον τῶν Μεγαρέων οὐκ ἔόντα μεταίτιον τοῦ πολέμου τούτου οὐδὲ προσδοκούμενον κακὸν οὐδὲν πείσεσθαι, ἀγαγὼν καὶ τούτους ἐς τὰς Συρηκούσας ἀπέδοτο ἐπ' ἐξαγωγῇ ἐκ Σικελίης. τῶντο δὲ τοῦτο καὶ Εὐβοέας τοὺς ἐν Σικελίῃ ἐποίησεν διακρίνας. ἐποίησεν δὲ ταῦτα τούτους ἀμφοτέρους, νομίσας δῆμον εἶναι συνοίκημα ἀχαριτώτατον. Τοιοῦτον μὲν τρόπῳ τύραννος ἐγεγόνεν μέγας ὁ Γέλῳς.

157. Τότε δ' ὡς οἱ ἄγγελοι τῶν Ἑλλήνων ἀπῆλθοσαν ἐς τὰς Συρηκούσας, ἐλθόντες αὐτῷ ἐς λόγους ἔλεγον τάδε· Ἐπεμψαν ἡμῶς Λακεδαιμόνιοι τὴν καὶ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι παραλαμφομένους σε πρὸς τὸν βάρβαρον· τὸν γὰρ ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα πάντως κού πυνθάνεαι, ὅτι Πέρσης ἀνὴρ μέλλει, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ἐπάγων πάντα τὸν ἡῶν στρατὸν ἐκ τῆς Ἀσίας, στρατηλατήσῃν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα,

πρόσχημα μὲν ποιούμενος ὡς ἐπὶ Ἀθήνας ἐλάτνει, ἐν νόῳ δὲ ἔχων πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ὑπὲρ ἑαυτῶ ποιήσασθαι. σὺ δὲ δυνάμιός τε ἦκεις μεγάλης, καὶ μοῖρά τοι τῆς Ἑλλάδος οὐκ ἐλαχίστη μετὰ ἄρχοντί γε Σικελίης· βοήθει τε τοῖσι ἐλευθεροῦσι τὴν Ἑλλάδα, καὶ συνελευθέρον. ἀλῆς μὲν γὰρ γινομένη πᾶσα ἡ Ἑλλὰς χεὶρ μεγάλη συναίγεται καὶ ἀξιόμαχοι γινόμεθα τοῖσι ἐπιοῦσι· ἦν δὲ ἡμέων οἱ μὲν καταπροδιδῶσι, οἱ δὲ μὴ θέλωσι τιμωρεῖν, τὸ δὲ ὑγιαῖνον τῆς Ἑλλάδος ἢ ὀλίγον, τοῦτο δὲ ἤδη δεινὸν γίνεται μὴ πέσῃ πᾶσα ἡ Ἑλλὰς. μὴ γὰρ ἐλπίστῃς, ἦν ἡμῶν καταστρέφεται ὁ Πέρσης μάχῃ κρατήσας, ὡς οὐκ ἦξει παρὰ σέ γε, ἀλλὰ πρὸ τούτου φύλαξαι. βοήθει γὰρ ἡμῖν σεωντῶ τιμωρεῖς· τῷ δὲ εὖ βουλευθέντι πρήγματι τελευτῆ ὡς τὸ ἐπίπαν χρηστὴ ἐθέλει ἐπιγίνεσθαι.

158. Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον, Γέλων δὲ πολλὸς ἐνέχειτο λέγων τοιαῦτα· Ἄνδρες Ἕλληες, λόγον ἔχοντες πλεονέκτην ἐτολυθήσατε ἐμὲ σύμμαχον ἐπὶ τὸν βάρβαρον παρὰ καλέοντες ἐλθεῖν. αὐτοὶ δὲ ἐμεῦ πρότερον δευθέντος βαρβαρικοῦ στρατοῦ συνεπάσασθαι, ὅτε μοι πρὸς Καρχηδονίους νεῖκος συνῆπτο, ἐπισκήπτιοντός τε τὸν Δωριέος τοῦ Ἀναξανδρίδew πρὸς Ἐγεσταιῶν φόνον ἐκπρήξασθαι, ὑποτεινόντός τε τὰ ἐμπόρια συνελευθεροῦν ὑπὸ ὧν ὑμῖν μεγάλαι ἀφελίαι τε καὶ ἐπανρέσιες γέγονασι, οὔτε ἐμεῦ εἴνεκα ἦλθετε βοήθεισοντες οὔτε τὸν Δωριέος φόνον ἐκπρήξόμενοι, τό τε κατ' ἡμῶν τάδε ἅπαντα ὑπὸ βαρβάροισι νέμεται. ἀλλ' εὖ γὰρ ἡμῖν καὶ ἐπὶ τὸ ἄμεινον κατέστη. νῦν δὲ ἐπειδὴ περιελήλυθε ὁ πόλεμος καὶ ἀπικται ἐς ἡμῶν, οὕτω δὴ Γέλωνος μῆστις γέγονε. ἀτιμίης δὲ πρὸς ἡμῶν κινήσας οὐκ ὁμοιώσομαι ὑμῖν, ἀλλ'

ἔτοιμός εἰμι βοηθῆειν παρεχόμενος διηκοσίας τε τριή-
 ρεας καὶ δισμυρίους ὀπλίτας καὶ δισχιλίην ἵππον καὶ
 δισχιλίους τοξότας καὶ δισχιλίους σφενδονήτας καὶ δισ-
 χιλίους ἵπποδρόμους ψιλοῦς· σίτον τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλή-
 νων στρατιῇ, ἔστ' ἂν διαπολεμήσωμεν, ὑποδέχομαι πα-
 ρέξειν. ἐπὶ δὲ λόγῳ τοιῶδες τάδε ὑπίσχομαι ἐπ' ᾧ
 στρατηγός τε καὶ ἡγεμῶν τῶν Ἑλλήνων ἔσομαι πρὸς τὸν
 βάρβαρον. ἐπ' ἄλλῳ δὲ λόγῳ οὔτ' ἂν αὐτὸς ἔλθοιμι
 οὔτ' ἂν ἄλλους πέμπωμι.

159. Ταῦτα ἀκούσας οὔτε ἠνέσχετο ὁ Σύναγρος
 εἶπέ τε τάδε· ἼΙ κβ μέγ' οἰμώξεις ὁ Πελοπίδης Ἀγαμέ-
 μνων πνυθόμενος Σπαρτιήτας τὴν ἡγεμονίην ἀπαραιρη-
 σθαι ὑπὸ Γέλωνός τε καὶ Συρηκοσίων. ἀλλὰ τούτου μὲν
 τοῦ λόγου μηκέτι μνησθήης, ὅπως τὴν ἡγεμονίην τοι πα-
 ραδώσομεν. ἀλλ' εἰ μὲν βούλει βοηθῆειν τῇ Ἑλλάδι,
 ἴσθι ἀρξόμενος ὑπὸ Λακεδαιμονίων· εἰ δ' ἄρα μὴ δι-
 καιοῖς ἀρχεσθαι, σὺ δὲ μὴ βοηθῆειν.

160. Πρὸς ταῦτα ὁ Γέλων, ἐπειδὴ ὦρα ἀπεστραμ-
 μένους τοὺς λόγους τοῦ Σύναγρου, τὸν τελευταῖόν σφι
 τόνδε ἐξέφηρε λόγον· Ὡ ξεῖνε Σπαρτιῆτα, ὄνειδεα κα-
 τίοντα ἰσθρῶπῳ φιλέει ἐπανάγειν τὸν θυμόν. σὺ μὲντοι
 ἀποδεξάμενος ὑβρίσματα ἐν τῷ λόγῳ οὗ μβ πείσεις
 ἀσχήμονα ἐν τῇ ἀμοιβῇ γενέσθαι. ὅκου δὲ ὑμεῖς οὕτω
 περιέχεσθε τῆς ἡγεμονίης, οἰκὸς καὶ ἐμὲ μᾶλλον ὑμέων
 περιέχεσθαι, στρατιῆς τε ἔόντι πολλαπλασίης ἡγεμόνα
 καὶ νηῶν πολὺ πλεόνων. ἀλλ' ἐπεὶ τε ὑμῖν ὁ λόγος οὕτω
 προσάντης κατίσταται, ἡμεῖς τι ὑπείξομεν τοῦ ἀρχαίου
 λόγου. εἰ τοῦ μὲν πεζοῦ ὑμεῖς ἡγέοισθε, τοῦ δὲ ναυτικοῦ
 ἐγώ· εἰ δὲ ὑμῖν ἡδονὴ τοῦ κατὰ θάλασσαν ἡγεμονεῖν,
 τοῦ πεζοῦ ἐγώ θέλω. καὶ ἥ τούτοισι ὑμέας χρεῶν ἔστι

ἀρχέσθαι, ἢ ἀπιέναι συμμάχων τοιῶνδε ἐρήμους. Γέλων μὲν δὴ ταῦτα προτείνεται.

161. Φθάσας δὲ ὁ Ἀθηναίων ἄγγελος τὸν Λακεδαιμονίων ἀμείβετό μιν τοῖσδε· Ὡ βασιλεῦ Συρτηκοσίων, οὐκ ἡγεμόνος δεομένη ἡ Ἑλλάς ἀπέπεμψεν ἡμέας πρὸς σέ, ἀλλὰ στρατιῆς. σὺ δὲ ὅπως μὲν στρατιῆν πέμψεις μὴ ἡγεύμενος τῆς Ἑλλάδος, οὐ προφαίνεις· ὡς δὲ στρατηγήσεις αὐτῆς, γλίχεται. ὅσον μὲν νυν πατὸς τοῦ Ἑλλήνων στρατοῦ ἐδίου ἡγέσθαι, ἐξήρκει ἡμῖν τοῖσι Ἀθηναίοισι ἡσυχίην ἄγειν, ἐπισταμένοισι ὡς ὁ Λάκων ἱκανὸς τοι ἔμελλε ἔσεσθαι καὶ ὑπὲρ ἀμφοτέρων ἀπολογεύμενος· ἐπεὶ τε δὲ ἀπίσης ἀπελανόμενος δέεαι τῆς ναυτικῆς ἀρχεῖν, οὕτω ἔχει τοι· οὐδ' ἦν ὁ Λάκων ἐπίη τοι ἀρχεῖν αὐτῆς, ἡμεῖς ἐπήσομεν. ἡμετέρη γάρ ἐστι αὕτη γε μὴ αὐτῶν βουλομένων Λακεδαιμονίων. τούτοισι μὲν ὧν ἡγέσθαι βουλομένοισι οὐκ ἀντιτείνομεν, ἄλλω δὲ παρήσομεν οὐδενὶ ναυαρχεῖν. μάτην γὰρ ἂν ὧδε πάραλον Ἑλλήνων στρατὸν πλεῖστον εἶημεν ἐκτιημένοι, εἰ Συρτηκοσίοισι ἐόντες Ἀθηναῖοι συγχωρήσομεν τῆς ἡγεμονίης, ἀρχαιότατον μὲν ἔθνος παρεχόμενοι, μόννοι δὲ ἐόντες οὐ μετανάσται Ἑλλήνων. τῶν καὶ Ὅμηρος ὁ ἐποποιὸς ἄνδρα ἄριστον ἔφησε ἐς Ἴλιον ἀπικέσθαι τάξαι τε καὶ διακοσμήσαι στρατόν. οὕτω οὐκ ὄνειδος ἡμῖν ἐστὶ οὐδὲν λέγειν ταῦτα.

162. Ἀμείβετο Γέλων τοῖσδε· Ξεῖνε Ἀθηναῖε, ὑμεῖς οἴκατε τοὺς μὲν ἀρχοντας ἔχειν, τοὺς δὲ ἀρξομένους οὐκ ἔξειν. ἐπεὶ τοίων οὐδὲν ὑπιέντες ἔχειν τὸ πᾶν ἐθέλετε, οὐκ ἂν φθάνοιτε τὴν ταχίστην ὀπίσω ἀπαλασσόμενοι καὶ ἀγγέλλοντες τῇ Ἑλλάδι ὅτι ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἔαρ αὐτῇ ἐξαίρηται. [οὗτος δὲ ὁ νόος τοῦδε τοῦ ρήματος,

τὸ ἐθέλει λέγειν· δῆλα γὰρ ὡς ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐστὶ τὸ ἔαρ δοκιμώτατον, τῆς δὲ τῶν Ἑλλήνων στρατιῆς τὴν ἑωυτοῦ στρατιήν. στερισκομένην ὦν τὴν Ἑλλάδα τῆς ἑωυτοῦ συμμαχίης εἵκαζε ὡς εἰ τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ξευραιορημένον εἶη.]

163. Οἱ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων ἄγγελοι τούτῃ τῷ Γέλωνι χρηματισάμενοι ἀπέπλεον· Γέλων δὲ πρὸς ταῦτα δεισας μὲν περὶ τοῖσι Ἕλλησι μὴ οὐδυνέωνται τὸν βάρβαρον ὑπερβαλέσθαι, δεινὸν δὲ καὶ οὐκ ἀνασχετὸν ποιησάμενος ἐλθὼν ἐς Πελοπόννησον ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἔων Σικελίης τύραννος, ταύτην μὲν τὴν ὁδὸν ἠμέλησε, ὁ δὲ ἄλλης εἶχετο· ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα ἐπίθροτο τὸν Πέρσην διαβεβηκότα τὸν Ἑλλήσποντον, πέμπει πεντηκοντέροισι τρισὶ Κάδμον τὸν Σκύθεω ἄνδρα Κῶιον ἐς Δελφοὺς, ἔχοντα χρήματα πολλὰ καὶ φίλους λόγους, παραδοκῆσοντα τὴν μάχην τῇ πεσέεται, καὶ ἦν μὲν ὁ βάρβαρος νικᾷ, τὰ τε χρήματα αὐτῷ δίδόναι καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ τῶν ἄρχει ὁ Γέλων, ἦν δὲ οἱ Ἕλληνες, ὀπίσω ἀπάγειν.

164. Ὁ δὲ Κάδμος οὗτος πρότερον τούτων παραδεξάμενος παρὰ πατρὸς τὴν τυραννίδα Κῶιον εὐβεβηκυῖαν, ἐκὼν τε εἶναι καὶ δεινοῦ ἐπιόντος οὐδενός, ἀλλ' ἀπὸ δικαιοσύνης, ἐς μέσον Κῶιοισι καταθεὶς τὴν ἀρχὴν οἶχετο ἐς Σικελίην, ἐνθα μετὰ Σαμίων ἔσχε τε καὶ κατοίκησε πόλιν Ζάγκλην τὴν ἐς Μεσσήνην μεταβαλοῦσαν τὸ οὖνομα. τοῦτον δὴ ὦν ὁ Γέλων τὸν Κάδμον καὶ τοιοῦτῳ τρόπῳ ἀπικόμενον διὰ δικαιοσύνην, τὴν οἱ αὐτὸς ἄλλην συνήδεν ἐοῦσαν, ἔπεμψε· ὃς ἐπὶ τοῖσι ἄλλοισι δικαιοῖσι τοῖσι ἐξ ἑωυτοῦ ἐργασμένοισι καὶ τότε οὐκ ἐλάχιστον τούτων ἐλείπετο· κρατήσας γὰρ μεγάλων



χρημάτων τῶν οἱ Γέλων ἐπετράπετο, παρεὸν κατασχέ-
σθαι οὐκ ἐθέλησε, ἀλλ' ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες ἐπεκράτησαν
τῆ νηυμαχίῃ καὶ Ξέρξης οἰχώκεσ ἀπελαύνων, καὶ δὴ καὶ
ἐκεῖνος ἀπίκετο ἐς τὴν Σικελίην ἅπαντα τὰ χρήματα
ἄγων.

165. Λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπὸ τῶν ἐν Σικελίῃ οἰκη-
μένων, ὡς ὅμως καὶ μέλλων ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμο-
νίων ὁ Γέλων ἐβοήθησε ἂν τοῖσι Ἕλλησι, εἰ μὴ ὑπὸ
Θήρωνος τοῦ Δινησιδήμου Ἀκραγαντίνων μονάρχου
ἐξελασθεὶς ἐξ Ἰμέρης Τήριλλος ὁ Κρινίππου, τύραννος
ἑὼν Ἰμέρης ἐπῆγε ὑπ' αὐτὸν τὸν χρόνον τοῦτον Φοινί-
κων καὶ Διβύων καὶ Ἰβήρων καὶ Λιγύων καὶ Ἐλισύκων
καὶ Σαρδονίων καὶ Κυρνίων τριήκοντα μυριάδας καὶ
στρατηγὸν αὐτῶν Ἀμίλκαν τὸν Ἄγγωνος, Καρχηδονίων
ἑὸντα βασιλέα, κατὰ ξεινίην τε τὴν ἑωυτοῦ ὁ Τήριλλος
ἀναγνώσας, καὶ μάλιστα διὰ τὴν Ἀναξίλεω τοῦ Κρητίεω
προθυμίην, ὃς Ῥηγίου ἑὸν τύραννος τὰ ἑωυτοῦ τέκνα
δοὺς ὁμήρους Ἀμίλκα, ἐπῆγέ μιν ἐπὶ τὴν Σικελίην τιμω-
ρέων τῷ πενθερῷ. Τηρίλλου γὰρ εἶχε θυγατέρα Ἀνα-
ξίλεως, τῆ οὖνομα ἦν Κυδίππη. οὕτω δὴ οὐκ οἶόν τε
γενόμενον βοηθέειν τὸν Γέλωνα τοῖσι Ἕλλησι ἀποπέμ-
πειν ἐς Δελφοὺς τὰ χρήματα.

166. Πρὸς δὲ καὶ τάδε λέγουσι, ὡς συνέβη τῆς αὐ-
τῆς ἡμέρης ἐν τε τῆ Σικελίῃ Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικᾶν
Ἀμίλκαν τὸν Καρχηδόσιον καὶ ἐν Σαλαμῖνι τοὺς Ἕλληνας
τὸν Πέρσην. τὸν δὲ Ἀμίλκαν Καρχηδόσιον ἑὸντα πρὸς
πατρός, μητρόθεν δὲ Συρηκόσιον, βασιλεύσαντά τε καὶ
ἀνδραγαθίην Καρχηδονίων, ὡς ἡ συμβολή τε ἐγένετο
καὶ ὡς ἐσσοῦτο τῆ μάχῃ, ἀφανισθῆναι πυνθάνομαι

οὔτε γὰρ ζῶντα οὔτε ἀποθανόντα φανῆναι οὐδαμοῦ γῆς· τὸ πᾶν γὰρ ἐπεξελθεῖν διζήμενον Γέλωνα.

167. Ἔστι δὲ ὑπ' αὐτῶν Καρχηδονίων ὄδῃ ὁ λόγος λεγόμενος, οἰκίτι χρεωμένων, ὡς οἱ μὲν βάρβαροι τοῖσι Ἑλλησι ἐν τῇ Σικελίῃ ἐμάχοντο ἐξ ἡοῦς ἀρξάμενοι μέχρι δαίλης ὀψίης (ἐπὶ τοσοῦτο γὰρ λέγεται ἐλκύσαι τὴν σύστασιν), ὁ δὲ Ἀμίλκας ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μένων ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐθύετο καὶ ἐκαλλιρέετο ἐπὶ πυρῆς μεγάλης σώματα ὅλα καταγίζων, ἰδὼν δὲ τροπὴν τῶν ἐωντοῦ γινομένην, ὡς ἔτυχε ἐπισπένδων τοῖσι ἱροῖσι, ὥσπερ ἐωντὸν ἐς τὸ πῦρ· οὕτω δὲ κατακαυθέντα ἀφανισθῆναι. ἀφανισθέντι δὲ Ἀμίλκι τρόπῳ εἶτε τοιούτῳ, ὡς Φοίνικες λέγουσι, εἶτε ἑτέρῳ, ὡς Συρηκόσιοι, Καρχηδόνιοι τοῦτο μὲν οἱ θύουσι, τοῦτο δὲ μνήματα ἐποίησαν ἐν πάσῃσι τῆσι πόλισι τῶν ἀποικίδων, ἐν αὐτῇ τε μέγιστον Καρχηδόνη. τὰ μὲν ἀπὸ Σικελίης τοσαῦτα.

168. Κερκυραῖοι δὲ τὰδε ὑποκρινάμενοι τοῖσι ἀγγέλοισι τοιάδῃ ἐποίησαν· καὶ γὰρ τούτους παρελάμβανον οἱ αὐτοὶ οἵπερ καὶ ἐς Σικελίην ἀπύκατο, λέγοντες τοὺς αὐτοὺς λόγους, τοὺς καὶ πρὸς Γέλωνα ἔλεγον. οἱ δὲ παραυτίκα μὲν ὑπίσχοντο πέμψειν τε καὶ ἀμυνέειν, φράζοντες ὡς οὐ σφρι περαιοπτιῆ ἐστὶ ἡ Ἑλλὰς ἀπολλυμένη· ἦν γὰρ σφαλῆ, σφεῖς γὰρ οὐδὲν ἄλλο ἢ δουλεύσουσι πῆ πρώτη τῶν ἡμερέων· ἀλλὰ τιμωρητέον εἴη ἐς τὸ δυνατώτατον· ὑπεκρίναντο μὲν οὕτω εὐπρόσωπα, ἐπεὶ δὲ ἔδει βοηθέντων, ἄλλα νοεῦντες ἐπλήρωσαν νέας ἐξήκοντα, μόγις δὲ ἀναχθέντες προσέμιξαν τῇ Πελοποννήσῳ, καὶ περὶ Πύλον καὶ Ταίναρον γῆς τῆς Λακεδαιμονίων ἀνεκώχευον τὰς νέας, καρδοκέοντες καὶ οὗτοι τὸν πόλεμον τῇ πεσῆται, ἀελπιέοντες μὲν τοὺς Ἑλληνας ὑπερβαλέσθαι, δοκέοντες

δὲ τὸν Πέρσῃν κατακρατήσαντα πολλὸν ἄρξειν πάσῃς τῆς Ἑλλάδος. ἐποίησαν ὦν ἐπίτιδες, ἵνα ἔχωσι πρὸς τὸν Πέρσῃν λέγειν τοιάδε· Ὡ βασιλεῦ, ἡμεῖς παραλαμβανόντων τῶν Ἑλλήνων ἡμῶν εἰς τὸν πόλεμον τοῦτον ἔχοντες δύναμιν οὐκ ἐλαχίστην οὐδὲ νέας ἐλαχίστας παρασχόντες ἄν, ἀλλὰ πλείστας μετὰ γε Ἀθηναίους, οὐκ ἐθελήσαμεν τοι ἀντιοῦσθαι, οὐδέ τι ἀποθύμιον ποιῆσαι. Τοιαῦτα λέγοντες ἤλπιζον πλεόν τι τῶν ἄλλων οἴσεσθαι· τάπερ ἄν καὶ ἐγένετο, ὡς ἐμοὶ δοκίει. πρὸς δὲ τοὺς Ἑλληνας σφί σκῆψις ἐπεποιήτο, τῆπερ δὴ καὶ ἐχρήσαντο· αἰτιωμένων γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὅτι οὐκ ἐβούθεον, ἔφασαν πληρῶσαι μὲν ἐξήκοντα τριήρας, ἐπὶ δὲ ἐτῆσιέων ὠνέμων ὑπερβαλίειν Μαλέτην οὐκ οἶοί τε γενέσθαι· οὕτω οὐκ ἀπικέσθαι εἰς Σαλαμίνα, καὶ οὐδεμῆ κακότητι λειφθῆναι τῆς ναυμαχίης. οὗτοι μὲν οὕτω διακρούσαντο τοὺς Ἑλληνας.

169. Κρήτες δὲ, ἐπεὶ τὴν σφασ παρελάμβανον οἱ ἐπὶ τούτοις ταχθέντες Ἑλλήνων, ἐποίησαν τοιόνδε· πέμπαντες κοινῆ θεοπρόπους εἰς Δελφοὺς τὸν θεὸν ἐπειρώτων εἴ σφί ἀμεινον γίνεται τιμωρέουσι τῇ Ἑλλάδι. ἢ δὲ Πυθίῃ ἐπεκρίνατο· Ὡ νήπιοι, ἐπιμέμεσθε ὅσα ὑμῶν ἐκ τῶν Μενέλεω τιμωρημάτων Μίνως ἔπειπε μινύων δακρύματα, ὅτι οἱ μὲν οὐ συνεξεπρότξαντο αὐτῶ τὸν ἐν Καμίκῳ θάνατον γινόμενον, ὑμῶν δὲ κείνοισι τῆν ἐκ Σπάρτης ἀρπαχθεῖσαν ὑπὲρ ἀνδρὸς βαρβάρου γυναῖκα. Ταῦτα οἱ Κρήτες ὡς ἀπειχθέντα ἔκρουσαν, ἔσχοντο τῆς τιμωρίας.

170. Λέγεται γὰρ Μίνων κατὰ ζήτησιν Δαιδάλου ἀπικόμμενον εἰς Σικανίην, τὴν νῦν Σικελίην καλουμένην, ἀποθανεῖν βιαίῳ θανάτῳ. ἀνὰ δὲ χρόνον Κρήτας θεοῦ

σφθ ἐποτρύναντος, πάντας πλὴν Πολιχριτέων τε καὶ Πραισίων, ἀπικομένους στόλῳ μεγάλῳ ἐς Σικανίην πολιορκέειν ἐπ' ἕτεα πέντε πόλιν Κάμικον, τὴν κατ' ἐμὲ Ἀχραγαντῖνοι ἐνέμοντο· τέλος δὲ οὐ δυναμένους οὔτε εἰλεῖν οὔτε παραμένειν λιμῶ συνεστεῶτας, ἀπολιπόντας οἴχεσθαι. ὥς δὲ κατὰ Ἰηπυγίην γενέσθαι πλώοντας, ὑπολαβόντα σφέας χειμῶνα μέγαν ἐκβαλεῖν ἐς τὴν γῆν. συναραχθέντων δὲ τῶν πλοίων (οὐδεμίαν γάρ σφι ἔτι κομιδὴν ἐς Κρήτην φαίνεσθαι) ἐνθαῦτα Ὑρίην πόλιν κτίσαντας καταμεῖναι τε καὶ μεταβαλόντας ἀντὶ μὲν Κρητῶν γενέσθαι Ἰήπυγας Μεσσαπίους, ἀντὶ δὲ τοῦ εἶναι νησιώτας ἠπειρώτας. ἀπὸ δὲ Ὑρίης πόλιος τὰς ἄλλας οἰκίσαι, τὰς δὲ Ταραντῖνοι χρόνῳ ὕστερον πολλῶν ἔξανιστάντες προσέπταισαν μεγάλως, ὥστε φόνος Ἑλληνικὸς μέγιστος οὗτος δὴ ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, αὐτῶν τε Ταραντίνων καὶ Ῥηγίων, οἱ ὑπὸ Μικύθου τοῦ Χοίρου ἀναγκαζόμενοι τῶν ἀστῶν καὶ ἀπικόμενοι τιμωροὶ Ταραντινοῖσι ἀπέθανον τρισχίλιοι οὕτω· αὐτῶν δὲ Ταραντίνων οὐκ ἐπέην ἀριθμὸς. ὁ δὲ Μικυθός, οἰκέτης ἐὼν Ἀναξίλεω, ἐπίτροπος Ῥηγίου καταλέλειπτο, οὗτος ὅσπερ ἐκπρωτῶν ἐκ Ῥηγίου καὶ Τεγέην τὴν Ἀρκάδων οἰκήσας ἀνέθηκε ἐν Ὀλυμπίῃ τοὺς πολλοὺς ἀνδριάντας.

171. Ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ Ῥηγίους τε καὶ Ταραντίνους τοῦ λόγου μοι παρενθήκη γέγονε· ἐς δὲ τὴν Κρήτην ἐρημωθεῖσαν, ὥς λέγουσι Πραῖσιοι, ἐσοικίζεσθαι ἄλλους τε ἀνθρώπους καὶ μάλιστα Ἕλληνας, τρίτη δὲ γενεῇ μετὰ Μίνων τελευτήσαντα γενέσθαι τὰ Τρωϊκά. ἐν τοῖσι οὐ φλαυροτάτους φαίνεσθαι ἔοντας Κρητας τιμωροὺς Μενέλεω. ἀντὶ τούτων δὲ σφι ἀπογοστήσασι ἐκ

Τροίης λιμὸν τε καὶ λοιμὸν γενέσθαι καὶ αὐτοῖσι καὶ τοῖσι προβάτοισι, ἔστε τὸ δεύτερον ἐρημωθεῖσιν Κρήτης μετὰ τῶν ἐπολοῖπων τρίτους αὐτὴν νῦν νέμεσθαι Κρητας. ἡ μὲν δὴ Πυθίη ὑπομνήσασα ταῦτα ἔσχε βουλομένοις τιμωρεῖν τοῖσι Ἕλλησι.

172. Θεσσαλοὶ δὲ ὑπὸ ἀναγκαίης τὸ πρῶτον ἐμήδισαν, ὡς διέδεξαν, ὅτι οὐ σφί ἦνδανε τὰ οἱ Ἀλενάδαι ἐμψαυέωντο. ἐπεὶ τε γὰρ ἐπνυθέατο τάχιστα μέλλοντα διαβαίνειν τὸν Πέριον εἰς τὴν Εὐρώπην, πέμπουσι εἰς τὸν Ἰσθμὸν ἀγγέλους· ἐν δὲ τῷ Ἰσθμῷ ἦσαν ἀλισμένοι πρόβουλοι, τῆς Ἑλλάδος ἀραισθημένοι ἀπὸ τῶν πολιῶν τῶν τὰ ἀμείνω φρονεουσέων περὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τούτοις τῶν Θεσσαλῶν οἱ ἀγγελοὶ ἔλεγον· ἄνδρες Ἕλληνες, δεῖ φυλάσσεσθαι τὴν ἐσβολὴν τὴν Ὀλυμπικὴν, ἵνα Θεσσαλίη τε καὶ ἡ σύμπασα ἡ Ἑλλὰς ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου. ἡμεῖς μὲν νῦν ἐτοιμοὶ εἶμεν συμπυλάσσειν· πέμπειν δὲ χρὴ καὶ ὑμῶν στρατιὴν πολλήν, ὡς εἰ μὴ πέμψετε, ἐπίστασθε ἡμῶν ὁμολογήσειν τῷ Πέρσῃ· οὐ γάρ τοι προκατημένους τοσοῦτο πρὸ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος μόνους πρὸ ὑμῶν δεῖ ἀπολέσθαι. βοηθῆειν δὲ οὐ βουλόμενοι ἀναγκαίην ἡμῖν οὐδεμίαν οἶοί τέ ἐστε προσφέρειν· οὐδαμὰ γὰρ ἀδυνασίης ἀνάγκη κρέσσων ἔσθαι. ἡμεῖς δὲ πειρησόμεθα αὐτοῖ τινα σωτηρίην μηχανεώμενοι. ταῦτα ἔλεγον οἱ Θεσσαλοὶ.

173. Οἱ δὲ Ἕλληνες πρὸς ταῦτα ἐβουλεύσαντο εἰς Θεσσαλίην πέμπειν κατὰ θάλασσαν πεζὸν στρατὸν φυλάξοντα τὴν ἐσβολήν. ὡς δὲ συνελήχθη ὁ στρατὸς, ἔπλευ δι' Εὐρίπου· ἀπικόμενος δὲ τῆς Ἀχαιῆς εἰς Ἄλον, ἀποβάς ἐπορεύετο εἰς Θεσσαλίην, τὰς νέας αὐτοῦ καταλιπών, καὶ ἀπῆκετο εἰς τὰ Τύμπεα εἰς τὴν ἐσβολὴν ἥπερ ἀπὸ

Μακεδονίης τῆς κάτω ἐς Θεσσαλίην φέρει παρὰ Πηνειὸν ποταμὸν, μεταξὺ δὲ Οὐλύμπου τε οὐρεος ἔοντα καὶ τῆς Ὀσσης. ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύοντο τῶν Ἑλλήνων κατὰ μυρίους ὀπλίται συλλεγέστες, καὶ σφι προσῆν ἡ τῶν Θεσσαλῶν ἵππος. ἐστρατήγεσ δὲ Λακεδαιμονίων μὲν Εὐαίνετος ὁ Καρήνου ἐκ τῶν πολεμάρχων ἀραιρημένος, γένεος μέντοι ἑὼν οὐ τοῦ βασιλιῆος, Ἀθηναίων δὲ Θεμιστοκλῆς ὁ Νεοκλῆος. Ἐμειναν δὲ ὀλίγας ἡμέρας ἐνθαῦτα· ἀπικόμενοι γὰρ ἄγγελοι παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀμύντεω ἀνδρὸς Μακεδόνοσ συνεβούλευόν σφι· ἀπαλλάσσεσθαι μηδὲ μένοντασ ἐν τῇ ἐσβολῇ καταπατηθῆναι ὑπὸ τοῦ στρατοῦ τοῦ ἐπιόντοσ, σημαίνοντεσ τὸ πλῆθος τῆσ στρατιῆσ καὶ τὴσ νέασ. ὡσ δὲ οὗτοί σφι ταῦτα συνεβούλευον, (χρηστὰ γὰρ ἐδόκεον συμβουλεύειν, καὶ σφι εὐνοοσ ἐφαίνετο ἑὼν ὁ Μακεδῶν) ἐπέθοντο. δοκίειν δὲ μοι, ἀρρώδιῃ ἦν τὸ πείθον, ὡσ ἐπύθοντο καὶ ἄλλην ἐοῦσαν ἐσβολὴν ἐς Θεσσαλοὺσ κατὰ τὴν ἄνω Μακεδονίην διὰ Περρῆαιβῶν κατὰ Γόννον πόλιν, τῆπερ δὴ καὶ ἐσέβαλε ἡ στρατιὴ ἡ Ξέρξεω. καταβάντεσ δὲ οἱ Ἕλληνεσ ἐπὶ τὰσ νέασ ὀπίσω ἐπορεύοντο ἐσ τὸν Ἰσθμόν.

174. Αὕτη ἐγένετο ἡ ἐς Θεσσαλίην στρατιῆν βασιλέοσ τε μέλλοντοσ διαβαίνειν ἐσ τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆσ Ἀσίησ καὶ ἔοντοσ ἤδη ἐν Ἀβύδῳ. Θεσσαλοὶ δὲ ἐρημωθέντεσ συμμάχων οὕτω δὴ ἐμήδισαν προθύμωσ οὐδ' ἔτι ἐνδοιαστῶσ, ὥσπερ ἐν τοῖσι πρήγμασι ἐφαίνοντο βασιλέϊ ἄνδρεσ ἔοντεσ χρησιμώτατοι.

175. Οἱ δὲ Ἕλληνεσ ἐπεὶ τε ἀπύκατο ἐσ τὸν Ἰσθμόν, ἐβουλεύοντο πρὸσ τὰ λεχθέντα ἐξ Ἀλεξάνδρου τῆ τε στήσονταί τὸν πόλεμον καὶ ἐν οἷοισι χώροισι. ἡ νικῶσα δὲ γνώμη ἐγένετο τὴν ἐν Θερμοπύλῃσι ἐσβολὴν φυλάξαι.



στεινοτέρη γὰρ ἐφαίμετο ἑοῦσα τῆς ἐς Θεσσαλίην καὶ μία ἀγχοτέρη τε τῆς ἑωυτῶν. τὴν δὲ ἀτραπὸν, δι' ἣν ἤλωσαν οἱ ἀλόντες Ἑλλήνων ἐν Θερμοπύλῃσι, οὐδὲ ᾗδεσαν ἑοῦσαν πρότερον ἢ περ ἀπικόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἐπύθοντο Τρηχινίων. ταύτην ὧν ἐβουλεύσαντο φιλῆσποντες τὴν ἐσβολὴν μὴ παριέναι ἐς τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον, τὸν δὲ ναυτικὸν στρατὸν πλείην γῆς τῆς Ἰσθμιαῖδος ἐπὶ Ἀρτεμίσιον. ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλήλων ἐστὶ ὥστε πυνθάνεσθαι τὰ κατ' ἑκατέρους ἔοντα, οἳ τε χῶροι οὕτως ἔχουσι.

176. Τοῦτο μὲν, τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐκ τοῦ πελάγεος τοῦ Θρηῆκίου ἐξ εὐρέος συνάγεται ἐς στεινὸν πόρον τὸν μεταξὺ ἔοντα νήσου τε Σκιάθου καὶ ἡπείρου Μαγνησίης· ἐκ δὲ τοῦ στεινοῦ τῆς Εὐβοίης ἴδη τὸ Ἀρτεμίσιον δέκεται αἰγιαλός, ἐν δὲ Ἀρτεμίδος ἰρόν. ἡ δὲ αὖ διὰ Τρηχίνος ἔσοδος ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐστὶ, τῇ στεινοτάτῃ, ἡμίπλεθρον. οὐ μέντοι κατὰ τοῦτό γ' ἐστὶ τὸ στεινότατον τῆς χώρας τῆς ἄλλης, ἀλλ' ἔμπροσθε τε Θερμοπυλίων καὶ ὄπισθε, κατὰ τε Ἀλτιηνοῦς ὄπισθε ἔοντας ἑοῦσα ἀμαξιτὸς μούνη, καὶ ἔμπροσθε κατὰ Φοίνικα ποταμὸν ἀγχοῦ Ἀνθηλῆς πόλιος ἀμαξιτὸς ἄλλη μούνη. τῶν δὲ Θερμοπυλίων τὸ μὲν πρὸς ἐσπέρας ὄρος ἄβατόν τε καὶ ἀπόκρημνον, ὑψηλόν, ἀνατεῖνον ἐς τὴν Οἴτην· τὸ δὲ πρὸς τὴν ἡῶ τῆς ὁδοῦ θάλασσα ὑποδέκεται καὶ τενάγεια. ἐστὶ δὲ ἐν τῇ ἐσόδῳ ταύτῃ θερμὰ λουτρά, τὰ Χύτρος καλέουσι οἱ ἐπιχώριοι, καὶ βωμὸς ἴδονται Ἡρακλῆος ἐπ' αὐτοῖσι. ἐδέδμητο δὲ τεῖχος κατὰ ταύτας τὰς ἐσβολὰς, καὶ τό γε παλαιὸν πύλαι ἐπῆσαν. ἔδειμαν δὲ Ἰωνικῆς τὸ τεῖχος δεισαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ ἤλθον ἐκ Θεσπρωτῶν οἰκήσοντες γῆν τὴν Αἰολίδα, τήν περ νῦν ἐκτέ-

αται. ἄτε δὴ πειρωμένων τῶν Θεσσαλῶν καταστρέφασθαι σφεας τοῦτο προεφυλάξαντο οἱ Φωκῆες, καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερμὸν τότε ἐπῆκαν ἐπὶ τὴν ἔσοδον, ὡς ἂν χαραδρωθεῖη ὁ χῶρος, πᾶν μηχανεώμενοι ὅπως μὴ σφι ἐσβάλοιεν οἱ Θεσσαλοὶ ἐπὶ τὴν χώραν. τὸ μὲν νυν τεῖχος τὸ ἀρχαῖον ἐκ παλαιοῦ τε ἐδέδμητο, καὶ τὸ πλεον αὐτοῦ ἤδη ὑπὸ χρόνου ἔκειτο· τοῖσι δὲ αὐτίς ὀρθώσασι ἔδοξε ταύτη ἀπαμύνειν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος τὸν βάρβαρον. κώμη δὲ ἐστὶ ἀγχοτάτω τῆς ὁδοῦ, Ἀλπηνοὶ οὖνομα· ἐκ ταύτης δὲ ἐπισιτιεῖσθαι ἐλογίζοντο οἱ Ἕλληνες.

177. Οἱ μὲν νυν χῶροι οὗτοι τοῖσι Ἕλλησι εἶναι ἐφαίνοντο ἐπιτήδευοι· ἅπαντα γὰρ προσκεφάμενοι καὶ ἐπιλογισθέντες ὅτι οὗτε πλήθει ἔξουσι χρᾶσθαι οἱ βάρβαροι οὗτε ἵππῳ, ταύτη σφι ἔδοξε δέχεσθαι τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ὡς δὲ ἐπύθοντο τὸν Πέρσην ἔοντα ἐν Πιερῇ, διαλυθέντες ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐστρατεύοντο αὐτῶν οἱ μὲν ἐς Θερμοπύλας πεζῇ, ἄλλοι δὲ κατὰ θάλασσαν ἐπ' Ἀρτεμίσιον.

178. Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες κατὰ τάχος ἐβοήθειον διαταχθέντες, Δελφοὶ δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐχρηστηριάζοντο τῷ θεῷ ὑπὲρ ἑωπιῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος καταρρώδηκότες, καὶ σφι ἐχρήσθη ἀνέμοισι εὐχεσθαι· μεγάλους γὰρ τούτους ἔσεσθαι τῇ Ἑλλάδι συμμάχους. Δελφοὶ δὲ δεξάμενοι τὸ μαντήιον πρῶτα μὲν Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι εἶναι ἐλευθέροισι ἐξήγγειλαν τὰ χρησθέντα αὐτοῖσι, καὶ σφι δεινῶς καταρρώδείοῦσι τὸν βάρβαρον ἐξαγγελλαντες χάριν ἀθάνατον κατέθεντο· μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Δελφοὶ τοῖσι ἀνέμοισι βωμόν τε ἀπέδεξαν ἐν Θυίῃ, τῆπερ τῆς Κηφισοῦ θυγατρὸς Θυίης τὸ τέμενός ἐστι, ἐπ' ἧς καὶ ὁ χῶρος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει, καὶ

Θυσίησι σφεας μετήϊσαν. Δεῖφοι μὲν νῦν κατὰ τὸ χρη-
σμήριον ἔτι καὶ νῦν τοῖς ἀνέμοις ἰλάσκονται.

179. Ὁ δὲ ναυτικὸς Ξέρξεω στρατὸς ὀρμεώμενος ἐκ
Θέρμης πόλιος παρέλαβε νηυσὶ τῆσι ἄριστα πλεούσῃσι
δέκα ἰθὺ Σκιάθου, ἔνθα ἦσαν προφυλάσσουσαι νέες
τρεῖς Ἑλληνίδες, Τροϊζηνίη τε καὶ Αἰγιναίη καὶ Ἀττική.
προϊδόντες δὲ οὗτοι τὰς νέας τῶν βαρβάρων ἐς φηγίην
ὤρμησαν.

180. Τὴν μὲν δὴ Τροϊζηνίην, τῆς ἤρχε Πηξίνοσ,
ἀντίκα αἰρέουσι ἐπισπόμενοι οἱ βάρβαροι· καὶ ἔπειτα
τῶν ἐπιβατείων αὐτῆς τὸν καλλιστεύοντα ἀγαγόντες ἐπὶ
τὴν πρῶρην τῆς νηὸς ἔσφαξαν διαδέξιον ποιούμενοι τὸν
εἶλον τῶν Ἑλλήνων πρῶτον καὶ κάλλιστον. τῷ δὲ σφα-
γιασθέντι τούτῳ ὄνομα ἦν Λέων· τάχα δ' ἂν τι καὶ
τοῦ ὀνόματος ἐπαύροιο.

181. Ἡ δὲ Αἰγιναίη, τῆς ἐπιτηράρχεσ Ἀσωνίδης,
καὶ τινὰ σφι θόρυβον παρέσχε Πύθω τοῦ Ἰσχενοῦ
ἐπιβατεύοντος, ἀνδρὸς ἀρίστου γενομένου ταύτην τὴν
ἡμέρην, ὅσ, ἐπειδὴ ἡ ναὺς ἠλίσκετο, ἐς τοῦτο ἀντιείχε
μαχόμενος ἐς ὃ κατεχρεουργήθη ἅπασ. ὡς δὲ πεσὼν
οὐκ ἀπέθανε, ἀλλ' ἦν ἔμπνοος, οἱ Πέρσαι, οἵπερ ἐπε-
βάτενον ἐπὶ τῶν νεῶν, δι' ἀρετὴν τὴν ἐκείνου περιποιῆ-
σαι μιν περὶ πλείστου ἐποίησαντο, σμύρνησὶ τε ἰώμενοι
τὰ ἔλκεα καὶ σινδόνοσ βυσσίνης τελαμῶσι κατειλίσσοντες.
καὶ μιν, ὡς ὀπίσω ἀπύκοντο ἐς τὸ ἐνωτῶν στρατόπεδον,
ἐπεδείκνυσαν ἐκπαγλεόμενοι πάσῃ τῇ στρατιῇ, περιέ-
ποντες εὖ· τοῖσ δὲ ἄλλοισ τοῖσ ἔλαβον ἐν τῇ νηϊ ταύτῃ,
περιεῖπον ὡσ ἀνδράποδα.

182. Αἱ μὲν δὴ δύο τῶν νεῶν οὕτω ἐχειρώθησαν,
ἡ δὲ τρίτη, τῆς ἐπιτηράρχεσ Φόρμος ἀνὴρ Ἀθηναῖοσ,



φεύγουσα ἐξοκέλλει ἐς τὰς ἐμβολὰς τοῦ Πηνειοῦ· καὶ τοῦ μὲν σκάφεος ἐκράτησαν οἱ βάρβαροι, τῶν δὲ ἀνδρῶν οὐ. ὡς γὰρ δὴ τάχιστα ἐπώκειλαν τὴν νεὰ οἱ Ἀθηναῖοι, ἀποθορόντες κατὰ Θεσσαλίην πορευόμενοι ἐκομίσθησαν ἐς Ἀθήνας. Ταῦτα οἱ Ἕλληνες οἱ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ στρατοπεδευόμενοι πυνθάονται παρὰ πυρσῶν ἐκ Σκιάθου. πυνθόμενοι δὲ καὶ καταρῥωδήσαντες ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου μετωρμίζοντο ἐς Χαλκίδα, φυλάξοντες μὲν τὸν Εὐριπον, λείποντες δὲ ἡμεροσκόπους περὶ τὰ ὑψηλὰ τῆς Εὐβοίης.

183. Τῶν δὲ δέκα νεῶν τῶν βαρβάρων τρεῖς ἐπήλασαν περὶ τὸ ἔρμα τὸ μεταξὺ ἐὼν Σκιάθου τε καὶ Μαγνησίης, καλεόμενον δὲ Μύρμηκα. ἐνθαῦτα οἱ βάρβαροι ἐπειδὴ στήλην λίθου ἐπέθηκαν κομίσαντες ἐπὶ τὸ ἔρμα, ὀρμηθέντες αὐτοὶ ἐκ Θέρμης, ὡς σφι τὸ ἐμποδῶν ἐγυγόνεε καθαρόν, ἐπέπλεον πάσῃσι τῆσι νηυσὶ, ἔνδεκα ἡμέρας παρέντες μετὰ τὴν βασιλέος ἐξέλασιν ἐκ Θέρμης. τὸ δὲ ἔρμα σφι κατηγήσατο ἐὼν ἐν πόρῳ μάλιστα Πάμμων Σκύριος. πανημερὸν δὲ πλώοντες οἱ βάρβαροι ἐξανύουσι τῆς Μαγνησίης χώρας ἐπὶ Σηπιάδα τε καὶ τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Κασθαναίης τε πόλιος ἐόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς.

184. Μέχρι μὲν νῦν τούτου τοῦ χώρου καὶ Θερμοπυλέων ἀπαθῆς τε κακῶν ἦν ὁ στρατὸς, καὶ πλῆθος ἦν τηρικαῦτα ἔτι, ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος εὐρίσκω, τόσον· τῶν μὲν ἐκ τῶν νεῶν τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης, λουσείων ἑπτὰ καὶ διηκοσιέων καὶ χιλίῶν, τὸν μὲν ἀρχαῖον ἐκάστων τῶν ἐθνέων ἐόντα ὄμιλον τέσσερας καὶ εἴκοσι μυριάδας καὶ πρὸς χιλιάδα τε καὶ τετρακοσίους, ὡς ἀνὰ διηκοσίους ἀνδρας λογιζομένοισι ἐν ἐκάστη νηϊ. ἐπεβάτευον δὲ ἐπὶ τουτέων τῶν νεῶν, χωρὶς ἐκάστων τῶν ἐπιχωρίων ἐπιβα-

τείων, Περσίων τε καὶ Μήδων καὶ Σακίων τριήκοντα ἄνδρες. οὗτος ἄλλος ὄμιλος γίνεται τρισμύριοι καὶ ἑξακισχίλιοι καὶ πρὸς διηκόσιοί τε καὶ δέκα. προσθήσω δ' ἔτι τούτῳ καὶ τῷ προτέρῳ ἀριθμῷ τοὺς ἐκ τῶν πεντήκοιτέρων, ποιήσας ὅ τι πλέον ἦν αὐτῶν ἢ ἔλασσον ὡς ὀγδώκοντα ἄνδρας ἐνεῖναι. συντέλεσθη δὲ ταῦτα τὰ πλοῖα, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἰρέθη, τρισχίλια. ἤδη ὧν ἄνδρες ἂν εἶεν ἐν αὐτοῖσι τέσσερες μυριάδες καὶ εἴκοσι. τοῦτο μὲν γινε τὸ ἐκ τῆς Ἀσίας ναυτικὸν ἦν, σύμπαν ἔον πεντήκοντα μυριάδες καὶ μία, χιλιάδες τε ἔπεισι ἐπὶ ταύτησι ἑπτὰ καὶ πρὸς ἑκατοντάδες ἕξ καὶ δεκάς. τοῦ δὲ πεζοῦ ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες ἐγένοντο, τῶν δὲ ἑπτεῶν ὀκτὼ μυριάδες. προσθήσω δ' ἔτι τούτοισι τὰς καμήλους τοὺς ἐλάυνοντας Ἀραβίους καὶ τοὺς τὰ ἄρματα Δίξνας, πλῆθος ποιήσας δισμυρίους ἄνδρας. καὶ διή τό τε ἐκ τῶν νεῶν καὶ τοῦ πεζοῦ πλῆθος συντιθέμενον γίνεται διηκόσιαί τε μυριάδες καὶ τριήκοντα καὶ μία, καὶ πρὸς χιλιάδες ἑπτὰ καὶ ἑκατοντάδες ἕξ καὶ δεκάς. τοῦτο μὲν τὸ ἐξ αὐτῆς τῆς Ἀσίας στρατεύμα ἐξαναχθέν εἴρηται, ἄνευ τε τῆς Θερραπλητῆς τῆς ἐπομένης καὶ τῶν σιταγωγῶν πλοίων καὶ ὅσοι ἐνέπλεον τούτοισι.

185. Τὸ δὲ διή ἐκ τῆς Εὐρώπης ἀγόμενον στρατεύμα ἔτι προσλογιστέα τούτοις παντὶ τῷ ἐξριθμημένῳ· δόκῃσιν δὲ δεῖ λέγειν. νέας μὲν γινε οἱ ἀπὸ Θρηάκης Ἑλλήνες καὶ ἐκ τῶν νήσων τῶν ἐπικειμένων τῇ Θρηάκῃ παρ-εἶχοντο εἴκοσι καὶ ἑκατόν· ἐκ μὲν γινε τούτων τῶν νεῶν ἄνδρες τετρακισχίλιοι καὶ δισμύριοι γίνονται. πεζοῦ δὲ τὸν Θρηάκες παρ-εἶχοντο καὶ Παιόνες καὶ Ἑορδοὶ καὶ Βοττιαῖοι καὶ τῶ Χαλκιδικὸν γένος καὶ Βρύγοι καὶ Πίερες καὶ Μακεδόνες καὶ Πεφραῖβοι καὶ Δισπῆνες καὶ

Δόλοπες καὶ Μάγνητες καὶ Ἀχαιοὶ καὶ ὅσοι τῆς Θρηϊκῆς τὴν παραλίην νέμονται, τούτων τῶν ἐθνέων τριήκοντα μυριάδας δοκέω γενέσθαι. αὗται ὧν αἱ μυριάδες κείνησι προστεθεῖσαι τῆσι ἐκ τῆς Ἀσίας γίνονται αἱ πᾶσαι ἀνδρῶν αἱ μάχιμοι μυριάδες διηκόσιαι καὶ ἐξήκοντα καὶ τέσσερες, ἔπεισι δὲ ταύτησι ἑκατοντάδες ἑκκαίδεκα καὶ δεκάς.

186. Τοῦ μαχίμου δὲ τούτου ἄριθμὸν τοσούτου, τὴν θεραπετήην τὴν ἐπομένην τούτοισι καὶ τοὺς ἐν τοῖσι σιταγωγοῖσι ἀκάτοισι ἔοντας καὶ μάλα ἐν τοῖσι ἄλλοισι πλοίοισι τοῖσι ἅμα πλέουσι τῇ στρατιῇ, τούτους τῶν μαχίμων ἀνδρῶν οὐ δοκέω εἶναι ἐλάσσονας ἀλλὰ πλεῦνας. καὶ δὴ σφας ποιέω ἴσους ἐκείνοισι εἶναι, καὶ οὔτε πλεῦνας οὔτε ἐλάσσονας οὐδέν· ἐξισούμενοι δὲ οὔτοι τῷ μαχίμῳ ἐκπληροῦσι τὰς ἴσας μυριάδας ἐκείνησι. οὔτω πεντηκοσίας τε μυριάδας καὶ εἴκοσι καὶ ὀκτώ καὶ χιλιάδας τρεῖς καὶ ἑκατοντάδας δύο καὶ δεκάδας δύο ἀνδρῶν ἦγαγε Ξέρξης ὁ Δαρείου μέχρι Σηπιάδος καὶ Θερμοπυλέων.

187. Οὗτος μὲν δὴ τοῦ συνάπαντος τοῦ Ξέρξεω στρατεύματος ἄριθμός. γυναικῶν δὲ σιτοποιέων καὶ παλλακείων καὶ εἰνοίχων οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀτρεχέα ἄριθμόν· οὐδ' αὖ ὑπόζυγιων τε καὶ τῶν ἄλλων κτηνέων τῶν ἀχθοφόρων καὶ κνῶν Ἰνδικῶν τῶν ἐπομένων, οὐδ' ἂν τούτων ὑπὸ πλήθεος οὐδεὶς ἂν εἴποι ἄριθμόν. ὥστε οὐδέν μοι θῶμα παρίσταται προδοῦναι τὰ ῥέεθρα τῶν ποταμῶν ἔστι τῶν, ἀλλὰ μάλλον ὅπως τὰ σιτία ἀντέχρησε θῶμά μοι μυριάσι τσαύτησι. εὕρισκω γὰρ συμβαλλόμενος, εἰ χολνικὰ πυρῶν ἕκαστος τῆς ἡμέρης ἐλάμβανε καὶ μηδὲν πλέον, ἑνδεκα μυριάδας μεδίμων τελευμένης

ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη, καὶ πρὸς τριτηκοσίους τε ἄλλους μεδίμνους καὶ τεσσεράκοντα. γυναιξὶ δὲ καὶ εὐνούχοισι καὶ ὑποζυγίοισι καὶ κυσὶ οὐ λογιζομαι. Ἄνδρῶν δ' ἰουσιέων τοσοντέων μυριάδων, κάλλεός τε εἶνεκα καὶ μεγάθεος οἷδεις αὐτῶν ἄξιονικότερος ἦν αὐτοῦ Ξέρξεω ἔχειν τοῦτο τὸ κράτος.

188. Ὁ δὲ δὴ ναυτικὸς στρατὸς ἐπεὶ τε ὀρηγθεὶς ἔπλεε καὶ κατέσχε τῆς Μαγνησίης χώρας ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Κασθαναίης τε πόλιος ἔοντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς, αἱ μὲν δὴ πρῶται τῶν νεῶν ὤρμεον πρὸς γῆν, ἄλλαι δ' ἐπ' ἐκείνησι ἐπ' ἀγκυρέων· ἅτε γὰρ τοῦ αἰγιαλοῦ ἔοντος οὐ μεγάλου, πρόκροσσαι ὀρμέοντο ἐς πόντον καὶ ἐπὶ ὀκτῶ νέας. ταύτην μὲν τὴν εὐφρόνην οὕτω, ἅμα δὲ ὄρθρῳ ἐξ αἰθρίας τε καὶ νηγεμίης τῆς θαλάσσης ζεσάσης ἐπέπεσέ σφι χειμῶν τε μέγας καὶ πολλὸς ἄνεμος ἀπιμώτης, τὸν δὴ Ἑλλησποντίην καλέουσι οἱ περὶ ταῦτα τὰ χωρία οἰκημένοι. ὅσοι μὲν νῦν αὐτῶν αὐξόμενον ἔμαθον τὸν ἄνεμον, καὶ τοῖσι οὕτω εἶχε ὄρμου, οἱ δ' ἔφθησαν τὸν χειμῶνα ἀνασπάσαντες τὰς νέας, καὶ αὐτοὶ τε περιῆσαν καὶ αἱ νέες αὐτῶν· ὅσας δὲ τῶν νεῶν μεταρσίας ἔλαβε, τὰς μὲν ἐξέφερε πρὸς Ἴπνοὺς καλομένους τοῖς ἐν Πηλίῳ, τὰς δὲ ἐς τὸν αἰγιαλόν· αἱ δὲ περὶ αὐτὴν τὴν Σηπιάδα περιέπιπτον, αἱ δὲ ἐς Μελίβοιαν πόλιν, αἱ δὲ ἐς Κασθαναίην ἐξεβράσσοντο. ἦν δὲ τοῦ χειμῶνος χρημα ἀφόρητον.

189. Λέγεται δὲ λόγος ὡς Ἀθηναῖοι τὸν Βορήν ἐκ θεοπροπίου ἐπεκαλέσαντο, ἐλθόντος σφι ἄλλου χρηστηρίου τὸν γαμβρὸν ἐπίκουρον καλέσασθαι. Βορῆς δὲ κατὰ τὸν Ἑλλήνων λόγον ἔχει γυναῖκα Ἀτικίην, Ὠρειθύην τὴν Ἐρεχθίδος. κατὰ δὴ τὸ κῆδος τοῦτο οἱ Ἀθη-

ραῖοι, ὡς φάτις ὤρμηται, συμβαλλόμενοι σφι τὸν Βορῆν γαμβρόν εἶναι, καὶ ναυλοχέοντες τῆς Εὐβοίης ἐν Χαλκίδι ὡς ἔμαθον αἰξόμενον τὸν χειμῶνα, ἢ καὶ πρὸ τούτου, ἔθνόν τε καὶ ἐπεκαλίωντο τὸν τε Βορῆν καὶ τὴν Ὠρειθυίην τιμωρῆσαί σφι καὶ διαφθεῖραι τῶν βαρβάρων τὰς νέας, ὡς καὶ πρότερον περὶ Ἀθῶν. εἰ μὲν νυν διὰ ταῦτα τοῖσι βαρβάροισι ὀρμέουσι ὁ Βορῆς ἐπέπεσε, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· οἱ δ' ὦν Ἀθηναῖοί σφι λέγουσι βοηθήσαντα τὸν Βορῆν πρότερον καὶ τότε ἐκεῖνα κατεργάσασθαι, καὶ ἱρὸν ἀπελθόντες Βορέω ἰδρύσαντο παρὰ ποταμὸν Ὀμισόν.

190. Ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ νέας οἱ ἐλαχίστας λέγουσι διαφθερῆναι, τετρακοσιέων οὐκ ἐλάσσονας, ἄνδρας τε ἰναριθμήτους, χρημάτων τε πλῆθος ἄφθονον, ὥστε Ἀμεινοκλέϊ τῷ Κρητίνεω ἀνδρὶ Μάγνητι γηοχέοντι περὶ Σηπιάδα μεγάλως ἢ ναυηγίῃ αὕτη χρησιτὴ ἐγένετο, ὅς πολλαὰ μὲν χρύσεια ποτήρια ὑστέρῳ χρόνῳ ἐκβρασσόμενα ἀνεύλετο, πολλαὰ δὲ ἀργύρεα, θησαυρούς τε τῶν Περσέων εὗρε, ἄλλα τε [χρύσεια] ἄφατα χρήματα περιεβύλλετο. ἀλλ' ὁ μὲν τὰλλα οὐκ εὐτυχέων εὐρήμασι μέγα πλούσιος ἐγένετο· ἦν γάρ τις καὶ τοῦτον ἄχαρις συμφορὴ λυπεῦσα παιδοφόνος.

191. Σιταγωγῶν δὲ ὀλκᾶδων καὶ τῶν ἄλλων πλοίων διαφθειρομένων οὐκ ἐπὴν ἀριθμὸς· ὥστε δείσαντες οἱ στρατηγοὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ μή σφι κεκακωμένοισι ἐπιθέωνται οἱ Θεσσαλοὶ, ἕρκος ὑψηλὸν ἐκ τῶν ναυηγίων περιεβύλλοντο. ἡμέρας γὰρ δὴ ἐχειμάξῃ τρεῖς· τέλος δὲ ἔντομά τε ποιέοντες καὶ καταβίδοντες γόησι τῷ ἀνέμῳ οἱ μάγοι, πρὸς τε τούτοισι καὶ τῇ Θέτῃ καὶ τῆσι Νηρηῖσι θύοντες ἔπαυσαν τετάρτῃ ἡμέρῃ, ἢ ἄλλως κως αὐτὸς

έθλων έκόπασε. τῇ δέ Θέτι έθνον πυθόμενοι παρά τῶν Ιώνων τόν λόγον, ώς έκ του χώρου τούτου άρπασθειή υπό Πηλέος, εἴη τε άπασα ή άκτιή ή Σηπιάς εκείνης τε και τῶν άλλων Νηρηίδων. Ο μὲν δὴ τετάρτη ήμέρη επέπαντο.

192. Τοῖσι δέ Έλλησι οἱ ήμεροσκόποι από τῶν άκρων τῶν Εύβοϊκῶν καταδραμόντες δευτέρη ήμέρη, υπό ης ο χειμῶν ο πρώτος έγένητο, έσήμαινον πάντα τὰ γινόμενα περι τήν ναηγιήν. οἱ δέ ώς επύθοντο, Ποσειδέωνι σωτήρι ευξάμενοι και σπονδὰς προχέαντες, τήν ταχίστην όπισω ήπειγοντο επί τὸ Άρτεμισιον, έλπίσαντες άλλας τινάς σφι αντιξόους έσεσθαι νέας. οἱ μὲν δὴ τὸ δεύτερον έλθόντες περι τὸ Άρτεμισιον έναυλόχεον, Ποσειδέωνος σωτήρος επωνυμίην από τούτου έτι και ές τόδε νομίζοντες.

193. Οἱ δέ βάρβαροι, ώς επαύσατό τε ο άνεμος και τὸ κῆμα έστρωτο, κατασπάσαντες τὰς νῆας έπλεον παρά τήν ήπειρον, κάμψαντες δέ τήν άκρην τῆς Μαγνησίης ιδεΐαν έπλεον ές τόν κόλπον τόν επί Παγασέων φέροντα. έστι δέ χώρος έν τῷ κόλπῳ τούτῳ τῆς Μαγνησίης, ένθα λέγεται τόν Ηρακλέα καταλειφθῆναι υπό Ιήσονός τε και τῶν συνεταιρών έκ τῆς Άργους επί ύδωρ πεμφθέντα, εὔτ' επί τὸ κῶας έπλεον ές Λίαν τήν Κολχίδα. ένθευτεν γάρ έμελλον ύδρευσάμενοι ές τὸ πέλαγος αφήσειν. επί τούτου δέ τῷ χώρῳ οὔνομα γέγονε Αφεΐται. έν τούτῳ ὦν ὄρμον οἱ Ξέρξεω έποιεύντο.

194. Πεντεκαΐδεκα δέ τῶν νηῶν τουτέων έτυχόν τε υσταται πολλόν έξαναχθεισαι, και κως κατειδον τὰς επί Άρτεμισίῳ τῶν Έλλήνων νῆας. έδοξάν τε δὴ τὰς σφετέρας εἶναι οἱ βάρβαροι, και πλέοντες έπέπεσον ές τοῖς

πολεμίους· τῶν ἑστρατήγεσσι ὁ ἀπὸ Κύμης τῆς Αἰολίδος ὑπαρχος Σανδώκης ὁ Θαμασίου, τὸν δὲ πρότερον τούτων βασιλεὺς Δαρεῖος ἐπ' αἰτίῃ τοιῆδε λαβὼν ἀνεσταύρωσε, ἔοντα τῶν βασιλῆϊων δικαστιέων· ὁ Σανδώκης ἐπὶ χρήμασι ἄδικον δίκην ἐδίκασε. ἀνακρεμασθέντος ὧν αὐτοῦ, λογιζόμενος ὁ Δαρεῖος, εὐρὲ οἱ πλείω ἄγαθὰ τῶν ἁμαρτημάτων πεποιημένα ἐς οἶκον τὸν βασιλῆϊον· εὐρῶν δὲ τοῦτο ὁ Δαρεῖος, καὶ γνοὺς ὡς ταχύτερα αὐτὸς ἢ σοφώτερα ἐργασμένος εἶη, ἔλυσε. βασιλέα μὲν δὲ Δαρεῖον οὕτω διαφυγῶν μὴ ἀπολέσθαι περιῆν, τότε δὲ ἐς τοὺς Ἕλληνας κατυπλώσας ἔμελλε οὐ τὸ δεύτερον διαφυγῶν ἔσεσθαι· ὡς γὰρ σφραγίδον προσπλέοντας οἱ Ἕλληνες, μαθόντες αὐτῶν τὴν γινομένην ἁμαρτάδα, ἐπαναχθέντες εὐπειτέως σφείας εἶλον.

195. Ἐν τούτων μὴ Ἀρίδωλις πλείων ἦλω, τύραννος Ἀλαβάνδων τῶν ἐν Καρίῃ, ἐν ἑτέρῃ δὲ ὁ Πάριος στρατηγὸς Πενθύλος ὁ Δημοπόου, ὅς ἦγε μὲν δωδέκα νῆας ἐκ Πάρου, ἀποβαλὼν δὲ σφραγίδον τὰς ἑνδεκα τῷ χειμῶνι τῷ γινομένῳ κατὰ Σηπιάδα, μὴ τῇ περιγενομένη κατυπλέων ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἦλω. τούτους οἱ Ἕλληνες ἐξιστορήσαντες τὰ ἐβούλοντο πυθέσθαι ἀπὸ τῆς Ξέρξεω στρατιῆς, ἀποπέμπουσι δεδεμένους ἐς τὸν Κορινθίων Ἰσθμόν.

196. Ὁ μὲν δὲ ναυτικὸς ὁ τῶν βαρβάρων στρατὸς, παρέξ τῶν πεντεκαίδεκα νηῶν τῶν εἶπον Σανδώκει στρατηγέειν, ἀπὶκετο ἐς Ἀφείας. Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς πορευθεὶς διὰ Θεσσαλίας καὶ Ἀχαιῆς ἐσβεβληκῶς ἦν καὶ δὴ τριταῖος ἐς Μηλιέας, ἐν Θεσσαλίῃ μὲν ἄμιλλαν ποιησάμενος ἵππων τῶν ἐωυτοῦ, ἀποπειρώμενος καὶ τῆς Θεσσαλίας ἵππου, πυθόμενος ὡς ἀρίστη εἶη τῶν ἐν Ἕλ-

λησι· ἔνθα δὴ αἱ Ἑλλητίδες ἵπποι ἐλίποντο πολλόν. τῶν μὲν νυν ἐν Θεσσαλίῃ ποταμῶν Ὀνόχωνος μῦνος οὐκ ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τὸ ῥέθρον πινόμενος· τῶν δὲ ἐν Ἀχαιίῃ ποταμῶν ῥεόντων οὐδὲ ὅσπερ μέγιστος αὐτῶν ἐστὶ Ἰπιδανός, οὐδὲ οὗτος ἀντίσχε εἰ μὴ φλαύρωσ.

197. Ἐς Ἄλον δὲ τῆς Ἀχαιίης ἀπικόμενοι Ξέρξης οἱ κατηγεμόνες τῆς ὁδοῦ βουλόμενοι τὸ πᾶν ἐξηγέσθαι ἔλεγον οἱ ἐπιχώριον λόγον, τὰ περὶ τὸ ἶόν τοῦ Λαφυσίου Διός, ὡς Ἀθάμας ὁ Αἰόλου ἐμηχανήσατο Φοῖξον μόνον σὺν Ἰνοῖ βουλεύσας, μετέπειτα δὲ ὡς ἐκ θεοπροπίου Ἀχαιοὶ προτιθεῖσι τοῖσι ἐκείνου ἀπογόνουσι ἀέθλους τοιούσδε· ὅς ἂν ἦ τοῦ γένεος τούτου πρεσβύτατος, τούτῳ ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι τοῦ πρυτανήϊου, αὐτοὶ φυλακὰς ἔχουσι (λήϊτον δὲ καλέουσι τὸ πρυτανήϊον οἱ Ἀχαιοί), ἣν δὲ ἐσέλθῃ, οὐκ ἔστι ὅπως ἔξεισι πρὶν ἢ θύσεσθαι μέλλῃ· ὡς τ' ἔτι πρὸς τούτοις πολλοὶ ἤδη τῶν μελλόντων τούτων θύσεσθαι δείσαντες οἴχοντο ἀποδράντες ἐς ἄλλην χώραν, χρόνου δὲ προϊόντος ὀπίσω καταβρόντες ἦν ἀλίσκωνται ἐσελθόντες ἐς τὸ πρυτανήϊον, ὡς θύεται τε ἐξηγέοντο, στέμματα πᾶς πνκασθεὶς καὶ ὡς σὺν πομπῇ ἔξαχθεὶς. ταῦτα δὲ πάσχουσι οἱ Κυτίσσωρος τοῦ Φοῖξου παιδὸς ἀπόγονοι, διότι καθαροὺν τῆς χώρας ποιευμένων Ἀχαιῶν ἐκ θεοπροπίου Ἀθάμαντα τὸν Αἰόλου καὶ μελλόντων μιν θύειν, ἀπικόμενος οὗτος ὁ Κυτίσσωρος ἐξ Αἴης τῆς Κολχίδος ἐρήύσατο, ποιήσας δὲ τοῦτο τοῖσι ἐπιγενομένοις ἐξ ἑωυτοῦ μῆνιν τοῦ θεοῦ ἐνέβαλε. Ξέρξης δὲ ταῦτα ἀκούσας ὡς κατὰ τὸ ἄλσος ἐγένετο, αὐτὸς τε ἔργετο αὐτοῦ καὶ τῇ στρατιῇ πάσῃ παρήγγειλε, τῶν τε Ἀθάμαντος ἀπογόνων τῆς οἰκίῃν ὁμοίως καὶ τὸ τέμενος ἐσέβετο.

198. Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Θεσσαλίῃ καὶ τὰ ἐν Ἀχαιίῃ· ἀπὸ δὲ τούτων τῶν χώρων ἤιε ἐς τὴν Μηλίδα παρὰ κόλπον θαλάσσης, ἐν τῷ ἄμπωίς τε καὶ ῥηχίῃ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. περὶ δὲ τὸν κόλπον τοῦτον ἐστὶ χώρος πεδινός, τῇ μὲν εὐρύς, τῇ δὲ καὶ κάρτα στεινός· περὶ δὲ τὸν χώρον τοῦτον οὖρεα ὑψηλὰ καὶ ἄβατα περικληθεῖ πᾶσαν τὴν Μηλίδα γῆν, Τρηχίνιαί πέτραι καλεόμεναι. πρώτη μὲν νῦν πόλις ἐστὶ ἐν τῷ κόλπῳ ἰόντι ἀπ' Ἀχαιῆς Ἀντικύρη, παρ' ἣν ποταμὸς Σπερχειὸς ῥέων ἐξ Αἰνιήνων ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ. ἀπὸ δὲ τούτου διὰ εἴκοσί κου σταδίων ἄλλος ποταμὸς τῷ οὐνομα κεῖται Δύρας, τὸν βοηθέοντα τῷ Ἰρακλεῖ καιομένῳ λόγος ἐστὶ ἀναφανῆναι. ἀπὸ δὲ τούτου δι' ἄλλων εἴκοσι σταδίων ἄλλος ποταμὸς ἐστὶ ὃς καλεῖται Μέλαις.

199. Τρηχίς δὲ πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλαιος τούτου ποταμοῦ πέντε στάδια ἀπέχει. ταύτῃ δὲ καὶ εὐρύτατόν ἐστι πάσης τῆς χώρας ταύτης ἐκ τῶν οὐρέων ἐς θάλασσαν, κατ' ἃ Τρηχίς πεπόλισται· δισχίλιά τε γὰρ καὶ δισμύρια πλέθρα τοῦ πεδίου ἐστὶ. τοῦ δὲ οὐρεὸς τὸ περικληθεῖ τὴν γῆν τὴν Τρηχινίην, ἐστὶ διασφάξ πρὸς μεσαμβρίην Τρηχίνος, διὰ δὲ τῆς διασφάγος Ἀσωπὸς ποταμὸς ῥεῖ παρὰ τὴν ὑπερέην τοῦ οὐρεὸς.

200. Ἔστι δὲ ἄλλος Φοῖνιξ ποταμὸς οὐ μέγας πρὸς μεσαμβρίην τοῦ Ἀσωποῦ, ὃς ἐκ τῶν οὐρέων τούτων ῥέων ἐς τὸν Ἀσωπὸν ἐκδιδοῖ. κατὰ δὲ τὸν Φοῖνικα ποταμὸν στεινότατόν ἐστι· ἀμαξιτός γὰρ μία μόνη δέδμηται. ἀπὸ δὲ τοῦ Φοῖνικος ποταμοῦ πεντεκαίδεκα στάδια ἐστὶ ἐς Θερμοπύλας. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Φοῖνικος ποταμοῦ καὶ Θερμοπυλίων κώμη τέ ἐστὶ τῇ οὐνομα Ἀνθήλη κεῖται, παρ' ἣν δὴ παραρρέων ὁ Ἀσωπὸς ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ,



καὶ χῶρος περὶ αὐτὴν εὐρύς, ἐν τῷ Δῆμητρος τε ἱερόν Ἀμφικτυονίδος ἴδονται, καὶ ἔδραι εἰσὶ Ἀμφικτύοσι καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀμφικτύονος ἱερόν.

201. Βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο τῆς Μηλίδος ἐν τῇ Τρηχινίῃ, οἱ δὲ δὴ Ἕλληνες ἐν τῇ διόδῳ· καλεῖται δὲ ὁ χῶρος οὗτος ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλλήνων Θερμοπύλαι, ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ περιοίκων Πύλαι. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν νυν ἑκάτεροι ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι, ἐπεκράτεε δὲ ὁ μὲν τῶν πρὸς βορῆν ἄνεμον ἔχόντων πάντων μέχρι Τρηχίνος, οἱ δὲ τῶν πρὸς νότον καὶ μεσαμβρίην φερόντων τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ἡπείρου.

202. Ἦσαν δὲ οἶδα Ἑλλήνων οἱ ὑπομένοντες τὸν Πέρσῃ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι ὀπλίται καὶ Τεγεατέων καὶ Μαντινέων χίλιοι, ἡμίσεες ἑκατέρων, ἐξ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίας εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίας χίλιοι· τοσοῦτοι μὲν Ἀρκαδῶν· ἀπὸ δὲ Κορίνθου τετρακόσιοι καὶ ἀπὸ Φλιθῶντος διηκόσιοι καὶ Μυκηναίων ὀγδώκοντα· οὔτοι μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου παρήσαν· ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν Θεσπιέων τε ἑπτακόσιοι καὶ Θηβαίων τετρακόσιοι.

203. Πρὸς τούτοισι ἐπὶ κλητοὶ ἐγένοντο Λοκροὶ τε οἱ Ὀπούντιοι πανστρατιῇ καὶ Φωκίων χίλιοι. αὐτοὶ γὰρ σφεας οἱ Ἕλληνες ἐπεκαλέσαντο, λέγοντες δι' ἀγγέλων ὡς αὐτοὶ μὲν ἦκοισιν πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων προσδόκιμοι πᾶσαν εἷεν ἡμέρην, ἢ θάλασσαν τε σφί εἶη ἐν φυλακῇ ὑπὲρ Ἀθηναίων τε φρονουμένη καὶ Λίγυνητέων καὶ τῶν ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντων, καὶ σφί εἶη δαινὸν οὐδέν· οὐ γὰρ θεὸν εἶναι τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἄνθρωπον· εἶναι δὲ

θνητὸν οὐδένα οὐδὲ ἔσεσθαι τῷ κακὸν ἐξ ἀρχῆς γινόμενῳ οὐ συνεμίχθη, τοῖσι δὲ μελίστοισι αὐτῶν μέγιστα ὀφείλειν ὦν καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὡς ἔοντα θνητὸν, ἀπὸ τῆς δόξης πεσεῖν ἄν. οἱ δὲ ταῦτα πυνθανόμενοι ἐβροήθησαν ἐς τὴν Τρηχῖνα.

204. Τούτοισι ἦσαν μὲν νῦν καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιος ἐκάστων, ὁ δὲ θωυμαζόμενος μάλιστα καὶ πάντος τοῦ στρατεύματος ἡγεόμενος Λακεδαιμόνιος ἦν Λεωνίδης ὁ Ἀναξανδρίδω τοῦ Λέοντος τοῦ Εὐρυκρατίδω τοῦ Ἀναξάνδρου τοῦ Εὐρυκράτους τοῦ Πολυδώρου τοῦ Ἀλκαμένεος τοῦ Τηλέκλου τοῦ Ἀρχέλω τοῦ Ἰγῆσιλειῶ τοῦ Δορύσσου τοῦ Λεωβότῳ τοῦ Ἐχεστράτου τοῦ Ἰγῆος τοῦ Εὐρυσθένης τοῦ Ἀριστοδήμου τοῦ Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὑλλου τοῦ Ἰρακλέος, κτησάμενος τὴν βασιλιῆν ἐν Σπάρτῃ ἐξ ἀπροσδοκίτου.

205. Διξῶν γάρ οἱ ἔόντων πρεσβυτέρων ἀδελφεῶν, Κλεομένεός τε καὶ Δωριέος, ἀπελήλατο τῆς φροντίδος περὶ τῆς βασιλιῆς. ἀποθάνοντος δὲ Κλεομένεος ἀπαιδος ἔρσηνος γόνου, Δωριέως τε οὐκέτι ἔοντος, ἀλλὰ τελευτήσαντος καὶ τούτου ἐν Σικελίῃ, οὕτω δὴ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινε ἡ βασιλιῆς, καὶ διότι πρότερος ἐγεγόνε Κλεομβρότου (οὗτος γὰρ ἦν νεώτατος Ἀναξανδρίδω παῖς) καὶ δὴ καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα. ὅς τότε ἦν ἐς Θερμοπύλας ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε τοὺς κατεστεῶτας τριηκοσίους, καὶ τοῖσι ἐτύγγανον παῖδες ἔοντες. παραλαβῶν δὲ ἀπίκετο καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς τὸν ἀριθμὸν λογισάμενος εἶπον, τῶν ἐστρατήγεσσι Λεοντιάδης ὁ Εὐρυμάχου. τοῦδε δὲ εἶνεκα τούτους σπουδῆν ἐποιήσατο Λεωνίδης μόνους Ἑλλήνων παραλαβεῖν, ὅτι σφέων μεγάλως κατηγόρητο μηδίξειν· παρεκάλεσεν ὦν ἐς τὸν πόλεμον

Θέλων εἰδέναι, εἴτε συμπέμψουσι εἴτε καὶ ἀπερέουσι ἐκ τοῦ ἐμφανέος τὴν Ἑλλήνων συμμαχίην· οἱ δὲ ἄλλοφρονέοντες ἔπειπον.

206. Τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην πρώτους ἀπέπεμψαν Σπαρτιῆται, ἵνα τούτους ὁρῶντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι στρατεύωνται, μηδὲ καὶ οὗτοι μηδίσωσι, ἣν αὐτοὺς πυνθάνονται ὑπερβαλλομένους· μετὰ δὲ, Κάρνεια γάρ σφι ἦν ἐμποδῶν, ἔμελλον ὀρτάσαντες καὶ φυλακῆς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ κατὰ τάχος βοηθήσειν πανδημεί. ὥς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἐνένωτο καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσειν· ἦν γὰρ κατὰ τῶντὸ Ὀλυμπιάς τούτοις τοῖσι πράγμασι συμπεσοῦσα· οὐκ ἔμελλον δοκέοντες κατὰ τάχος οὕτω διακριθῆσεσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι πόλεμον ἔπειπον τοὺς προδρόμους. οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διενένωντο ποιήσειν.

207. Οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες, ἐπειδὴ πέλας ἐγένετο τῆς ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταρρώδεοντες ἐβουλεύοντο περὶ ἀπαλλαγῆς. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι Πελοπόννησίοισι ἐδόχευ ἐλθεῖν εἰς Πελοπόννησον τὸν Ἰσθμὸν ἔχειν ἐν φυλακῇ· Λεωνίδης δὲ Φωκίων καὶ Λοκρῶν περισπερχόντων τῇ γνώμῃ ταύτῃ αὐτοῦ τε μένειν ἐψηφίζετο, πέμπειν τε ἀγγέλους εἰς τὰς πόλεις κελεύοντάς σφι ἐπιβοηθῆειν ὡς ἔόντων αὐτῶν ὀλίγων στρατὸν τῶν Μήδων ἀλέξασθαι.

208. Ταῦτ' αὖ βουλευομένων σφέων, ἔπειπε Ξέρξης κατάσκοπον ἰππία ἰδέσθαι ὅσοι τε εἴσι καὶ ὅ τι ποιοῖεν. ἀκηκόες δὲ ἔτι ἔων ἐν Θεσσαλίῃ, ὡς ἀλισμένη εἴη ταύτῃ στρατιῇ ὀλίγη, καὶ τοὺς ἡγεμόνας, ὡς εἶησαν Λακεδαιμόνιοι τε καὶ Λεωνίδης ἔων γένος Ἰρακλείδης. ὡς δὲ προσέλασε ὁ ἰππεὺς πρὸς τὸ στρατόπεδον, ἐθροῖτό

τε καὶ κατώρα πᾶν μὲν οὐ τὸ στρατόπεδον· τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τοῦ τείχεος, τὸ ἀνορθώσαντες εἶχον ἐν φυλακῇ, οὐκ οἶά τε ἦν κατιδέσθαι· ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε, τοῖσι πρὸ τοῦ τείχεος τὰ ὄπλα ἔκειτο. ἔτυχον δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Λακεδαιμόνιοι ἔξω τεταγμένοι. τοὺς μὲν δὴ ὥρα γυμναζομένους τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτενίζομένους. ταῦτα δὴ θεώμενος ἐθώμαζε καὶ τὸ πλῆθος ἐμάνθανε. μαθὼν δὲ πάντα ἀτρεκέως, ἀπήλαυνε ὀπίσω κατ' ἡσυχίην· οὔτε γὰρ τις ἐδίωκε, ἀλογίης τε ἐνεκύρησε πολλῆς· ἀπελθὼν δὲ ἔλγε πρὸς Ξέρξεα τάπερ ὀπώπευ πάντα.

209. Ἀκούων δὲ Ξέρξης οὐκ εἶγε συμβαλέσθαι τὸ ἔον, ὅτι παρασκευάζοντο ὡς ἀπολεύμενοί τε καὶ ἀπολέοντες κατὰ δύναμιν· ἀλλ' αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαίνοντο ποιεῖν, μεταπέμψατο Δημάρητον τὸν Ἀρίστωνος ἔοντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἀπικόμενον δὲ μιν εἰρώτα Ξέρξης ἕκαστα τούτων, ἐθέλων μαθεῖν τὸ ποιούμενον πρὸς τῶν Λακεδαιμονίων. ὁ δὲ εἶπε· Ἴκουσας μὲν μεν καὶ πρότερον, εὔτε ὀρμῶμεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, περὶ τῶν ἀνδρῶν τούτων· ἀκούσας δὲ γέλωτά με ἔθει λέγοντα τῆπερ ὤρων ἐκβησόμενα πρήγματα ταῦτα· ἐμοὶ γὰρ τὴν ἀληθινήν ἀσκέειν ἀντία σεῦ, ὦ βασιλεῦ, ἀγὼν μέγιστός ἐστι. ἄκουσον δὲ καὶ νῦν. οἱ ἄνδρες οὔτοι ἀπικαταιμαχεσόμενοι ἡμῖν περὶ τῆς ἐσόδου, καὶ ταῦτα παρασκευάζονται. νόμος γὰρ σφι οὕτω ἔχων ἐστὶ· ἐπεὶ μὲν κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ, τότε τὰς κεφαλὰς κοσμεῖνται. ἐπίστασο δὲ, εἰ τούτους τε καὶ τὸ ὑπομένον ἐν Σπάρτῃ καταστρέψαι, ἔστι οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων τό σε, βασιλεῦ, ὑπομενέει χεῖρας ἀνταειρόμενον· νῦν γὰρ πρὸς βασιληίην τε καλλίστην τῶν ἐν Ἑλλήσι

προσφέρεαι καὶ ἄνδρας ἀρίστους. Κάριτα τε δὴ ἄπιστα Ξέρξῃ ἐφαίνετο τὰ λεγόμενα εἶναι, καὶ δεύτερα ἐπειρώτα ὄντινα τρόπον τοσοῦτοι ἔόντες τῇ ἑωυτοῦ στρατιῇ μαχέσονται. ὁ δὲ εἶπε· ὦ βασιλεῦ, ἐμοὶ χηῶσθαι ὡς ἀνδρὶ ψεύστη, ἦν μὴ ταῦτά τοι ταύτη ἐκβῆ τῇ ἐγὼ λέγω.

210. Ταῦτα λέγων οὐκ ἔπειθε τὸν Ξέρξεα. τέσσερας μὲν δὴ παρεξῆκε ἡμέρας, ἐλπίζων αἰεὶ σφεας ἀποδρήσεσθαι· πέμπτη δὲ, ὡς οὐκ ἀπαλλάσσοντο, ἀλλὰ οἱ ἐφαίνοντο ἀναιδείῃ τε καὶ ἀβουλίῃ διαχρεώμενοι μένειν, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μήδους τε καὶ Κισσίους θυμωθεὶς, ἐντειλάμενός σφεας ζωγρήσαντας ἄγειν ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ. ὡς δ' ἐπέπεσον φερόμενοι ἐς τοὺς Ἕλληνας οἱ Μῆδοι, ἔπιπτον πολλοὶ, ἄλλοι δ' ἐπεσήϊσαν καὶ οὐκ ἀπήλκοντο, καὶ περὶ μεγάλως προσπταίοντες. δῆλον δ' ἐποίησαν παντί τεω καὶ οὐκ ἦκιστα αὐτῷ βασιλεῖ, ὅτι πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες. ἐγένετο δὲ ἡ συμβολὴ δι' ἡμέρας.

211. Ἐπεὶ τε δὲ οἱ Μῆδοι τρηχέως περιείποντο, ἐνθαῦτα οὗτοι μὲν ὑπεξῆϊσαν, οἱ δὲ Πέρσαι ἐκδεξάμενοι ἐπήϊσαν, τοὺς ἀθανάτους ἐκάλεσ βασιλεῖς, τῶν ἦρχε Ὑδάρνης, ὡς δὴ οὗτοι γε ἐνπετέως κατεργασόμενοι. ὡς δὲ καὶ οὗτοι συνέμισγον τοῖσι Ἕλλησι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς ἀλλὰ τὰ αὐτὰ, ἅτε ἐν στενοπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι καὶ δόρασι βραχυτέροισι χρεώμενοι ἢ περὶ οἱ Ἕλληνες, καὶ οὐκ ἔχοντες πλήθει χρῆσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, ἀλλὰ τε ἀποδεικνύμενοι ἐν οὐκ ἐπισταμένοισι μάχεσθαι ἔξεπιστάμενοι, καὶ ὅπως ἐντρέψειαν τὰ νῦντα, ἀλέες φεύγεσκον δῆθεν, οἱ δὲ βάρβαροι ὀρέωντες φεύγοντας βοῆ τε καὶ πατάγῳ ἐπήϊσαν· οἱ δ' ἂν καταλαμβάνόμενοι ἰπέ-

στρεφον ἀντίοι εἶναι τοῖσι βαρβάροισι, μεταστρεφόμενοι δὲ κατέβαλλον πλήθει ἀναριθμήτους τῶν Περσέων· ἔπιπτον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Σπαρτιητέων ἐνθαῦτα ὀλίγοι. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐδυνάετο παραλαβεῖν οἱ Πέρσαι τῆς ἐσόδου πειρεώμενοι καὶ κατὰ τέλεα καὶ παντοίως προσβάλλοντες, ἀπήλαννον ὀπίσω.

212. Ἐν ταύτησι τῆσι προσόδοισι τῆς μάχης λέγεται βασιλέα θηεύμενον τρεῖς ἀναδραμεῖν ἐκ τοῦ θρόνου, δείσαντα περὶ τῆ στρατιῆς. Τότε μὲν οὕτω ἠγωνίσαντο, τῆ δ' ὑστεραίῃ οἱ βάρβαροι οὐδὲν ἄμεινον ἀέθλεον· ἅτε γὰρ ὀλίγων ἐόντων, ἐλπισαντές σφεις κατατετριωματοῦσθαι τε καὶ οὐκ οἴους τε ἔσθθαι ἔτι χεῖρας ἀνταβρασθαι συνέβαλλον. οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ τάξεις τε καὶ κατὰ ἔθνη κεκοσμημένοι ἦσαν καὶ ἐν μέρει ἕκαστοι ἐμάχοντο, πλὴν Φωκέων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ οὖρος ἐτάχθησαν, φυλάξοντες τὴν ἀτραπὸν. ὡς δὲ οὐδὲν εὗρισκον ἀλλοιότερον οἱ Πέρσαι ἢ τῆ προτεραίῃ ἐνώρων, ἀπήλαννον.

213. Ἀπορέοντος δὲ βασιλέος ὃ τι χρήσται τῷ παρεόντι πρήγματι, Ἐπιάλτης ὁ Εὐρυδήμου, ἀνὴρ Μηλιεύς, ἦλθέ οἱ ἐς λόγους ὡς μέγα τι παρὰ βασιλέος δοκέων οἴσεσθαι, ἔφρασέ τι τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ οὖρος φέρουσαν ἐς Θερμοπύλας, καὶ διέφθειρε τοὺς ταύτη ὑπομείναντας Ἕλλήνων. ὕστερον δὲ δέισας Λακεδαιμόνους ἔφυγε ἐς Θεσσαλίην, καὶ οἱ φυγόντι ὑπὸ τῶν Πυλαγόρων, τῶν Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλλεγομένων, ἀργύριον ἐπεκηρύχθη. χρόνῳ δὲ ὕστερον, κατῆλθε γὰρ ἐς Ἀντικύρην, ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηνάδεω, ἀνδρὸς Τρηχινίου. ὁ δὲ Ἀθηνάδης οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάλτητα δι' ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπισθε λόγοισι

σημανέω, έτιμήθη μέντοι υπό Λακεδαιμονίων οὐδέν ἦσ-
σον. Ἐπιάλτης μὲν οὕτω ὕστερον τούτων ἀπέθανε.

214. Ἔστι δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος, ὡς Ὀνήτης τε
ὁ Φαναγόρευ, ἀνὴρ Καρύστιος, καὶ Κορυδαλλὸς Ἀντι-
κρεὺς εἰσὶ οἱ εἶπαντες πρὸς βασιλέα τούτους τοὺς λό-
γους καὶ περιηγησάμενοι τὸ οὖρος τοῖσι Πέρσησι,
οὐδαμῶς ἔμοιγε πιστός. τοῦτο μὲν γὰρ τῷδε χρῆ στα-
θμώσασθαι, ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων Πυλαγόροι ἐπεκλήρου-
ξαν οὐκ ἐπὶ Ὀνήτῃ τε καὶ Κορυδαλλῷ ἀργύριον ἀλλ'
ἐπὶ Ἐπιάλτῃ τῷ Τρηγανίῳ, πάντως κού τὸ ἀτρεχέστατον
πυθόμενοι· τοῦτο δὲ φεύγοντα τὸν Ἐπιάλτην ταύτην
τὴν αἰτίην οἶδαμεν. εἰδείη μὲν γὰρ ἂν καὶ ἐὼν μὴ Μη-
λιεύς ταύτην τὴν ἀτραπὸν Ὀνήτης, εἰ τῇ γῶρῃ πολλὰ
ὠμιληκῶς εἶη· ἀλλ' Ἐπιάλτης γάρ ἐστι ὁ περιηγησάμε-
νος τὸ οὖρος κατὰ τὴν ἀτραπὸν, τοῦτον αἴτιον γράφω.

215. Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ οἱ ἤρесе τὰ ὑπέσχετο ὁ Ἐπι-
άλτης κατεργάσεσθαι, αὐτίκα περιχαρῆς γενόμενος
ἔπεμπε Ὑδάρνεα καὶ τῶν ἐστρατήγεσ Ὑδάρνης. ὠρμέα-
το δὲ περὶ λύχνων ἀφὰς ἐκ τοῦ στρατοπέδου. τὴν δὲ
ἀτραπὸν ταύτην ἐξεύρον μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιέες, ἐξευ-
ρόντες δὲ Θεσσαλοῖσι κατηγήσαντο ἐπὶ Φωκέας, τότε
ὅτε οἱ Φωκέες φράξαντες τείχει τὴν ἐσβολὴν ἦσαν ἐν
σκέπη τοῦ πολέμου· ἐκ τῆ τοσοῦδε κατεδέδεκτο ἐοῦσα
οὐδέν χρηστὴ Μηλιέσι.

216. Ἐχει δὲ ὧδε ἡ ἀτραπὸς αὕτη· ἀρχεται μὲν
ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τοῦ διὰ τῆς διασφάγος ρέ-
οντος, οὖνομα δὲ τῷ οὖρῳ τούτῳ καὶ τῇ ἀτραπῷ τῶντὸ
κεῖται, Ἀνόπαια· τείνει δὲ ἡ Ἀνόπαια αὕτη κατὰ ῥάχιν
τοῦ οὖρου, λήγει δὲ κατὰ τὴ Ἀλπηγὸν πόλιν, πρώτην
ἐοῦσαν τῶν Δοκρίδων, πρὸς τῶν Μηλιέων, καὶ κατὰ

Μελάμπυγόν τε καλεόμενον λίθον καὶ κατὰ Κερκώπων ἔδρας, τῇ καὶ τὸ στεινότατόν ἐστι.

217. Κατὰ ταύτην δὴ τὴν ἀτραπὸν καὶ οὕτω ἔχουσαν οἱ Πέρσαι, τὸν Ἄσωπὸν διαβάντες, ἐπορεύοντο πᾶσαν τὴν νύκτα, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχοντες οὖρεα τὰ Οἰταίων, ἐν ἀριστερῇ δὲ τὰ Τρηχινίων. ἡὼς τε δὴ διέφαινε, καὶ οἱ ἐγένοντο ἐπ' ἀκρωτηρίῳ τοῦ οὐρεὸς. κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ οὐρεὸς ἐφύλασσον, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται, Φωκῶν χίλιοι ὀπλῖται, ῥυόμενοι τε τὴν σφαιτέρην χώραν καὶ φρουρέοντες τὴν ἀτραπὸν. ἡ μὲν γὰρ κάτω ἐσβολὴ ἐφυλάσσετο ὑπὸ τῶν εἰρηται, τὴν δὲ διὰ τοῦ οὐρεὸς ἀτραπὸν ἐθελονταὶ Φωκῆες ὑποδεξάμενοι Λεωνίδῃ ἐφύλασσον.

218. Ἐμαθὸν δὲ σφας οἱ Φωκῆες ὧδε ἀναβεβηκότητας· ἀναβαίνοντες γὰρ ἐλάμβανον οἱ Πέρσαι τὸ οὖρος πᾶν ἐὸν δρυῶν ἐπίπλεον. ἦν μὲν δὴ νηεμίη, ψόφου δὲ γινομένου πολλοῦ, ὡς οἶκός ἦν φύλλων ὑποκεχυμένων ὑπὸ τοῖσι ποσὶ, ἀνά τε ἔδραμον οἱ Φωκῆες καὶ ἐνέδνον τὰ ὄπλα, καὶ ἀντίκα οἱ βάρβαροι παρῆσαν. ὡς δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδυομένους ὄπλα, ἐν θώματι ἐγένοντο· ἐλπόμενοι γὰρ οὐδὲν σφι φανήσεσθαι ἀντίξοον, ἐνεκύρησαν στρατῶ. ἐνθαῦτα Ὑδάρνης καταρρώδησας μὴ οἱ Φωκῆες ἔωσι Δακεδαιμόνιοι, εἶρετο τὸν Ἐπιάλτεια ποδαπὸς εἶη ὁ στρατός· πυθόμενος δὲ ἀτρεκέως διέτασσε τοῖς Πέρσας ὡς ἐς μάχην. οἱ δὲ Φωκῆες ὡς ἐβάλλοντο τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσι τε καὶ πικνοῖσι, οἴχοντο φεύγοντες ἐπὶ τοῦ οὐρεὸς τὸν κόρυμβον, ἐπιστάμενοι ὡς ἐπὶ σφείας ὠρμήθησαν ἀρχὴν, καὶ παρεσκευάδατο ὡς ἀπολεόμενοι. Οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐφρόνον, οἱ δὲ ἀμφὶ Ἐπιάλτεια καὶ

Ἐδάρεα Πέρσαι Φωκέων μὲν οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ οὖρος κατὰ τάχος.

219. Τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι Ἑλλήνων πρῶτον μὲν ὁ μάντις Μεγιστίης, ἐσιδὼν ἐς τὰ ἱρά, ἔφρασε τὸν μέλλοντα ἔσσεθαι ἅμα ἡοῖ σφι θάνατον· ἐπὶ δὲ καὶ αὐτόμολοι ἔσαν οἱ ἐξαγγεῖλαντες τῶν Περσέων τὴν περίοδον. οὗτοι μὲν ἔτι νυκτὸς ἐσήμηναν, τρίτοι δὲ οἱ ἡμεροσκοποὶ καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ἄκρων ἤδη διαφαινούσης ἡμέρης. ἐνθιαῦτα ἐβουλεύοντο οἱ Ἕλληνες, καὶ σφῶν ἐσχίζοντο αἱ γνώμαι· οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔων τὴν τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ ἀντέτεινον. μετὰ δὲ τοῦτο διακρίθίντες οἱ μὲν ἀπαλλάσσοντο καὶ διασκεδασθέντες κατὰ πόλιν ἕκαστοι ἐτράποντο, οἱ δὲ αὐτῶν ἅμα Λεωνίδῃ μένειν αὐτοῦ παρασκευάδατο.

220. Λέγεται δὲ καὶ, ὡς αὐτὸς σφῶν ἀπέπεμψε Λεωνίδης, μὴ ἀπόλωνται κηδόμενος· αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρτιέων τοῖσι παρεοῦσι οὐκ ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν ἐς τὴν ἡλθον φυλάξοντες ἀρχὴν. ταύτῃ καὶ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πλεῖστός εἰμι, Λεωνίδην, ἐπεὶ τὸ ἦσθε τοῖς συμμάχοις ἔοντας ἀπροθύμους καὶ οὐκ ἐθέλοντας συνδιακινδυνεύειν, κελεύσαι σφῶν ἀπαλλάσσεσθαι, αὐτῷ δὲ ἀπιέναι οὐ καλῶς ἔχειν. μένοντι δὲ αὐτοῦ κλέος μέγα εὐέλπετο, καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίῃ οὐκ ἐξηλείφετο. ἐκέχρητο γὰρ ὑπὸ τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρτιήησι χρεωμένοισι περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐγειρομένου, ἢ Λακεδαίμονα ἀνάστατον γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ἢ τὸν βασιλέα σφῶν ἀπολέσθαι ταῦτα δὲ σφι ἐν ἔπεσι ἑξαμέτροισι χρᾶ λέγοντα ὧδε·

Ἵμῖν δ', ὦ Σπάρτης οὐκίητορες εὐρυχόροιο,
ἢ μέγα ἄστυ ἐρικυδέες ὑπ' ἀνδράσι Περσοῖδῃσι



πίρθεται, ἢ τὸ μὲν οὐκί, ἀφ' Ἡρακλῆος δὲ γενέθλης
 πενθήσει βασιλῆ φθίμενον Λακεδαιμόνος οὔρος.
 οὐ γὰρ τὸν ταύρων σχήσει μένος οὐδὲ λεόντων
 ἀντιβίην· Ζηνὸς γὰρ ἔχει μένος· οὐδέ ἐστιμι
 σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδ' ἕτερον διὰ πάντα δάσηται.

Ταῦτά τε δὴ ἐπιλεγόμενον Λεωνίδην, καὶ βουλούμενον
 κλέος καταθέσθαι μούνων Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι
 τοὺς συμμάχους μᾶλλον ἢ γνώμη διενεχθέντας οὕτω
 ἀκόσμως οἴχεσθαι τοὺς οἰχομένους.

221. Μαρτύριον δέ μοι καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τού-
 του πέρι γέγονε· οὐ γὰρ μούνον τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ
 τὸν μάντιν ὃς εἶπετο τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεγιστήν τὸν
 Ἀκαρνήνα, λεγόμενον εἶναι τὰ ἀνέκαθεν ἀπὸ Μελάμπο-
 δος, τοῦτον τὸν εἶπαντα ἐκ τῶν ἱρώων τὰ μέλλοντά σφι
 ἐκβαίνειν, φανερός ἐστι Λεωνίδης ἀποπέμπτων, ἵνα μὴ
 συναπόληται σφι. ὁ δὲ ἀποπεμπόμενος αὐτὸς μὲν οὐκ
 ἀπβλίπετο, τὸν δὲ παῖδα συστρατευόμενον, ἔοντα οἱ
 μονογενέα, ἀπέπεμψε.

222. Οἱ μὲν νυν σύμμαχοι οἱ ἀποπεμπόμενοι οἴ-
 χοντό τε ἀπιόντες καὶ ἐπέιθοιτο Λεωνίδῃ· Θεσπιέες δὲ
 καὶ Θηβαῖοι κατέμειναν μούνοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι.
 τούτων δὲ Θηβαῖοι μὲν ἀέκοντες ἔμενον καὶ οὐ βουλόμ-
 νοι (κατεῖχε γὰρ σφας Λεωνίδης ἐν ὁμήρων λόγῳ ποι-
 εύμενος), Θεσπιέες δὲ ἐκόντες μάλιστα· οἱ οὐκ ἔφασαν
 ἀπολιπόντες Λεωνίδην καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἀπαλλάξ-
 σθαι, ἀλλὰ καταμείναντες συναπέθανον. ἑστρατήγεε δὲ
 αὐτῶν Δημόφιλος Διαδρόμεω.

223. Ξέρξης δὲ ἐπεὶ ἡλίου ἀνατείλαντος σπονδὰς
 ἐποιήσατο, ἐπισχῶν χρόνον ἐς ἀγορῆς κού μάλιστα πλη-
 θῶρην πρόσοδον ἐποιέστω· καὶ γὰρ ἐπέσταλτο ἐξ Ἐπι-



άλτεω οὕτω· ἀπὸ γὰρ τοῦ οὗρεος ἢ κατάβασις συντομωτέρη τέ ἐστι καὶ βραχύτερος ὁ χῶρος πολλόν, ἤπερ ἢ περίοδος τε καὶ ἀνάβασις. οἳ τε δὴ βάρβαροι οἱ ἀμφὶ Ξέρξεα προσήϊσαν, καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνίδην Ἕλληνες, ὡς τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἔξοδον ποιούμενοι, ἤδη πολλῶ μᾶλλον ἢ κατ' ἀρχὰς ἐπεξήϊσαν ἐς τὸ εὐρύτερον τοῦ ἀνέχενος. τὸ μὲν γὰρ ἔργον τοῦ τείχεος ἐφυλάσσετο, οἱ δὲ ἀνὰ τὰς προτέρας ἡμέρας ὑπεξιόντες ἐς τὰ στεινόπορα ἐμάχοτο. τότε δὴ συμμίσγοντες ἔξω τῶν στεινῶν ἐπιπτον πλῆθει πολλοὶ τῶν βαρβάρων· ὅπισθε γὰρ οἱ ἠγεμόνες τῶν τελευτῶν ἔχοντες μάστιγας ἐρύαπιζον πάντα ἄνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες. πολλοὶ μὲν δὴ ἐπέπιτον αὐτῶν ἐς τὴν θάλασσαν καὶ διεφθείροντο, πολλῶ δ' ἔτι πλεῦνες κατεπατέοντο ζωὴ ὑπ' ἀλλήλων· ἦν δὲ λόγος οὐδεὶς τοῦ ἀπολλυμένου. ἄτε γὰρ ἐπιστάμενοι τὸν μέλλοντά σφαι ἔσεσθαι θάνατον ἐκ τῶν περιμόντων τὸ οὖρος, ἀπεδείκνυντο ῥώμης ὅσον εἶχον μέγιστον ἐς τοὺς βαρβάρους παραχρεώμενοί τε καὶ ἀτίοντες.

224. Δόρατα μὲν κεν τοῖσι πλεόνεσι αὐτῶν τριηκᾶντα ἐτύχχανε κατετηγότα ἤδη, οἱ δὲ τοῖσι ξίφεσι διεργάζοντο τοῖς Πέρσας. καὶ Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ πίπτει ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἕτεροι μετ' αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν ἐγὼ ὡς ἀνδρῶν ἀξίων γενομένων ἐτυθόμην τὰ ὀνόματα· ἐτυθόμην δὲ καὶ ἀπάντων τῶν τριηκοσίων. καὶ δὴ καὶ Περσέων πίπτουσι ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ ὀνομαστοὶ, ἐν δὲ δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ Ὑπεράνθης, ἐκ τῆς Ἀρτάνεω θυγατρὸς Φραταγούνης γεγονότες Δαρείῳ. ὁ δὲ Ἀρτάνης Δαρείου μὲν τοῦ βασιλέως ἦν ἀδελφεός, Ὑστάσπρος δὲ τοῦ Ἀρσάμεω παῖς· ὃς καὶ ἐκιδούς τὴν θυ-

γατέρα Δαρείῳ τὸν οἶκον πάντα τὸν ἑωυτοῦ ἐπέδωκε, ὡς μόνου οἱ εἰσὶς ταύτης τέκνου.

225. Ξέρξεω τε δὴ δύο ἀδελφεοὶ ἐνθαῦτα πίπτουσι μαχεόμενοι ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ τοῦ Λεωνίδεω, Περσέων τε καὶ Λακεδαιμονίων ὠθισμὸς ἐγένετο πολλὸς, ἐς ὃ τοῦτόν τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληνες ὑπεξείρυσαν καὶ ἐτρέψαντο τοὺς ἐναντίους τετράκισ. τοῦτο δὲ συνεστήκεε μέχρι οὗ οἱ σὺν Ἐπιάλτῃ παρεγένοντο. ὡς δὲ τούτους ἤκειν ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες, ἐνθεῦτεν ἤδη ἕτεροιοῦτο τὸ νεῖκος. ἔς τε γὰρ τὸ στεῖνον τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρεον ὀπίσω, καὶ παραμειψάμενοι τὸ τεῖχος, ἐλθόντες ἴζοντο ἐπὶ τὸν κολωνὸν πάντες ἄλλες οἱ ἄλλοι πλὴν Θηβαίων. ὁ δὲ κολωνός ἐστι ἐν τῇ ἐσόδῳ, ὅκου νῦν ὁ λίθινος λέων ἔστηκε ἐπὶ Λεωνίδῃ. ἐν τούτῳ σφέας τῇ χώρῳ ἀλεξομένους μαχαίρησι, τοῖσι αὐτῶν ἐτύγγανον εἰ περιουῶσαι, καὶ χερσὶ καὶ στόμασι κατέχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες, οἱ μὲν ἐξ ἐναντίας ἐπισπόμενοι καὶ τὸ ἔργον τοῦ τείχεος συγχώσαντες, οἱ δὲ περιελθόντες πάντοθεν περισταδόν.

226. Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τοιούτων γενομένων, ὅμως λέγεται ἄριστος ἀνὴρ γενέσθαι Σπαρτιήτης Διηρέκῃς, τὸν τότε φασὶ εἶπεῖν τὸ ἔπος πρὶν ἢ συμμίξαι σφεας τοῖσι Μήδοισι, πυθόμενον πρὸς τευτῶν Τρηγιῶν, ὡς ἐπεὶ οἱ βάρβαροι ἀπιέωσι τὰ τοξεύματα, τὸν ἥλιον ὑπὸ τοῦ πλήθεος τῶν οἰστῶν ἀποκρύπτουσι· τοσοῦτό τι πλῆθος αὐτῶν εἶναι· τὸν δὲ οὐκ ἐκπλαγέντα τούτοις εἶπεῖν, ἐν ἀλογίῃ ποιούμενον τὸ τῶν Μήδων πλῆθος, ὡς πάντα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηγίνιος ξείνος ἀγγέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον ὑπὸ σκιῇ ἔσοιτο πρὸς αὐτοὺς ἢ μάχῃ καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ.

ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιοντότροπα ἔπεά φασι Διηγήεα τὸν Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα.

227. Μετὰ δὲ τοῦτον ἀριστεῦσαι λέγονται Λακεδαιμόνιοι δύο ἀδελφοὶ, Ἄλφεός τε καὶ Μάρων, Ὀρσιφάντου παῖδες. Θεσπιέων δὲ εὐδοκίμεσ μάλιστα τῷ οὐνομα ἦν Διδύραμβος Ἀρματίδew.

228. Θαφθεῖσι δὲ σφαι αὐτοῦ ταύτῃ τῆπερ ἔπεσον, καὶ τοῖσι πρότερον τελεντήσασι ἢ ὑπὸ Λεωνίδew ἀποπεμφθέντας οἴχεσθαι, ἐπιγέγραπται γράμματα λέγοντα τάδε·

Μυριάσιν ποτὲ τῆδε τριηκοσίαις ἐμάχοντο
ἐκ Πελοποννάσου χιλιάδες τέτορις.

Ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι πῦσι ἐπιγέγραπται· τοῖσι δὲ Σπαρτιήτησι ἰδίῃ.

Ὡ ξειν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῆδε
κείμεθα τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τοῦτο· τῷ δὲ μάντι τόδε·

Μνηῆμα τόδε κλεινοῖο Μεγιστία, ὃν ποτε Μῆδοι
Σπερχειὸν ποταμὸν κτεῖναν ἀμειψάμενοι,
μάντιος, ὃς τότε Κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἰδὼς
οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

Ἐπιγράμμασι μὲν νυν καὶ στήλησι, ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάντιος ἐπίγραμμα, Ἀμφικτυόνες εἰσὶ σφeας οἱ ἐπικοσμήσαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίew Σιμωνίδης ὁ Δεωπρέπεός ἐστι κατὰ ξεινήν ὁ ἐπιγράψας.

229. Δύο δὲ τούτων τῶν τριηκοσίων λέγεται Εὐρυτόν τε καὶ Ἀριστόδημον, παρεὸν αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι κοινῷ λόγῳ χρησαμένοισι ἢ ἀποσωθῆναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην, ὡς μεμετιμένοι τε ἦσαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεωνίδew καὶ κατεκείατο ἐν Ἀλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶντες ἐς τὸ ἔσχατον, ἢ εἴγε μὴ ἐβούλοντο νοσιῆσαι, ἀποθανείων

ἅμα τοῖσι ἄλλοισι, παρεόν σφι τούτων τὰ ἕτερα ποιέειν οὐκ ἐθέλησαι ὁμοφρονέειν, ἀλλὰ γνώμη διενειχθέντας Εὐρυτον μὲν πυθόμενον τὴν τῶν Περσέων περίοδον, αἰτήσαντά τε τὰ ὄπλα καὶ ἐνδύοντα, ἄγειν αὐτὸν κελεύσαι τὸν εἴλωτα ἐς τοὺς μαχομένους· ὅπως δὲ αὐτὸν ἦγαγε, τὸν μὲν ἀγαγόντα οἴχεσθαι φεύγοντα, τὸν δὲ ἐσπεύοντα ἐς τὸν ὄμιλον διαφθαρήναι, Ἀριστόδημον δὲ λειποφυγέοντα λειφθῆναι. εἰ μὲν νυν ἦν μόνον Ἀριστόδημον ἀλγήσαντα ἀπονοστήσαι ἐς Σπάρτην, ἢ καὶ ὁμοῦ σφέων ἀμφοτέρων τὴν κομιδὴν γενέσθαι, δοκίειν ἐμοὶ οὐκ ἂν σφι Σπαρτιήτας μῆνιν οὐδεμίαν προσθέσθαι· νυνὶ δὲ τοῦ μὲν αὐτῶν ἀπολομένου, τοῦ δὲ τῆς μὲν αὐτῆς ἐχομένου προφάσιος, οὐκ ἐθέλησαντος δὲ ἀποθνήσκειν, ἀναγκαίως σφι ἔχειν μνήσαι μεγάλως Ἀριστοδήμῳ.

230. Οἱ μὲν νυν οὕτω σωθῆναι λέγουσι Ἀριστόδημον ἐς Σπάρτην καὶ διὰ πρόφασιν τοιήνδε· οἱ δὲ ἄγγελον πεμφθέντα ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ἐξβὼν αὐτῷ καταλαβεῖν τὴν μάχην γινομένην οὐκ ἐθέλησαι, ἀλλ' ὑπομβίναντα ἐν τῇ ὁδῷ περιγενέσθαι· τὸν δὲ συνάγγελον αὐτοῦ ἀπικόμενον ἐς τὴν μάχην ἀποθανεῖν.

231. Ἀπονοστήσας δὲ ἐς Λακεδαίμονα ὁ Ἀριστόδημος ὄνειδός τε εἶχε καὶ ἀτιμίην· πάσχων δὲ τοιάδε ἠπίμωτο, οὔτε οἱ πῦρ οὔδεις ἔναυε Σπαρτιητέων, οὔτε διελέγετο, ὄνειδός τε εἶχε ὁ τρέσας Ἀριστόδημος καλούμενος. ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλαταιῆσι μάχῃ ἀνέλαβε πᾶσαν τὴν ἐπενυχθεῖσάν οἱ αἰτίην.

232. Λέγεται δὲ καὶ ἄλλον ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην τῶν τριηκοσίων τούτων περιγενέσθαι, τῷ ὄνομα εἶναι Παντίτην· νοστήσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρτην, ὡς ἠπίμωτο, ἀπάξασθαι.



233. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, τῶν ὁ Λεοντιάδης ἰστρατήγεε, τείως μὲν μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἴοντες ἐμάχοντο, ἐπ' ἀναγκαίης ἐχόμενοι, πρὸς τὴν βασιλέως στρατιήν· ὡς δὲ εἶδον κατιπέρτερα τῶν Περσέων γινόμενα τὰ πρήγματα, οὕτω δὴ τῶν σὺν Λεωνίδῃ Ἑλλήνων ἐπειγομένων ἐπὶ τὸν κολωνόν, ἀποσχισθέντες τοῦτων χεῖρας τε προέτεινον καὶ ἤϊσαν ἄσπον τῶν βαρβάρων, λέγοντες τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὡς καὶ μηδίζουσι καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐν πρώτοισι ἔδοσαν βασιλεῖ, ἐπὶ δὲ ἀναγκαίης ἐχόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἀπικοίατο, καὶ ἀνάκτιοι εἶεν τοῦ τρώματος τοῦ γεγονότος βασιλεῖ· ὥστε ταῦτα λέγοντες περιεγίγοντο· εἶχον γὰρ καὶ Θεσσαλοὺς τῶν λόγων τοῦτων μάστιγας. Οὐ μὲντοι τὰ γε πάντα εὐτίχτησαν· ὡς γὰρ αὐτοῖς ἔλαβον οἱ βάρβαροι ἐλθόντας, τοῖς μὲν τινὰς καὶ ἀπέκτειναν προσιόντας, τοῖς δὲ πλεῖνας αὐτῶν κελύσαντος Ξέρξεω ἔστιζον σίγηματα βασιλῆϊά, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδεω, τοῦ τὸν παῖδα Εὐρύμαχον χρόνῳ μετέπειτα ἐφόρευσαν Πλαταιῆες, στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων τετρακοσίων καὶ σχόντα τὸ ἄστυ τὸ Πλαταιέων.

234. Οἱ μὲν δὴ περὶ Θερμοπύλας Ἕλλητες οὕτω ἠγωνίσαντο· Ξέρξης δὲ καλέσας Δημάρτην, εἰρώτα ἀρξάμενος ἐνθένδε· Δημάρτητα, ἀνὴρ εἰς ἔγαθός· τεχναίρομαι δὲ τῇ ἀληθείῃ· ὅσα γὰρ εἶπας, ἅπαντα ἀπέβη οὕτω. νῦν δὲ μοι εἶπέ, κόσοι τινὲς εἰσι οἱ λοιποὶ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τοῦτων ὁκόσοι τοιοῦτοι τὰ πολέμια, εἶπε καὶ ἅπαντες. Ὁ δ' εἶπε· ὦ βασιλεῦ, πλῆθος μὲν πάντων τῶν Λακεδαιμονίων πολλόν καὶ πόλις πολλαί· τὸ δὲ θύραξ ἰμαθῆειν, εἰδήσεις. ἔστι ἐν τῇ Λακεδαιμονίᾳ Σπάρτη πόλις ἀνδρῶν ὀκτακισχιλίων μάλιστα. καὶ οὕτως

πάντες εἰσὶ ὁμοῖοι τοῖσι ἐνθάδε μαχεσαμένοισι· οἳ γε μὲν ἄλλοι Λακεδαιμόνιοι τούτοισι μὲν οὐκ ὁμοῖοι, ἄγαθοὶ δέ. Εἶπε πρὸς ταῦτα Ξέρξης· Δημάρητε, τέω τρόπῳ ἰσχυρότατα τῶν ἀνδρῶν τούτων ἐπικρατήσομεν; ἴθι ἐξηγέο. σὺ γὰρ ἔχεις αὐτῶν τὰς διεξόδους τῶν βουλευμάτων οἷα βασιλεὺς γενόμενος.

235. Ὁ δ' ἀμβίβητο· ὦ βασιλεῦ, εἰ μὲν δὴ συμβουλεύσαι μοι προθύμως, δίκαιόν μὲ σοὶ ἐστὶ φράζειν τὸ ἄριστον. εἰ τῆς ναυτικῆς στρατιῆς νέας τριηκοσίας ἀποστείλειας ἐπὶ τὴν Λάκκαιναν χώραν. ἔστι δὲ ἐπ' αὐτῇ νῆσος ἐπικειμένη τῇ οὐνομῆ ἐστὶ Κύθηρα, τὴν Χίλων, ἀνὴρ παρ' ἡμῖν σοφώτατος γενόμενος, κέρδος μέζον ἔφη εἶναι Σπαρτιήτησι κατὰ τῆς θαλάσσης καταδεδυκέναι μᾶλλον ἢ ὑπερέχειν, αἰεὶ τι προσδοκῶν ὑπ' αὐτῆς τοιοῦτο ἔσεσθαι οἷόν τι ἐγὼ ἐξηγέομαι, οὔτι τὸν σὺν στόλον προειδῶς, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως φοβεόμενος ἀνδρῶν στόλον. ἐκ ταύτης ὦν τῆς νήσου ὀρμεώμενοι φοβρόντων τοὺς Λακεδαιμονίους. παροίκου δὲ πολέμου σφι ἐόντος οἰκῆϊου οὐδὲν δεινοὶ ἔσονται τοι, μὴ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἀλισκομένης ὑπὸ τοῦ πεζοῦ βοηθῶσι ταύτῃ. καταδουλωθείσης δὲ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἀσθενὲς ἤδη τὸ Λακωνικὸν μῦνον λείπεται. ἦν δὲ ταῦτα μὴ ποιῆς, τάδε τοι προσδόκα ἔσεσθαι· ἔστι τῆς Πελοποννήσου ἰσθμὸς· ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ πάντων Πελοποννησίων συνομοσάντων ἐπὶ σοὶ μάχης ἰσχυροτέρας ἄλλης τῶν γενομένων προσδέκεο ἔσεσθαι τοι. ἐκβῆνο δὲ ποιήσαντι ἀμαχητὶ ὃ τὸ ἰσθμὸς οὔτος καὶ αἱ πόλεις προσχωρήσουσι.

236. Λέγει μετὰ τοῦτον Ἀχαιμένης ἀδελφεὸς τῶν ἐὼν Ξέρξῳ καὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγός, παρτυχῶν τὸ τῷ λόγῳ καὶ δείσας μὴ ἀναγνωσθῆναι Ξέρξης



ποιεῖν ταῦτα· Ὡ βασιλεῦ, ὄρω σε ἀνδρὸς ἐνδεχόμενον λόγους, ὃς φθονεῖ τοι εὖ πρήσσοντι ἢ καὶ προδιδοῖ πρήγματα τὰ σά. καὶ γὰρ δὴ καὶ τρόποισι τοιούτοισι χρεώμενοι οἱ Ἕλληνες χαίρουσι· τοῦ τῆ εὐτυχέειν φθονεῖν καὶ τὸ κρέισσον σινγέουσι. εἰ δ' ἐπὶ τῆσι παρυσίσι τύχησι, τῶν νῆες νεανηγῆκισι τετρακόσια, ἄλλας ἐκ τοῦ στρατοπέδου τριηκοσίας ἀποπέμψεις περιπλῶειν Πελοπόννησον, ἀξιόμαχοί τοι γίνονται οἱ ἀντίπαλοι· ἀλῆς δὲ ἔων ὁ ναυτικὸς στρατὸς δυσμεταχειριστός τῆ αὐτοῖσι γίνεται, καὶ ἀρχὴν οὐκ ἀξιόμαχοί τοι ἔσονται, καὶ πᾶς ὁ ναυτικὸς τῷ πεζῷ ἀρήξει καὶ ὁ πεζὸς τῷ ναυτικῷ, ὁμοῦ πορευόμενος· εἰ δὲ διασπάσεις, οὔτε σὺ ἔσσαι κείνοισι χρήσιμος οὔτε κείνοι σοί. τὰ σεωυτοῦ δὲ τιθέμενος εὖ γνώμην ἔχῃ τὰ τῶν ἀντιπολέμων μὴ ἐπιλέγεσθαι πρήγματα, τῆ τῆ στήσονται τὸν πόλεμον, τὰ τε ποιήσουσι, ὅσοι τῆ πλήθος εἰσι. ἱκανοὶ γὰρ ἐκεῖνοί γε αὐτοὶ ἑωυτῶν πέρι φροντίζειν εἰσὶ, ἡμεῖς δὲ ἡμέων ὡσαύτως. Λακεδαιμόνιοι δὲ τῆ ἴωσι ἀντία Πέρσησι ἐς μάχην, οὐδὲν τὸ παρεὸν τρῶμα ἀνιένται.

237. Ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε· Ἀχαιμενες, εὖ τί μοι δοκέεις λέγειν καὶ ποιήσω ταῦτα. Δημάρτητος δὲ λέγει μὲν τὰ ἄριστα ἔλπεται εἶναι ἐμοί, γνώμη μέντοι ἔσσοῦται ὑπὸ σεῦ. οὐ γὰρ δὴ ἐκεῖνό γε ἐνδέξομαι, ὅπως οὐκ εὐνοεῖ τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι, τοῖσί τῆ λεγομένοισι πρότερον ἐκ τούτου σταθμώμενος καὶ τῷ ἔοντι, ὅτι πολίτης μὲν πολίτη εὖ πρήσσοντι φθονεῖ καὶ ἔστι δυσμετῆς τῆ σιγῇ, οὐδ' ἂν συμβουλευομένου τοῦ ἀστοῦ πολίτης ἀνὴρ τὰ ἄριστα οἱ δοκίοντα εἶναι ὑποθέοιτο, εἰ μὴ πρόσω ἀρετῆς ἀνῆκοι· σπάνιοι δ' εἰσὶ οἱ τοιοῦτοι· ξείνος δὲ ξείνω εὖ πρήσσοντι ἔστι εὐμενίστατον πάντων,

συμβουλευομένου τε ἂν συμβουλεύσεις τὰ ἄριστα. οὕτω ὦν κακολογίης πέρι τῆς ἐς Δημάρητον, ἕντος ἐμοὶ ξείνου, ἔχεσθαι τινα τοῦ λοιποῦ κελεύω.

238. Ταῦτα εἶπας Ξέρξης διεξήϊε διὰ τῶν νεκρῶν, καὶ Λεωνίδεω, ἀκηκοῶς ὅτι βασιλεὺς τε ἦν καὶ στρατηγὸς Λακεδαιμονίων, ἐκέλευσε ἀποταμόντας τὴν κεφαλὴν ἀνασταυρῶσαι. δηλὰ μοι πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι, ἐν δὲ δὴ καὶ τῶδε οὐκ ἦνιστα γέγονε, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης πάντων δὴ μάλιστα ἀνδρῶν ἐθυμώθη ζῶντι Λεωνίδῃ· οὐ γὰρ ἂν κοίτε ἐς τὸν νεκρὸν ταῦτα παρενόμησε, ἐπεὶ τιμᾶν μάλιστα νομίζουσι τῶν ἐγὼ οἶδα ἀνθρώπων Πέρσαι ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐποίεον, τοῖσι ἐπειτάκτο ποιέειν.

239. Ἄνειμι δὲ ἐκεῖσε τοῦ λόγου τῇ μοι πρότερον ἐξέλιπε. Ἐπύθοντο Λακεδαιμόνιοι ὅτι βασιλεὺς στέλλοιτο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα πρῶτοι, καὶ οὕτω δὴ ἐς τὸ χρηστήριον τὸ ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψαν· ἔνθα δὴ σφι ἐχρήσθη τὰ ὀλίγω πρότερον εἶπον· ἐπύθοντο δὲ τρόπῳ θωπασίῳ. Δημάρητος γὰρ ὁ Ἀρίστωνος φυχῶν ἐς Μήδους, ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, καὶ τὸ οἶκός ἐμοὶ συμμάχεται, οὐκ ἦν εὐνοος Λακεδαιμονίοισι· πάρεστι δὲ εἰκάζειν, εἴτε εὐνοίῃ ταῦτα ἐποίησε εἴτε καὶ καταχαίρων· ἐπεὶ τε γὰρ Ξέρξη ἔδοξε στρατηλατέειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἰὼν ἐν Σούσοισι ὁ Δημάρητος καὶ πνυθόμενος ταῦτα ἠθέλησε Λακεδαιμονίοισι ἐξαγγεῖλαι. ἄλλως μὲν δὴ οὐκ εἶχε σημήναι· επικίνδυνον γὰρ ἦν, μὴ λαμφθεῖη· ὁ δὲ μηχανᾶται τοιάδα· δελτίον δίπτυχον λαβὼν τὸν κηρὸν αὐτοῦ ξείνησε, καὶ ἔπειτα ἐν τῷ ξύλῳ τοῦ δελτίου ἔγραψε τὴν βασιλέος γνώμην· ποιήσας δὲ ταῦτα ὀπίσω ἐπέτηξε τὸν κηρὸν ἐπὶ τὰ γράμματα, ἵνα φερόμενον κεινὸν τὸ δελτίον

μηδὲν πρῆγμα παρέχοι πρὸς τῶν ὁδοφυλάκων. ἐπεὶ δὲ καὶ ἀπέκετο ἐς τὴν Λακεδαιμόνα, οὗτοι εἶχον συμβαλέσθαι οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρὶν γέ δὲ σφί, ὡς ἐγὼ πειθόσομαι, Κλεομένης μὲν θυγάτηρ, Δελπίδου δὲ γυνὴ Γεοργίου ἐπέθετο ἐπιφρασθεῖσα αὐτῇ, τὸν πρὸν πᾶσι κλείουσα, καὶ ἐπέσειεν σφίσις γράμματα ἐν τῷ ξύλῳ. πειθόμενοι δὲ εὐρον καὶ ἐπέλεξαντο, ἔπειτα δὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι ἐπέστειλαν. Ταῦτα μὲν δὲ οὕτω λέγεται γενέσθαι.



ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ

ΟΓΔΟΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΟΥΡΑΝΙΑ.

ΟΙ ΔΕ Ἑλλήνων ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέν-
τες ἦσαν οἷδε· Ἀθηναῖοι μὲν νέας παρεχόμενοι ἑπτὰ
καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν· ὑπὸ δὲ ἄρβιτῆς τε καὶ προθυμῆς
Πλαταιέες, ἄπειροι τῆς ναυτικῆς ἔοντες, συνεπλήρουν
τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰς νέας. Κορίνθιοι δὲ τεσσαράκοντα
νέας παρέχοντο, Μεγαρέες δὲ εἴκοσι· καὶ Χαλκιδέες
ἐπλήρουν εἴκοσι, Ἀθηναίων σφι παρέχόντων τὰς νέας,
Αἰγινῆται δὲ ὀκτωκαίδεκα, Σικυώνιοι δὲ δυοκαίδεκα, Λα-
κεδαιμόνιοι δὲ δέκα, Ἐπιδαύριοι δὲ ὀκτώ, Ἐρετριέες δὲ
ἑπτὰ, Τροιζήνιοι δὲ πέντε, Σιυρέες δὲ δύο καὶ Κεῖοι δύο
τε νέας καὶ πεντηκοντέρους δύο· Λοκροὶ δὲ σφι οἱ
Ἵοπόντιοι ἐπεβώθεον πεντηκοντέρους ἔχοντες ἑπτὰ.

2. Ἦσαν μὲν ὧν οἷτοι οἱ στρατευόμενοι ἐπ' Ἄρτε-



δῆθεν ἐκφένξασθαι, ἔδει δὲ μηδὲ πυρφόρον τῷ ἐκείνων λόγῳ ἐκφυγόντα περιγενέσθαι.

7. Πρὸς ταῦτα ὧν τάδε ἐμπεχανέοντο· τῶν νεῶν ἅπασιν ἀποκρίναντες διηχοσίας περιέπεμπτον ἔξωθεν Σκιάθου, ὡς ἂν μὴ ὀφθίωσι ὑπὸ τῶν πολεμίων περιπλώουσαι Εὐβοίαν κατὰ τὴν Καφηρέα καὶ Γερμιστον εἰς τὸν Εὐριπον, ἵνα δὴ περιλάβοιεν οἱ μὲν ταύτην ἀπικόμενοι καὶ φράξαντες αὐτῶν τὴν ὀπίσω φέρουσαν ὁδόν, σφεῖς δὲ ἐπισπόμενοι ἐξ ἐναντίας. ταῦτα βουλευσάμενοι ἀπέπεμπτον τῶν νεῶν τὰς ταχθείσας, αὐτοὶ οὐκ ἐν νόῳ ἔχοντες ταύτης τῆς ἡμέρας τοῖσι Ἕλλησι ἐπιθήσασθαι, οὐδὲ πρότερον ἢ τὸ σύνθημά σφι ἔμελλε φανήσεσθαι παρὰ τῶν περιπλώοντων ὡς ἤκόντων. ταύτας μὲν δὴ περιέπεμπτον, τῶν δὲ λοιπῶν νεῶν ἐν τῆσι Ἀφείησι ἐποιεῦντο ἀριθμόν.

8. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν τῷ οὗτοι ἀριθμόν ἐποιεῦντο τῶν νεῶν, (ἦν γὰρ ἐν τῷ στρατοπέδῳ τούτῳ Σκυλλίης Σκιωναῖος, δῦτης τῶν τότε ἀνθρώπων ἀριστος, ὃς καὶ ἐν τῇ νανηγίῃ τῇ κατὰ τὸ Πύλιον γενομένη πολλὰ μὲν ἔσωσε τῶν χρημάτων τοῖσι Πέρσησι, πολλὰ δὲ καὶ αὐτὸς περιεβύλετο) οὗτος ὁ Σκυλλίης ἐν νόῳ μὲν εἶχε ἄρα καὶ πρότερον ἀντομολήσειν εἰς τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' οὐ γὰρ οἱ παρέσχε ὡς τότε. ὅτε μὲν δὴ τρόπῳ τὸ ἐνθεῦτεν εἰς ἀπίκετο εἰς τοὺς Ἕλληνας, οὐκ ἔχω εἰπεῖν ἀτρεχέως· θαυμάζω δὲ εἰ τὰ λεγόμενά ἐστι ἀληθῆ. λέγεται γὰρ ὡς ἐξ Ἀφείων δις εἰς τὴν θάλασσαν οὐ πρότερον ἀνέσχε πρὶν ἢ ἀπίκετο ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον, σταδίους μάλιστα κη τούτους εἰς ὀγδώκοντα διὰ τῆς θάλασσης διεξελθών. λέγεται μὲν νυν καὶ ἄλλα ψευδῆ εἰκῆλα περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, τὰ δὲ μετεξέτερα ἀλη-

Θέα. περὶ μὲντοι τούτου γνώμη μοι ἀποδεδέχθω, πλοῖον μιν ἀπικέσθαι ἐπὶ τὸ Ἄρτεμίσιον. ὡς δὲ ἀπίκητο, ἀντίκα ἐσήμηνε τοῖσι στρατηγοῖσι τὴν τε ναυηγίην, ὡς γένοιτο, καὶ τὰς περιπεμφθείσας τῶν νεῶν περὶ Εὐβοίαν.

9. Τοῦτο δὲ ἀκούσαντες οἱ Ἕλληνας λόγον σφίσι αὐτοῖσι ἐδίδουσαν. πολλῶν δὲ ληχθέντων, ἐνίκα τὴν ἡμέρην ἐκείνην αὐτοῦ μείναντάς τε καὶ ἀνλισθέντας μετέπειτα νύκτα μέσην παρέντας πορεύεσθαι καὶ ἀπαντᾶν τῆσι περιπλωούσησι τῶν νηῶν. μετὰ δὲ τοῦτο, ὡς οὐδεὶς σφι ἐπέπλωε, δείλην ὀψίην γινομένην τῆς ἡμέρης φυλάξαντες αὐτοὶ ἐπανέπλων ἐπὶ τοὺς βαρβάρους, ἀπόπειραν αὐτῶν ποιήσασθαι βουλόμενοι τῆς τε μάχης καὶ τοῦ διεκπλόου.

10. Ὁρέωντες δὲ σφρας οἱ τε ἄλλοι στρατιῶται οἱ Ξέρξεω καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐπιπλώνοντας νηυσὶ ὀλίγησι, πιάγγυ σφι μανίην ἐπενεύκοντες ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας, ἐλπίσαντές σφρας εὐπετέως αἰρήσειν, οἰκότα κάρτα ἐλπίσαντες. τὰς μὲν γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὀρέωντες ὀλίγας νέας, τὰς δὲ ἐωυτῶν πλήθει τε πολλαπλησίας καὶ ἄμεινον πλωούσας, καταφρονήσαντες ταῦτα ἐκυκλοῦντο αὐτοὺς ἐς μέσον. ὅσοι μὲν γὰρ τῶν Ἰώνων ἦσαν εὐνοοὶ τοῖσι Ἕλλησι ἀέκοντές τε ἐστρατεύοντο, συμφορὴν τε ἐποιεῦντο μεγάλην, ὀρέωντες περιεχομένους αὐτοὺς καὶ ἐπιστάμενοι ὡς οὐδεὶς αὐτῶν ἀπονοστήσει· οὕτω ἀσθενέα σφι ἐφαίνετο εἶναι τὰ τῶν Ἑλλήνων πράγματα. ὅσοισι δὲ καὶ ἠδομένοισι ἦν τὸ γινόμενον, ἄμιλλαν ἐποιεῦντο ὅπως αὐτὸς ἕκαστος πρῶτος νέα Ἀττικὴν ἐλὼν δῶρα παρὰ βασιλέος λάμψεται. Ἀθηναίων γὰρ αὐτοῖσι λόγος ἦν πλεῖστος ἀνὰ τὰ στρατόπεδα.

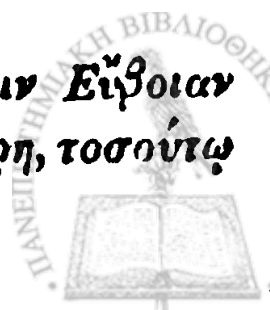
11. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς ἐσήμηνε, πρῶτα μὲν ἀντί-



πρωροι τοῖσι βαρβάροισι γένομενοι ἐς τὸ μέσον τὰς πρύμνας συνήγαγον, δεύτερα δὲ σημήναντος ἔργου εἶχοντο, ἐν ὀλίγῳ περ ἀπολαμφθέντες, καὶ κατὰ στόμα. ἐνθαῦτα τριήκοντα νέας αἰρέουσι τῶν βαρβάρων καὶ τὸν Γόργου τοῦ Σαλαμινίων βασιλέος ἀδελφεὸν Φιλάονα τὸν Χέρσιος, λόγιμον ἔοντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἄνδρα. πρῶτος δὲ Ἑλλήνων νέα τῶν πολεμίων εἶλε ἀνὴρ Ἀθηναῖος Λυκομήδης Λισχρέου, καὶ τὸ ἀριστήϊον ἔλαβε οὗτος. τοὺς δ' ἐν τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἑτεραλκείως ἀγωνιζομένους νύξ ἐπελθοῦσα διέλυσε. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ἀπέπλων, οἱ δὲ βάρβαροι ἐς τὰς Ἀρέτας, πολλὸν παρὰ δόξαν ἀγωνισάμενοι. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Ἀντίδωρος Λήμνιος μῦνος τῶν σὺν βασιλεῖι Ἑλλήνων ἔόντων αὐτομολέει ἐς τοὺς Ἕλληνας καὶ οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τοῦτο τὸ ἔργον ἔδοσαν αὐτῷ χῶρον ἐν Σαλαμῖνι.

12. Ὡς δὲ εὐφρόνη ἐγεγόνεε, ἦν μὲν τῆς ὥσης μέσον θέρους, ἐγένετο δὲ ὕδωρ τε ἄπλετον διὰ πάσης τῆς νηκτὸς καὶ σκληραὶ βρονταὶ ἀπὸ τοῦ Πηλίου· οἱ δὲ νεκροὶ καὶ τὰ ναυήγια ἐξεφορέοντο ἐς τὰς Ἀρέτας, καὶ περὶ τε τὰς πρῶρας τῶν νεῶν εἰλέοντο καὶ ἐτάρασσον τοὺς ταρσοὺς τῶν κωπέων. οἱ δὲ στρατιῶται οἱ ταύτῃ ἀκούοντες ταῦτα ἐς φόβον κατιστέατο, ἐλπίζοντες πάγχυ ἀπολέσθαι ἐς οἷα κακὰ ἦκον· πρὶν γὰρ ἢ καὶ ἀναπνεῦσαι σφεας ἔκ τε τῆς ναυηγίης καὶ τοῦ χυμῶνος τοῦ γενομένου κατὰ Πήλιον, ὑπέλαβε ναυμαχίῃ κρατερῇ, ἐκ δὲ τῆς ναυμαχίης ὄμβρος τε λάβρος καὶ ρεύματα ἰσχυρὰ ἐς θάλασσαν ὠρμημένα βρονταὶ τε σκληραὶ. καὶ τούτοισι μὲν τοιαύτη νύξ ἐγένετο.

13. Τοῖσι δὲ ταχθεῖσι αὐτῶν περιπλώειν Εἴβοιαν ἢ αὐτὴ περ ἰούσα νύξ πολλὸν ἦν ἔτι ἀγριωτέρη, τοσοῦτω



ὄσω ἐν πηλάγει φερομένοισι ἐπέπιπτε, καὶ τὸ τέλος σφαι-
 ἐγένετο ἄχαρι· ὡς γὰρ δὴ πλώουσι ἀντοῖσι χειμῶν τε
 καὶ τὸ ὕδωρ ἐπεγίνετο ἐούσι κατὰ τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίης,
 φερόμενοι τῷ πνεύματι καὶ οὐκ εἰδότες τῇ ἐφέροντο,
 ἐξέπιπτον πρὸς τὰς πέτρας. ἐποιεῖτό τε πᾶν ὑπὸ τοῦ
 Θεοῦ, ὅπως ἂν ἐξισωθεῖη τῷ Ἑλληνικῷ τὸ Περσικόν,
 μηδὲ πολλῷ πλέον εἶη. οὗτοι μὲν νυν περὶ τὰ Κοῖλα τῆς
 Εὐβοίης διεφθείροντο.

14. Οἱ δὲ ἐν Ἀφείτησι βάρβαροι, ὡς σφαι ἀσμένοισι
 ἡμέρη ἐπέλαμψε, ἀτρέμας τε εἶχον τὰς νέας, καὶ σφαι ὑπε-
 χρέετο κακῶς πρήσσουσι ἡσυχίην ἄγειν ἐν τῷ παρεόντι.
 τοῖσι δὲ Ἕλλησι ἐπεβώθεον νέες τρεῖς καὶ πεντήκοντα
 Ἀττικάι. αὐταὶ τε δὴ σφεας ἐπέρρωσαν ἀπικόμεναι, καὶ
 ἅμα ἀγγελίη ἐλθοῦσα ὡς τῶν βαρβάρων οἱ περιπλώον-
 τεσ τὴν Εὐβοίαν πάντες εἶησαν διεφθαρμένοι ὑπὸ τοῦ
 γενομένου χειμῶνος. φυλάξαντες δὴ τὴν αὐτὴν ὥρην,
 πλώοντες ἐπέπεσον νηυσὶ Κιλίσσησι· ταύτας δὲ δια-
 φθειραντες, ὡς εὐφρόνη ἐγένετο, ἀπέπλων ὀπίσω ἐπὶ τὸ
 Ἀρτεμίσιον.

15. Τρίτη δὲ ἡμέρη δεινόν τι ποιησάμενοι οἱ στρα-
 τηγοὶ τῶν βαρβάρων νέας οὕτω σφαι ὀλίγας λυμαινέσθαι,
 καὶ τὸ ἀπὸ Ξέρξεω δειμαίνοντες, οὐκ ἀνέμειναν ἔτι τοὺς
 Ἕλληνας μάχης ἄρξαι, ἀλλὰ παρακελευσάμενοι κατὰ
 μέσον ἡμέρης ἀνῆγον τὰς νέας. συνέπιπτε δὲ ὥστε ταῖς
 αὐταῖς ἡμέραις τὰς ναυμαχίας γίνεσθαι ταύτας καὶ τὰς
 πεζομαχίας τὰς ἐν Θερμοπύλῃσι. ἦν δὲ πᾶς ὁ ἀγὼν
 τοῖσι κατὰ θάλασσαν περὶ τοῦ Εὐρίπου, ὡσπερ τοῖσι
 ἀμφὶ Λεωνίδα τὴν ἐσβολὴν φυλάσσειν. οἱ μὲν δὴ παρ-
 κελεύοντο, ὅπως μὴ παρήσουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα τοὺς



βαρβάρους, οἱ δ' ὅπως τὸ Ἑλληνικὸν στρατεῖμα διαφθείραντες τοῦ πόρου κρατίσουσι.

16. Ὡς δὲ ταξάμενοι οἱ Ξέρξης ἐπέπλων, οἱ Ἕλληνες ἀτρίμας εἶχον πρὸς τῷ Ἀρτεμισίῳ. οἱ δὲ βαρβάρου μιτροειδῆ ποιήσαντες τῶν νεῶν ἐκκλέοντο, ὡς περιλάβοιεν αὐτοὺς. ἐνθούτεν οἱ Ἕλληνες ἐπισπέλων τε καὶ σιτίμογον. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ παρασίλοιοι ἀλλήλοισι ἐγένοντο. ὁ γὰρ Ξέρξης στρατὸς ἐπὶ μεγάθεός τε καὶ πλῆθος αὐτὸς ἐπ' ἐωτοῦ ἔπιπτε, ταρασσομετιῶν τε τῶν νεῶν καὶ περιπιπτοῦσάν περὶ ἀλλήλιας ὀμῶς μέτοι ἀπείχε καὶ οὐκ εἶχε θεῶν γὰρ χεῖμα ἐποιεῖτο ὑπὸ νεῶν ὀλίγων ἐς φηγὴν τραπέσθαι. πολλὰ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων νῆες διεφθείροντο, πολλοὶ δὲ ἄνδρες, πολλῶ δ' ἔτι πλείυτες νῆες τε τῶν βαρβάρων καὶ ἄνδρες. Οὕτω δὲ ἀγῶπιζόμενοι διέστισαν χωρὶς ἑκάτεροι.

17. Ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Αἰγύπιοι μὲν τῶν Ξέρξεω στρατιωτῶν ἤρισταισαν, οἱ ἄλλα τε ἔργα μεγάλα ἀπεδείξαντο καὶ νῆας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἶλον Ἑλληνίδας πέντε. τῶν δὲ Ἑλλήνων κατὰ ταύτην τὴν ἡμέτην ἤρισταισαν Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀθηναίων Κλειτίης ὁ Αἰκαβιάδω, ὃς δαπάνην οὐκίτην παρεχόμενος ἐστρατεῖετο ἀνδράσι τε διχοσίοισι καὶ οὐκίτῃ, νῆ.

18. Ὡς δὲ διέστισαν, ἄσμενοι ἑκάτεροι, ἐς ὄρουσιν ἤπειγοντο. οἱ δὲ Ἕλληνες ὡς διακριθέντες ἐκ τῆς ναυμαχίης ἀπὸλλύθησαν, τῶν μὲν νεκρῶν καὶ τῶν ναυηγίων ἐπεκράτεον, τριχῆως δὲ περιεφθέντες καὶ οὐκ ἔμιστα Ἀθηναῖοι, τῶν αἱ ἡμίσειαι τῶν νεῶν τετριμμένον ἦσαν, δοξασμὸν δὴ ἐβουλεύοντο ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα.

19. Νῶν δὲ λαβόντων Θεμιστοκλῆς, ὡς εἰ ἀπορροήσῃ ἀπὸ τοῦ βαρβαρικοῦ τό τε Ἰωνικὸν γένος καὶ τ

Καρικόν, οἳοί τε εἶησαν τῶν λοιπῶν κατύπερθε γενέσθαι, ἐλαυνόντων τῶν Εὐβοέων πρόβατα ἐπὶ τὴν θάλασσαν, ταύτη συλλέξας τοὺς στρατηγούς, ἔλεγέ σφι ὡς δοκίει ἔχειν τινὰ παλάμην, τῇ ἐλπίζοι τῶν βασιλέος συμμάχων ἀποστήσειν τοὺς ἀρίστους. ταῦτα μὲν ἦν ἐς τοσοῦτο παρεγίμνου. ἐπὶ δὲ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι τάδε ποιητέα σφι εἶναι ἔλεγε· τῶν τε προβάτων τῶν Εὐβοϊκῶν ὅσα τις ἐθέλοι καταθύειν (κρέσσον γὰρ εἶναι τὴν στρατιὴν ἔχειν ἢ τοὺς πολεμίους), παραίνεέ τε προβιπεῖν τοῖσι ἐωντῶν ἐκάστους πῦρ ἀνακαίειν· κομιδῆς δὲ περὶ τὴν ὥρην αὐτῷ μελήσειν, ὥστε ἀσινέας ἀπικέσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα. ταῦτα ἤρεσέ σφι ποιεῖν· καὶ ἀντίκα πῦρ ἀνακαυσάμενοι ἐτράποντο πρὸς τὰ πρόβατα.

20. Οἱ γὰρ Εὐβοῖες παραχρησάμενοι τὸν Βάκιδος χρησμόν ὡς οὐδὲν λέγοντα, οὔτε τι ἐξεκομίσαντο οὐδὲν οὔτε προεσάξαντο, ὡς παρεσομένου σφι πολέμου, περιπετέα τε ἐποίησαντο σφίσι αὐτοῖσι τὰ πρήγματα. Βάκιδι γὰρ ὧδε ἔχει περὶ τούτων ὁ χρησμός,

Φράζεο, βαρβαρόφωνος ὅταν ζυγὸν εἰς ἄλλα βάλῃ
βύβλινον, Εὐβοίης ἀπέχειν πολυμηκάδας αἴγας.

τούτοισι δὲ οὐδὲν τοῖσι ἔπεισι χρησαμένοισι ἐν τοῖσι τῷδε παρεούσι τε καὶ προσδοκίμοισι κακοῖσι παρῆν σφι συμφροῆ χρῆσθαι πρὸς τὰ μέγιστα.

21. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπρασον, παρῆν δὲ ὁ ἐκ Τρηχῖνος κατάσκοπος. ἦν μὲν γὰρ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ κατάσκοπος Πολύας, γένος Ἀντικυρῆς, τῷ προστετέακτο, καὶ εἶχε πλοῖον κατήρες ἐτοῖμον, εἰ παλήσειε ὁ ναυτικὸς στρατὸς, σημαίνειν τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι ἐούσι· ὡς δ' αὐτως ἦν Ἀβρώνυχος ὁ Λυσικλέος Ἀθηναῖος καὶ παρὰ Δεωνίδῃ ἐτοῖμος τοῖσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἐούσι ἀγγέλλειν

τριηκοντέρῳ, ἦν τι καταλαμβάνη νεώτερον τὸν πεζόν. οὗτος ὢν ὁ Ἀβρώνυχος ἀπικόμενός σφι ἐσήμαινε τὰ γεγοῦτα περὶ Δεωνίδα καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ. οἱ δὲ ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, οὐκέτι ἐς ἀναβολὰς ἐποιεῦντο τὴν ἀποχώρησιν, ἐκομίζοντο δὲ ὡς ἕκαστοι ἐτάχθησαν, Κορίνθιοι πρῶτοι, ὕσιατοι δὲ Ἀθηναῖοι.

22. Ἀθηναίων δὲ νέας τὰς ἄριστα πλωούσας ἐπιβ-
ξάμενος Θεμιστοκλῆς ἐπορεύετο περὶ τὰ πότιμα ὕδατα,
ἐντάμνων ἐν τοῖσι λίθοισι γράμματα, τὰ Ἴωνες ἐπελθόν-
τες τῇ ὕστεραίῃ ἡμέρῃ ἐπὶ τὸ Ἀρτεμισίῳ ἐτελέξαντο.
τὰ δὲ γράμματα τάδε ἔλεγε· Ἄνδρες Ἴωνες, οὐ ποιεέτε
δίκαια ἐπὶ τοὺς πατέρας στρατευόμενοι καὶ τὴν Ἑλλάδα
καταδουλούμενοι. ἀλλὰ μάλιστα μὲν πρὸς ἡμέων γίνε-
σθε· εἰ δὲ ὑμῶν ἐστὶ τοῦτο μὴ δυνατόν ποιῆσαι, ὑμεῖς
δὲ ἔτι καὶ νῦν ἐκ τοῦ μέσου ἡμῶν ἔξεσθε καὶ αὐτοὶ, καὶ
τῶν Καρῶν δέεσθε τὰ αὐτὰ ὑμῶν ποιέειν· εἰ δὲ μηδέτε-
ρον τούτων οἶόν τε γίνεσθαι, ἀλλ' ὑπὲρ ἀναγκαίης μέζο-
νος κατέξενχθε ἢ ὥστε ἀπίστασθαι, ὑμεῖς γὰρ ἐν τῷ
ἔργῳ, ἐπεὶ ἀν συμμίσγωμεν, ἐθελοκαχέετε, μεμνημένοι ὅτι
ἀπ' ἡμέων γέγονατε καὶ ὅτι ἀρχῆθεν ἢ ἔχθηρη πρὸς τὸν
βάρβαρον ἀπ' ὑμέων ἡμῶν γέγονε. Θεμιστοκλῆς δὲ
ταῦτα ἔγραψε, δοκίειν ἐμοὶ, ἐπ' ἀμφοτέρω νοείων, ἵνα ἢ
λαθόντα τὰ γράμματα βασιλεῖα Ἴωνας ποιήσῃ μεταβα-
λέειν καὶ γενέσθαι πρὸς ἑωυτῶν, ἢ ἐπεὶ τε ἀνενειχθῆ
καὶ διαβληθῆ πρὸς Ξέρξεα, ἀπίστους ποιήσῃ τοὺς Ἴω-
νας καὶ τῶν ναυμαχίῶν αὐτοῖς ἀπόσχη.

23. Θεμιστοκλῆς μὲν ταῦτα ἐνέγραψε, τοῖσι δὲ
βαρβάροισι ἀντίκα μετὰ ταῦτα πλοίῳ ἦλθε ἀνὴρ Ἰστι-
αίης, ἀγγέλλων τὸν δρησμόν τὸν ἀπ' Ἀρτεμισίου τῶν
Ἑλλήνων. οἱ δ' ὑπὲρ ἀπιστίας τὸν μὲν ἀγγέλλοντα εἶχον

Τελλίην τὸν Ἰπλεῖον, ἐνθαῦτα ὁ Τελλίης οὗτος σοφίζεται αὐτοῖσι τοιοῦδε. γυνώσας ἄνδρας ἑξακοσίους τῶν Φωκίων τοὺς ἀρίστους, αὐτούς τε τούτους καὶ τὰ ὄπλα αὐτῶν, νυκτὸς ἐπεθήκατο τοῖσι Θεσσαλοῖσι, προεΐπας αὐτοῖσι, τὸν ἄν μὴ λευκανθίζοντα ἰδωται, τοῦτον κτείνειν. τούτους ὧν αἱ τε φυλακαὶ τῶν Θεσσαλῶν πρῶται ἰδοῦσαι ἐφοβήθησαν, δόξασαι ἄλλο τι εἶναι τέρας, καὶ μετὰ τὰς φυλακὰς αὐτῆ ἢ στρατιῇ οὕτω ὥστε τετρακισχιλίων κρατῆσαι νεκρῶν καὶ ἀσπίδων Φωκίας, τῶν τὰς μὲν ἡμισείας ἐς Ἄβας ἀνέθεσαν, τὰς δὲ ἐς Δελφούς· ἡ δὲ δεκάτη ἐγένετο τῶν χρημάτων ἐκ ταύτης τῆς μάχης οἱ μεγάλοι ἀνδριάντες οἱ περὶ τὸν τρίποδα συνεστεῶτες ἔμπροσθεν τοῦ νηοῦ τοῦ ἐν Δελφοῖσι, καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι ἐν Ἄβησι ἰνακέαται.

28. Ταῦτα μὲν νυν τὸν πεζὸν ἐργάσαντο τῶν Θεσσαλῶν οἱ Φωκέες, πολιορκέοντας ἑωντούς· ἐσβαλοῦσαν δὲ ἐς τὴν χώραν τὴν ἵππον αὐτῶν ἐλυμήναντο ἀνηκέστως. ἐν γὰρ τῇ ἐσβολῇ ἢ ἐστι κατὰ Ἰάμπολιν, ἐν ταύτῃ τάσρον μεγάλην ὀρύξαντες ἀμφορέας κεινοὺς ἐς αὐτὴν κατέθηκαν, χοῦν δὲ ἐπιφορήσαντες καὶ ὁμοιώσαντες τῷ ἄλλῳ χώρῳ ἐδέκοντο τοὺς Θεσσαλοὺς ἐσβάλλοντας. οἱ δὲ, ὡς ἀναρπασόμενοι τοὺς Φωκέας, φερόμενοι ἐσέπεσον ἐς τοὺς ἀμφορέας. ἐνθαῦτα οἱ ἵπποι τὰ σκέλβα διεφθάρτησαν.

29. Τούτων δὴ σφι ἀμφοτέρων ἔχοντες ἔγκοτον οἱ Θεσσαλοὶ πέμψαντες κήρυκα ἠγόρευον τάδε· ὦ Φωκέες, ἦδη τι μᾶλλον γνωσιμαχέεσθε μὴ εἶναι ὁμοῖοι ἡμῖν. πρόσθεν τε γὰρ ἐν τοῖσι Ἑλλησι, ὅσον χρόνον ἐκεῖνα ἡμῖν ἦνδανε, πλεον αἰεὶ κοτε ὑμέων ἐφερόμεθα· νῦν τε παρὰ τῷ βαρβάρῳ τοσοῦτον δυνάμεθα ὥστε ἐπ'

ἡμῖν ἐστὶ τῆς γῆς τε ἐστερῆσθαι καὶ πρὸς ἠνδραποδίσθαι ὑμέας. ἡμέες μέντοι τὸ πᾶν ἔχοντες οὐ μνησικακέομεν, ἀλλ' ἡμῖν γενέσθω ἀντ' αὐτῶν πεντήκοντα τάλαντα ἀργυρίου, καὶ ὑμῖν ὑποδεκόμεθα τὰ ἐπιόντα ἐπὶ τὴν χώραν ἀποτρέψειν.

30. Ταῦτά σφι ἐπαγγέλλοντο οἱ Θεσσαλοὶ. οἱ γὰρ Φωκῆες μῦνοι τῶν ταύτη ἀνθρώπων οὐκ ἐμῆδιζον, κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος εὐρίσκω, κατὰ δὲ τὸ ἔχθος τὸ Θεσσαλῶν· εἰ δὲ Θεσσαλοὶ τὰ Ἑλλήνων ἠΐξον, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, ἐμῆδιζον ἂν οἱ Φωκῆες. ταῦτα ἐπαγγελλομένων Θεσσαλῶν οὔτε δώσειν ἔφασαν χρήματα, παρέχειν τέ σφι Θεσσαλοῖσι ὁμοίως μηδίξειν, εἰ ἄλλως βουλοίατο· ἀλλ' οὐκ ἔσσοθαι ἔχοντες εἶναι προδύται τῆς Ἑλλάδος.

31. Ἐπειδὴ δὲ ἀνηγείχθησαν οὗτοι οἱ λόγοι, οἴτω δὴ οἱ Θεσσαλοὶ κεχολωμένοι τοῖσι Φωκεῦσι ἐγένοντο ἡγεμόνες τῷ βαρβάρῳ τῆς ὁδοῦ. ἐκ μὲν δὴ τῆς Τρηχινίης ἐς τὴν Δωρίδα ἐσέβαλον. τῆς γὰρ Δωρίδος χώρας ποδῶν στειρὸς ταύτη κατατείνει, ὡς τριήκοντα σταδίων μάλιστα κη εὖρος, κείμενος μεταξὺ τῆς τε Μηλίδος καὶ τῆς Φωκίδος χώρας, ἥπερ ἦν τὸ παλαιὸν Δρυοπίς· ἡ δὲ χώρα αὕτη ἐστὶ μητρόπολις Δωριέων τῶν ἐν Πελοποννήσῳ. ταύτην ὡν τὴν Δωρίδα γῆν οὐκ εἰσαντο ἐσβαλόντες οἱ βάρβαροι· ἐμῆδιζόν τε γὰρ, καὶ οὐκ ἐδόκεε Θεσσαλοῖσι.

32. Ὡς δὲ ἐκ τῆς Δωρίδος ἐς τὴν Φωκίδα ἐσέβαλον, αὐτοὺς μὲν τοὺς Φωκῆας οὐκ αἰρέουσι. οἱ μὲν γὰρ τῶν Φωκῆων ἐς τὰ ἄκρα τοῦ Παρνησοῦ ἀνέβησαν· ἐστὶ δὲ καὶ ἐπιτηδὴν δεξασθαι ὄμιλον τοῦ Παρνησοῦ ἢ κορυφή, κατὰ Νέωνα πόλιν κειμένη ἐπ' ἐωντῆς· Τιθορέα

οὔνομα αὐτῆς· ἐς τὴν δὴ ἀνηρέκωντο καὶ αὐτοὶ ἀνέβησαν· οἱ δὲ πλεῖνες αὐτῶν ἐς τοὺς Ὀζόλας Λοκροὺς ἐξεκομίσαντο, ἐς Ἀμφισσαν πόλιν τὴν ὑπὲρ τοῦ Κρισσαίου πεδίου οἰκνομένην. οἱ δὲ βάρβαροι τὴν χώραν πᾶσαν ἐπέδραμον τὴν Φωκίδα· Θεσσαλοὶ γὰρ οὕτω ἦγον τὸν στρατόν· ὁκόσα δὲ ἐπέσχον, πάντα ἐπέφλεγον καὶ ἔχειρον καὶ ἐς τὰς πόλεις ἐνιέντες πῦρ καὶ ἐς τὰ ἱερά.

33. Πορευόμενοι γὰρ ταύτη παρὰ τὸν Κρισσὸν ποταμὸν ἐδήϊον πάντα, καὶ κατὰ μὲν ἔκαυσαν Δρίμον πόλιν, κατὰ δὲ Χαράδρην καὶ Ἐρωχον καὶ Τεθρῶνιον καὶ Ἀμφίκαιαν καὶ Νέωνα καὶ Πεδιέας καὶ Τριτέας καὶ Ἐλάτειαν καὶ Ὑάμπολιν καὶ Παραποταμίους καὶ Ἄβας, ἐνθα ἦν ἱεὸν Ἀπόλλωνος πλούσιον, θησανροῖσι τε καὶ ἀναθήμασι πολλοῖσι κατεσκευασμένον· ἦν δὲ καὶ τότε καὶ νῦν ἐστὶ χρηστήριον αὐτόθι· καὶ τοῦτο τὸ ἱεὸν συλήσαντες ἐνέπρησαν. καὶ τινες διώκοντες εἶλον τῶν Φωκίων πρὸς τοῖσι οὔρεσι· καὶ γυναῖκας τινες διέφθειραν μισγόμενοι ὑπὸ πλήθους.

34. Παραποταμίους δὲ παραμειβόμενοι οἱ βάρβαροι ἀπίκοντο ἐς Βοιωτέας. ἐνθεῦτεν δὲ ἤδη διακρινομένη ἦ στρατιὴ αὐτῶν ἐσχίζετο. τὸ μὲν πλεῖστον καὶ δυνατώτατον τοῦ στρατοῦ ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορευόμενον ἐπ' Ἀθήνας ἐσέβαλε ἐς Βοιωτοὺς, ἐς γῆν τῶν Ὀρχομενίων. Βοιωτῶν δὲ πᾶν τὸ πλῆθος ἐμήδιζε· τὰς δὲ πόλεις αὐτῶν ἄνδρες Μακεδόνες διατεταγμένοι ἔσωζον, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἀποπεμφθέντες. ἔσωζον δὲ τῆδε, βουλόμενοι δῆλον ποιεῖν Ξέρξῃ ὅτι τὰ Μήδων Βοιωτοὶ φρονέοιεν. οὗτοι μὲν δὴ τῶν βαρβάρων ταύτη ἐτράποντο.

35. Ἄλλοι δὲ αὐτῶν ἡγεμόνας ἔχοντες ὀρημέατο ἐπὶ τὸ ἱεὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, ἐν δεξιῇ τὸν Παρησσὸν ἀπέρ-



γοντες. ὅσα δὲ καὶ οὗτοι ἐπέσχον τῆς Φωκίδος, πάντα εἰσιναμώρεον· καὶ γὰρ τῶν Πανοπέων τὴν πόλιν ἐνέπρησαν καὶ Δαυλίων καὶ Λιολιδέων. ἐπορεύοντο δὲ ταύτη ἀποσχισθέντες τῆς ἄλλης στρατιῆς τῶνδε εἵνεκα, ὅπως συλήσαντες τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι βασιλεῖ Ξέρξῃ ἀποδέξαιεν τὰ χρήματα. πάντα δ' ἐπίστατο τὰ ἐν τῷ ἱρῷ ὅσα λόγου ἦν ἄξια Ξέρξης, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἄμεινον ἢ τὰ ἐν τοῖσι οὐκίοισι ἔλιπε, πολλῶν αἰεὶ λεγόντων, καὶ μάλιστα τὰ Κροίσου τοῦ Ἀλυάττεω ἀναθήματα.

36. Οἱ δὲ Δελφοὶ πυνθανόμενοι ταῦτα ἐς πᾶσαν ἀρρώδιην ἀπίκατο· ἐν δείματι δὲ μεγάλῳ κατεστεῶτες ἔμαντεύοντο περὶ τῶν ἱρῶν χρημάτων, εἴτε σφέα κατὰ γῆς κατορύξωσι εἴτε ἐκχομίσωσι ἐς ἄλλην χώραν. ὁ δὲ θεὸς σφεας οὐκ ἔα κινεῖν, φᾶς αὐτὸς ἰκανὸς εἶναι τῶν ἑωυτοῦ προκατῆσθαι. Δελφοὶ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες σφέων αὐτῶν περὶ ἐφρόντιζον. τέκνα μὲν νυν καὶ γυναῖκας πέρην ἐς τὴν Ἀχαΐην διέπεμψαν· αὐτῶν δὲ οἱ μὲν πλεῖστοι ἀνέβησαν ἐς τοῦ Παρνητσοῦ τὰς κορυφὰς καὶ ἐς τὸ Κωρύκιον ἄντρον ἀντηγείκοντο, οἱ δὲ ἐς Ἀμφισσαν τὴν Δοκρίδα ὑπεξῆλθον. πάντες δὲ ὧν οἱ Δελφοὶ ἐξέλιπον τὴν πόλιν, πλὴν ἐξήκοντα ἀνδρῶν καὶ τοῦ προφήτεω.

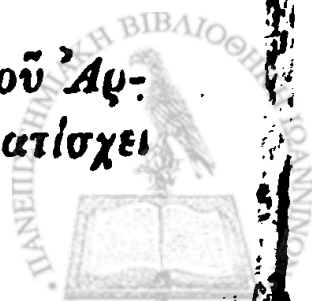
37. Ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἦσαν οἱ βάρβαροι ἐπιόντες καὶ ἀπώρεον τὸ ἱρὸν, ἐν τούτῳ ὁ προφήτης, τῷ οὐνομα ἦν Ἀκτίρατος, ὄρᾳ πρὸ τοῦ νηοῦ ὄπλα προκείμενα ἔσωθεν ἐκ τοῦ μεγάρου ἐξενηνευγμένα ἱρὰ, τῶν οὐκ ὅσιον ἦν ἀπτεσθαι ἀνθρώπων οὐδενί. ὁ μὲν δὴ ἦν Δελφῶν τοῖσι παρεούσι σημανέων τὸ τέρας· οἱ δὲ βάρβαροι ἐπειδὴ ἐγίνοντο ἐπειγόμενοι κατὰ τὸ ἱρὸν τῆς Προνηΐτις Ἀθηναίης, ἐπιγίνεται σφι τέρατα ἔτι μείζονα τοῦ πρὶν

γενομένου τέρεος. Θῶνμα μὲν γὰρ καὶ τοῦτο κάρτα ἐστὶ, ὄπλα ἀρήϊα αὐτόματα φαῖναι ἔξω προκείμενα τοῦ νηοῦ· τὰ δὲ δὴ ἐπὶ τούτῳ δεύτερα ἐπιγεγόμενα καὶ διὰ πάντων φασμάτων ἄξια θωνμάσαι μάλιστα. ἐπεὶ γὰρ δὴ ἦσαν ἐπιόντες οἱ βάρβαροι κατὰ τὸ ἱερόν τῆς Προνηΐης Ἀθηναίης, ἐν τούτῳ ἐκ μὲν τοῦ οὐρανοῦ κεραινοὶ αὐτοῖσι ἐνέπιπτον, ἀπὸ δὲ τοῦ Παρνησοῦ ἀπορῥαγεῖσαι δύο κορυφαὶ ἐφέροντο πολλῷ πατάγῳ ἐς αὐτοὺς καὶ κατέλαβον συγχρούς σφρων, ἐκ δὲ τοῦ ἱεροῦ τῆς Προνηΐης βοή τε καὶ ἀλαλαγμὸς ἐγένετο.

38. Συμμιγέντων δὲ τούτων πάντων φόβος τοῖσι βαρβάροισι ἐνεπνιπώκεε. μαθόντες δὲ οἱ Δελφοὶ φεύγοντίας σφραας, ἐπικαταβάντες ἀπέκτειναν πληθὸς τι αὐτῶν. οἱ δὲ περιεόντες ἰθὺ Βοιωτῶν ἔφευγον. ἔλθγον δὲ οἱ ἀπονοστήσαντες οὔτοι τῶν βαρβάρων, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ὡς πρὸς τούτοις καὶ ἄλλα ὤρων θεῖα· δύο γὰρ ὀπλίτας μέζονας ἢ κατὰ ἀνθρώπων φύσιν ἔοντας ἔπεσθαί σφι κτείνοντας καὶ διώκοντας.

39. Τούτους δὲ τοὺς δύο Δελφοὶ λέγουσι εἶναι ἐπιχωρίους ἥρωας, Φύλακόν τε καὶ Αὐτονόον, τῶν τὰ τεμένεά ἐστι περὶ τὸ ἱερόν, Φυλάκου μὲν παρ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν κατύπερθε τοῦ ἱεροῦ τῆς Προνηΐης, Αὐτονόου δὲ πέλας τῆς Καστιαλῆς ὑπὸ τῇ Ὑαμπειῇ κορυφῇ. οἱ δὲ πεσόντες ἀπὸ τοῦ Παρνησοῦ λίθοι ἔτι καὶ ἐς ἡμέας ἦσαν σόοι, ἐν τῷ τεμένει τῆς Προνηΐης Ἀθηναίης κείμενοι, ἐς τὸ ἐνέσκηψαν διὰ τῶν βαρβάρων φερόμενοι. Τούτων μὲν νυν τῶν ἀνδρῶν αὕτη ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀπαλλαγὴ γίνεται.

40. Ὁ δὲ Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου Ἀθηναίων δεηθέντων ἐς Σαλαμίνα κατίσχει



τάς νῆας. τῶνδε δὲ εἵνεκα προσεδεήθησαν αὐτῶν σχεῖν πρὸς Σαλαμίνα Ἀθηναῖοι, ἵνα αὐτοὶ παῖδάς τε καὶ γυναῖκας ὑπεξαγάγῃνται ἐκ τῆς Ἀττικῆς, πρὸς δὲ καὶ βουλευσῶνται τὸ ποιητέον αὐτοῖσι ἔσται. ἐπὶ γὰρ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι βουλὴν ἔμελλον ποιήσεσθαι ὡς ἐψευσμένοι γνώμης· δοκέοντες γὰρ εὐρήσειν Πελοποννησίους πανδημεὶ ἐν τῇ Βοιωτίῃ ὑποκατημένους τὸν βάρβαρον, τῶν μὲν εὖρον οὐδὲν ἔόν, οἱ δὲ ἐπυνθάνοντο τὸν Ἰσθμὸν αὐτοὺς τειχέοντας, τὴν Πελοπόννησον περὶ πλείστου τε ποιευμένους περιεῖναι καὶ ταύτην ἔχοντας ἐν φυλακῇ, τὰ δὲ ἄλλα ἀπιέναι. ταῦτα πυνθανόμενοι οὕτω δὴ προσεδεήθησάν σφεων σχεῖν πρὸς τὴν Σαλαμίνα.

41. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι κατέσχον ἐς τὴν Σαλαμίνα, Ἀθηναῖοι δὲ ἐς τὴν ἑσπέρων. μετὰ δὲ τὴν ἀπιξιν κήρυγμα ἐποιήσαντο, Ἀθηναίων τῇ τις δύναται σώζειν τὰ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας. ἐνθαῦτα οἱ μὲν πλείστοι ἐς Τροίξῃνα ἀπέστειλαν, οἱ δὲ ἐς Αἴγιναν, οἱ δὲ ἐς Σαλαμίνα. ἔσπευσαν δὲ ταῦτα ὑπεκθέσθαι τῷ χρηστηρίῳ τε βουλόμενοι ὑπηρετεῖν, καὶ δὴ καὶ τοῦδε εἵνεκα οὐκ ἤκιστα λέγουσι οἱ Ἀθηναῖοι ὅσιν μέγαν φύλακα τῆς ἀκροπόλιος ἐνδιδαιτέεσθαι ἐν τῷ ἱερῷ. λέγουσὶ τε ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ὡς ἔοντι ἐπιμήρια ἐπιτελέουσι προτιθέντες· τὰ δ' ἐπιμήρια μελιτόεσσά ἐστι. αὕτη δ' ἡ μελιτόεσσα, ἐν τῷ πρόσθεν αἰεὶ χρόνῳ ἀναισιμονμένη, τότε ἦν ἀψανστος. σημηνάσης δὲ ταῦτα τῆς ἱρείης, μᾶλλον τι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ προθυμότερον ἐξέλιπον τὴν πόλιν ὥς καὶ τῆς θεοῦ ἀπολελοιπνίης τὴν ἀκρόπολιν. ὡς δὲ σφι πάντα ὑπεξέκειτο, ἔπλωον ἐς τὸ στρατόπεδον.

42. Ἐπεὶ δὲ οἱ ἀπὸ Σαρτεμισίου ἐς Σαλαμίνα κατέσχον τὰς νῆας, συνήρθε καὶ ὁ λοιπὸς πυνθανόμενος ὕ



τῶν Ἑλλήνων ναυτικός στρατός ἐκ Τροιζήνος· ἐς γὰρ Πώγωνα τὸν Τροιζηρίων λιμένα προείρητο συλλέγεσθαι. συνελέχθησαν τε δὴ πολλῷ πλεῦνες νέες ἢ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἐνανμάχεον, καὶ ἀπὸ πολιῶν πλεόνων. ναύαρχος μὲν νυν ἐπὶ τὴν ὄντιος ὅσπερ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Εὐρυβιάδης ὁ Εὐρυκλείδew, ἀγὴρ Σπαρτιήτης, οὐ μέντοι γένεός γε τοῦ βασιλῆϊου ἐών. νέας δὲ πολλῷ πλείστας τε καὶ ἀριστα πλωούσας παρείχοντο Ἀθηναῖοι.

43. Ἐστρατεύοντο δὲ οἶδε· ἐκ μὲν Πελοποννήσου Λακεδαιμόνιοι ἐκκαίδεκα νῆας παρεχόμενοι, Κορίνθιοι δὲ τὸ αὐτὸ πλήρωμα παρεχόμενοι τὸ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Σικυώνιοι δὲ πεντεκαίδεκα παρείχοντο νῆας, Ἐπιδαύριοι δὲ δέκα, Τροιζήνιοι δὲ πέντε, Ἐρμιονίες δὲ τρεῖς, ἴοντες οὔτοι πλὴν Ἐρμιονέων Δωρικόν τε καὶ Μακεδνὸν ἔθνος, ἐξ Ἐρινεοῦ τε καὶ Πίνδου καὶ τῆς Ἀρνοπίδος ὑστάτα ὀρμηθέντες. οἱ δὲ Ἐρμιονίες εἰσὶ Ἀρνούπες, ὑπὸ Ἰρακλῆος τε καὶ Μηλιέων ἐκ τῆς νῦν Δωρίδος καλεομένης χώρας ἔξαναστάντες. οὔτοι μὲν νυν Πελοποννησίων ἐστρατεύοντο· οἱ δὲ ἐκ τῆς ἔξω ἡπείρου.

44. Ἀθηναῖοι μὲν πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους παρεχόμενοι νῆας ὀγδώκοντα καὶ ἑκατὸν, μούνοι. ἐν Σαλαμῖνι γὰρ οὐ συννανμίχησαν Πλαταιῆες Ἀθηναίοισι διὰ τοιόνδε τι πρῆγμα· ἀπαλλασσομένων τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, ὡς ἐγίνοντο κατὰ Χαλκίδα, οἱ Πλαταιῆες ἀποβάντες ἐς τὴν περαιῖν τῆς Βοιωτίας χώρας πρὸς ἐκκομιδὴν ἐτράποντο τῶν οἰκετιῶν. Οὔτοι μὲν νυν τούτους σώζοντες ἐλεχθησαν. Ἀθηναῖοι δὲ ἐπὶ μὲν Πελασγῶν ἐχόντων τὴν νῦν Ἑλλάδα καλεομένην ἦσαν Πελασγοὶ, οὐνομαζόμενοι Κραναιοὶ, ἐπὶ δὲ Κέκροπος βασιλέος ἐπεκλήθησαν Κεκροπίδαι, ἐκδεξαμένου δὲ Ἐρεχθῆος τὴν

ἀρχὴν Ἀθηναῖοι μετωνομάσθησαν, Ἴωνος δὲ τοῦ Ξούθου στρατάρχεω γενομένου Ἀθηναίοισι ἐκλήθησαν ἀπὸ τούτου Ἴωνες.

45. Μεγαρέες δὲ τὸν πλοῦτον πληθῶμα παρείχοντο καὶ ἐπὶ Ἀρτεμισίῳ. Ἀμπρακιῶται δὲ ἐπὶ νέας ἔχοντες ἐπεβώθησαν, Λευκάδιοι δὲ τρεῖς, ἔθνος ἕντες οὗτοι Δωρικὸν ἀπὸ Κορίνθου.

46. Νησιωτέων δὲ Αἰγινῆται τριήκοντα παρείχοντο. ἦσαν μὲν σφι καὶ ἄλλαι πεπληρωμέναι νέες· ἀλλὰ τῆσι μὲν τὴν ἐωντῶν ἐφύλασσαν, τριήκοντα δὲ τῆσι ἄριστα πλωούσῃσι ἐν Σαλαμῖνι ἐνανμίχθησαν. Αἰγινῆται δὲ εἰσι Δωριέες ἀπὸ Ἐπιδαύρου· τῇ δὲ νήσῳ πρότερον οὗτομα ἦν Οἰνώνη. μετὰ δὲ Αἰγινῆτας Χαλκιδέες τὰς ἐπὶ Ἀρτεμισίῳ εἴκοσι παρεχόμενοι καὶ Ἐρετριέες τὰς ἐπὶ οὗτοι δὲ Ἴωνές εἰσι. μετὰ δὲ Κεῖοι τὰς αὐτὰς παρεχόμενοι, ἔθνος ἕν Ἴωνικὸν ἀπὸ Ἀθηνέων. Νάξιοι δὲ παρείχοντο τέσσαρας· ἀποπεμφθέντες μὲν ἐς τοὺς Μήδους ὑπὸ τῶν πολιητέων, κατάπερ ἄλλοι νησιῶται, ἀλογήσαντες δὲ τῶν ἐντολέων ἀπίκατο ἐς τοὺς Ἑλληνας Δημοκρίτου σπεύσαντος, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου καὶ τότε τριηραρχέοντος· Νάξιοι δὲ εἰσι Ἴωνες ἀπὸ Ἀθηνέων γεγονότες. Στυριέες δὲ τὰς αὐτὰς παρείχοντο νῆας τὰς καὶ ἐπὶ Ἀρτεμισίῳ, Κύθιοι δὲ μίαν καὶ πεντηκόντερον, ἕντες συναμφοτέροι οὗτοι Δρύοπες. καὶ Σερῖφοί τε καὶ Σίφνιοι καὶ Μήλιοι ἐστρατεύοντο· οὗτοι γὰρ οὐκ ἔδοσαν μόνον νησιωτέων τῷ βαρβάρῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ.

47. Οὗτοι μὲν ἅπαντες ἐντὸς οἰκημένοι Θεσπρωτῶν καὶ Ἀχέροντος ποταμοῦ ἐστρατεύοντο· Θεσπρωτοὶ γὰρ εἰσι οἱ ὁμοῦριοντες Ἀμπρακιώτησι καὶ Λευκαδίοισι, οἱ

ἐξ ἐσχατέων χωρέων ἐστρατεύοντο. τῶν δὲ ἐκτὸς τούτων οἰκημένων Κροτωνιῆται μόνοι ἦσαν οἱ ἐβώθησαν τῇ Ἑλλάδι κινδυνευούσῃ νηὶ μιῇ, τῆς ἤρχε ἀνὴρ τρεῖς πυθιονικτῆς Φαῦλλος· Κροτωνιῆται δὲ γένος εἰσὶ Ἀχαιοί.

48. Οἱ μὲν νυν ἄλλοι τριήρεας παρεχόμενοι ἐστρατεύοντο, Μήλιοι δὲ καὶ Σίφνιοι καὶ Σερίφιοι πεντηκοντέρους. Μήλιοι μὲν γένος ἔοντες ἀπὸ Λακεδαιμόνος δύο παρείχοντο, Σίφνιοι δὲ καὶ Σερίφιοι Ἴωνες ἔοντες ἀπ' Ἀθηνέων μίαν ἑκάτεροι. ἀριθμὸς δὲ ἐγένετο ὁ πᾶς τῶν νεῶν, πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων, ὀκτὼ καὶ ἑβδομήκοντα καὶ τριηκόσια.

49. Ὡς δὲ ἐς τὴν Σαλαμίνα συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ ἀπὸ τῶν εἰρημένων πολιῶν, ἐβουλευόντο, προθέντος Εὐρυβιάδεω γνώμην ἀποφαίνεσθαι τὸν βουλόμενον, ὅκου δοκέοι ἐπιτηδεώτατον εἶναι ναυμαχίην ποιέεσθαι τῶν αὐτοῖ χωρέων ἐγκρατέες εἰσὶ· ἢ γὰρ Ἀττικὴ ἀφείτο ἤδη, τῶν δὲ λοιπέων περὶ προετίθεε. αἱ γνώμαι δὲ τῶν λεγόντων αἱ πλεῖσται συνεξέπιπτον, πρὸς τὸν Ἴσθμὸν πλώσαντας ναυμαχίειν πρὸ τῆς Πελοποννήσου, ἐπιλέγοντες τὸν λόγον τόνδε, ὡς ἦν νικηθέωσι τῇ ναυμαχίῃ, ἐν Σαλαμίνι μὲν ἔοντες πολιορκήσονται ἐν νήσῳ, ἵνα σφι τιμωρίῃ οὐδεμίᾳ ἐπιφανήσεται, πρὸς δὲ τῷ Ἴσθμῷ ἐς τοὺς ἑαυτῶν ἐξοίσονται.

50. Ταῦτα τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου στρατηγῶν ἐπιλεγόμενων, ἐτλήθηε ἀνὴρ Ἀθηναῖος ἀγγέλλων ἵκβιν τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ πᾶσαν αὐτὴν πυρπολίεσθαι. ὁ γὰρ διὰ Βοιωτῶν τραπόμενος στρατὸς ἦμα Ξέρξῃ, ἐμπρήσας Θεσπιέων τὴν πόλιν αὐτῶν ἐκλελοιπόντων ἐς Πελοπόννησον, καὶ τὴν Πλαταιέων ὥσαύτως, ἵκτε ἐς τὰς Ἀθήνας καὶ πάντα ἐκείνα ἐδήϊον. ἐπέπρησε

δὲ Θέσπειάν τε καὶ Πλάταιαν, πυνθόμενος Θηβαίων ὅτι οὐκ ἐμῆδιζον·

51. Ἀπὸ δὲ τῆς διαβάσιος τοῦ Ἑλιτσπόντου, ἔνθεν πορεύεσθαι ἤρξαντο οἱ βάρβαροι, ἕνα αὐτοῦ διατρίψαντες μῆνα ἐν τῷ διέβαινον ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐν τρισὶ ἐτέροισι μῆνεσι ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ, Καλλιάδεω ἄρχοντος Ἀθηναίοισι. καὶ αἰρέονσι ἐρῆμον τὸ ἄστυ, καὶ τινας ὀλίγους εὐρίσκουσι τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ ἰσῷ ἔοντας, ταμίας τε τοῦ ἰροῦ καὶ πέντητας ἀνθρώπους, οἱ φραζόμενοι τὴν ἀκρόπολιν θύρησί τε καὶ ξύλοισι ἤμύνοντο τοὺς ἐπιόντας, ἅμα μὲν ὑπὲρ ἀσθενίης βίου οὐκ ἐκχωρήσαντες ἐς Σαλαμίνα, πρὸς δὲ αὐτοὶ δοκέοντες ἐξευρηκέναι τὸ μαντήϊον τὸ ἢ Πενθίη σφι ἔχρησθαι, τὸ ξύλῳ τεῖχος ἀνάλωτον ἔσεσθαι, καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο εἶναι τὸ κρησφύγετον κατὰ τὸ μαντήϊον, καὶ οὐ τὰς νῆας.

52. Οἱ δὲ Πέρσαι ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν καταπίον τῆς ἀκροπόλιος ὄχθον, τὸν Ἀθηναῖοι καλέουσι Ἀρήϊον πάγον, ἐπολιόρχεον τρόπον τοιόνδε· ὅκως στυπεῖον περὶ τοὺς ὄϊστοὺς περιθέντες ἀψειαν, ἐτόξενον ἐς τὸ φράγμα. ἐνθαῦτα Ἀθηναίων οἱ πολιορκεόμενοι ὁμῶς ἤμύνοντο, καίπερ ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ ἀπιγμένοι καὶ τοῦ φράγματος προδεδωκότος· οὐδὲ λόγους τῶν Πεισιστρατιδῶν προσφερόντων περὶ ὁμολογίης ἐνεδέχοντο, ἀμνόμενοι δὲ ἄλλα τε ἀντεμυχανέοντο καὶ δὴ καὶ προσιόντων τῶν βαρβάρων πρὸς τὰς πύλας ὀλοιστρόχοις ἀπίεσαν, ὥστε Ξέρξεια ἐπὶ χρόνον συγγὸν ἀπορίησι ἐνέχεσθαι, οὐ δυνάμενόν σφας ελεῖν.

53. Χρόνῳ δ' ἐκ τῶν ἀπόρων ἐφάνη δὴ τις ἔσοδος τοῖσι βαρβάροισι· ἔδρα γὰρ κατὰ τὸ θεοπρόπιον πᾶσαν τὴν Ἀττικὴν τὴν ἐν τῇ ἡπείρῳ γενέσθαι ὑπὸ Πέρσῃσι.

ἔμπροσθε ὧν πρὸ τῆς ἀκροπόλιος, ὕπισθε δὲ τῶν πυλίων καὶ τῆς ἀνόδου, τῇ δὲ οὔτε τις ἐφύλασσε οὔτ' ἂν ἤλπισε, μὴ κοτέ τις κατὰ ταῦτα ἀναβραίη ἀνθρώπων, ταύτη ἀνέβησάν τινες κατὰ τὸ ἱερόν τῆς Κέκροπος θυγατρὸς Ἀγλαύρου, καίτοι περ ἀποκρήμνου ἔοντος τοῦ χώρου. ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἀναβεβηκότας οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν, οἱ μὲν ἐρύιπτεον ἑωντοὺς κατὰ τοῦ τείχεος κάτω καὶ διεφθείροντο, οἱ δὲ ἐς τὸ μέγαρον κατέφειγον. τῶν δὲ Περσέων οἱ ἀναβεβηκύτες πρῶτον μὲν ἐτράποντο πρὸς τὰς πύλας, ταύτας δὲ ἀνοίξαντες τοὺς ἰκέτας ἐφόνεον· ἐπεὶ δὲ σφι πάντες κατέστρωντο, τὸ ἱερόν συλήσαντες ἐνέπρησαν πᾶσαν τὴν ἀκρόπολιν.

54. Σχῶν δὲ παντελέως τὰς Ἀθήνας Ξέρξης ἀπέπεμψε ἐς Σοῦσα ἄγγελον ἰππία Ἀρταβάνῳ ἀγγελέοντα τὴν παρβοῦσάν σφι εἰπρηξίην. ἀπὸ δὲ τῆς πέμψιος τοῦ κήρυκος δευτέρῃ ἡμέρῃ συγκαλέσας Ἀθηναίων τοὺς φυγάδας, ἑωντῷ δὲ ἐπομένους, ἐκέλευε τρόπῳ τῷ σφετέρῳ θῦσαι τὰ ἱερά ἀναβάντας ἐς τὴν ἀκρόπολιν, εἴτε δὴ ὧν ὕψιν τινὰ ἰδῶν ἐνυπνίου ἐνετέλλετο ταῦτα, εἴτε καὶ ἐνθύμιόν οἱ ἐγένετο ἐμπρήσαντι τὸ ἱερόν. οἱ δὲ φυγάδες τῶν Ἀθηναίων ἐποίησαν τὰ ἐντεταλμένα.

55. Τοῦ δὲ εἵνεκεν τούτων ἐπεμνήσθη, φράσω. ἔστι ἐν τῇ ἀκροπόλει ταύτῃ Ἐρεχθίδος τοῦ γιγνεῖος λεγομένου εἶναι νηὸς, ἐν τῷ ἐλαίῳ τε καὶ θάλασσα ἔνι, τὰ λόγος παρ' Ἀθηναίων Ποσειδέωνά τε καὶ Ἀθηναίην ἐρίσαντας περὶ τῆς χώρας μαρτύρια θίσθαι. ταύτην ὧν τὴν ἐλαίην ἅμα τῷ ἄλλῳ ἱερῷ κατέλαβεν ἐμπρησθῆναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων· δευτέρῃ δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς ἐμπρήσιος Ἀθηναῖοι οἱ θύειν ὑπὸ βασιλέος κελυόμενοι ὡς ἀνέβησαν ἐς τὸ ἱερόν, ὧρων βλαστὸν ἐκ τοῦ στελέχεος

ὅσον τε περναῖον ἀσθεδραμχότα. οὔτοι μὲν τὴν ταῖ-
τα ἔφρασαν.

56. Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῶνι ἔλιπτε, ὡς σφί ξαγγεῖδε,
ὡς ἔσχε τὰ περὶ τῆν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν, ἐς τοσοῦτον
θόρυβον ἀπίκοτο, ὥστε ἔτιοι τῶν στρατηγῶν οὐδέ τι
ρωθῆναι ἕμερον τὸ προκείμενον πρόημα, ἀλλ' ἐς τὰς
πῆας ἐπέπυτον καὶ ἰστία ἀείροτο ὡς ἀποθεισόμενοι,
τοῖσι τε ἐπολετομένοισι αἰτῶν ἐκράθη πρό του
Ἰσθμοῦ ναυμαχίην. τίς τε ἔγινετο, καὶ οἱ διαλυθέντες
ἐκ του σιτερίου ἐσέβατον ἐς τὰς πῆας.

57. Ἐρθαντα δὲ Θεμιστοκλῆς ἀπικόμενον ἐπὶ τῆν
πῆα εἶρετο Μησιφιῖος ἀπὸ Ἀθηναῖος, ὃ τι σφί εἴη
βεβουλιεμένον. πυνθόμενος δὲ πρός αὐτοῦ, ὡς εἴη δελο-
γμένον ἀνάγειν τὰς πῆας πρός τον Ἰσθμόν καὶ πρό τῆς
Πελοποννήσου ναυμαχίην, εἶπε· Οὐ τοι ἄρα ἔν ἀπαί-
ρωσι τὰς πῆας ἀπὸ Σαλαμῶνος, οὐδέ περὶ μίτης ἐπι πα-
τρίδος ναυμαχίης, κατὰ γὰρ πόλις ἕκαστοι τρέφονται,
καὶ οὔτε σφείας Εἰρητιάδης κατέχειν ἀτίσεται οὔτε τις
ἀσθρῶπων ἄλλος ὥστε μὴ οὐ διασπασθῆναι τῆν
στρατιήν, ἀπολείται τε ἡ Ἐλία ἀβουλίησι. ἀλλ' εἴης
ἔστι μηχανή. ἴθι καὶ πειρώ διαχίαι τὰ βεβουλιεμένα, ἔν
πως δέη ἀναγγῶσαι, Εἰρητιάδα μεταβουλιέσασθαι
ὥστε αὐτοῦ μετίεν.

58. Κάριτα δὲ τῷ Θεμιστοκλεῖ ἔρεσε ἡ ἐποθήκη,
καὶ οὐδέν πρός ταῖτα ἀμειψόμενος ἦε ἐπὶ τῆν πῆα τῆν
Εἰρητιάδα. ἀπικόμενος δὲ ἔφη θύλειν οἱ κοινόν τι πρό-
ημα συμμίξαι. ὃ δ' αὐτόν ἐς τῆν πῆα ἔκλιπε ἰσχύια
λέγειν, εἴη θύλοι. ἔρθαντα ὁ Θεμιστοκλῆς παρῶμε-
ρός οἱ καταλέγει κενά τε πάντα τὰ ἔχουσι Μησιφιῖος,
ἑωντοῦ ποιούμενος, καὶ ἄλλα πολλὰ προσπιθεῖς, ἐς ὃ

ἀνέγνωσε χρητίζων ἕκ τε τῆς νῆος ἐκβῆναι συλλέξαι τε τοὺς στρατηγοὺς ἐς τὸ συνέδριον.

59. Ὡς δὲ ἄρα συνελέχθησαν, πρὶν ἢ τὸν Εὐρυβιάδεα προθεῖναι τὸν λόγον τῶν εἵνεκα συνήγαγε τοὺς στρατηγοὺς, πολὺς ἦν ὁ Θεμιστοκλῆς ἐν τοῖσι λόγοισι, οἷα κάρτα δεόμενος. λέγοντος δὲ αὐτοῦ ὁ Κορίνθιος στρατηγὸς Ἀδείμαντος ὁ Ὠκύτου εἶπε· ὦ Θεμιστόκλεες, ἐν τοῖσι ἀγῶσι οἱ προεξανιστάμενοι ῥαπίζονται. ὁ δὲ ἱπολυόμενος ἔφη· οἱ δὲ γὰρ ἐγκαταλειπόμενοι οὐ σιφανεῦνται.

60. Τότε μὲν ἠπίως πρὸς τὸν Κορίνθιον ἀμείψατο. πρὸς δὲ τὸν Εὐρυβιάδεα ἔλεγε ἐκείων μὲν οὐκέτι οὐδὲν τῶν πρότερον λεχθέντων, ὡς ἐπεὶν ἀπαιρῶσι ἀπὸ Σαλαμῖνος, διαδρήσονται· παρεόντων γὰρ τῶν συμμάχων οὐκ ἔφερε οἱ κόσμον οὐδένα κατηγορεῖν· ὁ δὲ ἄλλου λόγου εἶχετο, λέγων τάδε· 1. Ἐν σοὶ νῦν ἐστὶ σῶσαι τὴν Ἑλλάδα, ἣν ἐμοὶ πείθῃ ναυμαχίην αὐτοῦ μένων ποιέσθαι, μηδὲ πειθόμενος τούτων τοῖσι λέγουσι ἀναξεύξης πρὸς τὸν Ἴσθμὸν τὰς νῆας. ἀντίθες γὰρ ἐκάτερον ἀκούσας. πρὸς μὲν τῷ Ἴσθμῷ συμβάλλον ἐν πελάγει ἀναπεπταμένῳ ναυμαχήσεις, ἐς ὃ ἦμισα ἡμῖν σύμφορον ἐστὶ νῆας ἔχουσι βαρύτερας καὶ ἄριθμὸν ἐλάσσονας· τοῦτο δὲ ἀπολείεις Σαλαμῖνά τε καὶ Μέγαρον καὶ Αἴγιον, ἢ περ καὶ τὰ ἄλλα εὐτυχήσωμεν. ἅμα γὰρ τῷ ναυτικῷ στρατῷ αὐτῶν ἔψεται καὶ ὁ πεζὸς στρατός. καὶ περὶ σφέας αὐτὸς ἄξεις ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον, κινδύνας τεῖς τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλάδι. 2. Ἴν δὲ τὰ ἐγὼ λέγω ἐπιβίωσης, τοσαῦτα ἐν αὐτοῖσι χρηστὰ εὐρήσεις· πρῶτα γὰρ τα στεινῷ συμβάλλοντες νησιὶ ὀλίγησι πρὸς πολλὰς, γὰρ δὴ κῶτα ἐκ τοῦ πολέμου ἐκβαίνη, πολλὸν κρατήσο-

HEROD.

μεν· τὸ γὰρ ἐν στεινῷ ναυμαχέειν πρὸς ἡμέων ἐστὶ, ἐν εὐρυχωρίῃ δὲ πρὸς ἐκείνων. αὐτὶς δὲ Σαλαμίς περιγίγνεται, ἐς τὴν ἡμῖν ὑπέκκειται τέκνα τε καὶ γυναῖκες. καὶ μὴν καὶ τόδε ἐν αὐτοῖσι ἔνεστι, τοῦ καὶ περιέχεσθαι μάλιστα· ὁμοίως αὐτοῦ τε μένων προναυμαχήσεις Πελοποννήσου καὶ πρὸς τῷ Ἴσθμῷ, οὐδέ σφεας, εἶπερ εὐφρονεῖς, ἄξεις ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον. 3. Ἦν δέ γε καὶ τὰ ἐγὼ ἐλπίζω γένηται καὶ νικήσωμεν τῆσι νηυσὶ, οὔτε ὑμῖν ἐς τὸν Ἴσθμὸν παρέσονται οἱ βάρβαροι οὔτε προβήσονται ἕκαστέρῳ τῆς Ἀττικῆς, ἀπίασί τε οὐδενὶ κόσμῳ, Μεγάροισί τε κερδανέομεν περιεοῦσι καὶ Λιγίην καὶ Σαλαμίην, ἐν τῇ ἡμῖν καὶ λόγιόν ἐστι τῶν ἐχθρῶν κατύπερθε γενέσθαι. οἰκότα μὲν νῦν βουλευομένοισι ἀνθρώποισι ὡς τὸ ἐπίπαν ἐθέλει γίνεσθαι· μὴ δὲ οἰκότα βουλευομένοισι οὐκ ἐθέλει οὐδὲ ὁ θεὸς προσχωρεῖν πρὸς τὰς ἀνθρωπῆϊας γνώμας.

61. Ταῦτα λέγοντος Θεμιστοκλέους αὐτὶς ὁ Κορινθίος Ἀδείμαντος ἐπεφέρετο, σιγᾶν τε κελεύων τῷ μὴ ἔστι πατὴρ καὶ Εὐρυβιάδεα οὐκ ἔων ἐπιψηφίζεῖν ἀπόλι ἀνδρὶ πόλιν γὰρ τὸν Θεμιστοκλέα παρεχόμενον οὕτω ἐκέλευε γνώμας συμβάλλεσθαι. ταῦτα δὲ οἱ προέφερε, ὅτι ἠλώχεσάν τε καὶ κατείχοντο αἱ Ἀθῆναι. τότε δὴ ὁ Θεμιστοκλέης κεινόν τε καὶ τοὺς Κορινθίους πολλὰ τε καὶ κακὰ ἔλεγε, ἐωυτοῖσί τε ἐδήλου λόγῳ ὡς εἶη καὶ πόλις καὶ γῆ μίζων ἤπερ κείνοισι, ἔστ' ἂν διηκόσται νῆες σφῆσσι πεπληρωμέναι· οὐδαμοὺς γὰρ Ἑλλήνων αὐτοῖς ἐπιόντας ἀποκρούσεσθαι.

62. Σημαίνων δὲ ταῦτα τῷ λόγῳ διέβαινε ἐς Εὐρυβιάδεα, λέγων μᾶλλον ἐπεστραμμένα· Σὺ εἰ μενέεις αὐτοῦ, καὶ μένων ἔσσει ἀνὴρ ἀγαθός· εἰ δὲ μὴ, ἀναιρέ-

πεις τὴν Ελλάδα. τὸ πᾶν γὰρ ἡμῖν τοῦ πολέμου φέρουσι αἱ νῆες. ἀλλ' ἐμοὶ πείθεο. εἰ δὲ ταῦτα μὴ ποιήσεις, ἡμεῖς μὲν, ὡς ἔχομεν, ἀναλαβόντες τοὺς οἰκέτας κομιεύμεθα ἐς Σίριον τὴν ἐν Ἰταλίῃ, ἥπερ ἡμετέρη τέ ἐστι ἐκ παλαιοῦ ἔτι, καὶ τὰ λόγια λέγει ὑπ' ἡμέων αὐτὴν δέειν κτισθῆναι· ὑμεῖς δὲ, συμμάχων τοιῶνδε μονιωθέντες μεμνήσεσθε τῶν ἐμῶν λόγων.

63. Ταῦτα δὲ Θεμιστοκλῆος λέγοντος ἀνεδιδάσκετο Εὐρυβιάδης. δοκέειν δὲ μοι ἀρρωδήσας μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους ἀνεδιδάσκετο, μὴ σφεας ἀπολίπωσι, ἣν πρὸς τὸν Ἰσθμὸν ἀνάγη τὰς νῆας· ἀπολιπόντων γὰρ Ἀθηναίων, οὐκέτι ἐγίνοντο ἀξιόμαχοι οἱ λοιποὶ. ταύτην δὲ αἰρέσται τὴν γνώμην, αὐτοῦ μένοντας διανανμαχέειν.

64. Οὕτω μὲν οἱ περὶ Σαλαμίνα ἔπεσι ἀκροβολισάμενοι, ἐπεὶ τε Εὐρυβιάδῃ ἔδοξε, αὐτοῦ παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχίσοντες. ἡμέρη τε ἐγένετο, καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι σεισμὸς ἐγένετο ἐν τε τῇ γῆ καὶ τῇ θαλάσῃ. ἔδοξε δὲ σφι εὐξασθαι τοῖσι θεοῖσι καὶ ἐπικαλέσασθαι τοὺς Αἰακίδας συμμάχους. ὡς δὲ σφι ἔδοξε, καὶ ἐποίησεν ταῦτα· εὐξάμενοι γὰρ πᾶσι τοῖσι θεοῖσι, αὐτόθεν μὲν ἐκ Σαλαμίνας Αἴαντά τε καὶ Τηλαμῶνα ἐπεκαλέοντο, ἐπὶ δὲ Αἰακὸν καὶ τοὺς ἄλλους Αἰακίδας νῆα ἀπέστειλλον ἐς Αἴγινα.

65. Ἐφη δὲ Δικαῖος ὁ Θεοκύδεος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φηγᾶς τε καὶ παρὰ Μήδοισι λόγιμος γενόμενος, τοῦτον τὸν χρόνον, ἐπεὶ τε ἐκείρετο ἡ Ἀττικὴ χώρα ὑπὸ τοῦ πεζοῦ στρατοῦ τοῦ Ξέρξεω ἰούσα ἐρήμος Ἀθηναίων, τιχεῖν τότε ἔων ἅμα Δημαρήτῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἐν τῷ Θριασίῳ πεδίῳ, ἰδεῖν δὲ κοινορτὸν χωρέοντα ἀπὸ Ἐλευσῖνος, ὡς ἀνδρῶν μάλιστα κη τρισμυρίων· ἀποθανυμ-

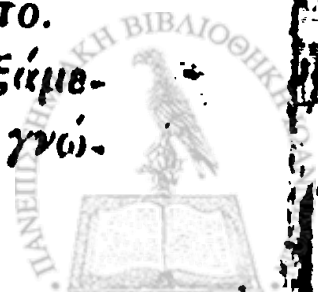
ζειν τέ σφεας τὸν κοριορτόν, ὅτεών κοτε εἶη ἀνθρώπων, καὶ πρόκα τε φωνῆς ἀκούειν, καὶ οἱ φαίνεσθαι τὴν φωνὴν εἶναι τὸν μυστικὸν ἰαχχόν. εἶναι δ' ἀδαίμονα τῶν ἰρῶν τῶν ἐν Ἐλευσῖνι γινομένων τὸν Δημάρητον, εἶρεσθαι τε αὐτὸν ὅτι τὸ φθεγγόμενον εἶη τοῦτο· αὐτὸς δὲ εἶπεῖν· Δημάρητε, οὐκ ἔστι ὅπως οὐ μέγα τι σῖνος ἔσται τῇ βασιλέος στρατιῇ. τάδε γὰρ ἀρίδηλα ἐρήμου ἐούσης τῆς Ἀττικῆς, ὅτι θεῖον τὸ φθεγγόμενον, ἀπὸ Ἐλευσῖνος ἰὸν ἐς τιμωρίην Ἀθηναίοισι τε καὶ τοῖσι συμμάχοισι. καὶ ἦν μὲν γε κατασκήψῃ ἐς τὴν Πελοπόννησον, κίνδυνος αὐτῷ τε βασιλεῖ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ ἐν τῇ ἠπείρῳ ἔσται· ἦν δὲ ἐπὶ τὰς νῆας τράπηται τὰς ἐν Σαλαμῖνι, τὸν ναυτικὸν στρατὸν κινδυνεύσει βασιλεὺς ἀποβαλεῖν. τὴν δὲ ὄρτιν ταύτην ἄγουσι Ἀθηναῖοι ἀνὰ πάντα ἔτεα τῇ Μητρὶ καὶ τῇ Κούρῃ, καὶ αὐτῶν τε ὁ βουλόμενος καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων μνῆται· καὶ τὴν φωνὴν τῆς ἀκούεις, ἐν ταύτῃ τῇ ὄρτῃ ἰαχχάζουσι. Πρὸς ταῦτα εἶπεῖν Δημάρητον· Σίγα τε καὶ μηδενὶ ἄλλῳ τὸν λόγον τοῦτον εἶπης. ἦν γὰρ τοι ἐς βασιλεία ἀνενειχθῆ ταῖς ἔπεα ταῦτα, ἀποβαλέεις τὴν κεφαλὴν, καὶ σε οὔτε ἐγὼ δυνήσομαι ῥύσασθαι οὔτ' ἄλλος ἀνθρώπων οὐδέ εἷς. ἀλλ' ἔχ' ἦσυχος, περὶ δὲ στρατιῆς τῆσδε θεοῖσι μελήσει. Τὸν μὲν δὴ ταῦτα παραινέειν· ἐκ δὲ τοῦ κοριορτοῦ καὶ τῆς φωνῆς γενέσθαι νέφος καὶ μεταρσιωθὲν φέρεσθαι ἐπὶ Σαλαμῖνος ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν Ἑλλήνων. οὔτω δὲ αὐτοὺς μαθεῖν, ὅτι τὸ ναυτικὸν τὸ Ξέρξῳ ἀπολίεσθαι μέλλοι. Ταῦτα μὲν Δικαῖος ὁ Θεοκίδεος ἔλεγε, Δημαρήτου τε καὶ ἄλλων μαρτύρων καταπτόμενος.

66. Οἷον ἐς τὸν Ξέρξῳ ναυτικὸν στρατὸν ταχθῆν-

τες, ἐπειδὴ ἐκ Τρηχῖνος θεησάμενοι τὸ τρῶμα τὸ Λακωνικὸν διέβησαν ἐς τὴν Ἰστιαιήν, ἐπισχόντες ἡμέρας τρεῖς ἐπλωον δι' Εὐρίπου, καὶ ἐν ἐτέρησι τρισὶ ἡμέρησι ἐγένοντο ἐν Φαλήρῳ. ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, οὐκ ἐλάσσονες ἔοντες ἄριστον ἐσέβαλον ἐς τὰς Ἀθήνας κατὰ τὴν ἡπειρον καὶ τῆσι νηυσὶ ἀπικόμενοι, ἢ ἐπὶ τὴν Σηπιάδα ἀπλκοντο καὶ ἐς Θερμοπύλους. ἀντιθήσω γὰρ τοῖσι τε ὑπὸ τοῦ χειμῶνος αὐτῶν ἀπολομένοισι καὶ τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι καὶ τῆσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμαχίῃσι τούσδε τοὺς τότε οὐκω ἐπομένους βασιλεῖ, Μηλιάς τε καὶ Δωριέας καὶ Λοκροὺς καὶ Βοιωτοὺς πανστρατιῇ ἐπομένους, πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων, καὶ μάλιστ' Ἰκαρίων τε καὶ Ἀνδρίων τε καὶ Τηρίων τε καὶ τοὺς λοιποὺς νησιώτας πάντας, πλὴν τῶν πέντε πολιῶν, τῶν ἐπεμνήσθη πρότερον τὰ οὐνόματα. ὅσῳ γὰρ δὴ προέβαινε ἐσωτέρῳ τῆς Ἑλλάδος ὁ Πέρσης, τοσοῦτῳ πλέω ἔθνεά οἱ εἶπετο.

67. Ἐπεὶ ὧν ἀπύκατο ἐς τὰς Ἀθήνας πάντες οὗτοι πλὴν Παρίων (Πάριοι δὲ ὑπολειφθέντες ἐν Κύθνῳ ἐκαμαδόκεον τὸν πόλεμον κῆ ἀποβήσεται), οἱ δὲ λοιποὶ ὡς ἀπύκατο ἐς τὸ Φάληρον, ἐνθαῦτα κατέβη αὐτὸς Ξέρξης ἐπὶ τὰς νῆας, ἐθέλων σφί συμμῖξαι τε καὶ πυθέσθαι τῶν ἐπιπλωόντων τὰς γνώμας. ἐπεὶ δὲ ἀπικόμενος προΐετο, παρήσαν μετ' ἀπεμπτοὶ οἱ τῶν ἐθνέων τῶν σφετέρων τύραννοι καὶ ταξίαρχοι ἀπὸ τῶν νηῶν, καὶ ἴζοντο ὅς σφί βασιλεὺς ἐκάστῳ τιμὴν ἐδεδώκεν, πρῶτος μὲν ὁ Σιδωνίος βασιλεὺς, μετὰ δὲ ὁ Τύριος, ἐπὶ δὲ ἄλλοι. ὡς δὲ κόσμῳ ἐπεξῆς ἴζοντο, πέμπμας Ξέρξης Μαρδόκιον εἰρώτα, ἀποπειρώμενος ἐκάστου, εἰ ναυμαχίην ποιέοιτο.

68. Ἐπεὶ δὲ περιῶν εἰρώτα ὁ Μαρδόκιος ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ Σιδωνίου, οἱ μὲν δὴ ἄλλοι κατὰ τῶν τῶν γνώ-



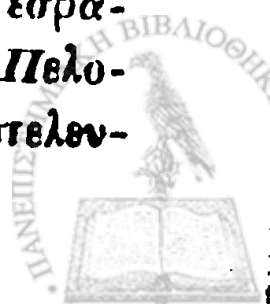
μὴν ἐξεφέροντο, κελύοντες ναυμαχίην ποιέσθαι, Ἄρτε-
 μισίη δὲ τάδε ἔφη· 1. Εἰπεῖν μοι πρὸς βασιλέα, Μαρ-
 δόνιε, ὡς ἐγὼ τάδε λέγω· οὔτε κακίστην γενομένην ἐν
 τῆσι ναυμαχίησι τῆσι πρὸς Εὐβοίῃ οὔτε ἐλάχιστα ἀπο-
 δεξαμένην, δέσποτα, τὴν ἐούσαν γνῶμην με δίκαιόν ἐστι
 ἀποδείκνυσθαι, τὰ τεχνίανω φρονέουσα ἄριστα ἐς πρή-
 γματα τὰ σά. καὶ τοι τάδε λέγω, φείδεο τῶν νηῶν, μηδὲ
 ναυμαχίην ποιέο. οἱ γὰρ ἄνδρες τῶν σῶν ἀνδρῶν κρέσ-
 σονες τοσοῦτό εἰσι κατὰ θάλασσαν ὅσον ἄνδρες γυναι-
 κῶν. τί δὲ πάντως δέει σε ναυμαχίησι ἀνακινδινεῖν;
 οἷα ἔχεις μὲν τὰς Ἀθήνας, τῶν περ εἶσα ὠμίθης
 στρατεύεσθαι, ἔχεις δὲ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα; ἐμποδῶν δὲ
 τοι ἴσταται οὐδεὶς· οἱ δὲ τοι ἀντιέστησαν, ἀπήλλαξαι
 οὕτω ὡς κείνους ἔπρεπε. 2. Τῆ δὲ ἐγὼ δοκίω ἀποβή-
 σεσθαι τὰ τῶν ἀντιπολέμων πρήγματα, τοῦτο φράσω
 ἦν μὲν μὴ ἐπειχθῆς ναυμαχίην ποιούμενος, ἀλλὰ τὰ
 νῆας αὐτοῦ ἔχης πρὸς γῆ μένων, ἢ καὶ προβαίνων ἐς τὴν
 Πελοπόννησον, εὐπετέως τοι, δέσποτα, χωρήσει τὰ νοέ-
 ων ἐλήλυθας. οὐ γὰρ οἷοί τε πολλὸν χρόνον εἰσὶ τὰ
 ἀντέχειν οἱ Ἕλλητες, ἀλλὰ σφεας διασκεδῆς, κατὰ πόλιν
 δὲ ἕκαστοι φεύξονται. οὔτε γὰρ σῖτος πάρα σφίσι ἐν τῇ
 νήσῳ ταύτῃ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, οὔτε αὐτοῖς οἶκος, ἢ
 σὺ ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον θάλασσαν τὸν πεζὸν στρατὸν
 ἀτρεμιεῖν τοῖς ἐκεῖθεν αὐτῶν ἤκοντας, οὐδέ σφι μελήσει
 πρὸ τῶν Ἀθηναίων ναυμαχίειν. 3. Ἴν δὲ ἀντίκα ἐπε-
 χθῆς ναυμαχῆσαι, δειμαίνω, μὴ ὁ ναυτικὸς στρατὸς κα-
 κωθεὶς τὸν πεζὸν προσδηλήσῃται. πρὸς δὲ, ὦ βασιλεῦ,
 καὶ τόδε ἐς θυμὸν βαλεῦ, ὡς τοῖσι μὲν χρηστοῖσι τὰ
 ἀνθρώπων κακοὶ δοῦλοι φιλείουσι γίνεσθαι, τοῖσι
 κακοῖσι χρηστοί. σοὶ δὲ ἔονται ἄριστη ἀνδρῶν πάντα

κακοὶ δοῦλοί εἰσι, οἱ ἐν συμμάχων λόγῳ λέγονται εἶναι, ἔόντες Αἰγύπτιοί τε καὶ Κύπριοι καὶ Κίλικες καὶ Πάμφυλοι, τῶν ὄφελός ἐστι οὐδέν.

69. Ταῦτα λεγούσης πρὸς Μαρδόνιον, ὅσοι μὲν ἦσαν εὖνοοι τῇ Ἀρτεμισίῃ, συμφορὴν ἐποιεῦντο τοὺς λόγους ὡς κακόν τι πεισομένης πρὸς βασιλέος, ὅτι οὐκ ἔξ ναυμαχίην ποιέεσθαι, οἱ δὲ ἀγαιόμενοι τε καὶ φθονέοντες αὐτῇ, ἄτε ἐν πρώτοισι τετιμημένης διὰ πάντων τῶν συμμάχων, ἐτέρποντο τῇ ἀνακρίσει ὡς ἀπολομένης αὐτῆς. ἐπεὶ δὲ ἀνηνείχθησαν αἱ γνώμαι ἐς Ξέρξεα, κάρτα τε ἦσθη τῇ γνώμῃ τῆς Ἀρτεμισίης, καὶ νομίζων ἔτι πρότερον σπουδαίην εἶναι τότε πολλῷ μᾶλλον αἶνεε. ὅμως δὲ τοῖσι πλέοσι πείθεσθαι ἐκέλευε, τάδε καταδόξας, πρὸς μὲν Εὐβοίῃ σφέας ἐθελοκακίειν ὡς οὐ παρεόντος αὐτοῦ, τότε δὲ αὐτὸς παρσκευάστο θηήσασθαι ναυμαχέοντις.

70. Ἐπειδὴ δὲ παρήγγελλον ἀναπλώειν, ἀνῆγον τὴς νῆας ἐπὶ τὴν Σαλαμίνα, καὶ παρεκρίθησαν διαταχθέντες κατ' ἡσυχίην. τότε μὲν νυν οὐκ ἐξέχρησέ σφι ἡ ἡμέρη ναυμαχίην ποιέεσθαι· νύξ γὰρ ἐπεγένετο· οἱ δὲ παρσκευάζοντο ἐς τὴν ὑστεραίην· τοὺς δὲ Ἕλληνας εἶχε δέος τε καὶ ἀρρώδιῃ, οὐκ ἦκιστα δὲ τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου. ἀρρώδεον δὲ, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐν Σαλαμίῃ κατήμενοι ὑπὲρ γῆς τῆς Ἀθηναίων ναυμαχέειν μέλλοιεν, νικηθέντες τε ἐν νήσῳ ἀπολαμφθέντες πολιορκήσονται ἀπέντις τὴν ἐκείνων ἀφύλακτον.

71. Τῶν δὲ βαρβάρων ὁ πεζὸς ὑπὸ τὴν παρεούσαν νύκτα ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον· καίτοι τὰ δυνατὰ πάντα ἐμεμηχάνητο, ὅπως κατ' ἡπειρον μὴ ἐσβάλοιεν οἱ βάρβαροι. ὡς γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα Πελοποννήσιοι τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδα ἐν Θερμοπύλῃσι τετελευ-



τηκέναι, συνδραμόντες ἐκ τῶν πολιῶν ἐς τὸν Ἴσθμόν ἴζοντο, καὶ σφι ἐπὶ στρατηγὸς Κλεόμβροτος ὁ Ἀναξανδρίδew, Λεονίδew δὲ ἀδελφεός. ἴζόμενοι δὲ ἐν τῷ Ἴσθμῷ καὶ συγχώσαντες τὴν Σικωνίδα ὁδόν, μετὰ τοῦτο ὡς σφι ἔδοξε βουλευόμενοι, οἰκοδόμεον διὰ τοῦ Ἴσθμοῦ τεῖχος. ἄτε δὲ ἐουσιῶν μυριάδων πολλῶν καὶ παντὸς ἀνδρὸς ἐργαζόμενοι, ἦντο τὸ ἔργον· καὶ γὰρ λίθοι καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ φορτοὶ ψάμμου πλήρεις ἐσεφορέοντο, καὶ ἔλιννον οὐδένα χρόνον οἱ βοηθήσαντες ἐργαζόμενοι, οὔτε νυκτὸς οὔτε ἡμέρης.

72. Οἱ δὲ βοηθήσαντες ἐς τὸν Ἴσθμόν πανδημοὶ οἶδε ἦσαν Ἑλλήνων, Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Ἀρκάδες πάντες καὶ Ἠλεῖοι καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικωνῖοι καὶ Ἐπιδαύριοι καὶ Φλιάσιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Ἐρμιονέες. οὔτοι μὲν ἦσαν οἱ βοηθήσαντες καὶ ὑπεραρρώδιοντες τῆ Ἑλλάδι κινδυνευούση· τοῖσι δὲ ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἔμελε οὐδέν. Ὀλύμπια δὲ καὶ Κάρνεια παροικώκεε ἤδη.

73. Οἰκίει δὲ τὴν Πελοπόννησον ἔθνεα ἑπτὰ. τούτων δὲ τὰ μὲν δύο αὐτόχθονα εἶντα κατὰ χώραν ἴδονται νῦν τῆ καὶ τὸ πάλαι οἶκεον, Ἀρκάδες τε καὶ Κυνούριοι· ἐν δὲ ἔθνος τὸ Ἀχαικὸν ἐκ μὲν Πελοποννήσου οὐκ ἐξεχώρησε, ἐκ μέντοι τῆς ἐωπτῶν, οἰκίει δὲ τὴν ἄλλοτριήν· τὰ δὲ λοιπὰ ἔθνεα τῶν ἑπτὰ τέσσαρα ἐπήλυδά ἐστι Δωριέες τε καὶ Αἰτωλοὶ καὶ Ἀρύοπες καὶ Ἀθηναῖοι. Δωριέων μὲν πολλαὶ τε καὶ δόκιμοι πόλεις, Αἰτωλῶν δὲ Ἰλιμόνη, Ἀρύοπων δὲ Ἐρμιόνη τε καὶ Ἀσίγη ἢ πρὸς Καρδαμύλη τῆ Λακωνικῆ, Ἀθηναίων δὲ Παρωρεῆται πάντες· οἱ δὲ Κυνούριοι, αὐτόχθονες ἔοντες, δοκέουσι μοῖνον εἶναι Ἴωνες, ἐκδεδωρίευνται δὲ ὑπὸ τε Ἀργείων ἀρχόμενοι καὶ τοῦ χρόνου, ἔοντες ἑρνεῆται καὶ περιόικοι.

Τούτων ὧν τῶν ἑπτὰ ἔθνεων αἱ λοιπαὶ πόλεις, παρέξ τῶν κατέλεξα, ἐκ τοῦ μέσου ἑκατέατο· εἰ δὲ ἑλευθέρως ἔξεστι εἰπεῖν, ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι ἐμῆδιζον.

74. Οἱ μὲν δὴ ἐν τῷ Ἴσθμῷ τοιοῦτῳ πόνῳ συνέστιασαν, ἅτε περὶ τοῦ παντός ἤδη δρόμον θέοντες καὶ τῆσι νηυσὶ οὐκ ἐλπίζοντες ἐλλάμψεσθαι· οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι ὅμως ταῦτα πυνθανόμενοι ἀρρώδδων, οὐκ οὕτω περὶ σφίσι αὐτοῖσι δειμαίνοντες ὡς περὶ τῇ Πελοποννήσῳ. ἕως μὲν δὴ αὐτῶν ἀνὴρ ἀνδρὶ παραστάς σιγῇ λόγον ἐποιέετο, θῶμα ποιούμενοι τὴν Εὐρυβιάδew ἀβουλίην· τέλος δὲ ἐξερράγη ἐς τὸ μέσον, σύλλογός τε δὴ ἐγένετο, καὶ πολλὰ ἐλέγετο περὶ τῶν αὐτῶν, οἱ μὲν ὡς ἐς τὴν Πελοπόννησον χρεῶν εἶη ἀποπλώειν καὶ περὶ ἐκείνης κινδυνεύειν, μηδὲ πρὸ χώρας δοριαλώτου μένοντας μάχεσθαι, Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Αἰγινῆται καὶ Μεγαρίες, αὐτοῦ μένοντας ἀμύνασθαι.

75. Ἐνθαῦτα Θεμιστοκλῆς ὡς ἔσσοῦτο τῇ γνώμῃ ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων, λαθῶν ἐξέρχεται ἐκ τοῦ συνεδρίου, ἐξελθὼν δὲ πέμπει ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ Μήδων ἄνδρα πλοῖον, ἐντειλόμενος τὰ λέγειν χρεῶν, τῷ οὐνομιμὲν ἦν Σίκιννος, οἰκέτης δὲ καὶ παιδαγωγὸς ἦν τῶν Θεμιστοκλέος παιδῶν. τὸν δὴ ὕστερον τούτων τῶν πρηγμάτων Θεμιστοκλῆς Θεσπιέα τε ἐποίησε, ὡς ἐπεδέκοντο οἱ Θεσπιῆες πολιήτας, καὶ χρήμασι ὄλβιον. ὅς τότε πλοσίῳ ἀπικόμενος ἔλθε πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν βαρβάρων τῆδε· Ἐπεμψέ με στρατηγὸς ὁ Ἀθηναίων Λάδρη τῶν ἄλλων Ἑλλήνων (τυγχάνει γὰρ φρονέων τὰ βασιλέος καὶ βουλόμενος μᾶλλον τὰ ὑμέτερα κατύπερθε γίνεσθαι ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα), φράσοντα ὅτι οἱ Ἕλληνες δρησμὸν βουλευόνται καταρρώδηκότες. καὶ

ἄνθρωπον παρέχει κάλλιστον ὑμέας ἔργον ἀπάντων ἐξεργάσασθαι, ἢν μὴ περιύδητε διαδράντας αὐτούς. οὐτε γὰρ ἀλλήλοισι ὁμοφρονέουσι οὐτ' ἔτι ἀντιστήσονται ὑμῖν, πρὸς ἑαυτούς τε σφέας ὄψεσθε ναυμαχέοντας τοὺς τὰ ὑμέτερα φρονέοντας καὶ τοὺς μὴ.

76. Ὁ μὲν ταῦτά σφι σημήνας ἐκποδῶν ἀπαλλάσσειτο· τοῖσι δὲ ὡς πιστὰ ἐγένετο τὰ ἀγγελθέντα, τοῦτο μὲν ἐς τὴν νησιδα τὴν Ψυττάλειαν, μεταξὺ Σαλαμῖνός τε κειμένην καὶ τῆς ἠπειροῦ, πολλοὺς τῶν Περσέων ἀπεβίβασαν, τοῦτο δὲ, ἐπειδὴ ἐγίνοντο μέσαι νύκτες, ἀνῆγον μὲν τὸ ἀπ' ἐσπέρης κέρας κυκλούμενοι πρὸς τὴν Σαλαμίνα, ἀνῆγόν δὲ οἱ ἀμφὶ τὴν Κέον τε καὶ τὴν Κυνόσουραν τριταγμένοι, κάτεχόν τε μέχρι Μουινυχίης πάντα τὸν πορθμὸν τῆσι νησι. τῶνδε δὲ εἵνεκεν ἀνῆγον τὰς νῆας, ἵνα δὴ τοῖσι Ἕλλησι μηδὲ φυγέειν ἐξῆ, ἀλλ' ἀπολαμφθέντες ἐν τῇ Σαλαμῖνι δοῖεν τίσιν τῶν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἀγωνισμάτων. ἐς δὲ τὴν νησιδα τὴν Ψυττάλειαν καλεομένην ἀπεβίβαζον τῶν Περσέων τῶνδε εἵνεκεν, ὡς, ἐπεὶ γένηται ναυμαχίη, ἐνθαῦτα μάλιστα ἐξοισομένων τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν ναυηγίων (ἐν γὰρ δὴ πόρῳ τῆς ναυμαχίης τῆς μελλούσης ἔσθθαι ἔκειτο ἡ νῆσος), ἵνα τοὺς μὲν περιποιῶσι, τοὺς δὲ διαφθείρωσι. ἐποίησαν δὲ σιγῇ ταῦτα, ὡς μὴ πυνθανοῖατο οἱ ἐναντίοι. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα τῆς νύκτος οὐδὲν ἀποκοιμηθέντες παραρτέοντο.

77. Χρησιμοῖσι δὲ οὐκ ἔχω ἀντιλέγειν ὡς οἱ εἰσι ἀληθεῖς, οὐ βουλόμενος ἐναργέως λέγοντας πειρᾶσθαι καταβάλλειν, ἐς τοιάδε πρήγματα ἐσβλέψας.

Ἄλλ' ὅταν Ἀρτέμιδος χρυσαόρου ἱερὸν ἀκτὴν νηυσὶ γεφυρώσῃ καὶ εἰναλίην Κυνόσουραν, ἐλπίδι μαινομένη λιπαρὰς πέρσαντες Ἀθήνας,



δία Δίκη σβέσσει κρατερὸν Κόρον, ὕβριος υἱόν,
 δεινὸν μαιμώοντα, δοκεῦντ' ἀνὰ πάντα πιθέσθαι.
 χαλκὸς γὰρ χαλκῷ συμμίξεται, αἵματι δ' Ἄρης
 πόντον φοινίξει. τότε ἐλεύθερον Ἑλλάδος ἡμᾶρ
 εὐρύοπα Κρονίδης ἐπάγει καὶ πύτνια Νίκη.

ἐς τοιαῦτα μὲν καὶ οὕτω ἐναργέως λέγοντι Βάκιδι ἰντι-
 λογίης χρησμῶν περὶ οὗτε αὐτὸς λέγειν τολμῶ οὕτε παρ'
 ἄλλων ἐνδέχομαι.

78. Τῶν δὲ ἐν Σαλαμῖνι στρατηγῶν ἐγένετο ὠθι-
 σμὸς λόγων πολλός. ἤδεσαν δὲ οὐκ ὅτι σφείας περι-
 κυκλέοντ' ἡσι νηυσὶ οἱ βάρβαροι, ἀλλ' ὥσπερ τῆς ἡμέ-
 ρης ὤρων αὐτοὺς τριταγμένους, ἐδόκεον κατὰ χώραν εἶναι.

79. Συνεστηκότων δὲ τῶν στρατηγῶν ἐξ Αἰγίνης
 διέβη Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος μὲν,
 ἐξωστρακισμένος δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου· τὸν ἐγὼ νερόμικα,
 πνιθανόμενος αὐτοῦ τὸν τρόπον, ἄριστον ἄνδρα γενέ-
 σθαι ἐν Ἀθήνησι καὶ δικαιοτάτον. οὗτος ὠνήρ στίας
 ἐπὶ τὸ συνέδριον ἐξεκαλέετο Θεμιστοκλέα, ἔοντα μὲν
 ἑωυτῷ οὐ φίλον, ἐχθρὸν δὲ τὰ μάλιστα· ὑπὸ δὲ μεγά-
 θεος τῶν παρεόντων κακῶν λήθην ἐκείνων ποιούμενος
 ἐξεκαλέετο, θέλων αὐτῷ συμμίξαι. προακηχόες δὲ ὅτι
 σπεύδοιεν οἱ ἀπὸ Πελοποννήσου ἀνάγειν τὰς νῆις πρὸς
 τὸν Ἰσθμόν. ὡς δὲ ἐξῆλθε οἱ Θεμιστοκλέης, ἔλεγε Ἀρι-
 στείδης τάδε· Ἠμέας στασιάζειν χρεῶν ἐστὶ ἐν τε τῷ
 ἄλλῳ καιρῷ καὶ δὴ καὶ ἐν τῷδε περὶ τοῦ ὀκότερος ἡμέων
 πλέω ἀγαθὰ τὴν πατρίδα ἐργάσεται. λέγω δὲ τοι ὅτι
 ἴσον ἐστὶ πολλά τε καὶ ὀλίγα λέγειν περὶ ἀποπλόου τοῦ
 ἐνθεῦτεν Πελοποννησίοισι. ἐγὼ γὰρ ἀντόπτης τοι λέγω
 γενόμενος, ὅτι νῦν οὐδ' ἦν θέλωσι Κορινθιοὶ τε καὶ
 αὐτὸς Εὐρυβιάδης οἰοί τε ἔσονται ἐκπλῶσαι· περιεχό-

μεθα γὰρ ὑπὸ τῶν πολεμίων κίχλω. ἀλλ' ἐσελθὼν σφί
ταῦτα σήμηνον.

80. Ὁ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε· Κάρτα τε χρηστὰ δια-
κελεύεαι καὶ εὖ ἡγγειλας. τὰ γὰρ ἐγὼ ἐδεόμην γενέσθαι,
αὐτὸς αὐτόπτης γενόμενος ἦκεις. ἴσθι γὰρ ἐξ ἐμέο τὰ
ποιούμενα ὑπὸ Μήδων. ἔδρα γὰρ, ὅτε οὐκ ἐκόντες ἔθελον
εἰς μάχην κατίσταςθαι οἱ Ἕλληνες, ἀέκοντας παραστή-
σασθαι. σὺ δὲ ἐπέπερ ἦκεις χρηστὰ ἀπαγγέλλων, αὐτὸς
σφί ἡγγειλον. ἦν γὰρ ἐγὼ αὐτὰ λέγω, δόξω πλάσας
λέγειν καὶ οὐ πείσω, ὡς οὐ ποιούντων τῶν βαρβάρων
ταῦτα. ἀλλὰ σφί σήμηνον αὐτὸς παρελθὼν ὡς ἔχει.
ἐπεὶ δὲ σημήνης, ἦν μὲν πείθονται, ταῦτα δὴ τὰ κάλ-
λιστα· ἦν δὲ αὐτοῖσι μὴ πιστὰ γένηται, ὁμοῖον ἡμῶν
ἔσται· οὐ γὰρ ἔτι διαδρήσονται, εἴπερ περιεχόμεθα
πανταχόθεν, ὡς σὺ λέγεις.

81. Ταῦτα ἔλεγε παρελθὼν ὁ Ἀριστείδης, φάμενος
ἐξ Αἰγίνης τε ἦκειν καὶ μόγις ἐκπλῶσαι λαθὼν τοὺς
ἐπορμέοντας· περιέχεσθαι γὰρ πᾶν τὸ στρατόπεδον τὸ
Ἑλληνικὸν ὑπὸ τῶν νεῶν τῶν Ξέρξεω· παραρτέσθαι τε
συνεβούλευε ὡς ἀλεξησομένους. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπας
μετεστῆκε, τῶν δὲ αὐτὶς ἐγένετο λόγων ἀμφισβασίη· οἱ
γὰρ πλεῖνες τῶν στρατηγῶν οὐκ ἐπείθοντο τὰ ἐξαγ-
γελθέντα.

82. Ἀπιστεόντων δὲ τούτων ἦκε τρίηρης ἀνδρῶν
Τηνίων αὐτομολέουσα, τῆς ἦρχε ἀνὴρ Παναίτιος ὁ Σω-
σιμένεος, ἧπερ δὴ ἔφερε τὴν ἀληθινήν πᾶσαν. διὰ δὲ
τοῦτο τὸ ἔργον ἐνεγράφησαν Τήνιοι ἐν Δελφοῖσι εἰς τὸν
τρίποδα ἐν τοῖσι τὸν βάρβαρον κατελοῦσι. σὺν δὲ ὧν
ταύτη τῇ νηϊ τῇ αὐτομολησάσῃ εἰς Σαλαμίνα καὶ τῇ
πρότερον ἐπ' Ἀρτεμισίον τῇ Δημνίῃ ἐξεπληροῦτο τὸ

ναυτικὸν τοῖσι Ἑλλησι ἐς τὰς ὀγδώκοντα καὶ τριηκοσίας νῆας· δύο γὰρ δὴ νηῶν τότε κατέδεε ἐς τὸν ἀριθμὸν.

83. Τοῖσι δὲ Ἑλλησι ὡς πιστὰ δὴ τὰ λεγόμενα ἦν τῶν Τηνίων ῥήματα, παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχίσοντες. ἡὼς τε δὴ διέφαινε, καὶ οἱ σύλλογον τῶν ἐπιβατέων ποιησάμενοι, προηγόρευε εὖ ἔχοντα μὲν ἐκ πάντων Θεμιστοκλῆς, τὰ δὲ ἔπεα ἦν πάντα κρέσσω τοῖσι ἤσσοσι ἀντιτιθέμενα. ὅσα δὲ ἐν ἀνθρώπου φύσει καὶ καταστάσει ἐγγίνεται, παραινέσας δὴ τούτων τὰ κρέσσω αἰρέεσθαι, καὶ καταπλέξας τὴν ῥῆσιν, ἐσβαίνειν ἐκέλευε ἐς τὰς νῆας. Καὶ οὗτοι μὲν δὴ ἐσέβαινον, καὶ ἦκε ἡ ἀπ' Αἰγίνης τριήρης, ἡ κατὰ τοὺς Λιακίδας ἀπεδήμησε. ἐνθαῦτα ἀνῆγον τὰς νῆας ἀπάσας οἱ Ἕλληνες.

84. Ἀναγομένοισι δὲ σφι αὐτίκα ἐπεκέατο οἱ βάρβαροι. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι Ἕλληνες [ἐπὶ] πρύμνην ἀνεκρούοντο καὶ ὠκέλλον τὰς νῆας, Ἀμεινίης δὲ Παλληνηὺς ἀνὴρ Ἀθηναῖος ἐξαναχθεὶς νηϊ ἐμβάλλει. συμπλακείσης δὲ τῆς νηὸς καὶ οὐ δυναμένων ἀπαλλαγῆναι, οὕτω δὴ οἱ ἄλλοι Ἀμεινίῃ βοηθεύοντες συνέμισγον. Ἀθηναῖοι μὲν οὕτω λέγουσι τῆς ναυμαχίης γενέσθαι τὴν ἀρχὴν, Αἰγινῆται δὲ τὴν κατὰ τοὺς Λιακίδας ἀποδημήσασαν ἐς Αἰγίναν, ταύτην εἶναι τὴν ἄρξασαν. λέγεται δὲ καὶ τὰδε, ὡς φάσμα σφι γενναῖος ἐφάνη, φανεῖσαν δὲ διακελεύσασθαι ὥστε καὶ ἅπαν ἀκοῦσαι τὸ τῶν Ἑλλήνων στρατόπεδον, ὄνειδίσασαν πρότερον τὰδε· Ὡ δαιμόνιοι, μέχρι κόσου ἔτι πρύμνην ἀνακρούεσθε;

85. Κατὰ μὲν δὴ Ἀθηναίους ἐττιάχαιτο Φοίνικες· οὗτοι γὰρ εἶχον τὸ πρὸς Ἐλευσίνος τε καὶ Ἐσπέρης κέρας· κατὰ δὲ Λακεδαιμονίους Ἴωνες· οὗτοι δ' εἶχον τὸ πρὸς τὴν ἠῶ τε καὶ τὸν Πειραιέα. ἐθελοκάκων μέντοι

αὐτῶν κατὰ τὰς Θεμιστοκλέος ἐντολάς ὀλίγοι, οἱ δὲ πλεῖντες οὐ. ἔχω μὲν τὴν σιγῶν οὐνόματα τριτράρχων καταλαβῆσαι τῶν νῆας Ἑλληνίδας ἑλόντων, χρίσομαι δὲ αὐτοῖσι οὐδὲν πλὴν Θεομήστορός τε τοῦ Ἀνδροδάμαντος καὶ Φυλάκου τοῦ Ἰστιαίου, Σαμίων ἀμφοτέρων. τοῦδε δὲ εἵτεκα μέμνημαι τούτων μόνων, ὅτι Θεομήστωρ μὲν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Σάμου ἐπεράντησε, καταστισάντων τῶν Περσέων, Φύλακος δὲ εὐεργέτης βασιλεὺς ἀνεγράφη, καὶ χώρη, οἱ ἔδωρήθη πολλή. οἱ δ' εὐεργέται τοῦ βασιλέως ὀροσάγγαι καλέονται Περσισί. περὶ μὲν τὴν τοῦτοις οὕτω εἶχε.

86. Τὸ δὲ πλῆθος τῶν νηῶν ἐν τῇ Σαλαμῶσι ἐξεραΐζετο, αἱ μὲν ἐπὶ Ἀθηναίων διαφθειρόμεναι, αἱ δὲ ὑπὸ Αἰγυπτίων. ἄτε γὰρ τῶν μὲν Ἑλλήνων σὺν κόσμῳ ναυμαχεόντων κατὰ τάξιν, τῶν δὲ βαρβάρων οὐ τεταγμένων ἔτι οὔτε σὺν νόῳ ποιούντων οὐδὲν, ἔμελλε τοιοῦτόσφι στυοίσεσθαι οἷόνπερ ἀπέβη. καίτοι ἴσιν γε καὶ ἐγένοντο ταύτην τὴν ἡμέραν μακρῶ ἀμείνοτες αὐτοῖ ἐσυντων ἢ πρὸς Εὐβοίῃ, πᾶς τις προθυμεόμενος καὶ δειμαίων Ξέρξην, ἔδοκέ τε ἕκαστος ἐσυντων θείσεσθαι βασιλέα.

87. Κατὰ μὲν δὲ τοὺς ἄλλους οὐκ ἔχω μετεξετέροις εἰπεῖν ἀτρεκέως ὡς ἕκαστοι τῶν βαρβάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων ἡγωνίζοντο, κατὰ δὲ Ἀρτεμισίην τάδε ἐγένετο, ἀπὸ ὧν εὐδοκίμησε μᾶλλον ἔτι παρὰ βασιλεῖ. ἐπειδὴ γὰρ ἐς θόρυβον πολλὸν ἀπικετο τὰ βασιλεὺς πράγματα, ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἢ νῆς ἢ Ἀρτεμισίης ἐδιώκετο ἐπὶ νηὸς Ἀττικῆς· καὶ ἢ οὐκ ἔχουσα διαφυγείν, ἔμπροσθε γὰρ αὐτῆς ἦσαν ἄλλαι νῆες φίλαι, ἢ δὲ αὐτῆς πρὸς τῶν πολεμίων μάλιστα ἐτύγχανε ἰούσα, ἔδοξε οἱ τότε ποιῆσαι, τὸ καὶ συνήνεκε ποιησάση· διωχομένη γὰρ ἐπὶ τῆς

Ἀττικῆς φέρουσα ἐνέβαλε νηὶ φιλήν ἀνδρῶν τε Καλυνδίων καὶ αὐτοῦ ἐπιπλέοντος τοῦ Καλυνδίων βασιλέως Δαμασιθύμου. εἰ μὲν καὶ τι νεῖκος πρὸς αὐτὸν ἐγεγόνεε ἔτι περὶ Ἑλλήσποντον ἔστων, οὐ μέντοι ἔγωγε ἔχω εἰπεῖν, οὔτε εἰ ἐκ προνοίας αὐτὰ ἐποίησε, οὔτε εἰ συνεκύρησε ἢ τῶν Καλυνδίων κατὰ τύχην παραπεσοῦσα νηῖς. ὡς δὲ ἐνέβαλέ τε καὶ κατέδυσε εὐτυχίῃ χρησαμένη, διπλᾶ ἑωυτὴν ἀγαθὰ ἐργάσατο· ὃ τε γὰρ τῆς Ἀττικῆς νηὸς τριήραρχος ὡς εἶδέ μιν ἐμβάλλουσαν νηὶ ἀνδρῶν βαρβάρων, νομίσας τὴν νῆα τὴν Ἀρτεμισίης ἢ Ἑλληνίδα εἶναι ἢ ἀντομολέειν ἐκ τῶν βαρβάρων καὶ αὐτοῖσι ἀμύνειν, ἀποστρέψας πρὸς ἄλλας ἐπάπειτο.

88. Τοῦτο μὲν τοιοῦτο αὐτῇ συνήνεκε γενέσθαι διαφγεῖν τε καὶ μὴ ὑπολέσθαι, τοῦτο δὲ συνέβη ὥσπερ κακὸν ἐργασαμένην ἀπὸ τούτων αὐτὴν μάλιστα εὐδοκίμησαι παρὰ Ξέρξῃ. λέγεται γὰρ βασιλέα θηεύμενον μαθεῖν τὴν νῆα ἐμβυλοῦσθαι, καὶ δὴ τινα εἶπαι τῶν παρεόντων· Δέσποτα, ὄρας Ἀρτεμισίην, ὡς εὖ ἀγωνίζεται, καὶ νῆα τῶν πολεμίων κατέδυσε; Καὶ τὸν ἐπείρεσθαι εἰ ἀληθείως ἐστὶ Ἀρτεμισίης τὸ ἔργον, καὶ τοὺς φάναι, σαφέως τὸ ἐπίσημον τῆς νηὸς ἐπισταμένους· τὴν δὲ διαφθαρεῖσαν ἠπιστέατο εἶναι πολεμίην. τὰ τε γὰρ ἄλλα, ὡς εἴρηται, αὐτῇ συνήνεκε ἐς εὐτυχίην γενόμενα, καὶ τὸ τῶν ἐκ τῆς Καλυνδικῆς νηὸς μηδένα ἀποσωθέντα κατήγορον γενέσθαι. Ξέρξην δὲ εἶπαι λέγεται πρὸς τὰ φραζόμενα· Οἱ μὲν ἄνδρες γηγόνασί μοι γυναῖκες, αἱ δὲ γυναῖκες ἄνδρες. Ταῦτα μὲν Ξέρξην φασὶ εἶπαι.

89. Ἐν δὲ τῷ πόνῳ τούτῳ ἀπὸ μὲν ἔθανε ὁ στρατηγὸς Ἀθιαβίγνης ὁ Δαρείου, Ξέρξῃ ἑὼν ἀδελφεὸς, ἀπὸ δὲ ἄλλοι πολλοὶ τε καὶ ὀνομαστοὶ Περσέων καὶ Μήδων

καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων· ὀλίγοι δὲ τινες καὶ Ἑλλήνων· ἅτε γὰρ νέειν ἐπιστάμενοι, τοῖσι αἱ νῆες διεφθείροντο, καὶ μὴ ἐν χειρῶν νόμῳ ἀπολλύμενοι, ἐς τὴν Σαλαμίνα διένεον. τῶν δὲ βαρβάρων οἱ πολλοὶ ἐν τῇ θαλάσῃ διεφθάρησαν, νέειν οὐκ ἐπιστάμενοι. ἐπεὶ δὲ αἱ πρῶται ἐς φυγὴν ἐτρέποντο, ἐνθαῦτα αἱ πλεῖσται διεφθείροντο· οἱ γὰρ ὀπισθε τεταγμένοι, ἐς τὸ πρόσθε τῆσι νηυσὶ παριέναι πειρώμενοι ὡς ἀποδεξόμενοι τε καὶ αὐτοὶ ἔσχον βασιλεῖ, τῆσι σφετέρῃσι νηυσὶ φευγούσῃσι περιέπιπτον.

90. Ἐγένετο δὲ καὶ τότε ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ· τῶν τινὲς Φοινίκων, τῶν αἱ νῆες διεφθάρησαν, ἐλθόντες παρὰ βασιλέα διέβαλλον τοὺς Ἴωνας, ὡς δι' ἐκείνους ἀπολοίατο αἱ νῆες, ὡς προδόντων. συνήνεικε ὦν οὕτω ὥστε Ἴώνων τε τοὺς στρατηγούς μὴ ἀπολέσθαι, Φοινίκων τε τοὺς διαβάλλοντας λαβεῖν τοιόνδε μισθόν· ἔτι τούτων ταῦτα λεγόντων ἐνέβαλε νηὶ Ἀττικῇ Σαμοθρηϊκίῃ νηὺς· ἢ τε δὴ Ἀττικὴ κατεδύετο, καὶ ἐπιφερομένη Λιγυναίῃ νηὺς κατέδυσε τῶν Σαμοθρηϊκῶν τὴν νῆα. ἅτε δὴ ἶόντες ἀκοντισταὶ οἱ Σαμοθρηϊκῆς τοὺς ἐπιβάτας ἀπὸ τῆς καταδυσάσης νηὸς βάλλοντες ἀπήραξαν καὶ ἐπέβησαν τε καὶ ἔσχον αὐτήν. ταῦτα γενόμενα τοὺς Ἴωνας ἐφόβησαν· ὡς γὰρ εἶδὲ σφῆας Ξέρξης ἔργον μέγα ἐργασαμένους, ἐτρέπετο πρὸς τοὺς Φοινίκας οἷα ὑπερλυπεόμενός τε καὶ πάντας αἰτιώμενος, καὶ σφῶν ἐκέλευσε τὰς κεφαλὰς ἀποταμῆν, ἵνα μὴ αὐτοὶ κακοὶ γινόμενοι τοὺς ἀμείνονας διαβάλλωσι. ὅπως γὰρ τινὰ ἴδοι Ξέρξης τῶν ἐώντου ἔργον τι ἀποδεικνύμενον ἐν τῇ ναυμαχίῃ, κατήμενος ἐπὶ τῷ οὐρεῖ τῷ ἀντίον Σαλαμίνοσ, τὸ καλεῖται Λιγάλεωσ, ἀνεπυνθάνετο τὸν ποιήσαντα, καὶ οἱ γραμματισταὶ

ἀνέγραφον πατρόθεν τὸν τριῆράρχον καὶ τὴν πόλιν. πρὸς δέ τι καὶ προσεβάλετο φίλος εἰὼν Ἀριαράμνης ἀνὴρ Πέρσης παρεὼν τούτου τοῦ Φοινικῆϊου πάθους.

91. Οἱ μὲν δὴ πρὸς τοὺς Φοίνικας ἐτράποντο· τῶν δὲ βυρβάρων ἐς φηγὴν τραπομένων καὶ ἐκπλεόντων πρὸς τὸ Φάληρον, Αἰγινῆται ὑποστάντες ἐν τῷ πορθμῷ ἔργα ἀπεδέξαντο λόγου ἄξια. οἱ μὲν γὰρ Ἀθηναῖοι ἐν τῷ θορύβῳ ἐκεράϊζον τὰς τε ἀντισταμένας καὶ τὰς φευγούσας τῶν νηῶν, οἱ δὲ Αἰγινῆται τὰς ἐκπλωούσας· ὅκως δέ τινες τοὺς Ἀθηναίους διαφύγοιεν, φερόμενοι ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Αἰγινῆτας.

92. Ἐνθαῦτα συνεκύρουν νῆες ἢ τε Θεμιστοκλέος διώκουσα νῆα καὶ ἡ Πολύκριτου τοῦ Κρίου, ἀνδρὸς Αἰγινήτεω, νηὶ ἐμβαλοῦσα Σιδωνίη, ἥπερ εἶλε τὴν προφυλάσσουσαν ἐπὶ Σκιάθῳ τὴν Αἰγιναίην, ἐπ' ἧς ἔπλεε Πυθέης ὁ Ἰσχενόου, τὸν οἱ Πέρσαι κατακοπέντα ἀρετῆς εἵνεκα εἶχον ἐν τῇ νηὶ ἐκπαγλωμένοι. τὸν δὴ περιάγουσα ἅμα τοῖσι Πέρσησι ἦλω νηὺς ἡ Σιδωνίη, ὥστε Πυθέην οὕτω σωθῆναι ἐς Αἶγιναν. ὡς δὲ ἐσεῖδεν τὴν νῆα τὴν Ἀττικὴν ὁ Πολύκριτος, ἔγνω τὸ σημήϊον ἰδὼν τῆς στρατηγίδος, καὶ βώσας τὸν Θεμιστοκλέα ἐπεκερτόμησεν ἐς τῶν Αἰγινήτεων τὸν μηδισμόν ὄνειδίζων. ταῦτα μὲν νηὶ ἐμβαλὼν ὁ Πολύκριτος ἀπέρριψεν ἐς Θεμιστοκλέα.

93. Οἱ δὲ βάρβαροι, τῶν αἱ νῆες περιεγέροντο, φεύγοντες ἀπίκοντο ἐς Φάληρον ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατὸν. Ἐν δὲ τῇ ναυμαχίᾳ ταύτῃ ἤκουσαν Ἑλλήνων ἄριστα Αἰγινῆται, ἐπὶ δὲ Ἀθηναῖοι· ἀνδρῶν δὲ Πολύκριτός τε ὁ Αἰγινήτης καὶ Ἀθηναῖοι Εὐμένης τε ὁ Ἀναγυράσιος καὶ Ἀμεινῆς Παλληνεύς, ὃς καὶ Ἀρτεμισίην ἐπεδίωξε. εἰ μὲν νηὶ ἔμαθεν, ὅτι ἐν ταύτῃ πλώοι ἡ Ἀρτεμισίη, οὐκ ἂν



ἐπαύσατο πρότερον ἢ εἶλέ μιν ἢ καὶ αὐτὸς ἦλω. τοῖσι γὰρ Ἀθηναίων τριτράρχοισι παρακεκείμεστο, πρὸς δὲ καὶ ἄεθλον ἔκειτο μύριαι δραχμαί, ὅς ἂν μιν ζώην ἔληδεινὸν γάρ τι ἐποιεῖντο γυναῖκα ἐπὶ τὰς Ἀθήνας στρατεύεσθαι. αὕτη μὲν δὴ, ὡς πρότερον εἶρηται, διέφυγε. ἦσαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι, τῶν αἱ νῆες περιγεγόνεσαν, ἐν τῷ Φαλήρω.

94. Ἀδείμαντον δὲ τὸν Κορινθιον στρατηγὸν λέγουσι Ἀθηναῖοι ἀντίκα κατ' ἀρχάς, ὡς συνέμισγον αἱ νῆες, ἐκπλαγέντα τε καὶ ὑπερδείσαντα, τὰ ἰστία ἀειράμενον οἴχεσθαι φεύγοντα, ἰδόντας δὲ τοὺς Κορινθίους τὴν στρατηγίδα φεύγουσαν ὡσανύτως οἴχεσθαι. ὡς δὲ ἄρα φεύγοντας γίνεσθαι τῆς Σαλαμινίτης κατὰ τὸ ἶρον Ἀθηναίης Σκιράδος, περιπίπτειν σφι κέλτητα θείῃ πομπῇ, τὸν οὔτε πέμψαντα φανῆναι οὐδένα, οὔτε τι τῶν ἀπὸ τῆς στρατιῆς εἰδόσι προσφέρεσθαι τοῖσι Κορινθίοισι. τῆδε δὲ συμβάλλονται εἶναι θεῖον τὸ πρῆγμα· ὡς γὰρ ἀγχοῦ γενέσθαι τῶν νηῶν, τοὺς ἀπὸ τοῦ κέλτους λέγειν τάδε· Ἀδείμαντε, σὺ μὲν ἀποστρέψας τὰς ναῦς ἐς φυγὴν ὤρησαι καταπροδοὺς τοὺς Ἕλληνας· οἱ δὲ καὶ δὴ νικῶσι, ὅσον αὐτοὶ ἤρωοντο ἐπικρατῆσαι τῶν ἐχθρῶν. Ταῦτα λεγόντων, ἀπιστεῖν γὰρ τὸν Ἀδείμαντον, αὐτὶς τάδε λέγειν, ὡς αὐτοὶ οἰοί τε εἶεν ἀγόμενοι ὄμητροι ἀποθνήσκειν, ἣν μὴ νικῶντες φαίνονται οἱ Ἕλληνες. οἷται δὴ ἀποστρέψαντα τὴν νῆα αὐτόν τε καὶ τοὺς ἄλλους ἐπ' ἐξεργασμένοισι ἐλθεῖν ἐς τὸ στρατόπεδον. Τούτους μὲν τοιαύτη φάτις ἔχει ὑπὸ Ἀθηναίων. οὐ μὲντοι αὐτοὶ γὰρ Κορινθιοὶ ὁμολογέουσι, ἀλλ' ἐν πρώτοισι σφέας αὐτοῖς τῆς ναυμαχίης νομίζουσι γενέσθαι· μαρτυρεῖ δὲ σφι καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλάς.

95. Ἀριστείδης δὲ ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, τοῦ καὶ ὀλίγω τι πρότερον τούτων ἐπεμνήσθην ὡς ἀνδρὸς ἀρίστου, οὗτος ἐν τῷ Θορύβῳ τούτῳ τῷ περὶ Σαλαμίνα γενομένῳ τάδε ἐποίησεν· παραλαβὼν πολλοὺς τῶν ὀπλιτέων οἱ παραττιάχато παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Σαλαμίνης χώρας, γένος ἔόντες Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ψυττιάλειαν νῆσον ἀπέβησθε ἄγων, οἱ τοὺς Πέρσας τοὺς ἐν τῇ νησιδί ταύτῃ κατεφόνευσαν πάντας.

96. Ὡς δὲ ἡ ναυμαχία διελέλυτο, κατειρύσαντες ἐς τὴν Σαλαμίνα οἱ Ἕλληνας τῶν ναυηγίων ὅσα ταύτῃ εἰτύχσαν ἐτι ἔόντα, ἐτοῖμοι ἦσαν ἐς ἄλλην ναυμαχίην, ἐλπίζοντες τῆσι περιουήσῃσι νηυσὶ ἐτι χρήσεσθαι βασιλεία. τῶν δὲ ναυηγίων πολλὰ ὑπολαβὼν ἄνεμος ζέφυρος ἔφερε τῆς Ἀττικῆς ἐπὶ τὴν ἠϊόνα τὴν καλομένην Κωλιάδα, ὥστε ἀποπλῆσαι τὸν χρησμὸν τὸν τε ἄλλον πάντα τὸν περὶ τῆς ναυμαχίης ταύτης εἰρημένον Βάκιδι καὶ Μουσαίῳ, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὰ ναυήγια τὰ ταύτῃ ἐξενειχθέντα τὸ εἰρημένον πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τούτων ἐν χρησμῷ Λυσιστράτῳ Ἀθηναίῳ ἀνδρὶ χρησμολόγῳ, τὸ ἐλελήθεε πάντας τοὺς Ἕλληνας,

Κωλιάδες δὲ γυναῖκες ἐριτροῖσι φρύξουσι·
τοῦτο δὲ ἔμελλε ἀπελάσαντος βασιλέος ἴσεσθαι.

97. Ξέρξης δὲ ὡς ἔμαθε τὸ γεγονὸς πάθος, δεισας μή τις τῶν Ἰώνων ὑποθῆται τοῖσι Ἕλλησι ἢ αὐτοὶ νοήσωσι πλώειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον λύσοντες τὰς γεφύρας, καὶ ἀπολαμφθεὶς ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἀπολέσθαι κινδυνεύσει, δρησμὸν ἐβούλευσεν· θέλων δὲ μὴ ἐπίδηλος εἶναι μήτε τοῖσι Ἕλλησι μήτε τοῖσι ἑνωτοῦ, ἐς τὴν Σαλαμίνα χῶμα ἐπειράτο διαχοῦν· γαυλοὺς τε Φοινικηῖους συνέδεε, ἵνα ἀντίτε σχεδίης ἔωσι καὶ τείχεος, ἀρτίετό τε ἐς πόλεμον ὡς



ναυμαχίην ἄλλην ποιησόμενος. ὄρεόντες δὲ μιν πάντες οἱ ἄλλοι ταῦτα πρήσσοντα εὖ ἐπιστέατο ὡς ἐκ παντὸς νόου παρεσκευάσται μένων πολεμήσειν. Μαρδόκιον δ' οὐδὲν τούτων ἐλάνθανε ὡς μάλιστα ἔμπειρον ἔοντα τῆς ἐκείνου διανοίης. ταῦτά τε ἅμα Ξέρξης ἐποίησε, καὶ ἔπεμψε ἐς Πέρσας ἀγγελέοντα τὴν παρεούσάν σφι συμφορὴν.

98. Τούτων δὲ τῶν ἀγγέλων ἔστι οὐδὲν ὃ τι θᾶσσον παραγίνεται θνητὸν ἔόν· οὕτω τοῖσι Πέρσησι ἐξυρήσθαι τοῦτο. λέγουσι γὰρ ὡς ὅσων ἂν ἢ ἡμερέων ἢ πᾶσα ὁδός, τοσοῦτοι ἵπποι τε καὶ ἄνδρες διεστῆσι, κατὰ ἡμερησίην ὁδὸν ἐκάστην ἵπποι τε καὶ ἀνὴρ τεταγμένος, τοὺς οὗτε νιφετός, οὐκ ὄμβρος, οὐ καῦμα, οὐ νύξ ἔργει μὴ οὐ κατανύσαι τὸν προκείμενον ἐνωτῷ δρόμον τὴν ταχίστην. ὁ μὲν δὴ πρῶτος δραμῶν παραδιδοῖ τὰ ἐντεταλμένα τῷ δευτέρῳ, ὁ δὲ δεύτερος τῷ τρίτῳ· τὸ δὲ ἐνθεῦτεν ἤδη κατ' ἄλλον διεξέρχεται παραδιδόμενα, κατὰπερ Ἕλλησι ἢ λαμπαδηφορίῃ τὴν τῷ Ἰφαιστῷ ἐπιτελέουσι. Τοῦτο τὸ δράμημα τῶν ἵππων καλέουσι Πέρσαι ἀγγαρήιον.

99. Ἴη μὲν δὴ πρώτη ἐς Σούσα ἀγγελίη ἀπικομένη, ὡς ἔχοι Ἀθήνας Ξέρξης, ἔτερωσε οὕτω δὴ τι Περσέων τοὺς ὑπολειφθέντας ὡς τὰς τε ὁδοὺς μυρσίησι πάσας ἐστόρεσαν καὶ ἐθυμίων θυμιάματα καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἐν θυσίησι τε καὶ εὐπαθίησι· ἢ δὲ δευτέρη σφι ἀγγελίη ἐπεξελθοῦσα συνέχευε οὕτω ὥστε τοὺς κιθῶνας κατερήξαντο πάντες, βοῆ τε καὶ οἰμωγῇ ἐχρέωντο ἀπλέτοι, Μαρδόκιον ἐν αἰτίῃ πᾶσάντες. οὐκ οὕτω δὲ περὶ τῶν νηῶν ἀχθόμενοι ταῦτα οἱ Πέρσαι ἐποίησαν, ὡς περὶ αὐτῷ Ξέρξει δειμαίνοντες.

100. Καὶ περὶ Πέρσας μὲν ἦν ταῦτα τὸν πάντα



μεταξὺ χρόνον γενόμενον, μέχρι οὗ Ξέρξης αὐτός σφεας
 ἀπικόμενος ἔπαυσε· Μαρδόνιος δὲ ὀρέων μὲν Ξέρξην
 συμφορὴν μεγάλην ἐκ τῆς ναυμαχίης ποιούμενον, ὑπο-
 πτεύων δὲ αὐτὸν δρασμὸν βουλεύειν ἐκ τῶν Ἀθηναίων,
 φροντίσας πρὸς ἑωυτὸν ὡς δώσει δίκην ἀναγνώσας βι-
 σιλέα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ οἱ κρέσσον εἶη
 ἀνακινδυνεῦσαι ἢ κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα ἢ αὐτὸν
 καλῶς τελευτῆσαι τὸν βίον ὑπὲρ μεγάλων αἰωρηθέντα·
 πλεον μέντοι ἔφερε οἱ ἡ γνώμη κατεργάσασθαι τὴν Ἑλ-
 λάδα· λογισάμενος ὦν ταῦτα προσέφερε τὸν λόγον
 τόνδε· Δέσποτα, μήτε λυπέο μήτε συμφορὴν μηδεμίαν
 μεγάλην ποιεῦ τοῦδε τοῦ γεγονότος εἵνεκα πρήγματος.
 οὐ γὰρ ξύλων ἄγων ὁ τὸ πᾶν φέρων ἐστὶ ἡμῖν, ἀλλ' ἀν-
 δρῶν τε καὶ ἵππων. σοὶ δὲ οὗτε τις τούτων τῶν τὸ πᾶν
 σφι ἤδη δοκεόντων κατεργάσθαι ἀποβὰς ἀπὸ τῶν νεῶν
 πειρήσεται ἀντιωθῆναι, οὐτ' ἐκ τῆς ἠπείρου τῆσδε· οἱ
 τε ἡμῖν ἠντιώθησαν, ἔδοσαν δίκας. εἰ μὲν νυν δοκίει,
 αὐτίκα πειρώμεθα τῆς Πελοποννήσου· εἰ δὲ καὶ δοκίει
 ἐπισχεῖν, παρέχει ποιέειν ταῦτα. μὴ δὲ δυσθύμει· οὐ
 γὰρ ἐστὶ Ἑλλησι οὐδεμία ἔκδυσις μὴ οὐ δόντας λόγον
 τῶν ἐποίησαν νῦν τε καὶ πρότερον εἶναι σοὺς δούλους.
 μάλιστα μὲν νυν ταῦτα ποίει· εἰ δ' ἄρα τοι βεβούλευ-
 ται αὐτὸν ἀπελαύνοντα ἀπάγειν τὴν στρατιήν, ἄλλην
 ἔχω καὶ ἐκ τῶνδε βουλήν. σὺ Πέρσας, βασιλεῦ, μὴ ποι-
 ῆσης καταγελάστους γενέσθαι Ἑλλησι. οὐδὲν γὰρ ἐν τοῖσι
 Πέρσησι δεδήληται τῶν πρηγμάτων, οὐδὲ ἐρεῖς ὅκου ἐγβ-
 νόμεθα ἄνδρες κακοί. εἰ δὲ Φοινικῆς τε καὶ Αἰγύπτιοι
 καὶ Κύπριοί τε καὶ Κίλικες κακοὶ ἐγένοντο, οὐδὲν πρὸς
 Πέρσας τοῦτο προσήκει τὸ πάθος. ἤδη ὦν ἐπειδὴ οὐ
 Πέρσαι τοι αἴτιοί εἰσι, ἐμοὶ πείθεο· εἴ τοι δέδοκται μὴ

παραμένειν, σὺ μὲν ἐς ἧθρα τὰ σεωπτοῦ ἀπέλαυνε, τῆς στρατιῆς ἀπάγων τὸ πολλόν· ἐμὲ δὲ σοι χρητὴν τὴν Ἑλλάδα παρασχεῖν δεδουλωμένην, τριήκοντα μυριάδας τοῦ στρατοῦ ἀπολεξάμενον.

101. Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης ὡς ἐκ κακῶν ἐχάρη τε καὶ ἤσθη, πρὸς Μαρδόνιον τε βουλευσάμενος ἔφη ἀποκρινεῖσθαι ὁκότερον ποιήσει τούτων. ὡς δὲ ἐβουλεύετο ἅμα Περσίων τοῖσι ἐπικλήτοισι, ἔδοξέ οἱ καὶ Ἀρτεμισίην ἐς συμβουλίην μεταπέμψασθαι, ὅτι πρότερον ἐφαιέετο μόνῃ νοεῖουσα τὰ ποιητέα ἦν. ὡς δὲ ἀπίκετο ἡ Ἀρτεμισίη, μεταστησάμενος τοῖς ἄλλοις, τούς τε συμβούλους Περσίων καὶ τοῖς δορυφόρους, ἔειπε Ξέρξης τὰς· Κελεύει με Μαρδόνιος μένοντα αὐτοῦ πειραῖσθαι τῆς Πελοποννήσου, λέγων ὡς μοι Πέρσαι τε καὶ ὁ πεζὸς στρατός οὐδενὸς μεταίτιοι πάθεός εἰσι, ἀλλὰ βουλομένοισι σφαι γένοιτ' ἂν ἀπόδεξις. ἐμὲ ὦν ἡ ταῦτα κελεύει ποιεῖν, ἡ αὐτὸς ἐθέλει τριήκοντα μυριάδας ἀπολεξάμενον τοῦ στρατοῦ παρασχεῖν μοι τὴν Ἑλλάδα δεδουλωμένην· αὐτὸν δ' ἐμὲ κελεύει ἀπελαίνειν σὺν τῷ λοιπῷ στρατῷ ἐς ἧθρα τὰ ἐμά. σὺ ὦν ἐμοὶ, καὶ γὰρ περὶ τῆς ναυμαχίης εὖ συνεβούλευσας τῆς γενομένης οὐκ ἔωσα ποιέεσθαι, νῦν τε συμβούλευσον, ὁκότερα ποιέων ἐπιτύχω εἰ βουλευσάμενος. Ὅ μὲν ταῦτα συνεβουλεύετο.

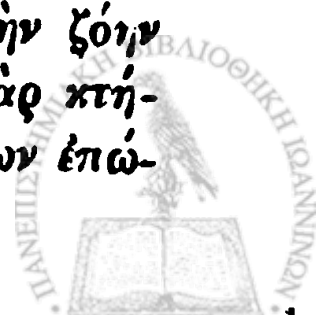
102. Ἡ δὲ λέγει τὰς· Βασιλεῦ, χαλεπὸν μὲν ἐστὶ συμβουλευομένῳ τυχεῖν τὰ ἄριστα εἶπασαν. ἐπὶ μέγιστο τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι δοκίει μοι αὐτὸν μὲν σε ἀπελαίνειν ὅπλῳ, Μαρδόνιον δὲ, εἰ ἐθέλει τε καὶ ὑποδέχεται ταῦτα ποιήσειν, αὐτοῦ καταλιπεῖν σὺν τοῖσι ἐθέλει· τοῦτο μὲν γὰρ, ἣν καταστρέψῃται τὰ φησι ἐθέλειν καὶ οἱ προχωρήσῃ τὰ νοείων λέγει, σὺν τῷ ἔργῳ, ὧ δέσποται

γίνεται· οἱ γὰρ σοὶ δοῦλοι κατεργάσαντο· τοῦτο δέ, ἦν τὰ ἐναντία τῆς Μαρδονίου γνώμης γένηται, οὐδεμία συμφορὴ μεγάλη ἔσται σέο τε περιεόντος καὶ ἐκείνων τῶν πρηγμάτων περὶ οἶκον τὸν σόν. ἦν γὰρ σὺ τε περιῆς καὶ οἶκος ὁ σός, πολλοὺς πολλάκις ἀγῶνας δραμέονται περὶ σφείων αὐτῶν οἱ Ἕλληνες. Μαρδονίου δέ, ἦν τι πάθῃ, λόγος οὐδεὶς γίνεται· οὐδέ τι νικῶντες οἱ Ἕλληνες νικῶσι, δοῦλον σόν ἀπολέσαντες· σὺ δέ, τῶν εἰνβκα τὸν στόλον ἐποιήσω, πυρώσας τὰς Ἀθήνας ἀπελᾶς.

103. Ἴσθῃ τε δὴ τῇ συμβουλίῃ Ξέρξης· λέγουσα γὰρ ἐπειύχανε τάπερ αὐτὸς ἐνόεε. οὐδέ γὰρ εἰ πάντες καὶ πᾶσαι συνεβούλευον αὐτῷ μένειν, ἔμενε ἂν δοκέειν ἐμοί· οὕτω καταρῥωδήκεε. ἐπαινέσας δὲ τὴν Ἀρτεμισίην ταύτην μὲν ἀποστέλλει ἄγουσαν αὐτοῦ τοὺς παῖδας ἐς Ἔφεσον· νόθοι γὰρ τινες παῖδές οἱ συνβίποντο.

104. Συνέπεμπε δὲ τοῖσι παισὶ φύλακον Ἐρμότιμον, γένος μὲν Ἴόντα Πηδασέα, φερόμενον δὲ οὐ τὰ δεύτερα τῶν εὐνούχων παρὰ βασιλείῃ. οἱ δὲ Πηδασέες οἰκέουσι ὑπὲρ Ἀλικαρνησοῦ. ἐν δὲ τοῖσι Πηδάσοισι τούτοισι τοιόνδε φέρεται πρῆγμα γίνεσθαι· ἐπεὰν τοῖσι ἀμφικτίοσι πᾶσι τοῖσι ἀμφὶ ταύτης οἰκέουσι τῆς πόλιος μέλλῃ τι ἐντὸς χρόνου ἔσεσθαι χαλεπὸν, τότε ἢ ἱερίῃ αὐτόθι τῆς Ἀθηναίης φέει πώγωνα μέγαν. τοῦτο δὲ σφι δις ἤδη ἐγένετο.

105. Ἐκ τούτων δὴ τῶν Πηδασέων ὁ Ἐρμότιμος ἦν, τῷ μεγίστῃ τίσις ἤδη ἀδικηθέντι ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀλόντα γὰρ αὐτὸν ὑπὸ πολεμίων καὶ πωλούμενον ὠνέσται Πανιώνιος, ἀνὴρ Χῖος, ὃς τὴν ζοίην κατεστήσατο ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων. ὅκως γὰρ κτήσαιτο παῖδας εἰδῆος ἐπαμμένους, ἐκτάμνων ἀγινῶν ἐπώ-



λεε ἐς Σάρδις τε καὶ Ἐφεσον χρημάτων μεγάλων· παρὰ γὰρ τοῖσι βαρβάροισι τιμιώτεροί εἰσι οἱ εὐνοῦχοι πίστιος εἴνεκα τῆς πάσης τῶν ἐνορχίων. ἄλλους τε δὴ ὁ Πανιώνιος ἐξέταμε πολλούς, ἅτε ποιούμενος ἐκ τούτου τὴν ζοῆν, καὶ δὴ καὶ τούτον. καὶ οὐ γὰρ τὰ πάντα ἐδυστύχεε ὁ Ἐρμότιμος, ἀπικνέεται ἐκ τῶν Σαρδίων παρὰ βασιλέα μετ' ἄλλων δώρων, χρόνου δὲ προϊόντος πάντων τῶν εὐνούχων ἐτιμήθη μάλιστα παρὰ Ξέρξη.

106. Ὡς δὲ τὸ στράτευμα τὸ Περσικὸν ὄρμα βασιλεὺς ἐπὶ τὰς Ἀθήνας ἔων ἐν Σάρδισι, ἐνθαῦτα καταβὰς κατὰ δὴ τι πρῆγμα ὁ Ἐρμότιμος ἐς γῆν τὴν Μυσίην, τὴν Χίοι μὲν νέμονται, Ἀταρνεὺς δὲ καλέεται, εὗρισκει τὸν Πανιώνιον ἐνθαῦτα. ἐπιγνοὺς δὲ ἔλεγε πρὸς αὐτὸν πολλοὺς καὶ φίλους λόγους, πρῶτα μὲν οἱ καταλέγων ὅσα αὐτὸς δι' ἐκεῖνον ἔχοι ἀγαθὰ, δεύτερα δὲ οἱ ὑπισχνεύμενος ἀντὶ τούτων ὅσα μιν ἀγαθὰ ποιήσει, ἦν κομισάμενος τοὺς οἰκέτας οἰκίῃ ἐκείνῃ, ὥστε ὑποδεξάμενον ὄσμενον τοὺς λόγους τὸν Πανιώνιον κομίσει τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα. ὡς δὲ ἄρα πανοικίῃ μιν περιέλαβε, ἔλεγε ὁ Ἐρμότιμος τάδε· Ὡ πάντων ἀνδρῶν ἦδη μάλιστα ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων τὸν βίον κτησάμενος, τί σε ἐγὼ κακὸν ἢ αὐτὸς ἢ τῶν ἐμῶν τις ἐργάσατο, ἢ σὲ ἢ τῶν σῶν τινα, ὅτι με ἀντ' ἀνδρὸς ἐποίησας τὸ μηδὲν εἶναι; ἰδοκνῆς τε θεοὺς λήσειν οἷα ἐμτηχανῶ τότε· οἱ σε ποιήσαντα ἀνόσια, νόμῳ δικαίῳ χρεώμενοι, ὑπήγαγον ἐς χέρας τὰς ἐμάς, ὥστε σε μὴ μέμψασθαι τὴν ἀπ' ἐμέο τοι ἐσομένην δίκην. ὡς δὲ οἱ ταῦτα ὠνείδισε, ἀχθέντων τῶν παίδων ἐς ὄψιν, ἠναγκάζετο ὁ Πανιώνιος τῶν ἐωυτοῦ παίδων τεσσέρων ἑόντων τὰ αἰδοῖα ἀποτάμνειν, ἀναγκασόμενος δὲ ἐποίησε ταῦτα· αὐτοῦ τε, ὡς ταῦτα ἐργά-

σατο, οἱ παῖδες ἀναγκαζόμενοι ἀπέταμνον. Πανιώνιον μὲν νυν οὕτω περιήλθε ἢ τε τίσις καὶ ὁ Ἑρμότιμος.

107. Ξέρξης δὲ ὡς τοὺς παῖδας Ἀρτεμισίῃ ἐπέτρεψε ἀπάγειν ἐς Ἐφεσον, καλέσας Μαρδόνιον ἐκέλευσέ μιν τῆς στρατιῆς διαλέγειν τοὺς βούλεται, καὶ ποιέειν τοῖσι λόγοισι τὰ ἔργα πειρώμενον ὁμοῖα. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην ἐς τοσοῦτο ἐγένετο, τῆς δὲ νυκτὸς κελεύσαντος βασιλέος τὰς νῆας οἱ στρατηγοὶ ἐκ τοῦ Φαλήρου ἀπήγον ὀπίσω ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ὡς τάχως εἶχε ἕκαστος, διαφυλαξούσας τὰς σχεδίας πορευθῆναι βασιλεῖ. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ ἦσαν Ζωστήηρος πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἀνατείνουσι γὰρ ἄκραι λεπταὶ τῆς ἡπείρου, ταύτας ἔδοξάν τε νῆας εἶναι καὶ ἔφευγον ἐπὶ πολλόν. χρόνῳ δὲ μαθόντες ὅτι οὐ νῆες εἶεν, ἀλλ' ἄκραι, συλληχθέντες ἐκομίζοντο.

108. Ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, ὄρέοντες οἱ Ἕλληνες κατὰ χώραν μένοντα τὸν στρατὸν τὸν πεζὸν ἠλπίζον καὶ τὰς νῆας εἶναι περὶ Φάληρον, ἐδόχεόν τε ναυμαχήσειν σφέας, παραρτέοντό τε ὡς ἀλεξήσομενοι. ἐπεὶ δὲ ἐπύθοντο τὰς νῆας οἰχωκυίας, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐδόκεν ἐπιδιώκειν. τὸν μὲν νυν ναυτικὸν τὸν Ξέρξεω στρατὸν οὐκ ἐπιίδον διώξαντες μέχρι Ἄνδρου, ἐς δὲ τὴν Ἄνδρον ἀπικόμενοι ἐβουλεύοντο. Θεμιστοκλῆς μὲν νυν γνώμην ἀπεδείκνυτο διὰ νήσων τραπομένους καὶ ἐπιδιώξαντας τὰς νῆας πλώειν ἰθέως ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον λύσοντας τὰς γερύρας. Εὐρυβιάδης δὲ τὴν ἐναντίην ταύτη γνώμην ἐτίθετο, λέγων, ὡς εἰ λύσουσι τὰς σχεδίας, τοῦτ' ἂν μέγιστον πάντων σφεῖς κακὸν τὴν Ἑλλάδα ἐργάσαιντο. εἰ γὰρ ἀναγκασθεῖη ἀπολαμφθεῖς ὁ Πέρσης μένειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, πειρώτο ἂν ἡσυχίην μὴ ἄγειν, ὡς ἄγοντι μὲν οἱ

ἤσυχίην οὔτε τι προχωρέειν οἷόν τε ἔσται τῶν πρηγμάτων οὔτε τις κομιδὴ τὸ ὀπίσω φανήσεται, λιμῶν τε οἱ ἢ στρατιῇ διαφθαρέεται, ἐπιχειροῦντι δὲ αὐτῶ καὶ ἔργου ἐχομένῳ πάντα τὰ κατὰ τὴν Εὐρώπην οἷά τε ἔσται προσχωρήσαι κατὰ πόλιάς τε καὶ κατὰ ἔθνεα, ἧτοι ἀλισκομένων γε ἢ πρὸ τούτου ὁμολογεόντων· τροφήν τε ἔξειν σφέας τὸν ἐπέτειον αἰεὶ τῶν Ἑλλήνων καρπὸν. ἀλλὰ δοκίειν γὰρ νικηθέντα τῇ ναυμαχίῃ οὐ μενέειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τὸν Πέρσας· ἑατέον ὧν εἶναι φεύγειν, ἐς ὃ ἔλθῃ φεύγων ἐς τὴν ἑωυτοῦ. τὸ ἐνθεῦτεν δὲ περὶ τῆς ἐκείνου ποιέσθαι ἤδη τὸν ἀγῶνα ἐκέλευε. ταύτης δὲ εἶχοντο τῆς γνώμης καὶ Πελοποννησίων τῶν ἄλλων οἱ στρατηγοί.

109. Ὡς δὲ ἔμαθε ὅτι οὐ πείσει τοὺς γε πολλοὺς πλώειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ὁ Θεμιστοκλῆς, μεταβαλὼν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους (οὔτοι γὰρ μάλιστα ἐκπεφευγότεων περιημέκτεον, ὀρμέατό τε ἐς τὸν Ἑλλήσποντον πλώειν καὶ ἐπὶ σφέων αὐτῶν βαλλόμενοι, εἰ ἄλλοι μὴ βουλοίατο) ἔλεγέ σφι τάδε· Καὶ αὐτὸς ἤδη πολλοῖσι παρεγενόμεν, καὶ πολλῶ πλέω ἀκήκοα τοιάδε γενέσθαι, ἄνδρας ἐς ἀναγκαίην ἀπειληθέντας νενικημένους ἀναμάχεσθαι τε καὶ ἀναλαμβάνειν τὴν προτέραν κακότητα. ἡμεῖς δὲ (εὖρημα γὰρ εὐρήκαμεν ἡμέας τε αὐτοὺς καὶ τὴν Ἑλλάδα, νέφος τοσοῦτον ἀνθρώπων ἀνωσάμενοι) μὴ διώκωμεν ἄνδρας φεύγοντας. τάδε γὰρ οὐκ ἡμεῖς κατεργασάμεθα, ἀλλὰ θεοὶ τε καὶ ἥρωες, οἱ ἐφθόνησαν ἄνδρα ἓνα τῆς τε Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης βασιλεῦσαι ἕοντα ἀνόσιόν τε καὶ ἀτάσθαλον· ὃς τὰ ἰρὰ καὶ τὰ ἴδια ἐν ὁμοίῳ ἐποίηστο, ἐμπιπράς τε καὶ καταβάλλων τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα· ὃς καὶ τὴν θάλασσαν ἀπεμασίγωσεν πέδας τε κα-

τῆκε. ἀλλ' εὖ γὰρ ἔχει ἐς τὸ παρεόν ἡμῖν, νῦν μὲν ἐν τῇ Ἑλλάδι καταμείναντας ἡμέων τε αὐτῶν ἐπιμεληθῆναι καὶ τῶν οἰκητέων· καὶ τις οἰκλήν τε ἀναπλασάσθω καὶ σπόρου ἀνακῶς ἐχέτω, παντελέως ἀπελάσας τὸν βάρβαρον· ἅμα δὲ τῷ ἔαρι καταπλέωμαν ἐπὶ Ἑλλησπόντου καὶ Ἰωνίης. Ταῦτα ἔλεγε ἀποθήκην μέλλων ποιήσεσθαι ἐς τὸν Πέρσέα, ἵνα ἦν ἄρα τί μιν καταλαμβάνη πρὸς Ἀθηναίων πάθος, ἔχη ἀποστροφὴν· τάπερ ὧν καὶ ἐγένετο.

110. Θεμιστοκλῆς μὲν ταῦτα λέγων διέβαλλε, Ἀθηναῖοι δὲ ἐπέειποντο· ἐπειδὴ γὰρ καὶ πρότερον δεδογμένος εἶναι σοφὸς ἐφάνη ἐὼν ἀληθέως σοφὸς τε καὶ εὐβουλος, πάντως ἐτοῖμοι ἦσαν λέγοντι πείθεσθαι. ὥς δὲ οὗτοί οἱ ἀνεγνωσμένοι ἦσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ὁ Θεμιστοκλῆς ἄνδρας ἀπέπεμπε ἔχοντας πλοῖον, τοῖσι ἐπιστευθεὶς σιγᾶν ἐς πᾶσαν βᾶσανον ἀπικνεομένοισι, τὰ αὐτὸς ἐντελλάτο βασιλεῖ φράσαι· τῶν καὶ Σίκιννος ὁ οἰκέτης αὐτὶς ἐγένετο. οἱ ἐπεὶ τε ἀπίκοντο πρὸς τὴν Ἀττικὴν, οἱ μὲν κατέμενον ἐπὶ τῷ πλοίῳ, Σίκιννος δὲ ἀναβὰς παρὰ Ξέρξεα ἔλεγε τάδε· Ἐπεμψέ με Θεμιστοκλῆς ὁ Νεοκλέος, στρατηγὸς μὲν Ἀθηναίων, ἀνὴρ δὲ τῶν συμμάχων πάντων ἄριστος καὶ σοφώτατος, φράσοντά τοι ὅτι Θεμιστοκλῆς ὁ Ἀθηναῖος, σοὶ βουλόμενος ὑπουργεῖν, ἔσχε τοὺς Ἕλληνας τὰς νῆας βουλομένους διώκειν καὶ τὰς ἐν Ἑλλησπόντῳ γαφύρας λύειν. καὶ νῦν κατ' ἡσυχίην πολλὴν κομίζεο. Οἱ μὲν ταῦτα σημήναντες ἀπέπλωον ὀπίσω.

111. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεὶ τέ σφι ἀπέδοξε μήτ' ἐπιδιώκειν ἔτι προσωτέρω τῶν βαρβάρων τὰς νῆας μήτε πλώειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον λύσοντας τὸν πόρον, τὴν

Ἄνδρον περικατέατο ἐξελείν ἐθέλοντες. πρῶτοι γὰρ Ἄνδριοι νησιωτέων αἰτηθέντες πρὸς Θεμιστοκλέος χρήματα οὐκ ἔδοσαν, ἀλλὰ προῖσχομένου Θεμιστοκλέος λόγον τόνδε, ὡς ἤκοιεν Ἀθηναῖοι περὶ ἐωντοῦς ἔχοντες δύο θεοὺς μεγάλους, Πειθῶ τε καὶ Ἀναγκαίην, οὕτω τέ σφι κάρτα δοτέα εἶναι χρήματα, ὑπεκρίναντο πρὸς ταῦτα λέγοντες ὡς κατὰ λόγον ἦσαν ἄρα αἱ Ἀθῆναι μεγάλαι τε καὶ εὐδαίμονες καὶ θεῶν χρηστῶν ἤκοιεν εὖ, ἐπεὶ Ἄνδρίους γε εἶναι γεωπείνας ἐς τὰ μέγιστα ἀνήκοντας, καὶ θεοὺς δύο ἀχρίστους οὐκ ἐκλείπειν σφέων τὴν νῆσον, ἀλλ' αἰεὶ φιλοχωρεῖν, Πενίην τε καὶ Ἀμηχανίην, καὶ τούτων τῶν θεῶν ἐπιηρόλους ζόντας Ἄνδρίους οὐ δώσειν χρήματα· οὐδέποτε γὰρ τῆς ἐωντῶν ἀδυναμίας τὴν Ἀθηναίων δύναμιν εἶναι κρέσσω. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ὑποκρινάμενοι καὶ οὐ δόντες χρήματα ἐπολιορκέοντο.

112. Θεμιστοκλέης δέ, οὐ γὰρ ἐπαύετο πλεονεκτέων, ἐσπέμπων ἐς τὰς ἄλλας νήσους ἀπειλητηρίους λόγους αἴτεσ χρήματα διὰ τῶν αὐτῶν ἀγγέλων, χρεώμενος λόγοισι τοῖσι καὶ πρὸς Ἄνδρίους ἐχρήσατο, λέγων ὡς εἰ μὴ δώσουσι τὸ αἰτεόμενον, ἐπάξει τὴν στρατιὴν τῶν Ἑλλήνων καὶ πολιορκέων ἐξαιρήσει. λέγων ὧν ταῦτα συνέλεγε χρήματα μεγάλα παρὰ Καρυστίων τε καὶ Παρίων, οἱ πυνθανόμενοι τὴν τε Ἄνδρον ὡς πολιορκέοιτο, διότι ἐμήδισε, καὶ Θεμιστοκλέα ὡς εἶη ἐν αἴνῃ μεγίστῃ τῶν στρατηγῶν, δέισαντες ταῦτα ἔπεμπον χρήματα. εἶ δέ δὴ τινες καὶ ἄλλοι ἔδοσαν νησιωτέων, οὐκ ἔχω εἶπαι· δοκέω δέ τινας καὶ ἄλλους δοῦναι καὶ οὐ τούτους μόνους. καίτοι Καρυστίοισι γε οὐδὲν τούτου εἶνεκα τοῦ κακοῦ ὑπερβολὴ ἐγένετο· Πάριοι δέ Θεμιστοκλέα χρήμασι ἱλασάμενοι διέφυγον τὸ στράτευμα. Θεμιστοκλέης

μέν τιν ἐξ Ἄνδρου ὀρμεώμενος χρήματα παρὰ τησιωτέων ἐκτέετο λάθρη τῶν ἄλλων στρατηγῶν.

113. Οἱ δὲ ἀμφὶ Ξέρξεα ἐπισχόντες ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ναυμαχίην ἐξέλανον ἐς Βοιωτοὺς τὴν αὐτὴν ὁδόν. ἔδοξε γάρ Μαρδονίῳ ἅμα μὲν προπέμψαι βασιλέα, ἅμα δὲ ἀνωρίην εἶναι τοῦ ἔτεος πολεμείν· χειμερῖσαι δὲ ἄμεινον εἶναι ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ ἔπειτα ἅμα τῷ ἔαρι πειρᾶσθαι τῆς Πελοποννήσου. ὥς δὲ ἀπίκατο ἐς τὴν Θεσσαλίην, ἐνθαῦτα Μαρδόνιος ἐξελέγετο πρώτους μὲν Πέρσας πάντας τοὺς ἀθανάτους καλομένους, πλην Ὑδάρνεος τοῦ στρατηγοῦ· οὗτος γάρ οὐκ ἔφη λείπεσθαι βασιλέος· μετὰ δὲ τῶν ἄλλων Περσέων τοὺς Θωρηκοφόρους καὶ τὴν ἵππον τὴν χιλίην, καὶ Μήδους τε καὶ Σάκας καὶ Βακτρίους τε καὶ Ἰνδοὺς, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὴν ἵππον. ταῦτα μὲν ἔθνεα ὅλα εἴλετο, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων συμμάχων ἐξελέγετο κατ' ὀλίγους, τοῖσι εἶδεά τε ὑπῆρχε διαλέγων, καὶ εἰ τέοισί τι χρηστὸν συνήδεε πεποιημένον. ἐν δὲ πλεῖστον ἔθνος Πέρσας αἴρέετο, ἄνδρας στρεπτοφόρους τε καὶ ψελιοφόρους, ἐπὶ δὲ Μήδους· οὗτοι δὲ πλῆθος μὲν οὐκ ἐλάσσονες ἦσαν τῶν Περσέων, ῥώμη δὲ ἦσσονες· ὥστε σύμπαντας τριήκοντα μυριάδας γενέσθαι σὺν ἵππεῦσι.

114. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν τῷ Μαρδονίος τε τὴν στρατιὴν διέκρινε καὶ Ξέρξης ἦν περὶ Θεσσαλίην, χρηστήριον ἐληλύθει ἐκ Δελφῶν Λακεδαιμονίοισι, Ξέρξεα αἰτέειν δίκας τοῦ Λεωνίδεω φόνου καὶ τὸ διδόμενον ἐξ ἐκείνου δέκεσθαι. πέμπουσι δὴ κήρυκα τὴν ταχίστην Σπαρτιῆται, ὅς ἐπειδὴ κατέλαβε ἐοῦσαν ἔτι πᾶσαν τὴν στρατιὴν ἐν Θεσσαλίῃ, ἐλθὼν ἐς ὄψιν τὴν Ξέρξεω ἔλεγε τάδε· Ὡ βασιλεῦ Μήδων, Λακεδαιμόνιοί τέ σε καὶ



Ἰσρακλεΐδαι οἱ ἀπὸ Σπάρτης αἰτέουσι φόνου δίκας, ὅτι σφείων τὸν βασιλέα ἀπέπεινας ῥυόμενον τὴν Ἑλλάδα. Ὁ δὲ γελάσας τε καὶ κατασχὼν πολλὸν χρόνον, ὡς οἱ εἰνύχων παρεστῶς Μαρδόνιος, δεικνύς ἐς τοῦτον εἶπε· Τοιγάρ σφι Μαρδόνιος ὅδε δίκας δώσει τοιαύτας οἷας ἐκείνοισι πρέπει. Ὁ μὲν δὴ δεξάμενος τὸ ῥηθὲν ἀπαλλάσσετο.

115. Ξέρξης δὲ Μαρδόνιον ἐν Θεσσαλίῃ καταλιπὼν αὐτὸς ἐπορεύετο κατὰ τάχος ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἀπικνίεται ἐς τὸν πόρον τῆς διαβάσιος ἐν πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἡμέρησι, ἀπάγων τῆς στρατιῆς οὐδὲν μέρος ὡς εἰπεῖν. ὅκου δὲ πορευόμενοι γινοίατο καὶ κατ' οὔσιναν ἀνθρώπους, τὸν τούτων καρπὸν ἀρπάζοντες ἐσίτεοντο· εἰ δὲ καρπὸν μηδένα εὔροισιν, οἱ δὲ τὴν ποίην τὴν ἐκ τῆς γῆς ἀναφυομένην καὶ τῶν δενδρέων τὸν φλοιὸν περιλέποντες καὶ τὰ φύλλα καταδρέποντες κατήσθιον, ὁμοίως τῶν τε ἡμέρων καὶ τῶν ἀγρίων, καὶ ἔλειπον οὐδέν· ταῦτα δ' ἐποίουν ὑπὸ λιμοῦ. ἐπιλαβὼν δὲ λοιμός τε τὸν στρατὸν καὶ δυσεντερὴν κατ' ὁδὸν διέφθειρε. τοὺς δὲ καὶ νοσέοντας αὐτῶν κατέλιπε, ἐπιτάσσωσιν τῆσι πόλισιν, ἵνα ἐκάστοτε γίνοιτο ἐλαύνων, μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν, ἐν Θεσσαλίῃ τε τινὰς καὶ ἐν Σίρι τῆς Παιονίης καὶ ἐν Μακεδονίῃ. ἔνθα καὶ τὸ ἱρὸν ἄρμα καταλιπὼν τοῦ Διὸς, ὅτε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἤλανε, ἀπὼν οὐκ ἀπέλαβε, ἀλλὰ δόντες οἱ Παιόνες τοῖσι Θρηῖξι ἀπαιτέοντος Ξέρξεω ἔφασαν νεμομένας ἀρπαχθῆναι ὑπὸ τῶν ἰνω Θρηῖκων τῶν περὶ τὰς πηγὰς τοῦ Στρυμόνος οἰκημένων.

116. Ἐνθα καὶ ὁ τῶν Βισαλτέων βασιλεὺς γῆς τε τῆς Κρησιωνικῆς, Θρηῖξ, ἔργον ὑπερφυῆς ἐργάσατο· ὅς οὔτε αὐτὸς ἔφη τῷ Ξέρξει ἐκὼν εἶναι δουλεύειν, ἀλλ'

οἴχεται ἄνω ἐς τὸ οὐρανὸν τὴν Ῥοδόπην, τοῖσι τε παισὶ ἀπηγόρευε μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. οἱ δὲ ἀλογήσαντες, ἢ ἄλλως σφί θυμὸς ἐγένετο θεήσασθαι τὸν πόλεμον, ἐστρατεύοντο ἅμα τῷ Πέρσῃ. ἐπεὶ δὲ ἀνεχώρησαν ἄσινέες πάντες ἐξ ἰόντες, ἐξώρμηξε αὐτῶν ὁ πατήρ τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην. καὶ οὗτοι μὲν τοῦτον τὸν μισθὸν ἔλαβον.

117. Οἱ δὲ Πέρσαι ὡς ἐκ τῆς Θρηϊκῆς πορευόμενοι ἀπὶκοντο ἐπὶ τὸν πόρον, ἐπειγόμενοι τὸν Ἑλλήσποντον τῆσι νηυσὶ διέβησαν ἐς Ἄβυδον· τὰς γὰρ σχεδίας οὐκ εὖρον ἔτι ἐντεταμένας, ἀλλ' ὑπὸ χειμῶνος διαλελυμένας. ἐνθαῦτα δὲ κατεχόμενοι σιτία τε πλείω ἢ καὶ ὄδον ἐλάγχανον, οὐδένα τε κόσμον ἐμπιπλάμενοι καὶ ὕδατα μεταβάλλοντες ἀπέθνησκον τοῦ στρατοῦ τοῦ περιεόντος πολλοί. οἱ δὲ λοιποὶ ἅμα Ξέρξῃ ἀπικνέονται ἐς Σάρδις.

118. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὁδε λεγόμενος λόγος, ὡς ἐπειδὴ Ξέρξης ἀπελαύνων ἐξ Ἀθηναίων ἀπὶκτο ἐπὶ Ἡϊόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, ἐνθαῦτεν οὐκέτι ὁδοιπορήσει διεχρίετο, ἀλλὰ τὴν μὲν στρατιὴν Ὑδάρνεϊ ἐπιτρέπει ἀπάγειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, αὐτὸς δ' ἐπὶ νηὸς Φοινίσσης ἐπιβὰς ἐχομίζετο ἐς τὴν Ἀσίην. πλώοντα δὲ μιν ἄνεμον Στρυμονίην ὑπολαβεῖν μέγαν καὶ κυματίνην. καὶ δὴ, μᾶλλον γάρ τι χειμαίνεσθαι γεμούσης τῆς νηὸς, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἐτεόντων συχνῶν Περσέων τῶν σὺν Ξέρξῃ κομιζομένων, ἐνθαῦτα ἐς δεῖμα πεσόντα τὸν βασιλέα εἶρεσθαι βῶσαντα τὸν κυβερνήτην εἴ τις ἐστὶ σφί σωτηρὴ, καὶ τὸν εἶπαι· Δέσποτα, οὐκ ἔστιν οὐδεμία, ἣν μὴ τούτων ἀπαλλαγὴ τις γένηται τῶν πολλῶν ἐπιβατέων. καὶ Ξέρξεα λέγεται ἀκούσαντα ταῦτα εἶπαι· Ἄνδρες Πέρσαι, νῦν τις διαδεξάτω ἡμῶν βασι-

λέος κηδόμενος· ἐν ὑμῖν γὰρ οἴκῃ ἐμοὶ εἶναι ἡ σωτηρία. Τὸν μὲν ταῦτα λέγειν· τοὺς δὲ προσκυνέοντας ἐκπηδέειν ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ τὴν νῆα ἐπικουφισθεῖσαν οὕτω δὴ ἀποσωθῆναι ἐς τὴν Ἀσίην. ὡς δὲ ἐκβῆναι τάχιστα ἐς γῆν τὸν Ξέρξεα, ποιῆσαι τοιόνδε· ὅτι μὲν ἔσωσθ βασιλέος τὴν ψυχὴν, δωρήσασθαι χρυσῆν στεφάνην τὸν κυβερνήτην, ὅτι δὲ Περσέων πολλοὺς ἀπώλεσε, ἀποταμεῖν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

119. Οὗτος δὲ ἄλλος λέγεται λόγος περὶ τοῦ Ξέρξεω νόστου, οὐδαμῶς ἔμοιγῃ πιστός, οὔτε ἄλλως οὔτε τὸ Περσέων τοῦτο πάθος. εἰ γὰρ δὴ ταῦτα οὕτω εἰρέθη ἐκ τοῦ κυβερνήτην πρὸς Ξέρξεα, ἐν μυρήσι γνώμησι μίαν οὐκ ἔχω ἀντίξοον, μὴ οὐκ ἂν ποιῆσαι βασιλέα τοιόνδε, τοὺς μὲν ἐκ τοῦ καταστρώματος καταβιβάσαι ἐς κοίλην νῆα ἔοντας Πέρσας καὶ Περσέων τοὺς πρώτους, τῶν δ' ἑρετέων ἔοντων Φοινίκων, ὅπως οὐκ ἂν ἴσον πλῆθος τοῖσι Πέρσησι ἐξέβαλε ἐς τὴν θάλασσαν. ἀλλ' ὁ μὲν, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, ὁδῶν χρεώμενος ἅμα τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην.

120. Μέγα δὲ καὶ τότε μαρτύριον· φαίνονται γὰρ Ξέρξης ἐν τῇ ὀπίσω κοιμῆσθαι ἀπικόμενος ἐς Ἀβδηρα καὶ Ξεινίτην τέ σφι συνθέμενος καὶ δωρησάμενος αὐτοὺς ἀκινάκη τε χρυσέῳ καὶ τριήρη χρυσοπάστῳ. καὶ ὡς αὐτοὶ λέγουσι Ἀβδηρίται, λέγοντες ἔμοιγῃ οὐδαμῶς πιστὰ, πρῶτον ἐλύσατο τὴν ζώνην φεύγων ἐξ Ἀθηνέων ὀπίσω, ὡς ἐν ἀδελῇ ἑών. τὰ δὲ Ἀβδηρα ἴδρυται πρὸς τοῦ Ἑλλησπόντου μᾶλλον ἢ τοῦ Στρυμόνος καὶ τῆς Ἰϊόνας, ὅθεν δὴ μιν φασὶ ἐπιβῆναι ἐπὶ τὴν νῆα.

121. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεὶ τε οὐκ οἴοι τε ἐγένοντο ἐξελεῖν τὴν Ἄνδρον, τραπόμενοι ἐς Κάρυστον καὶ δηϊώ-

σαντες αὐτῶν τὴν χώραν ἀπαλλάσσοντο ἐς Σαλαμίνα. πρῶτα μὲν νῦν τοῖσι θεοῖσι ἐξεῖλον ἀκροθίνια ἄλλα τε καὶ τριήρεας τρεῖς Φοινίσσας, τὴν μὲν ἐς Ἴσθμὸν ἀναθεῖναι, ἥπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὴ ἦν, τὴν δὲ ἐπὶ Σούνιον, τὴν δὲ τῷ Αἴαντι αὐτοῦ ἐς Σαλαμίνα. μετὰ δὲ τοῦτο διδάσαντο τὴν λήϊην καὶ τὰ ἀκροθίνια ἀπέπεμψαν ἐς Δελφούς, ἐκ τῶν ἐγένετο ἀνδριάς ἔχων ἐν τῇ χειρὶ ἀκρωτήριον νηὸς, ἐὼν μέγαθος δυοκαίδεκα πήχεων· ἔστηκε δὲ οὗτος τῆπερ ὁ Μακεδῶν Ἀλέξανδρος ὁ χρύσεος.

122. Πέμψαντες δὲ ἀκροθίνια οἱ Ἕλληνες ἐς Δελφούς ἐπειρώτεον τὸν θεὸν κοινῇ, εἰ λελάβηκε πλήρεα καὶ ἀρεστὰ τὰ ἀκροθίνια. ὁ δὲ παρ' Ἑλλήνων μὲν τῶν ἄλλων ἔφησθε ἔχειν, παρ' Αἰγινήτων δὲ οὐ· ἀλλὰ ἀπαίτεσθε αὐτοὺς τὰ ἀριστήϊα τῆς ἐν Σαλαμίνι ναυμαχίης. Αἰγινήται δὲ πυσθόμενοι ἀνέθεσαν ἀστέρας χρυσεύς, οἱ ἐπὶ ἴστου χαλκίου ἐστᾶσι τρεῖς ἐπὶ τῆς γωνίης, ἀγχοτάτω τοῦ Κροίσεω κρητήρος.

123. Μετὰ δὲ τὴν διαίρεσιν τῆς λήϊης ἐπλῶον οἱ Ἕλληνες ἐς τὸν Ἴσθμὸν ἀριστήϊα δώσοντες τῷ ἀξιωτάτῳ γενομένῳ Ἑλλήνων ἀνὰ τὸν πόλεμον τοῦτον. ὡς δὲ ἀπικόμενοι οἱ στρατηγοὶ διενέμοντο τὰς ψῆφους ἐπὶ τοῦ Ποσειδέωνος τῷ βωμῷ, τὸν πρῶτον καὶ τὸν δεύτερον κρίνοντες ἐκ πάντων, ἐνθαῦτα πᾶς τις αὐτῶν ἐωυτῷ ἐτίθει τὴν ψῆφον, αὐτὸς ἕκαστος δοκέων ἄριστος γενέσθαι, δεύτερα δὲ οἱ πολλοὶ συνεξέπιπτον Θεμιστοκλέα κρίνοντες. οἱ μὲν δὴ ἐμοινοῦντο, Θεμιστοκλέης δὲ δευτερείοισι ὑπερεβάλλετο πολλόν.

124. Οὐ βουλομένων δὲ ταῦτα κρίνειν τῶν Ἑλλήνων φθόνῳ, ἀλλ' ἀποπλωόντων ἑκάστων ἐς τὴν ἐωυτῶν ἀκρίτων, ὅμως Θεμιστοκλέης ἐβῶσθη τε καὶ ἐδοξώθη εἶναι

αὐτῶ πολλὸν Ἑλλήνων σοφώτατος ἀπὸ πάντων τῆν Ἑλλάδα. οὐ δὲ νικῶν οἷα ἐπιμύθη πρὸς τῶν ἐν Σαλαμίσι ναυμαχησάτων, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐς Λακεδαιμόνα ἀπίκετο θύλων πιπυδῆται· καὶ μιν Λακεδαιμόνιοι καλῶς μιν ἐπέδειξαν, μεγάλας δὲ ἐτίμησαν. ἀριστῆμα μὲν περὶ ἔδουσαν Εἰφιζιάδῃ ἑαίης στέφανον, σοφίης δὲ καὶ δεξιότητος Θεμιστοκλείῃ, καὶ τοῦτω στέφανον ἑαίης. ἐδωρήσαντο δὲ μιν ὄχι τῶ ἐν Σπάρτῃ καλλιστεύοντι. αἰνεσιπτεῖς δὲ πολλὰ, προέτεμψαν ἀπίοντα τριχόσιοι Σπαρτιητῶν λογάδες, οὔτοι ὅσπερ ἱππῆες κλέονται, μέχρι οὐρανῶν τῶν Τεγετικῶν. μοῦνον δὲ τοῦτον πάντων ἰσθράπταν, τῶν ἡμεῖς ἴμεν, Σπαρτιῆται προέτεμψαν.

125. Ὡς δὲ ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἐθαῖτα Τιμόδημος Ἀφιδναῖος τῶν ἐχθρῶν μιν τῶν Θεμιστοκλείος ἰών, ἄλλως δὲ οὐ τῶν ἐπιφανείων ἰσθράπτων, φθόνῳ καταμαρτίαν ἐπέταξε τὸν Θεμιστοκλεία, τὴν ἐς Λακεδαιμόνα ἀπίξιν προφέρων, ὡς διὰ τὰς Ἀθήνας ἔχει τὰ γίγναται τὰ παρὰ Λακεδαιμονίων, ἀλλ' οὐκ ἐπιπτόν. ὁ δὲ, εἰπέ τε οἷα ἐπαίετο ταῦτα λέγων ὁ Τιμόδημος, εἶπε· Οὕτω ἔχει σοι· οἷτ' ἂν ἐγὼ εἴην Βειζυρίτης ἐπιμύθη οὕτω πρὸς Σπαρτιητῶν, οἷτ' ἂν σὺ, ἰσθράπτε, εἴην Ἀθηναῖος. Ταῦτα μὲν περὶ ἐς τοσοῦτο ἐγένετο.

126. Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκης, ἀπὴρ ἐν Περσίσι λόγιμος καὶ πρόσθε ἰών, ἐκ δὲ τῶν Πλαταικῶν καὶ μᾶλλον εὖ γεγόμενος, ἔχων ἑξ μυριάδας στρατοῦ τοῦ Μαρδόκιος ἐβίβαστο, προέτεμπε βασιλέα μέχρι τοῦ πόρου. ὡς δὲ ὁ μὲν ἦν ἐν τῇ Ἀσίῃ, ὁ δὲ ὀπίσω πορευόμενος κατὰ τὴν Παλλήνην ἐγένετο, ὡς Μαρδόκιος τε χειμαρῶντος περὶ Θεσσαλίῃ τε καὶ Μακεδονίῃ καὶ

οὐδὲν κω κατεπείγοντος ἦκειν ἐς τὸ ἄλλο στρατόπεδον, οὐκ ἐδικαίειν ἐντυχῶν ἀπεστεῶσι Ποτιδαιήτησι μὴ οὐκ ἔξανδραποδίσασθαι σφεας. οἱ γὰρ Ποτιδαιῆται, ὡς βασιλεὺς παρεξεληλάκεσ καὶ ὁ ναυτικὸς τοῖσι Πέρσησι οἰχώκεε φεύγων ἐκ τῆς Σαλαμῖνος, ἐκ τοῦ φανεροῦ ἀπίστασαν ἀπὸ τῶν βαρβάρων· ὡς δὲ καὶ ὄλλοι οἱ τὴν Παλλήνην ἔχοντες.

127. Ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἀρτιάβαζος ἐπολιόρκεε τὴν Ποτιδαίην. ὑποπτεύσας δὲ καὶ τοὺς Ὀλυνθίους ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλείος, καὶ ταύτην ἐπολιόρκεε· εἶχον δὲ αὐτὴν Βοττιαῖοι οἱ ἐκ τοῦ Θερμαίου κόλπου ἔξανασιάντες ὑπὸ Μακεδόνων. ἐπιὰ δὲ σφεας εἶλε πολιορκίαν, κατέσφαξε ἔξαγαγὼν ἐς Ἄμνην, τὴν δὲ πόλιν παραδιδοῦ Κριτοβούλῳ Τορωναίῳ ἐπιτροπεύειν καὶ τῷ Χαλκιδικῷ γένει, καὶ οὕτω Ὀλυνθον Χαλκιδίεσ ἔσχον.

128. Ἐξελὼν δὲ ταύτην ὁ Ἀρτιάβαζος τῇ Ποτιδαίῃ ἐντεταμένως προσεῖχε, προσίχοντι δὲ οἱ προθύμως συντίθεται προδοσίην Τιμόξεινος ὁ τῶν Σκιωναίων στρατηγός· ὄντινα μὲν τρόπον ἀρχὴν, ἔγωγε οὐκ ἔχω εἰπεῖν (οὐ γὰρ ὦν λέγεται), τέλος μὲντοι τοιαῦδε ἐγένετο· ὅπως βυβλίον γράψει ἢ Τιμόξεινος ἐθέλων παρὰ Ἀρτιάβαζον πέμψαι ἢ Ἀρτιάβαζος παρὰ Τιμόξεινον, τοξείματος παρὰ τὰς γλυφίδας περιειλίξαντες καὶ πτερώσαντες τὸ βυβλίον ἐτόξευον ἐς συγκείμενον χωρίον. ἐπάϊστος δὲ ἐγένετο ὁ Τιμόξεινος προδιδούς τὴν Ποτιδαίαν· τοξείων γὰρ ὁ Ἀρτιάβαζος ἐς τὸ συγκείμενον, ἀμαρτῶν τοῦ χωρίου τούτου βάλλει ἀνδρὸς Ποτιδαιήτεω τὸν ὦμον, τὸν δὲ βληθέντα περιέδραμε ὄμιλος, οἷα φιλεῖ γίνεσθαι ἐν πολέμῳ, οἱ αὐτίκα τὸ τόξευμα λαβόντες, ὡς ἔμαθον τὸ βυβλίον, ἔφερον ἐπὶ τοὺς στρατηγούς· παρῆν δὲ καὶ τῶν



ἄλλων Παλιτῆραίων συμμαχίῃ. τοῖσι δὲ στρατηγοῖσι ἐπι-
 λεξαμένοισι τὸ βυβλίον καὶ μαθοῦσι τὸν αἴτιον τῆς προ-
 δοσίης ἔδοξε μὴ καταπλήξαι Τιμόξεινον προδοσίῃ τῆς
 Σκιωναίων πόλιος εἵνεκα, μὴ νομιζοίετο εἶναι Σκιωναῖοι
 ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον αἰεὶ προδόται. ὁ μὲν δὴ τοιού-
 τῳ τρόπῳ ἐπαῖστος ἐγεγόνεσεν.

129. Ἀρταβάζω δὲ ἐπειδὴ πολιορκέοντι ἐγεγόνεσαν
 τρεῖς μῆνες, γίνεται ἄμπωτις τῆς θαλάσσης μεγάλη καὶ
 χρόνον ἐπὶ πολλόν. ἰδόντες δὲ οἱ βάρβαροι τέναγος γε-
 τόμενον παρήϊσαν ἐς τὴν Παλλήνην. ὡς δὲ τὰς δύο μὲν
 μοῖρας διοδοιπορήκεσαν, ἔτι δὲ τρεῖς ὑπόλοιποι ἦσαν,
 τὰς διελθόντας χρῆν ἔσω εἶναι ἐν τῇ Παλλήνῃ, ἐπῆλθε
 πλημυρίς τῆς θαλάσσης μεγάλη, ὅση οὐδαμὰ κω, ὡς οἱ
 ἐπιχώριοι λέγουσι, πολλάκις γενομένη. οἱ μὲν δὴ νέειν
 αὐτῶν οὐκ ἐπιστάμενοι διεφθείροντο, τοὺς δὲ ἐπιστα-
 μένους Ποτιδαιῆται ἐπιπλώσαντες πλοίοισι ἀπώλεσαν.
 αἴτιον δὲ λέγουσι οἱ Ποτιδαιῆται τῆς τε ἕρχίης καὶ τῆς
 πλημυρίδος καὶ τοῦ Περσικοῦ πάθεος γενέσθαι τόδε,
 ὅτι τοῦ Ποσειδέωνος ἐς τὸν νηὸν καὶ τὸ ἄγαλμα τὸ ἐν
 τῇ προαστείῃ ἠσέβησαν οὗτοι τῶν Περσέων οἵπερ καὶ
 ὑεφθάρησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης. αἴτιον δὲ τοῦτο λέ-
 γοντες εὐ λέγειν ἔμοιγε δοκέουσι. τοὺς δὲ περιγενομένους
 ἀπῆγε Ἀρτάβαζος ἐς Θεσσαλίην παρὰ Μαρδόνιον. οὗ-
 τοι μὲν οἱ προπέμψαντες βασιλέα οὕτω ἔπρηξαν.

130. Ὁ δὲ ναυτικός ὁ Ξέρξω περιγεγόμενος, ὡς
 προσέμιξε τῇ Ἀσίῃ φεύγων ἐκ Σιλαμῖνος καὶ βασιλέα
 τε καὶ τὴν στρατιὴν ἐκ Χερσονήσου διεπόρθημενσε ἐς Ἄβυ-
 δον, ἐχειμέρισεν ἐν Κύμῃ. ἕκτος δὲ ἐπιλίμνηντος πρώτος
 συνελέγετο ἐς Σάμον· αἱ δὲ τῶν νηῶν καὶ ἐχειμέρισαν
 αὐτοῦ· Περσίων δὲ καὶ Μήδων οἱ πλεῖντες ἐπεβάτενον.

στρατηγοὶ δὲ σφι ἐπῆλθον Μαρδόντης τὸ ὄ Βαγαίου καὶ Ἀρταΰντης ὁ Ἀρταχαίου· συνῆρχε δὲ τοῖσι καὶ ἀδελφιδέος αὐτοῦ Ἀρταΰντεω προσελομένου Ἰθαμίτης. ἄτε δὲ μεγάλως πληγέντες, οὐ προήϊσαν ἰνωτέρω τὸ πρὸς ἑσπέρας, οὐδ' ἐπηγάγκαζε οὐδὲ εἰς, ἀλλ' ἐν τῇ Σάμῳ κατήμενοι ἐφύλασσαν τὴν Ἰωνίην μὴ ἀποστῆ, νῆας ἔχοντες σὺν τῆσι Ἰάσι τριηκοσίας, οὐ μὲν οὐδὲ προσεδέκοντο τοὺς Ἕλληνας ἐλεύσεσθαι ἐς τὴν Ἰωνίην ἀλλ' ἀποχρήσθαι σφι τὴν ἐωυτῶν φυλάσσειν, σταθμεύμενοι ὅτι σφέας οὐκ ἐπεδίωξαν· φεύγοντας ἐκ Σαλαμίνας ἀλλ' ἄσμενοι ἀπαλλάσσοντο κατὰ μὲν νῦν τὴν θάλασσαν ἑσσωμένοι ἦσαν τῷ θυμῷ, πεζῇ δὲ ἐδόκεον πολλὸν κρητήσθαι τὸν Μαρδόνιον. ἴοντες δὲ ἐν Σάμῳ ἅμα μὲν ἐβουλεύοντο εἴ τι δυναίαιτο κακὸν τοὺς πολεμίους ποιέειν, ἅμα δὲ καὶ ὤτακούστεον, ὅκη πεσέβεται τὰ Μαρδονίου πράγματα.

131. Τοὺς δὲ Ἕλληνας τὸ τε ἔαρ γινόμενον ἦγειρε καὶ Μαρδόνιος ἐν Θεσσαλίῃ ἑὼν. ὁ μὲν δὴ πεζὸς οὐκω συνελέγντο, ὁ δὲ ναυτικός ἀπίχντο ἐς Λίγιναν, νῆες ἀριθμὸν δέκα καὶ ἑκατόν. στρατηγὸς δὲ καὶ ναύαρχος ἦν Λευτυχίδης ὁ Μενάρεος τοῦ Ἰηγησῖλεω τοῦ Ἰπποκρατίδεω τοῦ Λευτυχίδεω τοῦ Ἀναξίλεω τοῦ Ἀρχιδήμου τοῦ Ἀναξανδρίδεω τοῦ Θεοπόμπου τοῦ Νικάνδρου τοῦ Χαρίλλου τοῦ Εὐνόμου τοῦ Πολυδέκτεος τοῦ Πρυτάνιος τοῦ Εὐρυφῶντος τοῦ Προκλέος τοῦ Ἀριστοδήμου τοῦ Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὑλλου τοῦ Ἰρακλέος, ἑὼν τῆς ἐτέρης οἰκίης τῶν βασιλέων. οὗτοι πάντες, πλην τῶν δυῶν τῶν μετὰ Λευτυχίδεα πρώτων καταλαχθέντων, οἱ ἄλλοι βασιλεῖς ἐγένοντο Σπάρτης. Ἀθηναίων δὲ ἐστρατήγεε Ξάνθιππος ὁ Ἀρίφρονος.



132. Ὡς δὲ παρεγένοντο ἐς τὴν Αἴγυψον πᾶσαι αἰ-
 νῆες, ἀπύκοντο Ἰώνων ἄγγελοι ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν
 Ἑλλήνων, οἳ καὶ ἐς τὴν Σπάρτην ὀλίγω πρότερον τοιούτων
 ἀπυκόμενοι ἰδίοντο Δακεδαμονίων ἐλευθεροῦν τὴν Ἰω-
 νίην· τῶν καὶ Ἡρόδοτος ὁ Βασιλιῖδω ἦν. οἳ στασιῶ-
 ται σφίσι γεγόμενοι ἐπεβούλευον θάνατον Στρατί τῷ
 Χίου τρυάνῳ, ἔοντες ἀρχὴν ἐπὶ· ἐπιβουλεύοντες δὲ
 ὡς φασεοὶ ἐγένοντο ἔξενεϊκοντος τὴν ἐπιχειρήσιν ἐνός
 τῶν μετεχόντων, οὕτω δὴ οἱ λοιποὶ ἔξ ἔοντες ἐπεξέσχον
 ἐκ τῆς Χίου, καὶ ἐς Σπάρτην τε ἀπύκοντο καὶ δὴ καὶ
 τότε ἐς τὴν Αἴγυψον, τῶν Ἑλλήνων δεόμενοι καταπλῶσαι
 ἐς τὴν Ἰωνίην· οἳ προήγαγον αὐτοὺς μόνως μέχρι Δί-
 λου· τὸ γὰρ προσωτέρω πᾶν δεινὸν ἦν τοῖσι Ἑλλήσι
 οὔτε τῶν χώρων ἐοῦσι ἐμπείροισι, στρατιῆς τε πάντα
 πλεία ἐδόκεε εἶναι· τὴν δὲ Σάμον ἐπιστέατο δόξῃ καὶ
 Ἰρακλίας στήλας ἴσον ἀπέχειν. συνέπιπτε δὲ τοιοῦτο
 ὥστε τοὺς μὲν βαρβάρους τὸ πρὸς ἐσπέρας ἀνωτέρω Σά-
 μου μὴ τοιμῶν καταπλῶσαι καταφύωδικότας, τοὺς δὲ
 Ἑλληνας, χρητίζοντων Χίων τὸ πρὸς τὴν ἡῶ κατωτέρω
 Δίλου. οὕτω δέος τὸ μέσον ἐφύμισσέ σφεων.

133. Οἳ μὲν δὴ Ἕλληνες ἐπλῶον ἐς τὴν Δίλον, Μαρ-
 δόπιος δὲ περὶ τὴν Θεσσαλίην ἐχείμαζε. ἐνθεῦτεν δὲ
 ἰρμεώμενος ἔπεμπε κατὰ τὰ χρηστήρια ἄνδρα Εἰρωπία
 γένος, τῷ οὐνομα ἦν Μῆς, ἐπιειλάμενος πανταχῆ μὴ
 χρησόμενον Ἀθεῖν, τῶν οἳα τε ἦν σφί ἀποπειρήσασθαι
 ὅ τι μὲν βουλόμενος ἐμαθέεν πρὸς τῶν χρηστηρίων
 ταῦτα ἐνετέλλετο, οἳα ἔχω φράσαι· οὐ γὰρ ὧν λέγεται
 δοκῶ δ' ἔγωγε περὶ τῶν παρεόντων πραγμάτων καὶ οἳα
 ἄλλων περὶ πέμψαι.

134. Οὗτος ὁ Μῆς ἐς τὴν Δεβάρειαν φαίνεται ἀπύ-

κόμενος καὶ μισθῷ πείσας τῶν ἐπιχωρίων ἄνδρα καταβῆναι παρὰ Τροφώνιον, καὶ ἐς Ἄβας τὰς Φωκῶν ἀπικόμενος ἐπὶ τὸ χρηστήριον. καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας πρῶτα ὡς ἀπίκετο, τοῦτο μὲν τῷ Ἰσμηνίῳ Ἀπόλλωνι ἐχρήσατο· ἔστι δὲ, κατάπερ ἐν Ὀλυμπίῃ, ἱροῖσι αὐτόθι χρηστηριάζεσθαι· τοῦτο δὲ ξεῖνόν τινα καὶ οὐ Θηβαῖον χρήμασι πείσας κατεκοίμισε ἐς Ἀμφιάρεω. Θηβαίων δὲ οὐδενὶ ἔξεστι μαντεύεσθαι αὐτόθι διὰ τόδῃ· ἐκέλευσέ σφας ὁ Ἀμφιάρεως διὰ χρηστηρίων ποιούμενος ὁκότερα βούλονται ἐλέσθαι τούτων, ἐνωτῷ ἢ ἄτε μάντι χρεῖσθαι ἢ ἄτε συμμάχῳ, τοῦ ἐτέρου ἀπεχομένους· οἱ δὲ σύμμαχόν μιν εἶλοντο εἶναι. διὰ τοῦτο μὲν οὐκ ἔξεστι Θηβαίων οὐδενὶ αὐτόθι ἐγκατακοιμηθῆναι.

135. Τόδῃ δὲ θῶνμά μοι μέγιστον γενέσθαι λέγεται ὑπὸ Θηβαίων, ἔλθεῖν ἄρα τὸν Εὐρωπέα Μῦν, περιστροφώμενον πάντα τὰ χρηστήρια, καὶ ἐς τοῦ Πτώου Ἀπόλλωνος τὸ τέμενος. τοῦτο δὲ τὸ ἱρὸν καλεῖται μὲν Πτώον, ἔστι δὲ Θηβαίων, κέεται δὲ ὑπὲρ τῆς Κωπαΐδος λίμνης πρὸς οὐρεὶ ἀγχοτάτῳ Ἀκραϊφίης πόλιος. ἐς τοῦτο τὸ ἱρὸν ἐπεὶ τε παρελθεῖν τὸν καλεόμενον τοῦτον Μῦν, ἔπεσθαι οἱ τῶν ἀσίων αἰρετοὺς ἄνδρας τρεῖς ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ὡς ἀπογραφομένους τὰ θεσπιέειν ἔμελλε. καὶ πρόκα τε τὸν πρόμαντιν βαρβάρῳ γλώσση χρᾶν. καὶ τοῖς μὲν ἐπομένους τῶν Θηβαίων ἐν θῶνματι ἔχεσθαι ἀκούοντας βαρβάρου γλώσσης ἀντὶ Ἑλλάδος, οὐδὲ ἔχειν ὅ τι χρήσονται τῷ παρεόντι πρήγματι· τὸν δὲ Εὐρωπέα Μῦν ἐξαρπάσαντα παρ' αὐτῶν τὴν ἐφέροντο δέλτον τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ προφήτεω γράφειν ἐς αὐτήν, φάναι δὲ Καρίῃ μιν γλώσση χρᾶν· συγγραψάμενον δὲ οἴχεσθαι ἀπίοντα ἐς Θησπάλιν.



136. Μαρδόκιος δὲ ἐπιλεξάμενος ὅ τι δὴ ἦν λέγοντα τὰ χρηστήρια, μετὰ ταῦτα ἔτεμψε ἄγγελον εἰς Ἀθήνας Ἀλεξάνδρον τὸν Ἀμύντεω ἄνδρα Μακεδόνα, ἅμα μὲν ὅτι οἱ προσκηδῆες οἱ Πέρσαι ἦσαν (Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀδελφεὴν Γυγαίην, Ἀμύντεω δὲ θυγατέρα, Βοιβάρις ἀπὸ Πέρσης ἔσχε, ἐκ τῆς οἱ ἐγγότῃς Ἀμύντις ὁ ἐν τῇ Ἀσίῃ, ἔχων τὸ οἶκον τοῦ μητροπάτορος, τῷ δὴ ἐκ βασιλείας τῆς Φρυγίης ἐδόθη Ἀλάβαντα πόλις μεγάλη γέμεσθαι), ἅμα δὲ ὁ Μαρδόκιος πυνθόμενος ὅτι πρόξενός τε εἶη καὶ εὐεργέτης ὁ Ἀλεξάνδρος ἔπειτε τοὺς γὰρ Ἀθηναίους οὕτω ἐδόκεε μάλιστα προσκλήσεσθαι, λέων τε πολλὸν ἄρα ἀκούων εἶναι καὶ ἄλκιμον, τὰ τε κατὰ τὴν θάλασσαν συντιχόντα σφί παθῆματα κατεργασαμένους μάλιστα Ἀθηναίους ἐπίστατα. τούτων δὲ προσγεγομῆων κατήλιξε εὐφροσύνης τῆς θαλάσσης κρατήσων, τάπερ ἂν καὶ ἦν· περὶ γὰρ ἐδόκεε πολλὸν εἶναι κρέσσων· οὕτω τε ἐλογίζετο κατίπερθε οἱ τὰ πρήγματα ἔσεσθαι τῶν Ἑλληνικῶν. τάχα δ' ἂν καὶ τὰ χρηστήρια ταῦτά οἱ προλέγοι, συμβουλεύοντα σίμμαχον τὸν Ἀθηναῖον ποιέσθαι· τοῖσι δὴ πειθόμενος ἔτεμπε.

137. Τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου τούτου ἔρδομος γενέτωρ Περδίκης ἐστὶ ὁ κτησάμενος τῶν Μακεδόνων τὴν τυραννίδα τρόπῳ τοιούτῳ. ἐξ Ἀργεῶς ἔφειγον εἰς Ἰλλυριοὺς τῶν Τυμεροῦ ἀπογόνων τρεῖς ἀδελφοὶ, Γαγάτης τε καὶ Ἀέροπος καὶ Περδίκης, ἐκ δὲ Ἰλλυριῶν ὑπερβαλέοντες εἰς τὴν ἄνω Μακεδονίην ἀπίκοντο εἰς Λεβαίην πόλιν. ἐνθαῦτα δὲ ἐθήτηκον ἐπὶ μισθῷ παρὰ τοῦ βασιλεῖ, ὁ μὲν ἄσποικς νέμων, ὁ δὲ βοῦς, ἡ δὲ νεώτατος ἀπῶν Περδίκης τὰ λεπτά τῶν προβάτων ἦσαν δὲ τὸ πάλαι καὶ αἰετὺραννίδος τῶν ἀνθρώπων ἀσθενεῖς χρήμασι, οὐ μόνον

ὁ δῆμος. ἢ δὲ γυνή τοῦ βασιλέως αὐτῆ τὰ σπία σφι
 ἔπεσσε. ὅπως δὲ ὑπῆλθε ὁ ἄριστος τοῦ παιδὸς τοῦ θητός,
 τοῦ Περδίκκω, διπλῆσιος ἐγίνετο αὐτὸς ἑωτοῦ. ἐπεὶ δὲ
 αἰεὶ τὸντο τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε πρὸς τὸν ἄνδρα ἑωτῆς.
 τὸν δὲ ἀκούσαντα ἐσίγηθε αὐτίκα ὡς εἶη τέρας καὶ φέ-
 ροι ἐς μέγα τι. καλέσας δὲ τοὺς θῆτας προηγόρευέ σφι
 ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ γῆς τῆς ἑωτοῦ. οἱ δὲ τὸν μισθὸν
 ἔφασαν δίκαιοι εἶναι ἀπολαμβάνοντες οὕτω ἐξίεναι ἐνθαῦ-
 τα ὁ βασιλεὺς τοῦ μισθοῦ περὶ ἀκούσας, ἦν γὰρ κατὰ
 τὴν καπνοδόχην ἐς τὸν οἶκον ἐσέχων ὁ ἥλιος, εἶπε θεο-
 βλαβῆς γεόμενος. Μισθὸν δὲ ὑμῖν ἐγὼ ὑμῶν ἄξιον
 τόσδε ἀποδίδωμι, δείξας τὸν ἥλιον. ὁ μὲν δὲ Γανάνης
 τε καὶ ὁ Αἴροπος οἱ πρεσβύτεροι ἴσταςαν ἐκπεπληγμέ-
 τοι, ὡς ἴκονσαν ταῦτα· ὁ δὲ παῖς, ἐτύγγατε γὰρ ἔχων
 μάχαιραν, εἶπας τάδε, Δεχόμεθα, ὦ βασιλεῦ, τὰ διδοῖς,
 περιγράψει τῇ μαχαίρῃ ἐς τὸ ἔδαφος τοῦ οἴκου τὸν
 ἥλιον, περιγράψας δὲ, ἐς τὸν κόλπον τρεῖς ἀρσάμενος
 τοῦ ἥλιου, ἀπαλλάσσειτο αὐτὸς τε καὶ οἱ μετ' ἐκείνου.
 Οἱ μὲν δὲ ἀπίπισαν.

138. Τῷ δὲ βασιλεῖ σημαίνει τις τῶν παρίδρων
 οἷόν τι χρῆμα ποιήσειε ὁ παῖς καὶ ὡς σὺν τόῳ κείνων ὁ
 πτώτατος λάβοι τὰ διδόμενα. ὁ δὲ ταῦτα ἀκούσας καὶ
 ὤξινθεὶς πέμπει ἐπ' αὐτοῖς ἰσπίας ἀπολιόντας. ποτα-
 μὸς δὲ ἐστὶ ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ, τῷ θύουσι οἱ τούτων τῶν
 ἀνδρῶν ἀπ' Ἀργεὸς ἀπόγονοι σιωτῆρι. οἷτος, ἐπεὶ τε
 διέβησαν οἱ Τρμερίδαι, μέγας οὕτω ἐρόση ὥστε τοὺς
 ἰσπίας μὴ οἷσις τε γενέσθαι διαβῆναι. οἱ δὲ ἀπικόμετοι
 ἐς ἄλλην γῆν τῆς Μακεδονίης οἴκισαν πύλας τῶν κήπων
 τῶν λεγομένων εἶναι Μίδα τοῦ Γορδίκω, ἐν τοῖσι φέ-
 ται ἀντόματα ῥόδα, ἐν ἑαστον ἔχον ἐξήκοντα φύλλα.

ὄμῃ τε ὑπερτέρουτα τῶν ἄλλων. ἐν τοῖτοις καὶ ὁ Σιλνός τοῖσι κέλευσι ἦεν, ὡς λέγεται ἐπὶ Μακεδόνων. ἐπὶ δὲ τῶν κέλευσιν οὗτος κέεται Βέριμον ὄνομα, ἄνατον ἐπὶ χειμῶτος. ἐνδεῖται δὲ ὁμοειμέναι, ὡς ταύτην ἰσχυρῶς, κτιστρίστοιο καὶ τὴν ἄλλην Μακεδονίην.

139. Ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ Περδίκου Ἀλέξανδρος εἶδε ἐγεγόνει. Ἀμύντας παῖς ἦν Ἀλέξανδρος, Ἀμύντις δὲ Ἀμύντας, Ἀμύντας δὲ πατὴρ ἦν Ἀίρουπος, τοῦ δὲ Φιλίππου, Φιλίππου δὲ Ἀργαῖος, τοῦ δὲ Περδίκου, ὁ κτιστρίμετος τὴν ἀρχήν. ἐγεγόνει μὲν δὴ ὡς Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντας.

140. Ὡς δὲ ἀπέειπε ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθεὶς ἐπὶ Μαρδόνιου, εἶπε τάδε. 1. Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Μαρδόνιος τάδε λέγει. Ἐμοὶ ἀγγελίη ἦεν παρὰ βασιλέως λέγουσα ὅτι· Ἀθηναῖοι τὰς ἀμαρτάνδας τὰς ἐξ ἐκείνων ἐς ἐμὲ γενομένας πάσας μετήμι· ἦν τε ὡς, Μαρδόνιε, ποῦε. τοῦτο μὲν τὴν γῆν σφί ἀπόδωκε, τοῦτο δὲ ἄλλην πρὸς ταύτην εἰσθῆν αὐτοῖ. ἦντινα ἂν ἐδύνασθε, ἴοντες ἀτόνομα. ἰσά τε πάντα σφί, ἦν δὲ βούλεσθε γε ἐμὸν ὁμολογῆν, ἀπόρδωσον, ὅσα ἐγὼ ἐπέροσα. Τοῦτω δὲ ἀπημῆσθην, ἀσχηλίως ἔχει μοι ποῦεσ ταῦτα, ἦν μὴ τὸ ὑμῶν ἀστίον γόντιαι. λέγω δὲ ὑμῶν τάδε ἦν· τί μαίνεσθε πόλεμον βασιλεῖ ἀσταιρόμενοι; ὅτι γὰρ ἂν ἐπερδάλοισθε, ὅτι οἰαί τε ἴσθι ἀστέχων τὸν πάντα χρόνον. εἶδετε μὲν γὰρ τῆς Σέρξου στρατείας τὸ πλῆθος καὶ τὰ ἔργα, περδάτες δὲ καὶ τὴν ἦν παρ' ἐμὲ ἴσθων δένταμ, ὅτι καὶ ἦν ἡμῶν ἐπερδάλοισθε καὶ περδάτες, τοῦτω ἦν οὐδεμία ἡμῶν ἔπειρ εὐφρονίετι, ἀλλὰ περῖσται πολλοσάμοισι. μὴ ἔσθι βούλεσθε ἀσταιρόμενοι βασιλεῖ σιγῆσθαι μὲν τὴν χώραν, δύνει δὲ

αἰεὶ περὶ ὑμέων αὐτῶν, ἀλλὰ καταλύσασθε. παρέχει δὲ ὑμῖν κάλλιστα καταλύσασθαι βασιλέος ταύτη ὠρμημένου. ἔστε ἐλεύθεροι, ἡμῖν ὁμαιχμίην συνθέμενοι ὄνευ τῆ δόλου καὶ ἀπάτης. 2. Μαρδόνιος μὲν ταῦτα, ὧ Ἀθηναῖοι, ἐνετείλατό μοι εἰπεῖν πρὸς ὑμέας· ἐγὼ δὲ περὶ μὲν εὐνοίης τῆς πρὸς ὑμέας εὐούσης ἐξ ἐμεῦ οὐδὲν λέξω (οὐ γὰρ ἂν νῦν πρῶτον ἐκμάθοιτε), προσχρηῖζω δὲ ὑμέων πείθεσθαι Μαρδονίῳ. ἐνορέω γὰρ ὑμῖν οὐκ οἴοισι τε ἐσομένοισι τὸν πάντα χρόνον πολεμείην Ξέρξη· εἰ γὰρ ἐνώρων τοῦτο ἐν ὑμῖν, οὐκ ἂν κοτῆ ἐς ὑμέας ἦλθον ἔχων λόγους τούσδε· καὶ γὰρ δύναμις ὑπὲρ ἄνθρωπον ἢ βασιλέος ἐστὶ καὶ χεὶρ ὑπερμήκης. ἦν ὧν μὴ αὐτίκα ὁμολογήσητε, μεγάλα προτεινόντων ἐπὶ οἷσι ὁμολογέειν ἐθέλουσι, δειμαίνω ὑπὲρ ὑμέων ἐν τρίβῳ τῆ μάστιχα οἰκημένων τῶν συμμάχων πάντων, αἰεὶ τῆ φθειρομένων μόνων, ἐξαίρετόν τι μεταίχμιον τὴν γῆν ἐκτημένων. ἀλλὰ πείθεσθε· πολλοῦ γὰρ ὑμῖν ἄξια ταῦτα, εἰ βασιλεύς γε ὁ μέγας μούνοισι ὑμῖν Ἑλλήνων τὰς ἁμαρτάδας ἀπιεὶς ἐθέλει φίλος γενέσθαι. Ἀλέξανδρος μὲν ταῦτα ἔλεξεν.

141. Λακεδαιμόνιοι δὲ, πυθόμενοι ἦκειν Ἀλέξανδρον ἐς Ἀθήνας ἐς ὁμολογίην ἄξοντα τῷ βαρβάρῳ Ἀθηναίους, ἀναμνησθέντες τῶν λογίων ὡς σφῆας χρεῶν ἐστὶ ἅμα τοῖσι ἄλλοισι Δωριεῦσι ἐκπίπτειν ἐκ Πελοποννήσου ὑπὸ Μήδων τῆ καὶ Ἀθηναίων, κάρτα τῆ ἔδεισαν μὴ ὁμολογήσωσι τῷ Πέρσῃ Ἀθηναῖοι, αὐτίκα τῆ σφῆ ἔδοξε πέμπειν ἀγγέλους. καὶ δὴ συνέπιπτε ὥστε ὁμοῦ σφῆων γίνεσθαι τὴν κατάστασιν. ἐπανέμειναν γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι διατρίβοιτες, εὖ ἐπιστάμενοι ὅτι ἔμελλον Λακεδαιμόνιοι πεύσεσθαι ἦκοντα παρὰ τοῦ βαρβάρου ἀγγελλον ἐπὶ

ὁμολογῆ, πειθόμενοι τε πέμπειν κατὰ τύχος ἄγγελους. ἐπίτηδες ὧν ἐποίουν ἐνδεικνύμενοι τοῖσι Δακεδαιμονίοισι τὴν ἐαυτῶν γνῶμην.

142. Ὡς δὲ ἐπαύσατο λέγων Ἀλεξάνδρος, διαδεξάμενοι ἔλεγον οἱ ἀπὸ Σπάρτης ἄγγελοι· Ἡμέας δὲ ἔπεισαν Δακεδαιμόνιοι δευσομένους ἑμῶν μήτε τεώτερον ποίειν μὴδὲν κατὰ τὴν Ἑλλάδα μήτε λόγους ἐνδέχασθαι παρὰ τοῦ βαρβάρου. οὔτε γὰρ δίκαιον οὔδαμῶς, οὔτε κόσμον φέρων οὔτε γε ἄλλοισι Ἑλίτην οὔδαμοῖσι, ἑμῶν δὲ ὄν, καὶ διὰ πάντων ἤμισι πολλῶν ἔσχεα· ἐγείρατε γὰρ τόνδε τὸν πόλεμον ἑμεῖς οὔδὲν ἡμῶν βουλομένων, καὶ περὶ τῆς ἑμετέρας ἀρχῆς ὁ ἀγὼν ἐγένετο· τῶν δὲ φέρει καὶ ἐς πάσαν τὴν Ἑλλάδα. ἄλλως τε τοῦτων ἐπάπτων κτίσιος γενέσθαι δουλοσύνης τοῖσι Ἑλίσι Ἀθηναίους οὔδαμῶς ἀσχετὸν, οἵτινες αἰεὶ καὶ τὸ πάλαι φαίνεσθε πολλοὺς ἐλευθερώσαντες ἀνθρώπων. πιεζόμενοι μὲντοι ἑμῶν σιταχθόμεθα, καὶ ὅτι καρπῶν ἑσπερήθητε διξῶν ἤδη, καὶ ὅτι οἰκοφθόρησθε χρόνον ἤδη πολλόν. ἀπὸ τοῦτων δὲ ἑμῶν Δακεδαιμόνιοι τε καὶ οἱ σύμμαχοι ἐπαγγέλλονται γυναῖκας τε καὶ τὰ ἐς πόλεμον ἀχρηστα οἰκετῶν ἔχόμενα πάντα ἐπιθρέψειν, ἔστι ὧν ὁ πόλεμος ὄδε σιταστήκη. μὴ δὲ ἑμέας Ἀλεξάνδρος ὁ Μακεδῶν ἀναγνώσκη, λέγων τὸν Μαρδοκίου λόγον. τοῦτοι μὲν γὰρ ταῦτα ποιητῆα ἔσσι· τύραννος γὰρ ἐὼν τυράννῳ σιτατεργάζεται· ἑμῶν δὲ γε οὐ ποιητῆα, εἴπερ εὐτυχάτετε φρονιόντες, ἐπισταμένοισι ὡς βαρβάροισι ἔστι οὔτε πιστὸν οὔτε ἀληθὲς οὔδὲν. Ταῦτα ἔλεξαν οἱ ἄγγελοι.

143. Ἀθηναῖοι δὲ πρόσωπὸν Ἀλεξάνδρον ἐπεκρίναντο τῶδε· Καὶ αὐτοὶ τοῦτων ἐπιστάμεθα, ὅτι πολ-

λαπλησίη ἐστὶ τῷ Μήδῳ δύναμις ἢπερ ἡμῖν, ὥστε οὐδὲν δέει τοῦτό γε ὀνειδίζειν. ἀλλ' ὅμως ἐλευθερίας γλιχόμενοι ἀμνησούμεθα οὕτω ὅπως ἂν καὶ δυνώμεθα. ὁμολογήσαι δὲ τῷ βαρβάρῳ μήτε σὺν ἡμέας πειρῶ ἀναπεῖθειν, οὔτε ἡμέας πεισόμεθα. νῦν δὲ ἀπάγγελθε Μακεδονίῳ ὡς Ἀθηναῖοι λέγουσι, ἔστι ἂν ὁ ἥλιος τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἦν τῆ καὶ νῦν ἔρχεται, μήκοτε ὁμολογήσειν ἡμέας Ξέρξη· ἀλλὰ θεοῖσι τε συμμάχοισι πίσυνοί μιν ἐπέξιμεν ἀμνησούμενοι καὶ τοῖσι ἡρώσι, τῶν ἐκεῖνος οὐδεμίαν ὄπιν ἔχων ἐνέπρησε τοὺς τε οἴκους καὶ τὰ ἀγάλματα. σὺ τε τοῦ λοιποῦ λόγους ἔχων τοιούσδε μὴ ἐπιφαίνεο Ἀθηναίοισι, μηδὲ δοκέων χρηστὰ ὑπουργεῖν ἀθέμιστα ἔρδειν παφαίνεο· οὐ γάρ σε βουλόμεθα οὐδὲν ἄχαρι πρὸς Ἀθηναίων παθεῖν ἔοντα πρόξεινόν τε καὶ φίλον.

144. Πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον ταῦτα ὑπεκρίναντο· πρὸς δὲ τοὺς ἀπὸ Σπάρτης ἀγγέλους τάδε· Τὸ μὲν δεῖσαι Λακεδαιμονίους μὴ ὁμολογήσωμέν τῷ βαρβάρῳ, κάρτα ἀνθρωπήϊον ἦν. ἀτὰρ αἰσχυρῶς γε οἵκατε ἐξεπιστάμενοι τὸ Ἀθηναίων φρόνημα ἀρρώδησαι, ὅτι οὔτε χρυσός ἐστι γῆς οὐδαμόθι τοσοῦτος οὔτε χώρα κάλλει καὶ ἀρετῇ μέγα ὑπερφέρουσα, τὰ ἡμεῖς δεξάμενοι ἐθέλοισιν ἂν μηδίσαντες καταδουλώσαι τὴν Ἑλλάδα. πολλά τε γὰρ καὶ μεγάλα ἐστὶ τὰ διακωλύοντα ταῦτα μὴ ποιεῖν, μηδ' ἦν ἐθέλωμεν· πρῶτα μὲν καὶ μέγιστα τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα καὶ τὰ οἰκήματα ἐμπεπρησμένα τε καὶ συγκεχωσμένα, τοῖσι ἡμέας ἀναγκαιῶς ἔχει τιμωρέειν ἐς τὰ μέγιστα μᾶλλον ἢπερ ὁμολογεῖν τῷ ταῦτα ἐργασάμένῳ· αὐτίς δὲ τὸ Ἑλληνικὸν ἔον ὁμαιμόν τε καὶ ὁμόγλωσσον, καὶ θεῶν ἰδρύματά τε κοινὰ καὶ θυσίαι ἢ θβά τε ὁμότροπα, τῶν προδότιας γενέσθαι Ἀθηναίους οὐκ

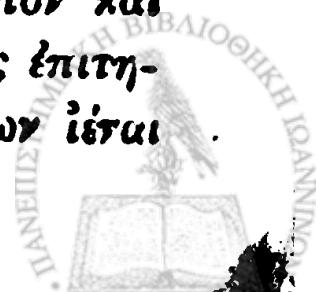
ἂν εὖ ἔχοι. ἐπίστασθε τε οὕτω, εἰ μὴ πρότερον ἐτυγχά-
 νετε ἐπιστάμενοι, ἔστ' ἂν καὶ εἷς περιῆ Ἀθηναίων, μη-
 δαμὰ ὁμολογήσοντας ἡμέας Ξέρξη. ὑμέων μέντοι ἀγά-
 μεθα τὴν προνοίην τὴν ἐς ἡμέας ἔχουσαν, ὅτι προείδετε
 ἡμέων οἰκοφθορημένων οὕτω ὥστε ἐπιθρέψαι ἐθέλειν
 ἡμέων τοὺς οἰκέτας. καὶ ὑμῖν μὲν ἡ χάρις ἐκπεπλήρωται,
 ἡμέες μέντοι λιπαρήσομεν οὕτω ὅπως ἂν ἔχωμεν, οὐδὲν
 λυπέοντες ὑμέας. νῦν δέ, ὡς οὕτω ἐχόντων, στρατιὴν ὡς
 τάχιστα ἐπέμπετε. ὡς γὰρ ἡμέες εἰκάζομεν, οὐκ ἐκὰς
 χρόνου παρίσται ὁ βάρβαρος ἐσβαλὼν ἐς τὴν ἡμετέραν,
 ἀλλ' ἐπειδὴν τάχιστα πύθεται τὴν ἀγγελίην ὅτι οὐδὲν
 ποιήσομεν τῶν ἐκεῖνος ἡμέων προσεδέστο. πρὶν ὧν πα-
 ρεῖναι ἐκεῖνον ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἡμέας καιρὸς ἐστι προβω-
 θῆσαι ἐς τὴν Βοιωτίην. Οἱ μὲν ταῦτα ὑποκριναμένων
 Ἀθηναίων ἀπαλλάσσοντο ἐς Σπάρτην.



ΗΡΟΔΟΤΟΥ
ΤΟΥ
ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ
ΕΝΝΑΤΗ
ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΚΑΛΛΙΟΠΗ.

ΜΑΡΔΟΝΙΟΣ δέ, ὡς οἱ ἀπονοστήσας Ἀλέξανδρος τὰ παρὰ Ἀθηναίων ἐσήμηνε, ὀρμηθεὶς ἐκ Θεσσαλίας ἤγε τὴν στρατιὴν σπουδῇ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας· ὄκου δὲ ἐκάστοτε γίνοιτο, τούτους παρελάμβανε. τοῖσι δὲ Θεσσαλίας ἡγεομένοισι οὔτε τὰ πρὸ τοῦ πεπρηγμένα μετέμελε οὐδέν, πολλῶ τε μᾶλλον ἐπῆγον τὸν Πέρσην, καὶ συμπροέπεμψε τε Θώρηξ ὁ Ληρισαῖος Ξέρξβα φεύγοντα, καὶ τότε ἐκ τοῦ φανεροῦ παρήκε Μαρδόνιον ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα.

2. Ἐπεὶ δὲ πορευόμενος γίνεσθαι ὁ στρατὸς ἐν Βοιωτοῖσι, οἱ Θηβαῖοι κατελάμβανον τὸν Μαρδόνιον καὶ συνεβούλευον αὐτῷ, λέγοντες ὡς οὐκ εἶη χῶρος ἐπιτηδεύειν ἐνστρατοπεδεύεσθαι ἐκείνου, οὐδὲ ἔων ἴεται



ἐκυστέρω, ἀλλ' αἰτοῦ ἰζόμενον ποιέειν ὅπως ἀμαχητὶ τὴν πᾶσαν Ἑλλάδα καταστρέψῃται. κατὰ μὲν γὰρ τὸ ἰσχυρὸν Ἑλλήνας ὁμοφρονέοντας, οἵπερ καὶ πάρος ταῦτα ἐγίνωσκον, χαλεπὰ εἶναι περιγίγνεσθαι καὶ ἅπασιν ἀνθρώποισι· εἰ δὲ ποιήσεις τὰ ἡμεῖς παραινέομεν, ἔφασαν λέγοντες, ἔξεις ἀπότως ἅπαντα τὰ κείνων βουλευόμενα. πέμπε χρήματα ἐς τοὺς δυναστεύοντας ἄνδρας ἐν τῆσι πόλεσι, πέμπων δὲ τὴν Ἑλλάδα διαστήσεις· ἐνθούτεν δὲ τοῖς μὴ τὰ σὺ φρονέοντας ῥηϊδίως μετὰ τῶν στασιωτῶν καταστρέψεται.

3. Οἱ μὲν ταῦτα συνεβούλευον, ὁ δὲ οὐκ ἐπέθετο, ἀλλὰ οἱ δεινὸς τις ἐνέστακτο ἡμέρος τὰς Ἀθήνας δεύτερον ἔλειν, ἅμα μὲν ἐπ' ἀγνωμοσύνης, ἅμα δὲ πυρσοῖσι διὰ νήσων ἐδόχε βασιλεῖ διελώσασθαι ἔσθι ἐν Σάρδισι ὅτι ἔχοι Ἀθήνας. ὃς οὐδὲ τότε ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀττικὴν εἶρε τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλ' ἐν τε Σαλαμίῃ τοὺς πλείστοις ἐπινθάνετο εἶναι ἐν τε τῆσι νήσοι, αἰρεῖ τε ἐρημον τὸ ἄστυ. ἢ δὲ βασιλεὺς αἰρεσις ἐς τὴν ἑστέραν τὴν Μαρδονίου ἐπιστρατηῆν δεκάμητος ἐγένετο.

4. Ἐπεὶ δὲ ἐν Ἀθήνησι ἐγένετο Μαρδόνιος, πέμπε ἐς Σαλαμίνα Μουρυχίδην, ἄνδρα Ἑλλησπότιον, φέροντα τοῖς αὐτοῖς λόγους τοῖς καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδῶν τοῖσι Ἀθηναίοισι διεπόρθμευε. ταῦτα δὲ τὸ δεύτερον ἀπέστειλε προέχων μὲν τῶν Ἀθηναίων οὐ φιλίας γνώμας, ἐλπίσας δὲ σφεας ἐπήσειν τῆς ἀγνωμοσύνης ὡς δοριαλώτου ἐούσης πάσης τῆς Ἀττικῆς χώρας καὶ ἐούσης ἤδη ἐπ' ἐωντῶ. τοῦτων μὲν εἶνακα ἀπέπεμψε Μουρυχίδην ἐς Σαλαμίνα.

5. Ὁ δὲ ἀπικόμενος ἐπὶ τὴν βουλὴν ἔλεγε τὰ παρὰ Μαρδονίου. τῶν δὲ βουλευμάτων Λυκίδης εἶπε γνώμη

ὡς οἱ ἐδόκεε ἄμεινον εἶναι, δεξαμένους τὸν λόγον τὸν σφι Μουρυγίδης προφέρει, ἔξευῖται ἐς τὸν δῆμον. ὁ μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἀπεφαίνεται, εἴτε δὴ δεδεγμένος χρήματα παρὰ Μαρδοίου, εἴτε καὶ ταῦτά οἱ ἔανδανε. Ἀθηναῖοι δὲ ἀντίκα δεινὸν ποιησάμενοι, οἱ τε ἐκ τῆς βουλῆς καὶ οἱ ἔξωθεν, ὡς ἐπύθοντο, περιστάντες Λυκίδεα κατέλευσαν βιάλλοντες, τὸν δὲ Ἑλλησπόντιον Μουρυγίδεα ἀπέπεμψαν ἄσινεα. γενομένου δὲ Θορύβου ἐν τῇ Σαλαμῖνι περὶ τὸν Λυκίδεα, πυνθάνονται τὸ γινόμενον αἱ γυναῖκες τῶν Ἀθηναίων, διακελευσαμένη δὲ γυνὴ γυναικὶ καὶ παριλαβοῦσα ἐπὶ τὴν Λυκίδεω οἰκίην ἦσαν αὐτοκελές, καὶ κατὰ μὲν ἔλευσαν αὐτοῦ τὴν γυναῖκα, κατὰ δὲ τὰ τέκνα.

6. Ἐς δὲ τὴν Σαλαμῖνα διέβησαν οἱ Ἀθηναῖοι ὧδε. ἕως μὲν προσεδέκοντο ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατὸν ἥξειν τιμωρήσοντά σφι, οἱ δὲ ἔμενον ἐν τῇ Ἀττικῇ· ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν μακρότερα τε καὶ σχολαίτερα ἐποίηον, ὁ δὲ ἐπιὼν καὶ δὴ ἐν τῇ Βοιωτίῃ ἐλέγβτο εἶναι, οὕτω δὴ ὑπεξεχομίσαντό τε πάντα καὶ αὐτοὶ διέβησαν ἐς Σαλαμῖνα, ἐς Λακεδαιμόνα τε ἔπεμψαν ἀγγέλους ἅμα μὲν μεμψομένους τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, ὅτι περιεῖδον ἐμβαλόντα τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἀλλ' οὐ μετὰ σφρων ἦντίασαν ἐς τὴν Βοιωτίην, ἅμα δὲ ὑπομνήσοντας ὅσα σφι ὑπέσχετο ὁ Πέρσης μεταβαλοῦσι δώσειν, προεῖπαί τε ὅτι εἰ μὴ ἀμνηεῦσι Ἀθηναίοισι, ὡς καὶ αὐτοὶ τινὰ ἀλεωρὴν εὐρήσονται.

7. Οἱ γὰρ δὴ Λακεδαιμόνιοι ὄρταζόν τε τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ σφι ἦν Ἐκασθία, περὶ πλείστου δ' ἦγον τὰ τοῦ Θεοῦ πορσίειν. ἅμα δὲ τὸ τεῖχος σφι, τὸ ἐν τῷ Ἰσθμῷ ἐτείχεον, καὶ δὴ ἐπάλξεις ἐλάμβανε. ὡς δὲ ὑπὶ-

κοντο ἐς τὴν Λακεδαιμόνα οἱ ἄγγελοι οἱ ἀπὸ Ἀθηναίων
 ἅμα ἀγόμενοι ἕκ τε Μεγάρων ἄγγελους καὶ ἐκ Πλαται-
 ῶν, ἔλεγον τὰδε ἐπελθόντες ἐπὶ τοῖς ἐφόροις· 1. Ἐπε-
 ψαν ἡμῶν Ἀθηναῖοι λέγοντες ὅτι ἡμῶν βασιλεὺς ὁ Μή-
 δων τοῦτο μὲν τὴν χώραν ἀποδίδοι, τοῦτο δὲ συμμαχίαν
 ἐθέλει ἐπὶ ἴσῃ τε καὶ ὁμοίῃ ποιήσασθαι, ἄνευ τε δόλου
 καὶ ἀπάτης, ἐθέλει δὲ καὶ ἄλλην χώραν πρὸς τῇ ἡμετέρῃ
 δίδοι, τὴν ἂν αὐτοὶ ἐλώμεθα· ἡμεῖς δὲ Δία τε Ἑλλή-
 νιον αἰδεσθέντες καὶ τὴν Ἑλλάδα δεινὸν ποιούμενοι προ-
 δοῦναι οὐ καταινέσαμεν, ἀλλὰ ἀπειπάμεθα, καί τε ἄδι-
 κέομενοι ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ καταπροδιδόμενοι, ἐπιστάμενο
 τε ὅτι κερδαλεώτερόν ἐστι ὁμολογῆσαι τῷ Πέρσῃ μᾶλλον
 ἢ περὶ πολεμῆσαι· οὐ μὲν οὐδὲ ὁμολογήσομεν ἔχοντες εἶναι
 καὶ τὸ μὲν ἀπὸ ἡμῶν οὕτω ἀίψῃ ἐὼν νίμεται ἐπὶ τοῦ
 Ἑλλήνας. 2. Ὑμεῖς δὲ ἐς πᾶσαν ἀρρώδιην τότε ἀπικό-
 μενοι μὴ ὁμολογήσωμεν τῷ Πέρσῃ, ἐπεὶ τε ἐξεμάθετε τὸ
 ἡμέτερον πρόντημα σαφέως, ὅτι οὐδαμὰ προδώσομεν τὴν
 Ἑλλάδα, καὶ διότι τεῖχος ἡμῶν διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐλατό-
 μενον ἐν τελείῃ ἐστι, καὶ δὴ λόγον οὐδένα τῶν Ἀθηναίων
 ποιέσθε, συνθέμενοί τε ἡμῶν τὸν Πέρσῃ ἀντιώσεσθαι
 ἐς τὴν Βοιωτίην προδεδώκατε, περιείδετέ τε ἐσβαλόντες
 ἐς τὴν Ἀττικὴν τὸν βάρβαρον. ἐς μὲν νῦν τὸ παρεῖ-
 Ἀθηναῖοι ἡμῶν μητίουσι· οὐ γὰρ ἐποίησατε ἐπιτηδεά-
 νων δὲ ὅτι τάχος στρατιὴν ἅμα ἡμῶν ἐκέλευσαν ἡμῶν
 ἐκπέμπειν, ὡς ἂν τὸν βάρβαρον δεχώμεθα ἐν τῇ Ἀττικῇ·
 ἐπειδὴ γὰρ ἡμᾶρτομεν τῆς Βοιωτίας, τῆς γε ἡμετέρας
 ἐπιτηδεωτάτον ἐστι ἰμμαχίσασθαι τὸ Θριάσιον πεδίου·
 8. Ὡς δὲ ἄρα ἤκουσαν οἱ ἔφοροι ταῦτα, ἀνεβάλ-
 λοντο ἐς τὴν ἰσπεραιήν ὑποκρίνασθαι, τῇ δὲ ἰσπεραιή
 ἐς τὴν Ἀττικὴν. τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ δέκα ἡμέρας ἐποίησαν,

ἡμέρης ἐς ἡμέρην ἀναβαλλόμενοι. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ τὸν Ἰσθμὸν ἐτείχεον σπουδῆν ἔχοντες πολλὴν πάντες Πελοποννήσιοι, καὶ σφι ἦν πρὸς τέλος. οὐδ' ἔχω εἶπαι τὸ αἴτιον, διότι ἀπικομένου μὲν Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδότος ἐς Ἀθήνας σπουδῆν μεγάλην ἐποιήσαντο μὴ μηδίσαι Ἀθηναίους, τότε δὲ ὦρην ἐποιήσαντο οὐδεμίαν, ἄλλο γὰρ ἢ ὅτι ὁ Ἰσθμὸς σφι ἐτείχειστο καὶ ἐδόκεον Ἀθηναίων εἶναι δέεσθαι οὐδέν· ὅτι δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἀπῆκετο ἐς τὴν Ἀττικὴν, οὐκ ἔπειτα ἐτείχειστο, ἐργάζοντο δὲ μεγάλως καταρρώδηκότες τοὺς Πέρσας.

9. Τέλος δὲ τῆς τῆς ὑποκρίσιος καὶ ἐξόδου τῶν Σπαρτιητέων ἐγένετο τρόπος τοιόσδε· τῇ προτεραίῃ τῆς ὑστιάτης καταστάσιος μελλούσης ἔσεσθαι Χίλκος ἀνὴρ Τεγεαίτης, δυνάμενος ἐν Λακεδαίμονι μέγιστα ξείνων, τῶν ἐφόρων ἐπύθετο πάντα λόγον τὸν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον. ἀκούσας δὲ ὁ Χίλκος ἔλεγε ἄρα σφι τάδε· Οὕτω ἔχει, ἄνδρες ἔφοροι· Ἀθηναίων ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθμίων, τῷ δὲ βαρβύρῳ συμμάχων, καίπερ τεῖχος διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐληλαμένου καρτεροῦ, μεγάλαι κλισιάδες ἀναπτεάται ἐς τὴν Πελοπόννησον τῷ Πέρσῃ. ἀλλ' ἔσακούσατε, πρὶν τι ἄλλο Ἀθηναίοισι δόξαι σφάλμα τῇ Ἑλλάδι φέρων.

10. Ὁ μὲν σφι ταῦτα συνθεβούλευε, οἱ δὲ φρενὶ λαβόντες τὸν λόγον αὐτίκα, φράσαντες οὐδέν τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι ἀπιγμένοισι ἀπὸ τῶν πολιῶν, νυκτὸς εἶτε ἐκπέμπουσι πεντακισχιλίους Σπαρτιητέων [καὶ ἐπὶ ἅ περὶ ἕκαστον τάξαντες τῶν εἰλώτων], Πικυσανίῃ τῷ Κλεομβρότου ἐπιτρέψαντες ἐξάγειν. ἐγένετο μὲν νυν ἡ ἡγεμονία Πλειστάρχου τοῦ Λεωνίδου· ἀλλ' ὁ μὲν ἦν εἶτε παῖς, ὁ δὲ τούτου ἐπίτροπός τε καὶ ἀνεψιός. Κλεόμβροτος γὰρ

ὁ Πανσανίεω μὲν πατήρ, Ἀναξανδρίδεω δὲ παῖς οὐκέτι περιῆν, ἀλλὰ ἀπαγαγὼν ἐκ τοῦ Ἴσθμοῦ τὴν στρατιὴν τὴν τὸ τεῖχος δείμασαν μετὰ ταῦτα οὐ πολλὸν χρόνον τινὰ βιούς ἀπέθανε. ἀπῆγε δὲ τὴν στρατιὴν ὁ Κλεόμβροτος ἐκ τοῦ Ἴσθμοῦ διὰ τόδε. θυομένῳ οἱ ἐπὶ τῷ Πέρσῃ ὁ ἥλιος ἀμανρώθη ἐν τῷ οὐρανῷ. προσαιρέεται δὲ ἐνωτῷ Πανσανίης Εὐρύνακτα τὸν Δωριέος, ἀνδρα οἰκίης ἑόντα τῆς αὐτῆς. Οἱ μὲν δὴ σὺν Πανσανίῃ ἐξεληλύθεσαν ἔξω Σπάρτης.

11. Οἱ δὲ ἄγγελοι, ὡς ἡμέρη ἐγγερόντες, οὐδὲν εἰδότες περὶ τῆς ἐξόδου, ἐπῆλθον ἐπὶ τοὺς ἐφόρους, ἐν νόῳ δὴ ἔχοντες ἀπαλλάσσεσθαι καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὴν ἐνωτοῦ ἕκαστος· ἐπελθόντες δὲ ἔλεγον τάδε· Ὑμεῖς μὲν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, αὐτοῦ τῆδε μένοντες Ὑακίνθιά τε ἄγετε καὶ παίζετε, καταπροδόντες τοὺς συμμάχους· Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ἀδικούμενοι ὑπὸ ὑμῶν, χῆρι τε συμμάχων, καταλύσονται τῷ Πέρσῃ οὕτω ὅπως ἂν δύνωνται. καταλυσόμενοι δὲ, δήλα γὰρ δὴ ὅτι σύμμαχοι βασιλέος γινόμεθα, συστρατευσόμεθα ἐπὶ τὴν ἂν ἐκεῖνοι ἐξηγέωνται. Ὑμεῖς δὲ τὸ ἐνθῦτεν μαθήσεσθε, ὀκοῖον ἂν τι ὑμῖν ἐξ αὐτοῦ ἐκβαίνη. Ταῦτα λεγόντων τῶν ἀγγέλων οἱ ἔφοροι εἶπαν ἐπ' ὄρκου καὶ δὴ δοκέειν εἶναι ἐν Ὀρεστείῳ στείχοντας ἐπὶ τοὺς ξείνους· ξείνους γὰρ ἐκάλεον τοὺς βαρβάρους· οἱ δὲ, ὡς οὐκ εἰδότες, ἐπειρώτεον τὸ λεγόμενον, ἐπειρόμενοι δὲ ἐξέμαθον πᾶν τὸ ἑόν, ὥστε ἐν θώματι γεόμενοι ἐπορεύοντο τὴν ταχίστην διώκοντες· σὺν δὲ σφαιρῶν περιολκῶν Λακεδαιμονίων λογάδες πεντακισχίλιοι ὀπλίται τῶντὸ τοῦτο ἐποίησαν.

12. Οἱ μὲν δὴ ἐς τὸν Ἴσθμὸν ἠπείγοντο, Ἀργεῖοι δὲ ἐπὶ τα ταχίστα ἐπύθοντο τοὺς μετὰ Πανσανίεω ἐξελη-

λυθότας ἐκ Σπάρτης, πέμπουσι κήρυκα τῶν ἡμεροδρομῶν ἀνευρόντες τὸν ἄριστον ἐς τὴν Ἀττικὴν, πρότερον αὐτοὶ Μαρδονίῳ ὑποδεξάμενοι στήσειν τὸν Σπαρτιήτην μὴ ἐξιέναι. ὃς ἐπεὶ τὸ ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἔλεγε τάδε· Μαρδόνις, ἐπεμψίαν με Ἀργεῖοι φράσσοντά τοι, ὅτι ἐκ Λακεδαιμόνος ἐξελήλυθε ἡ νεότης, καὶ ὡς οὐ δυνατοὶ αὐτὴν ἴσχειν εἰσὶ Ἀργεῖοι μὴ οὐκ ἐξιέναι. πρὸς ταῦτα τύγχανε εὖ βουλευόμενος. Ὁ μὲν δὴ εἶπας ταῦτα ἀπαλλάσσετο ὀπίσω.

13. Μαρδόνιος δὲ οὐδαμῶς ἔτι πρόθυμος ἦν μένειν ἐν τῇ Ἀττικῇ, ὡς ἤκουσε ταῦτα. πρὶν μὲν νῦν ἢ πυθέσθαι, ἀνεκώχενε θέλων εἰδέναι τὸ παρ' Ἀθηναίων, ὁκοῖόν τι ποιήσουσι, καὶ οὔτε ἐπήμεινε οὔτε ἐσίνετο γῆν τὴν Ἀττικὴν, ἐλπίζων διὰ παντὸς τοῦ χρόνου ὁμολογήσειν σφέας· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔπειθε, πυθόμενος τὸν πάντα λόγον, πρὶν ἢ τοὺς μετὰ Πανσανίῳ ἐς τὸν Ἴσθμὸν ἐμβαλεῖν ὑπεξεχώρεε ἐμπρήσας τὸ τὰς Ἀθήνας, καὶ εἶ κούτι ὀρθὸν ἦν τῶν τειχέων ἢ τῶν οἰκημάτων ἢ τῶν ἱρῶν, πάντα καταβαλὼν καὶ συγχώσας. ἐξήλανε δὲ τῶνδε εἶνεκεν, ὅτι οὔτε ἰππασίμη ἢ χώρα ἦν ἡ Ἀττικὴ, εἰ τὸ νικῶτο συμβαλὼν, ἀπάλλαξις οὐκ ἦν ὅτι μὴ κατὰ στείρον, ὥστε καὶ ὀλίγους σφέας ἀνθρώπους ἴσχειν. ἐβουλεύετο ὦν ἐπαναχωρήσας ἐς τὰς Θήβας συμβαλεῖν πρὸς πόλι τὴν φίλην καὶ χώραν ἰππασίμω.

14. Μαρδόνιος μὲν δὴ ὑπεξεχώρεε. ἤδη δὲ ἐν τῇ ὁδοῦ ἔοντι αὐτῷ ἦλθε ἀγγελίη πρόδρομον ἄλλην στρατιὴν ἔχειν ἐς Μέγαρα, Λακεδαιμονίων χιλίους. πυθόμενος δὲ ταῦτα ἐβουλεύετο, θέλων, εἰκὼς τούτους πρῶτον ἔλοι. ὑποστρέψας δὲ τὴν στρατιὴν ἤγε ἐπὶ τὰ Μέγαρα· ἡ δὲ ἵππος προελθοῦσα κατιππύσατο χώραν τὴν Με-

γαρίδα. ἐς ταύτην δὴ ἑκαπτάτω τῆς Εὐρώπης τὸ πρὸς ἡλίου δύνοντος ἢ Περσικῆ αὐτῆ στρατιῇ ἀπίκετο.

15. Μετὰ δὲ ταῦτα Μαρδονίῳ ἦλθε ἀγγελίη ὡς ἄλιες εἶπσαν οἱ Ἕλληνας ἐν τῷ Ἰσθμῷ. οὕτω δὴ ὀπίσω ἐπορεύετο διὰ Δακελῆς· οἱ γὰρ βοιωτάρχαι μετεπέμψαντο τοὺς προσχώρους τῶν Ἀσώπιων, οὗτοι δὲ αὐτῷ τὴν ὁδὸν ἠγείοντο ἐς Σφενδαλέας, ἐνθ' εὗτεν δὲ ἐς Τανάγραν. ἐν Τανάγρα δὲ νύκτα ἐναυλισάμενος καὶ τραπόμενος τῇ ὑστεραίῃ ἐς Σκῶλον, ἐν γῇ τῇ Θηβαίων ἦν. ἐνθαῦτα δὲ τῶν Θηβαίων καίπερ μηδιζόντων ἔχειρσ τοὺς χώρους, οὗτι κατὰ ἔχθος αὐτῶν, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μεγάλης ἐχόμενος, βουλόμενος ἔρυμά τε τῷ στρατοπέδῳ ποιήσασθαι, καὶ ἦν συμβαλόντι οἱ μὴ ἐκβαίνη ὀκοῖόν τι ἐθέλοι, κρησφύγετον τοῦτο ἐποιέετο. παρήκε δὲ αὐτοῦ τὸ στρατόπεδον ἀρξάμενον ἀπὸ Ἐρυθρέων παρὰ Ὑσιᾶς, κατέτεινε δὲ ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν, παρὰ τὸν Ἀσωπὸν ποταμὸν τριαιγμένον. οὐ μέντοι τό γε τεῖχος τοσοῦτον ἐποιέετο, ἀλλ' ὡς ἐπὶ δέκα σταδίους μάλιστα κη μέτωπον ἕκαστον. Ἐχόντων δὲ τὸν πόνον τοῦτον τῶν βαρβάρων, Ἀτταγῖνος ὁ Φρύωνος, ἀνὴρ Θηβαῖος, παρασκευασάμενος μεγάλως ἐκάλεσ ἐπὶ ξείνια αὐτόν τε Μαρδόνιον καὶ πεντήκοντα Περσίων τοὺς λογιμωτάτους, κληθέντες δὲ οὗτοι ἔποντο. ἦν δὲ τὸ δεῖπνον ποιούμενον ἐν Θήβησι. Τάδε δὲ ἦδη τὰ ἐπίλοιπα ἤκουον Θερσάνδρου, ἀνδρὸς μὲν Ὀρχομενίου, λογίμου δὲ ἐς τὰ πρῶτα ἐν Ὀρχομενῷ.

16. Ἔφη δὲ ὁ Θέρσανδρος κληθῆναι καὶ αὐτὸς ὑπὸ Ἀτταγῖνου ἐπὶ τὸ δεῖπνον τοῦτο, κληθῆναι δὲ καὶ Θηβαίων ἄνδρας πεντήκοντα, καὶ σφεων οὐ χωρὶς ἑκατέρους κλῖνας, ἀλλὰ Πέρσην τε καὶ Θηβαῖον ἐν κλίνῃ ἑκάστη. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, διασπινόντων τὸν Πέρσην τὸν

ὁμόκλινον Ἑλλάδα γλώσσαν ἰέντα εἶρεσθαι αὐτόν, ὀπο-
 दाπός ἐστι, αὐτὸς δὲ ὑποκρίνασθαι ὡς εἴη Ὀρχομένιος.
 τὸν δὲ εἰπεῖν· Ἐπεὶ νῦν ὁμοτράπεζός τέ μοι καὶ ὁμό-
 σπονδος ἐγένεο, μνημόσυνά τοι γνώμης τῆς ἐμῆς κατα-
 λιπέσθαι θέλω, ἵνα καὶ προειδῶς αὐτὸς περὶ σεαυτοῦ
 βουλευέσθαι ἔχῃς τὰ συμφέροντα. ὁρῆς τούτους τοὺς δαι-
 νυμένους Πέρσας καὶ τὸν στρατὸν τὸν ἐλλπομεν ἐπὶ τῇ πο-
 ταμῇ στρατοπεδευόμενον; τούτων πάντων ὄψεαι ὀλίγον
 τινὸς χρόνου διελθόντος ὀλίγους τινὰς τοὺς περιγενομέ-
 νους. Ταῦτά τε ἅμα τὸν Πέρσην λέγειν καὶ μπιέναι
 πολλὰ τῶν δακρῶν. αὐτὸς δὲ θωνμιάσας τὸν λόγον
 εἶπαι πρὸς αὐτόν· Οὐκῶν Μαρδονίῳ τε ταῦτα χρεῶν
 ἐστι λέγειν καὶ τοῖσι μετ' ἐκεῖνον ἐν αἴνῃ ἐοῦσι Περσέων.
 Τὸν δὲ μετὰ ταῦτα εἶπαι· Ξεῖνε, ὅ τι δεῖ γενέσθαι ἐκ
 τοῦ Θεοῦ, ἀμήχανον ὑποτρίψαι ἀνθρώπῳ· οὐδὲ γὰρ
 πιστὰ λέγουσι ἐθέλει πείθεσθαι οὐδεὶς. ταῦτα δὲ Περ-
 σέων συχνοὶ ἐπιστάμενοι ἐπόμεθα ἀναγκαίῃ ἐνδεδεμένοι.
 ἐχθίστη δὲ ὀδύνη ἐστὶ τῶν ἐν ἀνθρώποισι αὕτη, πολλὰ
 ἠρονέοντα μηδενὸς κρατέειν. Ταῦτα μὲν τοῦ Ὀρχομενίου
 Θερσάνδρου ἤκουον, καὶ τάδε πρὸς τούτοις, ὡς αὐτὸς
 αὐτίκα λέγει ταῦτα πρὸς ἀνθρώπους πρότερον ἢ γενέ-
 σθαι ἐν Πλαταιῆσι τὴν μάχην.

17. Μαρδονίου δὲ ἐν τῇ Βοιωτῇ στρατοπεδευόμε-
 νου οἱ μὲν ἄλλοι παρείχοντο ἅπαντες στρατιὴν καὶ συν-
 εσέβαλον ἐς Ἀθήνας, ὅσοιπερ ἐμῆδιζον Ἑλλήνων τῶν
 ταύτῃ οἰκημένων, μῶνοι δὲ Φωκῆες οὐ συνεσέβαλον·
 ἐμῆδιζον γὰρ δὴ σφόδρα καὶ οὗτοι οὐκ ἐκόντες ἀλλ' ὑπὸ
 ἀναγκαιῆς. ἡμέρησι δὲ οὐ πολλῆσι μετὰ τὴν ἄπιξιν τὴν
 ἐς Θήβας ὕστερον ἦλθον αὐτῶν ὀπλίται χίλιοι· ἦγε δὲ
 αὐτοὺς Ἀρμοκύδης ἀνὴρ τῶν ἀσίων δοκιμώτατος. εἶπε

δὲ ἀπικέατο καὶ οὗτοι ἐς Θήβας, πέμπας ὁ Μαρδόνιος ἵππείας ἐκλευσέσθας ἐπ' ἐωντῶν ἐν τῷ πεδίῳ ἴζεσθαι· ἐπεὶ δὲ ἐποίησαν ταῦτα, αὐτίκα παρήν ἢ ἵππος ἄπιασα, μετὰ δὲ ταῦτα διεξήλθε μὲν διὰ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ μετὰ Μήδων ἕοντος φήμη ὡς κατακοιτιεῖσθας, διεξήλθε δὲ δι' αὐτῶν Φωκίων τῷτ' οὗτο. ἐνθα δὴ σφίσι ὁ στρατηγὸς Ἀρμοκύδης παραίνεσσι λέγων τοιαῦτα· Ὡ Φωκίεσσι, πρόδρα γὰρ ὅτι ἡμέας οὗτοι οἱ ἄνθρωποι μέλλουσι πρόσπιθ' θανάτῳ δώσειν, διαβεβλημένους ὑπὸ Θεσσαλῶν, ὡς ἐγὼ εἰκάζω· νῦν ἄνδρα πάντα τινὰ ὑμῶν χρεῶν ἔστι γενέσθαι ἀγαθόν. κρέσσον γὰρ ποιεύσθαι τι καὶ ἀμυνομένους τελευτῆσαι τὸν αἰῶνα ἢ περὶ παρέχοντασσι διαφθαρήναι αἰσχίστῳ μέρῳ. ἀλλὰ μαθέτω τις αὐτῶν ὅτι ἕοντεσσι βάρβαροι ἐπ' Ἑλλησσι ἀνδράσιν φόνον ἔρρασαν.

18. Ὁ μὲν ὦν ταῦτα παραίνεσσι· οἱ δὲ ἵππείεσσι ἐπεὶ τέσθας ἐκκλώσαντο, ἐπήλαννον ὡσ' ἀπολέοντεσσι, καὶ δὴ διετείνοντο τὰ βέλεα ὡσ' ἀπήσοντεσσι, καὶ κού τις καὶ ἀπήκε. καὶ οἱ ἀντίοι ἕστασαν, πάντῃ συστρέψαντεσσι ἐωντοῖσσι καὶ πικνώσαντεσσι ὡσ' μάλιστα. ἐνθαῦτα οἱ ἵπποταὶ ὑπέστρεφον καὶ ἐπήλαννον ὀπίσω. οὐκ ἔχω δ' ἀτρεκέωσσι εἰπεῖν οὔτε εἰ ἦλθον μὲν ἀπολέοντεσσι τοῖσσι Φωκίεσσι δεηθέντων Θεσσαλῶν, ἐπεὶ δὲ ὤρων πρὸσ ἀλεξισιν τραπομένοισσι, δείσαντεσσι μὴ καὶ σφίσι γένηται τρώματα, οὔτω δὴ ἀπήλαννον ὀπίσω· ὡσ' γὰρ σφίσι ἐνετείλατο Μαρδόνιοσσι· οὔτ' εἰ αὐτῶν πειρηθῆναι ἠθέλησσι εἰ τι ἀλκῆσσι μετέχουσι. ὡσ' δὲ ὀπίσω ἀπήλμισαν οἱ ἵπποταὶ, πέμπας Μαρδόνιοσσι κήρικα ἔλεγε ταῦτα· Θαρσέετε, ὦ Φωκίεσσι· ἄνδρεσσι γὰρ ἐφάνητε ἕοντεσσι ἀγαθοὶ, οὐκ ὡσ' ἐγὼ ἐπινυθάνομην. καὶ νῦν προθύμωσσι φέρτεσσι τὸν πόλε-

μον τοῦτον· εὐεργεσίησι γὰρ οὐ νικήσετε οὔτε ὧν ἐμὲ οὔτε βασιλέα. Τὰ περὶ Φωκίων μὲν ἐς τοσοῦτο ἐγένετο.

19. Λακεδαιμόνιοι δὲ ὡς ἐς τὸν Ἴσθμὸν ἦλθον, ἐν τούτῳ ἐστρατοπεδεύοντο. πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα οἱ λοιποὶ Πελοποννήσιοι τοῖσι τὰ ἀμείνω ἐάνδανθ, οἱ δὲ καὶ ὄρέοντες ἐξιόντας Σπαρτιήτας, οὐκ ἐδικαίευν λείπεσθαι τῆς ἐξόδου Λακεδαιμονίων. ἐκ δὴ ὧν τοῦ Ἴσθμοῦ καλλιερησάντων τῶν ἱρῶν ἐπορεύοντο πάντες, καὶ ἀπικνέονται ἐς Ἐλευσίνα· ποιήσαντες δὲ καὶ ἐνθαῦτα ἱρά, ὡς σφι ἐκαλλιέρες, τὸ πρόσω ἐπορεύοντο, Ἀθηναῖοι δὲ ἴμα αὐτοῖσι, διαβάντες μὲν ἐκ Σαλαμῖνος, συμμιγέντες δὲ ἐν Ἐλευσίνῃ. ὡς δὲ ἄρα ἀπίκοντο τῆς Βοιωτίας ἐς Ἐρυθρὰς, ἔμαθόν τε δὴ τοὺς βαρβάρους ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ στρατοπεδευμένους, φρασθέντες δὲ τοῦτο ἀντιτάσσοντο ἐπὶ τῆς ὑπωρείης τοῦ Κιθαιρῶνος.

20. Μαρδόκιος δὲ, ὡς οὐ κατέβαινον οἱ Ἕλληνας ἐς τὸ πεδῖον, πέμπει ἐς αὐτοὺς πᾶσαν τὴν ἵππον, τῆς ἱππάρχου Μασίστιος εὐδοκιμίων παρὰ Πέρσησι, τὸν Ἕλληνας Μακίστιον καλέουσι, ἵππον ἔχων Νισαῖον χρυσοχάλινόν τε καὶ ἄλλως κεκοσμημένον καλῶς. ἐνθαῦτα ὡς προσήλασαν οἱ ἱππῶται πρὸς τοὺς Ἕλληνας, προσέβαλον κατὰ τέλεα, προσβαλόντες δὲ κακὰ μεγάλα ἐργάζοντο καὶ γυναικῆς σφας ἀπεκάλεον.

21. Κατὰ συντυχίην δὲ Μεγαρίεις ἔτυχον ταχθέντες, τῇ τε τὸ ἐπιμαχώτατον ἦν τοῦ χωρίου παντός, καὶ ἡ πρόσοδος μάλιστα ταύτῃ ἐγένετο τῇ ἵππῳ. προσβαλοῦσης ὧν τῆς ἵππου οἱ Μεγαρίεις πιεζόμενοι ἔπεμπον ἐπὶ τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων κήρυκα, ἀπικόμενος δὲ ὁ κήρυξ πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε τάδε· Μεγαρίεις λέγουσι,

Ἴμεῖς, ἄνδρες σύμμαχοι, οὐ δυνατοὶ εἶμεν τὴν Περσέων ἵππον δέκεσθαι μῦνοι, ἔχοντες στάσιν ταύτην ἐς τὴν ἴστημεν ἀρχήν· ἀλλὰ καὶ ἐς τόδε λιπαρὴν τε καὶ ἀρετῇ ἀντέχομεν καίπερ πιεζέμενοι. νῦν τε εἰ μὴ τινὰς ἄλλους πέμψετε διαδόχους τῆς τάξις, ἴσθε ἡμέας ἐκλείποντας τὴν τάξιν. Ὁ μὲν δὴ σφι ταῦτα ἀπήγγειλε, Πανσανίης δὲ ἀπεπειράτο τῶν Ἑλλήνων εἴ τινες ἐθέλοιν ἄλλοι ἐθβλονται ἵεναι τε ἐς τὸν χῶρον τοῦτον καὶ τάσσεσθαι διάδοχοι Μεγαρεῦσι. οὐ βουλομένων δὲ τῶν ἄλλων Ἀθηναῖοι ὑπεδέξαντο, καὶ Ἀθηναίων οἱ τριηκόσιοι λογάδες, τῶν Ελοχῆγεσ Ὀλυμπιόδωρος ὁ Λάμπωνος.

22. Οὔτοι ἦσαν οἱ τε ὑποδεξάμενοι καὶ οἱ πρὸ τῶν ἄλλων τῶν παρεόντων Ἑλλήνων ἐς Ἐρυθρὰς ταχθέντες, τοὺς τοξότας προσελόμενοι. μαχομένων δὲ σφῶν ἐπὶ χρόνον τέλος τοιόνδε ἐγένετο τῆς μάχης· προσβαλοῦσης τῆς ἵππου κατὰ τέλεα, ὁ Μασιστίου προέχων τῶν ἄλλων ἵππος βάλλεται τοξεύματι τὰ πλευρὰ, ἀλγήσας δὲ ἴσταται τε ὀρθὸς καὶ ἀποσεύεται τὸν Μασίστιον· πεσόντι δὲ αὐτῷ οἱ Ἀθηναῖοι αὐτίκα ἐπεκέατο, τὸν τε δὴ ἵππον αὐτοῦ λαμβάνουσι καὶ αὐτὸν ἀμνύμενον κτείνουσι, κατ' ἀρχὰς οὐ δυνάμενοι. ἐνσκεύαστο γὰρ οὕτω· ἐντὸς θώρηκα εἶχε χρύσειον λεπιδωτὸν, κατύπερθε δὲ τοῦ θώρηκος κιθῶνα φοινίκεον ἐνδεδύκεε. τύπτοντες δὲ ἐς τὸν θώρηκα ἐποίεν οὐδέν, πρὶν γὰρ δὴ μαθῶν τις τὸ παιεύμενον παίει μιν ἐς τὸν ὀφθαλμόν. οὕτω δὲ ἔπεσέ τε καὶ ἀπέθανε. Ταῦτα δὲ κως γινόμενα ἐλελήθεσ τοὺς ἄλλους ἱππείας· οὔτε γὰρ πεσόντα μιν εἶδον ἀπὸ τοῦ ἵππου οὔτε ἀποθνήσκοντα, ἀναχωρήσιός τε γινομένης καὶ ὑποστροφῆς οὐκ ἔμαθον τὸ γινόμενον. ἐπεὶ τε δὲ ἴστησαν, αὐτίκα ἐπόθεσαν, ὡς σφῶν οὐδεὶς ἦν ὁ τάσ-

σων. μαθόντες δὲ τὸ γεγονός, διακελευσάμενοι ἤλαυνον τοὺς ἵππους πάντες, ὡς ἂν τὸν γε νεκρὸν ἀνελοῖατο.

23. Ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι κατὰ τέλος προσελαύνοντες τοὺς ἵππους ἀλλ' ἅμα πάντας, τὴν ἄλλην στρατιὴν ἐπεβώσαντο. ἐν ᾧ δὲ ὁ πεζὸς ἵππος ἐβώθη, ἐν τούτῳ μάχη ὀξεῖα περὶ τοῦ νεκροῦ γίνεται. ἕως μὲν νυν μῦνοι ἦσαν οἱ τριηκόσιοι, ἐσσοῦντό τε πολλὸν καὶ τὸν νεκρὸν ἀπέλειπον· ὡς δὲ σφι τὸ πλῆθος ἐπεβοήθησαν, οὕτω δὴ οὐκέτι οἱ ἵπποταὶ ὑπέμνον, οὐδέ σφι ἐξεγένετο τὸν νεκρὸν ἀνελεῖσθαι, ἀλλὰ πρὸς ἐκείνῳ ἄλλους προσαπώλεσαν τῶν ἵππεων. ἀποστήσαντες ὧν ὅσον τε δύο στάδια ἐβουλεύοντο ὅ τι χρεῶν εἴη ποιεῖν· ἐδόκει δὲ σφι ἀναρχίης εὐούσης ἀπελαύνειν παρὰ Μαρδόνιον.

24. Ἀπικομένης δὲ τῆς ἵππου ἐς τὸ στρατόπεδον πένθος ἐποιήσαντο Μασισίου πᾶσά τε ἡ στρατιὴ καὶ Μαρδόνιος μέγιστον, σφίας τε αὐτοὺς κείροντες καὶ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια, οἰμωγῇ τε χρεώμενοι ἀπλέτῳ· ἅπασαν γὰρ τὴν Βοιωτίνην κατεῖχε ἡχώ ὡς ἀνδρὸς ἀπολομένου μετὰ γε Μαρδόνιον λογιμωτάτου παρὰ τε Πέρσησι καὶ βασιλεῖ. Οἱ μὲν νυν βάρβαροι τρόπῳ τῷ σφετέρῳ ἀποθανόντα ἐτίμων Μασίστιον.

25. Οἱ δὲ Ἕλληνες ὡς τὴν ἵππον ἐδέξαντο προσβάλλουσαν καὶ δεξάμενοι ὥσαντο, ἐθάρσησαν πολλῷ μῦλλον. καὶ πρῶτα μὲν ἐς ἅμαξαν ἐσθίντες τὸν νεκρὸν παρὰ τὰς τάξεις ἐκόμιζον· ὁ δὲ νεκρὸς ἦν θείης ἄξιος μεγάθεος εἴνεκα καὶ κάλλεος. τῶν δὲ εἴνεκα καὶ ταῦτα ἐποίησαν· ἐκλείποντες τὰς τάξεις ἐφοίτεον θεισόμενοι Μασίστιον. μετὰ δὲ ἔδοξέ σφι ἐπικαταβῆναι ἐς Πλαταιάς· ὁ γὰρ χώρος ἐφαίνετο πολλῷ ἔων ἐπιτηδεωτέρος· σφι ἐνστρατοπεδεύεσθαι ὁ Πλαταικὸς τοῦ Ἐρυθραίου,

τά τε ἄλλα καὶ εὐνδροότερος. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χρόνον καὶ ἐπὶ τὴν κρήνην τὴν Γαργαφίην τὴν ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ ἑοῦσαν ἔδοξε σφί χρεῶν εἶναι ἀπικέσθαι καὶ διαταχθέντας στρατοπεδεῖσθαι. ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὄπλα ἦσαν διὰ τῆς ὑπωρείης τοῦ Κιθαιρώνος παρὰ Ὑσιᾶς ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν, ἀπικόμενοι δὲ ἐτάσσοντο κατὰ ἔθνεα πλείον τῆς τε κρήνης τῆς Γαργαφίης καὶ τοῦ τεμένεος τοῦ Ἀνδροκρίτεος τοῦ ἥρωος, διὰ ὄχθων τε οὐκ ἐψηλῶν καὶ ἀπέδου χωρίου.

26. Ἐνθαῦτα ἐν τῇ διατάξει ἐγένετο λόγων πολλὸς ὠθισμὸς Τεγεαίων τε καὶ Ἀθηναίων· ἐδικαίεν γὰρ αὐτοὶ ἑκάτεροι ἔχειν τὸ ἕτερον κέρας, καὶ καινὰ καὶ παλαιὰ παραφέροντες ἔργα. τοῦτο μὲν οἱ Τεγεῆται ἔλεγον τάδε· Ἡμεῖς αἰεὶ κοίτε ἀξιούμεθα ταύτης τῆς τάξιος ἐκ τῶν συμμάχων ἀπάντων, ὅσαι ἤδη ἔξοδοι κοινὰ ἐγένοντο Πελοποννησίοισι καὶ τὸ παλαιὸν καὶ τὸ νέον, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεὶ τε Ἡρακλεῖδαι ἐπειρώντο μετὰ τὸν Εὐρυσθέος θάνατον κατιόντες ἐς Πελοπόννησον. τότε εὐρόμεθα τοῦτο διὰ πρῆγμα τοιόνδε· ἐπεὶ μετὰ Ἀχαιῶν καὶ Ἰώνων τῶν τότε ἰόντων ἐν Πελοποννήσῳ ἐκβοηθήσαντες ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἰζόμεθα ἀντίοι τοῖσι κατιούσι, τότε ὦν λόγος Ὑλλὸν ἀγορεύσασθαι ὡς χρεῶν εἴη τὸν μὲν στρατὸν τῷ στρατῷ μὴ ἀνακινδυνεύειν συμβάλλοντα, ἐκ δὲ τοῦ Πελοποννησίου στρατοπέδου τὸν ἄν σφέων αὐτῶν κρίνωσι εἶναι ἄριστον, τοῦτόν οἱ μονομαχῆσαι ἐπὶ διακειμένοισι. ἔδοξε τε τοῖσι Πελοποννησίοισι ταῦτα εἶναι ποιητέα, καὶ ἔταμον ὄρκια ἐπὶ λόγῳ τοιῷδε, ἦν μὲν Ὑλλος νικήσῃ τὸν Πελοποννησίων ἡγεμόνα, κατιέναι Ἡρακλείδης ἐπὶ τὰ πατρώϊα, ἦν δὲ νικηθῆ, τὰ ἔμπαλαι Ἡρακλείδης ἀπαλλάσσεσθαι καὶ ἀπάγειν τὴν στρατιήν,

ἑκατόν τε ἑτέων μὴ ζητῆσαι κάτοδον ἐς Πελοπόννησον. προεκρίθη τε δὴ ἐκ πάντων συμμάχων ἐθελοντῆς Ἐχθμος ὁ Ἱερόπου τοῦ Φηγέος, στρατηγός τε ἔων καὶ βασιλεὺς ἡμέτερος, καὶ ἐμονομάχησέ τε καὶ ἀπέκτεινε Ὕλλον. ἐκ τούτου τοῦ ἔργου εὐρόμεθα ἐν τοῖσι Πελοποννησίοισι τοῖσι τότε καὶ ἄλλα γέρεα μεγάλα, τὰ διατελέομεν ἔχοντες, καὶ τοῦ κέρους τοῦ ἑτέρου αἰεὶ ἡγεμονεύειν κοινῆς ἐξόδου γενομένης. ὑμῖν μὲν νυν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, οὐκ ἀντιεύμεθα, ἀλλὰ διδόντες αἴρεσιν ὀκοτέρου βούλεσθε κέρους ἄρχειν, παρίεμεν· τοῦ δὲ ἑτέρου φάμεν ἡμέας ἰκνέεσθαι ἡγεμονεύειν κατάπερ ἐν τῷ πρόσθε χρόνῳ. χωρὶς τε τούτου τοῦ ἀπηγημένου ἔργου ἀξιονικότεροί εἰμεν Ἀθηναίων ταύτην τὴν τάξιν ἔχειν· πολλοὶ μὲν γάρ εὖ ἔχοντες πρὸς ὑμέας ἡμῖν, ἄνδρες Σπαρτιῆται, ἀγῶνες ἀγωνίδαται, πολλοὶ δὲ καὶ πρὸς ἄλλους. οὕτω ὦν ἡμέας δίκαιον ἔχειν τὸ ἕτερον κέρας ἢπερ Ἀθηναίους· οὐ γάρ σαί ἐστι ἔργα οἷάπερ ἡμῖν κατεργασμένα, οὔτ' ὦν καινὰ οὔτε παλαιά. Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον.

27. Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο τάδε· Ἐπιστάμεθα μὲν σύνοδον τήνδε μάχης εἵνεκα συλληθῆναι πρὸς τὸν βάρβαρον, ἀλλ' οὐ λόγων· ἐπεὶ δὲ ὁ Τεγεῆτης προέθηκε παλαιὰ καὶ καινὰ λέγειν τὰ ἑκατέροισι ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ κατέρχασται χρηστὰ, ἀναγκαίως ἡμῖν ἔχει δηλῶσαι πρὸς ὑμέας ὅθεν ἡμῖν πατρῷϊόν ἐστι, ἑοῦσι χρηστοῖσι, αἰεὶ πρώτοισι εἶναι μᾶλλον ἢ Ἀρκάσι. Ἡρακλείδας, τῶν φασὶ οὗτοι ἀποκτεῖναι τὸν ἡγεμόνα ἐν Ἰσθμῷ, τούτους πρότερον ἐξελαυνομένους ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων, ἐς τοὺς ἀπικοίατο φεύγοντες δουλοσύνην πρὸς Μικηναίων, μόνουι ὑποδεξάμενοι τὴν Εὐρυσθέος

ἔβριον κτείλομεν, σὺν κείνοισι μάχῃ νικήσαντες, τοὺς τότε ἔχοντας Πελοπόννησον. τοῦτο δὲ Ἀργεῖους τοὺς μετὰ Πολυνεΐκος ἐπὶ Θήβας ἐλάσαντας, τελετήσαντας τὸν αἰῶνα καὶ ἀτάφοις κειμένους, στρατευσάμενοι ἐπὶ τοὺς Καδμείους ἀνελίσθαι τὸ τοὺς νεκροὺς φάμεν καὶ θάψαι τῆς ἡμετέρας ἐν Ἐλευσίνι. ἔστι δὲ ἡμῶν ἔργον εἶναι ἔχον καὶ ἐς Ἀμαζονίδας τὰς ἀπὸ Θερμώδοντος ποταμοῦ ἐσβαλούσας κοτὲ ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν. καὶ ἐν τοῖσι Τρωϊκοῖσι πόνοισι οὐδαμῶν ἐλειπόμεθα. ἀλλ' οὐ γάρ τε προέχει τούτων ἐπιμενεῖσθαι· καὶ γὰρ ἂν χρηστοὶ τότε ἔόντες ὧντοὶ νῦν ἂν εἶεν φλαυρότεροι, καὶ τότε ἔόντες φλαυροὶ νῦν ἂν εἶεν ἀμείνοτες. παλαιῶν μὲν γὰρ ἔργων ἄλις ἔστι. ἡμῶν δὲ εἰ μηδὲν ἄλλο ἐστὶ ἀποδεδεγμένον ὥσπερ ἐστὶ πολλά τε καὶ εὖ ἔχοντα εἰ τέοισι καὶ ἄλλοις Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἔργου ἀξιόμισθον εἶμεν τοῦτο τὸ γέρας ἔχειν καὶ ἄλλα πρὸς τούτῳ, οἵτινες μόνοι Ἑλλήνων δὴ μονομαχήσαντες τῷ Πέρσῃ καὶ ἔργῳ τοσοῦτῳ ἐπιχειρήσαντες περιεγεγόμεθα καὶ ἐνικήσαμεν ἔθνεα ἕξ τε καὶ τεσσαρὰκοντα. ἄρ' οὐ δίκαιοί εἰμεν ἔχειν ταύτην τὴν τάξιν ἀπὸ τούτου μόνου τοῦ ἔργου; ἀλλ' οὐ γὰρ ἐν τῷ τοιῷδε τάξιος εἶνεκα στασιάσκειν πρέπει, ἄρτιοί εἰμεν πείθεσθαι ὑμῖν, ὡς Λακεδαιμόνιοι, ἵνα δοκῆι ἐπιτηδεώτατον ἡμέας εἶναι ἐστάναι καὶ κατ' οὐσιν· πάντῃ γὰρ τεταγμένοι πειρησόμεθα εἶναι χρηστοί. ἐξηγέσθε δὲ ὡς πεισομένων.

28. Οἱ μὲν ταῦτα ἀμείβοντο. Λακεδαιμονίων δὲ ἀνέβωσεν ἅπαν τὸ στρατόπεδον Ἀθηναίους ἀξιονικότεροις εἶναι ἔχειν τὸ κέρας ἢ περ Ἀρκάδας. οὕτω δὲ ἔσχετο οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὑπερεβάλλοντο τοὺς Τεγεάτας.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐτάσσοντο ὡς οἱ ἐπιφοιτῶντές τε καὶ

οἱ ἀρχὴν ἐλθόντες Ἑλλήνων. τὸ μὲν δεξιὸν κέρασ εἶχον Λακεδαιμονίων μύριοι· τούτων δὲ τοὺς πεντακισχιλίους ἔοντας Σπαρτιήτας ἐφύλασσον ψιλοὶ τῶν εἰλωτέων πεντακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι, περὶ ἄνδρα ἕκαστον ἑπτὰ τεταγμένοι. προσεχέας δὲ σφισι εἶλεντο ἐστάναι οἱ Σπαρτιῆται τοὺς Τεγεήτας καὶ τιμῆς εἶνεκα καὶ ἀρετῆς. τούτων δ' ἦσαν ὀπλίται χίλιοι καὶ πεντηκόσιοι. μετὰ δὲ τούτους ἴσταντο Κορινθίων πεντακισχίλιοι, παρὰ δὲ σφισ εὗροντο παρὰ Πανσανίῳ ἐστάναι Ποτιδαιητέων τῶν ἐκ Παλλήρης τοὺς παρεόντας τριηκοσίους. τούτων δὲ ἐχόμενοι ἴσταντο Ἀρκάδες Ὀρχομένιοι ἑξακόσιοι, τούτων δὲ Σικυώνιοι τρισχίλιοι. τούτων δὲ εἶχοντο Ἐπιδαυρίων ὀκτακόσιοι. παρὰ δὲ τούτους Τροιζηνίων ἐτάσσοντο χίλιοι, Τροιζηνίων δὲ ἐχόμενοι Λεπρεητέων διηκόσιοι, τούτων δὲ Μυκηναίων καὶ Τυρηνῶν τετρακόσιοι, τούτων δὲ ἐχόμενοι Φλιάσιοι χίλιοι· παρὰ δὲ τούτους ἔστασαν Ἐρμιονέες τριηκόσιοι. Ἐρμιονέων δὲ ἐχόμενοι ἴσταντο Ἐρετριέων τε καὶ Στυρέων ἑξακόσιοι, τούτων δὲ Χαλκιδέες τετρακόσιοι, τούτων δὲ Ἀμπρακιητέων πεντηκόσιοι. μετὰ δὲ τούτους Λευκαδίων καὶ Ἀνακτορίων ὀκτακόσιοι ἔστασαν, τούτων δὲ ἐχόμενοι Παλιέες οἱ ἐκ Κεφαλληνίας διηκόσιοι. μετὰ δὲ τούτους Αἰγινητέων πεντηκόσιοι ἐτάχθησαν. παρὰ δὲ τούτους ἐτάσσοντο Μεγαρέων τρισχίλιοι. εἶχοντο δὲ τούτων Πλαταιέες ἑξακόσιοι. τελευταῖοι δὲ καὶ πρῶτοι Ἀθηναῖοι ἐτάσσοντο, κέρασ ἔχοντες τὸ εὐώνυμον, ὀκτακισχίλιοι· ἐστρατήγευ δ' αὐτῶν Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου.

29. Οὗτοι, πλὴν τῶν ἑπτὰ περὶ ἕκαστον τεταγμένων Σπαρτιήτησι, ἦσαν ὀπλίται, συνάπαντες ἔοντες ἀριθμὸν τρεῖς το μυριάδες καὶ ὀκτὼ χιλιάδες καὶ ἑκατοντάδες



ἐπτά. ὄπλιται μὲν οἱ πάντες συλλεγόντες ἐπὶ τὸν βάρβαρον ἦσαν τοσοῦτοι, ψιλῶν δὲ πλῆθος ἦν τότε. τῆς μὲν Σπαρτιητικῆς τάξις πεντακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἄνδρες ὡς ἑόντων ἐπτά περὶ ἕκαστον ἄνδρα, καὶ τούτων πᾶς τις παρήρητο ὡς εἰς πόλεμον. οἱ δὲ τῶν λοιπῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἑλλήνων ψιλοὶ, ὡς εἰς περὶ ἕκαστον ἑῶν ἄνδρα, πεντακόσιαι καὶ τετρακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἦσαν. ψιλῶν μὲν δὴ τῶν ἀπάντων μαχίμων ἦν τὸ πλῆθος ἕξ τε μυριάδες καὶ ἑννέα χιλιάδες καὶ ἑκατοντάδες πέντε.

30. Τοῦ δὲ σύμπαντος Ἑλληνικοῦ τοῦ συνελθόντος εἰς Πλαταιάς σὺν τε ὄπλιτησι καὶ ψιλοῖσι τοῖσι μαχίμοισι ἑνδεκα μυριάδες ἦσαν, μῆς χιλιάδος, πρὸς δὲ ὀκτακοσίων ἀνδρῶν καταδέουσαι. σὺν δὲ Θεσπιῶν τοῖσι παρεούσι ἐξεπληροῦντο αἱ ἑνδεκα μυριάδες· παρήσαν γὰρ καὶ Θεσπιῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ οἱ περιεόντες ἀριθμὸν εἰς ὀκτακοσίους καὶ χιλίους· ὄπλα δὲ οὐδ' οὐτοὶ εἶχον. Οὗτοι μὲν νῦν ταχθέντες ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ ἐστρατοπεδεύοντο.

31. Οἱ δ' ἀμφὶ Μαρδόκιον βάρβαροι ὡς ἀπεκίδυσαν Μασίστιον, παρήσαν, πυθόμενοι τοὺς Ἕλληνας εἶναι ἐν Πλαταιῆσι, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὸν Ἀσωπὸν τὸν ταῦτην ῥέοντα. ἀπικόμενοι δὲ ἀνιετάσσοντο ὧδε ὑπὸ Μαρδοκίου· κατὰ μὲν Λακεδαιμονίους ἔστησεν Πέρσας. καὶ δὲ πολλὸν γὰρ περιῆσαν πλῆθει οἱ Πέρσαι, ἐπὶ τε τάξει πλεῦνας ἐκεκοσμέατο καὶ ἐπέϊχον τοὺς Τεγεῆτας. ἔταξε δὲ οὕτω· ὅτι μὲν ἦν αὐτοῦ δυνατώτατον πᾶν ἀπολεξασθαι ἔστησεν ἀντίον Λακεδαιμονίων, τὸ δὲ ἀσθενέστερον παρήσαν ἔταξε κατὰ τοὺς Τεγεῆτας. ταῦτα δ' ἐποίησεν φραζόμενος τε καὶ διδασκόντων Θηβαίων. Περσίων δὲ ἐχομένους ἔταξε Μήδους· οὗτοι δὲ ἐπέϊχον Κορινθίους τε καὶ

Ποτιδαιήτας καὶ Ὀρχομενίους τε καὶ Σικωνίους. Μήδων δὲ ἐχομένους ἔταξε Βακτρίους· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Ἐπιδαυρίους τε καὶ Τροιζητίους καὶ Λεπρείτας τε καὶ Τυρυνθίους καὶ Μυκηναίους τε καὶ Φλιασίους. μετὰ δὲ Βακτρίους ἔστησε Ἰνδούς· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Ἐρμιονέας τε καὶ Ἐρετριέας καὶ Στυρέας τε καὶ Χαλκιδέας. Ἰνδῶν δὲ ἐχομένους Σάκας ἔταξε, οἱ ἐπέσχον Ἀμπρακίητας τε καὶ Ἀνακτορίους καὶ Λευκαδίους καὶ Παλέας καὶ Αἰγινήτας. Σακίων δὲ ἐχομένους ἔταξε ἀντὶ Ἀθηναίων τε καὶ Πλαταιέων καὶ Μεγαρέων Βοιωτούς τε καὶ Λοκρούς καὶ Μηλιέας τε καὶ Θεσσαλούς καὶ Φωκίους τοὺς γίλλους. οὐ γὰρ ὧν ἅπαντες οἱ Φωκίαι ἐμήδισαν, ἀλλὰ τινες αὐτῶν καὶ τὰ Ἑλλήνων ἤρξον περὶ τὸν Παρηησσὸν κατελιημένοι, καὶ ἐνθεῦτεν ὀρμεώμενοι ἔφερόν τε καὶ ἤγον τὴν τε Μαρδονίου στρατιὴν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἔοντας Ἑλλήνων. ἔταξε δὲ καὶ Μακεδόνας τε καὶ τοὺς περὶ Θεσσαλίην οἰκημένους κατὰ τοὺς Ἀθηναίους.

32. Ταῦτα μὲν τῶν ἐθνέων τὰ μέγιστα ὀνόμασται τῶν ὑπὸ Μαρδονίου ταχθέντων, τάπερ ἐπιφανέστατά τε ἦν καὶ λόγῳ πλείστον. ἐνῆσαν δὲ καὶ ἄλλων ἐθνέων ἄνδρες ἀναμεμιγμένοι, Φρυγῶν τε καὶ Θρηίκων καὶ Μυσῶν τε καὶ Παιόνων καὶ τῶν ἄλλων, ἐν δὲ καὶ Αἰθιοπίων τε καὶ Αἰγυπτίων οἱ τε Ἐρμοτύβιες καὶ οἱ Καλασίβιες καλεόμενοι μαχαιοφόροι· οἵπερ εἰσὶ Αἰγυπτίων μῦνοι μάχιμοι. τούτους δὲ ἔτι ἔων ἐν Φαλήρῳ ἀπὸ τῶν νηῶν ἀπεβιβάσατο ἔοντας ἐπιβάτας· οὐ γὰρ ἐτάχθησαν ἐς τὸν πεζὸν τὸν ἅμα Ξέρξη ἀπικόμενον ἐς τὰς Ἀθήνας Αἰγύπτιοι. τῶν μὲν δὴ βαρβάρων ἦσαν τριήκοντα μυριάδες, ὡς καὶ πρότερον δεδήλωται, τῶν δὲ Ἑλλήνων τῶν Μαρδονίου συμμάχων οἶδε μὲν οὐδεὶς ἀριθμὸν (οὐ γὰρ

ὧν ἠριθμήθησαν), ὡς δὲ ἐπεικάσαι, ἐς πέντε μυριάδας συλλεγῆναι εἰκάσω. οὗτοι οἱ παραταχθέντες πεζοὶ ἦσαν· ἢ δὲ ἵππος χωρὶς ἐτέτακτο.

33. Ὡς δὲ ἄρα πάντες οἱ ἐτετάχατο κατὰ τὰ ἔθνη καὶ κατὰ τέλεα, ἐνθαῦτα τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ ἐθύοντο καὶ ἀμφοτέρω. Ἐλλήσι μὲν Τισαμενὸς Ἀντιόχου ἦν ὁ θυόμενος· οὗτος γὰρ δὴ εἶπετο τῷ στρατεύματι τούτῳ μάντις· τὸν ἔοντα Ἰπλεῖον καὶ γένεος τοῦ Ἰαμιδέω Κλυτιάδην Δακεδαιμόνιοι ἐποίησαντο λεωσφέτερον. Τισαμενῶ γὰρ μαντενομένῳ ἐν Δελφοῖσι περὶ γόνου ἀνεῖλη ἢ Πυθίῃ ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ἀναιρήσεσθαι πέντε· ὁ μὲν δὴ ἀμαρτῶν τοῦ χρηστηρίου προσεῖχε τοῖσι γυμνασίοισι ὡς ἀναιρησόμενος γυμνικούς ἀγῶνας, ἀσκέων δὲ πενιὰσθλον παρὰ ἐν πάλαισμα ἔδραμε νικᾶν Ὀλυμπιάδα, Ἰερωνύρω τῷ Ἀνδρῶ ἐλθῶν ἐς ἔριν. Δακεδαιμόνιοι δὲ μαθόντες οὐκ ἐς γυμνικούς ἀλλ' ἐς ἀρχίοντος ἀγῶνας φέρον τὸ Τισαμενοῦ μαντήϊον, μισθῶ ἐπειρῶντο πείσαντες Τισαμενὸν ποιέεσθαι ἅμια Ἰρακλειδέων τοῖσ βασιλεῦσι ἡγεμόνα τῶν πολέμων. ὁ δὲ ὄρεων περὶ πολλοῦ ποιευμένους Σπαρτιήτας φίλον αὐτὸν προσθίεσθαι μαθῶν τοῦτο ἀνετίμα, σημαίνων σφι ὡς ἦν μιν πολήτη σφέτερον ποιήσονται τῶν πάντων μεταδιδόντες, ποιήσει ταῦτα, ἐπ' ἄλλω μισθῶ δ' οὔ. Σπαρτιῆται δὲ πρῶτα μὲν ἀκούσαντες δεινὰ ἐποιεῦντο καὶ μετίεσαν τῆς χρησμοσύνης τὸ παράπαν, τέλος δὲ δείματος μεγάλου ἐπικρεμαμένου τοῦ Περσικοῦ τούτου στρατεύματος κατὰ τὰ ἔθνη μετιόντες. ὁ δὲ γνούς τετραμμένους σφέας οὐδ' οὕτω ἔτι ἔφη ἀρκέεσθαι τούτοισι μόννοισι, ἀλλὰ δεῖ ἔτι καὶ τὸν ἀδελφεὸν ἕωντοῦ Ἠγίην γίνεσθαι Σπαρτιήτην ἐπὶ φοῖσι ἀντιοῖσι λόγοισι τοῖσι καὶ αὐτὸς γίνεσθαι.

34. Ταῦτα δὲ λέγων οὗτος ἐμίμετο Μελάμποδα, ὡς εἰκίσαι, βασιληῆην τε καὶ πολιτηῆην αἰτεούμενον. καὶ γὰρ δὴ καὶ Μελάμπους τῶν ἐν Ἀργεῖ γυναικῶν μανεισέων, ὡς μιν οἱ Ἀργεῖοι ἐμισθοῦντο ἐκ Πύλου παῦσαι τὰς σφετέρας γυναῖκας τῆς νούσου, μισθὸν προετείνετο τῆς βασιληῆης τὸ ἥμισυ. οὐκ ἀνασχομένων δὲ τῶν Ἀργείων ἀλλ' ἀπιόντων, ὡς ἐμαίνοντο πολλῶ πλεῦνες τῶν γυναικῶν, οὕτω δὴ ὑποστάντες τὰ ὁ Μελάμπους προετείνετο ἥϊσαν δώσοντές οἱ ταῦτα. ὁ δὲ ἐνθάυτα δὴ ἐπορέγεται ὄρέων αὐτοὺς τετραμμένους, φίς, ἦν μὴ καὶ τῷ ἀδελφεῷ Βλαντι μεταδώσι τὸ τριτημόριον τῆς βασιληῆης, οὐ ποιήσιν τὰ βούλονται. οἱ δὲ Ἀργεῖοι ἀπειληθέντες ἐς στεινὸν καταινέουσι καὶ ταῦτα.

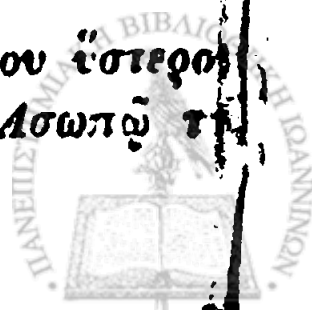
35. Ὡς δὲ καὶ Σπαρτιῆται, ἐδέοντο γὰρ δεινῶς τοῦ Τισαμενοῦ, πάντα συνεχώρβον οἱ. συγχωρησάντων δὲ καὶ ταῦτα τῶν Σπαρτιητέων, οὕτω δὴ πέντε σφι μαντενόμενος ἀγῶνας τοὺς μεγίστους Τισαμενὸς ὁ Ἰλεῖος, γενόμενος Σπαρτιήτης, συγκαταιρέει. μῦνοι δὲ δὴ πάντων ἀνθρώπων ἐγένοντο οὗτοι Σπαρτιήτησι πολιῆται. οἱ δὲ πέντε ἀγῶνες οἷδε ἐγένοντο, εἰς μὲν καὶ πρῶτος οὗτος ὁ ἐν Πλαταιῆσι, ἐπὶ δὲ ὁ ἐν Τεγέῃ πρὸς Τεγεήτας τε καὶ Ἀργεῖους γενόμενος, μετὰ δὲ ὁ ἐν Διπαιῦσι πρὸς Ἀρκάδας πάντας πλὴν Μαντινέων, ἐπὶ δὲ ὁ Μεσσηνίων ὁ πρὸς Ἰθώμῃ, ὕστατος δὲ ὁ ἐν Τανάγρα πρὸς Ἀθηναίους τε καὶ Ἀργεῖους γενόμενος. οὗτος δὲ ὕστατος κατεργάσθη τῶν πέντε ἀγῶνων.

36. Οὗτος δὴ τοῖς τοῖσι Ἕλλησι ὁ Τισαμενὸς, ἀγόντων τῶν Σπαρτιητέων, ἐμαντεύετο ἐν τῇ Πλαταιίδι. Τοῖσι μὲν νυν Ἕλλησι καλὰ ἐγίνετο τὰ ἱερά ἀμύνομένοισι, διαβάσι δὲ τὸν Ἀσωπὸν καὶ μάχης ἄρχουσι οὔ.



37. Μαρδονίῳ δὲ προθυνομένῳ μάχης ἄρχειν οὐκ ἐπιτήδεα ἐγένετο τὰ ἱερά, ἀμυνομένῳ δὲ καὶ τούτῳ καλά. καὶ γὰρ οὗτος Ἑλληνικοῖσι ἰεροῖσι ἐχρέετο, μάντιν ἔχων Ἰγησιστράτον, ἄνδρα Ἰπλεῖόν τε καὶ τῶν Τελλιαδέων ἔοντα λογιμώτατον, τὸν δὴ πρότερον τούτων Σπαρτιῆται λαβόντες ἔδησαν ἐπὶ θανάτῳ ὡς πεπονθότες πολλά τε καὶ ἀνάρσια ἐπ' αὐτοῦ. ὁ δὲ ἐν τούτῳ τῷ κακῷ ἐχόμενος, ὥστε τρέχων περὶ τῆς ψυχῆς πρό τε τοῦ θανάτου πεισόμενος πολλά τε καὶ λυγρὰ, ἔργον ἐργάσατο μέζον λόγου. ὡς γὰρ δὴ ἐδέδετο ἐν ξύλῳ σιδηροδέτῳ, ἐσενεχθέντος κως σιδηρίου ἐκράτησε, αὐτίκα δὲ ἐμηχανάτο ἀνδρειότατον ἔργον πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. σταθμησάμενος γὰρ ὅκως ἐξελεύσεται οἱ τὸ λοιπὸν τοῦ ποδός, ἀπέταμε τὸν ταρσὸν ἐσωτοῦ. ταῦτα δὲ ποιήσας, ὥστε φηλασσόμενος ὑπὸ φυλάκων, διορύξας τὸν τοῖχον ἀπέδρη ἐς Τεγέην, τὰς μὲν νύκτας πορευόμενος, τὰς δὲ ἡμέρας καταδύνων ἐς ὕλην καὶ ἀνλιζόμενος, οὕτω ὥστε Λακεδαιμονίων πανδημεὶ διζημένων τρίτῃ εὐφρόνῃ γενέσθαι ἐν Τεγέῃ, τοὺς δὲ ἐν θάσματι μεγάλῳ ἐνέχεσθαι τῆς τόλμης, ὀρέοντας τὸ ἡμίτομον τοῦ ποδός κείμενον, κακῆϊνον οὐ δυναμένους εὐρεῖν. τότε μὲν οὕτω διαφυγῶν Λακεδαιμονίους καταφεύγει ἐς Τεγέην ἐοῦσαν οὐκ ἀρθημίην Λακεδαιμονίοισι τοῦτον τὸν χρόνον· ὑγιῆς δὲ γενόμενος καὶ προσποιησάμενος ξύλινον πόδα κατεστήκεκ ἐκ τῆς ἰθείης Λακεδαιμονίοισι πολέμιος. οὐ μέντοι γὰρ ἐς τέλος οἱ συνήρεικε τὸ ἔχθος τὸ ἐς Λακεδαιμονίους συγκεχυρημένον· ἦλω γὰρ μαντευόμενος ἐν Ζακύνθῳ ὑπὸ αὐτῶν καὶ ἀπέθανε.

38. Ὁ μὲν γὰρ θάνατος ὁ Ἰγησιστράτου ἕστερος ἐγένετο τῶν Πλαταιικῶν, τότε δ' ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ τῷ



Μαρδονίῳ μεμισθωμένος οὐκ ὀλίγου ἐθύετό τε καὶ προεθυμέετο κατὰ τε τὸ ἔχθος τὸ Λακεδαιμονίων καὶ κατὰ τὸ κέρδος. ὥς δὲ οὐκ ἐκαλλιέρεε ὥστε μάχεσθαι οὔτε αὐτοῖσι Πέρσησι οὔτε τοῖσι μὲν ἑκείνων εἴουσι Ἑλλήνων (εἶχον γὰρ καὶ οὔτοι ἐπ' ἐωυτῶν μάντιν Ἰππομαχον Λευκάδιον ἄνδρα), ἐπιήρξοντων δὲ τῶν Ἑλλήνων καὶ γινομένων πλεύνων Τιμηγενίδης ὁ Ἐρπυος, ἀνὴρ Θηβαῖος, συνεβούλευσε Μαρδονίῳ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Κιθαιρῶνος φυλάξαι, λέγων ὡς ἐπιήρξέουσι οἱ Ἕλληνας αἰεὶ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην καὶ ὡς ἀπολάμψοιτο συχνούς.

39. Ἡμέραι δὲ σφι ἀντικατημένοισι ἤδη ἐγεγόνεσαν ὅτι, ὅτε ταῦτα ἐκεῖνος συνεβούλευσε Μαρδονίῳ. ὁ δὲ μαθὼν τὴν παραίνεσιν εὖ ἔχουσαν, ὡς εὐφρόνη ἐγένετο, πέμπει τὴν ἵππον ἐς τὰς ἐκβολὰς τὰς Κιθαιρωνίδας, αἱ ἐπὶ Πλαταιέων φέρουσι, τὰς Βοιωτοὶ μὲν Τρωῖς Κεφαλὰς καλέουσι, Ἀθηναῖοι δὲ Δρυὸς Κεφαλὰς. πεμφθέντες δὲ οἱ ἵπποται οὐ μάρτην ἀπίκοντο. ἐσβάλλοντα γὰρ ἐς τὸ πεδῖον λαμβάνουσι ὑποζύγια τε πεντακόσια, σιτία ἄγοντα ἀπὸ Πελοποννήσου ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἀνθρώπους οἱ εἶποντο τοῖσι ζεύγεσι. ἐλόντες δὲ ταύτην τὴν ἄγρην οἱ Πέρσαι ἀφειδέως ἐφύεον, οὐ φειδόμενοι οὔτε ὑποζυγίου οὔτε ἀνθρώπου. ὡς δὲ ἄδην εἶχον κτείνοντες, τὰ λοιπὰ αὐτῶν ἡλιανὸν περιβαλλόμενοι παρά τε Μαρδόνιον καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον.

40. Μετὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ἑτέρας δύο ἡμέρας διέτριψαν, οὐδέτεροι βουλόμενοι μάχης ἄρξαι· μέχρι μὲν γὰρ τοῦ Ἀσωποῦ ἐπήϊσαν οἱ βάρβαροι πειρώμενοι τῶν Ἑλλήνων, διέβαινον δὲ οὐδέτεροι. ἢ μέντοι ἵππος ἢ Μαρδονίου αἰεὶ προσέκειτό τε καὶ ἐλύπεσ τούς Ἕλληνας· οἱ γὰρ Θηβαῖοι, ἅτε μηδίζοντες μεγάλως, προθύμως

ἔφερον τὸν πόλεμον καὶ αἰεὶ κατηγέοντο μέχρι μάχης· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου παραδεχόμενοι Πέρσαι τε καὶ Μῆδοι μάλιστα ἔσκον οἱ ἀπεδείκνυτο ἀρετάς.

41. Μέχρι μὲν νῦν τῶν δέκα ἡμερέων οὐδὲν ἐπιπλεῖν ἐγένετο τούτων· ὡς δὲ ἐνδεκάτῃ ἐγεγόνεε ἡμέρῃ ἀντικατηγμένοισι ἐν Πλαταιῆσι, οἱ τε δὴ Ἕλληνες πολλῶν πλεῖντες ἐγεγόνεσαν καὶ Μαροδότιος περιτμηέπτε τῇ ἔδρῃ. ἐνθαῦτα ἐς λόγους ἦλθον Μαροδότιός τε ὁ Γωβρίεω καὶ Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκεος, ὅς ἐν ὀλίγοισι Περσέων ἦν ἀντὶρ δόκιμος παρὰ Ξέρξῃ. βουλευομένων δὲ αἶδε ἦσαν αἱ γνῶμαι, ἧ μὲν Ἀρταβάζου ὡς χρεῶν εἶη ἀναξείζαντας τὴν ταχίστην πάντα τὸν στρατὸν ἵεναι ἐς τὸ τεῖχος τῶν Θηβαίων, ἐνθα σπῖόν τε σφί ἐσεντηρεῖχθαι πολλὸν καὶ χόρτον τοῖσι ὑποζυγίοισι, κατ' ἦσυχίην τε ἰζομένοις διαπρήσσεσθαι ποιεῖντας τάδε· ἔχειν γὰρ χρυσὸν πολλὸν μὲν ἐπίστημον, πολλὸν δὲ καὶ ἄστημον, πολλὸν δὲ καὶ ἄργυρόν τε καὶ ἐκπώματα· τούτων φειδομένους μηδενὸς διαπέμπειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, Ἕλλήνων δὲ μάλιστα ἐς τοὺς προεστεῶτας ἐν τῆσι πόλεσι· καὶ ταχέως σφείας παραδώσειν τὴν λευθερίην, μηδὲ ἀνακινδυνεύειν συμβάλλοντας. τούτου μὲν νῦν ἡ αὐτὴ ἐγένετο καὶ Θηβαίων γνῶμη, ὡς προειδότες πλεῖν τι καὶ τούτου· Μαροδοτίου δὲ ἰσχυροτέρη τε καὶ ἀγνωμονεσιτέρη καὶ οὐδαμῶς συγγινωσκομένη· δοκίειν τε γὰρ πολλῶν κρέσσονα εἶναι τὴν σφειτέρην στρατιὴν τῆς Ἑλληνικῆς, συμβάλλειν τε τὴν ταχίστην μηδὲ περιορᾶν συλλεγομένοις ἐπιπλεῖνας τῶν συλλελεγμένων, τὰ τε σφάγια τὰ Ἰηησιστράτου εἶναι χαίρειν μηδὲ βιάζεσθαι, ἀλλὰ νόμῳ τῶν Περσέων χρεωμένοις συμβάλλειν.

42. Τούτου δὲ οὕτω δικαιεῖντος ἀπέτελεσθε οὐδεὶς.

ὥστε ἐκράτεε τῇ γνώμῃ· τὸ γὰρ κράτος εἶχε τῆς στρα-
 τῆς οὗτος ἐκ βασιλέος, ἀλλ' οὐκ Ἀρτιάβαζος. μεταπεμ-
 ψάμενος ὦν τοὺς ταξιάρχους τῶν τελέων καὶ τῶν μετ'
 ἑωυτοῦ ἰόντων Ἑλλήνων τοὺς στρατηγούς, εἰρώτα εἶ τι
 εἶδεῖεν λόγιον περὶ Περσέων ὡς διαφθαρέονται ἐν τῇ
 Ἑλλάδι. σιγῶντων δὲ τῶν ἐπικλήτων, τῶν μὲν οὐκ εἰδό-
 των τοὺς χρησμούς, τῶν δὲ εἰδότεων μὲν, ἐν ἀδδίῃ δὲ οὐ
 ποιευμένων τὸ λέγειν, αὐτὸς Μαρδόνιος ἔλθων· Ἐπεὶ
 τοίνυν ὑμεῖς ἢ ἴσθε οὐδὲν ἢ οὐ τολμᾶτε λέγειν, ἀλλ' ἐγὼ
 ἐρέω ὡς εὖ ἐπιστάμενος. ἔστι λόγιον ὡς χρεῶν ἐστι
 Πέρσας ἀπικομένους ἐς τὴν Ἑλλάδα διαρπάσαι τὸ ἱρόν
 τὸ ἐν Δελφοῖσι, μετὰ δὲ τὴν διαρπαγὴν ἀπολέσθαι πάν-
 τας. ἡμεῖς τοίνυν αὐτὸ τοῦτο ἐπιστάμενοι οὕτως ἴμεν ἐπὶ
 τὸ ἱρόν τοῦτο, οὕτως ἐπιχειρήσομεν διαρπάξειν, ταύτης
 τε εἵνεκα τῆς αἰτίας οὐκ ἀπολεόμεθα. ὥστε ὑμῶν ὅσοι
 τυγχάνουσι εὖνοιοι ἰόντες Πέρσησι, ἠδὲσθε τοῦδε εἵνεκα
 ὡς περιεσομένους ἡμέας Ἑλλήνων. Ταῦτά σφι εἴπας
 δεύτερα ἐσήμηθε παραρτίεσθαι τε πάντα καὶ εὐκρινέα
 ποιέεσθαι ὡς ἅμα ἡμέρη τῇ ἐπιούσῃ συμβολῆς ἐσομένης.

43. Τοῦτον δ' ἔγωγε τὸν χρησμὸν τὸν Μαρδόνιος
 εἶπε ἐς Πέρσας ἔχειν, ἐς Ἰλλυριοὺς τε καὶ τὸν Ἐγχέλεων
 στρατὸν οἶδα πεποιημένον, ἀλλ' οὐκ ἐς Πέρσας. ἀλλὰ
 τὰ μὲν Βάκιδι ἐς ταύτην τὴν μάχην πεποιημένα,

τὴν δ' ἐπὶ Θερμῶδοντι καὶ Ἀσωπῷ λεχεποίη
 Ἑλλήνων σύνοδον καὶ βαρβαρόφωνον ἰυγῆν,
 τῇ πολλοὶ πεύονται ὑπὲρ Λάχεσίγ τε μύρον τε
 τοξοφόρων Μήδων, ὅταν αἰσιμον ἡμεῖς ἐπέλθῃ,

ταῦτα μὲν καὶ παραπλήσια τούτοισι ἄλλα Μουσαίω
 ἔχοντα οἶδα ἐς Πέρσας. ὁ δὲ Θερμῶδων ποταμὸς ῥέει
 μεταξὺ Τανάγρης τε καὶ Γλίσαντος.



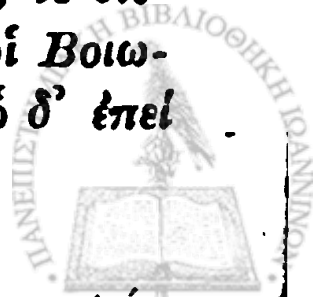
44. Μετὰ δὲ τὴν ἐπειρώτησιν τῶν χορησῶν καὶ παραινεσιν τὴν ἐκ Μαρδονίου νύξ τε ἐγίνετο καὶ ἐς φυλακὰς ἐτάσσοντο. ὡς δὲ πρόσω τῆς νυκτὸς προελήλατο, καὶ ἤσυχλῆ ἐδόκεε εἶναι ἀνὰ τὰ στρατόπεδα καὶ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἐν ὕπνῳ, τηρικαῦτα προσελίσσας ἵππῳ πρὸς τὰς φυλακὰς τὰς Ἀθηναίων Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω, στρατηγὸς τε ἑὼν καὶ βασιλεὺς Μακεδόνων, ἐδίξητο τοῖσι στρατηγοῖσι ἐς λόγους ἐλθεῖν. τῶν δὲ φυλάκων οἱ μὲν πλεῖνες παρέμενον, οἱ δ' ἔθεον ἐπὶ τοῖς στρατηγοῖς, ἐλθόντες δὲ ἔλεγον ὡς ἄνθρωπος ἤκοι ἐπ' ἵππου ἐκ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Μήδων, ὃς ἄλλο μὲν οὐδὲν παραγυμοῖ ἔπος, στρατηγοῖς δὲ ὀνομάζων ἐθέλειν φησὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν.

45. Οἱ δὲ ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσαν, ἀντίκα εἶποντο ἐς τὰς φυλακὰς. ἀπικομένοισι δὲ ἔλεγε Ἀλέξανδρος τάδε· ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παραθήκην ὑμῖν τὰ ἔπεα τάδε τίθεμαι, ἀπόρρητα ποιούμενος πρὸς μηδένα λέγειν ὑμῶν ἄλλον ἢ Πανσανίην, μή με καὶ διαφθείρητε· οὐ γάρ ἂν ἔλεγον, εἰ μὴ μεγάλως ἐκηδόμην συναπάσῃς τῆς Ἑλλάδος· αὐτός τε γάρ Ἑλλήν γένος εἰμὶ τῶρχαῖον, καὶ ἀντ' ἐλευθέρῃς δεδουλωμένην οὐκ ἂν ἐθέλοιμι ὄραν τὴν Ἑλλάδα. λέγω δὲ ὧν ὅτι Μαρδονίῳ τε καὶ τῇ στρατιῇ τὰ σφάγια οὐ δύναται καταθύμια γενέσθαι· πάλαι γάρ ἂν ἐμάχεσθε. νῦν δὲ οἱ δέδοχται τὰ μὲν σφάγια ἔαν χαίρειν, ἅμα ἡμέρη δὲ διαφανσκούση συμβολὴν ποιέεσθαι· καταφρώθηκε γάρ μὴ πλεῖνες συλλεχθῆτε, ὡς ἐγὼ εἰκίζω. πρὸς ταῦτα ἐτοιμάζεσθε. ἦν δὲ ἄρα ὑπερβάληται τὴν συμβολὴν Μαρδόνιος καὶ μὴ ποιῆται, λιπαρέτε μένοντες· ὀλίγων γάρ σφι ἡμερέων λείπεται σιτία. ἦν δὲ ὑμῖν ὁ πόλεμος ὅδε κατὰ νόον τελευτήσῃ, μνησθῆναί

τινα χρῆ καὶ ἐμεῦ ἐλευθερώσιος πέρι, ὃς Ἑλλήνων εἵνεκα οὕτω ἔργον παράβολον ἔργασμαι ὑπὸ προθυμίας, ἐθέλων ὑμῖν δηλῶσαι τὴν διάνοιαν τὴν Μαρδονίου, ἵνα μὴ ἐπιπέσωσι ὑμῖν οἱ βάρβαροι μὴ προσδεκομένοισί κω. εἰμὶ δὲ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών. Ὁ μὲν ταῦτα εἶπας ἀπήλαυσε ὀπίσω ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ τὴν ἐωντοῦ τάξιν.

46. Οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων ἐλθόντες ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας ἔλεγον Πανσανίῃ τάπερ ἤκουσαν Ἀλεξάνδρου. ὁ δὲ τούτῳ τῷ λόγῳ καταρρώδηςας τοὺς Πέρσας ἔλεγε τάδε· Ἐπεὶ τοίνυν ἐς ἡῶ ἡ συμβολὴ γίνεται, ἡμέας μὲν χρεῶν ἐστὶ τοὺς Ἀθηναίους σιῆναι κατὰ τοὺς Πέρσας, ἡμέας δὲ κατὰ τοὺς Βοιωτοὺς τε καὶ τοὺς κατ' ἡμέας τεταγμένους Ἑλλήνων, τῶνδε εἵνεκεν· ὑμεῖς ἐπιστασθε τοὺς Μήδους καὶ τὴν μάχην αὐτῶν ἐν Μαραθῶνι μαχεσάμενοι, ἡμεῖς δὲ ἄπειροί τε εἴμεν καὶ ἄδαιές τούτων τῶν ἀνδρῶν· Σπαρτιητέων γὰρ οὐδεὶς πεπειρηται Μήδων· ἡμεῖς δὲ Βοιωτῶν καὶ Θεσσαλῶν ἔμπειροί εἴμεν. ἀλλ' ἀναλαβόντας τὰ ὄπλα χρεῶν ἐστὶ ἵεναι ἡμέας μὲν ἐς τόδε τὸ κέρας, ἡμέας δὲ ἐς τὸ εὐώνυμον. Πρὸς δὲ ταῦτα εἶπαν οἱ Ἀθηναῖοι τάδε· Καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πάλαι ἀπ' ἀρχῆς, ἐπεὶ τε εἶδομεν κατ' ἡμέας τασσομένους τοὺς Πέρσας, ἐν νόῳ ἐγένετο εἰπεῖν ταῦτα τάπερ ὑμεῖς φθάντες προφέρετε· ἀλλὰ γὰρ ἀρρώδέομεν μὴ ὑμῖν οὐκ ἠδέες γένωνται οἱ λόγοι. ἐπεὶ δ' ὦν αὐτοὶ ἐμνήσθητε, καὶ ἠδομένοισι ἡμῖν οἱ λόγοι γεγονάσι καὶ ἐτοιμοὶ εἴμεν ποιεῖν ταῦτα.

47. Ὡς δ' ἤρεσκε ἀμφοτέροισι ταῦτα, ἥως τε διέφαινε καὶ διαλλάσσοντο τὰς τάξεις. γνόντες δὲ οἱ Βοιωτοὶ τὸ ποιούμενον, ἐξαγορεύουσι Μαρδονίῳ. ὁ δ' ἐπεὶ



44. Μετὰ δὲ τῆν ἐπειρώτησιν τῶν χορηγῶν καὶ παραινέσιν τῆν ἐκ Μαρδονίου τῆς τε ἐγένετο καὶ ἐς φυλακίαν ἐτάσσοντο. ὡς δὲ πρόσθεν τῆς νικίης προεβλήθη, καὶ ἰσχυρῶς ἰδοῦσα εἶναι ἀπὸ τὰ στρατοπέδα καὶ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἐν ἵππῳ, πηλικυῖτα προσεβίβασα, ἔειπεν πρὸς τὰς φυλακίαν τὰς Ἀθηναίων Ἀλεξάνδρος, ὁ Ἀμύντιος, στρατηγός τε ἐὼν καὶ βασιλεὺς Μακεδόνων, ἰδίῳ τοῖσι στρατηγοῖσι ἐς λόγους ἔειπεν. τῶν δὲ φυλακῶν οἱ μὲν πλείονες παρέμενον, οἱ δ' ἔειπον ἐπὶ τοῖσι στρατηγοῖσι, ἔειπεν δὲ ἔειπον ὡς ἄνθρωπος ἴσχυι ἐπ' ἵππων ἐκ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Μίδων, ὃς ἄλλο μὲν οὐδὲν παραρηγνοῖ ἔτος, στρατηγοῖσι δὲ ὀνομάζων ἔειπεν φησὶ ἐς λόγους ἔειπεν.

45. Οἱ δὲ ἐπεὶ ταῦτα ἴκοντο, ἀντίκτα εἶποντο ἐς τὰς φυλακίαν. ἀπαυμένους δὲ ἔλεγε Ἀλεξάνδρος τὰδε ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παραθήτην ἑμῶν τὰ ἔπειτα τὰδε τίθεμαι, ἀπόρρητα ποιούμενος πρὸς μηδένα λέγειν ἑμέας ἄλλον ἢ Παισαίνην, μή με καὶ διαφθείρητε. οὐ γὰρ ἂν ἔειπον, εἰ μὴ μεγάλως ἐκπρόμησιν στυγερῶς τῆς Ἑλλάδος αἰτός τε γὰρ Ἑλλήνων γένος εἰμὶ τῶρχαῖον, καὶ ἀπὸ ἑλευθερίας δεδοικμένον οὐκ ἂν ἐθέλοιμι ὄραν τὴν Ἑλλάδα. λέγω δὲ ὡς οἱ Μαρδονίῳ τε καὶ τῇ στρατιῇ τὰ σφάγια οὐ δύναται καταθύμιον γενέσθαι. πάλαι γὰρ ἂν ἐμάχεσθε. νῦν δὲ οἱ δίδοται τὰ μὲν σφάγια ἔσθαι χαίρειν, ἅμα ἡμέρη δὲ διαφαισκούσθαι συμβολὴν ποιέσθαι. καταρρώδητε γὰρ μὴ πλείονες συλλεχθῆτε, ὡς ἐγὼ εἰκάζω πρὸς ταῦτα ἐτοιμάζεσθε. ἦν δὲ ἄρα ἐπερβαίηται τὴν συμβολὴν Μαρδόσιος καὶ μὴ ποιῆται, λιπαρίετε μίοντες. ὀλίγων γὰρ σφαι ἡμερῶν λείπεται σπία. ἦν δὲ ἑμῶν ὁ πόλεμος ὁδε κατὰ τὸν τελευτήσθαι, ποτισθῆναι

τινα χρῆ καὶ ἐμεῦ ἐλευθερώσιος περὶ, ὃς Ἑλλήνων εὔεκα οὕτω ἔργον παράβολον ἔργασμαι ὑπὸ προθυμίας, ἐθέλων ὑμῖν δηλῶσαι τὴν διάνοιαν τὴν Μαρδονίου, ἵνα μὴ ἐπιπέσωσι ὑμῖν οἱ βάρβαροι μὴ προσδεχομένοισί κω. εἰμὶ δὲ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών. Ὁ μὲν ταῦτα εἶπας ἀπήλαυε ὀπίσω ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ τὴν ἐωιτοῦ τάξιν.

46. Οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων ἐλθόντες ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας ἔλεγον Πανσανίῃ τάπερ ἤκουσαν Ἀλεξάνδρου. ὁ δὲ τούτῳ τῷ λόγῳ καταρρώδηςας τοὺς Πέρσας ἔλεγε τάδε· Ἐπεὶ τοίνυν ἐς ἡῶ ἡ συμβολὴ γίνεται, ὑμέας μὲν χρεῶν ἐστὶ τοὺς Ἀθηναίους στήναι κατὰ τοὺς Πέρσας, ἡμέας δὲ κατὰ τοὺς Βοιωτοὺς τε καὶ τοὺς κατ' ὑμέας τεταγμένους Ἑλλήνων, τῶνδε εἵνεκεν· ὑμεῖς ἐπίστασθε τοὺς Μήδους καὶ τὴν μάχην αὐτῶν ἐν Μαραθῶνι μαχεσάμενοι, ἡμεῖς δὲ ἄπειροί τε εἴμεν καὶ ἀδαιές τούτων τῶν ἀνδρῶν· Σπαρτιητέων γὰρ οὐδεὶς πεπείρηται Μήδων· ἡμεῖς δὲ Βοιωτῶν καὶ Θεσσαλῶν ἔμπειροί εἴμεν. ἀλλ' ἀναλαβόντας τὰ ὄπλα χρεῶν ἐστὶ ἵεναι ὑμέας μὲν ἐς τόδε τὸ κέρας, ἡμέας δὲ ἐς τὸ εὐώνυμον. Πρὸς δὲ ταῦτα εἶπαν οἱ Ἀθηναῖοι τάδε· Καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πάλαι ἀπ' ἀρχῆς, ἐπεὶ τε εἶδομεν κατ' ὑμέας τασσομένους τοὺς Πέρσας, ἐν νόῳ ἐγένετο εἰπεῖν ταῦτα τάπερ ὑμεῖς φθάντες προφέρετε· ἀλλὰ γὰρ ἀρρώδιεσθαι μὴ ὑμῖν οὐκ ἠδίες γένηνται οἱ λόγοι. ἐπεὶ δ' ὦν αὐτοὶ ἐμνήσθητε, καὶ ἠδομένοισι ἡμῖν οἱ λόγοι γέγονασι καὶ ἐτοιμοὶ εἴμεν ποιεῖν ταῦτα.

47. Ὡς δ' ἤρεσκε ἀμφοτέροισι ταῦτα, ἡὼς τε διαφαίνε καὶ διαλλάσσοντο τὰς τάξεις. γνόντες δὲ οἱ Βοιωτοὶ τὸ ποιούμενον, ἐξαγορεύουσι Μαρδονίῳ. ὁ δ' ἐπεὶ

τε ἤκουσε, ἀντίκα μεισιτάναι καὶ αὐτὸς ἐπειράτο, πα-
ράγων τοὺς Πέρσας κατὰ τοὺς Λακεδαιμονίους. ὡς δὲ
ἔμαθε τοῦτο τοιοῦτο γινόμενον ὁ Πανσανίης, γνούς ὅτι
οὐ λανθάνει, ὅπισω ἦγε τοὺς Σπαρτιήτας ἐπὶ τὸ δεξιὸν
κέρας· ὡς δ' αὐτως καὶ ὁ Μαρδόκιος ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου.

48. Ἐπεὶ δὲ κατέστησαν ἐς τὰς ἀρχαίας τάξεις,
πέμψας ὁ Μαρδόκιος κήρυκα ἐς τοὺς Σπαρτιήτας,
ἔλεγε τάδε· ὦ Λακεδαιμόνιοι, ὑμεῖς δὴ λέγεσθε εἶναι
ἄνδρες ἄριστοι ὑπὸ τῶν τῆδε ἀνθρώπων, ἐκπαγλεο-
μένων ὡς οὔτε φεύγετε ἐκ πολέμου οὔτε τάξιν ἐκλεί-
πετε, μένοντές τε ἢ ἀπόλλυτε τοὺς ἐναντίους ἢ αὐτοὶ
ἀπόλλυσθε. τῶν δ' ἄρ' ἦν οὐδὲν ἀληθές· πρὶν γάρ ἢ
συμμίξαι ἡμέας ἐς χειρῶν τε νόμον ἀπικέσθαι, καὶ δὴ
φεύγοντας καὶ τάξιν ἐκλείποντας ὑμέας εἶδομεν, ἐν Ἀθη-
ναίοισι τε τὴν πρόπειραν ποιευμένους αὐτοὺς τε ἀντία
δούλων τῶν ἡμετέρων τασσομένους. ταῦτα οὐδαμῶς ἀν-
δρῶν ἀγαθῶν ἔργα, ἀλλὰ πλεῖστον δὴ ἐν ὑμῖν ἐψεύσθη-
μεν· προσδεκόμενοι γάρ κατὰ κλέος ὡς δὴ πέμψετε ἐς
ἡμέας κήρυκα προκαλούμενοι καὶ βουλόμενοι μόνοισι
Πέρσησι μάχεσθαι, ἄριστοι ἔοντες ποιεῖν ταῦτα, οὐδὲν
τοιοῦτο λέγοντας ὑμέας εὔρομεν, ἀλλὰ πτώσσοντας
μᾶλλον. νῦν ὦν ἐπειδὴ οὐκ ὑμεῖς ἤρξατε τούτου τοῦ λό-
γου, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρχομεν. τί δὴ οὐ πρό μὲν τῶν Ἑλλή-
νων ὑμεῖς, ἐπεὶ τε δεδόξασθε εἶναι ἄριστοι, πρό δὲ τῶν
βαρβάρων ἡμεῖς, ἴσοι πρὸς ἴσους ἀριθμὸν μαχεσόμεθα;
καὶ ἦν μὲν δοκῆ καὶ τοὺς ἄλλους μάχεσθαι, οἱ δ' ὦν
μετέπειτα μαχέσθων ὕστεροι· εἰ δὲ καὶ μὴ δοκέοι, ἀλλ'
ἡμέας μόνους ἀποχρᾶν, ἡμεῖς δὲ διαμαχεσόμεθα· ὀκό-
τεροι δ' ἂν ἡμέων νικήσωσι, τούτους τῷ ἅπαντι στρατο-
πέδῳ νικᾶν.

49. Ὁ μὲν ταῦτα εἶπας τε καὶ ἐπισχῶν χρόνον, ὡς οἱ οὔδεις οὔδέν ὑπεκρίνετο, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω, ἀπελθῶν δὲ ἐσήμαινε Μαρδονίῳ τὰ καταλαβόντα. ὁ δὲ περὶ χαρῆς γενόμενος καὶ ἐπαρθεὶς ψυχρῇ νίκη ἐπῆκε τὴν ἵππον ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας. ὡς δὲ ἐπήλασαν οἱ ἵππόται, ἐσίοντο πᾶσαν τὴν στρατιὴν τὴν Ἑλληνικὴν ἐσακοντίζοντες τε καὶ ἐστοξεύοντες ὥστε ἵπποτοξόται τε ἔοντες καὶ προσφέρεσθαι ἀποροί· τὴν τε κρήνην τὴν Γαργαφίην, ἀπ' ἧς ὑδρεύετο πᾶν τὸ στρατεύμα τὸ Ἑλληνικόν, συνετάραξαν καὶ συνέχωσαν. ἦσαν μὲν ὧν κατὰ τὴν κρήνην Λακεδαιμόνιοι μόνοι τεταγμένοι· τοῖσι δὲ ἄλλοισι Ἕλλησι ἢ μὲν κρήνη πρόσω ἐγίνετο, ὡς ἕκαστοι ἔτυχον τεταγμένοι, ὁ δὲ Ἄσωπὸς ἀγχοῦ· ἐρυκόμενοι δὲ ἀπὸ τοῦ Ἄσωποῦ οὕτω δὴ ἐπὶ τὴν κρήνην ἐφοίτεον· ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ γὰρ σφι οὐκ ἐξῆν ὕδωρ φορέεσθαι ὑπὸ τῶν ἵππίων καὶ τοξευμάτων.

50. Τούτου δὲ τοιούτου γινομένου οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ, ἅτε τοῦ τε ὕδατος στειρηθείσης τῆς στρατιῆς καὶ ὑπὸ τῆς ἵππου ταρασσομένης, συνελέχθησαν περὶ αὐτῶν τε τούτων καὶ ἄλλων, ἐλθόντες παρὰ Πανσανίην ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρασ. ἄλλα γὰρ τούτων τοιούτων ἔοντων μᾶλλον σφεας ἐλύπεε· οὕτε γὰρ σιτία εἶχον ἔτι, οἱ τὲ σφεων ὀπέωντες ἀποπεμφθέντες ἐς Πελοπόννησον ὡς ἐπισιτιεύμενοι ἀποκεκλέατο ὑπὸ τῆς ἵππου, οὐ δυνάμενοι ἀπικέσθαι ἐς τὸ στρατόπεδον.

51. Βουλευομένοισι δὲ τοῖσι στρατηγοῖσι ἔδοξε, ἢν ὑπερβάλωνται κβίνην τὴν ἡμέρην οἱ Πέρσαι συμβολὴν μὴ ποιούμενοι, ἐς τὴν νῆσον ἵεναι· ἢ δὲ ἐστὶ ἀπὸ τοῦ Ἄσωποῦ καὶ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφίης, ἐπ' ἣ ἐστρατοπεδεύοντο τότε, δέκα σταδίους ἀπέχουσα, πρὸ τῆς

Πλαταιέων πόλιος. νῆσος δὲ οὕτω ἂν εἴη ἐν ἡπειρῷ· σχιζόμενος ὁ ποταμὸς ἰσώθεν ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος ῥέει κάτω ἐς τὸ πεδίον, διέχων ἀπὸ ἀλλήλων τὰ ῥέεθρα ὅσον περὶ τρία στάδια, καὶ ἔπειτα συμμίσγει ἐς τὸντό. οἴνομα δὲ οἱ Ὠερόη· θυγατέρα δὲ ταύτην λέγουσι εἶναι Ἀσωποῦ οἱ ἐπιχώριοι. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χώρον ἐβουλεύσαντο μεταναστῆναι, ἵνα καὶ ἕδατι ἔχῃσι χρᾶσθαι ἀφ' ὄψεως καὶ οἱ ἵππες σφείας μὴ σινοίατο, ὥσπερ κατιθὺ ἐόντων. μετακινέσθαι τε ἐδόκεε τότε, ἐπεὶν τῆς νυκτὸς ἢ δευτέρῃ φυλακῇ, ὡς ἂν μὴ ἰδοίατο οἱ Πέρσαι ἐξορμεωμένους καὶ σφείας ἐπόμενοι ταραύσσοιεν οἱ ἵππότες. ἀπικομένων δὲ ἐς τὸν χώρον τοῦτον, τὸν δὴ ἢ Ἀσωπὶς Ὠερόη περισχίζεται, ῥέουσα ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος, ὑπὸ τὴν νύκτα ταύτην ἐδόκεε τοὺς ἡμίσεας ἀποστελλεῖν τοῦ στρατοπέδου πρὸς τὸν Κιθαιρῶνα, ὡς ἀναλάβοιεν τοὺς ὀπίενας τοὺς ἐπὶ τὰ σιτία οἰχομένους· ἦσαν γὰρ ἐν τῷ Κιθαιρῶνι ἀπολελαμμένοι.

52. Ταῦτα βουλευσάμενοι κείνην μὲν τὴν ἡμέραν πᾶσαν προσκειμένης τῆς ἵππου ἔχον πόνον ἄτρυτον. ὡς δὲ ἦ τε ἡμέρη ἔληγε καὶ οἱ ἵππες ἐπέπαινον, νυκτὸς δὴ γινομένης καὶ εὐούσης τῆς ὥρης ἐς τὴν δὴ συνέκειτό σφι ἀπαλλάσσεσθαι, ἐνθαῦτα ἀερθέντες οἱ πολλοὶ ἀπαλλάσσοντο, ἐς μὲν τὸν χώρον ἐς τὸν συνέκειτο οἶκ' ἐν νόῳ ἔχοντες, οἱ δὲ ὡς ἐκινήθησαν ἔφειγον ἄσμενοι τὴν ἵππον πρὸς τὴν Πλαταιέων πόλιν, φεύγοντες δὲ ἀπικνέονται ἐπὶ τὸ Ἡραῖον· τὸ δὲ πρὸ τῆς πόλιός ἐστι τῆς Πλαταιέων, εἴκοσι σταδίοις ἀπὸ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφίης ἀπέχον. ἀπικόμενοι δὲ ἔθεντο πρὸ τοῦ ἱεροῦ τὰ ὄπλα.

53. Καὶ οἱ μὲν περὶ τὸ Ἡραῖον ἐστρατοπεδεύοντο,

Παυσανίης δὲ ὄρειων σφείας ἀπαλλασσομένους ἐκ τοῦ στρατοπέδου παρήγγελλε καὶ τοῖσι Λακεδαιμονιοῖσι ἀναλαβόντας τὰ ὄπλα ἵεναι κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς προϊόντας, νομίσας αὐτοὺς ἐς τὸν γῶρον ἵεναι, ἐς τὸν συνεθήκαντο. ἐνθαῦτα οἱ μὲν ἄλλοι ἄρτιοι ἦσαν τῶν ταξιαρχέων πείθεσθαι Παυσανίῃ, Ἀμομφάρετος δὲ ὁ Πολιάδεω, λοχηγέων τοῦ Πιτιασητέω λόχου, οὐκ ἔφη τοὺς ξείνους φεύξασθαι οὐδὲ ἐκὼν εἶναι αἰσχυνέειν τὴν Σπάρτην, ἐθώμαζέ τε ὄρειων τὸ ποιούμενον ἄτε οὐ παραγενόμενος τῷ προτέρῳ λόγῳ. ὁ δὲ Παυσανίης τε καὶ ὁ Εὐρυάναξ δεινὸν μὲν ἐποιεῦντο τὸ μὴ πείθεσθαι ἐκεῖνόν σφισι, δεινότερον δὲ εἶ κείνου ταῦτα νενωμένον ἀπολιπεῖν τὸν λόχον τὸν Πιτανήτην, μὴ ἦν ἀπολίπωσι ποιεῦντες τὰ συνεθήκαντο τοῖσι ἄλλοισι Ἑλλησι, ἀπόληται ὑπολειφθεῖς αὐτός τε Ἀμομφάρετος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ. Ταῦτα λογιζόμενοι ἀτρέμας εἶχον τὸ στρατόπεδον τὸ Λακωνικόν, καὶ ἐπειρῶντο πείθοντές μιν ὡς οὐ χρεῶν εἶη ταῦτα ποιέειν. Καὶ οἱ μὲν παρηγόρεον Ἀμομφάρετον μόνον Λακεδαιμονίων τε καὶ Τεγεητέων λεβιμμένον· Ἀθηναῖοι δὲ ἐποίεον τοιάδε.

54. Εἶχον ἀτρέμας σφείας αὐτοὺς ἵνα ἐτάχθησαν, ἐπιστάμενοι τὰ Λακεδαιμονίων φρονήματα ὡς ἄλλα φρονεόντων καὶ ἄλλα λεγόντων. ὡς δὲ ἐκινήθη τὸ στρατόπεδον, ἔπεμπόν σφεων ἵππέα ὀψόμενόν τε εἰ πορεύεσθαι ἐπιχειρέσειεν οἱ Σπαρτιῆται, εἴτε καὶ τὸ παρῦπαν μὴ διανοεῦνται ἀπαλλάσσεσθαι, ἐπιβίρεσθαι τε Παυσανίην τὸ χρεῶν εἶη ποιέειν.

55. Ὡς δὲ ἀπίκτετο ὁ κήρυξ ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους, ὦρα τέ σφεας κατὰ χώραν τεταγμένους καὶ ἐς νείκβα ἀπιγμένους αὐτῶν τοὺς πρώτους. ὡς γὰρ δὴ παρηγο-

ρίοντο τὸν Ἀμομφάρετον ὃ τε Εὐνούναξ καὶ ὁ Πανσανίης μὴ κινδυνεύειν μένοντας μούνοισ Λακεδαιμονίων, οὕτως ἔπειθον, ἐς ὃ ἐς νεϊκέα τε συμπεσόντες ἀπικέατο καὶ ὁ κήρυξ τῶν Ἀθηναίων παρίστατό σφι ἀπιγμένος. νεϊκῶν δὲ ὁ Ἀμομφάρετος λαμβάνει πέτρον ἀμφοτέρησι τῆσι χερσὶ, καὶ τιθεὶς πρὸ ποδῶν τῶν Πανσανίω ταύτη τῇ ψήφῳ ψηφίζεσθαι ἔφη μὴ φεύγειν τοὺς ξείνους, ξείνους λέγων τοὺς βαρβάρους. ὁ δὲ μαινόμενον καὶ οὐ φρονήρεα καλέων ἐκεῖνον, πρὸς τε τὸν Ἀθηναίων κήρυκα ἐπειρωτῶντα τὰ ἐντεταλμένα λέγειν ὁ Πανσανίης ἐκέλευε τὰ παρεόντα σφι πρήγματα, ἔχρηξέ τε τῶν Ἀθηναίων προσχωρῆσαι τε πρὸς ἑωυτοὺς καὶ ποιέειν περὶ τῆς ἀπόδου τάπερ ἂν καὶ σφεῖς.

56. Καὶ ὁ μὲν ἀπαλλάσσετο ἐς τοὺς Ἀθηναίους· τοὺς δὲ ἐπεὶ ἀνακρινόμενους πρὸς ἑωυτοὺς ἠὼς καταλάμβανε, ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ κατήμενος ὁ Πανσανίης, οὐ δοκέων τὸν Ἀμομφάρετον λείψεσθαι τῶν ἄλλων Λακεδαιμονίων ἀποστειχόντων, τὰ δὴ καὶ ἐγένετο, σημήνας ἀπῆγε διὰ τῶν κολωνῶν τοὺς λοιποὺς πάντας· εἶποντο δὲ καὶ Τεγεῆται. Ἀθηναῖοι δὲ ταχθέντες ἦσαν τὰ ἔμπαλιν ἢ Λακεδαιμόνιοι. οἱ μὲν γὰρ τῶν τε ὄχθων ἀντείχοντο καὶ τῆς ὑπωρείης τοῦ Κιθαιρῶνος, φοβεόμενοι τὴν ἵππον, Ἀθηναῖοι δὲ κάτω τραφθέντες ἐς τὸ πεδίον.

57. Ἀμομφάρετος δὲ ἀρχὴν τε οὐδαμὰ δοκέων Πανσανίην τολμήσειν σφείας ἀπολιπεῖν, περιείχετο αὐτοῦ μένοντας μὴ ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν· προτερέοντων δὲ τῶν σὺν Πανσανίῃ, καταδόξας αὐτοὺς ἰθεὶς τέχνη ἀπολιπεῖν αὐτὸν, ἀναλαβόντα τὸν λόχον τὰ ὄπλα ἦγε βάρην πρὸς τὸ ἄλλο στίφος. τὸ δὲ ἀπελθὼν ὕσον τε δέκα στάδια

ἀνέμενε τὸν Ἀμομφαρέτου λόχον, περὶ ποταμὸν Μολό-
εντα ἰδρυμένον Ἀργιόπιόν τε χῶρον καλεόμενον, τῇ καὶ
Δήμητρος Ἐλευσινίης ἱρὸν ἦσται· ἀνέμενε δὲ τοῦδε εἴ-
νεκα, ἵνα ἦν μὴ ἀπολίπη τὸν χῶρον ἐν τῷ ἐττεύχῃ οὗ
Ἀμομφάρετός τε καὶ ὁ λόχος, ἀλλ' αὐτοῦ μένωσι, βοη-
θεοὶ ὀπίσω παρ' ἐκείνους. καὶ οἱ τε ἀμφὶ τὸν Ἀμομ-
φάρητον παρεγίνοντό σφι, καὶ ἡ ἵππος ἡ τῶν βαρβάρων
προσέκειτο πᾶσα. οἱ γὰρ ἵππῶται ἐποίουν, οἷον καὶ
ἐώθεσαν ποιεῖν αἰεὶ· ἰδόντες δὲ τὸν χῶρον κεινὸν ἐν τῷ
ἐττεύχῃ οἱ Ἕλληνες τῆσι προτέρησι, ἤλαννον τοὺς ἵπ-
πους αἰεὶ τὸ πρόσω καὶ ἅμα καταλαβόντες προσεκέατό
σφι.

58. Μαρδόκιος δὲ ὡς ἐπύθετο τοὺς Ἕλληνας ἀποι-
χομένους ὑπὸ νύκτα εἶδε τε τὸν χῶρον ἐρημιον, καλέσας
τὸν Δηρισαῖον Θώρηκα καὶ τοὺς ἀδελφεοὺς αὐτοῦ Εὐ-
ρύπυλον καὶ Θρασυδήϊον, ἔλεγε· ὦ παῖδες Ἀλεύεω, ἔτι
τί λέξετε τάδε ὀρέοντες ἐρημία; ὑμῖς γὰρ οἱ πλησιόχω-
ροι ἐλέγετε Λακεδαιμονίους οὐ φεύγειν ἐκ μάχης, ἀλλὰ
ἄνδρας εἶναι τὰ πολέμια πρῶτους, τοὺς πρότερόν τε μν-
τισταμένους ἐκ τῆς τάξιος εἶδετε, νῦν τε ὑπὸ τὴν παροι-
χομένην νύκτα καὶ οἱ πάντες ὀρέομεν διαδράντας· διέ-
δεξάν τε, ἐπεὶ σφραγῆς ἔδωκε πρὸς τοὺς ἀψευδέως ἀρίστους
ἀνθρώπων μάχη διακριθῆναι, ὅτι οὐδένης ἄρα ἕκαστος ἐν
οὐδαμοῖσι ἐοῦσι Ἕλλησι ἐναπεδεικνύατο. καὶ ὑμῖν μὲν
ἐοῦσι Περσέων ἀπείροισι πολλὴ ἕκ γε ἐμεῦ ἐγένετο συγ-
γνώμη, ἐπαινεόντων τούτους τοῖσί τι καὶ συνηδέατε·
Ἀρταβάζου δὲ θῶμα καὶ μᾶλλον ἐποιεύμην τὸ καὶ κα-
ταρῶδησαι Λακεδαιμονίους, καταρῶδησαντά τε ἀπο-
δέξασθαι γνώμην δειλοτάτην, ὡς χρεῶν εἴη ἀναζεύξαντας
τὸ στρατόπεδον ἵεναι ἐς τὸ Θηβαίων ἄστν πολιορκησο-

μένους· τὴν ἔτι πρὸς ἐμεῦ βασιλεὺς πεύσεται. Καὶ τούτων μὲν ἐτέρωθι ἔσται λόγος· νῦν δὲ ἐκείνοισι ταῦτα ποιεῦσι οὐκ ἐπιτρεπτέα ἐστὶ, ἀλλὰ διωκτέοι εἰσὶ, ἐς ὃ καταλαμφθέντες δώσουσι ἡμῖν τῶν δὴ ἐποίησαν Πέρσας πάντων δίκας.

59. Ταῦτα εἶπας ἤγε τοὺς Πέρσας δρόμῳ διαβάντας τὸν Ἄσωπὸν κατὰ στίβον τῶν Ἑλλήνων ὡς δὴ ἀποδιδρασκόντων, ἐπεῖχέ τε ἐπὶ Λακεδαιμονίους τε καὶ Τεγεήτας μόνους· Ἀθηναίους γὰρ τραπομένους ἐς τὸ πεδλίον ὑπὸ τῶν ὄχθων οὐ κατώρα. Πέρσας δὲ ὄρέοντες ὠρμημένους διώκειν τοὺς Ἑλληνας οἱ λοιποὶ τῶν βαρβαρικῶν τελέων ἄρχοντες αὐτίκα πάντες ἦσαν τὰ σημήϊα, καὶ ἐδίωκον ὡς ποδῶν ἕκαστος εἶχον, οὔτε κόσμῳ οὔδενι κοσμηθέντες οὔτε τάξι. καὶ οὔτοι μὲν βοῆ τε καὶ ὀμίλῳ ἐπήϊσαν ὡς ἀναρπασόμενοι τοὺς Ἑλληνας.

60. Πανσανίης δὲ, ὡς προσέκειτο ἢ ἵππος, πέμψας πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἱππέα, λέγει τάδε· Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀγῶνος μεγίστου προκειμένου, ἐλευθέρην εἶναι ἢ δεδουλωμένην τὴν Ἑλλάδα, προδεδόμεθα ὑπὸ τῶν συμμάχων ἡμεῖς τε οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ ὑμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπὸ τὴν παροιχομένην νύκτα διαδράντων. νῦν ὧν δέδοκται τὸ ἐνθεῦτεν τὸ ποιητέον ἡμῖν· ἀμνηνομένους γὰρ τῇ δυνάμεθα ἄριστα περιστέλλειν ἀλλήλους. εἰ μὲν νῦν ἐς ἡμέας ὠρμησε ἀρχὴν ἢ ἵππος, χρῆν δὴ ἡμέας τε καὶ τοὺς μετ' ἡμέων τὴν Ἑλλάδα οὐ προδιδόντας Τεγεήτας βοηθεῖν ὑμῖν· νῦν δὲ, ἐς ἡμέας γὰρ ἅπασα κεχώρηκε, δίκαιοι ἐσθε ὑμεῖς πρὸς τὴν πιεζομένην μάλιστα τῶν μοιρέων ἀμνηνόντες ἵεναι. εἰ δ' ἄρα αὐτοὺς ἡμέας καταλελάβηκε ἀδύνατόν τι βοηθεῖν, ὑμεῖς δ' ἡμῖν τοῦτο τοξότας ἀποπέμψαντες χάριν θέσθε. συνοίδαμεν δὲ

ἡμῖν ὑπὸ τὸν παρεόντα τόνδε πόλεμον εἴουσι πολλὸν προθυμοτάτοισι, ὥστε καὶ ταῦτα ἔσακούειν.

61. Ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ὡς ἐπύθοντο, ὠρμέατο βοηθεῖν καὶ τὰ μάλιστα ἐπαμύνειν. καὶ σφι ἤδη στείχουσι ἐπιτίθενται οἱ ἀντιταχθέντες Ἑλλήνων τῶν μετὰ βασιλέος γενομένων, ὥστε μηκέτι δύνασθαι βοηθῆσαι· τὸ γὰρ προσκείμενόν σφας ἐλύπεσ. οὕτω δὲ μουνωθέντες Λακεδαιμόνιοι καὶ Τεγεῆται, ἔόντες σὺν ψιλοῖσι ἀριθμὸν οἱ μὲν πεντακισμῦριοι, Τεγεῆται δὲ τρισχίλιοι (οὔτοι γὰρ οὐδαμὰ ἀπεσχίζοντο ἀπὸ Λακεδαιμονίων), ἐσφαγιάζοντο ὡς συμβαλέοντες Μαρδονίῳ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ παρεούσῃ. καὶ, οὐ γὰρ σφι ἐγένετο τὰ σφάγια χρηστὰ, ἐπιπτὸν τε αὐτῶν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πολλοὶ καὶ πολλῶ πλεῦνες ἐτρωματίζοντο· φράξαντες γὰρ τὰ γέρορα οἱ Πέρσαι ἀπίεσαν τῶν τοξενμάτων πολλὰ ἀφειδέως, οὕτω ὥστε, πιεζομένων τῶν Σπαρτιητῶν καὶ τῶν σφαγίων οὐ γινομένων ἀποβλέψαντα τὸν Πανσανίην πρὸς τὸ Ἰραῖον τὸ Πλαταιέων ἐπικαλέσασθαι τὴν θεὸν, χρηίζοντα μηδαμῶς σφας ψευσθῆναι τῆς ἐλπίδος.

62. Ταῦτα δ' ἔτι τούτου ἐπικαλεωμένου προεξανστάντες πρότεροι οἱ Τεγεῆται ἐχώρεον ἐς τοὺς βαρβάρους, καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι αὐτίκα μετὰ τὴν εὐχὴν τὴν Πανσανίῳ ἐγένετο θυομένοισι τὰ σφάγια χρηστὰ. ὡς δὲ χρόνῳ κοτὲ ἐγένετο, ἐχώρεον καὶ οὔτοι ἐπὶ τοὺς Πέρσας, καὶ οἱ Πέρσαι ἀντίοι τὰ τόξα μετέντες. ἐγένετο δὲ πρῶτον περὶ τὰ γέρορα μάχη. ὡς δὲ ταῦτα ἐπεπτώκεε, ἤδη ἐγένετο μάχη ἰσχυρὴ παρ' αὐτὸ Δημήτριον καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν, ἐς ὃ ἀπίκοντο ἐς ὠθισμόν· τὰ γὰρ δόρατα ἐπιλαμβανόμενοι κατέκλων οἱ βάρβαροι. λίμματι μὲν νυν καὶ ῥώμῃ οὐκ ἔσσορες ἦσαν οἱ Πέρσαι, ἀνοπλοι

δὲ ἔόντες καὶ πρὸς ἀνεπιστήμονες ἦσαν καὶ οὐκ ὁμοῖοι τοῖσι ἐναντίοισι σοφίην. προεξαΐσσοντες δὲ κατ' ἕνα καὶ δέκα, καὶ πλεῦνές τε καὶ ἐλάσσονες συστρεφόμενοι, ἐπέπιπτον ἐς τοὺς Σπαρτιήτας καὶ διεφθείροντο.

63. Τῇ δὲ ἐτύχωνε αὐτὸς ἑὼν Μαρδόνιος, ἀπ' ἵππου τε μαχόμενος λευκοῦ ἔχων τε περὶ ἑωυτὸν λογάδας Περσέων τοὺς ἀρίστους χιλίους, ταύτῃ δὴ καὶ μάλιστα τοὺς ἐναντίους ἐπίεσαν. ὅσον μὲν νυν χρόνον Μαρδόνιος περιῆν, οἱ δὲ ἀντεῖχον καὶ ἀμυνόμενοι κατέβαλλον πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων· ὡς δὲ Μαρδόνιος ἀπέθανε καὶ τὸ περὶ ἐκεῖνον τεταγμένον ἔον ἰσχυρότατον ἔπεσε, οὕτω δὴ καὶ οἱ ἄλλοι ἐτράποντο καὶ εἶξαν τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. πλεῖστον γάρ σφεας ἐδηλέετο ἢ ἐσθῆς ἐρημος ἐοῦσα ὀπλων· πρὸς γὰρ ὀπλίτας ἔόντες γυμνήτες ἀγῶνα ἐποιεῦντο.

64. Ἐνθαῦτα ἦ τε δίκη τοῦ φόνου τοῦ Λεωνίδεω κατὰ τὸ χρησιμώτερον τοῖσι Σπαρτιήτησι ἐκ Μαρδονίου ἐπετελέετο, καὶ νίκην ἀναιρέεται καλλίστην ἀπασίων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Πausανίης ὁ Κλεομβρότου τοῦ Ἀναξανδρίδω. τῶν δὲ κατύπερθε οἱ προγόνων τὰ οὐνόματα εἴρηται ἐς Λεωνίδην· ὧντοὶ γὰρ σφι τυγχάνουσι ἔόντες ἀποθνήσκει δὲ Μαρδόνιος ὑπὸ Λειμνήστου, ἀνδρὸς ἐκ Σπάρτη λογίμου, ὃς χρόνῳ ὕστερον μετὰ τὰ Μηδικὰ ἔχων ἄνδρας τριηκοσίους συνέβαλε ἐν Στενικλήρῳ, πολέμου ἔοντος, Μεσσηνίοισι πᾶσι, καὶ αὐτὸς τε ἀπέθανε καὶ οἱ τριηκόσιοι.

65. Ἐν δὲ Πλαταιῆσι οἱ Πέρσαι ὡς ἐτράποντο ἰπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ἔφευγον οὐδένα κόσμον ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἑωυτῶν καὶ ἐς τὸ τεῖχος τὸ ξύλινον τὸ ἐποίησαντο ἐν μοίρῃ τῇ Θηβαΐδι. θῶνμα δὲ μοι ὅπως παρὰ

τῆς Δήμητρος τὸ ἄλσος μαχομένων οὐδὲ εἰς ἐφάνη, τῶν Περσῶν οὔτε ἐσελθῶν ἐς τὸ τέμενος οὔτε ἐναποθανῶν, περὶ τὸ ἱερόν οἱ πλεῖστοι ἐν τῷ βεβήλῳ ἔπεσον. δοκίω δὲ, εἴ τι περὶ τῶν θείων πρηγμάτων δοκέειν δεῖ, ἢ θεὸς αὐτῆ σφας οὐκ ἐδέκετο ἐμπρήσαντας τὸ ἱερόν τὸ ἐν Ἐλευσῖνι ἀνάκτορον. Αὕτη μὲν γιν ἡ μάχη ἐπὶ τοσοῦτο ἐγένετο.

66. Ἀρτιάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκος ἀντίκα τε οὐκ ἀρέσκειτο κατ' ἀρχὰς λειπομένου Μαρδονίου ἀπὸ βασιλείας, καὶ τότε πολλὰ ἀπαγορεύων οὐδὲν ἦνε, συμβάλλειν οὐκ ἐῶν· ἐποίησέ τε αὐτὸς τοιάδε ὡς οὐκ ἀρεσκόμενος τοῖσι πρηγμάσι τοῖσι ἐκ Μαρδονίου ποιευμένοισι. τῶν ἐστρατήγεε ὁ Ἀρτιάβαζος (εἶχε δὲ δύναμιν οὐκ ὀλίγην, ἀλλὰ καὶ ἐς τέσσερας μυριάδας ἀνθρώπων περὶ ἐωντιόν), τούτοις, ὅπως ἢ συμβολῆ ἐγένετο, εὖ ἐξεπιστάμενος τὰ ἔμελλε ἀποβήσεσθαι ἀπὸ τῆς μάχης, ἦϊς κατηρητισμένος, παραγγείλας κατὰ τῶντὸ ἵεναι πάντας τῆ ἂν αὐτὸς ἐξηγέται, ὅπως ἂν αὐτὸν ὀρίωσι σπουδῆς ἔχοντα. ταῦτα παραγγείλας ὡς ἐς μάχην ἦγε δῆθεν τὸν στρατόν. προτερέων δὲ τῆς ὁδοῦ ὦρα καὶ δὴ φεύγοντας τοὺς Πέρσας. οὕτω δὴ οὐκέτι τὸν αὐτὸν κόσμον κατηγέτιο, ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἐτρόχαζε φεύγων οὔτε ἐς τὸ ξύλινον τεῖχος οὔτε ἐς τὸ Θηβαίων τεῖχος, ἀλλ' ἐς Φωκίας, ἐθέλων ὡς τάχιστα ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἀπικέσθαι. καὶ δὴ οὗτοι μὲν ταύτη ἐτράποντο.

67. Τῶν δὲ ἄλιων Ἑλλήνων τῶν μετὰ βασιλείας ἐθελοκακεόντων Βοιωτοὶ Ἀθηναίοισι ἐμαχέσαντο χρόνον ἐπὶ συχνόν. οἱ γὰρ μηδίζοντες τῶν Θηβαίων, οὗτοι εἶχον προθυμίην οὐκ ὀλίγην μαχόμενοι τε καὶ οὐκ ἐθελοκακεόντες, οὕτω ὥστε τριηκόσιοι αὐτῶν οἱ πρῶτοι καὶ ἄρι-

τοι ἐνθάυτα ἔπεσον ὑπὸ Ἀθηναίων· ὡς δὲ ἐτράποντο καὶ οὗτοι, ἔφειγον ἐς τὰς Θήβας, οὐ τῆπερ οἱ Πέρσαι· καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ὁ πᾶς ὄμιλος οὔτε διαμαχεσάμενος οὐδενὶ οὔτε τι ἰποδεξάμενος ἔφειγόν.

68. Δηλοῖ τέ μοι ὅτι πάντα τὰ πρῆγματα τῶν βαρβάρων ἤρτηντο ἐκ Περσέων, εἰ καὶ τότε οὗτοι πρὶν ἢ καὶ συμμῖξαι τοῖσι πολεμίοισι ἔφειγον, ὅτι καὶ τοὺς Πέρσας ὄρων. οὕτω τε πάντες ἔφειγον πλὴν τῆς ἵππου τῆς τε ἄλλης καὶ Βοιωτῆς· αὕτη δὲ τосαῦτα προσωφέλεε τοὺς φεύγοντας, αἰεὶ τε πρὸς τῶν πολεμίων ἀγχιστα ἐοῦσα ἀπείργουσα τε τοὺς φίλους φεύγοντας ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων· οἱ μὲν δὴ νικῶντες εἶποντο, τοὺς Ξέρξεω διώκοντες τε καὶ φονεύοντες.

69. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ γινομένῳ φόβῳ ἀγγέλλεται τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι τοῖσι τεταγμένοισι περὶ τὸ Ἰσραῖον καὶ ἀπογενομένοισι τῆς μάχης ὅτι μάχη τε γέγονε καὶ νικῶεν οἱ μετὰ Πανσανίεω· οἱ δὲ ἀκούσαντες ταῦτα, οὐδένα κόσμον ταχθέντες, οἱ μὲν ἀμφὶ Κορινθίους ἐτράποντο διὰ τῆς ὑπωρέης καὶ τῶν κυλωνῶν τὴν φέρουσαν ἄνω ἰθὺ τοῦ ἱεροῦ τῆς Δήμητρος, οἱ δὲ ἀμφὶ Μεγαρέας τε καὶ Φλιασίους διὰ τοῦ πεδίου τὴν λειοτάτην τῶν ὁδῶν· ἐπεὶ τε δὲ ἀγχοῦ τῶν πολεμίων ἐγίνοντο οἱ Μεγαρέες καὶ Φλιάσιοι, ἀπιδόντες σφέας οἱ τῶν Θηβαίων ἵππῶται ἐπειγομένους οὐδένα κόσμον ἤλαννον ἐπ' αὐτοὺς τοὺς ἵππους, τῶν ἱππάρχων Ἀσωπόδωρος ὁ Τιμάνδρου· ἐσπεύοντες δ' ἐκατεστόρεσαν αὐτῶν ἑξακοσίους· τοὺς δὲ λοιποὺς κατήραξαν διώκοντες ἐς τὸν Κιθαιρῶνα· οὗτοι μὲν δὴ ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἀπώλοντο.

70. Οἱ δὲ Πέρσαι καὶ ὁ ἄλλος ὄμιλος, ὡς κατέφηνον ἐς τὸ ξύλινον τείχος, ἔφθησαν ἐπὶ τοῖς πύργους ἀναβάντες

πρὶν ἢ τοὺς Λακεδαιμονίους ἀπικέσθαι, ἀναβάντες δὲ ἐφράξαντο ὡς ἠδυνέατο ἄριστα τὸ τεῖχος. προσελθόντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων κατεστήκεέ σφι τειχομαχίη ἐρρωμενεστέρα. ἕως μὲν γὰρ ἀπῆσαν οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ δ' ἠμύνοντο καὶ πολλῷ πλῆον εἶχον τῶν Λακεδαιμονίων ὥστε οὐκ ἐπισταμένων τειχομαχεῖν· ὡς δέ σφι οἱ Ἀθηναῖοι προσῆλθον, οὕτω δὴ ἰσχυρὴ ἐγένετο τειχομαχίη καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν. τέλος δὲ ἀρετῇ τε καὶ λιπαρίῃ ἐπέβησαν Ἀθηναῖοι τοῦ τεύχεος καὶ ἤριπον, τῇ δὲ ἐσχεόντο οἱ Ἕλληρες. πρῶτοι δὲ ἐσῆλθον Τεγεῆται ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τὴν σκηρὴν τοῦ Μαρδονίου οὗτοι ἦσαν οἱ διαρπάσαντες, τὰ τε ἄλλα ἐξ αὐτῆς καὶ τὴν φάτνην τῶν ἵππων ἐοῦσαν χαλκῆν πᾶσαν καὶ θέης ἀξίην. τὴν μὲν νυν φάτνην ταύτην τὴν Μαρδονίου ἀνέθεσαν ἐς τὸν νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης Τεγεῆται, τὰ δὲ ἄλλα ἐς τῶντο, ὅσαπερ ἔλαβον, ἐσήνεικαν τοῖσι Ἕλλησι. οἱ δὲ βάρβαροι οὐδὲν ἔτι στίφος ἐποίησαντο πετόντος τοῦ τεύχεος, οὔτε τις αὐτῶν ἀλκῆς ἐμέμνητο, ἀλύκταζόν τε οἷα ἐν ὀλίγῳ χώρῳ πεφοβημένοι τε καὶ πολλαὶ μυριάδες κατειλημέναι ἀνθρώπων. παρῆν τε τοῖσι Ἕλλησι φονεύειν οὕτω ὥστε τριήκοντα μυριάδων στρατοῦ, καταδεουσέων τεσσέρων, τὰς ἔχων Ἀρτάβαζος ἔφρευε, τῶν λοιπῶν μηδὲ τρεῖς χιλιάδας περιγενέσθαι. Λακεδαιμονίων δὲ τῶν ἐκ Σπάρτης ἀπέθανον οἱ πάντες ἐν τῇ συμβολῇ βίς καὶ ἐννήκοντα, Τεγεητέων δὲ ἑκκαίδεκα, Ἀθηναίων δὲ δύο καὶ πεντήκοντα.

71. Ἡρόστεισε δὲ τῶν βαρβάρων πεζὸς μὲν ὁ Περσέων, ἵππος δὲ ἡ Σακέων, ἀνὴρ δὲ λέγεται Μαρδόσιος. Ἑλλήνων δὲ, ἀγαθῶν γενομένων καὶ Τεγεητέων καὶ Ἀθηναίων, ὑπερεβάλλοντο ἀρετῇ Λακεδαιμόνιοι. ἄλλοι

μὲν οὐδενὶ ἔχω ἀποστηνῆσθαι (ἄπιστες γὰρ οὔτοι τοὺς κατ' ἑωυτοὺς ἐνίκων), ὅτι δὲ κατὰ τὸ ἰσχυρότατον προστείχθησαν καὶ τούτων ἐκράτησαν. καὶ ἄριστος ἐγένετο μακροῦ Ἀριστοδῆμος κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας, ὃς ἐκ Θερμοπυλίων μοῦνος τῶν τριηκοσίων σωθεὶς εἶχε ὄνειδος καὶ ἀτιμίην. μετὰ δὲ τοῦτον ἠρίστευσαν Ποσειδώνιος τε καὶ Φιλοκίων καὶ Ἀμομφάρετος Σπαρτιήτης. καίτοι γενομένης λίσχης ὃς γένοιο αὐτῶν ἄριστος, ἔγνωσαν οἱ παραγερόμενοι Σπαρτιητῶν Ἀριστοδῆμον μὲν βουλόμενον φανερώς ἀποθανεῖν ἐκ τῆς παρεούσης οἱ αἰτίας, λυσσῶντά τε καὶ ἐκλιπόντα τῆν τάξιν ἔργα ἀποδέξασθαι μεγάλα, Ποσειδώνιον δὲ οὐ βουλόμενον ἀποθνήσκειν ἄνδρα γενέσθαι ἀγαθόν· τοσοῦτω τοῦτον εἶναι ἀμείνω. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ φθόγῳ ἂν εἴποιεν· οὔτοι δὲ τοὺς κατέλεξα πάντες, πλὴν Ἀριστοδῆμου, τῶν ἀποθανόντων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ, τίμοι ἐγένοντο, Ἀριστοδῆμος δὲ βουλόμενος ἀποθανεῖν διὰ τὴν προειρημένην αἰτίην οὐκ ἐτιμήθη.

72. Οὔτοι μὲν τῶν ἐν Πλαταιῆσι ὀνομασιότατοι ἐγένοντο. Καλλιχράτης γὰρ ἔξω τῆς μάχης ἀπέθανε, ἐλθὼν ἀνὴρ κάλλιστος ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν τότε Ἑλλήνων, οὐ μόνον κῆτῶν Λακεδαιμονίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων· ὃς, ἐπειδὴ ἐσφαγιάζετο Πανσανίης, κατήμενος ἐν τῇ τάξιν ἐτραυματίσθη τοξεύματι τὰ πλευρά. καὶ δὴ οἱ μὲν ἐμάχοντο, ὃ δ' ἐξετρηγμένος ἐδυσθιναίεε τε καὶ ἔλεγε πρὸς Ἀρίμηπτον, ἄνδρα Πλαταιέα, οὐ μέλει οἱ ὅτι πρὸ τῆς Ἑλλάδος ἀποθνήσκει, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἐχρήσατο τῇ χειρὶ καὶ ὅτι οὐδὲν ἐστὶ οἱ ἀποδεδεγμένον ἔργον ἑωυτοῦ ἄξιον προθυμεμένου ἀποδέξασθαι.

73. Ἀθηναίων δὲ λέγεται εὐδοκιμῆσαι Σωφάνης ὁ

Εὐτυχίδεω, ἐκ δήμου Δεκελεῆθεν, Δεκελεύων δὲ τῶν ποιῆ
 ἔργασαμένων ἔργον χρήσιμον ἐς τὸν πάντα χρόνον, ὡς
 αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι. ὡς γὰρ δὴ τὸ πάλαι κατὰ Ἑλέ-
 νης κομιδὴν Τυνδαρίδαι ἐσέβαλον ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν σὺν
 στρατοῦ πλήθει καὶ ἀνίστασαν τοὺς δήμους, οὐκ εἰδότες
 ὕα ὑπεξέκειτο ἡ Ἑλένη, τότε λέγουσι τοὺς Δεκελείας, οἱ δὲ
 αὐτὸν Δέκελον ἀχθόμενόν τε τῇ Θησέος ὕβρι καὶ δει-
 μαίνοντα περὶ πάσῃ τῇ Ἀθηναίων χώρῃ, ἐξηγησάμενόν
 σφι τὸ πᾶν πρῆγμα κατηγήσασθαι ἐπὶ τὰς Ἀφίδνας,
 τὰς δὴ Τριακὸς ἔων ἀντόχθων καταπροδιδοῖ Τυνδαρί-
 δησι. τοῖσι δὲ Δεκελεύσι ἐν Σπάρτῃ ἀπὸ τούτου τοῦ
 ἔργου ἀτελεῖη τε καὶ προεδρὴ διατελεῖ ἐς τόδε αἰεὶ ἔτι
 εἰσοῦσα, οὕτω ὥστε καὶ ἐς τὸν πόλεμον τὸν ὕστερον πολ-
 λοῖσι ἔτεσι τούτων γενόμενον Ἀθηναίοισι τε καὶ Πελο-
 ποννησίοισι, σινομένων τὴν ἄλλην Ἀττικὴν Λακεδαιμο-
 νίων, Δεκελέης ἀποσχέσθαι.

74. Τούτου τοῦ δήμου ἔων ὁ Σωφάνης, καὶ ἀρι-
 στεύσας τότε Ἀθηναίων, διξοὺς λόγους λεγομένους ἔχει,
 τὸν μὲν ὡς ἐκ τοῦ ζωστήρος τοῦ θώρηκος ἐφόρεε χαλκὴν
 ἀλύσι δεδεμένην ἄγκυραν σιδηρῆν, τὴν ὅκως πελάσσει
 ἀπικνεόμενος τοῖσι πολεμίοισι βαλλέσκειτο, ἵνα δὴ μιν οἱ
 πολέμοι ἐκπίπτοντες ἐκ τῆς τάξιος μετακινήσῃ μὴ δυ-
 ναίητο· γινομένης δὲ φυγῆς τῶν ἐναντίων δέδοκτο τὴν
 ἄγκυραν ἀναλαβόντα οὕτω διώκειν. οὗτος μὲν οὕτω
 λέγεται, ὁ δ' ἕτερος τῶν λόγων τῷ πρότερον λεχθέντι
 ἀμφισβητίων λέγεται, ὡς ἐπ' ἀσπίδος αἰεὶ περιθρούσης
 καὶ οὐδαμὰ ἀτρεμιζούσης ἐφόρεε ἐπίσημον ἄγκυραν, καὶ
 οὐκ ἐκ τοῦ θώρηκος δεδεμένην σιδηρῆν.

75. Ἔστι δὲ καὶ ἕτερον Σωφάνει λαμπρὸν ἔργον
 ἐξεργασμένον, ὅτι περικατημένων Ἀθηναίων Δίγιναν



Εὐρυβάτην τὸν Ἀργεῖον, ἄνδρα πεντάεθλον, ἐκ προκλήσιος ἐφόρευσε. αὐτὸν δὲ Σωφάνεα χρόνῳ ὕστερον τούτων κατέλαβε ἄνδρα γειόμενον ἀγαθόν, Ἀθηναίων στρατηγέοντα ἅμα Λεάγρῳ τῷ Γλαύκωνος, ἀποθανεῖν ὑπὸ Ἰδωνῶν ἐν Δάτῳ περὶ τῶν μετάλλων τῶν χρυσέων μαχεόμενον.

76. Ὡς δὲ τοῖσι Ἕλλησι ἐν Πλαταιῆσι κατέστρωντο οἱ βάρβαροι, ἐνθαῦτά σφι ἐπῆλθε γυνὴ αὐτόμολος· ἢ ἰπειδὴ ἔμαθε ἀπολωλότας τοὺς Πέρσας καὶ νικῶντας τοὺς Ἕλληνας, εὐῖσα παλλακὴ Φαρανδίατος τοῦ Τεάσπιος, ἀνδρὸς Πέρσεω, κοσμησαμένη χρυσῷ πολλῷ καὶ αὐτῇ καὶ αἱ ἀμφίπολοι καὶ ἐσθῆτι τῇ καλλίστῃ τῶν παρεουσίων, καταβῆσα ἐκ τῆς ἀρμαμάξης ἐχώρεε ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔτι ἐν τῆσι φονῆσι ἐόντας· ὄρῳσα δὲ πάντα ἐκεῖνα διέποντα Πανσανίην, πρότερόν τε τὸ οὐνομα ἐξεπισταμένη καὶ τὴν πάτρην ὥστε πολλάκις ἀκούσασα, ἔγνω τε τὸν Πανσανίην καὶ λαβομένη τῶν γουναίων ἔλεγε τάδε· Ὡ βασιλεῦ Σπάρτης, ῥῦσαί με τὴν ἰκέτιν σιγμαλαίου δουλοσύνης. σὺ γὰρ καὶ ἐς τόδε ὦνησας, τούσδε ἀπολέσας τοὺς οὔτε δαιμόνων οὔτε θεῶν ὄπιν ἔχοντας. εἰμὶ δὲ γένος μὲν Κῶν, θυγάτηρ δὲ Ἰγητορίδew τοῦ Ἀνταγόρεω. βίη δὲ με λαβὼν ἐν Κῶ εἶχε ὁ Πέρσης. Ὁ δὲ ἀμείβεται τοῖσδε· Γύναι, θάρσει καὶ ὡς ἰκέτις, καὶ εἰ δὴ πρὸς τούτῳ τυγχάνεις ἀληθεῖα λέγουσα καὶ εἰς θυγάτηρ Ἰγητορίδew τοῦ Κῶν, ὃς ἐμοὶ ξείνος μάλιστα τυγχάνει ἐὼν τῶν περὶ κείνους τοὺς χώρους οἰκημένων. Ταῦτα εἶπας τότε μὲν ἐπέτρεψε τῶν ἐφόρων τοῖσι παρεούσι, ὕστερον δὲ ἀπέπεμψε ἐς Δίγιναν, ἐς τὴν αὐτὴν ἤθελε ἀπικέσθαι.

77. Μετὰ δὲ τὴν ἀπιξιν τῆς γυναικὸς αὐτίκα μετὰ



ταῦτα ἀπίκοντο Μαντινέες ἐπ' ἐξεργασμένοισι· μαθόν-
τες δὲ ὅτι ὕστεροι ἤκουσι τῆς συμβολῆς, συμφορὴν ἐποι-
εῦντο μεγάλην, ἄξιοί τε ἔφασαν εἶναι σφέας ζημιῶσαι.
πυνθανόμενοι δὲ τοὺς Μήδους τοὺς μετὰ Ἀρταβάζου
φεύγοντας, τούτους ἐδίωκον μέχρι Θεσσαλίας· Λακεδαι-
μόνιοι δὲ οὐκ ἔων φεύγοντας διώκεν. οἱ δὲ ἀναχωρή-
σαντες ἐς τὴν ἑωυτῶν τοὺς ἡγεμόνας τῆς στρατιῆς ἐδίω-
ξαν ἐκ τῆς γῆς. μετὰ δὲ Μαντινέας ἤκον Ἰλλεῖοι. καὶ
ὡσαύτως οἱ Ἰλλεῖοι τοῖσι Μαντινεῦσι συμφορὴν ποιη-
σάμενοι ἀπαλλάσσοντο· ἀπελθόντες δὲ καὶ οὗτοι τοὺς
ἡγεμόνας ἐδίωξαν. τὰ κατὰ Μαντινέας μὲν καὶ Ἰλλεῖους
τοσαῦτα.

78. Ἐν δὲ Πλαταιῆσι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν Λιγι-
νητέων ἦν Λάμπων ὁ Πυθίω, Λιγινητέων τὰ πρῶτα, ὃς
ἀνοσιώτατον ἔχων λόγον ἴετο πρὸς Πανσανίην. ἀπι-
κόμενος δὲ σπουδῇ ἔλεγε τάδε· Ὡ παῖ Κλεομβρότου,
ἔργον ἔργασταί τοι ὑπερφανὲς μέγαθός τε καὶ κάλλος,
καὶ τοι θεὸς παρέδωκε φησάμενον τὴν Ἑλλάδα κλέος
καταθέσθαι μέγιστον Ἑλλήνων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. σὺ δὲ
καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ἐπὶ τούτοισι ποιήσον, ὅπως λόγος τέ
σε ἔχη ἔτι μέζων καὶ τις ὕστερον φυλιάσσηται τῶν βαρ-
βάρων μὴ ὑπάρχειν ἔργα ἀτάσθαλα ποιέων ἐς τοὺς
Ἕλληνας. Λεωνίδεω γὰρ ἀποθανόντος ἐν Θερμοπύλῃσι
Μαρδόνιός τε καὶ Ξέρξης ἀποτάμοντες τὴν κεφαλὴν
ἀνεσταύρωσαν. τῷ σὺ τὴν ὁμοίην ἀποδιδούς ἔπαινον
ἔξεις πρῶτα μὲν ὑπὸ πάντων Σπαρτητέων, αὐτίς δὲ καὶ
πρὸς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. Μαρδόνιον γὰρ ἀνασκολο-
πίσας τιτιμωρήσεται ἐς πάτρων τὸν σὸν Λεωνίδην. Ὅ
μὲν δοκέων χαρίζεσθαι ἔλεγε τάδε.

79. Ὁ δ' ἀνταμείβετο τοῖσδε· Ὡ ξεῖνε Λιγινῆτα.



τὸ μὲν εἶτοεῖν τε καὶ προορῶν ἄγαμαί σου, γτώμης
 μῆτις ἡμάρτηταις χρηστῆς. Ἐξάρης γάρ με ἔχου καὶ
 τὴν πίστην καὶ τὸ ἔργον, ἐς τὸ μηδὲν κατέβαιε παρσι-
 νῶν νεκρῶ ἀμυάνεσθαι, καὶ ἔν ταῦτα ποιῶ, φῶς ἄμα-
 ρόν με ἀποίσεσθαι. τὰ πρότε μῦλλον θαρζάρουσι ποιῶν
 ἤπερ Ἑλλῆσι· καὶ ἐκείνοισι δὲ ἐπιφθοροῦμεν. ἐγὼ δ'
 ὦν τούτου εἶνεκα μήτε Διγνήτησι ἄδομι μήτε τοῖσι
 ταῦτα ἄρεσται· ἀποχρᾶ δὲ μοι Σπαρτιάτησι ἀρεσθή-
 μενον ὅσα μὲν ποιῶν, ὅσα δὲ καὶ λέγον. Δεινὴ δὲ
 τῷ με κλείεις τιμωρῆσαι, φημι μεγάλας τετιμωρῆσθαι,
 ψυχῆσι τε τῆσι τῶνδε ἀναριθμήτοισι τετιμῆται αὐτός
 τε καὶ οἱ ἄλλοι οἱ ἐν Θερμοπύλαισι τελειτήσατε. σὺ
 μέτοι εἶ ἔχων λόγον τοιόνδε μήτε προσέλθης ἔμοιγε
 μήτε συμβουλεύσης, χάριν τε ἴσθι ἔων ἀταδής.

80. Ὁ μὲν ταῦτα ἀκούσας ἀπαλλάσσειτο· Πανσι-
 νῆς δὲ κτήριμα ποιησάμενος μηδὲνα ἀπτεσθαι τῆς λιγῆς,
 συγκομῆεν ἐκλείπει τοῖς εὐπαις τὰ χρήματα. οἱ δὲ
 ἀπὸ τὸ στρατιόπεδον σπιδάμενοι εἴριστον σκηνῶν κτε-
 στερασμένας χρυσῶ καὶ ἀργύρῳ, κίτας τε ἐπιχρῆσους
 καὶ ἐπαργήρους, κρητῆρῶς τε χρυσίους καὶ φιάλας τε
 καὶ ἄλλα ἐκτώματα· σάκεας τε ἐπ' ἀμαξίων εἴριστον,
 ἐν τοῖσι λέβητες ἐφαίνοντο ἐτεόντες χρύσειοι τε καὶ ἀρ-
 γύρειοι· ἀπὸ τε τῶν κειμένων νεκρῶν ἐσκέλευον ψέλλαι τε
 καὶ στρεπτοῖς καὶ τοῖς ἀκινάκας ἰόντας χρυσίους, ἐπεὶ
 ἰσθῆτιός γε ποικίλης λόγος ἐρίετο οὐδὲ εἷς. ἐνθαῦτα
 πολλὰ μὲν κλέπτοντες ἐπώλεον πρὸς τοῖς Διγνήταις οἱ
 εὐπαιτες, παλῶ δὲ καὶ ἀπεδείκνυσαν, ὅσα αὐτῶν οἷα οἷα
 τε ἔν κρήναι· ὥστε Διγνήτησι οἱ μεγάλοι πλοῦτοι
 ἀρχὴν ἐνθεῖτεν ἐρίοντο, οἱ τὸν χρυσὸν ἀπὸ ἰόντα χαλ-
 ζὸν διδόν παρὰ τῶν εὐπαιτῶν ἠπίοντο.

81. Συμφορήσαντες δὲ τὰ χρήματα καὶ δεκάτην ἐξελόντες τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ, ἀπ' ἧς ὁ τρίπους ὁ χρύσεος ἀνετέθη ὁ ἐπὶ τοῦ τρικαρήνου ὄφις τοῦ χαλκίου ἐπεστεῶς ἀγχιστα τοῦ βωμοῦ, καὶ τῷ ἐν Ὀλυμπίῃ θεῷ ἐξελόντες, ἀπ' ἧς δεκάπηχυν χάλκεον Δία ἀνέθηκαν, καὶ τῷ ἐν Ἰσθμῷ θεῷ, ἀπ' ἧς ἐπτάπηχυς χάλκεος Ποσειδέων ἐξογένετο, ταῦτα ἐξελόντες τὰ λοιπὰ διαιρέοντο καὶ ἔλαβον ἕκαστοι τῶν ἄξιοι ἦσαν, καὶ τὰς παλλακὰς τῶν Περσέων καὶ τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον καὶ ἄλλα χρήματά τε καὶ ὑποζύγια. Ὅσα μὲν νυν ἔξαιρета τοῖσι ἀριστεύσασιν αὐτῶν ἐν Πλαταιῆσι ἐδόθη, οὐ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν, δοκέω δ' ἔγωγε καὶ τούτοις δοθῆναι. Πανσανίη δὲ πάντα δέκα ἔξαιρέθη τε καὶ ἐδόθη, γυναῖκες, ἵπποι, τάλαντα, κάμηλοι, ὡς δὲ αὐτῶς καὶ τὰ ἄλλα χρήματα.

82. Λέγεται δὲ καὶ τάδε γενέσθαι, ὡς Ξέρξης φεύγων ἐκ τῆς Ἑλλάδος Μαρδονίῳ τὴν κατασκευὴν καταλίποι τὴν ἑωυτοῦ. Πανσανίην ὦν ὀρέοντα τὴν Μαρδονίου κατασκευὴν χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου καὶ παραπετάσμασι ποικίλοισι κατασκευασμένην, κελεῦσαι τοὺς τε ἄρτοκόπους καὶ τοὺς ὄψοποιούς κατὰ ταῦτα καθὼς Μαρδονίῳ δεῖπνον παρασκευάζειν. ὡς δὲ κελευόμενοι οὗτοι ἐποίησαν ταῦτα, ἐνθαῦτα τὸν Πανσανίην ἰδόντα κλίνας τε χρυσέας καὶ ἀργυρέας εὐῖ ἐστρωμένας καὶ τραπέζας τε χρυσέας καὶ ἀργυρέας· καὶ παρασκευὴν μεγαλοπρεπέα τοῦ δεῖπνου, ἐκπλαγέντα τὰ προκείμενα ἀγαθὰ κελεῦσαι ἐπὶ γέλῳ τοὺς ἑωυτοῦ διηκόπους παρασκευάσαι Λακωνικὸν δεῖπνον. ὡς δὲ τῆς θοίνης ποιηθείσης ἦν πολλὸν τὸ μέσον, τὸν Πανσανίην γελάσαντα μεταπέμψασθαι τῶν Ἑλλήνων τοὺς στρατηγούς, συνελθόντων δὲ τούτων εἰπεῖν τὸν Πανσανίην, δεικνύντα ἐς ἑκατέρην τοῦ δεῖπνου τὴν πα-

ρασκευήν· Ἄνδρες Ἕλληνες, τῶνδε εἵνεκά ἐγὼ ὑμέας
συνήγαγον, βουλόμενος ὑμῖν τοῦ Μήδου τὴν ἀφροσύνην
δειξαι, ὅς τοιήνδε δίαιταν ἔχων ἦλθε εἰς ἡμέας οὕτω
οἷζυρήν ἔχοντας ἀπαιρησόμενος. Ταῦτα μὲν Πανσανίην
λέγεται εἰπεῖν πρὸς τοὺς στρατιηγοὺς τῶν Ἑλλήνων.

83. Ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ μετὰ ταῦτα καὶ τῶν
Πλαταιέων εὖρον σιγνοὶ θήκας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου
καὶ τῶν ἄλλων χρημάτων. ἐφάνη δὲ καὶ τότε ὕστερον
ἔτι τοιούτων· τῶν νεκρῶν περιψιλωθέντων τὰς σάρκας
(συνεφόρεον γὰρ τὰ ὀστέα οἱ Πλαταιέες εἰς ἓνα χῶρον)
εὐρέθη κεφαλὴ οὐκ ἔχουσα ῥαφήν οὐδεμίαν, ἀλλὰ ἐξ
ἐνὸς λοῦσα ὀστέου· ἐφάνη δὲ καὶ γνάθος, καὶ τὸ ἄνω
τῆς γνάθου, ἔχουσα ὀδόντας μονοφυέας, ἐξ ἐνὸς ὀστέου
πάντας, τοὺς τε ὀδόντας καὶ τοὺς γομφίους· καὶ πεντα-
πήχεος ἀνδρὸς ὀστέα ἐφάνη.

84. Ἐπεὶ τε δὲ Μαρδονίου δευτέρῃ ἡμέρῃ ὁ νεκρὸς
ἠφάνιστο, ἵπ' ὅτε μὲν ἀνθρώπων, τὸ ἀτρεκέες οὐκ ἔχω
εἰπεῖν, πολλοὺς δὲ τινὰς ἤδη καὶ παντοδαποὺς ἤκουσα
θάψαι Μαρδόνιον, καὶ δῶρα μεγάλα οἶδα λαβόντας
πολλοὺς παρὰ Ἀρτόντεω τοῦ Μαρδονίου παιδὸς διὰ
τοῦτο τὸ ἔργον· ὅστις μέντοι ἦν αὐτῶν ὁ ὑπελόμενός τε
καὶ θάψας τὸν νεκρὸν τὸν Μαρδονίου, οὐ δύναμαι
ἀτρεκέως πυνθέσθαι. ἔχει δὲ τινὰ φάτιν καὶ Διονυσο-
φάνης, ἀνὴρ Ἐφέσιος, θάψαι Μαρδόνιον. ἀλλ' ὁ μὲν
τρόπῳ τοιούτῳ ἐτάφη.

85. Οἱ δὲ Ἕλληνες ὡς ἐν Πλαταιῆσι τὴν λήϊην διεί-
λοντο, ἔθαπτον τοὺς ἐωντῶν χωρὶς ἕκαστοι. Λακεδαι-
μόνιοι μὲν τριξὰς ἐποιήσαντο θήκας· ἐνθα μὲν τοὺς
ἱρένας ἔθαψαν, τῶν καὶ Ποσειδάωνιος καὶ Ἀμομφάρετος
ἦσαν καὶ Φιλοκύων τε καὶ Καλλικράτης. ἐν μὲν δὴ εἰς

τῶν τάφων ἦσαν οἱ ἱρένες, ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ οἱ ἄλλοι Σπαρτιῆται, ἐν δὲ τῷ τρίτῳ οἱ εἰλωτες. Οὗτοι μὲν οὕτω ἔθαπτον, Τεγεῆται δὲ χωρὶς πάντας ἁλέας, καὶ Ἀθηναῖοι τοὺς ἐσωτῶν ὁμοῦ, καὶ Μεγαρέες τε καὶ Φλιάσιοι τοὺς ὑπὸ τῆς ἵππου διαφθοαρέντας. Τούτων μὲν δὴ πάντων πλήρεις ἐγένοντο οἱ τάφοι· τῶν δὲ ἄλλων ὄσοι καὶ φαίνονται ἐν Πλαταιῆσι ἔοντες τάφοι, τούτους δὲ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπαισχυνομένους τῇ ἀπεστοῖ τῆς μάχης ἐκάστους χῶματα χῶσαι κεινὰ τῶν ἐπιγυνομένων εἵνεκεν ἀνθρώπων. ἐπεὶ καὶ Λιγυνητέων ἐστὶ ἀυτόθι καλεόμενος τάφος, τὸν ἐγὼ ἀκούω καὶ δέκα ἔτεσι ὕστερον μετὰ ταῦτα δεηθέντων τῶν Λιγυνητέων χῶσαι Κλεάδην τὸν Λυτοδίκου ἀνδρα Πλαταιέα, πρόξεινον ἔοντα αὐτῶν.

86. Ὡς δ' ἄρα ἔθαψαν τοὺς νεκροὺς ἐν Πλαταιῆσι οἱ Ἕλληνες, ἀντίκα βουλευομένοι σφι ἐδόκεε στρατεύεσθαι ἐπὶ τὰς Θήβας καὶ ἔξαιτέειν αὐτῶν τοὺς μηδίσαντας, ἐν πρώτοισι δὲ αὐτῶν Τιμηγενίδην καὶ Ἀτταγῖνον, οἱ ἀρχηγέται ἀνὰ πρώτους ἦσαν· ἦν δὲ μὴ ἐκδιδῶσι, μὴ ἀπανίστασθαι ἀπὸ τῆς πόλιος πρότερον ἢ ἐξέλωσι· ὡς δὲ σφι ταῦτα ἔδοξε, οὕτω δὴ ἐνδεκάτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς συμβολῆς ἀπικόμενοι ἐπολιόρχεον Θηβαίους, κωλύοντες ἐκδιδόναι τοὺς ἀνδρας· οὐ βουλομένων δὲ τῶν Θηβαίων ἐκδιδόναι, τὴν τε γῆν αὐτῶν ἔταμνον καὶ προσέβαλλον πρὸς τὸ τεῖχος.

87. Καὶ οὐ γὰρ ἐπαύοντο σινόμενοι, εἰκοστῇ ἡμέρῃ ἔλεξε τοῖσι Θηβαίοισι Τιμηγενίδης τάδε· Ἄνδρες Θηβαῖοι, ἐπειδὴ οὕτω δέδοκται τοῖσι Ἕλλησι, μὴ πρότερον ἀπαναστῆραι πολιορκέοντας ἢ ἐξέλωσι Θήβας ἢ ἡμέας αὐτοῖσι παραδῶτε, νῦν ὧν ἡμέων εἵνεκα γῆ ἢ Βοιωτὴ πλείω μὴ ἀναπλήσῃ, ἀλλ' εἰ μὲν χρημάτων χρηίζοντες

πρόσχημα ἡμέας ἔξαιτέονται, χρήματά σφι δῶμεν ἐκ τοῦ κοινου· σὺν γὰρ τῷ κοινῷ καὶ ἐμηδίσαμεν, οὐδὲ μῦνοι ἡμέες· εἰ δὲ ἡμέων ἀληθῶς δεόμενοι πολιορκέουσι, ἡμεῖς ἡμέας αὐτοὺς ἐς ἀντιλογίην παρέξομεν. Κάρτα τε ἔδοξε εὖ λέγειν καὶ ἐς καιρὸν, αὐτίκα τε ἐπεκηρονκύνοντο πρὸς Πασσανίην οἱ Θηβαῖοι θέλοντες ἐκδιδόναι τοὺς ἄνδρας.

88. Ὡς δὲ ὠμολόγησαν ἐπὶ τούτοισι, Ἀτταγῖνος μὲν ἐκδιδρῆσκει ἐκ τοῦ ἄστεος, παῖδας δὲ αὐτοῦ ἀπικθέντας Πασσανίης ἀπέλυσε τῆς αἰτίας, φὰς τοῦ μηδισμοῦ παῖδας οὐδὲν εἶναι μεταίτιους. τοὺς δὲ ἄλλους ἄνδρας τοὺς ἐξέδοσαν οἱ Θηβαῖοι, οἱ μὲν ἔδοκεον ἀντιλογίης τε κυρήσειν καὶ δὴ χρήμασι ἐπεποίθεσαν διωθῆσθαι· ὁ δὲ ὡς παρέλαβε, αὐτὰ ταῦτα ὑπονοέων τὴν στρατιὴν τὴν τῶν συμμάχων ἅπασαν ἀπῆκε καὶ ἐκείνους ἀγαγὼν ἐς Κόρινθον διέφθειρε. Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Πλαταιῆσι καὶ Θήβησι γεγόμενα.

89. Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκος φεύγων ἐκ Πλαταιέων καὶ δὴ πρόσω ἐγένετο. ἀπικόμενον δὲ μιν οἱ Θεσσαλοὶ παρὰ σφείας ἐπὶ τε ξείνια ἐκάλεον καὶ ἀνειρώτευν περὶ τῆς στρατιῆς τῆς ἄλλης, οὐδὲν ἐπιστάμενοι τῶν ἐν Πλαταιῆσι γενομένων. ὁ δὲ Ἀρτάβαζος, γνοὺς ὅτι εἰ ἐθέλει σφι πᾶσαν τὴν ἀληθῆσιν τῶν ἀγῶνων εἰπεῖν, αὐτός τε κινδυνεύσει ἀπολέσθαι καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ στρατός (ἐπιθήσασθαι γάρ οἱ πάντα τινὰ οἶετο πυνθανόμενον τὰ γεγονότα), ταῦτα ἐκλογιζόμενος οὐτε πρὸς τοὺς Φωκίας ἐξηγόρευε οὐδὲν, πρὸς τε τοὺς Θεσσαλοὺς ἔλεγε τάδε· Ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες Θεσσαλοὶ, ὡς ὄρατε, ἐπείγομαί τε κατὰ τὴν ταχίστην ἑλὼν ἐς Θρηάκην καὶ σπουδὴν ἔχω, πεμφθεὶς κατὰ τι πρῆγμα ἐκ τοῦ

στρατοπέδου μετὰ τῶνδε· αὐτὸς δὲ ὑμῖν Μαρδόκιος καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ οὗτος κατὰ πόδας ἐμεῦ ἐλαύνων προσδόκιμός ἐστι. τοῦτον καὶ ξεινίζετε καὶ εὖ ποιεῦντες φαίνεσθε· οὐ γὰρ ὑμῖν ἐς χρόνον ταῦτα ποιεῦσι μεταμелήσει. Ταῦτα δὲ εἶπας ἀπέλαυνε σπουδῇ τὴν στρατιὴν διὰ Θεσσαλίας τε καὶ Μακεδονίης ἰθὺ τῆς Θρηίκης, ὡς ἀληθέως ἐπειγόμενος καὶ τὴν μεσόγαιαν τάμνων τῆς ὁδοῦ. καὶ ἀπικνέεται ἐς Βυζάντιον, καταλιπὼν τοῦ στρατοῦ τοῦ ἐωυτοῦ συχνούς ὑπὸ Θρηίκων τε κατακοπέντας κατ' ὁδὸν καὶ λιμῶν συστάντας καὶ καμάτω· ἐκ Βυζαντίου δὲ διέβη πλοίοισι. Οὗτος μὲν οὕτω ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην.

90. Τῆς δὲ αὐτῆς ἡμέρης τῆσπερ ἐν Πλαταιῆσι τὸ τρῶμα ἐγένετο, συνεκύρησε γενέσθαι καὶ ἐν Μυκάλῃ τῆς Ἰωνίης. ἐπεὶ γὰρ δὴ ἐν τῇ Δήλῳ κατέατο οἱ Ἕλληνας οἱ ἐν τῆσι νηυσὶ ἅμα Δευτυχίδῃ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἀπικόμμενοι, ἦλθόν σφι ἄγγελοι ἀπὸ Σάμου Λάμπων τε Θρασυκλέος καὶ Ἀθηναγόρης Ἀρχεστρατίδew καὶ Ἰγησίστρατος Ἀρισταγόρεw, πεμφθέντες ὑπὸ Σαμίων λάθρη τῶν τε Περσέων καὶ τοῦ τυράννου Θεομήστορος τοῦ Ἀνδροδάμαντος, τὸν κατέστησαν Σάμου τύραννον οἱ Πέρσαι. ἐπελθόντων δὲ σφρων ἐπὶ τοὺς στρατηγούς ἔλεγε Ἰγησίστρατος πολλὰ καὶ παντοῖα, ὡς ἦν μόνον ἰδωνται αὐτοὺς οἱ Ἴωνες, ἀποστήσονται ἀπὸ Περσέων, καὶ ὡς οἱ βάρβαροι οὐκ ὑπομενέουσι· ἦν δὲ καὶ ἄρα ὑπομείνωσι, οὐκ ἐτέρην ἄγρην τοιαύτην εὐρεῖν ἂν αὐτοὺς. Θεοὺς τε κοινούς ἀνακαλέων προέτρπε αὐτοὺς ῥύσασθαι ἄνδρας Ἕλληνας ἐκ δουλοσύνης καὶ ἀπαμῦναι τὸν βάρβαρον. εὐπετις τε αὐτοῖσι ἔφη ταῦτα γίνεσθαι· τὰς τε γὰρ νέας αὐτῶν κακῶς πλέειν καὶ οὐκ ἀξιωμαχοὺς κεί-

νοισι εἶναι· αὐτοὶ τε, εἴ τι ὑποπτεύουσι μὴ δόλοι αὐτοῦ
· προάγοιεν, ἑτοῖμοι εἶναι ἐν τῆσι νηυσὶ τῆσι ἐκείνων ἀγόμενοι ὄμητροι εἶναι.

91. Ὡς δὲ πολλὸς ἦν λισσόμενος ὁ ξεῖνος ὁ Σάμιος εἶρετο Δευτιχίδης, εἴτε κληδόνος εἵνεκεν θείων πιθέσθαι, εἴτε καὶ κατὰ συντυχίην θεοῦ ποιεῖντος· Ὡς ξεῖνος Σάμιος, τί τοι τὸ οὖνομα; ὁ δὲ εἶπε, Ἥγησίστρατος· ὁ δὲ ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, εἴ τινα ὄρητο λέγειν ὁ Ἥγησίστρατος, εἶπε· Δέχομαι τὸν οἰωνὸν τὸν Ἥγησίστρατον, ὡς ξεῖνε Σάμιος· σὺ δὲ ἡμῶν ποίεε ὄρωσάντος τε δούς πίστιν ἀποπλεύσειαι καὶ οἱ σὶν σοὶ ἔόντες οἶδε, ἢ μὴν Σαμίους ἡμῶν προθύμους ἔσεσθαι συμμάχους.

92. Ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε καὶ τὸ ἔργον προσῆγε· αὐτίκα γάρ οἱ Σάμιοι πίστιν τε καὶ ὄρωια ἐποιεῖντο συμμαχίης περὶ πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Ταῦτα δὲ ποιήσαντες οἱ μὲν ὑπέπλεον· μετὰ σφείων γὰρ ἐκέλευε πλεῖν τὸν Ἥγησίστρατον, οἰωνὸν τὸ οὖνομα ποιούμενος· οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπισχόντες ταύτην τὴν ἡμέτην τῇ ὑστεραίᾳ ἐκαλλιμερέοντο, μαντιομένου σφι Διῖφόνου τοῦ Εὐτρίου ἀνδρὸς Ἀπολλωνιήτεω, Ἀπολλωνίης δὲ τῆς ἐν Ἰονίᾳ κόλπῳ, τοῦ τὸν πατέρα κατέλαβε Εὐτρίον προῆγμα τοιόνδε.

93. Ἔστι ἐν τῇ Ἀπολλωνίᾳ ταύτῃ ἰσὰ ἡλίου πρόβατα, τὰ τὰς μὲν ἡμέρας βόσκειται παρὰ ποταμὸν ὃς ἐκ Λάκμωνος οὖρεος ρεῖ διὰ τῆς Ἀπολλωνίης χώρας ἐς θάλασσαν παρ' Ὀρικὸν λιμένα, τὰς δὲ νύκτας ὑραιρημίνοι ἄνδρες οἱ πλοῦτω τε καὶ γένει δοκιμώτατοι τῶν ἀσπίων, οὗτοι φυλάσσοισι ἑναυτὸν ἕκαστος· περὶ πολλοῦ γὰρ δὴ ποιεῖνται Ἀπολλωνιῆται τὰ πρόβατα ταῦτα ἐκ θεοπροπίου τινός. ἐν δὲ ἄνθρωποι ἀλλίζονται ἀπὸ τῆς

πόλιος ἐκάς. ἔνθα δὴ τότε ὁ Εὐήνιος οὗτος ἀραιρημένος ἐφύλασσε. καὶ κοτε αὐτοῦ κατακοιμήσαντος τὴν φυλακὴν παρελθόντες λύκοι ἐς τὸ ἄντρον διέφθειραν τῶν προβάτων ὡς ἐξήκοντα. ὁ δὲ ὡς ἐπήϊσε, εἶχε σιγῇ καὶ ἔφραζε οὐδενὶ, ἐν νόῳ ἔχων ἀντικαταστήσειν ἄλλα πριάμενος. καὶ οὐ γὰρ ἔλαθε τοὺς Ἀπολλωνιῆτας ταῦτα γενόμενα, ἀλλ' ὡς ἐπύθοντο, ὑπαγαγόντες μιν ὑπὸ δικαστήριον κατέκριναν, ὡς τὴν φυλακὴν κατακοιμήσαντα, τῆς ὄψιος στέρηθῆναι. ἐπεὶ τε δὲ τὸν Εὐήνιον ἐξετύφλωσαν, ἀντίκα μετὰ ταῦτα οὔτε πρόβατά σφι ἔτικτε οὔτε γῆ ἔφερε ὁμοίως καρπὸν. πρόφαντα δὲ σφι ἐν τῇ Δωδώνῃ καὶ ἐν Δελφοῖσι ἐγένετο, ἐπεὶ τε ἐπειρώτευν τοὺς προφήτας τὸ αἴτιον τοῦ παρεόντος κακοῦ. οἱ δὲ αὐτοῖσι ἔφραζον ὅτι ἀδίκως τὸν φύλακον τῶν ἱρῶν προβάτων Εὐήνιον τῆς ὄψιος ἐστέρησαν· αὐτοὶ γὰρ ἐπορμηῆσαι τοὺς λύκους, οὐ πρότερόν τε παύσασθαι τιμωρέοντες ἐκείνῳ πρὶν ἢ δίκας δῶσι τῶν ἐποίησαν ταύτας, τὰς ἂν αὐτὸς ἔληται καὶ δικαιοῖ· τούτων δὲ τελεομένων αὐτοὶ δώσειν Εὐηνίῳ δόσιν τοιαύτην, τὴν πολλοὺς μιν μακαριεῖν ἀνθρώπων ἔχοντα.

94. Τὰ μὲν χρηστήρια ταῦτά σφι ἐχρήσθη, οἱ δὲ Ἀπολλωνιῆται ἀπόρρητα ποιησάμενοι προέθεσαν τῶν ἀσπιῶν ἀνδράσι διαπρήξαι. οἱ δὲ σφι διέπρηξαν ὧδε. κατημένου Εὐηνίου ἐν Θώκῃ ἐλθόντες οἱ παρίζοντο καὶ λόγους ἄλλους ἐποιεῦντο, ἐς ὃ κατέβαινον συλλυπεύμενοι τῷ πάθει. ταύτῃ δὲ ὑπάγοντες εἰρώτερον τίνα δίκην ἂν ἔλοιτο, εἰ ἐθέλοιεν Ἀπολλωνιῆται δίκας ὑποστήναι δώσειν τῶν ἐποίησαν. ὁ δὲ οὐκ ἀκηκῶς τὸ θεοπρόπιον εἶλετο εἰπάς, εἰ τίς οἱ δολῆ ἀγροῦς, τῶν ἀσπιῶν ὑνομάσας τοῖσι ἡπίστατο εἶναι καλλίστους δύο κλήρους τῶν ἐν τῇ Ἀπολ-

λωνίη, καὶ οἴκτισιν πρὸς τούτοις τὴν ἦδε καλλίστην
 εἶσαν τῶν ἐν τῇ πόλει· τούτων δὲ ἔφη ἐπίβρολος γεγό-
 μενος τοῦ λοιποῦ ἀμήντιος εἶναι, καὶ δίκην οἱ ταύτην
 ἀποχρᾶν γενομένην. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε, οἱ δὲ πάρ-
 εδροι εἶπαν ἰπολαβόντες· Εὐνίε, ταύτην δίκην Ἀπολ-
 λωνιῆται τῆς ἐπιπλώσιος ἐκίνουσί τοι κατὰ τὰ θεο-
 πρόπια τὰ γενόμενα. Ὁ μὲν δὴ πρὸς ταῦτα δεινὰ
 ἐποιέετο, ἐνθεῦτεν πνυθόμενος τὸν πάντα λόγον, ὡς
 ἔξαπατηθεὶς· οἱ δὲ πριύμενοι παρὰ τῶν ἐπιπλῆτων
 διδοῦσί οἱ τὰ εἴλετο. καὶ μετὰ ταῦτα ἀντίκα ἔμφατον
 μαντικὴν εἶχε, ὥστε καὶ οὐνομαστός γενέσθαι.

95. Τούτου δὴ ὁ Διήφορος εἰς παῖς τοῦ Εὐνίου
 ἀγόντων Κορινθίων, ἐμαντεύετο τῇ στρατιῇ. ἦδη δὲ καὶ
 τότε ἤκουσα, ὡς ὁ Διήφορος ἐπιβατεύων τοῦ Εὐνίου
 οὐνόματος ἐξελάμβανε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἔργα, οὐκ εἰς
 Εὐνίου παῖς.

96. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς ἐταλλιέρησε, ἀνῆγον τὰς
 νείας ἐκ τῆς Δήλου πρὸς τὴν Σάμον. ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο
 τῆς Σαμίης πρὸς Καλάμοισι, οἱ μὲν αὐτοῦ ὀρμισάμενοι
 κατὰ τὸ Ἰραῖον τὸ ταύτην παρεσκευάζοντο ἐς ναυμαχίην,
 οἱ δὲ Πέρσαι πνυθόμενοι σφεας προσπλῆιν ἀνῆγον καὶ
 αὐτοὶ πρὸς τὴν ἠπειρον τὰς νείας τὰς ἄλλας, τὰς δὲ
 Φοινίκων ἀπῆκαν ἀποπλῆιν. βουλευόμενοι γὰρ σφί
 ἐδόκεε ναυμαχίην μὴ ποιέσθαι· οὐ γὰρ ὦν ἐδόκεον
 ὁμοῖοι εἶναι. ἐς δὲ τὴν ἠπειρον ἀπέπλεον, ὅπως ἔωσι ἐπὶ
 τὸν πεζὸν στρατὸν τὸν σφέτερον ἔοντα ἐν τῇ Μικάλῃ,
 ὃς κελύσαντος Ξέρξεω καταλελειμμένος τοῦ ἄλλου στρα-
 τοῦ Ἰωνίην ἐφύλασσε· τοῦ πλῆθους μὲν ἦν ἑξ ἑκαριάδες,
 ἐστρατήγεον δὲ αὐτοῦ Τυγράντης κάλλει τε καὶ μεγάλῃ
 ὑπερφύρω Περσίων. ἐπὶ τούτον μὲν δὴ τὸν στρατὸν

ἐβουλεύσαντο καταφυγόντες οἱ τοῦ ναυτικοῦ στρατηγοὶ ἀνειρῦσαι τὰς νέας καὶ περιβαλέσθαι ἔρκος, ἔρμα τῶν νεῶν καὶ σφέων αὐτῶν κρησφύγετον.

97. Ταῦτα βουλευσάμενοι ἀνήγοντο. ἀπικόμενοι δὲ παρὰ τὸ τῶν Ποτινιέων ἱρὸν τῆς Μυκάλῃς ἐς Γαίσωνά τε καὶ Σκολοπόεντα, τῇ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἐστὶ ἱρὸν, τὸ Φίλιστος ὁ Πασικλέος ἰδρύσατο Νεῖλω τῷ Κόδρου ἐπισπόμενος ἐπὶ Μιλήτου κτιστῶν, ἐνθαῦτα τὰς τε νέας ἀνειρῦσαν καὶ περιεβάλλοντο ἔρκος καὶ λίθων καὶ ξύλων, δένδρεα ἐκκόπαντες ἡμέρα, καὶ σκόλοπας περὶ τὸ ἔρκος κατέπηξαν. καὶ παρεσκευάδατο ὡς πολιορκησόμενοι καὶ ὡς νικήσοντες· ἐπ' ἀμφοτέρω ἐπιλεγόμενοι γὰρ παρεσκευάδατο.

98. Οἱ δὲ Ἕλληνες ὡς ἐπύθοντο οἰχωκότας τοὺς βαρβάρους ἐς τὴν ἡπειρον, ἤχθοντο ὡς ἐκπεφυγόντων, ἐν ἀπορίῃ τε εἶχοντο ὅ τι ποιέωσι, εἴτε ἀπαλλάσσονται ὀπίσω εἴτε καταπλέωσι ἐπ' Ἑλλησπόντου. τέλος δ' ἔδοξε τούτων μὲν μηδέτερά ποιέειν, ἐπιπλέειν δὲ ἐπὶ τὴν ἡπειρον. παρισκευασάμενοι ὦν ἐς ναυμαχίην καὶ ἀποβιάθρας καὶ τὰ ἄλλα ὅσων ἔδεε, ἔπλεον ἐπὶ τῆς Μυκάλῃς. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἐγίνοντο τοῦ στρατοπέδου καὶ οὐδείς ἐφαίνετό σφι ἐπαναγόμενος, ἀλλὰ ὄρων νέας ἀνελκυσμένας ἔσω τοῦ τείχεος, πολλὸν δὲ πεζὸν παρακεκριμένον παρὰ τὸν αἰγιαλὸν, ἐνθαῦτα πρῶτον μὲν ἐν τῇ νῆϊ παρὰ πλέων, ἐγχρίμψας τῷ αἰγιαλῷ τὰ μάλιστα, Λευτυχίδης ὑπὸ κήρυκος προηγόρευε τοῖσι Ἴωσι λέγων· Ἄνδρες Ἴωνες, ὅσοι ὑμῶν τυγχάνουσι ἐπακούοντες, μάθτε τὰ λέγω· πάντως γὰρ οὐδὲν συνήσουσι Πέρσαι τῶν ἐγὼ ὑμῖν ἐντέλλομαι. ἐπεὶ ἀν συμμίσγωμεν, μεμνησθαι τινα χρὴ ἐλευθερίας μὲν πάντων πρῶτον, μετὰ δὲ τοῦ συν-



θήματος Ἡβης. καὶ τὰδε ἴστω καὶ ὁ μὴ ἀκούσας ὑμῶν πρὸς τοῦ ἐπακούσαντος. Ὡς δὲ οὗτος ἔων τυγχάνει νόος τοῦ πράγματος καὶ ὁ Θεμιστοκλέος ὁ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· ἢ γὰρ δὴ λαθόντα τὰ φήματα τοὺς βαρβάρους ἔμελλε τοὺς Ἴωνας πείσειν, ἢ ἔπειτα ἀνενειχθέντα ἐς τοὺς βαρβάρους ποιήσειν ἀπίστους τοῖσι Ἕλλησι.

99. Λευτυχίδεω δὲ ταῦτα ὑποθεμένου δεύτερα δὴ τὰδε ἐποίησεν οἱ Ἕλληνες· προσσχόντες τὰς νέας ἀπέβησαν ἐς τὸν αἰγιαλόν. Καὶ οὗτοι μὲν ἐτάσσοντο, οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον τοὺς Ἕλληνας παρασκευαζομένους ἐς μάχην καὶ τοῖσι Ἴωσι παραινέσαντας, τοῦτο μὲν ὑπονόησαντες τοὺς Σαμίους τὰ Ἑλλήνων φρονέειν ἀπαιρέονται τὰ ὄπλα. οἱ γὰρ ὦν Σάμοι ἀπικομένων Ἀθηναίων αἰχμαλώτων ἐν τῆσι νησι τῶν βαρβάρων, τοὺς ἔλαβον ἀνὰ τὴν Ἀττικὴν λελειμμένους οἱ Ξέρξεω, τούτους λυσάμενοι πάντας ἀποπέμπουσι ἐποδιάσαντες ἐς τὰς Ἀθήνας· τῶν εἵνεκεν οὐκ ἦκιστα ὑποψίην ἔχον, πεντακοσίας κεφαλὰς τῶν Ξέρξεω πολεμίων λυσάμενοι. τοῦτο δὲ τὰς διόδους τὰς ἐς τὰς κορυφὰς τῆς Μυκάλης φερούσας προστάσσουσι τοῖσι Μιλησίοισι φυλάσσειν ὡς ἐπισταμένοιισι δῆθεν μάλιστα τὴν χώραν· ἐποίησεν δὲ τούτου εἵνεκεν, ἵνα ἐκτὸς τοῦ στρατοπέδου ἔωσι. τούτους μὲν Ἰώνων, τοῖσι καὶ κατεδόκεον νεοχμὸν ἂν τι ποιέειν δύναμιος ἐπιλαβομένοιισι, τρόποιισι τοιούτοιισι προεφυλάσσοντο οἱ Πέρσαι, αὐτοὶ δὲ συνεφόρησαν τὰ γέφυρα ἕρκος εἶναί σφι.

100. Ὡς δὲ ἄρα παρεσκευάδατο τοῖσι Ἕλλησι, προσήϊσαν πρὸς τοὺς βαρβάρους. ἰούσι δὲ σφι φήμη τε ἐσέπτατο ἐς τὸ στρατόπεδον πᾶν καὶ κηρυκῆιον ἐφάνη ἐπὶ τῆς κυματωγῆς κἀκίονον· ἢ δὲ φήμη διῆλθέ σφι ὧδε,

ὡς οἱ Ἕλληνες τὴν Μαρδονίου στρατιὴν νικῶεν ἐν Βοιωτοῖσι μαχόμενοι. δῆλα δὴ πολλοῖσι τεκμηρίοισι ἔστι τὰ θεῖα τῶν πρηγμάτων, εἰ καὶ τότε τῆς αὐτῆς ἡμέρης συμπιπτούσης τοῦ τε ἐν Πλαταιῆσι καὶ τοῦ ἐν Μυκάλῃ μέλλοντος ἔσεσθαι τρώματος φήμη τοῖσι Ἕλλησι τοῖσι ταύτῃ ἔσαπικετο, ὥστε θαρσῆσαι τε τὴν στρατιὴν πολλῷ μᾶλλον καὶ ἐθέλειν προθυμότερον κινδυνεύειν.

101. Καὶ τότε ἕτερον συνέπεσε γενόμενον, Δήμητρος τεμένεα Ἐλευσινίης παρὰ ἀμφοτέρας τὰς συμβολὰς εἶναι· καὶ γὰρ δὴ ἐν τῇ Πλαταιίδι παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτριον ἐγένετο, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, ἡ μάχη, καὶ ἐν Μυκάλῃ ἔμελλε ὡσαύτως ἔσεσθαι. γεγονέναι δὲ νίκην τῶν μετὰ Πανσανίῳ Ἑλλήνων ὀρθῶς σφι ἡ φήμη συνέβαινε ἐλθοῦσα· τὸ μὲν γὰρ ἐν Πλαταιῆσι πρῶτ' ἔτι τῆς ἡμέρης ἐγένετο, τὸ δὲ ἐν Μυκάλῃ περὶ δείλην. ὅτι δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρης συνέβαινε γίνεσθαι μηνός τε τοῦ αὐτοῦ, χρόνῳ οὐ πολλῷ σφι ὕστερον δῆλα ἀναμαθάνουσι ἐγένετο. ἦν δὲ ἀρρώδιη σφι πρὶν τὴν φήμην ἔσαπικέσθαι, οὔτι περὶ σφίων αὐτῶν οὔτω, ὡς τῶν Ἑλλήνων, μὴ περὶ Μαρδονίῳ πταίσῃ ἢ Ἑλλάς. ὡς μέντοι ἡ κληδὼν αὕτη σφι ἐσέπτατο, μᾶλλον τι καὶ ταχύτερον τὴν πρόσοδον ἐποιεῦντο. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες καὶ οἱ βάρβαροι ἔσπευδον ἐς τὴν μάχην, ὡς σφι καὶ αἱ νῆσοι καὶ ὁ Ἑλπίσποπος ἄεθλα προέκειτο.

102. Τοῖσι μὲν νυν Ἀθηναίοισι καὶ τοῖσι προσεχέσι τούτοισι τεταγμένοισι, μέχρι κου τῶν ἡμίσεων, ἡ ὁδὸς ἐγένετο κατ' αἰγιαλὸν τε καὶ ἄπεδον χῶρον, τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι καὶ τοῖσι ἐπεξῆς τούτοισι τεταγμένοισι κατὰ τε χαράδρην καὶ οὖρεα. ἐν ᾗ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι περιήϊσαν, οὔτοι οἱ ἐπὶ τῷ ἑτέρῳ κέρεϊ [ἔτι] καὶ δὴ



ἐμάχοντο. ἕως μὲν γὰρ τοῖσι Πέρσῃσι ὄρθια ἦν τὰ γέφυρα, ἰμύνοντό τε καὶ οὐδὲν ἔλασσον εἶχον τῇ μάχῃ· ἐπεὶ δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν προσεχέων ὁ στρατός, ὅπως ἐπιπύων γένηται τὸ ἔργον καὶ μὴ Λακεδαιμονίων, παρακλεισάμενοι ἔργον εἶχοντο προθυμότερον, ἐθύνοντες ἤδη ἑτεροιοῦντο τὸ πρῆγμα. διωσάμενοι γὰρ τὸ γέφυρα οὗτοι φερόμενοι ἐσέπεσον ἄλλες ἐς τοὺς Πέρσας, οἱ δὲ δεξάμενοι καὶ χρόνον συχτὸν ἀμυνόμενοι τέλος ἔφειγον ἐς τὸ τεῖχος. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικωνῖοι καὶ Τροιζήτιοι (οὗτοι γὰρ ἦσαν ἐπεξῆς τεταγμένοι) συνεπιπύόμενοι συνεσέπιπτον ἐς τὸ τεῖχος. ὡς δὲ καὶ τὸ τεῖχος ἀραιώθη, οὐτ' ἔτι πρὸς ἀλκίην ἐτραπόμποντο οἱ βάρβαροι, πρὸς φηγίην τε ὁρμήατο οἱ ἄλλοι πλὴν Περσέων. οὗτοι δὲ κατ' ὀλίγους γιγόμενοι ἐμάχοντο τοῖσι αἰεὶ ἐς τὸ τεῖχος ἐσπίπτοναι Ἑλλήνων. καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν Περσικῶν δύο μὲν ἀποφείγουσι, δύο δὲ τελευτῶσι· Ἀρταύτης μὲν καὶ Ἰθαμίτης τοῦ γαυτικῆς στρατηγίοντες ἀποφείγουσι, Μαρδόντης δὲ καὶ ὁ τοῦ πεζοῦ στρατηγὸς Τιγράτης μαχόμενοι τελευτῶσι.

103. Ἐπι δὲ μαχομένων τῶν Περσέων ἀπίχοντο Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ μετ' αὐτῶν καὶ τὰ λοιπὰ συνδιεχειρίζον. ἔπεσον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων συχτοὶ ἐνθάδε, ἄλλοι τε καὶ Σικωνῖοι καὶ στρατηγὸς Περίλεως τῶν δὲ Σαμίων οἱ στρατευόμενοι ἴοντες τε ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ Μηδικῷ καὶ ἀπαραίτητοι τὰ ὄπλα, εὐεῖδον ἀντίκα κατ' ἀρχὰς γινομένην ἑτεραλκίαν τῆν μάχην ἔρπον ὅσον ἐδυνάστο προσωφελῆεν ἐθύνοντες τοῖσι Ἑλλήσι. Σαμίους δὲ ἰδόντες οἱ ἄλλοι Ἴωνες ἀρξάντας οὕτω δὴ καὶ αὐτοὶ ἀποσιάντες ἀπὸ Περσέων ἐπίδεντο τοῖσι βαρβάροις.

104. Μιλησίοισι δὲ προσετέτακτο μὲν τῶν Περσέων τὰς διόδους τηρεῖν, σωτηρίας εἵνεκά σφι, ὡς ἦν ἄρα σφέας καταλαμβάνη οἷά περ κατέλαβε, ἔχοντες ἡγεμόνας σώζονται ἐς τὰς κορυφὰς τῆς Μυκάλης. ἐτάχθησαν μὲν νυν ἐπὶ τοῦτο τὸ πρῆγμα οἱ Μιλήσιοι τούτου τε εἵνεκεν, καὶ ἵνα μὴ παρεόντες ἐν τῷ στρατοπέδῳ τι νεοχμὸν ποιεοῖεν· οἱ δὲ πᾶν τὸ ἐναντίον τοῦ προστεταγμένου ἐποίεον, ἄλλας τε κατηγεόμενοι σφι ὁδοὺς φεύγουσι, αἱ δὴ ἔφερον ἐς τοὺς πολεμίους, καὶ τέλος αὐτοὶ σφι ἐγίνοντο κτείνοντες πολεμιώταται. οὕτω δὴ τὸ δεῦτερον Ἰωνίη ἀπὸ Περσέων ἀπέστη.

105. Ἐν δὲ ταύτῃ τῇ μάχῃ Ἑλλήνων ἠρίστευσαν Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀθηναίων Ἐρμόλυκος ὁ Εὐθύνου, ἀνὴρ παγκράτιον ἐπασκήσας. τοῦτον δὲ τὸν Ἐρμόλυκον κατέλαβε ὕστερον τούτων, πολέμου ἔοντος Ἀθηναίοισι τε καὶ Καρυστίοισι, ἐν Κύρῳ τῆς Καρυστίας χώρας ἀποθανόντα ἐν μάχῃ κεῖσθαι ἐπὶ Γεραιστῷ. μετὰ δὲ Ἀθηναίους Κορίνθιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Σικυώνιοι ἠρίστευσαν.

106. Ἐπεὶ τε δὲ κατεργάσαντο οἱ Ἕλληες τοὺς πολλοὺς, τοὺς μὲν μαχομένους, τοὺς δὲ καὶ φεύγοντας, τῶν βαρβάρων, τὰς νέας ἐνέπρησαν καὶ τὸ τεῖχος ἅπαν, τὴν ληϊὴν προεξαγαγόντες ἐς τὸν αἰγιαλὸν, καὶ θησαυροὺς τινὰς χρημάτων εὖρον. ἐμπρήσαντες δὲ τὸ τεῖχος καὶ τὰς νέας ἀπέπλεον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς Σάμον οἱ Ἕλληες ἐβουλεύοντο περὶ ἀναστάσιος τῆς Ἰωνίης, καὶ ὅκη χρεῶν εἶη τῆς Ἑλλάδος κατοικίσαι τῆς αὐτοὶ ἐγκρατέες ἦσαν, τὴν δὲ Ἰωνίην ἀπεῖναι τοῖσι βαρβάροισι· ἀδύνατον γὰρ εἶναι εἶναι ἐωυτούς τε Ἰώνων προκατῆσθαι φρουρέοντας τὸν πάντα χρόνον, καὶ ἐωυτῶν μὴ

προκατημένων Ἴωνας οὐδεμίαν ἐλπίδα εἶχον χαίροντας πρὸς τῶν Περσέων ἀπαλλάξειν. πρὸς ταῦτα Πελοποννησίων μὲν τοῖσι ἐν τέλει εὐνοῖσι ἐδόκεν τῶν μηδισάντων ἐθνέων τῶν Ἑλληνικῶν τὰ ἐμπόρια ἐξαναστήσαντας δοῦναι τὴν χώραν Ἴωσι ἐνοικῆσαι, Ἀθηναίοισι δὲ οὐκ ἐδόκεν ἀρχὴν Ἰωνίην γενέσθαι ἀνάστατον, οὐδὲ Πελοποννησίοισι περὶ τῶν σφετέρων ἀποικιέων βουλεύειν. ἀντιτεινόντων δὲ τούτων προθύμως εἶξαν οἱ Πελοποννήσιοι. καὶ οὕτω δὴ Σαμίους τε καὶ Χίους καὶ Λεσβίους καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας οἱ ἔτυχον συστρατευόμενοι τοῖσι Ἑλλησι, ἐς τὸ συμμαχικὸν ἐποιήσαντο, πίστι τε καταλαβόντες καὶ ὀρκίοισι, ἐμμένειν τε καὶ μὴ ἀποστήσασθαι. τούτους δὲ καταλαβόντες ὀρκίοισι ἔπλεον τὰς γεφύρας λύσοντες· ἔτι γὰρ ἐδόκεον ἐντεταμένας εὐρήσειν. οὗτοι μὲν δὴ ἐπ' Ἑλλησπόντου ἔπλεον.

107. Τῶν δὲ ἀποφυγόντων βαρβάρων ἐς τὰ ἄκρα τε τῆς Μυκάλης κατειληθέντων, ἑόντων οὐ πολλῶν, ἐγίνετο κομιδὴ ἐς Σάρδις. πορευομένων δὲ κατ' ὄδον Μασίστης ὁ Δαρείου παρατυχὼν τῷ πάθει τῷ γεγονότι τὸν στρατηγὸν Ἀρταῦντην ἔλεγε πολλά τε καὶ κακὰ, ἄλλα τε καὶ γυναικὸς κακίῳ φᾶς αὐτὸν εἶναι τοιαῦτα στρατηγήσαντα, καὶ ἄξιον εἶναι παντὸς κακοῦ τὸν βασιλέος οἶκον κακώσαντα. παρὰ δὲ τοῖσι Πέρσησι γυναικὸς κακίῳ ἀκούσαι δέννος μέγιστός ἐστι. ὁ δὲ, ἐπεὶ πολλὰ ἤκουσεν, δεινὰ ποιούμενος σπάται ἐπὶ τὸν Μασίστην τὸν ἀκινάκῃ ἀποκτιῖναι θέλων. καὶ μιν ἐπιθέοντα φρασθεὶς Ξειναγόρης ὁ Πρηξίλεω, ἀνὴρ Ἀλικαρνησσεὺς, ὄπισθε ἑστώς αὐτοῦ Ἀρταῦντεω, ἀρπάζει μέσον καὶ ἐξάρας παίει ἐς τὴν γῆν· καὶ ἐν τούτῳ οἱ δορυφόροι οἱ Μασίστεω προίστησαν. ὁ δὲ Ξειναγόρης ταῦτα ἐργάσατο χάριτα

αὐτῷ τε Μασίστῃ τιθέμενος καὶ Ξέρξῃ, ἐκσώζων τὸν ἀδελφεὸν τὸν ἐκείνου· καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Ξειναγόρης Κιλικίης πάσης ἦρξεν δόντος βασιλέως. τῶν δὲ κατ' ὁδὸν πορευομένων οὐδὲν ἔτι πλέον ἐγένετο τούτων, ἀλλ' ἀπικνέονται ἐς Σάρδις. ἐν δὲ τῆσι Σάρδισι ἐτύγγανεν ἑὼν βασιλεὺς ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου, ἐπεὶ τὸ ἐξ Ἀθηναίων προσπταίσας τῇ ναυμαχίῃ φυγῶν ἀπίκετο.

108. Τότε δὴ ἐν τῆσι Σάρδισι ἑὼν ἄρα ἦρα τῆς Μασίστεω γυναικὸς, ἐούσης καὶ ταύτης ἐνθαῦτα. ὡς δὲ οἱ προσπέμποντι οὐκ ἐδύνατο κατεργασθῆναι, οὐδὲ βίην προσέφερε προμηθεόμενος τὸν ἀδελφεὸν Μασίστην. τῶντὸ δὲ τοῦτο εἶχε καὶ τὴν γυναῖκα· εὖ γὰρ ἐπίστατο βίης οὐ τευξομένη. ἐνθαῦτα δὴ Ξέρξης ἐργόμενος τῶν ἄλλων πρήσσει τὸν γάμον τοῦτον τῷ παιδί τῷ ἑωυτοῦ Δαρείῳ θυγατέρα τῆς γυναικὸς ταύτης καὶ Μασίστεω, δοκέων αὐτὴν μᾶλλον λάμψεσθαι, ἢ ταῦτα ποιήσῃ. ἀρμόσις δὲ καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας ἀπήλαυσε ἐς Σοῦσα. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖσε ἀπίκετο καὶ ἠγάγετο ἐς ἑωυτοῦ Δαρείῳ τὴν γυναῖκα, οὕτω δὴ τῆς Μασίστεω μὲν γυναικὸς ἐπέπαντο, ὃ δὲ διαμειψάμενος ἦρα τὸ καὶ ἐτύγγανεν τῆς Δαρείου μὲν γυναικὸς, Μασίστεω δὲ θυγατρός· οὐνομα δὲ τῇ γυναικὶ ταύτῃ ἦν Ἀρταῦντη.

109. Χρόνου δὲ προϊόντος ἀνάπυστα γίνεται τρόπῳ τοιῷδε. ἐξυφήνασα Ἀμηστρίς ἢ Ξέρξεω γυνὴ φάρος μέγα τὸ καὶ ποικίλον καὶ θείης ἄξιον διδοῖ Ξέρξῃ. ὃ δὲ ἤσθεις περιβάλλεται τὸ καὶ ἔρχεται παρὰ τὴν Ἀρταῦντην. ἤσθεις δὲ καὶ ταύτῃ, ἐκέλευσε αὐτὴν αἰτῆσαι ὅ τι βούλεται οἱ γενέσθαι ἀντὶ τῶν αὐτῷ ὑπουργημένων· πάντα γὰρ τεύξεσθαι αἰτήσασαν. τῇ δὲ κακῶς γὰρ ἔδεε πανοικίῃ γενέσθαι, πρὸς ταῦτα εἶπε Ξέρξῃ· Δώσεις



μοι τὸ ἄν σε αἰτήσω; ὁ δὲ πᾶν μᾶλλον δοκέων κείνην αἰτῆσαι ὑπισχνέτο καὶ ὤμοσε. ἡ δὲ, ὡς ὤμοσε, ἀδεῶς αἰτεῖ τὸ φᾶρος. Ξέρξης δὲ παντοῖος ἐγένετο οὐ βουλόμενος δοῦναι, κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, φοβεόμενος δὲ Ἄμηστριν, μὴ καὶ πρὶν κατεικαζούσῃ τὰ γινόμενα οὕτω ἐπευρεθῆ ῥήσων· ἀλλὰ πόλις τε ἐδίδου καὶ χροσὸν ἄπλετον καὶ στρατὸν τοῦ ἔμελλε οὐδεὶς ἄρξειν ἀλλ' ἡ ἐκείνη· Περσικὸν δὲ κάρτα ὁ στρατὸς δῶρον. ἀλλ' οὐ γὰρ ἔπειθε, διδοῖ τὸ φᾶρος. ἡ δὲ περιχαρῆς ἐοῦσα τῷ δώρῳ ἐφόρεέ τε καὶ ἀγάλλετο.

110. Καὶ ἡ Ἄμηστρις πυνθάνεται μιν ἔχουσαν, μαθοῦσα δὲ τὸ ποιούμενον τῇ μὲν γυναικὶ ταύτῃ οὐκ εἶχε ἔγκοτον, ἡ δὲ Ὀπίζουσα τὴν μητέρα αὐτῆς εἶναι αἰτίτην καὶ ταῦτα ἐκείνην ῥήσσειν, τῇ Μασίστειω γυναικὶ ἐβούλευε ὄλεθρον. φυλάξασα δὲ τὸν ἄνδρα τὸν ἐωπῆς Ξέρξην βασιλῆϊον δεῖπνον προτιθέμενον (τοῦτο δὲ τὸ δεῖπνον παρασκευάζεται ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ἡμέρῃ τῇ ἐγένετο βασιλεύς· οὐνομα δὲ τῷ δείπνῳ τούτῳ Περσισιτὶ μὲν τυκτᾶ, κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν τέλειον· τότε καὶ τὴν κεφαλὴν σμᾶται μῦνον βασιλεύς καὶ Πέρσας δωρέεται), ταύτην δὴ τὴν ἡμέρην φυλάξασα ἡ Ἄμηστρις χρήζει τοῦ Ξέρξεω δοθῆναι οἱ τὴν Μασίστειω γυναῖκα. ὁ δὲ δεινὸν τε καὶ ἀνάρσιον ἐποιέετο τοῦτο μὲν ἀδελφεοῦ γυναῖκα παραδοῦναι, τοῦτο δὲ ἀναίτην ἐοῦσαν τοῦ πρήγματος τούτου· συνῆκε γὰρ τοῦ εἶνεκεν ἐδέετο.

111. Τέλος μέντοι ἐκείνης τε λιπαρευούσης καὶ ὑπὸ τοῦ νόμου ἐξεργόμενος, ὅτι ἀτυχῆσαι τὸν χρήζοντα οὐ σφι δυνατόν ἐστι βασιλῆϊου δείπνου προκειμένου, κάρτα δὴ ἀέκων κατανεύει, καὶ παραδοὺς ποιεῖ ὧδε· τὴν μὲν κελεύει ποιεῖν τὰ βούλεια, ὁ δὲ μεταπεινῆμένος τὸν

ἀδελφεὸν λέγει τάδε· Μασίστα, σὺ εἰς Δαρείου τε παῖς
καὶ ἐμὸς ἀδελφεός· πρὸς δ' ἔτι τούτοισι καὶ εἰς ἀνὴρ
ἀγαθός. γυναικὶ δὲ ταύτῃ τῇ νῦν συνοικέεις μὴ συνοί-
κεε, ἀλλὰ τοι ἀντ' αὐτῆς ἐγὼ δίδωμι θυγατέρα τὴν ἐμὴν.
ταύτῃ συνοίκεε· τὴν δὲ νῦν ἔχεις, οὐ γὰρ δοκέει ἐμοὶ,
μὴ ἔχῃ γυναῖκα. ὁ δὲ Μασίστης ἀποθωνμάσας τὰ λε-
γόμενα λέγει τάδε· ὦ δέσποτα, τίνα μοι λόγον λέγεις
ἄχρηστον, κελεύων με γυναῖκα, ἐκ τῆς μοι παῖδες νεηλῆαι
τέ εἰσι καὶ θυγατέρες, τῶν καὶ σὺ μίαν τῷ παιδί τῷ
σεωυτοῦ ἠγάγεο γυναῖκα, αὐτὴ τέ μοι κατὰ νόον τυγχά-
νει κάρτα ἐοῦσα, ταύτην με κελεύεις μβτέντα θυγατέρα
τὴν σεωυτοῦ γῆμαι; ἐγὼ δὲ, βασιλεῦ, μέγα μὲν ποιεῦμαι
ἀξιεύμενος θυγατρὸς τῆς σῆς, ποιήσω μέντοι τούτων
οὐδέτερα. σὺ δὲ μηδαμῶς βιωῦν πρήγματος τοιοῦδε δεό-
μενος· ἀλλὰ τῇ τε σῇ θυγατρὶ ἀνὴρ ἄλλος φανήσεται
ἐμεῦ οὐδὲν ἥσσων, ἐμὲ τε ἕα γυναικὶ τῇ ἐμῇ συνοικέειν.
Ὁ μὲν δὴ τοιούτοισι ἀμείβεται, Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς
λέγει τάδε· Οὕτω τοι, Μασίστα, πέπρηκται· οὔτε γὰρ
ἂν τοι δοίην θυγατέρα τὴν ἐμὴν γῆμαι, οὔτε ἐκείνη
πλεῦνα χρόνον συνοικήσεις, ὡς μάθης τὰ διδόμενα δέ-
κεσθαι. Ὁ δὲ ὡς ταῦτα ἤκουσε, εἴπας τοσόνδε ἐχώρησε
ἔξω· Θέσποτα, οὐ δὴ κώ με ἀπώλεσας.

112. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ δια μέσου χρόνῳ, ἐν τῷ Ξέρ-
ξης τῷ ἀδελφεῷ διελέγετο, ἡ Ἀμηστρίς μεταπεμψαμένη
τοὺς δορυφόρους τοῦ Ξέρξεω διαλυμαίνεται τὴν γυναῖκα
τὴν Μασίστῳ· τοὺς τε μαστοὺς ἀποταμοῦσα κυσὶ
προέβαλε, καὶ ῥίνα καὶ ὦτα καὶ χεῖλα καὶ γλῶσσαν ἐκ-
ταμοῦσα ἐς οἶκόν μιν ἀποπέμπει διαλελυμασμένην.

113. Ὁ δὲ Μασίστης οὐδὲν κω ἀκηκοὺς τούτων,
ἐλπόμενος δὲ τί οἱ κακὸν εἶναι, ἐσπίπτει δρόμῳ ἐς τὰ

οικία. ἰδὼν δὲ διαφθαρμένην τὴν γυναῖκα, αὐτίκα μετὰ ταῦτα συμβουλευσάμενος τοῖσι παισὶ ἐπορεύετο ἐς Βάκτρα σὺν τε τοῖσι ἑωυτοῦ υἱοῖσι καὶ δὴ κού τισι καὶ ἄλλοισι ὡς ἀποστήσων νομὸν τὸν Βάκτριον καὶ ποιήσων τὰ μέγιστα κακῶν βασιλέα. τάπερ ἄν καὶ ἐγένετο, ὡς ἔμοι δοκέειν, εἵπερ ἔφθη ἀναβάς ἐς τοὺς Βακτρίους καὶ τοὺς Σάκις· καὶ γὰρ ἔστεργόν τε μιν καὶ ἦν ὑπαρχος τῶν Βακτριῶν. ἀλλὰ γὰρ Ξέρξης πνυθόμενος ταῦτα ἐκείνον πρήσσοντα, πέμψας ἐπ' αὐτὸν στρατιὴν ἐν τῇ ὁδῷ κατέκτεινε αὐτὸν τε ἐκείνον καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ καὶ τὴν στρατιὴν τὴν ἐκείνου. κατὰ μὲν τὸν ἔρωτα τὸν Ξέρξεω καὶ τὸν Μασίστεω θάνατον τοσαῦτα ἐγένετο.

114. Οἱ δὲ ἐκ Μυκάλης ὀρμηθέντες Ἕλληγες ἐπ' Ἑλλησπόντου πρῶτον μὲν περὶ Λεκτὸν ὄρμεον, ὑπὸ ἀνέμων ἀπολαμφθέντες, ἐνθεῦτεν δὲ ἀπίκοντο ἐς Ἀβυδον, καὶ τὰς γεφύρας εὖρον διαλελυμένας, τὰς ἐδόκεον εὐρῆσειν ἔτι ἐντεταμένας, καὶ τούτων οὐκ ἤμισα εἵνεκεν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ἀπίκοντο. τοῖσι μὲν γὰρ ἄμφι Λευτυχίδα Πελοποννησίοισι ἔδοξε ἀποπλέειν ἐς τὴν Ἑλλάδα, Ἀθηναίοισι δὲ καὶ Ξανθίππῳ τῷ στρατηγῷ αὐτοῦ ὑπομείναντας πειρᾶσθαι τῆς Χερσονήσου. Οἱ μὲν δὲ ἀπέπλεον, Ἀθηναῖοι δὲ ἐκ τῆς Ἀβύδου διαβάντες ἐς τὴν Χερσόνησον Σησιὸν ἐπολιόρκεον.

115. Ἐς δὲ τὴν Σησιὸν ταύτην, ὡς ἔοντος ἰσχυροτάτου τείχεος τῶν ταύτη, συνῆλθον, ὡς ἤκουσαν παρεῖναι τοὺς Ἕλληνας ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ἔκ τε τῶν ἄλλων τῶν περιοικίδων, καὶ δὴ καὶ ἐκ Καρδίας πόλιος Οἰόβαζος ἀνὴρ Πέρσης, ὃς τὰ ἐκ τῶν γεφυρέων ὄπλα ἐνθαῦτα ἦν κεκομικῶς. εἶχον δὲ ταύτην ἐπιχώριοι Αἰολῆες, συνῆσαν δὲ Πέρσαι τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων συχνὸς ὄμιλος.

116. Ἐπιυράννευς δὲ τούτου τοῦ νομοῦ Ξέρξεω ὑπαρχος Ἀρταύκτης, ἀνὴρ μὲν Πέρσης, δεινὸς δὲ καὶ ἀτάσθαλος, ὃς καὶ βασιλέα ἐλαύνοντα ἐπ' Ἀθήνας ἐξηπάτησε, τὰ Πρωτεσίλειω τοῦ Ἰφίκλου χρήματα ἐξ Ἐλαιούντος ὑπελόμενος. ἐν γὰρ Ἐλαιούντι τῆς Χερσονήσου ἐστὶ Πρωτεσίλειω τάφος τε καὶ τέμενος περὶ αὐτὸν, ἐνθα ἦν χρήματα πολλὰ καὶ φιάλαι χρύσuai καὶ ἀργύρui καὶ χαλκός καὶ ἐσθῆς καὶ ἄλλα ἀναθήματα, τὰ Ἀρταύκτης ἐσύλησε βασιλέος δόντος. λέγων δὲ τοιάδε Ξέρξεα διββάλετο· Δέσποτα, ἔστι οἶκος ἀνδρὸς Ἕλληνας ἐνθαῦτα, ὃς ἐπὶ γῆν τὴν σὴν στρατευσάμενος δίκης κυρήσας ἀπέθανε. τούτου μοι δὸς τὸν οἶκον, ἵνα καὶ τις μάθῃ ἐπὶ γῆν τὴν σὴν μὴ στρατεύεσθαι. Ταῦτα λέγων εὐπτεῶς ἔμελλε ἀναπείσειν Ξέρξεα δοῦναι ἀνδρὸς οἶκον, οὐδὲν ὑποτοπηθέντα τῶν ἐκείνος ἐφρόνεε. ἐπὶ γῆν δὲ τὴν βασιλέος στρατεύεσθαι Πρωτεσίλειων ἔλθε νοέων τοιάδε· τὴν Ἀσίην πᾶσαν νομίζουσι ἑωυτῶν Πέρσαι εἶναι καὶ τοῦ αἰεὶ βασιλεύοντος. ἐπεὶ δὲ ἐδόθη τὰ χρήματα, ἐξ Ἐλαιούντος ἐς Σησιτὸν ἐξεφόρησε, καὶ τὸ τέμενος ἔσπειρε καὶ ἐνέμετο, αὐτὸς τε ὅκως ἀπίκοιτο ἐς Ἐλαιούντα, ἐν τῷ ἀδύτῳ γυναῖξὶ ἐμίσητο. τότε δὲ ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων οὔτε παρεσκευασμένος ἐς πολιορκίην οὔτε προσδεκόμενος τοὺς Ἕλληνας· ἀφυλάκτῳ δὲ κως αὐτῷ ἐπέπεσον.

117. Ἐπεὶ δὲ πολιορκημένοι σφι φθινόπωρον ἐπεγένετο, ἥσχαλλον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπὸ τε τῆς ἑωυτῶν ἀποδημέοντες καὶ οὐ δυνάμενοι ἐξελαῖν τὸ τείχος, ἐδέοντό τε τῶν στρατηγῶν ὅκως ἀπάγοιέν σφας ὀπίσω· οἱ δὲ οὐκ ἔφασαν πρὶν ἢ ἐξέλωσι ἢ τὸ Ἀθηναίων κοινόν σφας μεταπέμψηται. Οὕτω δὲ ἔστειρον τὰ παρόντα.

ἐκατὸν τάλαντα καταθεῖναι τῷ θεῷ, ἀντὶ δ' ἑμῶν τοῦ
καὶ τοῦ παιδὸς ἀποδώσω τάλαντα διηκόσια Ἀθηναίοισι
περιγενόμενος. Ταῦτα ὑπισχόμενος τὸν στρατηγὸν Ξάν-
θιππον οὐκ ἔπειθε· οἱ γὰρ Ἐλαιούσιοι τῷ Πρωτεσίλῳ
τιμωρέοντες ἐδέοντό μιν καταχρησθῆναι, καὶ αὐτοῦ τοῦ
στρατηγοῦ ταύτη ὁ νόος ἔφερε. ἀπαγαγόντες δὲ αὐτὸν ἐς
τὴν ἀκτὴν ἐς τὴν Ξέρξης ἔβουλε τὸν πόρον, οἱ δὲ λέγουσι
ἐπὶ τὸν κωλιῶν τὸν ὑπὲρ Μαδύτου πόλιος, σανίδα
προσπιασσαλεύσαντες ἀνεκρέμασαν· τὸν δὲ παῖδα ἐν
ὄφθαλμοῖσι τοῦ Ἀρταύκτεω κατέλευσαν.

121. Ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἀπέπλεον ἐς τὴν Ἑλλά-
δα, τὰ τε ἄλλα χρήματα ἄγοντες καὶ δὴ καὶ τὰ ὄπλα
τῶν γεφυρέων ὡς ἀναθήσοντες ἐς τὰ ἱρά. καὶ κατὰ τὸ
ἔτος τοῦτο οὐδὲν ἔτι πλέον τούτων ἐγένετο.

122. Τούτου δὲ τοῦ Ἀρταύκτεω τοῦ ἀνακρεμασθέν-
τος προπάτωρ Ἀρτεμβάρης ἐστὶ ὁ Πέρσησι ἐξηγησάμε-
νος λόγον, τὸν ἐκείνοι ὑπολαβόντες Κύρῳ προσήνεικαν
λέγοντα τάδε· Ἐπεὶ Ζεὺς Πέρσησι ἡγεμονίην διδοῖ, ἄν-
δρῶν δὲ σοῖ, Κῦρε, κατελὼν Ἀστυάγεα, φέρε, γῆν γὰρ
ἐκτήμεθα ὀλίγην καὶ ταύτην τρηχέην, μεταναστάντες ἐκ
ταύτης ἄλλην ἔχομεν ἀμείνω. εἰσὶ δὲ πολλαὶ μὲν ἀστυ-
γείτογες, πολλαὶ δὲ καὶ ἑκαστέρω, τῶν μίαν σχόντες
πλέοσι ἐσόμεθα θωυμαστότεροι. οἶκός δὲ ἄρχοντας
ἄνδρας τοιαῦτα ποιεῖν· κότε γὰρ δὴ καὶ παρέξει κάλ-
λιον ἢ ὅτε γε ἀνθρώπων τε πολλῶν ἄρχομεν πάσης τε
τῆς Ἀσίας; Κῦρος δὲ ταῦτα ἀκούσας, καὶ οὐ θωμάσας
τὸν λόγον, ἐκέλευε ποιεῖν ταῦτα, οὕτω δὲ αὐτοῖσι πα-
ρήνεε κτελεύων παρασκευάζεσθαι ὡς οὐκέτι ἄρξοντας,
ἀλλ' ἄρξομένους· φιλέειν γὰρ ἐκ τῶν μαλακῶν χώρων

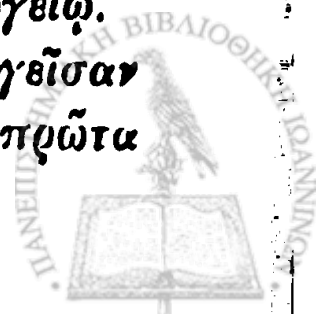
μαλακούς ἄνδρας γίνεσθαι· οὐ γάρ τοι τῆς αὐτῆς γῆς εἶναι καρπὸν τὸ θωμαστὸν φύνει καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. ὥστε συγγρόντες Πέρσαι οἴχοντο ἀποσιάντες, ἔσσωθέντες τῇ γνώμῃ πρὸς Κύρου, ἄρχειν δὲ εἶλοντο λυπρὴν οἰκέοντες μᾶλλον ἢ πεδιάδα σπεύροντες ἄλλοισι δουλεύειν.



ΗΡΟΔΟΤΟΥ
ΤΟΥ ΑΔΙΚΑΡΝΗΣΣΕΟΣ
ἙΞΗΓΗΣΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ὍΜΗΡΟΥ
ΓΕΝΕΣΙΟΣ ΚΑΙ ΒΙΟΤΗΣ.

ἩΡΟΔΟΤΟΣ ὁ Ἀλικαρνασσεὺς περὶ Ὅμηρου γενέσιος καὶ ἡλικίης καὶ βιοτῆς τάδε ἱστορικῶς ζητήσας ἐπεξελεῖσθαι εἰς τὸ ἀτρεκέστατον. Ἐπεὶ γὰρ ἡ πάλαι Αἰολιῶτις Κύμη ἐκτίζετο, συνῆλθον ἐν ταύτῳ παντοδαπά ἔθνη Ἑλληνικά, καὶ δὴ καὶ ἐκ Μαγνησίας ἄλλοι τέτινες καὶ Μελάνωπος ὁ Ἰθαγενεὸς τοῦ Κριθωνος, οὐ πολύφορτος, ἀλλὰ βραχέα τοῦ βίου ἔχων. οὗτος δὲ ὁ Μελάνωπος ἔγημεν ἐν τῇ Κύμῃ τὴν θυγατέρα Ὀμύρητος, καὶ αὐτῷ γίνεται ἐκ κοίτης Θῆλυ τέκνον ᾧ οὖνομα τίθεται Κριθηίς. καὶ αὐτὸς μὲν ὁ Μελάνωπος καὶ ἡ θυγατὴρ αὐτοῦ ἐτελεύτησαν τὸν βίον, τὴν δὲ θυγατέρα ἐπιτρέπει ἀνδρὶ ᾧ ἐχρήτο μάλιστα, Κλεάνακτι τῷ Ἀργεῖω.

2. Χρόνου δὲ προϊόντος συνέβη τὴν παῖδα μιγεῖσθαι ἀνδρὶ λαθραίως ἐν γαστρὶ σχεῖν. τὰ μὲν οὖν πρῶτα



ελάνθανεν· ἐπεὶ δὲ ἤσθετο ὁ Κλεάναξ, ἤχθετο τῇ συμ-
 φορῇ καὶ καλεσόμενος τὴν Κριθτίδα χωρὶς πάντων ἐν
 αἰτίῃ μεγάλη εἶχεν, ἐπιλεγόμενος τὴν αἰσχύνῃ τὴν πρὸς
 τοὺς πολίτας. προβουλείεται οὖν περὶ αὐτῆς τάδε
 ἔτυχον οἱ Κυμαῖοι κτίζοντες τοῦ Ἑρμείου κόλπου τὸν
 μυχόν, κτιζόμενοι δὲ τὴν πόλιν Σμύρναν ἔθετο τὸ
 ὄνομα Θησεύς, μυθμειὸν ἐθέλων κατιστιῆσαι τῆς ἐωντοῦ
 γραικός ἐπωνυμιον· ἦν γὰρ αὐτῇ τοῦνομα Σμύρνη. ὁ δὲ
 Θησεύς ἦν τῶν τὴν Κίμην κτισάντων ἐν τοῖς πρώτοις
 Θεσσαλῶν, ἀπὸ Εὐμήλου τοῦ Ἀδμήτου, κάθητα εὐ ἔχων
 τοῦ βίου. ἐνθαῦτα ὑπεκίθεται ὁ Κλεάναξ τὴν Κριθτί-
 δα πρὸς Ἰσμηνίην τὸν Βοιωτίον τῶν ἀποίκων λελογχότα
 ὅς ἔτυχεν αὐτῷ ἐὼν ἑταῖρος τὰ μάλιστα. 3. Χρόνος
 δὲ προϊόντος, ἐξελθοῦσα ἡ Κριθτίς μετ' ἄλλων γυναικῶν
 πρὸς ἑορτήν τινα ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν καλούμενον Μέ-
 λιτα ἤδη ἐπίτοκος οὔσα, τίθει τὸν Ὀμηρον, οὐ τυφλὸν
 ἀλλὰ δεδορκότα, καὶ τίθεται ὄνομα τῷ παιδί Μελισ-
 γενία, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὴν ἐπωνυμίαν λαβοῦσα. τέω-
 μὲν οὖν ἡ Κριθτίς ἦν παρὰ τῷ Ἰσμηνίᾳ· προϊόντος δὲ
 τοῦ χρόνου ἐξῆλθε καὶ ἀπὸ ἐργασίης χειρῶν ὠρηγμένη
 ἔτρεφε τὸ παιδίον καὶ ἐωυτήν, ἄλλοτε παρ' ἄλλων ἐργ-
 λαμβάνουσα, καὶ ἐπαίδευσε τὸν παῖδα ἀφ' ὧν ἐδύνατο
 4. Ἦν δὲ τις ἐν Σμύρῃ τούτον τὸν χρόνον Φήμιος τοῦ
 νομα, παῖδας γράμματα καὶ τὴν ἄλλην μουσικὴν διδασ-
 σκων πᾶσαν. οὗτος μισθοῦται τὴν Κριθτίδα ὡς μο-
 νότροπος, ἐριουργῆσαι αὐτῷ ἑρία τινα ἢ παρὰ τῶν
 παίδων εἰς μισθοὺς ἐλάμβανεν. ἡ δὲ παρ' αὐτῷ εἰργά-
 ζετο πολλῇ κοσμίᾳ καὶ σωφροσύνῃ πολλῇ χρωμένη κα-
 τὰ τῷ Φημίῳ κάρτα ἠρίσκειτο. τέλος δὲ προσηρέγκατο αὐτῷ
 λόγους πείθων ἐωντῷ συνοικεῖν, ἄλλα τε πολλὰ λέγων

οἷς μιν ὕστερο προσάξουσθαι, καὶ ἔτι περὶ τοῦ παιδὸς υἱὸν ποιούμενος, καὶ ὅτι τραφεὶς καὶ παιδευθεὶς ὑπ' αὐτοῦ ἄξιος λόγου ἔσται· ἑώρα γὰρ τὸν παῖδα ὄντια συννετόν καὶ κάρτα εὐφρέα· ἔς τ' ἀνέπεισεν αὐτὴν ποιεῖν ταῦτα.

5. Ὁ παῖς δὲ ἦν τῆ φύσιν ἔχων ἀγαθὴν, ἐπιμελείης τε καὶ παιδευσιος προσγινομένης ἀντίκα πολλὸν τῶν πάντων ὑπερεῖχε. χρόνου δὲ ἐπιγενομένου ἀνδρούμενος οὐδὲν τοῦ Φημίου ὑποδεδέστερος ἦν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ. καὶ οὕτως ὁ Φήμιος ἐτελεύτησεν τὸν βίον καταλιπὼν πάντα τῷ παιδί, οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον καὶ ἡ Κριθηΐς ἐτελεύτησεν. ὁ δὲ Μελησιγενὴς ἐπὶ τῇ διδασκαλίᾳ καθεισθῆκεν· καθ' ἑωτὸν δὲ γινόμενος μᾶλλον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἑωρᾶτο, καὶ αὐτοῦ θωμαστικὰ καθεισθῆκεσαν οἱ τῆ ἐγγύριον καὶ τῶν ξένων οἱ ἑσαπικνεόμενοι. ἐμπόριον γὰρ ἦν ἡ Σμύρνη καὶ σῖτος ἐξήγετο πολὺς αὐτόθεν ἐκ τῆς ἐπικειμένης χώρας δαψιλῆως κάρτα ἑσαγόμενος ἐς αὐτήν. οἱ οὖν ξένοι ὁκότῃ παύσοιντο τῶν ἔργων, ἀπσχύλαζον παρὰ τῷ Μελησιγενεῖ ἐγκατίζοντες.

6. Ἦν δὲ ἐν αὐτοῖς τότε καὶ Μέντης ναύκληρος, ἀπὸ τῶν περὶ Λευκάδα τόπων καταπεπλευκῶς ἐπὶ σῖτον, ἔχων ναῦν, πεπαιδευμένος τῆ ἀνὴρ ὡς ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ καὶ πολυῖστωρ· ὅς μιν ἔπεισε, τὸν Μελησιγενῆ, μεθ' ἑωτοῦ πλεῖν καταλύσαντα τὴν διδασκαλίαν μισθὸν τε λαμβάνοντα καὶ τὰ δέοντα πάντα, καὶ ὅτι τὸ χώρας καὶ πόλιος θεήσασθαι ἄξιον εἶη αὐτῷ ἕως νέος ἐστί. καὶ μιν οἶομαι μάλιστα τούτοις προαχθῆναι· ἴσως γὰρ καὶ τῇ ποιήσει τότε ἐπενόβῃ ἐπιθήσασθαι. καταλύσας δὲ τὴν διδασκαλίαν ἐναντίλλετο μετὰ τοῦ Μέντεω. καὶ ὅπου ἐκάστοτε ἀφίκοιτο, πάντα τὰ ἐπιχώρια διεωρᾶτο καὶ ἱστορίων ἐπυνθάνετο· εἰκὸς δὲ μιν ἦν καὶ μνημό-



συνα πάντων γράφεσθαι. 7. Ἀνακομιζόμενοι δὲ ἐκ Τυρσηνίης καὶ τῆς Ἰβηρίας ἀπικνέονται εἰς Ἰθάκην· καὶ τῷ Μελησιγενεῖ συνέβη νοσήσαντι τοὺς ὀφθαλμοὺς κάρτα δεινῶς ἔχειν, καὶ αὐτὸν θεραπεύτης εἵνεκα πλεῖν μέλλων εἰς τὴν Λευκάδα κατέλιπεν ὁ Μέντης παρὰ ἀνδρὶ φίλῳ ἑωυτοῦ ἐς τὰ μάλιστα, Μέντορι τῷ Ἀλκίμου Ἰθακησίῳ, πολλὰ δεηθεὶς ἐπιμελείην ἔχειν· ἐπαναπλώσας δὲ ἀναλήψεσθαι αὐτόν. ὁ δὲ Μέντωρ ἐνοσήλευσεν αὐτὸν ἐκτενέως. καὶ γὰρ τοῦ βίου ἀρκεόντως εἶχε καὶ ἤκουεν εὖ ἐς δικαιοσύνην τε καὶ φιλοξενίην μακροῦ μάλιστα τῶν ἐν Ἰθάκῃ ἀνδρῶν. ἔνταῦθα συνέβη τῷ Μελησιγενεῖ τὰ περὶ Ὀδυσσεύως ἐξιστορήσαι καὶ πυνθέσθαι. οἱ μὲν δὴ Ἰθακήσιοι λέγουσι τότε μὲν παρ' ἑωυτοῖς τυφλωθῆναι· ὡς δὲ ἐγὼ φημι τότε μὲν ὑγιῆ γενέσθαι, ὕστερον δὲ ἐν Κολοφῶνι τυφλωθῆναι. συνομολογοῦσι δέ μοι καὶ Κολοφῶνιοι τούτοις. 8. Ὁ δὲ Μέντης ἰναπλέων ἐκ τῆς Λευκάδος προσέσχεν εἰς τὴν Ἰθάκην καὶ ἀνέλαβε τὸν Μελησιγενέα, χρόνον τε ἐπὶ συχνὸν συμπεριπέλει αὐτῷ. ἀπικομένοι δὲ ἐς Κολοφῶνα συνέβη πάλιν νοσήσαντα τοὺς ὀφθαλμοὺς μὴ δύνασθαι διαφυγεῖν τὴν νόσον, ἀλλὰ τυφλωθῆναι ἔνταῦθα· ἐκ δὲ τῆς Κολοφῶνος τυφλὸς ἔων ἀπικνέεται εἰς τὴν Σμύρναν καὶ οὕτως ἐπεχείρει τῇ ποιήσει.

9. Χρόνου δὲ προϊόντος ἐν τῇ Σμύρῃ ἀπορος ἔων τοῦ βίου διανοήθη ἀπικέσθαι ἐς Κύμην πορευόμενος δὲ διὰ τοῦ Ἑρμου πεδίου ἀπικνέεται ἐς Νέον τεῖχος, ἀποικίην Κυμαίων· ὑκίσθη δὲ τοῦτο τὸ χωρίον ὕστερον Κύμης ἔτεσιν ὀκτώ. ἔνταῦθα λέγεται αὐτὸν ἐπιστάντα ἐπὶ σκυτεῖόν τι εἰπεῖν πρώτα τὰ ἔπειτα ταῦτα·

Αἰδεῖσθε ξενίων κερχημένον ἡδὲ δόμοιο,



οἱ πόλιν αἰπεινήν, Κύμης ἐριώπιδα κούρην,
ναίετε, Σαρδήνης πόδα νεάτον ὑψικόμοιο,
ἀμβρόσιον πίνοντες ὕδωρ θείου ποταμοῖο
Ἐρμου δινήεντος, ὃν ἀθάνατος τέκετο Ζεὺς.

Ἡ δὲ Σαρδῆνη ὄρος ἐστὶν ὑπερκείμενον τοῦ τῆ Ἐρμου ποταμοῦ καὶ τοῦ Νέου τείχους. τῷ δὲ σκυτεῖ ὄνομα ἦν Τύχιος· ἀκούσαντι δὲ τῶν ἐπέων ἔδοξεν αὐτῷ δέξασθαι τὸν ἄνθρωπον. ἠλέησε γὰρ αἰτέοντα τυφλὸν καὶ ἐκέλευσεν ἐσιέναι τε αὐτὸν εἰς τὸ ἐργαστήριον, καὶ μετέξειν ἔφη τῶν παρεόντων. ὁ δὲ ἐσῆλθε. κατήμενος δὲ ἐν τῷ σκυτεῖ παρεόντων καὶ ἄλλων, τὴν τῆ ποιήσιν αὐτοῖς ἐπεδείκνυτο, Ἀμφιάρεώ τῆ ἐξέλασιν τὴν ἐς Θήβας καὶ τοὺς ὕμνους τοὺς ἐς θεοὺς πεποιημένους αὐτῷ· καὶ περὶ τῶν λεγομένων ὑπὸ τῶν παρεόντων ἐς τὸ μέσον γνώμας ἀποφαινόμενος θώματος ἄξιος ἐφαίνετο εἶναι τοῖς ἀκούουσι. 10. Τέως μὲν οὖν κατεῖχεν ὁ Μελησιγενὴς περὶ τὸ Νέον τείχος, ἀπὸ τῆς ποιήσιός γε τοῦ βλου τὴν μηχανὴν ἔχων. ἐδείκνυον δὲ οἱ Νβοτειχεῖς μέχρις ἐπ' ἑμοῦ τὸν χῶρον ἐν ᾧ κατίζων τῶν ἐπέων τὴν ἐπίδειξιν ἐποιέετο. καὶ κάρτα ἐσέβοντο τὸν τόπον· ἐν ᾧ καὶ αἴγειρος ἐπεφύκει, ἦν ἐκεῖνοι ἔφασαν ἀφ' οὗ ὁ Μελησιγενὴς ἦλθεν αὐτοῖς πεφυκέναι. 11. Χρόνου δὲ προϊόντος, ἀπόρως κείμενος καὶ μόλις τὴν τροφήν ἔχων, ἐπενοήθη ἐς τὴν Κύμην ἀπικέσθαι εἴ τι βέλτιον πρήξει. μέλλων δὲ πορεύεσθαι τάδε τὰ ἔπεα λέγει·

Αἶψα πόδες με φέροιεν ἐς αἰδοίων πόλιν ἀνδρῶν·
τῶν γὰρ καὶ θυμὸς πρόφρων καὶ μῆτις ἀρίστη.

Ἀπὸ δὲ τοῦ Νέου τείχους πορευόμενος ἀπικετο εἰς τὴν Κύμην, διὰ Λαρίσσης τὴν πορείαν ποιησάμενος· ἦν γὰρ οὕτως αὐτῷ εὐπορώτατον, καὶ ὡς Κυμαῖοι λέγουσι τῷ

Φριγίης βασιλῆϊ Μίδῃ τῷ Γορδίῳ, δευθέρων πενθερῶν
αὐτοῦ, ποιῆ τὸ ἐπίγραμμα τόδε τὸ ἔτι καὶ νῦν ἐπὶ τῆς
στήλης τοῦ μνήματος [Μίδεω] τοῦ Γορδίῳ ἐπιγέγραπται.

Χαλκίη, παρθένος εἰμὶ, Μίδεω δ' ἐπὶ σῆματι κεῖμαι.
ἔστ' ἂν ὕδωρ τε φέη καὶ δένδρεα μακρὰ τεθλήη,
ἤελός τ' ἀνιῶν λάμπη λαμπρὰ τε σελήνη,
καὶ ποταμοὶ γε φέωσιν, ἀνακλύζῃ δὲ θάλασσα,
αὐτοῦ τῆδε μένουσα πολικλαύτου ἐπὶ τύμβου
ἄγγελέω παριούσι, Μίδης ὅτι τῆδε τέθαιπται.

12. Κατίζων δὲ ἐν ταῖς λέσχαις τῶν γερόντων ἐν τῇ
Κύμῃ, ὁ Μελησιγενὴς τὰ ἔπεα τὰ πεποιημένα αὐτῷ ἐπε-
δείκνυτο καὶ ἐν τοῖς λόγοις ἔτερε τοῖς ἀκούοντας, καὶ
αὐτοῦ θαυμασταὶ καθειστήκεισαν. γνοὺς δὲ ὅτι ἀπο-
δέχονται αὐτοῦ τὴν ποίησιν οἱ Κυμαῖοι καὶ εἰς συνή-
θειαν ἔλκων τοὺς ἀκούοντας, λόγους πρὸς αὐτοῖς τοι-
ούσδε προσήνεγκε λέγων, ὡς εἰ θέλοιεν αὐτὸν δημοσίῃ
τρέφειν, ἐπικλεεστάτην αὐτῶν τὴν πόλιν ποιήσει. τοῖς
δὲ ἀκούουσι βουλομένοις τε ἦν ταῦτα, καὶ αὐτοὶ παρή-
νεον ἐλθόντα ἐπὶ τὴν βουλὴν δευθῆναι τῶν βουλευτιῶν,
καὶ αὐτοὶ ἔφασαν συμπρόξειν. ὁ δὲ ἐπέειθετο αὐτοῖς
καὶ βουλῆς συλλεγομένης ἐλθῶν ἐπὶ τὸ βουλευιον ἰδεῖτο
τοῦ ἐπὶ τῇ τιμῇ ταύτῃ καθεστῶτος ἀπαγαγεῖν αὐτὸν
ἐπὶ τὴν βουλὴν. ὁ δὲ ὑπεδέξατό τε καὶ ἐπεὶ καιρὸς ἦν
ἀπήγαγε. καταστὰς δὲ ὁ Μελησιγενὴς ἔλεξε περὶ τῆς
τροφῆς τὸν λόγον ὃν καὶ ἐν ταῖς λέσχαις ἔλεγε. ὡς δὲ
εἶπεν, ἐξελθὼν ἐκάθητο. 13. Οἱ δὲ ἐβουλείοντο ὁ τῶν
χρεῶν εἶη ἀποκρίνασθαι αὐτῷ. προθυμομένου δὲ τοῦ
ἀπάγοντος αὐτὸν καὶ ἄλλων ὅσοι τῶν βουλευτιῶν ἐπὶ
ταῖς λέσχαις ἐπήκοοι ἐγένοντο, τῶν βουλευτιῶν ἕνα λί-
γεται ἐναντιωθῆναι τῇ χρήμῃ αὐτοῦ, ἄλλα τε πολλὰ

λέγοντα καὶ ὡς εἶ τοὺς ὁμήρους δόξει τρέφειν αὐτοῖς,
 ὄμιλον πολλόν τε καὶ ἀχρεῖον ἔξουσιν. ἐντεῦθεν δὲ καὶ
 τοῦνομα Ὅμηρος ἐπεκράτησε τῷ Μελησιγενεῖ ἀπὸ τῆς
 συμφορῆς· οἱ γὰρ Κυμαῖοι τοὺς τυφλοὺς ὁμήρους
 λέγουσιν, ὥστε πρότερον ὀνομαζομένου αὐτοῦ Μελησι-
 γενέος τοῦτο γενέσθαι τοῦνομα Ὅμηρος· καὶ οἱ ξένοι
 διήνεγκαν, ὅτε μνήμην αὐτοῦ ἐποιοῦντο. 14. Ἐτελεύτα
 δ' οὖν ὁ λόγος τῷ ἄρχοντι μὴ τρέφειν τὸν Ὅμηρον, ἔδοξε
 δὲ πῶς καὶ τῇ ἄλλῃ βουλῇ. ἐπελθὼν δὲ ὁ ἐπιστάτης καὶ
 παρεζόμενος αὐτῷ διηγήσατο τοὺς ἐναντιωθέντας λό-
 γους τῇ χρήμῃ αὐτοῦ καὶ τὰ δόξαντα τῇ βουλῇ. Ὁ δὲ
 ὡς ἤκουσεν, ἐσυμφόρηνέ τε καὶ λέγει τὰ ἔπη τάδε·

Οἴη μ' αἴση δῶκε πατὴρ Ζεὺς κύρμα γενέσθαι,
 νήπιον αἰδοῖης ἐπὶ γούνασι μητρὸς ἀτάλλων,
 ἦν ποτ' ἐπύργωσαν βουλῇ Διὸς αἰγιόχοιο
 λαοὶ Φρίκωνος, μάργων ἐπιβήτορες ἵππων,
 ὀπλότεροι, μαλεροῖο πυρὸς κρίνοντες Ἄρηα,
 Διολίδα Σμύρνην ἀλιγείτονα ποτιάννακτον,
 ἦν τε δι' ἀγλαὸν εἶσιν ὕδωρ ἱεροῖο Μέλητος.
 ἐνθεν ἀπορνύμεναι κοῦραι Διὸς, ἀγλαὰ τέκνα,
 ἦθελέτην κλῆσαι διὰν χθόνα καὶ πόλιν ἀνδρῶν·
 οἱ δ' ἀπαιησάσθην ἱερὴν ὄπα, φῆμιν ἀοιδῆς,
 ἀφραδίη· τῶν μὲν τε παθῶν τις φρίσσειται αὔθις,
 ὅς σφιν ὄνειδείησιν ἐμόν διεμήσατο πότμον.
 κῆρα δ' ἐγὼ, τήν μοι θεὸς ὦπασε γεινομένῳ περ,
 τλήσομαι ἀκράαντα φέρων τριτηλότι θυμῷ·
 οὐδέ τι μοι φίλα γυῖα μένειν ἱεραῖς ἐν ἀγνιαῖς
 Κύμης ὀρμαίνουσι, μέγας δὲ με θυμὸς ἐπίγει
 δῆμον ἐς ἀλλοδαπῶν ἵεναι, ὀλίγον περ ἔοντα.

15. Μετὰ τοῦτο ἀπαλλάσσεται ἐκ τῆς Κύμης ἐς



Φωκαίην, Κυμαίοις ἐπαρησάμενος μηδένα ποιητὴν δόκιμον ἐν τῇ χώρᾳ γενέσθαι ὅς τις Κυμαίους ἐπαγλαίει. Ἀπικόμενος δὲ ἐς Φωκαίην τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἐβίστευσεν, ἔπεα ἐνδεικνύμενος ἐν ταῖς λέσχαις κατίζων. ἐν δὲ τῇ Φωκαίῃ τοῦτον τὸν χρόνον Θεστορίδης τις ἦν γράμματα διδάσκων τοῖς παιδάς ἀνὴρ οὐ κρήγνος· κατανοήσας δὲ τοῦ Ὀμήρου τὴν ποίησιν, λόγους τοιούσδε αὐτῷ προσήνεγκε, ὡς ἔτοιμος εἶναι θεραπεύειν καὶ τρέφειν αὐτὸν ἀναλαβῶν, εἰ ἐθέλει ἅ γε πεπονημένα εἶη αὐτῷ τῶν ἐπέων ἀναγρῆσθαι καὶ ἄλλα ποιῶν πρὸς ἑωυτὸν ἀναφέρειν αἰεὶ. 16. Τῷ δὲ Ὀμήρῳ ἀκούσαντι ἔδοξε ποιητέα εἶναι ταῦτα· ἐνδεὴς γὰρ ἦν τῶν ἀναγκαίων καὶ θεραπείης. διατρίβων δὲ παρὰ τῷ Θεστορίδῃ ποιεῖ Ἰλιάδα τὴν ἐλάσσω, ἧς ἡ ἀρχή·

Ἴλιον ἀεῖδω καὶ Δαρδανίην ἔνπωλον,

ἧς περὶ πολλὰ πάθον Δαναοὶ, θεράποντες Ἄρης·

καὶ τὴν καλουμένην Φωκαΐδα, ἣν φασιν οἱ Φωκαεῖς Ὀμηρον παρ' αὐτοῖσι ποιῆσαι. Ἐπεὶ δὲ τὴν τε Φωκαΐδα καὶ τὰλλα πάντα παρὰ τοῦ Ὀμήρου ὁ Θεστορίδης ἐγράψατο, διενόηθη ἐκ τῆς Φωκαίης ἀπαλλάσσεσθαι τὴν ποίησιν θέλων τοῦ Ὀμήρου ἐξειδιώσασθαι· καὶ οὐκ ἔτι ὁμοίως ἐν ἐπιμελείᾳ εἶχε τὸν Ὀμηρον. ὁ δὲ λέγει αὐτῷ ἔπεα τάδε·

Θεστορίδη, θνητοῖσιν ἀνώϊστων πολέων περ
οὐδὲν ἀφραστότερον πέλεται νόου ἀνθρώποισιν.

Ὁ μὲν δὴ Θεστορίδης ἐκ τῆς Φωκαίης ἀπηλλάγη ἐς τὴν Χίον καὶ διδασκαλίην κατασκευάσατο, καὶ τὰ ἔπεα ἐνδεικνύμενος ὡς ἑωυτοῦ ἔοντα ἔπαινον τε πολλὸν εἶχε καὶ ὠφελεῖτο· ὁ δὲ Ὀμηρος πάλιν τὸν αὐτὸν τρόπον διηγεῖτο

ἐν τῇ Φωκαίῃ ἀπὸ τῆς ποιήσιος τὴν βιοτὴν ἔχων. 17. Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ μετέπειτα ἄνδρες Χῖοι ἔμποροι ἀπίκοντο ἐς τὴν Φωκαίην· ἀκούσαντες δὲ τῶν ἐπέων τοῦ Ὀμήρου ἃ πρότερον ἀκηκόεσαν πολλάκις ἐν τῇ Χίῳ τοῦ Θεστορίδew, ἐξήγγελλον ὅτι ἐν τῇ Χίῳ τις ἐπιδεικνύμενος τὰ ἔπη ταῦτα γραμμάτων διδάσκαλος κάρτα πολλὸν ἔπαινον ἔχει. ὁ δὲ Ὀμηρος κατενόησεν ὅτι Θεστορίδης ἂν εἴη καὶ παντὶ θυμῷ ἐσπούδαζεν εἰς τὴν Χίον ἀπικέσθαι. καταβὰς δὲ ἐπὶ τὸν λιμένα ἐς μὲν τὴν Χίον οὐ καταλαμβάνει οὐδὲν πλοῖον πλέον, ἐς δὲ τὴν Ἐρυθραίην τινὲς ἐπὶ ξύλου παρεσκευάζοντο πλεῖν. καλῶς δὲ εἶχε τῷ Ὀμήρῳ δι' Ἐρυθραίης τὸν πλοῦν ποιήσασθαι. καὶ προσελθὼν ἔχρηξεν παρὰ τῶν ναυτέων δέξασθαι αὐτὸν σύμπλουν, πολλά τε καὶ προσαγωγὰ λέγων οἷς σφέας ἔμελλεν πείσειν. τοῖς δὲ ἔδοξεν δέξασθαι αὐτὸν καὶ ἐκέλευον ἐσβαλεῖν εἰς τὸ πλοῖον. ὁ δὲ Ὀμηρος πολλὰ ἐπαινέσας αὐτοὺς ἐσέβη, καὶ ἐπεὶ ἔζετο, λέγει τὰ ἔπη τάδε·

Κλυθὶ Ἰοσιδῶν μεγαλοσθενὲς ἐννοσίγαις,
 εὐρυχόρου μεδέων ἠδὲ ξανθοῦ Ἐλικῶνος,
 δὸς δ' οὔρον καλὸν καὶ ἀπήμονα νόστον ιδέσθαι
 ναύταις, οἷ νηὸς πομποὶ ἠδ' ἄρχοι ἔασι.
 δὸς δ' ἐς ὑπώρειν ὑμικρήμνιο Μίμαντος
 αἰδοίων μ' ἐλθόντα βροτῶν ὄσλων τε κνηῆσαι.
 φῶτά τε τισαίμην, ὅς ἐμὸν νόον ἠπεροπθύσας
 ᾠδύσατο Ζῆνα ξένιον ξενίην τε τραπέζην.

18. Ἐπεὶ δὲ ἀπίκοντο εὐπλοήσαντες ἐς τὴν Ἐρυθραίην, τότε Ὀμηρος τὴν αὐλὴν ἐπὶ τῷ πλοίῳ ἐποίησατο· τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἔχρηξεν τῶν ναυτέων τινὰ ἠγγήσασθαι αὐτῷ ἐς τὴν πόλιν· οἱ δὲ συνέπεμψαν ἕνα αὐτῶν. πορευόμενος

δὲ Ὅμηρος ἐπεὶ ἔτυχε τῆς Ἐρυθραίης τραχείης καὶ ὄρει-
νης ἐούσης, φθέγγεται τάδε τὰ ἔπεα·

Πότνια γῆ, πάνδωρε, δότειρα μελιφρόνος ὄλβου,
ὥς ἄρα δὴ τοῖς μὲν φωτῶν εὖχοθ' ἑτύχθης,
τοῖσι δὲ δίσβωλος καὶ τρηχεῖ', οἷς ἐχολώθης.

Ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν πόλιν τῶν Ἐρυθραίων ἐπηρώτησε
περὶ τοῦ ἐς τὴν Χίον πλοῦ, καὶ τινος προσελθόντος αὐ-
τῷ τῶν ἐωρακότων ἐν τῇ Φωκαίῃ, καὶ ἀσπασαμένου
ἔχρηξεν αὐτοῦ συνεξερσεῖν αὐτῷ πλοῖον, ὅπως ἂν εἰς τὴν
Χίον διαβαίῃ. 19. Ἐκ μὲν δὴ τοῦ λιμένος οὐδὲν ἦν
ἀπόστολον, ἄγει δὲ αὐτὸν ἐνθα τῶν ἀλιέων τὰ πλοῖα
ὀρμίζεται. καὶ πῶς ἐντυγχάνει μέλλουσί τισι διαπλεῖν
ἐς τὴν Χίον, ὧν ἰδέετο προσελθῶν ὁ ἄγων αὐτὸν ἀνα-
λαβεῖν τὸν Ὅμηρον· οἱ δὲ οὐδένα λόγον ποιησάμενοι
ἀνήγοντο· ὁ δὲ Ὅμηρος φθέγγεται τάδε τὰ ἔπεα·

Ναῦται ποιντοπόροι, στυγερῇ ἐναλίγκιοι ἄτη,
πτωκάσιν αἰθυλίῃσι βίον δύσζηλον ἔχοντες,
αἰδεῖσθε ξενίοιο Διὸς σέβας ὑψιμέδοντος·

δεινὴ γὰρ μέτοπις ξενίου Διὸς, ὅς κ' ἀλίτῃται.

Ἀναχθεῖσι δὲ αὐτοῖς συνέβη ἐναντίου ἀνέμου γενομένου
παλιandroμῆσαι καὶ ἐς τὸ χωρίον ἀναδραμεῖν ὅθεν ἀνη-
γάγοντο, καὶ τὸν Ὅμηρον ἀναλαβεῖν καθήμενον ἐπὶ τῆς
κυματωγῆς. μαθὼν δὲ αὐτοῖς πεπαλιandroμηκότας ἔλεξε
τάδε· Ὑμᾶς, ὦ ξένοι, ἔλαβεν ὁ ἄνεμος ἀντίος γεόμενος·
ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν με δέξασθε καὶ ὁ πλοῦς ὑμῖν ἔσται.
Οἱ δ' ἀλιεῖς ἐν μεταμελείῃ γεόμενοι ὅτι εὖ πρότερον
ἐδέξαντο, εἰπόντες ὅτι οὐ καταλιμπάνουσιν ἦν ἐθέλοι
συμπλεῖν, ἐκέλευον ἐσβαίνειν· καὶ οὕτως ἀναλαβόντες
αὐτὸν ἀνήχθησαν καὶ ἴσχουσιν ἐπ' ἀκτῆς. 20. Οἱ μὲν
δὴ ἀλιεῖς πρὸς ἔργον ἐτράπησαν· ὁ δὲ Ὅμηρος τὴν νύκτα

ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ κατέμεινε, τὴν δὲ ἡμέραν πορευόμενος καὶ πλανώμενος ἀπῆκετο εἰς τὸ χωρίον ὃ Πίτυς καλεῖται. κἀνταῦθα αὐτῷ ἀναπαυομένῳ τὴν νύκτα ἐπιπίπτει καρπὸς τῆς πίτυος, ὃν δὴ μετεξέτεροι στρόβιλον, οἱ δὲ κῶνον καλέουσιν. ὁ δὲ Ὀμηρος φθέγγεται τὰ ἔπεα τὰδ·

Ἄλλη τίς σου πένκη ἀμείνονα καρπὸν ἴησιν

Ἴδης ἐν κορυφῆσι πολυπτύχου ἠνεμοέσσης,

ἐνθα σίδηρος Ἄρης ἐπιχθονίοισι βροτοῖσιν

ἔσσεται, εὖτ' ἂν μιν Κεβρήνιοι ἄνδρες ἔχωσι.

τὰ δὲ Κεβρήνια τοῦτον τὸν χρόνον κτίζειν οἱ Κυμαῖοι παρεσκευάζοντο πρὸς τῇ Ἴδῃ καὶ γίνεσθαι αὐτόθι σίδηρος. 21. Ἐντεῦθεν ἀναστὰς Ὀμηρος ἐπορεύετο κατὰ φωνὴν τινα αἰγῶν νεμομένων· ὡς δὲ ὑλάκτεον αὐτὸν οἱ κύνες, ἀνέκραγεν. ὁ δὲ Γλαῦκος ὡς ἤκουσθ τῆς φωνῆς, ἦν γὰρ τοῦτο ὄνομα τῷ νέμοντι τὰς αἰγας, ἐπέδραμν ὀτραλιῶς, τὰς τε κύνας ἀνεκαλεῖτο καὶ ἀπυσόβησεν ἀπὸ τοῦ Ὀμήρου. ἐπὶ πολὺν δὲ χρόνον ἐν θάναματι ἦν, ὅπως τυφλὸς ὢν μόνος ἀπῆκοιτο ἐς τοιοῦτους χώρους καὶ ὅ τι θείων, προσελθὼν τὲ μιν ἰστίορεεν ὅστις τε ἦν καὶ τίνι τρόπῳ ἀπῆκοιτο ἐς τόπους ἀοικήτους καὶ ἀστιβέα χωρία καὶ τίνος κερημένος εἶη. Ὁ δὲ Ὀμηρος, αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἑαυτοῦ πάθην καταλεγόμενος εἰς οἶκτον προσηγάγετο. ἦν γὰρ, ὡς ἔοικεν, οὐδ' ἀγνώμων ὁ Γλαῦκος· ἀναλαβὼν δὲ αὐτὸν ἀνήγαγεν ἐπὶ τὸν σταθμὸν, πῦρ τε ἀνακαύσας δεῖπνον παρασκευάζει καὶ παραθβὶς δειπνεῖν ἐκέλευεν ὁ Γλαῦκος. 22. Τῶν δὲ κυνῶν μὴ ἐσθιόντων καὶ ὑλακτούντων δειπνοῦντα, καθάπερ βιώθεσαν, λέγει πρὸς τὸν Γλαῦκον Ὀμηρος τὰ ἔπεα τὰδ·

Γλαῦκε πέπων, ἐπιὼν τι ἔπος τοι ἐνὶ φρεσὶ θήσω·

πρῶτον μὲν κυσὶ δεῖπνον ἐπ' αὐλείησι θύρησι



ὁμοίως ὡς γὰρ ἐπέμψεν. ὁ γὰρ καὶ πρῶτος ἀπέστειλε
ἐπιπέμψαντες καὶ ἐς ἕτερας πόλεις ἵσταται.

Τότε ἐπέμψεν ὁ Γαλιλαῖος ἡρώδη τῷ βασιλευσίν καὶ ἐς
Συμεὼνα ἡγῆσαν οὕτως ἀποπέμψαντες ἐκ τῆς ἀγορῆς ἀ-
φαιρούμενος ἐκείθεν ἐπὶ Ὀυριανῶν τῶν τε πλείων τῶν
ἐκείθεν καὶ τῶν ἰσχυρῶν ἐς ἱερουσαλήμ. ἐκλήθη δὲ ὁ
Γαλιλαῖος ἰσχυρῶς καὶ τότε καὶ ἐπὶ ἄλλῃ ἀγορῆς ἦν. ἐπὶ-
πέμψεν. 23. Τῷ δὲ ὑπερφύλακί ἡρώδη δὲ Γαλιλαῖος
αὐτῶν τῶν ἀποπέμψαντων ἀπεπέμψεν, ἐπιπέμψον τε καὶ
Ὀυριανῶν ἐπιπέμψοντες ἐκ τῆς ἀγορῆς ἰσχυρῶν τῶν οὕτως
τῶν Ὀυριανῶν ἀφαιρούμενος ἕκαστον αὐτῶν ἐκ τῆς
ἀγορῆς ἀποπέμψαντες ἀποπέμψοντες δὲ ἐς Βηθάνην, ἔπειτα δὲ
καθίσαντες τῶν ἰσχυρῶν τῶν οὕτως, καὶ ἐπιπέμψαντες τῷ ἡ-
ρώδῃ ἐπιπέμψοντες καὶ Ὀυριανῶν ἀποπέμψοντες τῶν ἀποπέμψαντων
τε οὕτως τῶν ἰσχυρῶν, ἐς ἱερουσαλήμ ἀποπέμψοντες ἡρώδῃ
τε ὁ δὲ γὰρ ἀποπέμψοντες οὕτως. ὁ δὲ ἡρώδης πρὸς ἀποπέμψοντες
τῶν ἰσχυρῶν, ἀποπέμψοντες δὲ τῶν Γαλιλαῖος ἐς ἱερουσαλήμ
ἵσταται καὶ τῶν ἀποπέμψοντων ἀποπέμψοντες καὶ ἀποπέμψοντες
ἀποπέμψοντες δὲ οὕτως τῶν ἰσχυρῶν οὕτως αὐτῶν ἵσταται. 24.
Ἐκείθεν δὲ αὐτῶν τῶν Ὀυριανῶν ἀποπέμψοντες τῶν οὕτως ὁ Γαλι-
λαῖος καὶ ἀποπέμψοντες ἀποπέμψοντες τῶν οὕτως οὕτως γὰρ ὁ ἡρώ-
δης ὁ δὲ Ὀυριανῶν ἡρώδης ἀποπέμψοντες ἀποπέμψοντες τῶν
οὕτως ὁ Γαλιλαῖος ἡρώδης αὐτῶν τῶν ἀποπέμψοντων ἐκ τῆς ἀγορῆς
δὲ οὕτως τῶν Ὀυριανῶν ὁ ἡρώδης ἀποπέμψοντες ἵσταται καὶ ἀπο-
πέμψοντες ἵσταται, ἕκαστον τε οὕτως ἰσχυρῶν καὶ τῶν ἀποπέμψοντων
ἀποπέμψοντες ἀποπέμψοντες ἡρώδης γὰρ τῷ ἡρώδῃ ἀποπέμψοντες ὁ ἡ-
ρώδης. τῶν οὕτως οὕτως οὕτως ἀποπέμψοντες ἀποπέμψοντες. ὁ δὲ
ἐπιπέμψοντες τῶν οὕτως ἀποπέμψοντες καὶ ἀποπέμψοντες ἀπο-
πέμψοντες καὶ ἀποπέμψοντες καὶ ἀποπέμψοντες ἵσταται ἵσταται
ἵσταται Ὀυριανῶν, ἵσταται ἵσταται ἀποπέμψοντες τῷ ἡρώδῃ ὁ ἡ-



λισσῶ· ὥστε καὶ ἐν τῇ πόλει περιβόητος ἦδη ἐγένετο ἐν τῇ ποιήσει. Καὶ ὁ μὲν Θεστορίδης ὡς τάχιστα ἐπύθετο αὐτὸν παρεόντα, ὤχετο ἐκπλέων ἐκ τῆς Χίου.

25. Χρόνου δὲ προϊόντος δεηθεὶς τοῦ Χίου πορευῆσαι αὐτὸν εἰς τὴν Χίον ἀπῆκετο εἰς τὴν πόλιν, καὶ διδασκαλεῖον κατασκευασάμενος ἐδίδασκε παῖδας τὰ ἔπεα. καὶ κάρτα δεξιὸς ἐδόκεν εἶναι τοῖς Χίοις καὶ πολλοὶ θωμασταὶ αὐτοῦ καθειστήκεσαν. συλλεξάμενος δὲ βίον ἱκανὸν γυναῖκα ἔγημεν ἐξ ἧς αὐτῷ θυγατέρες δύο ἐγένοντο· καὶ ἡ μὲν αὐτῶν ἄγαμος ἐτελεύτησε, τὴν δὲ συνῴκισεν ἀνδρὶ Χίῳ. 26. Ἐπιχειρήσας δὲ τῇ ποιήσει ἀπέδωκε χάριν ἣν εἶχε, πρῶτον μὲν Μέντορι τῷ Ἰθακησίῳ ἐν τῇ Ὀδυσσεΐα, ὅτι μιν κάμνοντα τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐν Ἰθάκῃ ἐνοσήλευεν ἐκτενῶς, τοῖνομα αὐτοῦ ἐναρμόσας ἐς τὴν ποιήσιν Ὀδυσσεΐως τὸ ἑταῖρον φᾶς εἶναι, ποιήσας Ὀδυσσεΐα, ὡς ἐς Τροίην ἔπλεε, Μέντορι ἐπιτρέψαι τὸν οἶκον, ἔόντι Ἰθακησίων ἀρίστῳ καὶ δικαιοτάτῳ. πολλαχῆ δὲ καὶ ἄλλῃ τῆς ποιήσεως τιμῶν αὐτὸν τὴν Ἀθηναῖαν, ὅποτε ἐς λόγον τιτὸ καθίσταται, τῷ Μέντορι εἰκνῖαν ποιεῖ. ἀπέδωκε δὲ καὶ Φημίῳ τῷ ἑαυτοῦ διδασκάλῳ τροφεΐα καὶ διδασκαλεΐα ἐν τῇ Ὀδυσσεΐῃ, μάλιστα ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσι·

κῆρυξ δ' ἐν χερσὶν κίθαριν περικαλλέ' ἔθρε
Φημίῳ, ὃς δὴ πολλὸν ἐκαίνυτο πάντας ἀείδων.

καὶ πάλιν·

αὐτὰρ ὁ φορμίζων ἀνεβάλλετο καλὸν ἀεΐδειν.

Μέμνηται δὲ καὶ τοῦ ναυκλήρου, μεθ' οὗ ἐκπεριέπλευσε καὶ εἶδε πόλιός τε πολλὰς καὶ χώρας, ᾧ ὄνομα ἦν Μέντης, ἐν τοῖς ἔπεσι τοῖσδε·



Μέντις Ἀγγιάλιο δαΐφροτος εὐχομαι εἶναι
 υἱός, ἅπαρ Ταφίοισι φίλτρétμοισιν ἀνάσσω.
 Ἀπέδωκε δὲ χάριν καὶ Τυχίῳ τῷ σκυτεῖ, ὃς ἐδέξατο αὐ-
 τὸν ἐν τῷ Νέῳ τείχει προσελθόντα πρὸς τὸ σκυτεῖον,
 ἐν τοῖς ἔπεσι καταζεύξας ἐν τῇ Ἰλιάδι τοῖσδε·

Δίας δ' ἐγγύθεν ἦλθε, φέρων σάκος ἦντε πύργον,
 χάλκεον, ἐπιαβόειον· ὃ οἱ Τύχιος κάμβ τεύχων,
 σκυτοτόμων ὄχ' ἄριστος, ὕλη ἐνὶ οἰκίᾳ ναίων.

27. Ἀπὸ δὲ τῆς ποιήσεως ταύτης εὐδοκιμεῖ Ὅμηρος
 περὶ τε τὴν Ἰωνίαν καὶ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἤδη περὶ αὐτοῦ
 λόγος ἀναφέρεται. καὶ οἰκείων δὲ ἐν τῇ Χίῳ καὶ εὐδοκι-
 μέων περὶ τὴν ποίησιν, ἀπικνεομένων πολλῶν, συνεβού-
 λευον οἱ ἐντυγχάνοντες αὐτῷ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπικέσθαι·
 ὃ δὲ προσεδίξατο τὸν λόγον καὶ κάρτα ἐπεθύμει ἀπο-
 δημῆσαι. 28. Κατανοήσας δὲ ὅτι ἐς μὲν Ἄργος πολλὰ
 καὶ μεγάλα εἶεν εὐλογίαι πεποιημέναι, ἐς δὲ τὰς Ἀθή-
 νας οὐ, ἐμποιεῖ ἐς τὴν ποίησιν, ἐς μὲν Ἰλιάδα τὴν μεγά-
 λην Ἐρεχθεά μεγαλύνων ἐν Νεῶν καταλόγῳ τὰ ἔπεα
 τάδε·

δῆμον Ἐρεχθεῖος μεγαλήτορος, ὃν ποτ' Ἀθήνη
 θρέψε Διὸς θυγάτηρ, τέχε δὲ ζεῖδωρος ἄρουρα.

καὶ τὸν στρατηγὸν αὐτῶν Μενεσθεά, ὡς πάντων εἶη
 ἄριστος τάξει πεζὸν στρατὸν καὶ ἵπποτας, ἐν τοῖσδε
 τοῖς ἔπεσιν εἶπε·

τῶν αὖθ' ἡγεμόνευ' υἱὸς Πετεῶο Μενεσθεύς·
 τῷ δ' οὐπω τις ὁμοῖος ἐπιχθόνιος γένοι' ἀνήρ
 κοσμηῆσαι ἵππους τε καὶ ἀνέρας ἀσπιδιώτας.

Αἴαντα δὲ τὸν Τελαμῶνος καὶ Συλαμινίους ἐν Νεῶν
 καταλόγῳ ἔταξε πρὸς Ἀθηναίους λέγων τάδε·



Αἴας δ' ἐκ Σαλαμῖνος ἄγεν δυοκαίδεκα νῆας,
 στήσθαι δ' ἄγων, ἵν' Ἀθηναίων ἴσταντο φάλαγγες.
 ἐς δὲ τὴν Ὀδυσσεῖν τάδε ἐποίησεν, ὡς Ἀθηναῖα ἐς λό-
 γους ἐλθοῦσα τῷ Ὀδυσσεῖ ἐς τὴν Ἀθηναίων πόλιν ἀπί-
 κητο τιμῶσα ταύτην τῶν ἄλλων πολλῶν μάλιστα·

ἵκητο δ' ἐς Μαραθῶνα καὶ εὐρυχόρους ἐς Ἀθήνας,
 δῦνε δ' Ἐρεχθῆος πυκινὸν δόμον —

29. Ἐμποιήσας δὲ ἐς τὴν πόλιν ταῦτα καὶ παρασκευ-
 ασάμενος, ἐς Ἑλλάδα βουλόμενος ποιῆσθαι τὸν πλοῦν
 προσίσχει τῇ Σάμῳ. ἔτυχον δὲ οἱ ἐκεῖσε τὸν τότε και-
 ρὸν ἄγοντες ἑορτὴν Ἀπατούρια· καὶ τις τῶν Σαμίων
 ἰδὼν τὸν Ὀμηρον ἀπιγμένον, πρότερον αὐτὸν ἐπιστάμε-
 νος ἐν Χίῳ, ἐλθὼν ἐς τοὺς φράτορας διηγήσατο ἐν
 ἐπαίνῳ μεγάλῳ ποιούμενος αὐτόν. οἱ δὲ φράτορες ἐκέ-
 λυσον ἄγειν αὐτόν· ὁ δὲ ἐντυχὼν τῷ Ὀμήρῳ ἔλεξεν·
 ὦ ξένε, Ἀπατούρια ἀγούσης τῆς πόλιος καλοῦσί σε οἱ
 φράτορες οἱ ἡμέτεροὶ συνεορτάσοντα. ὁ δὲ Ὀμηρος
 ἔφη ταῦτα ποιήσειν καὶ ἦν μετὰ τοῦ καλέσαντος. 30.
 Πορνεύμενος δὲ ἐγχρίμπιται γυναιξὶ Κουροτρόφῳ θυ-
 ούσαις ἐν τῇ τριόδῳ. ἡ δὲ ἱέρεια εἶπε πρὸς αὐτὸν δυσ-
 χεράνασα τῇ ὕψει· ἄνερ, ἀπὸ τῶν ἱερῶν. ὁ δὲ Ὀμη-
 ρος ἐς θυμὸν τε ἔβαλε τὸ ῥηθὲν καὶ ἤρθετο τὸν ἄγοντα
 τίς τε εἶη ὁ φθεγγάμενος καὶ τίνι θεῶν ἱερὰ θύεται. ὁ
 δὲ αὐτῷ διηγήσατο ὅτι γυνὴ εἶη Κουροτρόφῳ θύουσα.
 ὁ δὲ ἀκούσας λέγει τάδε τὰ ἔπεα·

Κλῦθι μοι εὐχομένῳ, Κουροτρόφε, δὸς δὲ γυναιῖκα
 τήνδε νέων μὲν ἀνήνασθαι φιλότητα καὶ εὐνήν·
 ἡ δ' ἐπιτερπέσθω πολιοκροτάφοισι γέρουσιν,
 ὧν ὄρη μὲν ἀπάμβλυνται, θυμὸς δὲ μενοινᾷ.

31. Ἐπεὶ δὲ ἦλθεν εἰς τὴν φρήτρην, [καὶ] τοῦ οἴκου ἔνθα



δὴ ἐδαίνυντο ἐπὶ τὸν οὐδὸν ἔστη, οἳ μὲν λέγουσι καιομένου πυρός ἐν τῷ οἴκῳ, οἳ δὲ φασὶ τότε ἐκκαῦσαι σφᾶς, ἔπειδὴ Ὅμηρος τὰ ἔπεα εἶπεν·

Ἄνδρὸς μὲν στέφανος παῖδες, πύργοι δὲ πόληος,
ἵπποι δ' ἐν πεδίῳ κόσμος, νῆες δὲ θαλάσσης·
χρήματα δ' οἶκον ἀέξει· ἀτὰρ γεραροὶ βασιλῆες
ἤμενοι εἰν ἀγορῇ, κόσμος τ' ἄλλοισιν ὄρασθαι·
αἰθρομένου δὲ πυρός γεραρώτερος οἶκος ἰδέσθαι.

εἰσελθὼν δὲ καὶ κατακλιθεὶς ἐδαίνυντο μετὰ τῶν φρατόρων· καὶ αὐτὸν ἐτίμων καὶ ἐν θώματι εἶχον· καὶ τότε μὲν τὴν κοίτην αὐτοῦ ἐποίησατο Ὅμηρος. 32. Τῇ δὲ εἰσαύριον ἀποπορευόμενον ἰδόντες κεραμῆες τινὲς κάμινον ἐγκαίοντες κεράμου λεπτοῦ, προσεκάλεσαντο αὐτὸν, πεπυσμένοι ὅτι σοφὸς εἶη, καὶ ἐκέλευόν σφιν ἀεῖσαι, φάμενοι δώσειν αὐτῷ τοῦ κεράμου καὶ ὅ τι ἂν ἄλλο ἔχωσιν. ὁ δὲ Ὅμηρος ἀεῖδει αὐτοῖς τὰ ἔπεα τάδε, ἧ καλεῖται Κάμινος·

Εἰ μὲν δώσετε μισθὸν, ἀείσω, ὧ κεραμῆες·
δεῦρ' ἄγ' Ἀθηναίη, καὶ ὑπείρεχε χεῖρα καμίνου·
εὐ δὲ μελανθεῖον κότυλοι καὶ πάντα μαλ' ἱρά,
φρυχθῆναί τε καλῶς καὶ τιμῆς ὧνον ἀρέσθαι,
πολλὰ μὲν εἰν ἀγορῇ πωλούμενα, πολλὰ δ' ἀγυιαῖς,
πολλὰ δὲ κερδῆναι· ἡμῖν δὲ δὴ, ὡς σφί νοῆσαι.
ἦν δ' ἐπ' ἀναιδείῃν τρεφθέντες ψεύδῃ ἀρησθε,
συγκαλιῶ δὴ ἔπειτα καμίνῳ δηλητῆρας,
Σύντριβ' ὁμῶς Σμάραγδόν τε καὶ Ἄσβετον ἠδὲ γ'
Ἄβακτον,

Ἄμύδαμόν θ', ὃς τῆδε τέρψη κακὰ πολλὰ πορίζει.
πέριθε πυραΐθουσαν καὶ δώματα· σὺν δὲ κάμινος
πῦσα κνηθεῖη κεραμίων μέγα κωκυσάντων.



ὡς γνάθος ἰππεῖη βρύκει, βρύκοι δὲ κάμινος,
 πάντ' ἔντισθ' αὐτῆς κεραμῆϊα λεπτὰ ποιοῦσα.
 δεῦρο καὶ Ἰηλίου θυγάτερ, πολυφάρμακῃ Κίρκῃ,
 ἄγρια φάρμακα βάλ्लε, κάκου δ' αὐτοῦς τε καὶ ἔργα.
 δεῦρο δὲ καὶ Χείρων ἀγέτω πολέας Κενταύρους,
 οἳ θ' Ἡρακλείους χεῖρας φύγον, οἳ τ' ἀπόλοντο·
 τύπτοιεν τάδε ἔργα κακῶς, τύπτοι δὲ κάμινον,
 αὐτοὶ δ' οἰμώζοντες ὄρωατο ἔργα πονηρά.
 γηθήσω δ' ὄρων αὐτῶν κακοδαίμονα τέχνην.
 ὅς δέ χ' ὑπερκύψει, περὶ τούτου πᾶν τὸ πρόσωπον
 φλεχθείη, ὡς πάντες ἐπίσταντ' αἴσιμα ῥέζειν.

33. Παραχειμάζων δὲ ἐν τῇ Σάμῳ ταῖς νομητῆλαις
 προσπορευόμενος πρὸς τὰς οἰκίας τὰς εὐδαιμονοεστίας
 ἐλάμβανέ τι, ἀεῖδων τὰ ἔπεα τάδε ἃ καλεῖται Εἰρεσιώνη,
 ὠδήγουν δὲ αὐτὸν καὶ συμπαρῆσαν αἰετῶν παίδων τι-
 νές τῶν ἐγχωρίων·

Δῶμα προσετραπόμεσθ' ἀνδρὸς μέγα δυναμένοιο,
 ὅς μέγα μὲν δύναται, μέγα δὲ πρέπει ὄλβιος αἰεὶ.
 αὐταὶ ἀνακλίνεσθῃς θύραι· πλοῦτος γὰρ ἔσεισιν.
 πολλὸς, σὺν πλούτῳ δὲ καὶ εὐφροσύνῃ τεθαλυῖα
 εἰρήνη τ' ἀγαθή· ὅσα δ' ἄγγεα, μεστὰ μὲν βίῃ,
 κυρβαίη δ' αἰεὶ κατὰ καρδόπου ἔρποι μάζα.
 τοῦ παιδὸς δὲ γυνὴ κατὰ διαφράκα βήσεται ὑπνεῖν.
 ἡμίονοι δ' ἄξουσι κραταίποδες ἐς τὸδε δῶμα·
 αὐτὴ δ' ἰστὸν ὑφαίνοι ἐπ' ἠλέκτρῳ βεβανῖα.
 νεῦμαί τοι, νεῦμαι ἐνιαύσιος, ὥστε χελιδῶν.
 ἔστηκ' ἐν προθύροις· —

καὶ

εἰ μὲν τι δώσεις· εἰ δὲ μὴ, οὐχ ἐστήξομεν·
 οὐ γὰρ συνοικήσοντες ἐνθάδ' ἦλθομεν.



Ἰδεται δὲ τάδε ἐν τῇ Σάμῳ ἐπὶ πολὺν χρόνον ὑπὸ τῶν παιδῶν, ὅτε ἀγείροιν ἐν τῇ ἑορτῇ τοῦ Ἀπόλλωνος.

34. Ἀρχομένου δὲ τοῦ ἔαρος ἐπεχείρησεν πλεῖν Ὀμηρος εἰς τὰς Ἀθήνας ἐκ τῆς Σάμου. καὶ ἀναχθεὶς μετὰ τινῶν ἐγχωρίων ἀπὸ τῆς Σάμου εἰς τὴν Ἴον, καὶ ὠρμισθεῖσαν οὐ κατὰ πόλιν, ἀλλ' ἐπ' ἀκτῆς. συνέβη δὲ τῷ Ὀμήρῳ κατὰ πολὺ τι ἄρξασθαι μαλακῶς ἔχειν· ἐκβὰς δ' ἐκ τοῦ πλοίου ἐκοιμάτο ἐπὶ τῆς κυματωγῆς ἀδυνάτως ἔχων. πλείους δὲ ἡμέρας ὀρμούντων αὐτῶν δι' ἀπλοίην καταβαίνοντες αἰεὶ τινες τῶν ἐκ τῆς πόλεως ἀπεσχόλαζον παρὰ τῷ Ὀμήρῳ, καὶ ἐν θάνατι εἶχον αὐτὸν ἀκούοντες αὐτοῦ. 35. Τῶν δὲ ναυτῶν καὶ τῶν ἐκ τῆς πόλεως τινῶν ἡμέρων παρὰ τῷ Ὀμήρῳ κατέπλωσαν παῖδες ἀλιτῆς τὸν τόπον, καὶ ἐκβάντες ἐκ τοῦ ἀκατίου προσελθόντες αὐτοῖς τάδε εἶπον· Ἄγετε, ὦ ξένοι, ἐπακούσατε ἡμῶν, ἂν ἄρα δύνησθε διγυγῶναι ἄσσοι ἂν ὑμῖν εἴπωμεν. καὶ τις τῶν παρεόντων ἐκέλευε λέγειν. οἱ δὲ εἶπαν· Ἡμεῖς ἄσσα εἴλομεν, κατελίπομεν· ἂ δὲ μὴ εἴλομεν, φέρομεν. οἱ δὲ φασὶ μέτρῳ εἰπεῖν αὐτοῖς·

Ἄσσοι εἴλομεν, λιπόμεσθα· ἂ δ' οὐχ εἴλομεν, φερόμεσθα.

οὐ δυναμένων δὲ τῶν παρεόντων γινῶναι τὰ ρηθέντα διγυγῆσαντο οἱ παῖδες, ὅτι ἀλιεῦντες οὐδὲν ἐδύναντο εἶναι, καθήμενοι δὲ ἐν γῆ ἐφθειρίζοντο. καὶ ὅσοις μὲν ἔλαβον τῶν φθειρῶν, κατέλιπον· ὅσοις δὲ μὴ ἐδύναντο, εἰς οἴκους ἀπεφέροντο. ὁ δὲ Ὀμηρος ἀκούσας ταῦτα εὗρε τὰ ἔπεα τάδε·

Τοίων γὰρ πατέρων ἔξ αἵματος ἐχγεγάατε,
οὔτε βαθυκλήρων οὔτ' ἄσπετα μῆλα γεμόντων.

36. Ἐκ δὲ τῆς ἀσθενείας ταύτης συνέβη τὸν Ὀμη-



ρον τελευτήσαι ἐν Ἴω, οὐ παρὰ τὸ μὴ γνῶναι τὸ παρὰ τῶν παιδῶν ῥηθέν, ὡς οἴονται τινες, ἀλλὰ τῇ μαλακίῃ. Τελευτήσας δὲ ἐν τῇ Ἴω αὐτοῦ ἐπ' ἀκτῆς ἐτάφη ὑπὸ τῶν συμπλεόντων καὶ τῶν πολιητέων ὅσοι ἐν διαλογῇ ἐγεγένηρτο αὐτῷ. καὶ τὸ ἐλεγεῖον τόδε ἐπέγραψαν Ἴηται ὕστερον χρόνῳ πολλῷ, ὡς ἴδη ἢ τε ποιήσις ἐξεπεπτώκῃ καὶ ἐθαυμάζετο ὑπὸ πάντων· οὐδὲ Ὀμήρου ἐστίν·

ἐνθάδε τὴν ἱερὴν κεφαλὴν κατὰ γαῖα κάλυψεν,
ἀνδρῶν ἡρώων κοσμήτορα, θεῖον Ὀμηρον.

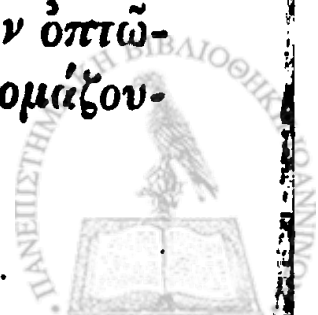
37. Ὅτι δὲ ἦν Λιολεὺς Ὀμηρος καὶ οὐτὲ Ἴων οὐτὲ Δωριεὺς, τοῖς τε εἰρημένοις δεδήλωται μοι καὶ δὴ καὶ τοῖσδε τεκμαίρεσθαι παρέχει· ἄνδρα ποιητὴν τηλικούτον εἰκὸς ἐστὶ τῶν νομίμων τῶν παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ποιοῦντα ἐς τὴν πόλιν, ἢτοι τὰ κάλλιστα ἐξευρόντα ποιεῖν, ἢ τὰ ἐωυτοῦ πάτρια ἔοντα. ἴδη τοίνυν τὸ ἐνθάδε αὐτοὶ τῶν ἐπέων ἀκούοντες κρινεῖτε. ἱεροποίησαν γὰρ ἢ τὴν κρατίστην ἐξευρῶν ἐποίησαν ἢ τὴν ἐωυτοῦ πατρίδι προσήκουσαν. λέγει γὰρ ὧδε·

αὐέρυσαν μὲν πρῶτα καὶ ἔσφαξαν καὶ ἔδειμαν,
μηρούς τ' ἐξέταμον, κατὰ τε κνίσσην ἐκάλυψαν,
δίπτυχα ποιήσαντες, ἐπ' αὐτῶν δ' ὤμοθέτησαν.

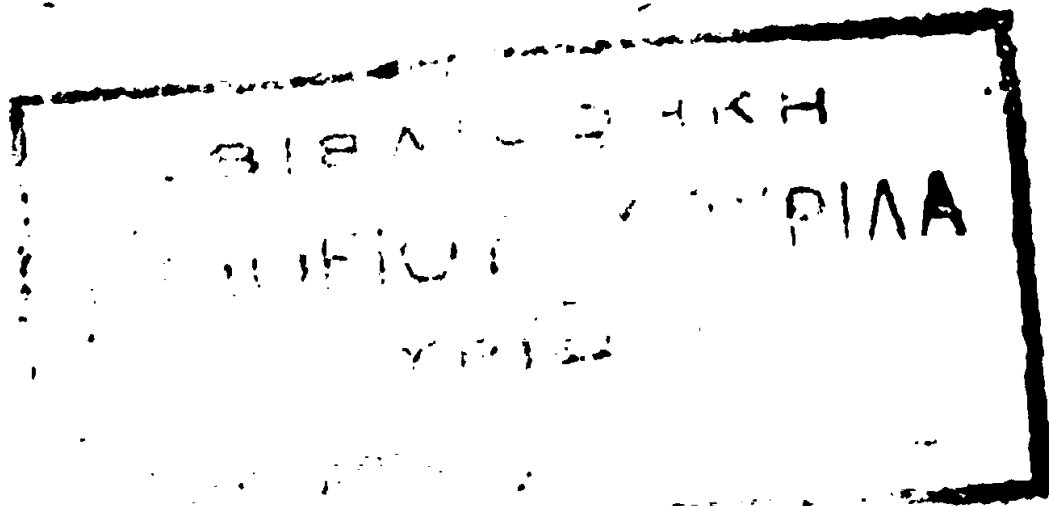
Ἐν τούτοις ὑπὲρ ὀσφύος οὐδὲν εἴρηται, ἢ ἐς τὰ ἱερά χρέονται· μονώτατον γὰρ τῶν Ἑλλήνων τὸ Λιολικὸν ἔθνος οὐ καλεῖ ὀσφύν. δηλοῖ δὲ καὶ ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπυσιν ὅτι Λιολεὺς ὦν τοῖς νόμοις τοῖς τούτων ἐχρῆτο·

καῖθ δ' ἐπὶ σχίζῃς ὁ γέρον, ἐπὶ δ' αἶθοπα οἶνον
λεῖβε· νέοι δὲ παρ' αὐτὸν ἔχον πεμπώβρολα χερσίν.

Λιολεῖς γὰρ μόνοι τὰ σπλάγγνα ἐπὶ πέντε ὀβελῶν ὀπτῶσιν, οἱ δὲ ἄλλοι Ἕλληνες ἐπὶ τριῶν. καὶ γὰρ ὀνομάζουσιν οἱ Λιολεῖς τὰ πέντε πέμπτε.



38. Τὰ μὲν οὖν ὑπὲρ τῆς γενέσιος καὶ τελευτῆς καὶ βίου δεδήλωται μοι. Περὶ δὲ ἡλικίης τῆς Ὀμήρου ἐκ τῶνδ' ἂν τις ἐπισκεπτόμενος ἀκριβῶς καὶ ὀρθῶς λογιζοίτο. ὑπὸ γὰρ τῆς εἰς Ἴλιον στρατείας, ἣν Ἀγαμέμνων καὶ Μενέλαος ἤγειραν, ἔτεσιν ὕστερον ἑκατὸν καὶ τριάκοντα Λέσβος ὠκίσθη κατὰ πόλεις, πρότερον εὐῶσα ἄπολις. μετὰ δὲ Λέσβον οἰκισθεῖσαν ἔτεσιν ὕστερον εἴκοσι Κύμη ἢ Λιολιῶτις καὶ Φρικῶτις καλεομένη ὠκίσθη. μετὰ δὲ Κύμην ὀκτωκαίδεκα ἔτεσιν ὕστερον Σμύρνα ὑπὸ Κυμαίων κατοικήσθη· καὶ ἐν τούτῳ γίνεται Ὀμηρος. ἀφ' οὗ δὲ Ὀμηρος ἐγένετο, ἔτεά ἐστιν ἑξακόσια εἰκοσιδύο μέχρι τῆς Ξέρξεω διαβάσεως, ἣν στρατεύσασαμος ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας καὶ ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον διέβη ἐκ τῆς Ἀσίας ἐς τὴν Εὐρώπην. ἀπὸ δὲ τούτου φηιδίως ἐστὶν ἀριθμῆσαι τὸν χρόνον τῷ ἐθέλοντι ζητεῖν ἐκ τῶν ἀρχόντων Ἀθήνησι. τῶν δὲ Τρωϊκῶν ὕστερον γέγονεν Ὀμηρος ἔτεσιν ἑκατὸν ἐξηκονταοκτώ.



ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ
 ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑΑ
 ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
 ΑΥΕΩΝ ΑΡΙΘ.

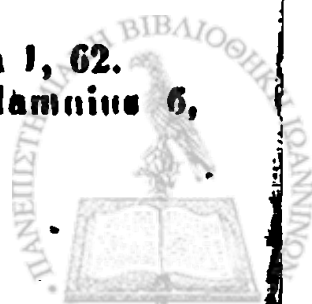
~~INDEX HISTORICUS.~~

- A**bae urbs Phocensium 1, 46. 8, 27 et 134. Apollinis oraculum 8, 33.
- Abantes 1, 146.
- Abaris 4, 36.
- Abdera Teiorum colonia 1, 168. 6, 46. 7, 109 et 125. 8, 120.
- Abrocomes Xerxis frater 7, 224.
- Abronychus Athen. 8, 21.
- Abydus, Abydeni 5, 117. 7, 33, 34, 43, 44, 174.
- Acanthus, Acanthii 6, 44. 7, 116.
- Acarmania 2, 10.
- accipiter apud Aegyptios sacer 2, 65 et 67. omen Persis 3, 76.
- Acephali in Africa 4, 191.
- Aceratus propheta in templo Delph. 8, 37.
- Aces fluv. 3, 117.
- Achaei 1, 145. 8, 73.
- Achaei Phthiotae 7, 132 et 197.
- Achaeia Ceres 5, 61.
- Achaemenes Cyri proavus 7, 11.
- Achaemenes Xerxis frater 3, 12. 7, 7, 97, 236.
- Achaemenidae 1, 125. 3, 65.
- Achais, 36. Thessaliae (Phthiotis) 7, 173.
- Achelous fluv. 2, 10. 7, 126.
- Acheron fluv. 5, 92. 8, 47.
- Achilleus cursus 4, 55 et 76.
- Achilleum opp. 5, 94.
- acinaces Martis apud Scythas 4, 62. acinaces in foedere in eundo 4, 70. abiectus in Hellespontum a Xerxe 7, 54.
- Acraephia opp. 8, 135.
- Acrisius Danaes pater 6, 53.
- Acrothoon opp. 7, 22.
- Adicran Afrorum rex 4, 159.
- Adimantus Aristaeae pater 7, 137.
- Adimantus Corinthius 8, 5, 59. 61, 94.
- Adrastus Gordii fil. 1, 35 — 45.
- Adrastus Talai fil. 5, 67 et 68.
- Adria 1, 163. 4, 33. 5, 9.
- Adyrmachidae Libyes 4, 168.
- Aea Colchis 1, 2. 7, 193 et 197.
- Aeaces Polycratis pater 3, 39 et 139. 6, 13.
- Aeaces Sylosontis fil. 4, 138. 6, 13 et 25.
- Aeacidae Thebanis missi 5, 80. ad Salaminem invocati 8, 64.
- Aeacus Miltiadis progenitor 6, 35. templum habet Athenis 5, 89.
- Aega urbs 7, 123.



- Aegae 1, 145.
 Aegaeae civitas Aeolum 1, 149.
 Aegaeum mare 4, 85.
 Aegaleus mons 8, 90.
 Aegaeus Oeolyci fil. 4, 149.
 Aegaeus Pandionis fil. 1, 173.
 Aegialenses Pelasgi 7, 94. Sicyonii 5, 68.
 Aegicores Ionis fil. 5, 66.
 Aegidae tribus Spartae 4, 149.
 Aegila s. Augila apud Nasamones 4, 172 et 182.
 Aegileia ins. 6, 107.
 Aegilia circa Eretriam 6, 101.
 Aegina Asopi fil. 5, 80.
 Aegina ins. olim Oenone 8, 46.
 Aeginetae Epidauri oriundi 8, 46. Epidauriis subditi 5, 83. Samiis infensi 3, 59. Atheniensibus 5, 82 sqq. 6, 49 et 87 sqq. ab Atheniensibus victi 6, 92. ad Salaminem fortissimi 8, 93. ad Plataeas 9, 28, 79, 85.
 Aegion urbs 1, 145.
 Aegira urbs 1, 145.
 Aegiroessa urbs 1, 149.
 Aegli pop. 3, 92.
 Aegos Potami 9, 119.
 Aegyptus, Aegyptii 2, 2 sqq.
 Aemnestus Spart. 9, 69.
 Aenea urbs 7, 123.
 Aenesidemus Theronis pat. 7, 154 et 165.
 Aenianes 7, 132.
 Aenyra Thraciae 6, 47.
 Aenus urbs 4, 90. 7, 58.
 Aeoles a Croeso subacti 1, 6, 26, 28. Cyro se dedunt 1, 111. tributarii Dario 2, 90. circa oram Iliadem 5, 122. in Xerxis classe 7, 95. olim Pelasgi 7, 95. Sestum tenent 9, 115.
 Aeolicae civitates undecim 1, 149 et 151.
 Aeolidarum oppidum 8, 35.
 Aeolis 5, 123. 7, 176.
 Aeolus Athamantis pat. 7, 197.
 Aëropus Argivus 8, 137.
 Aëropus Macedo 8, 139.
 Aëropus Tegeata 9, 26.
 Aesanius Grini pat. 4, 150.
 Aeschines Eretriensis 6, 100.
 Aeschreas Ath. 8, 11.
 Aeschrionia Samiorum tribus 3, 26.
 Aeschylus Euphorionis fil. 2, 156.
 Aesopus fabularum scriptor 2, 134.
 Aethiopes 2, 30 et 104. 3, 17 — 25. 3, 97. nomades 2, 29. troglodytae 4, 183. cum Xerxe militant 7, 69 et 70.
 Aethiopia 3, 114. politus ea Sesostris 2, 110.
 Aethiopicus lapis 2, 134.
 Aetolia, Aetolus 6, 127.
 Africa 4, 17 et 41 — 44. deserta 2, 32. circumnavigata 4, 42.
 Africus ventus 2, 25.
 Agaens Eleus 6, 127.
 Agamemnon 1, 67. 7, 159.
 Agarista Clisthenis fil. 6, 126 — 131.
 Agarista Periclis mater 6, 131.
 Agasicles Halicarn. 1, 144.
 agathoergi 1, 67.
 Agathyrsi 4, 49, 102, 103, 125.
 Agathyrsus Herculis fil. 4, 10.
 Agbalus Arcadius 7, 98.
 Agbatana Mediae 1, 98 et 153. 3, 64 et 92.
 Agbatana Syriae 3, 62.
 Agenor Phoenix 7, 91.
 Agostheus Doryssi fil. 7, 204.
 Agostheus Hippocratidae fil. 8, 131.
 Agetus Spartanus 6, 61 et 62.
 Agis Menaris pat. 6, 65.

- Aglauri Cecropis filiae fanum** 8, 53.
Aglomachi turris 4, 164.
Agora opp. 7, 58 cf. 23 et 25.
Agrianes fluv. 4, 90.
Agrianes pop. 5, 16.
Agrigentini 7, 165 et 170.
Agron Sardinum rex 1, 7.
Agyllaci 1, 167.
Ajax Telamonis fil. 5, 66. 6, 35. 8, 64 et 121.
Aimnestus cf. Aeimn.
Alabanda urbs Phrygiae 8, 136.
Alabandi in Caria 7, 195.
Alalia Corsicae urbs 1, 165 et 166.
Alarodii 3, 94. 7, 79.
Alazir Baracorum rex 4, 164.
Alazones Scythae 4, 17 et 52.
Alcaeus Herculis fil. 1, 7.
Alcaeus poeta 5, 95.
Alcemenes Spart. 7, 204.
Alcenor Argivus 1, 82.
Alcetes Macedo 8, 39.
Alcibiades Cliniae pat. 8, 17.
Alcides Spart. 6, 61.
Alcimachus Eretriensis 6, 101.
Alcimus, Mentoris pat. II. 7.
Alcmaeon Megaclis pat. 1, 59.
Alcmaeon Megaclis maioris fil., minoris pat. 6, 125 et 127.
Alcmaeonidae 1, 61 et 64. 5, 63 sqq. 6, 125 sqq.
Alcmena Herculis mater 2, 43 et 145.
Alcon Molossus 6, 127.
Alea Minerva 1, 66. 9, 70.
alcae ludus 1, 94. 2, 122.
Aleius campus 6, 95.
Aleuadae 7, 6 et 172 cf. 9, 58.
Aleuas 9, 58.
Alexander Macedo 5, 19 — 22. 7, 173. 8, 136 — 140. 9, 44.
Alexander Priami fil. 1, 3. 2, 113 — 117.
Alilat dea 3, 8.
Alitta 1, 131.
Alopecae pagus 5, 63.
Alpeni prope Thermopylas 7, 176 et 229.
Alpheus Lac. 7, 227.
Alpis fluv. 4, 49.
Alus urbs Achaiae Thessalicae 7, 173 et 197.
Alyattes 1, 16 — 25, 73. sq. 93.
Amasis Persarum dux 4, 167, 201, 203.
Amasis rex 1, 77. 2, 154, 161, 172, 181. 3, 1, 10, 40, 47.
Amathus, Amathusii 5, 104 sqq.
Amazones 4, 110 — 117.
Amazonides 9, 27.
Ambracia vid. Ampr.
Amestris Xerxis uxor 7, 61 et 114. 9, 108 et 111.
Amiantus Arcas 6, 127.
Aminias Ath. 8, 84 et 93.
Aminocles Magnes 7, 190.
Ammonii 2, 32 et 42. 3, 25. 4, 181.
Ammonis oraculum 1, 46. 2, 32 et 55.
Amompharetus Lac. 9, 53, 71, 85.
Amorges Persa 5, 121.
Ampa urbs 6, 20.
Ampelos promont. 7, 122.
Amphiarus 3, 91. eius oraculum 1, 46, 49, 52. 8, 134.
Amphicaea urbs 8, 33.
Amphicrates Samius 3, 59.
Amphictyones 2, 180. 5, 62. 7, 200, 213, 228.
Amphictyonis templum 7, 200.
Amphictyonidis Cereris templum 7, 200.
Amphilochus Amphiarai fil. 3, 91. 7, 91.
Amphilytus Arcanan 1, 62.
Amphimnestus Epidamnius 6, 127.



- Amphion Bacchiades** 5, 92.
Amphissa urbs 8, 32.
Amphitryo 2, 43. 5, 59. 6, 53.
Ampracia, Ampraciota 8, 47.
 9, 28 et 31.
Amyntas Alcetae f. 5, 17 et 94.
 7, 173. 8, 136.
Amyntas Bnbaris f. 8, 136.
Amyrgii Scythae 7, 64.
Amyris Sirita 6, 127.
Amyrtaeus Aegyptius 2, 140. 3,
 15.
Amythaon Melampodis p. 2, 49.
Anacharsis 4, 46, 76, 77.
Anacreon 3, 122.
Anactorii 9, 28.
Anaphes dux Cissiorum 7, 62.
Anaphlystus pagus 4, 99.
Anava Phrygiae opp. 7, 30.
Anaxander Spart. 7, 204.
Anaxandrides Leontis f. 1, 67.
 5, 39. 7, 204.
Anaxandrides Theopompi f.
 8, 131.
Anaxilaus Rheginus 6, 23. 8, 163.
Anaxilans Spart. 8, 131.
Anchimolius Spart. 5, 63.
Andreas Sicyonius 7, 126.
Andrii 8, 66 et 111.
Androbulus Delphus 7, 141.
Androcrates heros 9, 25.
Androdamas Samius 8, 85. 9, 90.
Andromeda Cephei fil. 7, 61 et
 150.
Androphagi 4, 106, 119, 125.
Androsphinges 2, 175.
Andrus ins. 4, 33. 5, 31. 8, 111.
Aneristus Sperthiae p. 7, 134.
Aneristus Sperthiae f. 7, 137.
angareion 8, 98.
Angites fluv. 7, 113.
Angrus fluv. 4, 49.
anguis arcis Ath. custos 8, 41.
anguilla sacra 2, 72.
animas migrare Aegyptii di-
cunt 2, 123.
anni ratio apud Aegyptios 2, 4.
apud Graecos 1, 32. **apud Per-**
sas 3, 90. **anni humanae vitae**
LXX 1, 32.
annuli signatorii 1, 195 cf. 3. 41.
Anopaea 7, 216.
antacaci cete 4, 53.
Antagoras Cous 9, 76.
Antandrus 5, 26. 7, 42.
Anthela opp. 7, 176 et 200.
Anthemus opp. 5, 94.
Anthylla opp. 2, 98.
Antichares Eleonius 5, 43.
Anticyra 7, 198 et 213.
Antidorus Lemnius 8, 11.
Antiochus Eleus 9, 33.
Antipater Thasius 7, 118.
Antiphemus Lindius 7, 153.
Anysis rex 2, 137 et 140.
Anysis urbs 2, 137. **Anysia**
praefectura 2, 166.
Anysus Sidonius 7, 98.
Aparytae pop. 3, 91.
Apaturia 1, 147. *H.* 29.
aper in Africa nullus 4, 192.
apes loca trans Istrum obti-
nerere 5, 10.
Aphetae 7, 193. 8, 4 et 6.
Aphidnae 9, 73.
Aphrodisias ins. 4, 169.
Aphthitana praefectura 2, 166.
Aphytis opp. 7, 123.
Apia dea 4, 59.
Apidanus fluv. 7, 129 et 196.
Apis deus 2, 153. 3, 27 — 29.
Apis urbs 2, 118.
Apollo 4, 15. 7, 26. **Abis cultus**
 8, 33. **Spartae** 7, 57. **Thornace**
 1, 69. **Delphicus** 1, 50, 87, 90.
 8, 37. **Ismenius** 1, 52 et 92. 5,
 59. 8, 134. **Loxias** 1, 91. 4, 163.
Orus 2, 156. **Oetosyrus** 4, 59

- Ptoos 8, 135. Triopius 1, 144.
χρυσοποιος 6, 80.
 Apollonia in Ionio sinu 9, 92. in
 Ponto 4, 90 et 93.
 Apollophanes Abydenus 6, 26.
 Apries rex 2, 161 et 169. 4, 159.
 Apsinthii Thraces 6, 34. 9, 119.
 Arabes 1, 198. 3, 8, 9, 88, 91, 97.
 7, 69 et 97.
 Arabia 2, 12. 3, 107 et 112. 4, 39.
 Arabicus sinus 2, 11. 4, 39.
 Ararus fluv. 4, 48.
 Araxes fluv. 1, 126, 202, 205. 3,
 36. 4, 11 et 40.
 Arcades 1, 66 et 146. 2, 171. 5,
 49. 6, 74. 7, 202.
 Arcesilaus I. 4, 159.
 Arcesilaus II. 4, 160.
 Arcesilaus III. 4, 162 — 165.
 Archander Danai gener 2, 98.
 Archandri urbs 2, 97.
 Archelai tribus Sicyonia 5, 68.
 Archelaus Spart. 7, 204.
 Arcestratidas Samius 9, 90.
 Archiae duo Spart. 3, 55.
 Archidamus Anaxandridae f.
 8, 131. Zeuxidami f. 6, 71.
 Archidice meretrix 2, 135.
 Archilochus Parius 1, 12.
 Andericca vicus Assyriae 1, 185.
 Cissiae 6, 119.
 Ardys Lydus 1, 15.
 Areopagus 8, 52.
 Argadas Ionis f. 5, 66.
 Argaeus Macedo 8, 139.
 Arganthonius Tartessus 1, 163
 et 165.
 Arge Hyperborea 4, 35.
 argenti metalla in Laurio 7,
 144. ad paludem Prasiadem
 5, 17. in Pangaeo 7, 112. ar-
 genti ad aurum ratio 3, 95.
 argentum Aryandicum 4, 166.
 Argia Aristodemi uxor 6, 52.
 Argilus opp. 7, 115.
 Argiopium 9, 57.
 Argippaei 4, 23.
 Argivi 1, 61 et 82. 3, 131. 5, 86.
 6, 78, 83, 92. 7, 148—152. 9, 12,
 27, 34. Argivae 1, 1. 9, 34.
 Argo navis 4, 179. 7, 193.
 Argolis 1, 82.
 Argonautae 4, 145 sq.
 Argos olim potentissimum 1, 1.
 ab Homero celebratum II. 28.
 Argus heros 6, 80.
 Ariabignes Xerxis frator 7, 97.
 8, 89.
 Ariantas Scythia 4, 81.
 Ariapithes Scythia 4, 76 et 78.
 Ariaramnes Persa 8, 90.
 Aridolis Alabandensis 7, 195.
 arietes sacri 2, 42.
 Arii pop. 3, 93. 7, 62 et 66.
 arima Scytharum vox 4, 27.
 Arimaspea carmina 4, 14.
 Arimaspi 3, 116. 4, 13 et 27.
 Arimnostus Plataecensis 9, 72.
 Ariomardus Artyphii frator 7,
 67. Xerxis frater 7, 78.
 Arion Methymnaeus 1, 23 et 24.
 Aripbron Ath. 6, 131 et 136. 7,
 33. 8, 131.
 Arisba opp. 1, 151.
 Aristagoras Cymaeus 4, 138. 5,
 37 et 38.
 Aristagoras Cyzicenus 4, 138.
 Aristagoras Milesius 5, 30—38,
 49—51, 97—100, 124—126.
 7, 8.
 Aristagoras Samius 9, 90.
 Aristaeas Corinthius 7, 137.
 Aristaeas Proconnesius 4, 13—15.
 Aristides Lysimachi f. 8, 79—
 82 et 95. 9, 28.
 Aristocrates Aegineta 6, 73.
 aristocratiae commoda et in-
 commoda 3, 81 et 82.



- Aristocyprus Solius 5, 119.
 Aristodemus Eurysthenis et Procli p. 4, 147. 7, 204. 8, 131.
 Aristodemus Ἀριστοδῆμος 7, 229 et 231. 9, 71.
 Aristodicus Cymaenus 1, 158 et 159.
 Aristogiton 5, 55. 7, 123.
 Aristolaidēs Ath. 1, 59.
 Aristomachus Hylli nepos 6, 52. 7, 204. 8, 131.
 Ariston Byzantius 4, 133.
 Ariston Demarati p. 6, 61 — 63 et 69.
 Aristonice Pythia 7, 140.
 Aristonymus Sicyonius 6, 126.
 Aristophantus Delphus 6, 66.
 Aristophilidas Tarentinus 3, 136.
 Arizanti Medorum gens 1, 101.
 Arizus Persa 7, 82.
 Armenii 1, 194. 5, 94. 7, 73.
 Armenius mons 1, 72.
 Arpoxais Scythia 4, 5 et 6.
 Arsamenes Xerxis frater 7, 68.
 Arsames Darii avus 1, 209. 7, 11 et 224.
 Arsames Darii f. 7, 69.
 artaba mensura Persica 1, 192.
 Artabanus Darii frater 4, 83. 7, 10, 11, 17, 46—52, 66, 67, 75.
 Artabates Persa 7, 65.
 Artabazanes Xerxis frater 7, 2 et 3.
 Artabazus 7, 66. 8, 126 — 129. 9, 41, 66, 89.
 Artace urbs 4, 14. 6, 33.
 Artachaces Artacī f. 7, 22 et 117. Artayntae p. 8, 130. Otaspis p. 7, 63.
 Artacī olim Persae 7, 61.
 Artāeus Artachacī p. 7, 22.
 Azanis p. 7, 66.
 Artanes Darii frater 7, 224.
- Artanes fluv. 4, 49.
 Artaphernes Darii frater 5, 25, 30 sqq. 73, 100, 123. 6, 1 et 4.
 Artaphernes Artaphernis fil. 6, 94 et 116. 7, 10 et 74.
 Artayctes 7, 33 et 78. 9, 116—129.
 Artaynta Xerxis nurus 9, 108 sqq.
 Artayntes 8, 130. 9, 102 et 107.
 Artazostra Darii f. 6, 43.
 Artembares Medus 1, 114—116.
 Artembares Persa 9, 122.
 Artemisia 7, 99. 8, 68, 87, 93, 101.
 Artemisium 4, 35. 7, 175 et 195. 8, 9—11 et 14—17.
 Artimpasa Venus 4, 59.
 Artiscus fluv. 4, 92.
 Artochmes Darii gener 7, 73.
 Artontes Baggacī p. 3, 128. Mardonii f. 9, 84.
 Artoxerxes 7, 106 et 151. quae sit eius nominis vis 6, 93.
 Artybius 5, 109 sqq.
 Artyntes 7, 67.
 Artyphius 7, 66 et 67.
 Artystona Cyri f. 2, 89. 7, 69.
 Aryandes 4, 166 et 200.
 Aryenis Astyagi nubit 1, 74.
 Asbyatae Afri 4, 170.
 Ascalon urbs 1, 105.
 aschy 4, 23.
 Asia 1, 4, 72, 95, 104, 130, 142. 2, 17. 4, 37—40, 44, 45. 5, 49. 7, 61. 9, 116.
 Asia Promethei uxor 4, 45.
 Asias tribus 4, 45.
 Asias Cotyis f. 4, 45.
 Asine urbs 8, 73.
 asini in navibus Armeniorum 1, 194. in Scythia nulli 4, 28 et 129. in Lybia cornuti 4, 191. nec bibentes 4, 192.
 asmach rex Aegypt. 2, 30.
 Asonides Augusteta 7, 181.
 Asopii 9, 15.



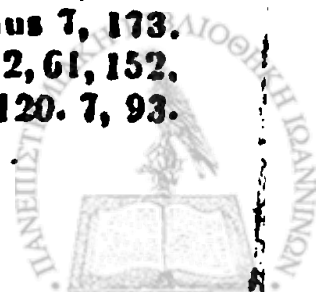
- Asopodorus Thebanus 9, 69.
 Asopus fluv. 6, 108. 7, 200 et 216. 9, 15 et 19. Asopi-siliae 5, 80. Asopis Oeroe 9, 51.
 Aspathines 3, 70 et 78. 7, 97.
 asphaltus 1, 179. 6, 119.
 Assa opp. 7, 122.
 Assesus prope Miletum 1, 19.
 Assyria 1, 178, 192, 193. 2, 17. 4, 39.
 Assyrii 1, 95, 102, 103, 106, 177. 7, 62 et 63.
 Astacus Melanippi p. 5, 67.
 Aster Spart. 5, 63.
 Astrabacus heros 6, 69.
 Astyages 1, 46, 73, 74, 107, 123, 127, 139.
 Asychis Aegyptius 2, 136.
 Atarantes Afri 4, 184.
 Atarbechis urbs 2, 41.
 Atarnes fluv. 4, 49.
 Atarneus 1, 160. 6, 28 et 29. 7, 42. 8, 106.
 Athamas Aeoli f. 7, 197.
 Athenades Trachinius 7, 213.
 Athenagoras Samius 9, 90.
 Athenae tyrannide liberatae 5, 55. tyrannide oppressae 1, 59, 60. captae a Xerxe 8, 151. a Mardonio 9, 3 et 13. arx occupata a Cleomene 5, 2. incensa a Persis 8, 53.
 Athenienses antiquissimi 7, 161. 8, 44. sapientissimi 1, 60. Pelasgicae stirpis 1, 56. Iones vocari nolunt 1, 143. eorum classis 7, 144 et 8, 61. leges 1, 59 et 2, 177. nomina 8, 44. numerus 5, 97. reditus ex metallis 7, 144. tribus 5, 69.
 Athos 6, 44 et 95. 7, 21 sqq. 122.
 Athribitana praefectura 2, 166.
 Athrys fluv. 4, 49.
 Atlanticum mare 1, 200.
 Atlas fluv. 4, 49.
 Atlas mons 4, 184.
 Atossa Cyri f. 3, 68, 88, 133, 134. 7, 3.
 Atramyttium opp. 7, 42.
 Atridarum classis 7, 20.
 Attaginus Thebanus 9, 15, 86, 88.
 attelabi 4, 172.
 Attica non equitabilis 9, 13. olearum ferax 5, 82. quater invasa a Doribus 5, 76. vastata a Persis 6, 102. 8, 51. 9, 13.
 Atticae mulieres 5, 87. 6, 138: 9, 5.
 Atys Croesi f. 1, 34 — 43.
 Atys Manis f. Lydi p. 1, 7 et 94. 7, 74.
 Atys Pythii p. 7, 27.
 Auchatae Scythae 4, 6.
 Augila palmetis clara 4, 172 et 182.
 Auras fluv. 4, 49.
 aures oculis magis incredulae 1, 8. aures praecisae 2, 162. 3, 69, 118, 154.
 auri metalla 6, 46 et 47. 7, 112. 9, 76. ramenta 1, 93. 3, 102 et 106. 4, 195. 5, 101.
 Auschisae Afri 4, 171.
 Ausenses Afri 4, 180 et 191.
 auster 2, 25. 4, 173.
 Autesion Therae p. 4, 147. 6, 52.
 Autodicus Plataeensis 9, 85.
 Automoli 2, 30.
 Autonus heros 8, 39.
 Auxesia dea 5, 82 et 83.
 Axius fluv. 7, 123 et 124.
 Axus opp. 4, 154.
 Azanes Persa 7, 66.
 Azen 6, 127.
 Aziris Africae locus 4, 157 et 169.
 Azotos Syriae urbs 2, 157.
 Babylon 1, 178, 179 — 183, 191 et 192. 3, 158.
 Babyloniae feracitas 1, 193.



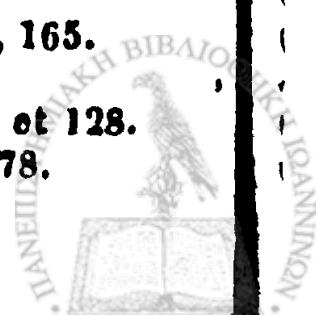
- Babylonicum talentum 3, 89.
 Babylonii poli et gnomonis inventores 2, 109. eorum mores et instituta 1, 194 sqq. foedus cum Croeso 1, 77. bellum cum Cyro 1, 190. rebellio sub Dario 3, 150.
 Bacchus Osiris 2, 29, 42, 48, 144, 156. 3, 97. Orotal 3, 8. Bacchi oraculum 7, 111. templum 4, 87.
 Bacchanalia 4, 79 et 108.
 bacchantium vox 8, 65.
 Bacchica et Orphica instituta eadem Aegyptiacis et Pythagoricis 2, 81.
 Bacchiadae 5, 92.
 Bacis 8, 20, 77, 96. 9, 43.
 Bactra urbs 6, 9. 9, 113.
 Bactria 3, 92. 4, 204. gens 1, 153.
 Bactriani 3, 92.
 Bactrii 7, 64 et 86.
 Badres Hystanis f. 7, 77.
 Badres s. Bares Pasargades 4, 167 et 203.
 Bagaeus Artontis f. 3, 128. Martontis p. 7, 80.
 Bagasaces Artabani f. 7, 76.
 Barce urbs 3, 91. 4, 160 et 200.
 Barce vicus 4, 204.
 Barcaei 3, 13. 4, 164, 167, 201 - 204.
 Bares vid. Badres.
 baris vox Aegypt. 2, 96.
 Basilides Ion 8, 132.
 bassaria 4, 192.
 Batrachomyomachia H. 24.
 Battadae 4, 202.
 battus Libyco rex 4, 155.
 Battus I. 4, 150, 155, 159.
 Battus II. 4, 159.
 Battus III. 4, 161.
 beatus ante obitum nemo 1, 32 cfr. 86.
 beatorum insula 3, 26.
 becos Phrygibus panis 2, 2.
 Belides portae 3, 155 et 158.
 Belus Cepheip. 7, 61. Ninip. 1, 7.
 Bermius mons 8, 138.
 Bessi prophetae 7, 111.
 Bias Melampodis frater 9, 34.
 Bias Prienensis 1, 27 et 170.
 Bisaltes Abydenus 6, 26.
 Bisaltarum rex 8, 116.
 Bisaltia 7, 115.
 Bisanthe urbs 7, 137.
 Bistones Thraces 7, 110.
 Bistonis lacus 7, 109.
 Bithyni 1, 28. 7, 75.
 Biton 1, 31.
 Boebei palus 7, 129.
 Boeotia 2, 49. 5, 57.
 Boeoti 5, 74 et 77. 7, 202. 8, 34. 9, 68.
 Boenticae *Ἰμβάδις* 1, 195.
 Boges Persa 7, 107 et 113.
 Bolbitinum Nili ostium 2, 17.
 Bolissus loci nomen H. 23. 24.
 Boreas Atheniensium affinis 7, 189.
 boryes 4, 192.
 Borysthenes fluv. 4, 18, 45, 47, 53.
 Borysthenes urbs 4, 78.
 Borysthenitae 4, 18, 53, 74.
 boves 2, 38 et 41. 4, 29, 61, 126, 182, 186.
 Bosphorus Cimmerius 4, 12, 28, 100. Thracius 4, 83, 85, 86.
 Bottiaea 7, 123 et 127.
 Bottiaei 7, 185. 8, 127.
 Branchidae 1, 46, 92, 157. 2, 159. 5, 36.
 Brauron 4, 145. 6, 138.
 Briantica regio 7, 108.
 Briges qui postea Phryges 7, 73.
 Brongus fluv. 4, 49.
 Brundisium urbs 4, 99.
 Bryas Darii f. 7, 72.
 Brygi Thraces 6, 45. 7, 185.
 buhali in Libya 4, 192.



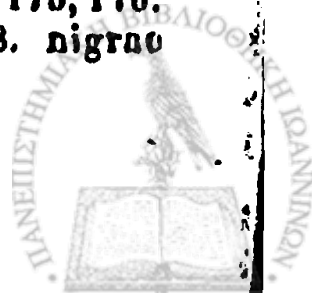
- Bubares Persa 5, 21. 7, 22. 8, 136.
 Bubastiana praefectura 2, 166.
 Bubastis dea 2, 137 et 156.
 Bubastis urbs 2, 59, 137, 156, 166.
 Bucolicum ostium Nili 2, 17.
 Budii Medorum gens 1, 101.
 Budini 4, 21 et 108.
 Bulis Spart. 7, 134 — 137.
 Bura urbs 1, 145.
 Busae Medorum gens 1, 101.
 Busiris urbs 2, 59 et 61.
 Busiritana praefectura 2, 165.
 Butacides Crotoniata 5, 47.
 Buto urbs 2, 59, 63, 155.
 Bybassia peninsula 1, 174.
 byblos 2, 92. 5, 58. 7, 25.
 byssus 7, 181.
 Byzantium 4, 144. 5, 26 et 103.
 Cabales Afri 4, 171.
 Cabalii 3, 90.
 Cabelenses Maones 7, 77.
 Cabiri 2, 51. 3, 37.
 Cadmea victoria 1, 166. Ca-
 dmeae litterae 5, 59.
 Cadmei 1, 56 et 146. 5, 57 et
 61. 9, 27.
 Cadmus Agenoris f. 2, 45 et 49.
 4, 147. 5, 58 et 59.
 Cadmus Cons 7, 163 et 164.
 Cadytis urbs 2, 159. 3, 5.
 Caenides 5, 92.
 Caicus fluv. 7, 42. Caici campus
 6, 28.
 Calami 9, 96.
 Calantiae s. Calatiae Indi 3, 38
 et 97.
 Calasires 2, 164—168. 7, 89. 9, 32.
 calasiris vestis 2, 81.
 Calchas 7, 91.
 calculorum ludus 1, 94.
 Cale Acte 6, 22.
 Callatebus urbs 7, 31.
 Calliades archon 8, 51.
 Callias Eleus 5, 44 et 45.
 Callias Hipponici f. 7, 151.
 Callias Phaenippi f. 6, 121 et 122.
 Callicrates Spart. 9, 72 et 85.
 Callimachus polemarchus 6,
 109 et 114.
 Callipidae pop. 4, 17.
 Callipolitae 7, 154.
 Callista ins. 4, 147.
 Calydnii pop. 7, 99.
 Calyndenses 8, 87.
 Celyndici montes 1, 172.
 Camarina urbs 7, 154 et 156.
 Cambyses Cyri p. 1, 46, 107,
 112, 207. 7, 11.
 Cambyses Cyri f. 1, 208. 2, 1:
 3, 1 sqq. — 66, 89.
 cameli 1, 80. 3, 103. 7, 86 et 125.
 Camicus urbs 7, 169 et 170.
 Caminus poema Homeri *H.* 32.
 Camirus urbs 1, 144.
 Campsa urbs 7, 123.
 Canae mons 7, 42.
 Canastraeum promont. 7, 123.
 Candaules Car 7, 98.
 Candaules Lydus 1, 7 — 12.
 canes Indici 1, 192. 7, 187.
 cannabis 4, 74.
 Canobicum Nili ostium 2, 15,
 17, 113, 179.
 Canobus urbs 2, 97.
 Caphareum promont. 8, 7.
 Cappadociae fertilitas 1, 73.
 Cappadoces 1, 71—73. 5, 49. 7, 72.
 caprae, caprarii 2, 42 et 46.
 capripedes homines 4, 25.
 captivorum immolatio ap. Sey-
 thas 4, 62. apud Tauros 4, 103.
 Car Lydi et Mysi frater 1, 171.
 Carcinitis urbs 4, 55 et 99.
 Cardamyle 8, 73.
 Cardia urbs 6, 33. 7, 58. 9, 115.
 Carenus Lacedaemonius 7, 173.
 Cares 1, 28, 171, 174. 2, 61, 152.
 154. 3, 11. 5, 117 — 120. 7, 93.



- Caricae mulieres 1, 146. Ca-
 rica vestis 5, 88.
 Caria 1, 142. 6, 25.
 Carine opp. 7, 42.
 Carinus Iuppiter 1, 171. 5, 66.
 Carnea 7, 206. 8, 72.
 Carpathus ins. 3, 45.
 Carpis fluv. 4, 49.
 Carthaginienses 1, 166. 2, 32. 3,
 17 et 19. 4, 197. 7, 165 et 167.
 Carthago 3, 19.
 Carystus, Carystii 4, 33. 6, 99.
 8, 112 et 121. 9, 105.
 Casambus Aegineta 6, 73.
 casia 3, 110.
 Casius mons 2, 6 et 158. 3, 5.
 Casmena opp. 7, 155.
 Caspatyrus urbs 3, 102. 4, 44.
 Caspii 3, 92 et 93. 7, 67 et 86.
 Caspium mare 1, 202 et 203. 4, 40.
 Cassandane Cyri uxor 2, 1. 3, 2.
 Cassiterides ins. 3, 115.
 Castalius fons 8, 39.
 Casthanea opp. 7, 183 et 188.
 Castor et Pollux 2, 43. 6, 127
 castores 4, 109.
 Castra Ionibus et Caribus in
 Aegypto data 2, 154.
 Castra Tyrriorum in Aegypto
 2, 112.
 Catadupa 2, 17.
 Catarrhactes fluv. 7, 26.
 Catiari Scythae 4, 6.
 Cava Euboeae, τὰ κοῖλα τῆς Εὐ-
 βοίας 8, 13.
 Caucasa Chii portus 5, 33.
 Caucasus mons 1, 104, 203, 204.
 3, 97. 4, 12.
 Caucones 1, 147. 4, 148.
 Caunus, Caunii 1, 172 et 176.
 5, 103.
 Caystrius fluv. 5, 100.
 Caystrobis Proconnesius 4, 13.
 Cebreniorum origo H. 20.
- Cecrops 8, 44.
 Celaenae urbs 7, 26.
 Celeas Spart. 5, 46.
 Celtae pop. 2, 33. 4, 49.
 Centum insulae, ἑκατὸν νῆσοι 1,
 151.
 Ceus ins., Cei 4, 35. 5, 102. 8, 1,
 46, 76.
 Cephallenia ins. 9, 28.
 Cephene Persae 7, 61.
 Cepheus Beli f. Andromedae
 p. 7, 61 et 150.
 Cephissus fluv. 7, 178. 8, 33.
 Ceramicus sinus 1, 174.
 Cercasorum urbs 2, 15, 17, 97.
 Cercopes Homeri H. 24.
 Cercopum sedes 7, 216.
 Ceres Achaia 5, 61. Amphictyo-
 nis 7, 200. Eleusinia 9, 62, 65,
 97, 101. Isis 2, 59, 122, 156.
 mater 4, 53. Tesmophoros 2,
 171. 6, 16. Cereris et Proser-
 pinae sollennia 8, 15.
 cervi in Africa nulli 4, 192.
 Chalcedonii 4, 144. 5, 26. 6, 33.
 Chalcidenses 5, 74, 77, 99. 8,
 27. 9, 28.
 Chalcidicum genus 7, 185. 8, 127.
 Chaldaei pop. 7, 63. sacerdotes
 1, 181 et 183.
 Chalestra opp. 7, 123.
 Chalybes pop. 1, 28. 7, 76.
 champsa crocodilus 2, 69.
 Charadra opp. 8, 33.
 Charaxus Sapphus frater 2, 135.
 Charilaus Samius 3, 145.
 Charillus Lac. rex 8, 131.
 Charopinns Milesius 5, 99.
 Chemmis ins. 2, 156.
 Chemmis opp. 2, 91.
 Chemmitana regio 2, 165.
 Cheops rex 2, 124.
 Cephren rex 2, 127 et 128.
 Cherasmis Persa 7, 78.



- Chersis Cyprus 5, 104. 7, 98. 8, 11.
 Chersonesus, Chersonesitae 6, 33 sqq. 6, 140. 9, 118.
 Chersonesus aspera 4, 99. in Hellesponto 7, 33.
 Chileus Tegeata 9, 9.
 Chilo Lac. 1, 59. 6, 65. 7, 235.
 Chius, Chii 1, 18, 142, 160. 2, 178. 6, 15, 16, 26, 31. 8, 132.
 Choaspes fluv. 1, 188. 5, 49 et 52.
 choenix mensura 6, 57. 7, 187.
 Choereae opp. 6, 101.
 Choereatae tribus Sicyonia 5, 68.
 Choerus Micythi p. 7, 170.
 Chorasmii pop. 3, 93 et 117. 7, 66.
 chori muliebres 5, 83. tragici 5, 67. centum adolescentium 6, 27.
 Chromius Argivus 1, 82.
 Chytri in Thermopylis 7, 176. cici 2, 94.
 Cicones 7, 59, 108, 110.
 Cilices 1, 28 et 72. 3, 90. 5, 49 et 52. 7, 91. 8, 14.
 Cilicia 2, 17 et 34. 3, 90. 5, 52. 9, 107.
 Cilix Agenoris f. 7, 91.
 Cilla opp. 1, 149.
 Cimmerica 4, 12. Cimmerici 1, 6, 15, 16. 4, 1, 11, 12.
 Cimmericus Bosphorus 4, 12, 28, 100. πορθμῆια Κιμμῆρια 4, 12 et 45. τεῖχεα 4, 12.
 Cimon Miltiadis p. 6, 34, 38, 39, 103.
 Cimon Miltiadis f. 6, 136. 7, 107.
 Cineas Thessalus 5, 63. cinnamomum 3, 111.
 Cinyps fluv. 4, 175. 5, 42.
 Cinyps regio 4, 198.
 Cion opp. 5, 122.
 circumcisio 2, 36 et 104.
 Cissia terra 5, 29 et 52. 6, 119.
 Cissii 3, 91. 7, 62, 86, 210.
 Cissiae portae 3, 155 et 158.
 Cithaeron 9, 19 et 39.
 Claves Cypri promont. 5, 108.
 Clazomenae 1, 16, 51, 142. 2, 178. 5, 123.
 Cleades Plataeensis 9, 85.
 Cleanax Argivus II. 1. 2.
 Cleander Phigalensis 6, 83.
 Cleandri duo Geloi 7, 154 et 155.
 Cleobis Argivus 1, 31.
 Cleodaeus Hylli f. 6, 52. 7, 204. 8, 131.
 Cleombrotus 4, 81. 5, 41. 8, 71. 9, 10.
 Cleomenes Lac. rex 3, 148. 5, 41, 49, 64, 70, 76, 82.
 Cleonae opp. 7, 22.
 Clinias Ath. 8, 17.
 Clisthenes Ath. 5, 66, 69, 70, 73. 6, 131.
 Clisthenes Sicyonius 6, 67 et 126.
 Clytiadae 9, 33.
 Cnidus, Cnidii 1, 144 et 174. 2, 178. 3, 138. 4, 164.
 Cnoethus Aegineta 6, 88.
 Cobon Delphus 6, 66.
 Codrus 1, 147. 5, 65 et 76. 9, 97. Κοῖλην via 6, 103.
 Κοῖλια Chii 6, 26. Euboeae 8, 13.
 Coenura Thasiarum 6, 47.
 Coes Mytilenaeus 4, 97. 5, 11, 37, 38.
 Colaeus Samius 4, 152.
 Colaxais Scytha 4, 5 et 7.
 Colchis, Colchi 1, 104. 2, 104. 3, 97. 4, 37 et 40. 7, 79. lignum Colchicum 2, 105.
 Colias ora 8, 96.
 Colophon, Colophonii 1, 14, 142, 147, 150. II. 8.
 Colossae opp. 7, 30.
 colossi 2, 130, 143, 153, 175, 176.
 columbae albae 1, 138. nigrae 2, 55.



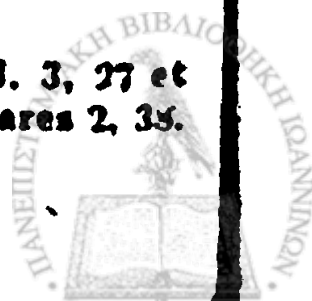
- comam alunt Babylonii 1, 95.
 Lacedaemonii 1, 82. Persae 6,
 19. pectunt morituri Lacedae-
 monii 7, 203 et 209 cf. 3, 8. 4,
 175 et 191.
 Combraea urbs 7, 123.
 Compsatus fluv. 7, 109.
 conchyliia in montibus 2, 12.
 concubitus in templis 1, 199. 2,
 64. in publico 1, 203. 3, 101.
 promiscuus 1, 216. 4, 104, 172,
 176, 180.
 condire mortuos 2, 86—90. 3, 24.
 Coniaens Cineas 5, 63.
 Contadesus fluv. 4, 90.
 Copais palus 8, 135.
 Coreyra, Corcyraei 3, 42, 48,
 49, 53. 7, 163.
 Coressas opp. 5, 100.
 Corinthus, Corinthii 1, 14. 50.
 51. 2, 167. 3, 43 — 53. 4, 162.
 5, 75, 87, 92. 6, 89. 7, 202. 8,
 94. 9, 102.
 Corobius Cretensis 4, 151.
 Coronaei 5, 79.
 Corsica 1, 165. Corsicani 7, 165.
 Corycium antrum 8, 36.
 Corydallus Anticyraeus 7, 214.
 Corys fluv. 3, 9.
 Cos, Coi 1, 144. 7, 164.
 Cotys Asiae p. 4, 45.
 Cranaspes Persa 3, 126.
 Cranai Athenienses 8, 44.
 cranium sutura carens 9, 83.
 crania pro poculis 4, 65. inan-
 rata 4, 26.
 crateres a Croeso dedicati 1,
 51. a Pansania 4, 81. a Samiis
 4, 152. Lesbii 4, 61.
 Crathis fluv. 1, 143. 5, 45. Cra-
 thia Minerva 5, 45.
 Cratinus Magnes 7, 190. Rhe-
 gius 7, 165.
 Cremni opp. 4, 20 et 110.
 Creston 1, 57. Crestonica 7,
 124. 8, 116. Crestonaea 7, 127.
 Crestonaei 5, 3 et 5. 7, 124.
 Crestoniatae 1, 57.
 Creta. Cretenses 1, 173. 4, 151.
 7, 169 — 171.
 crex avis 2, 76.
 Crinippus Himerensis 7, 165.
 Crisaeus campus 8, 32.
 cristas galearum invenerunt Ca-
 res 1, 171.
 Critalla opp. 7, 26.
 Critheis Melanopi f. Pheii
 uxor H. 1 — 5.
 Crithon Ithagenis p. H. 1.
 Critobulus Cyrenensis 2, 181.
 Toronaeus 8, 127.
 Crius Aegineta 6, 50 et 73. 8, 92.
 Crobyzi Thraeces 4, 49.
 crocodili 2, 68 — 70 et 148. 4,
 44 et 192.
 Croesus 1, 7 sqq. 3, 14, 34, 36.
 5, 36. 6, 37 et 125. 8, 35.
 Crophii mons 2, 28.
 Crossaea regio 7, 123.
 Croton, Crotoniatae 3, 131, 136,
 137. 5, 44. 8, 47.
 cubitus 2, 149. Aegyptius 2, 169.
 regius 1, 178.
 culices 2, 95.
 cuniculi aere deprehensi 4, 200.
 Cuphagoras Ath. 6, 117.
 Curium, Curienses 5, 113.
 Carotrophus ap. Samios H. 30.
 currus bellici 5, 113. currus sa-
 cer in Xerxis exercitu 7, 55.
 8, 115.
 Cyaneae ins. 4, 95.
 Cyaxares 1, 16, 73, 103, 106.
 Cybabe 5, 102.
 Cybernaeus Lycius 7, 98.
 Cyclades ins. 5, 30.
 Cydippa Anaxilai uxor 7, 165.
 Cydonia urbs 2, 44 et 59.

- Cydrara opp. 7, 30.
 cylllestis panis Aegypt. 2, 77.
 Cyllyrii Syracusanorum servi 7, 155.
 Cylon Ath. 5, 71.
 Cyma, Cymaei 1, 149, 157, 165. 5, 38 et 123. 7, 194. *H.* 1. 2. 12 sqq.
 Cynaegirus Ath. 6, 114.
 Cyneas Eretriensis 6, 101.
 Cynesii 2, 23. Cynetes 4, 49.
 Cyniscus Zeuxidamus 6, 71.
 Cyno s. Spaco 1, 110 sqq.
 Cynocephali 4, 191.
 Cynosarges 5, 63. 6, 116.
 Cynosura ins. 8, 76.
 Cynurii pop. 8, 73.
 Cypria carmina 2, 118.
 Cyprus, Cyprii 1, 199. 2, 182. 3, 19 et 91. 5, 104 — 116. 7, 90.
 Cypri claves promont. 5, 108.
 Cypselus Miltiadis p. 6, 35.
 Cypselus Periandri p. 1, 20 et 114. 5, 92. 6, 128.
 Cyraunis ins. 4, 195.
 Cyrene, Cyrenaica, Cyrenaei 2, 32. 3, 13, 131, 161. 4, 154 sqq.
 Cyrnus heros 1, 167.
 Cyrnus opp. 9, 105.
 Cyrus Cyri avus 1, 111.
 Cyrus 1 passim, 3, 69, 89, 160. 7, 11. 9, 122.
 Cythera ins. 1, 82 et 105. 7, 235.
 Cythnus, Cythnii 7, 90. 8, 46 et 67.
 Cytissorus Phrivi f. 7, 197.
 Cyzicus, Cyziceni 4, 14 et 76. 6, 33.
 Dadicae pop. 3, 91. 7, 66.
 Daedalus 7, 170.
 Dai Persae 1, 125.
 Damasithymus Car 7, 98. Calyndensis 8, 87.
 Damasus Sirita 6, 127.
 Damia dea 5, 82 et 83.
 Danae 1, 91. 6, 53. 7, 60 et 150.

- Danaus 2, 91 et 98. 7, 94. Danai filiae 2, 71 et 182.
 Daphnac Pelusiae 2, 30 et 107.
 Daphnis Abydenus 4, 138.
 Dardanus urbs 5, 117. 7, 43.
 Dardanenses 1, 189.
 Daritae pop. 3, 92.
 Darius Hystaspis f. 1, 183, 187, 209. 3, 39 et 70 sqq. 7, 3 et 4.
 Darius Xerxis f. 9, 108.
 Dascyleum opp. 3, 120 et 126. 6, 33.
 Dascylus Gygis p. 1, 8.
 Datis Medus 6, 94, 97, 118. 7, 88.
 Datum opp. 9, 75.
 Daulii pop. 8, 35.
 Daurises Persa 5, 116 et 121.
 Decelea, Decelenses 9, 15 et 73.
 Decelus Ath. 9, 73.
 decima diis sacra 5, 77. 9, 81.
 Deioces 1, 16, 73, 96 — 102.
 Deiphonus Apolloniata 9, 92.
 Delium 6, 118.
 Delphi 1, 14, 46, 48, 50 — 54, 92. 2, 180. 5, 62. 7, 178. 8, 36.
 Delta Aegyptiorum 2, 13, 15, 179.
 Delus, Delii 1, 64. 2, 170. 4, 33 — 35. 6, 97 et 98. 8, 132. 9, 90.
 Demaratus Laced. rex 5, 75. 6, 61 sqq. 7, 3, 101, 209, 234, 239.
 Demarmenus Lac. 5, 41. 6, 65.
 Democedes Crotoniata 3, 125, 129, 131 sqq.
 democratiae commoda et incommoda 3, 80 — 82 cf. 6, 43.
 Democritus Naxius 8, 46.
 Demonax Mantinensis 4, 161.
 Demonous Paphius 7, 195.
 Demophilus Thespiensis 7, 222.
 Dersaei Thraces 7, 110.
 Derusiaei Persae 1, 125.
 Deucalion 1, 56.
 Diactoridas Lac. 6, 71. Crano-
 nius 6, 127.



- Diadromes Thespiensis** 7, 222.
Diana 1, 26. 3, 49. 6, 138. **Bu-**
hastis 2, 59, 83, 137, 155. **Or-**
thosia 4, 87. **regina** 4, 33.
Dicaea urbs 7, 109.
Dicaeus Ath. 6, 65.
Dictynna 3, 59.
dictys animal 4, 192.
Didymis oraculum 6, 19.
Dieneces Spart. 7, 226.
dies anni vid. annus; diei par-
tes v. horae 2, 109 cf. 8, 9, 14.
Dindymena mater 1, 80.
Dinomenes Gelonis p. 7, 145.
Diomedis agistis 2, 116.
Dionysius Phocaeensis 6, 11 et 17.
Dionysophanes Ephesus 9, 84.
Dioscuri 2, 43 et 50. 6, 127.
Dipaeenses 9, 35.
Dithyrambus Thespiensis 7, 227.
dithyrambos quis invenerit 1, 23.
Dium opp. 7, 22.
Doberes Paeones 5, 16. 7, 113.
Dodona 1, 46. 2, 52, 55, 57. 9, 93.
Dolonci Thraces 6, 34 et 35.
Dolopes pop. 7, 132 et 185.
Dores 1, 6, 28, 56, 141, 144, 146,
 171. 3, 56. 5, 76. 6, 53. 7, 93. 8,
 31, 43, 73.
Dorica vestis 5, 87. **Doricae tri-**
bus 5, 68.
Dorieus Anaxandridae f. 5, 41
 sqq. 7, 158 et 205. 9, 10.
Doris olim Dryopis 8, 31.
Doriscus 5, 98. 7, 25, 59, 105.
Dorus Hellenis f. 1, 56.
Doryssus Lac. rex 7, 204.
Dotus Persa 7, 72.
Dropici Persae 1, 125.
Drymus opp. 8, 33.
Dryopis 1, 56. 8, 31. **Dryopes**
 1, 146. 8, 73.
Dyma urbs 1, 145.
Dymanatae tribus Sicyonis 5, 68.
- Dyras fluv.** 7, 198.
dysenteria 8, 115.
Dysorum mons 5, 17.
Ebennus 3, 114 cf. 97.
Ecbatana v. Agbat.
Echecrates Corinthius 5, 92.
Echedorus fluv. 7, 124 et 127.
Echemus Tegeata 9, 26.
Echestratus Lac. rex 7, 204.
echidna semivirgo 4, 9. **echi-**
dnae Arabicae 3, 108.
Echinades ins. 2, 10.
echines murex in Libya 4, 192.
eclipsis solis 1, 74. 7, 37. 9, 10.
Edoni Thraces 5, 11, 23, 124.
 7, 110 et 114. 9, 75.
Eetion Echecratis f. 5, 92.
Egestani 5, 46.
Eion opp. 7, 25 et 113. 8, 118.
Elaeus, Elaeuntis 6, 140. 7, 22
 et 33. 9, 116 et 120.
Elatea urbs 8, 33.
Elbo ins. 2, 140.
electrum 3, 115.
Eleonius Antichares 5, 43.
elephantes 4, 191.
Elephantine urbs 2, 9, 17, 28
 sqq. 69, 175. 3, 19, 20.
Eleusis 1, 130. 5, 74. 6, 75.
 8, 65. 9, 57 et 101.
Elis, Elei 2, 160. 4, 30 et 148. 6,
 127. 8, 73. 9, 77.
Ellopiæ 8, 23.
Elorus fluv. 7, 154.
Enarees Scythae 1, 105. 4, 67.
Enchelees Illyrici 5, 61. 9, 43.
Eneti pop. 1, 196. 5, 9.
Enianes 7, 132, 185, 198.
Enipeus fluv. 7, 129.
Enneacrurus fons 6, 137.
Enneahodi 7, 114.
Eordi pop. 7, 185.
Epaphus Apis 2, 153. 3, 27 et
 28. **ei sacri boves mares** 2, 38.



- Ephesus, Ephesii** 1, 26, 142, 147. 2, 10, 148, 158. 5, 54.
Ephialtes 7, 213 sqq.
ephoi 1, 65. 3, 148. 5, 39. 6, 63, 65, 82. 9, 9 et 76.
Epicichlides Homeri *H.* 24.
Epicydes Lac. 6, 86.
Epidanus fluv. 7, 196.
Epidaurus, Epidaurii 1, 146. 3, 52. 5, 82 sqq. 8, 46.
Epigoni Homeri 4, 32.
ἐπιγονὴ 6, 84.
Epistrophus Epidamnius 6, 127.
Epium opp. 4, 148.
Epizelus Ath. 6, 117.
Epizephyrii Locri 6, 23.
equa leporem enixa 7, 57. **equae ter victrices** 6, 103.
equi Babylonii 1, 192. **candidi sacri** 1, 189 et 7, 55. **Cilicii** 3, 90. **fluviales** 2, 71. **Indici et Nisaci** 3, 106. **Paeouum** 5, 16. **quadriugi** 4, 189. **Sigynnarum** 5, 9. **silvestres** 4, 52. **Thesalici** 7, 196. **venatici** 4, 22.
equites Spartani 8, 124.
Erasinus fluv. 6, 76.
Erechtheus 5, 82. 7, 189. 8, 44 et 55.
Eresione Homeri *H.* 33.
Eretria, Eretrienses 1, 61. 5, 99. 6, 43, 94, 101, 119. 8, 46. 9, 28.
Eridanus fluv. 3, 115.
Erinyes Laii 4, 149.
Erochus opp. 8, 33.
Erxander Mytilenensis 4, 97. 5, 37.
Erycina regio 5, 43 et 45.
Erythea ins. 4, 8.
Erythra bolus opp. 2, 111.
Erythrae Boeoticae 1, 25. 9, 15 et 19.
Erythrae Ioniae, Erythraci 1, 18 et 142. 6, 8.
HEROD. III.
- Eryxo Arcesilai vidua** 4, 160.
Etearchus Ammonius 2, 52. **Cretensis** 4, 154.
Eteocles 5, 61.
Euaenetus Lac. 7, 173.
Euagoras Lac. 6, 103.
Eualcidas Eretriensis 5, 102.
Euboea, Euboeenses 4, 33. 5, 31. 8, 4 et 20. **Euboeae ἀρχα** 6, 100. **κόλλα** 8, 13.
Euboeenses in Sicilia 7, 156.
Euboicum talentum 3, 89 et 95.
Euclides Gelous 7, 155.
Euelthon Cyprius 4, 162. 5, 104.
euergetae Persarum 3, 154. 5, 11. 6, 29. 8, 85. **Lacedaemoniorum** 1, 67.
Euhenius Apolloniata 9, 92 sqq.
Euhesperides ins. 4, 171. **Euhesperitae** 4, 198.
Eumelus Admeti f. II. 2.
Eumenes Ath. 8, 93.
Eumenides 4, 149. 9, 97.
Eunomus Lac. rex 8, 131. **eunuchi** 8, 105.
Eupalinus Megarensis 3, 60.
Euphorbus Eretriensis 6, 101.
Euphorion Ath. 2, 156 et 6, 114. **Arcas** 6, 127.
Euphrates fluv. 1, 185 et 191. 5, 52.
Euripus 5, 77. 7, 173 et 182. 8, 15.
Europa 3, 115. 4, 42 et 45. 7, 5.
Europa Tyria 1, 2 et 173. 4, 45.
Euryanax Lac. 9, 10, 53, 55.
Eurybates Argivus 6, 92. 9, 75.
Eurybiades Lac. 8, 2, 42, 74, 124.
Euryclides Lac. 8, 2.
Eurycrates Lac. 7, 204.
Eurycratides Lac. 7, 204.
Eurydame Leotychidis uxor 6, 71.
Eurydemus Malicensis 7, 213.
Euryleon Lac. 5, 46.

T



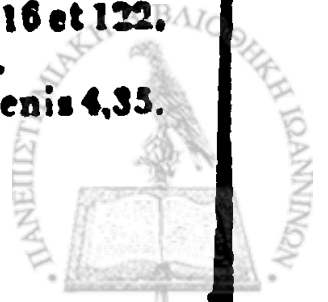
- Eurymachi duo Thebani 7, 205 et 233.
 Euryphon Lac. 8, 131.
 Eurypylos Larisaens 9, 59.
 Eurysthenes Proclis frater 4, 147. 5, 40. 6, 51 et 52. 7, 204.
 Eurystheus 9, 26 et 27.
 Eurytus Lac. 7, 229.
 Euthynus Ath. 9, 105.
 Eutychides Ath. 9, 73.
 Euxinus pontus 1, 6 et 72. 4, 37, 46, 85, 86.
 Exampaeus fons 4, 52 et 81.
 expiatio 1, 35 et 64.
 execratio 3, 65.
 fabae 2, 37. 6, 109.
 fames 1, 94. 2, 25. 8, 115. 9, 118.
 feles 2, 66 sq.
 ferruminatio 1, 25.
 fibulae 5, 87.
 flamma e simulacro 6, 82.
 fluvii coluntur 1, 139. 7, 113. 8, 138. deficiunt 7, 42, 108, 196.
 foedera 1, 74. 3, 8, 39. 4, 70, 201. 6, 23. 7, 116, 132, 150. 8, 120, 140. formulae foederis 4, 201. 8, 143.
 formicae Indicae 3, 102.
 forum Persis nullum 1, 153.
 fossa e Nilo in sinum Arabicum 2, 158 et 4, 42. per Athon 7, 22 sq. fossis secta Aegyptus 2, 108. Babylonia 1, 193.
 funns Aegyptiorum 2, 85 sqq. Babyloniolorum 1, 198. Persarum 6, 58 et 7, 117. Scytharum 4, 71 et 72. Spartanorum 6, 58.
 furiae v. Eumenides.
 Gades 4, 8.
 Gaeson fluv. 9, 97.
 galea 4, 186.
 Galepsus urbs 7, 122.
 Gallaea regio 7, 109.
 gamori Syracusani 7, 158.
 Gandarii pop. 3, 91. 7, 66.
 Garamantes pop. 4, 174 et 183.
 Garaphius fons 9, 25, 49, 56.
 Gauanes Perdiccae frater 8, 137.
 Gebeleizis deus Getarum 4, 94.
 Gela, Geloi 6, 23. 7, 153, 154, 156.
 Geleon Ionis f. 5, 66.
 Gelo 7, 153 sqq.
 Gelonus Hercules f. 4, 10.
 Gelonus, Geloni 4, 108 et 123.
 genealogia Hecataei 2, 143.
 geometria 2, 109.
 Gephyraei 5, 57 et 62.
 Geraestus urbs 8, 7. 9, 105.
 Gergis Persa 7, 82.
 Gergithae Teucris 5, 122. 7, 43.
 Germanii Persae 1, 125.
 Gerrhus, Gerrhi 4, 53 et 71.
 Gerrhus fluv. 4, 19, 47, 56.
 Geryones 4, 8.
 Getae 4, 93 sqq.
 Gigonus urbs 7, 123.
 Giligammae Afri 4, 169.
 Gillus Tarentinus 3, 138.
 Gindanes Afri 4, 176.
 Glauco Ath. 9, 75.
 Glaucus Chius 1, 25. Lac. 6, 86. Lycius 1, 147.
 Glaucus Chius caprarius H. 21 sq.
 Glisas opp. 9, 43.
 gnomon 2, 109.
 Gaurus Scythia 4, 76.
 Gobryas Persa 3, 70, 73, 78. 4, 132 et 134. 7, 2, 5, 82.
 Gonnus urbs 7, 128 et 173.
 Gordius Midae p. 1, 14, 35, 55. 8, 138.
 Gorgo Leonidae uxor 5, 48 et 51. 7, 239.
 Gorgonia caput 2, 91.
 Gorgus Cyprius 5, 104 et 115. 7, 98. 8, 2 et 11.
 Graecia temperie saluberrima



- 3, 106. paupertatis alumna, hospes virtutis 7, 102.
- Gracci barbaris sollertiores 1, 60. ab Aegyptiis arma 4, 180. deorum nomina 2, 49. et geometriam 2, 109. acceperunt, a Babylonis gnomonem et XII diei partes 2, 109. a Libyasis vestem et aegidem Minervae 4, 189. a Phoenicibus litteras 5, 58.
- Graeci Scythae 4, 17. Tyritae 4, 51.
- Gratiarum collis in Africa 4, 175.
- Grinus Theracus 4, 150.
- grues 2, 22.
- Grynea opp. 1, 149.
- grypes ap. Arimaspos 3, 116. 4, 13 et 27.
- Γρυδάς χερσός* 1, 14.
- Gygaea Alexandri soror 5, 21. 8, 136.
- Gygaea palus 1, 93.
- Gyges rex 1, 8 — 15, 91.
- Gyges Myrsi p. 3, 122. 5, 121.
- gynopaediae 6, 67.
- Gyndes fluv. 1, 189 et 202. 5, 52.
- Gyzantes Afri 4, 194.
- Haemus mons 4, 49.
- Haliacmon fluv. 7, 127.
- Halicarnassus, Halicarnassenses 1, 144. 2, 178. 7, 99. 8, 104.
- Halienses 7, 137.
- Halys fluv. 1, 6, 28, 72, 75. 5, 52. 7, 26.
- Hamilcar Carthag. 7, 165.
- Hannon Carth. 7, 165.
- Harmamithres Persa 7, 88.
- Harmatides Thespiensis 8, 227.
- Harmocydes Phocensis 9, 17.
- Harmodius Athen. 5, 55. 6, 109 et 123.
- Harpagus Medus 1, 80, 108, 118, 123, 129, 162, 171, 176.
- Harpagus Persa 6, 28 et 30.
- Hebae tessera 9, 98.
- Hebrus fluv. 4, 90. 7, 59.
- Hecataeus rerum scriptor 2, 143. 5, 36 et 125. 6, 137.
- Hecatonesi 1, 151.
- Hector 3, 120.
- Hegesander Hecataei p. 5, 125. 6, 137.
- Hegesicles Lac. rex 1, 65.
- Hegesipyla Miltiadis uxor 6, 39.
- Hegesistratus Eleus 9, 37. Samius 9, 90 et 91. Sigeensis 5, 94.
- Hegetoridas Cous 9, 76.
- Hegias Eleus 9, 33.
- Helena 2, 112. 5, 94. 6, 61. 9, 73.
- Helice urbs 1, 145.
- Heliconius Neptunus 1, 148.
- Heliopolis, Heliopolitae 2, 3, 7, 8, 9, 59, 63.
- Helisyci s. Volsci 7, 165.
- Hellen, Dori p. 1, 56.
- Hellenium templum 2, 178.
- Helles sepulcrum 7, 58.
- Hellespontias ventus 7, 188.
- Hellespontii 7, 95.
- Hellespontus 4, 38 et 85. 5, 11. 7, 33 sqq. et 54.
- Helotae 6, 58, 75, 80, 81. 7, 229. 9, 10, 11, 28, 80.
- Hephaestienses 6, 140.
- Heraclea in Sicilia 5, 43.
- Heracidae 1, 7, 13, 91. 5, 43. 9, 26.
- Heracides Car 5, 121. Cymacus 1, 158 et 5, 37.
- Heraeum opp. 4, 90.
- Hercules 1, 7. 2, 42 — 45, 83, 113, 145. 4, 8, 10, 59, 82. 6, 108 et 116. 7, 176, 193, 198, 204. 8, 131. Herculis columnae 2, 33. 4, 8, 42, 43, 181, 185.
- Hermes sinus II. 2.
- Hermion Lasi p. 7, 6.

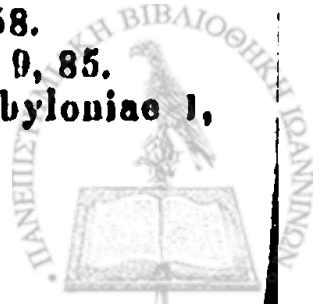


- Hermione, Hermionenses 3, 59.
 8, 43 et 73. 9, 28.
 Hermippus Atarnita 6, 4.
 Hermolycus Athen. 9, 105.
 Hermophantus Milesius 5, 99.
 Hermotimus Pedasensis 8, 104
 sqq.
 Hermotyōes 2, 164—168. 9, 42.
 Hermus fluv. 1, 55 et 80. 5, 101.
 H. 9.
 Herodotus Cabiris initiatus 2,
 51. res divinas verecunde at-
 tingit 2, 3, 46, 65, 171. oracu-
 lis fidem habet 8, 77. quae tra-
 duntur tradit 7, 152. digres-
 siones affectat 4, 30. aetas eius
 2, 13, 53, 145. bellum Pelo-
 ponnesiacum vidit 7, 137. 9, 73.
 Herodotus Ionum legatus 8, 132.
 heroes Aegyptiis ignoti 2, 50.
 Herophantus Parienus 4, 138.
 Herpys Thebanus 9, 38.
 Hesiodus 2, 53. 4, 32.
 Hexapolis antea Pentapolis 1,
 144.
 Hiero Gelonis frater 7, 156.
 Hieronymus Andrius 9, 33.
 Hiera urbs 6, 24. 7, 165.
 hippagogae naves 6, 43. 7, 97.
 Hipparchus Pisistrati f. 5, 55
 et 56. 6, 123. 7, 6.
 Hippias Pisistrati f. 1, 61. 5, 91,
 93, 96. 6, 107.
 hippobotae Chalcidenses 5, 77.
 Hippoclidēs Ath. 6, 128 et 130.
 Hippoclus Lampsacenus 4, 138.
 Hippocoon Scaei p. 5, 60.
 Hippocrates Gelae tyrannus 6,
 23. 7, 154 et 155.
 Hippocrates Megaclis f. 6, 131.
 Hippocrates Pisistrati p. 1, 59.
 8, 65.
 Hippocrates Sybarita 6, 127.
 Hippocratides Lac. 8, 131.
 Hippolai promont. 4, 53.
 Hippolochus Glauci p. 1, 147.
 Hippomachus Leucadius 9, 38.
 Hipponicus Calliae p. 7, 151.
 eiusdem f. 6, 121.
 hippopotamus 2, 71.
 hircus 2, 46. 3, 112. 4, 187.
 Histiaea, Histiaeotis Euboo-
 ae 7, 175 et 8, 24.
 Histiaeotis Thessaliae 1, 56.
 Histiaeus Milesius 4, 137 sqq.
 5, 11, 23, 30, 105. 6, 1, 26—30.
 Histiaeus Samius 8, 85.
 Histiaeus Termerensis 5, 37.
 7, 98.
 Homerus 2, 23, 53, 116, 117. 4,
 29 et 32. 5, 67. 7, 161. Praete-
 rea v. vitam Hom.
 Hoples Ionis f. 5, 66.
 hordei folia quattuor digitos
 lata 1, 193.
 humanae vitae anni 1, 32. 3, 22,
 23.
 Hyacinthia 9, 6 et 11.
 hyaenae 4, 192.
 Hyampus Parnassivertex 8, 39.
 Hyampolis urbs 8, 28 et 33.
 Hyatae tribus Sicynia 5, 68.
 Hybla urbs 7, 155.
 Hydarnes Persa 3, 70. 6, 133.
 7, 135. Hydarnis f. 7, 83 et 211.
 Sicamnis p. 7, 65.
 Hydrea ins. 3, 59.
 Hyela s. Velia 1, 167.
 Hygennae opp. 3, 90.
 Hylaea trans Borysthenem 4,
 18, 54, 55, 76.
 Hyllenses tribus Sicynia 5, 69.
 Hyllus fluv. 1, 80.
 Hyllus Herculis f. 6, 52. 7, 204.
 8, 131. 9, 26.
 Hymeus Darii gener 5, 116 et 122.
 Hymettus mons 6, 137.
 hymni Homeri H. 9. Olenis 4, 35.



Hypachaci Cilices 7, 91.
Hypacyris fluv. 4, 47 et 55.
Hypanis fluv. 4, 17, 18, 47, 52.
Hyperanthes Darii f. 7, 224.
Hyperborei 4, 13, 32—36.
Hypernotii 4, 36.
Hyperoche Hyperborea 4, 33—35.
Hyrcanii 3, 117. 7, 62.
Hyrgis fluv. 4, 57.
Hyria urbs 7, 170.
Hyrocades Mardus 1, 84.
Hysiae urbs 6, 108. 9, 15 et 25.
 Atticae pagus 5, 74.
Hystanes Persa 7, 77.
Hystaspes Darii p. 1, 209. 3, 70. 5, 83. 7, 224. Darii f. 7, 64.
hystrices 4, 192.
Iacchus mysticus 8, 65.
Iadmon Samius 2, 134.
Ialysus urbs 1, 144.
Iamidae 5, 44. 9, 33.
Iapygia 3, 138. 4, 99. **Iapyges** 7, 170.
Iardanus Lydus 1, 7.
Iason 4, 179. 7, 193.
Iatragoras Ion 5, 37.
Ibanolis Mylassensis 5, 37 et 122.
Iberi, Iberia 1, 163. 7, 165.
ibis 2, 65 et 75.
Icarium pelagus 6, 95.
Ichnae opp. 7, 123.
ichneumones 2, 67.
Ichthyophagi 2, 19, 20, 23.
Ida mons 1, 151. 7, 42.
Idanthyrus Scytha 4, 76, 120, 127.
Idrias regio 5, 118.
Ienysus opp. 3, 5.
ignis Aegyptiis bellua, Persis deus 3, 16. infamia notato a Lacedaemoniis non praebetur 7, 231.
ilia non cremant Aeoles *H.* 37.

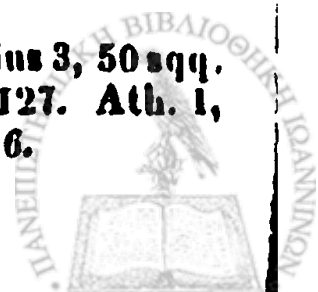
Ilias minor Homeri *H.* 16.
Ilissus fluv. 7, 189.
Ilium 1, 5. 2, 10 et 118. **Iliaca terra** 5, 94 et 122. 7, 41.
Illyrii 1, 196. 4, 49. 9, 43.
Imbrus ins. 5, 26. 6, 41.
immortales Getae 4, 93 sq. **Persae** 7, 31, 83, 211.
immortalitas animae 2, 123.
Inarus Afer 3, 12 et 15. 7, 7.
India, Indi 3, 38, 99 sqq. 4, 40 et 44. 5, 3. 7, 65.
Indici canes 1, 192 et 7, 187. **equi** 3, 106.
Indus fluv. 4, 44.
Ino Athamantis uxor 7, 197.
institor Darius 3, 89. **institores primi Lydi** 1, 94.
Intaphernes Persa 3, 70, 78, 118, 119. **eius uxor** 3, 119.
intercalaris mensis 1, 32. 2, 4.
interpretes Aegyptiorum 2, 154. **Scytharum** 4, 24. **Ichthyophagi** 3, 19.
Inycus opp. 6, 23 et 24.
Io Inachi f. 1, 1 et 5. 2, 41.
Ioleus opp. 5, 94.
Ion Xuthi f. 7, 94. 8, 44.
Ionae, Ionia 1, 6, 28, 56, 76, 141—148, 169. 2, 154. 3, 90. 4, 98 et 133. 5, 28 sqq. 6, 8, 31, 42. 7, 94. 8, 22 et 90. 9, 90 et 104.
Ionum lingua et terra 1, 142.
Ionicae litterae 5, 59.
Ionius sinus 6, 127.
Ios insula ubi Homerus mortuus *H.* 34. 36.
Iphiclus Protesilai p. 9, 116.
Iphigenia apud Tauros 4, 103.
Ipni in Pelio monte 7, 188.
Irasa in Africa 4, 158.
irenes Spartanorum 9, 85.
Is urbs et fluv. Babyloniae 1, 179.



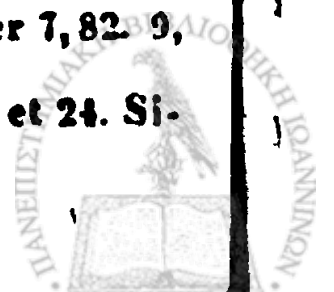
- Isagoras Ath. 5, 66, 69 — 73.
 Ischenous Aegineta 7, 181. 8, 92.
 Isis 2, 40, 41, 59, 61, 156. 4, 186.
 Ismaris lacus 7, 109.
 Ismenias Boeotus *H.* 2.
 Ismenius Apollo 1, 52. 5, 59. 8, 134.
 Issedones pop. 1, 201. 4, 13, 15, 26, 27.
 Ister fluv. 2, 23. 4, 47 — 50.
 isthmus Chersonesi 6, 36. Cnidius 1, 174. Corinthiacus 8, 40. 9, 7 et 10.
 Istria Milesiorum colonia 2, 33.
 Istriana 4, 78.
 Italiotae 4, 15.
 Itanus urbs 4, 151.
 iter diurnum stadiorum CC 4, 101. CL 5, 53. iter d. et nocturnum navigio confectum 4, 86.
 Ithaca ins. *H.* 7.
 Ithagenes Critonis f. *H.* 1.
 Ithamates Persa 7, 67.
 Ithamites Persa 8, 130. 9, 102.
 Ithomus mons 9, 35.
 iudices regii apud Persas 3, 11 et 31. 5, 25. 7, 94.
 Iuno 2, 50. Argiva 1, 31, 81, 82. Plataeensis 9, 52 et 61. Samia 2, 182.
 Iuppiter 1, 89 et 131. 7, 40. 8, 115. ἀγοραῖος 5, 46. Ammon 1, 182. 2, 29, 42, 54 sqq., 83. 3, 25. Belus 1, 181 sqq. 3, 158. Carius 1, 171. 5, 66. Dodonaeus 2, 55 sqq. ἱλιυθίσιος 3, 142. Ἑλληνίσιος 9, 7. Πύσιος 1, 44. Ἰουσιος 6, 68. Ἰταλιόσιος 1, 44.
 Lacedaemon 6, 56. Laphystius 7, 197. Lycacus 4, 203. Olympius 2, 7. 9, 81. οὐράσιος 6, 56. Papaeus 4, 59. στροάσιος 5, 119. Thesprotius 2, 56. ξίσιος *H.* 114.
 iurare per Bacchum 3, 7. per Graeciae praesides deos 5, 92. 6, 68. 9, 90. per Mercurium 5, 7. per regios deos apud Persas 3, 65. 4, 68. 5, 106. per solem 1, 212. per viros iustos 4, 172. per Stygem 6, 74.
 Iyrcæ Scythæ 4, 22.
 Labda Amphionis f. 5, 92.
 Labdacus Laii p. 5, 59.
 Labranda urbs 5, 119.
 Labynetus Babylonius 1, 188.
 Labyrinthus 2, 148.
 Lacedaemoniorum leges et instituta 1, 65. 6, 59. 7, 102. 9, 7. equites 8, 124. irenes 9, 85. regum honores et munera 6, 56 sqq. senatores 6, 57.
 Lacmon mons 9, 93.
 Lacrines Lac. 1, 152.
 Lada ins. 6, 7.
 ladanum 3, 112.
 Ladice uxor Amasidis 2, 181.
 Laii Erinyes 4, 149. genus 5, 59. oracula 5, 43. λαμπάδηφοριή 8, 98.
 Lampito uxor Archidami 6, 71.
 Lampon Aegineta 9, 78. Ath. 9, 21. Samius 9, 90.
 Lamponium opp. 5, 26.
 Lampsacus, Lampsaceni 5, 117. 6, 37 et 38.
 lana arborea 3, 106. 7, 65.
 Laodamas Aegineta 4, 152.
 Laodamas Eteoclis f. 5, 61.
 Laodamas Phocacensis 4, 138.
 Laodice Hyperborea 4, 33 et 35.
 Laphanes Azen 6, 127.
 laquei in pugna 7, 85.
 Lasonii 3, 90. 7, 71.
 Lasus Hermionensis 7, 6.
 Latona 2, 155 et 156.
 Laurius mons 1, 144.
 Laud opp. 6, 21.
 Leager Ath. 9, 75.



- Learchus Cyren.** 4, 160.
Lebadia opp. 8, 134.
Lebaea opp. 8, 137.
Lebedus opp. 1, 142.
Lectus promont. 9, 114.
Leipsydrion vid. Lips.
λεψιδριον 7, 197.
Lemnus, Lemnii 4, 145. 5, 26.
 6, 138 et 140. 8, 73.
leones in Europa 7, 125 et 126.
Leo Laced. rex 1, 65. 7, 204.
Troezenius 7, 180.
Leobotes Lac. rex 1, 65. 7, 204.
Leocedes Argivus 6, 127.
Leonidas 5, 41. 7, 204—206,
 219 sqq. 8, 114.
Leontides Thebanus 7, 205 et
 233.
Leontini 7, 154.
Leoprepes Lac. 6, 85.
Leoprepes Simonidis p. 7, 228.
Leotychides vid. Leut.
λεπιδωτος piscium genus 2, 72.
Lepreum, Lepreatae 4, 148. 9, 28.
leprosi 1, 138.
lepus ex equa natus 7, 57. **le-**
poris fecunditas 3, 108.
Leros ins. 5, 125.
Lesbus, Lesbii 1, 151 et 160.
 3, 39. 6, 31. *II.* 38.
Leucadii 8, 45 et 47. 9, 28.
Leucas *H.* 6. 7.
Leuce Acte 7, 25.
Leucon opp. 4, 160.
Leutychides Anaxilai f. 8, 131.
Menaris f. 6, 65, 73, 85. 8, 131.
 9, 90—92, 96, 98.
Libya 2, 16, 17, 32, 158. 4, 42,
 45, 181.
Libycus mons 2, 8.
Libyes 2, 50 et 161. 3, 13 et 91.
 4, 159, 168 sqq., 186 sqq. 7, 71,
 86, 165, 184.
Liches Lac. 1, 67 et 68.
Lida mons 1, 175.
Ligures 5, 9. 7, 165.
Ligyces 7, 72.
lilia 2, 92.
Limeneum 1, 18.
Lindus urbs 1, 144. 2, 182. 7, 153.
linum Colchicum 2, 105.
Linus 2, 79.
Lipaxus opp. 7, 123.
Lipoxais Scytha 4, 5.
Lipsydrum opp. 5, 62.
Lisae opp. 7, 123.
Lissus fluv. 7, 108 et 109.
litterae a Phoenicibus invectae
 5, 58. **Assyriacae** 4, 87.
Locri 7, 132. **Epizephyrii** 6, 23.
Opuntii 7, 203. 8, 1. **Ozolae**
 8, 32.
lotos 2, 92 et 96. 4, 177.
Lotophagi pop. 4, 177.
Lucina 4, 35 cf. 34.
luctus Aegyptiorum 2, 85. **La-**
cedaemoniorum 6, 58. **Persarum**
 9, 24.
ludus tesserarum et talorum 1,
 94. **ludi gymnici in Aegypto**
 2, 91. **Olympici** 7, 206. 8, 26.
luna Persarum praeses 7, 37.
sacris colitur 1, 131. 4, 138.
observatur a Lacedaemoniis 5,
 106.
lupi sunt Neuri 4, 105. **luporum**
sepultura, 2, 67.
lutrae 2, 72. 4, 109.
Lycaretus Samius 3, 143. 5, 27.
Lycia, Lycii 1, 28, 173, 176. 3,
 90. 7, 92. **Lycii arcus** 7, 77. **Ly-**
cia venabula 7, 76.
Lycidas Ath. 9, 5.
Lycomedas Ath. 8, 11.
Lycopas 3, 55.
Lycophron Corinthius 3, 50 sqq.
Lycurgus Arcas 6, 127. **Ath.** 1,
 59. **Lac.** 1, 65 et 66.



- Lycus fluv. Phrygiae** 7, 30. **Scythiae** 4, 123.
Lycus Ath. 1, 173. 7, 92. **Scythia** 4, 76.
Lydia fluv. 7, 127.
Lydia, Lydi 1, 7, 23, 35, 54, 74, 79, 80, 93, 94, 103, 154, 171. 3, 90. 5, 49 et 101. 7, 74.
Lydus Atyis f. 1, 7 et 171. 7, 74.
Lygdamis Halicarnassensis 7, 99. **Naxius** 1, 61 et 64.
Lynceus Chemmita 2, 91.
Lysagoras Milesius 5, 30. **Parinus** 6, 133.
Lysanias Eretriensis 6, 127.
Lysimachus Ath. 8, 79 et 95.
Lysistratus Ath. 8, 96.
Macaë Afri 4, 175. 5, 42.
Macedni pop. 1, 56. 8, 43.
Macedonia 7, 127. **Macedones** 5, 22. 6, 44. 8, 137—140.
Machlyes Afri 4, 178.
Macistius s. Masistius 9, 20.
Macistus opp. 4, 143.
Macrobiani Aethiopes 3, 17.
Macrones 2, 104. 3, 94. 7, 73.
Mactorium opp. 7, 153.
Madyes Scythia 1, 103.
Madytus urbs 7, 33. 9, 120.
Maeander fl. 2, 29. 3, 122. 5, 118. 7, 26. **Maeandri campus** 1, 18 et 161. 2, 10.
Maeandrius Samius 3, 123 et 142 sqq. 5, 27.
Maeones Cabelenses 7, 77. **Lydi** 1, 7. 7, 74.
Maecotae 4, 123.
Maecotis palus 1, 104. 4, 3, 57, 101, 120. **mater Ponti** 4, 86. *ποταμός Μαιτίτις* **Tanais** 4, 45.
Magdolus opp. 2, 159.
Magi 1, 101, 107, 120, 128, 132, 140. 7, 19, 37, 43, 113, 191. *μαγογορία* 3, 79.
Magnesia Maced. 7, 176, 183, 193. **ad Maeandrum** 1, 161. 3, 122. *H.* 1.
Magnetes in Asia 3, 90. **in Europa** 7, 132.
Malea promont. 1, 82. 4, 179.
Malena opp. 6, 29.
Males Aetolus 6, 127.
Maliaca, Malienses 7, 132, 196, 198. 8, 31. **Maliacensis** 4, 33.
Mandane Cyri mater 1, 107.
Mandrocles Samius 4, 87 et 88.
Maneros Linus 1, 79.
Manes Lydus 1, 94. 4, 45.
Mantineia, Mantinienses 4, 161. 7, 202. 9, 77.
Mantyas Paenon 5, 12.
Mapen Tyrius 7, 98.
Maraphii Persae 1, 125. 4, 167.
Marathon 1, 62. 6, 107 et 111.
Mardi pop. 1, 84 et 125.
Mardonius 6, 43—45 et 94. 7, 5 et 82. 8, 100, 113, 123. 9, 1—4, 12—15, 38, 49, 59, 63.
Mardontes Persae 7, 80. 8, 130. 9, 102.
maris imperium 3, 122. **mari taurus immolatus** 6, 76.
Marea urbs 2, 18 et 30.
Mares pop. 3, 94. 7, 79.
Mariandyai pop. 1, 28. 3, 90. 7, 72.
Maris fluv. 4, 49.
Maron Lac. 7, 227.
Maronea urbs 7, 109.
Mars 2, 63, 64, 83. 4, 59—62. 7, 76.
Marsyas fluv. 5, 119.
Marsyas Silenus 7, 26.
Mascames Persae 7, 105 et 106.
Masistes Xerxis frater 7, 82. 9, 107 et 113.
Masistius Persae 9, 20 et 24. **Sitomitrae f.** 7, 79.

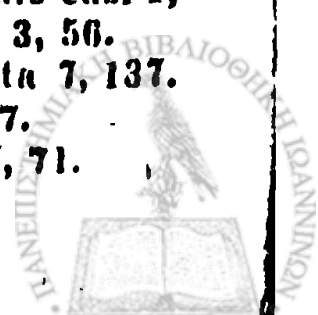


- Maspia Persae** 1, 125.
Massages Libys 7, 71.
Massagetae 1, 201, 212—216.
 4, 11 et 172.
Matiani montes 1, 189 et 202.
 pop. 1, 72. 3, 94. 5, 49 et 52.
 7, 72.
mater deorum 4, 76. **Dindymena** 1, 80. **Hypanis** 4, 52. **Ponti** 4, 86.
Mausolus Car 5, 118.
Maxyes Afri 4, 191.
Mazares Medus 1, 156 et 161.
Mecistes Adrasti frater 5, 67.
Mecyberna urbs 7, 122.
Medea 1, 2. 7, 62.
Media, Medi 1, 72 sqq., 95 sqq.,
 110, 130. 4, 37 et 40. 6, 112. 7,
 62 et 210. *Medic* 1, 91.
medici Aegyptii 2, 84. 3, 1 et
 129 sqq. **medicamenta Graeca**
leniora 3, 130.
medimnus Atticus 1, 192.
Megabates Persa 5, 32.
Megabazus Persa 7, 97.
Megabyzus Persa 3, 70 et 81. 4,
 143 et 144. 5, 1, 13, 14. **alius**
 3, 160. 7, 82.
Megacles Athen. I. 1, 59—64
 6, 125. II. 6, 127 sqq. III. 6, 131.
Megacreon Abderita 7, 120.
Megadostes Persa 7, 105.
Megapanus 7, 62.
Megara, Megarica terra, Megar-
enses 1, 59. 9, 14 et 21.
Megarenses Sicil. 7, 156.
Megasidras Persa 7, 72.
Megistias haruspex 7, 219, 221,
 228.
mel e palma 1, 193. **e myrica** 7,
 31. **mellis magna copia apud**
Gyzantes 4, 194.
Melampus Amythaonis f. 2, 49.
 9, 34.
- Melampygnus lapis** 7, 216.
Melanchlaeni pop. 4, 20, 102, 107.
Melanippus Astaci f. 5, 67.
Melanopus Ithagenis f. II. 1.
Melanthius Ath. 5, 97.
Melanthus Codri p. 1, 147. 5, 65.
Melas fluv. Thessaliae 7, 198.
Thraciae 7, 58.
Melas sinus 6, 41.
Meles fluv. H. 3.
Meles Sardinianus 1, 84.
Melesigenes Homerus II. 3 sqq.
Meliboea urbs 7, 188.
Melii 8, 46 et 48.
Melissa Periandri uxor 3, 50.
 5, 92.
Membliarus Cadmi socius 4,
 147.
Memnonia 5, 53 et 54. 7, 151.
Memphis urbs 2, 3, 10, 99.
Menares Leutyichidis p. 6, 65 et
 71. 8, 131.
Menda opp. 7, 123.
Mendes Pan ap. Aegypt. 2, 42
 et 46.
Mendesium Nili ostium 2, 17.
Mendesia praefectura 2, 42, 46,
 166. **Mendesii** 2, 42 et 46.
Menelaus 2, 119.
Menelaus portius 4, 169.
Menes Aegypt. 2, 4 et 99.
Menestheus Ath. II. 28.
Menius Lac. 6, 71.
mensa solis 3, 18 et 23.
mensis intercalaris 1, 32. 2, 4.
Mentes H. 6. 7. 26.
Mentor Ithacens. II. 7. 26.
Merbalus Aradius 7, 98.
Mercurius 2, 51 et 138. **apud**
Thracas 5, 7.
meretrices Naucraticae 2, 135.
nobiles ib.
Mermnadae 1, 7 et 14.
Meroë urbs 2, 29.



- Mesambria opp.** 4, 93. 6, 33. 7, 108.
Messana olim Zancle opp. 7, 164.
Messapii pop. 7, 170.
Messenii 9, 35 et 64.
Metapontini 4, 15.
Methymna opp. 1, 151.
Metiochus Ath. 6, 41.
Metrodorus Proconnesius 4, 138.
Mioythus Anaxilai servus 7, 170.
Midas Phryx 1, 14 et 35. **Midae horti** 8, 138. *H.* 11.
Miletus, Milesii 1, 14 — 22, 142, 169. 2, 33. 5, 28, 36, 120. 6, 5 sqq. 9, 67.
Milo Crotoniata 3, 137.
Miltiades Cypseli f. 6, 34 — 38 et 103.
Miltiades Miltiadis f. 4, 137. 6, 39, 109, 132, 137.
Milyas in Asia, Milyae 1, 173. 3, 90. 7, 77.
Mimas mons *H.* 17.
minae duae pretium captivi 5, 79. 6, 79.
Minerva Tritonidis f. 4, 180. cum Neptuno contendit 8, 55. **Alea** 1, 66. 9, 70. **Assesia** 1, 19 et 22. **Crastia** 5, 45. **Cyrenaica** 2, 182. **Ilias** 7, 43. **Lindia** 2, 182. **Pallenis** 1, 62. **Pedasensis** 1, 175. 8, 104. **Poliis** 5, 82. **Poliuchos** 1, 160. **Pronaea** 1, 92. 8, 37 et 39. **Saitica** 2, 175. **Sciras** 8, 94. **Sigea** 5, 95, apud **Ausenses** 4, 180. apud **Numidas** 4, 189.
Minoa Selinuntiorum colonia 5, 46.
Minos Cret. 1, 173. 3, 122. 7, 169 et 170.
Minyae 4, 145 et 146.
Mitra Venus 1, 131.
Mitradates Medus 1, 110 et 111. **Mitrobates Persa** 3, 120, 126, 127. **Mitylene, Mitylenaei** 2, 178. 5, 94.
Mnesarchus Samius 4, 95.
Mnesiphilus Ath. 8, 57.
Moeris Aegypt. 2, 13 et 101. **Moeridis lacus** 2, 4, 69, 148 sq.
Moloeis fluv. 9, 57.
Molossi 1, 146. 6, 127.
Molpagoras Milesius 5, 30.
Momemphis 2, 163.
monarchiae commoda et incommoda 3, 80 et 82.
monolitha 2, 155 et 175.
Mopli mons 2, 28.
morbis femineis 1, 105. **sacer** 3, 33. **morbis praecipua causa** 2, 77.
mortuos comedunt Indi 3, 38. et **Issedones** 4, 26. **terra condunt Getae** 5, 4 et **Scythae** 4, 73. **melle Babylonii** 1, 198. **sedentes sepeliunt Nasamones** 4, 190. **mortuorum simulacra in convivis Aegyptiorum** 2, 78.
Moschi pop. 3, 94. 7, 78.
Mosynoeci 3, 94. 7, 78.
mula parit 3, 153. 7, 57.
muli in Elide nulli 4, 30. **Scythia horrendi** 4, 129.
Munychia 8, 76.
mures bipedes 4, 192. **mures auxilio veniunt Sethoni** 2, 141.
Murichides Hellespontius 9, 4.
muri lignei 4, 108 et 123. 7, 142 et 143. 8, 51. 9, 65 et 70.
Musaeus 7, 6. 8, 96. 9, 43.
musici Argivi 3, 131.
mustelae Libycae 4, 192.
Mycale promont. 1, 148. 6, 16. 7, 80. 9, 90, 96, 98, 104, 107.
Mycenaei 7, 202. 9, 27.
Mycerinus 2, 129 — 134.
Myci pop. 3, 93. 7, 68.

- Myconus ins. 6, 118.
 Myecphoritana praefectura 2, 166.
 Mygdonia 7, 123 cf. 127.
 Mylasa, Mylasenses 1, 171. 5, 37 et 121.
 Mylitta Venuis 1, 131 et 199.
 Myndia navis 5, 33.
 Myrcinus opp. 5, 11, 23, 124.
 Myriandricus sinus 4, 38.
 Myrina opp. 1, 149. Myrinaei 6, 140.
 Myrmex scopulus 7, 183.
 Myron Sicyonius 6, 126.
 myrrha 7, 181.
 Myrsilus Candaules 1, 7.
 Myraus Candaulis p. 1, 7. Gygis f. 3, 122. 5, 121.
 Mys Europaeus 8, 133 — 135.
 Mysia, Myri 1, 28, 160, 171. 3, 90. 5, 122. 7, 20, 42, 74.
 mysteria Aegyptiorum 2, 171. Cabirorum 2, 51 et 3, 37. Eleusinia 8, 65.
 Mytilene opp. 1, 160. 2, 178. 5, 94.
 Myus, Myusii 1, 142. 5, 36. 6, 8.
 Naparis fluv. 4, 48.
 Νακαμονες pop. 2, 32. 4, 172 et 190.
 Natho ins. 2, 165.
 naucrari 5, 71.
 Naucratis 2, 97, 178, 179. Naucraticae meretrices 2, 135.
 Nauplius ager 6, 76.
 Naustrophus Megarensis 3, 60.
 Naxus, Naxii 1, 64. 5, 28 et 30 sqq. 6, 96. 7, 154. 8, 46.
 Neapolis Aegypti 2, 91. Pallenae 7, 123.
 Necos Psammitichi p. 2, 152. Psammitichi f. 2, 158 et 159. 4, 42.
 νεκρομαντήριον 5, 92.
 Neleus Codri f. 9, 97. Nelidae 5, 65.
 Neocles Themistoclis p. 7, 173.
 Neon opp. 8, 32 et 33.
 Νειον τιχχος 1, 149. II. 9. 10.
 Neptunus 2, 50. 4, 188. 7, 129 et 192. 8, 55, 123, 129. Heliconius 1, 148. Thamimasadas ap. Scythas 4, 59.
 Nereides 7, 191.
 Nestor 5, 65.
 Nestus fluv. 7, 109 et 126.
 Neuri Scythae 4, 17, 51, 105.
 Nicander Lac. rex 8, 131.
 Nicandra Dodonaea 2, 55.
 Nicodromus Aegineta 6, 88.
 Nicolaus Lac. 7, 137.
 Nilus fluv. 2, 19 — 34. 4, 45, 50, 53.
 Ninus urbs 1, 103, 106, 185, 193. 2, 150. Ninia porta 3, 155.
 Nipsaci Thracen 4, 93.
 Nisaea opp. 1, 59.
 Nisaei equi, Nisaeus campus 3, 106. 7, 40.
 Nisyrii 7, 99.
 Nitetis Apriae f. 3, 1.
 Nitocris Aegyptia 2, 100. Babylonia 1, 185 et 187.
 nitrum 2, 86.
 Noës fluv. 4, 49.
 Nomades Libyca 4, 187. Sagaritii 7, 85. Scythae 1, 15.
 Nonacris opp. 6, 74.
 Nothon Eretriensis 6, 100.
 Notium opp. 1, 149.
 Novem-fontes 6, 137.
 Novem-viae 7, 114.
 Nudium opp. 4, 148., nummi primum a Lydis'cusi 1, 94. nummi e plumbo 3, 56.
 Nymphodorus Abderita 7, 137.
 Nysa opp. 2, 146. 3, 97.
 Oarizus Messagis p. 7, 71.



- Oarns fluv.** 4, 123.
Oasis opp. 3, 26.
Obelisci 2, 111 et 170.
Oceanus 2, 23. 4, 8 et 36.
Octamasades Scythia 4, 80.
Ocytus Corinthius 8, 5 et 59.
Odomanti pop. 5, 16-7, 112.
Odrysae pop. 4, 92.
Oea locus Aeginac 5, 83.
Oebares Persa 3, 85. alius 6, 33.
Oedipus Laii f. 4, 149. 5, 60.
Oenoë pagus 5, 74.
Enone Aegina 8, 46.
Oenotria 1, 167.
Oenussae ins. 1, 165.
Oebazi Persae tres 4, 84. 7, 68. 9, 115 et 119.
Oeolycus 1, 149.
neor, oeorpata 4, 110.
Oëroë ins. 9, 51.
Oetaei montes 7, 217.
Oetosyrus Apollo 4, 59.
Olbiopolitae 4, 18.
oleae Athenis propriae 5, 83.
olea cremata revirescit 8, 55.
oleaginea Olympionicorum corona 8, 26.
Olen Lycius 4, 35.
Olenus opp. 1, 145.
Oliatus Mylasensis 5, 37.
Olophyxus opp. 7, 22.
Olorus Thrax 6, 39 et 41.
Olympia 2, 160. 5, 22. 8, 26.
Olympias 7, 206.
Olympiodorus Ath. 9, 21.
Olympieni 7, 74.
Olympus Mysiae mons 1, 36 et 43. Thessaliae 1, 56. 7, 128, 129, 112.
Olynthus opp. 7, 122. 8, 127.
Omyretis Alia II. 1.
Oncatae Tribus Sicyonia 5, 68.
Onesilus Cyprius 5, 104-114.
Onetas Carystius 7, 214.
Onochonus fluv. 7, 129 et 196.
Onomacritus Ath. 7, 6.
Onomastus Eleus 6, 127.
Onuphitana praefectura 2, 166.
Ophryneum opp. 7, 43.
Opis Hyperborea 4, 35.
Opis opp. 1, 189.
Opoea Scylae uxor 4, 78.
Opuntii 7, 203.
oraculum Abis 8, 33. Ammonis 1, 46. 2, 18 et 55. Amphiarai 1, 46. 8, 134. Apollonis Ismenii 1, 52. Ptoi 8, 135. Bacchi 7, 111. Branchidarum 1, 46, 92, 137. 2, 159. 5, 36. Delphicum 1, 46. 5, 63. 6, 66. Didymis 6, 19. Dianae 2, 83. Dodonaem 1, 46. 2, 52 et 54. Herculis 2, 83. Latonae 2, 155. Martis 2, 83. 7, 76. Minervae 2, 83. Pataris 1, 182. Thebis Aegyptiis 2, 56. Trophonii 1, 56. 8, 134.
Orbelus mons 5, 16.
Orchomenii Arcades 9, 28. Minyae 1, 146. Boeotii 8, 34.
Ordessus fluv. 4, 48.
Orestes 1, 67 sq.
Orestenum 9, 11.
Orgeus Thasius 7, 118.
orgia Cereris 5, 61.
orgyia mensura 2, 5 et 149.
Oricus portus 9, 93.
Oricus Scythia 4, 78.
Orithyia 7, 189.
Orneatae pop. 8, 73.
Oroetes Persa 3, 120 sqq.
Oromedon Cilix 7, 98.
Oropus opp. 6, 100.
orosangae 3, 154. 5, 11. 6, 29. 8, 85.
Orphica instituta 2, 81.
Oraiphantus Lae. 7, 227.



- Ὀρθίος νόμος 1, 24.
 Orthocorybantes pop. 3, 92.
 Orus Apollo 2, 144.
 oryes 4, 192.
 Osiris v. Bacchus.
 Ossa mons 1, 56. 7, 128 et 129.
 ostracismus 8, 79.
 Otanes Pharnaspis f. 3, 67 sqq.
 80, 83, 141 sqq. Xerxis socer
 7, 40 et 61.
 Otanes Sisamnis f. 5, 25 sqq.,
 116, 123.
 Otaspes Artachaci f. 7, 63.
 Othryades Lac. 1, 82.
 Othrys mons 7, 129.
 oves Arabicae 3, 113. soli sa-
 crae 9, 93.
 Ozolae Locri 8, 52.
 Pactolus fluv. 5, 101.
 Pactya opp. 6, 36.
 Pactyes Lydus 1, 153, 154, 157
 — 160.
 Pactyes, Pactyica 8, 93 et 102.
 4, 44. 7, 67 et 85.
 Padaei Indi 3, 99.
 Paeaniensis pagus 1, 60.
 Paeonia, Pocones 5, 1, 13, 98.
 7, 113, 124, 185.
 Paeoplae 5, 15 et 113.
 Paesus opp. 5, 117.
 Paeti Thraces 7, 110.
 Paecum opp. 6, 127.
 Pagasae opp. 7, 198.
 Palaestina, Syri Palaestini 1,
 105. 2, 104 et 106. 3, 5. 7, 89.
 Palenses Cephallenes 9, 28.
 Pallena olim Phlegra 7, 123.
 8, 126.
 palmae 4, 172 et 182. 7, 69. pal-
 meum vinum 1, 194.
 Pamisus fluv. 7, 129.
 Pammon Scyrius 7, 183.
 Pamphyli 1, 28. 3, 90. 7, 91.
 Pamphyli Sicyonii 5, 68.
 Pan 2, 46, 145, 146. 6, 106.
 Panathenaea 5, 56.
 Panaetius Tenius 8, 82.
 Pandion 1, 173.
 panis e loto 2, 92. e palmae fru-
 ctu 1, 193. e zea 2, 77.
 Pangaeus mons 5, 16. 7, 112.
 Panionia 1, 148.
 Panionium 1, 143 et 148. 6, 7.
 Panionius Chius 8, 105.
 Panites Messenius 6, 52.
 Panopenses 8, 34 et 35.
 Panormus portus Milesiorum
 1, 157.
 Pantagnotus Polycratis frater
 3, 39.
 Pantaleon Croesi frater 1, 92.
 Pantares Gelous 7, 154.
 pantherae 4, 192.
 Panthialaci Persae 1, 125.
 Panticapes fluv. 4, 18, 47, 54.
 Pantimathi pop. 3, 92.
 Pantites Lac. 7, 232.
 Papaeus Iuppiter 4, 59.
 Paphlagonae 1, 6, 28, 72. 3, 90.
 7, 72.
 papraes pisces 5, 16.
 Papremis opp. 2, 59, 63, 71. 3,
 12. Papremitana praefectura
 2, 165.
 Parachates Lac. 5, 46.
 Paralatae Scythae 4, 6.
 Parapotamii pop. 8, 33.
 parasanga 2, 6. 5, 53. 6, 42.
 Paretaceni Medi 1, 101.
 Paricanii Medi 3, 92. 7, 86. alii
 3, 94.
 Paris v. Alexander.
 Parium opp. 5, 117.
 Parnys Cyri neptis 3, 88. 7, 78.
 Parnassus mons 8, 27 et 32.
 Paroreatae 4, 148. 8, 73.
 Parthenius fluv. 2, 104.
 Parthenius mons 6, 105.



- Parthi pop. 3, 93 et 117. 7, 66. | Pergamum Priami 7, 43.
 Parus, Parii 5, 29 et 31. 6, 133 | Pergamus Pierum 7, 112.
 et 135. 8, 67 et 112.
 Pasargadae 1, 125. 4, 167.
 Pasicles Philisti p. 9, 97.
 Pataici dii 3, 37.
 Pataicus Aenesidemi p. 7, 154.
 Patara opp. 1, 192.
 Patarbemis Aegyptius 2, 162.
 Patiramphes Persa 7, 40.
 Patizeithes magus 3, 61 sqq.
 Patrenses 1, 145.
 Patumus opp. 2, 158.
 Pausanias Cleombroti f. 4, 81.
 5, 32. 8, 3. 9, 10, 21, 46, 53, 60,
 78, 82.
 Pausicae pop. 3, 92.
 Pausiris Amystaci f. 3, 15.
 Pedasus, Pedasenses 1, 175. 5,
 121. 6, 20. 8, 104.
 pediculi 4, 109 et 169.
 Pedienses opp. 8, 33.
 Peithagoras v. Pithag.
 Pelasgi 1, 56, 57, 146. 2, 51. 5,
 26 et 64. 6, 137. 7, 42 et 94. 8, 44.
 Peleus 7, 191.
 Pelius mons 4, 179. 7, 129.
 Pella opp. 7, 123.
 Pellena regio 1, 145.
 Peloponnesus, Peloponnesii 1,
 56 et 63. 7, 137 et 233. 8, 31 et
 73. 9, 73.
 Pelops 7, 8 et 11.
 Pelusium Nili ostium 2, 17 et
 154. 3, 10.
 Penelope Panis mater 2, 145 et
 146.
 Peneus fluv. 7, 20, 128, 129, 173,
 192.
 Pentapolis Doriensium 1, 144.
 Penthylus Paphius 7, 195.
 Percalos Demarati uxor 6, 65.
 Percote opp. 5, 117.
 Perdiccas 5, 22. 8, 137 sqq. | Perilampus Sicyonius 9, 103.
 Perinthus, Perinthii 4, 90. 5, 1
 et 2. 6, 33. 7, 25.
 perioeci 6, 58. 9, 11.
 perpherees 4, 33.
 Perrhaebi 7, 128, 132, 173.
 Persae 1, 71, 89, 125, 133 sqq.,
 171. 5, 18, 33 et 49. 6, 19. 7,
 61, 81, 84, 114, 150, 223.
 9, 16, 24, 80, 107, 122. immor-
 tales 7, 83 et 211.
 Perses Persei f. 7, 61 et 150.
 Persens 2, 91. 6, 54. 7, 61 et 150.
 Persei specula 2, 15.
 Persidae 1, 125. 3, 65.
 Petra pagus Corinthiorum 5,
 92.
 Petrae Trachiniae 7, 198.
 Phaedyma Otanis f. 3, 68 et 69.
 Phaenippus Ath. 6, 121.
 Phagres castellum 7, 112.
 Phalerus portus 5, 85. 6, 116.
 8, 66 et 91. 9, 32. Phalerenses
 5, 63.
 Phanagoras Carystius 7, 214.
 Phanes Halicarnassensis 3, 4
 et 11.
 Pharandates Persa 7, 79. 9, 76.
 Pharbaethitana praefectura 2,
 166.
 Pharenses 1, 145.
 Pharnaces Persa 7, 66. 9, 41.
 Pharnaspes Cyri socer Achae-
 menides 2, 1. 3, 2. Otanis p.
 3, 68.
 Pharnazathres Persa 7, 65.
 Pharnuches Persa 7, 88.
 Phaselis opp. 2, 178.



- Phasis** fluv. 1, 2 et 104. 2, 103. 4, 37, 38, 45, 86. 6, 84.
Phayllus Crotoniata 8, 47.
Phegeus Tegeata 9, 26.
Phemius Smyrnensis *H.* 5. 26.
Pheneus opp. 6, 74.
Pherendates Persa 7, 67.
Pheretima Cyren. 4, 162, 202, 205.
Pheron rex 2, 111.
phiaia in balteis Scytharum 4, 10.
Phidippides Ath. 6, 105.
Phidon Argivus 6, 127.
Phigalensis Arcas 6, 83.
Philacus Aiakis f. 6, 35.
Philagrus Eretriensis 6, 101.
Philaon Cyprius 8, 11.
Philes Samius 3, 60.
Philippus Crotoniata 5, 47. Macedo 8, 139.
Philistus Ath. 9, 97.
Philitis Aegyptius 2, 128.
Philocyon Lac. 9, 72 et 85.
Philocyprus Solensis 5, 113.
Phla ins. 4, 178.
Phlegra 7, 123.
Phlius, Phliasii 7, 202. 9, 28.
Phocaea, Phocaeenses 1, 80, 142, 152, 163 sqq. 2, 106, 177, 178. 6, 8, 11, 17.
Phocais Homeri carmen *H.* 16.
Phocenses 1, 146. 7, 176, 212, 217. 8, 27 sqq. 9, 17 et 31.
Phoebeum templum 6, 61.
Phoenices 1, 1 et 105. 2, 44, 104, 112. 3, 19 et 107. 4, 42. 5, 58 et 89. 6, 47. 7, 23, 34, 44, 89. 8, 90. Carthaginienses 2, 32. 4, 197. 7, 165.
Phoenicia 2, 44 et 116. 3, 136. 4, 139.
phoenix avis 2, 73.
Phoenix fluv. 7, 176 et 200.
Phormus Ath. 7, 182.
- Phraortes Dejocis** p. 1, 96. f. 1, 73 et 102.
Phrataguna Darii uxor 7, 224.
Phriconis Cyma 1, 149. *H.* 1.
Phrixae opp. 4, 148.
Phrixus 7, 197.
Phronima Cressa 4, 154.
Phryges 1, 28 et 72. 2, 2. 3, 90. 7, 73.
Phrynichus tragicus 6, 21.
Phrynon Thebanus 9, 15.
Phthiotis, Phthiotae 1, 56. 7, 132.
Phya 1, 59.
Phylacus heros 8, 39.
Phylacus Samius 8, 85.
Phyllis regio 7, 113.
Pieria, Pieres 7, 112, 131, 177, 185. **Pieria pix** 4, 195.
Pigres Car 7, 98. **Paeon** 5, 12.
Pilorus opp. 7, 122.
pincerna 3, 34.
Pindarus 3, 38.
Pindus mons 1, 56. 7, 129.
pinus 6, 37. **loci nomen** *H.* 20.
Pireno fons 5, 92.
piromis 2, 143.
Pirus fluv. 1, 145.
Pisa opp. 2, 7.
Pisistratidae 5, 63 et 90.
Pisistratus Hippocratis f. 1, 59 — 64. 5, 65. 6, 35 et 103.
Pisistratus Nestoris f. 5, 65.
piatrix Croesi 1, 51.
Pistyrus opp. 7, 109.
Pitana opp. Acol. 1, 149. **Lac.** 3, 55. **Pitanates λόχος** 9, 53.
Pithagoras Selinuntius 5, 46.
Pittacus Mytilenaeus 1, 127.
pix 4, 195.
Pixodarus Cindyensis 5, 118.
Placia opp. 1, 57.
Plataeae, Plataeenses 6, 108. 8, 1, 44, 50. 9, 25, 28, 53 sqq.



- platanus aurea 7, 27 et 31. platanetum 5, 119.
 Platea ins. 4, 151 — 153, 156, 169.
 Plinthinetes sinus 2, 6.
 Plistarchus Leonidae f. 9, 10.
 Plistorus deus 9, 119.
 Plynus portus 4, 168.
 Poeciles Poenus 4, 147.
 Poeni v. Carthag.
 Pogon portus 8, 42.
 Poliades Lac. 9, 53.
 Polichnitae Cretes 7, 170.
 polus 2, 109.
 Polyas Anticyrensis 8, 21.
 Polybus Adrasti avus 5, 67.
 Polycrates Samius 3, 39, 44, 54, 120 sqq.
 Polycriti duo Aeginetae 6, 50, 8, 92 et 93.
 Polydectes Lac. rex 8, 131.
 Polydorus Lac. rex 7, 204.
 Polydorus Laii avus 5, 59.
 Polymnestus Theraeus 4, 150 et 155.
 Polynices 4, 147. 6, 52. 9, 27.
 ponte iunctus Bosphorus 4, 83 et 87. Euphrates 1, 156. Hellespontus 7, 36. Ister 4, 89—97.
 pontis armamenta 7, 25. 9, 115 et 121.
 ponticum arbor 4, 23.
 Porata a. Pyretus fluv. 4, 48.
 porinus lapis 5, 62.
 Porthmea Cimmeria 4, 12 et 45.
 Posideum opp. 3, 91.
 Posidoniata 1, 167.
 Posidonius Lac. 9, 71 et 85.
 Potidaca urbs 7, 123. 8, 126 — 129.
 praesepe Mardonii 9, 70.
 Praesii Cretes 7, 170 et 171.
 Praxias lacus 5, 16.
 Praxilaus Halicarnassensis 9, 107.
 Praxinus Troezenius 7, 180.
 pretium captivi duae minae 5, 78. 6, 79.
 Prexaspes 3, 30, 33, 34, 62, 66, 74. alius 7, 79.
 Priamus 1, 4. 2, 120. 7, 43.
 Priene urbs 1, 15, 142, 161. 6, 8.
 Prinetas Lac. 5, 41.
 Procles Epidaurius 3, 50 et 52.
 Procles Eurysthenis frater 4, 147. 6, 51 et 52. 8, 131.
 Proconnesus ins. 4, 14. 6, 8.
 Proconnesius Aristeas 4, 13.
 Prometheus 4, 45.
 Propontis 4, 85.
 Proserpina 8, 65.
 Prosopitis ins. 2, 41 et 165.
 Protesilaus 7, 33. 9, 116.
 Proteus Aegyptius 2, 112—116.
 Protothyes Scytha 1, 103.
 prytanes naucrarorum 5, 71.
 prytaneum 1, 146. 6, 139. 7, 197.
 Prytanis Lac. rex 8, 131.
 Psammenitus 3, 10, 13, 15.
 Psammis 2, 160.
 Psammitichus 1, 105. 2, 2. 151 sqq. alius 7, 7.
 Paylli pop. 4, 173.
 Psyttalea ins. 8, 76 et 95.
 Pteria opp. 1, 76.
 Ptoum 8, 135.
 pudenda circumcidunt Aegyptii aliique 2, 36, 37, 104.
 puerorum amores 1, 135.
 purpurarius 4, 151.
 Pylae v. Thermop.
 Pylagori 7, 213 sq.
 Pylis 1, 147. 5, 65.
 Pylus Elidis opp. 9, 34. Lac. 7, 168.
 pyramides 2, 8, 124, 125, 127, 128, 134, 136, 148.